

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РЕЄСТРАЦІЇ ІНФОРМАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

ДЖЕРЕЛО
DJERELO

UKRAINIAN
JOURNAL
OF ABSTRACTS

FOUNDED IN 1995
PUBLISHED 6 TIMES PER YEAR

УКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРАТИВНИЙ ЖУРНАЛ

Журнал засновано 1995 року
Виходить 6 разів на рік

5 • 2022

вересень - жовтень

СЕРІЯ 3

Соціальні та гуманітарні науки
Мистецтво

Соціологія. Демографія

Історія. Історичні науки

Економіка. Економічні науки

Політика. Політичні науки

Держава і право. Юридичні науки

Культура. Наука. Освіта

Філологічні науки

Мистецтво. Мистецтвознавство

Релігія

Філософія. Психологія

Зміст

Соціологія. Демографія	3
Народознавство (міждисциплінарні проблеми)	3
Соціальна робота	3
Соціологія	4
Соціальні процеси і стани	4
Соціальні групи	5
Сфери громадського життя	6
Демографія	10
Історія. Історичні науки	13
Історія	15
Історія Європи	15
Археологія	21
Археологія України	22
Археологічні категорії та типи. Окремі проблеми археології	23
Етнологія	24
Господарство, культура, побут і суспільне життя народів	24
Економіка. Економічні науки	26
Методологія економічної науки	27
Економічна освіта	28
Теоретична економіка. Основи економічної теорії	29
Загальні основи економічного розвитку та формування ринку	30
Економічна географія	37
Економічна статистика. Облік. Економічний аналіз	41
Світова економіка	45
Спеціальні та галузеві економіки	46
Міжнародні економічні відносини та зв'язки	48
Економіка Європи	50
Економіка України	51
Бізнес	55
Економічна політика. Економічні реформи	57
Землеустрій	58
Інноваційна діяльність	58
Інвестиції	61
Відтворення	62
Економічні ризики	64
Економіка праці	65
Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування	67
Забезпечення непрацездатних. Взаємодопомога. Благодійність	74
Економіка охорони навколишнього середовища	75
Економіка підприємства	75
Економіка промисловості	81
Економіка будівництва	90
Економіка сільського господарства	91
Економіка лісового господарства. Економіка лісоексплуатації	96
Економіка транспорту	96
Економіка інформатики	100
Матеріально-технічне забезпечення народного господарства	101
Економіка внутрішньої торгівлі.	101
Економіка громадського харчування	101
Економіка галузей невиробничої сфери	107
Міжнародні економічні відносини і зв'язки	108
Економіка Азії	109
Економіка Африки	110
Політика. Політичні науки	111
Теорія політики. Теоретична політологія	111
Політика і сучасне політичне становище	111
Внутрішня політика. Внутрішнє становище	112
Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн	112
Зовнішня політика. Міжнародні відносини. Дипломатія	113
Зовнішня політика окремих країн	113
Політичні партії	114
Держава та право. Юридичні науки	115
Загальна теорія держави та права	116
Теорія права	116
Історія держави та права	118
Історія держави та права України	118
Держава та право України	119
Державне (конституційне) право	122
Державне управління. Адміністративне право	123
Фінансове право	139
Цивільне та торговельне право	140
Інформаційне право	144
Екологічне право	146
Трудове право	147
Кримінальне право. Криминологія. Пенітенціарія	149
Судоустрій (судова система)	152
Цивільно-процесуальне право	153
Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)	155
Криміналістика	156
Держава та право країн світу	157
Міжнародне право	164
Міжнародні конференції. Міжнародні організації	165
Міжнародне приватне право	167
Воєнна наука. Військова справа	168
Теорія воєнного мистецтва	169
Збройні сили	170
Окремі види збройних сил, роди військ і служби	171
Військова техніка. Воєнно-технічні науки	177
Військова кібернетика та радіоелектроніка	178
Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона	178
Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій	179
воєнного, техногенного і природного характеру	179
Культура. Наука. Освіта	180
Наука. Науково-дослідна робота	181
Організація науки	182
Науково-дослідна робота	182
Освіта. Педагогічні науки	183
Загальна педагогіка	184
Історія освіти та педагогічної думки	187
Організація освіти	188
Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка	189
Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка	190
Спеціальні школи. Дефектологія	191
Загальна освіта дорослих. Самоосвіта	192
Професійна і спеціальна освіта	192
Вища освіта	192
Фізична культура та спорт	203
Вивчення та викладання фізичної культури та спорту. Освіта	203
Медико-біологічні основи фізичного виховання	203
Теорія та методика фізичного виховання	204
Ігри	204
Спорт	205
Туризм. Альпінізм	206
Друк	206
Засоби масової інформації	208
Радіомовлення. Телебачення	209
Бібліотечна справа. Бібліотекознавство	209
Бібліографія. Бібліографознавство	210
Філологічні науки	211
Мовознавство	212
Загальне мовознавство	212
Прикладне мовознавство	213
Мови світу	214
Фольклор. Фольклористика	221
Літературознавство	221
Теорія літератури	221
Світова література. Література народів окремих країн	222
Мистецтво. Мистецтвознавство	229
Образотворче мистецтво	229
Архітектура	229
Теорія архітектури	230
Історія архітектури	231
Види та типи архітектури за призначенням	233
Декоративно-прикладне мистецтво	234
Скульптура	235
Живопис	235
Графіка	236
Музика та видовищні мистецтва	237
Музика	237
Танець. Хореографія	241
Театр	241
Релігія. Релігієзнавство	243
Філософські науки. Психологія	245
Філософія	245
Історія філософії	246
Логіка	247
Соціальна філософія	247
Етика	248
Естетика	249
Психологія	249
Загальна психологія	249
Галузева (прикладна) психологія.	252
Психологія окремих видів діяльності	252
Соціальна (суспільна) психологія	254
Дитяча психологія	256
Література універсального змісту	257
Авторський покажчик	258
Покажчик періодичних та продовжуваних видань	260

5.С.1. Дослідження проблем гуманітарних наук: зб. наук. пр. [міжкаф. наук. семінару та студент. наук. конф., 20 — 21 листоп. 2021 р. у Київ. нац. ун-ті технологій та дизайну] / ред.: А. В. Сахун, Т. І. Кадлубович, Д. С. Черняк; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2019. — 155 с. — укр.

Розглянуто образ ідеального правителя в українській філософській думці XVI ст. Увагу приділено українському образотворчому мистецтву в роки Другої світової війни. Наведено принципи дистанційної освіти. Розглянуто дискурсивні війни як підґрунтя формування подвійної ідентичності в українському соціумі. Акцентовано на становленні та розвитку моніторингу у системі освіти. Досліджено соціально-психологічні складові розвитку професійної культури фахівця. Висвітлено історію зародження медицини в первісну добу. Наведено науково-методичні аспекти управління комунікаціями. Розкрито суть циклічної закономірності в економіці. Розглянуто екодизайн як результат екологізації суспільного мислення. Наведено основні риси античної філософії. Висвітлено філософський смисл проблеми буття в античній філософії.

Шифр НБУВ: ВА853311

5.С.2. На изломках времен... Моя летопись полувека. Эссе. Ч. II / Ю. В. Макогон // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 233-272. — рус.

Автобиографическая попытка рассказать о времени, в котором жил, становился тем, кем являюсь теперь, и о возникновении потребности рассказать о пережитых, да и еще переживаемых, последствиях смены времен. У каждого автора свое видение, при формировании которого имело значение множество факторов: положение в обществе, образование, профессия, что терял-приобретал, возраст — и так можно перечислять до бесконечности.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.С.3. Особливості соціально-гуманітарного розвитку суспільства: колект. монографія / О. Б. Березовська-Чміль, А. Б. Богданович, О. В. Брежнева-Єрмоленко, Н. Ю. Веремев, В. Д. Гапотій, Д. О. Давиденко, В. Н. Кадира, Ю. В. Каркин, Б. А. Карпінський, Т. В. Кирпита, Ю. В. Кобець, Л. Г. Космін, О. С. Максимов, Р. О. Мірошник, Г. І. Писаревська, Н. А. Сафонова, Е. С. Турчанинов, О. О. Фастовець, М. О. Федоренко, Т. О. Шевчук, Ж. С. Шило, А. С. Щур, I. Farynovych, V. Paslavskia, A. Plakhtii, I. Shevchenko. — Харків: Новий курс, 2021. — 200 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено особливості соціально-гуманітарного розвитку суспільства у сфері педагогіки, соціології, філософії, психології, соціальних комунікацій, мистецтвознавства, культурології, філології, історії, економіки, управління, права. Розкрито питання розвитку технічного мислення учнів засобами предметів природничого циклу. Проаналізовано режисерську діяльність Я. Федорина в контексті сучасного театрального процесу. Розглянуто інноваційний туризм як тренд ринку внутрішнього туризму України в умовах посткризового відновлення.

Шифр НБУВ: ВА854413

5.С.4. Сетевой интеллект и эволюция общественного сознания в цифровую эпоху / И. В. Девтеров // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 10-15. — Библиогр.: 14 назв. — рус.

Рассмотрены фундаментальные изменения в сознании общества, вся деятельность которого переместилась в информационную сеть Интернет. Основой всех сетевых процессов в настоящее время являются технологии искусственного интеллекта, поэтому актуальным для философии становится вопрос о гармоничной интеграции его возможностей с интеллектом человеческого, и, в целом — сознанием интернета. Акцентировано внимание на изменениях в социальной структуре общества, которая теперь напрямую зависит от сетевого интеллекта, попытка раскрыть метафизическую суть которого и предпринимается в данной работе. Внимание уделено эволюции общественного сознания, которая неизбежно приведет к социально-историческим преобразованиям.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.С.5. Система сучасних методологій: хрестоматія: [у 4 т.]. Т. 4 / упоряд.: А. В. Фурман; Західноукраїнський нац. ун-т, Тернопільський нац. екон. ун-т, «Інтелектуальний штаб громадянського суспільства», громадська організація. — Тернопіль: ЗНУ, 2021. — 399 с.: рис., табл. — укр.

Уперше в одному виданні зібрано найбільш фундаментальні методології різного спрямування, світоглядного формату, логіко-тематичного змістового стилю і характеру методологування. У результаті методологія постає і як самобутня сфера довшеної

мислєдєяльності, і як найвагоміша тенденція розвитку сучасної культури, і як система різнорівневих рефлексивних саморозвиткових знань про методи, форми, засоби та інструменти методологічного мислення. У четвертому томі розміщено тексти мислєтелів і науковців, що напрацьовано представниками двох культурно найвпливовіших інтелектуальних шкіл сучасності — системомислєдєяльності методології Г. П. Щєдровицького і вітакулєтурної методології та системи професійного методологування А. В. Фурмана, що у взаємодоповненні відображають передній край розвитку філософської методології на початку XXI ст.

Шифр НБУВ: С11530/4

5.С.6. Topology of «unique» and its impact on the construction of social virtuum / Yu. V. Kharchenko // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 43-46. — Библиогр.: 9 назв. — англ.

Топологія унікального, його соціальна природа та суперечність із уявним кібернетичним віртуумом аналізуються в термінах онтології, трансцендентології, соціальної філософії та топології. Це стало основною метою дослідження. Ключовим методологічним підходом у даному дослідженні є топологія. Показано, що термінологія топології достатньо складна і багатовекторна, а її варіативні визначення значимі з огляду на семантику. Результатом дослідження стало підтвердження, що унікальне має полісемантичний відтінок і є різнобарвним в контексті побудови синонімічного ланцюга. Показано, що з точки зору єдності та багатоманітності, кожна одиничність є по-своєму унікальною, але при цьому вона є безкінечною множиною одиничностей. Продемонстровано, що поєднання фізичної, духовної та соціальної природи людини репрезентує її унікальну суть. Людина, у свою чергу, здатна помітити явище унікального, виділити його з-поміж інших явищ, екстраполювати унікальне в площину індивідуального та колективного цілепокладання. Унікальне, як наслідок, є складною топологічною конструкцією, метричні властивості якої визначити неможливо через те, що це абстракція.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.Ч.1258

Народознавство

(міждисциплінарні проблеми)

5.С.7. Владимир Фёдорович Черепков: библиограф. посіб. — Київ: Парламентське вид-во, 2021. — 87 с.: фот. — рус.

Бібліографічний посібник призначений для учнів, студентів, вчителів, керівників гуртків і факультативів, працівників бібліотек з метою ознайомлення з творчістю поета, письменника, педагога, політика, краєзнавця Володимира Черепкова, члена Національної спілки письменників України, народного депутата II — III скликань.

Шифр НБУВ: А0276504

5.С.8. Краєзнавча навчально-виробнича практика: навч.-метод. посіб. / О. І. Вовк, С. М. Куделько; ред.: С. І. Посохов; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 107, [16] с.: рис., табл. — Библиогр.: с. 101-107. — укр.

Викладено основні теоретичні положення історичного краєзнавства. Висвітлено питання природознавчого, географічного, мистецтвознавчого, літературного, церковного, туристичного краєзнавства, краєзнавчої біографістики. Особливий акцент зроблено на характеристиці Харківської обл. з точки зору вказаних напрямів краєзнавчого дослідження. Увагу приділено топоніміці в системі краєзнавства.

Шифр НБУВ: ВА854318

Див. також: 5.Т.59, 5.Т.61, 5.Т.123, 5.Т.126

Соціальна робота

5.С.9. Актуальні питання соціальної політики України: колект. монографія / Л. Ільчук, Н. Подольак, О. Давидюк, І. Ільченко, О. Носіков, І. Лудан, О. Василенко, О. Коцюба, О. Горян, Є. Родіна, Ю. Резнікова, В. Лукович, В. Болубах, О. Власенко, М. Мартиненко, С. Кравцов, О. Поплавська,

З. Самерханова, Т. Вонберг, І. Терюханова, Н. Стульпінас, Н. Паршина, О. Терещенко, О. Терещук, І. Терюханова, М. Дрозач, Т. Тимошек; ред.: Л. Ільчук; НАН України, Наук.-дослід. ін-т соціальної політики. — Київ: Вишемирський В. С., 2021. — 299 с.: рис., табл. — укр.

Представлено колективну монографію НДІ СП Мінсоцполітики України і НАН України, яку присвячено сучасним, актуальним питанням розвитку та вдосконалення соціальної політики України. Науково обгрунтовано і детально розглянуто актуальні заходи підвищення добробуту населення, планування та виплати державних соціальних допомог в період пандемії COVID-19 та їх фінансового прогнозування на 2022–2024 роки. Увагу приділено питанням пенсійного забезпечення в частині удосконалення механізму нарахування пенсій та перспективи підвищення рівня соціального захисту застрахованих осіб похилого віку. Актуалізовано питання гендерної рівності, соціального діалогу та дослідження проблем сексизму в силових структурах, а також роль, місце і значення професійних стандартів в сучасних умовах розвитку соціальної сфери України.

Шифр НБУВ: BA853023

5.С.10. Соціальна діагностика: підруч. [для студентів напрямів «Соціальна робота»] / Н. О. Бондаренко; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 240 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 236-240. — укр.

Розкрито історію виникнення соціально-педагогічної діагностики, категорійний апарат дослідження. Увагу приділено інструментарію діагностичного дослідження соціально-педагогічної діяльності. Визначено технології соціального планування в умовах проведення соціального дослідження. Розкрито значення, характеристику та рівні моніторингу у соціально-педагогічному дослідженні. Подано методи дослідження соціального середовища у соціально-педагогічній діяльності фахівця соціальної сфери.

Шифр НБУВ: BA853766

5.С.11. Формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій: теоретичний контекст: монографія / О. Ю. Пришляк. — Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. — 551 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 375-462. — укр.

Узагальнено наукові підходи до трактування суті міжкультурної компетентності. Охарактеризовано провідні теорії та моделі міжкультурної взаємодії та міжкультурної компетентності. Здійснено аналіз особливостей професійної діяльності фахівців соціономічних професій у міжкультурному середовищі; проведено концептуалізацію міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Охарактеризовано професіограму фахівця соціономічних професій; визначено структуру й основні компоненти міжкультурної компетентності. Теоретично обгрунтовано систему формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій. Описано концептуальні засади мультикультурної освіти і професійної підготовки фахівців до роботи у міжкультурному середовищі у закладах освіти США, Канади і країнах Європейського Союзу.

Шифр НБУВ: BA854743

5.С.12. Формування соціальної компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки: монографія / І. І. Сидорук; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 387 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 283-342. — укр.

Розкрито проблему формування соціальної компетентності майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників в умовах закладу вищої освіти. Визначено суть, складові частини, функції соціальної компетентності особистості. Науково обгрунтовано та розроблено модель її формування. Представлено методу діагностики сформованості досліджуваного конструкту у студентів і визначено науково-методичне забезпечення його формування.

Шифр НБУВ: BA853650

Див. також: 5.Ч.1137

Соціологія

5.С.13. Емпірична ідентифікація політичних орієнтацій на основі життєвих цінностей в українському суспільстві: автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.02 / У. С. Лешенок; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Обгрунтовано можливість ідентифікації політичних орієнтацій на основі зв'язку життєвих цінностей, ідеологічної самоідентифікації та політичних орієнтацій українців. Установлено зв'язок між ціннісними та політичними орієнтаціями, при цьому доведено подібність структури ціннісних орієнтацій і структури політичних орієнтацій. Також доведено зв'язок між ціннісними орієнтаціями й електоральним вибором в умовах українського суспільства. Досліджено можливість групування політичних партій на основі ціннісних орієнтацій їх прихильників через аналіз структури електорального поля на основі групування політичних

партій у межах континуума, утвореного ціннісними орієнтаціями. Здійснено кластеризації територій (а саме областей України) одночасно на основі ціннісних орієнтацій і політичних уподобань, характерних для населення цих територій.

Шифр НБУВ: PA446060

5.С.14. Марксистський фемінізм: генезис и дискурс / В. І. Оноприенко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 88-93. — Бібліогр.: 15 назв. — рус.

Рассмотрен марксистский дискурс феминизма как один из видов женского движения в мире, который привлек к себе внимание после студенческой революции в Париже 1986 г. и стал началом эпохи становления «новых левых» во многих странах Европы и США, кардинально изменивших политический ландшафт. Показано, что это протестное движение многих слоев общества против сложившихся стереотипов жизни и деятельности привело к возникновению новых форм жизни, общности и даже производства (типа коммун) и породило в разных странах новые политические партии, привлекло внимание крупных философов, социологов, психоаналитиков (Эрих Фромм, Герберт Маркузе, Теодор Адорно, Макс Хоркхаймер). Автором марксистского феминизма является Александра Михайловна Коллонтай (1872 – 1952) – российская революционерка, советский государственный деятель и дипломат, политический социолог рабочего движения России и Европы, чрезвычайный и полномочный посол СССР в Норвегии, Мексике, Швеции. Основано, что она запустила процесс становления «новой» женщины, активного участника социалистического переустройства мира. Марксистский феминизм связан с серией ее практических шагов по освобождению женщины в первые годы советской власти.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.С.15. Механізми регулювання та інструменти оцінювання соціальних ризиків: монографія / О. І. Білик; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2020. — 394 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 339-371. — укр.

Висвітлено результати наукового дослідження теоретичних основ і практичних аспектів соціальних ризиків. Увагу приділено вдосконаленню теоретико-методичних засад, обгрунтованню прикладних рекомендацій щодо мінімізації соціальних ризиків. Визначено місце соціального ризику у взаємозв'язку із соціальними проблемами сучасного суспільства, уточнено зміст поняття «соціальний ризик». Обгрунтовано класифікацію ознак і параметрів соціальних ризиків, проведено аналіз можливості виділення серед них певних індикаторів. Визначено методологічні підходи до дослідження суті соціального захисту та його функцій. Підготовлено рекомендації щодо зміни стратегій як інструмента управління соціальними ризиками. Визначено ступінь впливу гендерної нерівності на соціальне забезпечення. Встановлено місце та роль цифровізації економіки, побудовано сценарії розвитку цифровізації економіки та можливості впливу на соціальні ризики. Розроблено методу оцінювання ефективності соціального забезпечення. На основі емпіричного аналізу систематизовано й оцінено основні загрози та ризики в соціальній сфері на макрорівні. Вироблено відповідний понятійний апарат, проаналізовано методи оцінки соціальних ризиків. Розглянуто систему соціального забезпечення та розроблено індикатори ефективності соціального забезпечення в контексті мінімізації соціальних ризиків, а також інші чинники, що детермінують їх актуалізацію.

Шифр НБУВ: BA853730

5.С.16. Цінність як інтеграл діяльнісного та архетипного підходів / А. О. Макарова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 67-71. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто значення ціннісної ланки у ланцюгу детермінації діяльності. На відміну від діяльнісного підходу, який на передній план висуває зв'язку «дія – мотив – потреба», автор вводить як смисловий конструкт зв'язку «настанова – цінність – ідея», апелюючи до архетипного підходу. Цінність уявляється необхідною проміжною ланкою між глибинно-іраціональним та буденно-раціональним пластами діяльності, сполучною складовою, що уможлиблює їх плавну взаємодію у процесі формування діяльності у будь-якому її форматі: чи то акт, чи то дія, чи то процес.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.У.662, 5.Ч.1212, 5.Ю.1623

Соціальні процеси і стани

5.С.17. Дискурс. Комунікація. Моральність: монографія / А. М. Ермоленко; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — Київ: Наукова думка, 2021. — 437, [1] с. — (Проект «Наукова книга»). — укр.

Здійснено дослідження основних проблем етики дискурсу, що позначаються такими поняттями, як комунікація, аргументація, консенсус, а також застосування цих понять у дослідженні модернізації українського етосу, розвитку моральності до універсальності етики в умовах глобалізації. Розглянуто питання етики дискурсу як прикладна етика відповідальності. Визначено питання дискурсу українського суспільства. Наведено філософські

портрети: принцип універсалізації Імануеля Канта; етику співчуття Артура Шопенгауера; категоричний імператив відповідальності Ганса Йонаса; етику дискурсу Карла-Отто Апеля; практичну філософію Вітторіо Гюсле.

Шифр НБУВ: ВС68910

5.С.18. Засоби оцінювання ставлення пропагандиста до тексту зворотного психологічного впливу / Я. В. Тарасенко // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2021. — № 4. — С. 78-84. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розв'язано актуальну задачу підвищення ефективності оцінювання ставлення пропагандиста до тексту зворотного психологічного впливу, що надало змогу звузати коло випадків застосування лінгвістичного експеримента до окремої категорії суб'єктивного семантичного простору пропагандиста та підвищити точність оцінювання для коригування подальшої стратегії протидії інформаційній пропаганді. Водночас вдосконалено процедуру комп'ютеризованого опитування інформанта для підвищення ефективності подальшого оцінювання. Удосконалено підхід факторного аналізу для підвищення точності інтерпретації результатів. Інтегровано методи семантичного інтеграла та семантичного диференціала на базі семантичного диференціала для звуження кола випадків використання лінгвістичного експерименту та можливості застосування у процесі подальшого додавання семантичного шуму. Таким чином, сукупність існуючих засобів оцінювання ставлення реципієнта до об'єкта, разом з методом семантичного інтеграла, семантичного диференціала та метод асоціативного експеримента адаптовано до конкретного виду лінгвістичного експерименту, а саме методу опитування інформанта в контексті використання сукупності комп'ютеризованих методів протидії інформаційній пропаганді в текстових даних. Для доведення ефективності роботи засобів оцінювання ставлення пропагандиста до тексту зворотного психологічного впливу та точності безпосередньої оцінювання, проведено низку позитивних та негативних лінгвістичних експериментів. Результати доводять високу ефективність і точність, а наявна похибка спричинена використанням лише засобів конструктивного інформаційно-психологічного впливу учасниками експерименту. Похибка нівелюється у разі використання засобів в реальних умовах протидії деструктивній пропаганді, на що і розрахована сукупність комп'ютеризованих методів протидії інформаційній пропаганді в текстових даних.

Шифр НБУВ: Ж68690

5.С.19. Інформаційно-комунікаційні технології глобального суспільства / Н. А. Ченбай // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 109-113. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Досліджено особливості впливу інформаційно-комунікаційних технологій на свідомість як окремої людини, так і суспільства загалом в умовах глобальних перетворень усіх сфер суспільного буття, що відбуваються на зламів тисячоліть. Показано, що означені технології є нейтральними за своєю природою, проте залежно від мети тих, хто має доступ і можливості їх використовувати, ці технології можуть нести люду як благо, так і зло. Відмічено, що маніпуляція масовою свідомістю як спосіб управління людьми досягає більшого ефекту за умови зниження загальнокультурного рівня людей у суспільстві. Альтернативним сценарієм подальшого розвитку суспільства визнано пріоритетне використання інформаційно-комунікативних технологій у гуманітарній сфері, оскільки лише рух шляхом відродження духовної сфери та контроль технологічного прогресу може призвести до якісного життя людства в майбутньому.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.С.20. Комунікативні процеси у духовній сфері людини та їхнє відображення у феномені робінзонади / О. М. Сідоркіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 64-67. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто соціально-філософські аспекти комунікативних процесів у духовній сфері усамітненої особистості. На прикладі роману Д. Дефо показано специфіку взаємовідносин індивіда з Надприродним та соціальним буттям. Відзначено зв'язок між соціальною комунікацією людини та всією сукупністю конкретно-історичних суспільних відносин в умовах ізоляційного існування.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.С.21. Культура спілкування як основа ефективної людської взаємодії та прогресивного розвитку суспільств / М. І. Пірен, О. М. Петров, В. В. Балахтар // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 86-93. — Бібліогр.: 91 назв. — укр.

У дослідженні по-новому, з позиції людиноцентризму осмислено проблеми культури спілкування як важливого суспільно-політичного феномену людської взаємодії, базованого на духовно-наукових засадах про зміни мислення, дії, ролі суспільного діалогу, прийняття рішень щодо економічних реалій сьогодення, які досягли критичної межі — складних суспільно-екологічних аномалій. Обґрунтовано, що високий рівень культури спілкування зможе призвести до серйозного осмислення і прийняття інтелектуально-фахових рішень щодо розв'язання соціально-політичних та економічних проблем людства.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.С.22. Соціальна безпека в умовах реалізації стратегії сталого розвитку України: монографія / О. Г. Дзьоба, І. П. Кінаш, Н. І. Ставнича. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2022. — 183 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 148-169. — укр.

Роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних та науково-методичних засад і розробці практичних рекомендацій щодо зміцнення соціальної безпеки в умовах реалізації стратегії сталого розвитку України. Визначено місце соціальної безпеки в досягненні цілей сталого розвитку держави. Запропоновано модель системи управління соціальною безпекою. Систематизовано та проаналізовано стратегічні документи національного масштабу, які спрямовано на забезпечення соціальної безпеки з урахуванням досягнення Цілей сталого розвитку України до 2030 р. Вдосконалено процес формування стратегії соціальної безпеки держави та сформовано напрями її зміцнення.

Шифр НБУВ: ВА855463

5.С.23. Соціальні інновації в контексті реформаційних змін: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., [19 листоп. 2021 р.] / ред.: О. О. Новомлинцев, В. Г. Маргасова, Л. А. Остапенко, Н. С. Нагорна, М. В. Поленкова, Н. А. Ємець, І. В. Перезовова, О. В. Сарнавська, С. Л. Чупіхіна, В. О. Соколюк, А. Е. Роговський, Б. Гечбайя, В. Зузевичуте, П. Мишталь; нац. ун-т «Чернігівська політехніка», НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології, Нац. ун-т водного господарства та природокористування, Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу, Громадська організація «Інститут емоційного інтелекту», Одеський нац. політехн. ун-т, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Вінницький нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Університет Яна Кохановського, Університет Миколая Ромеріса, Українське радіо. — Чернігів: Нац. ун-т «Чернігів. політехніка», 2021. — 97 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено нові підходи та рішення, які відповідають актуальним суспільним запитам і сприяють якісно новим трансформаційним соціальним змінам. Розкрито психологічні особливості професійної компетентності соціальних працівників центрів комплексної реабілітації. Розглянуто лінгвістично-пізнавальний простір економічної діяльності як основу колективної взаємодії у сучасному соціумі. Проаналізовано теоретико-методологічний вимір інформаційних процесів у контексті становлення суспільства нових можливостей. Досліджено психологічні особливості розвитку стресостійкості у дітей з неблагополучних сімей. Розглянуто психологічні аспекти у формуванні майбутніх лідерів бізнесу. Обґрунтовано концептуальні підходи до визначення поняття саморегуляції. Увагу приділено трансформації когнітивної сфери людини під впливом цифровізації країни.

Шифр НБУВ: ВА854474

5.С.24. Філософсько-методологічні аспекти криптографії / М. В. Онопрієнко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 72-75. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Те, що інформація має цінність, люди усвідомили давно — недарма листування сильних світу цього здавна було об'єктом пильної уваги їх недругів і друзів. Тоді й виникло завдання захисту цього листування від надмірно цікавих очей. Стародавні намагалися використовувати для вирішення цього завдання найрізноманітніші методи, і одним із них був тайнопис — вміння складати повідомлення у такий спосіб, щоб його зміст був недоступним нікому, крім посвячених у таємницю. В наш час інформація набула самостійної комерційної цінності і перетворилася на поширений, майже звичайний товар. Її виробляють, зберігають, транспортують, продають і купують, а значить, — крадуть і підробляють — і, отже, її необхідно захищати. Широке застосування комп'ютерних технологій та постійне збільшення обсягу інформаційних потоків викликає постійне зростання інтересу до криптографії. Пріоритетним завданням криптографії є вдосконалення способів кодування значних масивів інформації, що динамічно оновлюються, змінюючи статус шифрування з активного індивідуального на пасивне масове. Системи захисту шифру корелюють із домінуючими світоглядними парадигмами та напрямками наукової та філософської рефлексії. В сучасному інформаційному просторі переважає інформаційно-образне мислення, виникли нові можливості трансляції, реплікації та діджиталізації знакових систем не тільки у фізичній, але й у віртуальній реальності. В епоху цифрових комп'ютерних технологій значно розширюється сфера застосування криптографічного кодування як у науково-технічних галузях, так і в широкому контексті людської життєдіяльності.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.С.28, 5.С.34, 5.С.40, 5.У.193, 5.У.210, 5.Ф.668, 5.Ю.1662, 5.Ю.1677

Соціальні групи

5.С.25. Графіті в сучасному місті: освоєння публічного простору та візуалізація цінностей (на прикладі м. Києва): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.05 / О. В. Грицюк;

Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше в етнологічній науці здійснено комплексне дослідження вуличного несанкціонованого настінного малярства на прикладі м. Київ, із відсилкою до світової практики. На основі ґрунтового аналізу джерел та наявної вітчизняної і зарубіжної літератури охарактеризовано графіті сучасного міста, їх особливості, видову специфіку, функції, семантичне та семіотичне значення. На основі зібраних польових матеріалів простежено ставлення містян до феномену, який традиційно вважається актом вандалізму та викликає осуд. Охарактеризовано настінний живопис як невід'ємну частину вуличної культури сучасного міста та міського ландшафту, реалізацію людиною свого права на місто. Графіті представлено як індикатор суспільства, його цінностей, переживань. Вони є свідченням одвічної потреби людини в самоідентифікації, самовираженні та творчості, комунікації й окресленні свого місця у просторі.

Шифр НБУВ: RA445892

5.С.26. Інтеграція жінок до силових структур в Україні: соціологічний вимір / О. О. Давидюк // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 116-133. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розкрито основні тенденції процесу фемінізації силових структур в Україні, за результатами соціологічного дослідження охарактеризовано особливості та протиріччя професійної діяльності жінок у силових структурах та стан гендерних стереотипів і настанов службовців силових структур чоловічої та жіночої статей. Мета роботи — виявлення соціально-психологічних наслідків збільшення кількості жінок у силових структурах та характеру взаємозв'язку між сформованими поглядами на роль і місце жінок у силових структурах та взаємовідносинами жінок і чоловіків у даному професійному середовищі. Для реалізації поставленої мети проведено соціологічне дослідження, в ході якого опитано 784 півробітників силових структур України (жінок 46,9 %; чоловіків 52,7 %). Новизна полягає у визначенні основних видів сексизму у професійному середовищі силових структур. У сучасних умовах формування гендерної структури українських силових структур у службовців обох статей переважають стереотипи і установки, засновані на атріархальних уявленнях, що визначають визнання нижчого та обмеженого рівня професійних можливостей службовців-жінок, і в зв'язку з цим їх допоміжну (підрядну) рольову позицію у всіх видах професійної діяльності силових структур. Виявлено тенденцію трансформації гендерних стереотипів та установок, яка визначається посиленням егалітарних і ослабленням традиційних стереотипів і установок у службовців обох статей. З'ясовано, що ресурс гендерної толерантності (коли опитуваний однозначно вказував, що стать не має значення) в силових структурах знаходиться в діапазоні 40 — 60 % залежно від предмета питання. Респонденти (чоловіки і жінки) проявили ситуативну гендерну гнучкість, використовуючи як традиційно чоловічі (маскулінні,) так і жіночі (фемінні) моделі при оцінці професійного середовища силових структур на предмет гендерної рівності. Визначено, що жінки вище оцінюють свої спроможності, компетентність, ефективність у силових структурах, ніж їх оцінюють чоловіки. Характеристика тенденцій процесу фемінізації силових структур є необхідною для прийняття своєчасних і адекватних зусиль щодо зняття або пом'якшення виникаючих протиріч.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.27. Конструкти толерантності у свідомості української молоді: досвід емпіричного дослідження: автореф. дис... канд. соціол. наук: 22.00.04 / О. В. Стукал; НАН України, Інститут соціології. — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Досліджено генезу становлення концепту толерантності у ролі соціального феномена, а також особливості функціонування толерантності як базису соціальних взаємодій у різних соціокультурних контекстах. Показано, що за сучасних умов функціонування суспільств відбувається трансформація толерантності. Окреслено концептуальні засади теоретичних соціологічних досліджень терпимості, визначено провідні напрями наукових пошуків. Зазначено епістемологічну складність використання концепту, яку спричиняє множинність основних функцій, рівнів, типів і видів толерантності. Запропоновано новий методичний підхід до вивчення поведінкових агітудів, які визначають ставлення до носіїв різних виявів інакшості та готовність до взаємодії з ними. Здійснено методологічне обґрунтування обрання якісної методології. Окреслено функціонування конструкту толерантності як універсального регулятива. Емпірично досліджено функціонування конструкту толерантності у свідомості молоді, зокрема представників студентських спільнот, а саме готовність до власного вияву толерантності й особливості реагування на вияви толерантності у взаємодії з представниками різних соціокультурних груп та ідеологічних орієнтацій.

Шифр НБУВ: RA450943

5.С.28. Сільська молодь у місті: пошук ідентичності: монографія / І. Г. Губеладзе; НАПН України. — Київ: Міленіум, 2016. — 235 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 191-210. — укр.

Висвітлено результати дослідження трансформації соціальної ідентичності молоді сільського походження внаслідок міграції до

міста. Розглянуто соціально-психологічні чинники, що спонукають молодь переїжджати в місто, порівняно особливості соціальної, ідентичності сільської і міської молоді. Розкрито суть психологічних механізмів та виокремлено стадії трансформації соціальної ідентичності, показано, як ці механізми функціонують у різних соціально-демографічних групах молоді. Проаналізовано основні стратегії соціально-психологічної адаптації сільської молоді в місті та окреслено напрями і форми роботи, що має на меті як запобігання можливій дезадаптації колишнього сільського мешканця, так і подолання негативних наслідків дезадаптації.

Шифр НБУВ: BA854025

5.С.29. Historical and cultural aspects of native American queer identity / O. Shostak // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 174-180. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Виявлено необхідність аналізу традиційної квір-ідентичності американських індіанців у історико-культурологічному аспекті у світлі змін глобальної гендерної ідеології, яка не редукується ні до формальної, ні до змістовної складової патріархального суспільства, заснованого на європейській християнській ідеології. Показано, що пройдений соціумом етап пост-християнського уявлення про гендер робить можливою трансформацію мейнстрімних гендерних уявлень з урахуванням традицій корінних народів Північної Америки. При формуванні мети дослідження авторка виходила з невирішеності питання причин, методів і підходів при формуванні описів історичної невідповідності коду бердаче у родовій системі північноамериканських корінних спільнот протягом п'ятсот років англо-європейської колонізації. Її завданням було дослідити особливості гендерної ідентичності бердаче (подвійного духу) у мові сучасного індіанського суспільства на макро- та мікрорівні, а також у міжкультурних комунікаціях індіанської і білої спільнот. Зважаючи на специфіку об'єкту дослідження, дослідниця спиралася на історичний та соціокультурний підходи. Розглянуто питання формування гендерного середовища корінних спільнот в історичній та культурній перспективі. На основі історичних і культурних уявлень корінних жителів Північної Америки виявлено, що тенденцією становлення корінної гендерної ідентичності сьогодення є повернення до автентичних духовних витоків предків. Встановлено, що корінна квір-ідентичність сучасності є одночасно продуктом і творцем унікального культурного й історичного досвіду, що є результатом опору корінних американців окупації із боку європейських поселенців, які не тільки захоплювали їх правічі землі, але й знищували населення, що там мешкало. Виходячи із колоніальних реалій, сучасна корінна квір-ідентичність залежить від історичних умов і традиційних переконань спільнот тою самою мірою, як і від практики протистояння расистському гнобленню. Спираючись на ідею гендерної ідентичності корінних народів, авторка одержала висновок про те, що нав'язування з боку європейських поселенців власного бачення гендерних ролей є культурним імперіалізмом, який слід розуміти як методологічну настанову та її практичну реалізацію у родинній сфері як нуклеарної частини системи національно-духовних цінностей корінних народів, що призвело до фальшування дійсності в інтересах колоніальної ідеології. У такий спосіб продукувалися гетеронормні по відношенню до корінної культури і національного буття семіотичні системи — «гендерні міфи», що спотворювали реальність усталених віками суспільних відносин індіанських громад.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.Ц.1026

Сфери громадського життя

5.С.30. Віртуалізація соціальної реальності та соціальних інститутів в умовах розвитку інформаційного суспільства / І. В. Литовченко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 64-66. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Здійснено соціально-філософський аналіз особливостей процесу віртуалізації соціальної реальності та соціальних інститутів за умов розвитку й поширення інформаційних та телекомунікаційних технологій, що охоплюють всі сфери суспільного життя. Показано, що в інформаційному суспільстві за допомогою технологій віртуальної реальності відтворюються образи інституціонального обміну, який здійснюється як симуляція — віртуальний аналог реальної соціальної дії та взаємодії. В нових умовах віртуальної взаємодії виникають та інституціоналізуються відповідні цінності, норми, знаки, символи, практики, особливості комунікації, які конструюють гіперреальність, трансформуючи її під елементи віртуальної реальності.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.С.31. Домашнє і шкільне насильство щодо низькорослих дітей з дефіцитом гормону росту / М. Л. Аряєв, Л. І. Сеньківська // Мед. перспективи. — 2021. — 26, № 3. — С. 125-131. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Оцінена частота семейного (запущеного насильства, агресивних методи наказання) і шкільного (буллінг) насильства серед низькорослих дітей с дефіцитом гормону росту (ДГР) в сравнении с детьми с нормальным ростом. В основной группе находились

94 ребенка с ДГР в возрасте $7,2 \pm 0,4$ года. В контрольную группу были включены 310 здоровых детей в возрасте $7,1 \pm 0,3$ года. Признаки насилия в семье (запущенность, агрессивные методы наказания) и школе (школьный буллинг) выявлялись методом анкетирования детей и родителей. Школьный буллинг оценивался с помощью анкеты The Olweus Bully/Victim Questionnaire, адаптированной на украинском и русском языках. Для проверки статистических гипотез о различиях относительных частот в двух независимых выборках использовали критерий хи-квадрат (χ^2). Не были обнаружены различия в частоте запущенности (neglect) в основной группе (8,5 %) по сравнению с контрольной (9,5 %), $p > 0,05$. Установлена одинаковая частота применения неагрессивных методов воспитания без физических и психологических наказаний как в основной (31,9 %), так и в контрольной группах (39,6 %; $p = 0,25$). Не выявлена повышенная физическая агрессивность по отношению к детям с ДГР: частота физических наказаний составляла 29,8 % и не отличалась от контрольной группы — 35,3 % ($p = 0,4$). В основной группе чаще применялись психологические методы наказания (38,3 %) по сравнению с контрольной группой (25,1 %; $p = 0,04$). Школьный буллинг в отношении детей с ДГР выявлялся чаще (27,2 %) по сравнению с контрольной группой (17,7 %; $p = 0,04$). У мальчиков основной группы частота школьного буллинга была в 2 раза выше, чем у мальчиков контрольной группы. В группе детей с ДГР, по сравнению с контрольной группой, жертвы школьного буллинга чаще испытывали угнетенное настроение (30,8 % против 12,7 %; $p = 0,05$), реже имели друзей (42,3 % в сравнении 78,2 %; $p = 0,001$) и чаще ощущали одиночество (26,9 % против 9,1 %; $p = 0,04$).

Шифр НБУВ: Ж15785

5.С.32. Інтеракція масової культури в Інтернеті в умовах інформатизації суспільства / Т. В. Мерцій // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 127-130. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено інтеракцію масової культури в мережі Інтернет за умов інформатизації суспільства. На підставі аналізу проявів феномену інтеракції масової культури в мережі підтверджено, що масова культура має багатолінійний характер. З'ясовано, що завдяки процесам інформатизації суспільства та стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій традиційні форми взаємодії представників масової культури змінилися. Актуалізуючи взаємодію її представників, інтеракція сприяє обміну думками між ними, слугує їх комунікації, визначає суспільні зв'язки у групованій між собою та із суспільством. Інтеракція постає невід'ємною складовою матеріального та духовного буття масової культури в усіх її формах соціальної взаємодії. Останні, у свою чергу, визначають вектори загального культурного розвитку на кожному з етапів його історичного поступу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.С.33. Інформатизація освіти в умовах глобалізації суспільства як об'єкт соціально-філософського аналізу / І. В. Литовченко, Н. Г. Ткачук // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 51-54. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Здійснено соціально-філософський аналіз процесу інформатизації освіти в умовах розвитку глобалізованого суспільства. Показано, що інформатизація освіти передбачає комп'ютеризацію, активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та інноваційних методів навчання в освітній процес, що трансформує соціальну інтеракцію між його учасниками. Такі тенденції підвищують рівень ефективності освітньої діяльності та якості підготовки фахівців з новим типом мислення, актуальними компетентностями і практичними навичками відповідно до потреб та викликів суспільства, стирають просторові і часові межі в комунікації та роботі з інформацією, сприяють освітній соціальній мобільності і створюють сприятливі умови для зменшення рівня соціально-економічної нерівності у доступі до інформації, знань, освіти.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.С.34. Інформаційне поле персоніфікованого суб'єкта в медіапросторі сучасного суспільства: автореф. дис... д-ра соціол. наук: 22.00.04 / О. О. Суська; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 30 с. — укр.

Представлено авторську соціологічну концепцію інформаційного поля персоніфікованого суб'єкта медіакомунікацій. Запропонована концепція вирішила наукову проблему, яка ґрунтується на гносеологічному протиріччі між наявними теоретичними підходами, сформувала яву про специфіку сучасного дискурсу мас-медіа, враховуючи асинхронну невідповідність змісту засобів масової комунікації (зокрема, віртуальний простір) та реалій життя; асиметрію традиційних медіа і сучасних змін статусу журналіста (у нових медіа тощо); появу нового явища «персоніфікованої суб'єктності» в мережах та інформаційному просторі. Обґрунтовано методологічну платформу соціологічного аналізу процесу персоніфікації комунікативної взаємодії в сучасному медіапросторі. Сформовано комплекс теоретико-методологічних засад соціологічного пояснення трансформацій сучасного медіа ландшафту, зокрема, концепту «інтерпретативних спільнот». У ключі міждисциплінарності розроблено методологічні засади

соціологічного пояснення трансформацій аудиторії мас-медіа щодо появи нового актора — персоніфікованого суб'єкта медіакомунікацій. Виявлено новий феномен контамінації суб'єктності, що полягає у суміщенні ролівих статусів комунікатора та комуніканта (реципієнта) під час формування відповідних настанов та втілення інформаційних потреб особи під час конструювання персоніфікованого суб'єктом власного інформаційного поля.

Шифр НБУВ: РА446122

5.С.35. Кибер-соціальне суспільство: новітня ризома / Г. М. Клешня // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 45-51. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено філософську рецепцію проявів соціальності у сучасному суспільстві. Аналіз демонструє, що сучасне суспільство формується з кількох складових: соціально активних «племен», що утворюють стан «неосередньовіччя» у реальному житті та мережі віртуальних спільнот, які ризомно поєднуються між собою і разом складають динамічне і достатньо монолітне кибер-соціальне суспільство. Поза ним лишається пласт штучно відсторонених «офлайн-осіб», які не мають легітимно визначеної функції у новій соціокультурній реальності. Такий стан визначає непередбачувані раніше характеристики, які не відповідають класичному осмисленню суспільства інформаційної доби, і спонукає до подальшого дослідження нового стану соціуму, економіки, політики й цивілізації загалом.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.С.36. Межі приватного та публічного в інформаційному просторі / К. С. Гончаренко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 52-57. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Визначення меж приватного та публічного в сучасному інформаційному просторі є досить нелегкою справою, якщо не сказати неможливою. Насамперед, це пов'язано з тим, що ми живемо в суспільстві «фальсифікованого» суспільного та особистого. А тому спроба розмежування приватного та публічного — це, перш за все, уяочення і викриття симулятивної природи соціального, а, відповідно, і механізмів, які декларують подібну ситуацію. Інформаційний простір породжує, а згодом і сприяє виведенню на перший план, механізм «злиття», що надає змогу йому сформувати нову сцену, на якій розгортається нова соціальна дійсність безкінечної гри, «спектаклю». Розглянуто приватне та публічне крізь призму бодіярівського поняття «об'єкшеного», а відповідно, ґрунтуючись на цьому, зроблено спробу з'ясувати, що відбувається з цими сферами в умовах тотальної інформатизації.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.С.37. Соціокомунікаційні технології формування іміджу закладу вищої освіти в Україні: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.06 / В. Ю. Василенко; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Досліджено соціокомунікаційні технології формування іміджу закладу вищої освіти в Україні. Розглянуто й узагальнено теоретико-методологічні засади дослідження формування іміджу ЗВО в Україні, представлено авторське поняття «імідж закладу вищої освіти», «ефективний (позитивний) імідж закладу вищої освіти», «модель формування іміджу ЗВО». Виявлено та опрацьовано джерельну базу дослідження; висвітлено специфіку формування іміджу українського ЗВО; розглянуто особливості використання соціокомунікаційних технологій мутації та інмутації у формуванні іміджу ЗВО; осмислено особливості формування іміджу зарубіжних закладів вищої освіти за допомогою СКТ; розглянуто можливості побудови моделі формування іміджу українського ЗВО; визначено перспективи використання технологій Web 2.0 як основного інструмента іміджевих соціокомунікаційних технологій ЗВО.

Шифр НБУВ: РА446110

5.С.38. Соціокультурні виклики дезінформації / Т. Шадюк // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 159-164. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Дезінформація є тим явищем, яке уособлює реалії соціокультурної ситуації нашого часу. До нього належить контент неправдивої інформації та хибного знання, поширення якого у суспільстві має перманентні різноаспектні виклики. Встановлено зміст понять «дезінформація», «конспіративізм» та «конспіративний світогляд». На прикладі «теорії змови» з'ясовано сутнісний характер проблеми дезінформації, виокремлено її суспільний та індивідуальний аспекти, крізь призму яких виокремлюються причини її деструктивні наслідки побутування конспірологічного світогляду. Досліджено способи осмислення сучасної соціокультурної ситуації, що характеризується невпинним продукуванням і поширенням дезінформації.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.С.39. Статеворольова соціалізація дітей та підлітків в Україні (XX століття): автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01, 13.00.05 / О. І. Онпченко; ДВНЗ «Донецький держ. пед. ун-т». — Слов'янськ, 2020. — 40 с. — укр.

Визначено та охарактеризовано три педагогічні моделі соціально-виховної роботи з неповнолітніми правопорушниками в Україні 1917 — 2015 рр. (прагматична модель соціального виховання неповнолітніх правопорушників (1917 — 1938 рр.), стрижнем якої було визнано трудове виховання та професійну

освіту неповнолітніх правопорушників; соціоцентричну модель соціального виховання неповнолітніх правопорушників (1939 – 1990 рр.), основою якої стало виховання неповнолітніх правопорушників як активних членів колективу, суспільства; гуманістична модель соціального виховання неповнолітніх правопорушників (1991 – 2015 рр.), що проголосила особистісно-центрований підхід до соціального виховання неповнолітніх правопорушників. Уточнено зміст понять: «соціальне виховання», «соціалізація», «правопорушення», «неповнолітній правопорушник», «девіантна поведінка», «делінквентна поведінка», «профілактика», «соціальна реабілітація», «ресоціалізація», «соціальна адаптація», «соціальний супровід», «соціальний патронаж», «пробачення»; соціальні, соціально-педагогічні та індивідуально-психологічні детермінанти поведінки неповнолітніх правопорушників; внесок вітчизняних і зарубіжних педагогів у розвиток теорії та практики соціального виховання неповнолітніх правопорушників в Україні у 1917 – 2015 рр. Набули подальшого розвитку: узагальнення та типологізація спеціалізованих пенітенціарних установ для неповнолітніх правопорушників, що діяли в Україні досліджуваного періоду (приймальники, розподільники, ізолятори, колектори, напівреформаторії та реформаторії, ремісничі й виправні притулки, основні та допоміжні дитячі будинки, будинки примусових робіт (БУПРи), дитячі виправні та трудові колонії, виправні школи, школи фабрично-заводського учнівства (ФЗУ), школи соціальної реабілітації (ШСР), професійні училища соціальної реабілітації (УСР)); аналіз та систематизація джерельної бази дослідження; узагальнення нормативно-правових засад соціального виховання та кримінальної відповідальності неповнолітніх правопорушників у досліджуваній період. До наукового обігу введено маловідомі та раніше невідомі архівні джерела (61 позиція), наукові документи, історико-педагогічну літературу; невідомі раніше історичні факти, пов'язані з історією розвитку соціального виховання неповнолітніх правопорушників в Україні у ХХ – на початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: РА448048

5.С.40. Українське телебачення в Інтернеті: аудіовізуальна специфіка та комунікативна цінність: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 26.00.06 / М. С. Соловійов; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2020. – 18 с. – укр.

Комплексно досліджено аудіовізуальну специфіку та комунікативну цінність українського телебачення в Інтернеті. Розглянуто процес становлення онлайн-телебачення у світі та в Україні зокрема. Проаналізовано перші вебсайти українських каналів, що надало змогу вивчити хронологію та процес входження українського телебачення у мережу. Виявлено, що українські телеканали поєднують два різновиди відеомовлення при подачі онлайн-контенту – в реальному часі та за запитом. Виокремлено й охарактеризовано функції відеоредаю на сайтах радіостанцій, які перетворюють слухача в глядача завдяки вебкамерам. На основі охарактеризованих аудіовізуальних онлайн-технологій запропоновано розділити Інтернет-телебачення на три різновиди, кожен з яких має свою специфіку мовлення. Встановлено, що телекомпанії перебувають у процесі постійної комунікації з онлайн-аудиторією з моменту появи технічних можливостей для цього. З розвитком вебтехнологій та цифрової техніки спілкування проходить, в основному, на сторінках соціальних мереж і відеохостингів. Дослідження констатує наявність активного та взаємовигідного співробітництва телевиробника й аудиторії в Інтернет-просторі України.

Шифр НБУВ: РА446556

5.С.41. Я в системі колективної дії соціальних Інтернет-мереж: соціально-філософський аспект / О. С. Поліщук, О. В. Поліщук // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. – 2021. – № 1. – С. 30-35. – Бібліогр.: 16 назв. – укр.

Розглянуто характерні особливості інформаційного суспільства. З'ясовано, що техніко-технологічний процес, який набув інтенсивності у ХХІ ст., створив сприятливі умови в розвитку суспільства; зокрема винайдення Інтернету надало широкі можливості у сфері комунікації. Встановлено, що завдяки цьому феномену індивіди з метою організації колективної дії почали значно швидше долати відстань, за стислий проміжок часу розширювати дію своїх соціальних груп через залучення інших у соціальну мережу. Акцентовано увагу на тому, що сучасний стан пандемії лише додатково створив умову інтенсивного залучення Я у систему соціальних Інтернет-мереж. Перебуваючи в них, Я піддається впливу соціальної мережі та, використовуючи ціннісну складову у процесі пізнання, на підсвідомому рівні входить у систему колективної дії соціальної групи. Також звернуто увагу на психологічні особливості перебування Я в Інтернет-мережі і те, як Інтернет-мережа реагує на різнопланові потреби цього Я. Зокрема через рекламу, пропозиції тощо, які надходять Я в Інтернет-мережі. Для підтвердження цих та інших фактів використано дослідження сучасних філософів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філосо. Культур.

5.С.42. Public sphere mediatization / М. Abysova // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. – 2021. – № 1. – С. 94-100. – Бібліогр.: 24 назв. – англ.

У сучасному світі все частіше артикулюється нетрадиційне поняття спільноти, пов'язане з поняттям комунікації. Комунікація виявляється тією сполучною тканиною, що об'єднує різних суб'єктів в єдину політичну спільноту. У цьому контексті публічна комунікація набуває особливої значущості як інструмент взаємодії та вирішення конфліктів, як підстава створення політичної спільноти. Мета роботи – аналіз специфіки існування публічної сфери, що формується в сучасних медіакомунікаціях. Для реалізації даної мети необхідно вирішити такі дослідницькі завдання: здійснити аналіз класичного уявлення публічної сфери як форми суспільно-політичної участі громадян; представити проведення публічної комунікації в практиках нових медіа. Методологію дослідження публічної комунікації закладено у працях таких дослідників, як Дж. Ролз, Ю. Габермаса, Дж. Боман, Дж. Коен, А. Янг та ін. Вони застосовують комунікативний підхід до дослідження політичної сфери та процесів, які супроводжують позиціонування індивіда та соціальних груп у межах соціально-політичного поля. Нормативний ідеал публічної сфери у доробку І. Канта, Х. Арендт та Ю. Габермаса представлено як простір, де можливо відкрито вираження своєї думки, критика і дискусія. Це – простір плюральності думок, що унеможливило монополізацію влади. Нарешті, це є простір, який забезпечує інклюзивність та рівність комунікантів. У публічній сфері постійно відбувається процес формування балансу інтересів різних суспільних акторів, тих вимог і підтримки, які вони готові надавати державним інститутам з метою вирішення значущих проблем публічної сфери. Практики неоліберальної модернізації в сучасному світі, постмодерністські тренди в політиці розвивають більш-менш точне визначення меж сфери діяльності державних інститутів та акторів громадянської сфери. Інтернет стає ареною протесту і громадянської мобілізації. Дослідники звертають увагу на нові форми медіаучасті громадян: підписання онлайн-петицій і онлайн-дискусій; вступ до ad-hoc групи в соціальних мережах; репости або розміщення посилань на матеріали з проблемних питань та ін. Дії в мережевих медіа, названо медійною активністю, сприяють поширенню інформації, підвищенню обізнаності із соціальних та політичних проблем. Багато з них є паростками активності, що зароджується онлайн і надалі реалізується в офлайн (наприклад, краудсорсінг). Але існують цифрові форми активізму, які повністю реалізуються в Інтернеті. Для реалізації таких практик розробляються спеціальні соціальні платформи і додатки, виникають спільноти так званих IT-волонтерів. Мережеві скептики заявляють, що соціальні мережі і блоги повели людство хибином шляхом: замість творчості та індивідуальності тут заохочуються поверхові судження, швидкість створення і споживання контенту на основі автоматизованих способів структуризування інформації. Розвиток онлайн-присутності і он-лайн-спільнот вириває індивіда з реальних форм спільноти, обмежує можливість в реальній соціальній взаємодії. Численні мережеві оптимісти, такі як К. Андерсон, Д. Тапскотт і К. Ширки, вважають, що медіа є ключовим елементом протестних рухів останніх років.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філосо. Культур.

5.С.43. Self-preserving behaviour of Georgian population during the period of COVID-19 pandemic / L. E. Menabdishvili, N. E. Menabdishvili, N. A. Gomelauri // Демографія та соц. економіка. – 2021. – № 3. – С. 53-63. – Бібліогр.: 12 назв. – англ.

Розглянуто самозбережувальну поведінку в період глобальної проблеми – пандемії COVID-19. Позитивна самозбережувальна поведінка визначає рівень здоров'я людини і суспільства. У період пандемії посилюється інтерес до самозбережувальної поведінки. Окрім дотримання особистої гігієни або гігієнічних норм і соціального дистанціювання у процесі дослідження не було ніяких інших захисних механізмів, вакцинацію ще не було розпочато. У зв'язку з актуальністю питання співробітниками Інституту демографії та соціології Державного університету Ілії під керівництвом професора А. Сулаберідзе в жовтні 2020 р. було проведено соціологічне дослідження «Поінформованість про вплив пандемії коронавірусу на соціально-економічне становище населення Грузії та самозбережувальну поведінку» в чотирьох регіонах Грузії. Регіони обрано, зважаючи на рівень поширення коронавірусу. Респонденти відбірлися за методом випадкової вибірки. Опитано 500 респондентів за допомогою задалегідь складеної анкети. Дане дослідження є однією зі спроб вивчити самозбережувальну поведінку в умовах пандемії в Грузії, що показує, як поведінка населення спрямована на захист від коронавірусу. Одна з основних функцій держави – профілактика поширення хвороб і захист населення від шкідливого впливу факторів навколишнього середовища. У зв'язку з цим державою реалізовано протиепідемічні заходи; проте їх недостатньо, оскільки спільні зусилля держави і кожного громадянина визначають життєздатність населення країни, а також масштаби поширення пандемії. Мета роботи – оцінити зусилля громадян, а завдання – виявити фактори, які сприяють і перешкоджають цим зусиллям. Дослідження показало, що чоловіки вище цінують своє здоров'я і менше про нього піклуються. Ця тенденція незмінна, навіть коли самозбережувальна поведінка значною мірою визначає можливість зараження не тільки людини, а й

оточуючих. Жінки-респонденти (на відміну від чоловіків) більш схильні дотримуватися всіх рекомендацій епідеміологів. Рівень поінформованості населення про симптоми інфекції, а також рекомендації з самозахисту і актуальну інфекційну ситуацію в країні високі. Різні рівні інфікування в різних регіонах показали, що чим вище рівень зараження, тим вище рівень обізнаності. Стан здоров'я респондентів багато в чому визначає ставлення населення до коронавірусної інфекції. Самооцінка стану здоров'я впливає на рівень страху, викликаного пандемією. Респонденти з хронічними захворюваннями більш схильні висловлювати страх, ніж ті, хто високо оцінює своє здоров'я. Сприйняття ризиків, пов'язаних з коронавірусною інфекцією, є різним залежно від статі. На відміну від чоловіків жінки в середньому емоційніше сприймають загрозу коронавірусу та пов'язані з ним проблеми і нижче оцінюють стан свого здоров'я. Страх населення перед пандемією посилюється тим фактом, що ця вірусна інфекція ще недостатньо вивчена, і не відомо про її наслідки або ускладнення в майбутньому. Тому обґрунтовані побоювання висловлюють і повністю здорові респонденти. Виявлено пропорційний зв'язок між рівнем дотримання рекомендацій епідеміологів і сприйняттям загрози зараження COVID. Чим серйозніше люди сприймають загрозу, тим більше вони виконують рекомендації епідеміологів.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.44. Social memory transformations under the conditions of postmodern society mobilization / S. Ordenov // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 76-83. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Влада завжди була зацікавлена у створенні «правильного» образу минулого за допомогою «переписування» історії — знищення чи коригування відомостей («пам'яті») про певних людей або події минулого. У XX ст. зв'язок між історією і політикою лише посилювався, а останнім часом виникли нові види «політизації історії», коли, за допомогою функції конструювання, штучно створюються різноманітні форми символічної реальності та ідентифікації. Роботу спрямовано на аналіз трансформацій соціальної пам'яті в умовах мобілізації постмодерністського соціуму. Методологія дослідження: методологія дослідження базується на структурно-функціональному, соціокультурному та порівняльному підходах у їх діалектичній єдності. У класичному розумінні, соціальна пам'ять значною мірою відповідає за цілісність соціокультурної спільноти, що склалася історично, та за стійкість встановлених у суспільстві соціальних зв'язків і принципів дії, нормативно визначаючи, і, разом із тим, легітимуючи їх в системі суспільних відносин. Водночас, за умов релятивістського різноманіття, культура постмодерну здатна мобілізувати лише «супроти», продукуючи при цьому деконструктивність соціальності, що на практиці призводить до заперечення навіть інстинктів самозбереження, як принципів антропологічних засад існування соціуму. В цьому виявляється характерна властивість постмодерної мобілізації, яка набуває негативної, маргінальної й асоціальної форми мобілізації мас. Вона слугує не конструктивним програмом, а деструктивному і орієнтованому на примарне минуле порядку денному. За допомогою інтегративного об'єднання таких технологій управління масами, як «політика страху» і «спіраль мовчання», транснаціональна еліта та популісти здобувають все нові перемоги у глобальному політикумі. Все це значною мірою сприяє трансформації соціальної пам'яті у бік її фрагментарності та вибірковості, і, як наслідок, інтенсифікації і доктринації населення, що надає змогу ефективніше управляти масовою свідомістю, посилюючи гегемонію правлячих олігархічних груп у глобальному вимірі. Незважаючи на постулюємий принцип відказу від ідеології, постмодерна «постідеологія» формує свою ідеологічну палітру, засновану на принципах ірраціоналізму, дезінформації та маніпуляції. Ідеологічні чинники «постідеології» корелюють з ідеологічними засадами неолібералізму, деструктивно діючи на розвиток культури загалом та нівелируючи місце людини в ній. Висновки: трансформація соціальної пам'яті в умовах мобілізації постмодерного соціуму сприяє негативній, маргінальній й асоціальній формі мобілізації мас. З огляду на відхід від раціоналізму, постмодерна свідомість змушена апелювати до підсвідомого і несвідомого, об'єднуючись навколо лімітних схем і асоціативних полів, знаходячи в них основи для мислення. Роздробленість постмодерної свідомості не сприяє об'єднанню на загальних засадах, у зв'язку з чим об'єднуючими виступають регресивні і маргінальні форми співжиття, які заперечують у своїй основі соціальне, що свідчить про настання епохи варварства техногенної цивілізації.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.С.45. Zealots' effect on opinion dynamics in complex networks / V. Moeinifar, S. Gunduc // Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 2. — С. 203-214. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

Вивчено вплив фанатиків на соціальні мережі. Розглянута соціальна мережа (СМ) заснована на безмасштабних мережах із використанням методу Барабаші — Альберта та випадкових мереж із використанням методу Ердоша — Рені. Використано попередньо вивчену модифіковану модель виборця, яка включає фанатиків — людей, які ніколи не змінюють своєї думки. Вибрано

видатних особистостей (тобто хабів) як фанатиків. Таким чином, спочатку вибрано за фанатиків важливих людей із високим ступенем (хабів); пізніше — людей із високим ступенем близькості. А потім проаналізовано час досягнення консенсусу у випадку, коли фанатики вибираються як неважливі особистості та порівняно результати усіх випадків. Виявлено, що час для досягнення консенсусу в СМ є однаковим для різної кількості фанатиків, але з однаковим ступенем зараженості фанатизмом. Наприклад, ефект одного фанатика зі ступенем 64 збігається з ефектом 8 фанатиків зі ступенем 8.

Шифр НБУВ: Ж43974

Див. також: 5.У.178, 5.У.249, 5.С.1223, 5.Ю.1615, 5.Ю.1627

Економічна соціологія

5.С.46. Соціальне обслуговування в системі соціального захисту населення: теоретико-методологічний та фінансовий аспекти / Л. Б. Баранник, Т. В. Корягіна, В. С. Тараненко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 106-123. — Бібліогр.: 38 назв. — укр.

Україна, згідно з її Конституцією, є соціальною державою, діяльність якої спрямовано на формування умов, що забезпечують гідне життя і вільний розвиток людини. Еволюція такої держави відбувається через реалізацію соціальної функції, зміст якої полягає у забезпеченні гарантій соціального характеру, соціального захисту, соціальному обслуговуванню, соціальному партнерству тощо. З проведенням соціально-економічних реформ в Україні на початку 90-х рр. XX ст. система надання соціальних послуг населенню зазнала серйозних змін. За радянських часів соціальні послуги надавалися в системі соціального забезпечення в стаціонарних державних установах: будинках для престарілих, дитячих будинках, інтернатах (лікарнях) для психоневрологічних хворих і т. п. За своїми цілями та змістом їх було спрямовано на надання допомоги тим категоріям населення, які не були здатні самостійно обслуговувати себе через самотність, сирітство, тяжку ступінь інвалідності чи хвороби. Сучасні дослідження соціального обслуговування найчастіше здійснюються у контексті соціальної політики, соціальної роботи або соціальної допомоги. Серед зарубіжних науковців, які досліджують соціальну проблематику, — Т. Е. Демідова, Р. Інглехарт, Е. Е. Мачульська, В. Парето, В. Д. Роік, Р. Тітмус, Е. І. Холостова, Ш. Ейсебі, Л. Ерхард, Г. Еспінг-Андерсен та багато інших. Серед останніх публікацій вітчизняних авторів слід назвати наукові статті: С. О. Горбунової-Рубан та І. М. Вітківської, які аналізують діяльність громадських організацій як суб'єктів надання соціальних послуг у м. Харкові; К. В. Дубич, присвячено питанням державного управління соціальними послугами; І. В. Мещан, який розглядає соціальне обслуговування як складову системи соціального захисту населення з позицій соціолого-управлінського аспекту й детально висвітлює теоретичні підходи до понять «послуга» та «соціальна послуга»; Попок А. та Гребі Р., які роблять структурно-функціональний аналіз системи соціальних послуг в Україні; Ротар В., яка досліджує сучасні підходи до розуміння змісту категорії «соціальні послуги»; Савчук Л. про реформування системи соціальних послуг в умовах децентралізації та деяких інших. Фінансові аспекти соціального обслуговування висвітлюються поруч з іншими питаннями фінансового забезпечення соціального захисту населення. Незважаючи на чисельну кількість робіт з питань соціального захисту населення та соціального обслуговування, слід зауважити, що еволюція системи соціального захисту населення, економічні реформи в країні спонукають до подальшого дослідження теоретичних засад і пошуку фінансових джерел соціального обслуговування населення з урахуванням складного фінансового стану економіки країни та реалізацією стратегічного курсу України на євроінтеграцію. Багато питань теоретико-методологічного характеру залишаються відкритими. Мета дослідження — висвітлити невирішені проблеми соціального обслуговування в Україні теоретико-методологічного та фінансового характеру, а також представити авторське бачення їх вирішення. Висновки: дослідження теоретико-методологічного та фінансового аспектів соціального обслуговування в Україні надає підстави зробити такі висновки. Не дивлячись на прийняття низки нормативно-правових документів, що визначають поняття «соціальні послуги», в економічній теорії та в практичній діяльності щодо використання базових понять та термінів існує плутанина через те, що в Україні досі немає єдиного нормативно-правового акту, який би чітко визначив усі ці моменти та врегулював правовідносини між державою та громадянами з питань одержання різних видів соціальної допомоги.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.С.47. Соціально-економічні настанови (орієнтації) молоді крізь призму суб'єктивних оцінок / Н. В. Дзюба // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 136-154. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Статистичні показники економічного розвитку держави не включають суб'єктивні фактори, що характеризують настрої

населення країни. Отже, досить оптимістичні оцінки економічних показників України суперечать песимістичним настроям і почуттям української молоді. Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що низький рівень задоволеності соціально-економічним становищем України та власними можливостями й перспективами молоді є основою для формування поведінкових орієнтирів, зокрема міграційних настроїв. Мета роботи — проаналізувати ставлення молоді до економічного середовища в Україні, оцінки молоді власного матеріального становища та взаємозв'язок таких суб'єктивних оцінок з міграційними настроями молоді. Застосовано загальнонаукові методи й спеціальні соціологічні методи для обробки й аналізу результатів дослідження «Молодь України — 2018». Згідно з даними опитування «Молодь України — 2018», значна частина молоді (88,9 %) думає, що економічна ситуація в країні за минулий рік погіршилась чи не змінилась. Оцінки молоді свого матеріального становища також песимістичні — 83,3 % молодих людей в Україні оцінюють матеріальне становище своєї сім'ї як середнє або нижче середнього. Новизна дослідження полягає в аналізі взаємозв'язку суб'єктивних оцінок молоді економічного середовища в Україні як середовища для реалізації особистих планів та намірів, оцінки власного матеріального становища та міграційних настроїв. Міграційні настрої молоді передусім формуються на основі незадоволеності економічною ситуацією в країні, низькою оцінкою свого матеріального становища та бажанням його покращання — через бажання заробити грошей чи знайти роботу. Міграційні орієнтації молоді проявляються залежно від їх сформованості. Ступінь сформованості міграційних намірів суттєво залежить від реальної можливості втілити їх у життя: чим нижчий рівень матеріального забезпечення, тим більш невизначені міграційні орієнтири. Молоде покоління є потенціалом соціально-економічного відродження України, тому його думки, оцінки та відчуття вкрай важливі для формування адекватної молодіжної політики. Врахування суб'єктивних чинників, які впливають на поведінкові орієнтири молоді, особливо важливі при формуванні обґрунтованої молодіжної політики України та потребують досліджень, аналізу та розробки відповідних інструментів.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.48. Статистична оцінка та інформаційне забезпечення аналізу якості життя осіб з інвалідністю в Україні: проблеми та перспективи дослідження / Н. П. Лутчин // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 82-99. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто проблеми аналізу якості життя осіб з інвалідністю в Україні. Мета роботи — об'єктивна оцінка якості життя осіб з інвалідністю із залученням даних із офіційних джерел та формування обстежень даної категорії осіб в Україні з врахуванням суб'єктивного оцінювання. Актуальність дослідження зумовлена складністю оцінки проблем осіб з інвалідністю як особистості в сучасному суспільстві. Існуючі проблеми пов'язані з відсутністю в Україні на регіональному й національному рівнях достатнього інформаційного забезпечення. Здійснено аналіз осіб неповносправних, виходячи з наявної інформаційної бази Державної статистичної служби України, Міністерства соціальної політики України, Державного центру зайнятості та Фонду соціального захисту інвалідів. Проаналізовано динаміку чисельності та структуру причин інвалідності, доступ до освітніх послуг та рівень зайнятості осіб неповносправних. Частково проаналізовано рівень забезпеченості осіб з інвалідністю товарами тривалого використання, які полегшують фізичне навантаження та забезпечують їм більш комфортне існування в суспільстві. Визначено фактори, що впливають на рівень працевлаштування осіб з інвалідністю. Для дослідження чинників впливу на рівень працевлаштування осіб з інвалідністю застосовано класичний кореляційно-регресійний метод з використанням пакета Statistica. Виявлено, що варіація працевлаштування інвалідів на 28 % залежить від доступу до вищої освіти осіб з інвалідністю, зокрема, більший вплив на рівень працевлаштування має доступ інвалідів до вищої освіти повного циклу навчання. Результати дослідження показали, що в Україні відсутній комплексний підхід щодо дослідження соціально-економічного профілю осіб з інвалідністю, що не надає можливості формування ефективної соціальної політики держави. Запропоновано авторський підхід щодо суб'єктивного оцінювання якості життя осіб неповносправних та сформульовано пропозиції для оцінки всіх аспектів, які формують якість життя осіб з інвалідністю.

Шифр НБУВ: Ж25188

Див. також: 5.С.54, 5.У.231

Демографія

5.С.49. Оцінка економічного потенціалу зміни чисельності населення сучасної України / О. Г. Рогожин // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 3-20. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто вплив макроекономічного фактора на довгострокові тенденції відтворення населення України з часу набуття незалежності. На основі авторської концепції «демоеконімічної ніші» здійснено аналіз результатів розрахунку двох варіантів оцінки «моментного» (на рік) економічного потенціалу змін чисельності населення України за критеріями умовно автономного споживання населення та фактичного прожиткового мінімуму з урахуванням необхідних платежів. Потенціал зменшення чисельності населення за першим критерієм розглядається як песимістична (максимальна) оцінка (-30 млн у 2019 р.), за другим — як оптимістична оцінка (-2 млн у 2019 р.). Мета дослідження — здійснення статистичного аналізу взаємозв'язку демографічних і економічних показників відтворення населення України та їх зв'язку з певними варіантами оцінки економічного потенціалу зміни чисельності населення задля з'ясування їх більшої чи меншої відповідності демографічним і економічним реаліям. Новизна: оцінка економічного потенціалу зміни чисельності населення виконана в рамках економіко-демографічної методології, розробленої і підтримуваної автором (на основі макроекономічної концепції «демоеконімічної ніші»). Для дослідження статистичного зв'язку між показниками використано методи кореляційного і регресійного аналізу (лінійні моделі), а також порівняльний аналіз результатів розрахунків з фактичною динамікою демографічних і економічних показників. Розрахунки виконано за допомогою засобів ППП STATISTICA 8.0. Здійснено статистичний аналіз взаємозв'язку демографічних і економічних показників відтворення населення України та їх зв'язку з дослідженими варіантами оцінки економічного потенціалу зміни чисельності населення для з'ясування відповідності демографічним і економічним реаліям. Усі піддані статистичному аналізу динамічні ряди показників (30- і 22-річні) для забезпечення порівнюваності переведено в єдину форму річних проростів, у відсотках від значення початкового року аналізу. Зафіксовано середньої сили прямий лінійний зв'язок змін ввп із динамікою сумарного коефіцієнта народжуваності та очікуваної тривалості життя при народженні, а тісний зворотний зв'язок — з динамікою сальдо міграції. Помічено, що зміни ввп та сумарного коефіцієнта народжуваності для всього населення і сільського населення зокрема мають співфазні квазіциклічні коливання із 3 — 4 річним лагом затримки реакції. Показано, що оцінка економічного потенціалу зміни чисельності населення за критерієм умовно автономного споживання населення тісно статистично залежить від макроекономічних показників і економічної динаміки. Оцінка на основі критерію фактичного прожиткового мінімуму з урахуванням необхідних платежів тісніше залежить від показників, які безпосередньо відображають добробут домогосподарств. Виявилось, що адекватність оцінки на основі критерію умовно автономного споживання населення з часом поступово зменшується, через особливості алгоритму розрахунку з віддаленням від базового року зростає неточність, якою припустимо знехтувати лише в інтервалі ± 5 років від базового. Адекватність оцінки за критерієм фактичного прожиткового мінімуму з урахуванням необхідних платежів залежить від відповідності реаліям значень такого мінімуму для кожного року періоду спостереження, ці значення потребують уточнення.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.50. Повікові відмінності у тривалості життя й смертності населення великих міст України / Н. М. Левчук // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 3-21. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — з'ясування повікових особливостей смертності населення великих міст України та їх вплив на зміни у тривалості життя у цих містах. Компаративний аналіз тривалості життя за період з 2002 до 2019 рр. проведено для шести міст: Київ, Львів, Харків, Одеса, Дніпро, Донецьк. У більшості досліджуваних міст тривалість життя загалом є вищою ніж для міського населення в середньому по Україні. Львів та Київ йдуть в авангарді міських населених пунктів за рівнем тривалості життя та мають меншу різницю у її показниках за статтю, однак разом із Харковом демонстрували повільніші темпи зростання показників дожиття у період з 2002 до 2019 рр. Натомість Дніпро та Одеса, а також Донецьк до 2014 р., характеризувалися нижчою тривалістю життя та більшими відмінностями за статтю, проте їх здобуток у термінах тривалості життя за досліджуваний період виявився більшим. Упродовж останніх років спостерігається тенденція до скорочення розриву між містами щодо показників дожиття і цей процес конвергенції відбувається швидше у чоловіків, аніж у жінок. Зокрема, у 2002 р. розрив між мінімальним і максимальним значеннями тривалості життя обраних міст досягав 5,4 року у чоловіків та 2,6 року у жінок, а в 2019 р. він зменшився до 2-х років у чоловіків та 1,6 року у жінок. Використовуючи метод декомпозиції, уперше здійснено оцінку різниці у тривалості життя між різними парами міст у 2002 та 2019 рр., що надало змогу виявити особливості повікового профілю смертності населення у цих містах у контексті їх впливу на рівень тривалості життя. Встановлено, що надлишкова смертність у працездатному віці загалом відіграє провідну роль у формуванні міжміських відмінностей у тривалості життя. У порівнянні зі Львовом та Києвом, які мають найвищі показники

дожиття населення, основна роль у нижчій тривалості життя в інших містах належить смертності у таких вікових групах: у Донецьку (до 2014 р.) — надлишковій смертності серед осіб середнього працездатного віку та дітей віком до 1 року; Одеса та Дніпро відіають за показниками дожиття не лише в старшому, а й у молодому працездатному віці, а Харків дещо «програє» за рівнем дожиття осіб літнього віку. Обґрунтовано висновок про те, що основний градієнт міжміських відмінностей у тривалості життя визначається, головним чином, смертністю у працездатному віці, тобто більше пов'язаний із факторами поведінки та способу життя. У сучасний період градієнт поступово зсувається у бік старших вікових груп, в яких смертність спричинена хронічними захворюваннями та залежить від своєчасного й ефективного лікування. Особливу увагу приділено питанню якості даних у великих містах. Зокрема, з метою з'ясування надійності обрахованих показників смертності немовлят здійснено оцінку довірчих інтервалів для ймовірності померти на 1-му році життя у шести обраних містах та показано неоднозначність висновків, зроблених на основі даних про малі сукупності померлих.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.51. Позашлюбна народжуваність у метрополісах України / Л. І. Слюсар, С. Ю. Аксьонова // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 22-40. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

В Україні зростання питомої ваги дітей, народжених поза юридично оформленим шлюбом, за роки незалежності країни відбувалось відповідно до загальноєвропейських тенденцій і було наслідком активізації процесу модернізації багатьох сфер суспільного життя. В Україні кожна п'ята дитина народжується поза шлюбом, при цьому цей показник є одним із найнижчих серед європейських країн. У межах країни між регіонами і поселеннями різного типу існують суттєві розходження у поширеності позашлюбної народжуваності. Мета дослідження — всебічний аналіз особливостей позашлюбної народжуваності у метрополісах України, її динаміки та структурних характеристик. Глибинний аналіз характеристик позашлюбної народжуваності безпосередньо у метрополісах України здійснюється вперше. Основним методом дослідження був метод порівняння характеристик позашлюбної народжуваності у метрополісах як між собою, так й з міськими поселеннями відповідних регіонів без врахування метрополісів, а також із середніми показниками по країні. Використовувались й методи узагальнення, аналогії, графічного представлення результатів аналізу. Найнижчою часткою позашлюбних народжень характеризується Львів — місто з вираженою традиційною матримоніальною поведінкою і сильнішими уподобаннями класичних сімейних цінностей. Порівняно високій рівень народжень поза шлюбом у Харкові, Дніпрі, Одесі скоріше за все можна пояснити більш інтенсивною демографічною модернізацією і трансформацією. Загальною тенденцією у містах є зниження частки позашлюбних народжень у чисельності народжених з 2006 р. У метрополісах така частка є значно нижчою ніж в області їх розташування та решти міських поселень; виняток становить Львів, де різниця між показниками є мінімальною. У порівнянні з іншими поселеннями метрополіси характеризуються меншою часткою наймолодших жінок серед матерів, які не перебували у шлюбі на момент народження дитини, і вищою часткою жінок 35 років і старших. Метрополіси мають такий само віковий профіль питомої ваги позашлюбних народжень, як й інші території: найбільш поширені народження поза шлюбом у жінок віком до 20 років, найменше — у жінок віком 25 — 29 років, у старших жінок частка позашлюбних народжень зростає, але при цьому залишається значно нижчою за ту, що притаманна наймолодшим матерям. Середній вік матері при народженні дитини поза шлюбом, як правило, нижчий ніж аналогічний показник, що враховує усі народження. Середній вік матері при народженні дитини поза шлюбом у метрополісах істотно перевищує відповідний показник по області їх розташування і середньукраїнський. Структурні відмінності у позашлюбній народжуваності відображають зміни її чинників на користь «бажаного» материнства.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.52. Структура смертності населення за причинами смерті у метрополісах України / Н. М. Левчук, П. Є. Шевчук // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 38-59. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Великі міста зосереджують значну частину освіченого, висококваліфікованого й економічно активного населення. Такий соціальний «добір» разом із особливостями стилю життя визначає відмінні характеристики рівня та структури смертності населення. Хоча в Україні дані про смертність за причинами смерті для таких міст є доступними, проблемні питання структури причин смерті у метрополісах досліджувалися вкрай недостатньо, чим й зумовлена актуальність дослідження. Мета роботи — здійснення комплексного аналізу структури смертності від найбільш впливових причин смерті у великих містах України. Вперше проведено порівняльне дослідження структури смертності для Дніпра, Києва, Львова, Одеси та Харкова. Використано метод прямої стандартизації коефіцієнтів смертності та графічний метод. Розрахунки стандартизованих коефіцієнтів смертності за

статтю на основі даних Держстату України за даними 2005 — 2019 рр., виконані авторами дослідження, підтвердили нижчий загальний рівень смертності серед мешканців великих міст у порівнянні з відповідними середніми для України показниками. Виявлено також, що Київ, Львів та Одеса у порівнянні з Дніпром і Харковом мають нижчий рівень смертності. Проте у Києві та Львові це досягнуто за рахунок нижчої смертності майже від усіх основних класів причин смерті, тоді як в Одесі цей виграв пов'язаний переважно з надзвичайно низькою смертністю населення від ішемічної хвороби серця. Населення Харкова й Дніпра має порівняно високий рівень смертності від хвороб системи кровообігу, який у Дніпрі сформований переважно за рахунок ішемічної хвороби серця і дуже низького внеску цереброваскулярних патологій, а у Харкові смертність від обох груп серцево-судинних хвороб є доволі високою. Найбільш подібною до середньої по Україні у великих містах є смертність від хвороб органів травлення (за винятком Львова). Єдиним великим класом хвороб, смертність від якого серед мешканок усіх аналізованих міст явно переважає середню по Україні, є новоутворення. Динаміка смертності населення великих міст від більшості досліджуваних причин смерті у 2005 — 2019 рр. була сприятливою. Найбільше знизилась смертність від зовнішніх дій та інфекційних хвороб. Винятком є зростання смертності від СНДІду та класу неточно визначених причин, а також непевна динаміка смертності від самогубств і ушкоджень з невизначеним наміром. Розбіжності в окремих показниках смертності між містами викликають певні сумніви у їх достовірності та правильності кодування. Зокрема, йдеться про надто низьку смертність від ішемічної хвороби серця в Одесі та від цереброваскулярних захворювань у Дніпрі; дуже рідкі випадки смерті від алкогольної хвороби печінки в Одесі, випадкових алкогольних отруєнь у Києві та від групи інших хвороб печінки у Дніпрі, а також про віднесення самогубств до ушкоджень із невизначеним наміром у Харкові. Такі особливості обґрунтовують необхідність переходу на автоматизовану систему кодування причин смерті населення для усунення суб'єктивного вибору причини смерті та підвищення якості даних.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.53. Трансформація смертності за статтю в чотирьох найбільших містах України / Н. О. Рингач, П. Є. Шевчук // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 60-79. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Традиційно в Україні зберігається значний розрив між тривалістю життя чоловіків та жінок, що формується за рахунок різниці у режимі смертності, в т. ч. внаслідок окремих причин. Це зумовлює актуальність дослідження особливостей смертності за причинами та статтю, їх змін у часі. Розуміння історичного зв'язку з минулим, аналіз динаміки рівнів та структури смертності є вкрай необхідним для розробки гендерно-орієнтованої соціальної політики. Мета роботи — здійснити аналіз рівнів і структури смертності чоловіків та жінок — мешканців чотирьох найбільших міст України (Києва, Харкова, Дніпропетровська (Дніпра) й Одеси) у 1923 — 1929 рр. та 2019 р., та виявити відмінності структурних зрушень у парній смертності за основними причинами залежно від статі. Підтверджено дані вперше виконаного компаративного аналізу рівнів та структури смертності у чотирьох містах України у 1923 — 1929 рр. та у 2019 р. відмінностей трансформації (напряму та ступеня змін) за основними причинами смерті залежно від статі; виявлені явища зростання розриву смертності за статтю (як загальної, так і від окремих причин) у всіх досліджуваних містах. Інформаційною базою дослідження стали дані з видання «Смертність в 4-х найбільших містах УСРР у 1923 — 1929 рр.» та інформація з офіційної статистичної звітності Держстату України за 2019 р. у чотирьох містах України. При вивченні змін смертності за причинами і статтю використано методи: статистичний (розрахунок і аналіз демографічних коефіцієнтів, метод стандартизації), графічний. Враховано відмінності у формуванні статистичних даних у двадцятих роках ХХ ст. і розбіжності у кодуванні причин смерті у відповідності до чинних у різні періоди часу класифікацій причин смерті. Відзначено прогресивне зрушення у вигляді зменшення значущості інфекційних та паразитарних хвороб (основної причини смерті у 1920-х рр.). Зниження смертності внаслідок інфекційних та паразитарних хвороб для чоловіків і жінок було різним. Так, у середньому в усіх чотирьох містах спостерігалось зменшення стандартизованого показника для чоловіків майже в 11 разів, а жінок — у 15. Найменш виражені зрушення були характерні для Одеси, міста з найвищою серед всіх смертністю від інфекційних та паразитарних хвороб у 2019 р. Ступінь підвищення рівня смертності внаслідок хвороб системи кровообігу (основної причини смерті у 2019 р.) був різним у різних містах і для різної статі: найбільшим для чоловіків Дніпра (у 3,6 разу) та для жінок Харкова (у 2,8 разу), найменшим — для чоловіків Одеси (1,7 разу) та жінок-княнок (1,6 разу). У трьох досліджуваних містах рівні чоловічої смертності зростали більшою мірою, ніж жіночої, окрім Одеси (де смертність чоловіків від хвороб системи кровообігу зростає дещо менше ніж жінок). Виявлено явище зростання розриву смертності чоловіків та жінок у досліджуваних містах: різниця у рівнях

загальною смертністю від усіх причин збільшилась із приблизно 1,5 разу у 1924 — 1927 рр. до 1,7 — 1,9 разу у 2019 р. Максимальна відмінність спостерігалась за класом зовнішніх причин, однак у двадцятих роках ХХ ст. вона була меншою (близько 2,5 разу проти понад чотириразового у 2019 р. для всіх міст за винятком Дніпропетровська). Обґрунтовано необхідність урахування виявлених гендерних відмінностей та усвідомлення чинників, які впливають на їх формування, при розробці та реалізації заходів соціальної політики загалом і політиці у сфері громадського здоров'я зокрема на рівні державної та місцевої влади, спрямованих на зниження рівня смертності населення (насамперед передчасної смертності чоловіків).

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.54. Часові аспекти якості життя у дослідженнях міжнародної міграції / І. П. Майданік // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 64-81. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Виявлено науковий потенціал темпоральних аспектів при вивченні якості життя міжнародних мігрантів. Мета роботи — започаткувати наукові дискусії про часові індикатори добробуту населення і представлення емпіричних доказів їх значимості у дослідженнях міграційного спрямування. Наукова новизна розкривається у встановленні поширеного використання темпоральних елементів у структурі систем оцінювання якості життя населення, доведенні необхідності використання часових індикаторів у дослідженнях якості життя міжнародних мігрантів. Застосовано методи системного підходу, аналізу і синтезу, групування, порівняння. Дослідження показало, що сучасні підходи до аналізу якості життя населення рясніють елементами, пов'язаними із часом. Проте концептуалізація темпоральності у них наразі відсутня. Найчастіше застосовують показники, дотичні до часових характеристик тривалості та ритмічності, що позначають протяжність події та рівномірне чергування визначених циклів. Основною емпіричною базою для вивчення якості життя мігрантів у цій роботі слугують результати Європейського соціального дослідження (ЄСД). Референтною групою для порівняння добробуту мігрантів у ньому є місцеві мешканці країни призначення. Використання інтегрального показника оцінювання якості життя — середнього бала відчуття щастя, показує майже ідентичні загальні значення цього індикатора для обох груп населення (різниця становила 0,1 бала за 10-бальною шкалою). Зафіксовано відсутність територіальної універсальності щодо виявлення щасливішої групи, адже у половині проаналізованих країн місцеві мешканці були щасливішими за прибулих, на решті територій спостерігалась протилежна ситуація або однакові значення індикатора. Середні бали відчуття щастя та задоволеності життям у мігрантів зменшуються паралельно до зростання тривалості проживання у країні призначення. Встановлено відокремлений ефект трансформації темпоральних характеристик віку і тривалості перебування на якість життя міжнародних мігрантів. Ступінь свободи, можливості впливати на власне життя розглядається окремим часовим елементом добробуту мігрантів. За даними ЄСД, середні значення цього показника у прибулого та місцевого населення збігається.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.55. Determination of the level and trend of fertility in four provinces in South Africa / K. A. Kyei, R. S. Ramcuя // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 41-52. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Актуальність дослідження — вивчення народжуваності та смертності має велике значення, оскільки показує динаміку населення та необхідність ефективних заходів планування, що необхідно вжити для запобігання катастрофи. Тому для Південної Африки важливо також перевірити, чи її народжуваність рухається до тієї траєкторії, яка спостерігається в розвинених країнах. Це дослідження має на меті визначити рівень та тенденцію народжуваності у Південній Африці, використовуючи чотири провінції: Мпумалангу, Квазулу-Натал, Північно-Західну та Лімпопо у 2011 — 2014 рр. Завдання дослідження: чи змінювався рівень народжуваності в провінціях упродовж 2011 — 2014 рр.; яка тенденція? чи народжуваність падає нижче рівня заміщення? Проведене дослідження показує, що дійсно народжуваність у Південній Африці знизилась, оскільки в деяких провінціях рівень народжуваності нижче рівня заміщення. Зниження, яке спостерігається в цьому дослідженні, головним чином пов'язано з народжуваністю темношкірого населення. Високі темпи приросту населення були зумовлені в сновому наро-

джуваністю темношкірих, тому, коли нещодавні рівні народжуваності в країні були низькі, це означає, що народжуваність темношкірих знизилась. Про це насправді й свідчить дослідження, та наголошує на тому, що якщо не будуть вжиті дієві заходи, народжуваність темношкірих або народжуваність у Південній Африці знизиться нижче рівня заміщення. Рівень народжуваності знизився у всьому світі, включаючи Південну Африку. Але ступінь зниження народжуваності Південної Африки є не дуже зрозумілим, оскільки дані двох попередніх переписів населення щодо народжуваності та смертності були дуже бідними. Дані про народжуваність та смертність, одержані за результатами двох попередніх переписів, 2001 та 2011 рр., були недостовірними у порівнянні з даними статистики життєдіяльності та національного реєстру населення. Таким чином, оцінки даних указаних переписів щодо цих подій є сумнівними. Однак у Південній Африці є дані загальних обстежень домогосподарств (GHS), і дослідження використовує дані цих опитувань, щоб спробувати визначити рівень та тенденцію народжуваності. GHS — це щорічне опитування домогосподарств, яке вимірює життєві обставини домогосподарств Південної Африки. Демографічні та статистичні методи було використано для розрахунку показників, як-от: співвідношення вікових показників ООН, для оцінки якості даних з чотирьох провінцій, а саме: Північно-Західної, Квазулу-Натальської, Мпумаланзької та Лімпопської за період з 2011 до 2014 рр. Чотири провінції було обрано як тематичне дослідження для порівняння характеристик народжуваності сільських та міських територій. Результати показують, що якість даних опитування є досить хорошою та надійною, оскільки провінція Квазулу-Натал має найнадійніші дані. Рівень народжуваності був найнижчим у більш урбанізованих та освічених провінціях Квазулу-Натал та Північно-Західному регіоні, а найвищим у менш освічених та сільських провінціях Лімпопо та Мпумаланга. Дослідження показує, що народжуваність у всіх провінціях знижується з 2012 р., а рівень валового відтворення падає нижче рівня заміщення: це означає, що народжуваність темношкірого населення швидко падає.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.С.56. Theoretical foundations of migration policy / I. Chernysh, Yu. Solovei // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 15-19. — Бібліогр.: 7 назв. — англ.

Однією з типових рис сучасної епохи є наростання масштабів, урізноманітнення видів та напрямів міжнародної міграції. Міжнародні переміщення населення перетворилися на важливий чинник суспільних трансформацій у країнах призначення і походження мігрантів, впливають на міждержавні стосунки. Саме ці умови спричинили зростання значимості міграційної політики як обов'язкової складової діяльності національних урядів, міждержавних об'єднань, усієї світової співдружності. Унаслідок цього посилилась актуальність наукових досліджень міграційної політики, що мають теоретичне й практичне значення. Міграційну політику, так само як і міграційні процеси, вивчають на полідисциплінарній основі. Унаслідок тривалого панівного становища економічної науки в дослідженнях міграції, найбільшого поширення набуло вивчення міграційної політики з позиції політичної економії, де основним питанням є економічні вигоди та втрати від міграції й звідси політичні рішення, ухвалені в результаті їх оцінювання. Разом з тим низку теоретичних моделей аналізу міграційної політики застосовують у політології, соціології, міжнародних відносинах. Огляд найпоширеніших із них, надає підстави для висновку, що всі вони доповнюють одна одну, проте не можуть запропонувати вичерпні пояснення процесу формування міграційної політики та її змісту. Хоча цілісної теорії міграційної політики не існує, наукові підходи, що використовуються в сучасних дослідженнях, надають змогу зробити кілька висновків, які видаються важливими для практичного впровадження. По-перше, міграційна політика є продуктом політичної системи, а не лише відображенням економічних чи демографічних обставин. По-друге, вона формується не тільки державою, а й іншими суспільними інститутами, бачення котрих може відрізнятися. Тому дієва міграційна політика потребує погодження інтересів держави і власне мігрантів, місцевих громад, політичних партій, неурядових організацій тощо. По-третє, оскільки міграція відбувається між двома або й більше державами, погодження інтересів є необхідним також і на міжнародному рівні.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.352, 5.У.553

Історія. Історичні науки

(реферати 5.Т.57 — 5.Т.153)

5.Т.57. Народознавство у Львівському університеті наприкінці XIX — в першій половині XX ст.: контексти, дискурси, наукові зв'язки: автореф. дис.... д-ра іст. наук: 07.00.01, 07.00.05 / Р. Б. Тарнавський; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, Ін-т народознавства. — Львів, 2020. — 32 с. — укр.

На основі широкого кола архівних джерел та наукової літератури вперше в українській історіографії комплексно охарактеризовано розвиток народознавства (етнографії, етнології, антропології, фольклористики, мистецтвознавства) у Львівському університеті впродовж 1895 — 1947 рр. Проблематику висвітлено крізь призму трьох дискурсів — інституційного, навчального та наукового, що наддало змогу рівномірно представити різні аспекти народознавчих студій в українському просторі — від формування наукового світогляду викладачів та організації підрозділів до різноманітних аспектів навчально-наукового процесу.

Шифр НБУВ: РА446126

5.Т.58. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / А. П. Грищенко; Глухівський Нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. — Глухів, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та наведено вирішення наукової проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки. У ході наукового обґрунтування теоретичних і методичних основ розроблено й обґрунтовано авторську концепцію, методологічні підходи, педагогічну систему цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки. Конкретизовано структуру та вдосконалено суть професійної компетентності майбутніх учителів історії. Розроблено структурну модель педагогічної системи, а також критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх учителів історії. Виявлено й обґрунтовано педагогічні фактори й умови, розроблено науково-методичне забезпечення процесу цілеспрямованого формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки. Узагальнено експериментальні дані, що засвідчують ефективність запровадженої педагогічної системи формування професійної компетентності майбутніх учителів історії у процесі фахової підготовки.

Шифр НБУВ: РА449106

Див. також: 5.Т.71

5.Т.59. В. Д. Отмановський — визначний український історик і краєзнавець: монографія / О. Я. Пилипчук, З. С. Савчук; ред.: А. А. Коробченко. — Київ: Талком, 2021. — 198, [12] с.: фот. — (Історія освіти, науки і техніки: в школах, напрямках, іменах; кн. 24). — Бібліогр.: с. 171-196. — укр.

Досліджено науковий доробок В. Д. Отмановського. Висвітлено життєвий шлях вченого, процес його становлення як науковця, охарактеризовано основні методологічні принципи наукової діяльності. Тематичний аналіз праць В. Д. Отмановського показує, що основним предметом його історичних досліджень були міста Правобережної України під владою шляхетської Польщі з середини XVII до кінця XVIII ст., історія Вінниці в XIV — XVIII ст. і Магдебурзьке право, історія медицини й аптекарської справи, формування організаційних засад краєзнавчої роботи на Поділлі у 20 — 30-х рр. XX ст., пам'яткоохоронна діяльність, розвиток бібліотечної справи та краєзнавчої бібліографії, еволюція правового стану українських міст та їх устрій тощо.

Шифр НБУВ: ВА855446

5.Т.60. Василь Михайлович Хижняков (1842 — 1917): біобіогр. покажч. / упоряд.: О. Б. Коваленко, О. Я. Рахно, А. Л. Курданов; Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Національна спілка краєзнавців України. — Чернігів, 2016. — 172 с. — (Серія «Історики та краєзнавці Чернігівщини»; вип. 22). — укр.

Роботу присвячено громадському діячеві, публіцисту і краєзнавцю Василю Михайловичу Хижнякову (1842 — 1917). Дослідження продовжує серію «Історики та краєзнавці Чернігівщини» і має на меті систематизувати його доробок. Дотримано хронологічний характер розміщення літературних джерел у прямій послідовності. У межах одного року джерела розміщено за алфавітом назв. В. М. Хижняковим залишено значну творчу спадщину. Його доробок становить понад 120 творів. Значну їх частину представлено публікаціями з різних галузей земської життєдіяльності — повідомленнями, промовами, заявами, допо-

відами, звітами, записками виступами. Здійснено супроводження допоміжним довідковим апаратом, що складається з іменного та географічного покажчиків. Добір матеріалу завершено у грудні 2016 р. Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинних стандартів. Покажчик підготовлено під час виконання держбюджетної теми «Регіональні еліти Лівобережної України у громадсько-політичному та соціокультурному житті Російської імперії XIX — початку XX ст.».

Шифр НБУВ: ВА854008

5.Т.61. Володимир Якович Руденок: біобіогр. покажч. / уклад.: Н. Ф. Гонза, І. Я. Каганова; авт. передм.: О. Б. Коваленко, Л. В. Ясновська; ред.: І. М. Аліференко; Чернігівська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, Нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Національна спілка краєзнавців України. — Чернігів, 2018. — 67 с. — (Серія «Історики та краєзнавці Чернігівщини»; вип. 25). — укр.

Біобіографічний покажчик «Володимир Якович Руденок» продовжує серію «Історики та краєзнавці Чернігівщини» і має на меті систематизувати його доробок. Дотримано хронологічний характер розміщення літературних джерел у прямій послідовності. У межах одного року джерела розміщено за алфавітом назв. Бібліографічні записи проанотовано, якщо в тому була потреба. Супроводжується допоміжним довідковим апаратом, що складається з іменного та географічного покажчиків. Добір матеріалу завершено у грудні 2017 р. Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинних стандартів.

Шифр НБУВ: ВА854013

5.Т.62. Громадсько-політична та наукова діяльність Марка Антоновича: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. С. Годжал; нац. ун-т «Острозька академія». — Острог, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено громадсько-політичну та наукову діяльність Марка Дмитровича Антоновича, його роль в житті української діаспори. Робота передбачає детальне висвітлення життєвого шляху молодшого представника відомої української родини Антоновичів — Марка Дмитровича. Визначено основні чинники, які сприяли становленню М. Антоновича як громадсько-політичного діяча та науковця. Окреслено його активну діяльність в УВАН у США та УІТ. Проаналізовано основні напрями його наукових досліджень, визначено його внесок у розвиток української історичної науки.

Шифр НБУВ: РА448060

5.Т.63. Микола Олександрович Константинович (1844 — 1886): біобіогр. покажч. / уклад.: О. Б. Коваленко, О. Я. Рахно; ред.: І. Я. Каганова; Чернігівська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка, нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Національна спілка краєзнавців України. — Чернігів: Чернігів. ОУНБ ім. В. Г. Короленка, 2017. — 78 с. — (Серія «Історики та краєзнавці Чернігівщини»; вип. 24). — укр.

Дослідження присвячено життєвому шляху педагога, громадського діяча і краєзнавця М. О. Константиновича (1844 — 1886). Продовжено серію «Історики та краєзнавці Чернігівщини». Дотримано хронологічний характер розміщення літературних джерел у прямій послідовності. У межах одного року джерела розміщено за алфавітом назв. Бібліографічні записи проанотовано, якщо в тому була потреба. Здійснено супроводження допоміжним довідковим апаратом, що складається з іменного та географічного покажчиків. Добір матеріалу завершено у грудні 2017 р. Бібліографічний опис здійснено відповідно до чинних стандартів. Покажчик підготовлено під час виконання держбюджетної теми «Регіональні еліти Лівобережної України у громадсько-політичному та соціокультурному житті Російської імперії XIX — початку XX ст.».

Шифр НБУВ: ВА854009

5.Т.64. Михайло Грушевський. Студії та джерела: [збірник]. **Кн. 3** / Г. Бурлака, Т. Демченко, Ю. Євтушенко, С. Іваницька, М. Кучеренко, С. Панькова, О. Принь, О. Радченко, В. Семистяга, В. Сергієнко, В. Тельвак, В. Хоменко, В. Шульга, В. Чумаченко; ред.: І. Гирич, В. Кавуник, Г. Бурлака, М. Капраль, С. Панькова, Г. Папакін, В. Піскун, Тельвак, О. Юркова; НАН України, Ін-т укр. археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Ніжин: Лисенко М. М., 2021. — 405 с.: іл. — укр.

До 3-ї книги «Студій» увійшли історіографічні та джерелознавчі дослідження, присвячені науковій, громадсько-політичній діяльності М. Грушевського. Розглянуто концепцію історика щодо переходу українських земель до складу Литви та Польщі в

середині XIV ст., рецепцію творчості М. Грушевського у німецькій славістиці початку XX ст., про зародження нової дисципліни — грушевськознавства у 1950-х рр. серед української еміграції в США. В рубриці «джерелознавство» друкуються листи В. Перетца до М. Грушевського, листування В. Дорошенка і О. Оглоблина. Опубліковано також список студентів — слухачів лекцій проф. М. Грушевського філософського факультету Львівського університету за 1894 — 1914 навчальні роки, свідчення С. Томашівського, в німецькому оригіналі та українському перекладі, у кримінальній справі проти Михайла Грушевського в Австро-Угорщині у 1916 р. та ін.

Шифр НБУВ: В357773/3

5.Т.65. Польська історична періодика у Східній Галичині XIX — початку XX ст.: типологія, ідеологія, проблематика: автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.06 / Л. М. Лазурко; Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 40 с. — укр.

Проаналізовано стан дослідження проблеми, сформовано репрезентативну джерельну базу, опрацьовано методику та концептуальну стратегію дослідження. Здійснено пресознавчий аналіз криптисторичних часописів Східної Галичини (визначено мету створення, цілі та завдання видань, їх характер та дослідницьку спрямованість, цільову аудиторію та рецесію). З'ясовано особливості функціонування на теренах Східної Галичини спеціалізованої наукової історичної преси. Досліджено становлення та основні напрями діяльності фахової історичної періодики універсального спрямування. Виконано історіографічний аналіз змісту матеріалів універсального наукового часопису «Kwartalnik Historyczny», в яких відображено інтелектуальну атмосферу епохи. Доведено, що матеріали видання надають уявлення про загальний стан польської історичної науки кінця XIX — початку XX ст. На матеріалах східногалицьких польських історичних наукових часописів XIX — початку XX ст. простежено еволюцію образу України та українців від найдавніших часів до XIX ст. Показано своєрідність репрезентації здобутків української історичної науки на сторінках польських історичних наукових часописів Східної Галичини. Доведено, що польська наукова періодика Східної Галичини посідала вагомий місце в історіографічному русі XIX — початку XX ст. Рухаючись від малотиражних регіональних часописів першої половини XIX ст. до масштабних проєктів початку XX ст., автори цих видань поширювали свої ідеї далеко за межі краю. Вони запроваджували нові стандарти історіописання, ініціювали наукові дискусії, інформували про власні дослідницькі здобутки, знайомили з новинками історичної науки, порушували недосліджені теми. Це зробило східногалицьке часописання історіографічним феноменом, що відіграв ключову роль у становленні не тільки місцевого фахового осередку, а й усієї польської історичної науки XIX — початку XX ст.

Шифр НБУВ: РА448054

5.Т.66. Спадок М. М. Аркаса як складова вітчизняної історії та культури: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ю. А. Мартинюк; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 18 с. — укр.

Вперше залучено до наукового обігу та комплексно проаналізовано значний масив документальних матеріалів стосовно родоводу Аркасів, їх внеску в історичний поступ Півдня України. До наукового обігу введено першоджерела фондів Державного архіву Львівської обл. Проаналізовано внесок М. Аркаса у розвиток української історичної думки. Доведено тезу відносно того, що «Історія України-Русі» М. Аркаса засвідчила появу в українській історіографії державницького напрямку та заклала початок неоромантизму у вітчизняній історичній науці. Виокремлено і проаналізовано життєпис М. Аркаса, проведено аналіз ролі його педагогічної та громадсько-виховної діяльності у пробудженні самосвідомості українців. Доведено тезу про те, що саме М. Аркас підготував підґрунтя для глибокого вивчення минулого українського народу. Охарактеризовано педагогічну складову спадку М. Аркаса, в якій особливе місце займала ідея гармонійного розвитку людини, органічного поєднання розумового, трудового, морального, фізичного й естетичного виховання, яке сповідував М. Аркас. Окреслено коло питань, які потребують подальшого дослідження.

Шифр НБУВ: РА446636

5.Т.67. Степан Павлюк: біобібліогр. покажч. / уклад.: В. Яблонська; авт. передм.: Р. Кирчів, Р. Яців, В. Овсійчук, В. Откович; НАН України, Ін-т народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2007. — 204, [1] с.: іл., фот. — укр.

Біобібліографічний покажчик укладено з нагоди 60-річчя від дня народження відомого українського етнолога, політолога, культуролога, педагога, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка, громадського діяча, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента НАН України, директора Інституту народознавства НАН України. Вміщено відомості про життєвий та творчий шлях вченого. У покажчику праць доробок С. Павлюка систематизовано у хронологічному порядку. Включено такі важливі розділи, як наукове керування та офіційне опонування дисертаціями, наукове редагування та рецензування, доповіді, виголошені на конференціях. Особливої уваги заслугову-

ють матеріали з виступами вченого на Верховній Раді України, а також на радіо та телебаченні. В окремий підрозділ внесено матеріали, доступні в Інтернеті. Вміщено довідкові та бібліографічні видання про публікації В. Павлюка.

Шифр НБУВ: ВС68677

5.Т.68. Українознавчі дослідження Александра Яблоновського (1829 — 1913): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / Н. В. Весельська; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 19 с. — укр.

Висвітлено місце та роль А. Яблоновського у становленні польської та української історичної науки наприкінці XIX — на початку XX ст., з'ясовано суспільно-політичні умови розвитку історичних знань на території польських та українських земель, котрі у другій половині XIX — на початку XX ст. входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій. Виявлено фактори, що впливали на розвиток історичної думки зазначеного періоду. Проаналізовано організаційну та наукову діяльність польських історичних товариств упродовж зазначеного періоду, внесок їх представників у вивчення історії України. Проаналізовано творчий доробок А. Яблоновського, зокрема монографії, статті, видання джерел, що відображають еволюцію історичної думки та погляди науковця на історію українських земель у контексті розвитку польської та української історичної науки. Висвітлено погляди А. Яблоновського на ключові проблеми української історії: походження та характер козацтва, назви «Україна»; рівня економічного розвитку українських земель у складі Речі Посполитої; становище українських замків, характер родинних стосунків в українських сім'ях у минулому тощо. Дослідження біографії науковця надало змогу охарактеризувати його відносини з українськими істориками кінця XIX — початку XX ст. і з'ясувати місце А. Яблоновського в розвитку історичних знань зазначеного періоду, визначити внесок історика у розвиток польської та української історіографії.

Шифр НБУВ: РА446492

Див. також: 5.Т.107

5.Т.69. Князь Чоп Древлянський — засновник Чопович (історія та міфи): монографія / В. Ф. Баранівський. — Київ. — Чоповичі: Альфа-ПК, 2021. — 63 с.: рис., фот. — укр.

На підставі аналізу історичних письмових джерел іноземних і вітчизняних авторів висвітлено історію древлян, Древлянського князівства — історичної батьківщини роду Чопів. Показано їх етнічну автохтонність, стародавність, самотність. Доведено видатну роль древлян у становленні руського народу та руської державності. Висвітлено певні проблеми та суперечності на цьому шляху. Розкрито історію походження роду Чопів, селища Чоповичі та їх засновника князя-воеводи Чопа Древлянського. Зазначено, що дослідження здійснено на підставі використання сучасних наукових методів дослідження, архівних документів, спогадів місцевих автохтонних жителів, результатів археологічних досліджень. Обґрунтовано хибність думки про заснування Чопович нащадком князя Чопа Древлянського Гнатом Чопом (16 ст.). Висвітлено процес формування замислу, організації та встановлення пам'ятника князю Чопу Древлянському — засновнику роду Чопів і селища Чопович.

Шифр НБУВ: ВА855410

5.Т.70. Монети розкопу «Орієнт» некрополя Ольвії / А. В. Івченко // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 81-94. — Бібліогр.: 92 назв. — укр.

Роботи на раскопе «Орієнт» некрополя Ольвії проводяться в теченні одинадцяти лет. За это время здесь было найдено 100 монет в 47 различных контекстах, 97 из них были четко определены. Относительно небольшого количества нумизматических находок и археологических контекстов позволило провести подробный анализ взаимосвязей между ними. Получены следующие выводы. На этой территории монеты в погребально-поминальных обрядах использовались на протяжении всего времени существования здесь некрополя (середина VI в. до н. э. — конец II в. н. э.). Состав монет по датам выпуска в основном соответствует основным этапам ольвийской чеканки. Более ранний тип монеты (литые дельфины) и более поздний (круглые чеканые) фиксируются приблизительно в одинаковом количестве в разных слоях раскопа. Основные слои раскопа формировались, главным образом, естественным путем. Такая ситуация дает возможность предполагать достаточно активное использование монеты именно в поминальных обрядах. Монеты in situ зафиксированы лишь в четырех типах погребальных сооружений. Время сооружения погребальных объектов, в которых монеты были зафиксированы in situ, четко разделяется на два периода: середина V в. до н. э. — начало III в. до н. э. и вторая половина I — II вв. н. э. В каждом периоде монеты кладались в могилу независимо от даты погребения, типа погребальной конструкции, возраста и пола покойного. Расположение монет в границах погребального объекта не унифицировано. В погребально-поминальных обрядах допускалось использование монеты, которая уже не была в активном обращении. Некоторые монеты, близкие по дате выпуска дате погребения, еще при жизни покойного служили ему в качестве «оберегов».

Шифр НБУВ: Ж14310

Див. також: 5.Т.99, 5.Т.120, 5.Щ.1526

Історія

5.Т.71. Історія хазар / А. Ю. Кримський; ред.: О. В. Богомолов, О. Б. Бубенок, І. М. Дрига, В. О. Кіктенко, Ю. М. Кочубей, О. С. Мавріна, І. В. Отрощенко, Д. А. Радівілов, М. О. Тарасенко, О. О. Хамрай; упоряд.: В. В. Черноіваненко; НАН України, Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Ін-т сходознавства ім. А. Ю. Кримського, 2018. — 215 с. — Бібліогр.: с. 205-208. — укр.

Представлено основну частину великої роботи видатного українського сходознавця академіка А. Ю. Кримського «Історія хазар». Представлено детальний опис багатьох подій хозарської історії від середини VI ст. до кінця IX ст. А. Ю. Кримський одним із перших намагався подати історію хозар за хронологічним, а не проблемним принципом. Ідеї А. Ю. Кримського заслуговують на увагу й сьогодні. Серед них варто особливо виділити погляди автора на походження хозарського етносу природу хозарського двовладдя, час та обставини юдаїзації хозар тощо.

Шифр НБУВ: В68926

Див. також: 5.Т.79

Історія Європи

5.Т.72. Державна політика національної консолідації Королівства Італія (1861 — 1896 рр.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.02 / М. Ю. Михайленко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Розглянуто досвід Королівства Італії у формуванні та зміцненні національної держави після об'єднання на основі вивчення широкого кола джерел та історіографії. Визначено ключові завдання і проблеми державного будівництва у 1861 — 1896 рр., здійснено оцінку ефективності політики перших «історично правих» та «історично лівих» урядів з консолідації італійської нації та держави. Зокрема розкрито формування органів влади й адміністративно-територіальної системи Королівства, «Проблему Півдня» у період 1861 — 1870 рр., визначено причини і фактори, що призвели до виникнення «Римського питання», шляхи його врегулювання і вплив на подальший розвиток держави. Висвітлено процес проведення масштабних соціально-економічних реформ на державному рівні з метою зміцнення Королівства та економічну політику, від ліберальної моделі «історичної правої» до протекціонізму «історичної лівої». Охарактеризовано ключові інструменти, використані першими урядами Королівства з метою «формування» італійської нації, зокрема, виборча реформа, система освіти, армія. Проаналізовано, з огляду на значний вплив зовнішніх факторів на процес об'єднання і консолідації держави, зовнішньополітичну діяльність італійських урядів у визначений період.

Шифр НБУВ: РА445491

5.Т.73. Культура Стародавнього світу в ілюстраціях: навч. посіб. / С. Абрамович, С. Баженова, М. Чикарькова. — Київ: Гуляєва В. М., 2020. — 340 с.: іл. — укр.

Подано багатий ілюстративний матеріал, покликаний продемонструвати найвидатніші культурні досягнення суспільств Стародавнього світу (первісного суспільства, Месопотамії, Єгипту, Ірану, Індії, Китаю, Греції, Риму, Ізраїлю). Матеріал кожної з цих сигніфікацій структуровано за рубриками «Релігійна культура», «Політико-правова культура», «Науково-освітня культура», «Літературно-мистецька культура», «Побутова культура»; ілюстрації супроводжуються вербальними вставками-довідками науково-освітнього характеру. Презентовано панораму храмових комплексів, палаців і буденного житла, артефактів, що фіксують ключові для такої культури ідейно-естетичні принципи, типу стели з Законами Хаммурапі або римських Законів XII таблиць; також картини, скульптури та графічні твори, які вважаються шедеврами світового мистецтва; зразки манускриптів; прилади та винаходи стародавніх інженерів; зброю різного гатунку, безліч неповторних костюмів, взуття, зачісок, посуду та побутового начиння тощо.

Шифр НБУВ: СО37912

5.Т.74. Придністровський конфлікт в період 1988 — 2014 рр.: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.02 / О. В. Садовнік; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно та системно досліджено історію Придністровського конфлікту в період 1988 — 2014 рр. з позицій історії його становлення та розвитку. Проаналізовано та систематизовано наукові факти, що надають найбільш повне уявлення про його особливості. Проаналізовано основні історичні, соціально-економічні та політичні чинники, які впливали на зародження та ескалацію Придністровського конфлікту. Розроблено розгорнуту періодизацію Придністровського конфлікту, починаючи з 1988 р. Доведено, що Придністровський конфлікт є конфліктом етнополітичним та сформовано його основні класифікаційні ознаки. Досліджено ступінь впливу російського зовнішньополітичного

чинника на перебіг конфлікту. Окреслено подальші перспективи його розв'язання. Наукове і практичне значення дослідження полягає в тому, що фактологічний матеріал, теоретичні положення, висновки та узагальнення суттєво розширюють сучасні знання з історії Придністровського регіону періоду 1988 — 2014 рр. Основні результати, положення, висновки, а також матеріали дослідження можуть бути використані в діяльності МЗС України, інших міністерств та органів державної влади, науково-дослідних інститутів та центрів під час розробки пропозицій України з врегулювання Придністровського конфлікту, формування стратегії взаємовідносин з Молдовою, Придністров'ям, Румунією, Росією, ЄС та США, вироблення засад державної політики у сфері регулювання етнополітичних відносин, у тому числі врегулювання конфлікту на Сході України.

Шифр НБУВ: РА446611

5.Т.75. Реалізація принципу нейтралітету в зовнішній політиці Ірландії (1937 — 2009 рр.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.02 / О. О. Нагнибіда; НАН України, Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше в українській історіографії проведено комплексне дослідження процесу реалізації принципу нейтралітету в зовнішній політиці Ірландії 1937 — 2009 рр., визначити її роль у системі міжнародних відносин у умовах Другої світової війни, «холодної війни» й у процесах європейської інтеграції. На основі залучення до наукового обігу малодосліджених матеріалів (англо-ірландського договору про повернення портів 1938 р., закону про надзвичайний стан 1939 р., огляду політики нейтралітету 2000 р., Національної декларації Ірландії до Севільського саміту 2002 р., документів брюссельського засідання Європейської Ради 18 — 19 червня 2009 р.) визначено етапи й особливості становлення ірландського нейтралітету як базового принципу зовнішньої політики країни. Проведено аналіз військово-політичних і соціально-економічних аспектів зовнішньої політики Ірландії у період Другої світової війни. Проаналізовано міжнародні угоди, які відображають еволюцію політико-економічної взаємодії Ірландії з Європейським Економічним Співтовариством (ЄЕС) як із наднаціональним об'єднанням. Поглиблено концептуальні визначення понять «нейтралітет», «позаблоковість», «військове неприєднання» в контексті зовнішньої політики Ірландії. Вдосконалено розуміння основ, джерел і витоків принципу ірландського нейтралітету, продемонстровано його послідовний еволюційний розвиток від моменту проголошення до ратифікації Лісабонського договору (2009 р.). Поглиблено інтерпретацію концептуальних підходів щодо розробки та реалізації зовнішньополітичного курсу Ірландії на сучасному етапі. Уточнено змістовні та термінологічні відмінності між нейтралітетом і позаблоковим статусом, властивості та параметри військового неприєднання, вплив нейтральних і позаблокових держав на політику безпеки й оборони ЄС, наукову інтерпретацію основних аспектів зовнішньополітичного процесу в Ірландській Республіці, особливості формування зовнішньополітичних підходів ірландських урядів, специфіку участі Ірландії у спільній зовнішній політиці ЄС, а також вплив процесу політичного врегулювання у Північній Ірландії на політику Ірландії.

Шифр НБУВ: РА445924

5.Т.76. Слов'янський світ і Україна: зб. наук. пр. на пошану ректора Рівнен. держ. гуманітар. ун-ту, проф. Руслана Постоловського / Е. Базур, Н. Байда, В. Баран, А. Блануца, Ю. Візітві, О. Ворон, О. Ворон, М. Гон, О. Григоренко, О. Гуменюк, А. Гурбик, Р. Давидюк, В. Данильчук, І. Десятиничук, В. Добровичська, С. Жилок, О. Завальнюк, Л. Заглицька, Н. Івчик, А. Киридон, Н. Кінд-Войтюк, О. Комарницький, Ю. Крамар, Т. Кузьма, О. Кундеус, М. Кучерпа, О. Левак, О. Лукомська, Д. Малежик, І. Мартинчук, Р. Михальчук, Н. Нечаєва-Юрійчук, О. Озимчук, Т. Опанасюк, Г. Панишко, Л. Паніна, І. Панчук, Н. Плюта, Б. Прищеп, О. Прищеп, І. Рибачок, О. Санжаревський, С. Сняк, А. Слесаренко, В. Смолий, А. Стемпільський, Ю. Терешко, В. Троян, С. Троян, І. Філіпчук, А. Філінюк, К. Цинк, Т. Шамсутдинова-Лебедюк, С. Шаправський, К. Шевчук, Р. Шеретюк, С. Шульга; ред.: В. Шеретюк; Рівненський держ. гуманітар. ун-т. — Рівне: О. Зень, 2021. — 430 с. — укр.

Наведено матеріали, присвячені 70-річчю від дня народження професора, ректора Рівненського державного гуманітарного університету, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента Академії педагогічних та соціальних наук, члена-кореспондента Міжнародної слов'янської академії Р. М. Постоловського. Подано наукові розвідки з історії слов'янських народів і широкого спектра проблем української історії різних періодів. Розкрито демографічні, економічні та політичні фактори розвитку колоніальної ідеї у Франції в новий час. Висвітлено особливості сучасних взаємовідносин чоловіка та жінки в ісламі. Розглянуто питання політичних аспектів українсько-польських: від Люблінської унії до Люблінського трикутника. Визначено особливості ідентифікації сучасних протестантів в Україні. Досліджено мистецтво Волині XVI — XVII ст. у науковій спадщині професора М. Гембаровича. Окреслено інноваційні виклики вивчення історії у контексті реалізації завдань нової української

школи. Увагу приділено колективній пам'яті як ціннісно-смисловій матриці національної ідентичності. Вивчено міжнародний досвід приватних військових компаній, визначено перспективи для України.

Шифр НБУВ: ВС68885

5.Т.77. Утвердження більшовицької владної монополії на Полтавщині: регіональний аспект (1920-ті рр.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / Д. В. Стаценко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 25 с. — укр.

На основі аналізу комплексу опублікованих і неопублікованих джерел розкрито процес утвердження більшовицької владної монополії на Полтавщині упродовж 1920-х рр. Досліджено сходження з суспільно-політичної арени регіону осередків не лише партій, а й організацій, які не мали формальної «партійної оболонки», а тому діяли в рамках організацій (зокрема деяких соціалістів-революціонерів, анархістів, сіоністів). Проаналізовано стан наукової розробки та джерельної бази досліджуваної проблеми. Зазначено, що аналіз наявного історіографічного доробку надає змогу констатувати недослідженість регіонального аспекту проблематики на фоні загалом активного інтересу науковців до розкриття загальноукраїнського контексту та відсутність комплексного дослідження проблем утвердження більшовицької владної монополії на Полтавщині. Розкрито специфіку сходження з політичної арени Полтавщини осередків українських прорадянських ліворадикальних партій (УКП(б), УПІСР(б), УКП) з'ясовано методи усунення та ліквідації осередків соціалістичних політичних сил (соціал-демократів (меншовиків), правих і лівих соціалістів-революціонерів), анархістських організацій. Досліджено особливості нейтралізації та розформування сіоністського руху, сходження єврейських лівих прорадянських партій (ЕКП, ЄСДРП). Встановлено, що більшість осередків небільшовицьких партій та організацій припинили існувати до середини 1920-х рр. При цьому осередки підпільних сіоністських організацій виявилися гнучкими до репресій з боку влади та продовжували існувати до кінця 1920-х рр. Проаналізовано методи та структурні складники більшовицької системи з протидії ідеологічним союзникам і політичним опонентам у межах регіону. Показано, що в процесі боротьби з ними застосовувалися адміністративні, ідеологічно-пропагандистські та репресивні методи. Зокрема доведено, що одним із ключових інструментів переслідування, нейтралізації та усунення опонентів були радянські органи державної безпеки (ВЧК — ВУЧК — ДПУ), які застосовували репресивні та оперативно-агентурні методи. Показано, що ідеологічну парадигму більшовиків було зорієнтовано на диктатуру власної політичної сили. Практичні заходи з ліквідації осередків небільшовицьких партій та організацій, навіть тих, котрі мали спільні риси ідейно-політичної платформи, мали наступальний репресивний характер і завершилися утвердженням більшовицької владної монополії на Полтавщині.

Шифр НБУВ: РА446431

5.Т.78. Франко-німецькі відносини у другій половині 1940-х — середині 1960-х років: монографія / В. В. Копійка, С. В. Кондратюк; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 274 с. — Бібліогр.: с. 266-274. — укр.

На основі широкого кола офіційних джерел і наукової літератури розглянуто процес становлення та розвитку європейської інтеграції на початку 1950-х рр. минулого століття, що значною мірою стали можливими внаслідок зближення двох ключових країн — Франції і ФРН, які змогли подолати історичну ворожнечу та заклали успішну модель розвитку взаємних відносин.

Шифр НБУВ: ВА853972

5.Т.79. Франція в соціально-політичній та дипломатичній діяльності Х. Раковського (1891 — 1927 рр.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.02 / Я. І. Шкабура; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено дослідження для визначення місця Франції у громадсько-політичній та дипломатичній діяльності Х. Раковського протягом 1891 — 1927 рр. і впливу його діяльності на францусько-радянські відносини, економічну, політичну, суспільну та культурну сфери. Використано широку джерельну базу, до якої належать документи, більшість з котрих введено до наукового обігу вперше, визначено місце Франції в діяльності Х. Раковського як студента, активіста міжнародного соціалістичного публіциста, радянського функціонера та дипломата в період 1891 — 1927 рр., проведено контент- та дискурс-аналіз француської преси та простежено зміну образу Х. Раковського на її шпальтах. Досліджено роль Х. Раковського у розбудові зовнішньополітичної стратегії Москви щодо Франції в період з грудня 1923 по вересень 1924 рр. Рекомендовано матеріали дисертації використати для доповнення спеціальних робіт, присвячених історії II Інтернаціоналу, міжнародних відносин та зовнішньої політики СРСР у 20-х рр. XX ст., а також у навчальному процесі за напрямом «міжнародні відносини», «історія нового та новітнього часу», «біографістика».

Шифр НБУВ: РА446931

Див. також: 5.Т.82, 5.Т.86, 5.Ф.673

Історія України

5.Т.80. Білогвардійський режим П. М. Врангеля у Криму (квітень — листопад 1920 р.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / Д. С. Подупанов; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 18 с. — укр.

На підставі вивчення різних видів історичних джерел досліджено діяльність білогвардійського режиму П. М. Врангеля у Криму (квітень — листопад 1920 р.). Охарактеризовано історіографію з такого питання, опубліковано й архівні джерела, принципи та методи дослідження. УПР не зміг відновити економіку Криму. Протягом всього існування режиму П. М. Врангеля так і не було встановлено справжнього правопорядку у Криму, виявилася малорезультативною боротьба з більшовицьким та анархістським підпіллям, повстанськими загонами. В той же час УПР досяг певних успіхів в аграрній та військовій сферах. П. М. Врангель був готовий визнати Український уряд (УНР) лише у федералії з Росією. Але, після погіршення становища на фронті восени 1920 р., уряд визнає Директорію УНР. Уряди Франції, Туреччини та Японії фактично визнали режим П. М. Врангеля. Уточнено й доповнено інформацію про хід бойових дій між Руською армією та РСЧА.

Шифр НБУВ: РА449089

5.Т.81. В ім'я правди й історичної справедливості, або Вимушена післямова до виступу на Міжнародному форумі з Голодомору: [лекція] / В. І. Сергійчук. — Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2020. — 49 с.: табл. — (Конференція Дмитра Штогриня). — укр.

Увагу приділено проблемі визначення ознак і підрахунку жертв Голодомору-геноциду 1932 — 1933 рр. в Україні. На основі дослідження первинних документів українських архівів з'ясовано, що мінімальні втрати від цієї трагедії становлять щонайменше сім мільйонів осіб. Це засвідчено як документами про рух населення, так і статистичними даними. Особливо важливим є наповнення початкових класів, зокрема першого в 1932 — 1940 рр. у порівнянні з кількістю народжених відповідно у 1924 — 1932 рр.

Шифр НБУВ: ВА855200

5.Т.82. Вересень 1939 у долі держав та народів. Війна, репресії, пам'ять: наук. зб. [в рамках Укр.-Пол. наук. форуму «Волинська платформа діалогу», 2018, м. Луцьк] / ред.: М. М. Кучерепа; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2019. — 211 с.: іл. — укр.

Вміщено статті українських і польських учених, у яких висвітлено події початкового періоду Другої світової війни та їх наслідки для держав і народів. Багато уваги звернено на перебіг вересневих подій 1939 р. на Волині. Досліджено польське питання під час підготовки та здійснення «визвольного походу» Червоної армії на західноукраїнські землі у вересні 1939 р. Охарактеризовано інкорпорацію Західної Волині й Східної Галичини до СРСР та її вплив на місцеве українсько-польське відношення в 1939 — 1941 рр. Досліджено масові депортації 1940 — 1941 рр. із західних областей України.

Шифр НБУВ: ВА853570

5.Т.83. «Голодні, босі і роздіті»... Українські діти в 1932 — 1933 роках / В. Сергійчук; іл.: О. Сергійчук. — Вишгород: Сергійчук М. І., 2020. — 98 с.: іл. — укр.

Роботу присвячено розповіді про трагедію українських дітей у 1932 — 1933 рр., коли мільйони наших співвітчизників загинули голодною смертю з волі кремлівського диктатора.

Шифр НБУВ: ВА854332

5.Т.84. Давній Путивль: монографія / О. В. Сухобоков, С. П. Юренко; ред.: О. П. Моця; НАН України, Інститут археології, Сумська облдержадміністрація, «Державний історико-культурний заповідник у м. Путивлі», комунальний заклад Сумської обласної ради. — Київ. — Суми: Університетська книга, 2019. — 343 с.: рис., табл. — укр.

На основі комплексного аналізу археологічних і писемних джерел простежено основні історичні періоди формування та розвитку літописного давньоруського м. Путивля, осілого у «Слові о полку Ігоревім», від сіверянських городищ IX — X ст. в урочищах Коптева Гора, Микільська Гірка й Городок до перетворення на центр Путивльського удільного князівства в середині XII ст. Висвітлено деякі аспекти історичного розвитку Путивля за доби пізнього середньовіччя та раннього нового часу. Значну увагу приділено проблемам охорони і збереження археологічних пам'яток міста та перспективам його подальших археологічних досліджень.

Шифр НБУВ: СО37855

5.Т.85. Еволюція національно-мовної ідентичності українців Донеччини (квітень 1923 р. — квітень 2014 р.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ю. В. Ситник; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с. — укр.

Проведено системне дослідження еволюції національно-мовної ідентичності українців Донеччини від квітня 1923 до квітня 2014 рр., зокрема: проаналізовано трансформацію національної свідомості та мовної ідентичності українців Донеччини від квітня 1923 до середини 1950-х рр. Розкрито особливості процесу

формування «радянської людини» на Донеччині від середини 1950-х — до середини 1980-х рр.; висвітлено особливості національно-мовної самоідентифікації українців Донеччини від другої половини 1980-х рр. до квітня 2014 р. Досліджено процеси штучного протиставлення українців Сходу та Заходу України на прикладі Донеччини й особливості насадження ідей «Русского мира» в Україні як засіб деформації культурно-національної ідентичності українців Донеччини. Встановлено, що нищення мовної та культурно-національної ідентичності неминуче призводить не лише до нівеляції національної свідомості, але й до подальшої кризи громадянсько-політичної позиції особи та населення певного регіону.

Шифр НБУВ: РА449093

5.Т.86. Західно-Українське товариство Ліги Націй: організаційні засади та напрями діяльності: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. М. Фіногенов; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, Ін-т народознавства. — Львів, 2020. — [20] с. — укр.

Проаналізовано особливості створення Західно-Українського товариства Ліги Націй (ЗУТЛН), його ідеологічну платформу та зв'язки з екзильним урядом Західно — Української Народної Республіки (ЗУНР) на початку 1920-х рр. Розглянуто вплив міжнародних чинників на еволюцію напрямів діяльності товариства, охарактеризовано ставлення ЗУТЛН до політики владних інституцій Польської держави в українському питанні. Досліджено діяльність представників ЗУТЛН на конгресах Союзу Товариств Ліги Націй (СТЛН), взаємини з надніпрянським Українським товариством Ліги Націй (УТЛН). Відзначено, що ЗУТЛН, сповідуючи ідею відродження української державності на західноукраїнських землях, намагалося у форматі СТЛН вплинути на вирішення «українського питання», акцентуючи увагу міжнародної дипломатії на несправедливості Версальської системи договорів, ухвали Ризького мирного договору 1921 р., а також рішення Ради послів держав Антанти від 15 березня 1923 р.

Шифр НБУВ: РА446254

5.Т.87. Зовнішня політика і дипломатія України останньої доби визвольних змагань (1918 — 1921 рр.): монографія / С. В. Варгатюк; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: НУБіП України, 2021. — 127 с. — Бібліогр.: с. 114-127. — укр.

Проаналізовано зовнішньополітичні вектори Директорії УНР, втілені у практичні дипломатичні заходи українських державними керівниками наприкінці першої чверті ХХ ст. — останньої доби визвольних змагань 1918 — 1921 рр. Висвітлено концептуальні засади та доктрини українських політиків і дипломатів щодо зовнішньої політики Української Народної Республіки доби Директорії. Увагу приділено спробам налагодження мирних взаємин Директорії УНР з Польщею.

Шифр НБУВ: ВА854406

5.Т.88. Історія Степової України: стратегії дослідження та репрезентації: зб. наук. матеріалів наук.-практ. конф. / ред.: В. І. Мільчев, С. М. Білівенко, П. П. Кравчук; Запорізька міська рада, Запорізький нац. ун-т, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, НАН України, Запорізьке наукове товариство імені Я. Новицького. — Запоріжжя: Тандем, 2021. — 553 с.: іл., табл. — укр.

Наведено матеріали щорічної науково-практичної конференції «Історія Степової України», які узагальнюють здобутки знаних та молодих дослідників в осягненні минулого Українського півдня. Зауважено, що востаннє матеріали конференції публікувалися єдиним корпусом ще за життя її засновника професора А. Бойка (2003 р.). Акцентовано, що повернення до такої практики публікації підсумків різнопланових наукових студій пов'язано з соціально-культурним поворотом в історіографії, коли дихотомічне протиставлення «імперське-тубільне» вже меншою мірою визначає етнокультурне напруження та значно більшою — структурно-типологічне. Розглянуто запорізькі епізоди в описах козацтва річпосполитськими авторами ХVІ — першої половини ХVІІ ст. Проаналізовано елементи структурної схожості устрою Запорозької січі, забродницьких ватаг морського узбережжя та рибальських кошів на низу Дніпра. Розкрито особливості вирішення «жіночого питання» та «зміни» гендерних ролей жінок в спогадах більшовиків Запоріжжя в період Української революції 1917 — 1921 рр. Увагу приділено висвітленню проблеми дати заснування м. Запоріжжя у періоді ХХ — ХХІ ст. Досліджено сезонний процесів народжуваності та шлюбності серед болгарського населення Бессарабії протягом ХІХ — на початку ХХ ст. Розглянуто тексти селянських мемуарів Степової України ХХ ст. у світлі міждисциплінарного вивчення гуманітаристики.

Шифр НБУВ: ВС68726

5.Т.89. Історія України: підручник / О. Д. Бойко. — 8-ме вид., перероб., допов. — Київ: Академія, 2021. — 637, [1] с. — (Alma Mater+). — укр.

Підручнику притаманні концептуально-сміслова самодостатність, аналітичність, науково коректне мислення, виважений виклад дискусійних проблем і лаконічне слово автора. Системний погляд на події та явища, урахування новітніх досягнень істо-

ричної науки, залучення відомостей і фактів з раніше недоступних джерел, розкриття передумов і причин неоднозначного сприйняття суспільством, історичною наукою деяких подій і явищ надає йому сили обізнаного і розсудливого співрозмовника для кожного, хто зацікавлений пізнати історичний шлях України і здобути цілісне його розуміння.

Шифр НБУВ: ВА853339

5.Т.90. Карпатська Україна в документах Другої Чехо-Словацької республіки: [у 2 кн.]. Кн. 1 / О. Пагіря; ред.: О. Гнатюк. — Львів, 2020. — 352 с. — (Україна. Європа: 1921 — 1939. Карпатська Україна 1938 — 1939). — Бібліогр.: с. 277-298. — укр.

Зазначено, що 1938 — 1939 рр. ввійшли в історію Центрально-Східної Європи як період «чехословацької кризи», що завершила демонтаж Версальської системи та стала одним із ключових етапів міжнародних відносин, який передував початку Другої світової війни. Зауважено, що запропонований збірник вводить у науковий обіг невідомі або маловідомі урядові, політичні, військові та дипломатичні документи Другої Чехословацької Республіки, у межах якої відбувалося творення Карпатської України. Акцентовано, що це перша публікація, яка показує внутрішній чехословацький контекст подій у Карпатській Україні, а також його значення в контексті подій у Європі напередодні Другої світової війни.

Шифр НБУВ: В358780/1

5.Т.91. Карпатська Україна в документах Другої Чехо-Словацької республіки: [у 2 кн.]. Кн. 2 / О. Пагіря; ред.: О. Гнатюк. — Львів, 2020. — 862 с. — (Україна. Європа: 1921 — 1939. Карпатська Україна 1938 — 1939). — укр.

Зауважено, що збірник вводить у науковий обіг невідомі або маловідомі урядові, політичні, військові та дипломатичні документи Другої Чехословацької Республіки, у межах якої відбувалося творення Карпатської України. Подано інформацію про понад 400 документів, написаних в основному чеською мовою, рідше — українською та словацькою. Усі документи подано в перекладі українською мовою. Серед них: шифрограми, телеграми, листи, протоколи, записи, повідомлення, записки, довідки, коментарі, інструкції, накази, вказівки, розпорядження, постанови, звіти, ноты, депеші, донесення, інформації, огляди, списки, звернення, меморандуми, виступи тощо.

Шифр НБУВ: В358780/2

5.Т.92. Козацький отаман Филон Лихопій в історичному контексті: монографія / А. Щербань, Н. Бабкова; Харківська державна академія культури. — Харків: ХДАК, 2021. — 87 с.: мал. — Бібліогр.: с. 82-87. — укр.

Висвітлено задокументований період (1681 — 1709) діяльності козацького ватажка Филона Лихопія. Біографічні дані подано в контексті тогочасних історичних подій у Східній Європі, що сприяє глибокому розумінню ситуації, у якій формувалася світогляд означеної особи, та мотивацію її дій.

Шифр НБУВ: ВА853188

5.Т.93. Крим у координатах історії: зб. матеріалів наук. семінару (Київ, 20 трав. 2021 р.) / упоряд.: І. Степанець, О. Машевський, О. Купчик; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 131 с. — укр.

Висвітлено історію та сучасність Криму, його суспільно-політичний, соціально-економічний та культурно-духовний розвиток від давніх часів до сьогодення в межах історії України на фоні світових процесів, у координатах висвітленої історії загалом. Розглянуто події напередодні та під час анексії українського Криму РФією, репресії окупаційної влади проти незгодних із цим грубим порушенням міжнародного права, територіальної цілісності України. Акцентовано особливу увагу на трагічній долі корінного населення Криму — кримськотатарського народу. Проаналізовано політику провідних держав світу, зокрема США, Канади, Німеччини, Великої Британії щодо злочинних дій Росії стосовно кримського півострова, підтримку світовою спільнотою України в боротьбі із зовнішньою агресією.

Шифр НБУВ: ВА853127

5.Т.94. Лівобережні староства Київського воеводства Великого князівства Литовського та Речі Посполитої: соціально-територіальні трансформації ХІV — ХVІІ ст.: автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.02 / І. В. Кондратьєв; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Зазначено, що два староства Київського воеводства Великого князівства Литовського, а згодом і Речі Посполитої, знаходились на території подніпровського Північного Лівобережжя — це Остерське (Остерське-Бобровицьке) та Любецьке (Любецько-Лоевське). Завдяки своєму прикордонному становищу вони відігравали ключову роль в історичних подіях регіону у ХVІ — ХVІІ ст. На їх території функціонували усі основні соціальні групи того часу, а прикордонна специфіка робила верстви відкритими до станової дифузії. Проведене дослідження — це перша спроба комплексної реконструкції соціально-територіальних трансформацій на території Любецького та Остерського староств, протягом усього часу їх існування. Простежено соціальну, політичну й економічну еволюцію на цій території, виявлено взаємозв'язки соціальних груп, визначено роль прикордонного

фактора, специфіку урбаністичних процесів, реконструйовано систему володінь і динаміку змін кола власників. Визначено монастирські землеволодіння, суттєво уточнено родоводи козацьких гетьманів — вихідців з дрібної шляхти — Івана Сулими, Якова Острижани та Павла Тетері. Простежено роль дрібної шляхти (бояр і зем'ян) у становленні козацтва. Серед іншого розглянуто її еволюцію місцевих шляхетських спільнот протягом XVI — XVIII ст. в контексті загальнодержавних процесів становлення шляхетського стану.

Шифр НБУВ: RA446971

5.Т.95. Матеріали Міжнародної конференції «Штучні голоди в Україні ХХ століття» (Київ, 16 травня 2018 р.) / Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, Національний музей «Меморіал жертв Голодомору», Український інститут національної пам'яті, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Мистецький фонд імені Короля Данила, Фундація українського Голодомору-геноциду, Світовий Конгрес Українців. — Київ: Коло, 2018. — 367 с.: іл., табл. — укр.

Розкрито передумови та причини Голодомору 1932 — 1933 рр, механізми його творення та наслідки. Розглянуто регіональні особливості Голодомору-геноциду за матеріалами обласних архівів і свідченнями очевидців Голодомору. Висвітлено штучні голоди в Україні у ХХ ст.: 1921 — 1923, 1946 — 1947 рр. Проведено порівняльний аналіз Голодомору зі злочинами геноциду першої половини ХХ ст., а саме — з Вірменським геноцидом в Османській імперії і Голокостом нацистської Німеччини. Порівняно ці три геноциди як міжнародні злочини з точки зору суб'єктивних і об'єктивних елементів, які є характерними для кожного з них, підкреслено відмінності та спільні риси в намірах, жертвах і виконавцях злочинів, а також вчинених актах. Виділено основний спільний елемент геноцидів, вчинених в Османській імперії, Радянському Союзі і Третью Рейху, а саме: заміна державної організації гегемонією керівної партії: ітихадистів, комуністів і нацистів. Досліджено перебіг Голодомору 1932 — 1933 рр. у прикордонній смузі України. Визначено специфічні регіональні ознаки політико-економічних заходів більшовиків у прикордонних населених пунктах. На підставі широкого залучення джерел визначено, що голод в прикордонній смузі розпочався в грудні 1931 і завершився в середині 1935 рр.

Шифр НБУВ: BC68828

5.Т.96. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Масовий штучний голод 1921 — 1923 рр.» (до сотих роковин), (Київ, 30 вересня 2021 р.) / ред.: О. О. Стасюк, С. В. Маркова, Д. В. Байкеніч, Д. Д. Білий, А. В. Іванець, Н. В. Лапчинська, В. І. Марочко, О. М. Мовчан, Р. Л. Молдавський, І. Є. Петренко, Р. Ю. Подкур, Н. Р. Романець, В. І. Сергійчук, І. М. Шугальова; Національний музей Голодомору-геноциду. — Вишгород: Сергійчук М. І., 2021. — 135 с. — укр.

Розкрито суспільно-економічні причини початку масового штучного голоду 1921 — 1923 рр. в Україні. Проаналізовано ідеологічну передумову появи інституту уповноважених. Висвітлено питання руйнації традиційних та моральних цінностей українців у роки масового штучного голоду 1921 — 1923 рр. Вивчено історіографію проблеми кампанії з вилучення церковних цінностей 1922 р. в Україні. Охарактеризовано підпільну та повстансько-партизанську боротьбу українських самостійників на Запоріжжі у 1918 — 1923 рр.

Шифр НБУВ: BA854769

5.Т.97. Навчальний посібник для вчителів «Голодомор 1932 — 1933 років — геноцид української нації»: [посібник] / Д. Д. Білий, В. А. Василенко, А. М. Козицький, Н. В. Лапчинська, К. Ю. Лук'янець, С. В. Маркова, В. І. Марочко, О. М. Мовчан, Р. Ю. Подкур, Н. Р. Романець, С. В. Старовойт, О. О. Стасюк, В. І. Сергійчук, І. М. Шугальова; ред.: О. О. Стасюк; Національний музей Голодомору-геноциду. — Київ: Вид-во Марка Мельника, 2021. — 334, [5] с.: іл. — укр.

Висвітлено передумови, обставини та наслідки Голодомору 1932 — 1933 рр. — геноциду української нації — та масових штучних голодів 1921 — 1923 рр., 1946 — 1947 рр. в широкому історичному контексті як української, так і всесвітньої історії. Подано ґрунтовний фактологічний матеріал, поєднаний з аналітичним осмисленням різних аспектів злочинів комуністичного тоталітарного режиму.

Шифр НБУВ: BA854337

5.Т.98. Осип Безпалко: бібліогр. покажч. / упоряд.: Н. М. Загородна, М. С. Семенчук; ред.: В. М. Богущанський; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. — 115 с.: іл. — (Серія «Буковина»). — укр.

Бібліографічний покажчик підготовлено до 140-річчя від дня народження українського політичного та громадського діяча О. І. Безпалка. Складається з двох розділів: 1. Праці О. Безпалка; 2. Література про життя і діяльність О. Безпалка. Бібліографічний покажчик «Осип Безпалко» містить відомості про українського політичного і державного діяча. Матеріали розташовано за роками публікацій. До деяких видань після бібліогра-

фічного опису подано їх зміст. Хронологічні межі друкованих видань визначаються 1900 — 2020 рр.

Шифр НБУВ: BA854615

5.Т.99. Перепи́сна книга Сумського полку 1691 / упоряд.: О. Алфьоров, О. Різніченко; ред.: Г. Борjak; НАН України, Інститут історії України. — Київ: Ін-т історії України НАН України, 2019. — 633, [1] с. — укр.

Перепи́сна книга Сумського полку 1691 р. — важливе джерело з дослідження генеалогії, просопографії, демографії, політичних та соціально-історичних процесів у перші десятиріччя створення Сумського козацького полку. Мета переписної книги — зафіксувати все чоловіче населення козацьких дворів Сумського полку, тому до списків потрапили не лише козаки із родичами, але й люди, які мешкали в їх дворах. Наведено загальну структуру управління козацьким полком. Також детально перераховано сотні, проаналізовано відомості про сотників та старшину.

Шифр НБУВ: BC68750

5.Т.100. Писемна давня історія Херсонщини. Кочовий світ Херсонщини: навч.-метод. посіб. / С. Г. Вододика, Г. В. Батенко, В. В. Менделенко, І. І. Волосевич, Л. А. Савенко; Херсонський держ. ун-т. — Херсон: Вишемирський В. С., 2021. — 167 с. — Бібліогр.: с. 155-160. — укр.

Навчально-методичний посібник містить теоретичні положення, основні поняття, програму навчального курсу, лекційний матеріал, завдання для самостійної роботи, список рекомендованих джерел та літератури, додатки. Розглянуто давню історію Херсонщини, зокрема, ранній залізний вік, поширення ранніх степових кочовиків. Наведено історію сарматів та пізніх скіфів на Херсонщині.

Шифр НБУВ: BA855025

5.Т.101. Політичний терор і тероризм в Україні: XIX — XX ст.: іст. нариси / Д. В. Архерейський, О. Г. Бажан, Т. Б. Бикова, С. І. Білокінь, О. Д. Бойко, Д. В. Веденеєв, В. М. Волковинський, Т. В. Вронська, О. І. Ганжа, Г. П. Герасимова, В. А. Гриневич, Л. В. Гриневич, А. П. Грищенко, В. М. Даниленко, Ю. А. Киричук, В. В. Крутов, С. В. Кульчицький, О. Є. Лисенко, В. М. Литвин, В. В. Остроухов, О. П. Реєнт, В. В. Ченцов, Ю. І. Шаповал; ред.: В. А. Смолій, В. М. Литвин, С. В. Кульчицький, Патон, В. І. Радченко, В. С. Сідак, Ю. С. Шемшученко; НАН України, Інститут історії України. — Київ: Наукова думка, 2002. — 949, [1] с.: іл., фот. — Бібліогр. в кінці розд., с. 878-921. — укр.

Видання є першим підсумком дослідження, здійсненого українськими істориками впродовж останніх років, з пошуку нових архівних матеріалів, що проливають світло на проблему терору та тероризму в Україні, та їх сучасного осмислення. Зокрема, увагу приділено терору та тероризму в теоретичному вимірі, тероризму початку ХХ ст., терору радянської доби, терору та тероризму в часи Другої світової війни та післявоєнний період. Розглянуто питання придушення інакюдства в добу «застою», проблеми боротьби з тероризмом на сучасному етапі тощо.

Шифр НБУВ: BC68825

5.Т.102. Початок сучасності: друга хвиля глобалізації, кінець Старого Порядку та Україна (XV — середина XIX ст.) / Д. С. Вирський; ред.: І. Колесник; НАН України, Інститут історії України. — Київ: НАН України, Ін-т історії України, 2019. — 161 с. — Бібліогр.: с. 151-155. — укр.

Розглянуто представлений період Раннього Модерну в Україні в контексті глобальної історії. Така межа глобалізації надає змогу по-іншому поглянути на хід подій на українських землях, поза надто ангажованими концептами державних (імперських і національних) модерних історіографій. Вона також з'ясує європейський і світовий контекст викликів, які створили сучасних українців. Проаналізовано козацьку революцію і спробу Речі Посполитої адаптуватися до неї (1648 — 1713). Увагу приділено «структурі» українського Раннього Модерну та його історичний досвід, котрий робить цей «перехідний» період початком сучасності.

Шифр НБУВ: BA854061

5.Т.103. Роль земств у становленні та розвитку медико-санітарного обслуговування населення Київської губернії (1904 — 1917 роки): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Г. О. Андрияка; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

На основі значного масиву джерельної бази розкрито передумови впровадження та функціонування земської системи охорони здоров'я на території Київської губернії впродовж 1904 — 1917 рр. та передумови її впровадження. Подано детальну характеристику лікувального напрямку земської медицини (стаціонарної, амбулаторної, акушерської, педіатричної, психіатричної медичної допомоги) і фінансового становища цієї соціальної галузі місцевого господарства. З'ясовано матеріально-побутові забезпечення медичних працівників земської служби й шляхи розв'язання їх нагальних потреб. Висвітлено санітарно-профілактичний вектор земської охорони здоров'я, заходи з подолання неблагополучної епідемічної ситуації в київському регіоні. Охарактеризовано різнопланову діяльність Київського губерньського земства у період Першої світової війни (1914 — 1918) як складової частини Всеросійського земського союзу з акцентуванням

уваги на наданні медико-санітарної допомоги військовослужбовцям і цивільному населенню. Розкрито специфіку діяльності земської медицини в умовах воєнного часу та політико-економічної кризи.

Шифр НБУВ: РА449418

5.Т.104. Скифские древности Крыма: материалы одной коллекции / С. А. Скорый, Р. В. Зимовец. — Изд. 2-е, доп., перераб. — Полтава: АСМІ, 2021. — 342, [1] с.: цв. ил. — Бібліогр.: с. 327-341. — рус.

Наведено розширений Каталог предметів (більш, ніж 500) скіфської культури, який включає озброєння, деталі військового костюма, кінської упряжі, культові вироби, а також матриці і штампи для виготовлення аплікацій з дорогоцінних металів. Значну частину артефактів оформлено у традиційних скіфського звірино стилю. Наведено також описи й ілюстрації кожного предмета, визначено датування, аналогії, типологічні характеристики у контексті скіфських старожитностей Східної Європи. У світлі нових реалій розглянуто певні аспекти скіфського мистецтва звірино стилю у цілому та специфіку його проявів на території Криму зокрема. Висловлено певні думки щодо історії півострова у ранньому залізному віці, у тому числі щодо часу появи носіїв скіфської культури на території Криму, характеру їх взаємодії з автохтонним таврським населенням, впливу мистецтва грецьких держав Північного Причорномор'я на скіфський звіриний стиль.

Шифр НБУВ: ВС68827

5.Т.105. "Служителі" й "робітники" в полкових містах Гетьманщини 60-х — 70-х рр. XVIII ст.: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ю. С. Безмертна; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 22 с. — укр.

На основі аналізу писемних джерел комплексно досліджено теоретичні, соціально-економічні та демографічні аспекти функціонування інституту служби у полкових містах Гетьманщини у 60-х — 70-х рр. XVIII ст. Вивчено функціональні обов'язки та правове становище слуг; досліджено функціонування інституту служби, його різновиди. Розглянуто домогосподарства зі слугами, їх розташування у місцевому просторі. Висвітлено форми особистісної взаємодії між господарем і слугою; проаналізовано соціально-демографічні характеристики наймачів слуг і відмінності найму серед різних категорій роботодавців. Досліджено найважливіші демографічні аспекти домашньої служби: ставовікову та шлюбну структуру, окреслено особливості служби в представників окремих груп міського населення. Показано, що упередженість вивчення подібних тем за радянських часів, побутування застарілих соціологічних уявлень свідчать про необхідність вивчення зазначеної проблеми за допомогою новітніх методологічних підходів та апробації європейського досвіду на матеріалі Гетьманщини.

Шифр НБУВ: РА449088

5.Т.106. Становлення, формування, діяльність тоталітарної інституції уповноважених в УСРР в роки Голодомору-геноциду: монографія / О. Стасюк. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. — 355 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито процес становлення та функціонування інституту уповноважених на основі аналізу історичного матеріалу. Отождження структурної інституції «інститут уповноважених» з організаторами Голодомору-геноциду набуває в монографії нового бачення соціальної стратифікації радянського суспільства. Комуністичний тоталітарний режим, застосовуючи хлібозаготівлі як головний інструмент геноциду, здійснював його через функціональний інститут уповноважених. Каральні-репресивні методи хлібозаготівель, насаджувані уповноваженими в українських селах і районах, розкривають суть геноциду українців.

Шифр НБУВ: ВА853958

5.Т.107. Суспільно-політичні трансформації доби перебудови (1985 — 1991 рр.) на сторінках вітчизняних часописів: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.06 / В. В. Данилевський; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 22 с. — укр.

На основі опрацювання широкої джерельної бази та з урахуванням здобутків української історіографії з'ясовано роль українських літературно-художніх і громадсько-політичних журналів у національному відродженні та консолідації суспільства навколо ідеї здобуття незалежності України в період перебудови. Проаналізовано висвітлення таких чинників національного відродження і розбудови української держави, як становлення громадянського суспільства, формування історичної свідомості, утвердження української національної ідентичності та трансформація економіки. Комплексно досліджено концептуально-тематичні особливості української публіцистики періоду перебудови на рівні тем, ідей, тенденцій. З'ясовано інтерпретацію на сторінках літературно-художніх і громадсько-політичних журналів актуальних для вітчизняної історіографії питань. Показано роль журнальної публіцистики у процесах національного відродження, розкрито її вплив на формування громадської думки та суспільної свідомості громадян.

Шифр НБУВ: РА446491

5.Т.108. «Тріумфальна хода» більшовицького політичного режиму в Україні взимку 1917 — 1918 рр. / О. О. Волошко

// Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 14-22. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено процес формування більшовицького політичного режиму в Україні взимку 1917 — 1918 рр. Проаналізовано погляди керівників більшовицьких парторганізацій на форму держави в Україні. З'ясовано ставлення Рад і більшовицьких парторганізацій в Україні до Центральної Ради. Охарактеризовано обставини, методи формування центральних органів влади більшовицького режиму в Україні, визначено рівень їх легітимності та ступінь ефективності управління країною. Сформульовано такі висновки: у розглядуваний період серед керівників більшовицьких організацій в Україні спостерігалось гостре протистояння щодо форм державного режиму і державного устрою України. Переважна більшість із них відстоювала парламентську демократію і не погоджувалася на узурпацію влади. Керівники Харківської та Донецько-Криворізької обласної організації сповідували шовіністичні погляди на державний устрій України та виступали за приєднання цих регіонів до Росії. Переважна більшість Рад і керівників більшовицьких організацій в Україні визнавали Центральну Раду за тимчасовий повноважний парламент і готові були співпрацювати з нею. В Україні не було соціально-політичних умов для встановлення чи парламентським шляхом, чи шляхом узурпації влади більшовицького політичного режиму. Лише військова інтервенція більшовицької Росії в Україну взимку 1917 — 1918 рр. створила такі умови. Центральне керівництво більшовицької партії не гребувало послугами криміналізованих військовиків, а також кримінальних елементів у процесі узурпації влади, знищуючи за допомогою військової сили легітимні представницькі органи вищого та місцевого рівня, позаяк більшовики не могли одержати в них перевагу шляхом проведення демократичних виборів. Цей процес руйнував тільки-но посталої парламентської демократії із заміною її на диктатуру більшовицької партії з надзвичайними органами — ревкомми, комісарми та насильно «більшовизованими» Радами — В. Ленін цинічно назвав «тріумфальною ходою». Проте більшовицький політичний режим не мав соціально-політичної основи в Україні. Його фундатори не змогли розбудувати централізовану вертикаль влади та налагодити ефективне державне управління. Країну охопили економічна руїна, терор і гуманітарна катастрофа.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.Т.109. Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення: монографія / ред.: І. Патер; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. — Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2020. — 346 с.: табл., фот. — Бібліогр.: с. 186 та в підрядк. прим. — укр.

Проаналізовано етнополітичні та соціокультурні проблеми на угорсько-українському пограниччі в історичній ретроспективі. Розглянуто специфіку формування сучасного українсько-угорського кордону. Досліджено процес його творення в історичній та суспільній пам'яті місцевого населення. Всебічно розкрито рецепції кордону в повсякденних практиках мешканців прикордонних територій. Розглянуто мовні, етнографічні й релігійні критерії самоідентифікації місцевого населення. Проаналізовано динаміку міжнаціональних відносин на сучасному угорсько-українському прикордонні. Здійснено порівняльний аналіз статусу української, угорської та інших мов на території сучасного Закарпаття.

Шифр НБУВ: ВС68890

5.Т.110. Українська державність: історико-правничі нариси / ред.: В. А. Смолій; НАН України, Інститут історії України, Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» імені Василя Стуса, Юридичний журнал «Право України». — 2-е вид., допов. — Київ: Право України: Всеукраїнська правозахисна організація «Меморіал» ім. Василя Стуса, 2021. — 993, [6] с.: іл., фот. — укр.

Це видання є колективною працею — збіркою 22 нарисів відомих українських правників, філологів, істориків права та церкви. В основу історико-правничого дослідження покладено концепцію безперервності та спадкоємності української державності від IX ст. і дотепер. Роботу присвячено ціннісним і теоретичним засадам української державності, її символам та атрибутам, витокам та етапам становлення і розвитку. Нариси мають науково-популярний характер. Вони у доступній формі розкривають читачеві результати багаторічних досліджень низки архівних матеріалів і формують цілісне уявлення про ціннісні засади та суть української державності, її генезу через призму досвіду державотворення.

Шифр НБУВ: ВС68945

5.Т.111. Українсько-польські відносини. Новітня доба / А. Боляновський, В. Виздрік, Л. Войтович, Р. Голик, Т. Горбачевський, К. Горбунов, Р. Давидюк, Л. Зашкільняк, О. Калішук, С. Качараба, В. Комар, Я. Кондрач, М. Литвин, І. Любчик, І. Мрака, П. Олександровський, Ю. Павлів, О. Піх, О. Руда, О. Рубльов, Н. Рубльова, Є. Самборський, Т. Слободян, Л. Стрільчук, В. Стрільчук, Л. Хахула, М. Чебан, Р. Чмелик, Х. Чушак; ред.: М. Литвин; НАН України, Ін-

українознавства ім. І. Крип'якевича. — Львів: Растр-7, 2020. — 730 с. — укр.

Комплексно проаналізовано українсько-польські міждержавні та міжнародні відносини у XX — XXI ст. Особливу увагу приділено дискусійним проблемам у контексті геополітичних змін у Центрально-Східній Європі після Першої та Другої світових воєн, розпаду соціалістичного табору. Розкрито механізми функціонування стереотипів про українців, Україну та поляків, Польщу. Узагальнено досвід реформ у Польщі для сучасного українського етнодержавотворення.

Шифр НБУВ: ВС68944

5.Т.112. Феномен моди: державна політика та повсякденне життя в Українській РСР (1956 — 1985 рр.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. В. Корнієнко; НАН України, Інститут історії України. — Київ, 2020. — 22 с. — укр.

Вперше виконано комплексне дослідження джерельної бази та історіографії, яке присвячено проблемі розвитку моди в УРСР зокрема та індустрії радянської моди загалом; показано інституціоналізацію процесів розвитку моди в радянському суспільстві з використанням вперше введених до наукового обігу архівних матеріалів України та Росії. Досліджено структуру та специфіку роботи українських будинків моделей протягом 1950 — 1980-х рр. Також створено та проаналізовано базу таких матеріалів, присвячених моді в УРСР, на основі сатиричного журналу «Перець» і проаналізовано матеріали, пов'язані з модою в суспільно-політичному часописі «Радянська жінка». На основі сучасних теоретико-методологічних засад показано еволюцію державної політики в УРСР щодо моди, використання її як інструмента пропаганди радянського образу життя. Проаналізовано механізми трансляції моди, регулятори та фактори впливу на моду, досліджено функціонування інституцій, що формували радянську моду, вплив періодики на формування уявлень про моду в радянському суспільстві тощо. Розгляд діяльності будинків моделей, політики в галузі легкої промисловості, цензури, способу подачі інформації про моду в періодичній, кіно- та фотопродукції надали змогу проаналізувати вплив моди як інструмента державної політики на суспільство загалом і на формування суспільної думки зокрема.

Шифр НБУВ: РА446965

5.Т.113. Фінансова політика уряду Російської імперії в Україні (1861 — 1917 рр.): історіографія: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.06 / А. О. Істоміна; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 20 с. — укр.

Проведено історіографічний аналіз праць з проблем фінансової політики уряду Російської імперії в Україні у 1861 — 1917 рр., виокремлено сім груп історіографічних джерел і здійснено аналіз їх інформативності. Зроблено акцент на дослідженнях стану проблем податкової політики та діяльності податкових і митних органів, грошово-кредитної політики, формуванні місцевих бюджетів у Наддніпрянській Україні у пореформений період. Охарактеризовано історіографію цінкової політики уряду Російської імперії у другій половині XIX — на початку XX ст. в Наддніпрянській Україні. Розкрито наукове осмислення проблем податкової, бюджетної, грошової політики уряду Російської імперії у період Першої світової війни в Наддніпрянській Україні, а також на окупованих територіях Галичини та Буковини. Визначено перспективні напрями подальших досліджень.

Шифр НБУВ: РА446495

5.Т.114. Academia. Terra Historiae. Студії на пошану Валерія Смоляка: [статті]. **Кн. 1. Простори історії** / упоряд.: С. Блашук, Г. Боряк, В. Горобець, А. Кудряченко, В. Матях, В. Ткаченко, В. Солощенко, О. Ясь; ред.: Г. Боряк; Інститут історії України, НАН України, Інститут всевітньої історії. — Б. м., 2020. — 670, [1] с. — Бібліогр. в знесках. — укр.

У першій книзі ювілейного видання публікуються статті, присвячені розмаїтним фаховим проблемам, сферам і площинам студіювання історії України. Статті згруповано за проблемно-тематичними рубриками — «Цивілізація. Ідентичність. Регіоналістика», «Світ соціального: структури, ієрархії, спільноти», «Personalia», «Екстремальний хронотон XX століття».

Шифр НБУВ: В358771/1

5.Т.115. Academia. Terra Historiae. Студії на пошану Валерія Смоляка: [статті]. **Кн. 2. Простори історика** / упоряд.: С. Блашук, Г. Боряк, В. Горобець, А. Кудряченко, В. Матях, В. Ткаченко, В. Солощенко, О. Ясь; ред.: Г. Боряк; Інститут історії України, НАН України, Інститут всевітньої історії. — Б. м., 2020. — 653, [1] с. — укр.

У другій книзі ювілейного видання публікуються статті, присвячені проблемам історіографії, джерелознавства, історичної пам'яті й дослідницького інструментарію та ін. Матеріали згруповано за проблемно-тематичними рубриками — «Інструментарій та лабораторія історика», «Історіографічні дискурси», «Методу», «Рецепції та образи», «Ad fontes», «Рефлексії». Для науковців, викладачів, студентів, усіх, хто вивчає історію України.

Шифр НБУВ: В358771/2

5.Т.116. «Gloria Mundi». Політична еліта українського державотворення революційної доби (короткі нариси-портрети. 1917 — 1920) / В. Ф. Солдатенко; НАН України, Інститут

політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. — Київ: Наукова думка, 2021. — 342, [1] с. — (Проект «Наукова книга»). — укр.

Представлено стислі матеріали про найвидатніших представників національної еліти, від позицій і вчинків яких у переламну історичну добу (1917 — 1920 рр.) багато в чому залежав вектор розвитку українського народу, його повноцінне відродження, вибір перспективи суспільного поступу, що найбільшою мірою концентрувалося в пошуках і досвіді власного державотворення. Як визначення кола непересічних особистостей, вартих особливої уваги і пам'яті нащадків, так і оцінки їх персонального внеску в історичні набутки соціуму, одержують у сучасній історіографії неоднакові, часом взаємовиключні тлумачення, що зумовлює спеціальну потребу нового звернення до надзвичайно важливої проблеми. Оцінено перші кроки відродження нації й держави Української Народної Республіки (Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Микола Міхновський, Сергій Єфремов). Увагу приділено історії розвитку II Української держави (Павло Скоропадський, Микола Василенко, Дмитро Дорошенко, В'ячеслав Липинський). Досліджено нову спробу демократичного державотворення (від Микити Шаповала до В'ячеслава Прокоповича). Охарактеризовано IV Західноукраїнську Народну Республіку (Кость Левинський, Євген Петрушевич).

Шифр НБУВ: ВА855156

Див. також: 5.Т.62, 5.Т.64, 5.Т.66, 5.Т.68, 5.Т.76, 5.Т.80, 5.Ч.1162, 5.Ч.1285

5.Т.117. Інвентарі палаців і дворів на передмістях Львова кінця XVII — XVIII століть / упоряд.: А. В. Фелонюк; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Львів, 2021. — 318 с.: іл., табл. — (Львівські історичні праці. Джерела; вип. 10). — Бібліогр.: с. 277-278. — укр.

Зібрано 60 інвентарів палаців та дворів, актів їх огляду й оцінки на Галицькому і Краківському передмістях Львова кінця XVII — XVIII ст. Документи відтворюють зовнішній вигляд, планувальну структуру, інтер'єри такої нерухомості різного функціонального призначення: магнатських і єпископських резиденцій та шляхетських садиб, багатофункціональних дворів із господарськими будівлями — для постійного або тимчасового проживання власника, орендування житла, реалізації фірваркової продукції тощо. Публіковані інвентарні описи свідчать про Львів як резиденційне місто ранньомодерного періоду, уможлижують на його прикладі глибше вивчення соціальних та економічних причин побудови й придбання нерухомої власності шляхтою у великих королівських містах Речі Посполитої. Документальний матеріал також є першорядним джерелом з історії культури та мистецтва українських земель (зосібна дерев'яного будівництва), відкриває нові обрії у для міждисциплінарного дослідження передміських резиденцій.

Шифр НБУВ: ВС68709

5.Т.118. Київська громада в українському національному русі другої половини XIX — початку XX ст.: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / К. М. Нагайко; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 22 с. — укр.

На основі наявної історіографії та через залучення широкої джерельної бази представлено історію діяльності Київської Громади та її представників в українському національному русі другої половини XIX — початку XX ст. Висвітлено етнографічну та краєзнавчу діяльність представників Київської Української Громади. Охарактеризовано суспільно-політичні чинники її створення, розкрито вплив просвітницько-педагогічної, науково-інтелектуальної, літературно-мистецької та суспільно-політичної діяльності членів Київської Громади на формування українського національного руху. Показано становище громадівців в умовах політичної реакції влади в Російській імперії. Визначено роль окремих представників цієї українофільської організації в політичному житті країни в кінці XIX — на початку XX ст.

Шифр НБУВ: РА445986

5.Т.119. Київський щоденник, 1940 — 1945 / В. П. Колосова; упоряд.: О. Лазаренко, А. Портнов; Європейський університет Віадрина. — Харків: Права людини, 2021. — 234, [13] с.: фот. — Бібліогр. в підрядк. прим. — укр.

Роботу присвячено Вікторії Колосовій (ур. Водолажська, 1923 — 2010) — відомій дослідниці давньої й ранньомодерної української поезії, багаторічній співробітницю Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України. У березні 1940 р., 16-річною школяркою, вона почала вести щоденник. Це унікальне й раніше не публіковане приватне джерело містить записи про Другу світову війну, окупацію Києва та повсякденне життя цього міста, повернення радянської влади і відновлення Київського університету. Також до цього видання включено листування Вікторії Колосової із родичами і майбутнім чоловіком 1944 — 1945 рр., добірка фотокарток із приватного архіву авторки та начерк інтелектуальної біографії Авторки.

Шифр НБУВ: ВА854336

5.Т.120. Ми вище прапор підійемо!: нарис історії боротьби за укр. нац. символіку на Рівненщині. 1988 — 1991 роки

/ І. В. Дем'янюк. — 2-ге вид., допов. — Рівне: Формат-А, 2021. — 137 с.: фот. — укр.

На значному історико-політологічному матеріалі висвітлено боротьбу за українську національну символіку на Рівненщині протягом 1988 — 1991 рр., її вияви в ідеологічно-пропагандистській боротьбі, громадсько-політичній діяльності та відношення тодішньої влади до цієї проблеми. Охарактеризовано конкретні форми та методи як боротьби за українську символіку, так і протистояння їй. Процес боротьби розглянуто через діяльність головних учасників тодішнього політичного процесу в Україні та на Рівненщині.

Шифр НБУВ: ВА853809

5.Т.121. Реабілітовані історією. Харківська область: у 27 т. **Кн. 3; ч. 4. Харківська область** / Л. Б. Ровчак, І. В. Шуйський, В. А. Золотарьов, Н. В. Лапчинська, О. О. Мільотіна, В. О. Осіковська, С. Е. Скороходова, О. Л. Рябченко, О. С. Гончарова, О. М. Дмитрієва, Д. Ю. Журило, І. В. Лобанова, В. І. Марочко, В. Г. Меліхов, Б. Г. Москальов, Н. П. Москальова, Ю. Ю. Полякова, Ю. І. Шаповал; ред.: М. Є. Черняк, Л. Б. Ровчак, В. В. Аннопольська, В. І. Астахова, Є. Ю. Захаров, В. А. Золотарьов, В. В. Калініченко, Є. О. Куц, К. О. Меркулов, С. І. Овсянников, М. І. Панов, П. Т. Тронько, В. А. Смолий, О. С. Рубльов, О. П. Реєнт, В. М. Бірчак, Р. Ю. Подкур, О. В. Бажан, О. Г. Бажан, Г. В. Боряк, В. М. В'ятрович, Б. М. Галайко, І. М. Кисіль, С. А. Кокін, М. Р. Литвин, В. М. Литвин, Н. В. Маковська, Є. К. Марчук, Г. В. Папакін, Р. Я. Пиріг, О. В. Тахтаї, Ю. В. Терещенко, І. Б. Усенко; НАН України, Український інститут національної пам'яті, Головна редакційна колегія науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією», Служба безпеки України, Всеукраїнська спілка краєзнавців, Українське культурно-просвітницьке товариство «Меморіал» імені В. Стуса, Харківська облдержадміністрація, Харківська обласна рада. — Київ: Регіональний інформаційний центр: Золоті сторінки, 2021. — 831 с.: іл., фот. — укр.

Вперше системно висвітлено тему політичних репресій комуністичної тоталітарної влади. Досліджено питання перебігу політичних репресій з другої половини 1937 до кінця 1938 рр., коли радянська влада в умовах мирного часу без будь-яких підстав посилила наступ на власний народ, розпочала здійснювати позасудовими методами «великий терор» — знищення тисяч громадян за соціальними та національними ознаками. Зауважено, що практика незаконних репресій трималася на принципі фабрикації звинувачень з політичними елементами — вигаданими категоріями членів «контрреволюційних», «націоналістичних» організацій, троцькістських блоків, антирадянських партій (есери, меншовики, кадети, монархісти тощо), «фашистських», «церковно-монархічних», «сектантських», неіснуючих «повстанських організацій» тощо.

Шифр НБУВ: В348651/3.4

5.Т.122. Створення та розвиток інфраструктури військового поселення кавалерії на території Слобідсько-Української (Харківської) губернії у 1817 — 1864 рр.: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / С. І. Бучаста; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 26 с. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено комплексному розгляду одного з аспектів впливу військового поселень початку XIX ст. на соціально-економічний розвиток українських територій, а саме: вивченню процесу створення та розвитку інфраструктури військового поселення кавалерії в межах окремого регіонального утворення, яке було розташовано на території сучасних Харківської, Луганської і Донецької обл. Комплексний аналіз наявних відомостей надав змогу зробити загальні висновки, що цей процес відбувався на декількох рівнях: геопланувальному, містобудівному та безпосередньо архітектурно-будівельному (об'єктному). Він мав значні відмінності всередині регіонального поселення, зазнавав значних трансформацій у часі та був ефективним. Уперше було доведено, що створення інфраструктури військового поселень було пов'язано зі зміною системи територіального розселення частини Харківської губернії, встановлено уніфікований перелік основних об'єктів інфраструктури військового поселення та здійснено їх загальну характеристику. Простежено динаміку будівництва об'єктів, виявлено та опубліковано великий обсяг картографічного матеріалу й архітектурної графіки.

Шифр НБУВ: РА446562

5.Т.123. Третє киевознавчі читання: історія та етнокультура: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., [27 берез. 2020 р.] / ред.: О. П. Реєнт, В. П. Капелюшній, І. К. Патріляк, О. П. Гончаров, Н. В. Терес; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Національна спілка краєзнавців України, Софійський Університет «Св. Климент Охридський». — Київ: Фоліант, 2020. — 435 с.: іл. — укр.

Висвітлено відомі, маловідомі та дискусійні питання щодо Національної символіки в умовах розгортання подій Української революції 1917 — 1921 рр. у Києві. Звернено увагу на хроніку непокори — повстання проти влади в Києві в 1917 — 1920 рр., втрати Київщини в 1932 — 1933 рр., політичні репресії щодо

учителів Києва у 1937 — 1938 рр. Розглянуто історію будівництва та перспективи музеєфікації загадкових «Сталінських» тунелів під Дніпром. Вказано перспективи розвитку релігійного туризму на Київщині.

Шифр НБУВ: ВА853219

5.Т.124. Щоденник професора Михайла Бережкова. Інститутський період (1882 — 1904) / М. М. Бережков; ред.: О. П. Кривобок; Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, Чернігівська облдержадміністрація. — Чернігів: Десна Поліграф, 2020. — 399 с.: с-портр. — укр.

Опубліковано щоденники російського та українського наукового і освітнього діяча, краєзнавця М. М. Бережкова (1850 — 1932) за період, коли він обіймав посаду професора Ніжинського історико-філологічного інституту (1882 — 1904). Щоденникові записи висвітлюють життєвий шлях професора та його родичів, подають інформацію про життя Ніжина і землі школи в ньому, духовенства та інтелігенції в українських землях під владою Російської імперії у кінці XIX — на початку XX ст.

Шифр НБУВ: ВА853167

Див. також: 5.Т.84, 5.Т.129, 5.Э.1595

5.Т.125. Національні меншини України в політичних процесах XX — XXI століть: стан і проблеми дослідження: [монографія] / В. О. Котигоренко, Н. І. Кочан, В. В. Кошур, О. Я. Калакура, Л. Л. Ковач, Ю. О. Ніколаєць, В. В. Новородовський, О. О. Ляшенко, М. І. Панчук; передм.: В. О. Котигоренко; післямова: М. І. Панчук; ред.: О. О. Рафальський; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. — Київ: ІНПЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. — 622 с.: табл. — укр.

Представлено результати дослідження досвіду формування, тенденцій, проблем і актуальних завдань розвитку наукового знання про місце і роль національних меншин України в політичних процесах XX — XXI ст., а саме: на початку XX ст., у роки Першої світової війни, Української революції та державотворення, у міжвоєнний період, під час Другої світової війни, в Українській РСР 1945 — 1990 років, у сучасній Україні.

Шифр НБУВ: ВА853854

5.Т.126. Канадознавство: колект. монографія. **Кн. 1. Суспільні та освітні візії** / Т. Білушак, Н. Благовірна, Х. Вінтонів, Н. Данилюк, І. Калиновська, Т. Клиніна, Е. Коляда, Ю. Кондрашевська, О. Кошелюк, Л. Марчук, О'Нейл Уотерс Морін; ред.: Н. Шульська, А. Косенко; Альбертський університет, Канадський інститут українських студій, Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 159 с. — (Канадознавство). — укр.

Проаналізовано українсько-канадську освітню спадщину, досліджено суспільні виміри української канадіани, канадського літературознавства, зокрема його суспільних і когнітивних аспектів. Висвітлено здобутки українців Канади в громадсько-політичному секторі. Розкрито особливості формування інформаційно-комунікаційного простору української діаспори Канади. Розглянуто біблійні переклади Івана Огієнка в контексті національного збагачення.

Шифр НБУВ: В358745/1

5.Т.127. Українці в Канаді: суспільно-політичне становище в контексті імміграційної політики 1918 — 1939 рр. / О. Дзира; ред.: Т. Д. Антонюк; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Нац. 6-ка України ім. В. І. Вернадського НАН України, 2020. — 259 с. — Бібліогр.: с. 213-241. — укр.

Досліджено суспільно-політичне становище українців Канади в міжвоєнний період. Їх участь у політичному та громадському житті та впливи на них політики Канади. Розкрито причини другої хвилі імміграції українців до Північної Америки, а також її характер, склад, умови переїзду. Показано залежність імміграційних процесів від законодавства Канади, еміграційної політики Польщі, Румунії, Чехословаччини, СРСР, діяльності мореплавних компаній та допомогівих товариств. Виявлено цілі створення українських громадських організацій та освітніх закладів, охарактеризовано напрями та результати їх діяльності. Обґрунтовано вплив українських громадських об'єднань на консолідацію діаспори, збереження національної самобутності та запобігання асиміляційним тенденціям. Досліджено роль українців у політичному житті країни. Показано ставлення владних кіл та громадськості Канади до діяльності українців.

Шифр НБУВ: ВС68732

Археологія

5.Т.128. Відображення сімейної структури населення на біригуальному могильнику салтівської культури Червона Гірка / В. С. Аксьонов // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 49-65. — Бібліогр.: 62 назв. — укр.

Здійснено спробу реконструювати сімейну структуру населення салтівської культури, до якої належить біригуальний могильник Червона Гірка. Для визначення сімейної структури залучено

поховальні комплекси, які складаються з кількох (2 — 4) різних за об'ємом поховань, здійснених у спільній могильній ямі.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.129. Всеукраїнська науково-практична конференція «Історико-археологічний та природно-екологічний потенціал Мезинської округи: минуле, сучасне та перспективи розбудови»: [15 — 16 жовт., 2020 р., Чернігів — Мезин: зб. матеріалів доп. та ст.] / Мезинський національний природний парк, нац. ун-т «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Українське товариство охорони природи. — Чернігів: Десна Поліграф, 2020. — 99 с.: рис., табл. — укр.

Вміщено матеріали доповідей та статті науковців, учасників науково-практичної конференції «Історико-археологічний та природно-екологічний потенціал Мезинської округи: минуле, сучасне та перспективи розбудови», яка відбулася з нагоди відзначення 55-ї річниці заснування Мезинського археологічного науково-дослідного музею та 90-ліття від дня народження краєзнавця і археолога, засновника Мезинського музею В. Є. Куриленка. Викладено результати досліджень за напрямками: археологія та етнологія, охорона та збереження природної та історико-культурної спадщини, видатні дослідники Чернігівщини, вивчення окремих груп біорізноманіття Лівобережного Полісся та ландшафтні особливості Подесення, екологічна освіта та рекреація.

Шифр НБУВ: ВА853496

5.Т.130. Знахідки горішків воробейника на археологічних пам'ятках України / Г. О. Пашкевич, Д. К. Черновол // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 47-60. — Бібліогр.: 57 назв. — укр.

Орешки воробейника лікарського (*Lithospermum officinale* L.) і воробейника полевого, котрий має сучасне названня *buglossoides* полевої (*Buglossoides arvensis* (L.) I. M. Johnston [syn. *Lithospermum arvense* L.]), обнаружены среди ископаемых зерновок и семян в материалах различных археологических культур территории Украины. Данные находки привлекли к себе внимание исследователей своей многочисленностью, которая иногда достигает десятков тысяч. Почему эти небольшие, ничем не привлекательные растения интересовали наших предков? Они не имеют ни ярких ароматных цветов, ни съедобных плодов. Наиболее древняя и самая большая находка — более 40 000 орешков воробейника лекарственного (*Lithospermum officinale* L.) в двух горшках из трипольского поселения Ожево-остров (последняя фаза этапа VI — этап V/I, Кукутень А4) последняя треть V тыс. до н. э. С какой целью было собрано такое количество орешков? В работе приведены данные о находках орешков воробейника на территории Европы и причины их сборов. Их несколько: использование орешков для посевов растений и будущей заготовки корней, имеющих красные красящие вещества; изготовление бус из орешков; использование орешков в лекарственных целях в качестве диуретиков, обезболивающих средств и афродизиака. С какой целью было собрано большое количество орешков жителями трипольского поселения Ожево-остров? Давнее население, возможно, использовало орешки как народное лечебное средство и как краситель. Однако закладка сосудов с орешками под площадкой 4 поселения Ожево-остров не предполагала их использования в хозяйстве. Вероятно, эти орешки были собраны и помещены в сосуды с ритуальными целями и их следует рассматривать как сакральные предметы. Сборы в материалах других археологических культур менее многочисленны. Возможно, орешки воробейника использовались как лекарственное средство, а корни как краситель. Для современных исследователей орешки воробейника также представляют интерес. Благодаря недавним исследованиям К. Пустовойтова и С. Риель установлена возможность использования биогенного карбоната из оболочек орешков воробейника для радиоуглеродного датирования. Таким образом, биогенный карбонат оболочек орешков — это новый источник хронологической информации. Этими же исследователями установлена зависимость между изотопным составом кислорода из биогенного карбоната орешков и климатическими условиями.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.131. Результати досліджень трипільського поселення біля села Глибочок на Черкащині / С. М. Рижов, В. О. Шутова // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 66-81. — Бібліогр.: 79 назв. — укр.

Розглянуто результати досліджень трипільського поселення Глибочок — фінальної фази розвитку небельської локально-хронологічної групи в Буго-Дніпровському межиріччі. Звернено увагу на питання походження пам'яток канівської локальної групи, уточнено їх територіальні та часові межі. Наведено дані про взаємовпливи між прийшлим західнотрипільським і місцевим східнотрипільським населенням.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.132. Соціально-економічна організація обробки кремено у суспільствах ранніх землеробів Карпато-Дунайського регіону (VI — IV тис. до н. е.): автореф. дис... д-ра іст. наук: 07.00.02 / Д. В. Кіосак; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 42 с. — укр.

Дисертація є першим комплексним дослідженням з соціально-економічної організації виробництва крем'яних знарядь праці як

специфічного виду виробничої діяльності у суспільствах особливого історичного типу — ранніх землеробів. Наукова новизна одержаних результатів зумовлена застосуванням новітнього методу («соціоструктурного підходу») до періоду, який лишився слабо вивченим з точки зору реконструкції історичного процесу — VI — IV тис. до н. е. Виділено та класифіковано просторово-дискретні технологічні прояви крем'яних індустрій ранніх землеробів (модуси). Реконструйовано історію розвитку кременообробки ранніх землеробів регіону та запропоновано її періодизацію з шести основних етапів. Шляхом порівняння її з загальними тенденціями еволюції спільнот перших рільників виявлено циклічність розвитку ранньоземлеробських суспільств і висловлено припущення про її зв'язок з природою їх соціального устрою. Висвітлено характер і рівень соціально-економічного розвитку ранньоземлеробських суспільств VI — IV тис. до н. е. та їх значення в становленні ранніх форм політичного устрою та соціального розшарування.

Шифр НБУВ: РА446574

Див. також: 5.Т.84, 5.Т.133, 5.Т.135, 5.Щ.1567

Археологія України

5.Т.133. Історія розкопок у Криму 1920 — 1930-х років у листах до Миколи Ернста / О. О. Попельницька // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 110-121. — Бібліогр.: 117 назв. — укр.

У Науковому архіві Національного музею історії України зберігаються листи, авторами яких є археологи П. Єфіменко, Б. Жуков та Л. Моїсєєв, адресатом — дослідник археології Криму М. Ернст. Означені листи, що містять відомості про розкопки у різних регіонах Кримського півострова у 1920 — 1930-х рр., є важливим джерелом з історії археологічного вивчення Криму міжвоєнного часу

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.134. Історія української археологічної керамології (кінець XVIII століття — 1917): монографія / А. В. Гейко; НАН України, Ін-т народознавства, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. — Опішне: Українське народознавство, 2019. — 239 с.: мал. — (Академічна серія «Українські керамологічні студії»; вип. 20). — Бібліогр.: с. 202-225. — укр.

Висвітлено історію зародження та становлення української археологічної керамології від кінця XVIII ст. до 1917 р. Розкрито процеси формування археологічних і керамологічних джерел, виникнення приватних і державних музейних збірок. З'ясовано закономірності становлення, еволюції наукових поглядів на вивчення стародавніх глиняних виробів. Охарактеризовано діяльність наукових і музейних установ, товариств, окремих дослідників, які заклали основи української керамології як академічної науки.

Шифр НБУВ: ВА853319

5.Т.135. Катакомба 74 Верхньо-Салтівського головного могильника / В. С. Аксьонов // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 106-116. — Бібліогр.: 114 назв. — укр.

В научный оборот введены материалы катакомбного захоронения, исследованного в 1988 г. экспедицией Харьковского исторического музея под руководством В. Г. Бородулина на главном участке раннесредневекового могильника у с. Верхний Салтов (ВСМ-1). Катакомба имела длинный (6,3 м) и глубокий (5,05 м) дромос, в западной части которого фиксировался ход повторного проникновения в погребальную камеру. Погребальная камера, поперечная по отношению к дромосу, содержала останки трех человек (мужчины, женщины и девочки-подростка), на которых были следы пого разрушения, совершенного в древности (рис. 1:1). Несмотря на это, в камере был обнаружен богатый погребальный инвентарь, в состав которого входили: предметы вооружения (сабля, два топора-чекана); предметы хозяйственно-бытового назначения (два тесла-мотыги, кувшин); личные украшения (серьги, бусы, браслеты, перстни); предметы туалета (зеркала, туалетные коробочки); детали одежды; элементы поясной гарнитуры; амулеты. Данный погребальный комплекс по элементам поясной гарнитуры датируется второй — третьей четвертью IX в. Особенностью данной катакомбы было присутствие в ней серебряной серьги (рис. 1:13), которая находит широкие аналогии в славяно-аварских древностях Подунавья. На памятниках Днепровского лесостепного Левобережья подобные серьги встречаются в памятниках вольнцевской культуры второй половины VIII — начала IX в. Нехарактерной для классических салтовских древностей является серебряная бляшка-оправа с антропоморфным изображением (рис. 1:12), которая стилистически близка бляшкам из венгерского погребения (погр. 2) у с. Суботцы (Кировоградская обл.). Присутствие этих вещей в катакомбе 74 свидетельствует о тесных контактах алан салтовской культуры бассейна Северского Донца во второй — третьей четверти IX в. и с представителями покоренных славянских племен, и с древними венграми, которые были союзниками Хазарского каганата.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.136. Матеріали з поселень західнотрипільської культури Кам'янець-Подільський, урочище Татариски та Кубачівка / І. С. Радомський, Є. Ю. Левінзон, П. О. Нечитайло, О. К. Нечитайло // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 82-94. — Бібліогр.: 91 назв. — укр.

У 1990-х — 2000-х рр. було проведено ряд розвідкових досліджень на пам'ятках західнотрипільської культури Кам'янець-Подільський, уроч. Татариски та Кубачівка (Кам'янець-Подільський р-н Хмельницька обл.). Публікацію присвячено аналізу виявлених матеріалів та історії вивчення цих поселень.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.137. Ольвійські перирантерії / А. В. Буйських, Т. М. Шевченко // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 35-48. — Бібліогр.: 45 назв. — укр.

Здійснено узагальнювальний огляд відкритих кам'яних та керамічних посудин, знайдених на священних ділянках Ольвії, уточнено їх датування у межах кінця VI — V ст. до н. е. Ідеться про перирантерії — посудини для води на кшталт неглибоких блюд, що встановлювалися на вертикальних ніжках-п'єдесталах та використовувалися під час ритуальних дій. Зроблено спробу їх функціональної атрибуції стосовно культів, що відправлялися в Ольвії.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.138. Пам'ятки доби бронзи Середнього Потруб'їжжя. [монографія] / Ю. В. Костенко; «Переяслав», національний історико-етнографічний заповідник. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. — 229 с.: рис., табл. — (Серія «Краєзнавча бібліотека Переяславщини»; вип. 19). — укр.

Описано та проаналізовано виявлені залишки матеріальної культури доби бронзи Середнього Потруб'їжжя, які представлені пам'ятками таких археологічних культур: середньодніпровської шнурової (ранній період доби), культурного кола Бабине, кераміки малополовецького типу (середній період доби), східно-тищинського культурного кола, лебедівської та білогрудівської культур (пізній період доби).

Шифр НБУВ: СО37957

5.Т.139. Пам'ятки пушкарівського типу у верхньому палеоліті північної України: авторфр. дис... канд. іст. наук: 07.00.04 / П. М. Васильєв; НАН України, Інститут археології. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертаційна робота є результатом багаторічних археологічних досліджень, які з перервами тривають з 1932 р. до сьогодні на двох групах пам'яток поблизу сіл Пушкарі та Клюси Чернігівської обл. На основі проведеного порівняльного аналізу крем'яних комплексів верхньопалеолітичних пам'яток Пушкарі I, Погої та Клюси виявлено низку спільних і відмінних рис. Увесь технологічний процес розколювання, від підготовки нуклеуса до виготовлення знарядь праці, добре простежується на матеріалах, представлених у зібраннях. Вироби зі вторинною обробкою представлені сталими типами та серіями, що в цілому відображають господарську специфіку пам'яток, і складаються з виробів з притупленим краєм, вістрями великих форм, ретушованими пластинами, пластинками і відщепами, різцями, скребачками, проколками, долотоподібними, виїмчастими та комбінованими знаряддями. За сукупністю низки специфічних ознак, що притаманні цим крем'яним комплексам, простежуються основні спільні тенденції та напрями, які надають змогу об'єднати їх в єдину своєрідну групу пам'яток пушкарівського типу.

Шифр НБУВ: RA446941

5.Т.140. Скляний кубок з еkleктичними ознаками з поховання 112 Шишацького могильника / Р. М. Рейда, А. В. Гейко, С. В. Сапегін // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 95-109. — Бібліогр.: 103 назв. — укр.

Роботу присвячено публікації матеріалів одного з поховань Шишацького могильника, виявленого під час досліджень. Поховання 112, що датується кінцем IV — першою половиною V ст. н. е., належить до групи орієнтованих на захід черняхівських захоронень, до інвентарю яких входили скляні кубки провінційно-римського виробництва.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.141. New complex investigations of the Novhorod-Siverskyi upper palaeolithic site / L. Demay, D. V. Stupak // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 5-34. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

Нові комплексні дослідження Новгород-Сіверської верхньопалеолітичної стоянки Новгород-Сіверська стоянку відкрив і досліджував М. Я. Рудинський у 1933 р. Основні роботи на ній було проведено у 1936 — 1938 рр. під керівництвом І. Г. Підоплічка. У зв'язку із виявленням нових артефактів, у 2011 р. на стоянці було проведено нові невеликі дослідження. Роботу присвячено аналізу, в першу чергу, фауністичного комплексу стоянки, а також наведено дані типологічного аналізу крем'яної колекції. За колекцією кременю з досліджень 1930-х рр., стоянка була заселена носіями пушкарівського типу. Зазначено щодо недовольності обговорення питання щодо епігравецької домішки. Якщо припускати іншокультурну складову колекції, то, швидше за все, на її роль може претендувати фрагмент двобічнообробленого знаряддя (рис. 3:1). Судячи з фауністичних решток розкопок попередніх років, фауністичні комплекси є цілісними, характер-

ними для холодного степового середовища льодовикового періоду, біля прибережного лісу. Тим не менш, це, здається, є наслідком поєднання решток тварин, похованих природним чином та безпосередньо пов'язаних із людською діяльністю. Під час останніх досліджень стоянки було виявлено два культурні шари з бідним крем'яним інвентарем. В обох шарах, з останніх розкопок, мало знахідок фауни і фауністичний спектр досить обмежений. Згідно з тафономічними спостереженнями, кістки тривалий час залишалися на відкритому повітрі, перш ніж вони потрапили у вологий ґрунт, але лише деякі з них мають сліди, пов'язані з дією вічної мерзлоти. Нижній шар (2) надав кістки шерстистого мамонта, шерстистого носорога, коня та північного оленя. Деякі кістки, імовірно, лежали in situ, інші, вірогідно, було переміщено під дією водних потоків або з вершини мису, або з річки Десни. У верхньому шарі (1) були залишки шерстистого мамонта, шерстистого носорога, коня, північного оленя, зубра, лисиці та зайця. Отже, видове різноманіття фауни верхнього шару є більшим, ніж нижнього. Кістки із можливими слідами розбивання можуть бути пов'язані із добуванням кісткового мозку давніми людьми. В обох шарах наявні кістки переважно дорослих особин sensu lato, наявність яких цілком може бути пов'язана з людською діяльністю, зокрема полюванням. Ці шари можуть відповідати тимчасовим таборам досить невеликих людських груп, що могли існувати в кінці холодної пори року/на початку теплої пори року. За результатами останніх досліджень, Новгород-Сіверська стоянка потребує додаткових розкопок у ще придатних для цього частинах.

Шифр НБУВ: Ж14310

Див. також: 5.Т.100, 5.Т.104, 5.Т.128, 5.Т.130-5.Т.131, 5.Т.142-5.Т.145, 5.Щ.1523, 5.Щ.1533, 5.Щ.1540

Археологічні категорії та типи. Окремі проблеми археології

5.Т.142. Археологія міста Володимира: монографія / С. В. Терський; Волинська облдержадміністрація, Державний історико-культурний заповідник «Стародавній Володимир», нац. ун-т «Львівська політехніка», Львівська обласна рада. — Володимир-Волинський: НОВОград, 2019. — 243, [8] с.: рис., кольор. іл. — Бібліогр.: с. 241-243. — укр.

На археологічних матеріалах розглянуто культурно-історичні процеси у Західному Побужжі від давньої до ранньомодерної доби. На цій території в X — XI ст. сформувалося місто Володимир — одне з найстаріших міст Східної Європи, засноване великим київським князем Св. Володимиром. Простежено зміни у топографії, матеріальній культурі міста Володимира протягом X — XVIII ст. Аналіз археологічної спадщини міста проведено через призму результатів робіт Волинської археологічної експедиції Львівського історичного музею під керівництвом С. Терського, яка у 1987 — 2001 рр. досліджувала археологічні пам'ятки Володимира — столиці древньої Волині.

Шифр НБУВ: VA855067

5.Т.143. Жорна з Ревного на Буковині / С. А. Горбаненко, М. В. Ільків, Л. П. Михайлина, Б. Т. Рідущ // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 117-129. — Бібліогр.: 127 назв. — укр.

Опубліковані камні от легких ручных жерновов поставов из Ревнянского гнезда поселений VIII — X вв., оставленного славянами — носителями райковецкой культуры). Проведено определение литологического состава горных пород. Жернова изготовлены из двух разновидностей горных пород: 1 — известняка органогенно-детритового, слоистого, кавернозного, серовато-желтого; 2 — известняка органогенно-детритового, массивного, мелко-кавернозного, желтовато-серого. Такие породы характерны для окрестности Ревнянского гнезда поселений, что подтверждает местное происхождение сырья (рис. 4). Породы легко поддаются обработке железными инструментами. При этом достаточно прочны и не склонны к разрушениям и мелкой трещиноватости; средняя плотность известняков составляет 2,7 г/см³. Жернова широко известны из материалов памятников райковецкой культуры. Вероятно, во всех случаях использовано местное сырье. На этом фоне упоминания о находках зерноотерок встречается в научной литературе значительно реже. В материалах Ревнянской агломерации VIII — X вв. зерноотерки неизвестны. Вывявленные жернова разделяются на «брак» либо заготовку; нижний камень; верхний камень. Для общей реконструкции легкого ручного жернового постава имеется достаточная база. Она состоит из археологических находок (каменей, а также изредка других деталей из железа и дерева), этнографических и иконографических данных. Все эти источники качественно проанализировал Р. С. Минасян и предложил свою классификацию. Его работа является наиболее обобщающей и надежной основой для описательной реконструкции жернового постава. Однако сама классификация не вполне удобна для использования, поэтому на ее базе предложена систематизация в виде комбинации основных признаков. По предложенной авторами систематизации жернова из Ревного можно характеризовать как П.2.А — В — нижний камень с

отверстием и деревянной цапфой (не сохранилась), с верхним камнем и порхлицей (не сохранилась), имеющие отверстие для рукояти неопределенной длины (не сохранилась).

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Т.144. Керамика Крыма XV века: [монографія] / И. Б. Тесленко; ред.: С. А. Беляева; Институт археологии, Национальная академия наук Украины. — Киев: ИА НАН Украины, 2021. — 305, [2] с.: рис. — Библиогр.: с. 285-306]. — рус.

На основании анализа больших объемов археологического материала предложена методически обоснованная классификация, типология и детальная хронология керамики Крыма XV в. Обстоятельно охарактеризованы технологические особенности и ассортимент местной и привозной гончарной продукции, определены основные факторы влияния на развитие крымского гончарства, а также выяснены направления, динамика и закономерности импорта и экспорта поливных и неполивных изделий в исследуемый период.

Шифр НБУВ: СО37944

5.Т.145. Studying of local ancient greek pottery of Olbia and Borysthenes (historiographical aspect) / V. V. Kotenko, I. M. Sheiko, R. O. Kozlenko, A. S. Kushnir // Археологія. — 2021. — № 4. — С. 122-132. — Библиогр.: 129 назв. — англ.

Античні центри Північно-Західного Причорномор'я належать до унікального історико-культурного регіону, який був охоплений давньогрецькою колонізацією з архаїчного періоду. На перетині вивчення культурної та економічної історії цих центрів перебуває питання розвитку ремесел і промислів, серед яких виготовлення кераміки займало важливе місце. Потужну джерельну базу Ольвії та Березані, накопичену за майже 100 років досліджень, представлено багатогісячним керамічним комплексом, який складається з виробів місцевої продукції та імпортованих речей. Але через відсутність прямої та вичерпної інформації про місцеве гончарство необхідно особливу увагу звернути не лише на масові знахідки, а й на ресурсний потенціал Ольвії в давнину. Поклади мінеральної сировини у безпосередній близькості до поліса неодмінно мали забезпечувати цю провідну галузь елліністської економіки. Науковий інтерес до місцевого виробництва кераміки в Ольвії виник ще на початку ХХ ст., коли почав формуватися керамічний комплекс пам'ятки. Перші загальноючі роботи, присвячені гончарству, з'явилися в 1940-х рр. (О. А. Кульська, Т. М. Кніпович), було зроблено перші класифікації кераміки та проведено хіміко-технологічні дослідження. Виявлення випадовальних споруд в Ольвії не було частим явищем, в окремих випадках це були вже зруйновані й переобладнані об'єкти. Серед досліджень другої половини ХХ ст. варто відзначити роботи Р. І. Ветштейн, В. В. Крапівіної. Сучасний етап досліджень знаменувався відкриттям на Березані гончарного району та впровадженням комплексних міждисциплінарних студій. Окрім дослідження кераміки, в коло наукових інтересів потрапили також природні відклади, які є перспективними у плані дослідження гончарної сировинної бази. Історіографічний аспект надав змогу простежити основні вектори наукових поглядів та методи дослідження гончарства Ольвії та Березані.

Шифр НБУВ: Ж14310

Див. також: 5.Т.84, 5.Т.128, 5.Т.131-5.Т.132, 5.Т.134-5.Т.135, 5.Т.139-5.Т.140, 5.Т.141, 5.Щ.1523, 5.Щ.1540

Етнографія

Етнографія сучасних народів

5.Т.146. Весільна обрядовість Сокирянщини кінця ХХ — початку ХХІ ст.: структурно-семантичні та художні трансформації: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / І. В. Красовська; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с. — укр.

Представлено першу спробу аналізу весільної обрядовості українців Сокирянського р-ну Чернівецької обл. кінця ХХ — початку ХХІ ст. Простежено зміни, які відбулися у структурі та змісті весільної обрядовості українців цього району, визначено локальні варіанти та властиві їм типові етнографічно-специфічні ознаки, з'ясовано розвиток весільної обрядовості в умовах між-етнічних контактів. Вперше розглянуто елементи театралізації, проаналізовано візуальний атрибутивний ряд весільного ритуалу Сокирянщини в умовах глобалізаційних процесів, визначено джерела та механізми утворення нових обрядових актів та атрибутів, уведено до наукового обігу новий фактологічний матеріал, одержаний в результаті експедиційних польових розвідок, проведених у 29 населених пунктах Сокирянщини.

Шифр НБУВ: РА446262

5.Т.147. Джерела дослідження традиційної ігрової культури українців: історія формування та публікації (ХІХ — початок ХХІ ст.): автореф. дис.... д-ра іст. наук: 07.00.06

/ В. А. Старков; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ, 2021. — 38, [1] с. — укр.

Комплексно досліджено історію формування джерельної бази дослідження традиційної ігрової культури населення України. Представлено погляд на цей процес як на послідовне накопичення опублікованої джерельної інформації про колективну традиційну ігрову творчість української людності в тогочасних умовах. Щодо загального інформаційного потенціалу, то за період у понад двісті років вітчизняними дослідниками в галузі вивчення традиційної культури за результатами широкого етнографічного українського руху та на засадах національної етнографічної школи побудовано фундамент джерельної бази дослідження традиційної ігрової культури української людності, який становить понад дві сотні найменувань видань джерельного матеріалу, що містять понад три тисячі описів і згадок народних ігор і розваг та ігрових явищ у життєдіяльності українців. Корпус народних ігор при значній варіативності становить понад дві сотні традиційних ігор. Наявний джерельний корпус надає змогу ширше розгорнути етнографічні та культурологічні дослідження традиційної ігрової культури українців.

Шифр НБУВ: РА450958

5.Т.148. Писанкарство в Україні: історіографічний дискурс кінця ХІХ — початку ХХІ століття: автореф. дис.... д-ра іст. наук: 07.00.06 / В. М. Ткаченко; Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 40 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню історіографії писанкарства кінця ХІХ — початку ХХІ ст. З'ясовано теоретико-методологічні засади та ступінь наукової розробки проблеми, запропоновано класифікацію джерельної бази й охарактеризовано її інформаційні можливості. Проаналізовано процес накопичення та систематизації відомостей про виготовлення та використання великоднього яйця — писанки. На основі архівних джерел і публікацій розглянуто діяльність наукових інституцій, що займалися вивченням писанкарства в досліджуваній період. Розкрито їх джерелознавчий потенціал. З'ясовано внесок представників української та російської археологічної, історичної науки в дослідження київських глазурованих керамічних писанок (ХІ — ХІІІ ст.). Встановлено фактологічний рівень, повноту інформації та тематичну репрезентативність історіографічних джерел з регіональних, зарубіжних, мистецтво- та музеєзнавчих досліджень писанкарства. Виокремлено освітній напрям історіографічних студій, пов'язаних з відродженням писанки та показано внесок майстринь-писанкаркоу у цей процес.

Шифр НБУВ: РА446516

5.Т.149. Семантика календарних зимових свят на Україні кінця ХХ ст. / О. А. Матюхіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 153-158. — Библиогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено семантику зимових календарних свят, динаміку їх змін у сучасному українському суспільстві. Відмічено, що прагнення до ритуалізації суспільної та індивідуальної поведінки посилюються в моменти, які сприймалися і сприймаються як періоди переходу, біфуркації. Саме період зимового соншевороту, кінець одного календарного року і початок наступного з давніх часів сприймався і сприймається в суспільній свідомості та підсвідомості як певна точка біфуркації, період, в якому система може як впасти в хаос, так і вийти на новий, вищий і кращий рівень. Періодом переходу, біфуркації в суспільній свідомості сприймався період становлення незалежної української держави. Саме в такі моменти нація завжди відчувала і відчуває потребу в консолідації, в демонстрації власного буття і національного культурного самовизначення. Наголошено, що саме відродження обрядово-ритуального комплексу традиційних зимових свят стало яскравим проявом прагнення до відродження національних цінностей, національної культури загалом, виходу на новий рівень національного розвитку як у суспільному, так і в особистісному вимірах.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Т.150. Фрумушика-Нова: іст.-етногр. нарис: [монографія] / В. Г. Кушнір, Н. О. Петрова, О. А. Паларів; пер.: І. М. Потапова, Д. В. Трифонова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 74 с.: іл., фот. — Библиогр.: с. 70-72. — укр.

Презентовано традиційно-побутову культуру мешканців молдовського села Фрумушика-Нова, яке припинило своє існування в 1946 р. На основі зібраних спогадів простежено господарство та побут, календарну та сімейну обрядовість, традиційну кухню і народну медицину.

Шифр НБУВ: СО37913

Див. також: 5.Т.152

Господарство, культура, побут і суспільне життя народів

5.Т.151. Традиційна культура в умовах глобалізації: свята і святкування: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 25 — 26 черв. 2021 р. / ред.: В. О. Лагутіна, О. Г. Бугайченко, Н. М. Роман; Департамент культури і туризму Харківської

обласної державної адміністрації, Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва. — Харків: Друкарня Мадрид, 2021. — 355 с. — укр.

Розглянуто й узагальнено головні шляхи та сучасні напрями впровадження актуальних тенденцій традиційної культури народних святкування в умовах глобалізації на фоні тотальної інформатизації, еволюційної трансформації традиційного культурно-мистецького середовища, інноваційних підходів і консолідації існуючого культурного простору. Висвітлено ідеї, теоретичні розробки та результати практичного досвіду щодо інституційних підходів до відтворення, розвитку, поступового осучаснення й оновлення традиційних свят і святкування, універсалізації світових культурних трендів, які сформовано на засадах стабільності етнокультурного розвитку, відродження національної самобутності та збереження спадкоємності регіональних традицій святкування.

Шифр НБУВ: ВА854477

5.Т.152. Традиційна сімейна обрядовість українців Закарпаття кінця ХІХ — першої половини ХХ століття: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.05 / І. В. Черляк; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича, Ін-т народознавства. — Львів, 2020. — 24 с. — укр.

Комплексного аналізу значної кількості польових, архівних та літературних джерел представлено реконструкцію традиційної сімейної обрядовості як однієї з найбагатших ніш духовної культури українців Закарпаття. Здійснено компаративний аналіз обрядів сімейного циклу в етнографічних груп краю — долинян, гуцулів, бойків та лемків. Відображено локальний спектр допологових, власне пологових і післяпологових обрядів, розкрито місцеві відмінності передвесільних, власне весільних і післявесільних звичаїв та обрядів, досліджено передпоховальні, поховальні та післяпоховальні ритуали. Кризь призму сімейної обрядовості з'ясовано синкретизм християнського та язичницького світосприйняття. Виявлено символіку, семантику, семіотику і лексично-номінативну варіативність основних компонентів обрядової структури. Репрезентовано внутрішній світ і етико-моральне чуття людини, що мешкала на території сучасної Закарпатської обл. у кін. ХІХ — п. п. ХХ ст.

Шифр НБУВ: РА446127

5.Т.153. Holiday semantics of transitive society / М. Abysova // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 143-147. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Осмислення символічного потенціалу свят, з одного боку, буде корисним у фіксуванні особливостей конструювання національної ідентичності, легітимації політичного режиму, розумінні політичних, соціокультурних та економічних змін у суспільстві. З іншого боку, це допоможе визначити, які політичні сили беруть участь у конкуренції за інтерпретацію соціокультурної реальності, які альтернативні символи і смисли використовуються

у полі символічного виробництва. Мета дослідження — потреба у вивченні свята не лише як традиції та культурної пам'яті, але як інструменту символічної політики. Серед завдань можна назвати такі: визначити провідні функції свята у суспільному житті; виявити своєрідність семіосфери свята по відношенню до інших знакових систем культури; охарактеризувати основні тенденції зміни семантики святкової культури транзитивного суспільства. Базою для проведення даного дослідження стала наукова спадщина М. Бахтіна, А. Гуревича, Д. Лихачова, Ю. Лотмана, Й. Хейзінги, які вивчали різноманітні методологічні аспекти теорії свята. Використано наступні методи, зумовлені специфікою обраної проблеми: структурно-функціональний метод, на базі якого визначається суттєвий зміст свята, його складові компоненти, механізми функціонування; порівняльно-історичний метод, що надає змогу увиявити свята в конкретних історичних формах; інтегративний метод, що надає змогу застосувати знання, одержані різними науками до завдань, поставлених в даному дослідженні. Розгляд свята в протиставленні повсякденності надає змогу визначити властиве йому специфічне сприйняття навколишнього світу та віднесення до сфери сакрального. Простором свята є ритуал, для адекватного вивчення якого погляд стороннього спостерігача, що надає можливість досліджувати його структуру, визначити функціональне призначення його елементів має бути доповненням поглядом «зсередини». Це надає можливість аналізу емоційного стану учасників, занурення в ритуал, можливість відчуття зв'язку із екзистенційної цінністю, що лежить в його основі. Положення свята у транзитивному суспільстві є неоднозначним: відбувається тотальна буттєва експансія атрибутивних властивостей свята у світ повсякденності, в результаті чого свята як форма емоційно-символічної діяльності втрачає специфіку своєї самодостатності у культурі. Обговорення: свята є подвійним за своєю природою і внутрішньо суперечливим. Будучи одним із чинників рівноваги соціального життя, свята при цьому грає в реальній історії і прямо протилежну роль, реалізуючи свою власну ідею вічного оновлення життя і вносячи в той чи інший суспільний лад деструктивні сили. Висновки: однією з особливостей розвитку сучасного суспільства є тенденція до ослаблення смислового навантаження свята внаслідок розмивання меж між святковістю і буденністю, взаємопроникнення святкового у повсякденне і навпаки. Свято нерідко зводиться до його декоративних, розважальних форм, втрачає зв'язок із закладеним у нього від початку смислом, що веде до заміни свята довільно встановленими урочистостями. Святковий текст складається із нашарувань різних семіотичних систем: карнавальної культури, елементів християнських, до-християнських язичницьких свят, радянських звичаїв, обрядів.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.Т.146-5.Т.148

Економіка. Економічні науки

(реферати 5.У.154 — 5.У.663)

5.У.154. Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 5 листоп. 2021 р. **Т. 1** / Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 431 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто фінансові аспекти в умовах ринкового середовища. Досліджено економіко-управлінські та комунікативні процеси у цифровому суспільстві. Висвітлено проблеми соціально-економічного розвитку. Увагу приділено питанням розвитку туризму та готельно-ресторанної справи; сучасним тенденціям розвитку міжнародних відносин і регіональних студій. Розглянуто історико-правові та філософські аспекти трансформації вітчизняної правової системи. Акцентовано на розвитку інформаційних і транспортних технологій, міжнародної логістики тощо.

Шифр НБУВ: В358749/1

5.У.155. Збірник тез доповідей студентів, аспірантів та здобувачів — учасників 76-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук, 22 — 24 квітня 2020 р. м. Одеса / ред.: А. В. Смітюх, Л. Є. Борисова, С. А. Горбаченко, Н. В. Добровольська, М. А. Кіріліна, Н. Л. Кусик, Ю. О. Максимова, О. В. Нарожна, С. В. Пілюк, А. Л. Святошнюк, О. В. Стрелецька; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 257 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми адміністративного, господарського права, адміністративного та господарського судочинства. Розглянуто гарантії прав суб'єктів концесійної діяльності. Розкрито питання діджиталізації інституту адміністративної відповідальності у сфері містобудівної діяльності. Охарактеризовано правовий статус кредитора у концесійних відносинах. Розглянуто юридичну природу й особливості цивільно-правової відповідальності за чужу вину. Висвітлено особливості функціонування сільськогосподарських підприємств в Україні. Увагу приділено розвитку соціально відповідальних інвестицій за сучасних умов, оподаткуванню земельних ресурсів в умовах фіскальної децентралізації, застосуванню адаптивних методів прогнозування інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств. Розкрито проблеми організації управлінської праці на підприємстві.

Шифр НБУВ: ВА853686

5.У.156. Збірник тез доповідей студентів, аспірантів та здобувачів — учасників 77-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук, 26 — 28 квітня 2021 р. м. Одеса / ред.: Ю. Л. Грінченко, Л. Є. Борисова, Н. В. Добровольська, О. І. Донченко, М. А. Кіріліна, Н. Л. Кусик, Ю. О. Максимова, О. В. Нарожна, О. Р. Павлович, А. Л. Святошнюк, Т. В. Степанова; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2021. — 259 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми адміністративного, господарського права й адміністративного судочинства. Проаналізовано преференції в міжнародному митному праві. Розкрито особливості посвідчення нотаріусом секретного заповіту. Висвітлено перспективи створення електронного нотаріату. Розкрито проблемні аспекти цивільно-правового регулювання відносин, що виникають із біржових договорів. Досліджено зарубіжний досвід вирішення окремих проблем осудності, неосудності й обмеженої осудності. Висвітлено особливості колізійно-правового регулювання трудових відносин у морській галузі. Розглянуто інновації як головний фактор антикризового менеджменту на підприємстві. Охарактеризовано сучасні технології оцінки ефективності діяльності управлінського персоналу. Увагу приділено бюджетному фінансуванню закладів охорони здоров'я, організації розрахунків з оплати праці в умовах розвитку інформаційних технологій, модернізації обліку в державному секторі економіки. Визначено основні проблеми управління дебіторською заборгованістю. Розкрито питання оцінки рівня безпеки банківської системи України.

Шифр НБУВ: ВА853687

5.У.157. Історія, яка пояснює майбутнє: дослідження творчості Всеволода Голубничого / І. Ф. Радіолова // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 155-156. — Бібліогр.: 3 назв. — укр.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.158. Матеріали II Міжнародної конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»: [збірник], 20 листопада 2020 р. **Ч. 1** / KROK University, «Institute of Education Content Modernization», State Scientific Institution, Kryvyi Rih national university, «Warszawskiej Szkole Zarządzania», Szkoła

Wyższej, IMC Fachhochschule Krems, University of National and World Economy, Institute of Entrepreneurship, Fatima Al-Fihri Open University, Scientific center of innovative researches, Університет «Union-Nikola Tesla». — Київ, 2020. — 360 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено вплив сучасних інформаційних технологій на економічні процеси держави. Доведено актуальність викладання політичної журналістики як унікальної спеціалізованої галузі професійної діяльності журналіста. Проаналізовано соціальні мережі, як джерело інформації для приватного детектива. Охарактеризовано патріотизм як один із етичних принципів діяльності державних службовців. Увагу приділено особливості спадкування житла за законодавством України та зарубіжних держав. Досліджено окремі питання законодавчо-нормативного регулювання діяльності Інтернет-засобів масової інформації в Україні. Висвітлено перспективи розвитку сімейної медіації в Україні. Досліджено деякі аспекти питання правового регулювання використання безпілотних літальних апаратів в Україні.

Шифр НБУВ: В358763/1

5.У.159. Матеріали II Міжнародної конференції «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку»: [збірник], 20 листопада 2020 р. **Ч. 2** / KROK university, «Institute of Education Content Modernization», State Scientific Institution, Kryvyi Rih national university, «Warszawskiej Szkole Zarządzania», Szkoła Wyższej, IMC Fachhochschule Krems, University of National and World Economy, Institute of Entrepreneurship, Fatima Al-Fihri Open University, Scientific center of innovative researches, Університет «Union-Nikola Tesla». — Київ, 2020. — 425 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено службовий ризик в діяльності співробітників недержавних структур безпеки. Проаналізовано метод активної уваги як відповідь на психологічні виклики ХІ ст. Розглянуто реалізацію принципу нейтральності під час проведення медіації конфліктів. Висвітлено психологічні явища в контексті теорії систем. Увагу приділено архетипам як психологічні чинники особистості. Досліджено життєві сценарії сучасних жінок в контексті шлюбних відносин. Розкрито психологічні особливості самооцінки дітей підліткового віку. Розглянуто стереотип як основу дискримінаційних проявів ейджизму, сексизму та луксизму. Висвітлено методичні аспекти формування економічної свідомості у студентському віці. Досліджено організаційно-психологічні чинники професійного стресу льотчиків.

Шифр НБУВ: В358763/2

5.У.160. Міжнародна науково-практична конференція «Пріоритетні напрями розвитку економіки: наукові дискусії»: 27 квітня 2021 р.: [зб. наук. пр.] / Поліський нац. ун-т, Жешувський університет, Львівський національний аграрний університет, Подільський державний аграрно-технічний університет. — Житомир: Поліс. нац. ун-т, 2021. — 107 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми економіки, зокрема глобальної економіки та міжнародних економічних відносин, економіки й управління національним господарством, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, економіки й управління підприємствами (за видами економічної діяльності), економіки природокористування, соціальної політики, економіки туристичного бізнесу. Висвітлено організаційно-інституціональні аспекти регулювання ринку земель сільськогосподарського призначення Республіки Польща. Окреслено напрями вдосконалення системи електронного обліку деревини в Україні. Описано особливості формування експортного потенціалу аграрних вертикально інтегрованих структур. Розкрито еколого-економічні особливості вирощування в рік двох репродукцій формин ячменю ярого в умовах світлокультури.

Шифр НБУВ: ВА853385

5.У.161. Олівер Олексійович Орлов: біобібліогр. покажч.: до 90-річчя від дня народж. / уклад.: О. М. Бичко; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 76 с.: с-портр. — (Бібліографія вчених Хмельницького національного університету). — укр.

Представлено матеріали, які відображають життєвий і творчий шлях доктора економічних наук, професора, академіка Академії економічних наук України, професора кафедри маркетингу і торговельного підприємництва Хмельницького національного університету О. О. Орлова.

Шифр НБУВ: ВА853174

5.У.162. Розвиток соціально-економічних систем у трансформаційних умовах: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф.

студентів і молодих учених (м. Бердянськ, 18 — 19 лют. 2020 р.): [зб. наук. пр.] / ред.: Л. І. Антошкіна, В. К. Антошкін, Н. В. Рунчева, Ю. Ю. Юрченко, О. Л. Горяча, А. С. Бритвенко, О. О. Добренко, Л. І. Міхов, А. А. Клименко, І. А. Сільченко, В. О. Степанова; Товариство з обмеженою відповідальністю «Бердянський університет менеджменту і бізнесу», Харківський нац. техн. ун-т сільськ. господарства імені Петра Василенка, Хулунобурський університет, Нац. ун-т «Запорізька політехніка», ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди», ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Національна академія державного управління при Президентові України, Открытый Университет, Ташкентський державний економічний університет, Университет Эразма, Университет Аризони, Восточно-европейская ассоциация университетов. — Бердянськ: Халіков Р. Х., 2020. — 190 с. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти аналізу розвитку соціально-економічних систем. Подано матеріали статистики, обліку та аудиту в умовах глобалізації. Зазначено актуальні питання теорії та практики застосування математичних методів і моделей в економіці. Розглянуто проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитного механізму держави та регіонів. Охарактеризовано фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в умовах євроінтеграції. Наведено управлінські аспекти забезпечення розвитку соціально-економічних систем.

Шифр НБУВ: СО37840

5.У.163. Треті економіко-правові студії: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, присвяч. 155-річчю Одес. нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова, 15 трав. 2020 р., м. Одеса / голов. ред.: А. В. Смітюх; ред.: Н. Л. Кусік, А. В. Левенець, К. О. Литвиненко, О. О. Нігреєва, О. М. Савастеева, Т. В. Степанова; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова, «Треті економіко-правові студії», всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених. — Одеса: Фенікс, 2020. — 159 с.: табл., рис. — укр.

Висвітлено матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених «Треті економіко-правові студії», що відбулася з нагоди 155-річчя ОНУ ім. І. І. Мечникова. Розкрито питання захисту прав жінок у політичній сфері. Розглянуто інтелект як об'єкт інтелектуальної власності: постановка проблеми. Визначено міжнародні стандарти щодо соціалізації людини з інвалідністю. Розглянуто сучасний стан співпраці між Україною та ЄС щодо технічних бар'єрів в торгівлі.

Шифр НБУВ: ВА853715

5.У.164. Управління складними суспільними системами безпеки людини / І. В. Уряднікова, В. М. Заплатинський // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2021. — № 1. — С. 135-142. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета дослідження — наукове обґрунтування забезпечення соціальної безпеки на основі принципів управління складними системами та можливості застосування математичного моделювання для визначення внутрішніх ризиків у складній соціальній системі. Методика дослідження: використання елементів математичного моделювання, зокрема теорії оптимального управління та лінійного програмування; аналіз змісту поняття «парадокс захищеності», логіко-детермінатна оцінка цього поняття. Запропоновано застосувати принципи управління складними системами для забезпечення соціальної безпеки груп людей та суспільства. Наведено приклад застосування математичного моделювання для визначення внутрішніх ризиків у складній соціальній системі. З метою забезпечення належної роботи заходів зі зниження ризиків у складних соціальних системах пропонується увести компенсаторні ризики, якими можуть виступати штрафні санкції або інші заходи, які можна розглядати як спеціально введені ризики для окремих осіб. Введення зовнішнього захисту від низки небезпек може спровокувати виникнення «парадоксу захищеності», суть якого полягає у зниженні особистої активності протидії ризику за рахунок надії на зовнішній захист. Ефективне забезпечення соціальної безпеки потребує розвитку культури безпеки, моралі світогляду та законодавчих заходів. У роботі запропоновано використання елементів математичного моделювання для оцінки ризиків в системі управління соціальною безпекою; введено поняття «парадоксу захищеності», який виникає у випадку, коли забезпечення безпеки переміщується з індивідуального на колективний рівень. Запропоновано використання принципів управління складними системами для забезпечення соціальної безпеки. Практична значимість роботи полягає у доцільності використання системного підходу та принципів управління складними системами у забезпеченні безпеки суспільства, що надасть змогу визначити найважливіші ризики та сконцентрувати зусилля саме на їх уникнення, запобігання чи зменшення. Для оцінки внутрішніх ризиків соціальної системи запропоновано застосування математичного моделювання.

Шифр НБУВ: Ж69629

5.У.165. Четверті економіко-правові студії: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, 13 листоп. 2020 р. м. Одеса / ред.: А. В. Смітюх, Н. Л. Кусік, А. В. Левенець, К. О. Литвиненко, О. О. Нігреєва, О. М. Савастеева,

Т. В. Степанова; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 186 с. — укр.

Висвітлено деякі питання ресоціалізації осіб, які відбули покарання в місцях позбавлення волі. Досліджено актуальні питання вдосконалення контролю за концентраціями суб'єктів господарювання в Україні. Увагу приділено окремій особливості процедури надання учаснику інформації про діяльність господарського товариства. Описано деякі риси неповнолітньої злочинності злочинності у сучасний період. Розглянуто проблему правового регулювання космічного туризму. Охарактеризовано переваги та недоліки подвійного громадянства. Досліджено стан та перспективи розвитку страхового ринку Китаю.

Шифр НБУВ: ВА853542

Див. також: 5.У.182, 5.У.255, 5.У.497, 5.У.656

Методологія економічної науки

5.У.166. Відображення R-оцінок рівня фінансового стану підприємства на вербально-числовій шкалі / О. Г. Тижненко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 100-107. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто особливості побудови так званої «шкали Харрінгтона», яка широко використовується в економічних дослідженнях в Україні. Показано, що ця шкала може бути застосована далеко не для всіх економічних показників. Для цього проведено аналіз застосованості функції Харрінгтона для конкретних економічних досліджень та показано, що «шкалу Харрінгтона» не можна застосовувати для економічних показників, збільшення значення яких свідчить про збільшення «якості» функціонування підприємства, наприклад таких, як «економічний потенціал підприємства» або його «рівень фінансового стану» (для якого і розглянуто побудову вербальної шкали за новим імовірнісним принципом). Показник «рівень фінансового стану» вибрано тому, що, як правило, поточний моніторинг фінансового стану підприємства намагаються проводити в автоматичному режимі, що потребує відповідних інструментів, заснованих переважно на багатокритеріальних методах оцінки рівня фінансового стану. Одним із таких методів є метод R-оцінок фінансового стану підприємства за моделлю Сайфулліна — Кадикова, яка враховує п'ять критеріїв та ставить їм у відповідність R-оцінку. Розглянуто основні положення роботи Харрінгтона з метою надання можливості коректного використання функції бажаності Харрінгтона для якісної оцінки економічних показників, включаючи комплексні та інтегральні показники, які використовуються для моніторингу фінансового стану підприємства. Запропоновано іншу функцію бажаності, а саме: функцію розподілу показника, який досліджується, — теоретичну або емпіричну. Крім того, граничні значення, які відокремлюють різні значення лінгвістичної змінної на базовому інтервалі, запропоновано визначати згідно зі статистикою групи підприємств, до якої входить досліджуване підприємство, або може входити за критерієм однорідності з будь-яким підприємством досліджуваної групи. Наведено приклад побудови коректної якісної шкали для нормально розподіленої змінної «рівень фінансового стану підприємства» на ймовірнісному рівні. Звернено увагу на те, що граничні значення якісної шкали суттєво залежать від закону розподілу досліджуваної змінної.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.167. Економетрика: підруч. для студентів, які навчаються за спец. 075 «Маркетинг» / В. О. Капустян, О. А. Жуківська; НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: Освіта України, 2021. — 221 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 211. — укр.

Викладено основи економетричного аналізу даних. Основну увагу приділено класичній парній та множинній моделям регресії. Наведено загальний опис найбільш важливих понять теорії імовірності та математичної статистики, які є основою для значної частини розглянутого матеріалу. На прикладі економічної задачі послідовно проведено всі етапи статистичного аналізу даних: кореляційний, регресійний і дисперсійний аналіз. Показано, як здійснювати візуалізацію даних, дослідження та побудову регресійної моделі у статистичному програмному забезпеченні Minitab і в пакеті Excel. Розглянуто підходи до дослідження даних, у яких наявна нелінійна залежність. Наведено методи усунення або зменшення мультиколінеарності, зокрема, метод «різко-регресії» або «гребеневої регресії». Розглянуто застосування фіктивних змінних до вивчення взаємозв'язку між якісними незалежними змінними та залежною змінною. Показано, як проводити вибір «найкращого» рівняння регресії. Розглянуто проведення регресійної діагностики й аналізу залишків.

Шифр НБУВ: ВА852832

5.У.168. Економетрика з R: навч. посіб. / А. В. Скрипник, Д. М. Жерлцин, Ю. О. Нам'яненко. — Київ: Ямчиський О. В., 2020. — 249, [1] с.: рис., табл. — (Навчальні видання / НУБіП України). — Бібліогр.: с. 231-234. — укр.

Розглянуто сучасні моделі і методи економічного аналізу і прогнозування соціально-економічних процесів на основі використання базових інструментів та пакетів мови аналітичного програмування R. Охарактеризовано поняття економіки та еволюції підходів до побудови економічних моделей. Описано види та типи економічних моделей. Викладено мову аналітичного програмування R та особливості її застосування. Наведено основи теорії ймовірності та висвітлено графічну обробку економічних даних. Обґрунтовано закони розподілу випадкових величин та їх базові статистичні характеристики. Визначено числові характеристики випадкових величин та їх властивості.

Шифр НБУВ: ВС68685

5.У.169. Механізм синергетичної взаємодії інструментів економічної політики як драйвер стабілізації секторів економіки в контексті пандемії COVID-19: [колект.] монографія / ред.: І. І. Д'яконова, І. В. Белова. — Суми: СумДУ, 2021. — 296 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 220-249. — укр.

Розглянуто питання теоретичних аспектів системи формування механізму вибору інструментів економічної політики за умов їх синергетичної взаємодії, поглиблення методичного інструментарію їх точного налаштування з урахуванням впливу екстернальних та інтернальних факторів вразливості, що загострюються внаслідок пандемії COVID-19. Розроблено програмний комплекс візуалізації результатів моделювання потенційної конфліктності управлінських рішень державних органів в умовах невизначеності. Встановлено організаційні засади узгодження політик між державними органами у процесі прийняття управлінських рішень в умовах виключної невизначеності ситуації внаслідок пандемії COVID-19.

Шифр НБУВ: ВА853749

5.У.170. Проблеми економічної кібернетики. XIV Всеукраїнська науково-методична конференція, 8 — 9 жовтня 2009 р.: тези доп. / НАН України, Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Донецький нац. ун-т, Харківський нац. екон. ун-т, Харківський нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Міністерство освіти і науки, Інститут економіки та прогнозування, Інститут економіки промисловості, Всеукраїнське громадське об'єднання «Українська асоціація економічної кібернетики», Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. — 295 с.: рис. — укр.

Висвітлено традиційні та нові напрями сучасної економічної кібернетики, а також проблеми та перспективи економіко-математичної освіти: економічні моделі та методи прогнозування; моделювання нелінійної економічної динаміки; економіка; прикладні моделі економічних систем; моделювання економічного ризику; інформаційні технології та системи підтримки прийняття управлінських рішень; проблеми підготовки фахівців з економічної кібернетики; сучасні технології навчання.

Шифр НБУВ: ВА853254

5.У.171. Economic and mathematical modeling of management processes and financing the training of specialists by higher educational institutions / O. Kuzmin, G. G. Tsehelyk, M. Ya. Yastrubskyy, N. Stanasiuk, N. G. Synyutka // Math. Modeling and Computing. — 2020. — 7, № 2. — С. 278-284. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

Побудовано економіко-математичну модель оптимального розподілу державного замовлення на підготовку фахівців, виходячи з рейтингу спеціальностей університетів. На умовному прикладі проведено розрахунок розподілу державного замовлення на підготовку фахівців із використанням запропонованої математичної моделі. За результатами проведеного аналізу обґрунтовано доцільність використання у вітчизняній практиці запропонованої моделі.

Шифр НБУВ: Ж43974

5.У.172. Mathematical forecasting models in the financial institutions' economic security system / A. Cherviak // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 81-85. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Розглянуто систему економічної безпеки комплексно, у поєднанні короткострокової та довгострокової систем контролю. Охарактеризовано необхідність взаємодії одночасного функціонування цих двох систем для забезпечення адекватного та оперативного оцінювання діяльності установ. Досліджено питання необхідності використання методів прогнозування для забезпечення контролю й моніторингу економічної безпеки фінансово-кредитної установи. Визначено роль прогнозування у системі забезпечення стабільної діяльності установи. Наведено переваги від упровадження прогнозування у систему контролю за стабільністю діяльності. Виділено основні функції прогнозування та особливості їх реалізації в умовах невизначеності. Зазначено необхідність постійного контролю й аналізу основних поточних показників діяльності фінансово-кредитної установи та прогнозування їх змін у майбутньому. Прогноз має переглядатися відповідно до одержаної нової інформації на всіх етапах аналізу. Зазважено необхідність оперативної адаптації перспективних планів і проектів розвитку установи відповідно до результатів прогнозування.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.173. Modeling of production processes with regeneration for ensuring enterprise competitiveness / L. I. Moroz, I. V. Khoma, P. A. Horyslavets // Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 1. — С. 78-88. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Наведено дослідження теоретичних питань і прикладних рішень щодо впливу на стан конкурентоспроможності підприємств і механізм управління виробничими процесами з регенерацією (відновленням). Розроблено математичний інструментарій і запропоновано методи розрахунку основних економічних показників, таких як коефіцієнти запуску та прямі нормативні витрати на матеріали, та побудовано на цій основі економіко-математичну модель виробничих процесів із регенерацією, що надає можливість порівняти результати виробництва продукції з витратами ресурсів на її виготовлення та покращання стану конкурентоспроможності стратегічно важливих підприємств.

Шифр НБУВ: Ж43974

5.У.174. Properties of the beta coefficient of the global minimum variance portfolio / S. M. Yaroshko, M. V. Zabolotskiy, T. M. Zabolotskiy // Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 1. — С. 11-21. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Досліджено статистичні властивості вибіркової оцінки бета коефіцієнта (БК) у випадку, коли ваги еталонного портфеля є постійними, а цільовим є портфель із найменшою дисперсією. Знайдено асимптотичний розподіл вибіркової оцінки БК за припущення, що вектор доходностей активів має багатовимірний нормальний розподіл. На основі асимптотичного розподілу побудовано довірчий інтервал для БК. Використовуючи щоденні доходності акцій, включених до індексу DAX за період з 01.01.2018 по 30.09.2019, порівняно емпіричні та асимптотичні середні, дисперсії та щільності стандартизованої вибіркової оцінки БК. Зауважено, що для великої кількості активів у портфелі зміщення стандартизованої вибіркової оцінки БК збігається до нуля дуже повільно. Наведено скориговану оцінку БК, для якої збіжність емпіричних дисперсій до асимптотичних не є значно повільнішою, ніж для вибіркової оцінки, але зміщення скоригованої оцінки є суттєво меншим.

Шифр НБУВ: Ж43974

Економічна освіта

5.У.175. Використання MS Excel Office 365 у підготовці студентів економічних спеціальностей / В. В. Дивак, С. М. Шклярський, О. Ф. Кузнецов // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 1. — С. 22-31. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено особливості застосування MS Excel додатку хмарного сервісу Office 365 на прикладі математичних, статистичних, фінансово-економічних розрахунків і проектування групової роботи викладачів зі студентами спеціальності 073 «Менеджмент». Запропоновано методику, яка передбачає предметне навчання з дисципліни «Інформаційні технології в професійній діяльності», що охоплює елементи використання хмарних сервісів у навчанні та в подальшій професійній діяльності. Об'єктом дослідження є корпоративна платформа Office 365, що забезпечує доступ до засобів і сервісів навчального призначення, відпрацювання технологій використання електронних освітніх ресурсів і проектування освітнього середовища студентів і викладача. Методика дослідження передбачає відпрацювання практичних завдань у MS Excel для вирішення математичних, логічних, фінансових функцій, функцій дати та часу, а також роботу з використанням команд «Редагування» та «Спільний доступ». Зазначено, що MS Excel надає змогу проводити розрахунки за певними категоріями функцій. Особливість розрахунку полягає в тому, що назви всіх функцій додатку MS Excel корпоративної платформи Office 365 прописуються латинськими літерами. Існує можливість швидко внесення змін у документ, його редагування та спільної роботи з ним, перегляд документа в браузері, внесення швидких змін, приміток, друк із браузера зберігання документа в сховищі файлів OneDrive. Впровадження розробленої методики навчання студентів економічних спеціальностей створює умови для покращання результатів навчання, активізує групову роботу студентів. Перспективою подальших досліджень є подальше теоретичне обґрунтування та більш широка апробація розробленої методики, створення методичних рекомендацій щодо роботи в додатках MS Word, MS PowerPoint.

Шифр НБУВ: Ж69879

5.У.176. Дидактичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / В. О. Балюк; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертація є теоретико-експериментальним дослідженням дидактичних умов формування інформаційно-комунікаційної

компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету. Проаналізовано зміст і структуру інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю, виокремлено її компоненти (когнітивно-інформаційний, комп'ютерно-технологічний, процесуально-аналітичний, мотиваційно-пізнавальний), охарактеризовано критерії, показники та рівні сформованості. Визначено, обгрунтовано й експериментально перевірено дидактичні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету. Розроблено дидактичну модель формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю в освітньому середовищі університету, яка поєднує мотиваційно-цільовий, інформаційно-змістовий, операційно-дійовий та діагностико-результативний блоки.

Шифр НБУВ: РА446508

5.У.177. Матеріали 75-ї наукової конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників економіко-правового факультету Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова, 25 — 27 листопада 2020 року, м. Одеса: [Секція екон. і прав. наук: зб.] / відп. ред.: А. В. Смітюх; ред.: А. В. Андрейченко, Л. С. Борисова, Н. В. Добровольська, О. І. Донченко, М. А. Кіріліна, Н. Л. Кусик, О. В. Нарожна, А. Л. Святошнюк, І. П. Скороход, Т. В. Степанова; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 225 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання адміністративно-правового регулювання меж адміністративного розсуду в процесі прийняття управлінських рішень у системі публічного адміністрування. Описано окремі особливості здійснення державного та громадського контролю за нотаріальною діяльністю в Україні. Висвітлено проблемні питання щодо юридичної відповідальності за порушення нотаріальної таємниці. Розглянуто також юридичний досвід як частину правової культури. Наведено системно-функціональний метод дослідження державно-правових явищ. Висвітлено питання про розрізнення міжнародних і транснаціональних злочинів у міжнародному праві. Проаналізовано законодавство про булінг у контексті забезпечення конституційних прав дітей. Увагу приділено визнанню та виконанню в Україні рішень іноземних судів і міжнародних арбітражів. Розглянуто сучасні аспекти правового забезпечення прав дитини відповідно до Європейської конвенції про усиновлення дітей. Обгрунтовано необхідність добровільної участі в обов'язковій системі пенсійного страхування. Висвітлено окремі питання відповідальності за порушення правил безпеки дорожнього руху особами, що керують транспортними засобами. Досліджено питання про чинники, які формують систему злочинів проти основ національної безпеки України.

Шифр НБУВ: ВА853769

5.У.178. Теоретико-практичні засади формування культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І. І. Харченко; ДВНЗ «Донецький держ. пед. ун-т». — Слов'янськ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено, теоретично обгрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічної системи формування культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Охарактеризовано теоретико-практичні засади формування культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Визначено суть і структуру поняття «культура професійної комунікації майбутніх економістів», яке розглядається у єдності її компонентів: аксіологічного, теоретичного, професійно-термінологічного, процедурного, особистісного. Розроблено критерії та показники, завдяки яким стає можливим визначення рівнів сформованості культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки. Удосконалено зміст освітніх програм підготовки майбутніх фахівців з економіки, методи й організаційні форми навчання, які сприяють формуванню культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО. Набули подальшого розвитку наукові положення теорії і методики професійної підготовки фахівців з економіки; наукові уявлення про суть, структуру, критерії та рівні сформованості культури професійної комунікації майбутніх фахівців з економіки в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Шифр НБУВ: РА448047

Див. також: 5.У.188

Теоретична економіка. Основи економічної теорії

5.У.179. Економічна теорія: навч. посіб. / Р. І. Магійович, Н. Б. Зеліско; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів: Галицька

видавнича спілка, 2021. — 323 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 317-323. — укр.

Розглянуто основні засади економічного розвитку, суть економічних систем, загальні основи мікро- та макроекономіки, світового господарства, а також головні питання з менеджменту, маркетингу та економічного ризику. Розкрито зміст економічних законів, категорій, процесів та явищ. Для доступного розуміння матеріалу використано графіки, таблиці й структурно-логічні схеми та подано стислий словник пояснень ключових економічних термінів. Запропоновано тестові завдання, вирішення яких сприяють закріпленню знань перед заліком чи іспитом.

Шифр НБУВ: ВА853904

5.У.180. Міжнародна політична економія: навч. посіб. / А. С. Філіпенко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 255 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 220-228. — укр.

Визначено головні концепції міжнародної політичної економії. У міждисциплінарному вимірі розкрито взаємодію міжнародних економічних відносин і світової політики. Подано політико-економічну характеристику зовнішньоторговельної політики, міграції робочої сили, фінансів, сталого розвитку, міжнародних інституцій тощо.

Шифр НБУВ: ВА853942

5.У.181. Моральний концепт суспільного договору в координатах ринкового господарства / Е. М. Герасимова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 5-9. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено проблеми формування та координації механізму взаємовпливу етики та економіки. Здійснено соціально-філософський аналіз концепції суспільного договору та справедливої ціни, визначено проблему свободи вибору і необхідності існування господарської етики, координації соціальних та етичних меж розвитку капіталістичних відносин. Доведено тезу про те, що теорію сучасного капіталізму необхідно доповнити теорією соціального генезису та нормативного обгрунтування процесу формування смаків споживача — це питання соціальної психології та етики, а також теорією соціальних інститутів і теорією політичної корекції певних вад сучасного постіндустріального способу виробництва.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.У.182. Основи економіки: навч. посіб. / Л. В. Ширяєва, С. В. Онешко, Л. В. Версанова, Н. В. Хотеева, В. В. Барішнікова, О. В. Корецька; Одеський національний морський університет. — Одеса: ОНМУ, 2021. — 318 с.: рис. — Бібліогр.: с. 317-318. — укр.

Розкрито суть економічних відносин і законів їх розвитку. Розглянуто загальні засади суспільного виробництва та закони його функціонування. Висвітлено проблеми виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ на різних ступенях розвитку суспільства.

Шифр НБУВ: ВА854175

5.У.183. Цільова та етична неефективність формальних правил як чинник поширення маніпулювання суспільними настроями та уповільнення інституційних реформ / Ф. В. Абрамов // Бізнес Інформа. — 2021. — № 6. — С. 6-12. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Мета роботи — виявлення критеріїв доцільності реформування формальних правил зі значною цільовою та етичною неефективністю в умовах поширення практики маніпулювання суспільними настроями. Встановлено, що в структурі формальних правил з цільовою чи етичною неефективністю може бути виділено дві складові: базові формальні правила, що приймаються для досягнення певної мети, та другорядні формальні правила, що мають забезпечити належне виконання відповідних базових формальних правил і компенсувати їх неефективність. За відсутності маніпулювання суспільними настроями основним чинником, що зумовлює негативний вплив формальних правил з цільовою чи етичною неефективністю на динаміку формальних правил та ефективність інституційних реформ, є зростання кількості другорядних формальних правил. На відміну від цього, в умовах поширення практики маніпулювання суспільними настроями, основними загрозами для успішності інституційних реформ є: значна зворотна несиметричність базових формальних правил і спроможність формальних правил з цільовою або етичною неефективністю самостійно створювати умови, що є сприятливими для маніпулювання суспільними настроями. Виявлено, що доцільність реформування формальних правил, що характеризуються цільовою чи етичною неефективністю, визначається тим, чи перетворилися відповідні формальні правила на інструмент маніпулювання суспільними настроями. Показано, що в умовах поширення практики маніпулювання суспільними настроями додатковим критерієм доцільності реформування неефективних формальних правил виступає відсутність поширення практики маніпулювання суспільними настроями на коло проблем, що регулюються відповідними неефективними формальними правилами.

Шифр НБУВ: Ж14572

Загальні основи економічного розвитку та формування ринку

Економічні закони та категорії

5.У.184. Адаптивна поведінка суб'єктів споживчого ринку в умовах цифрової трансформації економіки: теорія, методологія та практика: монографія / Г. Л. Чміль; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 376 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 331-376. — укр.

Вирішено актуальну науково-практичну проблему, що полягає у розвитку теоретико-методологічних та науково-практичних засад адаптивної поведінки суб'єктів споживчого ринку в умовах цифрової трансформації економіки. Осмислено процеси глобальних перетворень та виявлено передумови появи сучасної технологічної парадигми розвитку соціально-економічних систем. Обґрунтовано зміни в економічній поведінці суб'єктів ринку під впливом генези Індустрії 4.0, визначено детермінанти і тригери та обґрунтовано концептуальне бачення контурів змін, що формують адаптивність поведінки суб'єктів ринку. Систематизовано понятійно-категоріальний апарат щодо адаптивної поведінки суб'єктів споживчого ринку. Обґрунтовано теоретико-методологічний базис адаптивної поведінки суб'єктів споживчого ринку та концептуальні засади адаптивної цифрової поведінки підприємств роздрібно торгівлі. Визначено особливості цифровізації економіки України, досліджено стан і тенденції розвитку суб'єктів роздрібно торгівлі. Виокремлено сучасні тренди використання цифрових можливостей в роздрібно торгівлі, обґрунтовано методичний інструментарій комплексної діагностики адаптивної цифрової поведінки підприємств роздрібно торгівлі. Запропоновано науково-методичний підхід до оцінювання адаптивної поведінки підприємств роздрібно торгівлі. Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання внутрішніх цифрових можливостей підприємства роздрібно торгівлі. Обґрунтовано: науково-методичний підхід до формування стратегії адаптивної цифрової поведінки підприємств роздрібно торгівлі; науково-практичний підхід до оцінювання задоволеності споживачів процесом онлайн-покупки товарів повсякденного попиту.

Шифр НБУВ: ВА854609

5.У.185. Індустрія 4.0: феномен цифровізації економіки / М. В. Оноприенко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 55-58. — Бібліогр.: 3 назв. — рус.

Осуществлен философский анализ возможных последствий цифровой экономики связанной с четвертой промышленной революцией, суть которой состоит в том, что сегодня материальный мир соединяется с виртуальным, в результате чего рождаются новые киберфизические комплексы, объединенные в одну цифровую систему. Роботизированное производство и «умные» заводы — один из компонентов трансформированной отрасли. Человечество стоит на рубеже новой технологической революции, которая кардинально изменит способ нашей жизни, работы и отношения друг к другу. Четвертая промышленная революция означает все большую автоматизацию процессов и этапов производства: цифровое проектирование изделия; создание его виртуальной копии; совместная работа инженеров и дизайнеров в едином цифровом конструкторском бюро; удаленная настройка оборудования на заводе под технические требования для выпуска этого конкретного «умного» продукта; автоматический заказ необходимых компонентов в нужном количестве; контроль их поставки; мониторинг пути готового продукта от склада на фабрике до магазина и до конечного клиента.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філос. Культур.

5.У.186. Інтелект як субстанційна основа інтелектуального потенціалу / Г. Й. Островська // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 183-192. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Розглянуто понятійно-категоріальний апарат «інтелекту», досліджено різні характеристики його суті та змісту, проаналізовано джерела, особливості формування та складові структури. Ключова роль у формуванні інтелекту належить існуючій моделі освіти, обраній у країні, та моделі навчання, сформованій на підприємстві. Представлено огляд досліджень у сфері колективного інтелекту. Аргументовано затребуваність технологій колективного інтелекту в міру переходу до суспільства знань. Одержані результати формують засади організаційно-економічного механізму забезпечення ефективного використання інтелектуального потенціалу промислових підприємств в умовах реалізації Європейського вектора розвитку вітчизняної економіки.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.187. Інформаційні ресурси для бізнесу: формування та використання: монографія / М. С. Пушкар, М. Р. Пушкар; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль: Карт-бланш, 2021. — 207 с. — Бібліогр.: с. 202-207. — укр.

Досліджено особливості інформаційного поля як середовища підприємства, в якому формуються економічні факти про стан та зміни у складі об'єктів, що використовуються в господарській та фінансовій діяльності з метою їх перетворення в корисну

інформацію для управління бізнесом. Висвітлено базові поняття про природу та зміст інформації. Проаналізовано структуру та функції інформаційної служби.

Шифр НБУВ: ВА853196

5.У.188. Формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. М. Гаргаун; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено проблему формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. З'ясовано суть економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків, визначено її структуру, критерії, показники й рівні сформованості в молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки. Виокремлено, обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки (розвиток мотивації молодших спеціалістів техніків-електриків до оволодіння економічною культурою; залучення студентів до гурткової діяльності, спрямованої на формування економічної культури; використання в процесі фахової підготовки молодших спеціалістів техніків-електриків інноваційних технологій навчання). Розроблено модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки, що поєднує такі блоки: цільовий, методологічний, процесуальний, змістовий, результативний. Удосконалено зміст, методи й технології фахової підготовки молодших спеціалістів техніків-електриків. Подальшого розвитку набув діагностичний інструментарій для визначення рівнів сформованості економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків.

Шифр НБУВ: РА449185

5.У.189. Цифрова трансформація: нагальна вимога часу / В. Б. Толубко // Зв'язок. — 2021. — № 4. — С. 3-6. — укр.

Останніми роками повсюдно у світі широко та стрімко поширюються ідеї цифрової трансформації. Причому відбувається це настільки потужно, наскільки вельми важливою та гостроактуальною є її головна мета — забезпечити для людства використання цифровізації в максимально великій кількості сфер життя світового суспільства, аби досягти, зокрема, простої та зручної комунікації, передусім у трьох сегментах: громадян із державою; громадян між собою; громадян із бізнесом.

Шифр НБУВ: Ж14808

5.У.190. Determining the influence of transformation changes in the life cycle on the assessment of effectiveness of an ecologicistic system project / S. Rudenko, V. Gogunskii, T. Kovtun, V. Smrkovska // Вост.-Европ. журн. передовых технологий. — 2021. — № 1/3. — С. 6-14. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

The issue of assessing the effectiveness of a project of an ecologicistic system using the criterion of «a discounted payback period», which takes into consideration the transformational changes in the project life cycle, was considered. The specific features of the life cycle of a project of an ecologicistic system, in the structure of which it is proposed to include environmentally-oriented regeneration and revitalization phases, were explored. The phases of a life cycle were divided into stages, between which consecutive and parallel relations were established. The project life cycle consists of time intervals, during which from one to three stages of the project phases can run in parallel. A model of the life cycle of an ecologicistic system, which shows the relations between time intervals and cash flows that correspond to the stages of the project life cycle phases, was developed. A mathematical formula for calculating the discounted payback period of a project, which takes into consideration the specific features of the formation of cash flows of separate phases of the life cycle of an ecologicistic system, was proposed. The application of the formula is possible when assuming the constancy of cash flows of the stages of operational and the regeneration phases, which corresponds to the conditions of uncertainty of their forecasting at the beginning of the project. The functional dependences between the discounted payback period and cash flows during the phases of a project life cycle were studied. Depending on a phase of the life cycle, the dependence is expressed by a linear, polynomial, or power function. The identification of functional dependences makes it possible to study the dynamics of changes in the discounted payback period with changes in project cash flows, which can be used in forecasting the effectiveness of an ecologicistic system project.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 5.У.209, 5.Ю.1676

Основні фактори суспільного виробництва. Економічні ресурси

5.У.191. Збірник ситуаційних (кейсових) завдань з навчальних дисциплін «Інновації та інноваційна економіка», «Інноваційний розвиток підприємства», «Інновації та маркетинг

інновацій», «Маркетинг інновацій», Digital-marketing», «Технології та новації»: навч. посіб. / уклад.: І. М. Буднікевич, Є. І. Венгер, О. В. Кифяк, І. А. Крупенна; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 131 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 128-131. — укр.

Включено тексти конкретних ілюстративних ситуацій, пов'язаних з інноваціями, інноваційним розвитком, інноваційною економікою, інноваційним менеджментом та маркетингом, digital-marketing підібраних за матеріалами періодики, мережі Інтернет, сайтів компаній, консалтингових компаній, які допоможуть студентам оволодіти кейсовим методом навчання. Case method, метод конкретних ситуацій (МКС) — це метод навчання, що надає змогу багато в чому реалізувати концепцію практикуючого навчання в умовах аудиторних занять. До ситуацій сформувано запитання та завдання, які допоможуть узагальнити попередні знання з довузівської підготовки, використати навички кваліфікаційного рівня — бакалавр та магістр, розвинути креативні риси особистості, перспективне мислення студентів і надасть змогу використати їх у сучасній інноваційно спрямованій економіці.

Шифр НБУВ: CO37874

5.У.192. Інноваційні технології як фактор розвитку суспільства: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 17 груд. 2021 р.) / Міжнародна академія інноваційних технологій, Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні технології як фактор розвитку суспільства». — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 76 с. — укр.

Розглянуто результати наукових, експериментальних і теоретичних досліджень з питань педагогічних, психологічних, політичних, соціологічних, технічних, інформаційних технологій тощо. Досліджено методи забезпечення фінансової безпеки підприємства. Представлено питання формування та оцінки конкурентних переваг — невід'ємна складова управління підприємством. Визначено організаційне становлення європейської соціал-демократичної робітничої партії «Паолей Ціон». Зазначено структуру професійної готовності майбутніх офіцерів Збройних сил України для забезпечення освітнього процесу у військових процесах. Розглянуто запровадження методу кейсів при викладанні економічних дисциплін. Наведено теоретичні положення змісту військової освіти в сучасній науковій думці. Визначено перспективи розвитку фемінітивів у сучасній українській літературній мові. Приділено увагу питанням воєнно-політичному перекладу: жанрово-стильовим особливостям перекладу білої книги. розглянуто інноваційні технології в дактилоскопії.

Шифр НБУВ: BA85472

5.У.193. Цінність людини і людський капітал — фундаментальні чинники фінансово-економічного розвитку суб'єктів господарювання: навч. посіб. / А. М. Турило, А. А. Турило. — Кривий Ріг: Р. Козлов, 2022. — 132, [7] с.: іл., рис. — укр.

Роботу присвячено ключовим категоріям сучасного суспільства та ринкової економіки — цінності людини і людського капіталу. Увагу приділено таким економічним явищам і процесам, як інновація, потенціал та адаптація підприємства.

Шифр НБУВ: BA854724

5.У.194. Comparative assessment of the influence of a technological factor on economic growth / В. Kheyfets, V. Chernova // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/13. — С. 6-15. — Бібліогр.: 49 назв. — англ.

The study focuses on the extent to which the technological factor affects economic growth and analyzes its role in enhancing socio-economic differentiation. We develop a methodology for ranking countries according to the level of their technological effectiveness using the specific index. Correlation and regression analysis is used to identify technological factors in economic development. Approbation of the approach took place on the example of the United States and China. The data obtained demonstrate that the increase in R & D costs and the export of high-tech products has a positive effect on economic growth. R & D spending provides 31,6 % to 41,9 % of GDP growth for the United States and China, respectively. Exports of high-tech products support GDP growth at the level of 2,7 % to 4,7 %. The research findings confirm that the technological factor encourages economic development through more efficient allocation of resources, the spread of innovations and the growth of high-tech exports. Regression models have proved this relationship. China ranks first in the index of technological effectiveness and is followed by the United States and Japan. Such countries as Kazakhstan, Brazil and Ukraine are lagging significantly behind some technologically advanced European nations (Romania, Poland, Bulgaria), as well as Turkey and Mexico. Analysis of data from a sample of 30 countries showed that technological differentiation is a direct cause of overall inequality. To bridge this technological gap, it is expedient to develop the existing technological potential in a consistent manner, while concentrating efforts on high-tech sectors capable of strengthening the foundation of the economy.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.У.195. Defining the socio-demographic predictors of priority investment in the context of tasks for the financial subsystem

of startup-management / L. Ligonenko, Y. Borysov, L. Hromozdova, I. Deineha, S. Leontovych, I. Kosiak, P. Volotivskyi, Y. Marco // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/13. — С. 15-25. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

This research has investigated the retrospective trends in financing startups in Ukraine corresponding to the socio-demographic characteristics of startupper (founders). Studying the dependences between the amount of funding and the qualitative characteristics of startupper has made it possible to determine the socio-demographic predictors of making a positive decision regarding the financing of startups. As the current study has shown, in order to receive an investment, a startupper must meet the investor's expectations regarding reliability, qualifications, experience, and potential prospects. The investor analyzes not only the business idea of the startup but also the potential recipient for compliance with a series of socio-demographic predictors such as gender, age, level, and specialization of education. It has been proven that the largest amount of funding for startups in Ukraine is received by male founders, aged 35 to 45, who have a higher technical education. Startup investors consider such startupper a priority for their investments since they see the least risks and a high probability of successful deployment of invested funds. The identified investors' preferences when choosing startup founders can be extrapolated to the startup environment of any country, however, they may change over time, depending on the specificity of the situation in the investment country. To rationally solve problems in the financial subsystem of startup management, it is necessary to preliminary determine the socio-demographic predictors of priority investment of startups of the respective country and area of activity. The practical tools for determining such predictors have been tested during this study. The practical significance of the research is due to the growing pace of development of startup technologies, the need to improve the effectiveness of the startup management financial subsystem, and increase the efficiency of the startup support infrastructure.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.У.196. Strategy of innovative development of an enterprise on the basis of evaluation of its intellectual capital / T. Korytko, I. Bryl, S. Piletska, O. Arefieva, S. Arefiev // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 134-141. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — improvement of strategy of industrial enterprises' innovative development on the basis of an estimation of the enterprise's intellectual capital and development of the stages of a choice of strategy using hierarchy analysis method. The study used a set of general and special methods of cognition: content analysis, logical generalization, quantitative and qualitative comparison, the method of principal components, and systematization. The suggested assessment of intellectual capital of the enterprise and the methodological approach to the formation and selection of strategies for innovative development in terms of its digitalization allows analyzing quantitative indicators of structural elements of intellectual capital and determining the state and level of development of each element. This makes it possible to increase the efficiency of the formation and implementation of the strategy of innovative development of the enterprise. In the course of the research, the algorithm of integrated estimation of intellectual capital of industrial enterprises has been developed. It allowed assessing the level of intellectual capital, stages of formation of innovative development strategy, which act as an information-analytical tool for the development of options for strategic development of industrial enterprises. A model for implementing an innovative strategy for the development of industrial enterprises provides a choice of innovative strategy for the development of industrial enterprises. The method of analysis of hierarchies allowed identifying the most receptive innovation strategies to industrial enterprises. The results of the study can be used by practitioners, scientists, civil servants (Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture and its structural units, local governments in the field of economics) to develop and implement innovation strategies, as well as to develop measures to promote sustainable development in the area of innovation, increasing its intellectual capital, value added, capitalization and level of competitiveness.

Шифр НБУВ: Ж16377

Ринкова економіка

5.У.197. Забезпечення безпеки споживання в Україні в умовах євроінтеграції: автореф. дис... д-ра екон. наук: 21.04.01 / К. І. Антоноук; Національний інститут стратегічних досліджень. — Київ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Дисертаційне дослідження присвячено формуванню теоретико-методологічних засад і розробленню практичних рекомендацій зі зміцнення безпеки споживання в Україні під час євроінтеграції. Висвітлено теоретичні та прикладні аспекти забезпечення безпеки споживання товарів (послуг) у системі економічної безпеки держави з використанням розробленого методологічного апарату дослідження. Визначено суть категорії «безпека споживання»;

проаналізовано інституціонал забезпечення безпеки споживання; розроблено модель поведінки інституту забезпечення споживання. Ідентифіковано загрози безпеці та виявлено тенденцію зміни її рівня, розроблено системнодинамічну модель. Обґрунтовано на прями впровадження організаційно-інституціонал забезпечення споживання в підприємницьку діяльність. Здійснено програмування зміцнення безпеки споживання в Україні під час євроінтеграції.

Шифр НБУВ: RA446538

5.У.198. Інтеграційна взаємодія на фінансовому ринку у забезпеченні економічної безпеки національного господарства: методологія, організація та практика: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. В. Баранова; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад і розробці практичних рекомендацій щодо виявлення інтеграційної взаємодії на фінансовому ринку та її впливу на забезпечення економічної безпеки національного господарства. Запропоновано підхід до побудови логіко-понятійного базису дослідження фінансового ринку. У межах вивчення функцій фінансового ринку сформовано їх перелік, виокремлено загальні та специфічні функції фінансового ринку. Розроблено підхід до ідентифікації інтеграційної взаємодії, цільовий аспект якого передбачає дослідження її мети та підпорядкованих їй принципів і функцій взаємодії. Сформовано підхід до оцінювання економічної безпеки, який ґрунтується на показниках економічного та соціального розвитку країни, розподілених на ідентифікатори покращання й ідентифікатори погіршення ситуації, що надає змогу здійснювати інтерпретацію рівня економічної безпеки. На основі значень узагальненого показника оцінювання функціонування фінансового ринку та змін індексу зовнішнього середовища розраховано показники реагування цього ринку на зміну зовнішнього середовища за досліджуваний період і побудовано матрицю оцінювання адаптивності. Розроблено послідовність визначення абсолютної величини синергійного ефекту на фінансовому ринку. Запропоновано концепцію забезпечення економічної безпеки національного господарства з урахуванням інтеграційної взаємодії на фінансовому ринку, що ґрунтується на поєднанні таких блоків: теоретичного, методологічного, інформаційного, оцінювання й аналітики, практично-процесуального, підтримки та контролю, і надає змогу визначити найбільш доцільні напрями та заходи забезпечення економічної безпеки.

Шифр НБУВ: RA446433

5.У.199. Теоретичні засади аналізу конкуренції на споживчих ринках / О. В. Кривешко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 251-258. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто основні типи конкуренції на споживчих ринках. Більшість авторів при аналізі конкуренції ретельно аналізує марки-конкуренти. Запропоновано визначити вагомість впливу споріднених товарів, заміників і непрямих конкурентів. Усіх конкурентів на основі досліджень вітчизняних науковців розподілено на такі групи: бажання-конкуренти; товарно-родові конкуренти; товарно-видові конкуренти (товари-замінники); марки-конкуренти. Проаналізовано кожну із зазначених груп і визначено, для яких типів споживчих ринків вона має суттєвий вплив. Зокрема, бажання-конкуренти борються за кошти споживачів на ринках товарів тривалого використання та предметів розкоші, але вони не властиві для соціальних товарів і предметів першої необхідності. Визначено, що для продуктових ринків суттєвим є поділ конкурентів за: часткою ринку; присутністю в роздрібній мережі; територіальною ознакою; рівнем ціни. Частка ринку визначає загалом можливість впливу на споживачів і здатність диктувати умови на ринку. Рівень присутності товарів у торговельній мережі визначає легкість знаходження його покупцем. Збільшення присутності в конкретному регіоні відносно швидко збільшує частку ринку товару в цьому регіоні. Для споживчих товарів масового попиту характерна наявність не лише міжнародних і національних, але й локальних конкурентів. Така конкуренція вимагає від національних і міжнародних виробників більше зусиль для вивчення ринку та розробки стратегії. За рівнем ціни необхідно акцентувати увагу, передусім, на тих конкурентах, які змагаються в тій самій ціновій категорії. Дослідження ринку безалкогольних напоїв у м. Львів надало можливість більш детально виокремити специфічні характеристики конкуренції. Виділено основних конкурентів. Зазначено, що протягом останніх 15 років суттєво змінилася чисельність і склад як локальних, так і національних конкурентів. Розроблено карту вагомості конкурентів, яка надає можливість підприємству під час розробки стратегій конкурентоспроможності концентруватися на вивченні тих учасників ринку, які здатні відволікати увагу споживачів на себе.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.200. Фінанси, гроші та кредит: курс лекцій / О. А. Шульга; держ. ун-т інтелектуальних технологій і зв'язку. — Київ: Компринт, 2021. — 137 с. — Бібліогр.: с. 136-137. — укр.

Розглянуто зміст категоріального апарату фінансів, грошей та кредиту. Висвітлено принципи функціонування і розвитку грошового та валютного ринку. Досліджено структуру сучасного кредитного ринку та розкрито зміст грошово-кредитної політики.

З'ясовано особливості функціонування банків та парабанківських фінансових посередників. Охарактеризовано структуру й основні елементи фінансової системи України. Велику увагу приділено податковій та бюджетній підсистемам вітчизняної фінансової системи. Особливу увагу приділено характеристикам фінансових відносин на всіх рівнях господарювання. Проаналізовано нормативно-правову базу регулювання організації фінансових відносин у сучасних умовах.

Шифр НБУВ: VA853202

5.У.201. Фінансово-економічний словник: у 3 т. Т. 1. А — Й / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 603 с.: іл. — укр.

Пропонований увазі «Фінансово-економічний словник» містить визначення й тлумачення близько 12 000 понять і термінів, що охоплюють таку проблематику: фінансова система держави, місцеві фінанси, фінанси підприємств, фінансування і кредитування підприємницької діяльності, банківська справа, інвестування та інвестиційний аналіз, цінні папери і фондовий ринок, страхування, митна справа, податки, оподаткування, податкове планування, грошовий обіг, фінансове планування, аналіз фінансового стану підприємств, фінансовий менеджмент, міжнародні фінанси, бухгалтерський (фінансовий), податковий та управлінський облік і звітність, аудит, торгівля, маркетинг, реклама, економічна кібернетика, теоретична та прикладна економіка та інші. Це найповніше видання українською мовою. Том 1 містить поняття і терміни на літери від «А» до «Й».

Шифр НБУВ: V358798/1

5.У.202. Фінансово-економічний словник: у 3 т. Т. 2. (К — П) / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2021. — 607 с.: іл. — укр.

Висвітлено і найпростіші терміни, і складніші професійні поняття, що стосуються різних сфер економіки держави. Таке поєднання забезпечує словникові універсальний характер, визначає його актуальність і потрібність для найширшого кола користувачів. Статті словника розміщено в алфавітному порядку. Для складних термінів-словосполучень, які у словнику розташовано за принципом основного (опорного) слова, подано їх варіанти з найбільш уживаним порядком слів із відсиланням до відповідної словникової статті. Окремі категорії, котрі є складовими узагальнених понять, витлумачуються через відсилання до цих понять. Том 2 містить поняття і терміни на літери від «К» до «П».

Шифр НБУВ: V358798/2

5.У.203. Фінансово-економічний словник: у 3 т. Т. 3. (Р — Я) / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — 479 с.: іл. — Бібліогр.: с. 451-479. — укр.

Фіксуючи у словнику реальний стан сучасної фінансово-економічної термінології, автори водночас намагалися, наскільки це було можливим і не порушувало змісту понять, коригувати окремі терміни й терміносполуки, призводити їх до відповідності зі словотворчими засобами української мови, уникати недоречних чужомовних впливів (безперечно, зберігаючи при цьому конструктивну інтернаціональну, у витоках — латинськомовну, притаманну багатьом європейським мовам основу численних термінів, що вже давно прищепилися й адаптувалися в українській мові). Послідовно дотримуючись чинного «Українського правопису» й укладеного за ним нормативного «Орфографічного словника української мови», уточнено деякі правописні розбіжності, які з різних причин траплялися в нашій термінології, а також прагнули зберегти певні стилістично-синтаксичні особливості, притаманні науковому стилеві української мови. Том 3 містить поняття і терміни на літери від «Р» до «Я».

Шифр НБУВ: V358798/3

5.У.204. Forms of organization of production activity of enterprises in terms of probabilistic nature of demand / T. V. Kuvaieva, K. P. Pilova // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 4. — С. 177-184. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Purpose — to develop models describing forms of organization of production activity in terms of probabilistic nature of demand and determine their being effected by strategies of marketing interaction with the product consumers. The theoretical models were based on classic models of mass service, methods of sales planning, and studies on rational strategies of marketing interaction of a consumer of limited-demand products, the need in which is of probabilistic nature. Such parameters as maximum (peak) involved production capacity and maximum warehouse capacity required in terms of predicted production volumes are taken as the criterion of effect of a strategy of the manufacturer-consumer marketing interaction. Certain dependences have been obtained making it possible to calculate the maximum (peak) involved production capacity depending on the predicted production volume, warehouse capacity, and organization of production activity of an enterprise. It has been shown that the organization of marketing interaction between a manufacturer and a consumer of limited-demand products, the need in which is of probabilistic nature, on the basis of marketing partnership strategy helps reduce considerably the peak loads of production facilities and warehouse capacity, which is necessary to maintain production activity of an enterprise. On the basis of a mass service theory, a form of organization of production

activity of an enterprise is substantiated that manufactures goods of differentiated need and limited demand of probabilistic nature. It has been proved that a current marketing strategy of interaction between a manufacturer and consumer of such a product influences considerably the organization of production activity of an enterprise-manufacturer. A form of organization of production activity of an enterprise has been substantiated; in terms of organization of interaction with a consumer on the basis of marketing partnership relations, it helps reduce significantly the peak loads of production facilities and the involved warehouse capacity to store ready-made products. The obtained results can be applied to plan the forms of organization of production activity of an enterprise that manufactures limited-demand products, the need in which is of differentiated nature, and to substantiate rational marketing interaction with a consumer of such kind of product.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.205. Integral evaluation of service marketing objects / V. Dobrianska // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 123-128. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

За останні кілька десятиліть у найбільш економічно розвинутих країнах спостерігається інтенсивне зростання сфери послуг. У цих країнах наразі остання складає більшу частину економіки. Галузі послуг на розвинутих ринках численні, починаючи від фінансових послуг, страхування, охорони здоров'я, готельно-ресторанної справи, туризму, інформаційних послуг, роздрібною торгівлі, комунальних послуг, медіа. Конкуренція у будь-якому бізнесі різко загострилася. Щоб перемогти у конкурентній боротьбі, сервісній компанії потрібно мати більші можливості (обсяг діяльності). Обсяг діяльності — це ступінь можливості системи надати послуги, на яких вона спеціалізується. Обсяг діяльності виробничого підприємства визначається максимальним рівнем продуктивності. Виникає необхідність комплексного оцінювання конкуруючих компаній сфери послуг за різними характеристиками. Мета роботи — запропонувати методику інтегрального оцінювання об'єктів маркетингу послуг за комплексом складових, які характеризують обсяг діяльності. Використано методику інтегрального оцінювання об'єктів маркетингу послуг для визначення конкурентоспроможності компанії «Нова пошта». Застосована методика інтегрального оцінювання надає можливість визначити конкурентоспроможність компанії, якість обслуговування клієнтів та інші об'єкти маркетингу сфери послуг, використовуючи комплекс показників. За результатами експертного опитування характеристиками, за якими оцінювалася конкурентоспроможність компанії «Нова пошта», обрано: дохід за місяць (у тисячах гривень), кількісно-якісний склад персоналу (у балах), рівень матеріально-технічного забезпечення (в процентах), імідж (у балах), якість надання послуг (у балах), рентабельність послуг (у процентах), кількість клієнтів за місяць (осіб), рівень (доступність) цін (у балах). При цьому методика враховує як об'єктивну, так і суб'єктивну значимість показників з точки зору експертів або опитаних респондентів. Додаткова перевага цієї методики полягає в тому, що показники можуть мати різні одиниці виміру, а краще значення може бути і максимальним, і мінімальним.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.184, 5.У.208, 5.Х.957, 5.Х.978

Мікроекономіка

5.У.206. Корпоративне підприємство: стан, організаційний дизайн, проблеми та перспективи розвитку / Л. О. Ліго-ненко, В. С. Мисилюк // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 131-154. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Досліджено актуальні питання розбудови організаційного дизайну внутрішнього корпоративного підприємства в українських бізнес-організаціях. Обґрунтоване проектування організаційного дизайну корпоративного підприємства забезпечує прискорення інноваційних процесів, підвищення їх ефективності, надає змогу виявити та активізувати нові точки зростання існуючої бізнес-організації та процес створення нових бізнесів. Розробка організаційних структур, визначення їх функцій, опис процесів, а також формальних відносин, які зможуть сприяти розробленню та впровадженню внутрішніх інноваційних ініціатив корпоративних підприємств набуває дедалі більшої актуальності для українського бізнесу. З метою емпіричного дослідження існуючих практик організаційного дизайну корпоративного підприємства в українських бізнес-організаціях було проведено анкетування працівників та менеджерів організацій з використанням сервісу Google forms за спеціально розробленою картою дослідження та анкетною формою. Результати проведеного дослідження показали, що в українських бізнес-організаціях наявні та поширені структури, процеси, системи та норми, що спрямовують та надають корпоративним підприємствам можливість ініціювати та надавати на розгляд керівництва різноманітні підприємницькі ідеї, ініціативи та проекти, які стосуються удосконалення різних аспектів діяльності їх організацій. Це надає змогу гнучкіше та ефективніше використовувати різноманітні організаційні та ринкові можливості. Водночас організаційний

дизайн корпоративного підприємства більшості українських бізнес-організацій ще не має цілісності, що блокує швидку розробку інновацій внутрішніми венчурними командами та їх трансформацію в цінність для бізнесу. Загроза такого стану полягає в тому, що потенційні корпоративні підприємці, не маючи можливостей для реалізації своїх підприємницьких ідей всередині існуючої організації, можуть звільнитися та створити власний бізнес. Наслідком такої ситуації стає не тільки втрата працівника, частини клієнтської бази, а також корпоративних знань, а й поява потужного амбіційно налаштованого та підготовленого конкурента. Практична цінність проведеного дослідження полягає в одержанні емпіричної інформації стосовно стану впровадження системи корпоративного підприємства в українських бізнес-організаціях та ідентифікації поширених параметрів його організаційного дизайну, зокрема: якість внутрішнього організаційного клімату та кадрового потенціалу для здійснення процесу корпоративного підприємства, розробка та впровадження програм корпоративного підприємства, механізмів фінансування внутрішніх підприємницьких ініціатив працівників, правового забезпечення корпоративного підприємства, системи стимулювання та винагороди внутрішньої підприємницької поведінки працівників, моделі розподілу інформації та організаційних форм корпоративного підприємства. Одержані результати можуть слугувати інформаційною базою для розроблення рекомендацій стосовно розбудови цілісного та ефективного організаційного дизайну корпоративного підприємства, спрямованого на утримання та розвиток корпоративних підприємств, підтримку та реалізацію їх внутрішніх підприємницьких ініціатив.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.207. Основи мікроекономіки: навч. посіб. / В. В. Зянько; Вінницький нац. техн. ун-т. — Вид. 3-є, перероб. і допов. — Вінниця: ВНТУ, 2021. — 324 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 324. — укр.

Зазначено, що мета посібника — вироблення вміння об'єктивно та комплексно оцінювати економічну ситуацію, виходячи з ролі окремого суб'єкта у ринковій економіці. Викладено основи мікроекономічного аналізу. Розглянуто теорію раціональної поведінки споживача, особливості аналізу основних видів витрат і доходів підприємницької фірми. Висвітлено проблеми загальної ринкової рівноваги.

Шифр НБУВ: ВА853276

5.У.208. Теорія і практика формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємства, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти: монографія / С. В. Стеблюк; Хмельницький нац. ун-т. — Ужгород: Ліра, 2020. — 536 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 374-426. — укр.

Представлено теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємства, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти. Сформульовано суть і зміст ключових понять дослідження, з'ясовано складові професійної компетентності здобувачів освіти відповідно до Стандарту вищої освіти України за спеціальністю 076 «Підприємство, торгівля та біржова діяльність». Подано авторську позицію щодо структури професійної компетентності, яка включає підприємницьку, економічну та загальнокультурну складові. Досліджено специфіку підготовки майбутніх підприємців США, Канади, окремих країн Європи. Розроблено концепцію формування професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємства, торгівлі та біржової діяльності в системі ступеневої освіти України, яка включає професійно-інтегративну технологію навчання. Представлено методичні рекомендації щодо подальшого розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців з підприємства, торгівлі та біржової діяльності.

Шифр НБУВ: ВА854014

Менеджмент. Маркетинг

5.У.209. Екологістика: навч. посіб. / С. І. Гриценко, Л. В. Савченко; Національний авіаційний університет. — Київ: НАУ, 2021. — 258, [1] с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 248-255. — укр.

Зауважено, що інтенсивний антропогенний вплив на довкілля поставив людство перед необхідністю збереження природних систем, запобігання їх руйнуванню. У цьому контексті значної актуальності набуває розгляд екологістики, як одного з чинників збереження довкілля. Логістику, яка заснована на ресурсозберігаючих та екологічно безпечних процесах і технологіях, назвали «зеленою» логістикою. Розкрито теоретичні основи та найважливіші практичні аспекти екологічної логістики як особливого виду господарської діяльності. Висвітлено основні екологічні концепції в логістиці, принципи їх впровадження.

Шифр НБУВ: ВА854688

5.У.210. Лідерські якості в проектному менеджменті / Г. Й. Лучко, І. В. Когут // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 240-245. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження феномену лідерства, аналізування якостей лідерів проектів та визначення ключових якостей, які мають бути у керівників проектів для ефективного управління

командами та максимального досягнення результатів. Визначено, що для забезпечення ефективного управління командою проекту за динамічних змін у зовнішньому середовищі проектному менеджеру необхідно бути не лише керівником, але й водночас лідером. Саме від лідерських якостей проектного менеджера залежить спроможність так скоординувати роботу команди, щоб досягти визначених результатів і виконати або й перевершити очікування основних стейкхолдерів. Розглянуто найбільш характерні риси, притаманні лідерам, які було виділено різними дослідниками «теорії рис». Визначено, що для керівника проектів важливою є наявність не лише певних рис лідера, але й професійної компетентності. З'ясовано критерії оцінювання рівня компетентності менеджерів проектів згідно зі стандартом ISB4, а також необхідні навички, якими вони мають володіти щодо індивідуальної компетентності «Лідерство». Розглянуто основні якості та навички лідера-менеджера в останній версії стандарту з управління проектами PMBOK. Проведене дослідження надало змогу виокремити найважливіші якості лідера, які в поєднанні з необхідними професійними знаннями та навичками нададуть змогу керівникам проектів стати успішними та результативними у згуртуванні команд для досягнення найкращих результатів у проектній діяльності. Такі риси, як відповідальність, наполегливість, здатність до співпраці, доброта й інші, нададуть змогу менеджерам проектів бути успішними лідерами своїх команд та здійснювати ефективне управління проектами та програмами.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.211. Маркетинг довіри в мережі стейкхолдерів: механізм, джерела та процес формування довірчих взаємин / Л. В. Базалієва // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 305-311. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — визначення механізму та джерел формування довірчих взаємин у мережі стейкхолдерів і уточнення змісту процесу їх формування. Визначено найбільш суттєві джерела формування та зміцнення відносин довіри на мікроекономічному рівні, якими є: відкритість і доступність інформації; вирішення соціальних проблем; можливість кожного учасника взаємин висловлювати свої інтереси та впливати на прийняття рішень; сумлінність, чесність і компетентність керівників; чіткий зворотний зв'язок; стійкість договірних відносин і партнерських зв'язків; висока репутація та розвинена організаційна культура компанії. Довіра в мережі стейкхолдерів має механізм виникнення, який складається із сукупності довірчих станів учасників взаємовідносин і процесів, за допомогою яких ці стани в них формуються. Визначення джерел довіри та механізму її виникнення в мережі стейкхолдерів надає підстави для розроблення та коригування, за необхідності, процесу встановлення та розвитку довірчих взаємин між учасниками мережі. Також виділено спонукальний, пізнавальний, інструментальний, практичний і заключний етапи процесу формування довірчих відносин у мережі стейкхолдерів, що надає можливість структурувати процес формування довіри в системі взаємин компанії зі стейкхолдерами та гармонізувати його з процесом аналізу й управління стейкхолдерами.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.212. Проектний та інвест-менеджмент: курс лекцій / О. А. Шульга; держ. ун-т інтелектуальних технологій і зв'язку. — Київ: Компринт, 2021. — 187 с.: рис. — Бібліогр.: с. 187. — укр.

Розглянуто специфіку проектної діяльності та основні форми організаційної структури проекту. Визначено загальні підходи до планування та контролю проектів. Особливу увагу приділено оцінюванню та прийняттю проектних рішень за умов ризику та невизначеності. Розглянуто суть, задачі та методичний інструментарій інвестиційного менеджменту. Значну увагу приділено оцінці та прогнозуванню розвитку інвестиційного ринку, політиці формування інвестиційних ресурсів підприємства та правилам прийняття інвестиційних рішень. Висвітлено питання управління реальними та фінансовими інвестиціями. Розглянуто стратегії підприємства, розкрито особливості управління інноваційними інвестиціями підприємства.

Шифр НБУВ: ВА853203

5.У.213. Самоменеджмент: навч. посіб. / Г. З. Леськів, Г. Я. Левків, М. М. Біліхар, В. В. Гобела, О. П. Подра, Г. В. Коваль; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 279 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 276-278. — укр.

Проаналізовано методи й інструменти, призначені для ефективного використання робочого часу, способи організації виступів і ділових нарад. Розкрито теоретичні питання розвитку менеджера як особистості, наведено практичні навички мистецтва самоврядування, представлено методи і прийоми управління особою кар'єрою, раціоналізації своєї праці, техніку та прийоми переконання, методи та навички підвищення і збереження своїх властивостей і підлеглих, уміння управляти своїм часом.

Шифр НБУВ: ВА854641

5.У.214. Сучасні концепції менеджменту та їх застосування в умовах діджиталізації економіки України / В. В. Гришко // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 61-67. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Проаналізовано основні теорії менеджменту, які є актуальними для сучасних підприємств та організацій. Визначено, що здобутки наукової та класичної школи менеджменту доцільно використовувати в умовах пандемії COVID — 19. Зокрема, врахування таких принципів як: розподіл праці, дисциплінованість, необхідність взаємодії між керівником і підлеглими, ініціативність та корпоративний дух, єдність влади, результати діяльності, стимулювання та винагорода працівників. Це надасть змогу структурувати всі процеси та взаємовідносини всередині підприємства для досягнення поставлених цілей та в умовах високого рівня невизначеності. Праці науковців школи людських відносин та поведінкових наук послугували основою розвитку сучасних моделей організаційного розвитку в умовах поширення цифрових технологій та діджиталізації економіки. Цифрові технології як створюють нові можливості для розвитку сучасних підприємств, так і формують нові виклики. Саме знання здобутків науковців та практиків з менеджменту надасть можливість сучасному менеджеру забезпечити сталий розвиток підприємств.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.215. Communications and informatization service enterprises' compatibility and integration feasibility assessment / N. Maslii, N. Zakharchenko, M. Kesy, R. Jasiul, M. Wolanin // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 3. — С. 124-133. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — development and scientific substantiation of the methodological approach and the expediency of communications and informatization service enterprises' integration and compatibility at association, thus elaborating practical recommendations for that methodological approach application. A combination of integral assessment methods, computational and constructive method, structural-logical and qualitative system analysis and synthesis methods was used in this study. As a result of introducing the methodological approach, the calculation is suggested of communications and informatization service enterprises' adaptivity indicators to interoperate with other enterprises within the integrated system frame, which indicate the need for the chosen enterprises integration. These indicators reflect the presence of their reciprocal production, technological and personnel links, i. e. the enterprises' tendency to integrate. The choice of expectedly integrable enterprises cannot be random. Therefore, to justify economic feasibility of the integration it is necessary to calculate the compatibility indicators. The proposed scientific and methodological approach gives the possibility of identifying the most favorable preconditions for the establishment of communications and informatization enterprise's integrated activity form in a particular economic region. In contrast to the existing ones, this approach involves the following stages: 1. Assessment of influence rendered by the communications and informatization enterprises' integration form of activity factors taking into account the development peculiarities of that economic region where the integration system is located. 2. Analysis of financial condition of communications and informatization enterprises integrated to the system. 3. Evaluation of efficiency of resource use at the integrated system's communications and informatization enterprises in order to identify savings or excessive spending as to the particular type of resources. 4. Analysis of communications and informatization enterprises' compatibility with other enterprises making part to the integrated system. The study results can be used by scientists and practitioners in the field of communications and information service enterprise management to determine the feasibility and effectiveness of these enterprises' integration, depending on the motives and goals of integration, as well as to determine the compatibility potential of enterprises making part to the integration structures.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.216. Theoretical and methodological foundations of production logistic management / I. V. Amelina // *Економіка і регіон.* — 2021. — № 2. — С. 52-63. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Розглянуто поняття виробничого логістичного менеджменту як комплексної та комплементарної категорії, зміст якої постійно збагачується. Показано роль виробничого логістичного менеджменту в розвитку діяльності підприємства. Обґрунтовано необхідність вивчення економічно ефективної організації й управління матеріальними потоками в умовах змінного ринкового середовища з використанням основних логістичних принципів. Доведено, що організації та оперативному управлінню матеріальними потоками належить провідна роль в оперативному управлінні організацією, в своєчасній поставці продукції, особливо з метою підвищення ефективності виробництва, пов'язаного з використанням виробничих ресурсів у часі й просторі. Обґрунтовано, що одним із ключових моментів логістичного менеджменту виробничого організації є планування логістичних потужностей. Проаналізовано співвідношення менеджменту підприємства та логістичного менеджменту і підкреслено підпорядковану роль логістичного менеджменту відносно головної мети організації (прискорення руху логістичних потоків). Визначено основні цілі логістичного управління постачанням, збутом та виробництвом. Логістичний менеджмент оптимізує логістичні рішення стосовно варіантів між конфліктуючими цілями на основі критерію

мінімуму інтегральних витрат підприємства. Логістичний менеджмент за своєю природою є сукупністю технічних, технологічних, інформаційних і соціально-економічних елементів. Прямі та зворотні зв'язки між ними утворюють складну систему взаємодій. Доведено, що виникає потреба у формуванні координаційного центру, який би управляв процесами інтеграції численних матеріальних, інформаційних, трудових і фінансових потоків. Таким центром запропоновано стати підрозділу логістики на підприємстві, діяльність якого спрямована на виявлення, розрахунки, оптимізацію та планування поточкових процесів на всіх рівнях. Організуючи рух матеріалів, інформації, кадрів і фінансів у єдиний процес, центр досягає зниження перебоїв та витрат виробничо-господарської й комерційної діяльності. Логістичний підрозділ підприємств, об'єднуючи в один управлінський комплекс питання матеріально-технічного забезпечення, збуту і транспортного переміщення товарів, набуває значущості, що не поступається виробництву.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.217. X науково-практична конференція з міжнародною участю «Професійний менеджмент в сучасних умовах ринку» (Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ № 416 від. 16.09.2020 р.), 1 листопада 2021 року: матеріали доп. / ред.: О. В. Козирева, Н. В. Глебова; Нац. фармацевт. ун-т. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 429 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати теоретичних і практичних досліджень з актуальних проблем за провідними напрямками розвитку сучасного менеджменту. Проаналізовано умови та фактори, які впливають на якість управлінських рішень в системі адміністративного менеджменту. Висвітлено проблеми формування взаємодії засобів масової комунікації з органами публічної влади. Розглянуто інститут бізнес-омбудсмена як інструмент захисту права на здійснення підприємницької діяльності. Увагу приділено удосконаленню державного управління у сфері екологічної безпеки. Розкрито можливості можливості використання медіації у системі публічного управління. Здійснено аналіз ринку реклами лікарських засобів в Україні. Висвітлено роль медичних представників у просуванні лікарських засобів за умов розвитку цифрового маркетингу. Охарактеризовано інформаційні технології промислового підприємства.

Шифр НБУВ: ВА854157

Див. також: 5.У.474

Підприємство, домашнє господарство — головні суб'єкти мікроекономіки

5.У.218. Економіка підприємства: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / Н. В. Шандова, Н. В. Мешкова-Кравченко, С. А. Латкіна; Херсонський нац. техн. ун-т. — Херсон: Вишемирський В. С., 2021. — 335 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 333-335. — укр.

Розкрито економічний механізм функціонування підприємства, враховуючи особливості сучасної законодавчої та нормативно-правової бази України. Досліджено роль підприємства у соціальноорієнтованій ринковій економіці. Наведено характеристику зовнішнього середовища господарювання підприємства. Особливу увагу приділено кадровій політиці, класифікації персоналу та формам і системі оплати праці. Охарактеризовано процес формування конкурентоспроможності та якості продукції. Розглянуто економічну безпеку і розвиток підприємства. Запропоновано науочну інтерпретацію теоретичного матеріалу у вигляді логічних схем, таблиць. Здійснено формування у здобувачів здатності застосовувати знання у процесі вирішення практичних завдань з економіки підприємства, що сприяють наведені приклади розв'язання практичних завдань, завдань для самостійного розв'язання. Наведено тести, які дозволяють провести контроль рівня засвоєння навчального матеріалу.

Шифр НБУВ: ВА855016

5.У.219. Офіс-менеджмент: навч.-метод. посіб. / В. Бліхар, М. Верескля, Н. Михаліцька; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 347 с.: рис., табл. — Бібліогр. в кінці тем, с. 337-347. — укр.

Розглянуто офіс-менеджмент у сучасній системі управління. Розкрито сутність управління. Увагу приділено школі наукового управління. Наведено сучасні концепції менеджменту. Описано особливості наукової організації управлінської праці. Розглянуто організацію сучасного та безпечного офісу як запоруку успішного бізнесу. Розкрито поняття офісу та його функціональних служб, види офісних робіт. Акцентовано на організації офісного простору. Описано ергономічні особливості забезпечення умов праці в офісах. Досліджено сучасні тенденції оформлення офісних приміщень тощо.

Шифр НБУВ: ВА854632

5.У.220. Сучасні аспекти менеджменту організацій: штучний інтелект у створенні креативної інформації для менеджерів: монографія / В. О. Петренко, Т. А. Фонарьова, К. М. Бушурев. — Дніпро: ІЮК ІОРСЕРВІС, 2020. — 69 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальну проблему формування креативної інформації з погляду системного та функціонального підходів із

застосуванням можливостей штучного інтелекту. Досліджено передумови виникнення поняття креативної інформації. Розглянуто аспекти її створення як шлях вирішення проблем інноваційного розвитку підприємства на різних функціональних рівнях, що зумовлює його успішну діяльність в умовах ринку. Запропоновано визначення поняття креативної інформації та її значення і місце у прийнятті ефективних управлінських рішень. Розглянуто формування на основі бенчмаркетингового підходу відповідної сучасної маркетингової інформаційної системи підприємства, яка розширює інформаційні ресурси організації та здатна створювати нові знання і забезпечувати обмін ними.

Шифр НБУВ: ВА854191

5.У.221. Теорія та філософія результативності функціонування підприємств як систем: оновлений погляд на шляхи реалізації функцій та управління / Н. В. Буреннікова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 190-196. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Мета роботи — окреслення функцій теорії результативності систем (зокрема, підприємств) за суттю, а також обґрунтування ролі показників складових результативності в ній у сучасних умовах розвитку систем. Висвітлено деякі питання теорії та філософії результативності функціонування підприємств як систем на підґрунті SEE-управління як засобу підвищення результативності процесів функціонування складних систем у контексті дефініції «кількість/якість» на основі вимірювання та оцінювання складових згаданої вище результативності з використанням критерію прогресивної результативності. Результати обчислень за моделями показників складових результативності із урахуванням значень критерію прогресивної результативності можуть сприяти обранню відповідної стратегії розвитку (поведінки) підприємства (активної, пасивної, активно-пасивної тощо). Підкреслено, що SEE-управління, яке засновано на авторських поняттях складових результативності, є засобом підвищення дієвості процесу функціонування складних динамічних систем (під яким розумітимемо сукупність його підпроцесів) з урахуванням ризиків в умовах негативного впливу зовнішнього середовища, зокрема локальних і глобальних кризових явищ в економіці. Наукову новизну результатів контент-аналізу та прикладних розвідок протягом понад 20 років становить описання суті аксіологічної та інших функцій теорії результативності, а також доповнення методологічної функції цієї теорії показниками складових результативності, що може сприяти покращенню управління системами різних типів та ієрархічних рівнів. Зазначене управління може здійснюватися з використанням такого сучасного підходу, як авторське SEE-управління, для здійснення якого презентовано певні індикатори та запропоновано здійснення відповідних управлінських SEE-дій у випадках різних ситуацій стосовно різноманітних значень показників складових результативності.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.222. Elaboration of an integral system of company management by developing corporate and safety culture / V. A. Tsopa, S. I. Cheberiachko, O. O. Yavorska, V. V. Hilpert, A. V. Yavorskyi // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 100-105. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Purpose — to develop a model of the integrated system for company management, basing on the integration of the quality control and labour safety systems that differs from the known ones by combination of the processes based on the increase in the level of corporate safety cultures within a company. Formation of the basis for integration of the quality control and labour safety systems relies on the complex use of system analysis methods that, in combination with Deming and Shewhart cycle and with the performance of corresponding estimation and analysis of the organizational and safety cultures, help plan the practices, procedures, and resources for stage-by-stage combination of the systems as well as maintain the obtained results. An approach for efficient development of the integrated management system has been proposed on the basis of the analysis of levels of organizational and safety cultures; in future, this will help select such tools and practices that will allow having painless stage-by-stage combination of the available systems of quality control and labour safety with the substantiation of the necessary recourses. It has been established that a key element of the combination is readiness and motivation of not only top management but also linear management and ordinary workers to accept new technologies, approaches, and practices aimed at integration of those cultures, which is provided by the efficient staff involvement by means of corresponding training and constant communication to form the risk-oriented thinking. A structure and model of the integrated system of quality and safety management as a unified interdependent mechanism have been proposed on the basis of the combination of organizational and safety cultures; that has allowed forming the unified principles for the development of a combined management system. The control parameters have been determined to identify stages of integration of the quality control and labour safety systems basing on the attitude to values and formed worldview as well as on the gaining the necessary competences by the workers.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.223. Evaluation and regulation of socio-economic efficiency of management systems / О. Komelina, M. Hunchenko // *Економіка і регіон.* — 2021. — № 1. — С. 68-74. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Методу присвячено вирішення проблем розвитку теоретичних і методичних основ оцінювання та регулювання соціально-економічної ефективності систем управління в сучасних умовах господарювання. Проведено аналіз сучасних теоретичних досліджень у цій сфері. Зроблено висновки щодо відсутності універсального підходу до оцінювання соціально-економічної ефективності систем управління. Пропонується: дотримуватися логіки системного підходу до розуміння суті та змісту підприємства, узагальнення показників соціально-економічної ефективності системи управління відповідно до структурних компонентів контролюючої та керуваної підсистем. Запропоновано систему показників соціально-економічної ефективності системи управління, що включає комплексну оцінку використання всіх ресурсів підприємства і містить усі загальноекономічні показники.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.224. Formation of an optimal portfolio of venture projects / I. A. Korkhina, V. O. Petrenko, V. L. Khomenko, V. O. Kulyk // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 128-132. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Purpose — development of a method for forming an optimal portfolio of venture projects taking into account risks, uncertainty in initial data and limited financial resources. To calculate the accuracy of forecasting prices, which are necessary for calculating the parameters of the stochastic optimization model for the formation of a portfolio of projects, we used the theory of random variables and regression analysis. The problem of choosing the optimal portfolio of venture projects was solved using stochastic mathematical programming. A model for creating an optimal portfolio of venture projects has been developed. It is a stochastic mathematical programming model that can be used to solve problems of investing in venture projects in the extractive industry. This model takes into account the risks associated with obtaining the expected income from the implementation of each venture project, the uncertainty in the initial data for calculating the income from the projects selected in the portfolio, as well as the limited funds required to finance the project portfolio. The stochastic optimization model for the formation of an optimal portfolio of projects, taking into account the peculiarities of venture projects, in particular, their high riskiness, has been significantly improved and adapted. The proposed model for the formation of an optimal portfolio of venture projects can be used at mining enterprises, whose development strategy involves the implementation of innovative, high-risk projects. The use of this model in strategic planning will allow an enterprise to receive the maximum income from venture projects in the face of a lack of financial resources, as well as instability of the innovation market.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.225. Methodological approach to economic analysis and control of enterprises under conditions of economic systems transformation / A. Viknianska, D. Kharynovych-Yavorska, M. Sahaidak, A. Zhavoronok, V. Filippov // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 150-157. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Purpose — to substantiate the methodological approach to the development of research components of the integrated system of complex economic analysis and internal control of the enterprise. The main methods of this research are statistical methods, the latter being used for processing of statistic data; methods of formalization and mathematical simulation used for development of conceptual analysis base to control the enterprise's activity. A complex model of diagnostics of enterprises' activity in a competitive environment is proposed, which is based on the methodology of complex economic analysis with the use of financial and non-financial indicators. To assess the competitive advantages of the enterprise, we offer an algorithm to calculate an integrated indicator of the level of its competitiveness using a balanced scoring system. In the course of research, the scientific and methodological approach to a complex evaluation of influence of a research component on development of competitive strategy of the enterprise was developed. Unlike the existing ones, this approach involves: — development of an integrated system of complex economic analysis and internal control over business processes of enterprises with the use of modern information technologies, which allows assessing their competitiveness, forming a development strategy; — methodical procedures of internal control of the enterprise with the use of financial and operational budgets and management reports based on a balanced scoring system, using CVP-analysis, which allows forming flexible budgets. The results of the study can be used by practitioners, scientists, government officials to monitor the development of the corporate architecture, to study enterprise development processes.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.226. The enterprise capital structure management model / K. Bagatska, T. Batrakova, H. Silakova, N. Klymash,

O. Viateks // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 110-115. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to create management algorithms for the enterprise's capital structure and mathematical formalization of optimization of this structure. To investigate the dynamics of changes in the share of profitable enterprises to assess, analyze and forecast changes in the capital structure of homogeneous groups of enterprises. Both empirical and theoretical methods of cognition are used to conduct the research. Methods of scientific observation and comparison are used to form the topic of scientific work, goals and objectives of the study. Methods of analysis and synthesis, induction and deduction, abstraction are used to determine the essential features of capital structure management. Methods of system structuring and modeling are used to create a mathematical model. The analogy method is used to find the weight factor of the objective function. The axiomatic method and the method of convergence from the abstract to the concrete were used for the practical application of the mathematical model, in particular, to analyze the dynamic index of related companies, stratified by size, industry, and so on. The dynamics of the preconditions for changing the capital structure is studied, the regularities of this change for groups of homogeneous enterprises are revealed. The uneven influence of the crisis on the approaches to the formation of capital structure in groups of homogeneous enterprises is revealed, and the reasons for this are investigated. The similarity of tendencies of formation of capital structure in groups of inhomogeneous enterprises is pointed out. A correlation was found between the decrease in the share of equity and a significant prevalence of external borrowing with an increase in net loss. Moreover, it is established that enterprises, whose total amount of equity and current liabilities is stable and comparable in size with external borrowing, show a decrease in losses. Algorithms for capital structure management and a mathematical model for optimizing capital structure are proposed. A method of comparative analysis of changes in capital structure for homogeneous groups of enterprises has been introduced, which provides an opportunity to assess the impact of external risks and crisis factors in the past and predict the necessary changes in capital structure during both the new crisis and after the crisis. The developed algorithms and mathematical model can be used in research and management practice to manage capital structure. Useful for different categories of professionals are approaches to the analysis of capital structure, the results of the analysis of the causes of change, the study on trends and their consequences for homogeneous enterprises.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.166

Макроекономіка

5.У.227. Забезпечення стійкого зростання національної економіки в умовах глобалізації: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. Ю. Головченко; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та розроблено концептуальні, теоретико-методичні та практичні рекомендації щодо забезпечення стійкого зростання національної економіки в умовах глобалізації. Одержано наукові результати, що сприятимуть підвищенню ефективному розвитку національної економіки. Сформовано методичні підходи до забезпечення сталих економічних моделей внутрішньогалузевих і міжгалузевих інтеграційних процесів у національному макроекономічному середовищі, спрямованих на стійкий розвиток господарської системи. Запропоновано моделювання індикаторів соціально-економічного зростання, які впливають на національну економіку. Розроблено механізм макроекономічного регулювання стійкого зростання національної економіки в адаптивних умовах. Обґрунтовано пріоритетні напрями зростання національної економіки в умовах глобалізації. Сформовано методичне забезпечення моделювання детермінантів державного регулювання відкритої економіки, яке спрямовано на композиційне регулювання процесів у макроекономічному середовищі з урахуванням перманентної турбулентності, впливу ризиків та надскладних, мультилатеральних і багаторівневих взаємозалежностей процесів глобалізації та державного регулювання.

Шифр НБУВ: РА446316

5.У.228. Менеджмент соціальної відповідальності у системі корпоративної культури підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. М. Надейко; Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів, 2021. — 20 с.: табл., рис. — укр.

Обґрунтовано та розроблено теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо менеджменту соціальної відповідальності у системі корпоративної культури підприємства. Науково обґрунтовано системний підхід до поняття корпоративної культури підприємства. Визначено теоретичні аспекти суті менеджменту соціальної відповідальності. Виокремлено та систематизовано структурні елементи системи корпоративної культури підприємства. Виокремлено основні етапи методики аналізу та здійснено аналіз рівня соціальної відповідальності вітчизняних

підприємств з метою ідентифікування факторів успіху. Оцінено стан менеджменту соціальної відповідальності на соціально орієнтованих підприємствах України у розрізі обсягів, якості здійснених заходів та їх ефективності. Акцентовано інструментарій оцінювання за внутрішніми векторами менеджменту соціальної відповідальності. У результаті чого сформовано векторну модель методики аналізу. Запропоновано форму інтегрованого нефінансового звіту із системою структурованих критеріїв у розрізі окремих векторів соціальної відповідальності. Наведено методичні рекомендації щодо його заповнення. Розроблено метод оптимізування ефективності менеджменту соціальної відповідальності на основі економіко-математичного моделювання з урахуванням умов — максимізації прибутку з метою формування резервів для досягнення стратегічних цілей підприємства та оптимізації витрат на соціальні заходи за всіма векторами соціальної відповідальності. Виявлено найвагоміші зовнішні очікування для соціально орієнтованих підприємств.

Шифр НБУВ: РА449100

5.У.229. Методичні рекомендації до виконання наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» / С. О. Біла, К. В. Сидоренко; Національний авіаційний університет. — Київ: Фенікс, 2021. — 61 с.: табл., рис. — укр.

Розглянуто очікувані результати написання наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку. Визначено обсяг, структуру та зміст наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку. Зазначено вибір теми наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку. Охарактеризовано послідовність його підготовки. Визначено написання наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку. Зазначено порядок захисту наскрізного міждисциплінарного курсового проекту зі сталого розвитку.

Шифр НБУВ: ВА853698

5.У.230. Соціальна відповідальність: навч. посіб. / О. В. Зибарева, Л. В. Вербівська; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 147 с.: іл. — Бібліогр.: с. 137-146. — укр.

Розкрито суть, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності. Описано особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку. Визначено місце соціальної відповідальності в діяльності підприємства. Наведено нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності; моделі корпоративної соціальної відповідальності та становлення різних типів корпоративної культури. Описано особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських реаліях. Розкрито суть соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців.

Шифр НБУВ: ВА854749

5.У.231. Соціологія економіки: підручник / М. П. Лукашевич, О. М. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор; Ужгородський нац. ун-т. — 2-ге вид., допов. і перероб. — Ужгород: РІК-У, 2021. — 294 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто основні категорії, об'єкт і предмет соціології економіки та особливості використання соціологічних методів у дослідженнях соціально-економічної діяльності. Здійснено ретроспективний аналіз становлення соціології економіки у світовій практиці та в Україні. У контексті ринкового реформування суспільства економічну галузь розкрито як сферу господарчої діяльності людини в господарчих групах, спільнотах і організаціях, що регулюється відповідними господарчими інститутами, власності, виробництва, підприємництва, домашнього господарства, розподілу, ринку та споживання, та здійснюється під впливами економічної культури та світу господарства.

Шифр НБУВ: ВА853182

5.У.232. Фіскальні дисбаланси та методичні підходи до їх оцінки / Ю. М. Савченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 219-228. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Узагальнено та систематизовано підходи до визначення суті фіскальних дисбалансів та їх видів, зокрема з урахуванням і без урахування аспекту можливих проблем у сфері фіскальної політики. Підкреслено також той факт, що при визначенні суті фіскальних дисбалансів важливо усвідомлювати різницю між бухгалтерськими та фінансовими термінами, оскільки і аналітика в даній термінології ґрунтується на різних методах оцінки фіскального дисбалансу. Проаналізовано такі детермінуючі фактори фіскальних дисбалансів, як внутрішня податкова конкуренція, перекладання податків і податковий дисбаланс у цілому. Охарактеризовано концепцію граничних витрат державних коштів як центральної концепцію у визначенні фіскальних дисбалансів. Крім традиційних типів фіскальних дисбалансів (вертикальний і горизонтальний) виокремлено також дисбаланс справедливості (за дослідженням науковця Долозіної І. Л.), який проявляється, зокрема, в ухиленні від сплати податків, уникненні сплати податків (включаючи агресивне податкове планування) та в нерівності за доходами. Наведено узагальнюючу класифікацію типів фіскальних дисбалансів з характеристикою причин і проявів їх виникнення. Систематизовано результати досліджень підходів до оцінки фіскальних дисбалансів і показників, які при цьому ви-

користовуються. Підкреслено той факт, що більшість наведених у роботі індикаторів оцінки фіскальних дисбалансів дослідники використовують для проведення панельного аналізу з метою виявлення впливу інструментів вирівнювання на різні території та групи платників податків.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 5.У.193, 5.У.214

Економічна географія

Економічна географія окремих країн (економіко-географічне країнознавство)

5.У.233. Публічне управління територіями: аналіз теоретичних підходів та моделей функціонування місцевого самоврядування у світі / І. В. Ярошенко, І. Б. Семигуліна // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 28-37. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

У кожній країні на рівні окремих територіальних одиниць формується своя власна система публічного управління, яка є індивідуальною під впливом національних, історичних, географічних, економічних та інших особливостей. Ознайомлення з різноманітним іноземним досвідом надає змогу виділити спільну характеристику в системі публічного управління, якою виступає функціонування в країнах інституту місцевого самоврядування. Функціонування продуктивної системи місцевого самоврядування є невід'ємним елементом будь-якої демократичної держави. Вибір у місцевому управлінні на користь чи то органів місцевого самоврядування, чи то органів державної влади залежить від переважуючої в національній політиці теорії місцевого самоврядування. Водночас вибір теорії та моделі впливає на дієвість місцевого самоуправління, його здатність забезпечувати та гарантувати права громади в цілому та інтереси кожного окремого жителя зокрема. Дослідження теоретичних засад публічного управління на місцевому рівні надає змогу утримати не тільки загальне бачення цього процесу, але й виділити його характерні особливості. Вивчення питання ефективності діяльності місцевого самоврядування різних країн та аналіз можливості застосування сучасних методів управління у вітчизняній системі місцевого самоврядування є актуальним для України у процесі триваючого реформування системи публічного управління та пошуку оптимальної моделі організації влади на місцевому рівні. Внаслідок складності, важливості та взаємозалежності з цілим колом інших соціально-економічних процесів питання теоретичних засад формування та функціонування місцевого самоврядування, визначення рівня децентралізації в системі публічного управління територіями постійно залишається в полі зору дослідників і практиків світу, що і визначає перспективність і актуальність вивчення зазначеної тематики.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.234. Фактори просторової оцінки комфортності городской среды крупного города / В. П. Сидоров, П. Ю. Ситников // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 223-232. — Бібліогр.: 13 назв. — рус.

Шифр НБУВ: Ж25176

Економічна географія України

5.У.235. Актуальні проблеми регіональних досліджень: матеріали V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 11 груд. 2020 р.) / ред.: В. Й. Лажнік; Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 355 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено статистичний аспект нового адміністративно-територіального устрою Харківської обл. Вивчено особливості тривалості і часових меж зимового сезону у Волинській обл. на початку ХХ ст. Розглянуто вплив демографічних чинників на формування обсягів трудових міграцій українців. Увагу приділено просторово-часовій динаміці міграційного руху населення в Україні. Проаналізовано чинники впливу на оптимізацію туристичної діяльності в столичних дестинаціях. Висвітлено перспективи розвитку сільського зеленого туризму в умовах глобальної пандемії. Досліджено сільський зелений туризм як альтернативний відпочинок в умовах пандемії (на прикладі Харківської області). Проаналізовано організаційно-фінансові механізми реалізації науково-дослідної політики Європейського Союзу.

Шифр НБУВ: ВА853554

5.У.236. Конфлікти в містах України: [монографія] / А. А. Мозговий; ред.: Л. Г. Руденко; НАН України, Інститут географії. — Київ: Наукова думка, 2021. — 219, [10] с.: рис., табл. — (Проект «Наукова книга»). — Бібліогр.: с. 199-220]. — укр.

Розроблено методологію суспільно-географічного дослідження конфліктогенності міського розвитку. Поглиблено існуючі підходи до систематики міських конфліктів та розробки в галузях структури й динаміки міських конфліктів. Розроблено комплекс індексів, які характеризують конфліктогенність міського розвитку. Запропоновано і апробовано авторську методику дослідження конфліктогенності міського розвитку на рівні великих міст України. Обґрунтовано напрями збалансованого (сталого) розвитку великих міст України з урахуванням конфліктогенності їх розвитку та імплементації «Цілей сталого розвитку 2030», зокрема в міській політиці України.

Шифр НБУВ: ВА855163

5.У.237. Модель міста як об'єкта ревіталізації / І. О. Дегтярєва, С. А. Горблюк // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 59-66. — Бібліогр.: 65 назв. — укр.

Досліджено проблему з'ясування складових моделі міста в контексті впровадження політики ревіталізації zdegradovanih міських територій. Установлено можливості застосування міждисциплінарного та системного підходів у дослідженні міста. Розглянуто дві базові моделі міста: місто як суспільно-територіальна система; місто як екосистема. На основі ієрархії потреб за А. Маслоу сформульовано завдання ревіталізації міста, які включають рівні потреб як мешканців zdegradovanih територій, так і міста в цілому. Запропоновано авторську модель міста як об'єкта ревіталізації. Акцентовано увагу на окресленні zdegradovanoї території та зони ревіталізації, чинниках розвитку та ревіталізації міста, зв'язках між діючими й zdegradovanimi локальними центрами ділової і громадської активності в місті.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.У.238. Регіональна економіка: навч. посіб. / Л. Є. Сімків; Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2020. — 237 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 226-237. — укр.

Проаналізовано стан, сучасні тенденції та окреслено проблеми розвитку регіональної економіки. Розкрито теоретичні основи регіональної економічної політики, її сутнісні характеристики, функції, складові та її вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Досліджено наявні тенденції та закономірності економічного розвитку регіонів, умови та можливості їх економічного зростання, яке можна вважати не тільки індикатором ефективності розвитку будь-якої економічної системи, а й індикатором якості економічних реформ.

Шифр НБУВ: ВА854180

5.У.239. Формування та розвиток регіонального ринку житлової нерухомості: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.05 / Н. Г. Тафій; Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено й обґрунтовано теоретико-методичні засади та науково-прикладні положення формування і розвитку регіональних ринків житлової нерухомості (РЖН) в Україні. Визначено поняття, структуру, особливості функціонування регіонального РЖН і його найбільш значущі ознаки. Сформульовано авторський підхід до сегментації РЖН. Узагальнено та структуровано чинники формування функціонування та розвитку регіонального РЖН. Розроблено методику комплексного оцінювання РЖН регіонів з урахуванням специфіки регіонів. Проведено аналіз чинників зовнішнього середовища формування та розвитку РЖН та визначено найважливіші з них. Здійснено дослідження стану й особливостей розвитку національного РЖН України. Сформовано групові індекси його розвитку та на їх основі обчислено інтегральні індекси, що надало можливість провести міжрегіональне порівняння і виділити кластери регіонів. Розроблено перспективні напрями удосконалення окремих аспектів функціонування та розвитку регіонального РЖН в контексті його трансформації на засадах партнерства, взаємодії, діджиталізованості, відкритості, клієнтоорієнтовано людиноцентричності.

Шифр НБУВ: РА445499

Природні умови та ресурси

5.У.240. Моделювання параметрів політики стійкого розвитку територіальних природно-господарських систем / Л. А. Горшкова, Є. В. Хлобистов // Екон. вісн. ун-ту Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 32-48. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Актуальність реформування територіального устрою в Україні була зумовлена тим, що адміністративно-територіальний устрій у країні не відповідав вимогам трансформаційних процесів і певною мірою був перешкодою перетворенням у державі, обмежуючи можливості здійснювати ефективну регіональну політику, і, як наслідок, стримував розвиток як територій, так і держави загалом. Одним з основних завдань здійснення адміністративно-територіальної реформи на субрегіональному рівні є забезпечення стійкості природно-господарських систем. Децентралізація має вирішити проблему низького рівня організації влади на місцевому рівні, малоєфективного управління суспільним розвитком, наявних диспропорцій та нерівності на регіональному рівні.

Отже існує необхідність методологічного обґрунтування процесу та умов забезпечення стійкості територій та ефективного використання їх природно-ресурсного та соціально-економічного потенціалу, як основи сталого розвитку національного господарства. Сучасними аспектами вирішення проблем децентралізації та реформування адміністративно-територіального устрою у країні займаються такі вчені, як Павлюк А. П., Олійник Д. І., Баталов О. А., Дацко О. І., Муркович Л. Л., Молодожен Ю. Б. та ін. Оскільки залишається актуальною проблема сталого розвитку країни та її територій, існує необхідність розробки методологічних засад оцінки рівня сталості природно-господарських систем як основи сталого, збалансованого розвитку територій та країни в цілому та формування концептуальних засад відповідної політики. Висновки: проведено дослідження динаміки взаємозв'язку між капітальними видатками на одну особу та власними доходами на одну особу з використанням діаграм розсіювання та функції взаємної кореляції на прикладі Запорізької та Херсонської обл. України. Встановлено наявність відповідних кореляційних залежностей. Проведено дослідження динаміки взаємозв'язку між капітальними видатками на одну особу та інфраструктурною субвенцією на одну особу з використанням діаграм розсіювання та функції взаємної кореляції на прикладі Запорізької та Херсонської обл. України. Встановлено наявність відповідних кореляційних залежностей. Доведено наявність спільних тенденцій для областей з різними щодо активності темпами децентралізації на першому етапі реформування на базовому рівні. На основі одержаних даних запропоновано методику оцінки рівня стійкості природно-господарських систем територіального рівня, в якій результуючим показником запропоновано вважати капітальні видатки (видатки розвитку) на одну особу, а факторами впливу власні доходи на одну особу та інфраструктурну субвенцію на одну особу. Побудовано моделі політики стабілізації, які забезпечать сталий розвиток територій на поточному етапі децентралізації, що охоплює базовий рівень. Доведено, що для забезпечення стійкості територій (на рівні області чи району) у довготривалій перспективі доцільним є поетапне використання таких типів політик (залежно від етапу реформування) щодо рівня капітальних видатків: політика пропорційної економічної стабілізації з відповідним попитом на капітальні інвестиції (капітальні видатки) та політика диференціальної стабілізації, за якої регулювання обсягів капітальних випадків пов'язано зі швидкістю зміни фінансових ресурсів (тобто використовується похідна). Проведено також моделювання третього варіанта, коли наявна нестача (дефіцит) фінансових ресурсів для розвитку територій, що потребує політики інтегральної стабілізації, коли обсяги капітальних випадків (попит на капітальні випадки) пропорційні величині дефіциту фінансових ресурсів. Доведено, що успішність подальших реформ у країні може бути забезпечена на сучасному етапі шляхом переходу від політики пропорційної економічної стабілізації до політики диференціальної стабілізації.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.241. Наукові підходи до оцінювання екосистемних послуг природоохоронних територій громад / І. В. Патока // Екон. вісн. ун-ту Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 48-57. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Оцінювання екосистем з точки зору їх внеску в людський добробут є одним з напрямів досягнення цілей сталого розвитку, а саме в межах реалізації цілей 14 та 15, тому є надзвичайно актуальним завданням при розробці стратегії розвитку територіальних громад. Наразі в Україні немає офіційної методики здійснення оцінювання екосистемних послуг, інтегрованої в систему управління. В даний час розроблено підходи до оцінки екосистем та їх послуг, що представлено в керівних міжнародних документах: Millennium Ecosystem Assessment (MEA), The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB), System of Environmental-Economic Accounting — Ecosystem Accounting. Final Draft. Залишаються малодослідженими питання формування методичних підходів до оцінювання вартості екосистемних послуг природоохоронних територій громад. В даному дослідженні поставлено завдання оцінити екосистемні послуги природоохоронної території громади, враховуючи культурні послуги (рекреація і туризм) та послуги по збереженню біорізноманіття. Застосовано методологічний підхід оцінювання загальної економічної вартості екосистем. На прикладі природоохоронної території НПП «Бузький Гард» в межах Благодатненської ОТГ Первомайського р-ну Миколаївської обл. розраховано вартість прямого та опосередкованого використання екосистемних послуг (розглядалися культурні послуги) та вартість існування (розглядалися послуги по збереженню біорізноманіття), а також загальну економічну вартість її екосистемних послуг. Результати мають вагоме практичне значення для територіального управління. Висновки: доведено, що вартість опосередкованого використання екосистемних послуг природоохоронної території громади та вартість її існування суттєво переважають вартість прямого використання.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.242. Редевелопмент промислових територій як спосіб створення нових засобів туристичної зацікавленості / І. М. Макачук, Ю. М. Колодич, К. В. Шевчук // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 7-12. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

У науковій літературі проблему реконструкції міських промислових зон розглянуто вченими переважно с точки зору архітектури та будівництва, економічному аспекту приділялося менше уваги. Закордонними вченими Пейсер Р., Арунінта А., Ха С., Дарда М., Девіс Т., Марголіс К. поняття «редевелопмент» досліджено достатньо широко, як у теоретичному плані, так і на основі прикладів конкретних міст. За останнє десятиліття деіндустріалізація великих міст набула широкого розголосу. Внаслідок скорочення виробництва з'явилися масштабні деградуючі промислові території з невикористовуваними будівлями, складськими приміщеннями та супутньої інфраструктурою. Просторова структура таких зон потребує послідовного перетворення на основі багатоцільового аналізу. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення робіт по реконцепції промислових зон, їх адаптації до сучасних умов функціонування міста та сталого розвитку. Редевелопмент має багатогранний ефект: вдосконалення архітектурно-планувального розвитку міста, появи нових земельних ресурсів, об'єктів нерухомості, робочих місць, перетворення та розвиток транспортної мережі, скорочення маятникової міграції, вирішення екологічних проблем і звісно залучення великої кількості туристів. Редевелопмент промислових територій — це перепрофілювання застарілих промислових та адміністративних будівель у відповідності до потреб сучасного ринку та суспільного розвитку. Так як туризм є галуззю, яка потребує потужного матеріального фонду, тож цілком очевидним є використання редевелопмента промислових територій саме в цілях розвитку туристичної інфраструктури. Одержані результати можуть бути використані при обґрунтуванні та реалізації редевелопменту промислових територій як способу створення нових засобів туристичної зацікавленості. Мета дослідження — проаналізувати позитивні та негативні сторони редевелопменту, обґрунтовано доцільність використання і необхідність оптимізації в майбутньому з метою розвитку туристичної інфраструктури. Предметом дослідження є розгляд проблемних питань, перехід та мотиваційних важелів при реалізації проєктів редевелопменту промислових зон. Отже, редевелопмент промислових зон може стати мотиваційним стимулом для інвесторів тільки за умов зацікавленості муніципалітету у цьому процесі. Саме редевелопмент пропонує комплексне вирішення питань, пов'язаних з перетворенням не затребуваних об'єктів промисловості чи нерационально використовуваних територій в нові, інвестиційно привабливі туристичні об'єкти.

Шифр НБУВ: Ж73720

Територіальний поділ праці. Розміщення продуктивних сил

5.У.243. Валовий регіональний продукт: исследование факторов влияния / Е. М. Карпенко, Ю. Ю. Рассеко // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 129-136. — Бібліогр.: 8 назв. — рус.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.244. Вплив транспортної інфраструктури на біорізноманіття: практичний посібник для країн Карпатського регіону / В. Главач, П. Андель, І. Ветровцова, І. Досталь, М. Странд, А.-Т. Башта, Б. Проць, Т. Ямелінець, А. Павелко, С. Матус, Д. Томенчук, К. Галікова, Б. Іммерова, Я. Кадлечік, Р. Мот, А. Сірані, Т. Томпсон, А. Вайперг; ред.: М. Галайко, Г. Гнатичин, М. Михалюк. — Дрогобич: Коло, 2019. — 225 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 219-225. — укр.

Увагу приділено оцінці впливу транспортної інфраструктури на біорізноманіття. Зазначено, що представлені дані спрямовані на вироблення управлінських рішень щодо зменшення негативного впливу транспортної інфраструктури на природу Карпат. Наведено аналіз сучасного стану справ розвитку транспортної інфраструктури, безпечної для довкілля в різних країнах Карпатського екорегіону; каталог заходів, які мають вирішальне значення для міграції тварин; огляд зацікавлених сторін, які впливають на процес розвитку інфраструктури. Подано рекомендації щодо сталого розвитку транспорту й оцінки впливу транспорту на довкілля.

Шифр НБУВ: СО37931

5.У.245. Інвестиційна діяльність на прикордонних територіях України та напрямки її активізації / І. П. Андрушків // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 59-64. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено напрямки активізації інвестиційної діяльності на прикордонних територіях України. Визначено проблеми та перспекоди для інвестиційної діяльності в прикордонних регіонах та окреслено напрямки її активізації. Зазначено, що в процесі міжнародного, у тому числі транскордонного, співробітництва прикордонні території відіграють визначну роль і мають специфічний статус. Регіони на сучасному етапі економічного розвитку

починають відігравати значну економічну, соціальну та технологічну роль у становленні територіальної інфраструктури кожної конкретної країни. Розглянуто поняття інвестицій, інвестиційного клімату, прикордонного регіону. Визначено фактори впливу на рівень інвестиційної привабливості прикордонних регіонів. Здійснено характеристику надходження капітальних інвестицій в прикордонні регіони України. Зазначено, що прикордонні регіони мають величезний потенціал щодо розвитку інвестиційної діяльності, а їх географічне розміщення створює додаткові переваги. Наведено пріоритетні напрями активізації інвестиційних процесів у прикордонних регіонах та пріоритетні напрями розвитку інвестиційного потенціалу, які б сприяли нарощенню інвестицій у прикордонних регіонах. Зроблено висновок про те, що інвестиції є домінуючим чинником соціально-економічного зростання прикордонних регіонів і держави загалом. На державному рівні мають бути створені умови, які сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості і, як результат, — активізації інвестиційної діяльності. Це забезпечить активну участь прикордонних регіонів України у процесах інтеграції до ЄС.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.246. Інвестиційно-інноваційне забезпечення розвитку регіону в умовах децентралізації: монографія / Ю. М. Погуляйко; Луцький нац. техн. ун-т. — Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2021. — 238, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 194-211. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та подано нове вирішення наукового завдання з розробки механізмів інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку регіонів в умовах децентралізації. Обґрунтовано концептуальні засади інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку регіону, методичні підходи до діагностики інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку регіонів, матричний підхід до типології інвестиційно-інноваційних стратегій розвитку регіонів на основі побудови поля взаємозв'язків рівнів інвестиційного та інноваційного забезпечення розвитку за підсумками інтегральних оцінок, підходи до ідентифікації передумов, основних форм та видів державно-приватного партнерства, що розглядаються як важливий інструмент інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку регіону в умовах поглиблення децентралізаційних процесів.

Шифр НБУВ: ВА854710

5.У.247. Кореляція основних показників економічного розвитку регіонів / І. З. Савчин, О. С. Царева // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 90-99. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Стабільність динаміки економічних явищ у регіональній економіці пов'язана із загальним рівнем економічного розвитку країни. Найбільш важливі дослідження базуються на результатах аналізування економіки розвинених країн. Сформульовано висновки щодо взаємозв'язку між диференціацією економіки й економічною стабільністю, а також між нестабільністю й економічним зростанням. Дослідження регіонального розвитку мають базуватися на комплексному та всеохоплюючому визначенні об'єкта управління — регіону. Підкреслено, що дослідження економічного розвитку регіонів набуває особливої актуальності в сучасних економічних умовах, коли в Україні відбуваються процеси децентралізації. Для дослідження стану економіки України на регіональному рівні запропоновано реалізувати методику, побудовану на основі методів синтезу та поступової конкретизації. Для формалізації результатів практичного застосування запропонованої методики досліджень використано загальноприйняті показники динаміки окремих напрямів розвитку економіки країни. Використання показників динаміки надало змогу виявити, з одного боку, довгострокові тенденції та тренди окремих елементів, а з іншого боку, — короткострокові зміни у процесах економічного зростання та розвитку. Використання побудованої регресійної моделі можна використовувати під час прогнозування значень ВВП на 1 особу в межах формування політики економічного розвитку регіонів. Продемонстровано, що аналізування схожості динаміки показників економіки регіонів (кореляції) та динаміки результатів їх економічної діяльності, розрахованих за показником ВРП на 1 особу, доцільно застосовувати під час обґрунтування положень політики економічного розвитку регіонів. Рекомендовано політику економічного розвитку регіонів будувати з урахуванням досвіду вищезгаданих областей у сфері економічного розвитку. Виявлено взаємозалежність, яка свідчить про підвищення частки ресурсної економіки та зниження частки економіки наукоємної, розвиток якої сприяє підвищенню добробуту населення країни.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.248. Региональное развитие: организационно-экономический механизм в условиях четвертой промышленной революции / М. А. Слонимская, Н. А. Дубко, Е. С. Веретенникова // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 144-155. — Бібліогр.: 33 назв. — рус.

Важливим фактором розвитку регіонів в умовах четвертої промислової революції є управління потоками інформації і знань між організаціями. Це надає змогу скористатися можливостями, прихованими в цифровій трансформації бізнес-спільноти та забезпечити перетворення, необхідні для переорієнтації розвитку на інклюзивний і стійке зростання. Управління

процесом впровадження технологій Індустрії 4.0 на основі ефективних державних і колективних стратегій відкриває можливості для регіонального розвитку, однак вимагає розробки спеціальних інструментів підтримки прийняття рішень, наукового обґрунтування моделі системної трансформації регіону, визначення основних стейкхолдерів і механізму їх взаємодії. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням територіального і регіонального розвитку в умовах четвертої промислової революції присвячено роботи таких дослідників як Гетц М. і Янковська Б. (Польща), Чіфоллі А. і Мушіо А. (Італія) та ін. Механізм залучення малого бізнесу в процес необхідної системної трансформації в умовах четвертої промислової революції досліджено мало. Мета даного дослідження — провести аналіз теорій регіонального розвитку за моделлю «Чотириланкова спіраль» на базі міжустановних інформаційних систем з метою впровадження технологій Індустрії 4.0. Запропоновано алгоритм розвитку електронної платформи від сайту кластера до інформаційної системи інтегрованих ланцюгів поставок на прикладі Новополицького інноваційно-промислового нафтохімічного кластера. Результати дослідження можуть бути використані в практичній діяльності організацій інфраструктури регіонального розвитку та підтримки малого бізнесу, в наукових і освітніх установах, в державному управлінні. Одержати бажаний ефект у вигляді підвищення конкурентоспроможності регіонів в умовах четвертої промислової революції можна за умови формування територіальних мережевих зв'язків, інноваційних мереж на основі парадигми відкритих інновацій та галузевих інтегрованих ланцюгів поставок, для чого необхідні відповідні інституційні умови.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.249. Рівень здоров'я та фактори, що впливають на позицію регіону за цим показником у рейтингах / Н. Є. Летуновська // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 127-136. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Проаналізовано позицію України в низці міжнародних рейтингів, що визначають рівень розвитку регіону та якість добробуту населення. Прیدлено увагу аналізу показника усвідомлення рівня здоров'я, який одержують у межах опитування населення конкретної країни. Зроблено порівняння міжнародних рейтингів добробуту за наявністю чи відсутністю складової здоров'я в них при розрахунку інтегрального показника. Розкрито статистичну інформацію щодо значень цього показника в низці країн європейського регіону та в Україні. Наведено результати опитувань громадськості щодо соціально-економічного становища українських регіонів. Рівень здоров'я обрано як категоріальний фактор, залежність якого від певних чинників визначено в середовищі програми Statistica.10 за допомогою однофакторного дисперсійного аналізу по чергово для сформованих чотирьох груп країн, проранжованих відповідно до значення індексу рівня самоусвідомленого здоров'я. Аналіз проводився від групи країн з найвищим значенням індексу до країн з найнижчими значеннями: залежність між цим показником і рівнем споживання фруктів та ягід; кількістю органічних господарств і витратами на охорону здоров'я в аналізованій країні. Визначено статистичну цільову залежність між рівнем усвідомлення здоров'я та здоровим споживанням серед населення країни. Для індикатора «Кількість органічних господарств» справджується залежність лише для груп країн з нижчими позиціями в рейтингу рівня здоров'я. З підвищенням позицій у рейтингах цей фактор не є показовим і не впливає на ранжування. Зроблено висновок стосовно того, що поведінка населення, мотивація до здорового способу життя є високозначущими для формування здорового середовища в регіоні. Здійснений бібліометричний аналіз визначив подальші наукові розробки автора у визначенні ролі громадського здоров'я у формуванні добробуту регіону та територіального бренду.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.250. Світовий досвід формування регіональної політики сталого розвитку: монографія / А. П. Лелеченко; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ: МАУП, 2020. — 120 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 110-120. — укр.

Наведено інформацію щодо світового досвіду формування регіональної політики сталого розвитку як якісної нової фази постіндустріального суспільства, в якому соціально-економічний прогрес має втілюватися не так у нарощуванні обсягу вироблених матеріальних благ, як у зміні ставлення людини до самої себе і свого місця в навколишньому світі. Висвітлено стратегічні пріоритети регіональної політики сталого розвитку в країнах ЄС. Надано характеристики формування регіональної політики сталого розвитку в США, Канаді та інших країнах світу.

Шифр НБУВ: СО37925

5.У.251. Складові конкурентоспроможності приморського регіону / А. П. Безхлібна // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 48-54. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто проблеми визначення елементів конкурентоспроможності приморських регіонів. Виконано теоретичне узагальнення та порівняння елементів конкурентоспроможності за теоріями А. Маслоу (піраміда потреб та її інтерпретація щодо конкурентоспроможності регіону), М. Портера (модель п'яти сил конкуренції). Запропоновано розуміння механізму конкурентоспроможності приморських регіонів як взаємодії елементів: адміністрування, території, людей та процесів. Описано структуру конкурентоспроможності приморських регіонів. Зазначено, що їх специфіка полягає у забезпеченні конкурентної інфраструктури, туристсько-рекреаційного комплексу, комплексу природоохоронних та екосистемних заходів. Таким чином, описано елементи регіональної конкурентоспроможності (територія, люди, процеси, адміністрування й механізм взаємодії) та надано характеристику кожному з них. Територія регіону є «виправленою» умовою конкурентоспроможності й не може бути об'єктивно зміненою. Для аналізу цього елемента необхідно підходити з точки зору розміщення продуктивних сил, обробки та видобутку. Людські ресурси є «жорсткою» умовою конкурентоспроможності, тобто піддаються впливу й коригуванню, але з плином часу. Важливий показник цього елемента — індекс людського розвитку. Процеси відображають власне всі господарсько-економічні процеси створення, обміну, розподілу та споживання доданої вартості в регіоні. Будучи «жорстким» показником, цей елемент відображає продуктивність економіки регіону, його інноваційно-інвестиційний потенціал. Адміністрування є «м'яким» елементом конкурентоспроможності регіону й ґрунтується на розробленні та виконанні стратегічних регіональних рішень, затверджених регіональними й місцевими органами влади. Вивчення специфіки елементів конкурентоспроможності приморських регіонів надасть змогу удосконалити механізм взаємозв'язків між вищезазначеними елементами. Розглянуто структуру конкурентоспроможності приморського регіону надає можливість через систему елементів зрозуміти її специфіку та вплив на національну конкурентоспроможність.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.252. Суспільно-географічні аспекти формування Східноєвропейського газового хабу: автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02 / М. А. Ярошевич; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Із суспільно-географічних позицій обґрунтовано можливість формування Східноєвропейського газового хабу (СЄГХ) на базі підземних сховищ газу (ПСГ) Західного регіону України (ЗРУ). Розкрито суспільно-географічну суть транспортної інфраструктури. Проведено аналіз природно-ресурсної бази ЗРУ. Висвітлено вплив соціально-економічного чинника на формування майбутнього газового хабу. Визначено історико-географічні передумови формування СЄГХ. Досліджено історію розвитку газової промисловості у ЗРУ, а також висвітлено історію встановлення трубопровідного транспорту у регіоні. З'ясовано геопросторові аспекти формування газового хабу у межах ЗРУ. Виявлено два підходи до вивчення газових хабів: об'єктивний, який ґрунтується на аналізі статистичних даних і показників; та суб'єктивний, який характеризується політикою ЄС відносно того чи іншого хабу та візіїю єдиного енергетичного ринку ЄС. Проаналізовано геопросторовий розподіл потужностей зберігання газу. Проведено характеристику підземних сховищ газу ЗРУ, встановлено зв'язок кожного газового сховища із прилеглими газопроводами. Охарактеризовано управлінську систему провідного підприємства паливно-енергетичного комплексу країни — групи «Нафтогаз». Висвітлено поточний процес внутрішньої реструктуризації відповідно до вимог Третього енергетичного пакету ЄС. Шляхом детального вивчення Енергетичної стратегії України до 2035 р. конкретизовано та деталізовано наявні проблеми газотранспортної системи України і пов'язані із цим ризики формування СЄГХ.

Шифр НБУВ: РА446237

5.У.253. Управління регіональним розвитком: навч. посіб. / Л. Є. Сімків; Івано-Франківський нац. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2021. — 340 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 316-340. — укр.

Висвітлено теоретичні засади управління регіональним розвитком в Україні. Проаналізовано стан, сучасні тенденції та окреслено проблеми розвитку регіонів. Розкрито теоретичні основи регіональної економічної політики та її вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. Досліджено регіональні стратегії в системі управління розвитку території. Розкрито особливості управління розвитком виробничої та соціальної інфраструктури, яку слід розглядати як базову умову для започаткування та успішного ведення бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА854196

5.У.254. Формування оптимальної територіальної структури регіонального господарювання: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.05 / Л. М. Василюшина; Черкаський держ. технол. ун-т. — Черкаси, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо формування оптимальної територіальної структури регіонального господарювання. Досліджено генезис розвитку територіальної структури

регіонального господарювання та уточнено суть територіальної структури регіонального господарювання. Обґрунтовано роль кластерів як компоненти територіальної структури регіонального господарювання. Розроблено методичний підхід до формування оптимальної територіальної структури регіонального господарювання. Узагальнено зарубіжний досвід формування територіальних структур. Проведено оцінювання організаційно-економічних передумов територіальної кластеризації. Проаналізовано фінансові передумови територіальної кластеризації. Визначено концептуальні засади формування територіальної структури регіонального господарювання. Розроблено концептуальні моделі організаційно-економічного та фінансового забезпечення формування територіальної структури. Запропоновано науковий підхід до моделювання територіальної структури регіонального господарювання, якого орієнтовано на створення крос-кластера як одиниці територіальної структури.

Шифр НБУВ: РА446514

Див. також: 5.У.329, 5.У.426

Економічна статистика. Облік. Економічний аналіз

Облік. Аудит

5.У.255. Захист мовної інформації з використанням систем активного звукопридушення / С. Лізунов, Є. Філобок // Захист інформації. — 2021. — 23, № 1. — С. 20-25. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Зазвичай, для усунення просочування інформації по акустичному каналу, застосовують або звукоізоляцію, або генератори корельованих акустичних перешкод. У першому випадку (пасивний метод) потрібні значні витрати часу на проведення робіт по звукоізоляції. У другому випадку (активний метод) наявність генераторів шуму створює дискомфорт при проведенні переговорів. Саме випромінювання є демаскуючою ознакою, що полегшує зловмисникам визначити час і місце переговорів. Недоліки обох перелічених вище методів можуть бути зменшені при застосуванні систем активного пригнічення акустичних шумів (Active Noise Control, Active Noise Cancellation, ANC, Active Noise Reduction, ANR). Системи такого активного шумозаглушення ґрунтуються на процесі інтерференції хвиль. Попри те, що сам по собі метод надає змогу ефективно пригнічувати навколишні звуки, реальні пристрої не завжди справляються з цим завданням, особливо з акустичними коливаннями з частотою більше тисячі Герц. Річ у тому, що на рестрації звуку і обчислення протилежної хвилі у мікроконтролера йде деякий час. Через це звук, що випускається ним, вже не повністю протилежний до звуку, що входить, а відстає від нього по фазі. Цей недолік можна зменшити, якщо сигнал, який потрібно подавити, подавати на вхід такого пристрою по електричному або електромагнітному каналу. Завдяки тому, що електричний сигнал поширюється швидше за звук, прилад починає обробляти сигнал ще до його приходу у вигляді акустичної хвилі. Шумозаглушення таких систем працює для звуків з частотою до 4 кГц, що є досить прийнятним для спектру мовної інформації. Таким чином, на межах контрольованої зони можна знизити рівень акустичних хвиль від джерел режимної інформації до безпечної величини. Такі системи можна також з успіхом використовувати в режимних приміщеннях, де циркуляція акустичної (мовної) інформації заборонена взагалі.

Шифр НБУВ: Ж22801

5.У.256. Обліково-аналітичне забезпечення управління діяльністю недержавних пенсійних фондів в Україні: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.09 / М. О. Цибульник; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю недержавних пенсійних фондів (НПФ) в Україні. Визначено суть, роль, завдання та значення діяльності НПФ як об'єкта обліку й аналізу в Україні та в світі. Запропоновано визначення та розроблено модель системи обліково-аналітичного забезпечення управління діяльністю НПФ. Удосконалено методику обліку в НПФ з розробкою облікової моделі діяльності НПФ. Деталізовано класифікацію активів і пасивів, надано пропозиції щодо підходів до оцінки активів НПФ. Удосконалено методичні підходи до розкриття інформації у фінансовій звітності НПФ, зокрема удосконалено форму № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» і форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; запропоновано Проект форми № 4 «Звіт про власний капітал» для НПФ. Виокремлено новітні підходи до аналізу діяльності НПФ, зокрема запропоновано використання інтегрального індексу «Zombie» для оцінки банків-зберігачів; адаптованих до специфіки

функціонування НПФ показників стійкості Херста та сукупного середньорічного темпу зростання (Compound annual growth rate) для визначення тенденцій розвитку НПЗ в Україні.

Шифр НБУВ: РА449104

5.У.257. Основи бухгалтерського обліку: [навч. посіб.] / В. К. Орлова, Л. І. Галюк, С. М. Кафка, О. С. Степанюк, С. В. Хома, Ю. В. Чучук; ред.: В. К. Орлова; Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. — 231 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 231. — укр.

Досліджено основи бухгалтерської професії. Висвітлено форми подання фінансової інформації. Наведено популярне викладення досить складного предмету, може іноді занадто популярне, однак, викладено тут, не зважаючи на спрощену подачу матеріалу, цілком достатньо, щоб пізнати основи бухгалтерського обліку і в подальшому стати висококваліфікованим спеціалістом в сфері бухгалтерського обліку. Розглянуто принципи бухгалтерського обліку і звітності в Україні. Здійснено класифікацію господарських операцій за їх впливом на бухгалтерський баланс. Розглянуто структуру плану рахунків. Проаналізовано основні блок-схеми бухгалтерського обліку як системи.

Шифр НБУВ: ВС68673

5.У.258. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах цифровізації господарських та управлінських процесів / В. І. Кузь // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 197-204. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мега роботи — дослідження й оцінка теоретичних положень розвитку системи бухгалтерського обліку в умовах цифровізації господарських і управлінських процесів, а також ідентифікація змін базових параметрів функціонування досліджуваної інформаційної системи. Уточнено мету бухгалтерського обліку, виходячи із поділу користувачів облікової інформації на зовнішніх і внутрішніх; обґрунтовано можливість, при застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій, виконання досліджуваною інформаційною системою консолідаційної, креативної та прогностичної функцій, що забезпечить підвищення релевантності облікових даних. Визначено перелік об'єктів обліку (цифрові дані, криптоактиви, нематеріальні активи, нові види розрахунків, соціальні й екологічні активи, якісні критерії провадження окремих видів фінансово-господарської діяльності), ідентифікація яких зумовлена цифровізацією господарських і управлінських об'єктів, а також систему методів і підходів для їх інформаційного оброблення та відповідного розкриття інформації. Доведено, що використання цифрових технологій не тільки сприяє підвищенню оперативності оброблення інформації, але й забезпечує її достовірність, адже спрощує процедури визначення справедливої вартості, надає змогу управлінському персоналу оперувати значними масивами даних при прийнятті управлінських рішень. Окреслено нові вимоги до професійних компетенцій облікових працівників (гнучкість у навчанні, налагодження та підтримання ділових комунікацій, інноваційні методи обробки даних обліку, контроль та аналіз за допомогою програмних продуктів, програмування та налагодження функціонування програмних продуктів із ведення обліку відповідно до особливостей провадження господарських процесів та інформаційних запитів користувачів), що визначені потребами активного застосування інформаційно-комунікаційних технологій в обліковому та управлінському процесі.

Шифр НБУВ: Ж14572

Облік та аудит в окремих країнах

5.У.259. Розвиток документування аудиторських процедур та контроль якості аудиторських послуг у сільському господарстві: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.09 / Ю. В. Бондар; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ, 2020. — 19 с.: рис. — укр.

Увагу приділено розвитку теоретичних засад і формуванню організаційно-методичних положень документування аудиторських процедур і контролю якості аудиторських послуг з урахуванням галузевих аспектів діяльності замовників аудиту. Розкрито суть категорії «документування аудиторських процедур», компонентну наповненість категорії «якість аудиту». Виявлено інституціональний базис взаємозв'язку документування та контролю якості аудиту. Ідентифіковано ключові бар'єри розвитку документування аудиторських процедур. Наведено пропозиції щодо підвищення ефективності контролю якості аудиторських послуг через стимулювання об'єднання аудиторів та аудиторських фірм в аудиторські мережі та/або громадські організації. Розроблено документи для фіксації суттєвих помилок, установлених при аудиті сільськогосподарського бізнесу. Запропоновано порядок внутрішньофірмової і внутрішньогрупової атестації аудиторів агробізнесу та створення онлайн-платформи для формування і зберігання робочих документів аудиторів на базі Інтернет-ресурсів Аудиторської палати України (АПУ).

Шифр НБУВ: РА445906

5.У.260. Accounting as an integral part of financial and economic assessment of business entities / H. Kryshchal, M. Bodretskyi, M. Koval, H. Skyba, A. Kozlova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 3. — С. 162-166. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to determine the impact of accounting for the activities of economic entities on the general state of financial and economic activities of mining enterprises on the basis of the statistical method of analysis. The theoretical and methodological basis of this study includes scientific works by national and foreign scientists in terms of formation of the accounting system of enterprises (economic entities), legislative and regulatory documents which regulate accounting. The study used a set of general and special methods of cognition: content analysis, logical generalization, quantitative and qualitative comparison, scientific abstraction and systematization. It is established that in the conditions of the growing national economy there occurs dynamic strengthening of the influence of science and R&D on the socioeconomic development of the country. It is proposed to consider accounting as a component of financial and economic evaluation of business entities. The financial analysis of activities of 40 leaders of the mining industry market of the world is provided. The study analyzed the financial and economic condition of economic entities and provided recommendations in terms of management and accounting. In contrast to the existing ones, these recommendations are as follows: formation, composition, powers and procedure of enterprise committees; the role of the works council in ensuring the effective functioning of the internal control system at the enterprise; implementation of an effective remuneration policy; disclosure of corporate management information by enterprises. It has been proven that the mining industry, along with the oil and gas industry, distributes more of its revenues to the state than any other sector of the economy. This is due to the fact that in addition to direct and indirect taxes, mining companies pay significant amounts of royalties in the form of resource rents for non-renewable resources. The results of the study can be used by practitioners, scientists, civil servants (the Ministry of Education and Science of Ukraine and its structural units, local governments in the field of education and science) to monitor economic development and improve state regulatory impact on economic entities.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.261. Evaluation of information disclosure in annual reports of extractive industry companies / E. A. Fedorova, Yu. I. Grishchenko, A. V. Grishchenko, P. A. Drogovoz // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 172-176. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Purpose — to assess how public annual reports of Russian extractive industry issuers comply with the requirements for disclosure of information. To examine how the introduction of Corporate Governance Code affects the level of information disclosure in extractive industries. The paper presents the dictionary compiled by the authors using text analysis. The dictionary contains 186 terms which are to be disclosed in compliance with the requirements of Russian law. To evaluate the level of information disclosure in annual reports of extractive industry issuers, the authors calculate mandatory disclosure index. In this work, based on the standards for disclosing non-financial information in public annual reports of issuers, the following results were obtained: 1. On the basis of regulatory enactments, key terms are identified that are subject to mandatory disclosure in the annual report of the issuer. 2. A methodology is developed for assessing the level of disclosure of non-financial information on the selected blocks based on textual analysis. 3. Assessment of information disclosure in the public annual reports of mining companies in accordance with the legislation of the Russian Federation was carried out. The rating of information disclosure has been built. The authors are the first to assess mandatory disclosure in 120 public annual reports of 12 largest extractive industry companies whose shares were traded in Moscow Exchange from 2009 to 2018. On the basis of regulatory enactments, key terms are identified that are subject to mandatory disclosure in the annual report of the issuer. A methodology is developed for assessing the level of disclosure of non-financial information on the selected blocks based on textual analysis. The assessment of information disclosure in the public annual reports of mining companies in accordance with the legislation of the Russian Federation was carried out. The created library in Package R enables to evaluate disclosure of information in public annual reports for any period.

Шифр НБУВ: Ж16377

Бухгалтерський облік в Україні

5.У.262. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна, О. М. Костенко, О. П. Новікова; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2021. — 387 с.: рис., табл. — (Серія «На допомогу студенту УДФС»; т. 94). — Бібліогр.: с. 357-364. — укр.

Розглянуто теоретичні основи бухгалтерського обліку, визначено його суть і прикладний зміст основних облікових категорій. Вміщено практичний матеріал і завдання для самостійного опрацювання, які забезпечать набуття навичок і вмій щодо застосування на практиці основних методів, способів і засобів одержання, зберігання та обробки інформації; складання первинних документів і реєстрів обліку; використання набутих знань з метою складання фінансової звітності.

Шифр НБУВ: ВА854174

5.У.263. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. VII Міжнародна науково-практична конференція, м. Чернігів, 27 листопада 2021 р.: тези доп. / нац. ун-т «Чернігівська політехніка», Батурський держ. ун-т імені Шота Руставелі, Господарська академія імені Д. А. Ценова, Університет Витовта Великого, UAB «Litimeksa», S K Biobiz Pvt Ltd. — Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. — 167 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми обліку, оподаткування, аналізу й аудиту в системі управління підприємством. Розглянуто національний та міжнародний досвід і напрями розвитку бухгалтерського обліку як науки та практичної діяльності. Розкрито методичні аспекти розрахунку середньої заробітної плати в Україні. Досліджено проблеми та перспективи модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі. Вивчено можливості удосконалення управлінського обліку фінансових результатів науково-виробничих центрів стандартизації, метрології та сертифікації України. Висвітлено проблеми формування амортизаційної політики в контексті раціональної організації обліку. Увагу приділено автоматизації обліку виробничих запасів малих підприємств, нормативно-правовим основам аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств. Досліджено зарубіжний досвід організації контролю закупівель за державні кошти. Розкрито особливості обліково-інформаційного забезпечення організації розрахунків з різними кредиторами.

Шифр НБУВ: ВА853610

5.У.264. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В. С. Лень, О. Ю. Акименко, О. І. Волот, В. В. Гливенко, К. В. Гнедін, Т. А. Гоголь, М. Б. Жолобецька, Т. В. Клименко, В. А. Нехай, Ю. М. Перетятко, О. С. Сагун, О. О. Сидоренко; ред.: В. С. Лень; Нац. ун-т «Чернігівська політехніка». — Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. — 663 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 652-660. — укр.

Викладено питання організації бухгалтерського обліку на підприємствах усіх форм власності. Розглянуто питання для самопідготовки, самоконтролю та тести, що надає змогу їх використовувати в навчальному процесі для набуття практичних навичок, поточного та завершального (у тому числі тестового) контролю знань студентів.

Шифр НБУВ: ВА853155

5.У.265. Становлення і розвиток теоретичних бухгалтерських знань і рахівничої практики на західноукраїнських землях (XIX — середина XX ст.): монографія / І. Й. Яремко, О. С. Лемішовська; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2021. — 232 с.: іл. — Бібліогр.: с. 168-206. — укр.

Наведено результати дослідження організації рахівничої практики. Проаналізовано теоретичні напрацювання у бухгалтерській сфері й організаційні і змістові аспекти підготовки бухгалтерських кадрів на західноукраїнських землях. Історико-бухгалтерська розвідка охоплює вказані об'єкти дослідження за період з початку XIX і до середини XX ст. Матеріали базуються на інформації, одержаній в результаті пошуків, систематизації, узагальнення та оцінки друкованих праць, виданих на території Східної Галичини, а також архівних документах з бухгалтерського обліку та дотичних до розглядуваної тематики джерел інформації. Подано історіографію регіонального розвитку бухгалтерської сфери у системі господарського та інституційного середовища краю. Увагу приділено результатам оцінених бухгалтерських посібників і підручників та змістові й організаційні аспекти фахового бухгалтерського навчання. Проналізовано чисельні інформаційні джерела, які розкривають раніше невідомі сторінки історії бухгалтерської сфери на тлі еволюції суспільно-економічного середовища краю.

Шифр НБУВ: ВС68896

Бухгалтерський облік в цілому

5.У.266. Інтегровані системи обліку і звітності в корпоративному управлінні: теорія, методологія, організація: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.09 / П. О. Куцик; Державна служба статистики України, Національна академія статистики, обліку та аудиту. — Київ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено напрями реформування і гармонізації вітчизняного бухгалтерського обліку та фінансової звітності до вимог міжнародних стандартів. Доведено важливість розвитку методології обліку й облікових систем на основі бізнес-аналітики й управління знаннями, а також реалізації обліково-контрольних процедур при використанні сучасних систем управління ресурсами

підприємства, технології реального часу і хмаринних обчислень. Обґрунтовано уніфікацію систем обліку і процесів підготовки звітності суб'єктами корпоративного управління, з відображенням у ній бізнес-моделей, та формування на їх основі прогнозних показників діяльності суб'єктів. Досліджено інтегрування облікової функції у систему контролінгу, оцінку ефективності його в корпоративному управлінні та використання розробленого аналітичного інструментарію інтегрованої звітності у системі діагностики підприємств. Запропоновано підходи до організації впровадження інтегрованої системи обліку та звітності в корпоративних об'єднаннях, розробки внутрішніх регламентів і стандартів та оптимізації документообігу в обліково-контрольному контурі управління ними.

Шифр НБУВ: RA446966

5.У.267. Методологія бухгалтерського обліку і державного контролю операцій з віртуальними грошовими коштами: монографія / А. А. Макурін; Харківський держ. ун-т харчування та торгівлі, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 438 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 398-438. — укр.

Наведено результати дослідження питань теоретичних, методологічних і організаційних положень системи бухгалтерського обліку та державного контролю операцій з віртуальними грошовими коштами. Запропоновано підходи узагальнення й ідентифікації віртуальних активів. Сформовано етапи управління цифровими активами на підприємстві. Увагу приділено питанням державного регулювання віртуальних грошових активів з метою ідентифікації та оподаткування таких активів.

Шифр НБУВ: BA854215

5.У.268. Облік та аудит інвестицій в необоротні активи підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / А. В. Снеткова; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано тенденції інвестування, структури, динаміки й обсягів капітальних інвестицій, кон'юнктури ринку олійно-жирової продукції. Дослідження зв'язку інвестиційних та інноваційних процесів виробництва із цілями сталого розвитку виявило необхідність переосмислення теоретичних і методичних підходів до трактування категорії «інвестиції» та об'єкта інвестування «необоротні активи». У ході дослідження уточнено дефініції понятійного апарату з інвестування та підходи до класифікації інвестицій. Запропоновано створення єдиного інформаційно-комунікаційного середовища для підприємств олійно-жирової промисловості, яке надасть можливість прозоро розкривати всі можливості формування власних і залучених ресурсів для розробки й оновлення необоротних активів з метою досягнення економічного, соціального й екологічного ефектів. Удосконалено методичні й організаційні аспекти обліку й аудиту інвестицій в необоротні активи підприємств, зважаючи на галузеву специфіку суб'єктів господарювання олійно-жирової промисловості України.

Шифр НБУВ: RA449084

Бухгалтерський облік у галузях народного господарства

5.У.269. Аналіз впровадження та використання систем автоматизації бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах: / К. І. Сімаков, В. І. Рудман // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 209-215. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено особливості класифікаційної характеристики програмного забезпечення для автоматизації системи бухгалтерського обліку вітчизняних підприємств, а також систематизовано основні вимоги для забезпечення раціонального вибору даного програмного забезпечення з урахуванням особливостей діяльності конкретного підприємства. Проведено порівняльний аналіз основних програмних продуктів для автоматизації процедур бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах. Представлено характеристику особливостей використання різних програмних продуктів автоматизації бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах різних галузей економіки. Розкрито ряд основних переваг від здійснення ефективного процесу автоматизації процедур бухгалтерського обліку для забезпечення підвищення прибутковості та економічного зростання підприємств України. Виділено найбільш популярні програмні продукти для проведення аудиту нематеріальних активів. Окреслено обліковий механізм в автоматизованому середовищі з формування інформаційної бази про наявність нематеріальних активів.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.270. Бухгалтерський облік послуг в сфері безпеки бізнесу: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / О. Ю. Широкопояс; «Житомирська політехніка», держ. ун-т. — Житомир, 2020. — 21 с.: табл. — укр.

Запропоновано тлумачення поняття послуги в сфері безпеки бізнесу (ББ) та її видів, в частині теоретичних положень. Розроблено моделі послуг в сфері ББ як об'єкта бухгалтерського обліку та управління. Розкрито методичні та організаційні положення облікового відображення послуг в цій сфері в частині регламентації бухгалтерського обліку, формування облікової політики та організації аналітичного обліку. Розвинено методичні

положення калькулювання собівартості послуг через формування класифікатора витрат та їх розподілу за видами та елементами бізнесу, а також розробки форм калькуляції та механізму розподілу загальновиробничих витрат. Удосконалено порядок відображення послуг у сфері ББ на рахунках бухгалтерського обліку та у звітності.

Шифр НБУВ: RA446906

5.У.271. Методологія та організація обліку нематеріальних активів: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.09 / В. В. Ясишена; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Визначено соціально-економічні концепції розвитку економічних формацій в історичному розрізі та їх вплив на еволюцію нематеріальних активів. Розкрито суть понять «нематеріальні активи», «інтелектуальний капітал», «внутрішній гудвіл» з визначенням їх місця і ролі в економіці. Встановлено основні аспекти визнання нематеріальних активів і удосконалено їх класифікацію. Порівняно і систематизовано об'єкти нематеріальних активів, підходи і методи їх оцінки, наведені в регламентах оцінки і обліку різних рівнів стандартизації. Розроблено положення облікової політики підприємства в частині нематеріальних активів. Досліджено методи бухгалтерського обліку та ідентифіковано їх вплив на облікову практику та формування показників звітності щодо нематеріальних активів і гудвілу. Сформовано методологічні та організаційні положення амортизаційної політики нематеріальних активів. Розкрито відмінності між внутрішнім і зовнішнім гудвілом з виокремленням внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на їх формування. Розроблено організаційні засади формування інформаційної бази щодо нематеріальних й інтелектуальних активів у системі управлінського обліку. Визначено основні складові інтелектуальних активів із встановленням аналітичних рахунків до них. Сформовано концептуальні основи комплексної моделі обліку нематеріальних активів і об'єктів, пов'язаних з ними, для підприємств харчової промисловості.

Шифр НБУВ: RA446553

5.У.272. Облік на підприємствах нафтогазової промисловості за МСФЗ: навч. посіб. [для студентів спец. 071 «Облік і оподаткування»] / В. К. Орлова, Л. І. Галюк, Т. М. Гриценко, Т. І. Долішня, С. М. Кафка, У. З. Костюк, Т. В. Савчук, О. С. Степанюк, С. В. Хома, Ю. В. Чучук; ред.: В. К. Орлова, С. М. Кафка; Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. — 287 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 274-275. — укр.

Досліджено основні особливості обліку на підприємствах нафтогазової промисловості за міжнародними стандартами фінансової звітності. Увагу приділено правилам обліку окремих його об'єктів: основних засобів, запасів, боргів, статутного капіталу, доходів, витрат і фінансових результатів. Розкрито порядок одержання спеціального дозволу на користування надрами, особливості обліку на стадії розвідки і оцінки запасів, порядок обліку операцій, пов'язаних з особливостями технологічного процесу на кожному етапі процесу надрокористування: експлуатаційне буріння (розробка покладів), видобуток вуглеводнів, закриття промислу (ліквідація свердловин), транспортування вуглеводнів, природоохоронна діяльність. Охарактеризовано облік операцій, пов'язаних з особливостями організації та управління в галузі. Розглянуто особливості оподаткування підприємств нафтогазової промисловості. Всі питання обліку і звітності розглянуто з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Шифр НБУВ: ВС68671

5.У.273. Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку АПК: колект. монографія / ред.: Л. Б. Гнатишин; Львівський нац. аграр. ун-т. — Львів: Сполум, 2021. — 231 с.: рис., табл. — укр.

Подано результати досліджень колективу кафедри обліку та оподаткування Львівського національного аграрного університету в 2016 – 2021 рр. у межах науково-дослідної тематики «Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку АПК». Розглянуто теоретико-методологічні та прикладні аспекти обліково-аналітичного забезпечення операційної діяльності підприємств аграрної сфери. Проаналізовано джерела фінансування інноваційної діяльності. Запропоновано класифікацію інновацій у сільському господарстві. Розглянуто методику обліку інноваційно-інвестиційного шляху відтворення виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств. Опрацьовано методику обліку витрат на якість сільськогосподарської продукції та інноваційні рішення. Розроблено методику бухгалтерського обліку, яка передбачає відображення доходів, витрат і фінансових результатів від впровадження інновацій сільськогосподарськими підприємствами. Окреслено перспективи розвитку та вдосконалення обліку й аудиту на підприємствах АПК.

Шифр НБУВ: BA853756

5.У.274. Обліково-аналітичне забезпечення управління монетарними активами на підприємствах лісового господарства: / О. В. Перчук, Л. М. Яременко, Т. Г. Бородіна // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 76-83. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні проблеми формування системи обліково-аналітичного забезпечення управління монетарними активами. Мета дослідження — розроблення наукових підходів і методичних рекомендацій щодо розробки обліково-аналітичного забезпечення управління монетарними активами на лісогосподарських підприємствах. Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи наукового пізнання, основні підходи та положення обліково-аналітичного забезпечення системи управління, що висвітлено у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Для виконання поставлених завдань використано методи: діалектичний метод пізнання — для аналізу законодавчо-нормативних документів та наукових праць вчених, що стосуються проблематики формування дієвої системи обліково-аналітичного забезпечення управління монетарними активами; аналізу та синтезу — при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду теоретико-методичних основ обліку та аналізу монетарних активів; абстрактно-логічний — для теоретичних узагальнень та формулювання висновків. Результати дослідження використано в практичній діяльності підприємств лісогосподарського комплексу для підвищення ефективності управлінської діяльності. Висновки: на основі проведеного дослідження розкрито суть монетарних активів, визначено їх роль у забезпеченні функціонування підприємств лісової галузі. Обґрунтовано важливість побудови системи обліково-аналітичного забезпечення управління монетарними активами, охарактеризовано її складові та визначено проблемні моменти реалізації облікової та аналітичної функцій при формуванні інформації для потреб управління монетарними активами та грошовими потоками лісогосподарських підприємств. Підприємства лісогосподарського комплексу потребують збалансованості грошових потоків та їх поповнення для більш ефективного фінансування своєї діяльності. Управління підприємством має ґрунтуватись на аналізі й оцінці грошових потоків з використанням інформації, яку формує система обліку та аналізу. Використання інформації про монетарні активи має стати важливим елементом оцінки якості управління підприємством і призвести до підвищення ефективності використання і прогнозування грошових потоків.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.275. Documenting the purchase of fuels and lubricants by the enterprise / О. Koba, L. Svystun // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 106-112. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Визначено порядок документального оформлення операцій з надходження паливно-мастильних матеріалів (ПММ) на підприємство внаслідок їх придбання через стаціонарні пункти на виробничих дільницях та через сторонні автозаправні станції з різними формами розрахунків. З'ясовано, що підприємства одержують ПММ на підставі договорів, укладених з автозаправними станціями, де зазначається марка, вид пального, його ціна, момент переходу права власності, спосіб одержання, місце одержання пального. Установлено, що на здійснення і відображення в обліку придбання ПММ впливає спосіб заправлення автомобільного транспорту: через автозаправні станції чи стаціонарні пункти на виробничих дільницях підприємства. Документальне оформлення заправлення автомобільного транспорту через стаціонарні пункти на виробничих дільницях підприємства відбувається подібно до оформлення руху виробничих запасів. Документальне оформлення заправлення автомобільного транспорту через автозаправні станції залежить від виду розрахунків (готівкою або безготівковим шляхом) та їх форми (відомості, талони, паливні картки). Придбання ПММ за безготівковим розрахунком без використання талонів для відпуску палива на автозаправній станції відбувається за відомостями. Особливість відпуску палива за талонами полягає в обмеженні їх дій певним строком. Встановлено, що сучасним засобом розрахунків за придбане паливо є літрові та грошові паливні картки, а також банківські платіжні картки. Розроблені схеми документообігу за операціями з надходження ПММ при заправленні автомобільного транспорту через стаціонарні пункти на виробничих дільницях підприємства й через сторонні автозаправні станції у випадку використання відомостей, талонів, паливних грошових та літрових карток можуть бути використані для вдосконалення організації обліку ПММ на підприємстві.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.276. Prerequisites and features of environmental accounting / A. V. Dmytrenko, L. O. Tokaiuk // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 93-101. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Масштаби екологічних проблем, зростання забруднення навколишнього середовища вимагає від керівництва підприємств усунути їх та заохочувати до пошуку екологічних та економічних інструментів управління на принципах сталого розвитку. Одним з основних інструментів, покликаних розв'язати це завдання на рівні господарюючого суб'єкта, є наукове розроблення і встановлення екологічного обліку. На сьогодні немає єдиної встановленої системи впровадження й функціонування такого виду обліку, що може призвести до порушень інформування зацікавлених користувачів звітності щодо екологічної діяльності підприємства. Тому екологічний облік потребує детального дослідження, яке надасть змогу сформувати у світі злагоджену систему ведення

цього виду обліку, а в результаті сприятиме поліпшенню екологічної ситуації на планеті. Новизною є визначення перспектив впровадження екологічного обліку в Україні та його значення для діяльності підприємств. Досліджено історичні аспекти формування екологічного обліку, шляхи його створення й функціонування, з'ясовано можливості впровадження екологічного обліку в Україні. Розкрито інформацію про шляхи впровадження екологічного обліку, можливий план рахунків, складові екологічної звітності, досліджено питання обліку екологічних витрат. Виділено заходи України щодо збереження навколишнього середовища й описано перспективи впровадження екологічного обліку в державі.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.257, 5.У.264

Аудит в Україні

5.У.277. Організаційні засади застосування професійного судження в аудиті: монографія / Н. Ф. Манько; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. — Вінниця: Рогальська І. О., 2021. — 287 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 217-232. — укр.

Викладено теоретичні, організаційні та методичні аспекти забезпечення доказовості професійного судження в аудиті в частині обґрунтування форми аудиторської думки у звіті незалежного аудитора. Узагальнено теоретичні погляди вчених щодо застосування професійного судження в аудиті. Уточнено та доповнено методику виконання завдань з аудиту. Викладено та досліджено принципи, закономірності та методичні підходи до послідовності формування професійного судження у процесі аудиту. Основний акцент зроблено на комплексний підхід забезпечення доказовості професійного судження з метою досягнення конкретних цілей аудиту. Виконано конкретні розробки та пропозиції щодо організації та методики виконання завдання з аудиту, інформаційно-го забезпечення доказовості професійного судження, оцінки достатності зібраних аудиторських доказів обґрунтування думки аудитора, зменшення ризиків у процесі формування професійного судження.

Шифр НБУВ: ВА855075

5.У.278. Method of spectral clustering of payments and raw materials supply for the compliance audit planning / T. V. Neskorodieva, E. E. Fedorov // Радіоелектроніка. Інформатика. Управління. — 2021. — № 1. — С. 127-135. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

В даний час аналітичні процедури, які використовуються в ході аудиторської перевірки, базуються на методах інтелектуального аналізу даних. Вирішується завдання підвищення результативності та ефективності аналітичних процедур аудиту шляхом кластеризації на основі спектрального розкладання. Об'єкт дослідження — процес аудиту відповідності послідовностей оплати і поставок сировини. Мета роботи — підвищення результативності та ефективності аудиту за рахунок методу спектральної кластеризації послідовностей оплати і поставок сировини при автоматизації процедур перевірки їх відповідності. Сформовано вектори ознак для об'єктів послідовностей оплати і поставок сировини, які потім використовуються в запропонованому методі. Створений метод вдосконалив традиційний метод спектральної кластеризації за рахунок автоматичного визначення кількості кластерів на основі правила поясненої і вибіркової дисперсії; автоматичного визначення параметра масштабу на основі локального масштабу (використовується правило К-найближчих сусідів); стійкості до шуму і випадковим викидів за рахунок заміни методу k-середніх модифікованим за методом РАМ, тобто заміни центроїдної кластеризації медоїдною кластеризацією. Як і в традиційному підході дані можуть бути розрізнені, а кластера можуть мати різну форму і розмір. Обрано характеристики оцінювання якості спектральної кластеризації. Запропонований метод спектральної кластеризації було програмно реалізовано в пакеті MATLAB. Одержані результати надали змогу досліджувати залежність значень параметрів на якість кластеризації. Висновки: проведені експерименти підтвердили працездатність запропонованого методу і надають можливість рекомендувати його для використання на практиці при вирішенні завдань аудиту.

Шифр НБУВ: Ж16683

5.У.279. Modern mainstream in audit: risks and their assessment / N. Poddubna // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 102-106. — Бібліогр.: 8 назв. — англ.

Вплив економічної кризи, непередбачуваної епідеміологічної ситуації у світі на діяльність суб'єктів господарювання є значним та всеосяжним. Тому традиційні підходи до організації аудиторської перевірки (тотального дослідження операцій та первинних документів) ввели свою неефективність. Аудиторська спільнота перебуває в постійному пошуку ефективних і прогресивних підходів до планування та організації роботи. У такому випадку ризики є тим головним критерієм, на якому аудитор першочергово фокусує свою увагу. Досліджено процедури ідентифікації, класифікації й оцінювання ризиків. Установлено, що у сучасному світі фундаментальним фактором успіху будь-якого суб'єкта господарювання в різних сферах економіки

є управління ризиками. Побудова аудиторської роботи на основі оцінювання ризиків — це хороший шанс і актуальний спосіб зрозуміти різноманітні загрози, з якими стикається організація. Розроблено рекомендації, покликані допомогти одержати раціональне, прагматичне та усвідомлене розуміння про існуючі ризики суб'єкта господарювання.

Шифр НБУВ: Ж24790
Див. також: 5.У.259, 5.У.522

Світова економіка

Світова економіка в цілому

5.У.280. Екологізація та глобалізація економічних систем XXI століття: монографія / Б. В. Кульчицький, Б. В. Кульчицький, І. М. Васюкович, Л. В. Рібун. — Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. — 280 с.: схеми — Бібліогр.: с. 236-280. — укр.

Розкрито зміст екологізації та глобалізації економічних систем як пріоритетних доміант їх трансформації у XXI ст., а також роль держави у цих процесах. Висвітлено зміст екологічної парадигми економічної теорії та обґрунтовано необхідність виокремлення соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства. Запропоновано авторське трактування процесу екологізації сучасних економічних систем в умовах посилення глобалізації, переходу людства до суспільства знань та «зеленої економіки». З'ясовано особливості модифікації постіндустріальної парадигми дослідження сучасних економічних систем. Розглянуто існуючі підходи до розуміння змісту економічних систем і запропоновано авторське їх трактування у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу й економічної компаративістики. Розкрито розвиток методології порівняльного аналізу економічних систем в умовах посилення їх екологізації, інтелектуалізації та глобалізації з позицій модифікованої постіндустріальної парадигми.

Шифр НБУВ: ВА854203

5.У.281. Енергоефективність та прогнозування енергоспоживання на різних ієрархічних рівнях економіки: методологія, прогнозні оцінки до 2040 року: [монографія] / М. М. Кулик, О. Є. Маляренко, Н. Ю. Майстренко, В. В. Станиціна, Г. О. Куц; НАН України, Інститут загальної енергетики. — Київ: Наукова думка, 2021. — 233, [1] с.: рис., табл. — (Проект «Наукова книга»). — Бібліогр.: с. 225-232. — укр.

Подано нові розробки методів визначення показників енергетичної ефективності на різних ієрархічних рівнях із урахуванням впливу екологічного чинника. Наведено методичні підходи до визначення потенціалів енергозбереження: структурного (за зміни структури економіки в цілому та структури промислових секцій економіки) і технологічного (теоретичного, технічно можливого та економічно доцільного) на різних ієрархічних рівнях економіки. Запропоновано удосконалені методи прогнозування попиту на енергетичні ресурси (нормативний та прямої рахунок) на різних ієрархічних рівнях економіки, а також запропоновано комплексний метод, що надає змогу узгодити прогнози, одержані на різних ієрархічних рівнях за відповідними показниками, підвищити точність одержаних прогнозів, зменшити кількість прогнозних варіантів. Наведено прогнозні оцінки попиту на паливо (в цілому, вугілля, природний газ, нафтопродукти), електричну енергію, теплову енергію до 2040 р.

Шифр НБУВ: ВС68909

5.У.282. Міжнародна практика інноваційних технологій фінансування проектної діяльності / О. М. Головня // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 44-49. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

У сучасному світі міжнародна спільнота надає значну підтримку у проведенні соціально-економічних, політичних реформ країнам, які цього потребують. Така підтримка надається у вигляді офіційної допомоги з метою розвитку, що включає міжнародну технічну та гуманітарну допомогу, кредити на погашення зовнішньої заборгованості на пільгових умовах, фінансування проектної діяльності. Проаналізовано стан співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями в питаннях надання фінансової та технічної допомоги для реалізації проектів, які мають провідне значення для структурних реформ вітчизняної економіки. Національна економіка тривалий час відчуває дефіцит фінансових ресурсів, необхідних для інноваційно-інвестиційних проектів розвитку та для поточних державних потреб. З огляду на труднощі мобілізації вільних грошових коштів на внутрішньому ринку капіталів, Україна залучає ресурси на зовнішніх ринках. Розширення партнерських зв'язків з міжнародними організаціями-донорами надає змогу не тільки знаходити додаткові джерела фінансування проектів, спрямованих на соціально-економічний і гуманітарний розвиток, а й надавати реальну допомогу тим, хто її потребує. Реалізація спільних проектів і програм із залученням громад і органів місцевої влади на

практиці надають можливість одержати корисний і важливий досвід, що спирається на кращі світові та європейські практики. Досліджено, що в національному господарстві актуальною проблемою є пошук нових типів взаємодії між спільнотами для вирішення соціально важливих питань, серед яких пошук нетрадиційних джерел фінансування. Значною мірою пошуку та залученню коштів у соціальну сферу сприяють інноваційні технології фінансування соціального розвитку — фандрайзинг, краудсорсинг і краудфандингові платформи, які є проявами соціальних комунікацій і набувають актуальності в умовах децентралізації та розвитку громад.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.283. Основи енергоефективності споживчих енергомереж: [посібник] / А. В. Жильцов, С. М. Усенко, Т. С. Книжка; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 663 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 661-663. — укр.

Розглянуто питання нормативного регулювання заходів з енергоефективності в розвинених країнах світу й Україні. Подано визначення терміна «енергоефективні підприємства» й описано заходи з підвищення енергоефективності теплових та енергетичних комплексів, процесів вирощування та переробки продукції рослинництва та тваринництва, систем життєзабезпечення житлового комплексу.

Шифр НБУВ: ВА853758

5.У.284. Оцінка фінансових та технічних показників ефективності роботи Microgrid в динамічних режимах / С. П. Денісюк, М. О. Коломійчук // Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 3. — С. 18-38. — Бібліогр.: 47 назв. — укр.

Проведений аналіз показав значне поширення та успішне функціонування сучасних локальних систем Microgrid. Наведено оцінку фінансових та технічних показників ефективності роботи Microgrid в динамічних режимах, зокрема, розглянуто розвиток Microgrid для забезпечення оптимальних режимів генерації та споживання з точки зору їх роботи на локальних ринках. Визначено, що Microgrid може покращити стабільність, надійність, якість і безпеку звичайних систем розподілу, завдяки чому є надійною та більш корисною технікою для виробництва електроенергії та зменшення обсягів використання невідновлюваного джерела енергії. Показано, що на локальному рівні найбільш повно проявляються переваги динамічної тарифікації. Тариф на динамічне ціноутворення має розглядатися як одна з найефективніших і найекономічніших програм, при якій ціна на електроенергію змінюється протягом визначеного інтервалу часу. При цьому тарифікація обов'язково має базуватися на динамічних моделях, які мають включати принципово динамічний характер регулювання потужності системи і стимулювання відповідних бажаних дій зі сторони споживача. Запропоновано застосування при динамічній тарифікації розрахунку тарифу не за інтервалом часу, а за станом; підведення реального балансу складових енергії (миттєвих та інтегральних значень); формування для подальшого контролю оптимальності рівнів генерації і споживання електроенергії, зокрема, у вигляді еталонного тарифу й еталонних профілів генерації і споживання електроенергії. Визначено вплив динамічного ціноутворення на функції Microgrid з врахуванням факторів, які впливають на попит на електроенергію та залежать від режимів роботи генератора та навантаження, зокрема, з виділенням «еталонного тарифу». Обґрунтовано, що ефективне динамічне ціноутворення можливе за умови використання Smart-лічильників з мінімальними вимогами, що надають змогу надійно відслідковувати витрати первинного палива на генерацію та споживання електроенергії в конкретні часові інтервали. Розроблений алгоритм розрахунку ціни первинного палива залежно від нерівномірності споживання активної потужності протягом певного періоду часу надає змогу використовувати динамічну тарифікацію при зміні режимів роботи генераторів Microgrid, забезпечуючи при цьому адекватну ціну для споживачів і виробників як первинного палива, так і відпущеної та спожитої електроенергії. За використанням модифікації потужності Фризе в розробленому алгоритмі передбачено розрахунок оптимального значення активної потужності, яке відповідає рівномірному споживанню електроенергії та характеризується мінімальним використанням первинного палива. Обґрунтовано необхідність здійснити поєднання технічних та економічних (фінансових, цінкових) показників в бізнес-моделях і технічних засобах на рівні Microgrid, що надасть змогу суттєво покращити процес керування попитом на електроенергію в умовах функціонування локального ринку електричної енергії. Запропонований алгоритм надає змогу досліджувати вплив достатньо швидкої зміни рівня потужності генератора та потужності споживання електроенергії на зміну вартісних показників системи, впровадження механізмів керування попитом та заходів з підвищення енергоефективності.

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.285. Полярність впливу факторів глобалізаційних перетворень / О. Г. Бут-Гусаім // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 21-27. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розкрито питання полярності впливу факторів глобалізаційних перетворень. Мета роботи — систематизувати фактори позитивного та негативного впливу глобалізаційних перетворень на прикладі України. Наведено визначення суті глобалізації та визначено змістовне пояснення полярності. Полярність у результаті дослідження визначається як протистояння факторів впливу, зокрема порівняння позитивного та негативного впливу на глобалізаційні перетворення. Для об'єктивного аналізу проводиться більш деталізований аналіз негативних і позитивних факторів глобалізаційних перетворень в аспекті України. Зокрема показано динаміку прямих іноземних інвестицій в Україну, а також їх структуру в розрізі за галузями народного господарства та країнами, які здійснюють ці інвестиції. Акцентовано, що значною мірою глобалізаційні перетворення в економіці показано на прикладі діяльності транснаціональних компаній, які постійно створюють нові бізнес-структури з метою раціонального поділу ринку. Охарактеризовано значення транснаціональних корпорацій для економіки України та визначено обороти найбільших десяти з них. Зазначено, що до позитивних чинників глобалізаційних перетворень належать: зростання обсягів прямих іноземних інвестицій і надходжень до бюджету; культурний розвиток; пришвидшення науково-технічного прогресу; вільне переміщення населення по різних країнах; регулювання екологічної та медичної ситуації; розширення ринків збуту; раціоналізація використання ресурсів; покращання якості продукції. До негативних факторів глобалізаційних перетворень належать: витіснення з ринку дрібних підприємств та малого бізнесу; економіко-політичне послаблення країни; розвиток тіньової економіки; перешкоджання національним інтересам; ускладнення виходу на ринок вітчизняного бізнесу; скорочення трудових ресурсів, що мають стратегічно-важливе значення для країни; надмірне використання природних ресурсів країни.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.286. Соціалізація економічних суб'єктів як умова реалізації соціальних цілей суспільства / І. С. Біла, В. В. Сандугей // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 120-135. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Соціалізація економіки є процесом, який передбачає підпорядкування економічних процесів інтересам самої людини, перерозподіл результатів виробництва, поліпшення умов праці і життєдіяльності людей в напрямку реалізації соціальних цілей суспільства та спрямований на засвоєння та використання людьми соціальних норм, цінностей, шаблонів поведінки й взаємодії із суспільством з метою забезпечення нормального функціонування. Зазначено, що соціалізація економічних суб'єктів є об'єктивним процесом розвитку економічної системи ринкового типу та способом вирішення її проблем. Ринкова трансформація економіки України спричинила виникнення низки негативних наслідків у соціально-економічному житті країни, що зумовлює необхідність знаходження механізмів оптимальної участі економічних суб'єктів у реалізації соціальних цілей суспільства. Мета дослідження — ідентифікувати основні прояви соціалізації держави та бізнесу в сучасній економіці з метою визначення рівня їх соціалізації в Україні в напрямку реалізації соціальних цілей суспільства. Новизна роботи полягає у тому, що виокремлення проявів соціалізації економічних суб'єктів набуло подальшого розвитку та надало змогу оцінити рівень соціалізації держави та бізнесу в Україні як недостатній для реалізації їх потенціалу у досягненні соціальних цілей суспільства. Методи дослідження: наукова абстракція, аналіз, наукове узагальнення, діалектична логіка, дедуктивний метод. Основними проявами соціалізації держави є розвиток її соціальної відповідальності та соціалізація бюджету. Соціалізацію бізнесу підтверджують такі аспекти економічного буття, як його соціальна відповідальність та поява соціального підприємства. Аналіз означених проявів соціалізації економічних суб'єктів в Україні надав підстави констатувати, що рівень соціалізації держави та бізнесу є незначним. Це зумовлено тим, що: рівень суспільного добробуту є низьким та підтверджується місцем України у міжнародних рейтингах; соціальні видатки державного бюджету є недостатніми, коефіцієнт їх соціалізації характеризується спадною тенденцією при низькому рівні життя населення; відсутні конкретні механізми поширення соціальної відповідальності бізнесу, який практично не має ні зацікавленості, ні стимулів, ні досвіду успішної реалізації подібних проектів; недостатніми є стимули з боку держави для розвитку соціального підприємства та низькою є обізнаність суспільства щодо його значення у вирішенні соціально-економічних проблем.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.У.287. Створення власного бізнесу: навч. посіб. / А. М. Колот, Г. О. Швиданенко, К. В. Бойченко, А. В. Василік, Т. Н. Шкода, Т. Г. Кицак; ред.: А. М. Колот, Г. О. Швиданенко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ: КНЕУ, 2017. — 311 с.: іл., табл. — укр.

Підготовлено в межах реалізації в ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана» проекту ЕС Tempus «Набуття професійних та підприємницьких навичок за допомогою виховання підприємницького духу та консультації підприємців-початківців». Розглянуто

питання підприємницької діяльності: пошук шдей, доцільність та позиція в бізнес-середовищі. Визначено бізнес-планування діяльності новоствореного бізнесу. Увагу приділено розвитку власного бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА854023

5.У.288. Фотоніка — багатоцільовий пріоритет світової інноваційної політики / В. І. Онопрієнко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 137-143. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Фотоніка зараз — світовий міждисциплінарний пріоритет. Розглядаючи перспективи інноваційних ефектів фотоніки в країнах із перехідною економікою, зроблено висновок, що вони поки що є суперечливим. В Україні є сильні і реформовані інститути з відділами та лабораторіями в області фотоніки, кафедри фотоніки в провідних університетах, але поки можна відшукати лише поодинокі публікації в міжнародних журналах, а випускники спеціальності «Фотоніка» вкрайому випадку працюють в зарубіжних фірмах. Але, незважаючи на перешкоди, участь країн у засвоєнні і використанні ефектів фотоніки є цивілізаційним викликом з вагомими соціально-гуманітарними і громадянськими наслідками.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.У.235, 5.У.330, 5.Ч.1193

Спеціальні та галузеві економіки

5.У.289. Конкурентні стратегії національних виробників агропромислової продукції у сучасній парадигмі глобального економічного середовища: [колект.] монографія / Т. В. Орехова, І. В. Хаджинов, М. В. Савченко, З. А. Атаманчук, М. Л. Варламова, Т. В. Власова, В. Г. Кулявець, В. В. Лимар, Л. Г. Саркісян, О. А. Шлапак, М. Є. Шкурат, В. В. Середя, Ю. В. Солоненко, Я. В. Коровій; ред.: Т. В. Орехова; Донецький нац. ун-т імені Василя Стуса. — Вінниця: Твори, 2019. — 140 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні аспекти розвитку світового ринку сільськогосподарської продукції в умовах глобалізаційних процесів, трансформаційні процеси у стратегії аграрного підприємництва в глобальній мережі взаємодії, обґрунтовано стратегії інноваційного розвитку підприємств галузі, а також практику їх імплементації суб'єктами аграрного бізнесу на європейських ринках, визначено перспективи розвитку аграрного підприємництва в умовах цифрових трансформацій, запропоновано шляхи удосконалення управління розвитком соціально-економічних систем в аграрному секторі.

Шифр НБУВ: ВА853523

5.У.290. Методичний підхід до оцінки організаційної культури / А. О. Мельник // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 245-250. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Обґрунтовано методичний підхід до оцінки організаційної культури. У сучасному бізнес-середовищі організаційна культура відіграє важливу роль в успішній роботі організації, виступає основою для зростання та підвищення її ефективності. Мета роботи — теоретичне узагальнення методів діагностики, оцінки й аналізу організаційної культури та обґрунтування методичного підходу до її оцінки. Проведено теоретичне узагальнення основних підходів до оцінки організаційної культури, у результаті чого визначено, що всі існуючі підходи передбачають якісну або кількісну оцінку. Враховуючи різноманіття підходів та наведені переваги кількісних методів, обґрунтовано, що доцільним для оцінки організаційної культури є використання формалізованого підходу (кількісні методи). Також систематизовано основні підходи до оцінки організаційної культури, при цьому особливий акцент зроблено на кількісних методах. Проаналізовано цілі, методи та процедури різноманітних підходів, а також описано переваги та недоліки окремих методів оцінки організаційної культури. Таким чином, для всебічного аналізу й оцінки організаційної культури доцільно проводити всеохоплюючу оцінку, що враховує внутрішні та зовнішні фактори організаційної культури. Узагальнено, що до параметрів оцінки організаційної культури доцільно включити такі групи: комунікації; управління; мотивація та мораль; робота; адаптивність; стратегія та місія. Запропоновано методичний підхід до оцінки організаційної культури (КУМРАС), який надає змогу визначити рівень організаційної культури. Перевагами запропонованого підходу є те, що він має прикладний характер, високий ступінь формалізації, достатньо простий у використанні, враховує внутрішні та зовнішні аспекти організаційної культури.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.291. Становлення Індустрії Х.0 на засадах інноваційно-цифрової підприємницької діяльності та віртуальної мобільності / К. М. Краус, Н. М. Краус, О. В. Марченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 50-58. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Зроблено спробу представити низку ключових технологій, що визначають нову якість життя людей. Названо та розкрито зміст автономного штучного інтелекту в смартфоні, професійних

роботів-помічників, доступного супутникового інтелекту, подкастів, цифрових інструментів міського планування. Висунуто гіпотезу про те, що Індустрія Х.0 є на сьогодні найвищою стадією цифровізації та являє собою концепції інноваційно-цифрового виробництва, складниками якого є «розумні активи», «розумні сервіси», «розумний бізнес» і «розумний уряд». Вказано структурні елементи авторської концепції Індустрії Х.0, наведено її візуальний зріз в умовах віртуальної реальності та охарактеризовано функціонування даної індустрії виключно в межах 7-го технологічного укладу. Розроблено та представлено протокол становлення Індустрії Х.0 крізь призму інновацій, технологій в управлінні галуззю та бізнесом. Визначено 4 етапи реалізації даного протоколу, а саме: визначення інноваційного ландшафту «технологічного прориву» в тій чи іншій галузі при формуванні Індустрії Х.0; оцінювання загроз; визначення курсу подальшого розвитку та плану дій (чотири основні підходи до яких можуть застосовувати організації: захист, прийняття інновацій, ініціювання підричних інновацій, відступ); упровадження структурних змін на рівні ДНК організації. Аргументовано низькою чинників, що сьогоднішні реалії цифрового простору потребують відпрацювання нової логіки ведення платформного бізнесу в частині його відцифрування. Зроблено висновок, що на практиці слід утворити широку коаліцію з освітян, урядовців, аналітиків, хайтек-фахівців, економістів, промисловців, науковців, які долучаться до становлення Індустрії Х.0 на засадах цифровізації та інновацізації. Зроблено висновок, що Індустрія Х.0 являє собою новий підхід до організації виробництва в умовах віртуальної реальності, в основі якого лежать високоінтелектуальні інтегровані новітні продукти та цифрові екосистеми, які формують інноваційно-цифровий ланцюг створення вартості, додають нові компетенції та реалізують глибокі культурні зміни в напрямі становлення нової віртуальної реальності.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.292. Управління розвитком ринку послуг на засадах маркетингу в умовах цифрової трансформації економіки: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Ю. В. Костинець; Національна академія управління. — Київ, 2021. — 38 с.: рис. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено дослідженню управління розвитком ринку послуг на засадах маркетингу в умовах цифрової трансформації економіки. Розроблено методологічні положення та обґрунтовано прикладні аспекти управління розвитком ринку послуг на засадах маркетингу в умовах цифрової трансформації економіки. Визначено гносеологічну й онтологічну суть розвитку економічних систем. Досліджено еволюцію теорії і практики управління та еволюційний розвиток маркетингової концепції як наукової теорії і практики підприємницької діяльності. Охарактеризовано науково-методичні підходи до управління на засадах маркетингу та послуги як предмету суспільно-економічних відносин. Визначено місце сфери послуг в економічній системі. Встановлено інституціональні характеристики ринку послуг як маркетингової системи, визначено та змодельовано взаємозв'язки між четвертою промисловою революцією, цифровою економікою та нейроекономікою в процесі цифрової трансформації суспільства. Вивчено особливості розвитку сфери послуг в умовах цифрової трансформації економіки. Запропоновано модель кластерного управління для ефективного розвитку ринку послуг в умовах цифрової трансформації економіки. Визначено передумови, чинники та тенденції розвитку ринку послуг в національній економіці. Проаналізовано середовище ринку послуг в умовах цифрової трансформації економіки. Проведено моделювання економічних процесів на ринку послуг як необхідну умову ефективного управління його розвитком. Досліджено стратегічні аспекти забезпечення безпеки ринку послуг в умовах цифрової трансформації. Визначено концептуальні засади управління розвитком ринку послуг в умовах цифрової трансформації економіки та розроблено кластерні стратегії та механізми їх реалізації для ринку послуг в умовах цифрової трансформації економіки.

Шифр НБУВ: РА449097

Див. також: 5.У.280, 5.У.480

Світова економіка торгівлі та громадського харчування

5.У.293. Диспропорції в розвитку глобальної торговельної системи: причини та наслідки / О. А. Довгаль // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 13-20. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведено узагальнення основних підходів до аналізу характеру виникнення глобальних диспропорцій у розвитку глобальної торговельної системи, їх негативних наслідків і можливостей урегулювання. Доведено, що глобальні економічні диспропорції мають як об'єктивне, так і суб'єктивне походження, можуть ініціюватися окремими країнами, групами країн і міжнародними економічними організаціями, є тісно пов'язаними з позаекономічними аспектами світової економіки та наочно проявляються не тільки у фінансовій сфері, а й у міжнародній торгівлі. Обґрунтовано, що з урахуванням особливостей проведення поточ-

ної зовнішньоекономічної політики суверенних держав виділяються три основні тенденції, спрямовані на захист національних інтересів в умовах кризи глобальної торговельної системи, які, по суті, являють собою глобальні диспропорції в її розвитку: протекціонізм, регіоналізм і трансрегіоналізм. Виявлено, що в економічному плані зростаюча зовнішня взаємозалежність не зближує, а, навпаки, підпорядковує, робить залежними регіони та країни світу; не долає, а закріплює периферійне положення окремих країн; не порушує, а зміцнює ієрархічність світової економіки, що зумовлюється її внутрішньою логікою. Зроблено висновок, що для усунення або пом'якшення глобальних диспропорцій у глобальній торговельній системі важливо використовувати нові інституційні механізми, у розробці яких активну участь мають країни з ринками, що розвиваються, що означає необхідність гнучкого поєднання лібералізації з імпортозаміщенням і елементами протекціонізму.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.294. Інтеграція національних економік у глобальну індустрію дороговцінних металів і дороговцінного каміння: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.02 / О. С. Ксенжук; Тернопільський нац. екон. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-методичні та прикладні засади інтеграції національних економік у глобальну індустрію дороговцінних металів і дороговцінного каміння. Обґрунтовано основні положення формування глобальної індустрії дороговцінних металів і дороговцінного каміння, досліджено глобальні детермінанти її формування, визначено її інституційний базис. Проаналізовано кон'юнктуру світового ринку дороговцінних металів і дороговцінного каміння та виокремлено сучасні тенденції розвитку. Доведено нерівномірність інтеграції країн у глобальну індустрію дороговцінних металів і дороговцінного каміння і визначено основні проблеми, які негативно впливають на інтеграцію національних економік в цю індустрію. Окреслено напрями впровадження соціально орієнтованих та екологічно сприятливих підходів до функціонування індустрії дороговцінних металів і дороговцінного каміння та інтеграційних стратегій національних економік.

Шифр НБУВ: РА446587

5.У.295. Інформаційні системи і технології: сфера гостинності: монографія / М. М. Скопєнь, М. К. Сукач, О. П. Буда. — Київ: Ямчинський О. В., 2022. — 348 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 347-348. — укр.

Викладено суть і характеристику інформаційних систем і технологій, практику розв'язування задач на платформі Microsoft Office 2019 в сучасних умовах функціонування установ сфери гостинності. Рішення таких задач можливо в середовищі системи Microsoft Office 365, яка включає усі функції Microsoft Office 2019. Книгу розраховано на фахівців підприємств готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, а також буде корисною для студентів вищих закладів освіти, які навчаються за спеціальністю 242 — УТуризмФ.

Шифр НБУВ: ВА855019

5.У.296. Сільськогосподарське хеджування: навч. посіб. / М. О. Солодкий, В. О. Яворська, Ю. В. Рубан; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 595 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні основи біржової торгівлі деривативними контрактами. Наведено класифікацію деривативних контрактів. Простежено еволюцію та історію виникнення ф'ючерсів. Увагу приділено хеджуванню в управлінні цінновими ризиками на ринку сільськогосподарської продукції. Охарактеризовано методи управління цінновими ризиками. Проаналізовано базис і його роль у хеджуванні на ринку сільськогосподарської продукції. Розглянуто особливості продажного хеджування на ринку сільськогосподарської продукції. Досліджено економічну суть та історію біржової торгівлі опціонами. Досліджено спекуляції та її роль у забезпеченні ліквідності біржової торгівлі ф'ючерсами і опціонами на ринку сільськогосподарської продукції. Охарактеризовано економічну суть торговельної психології на біржовому ринку.

Шифр НБУВ: ВА854774

5.У.297. Складові формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування та готельно-ресторанної справи / С. М. Танана // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 17-23. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено теоретичні та практичні питання складових формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування та готельно-ресторанної справи. Мета дослідження — визначення основних наукових підходів до тлумачення поняття «комунікативна компетентність» та її складових, а також визначенні змісту творчих завдань різного аспекту, завдяки яким відбувається формування комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування та готельно-ресторанної справи. Від комунікативних здібностей кожного працівника туристичної галузі залежить кількість проданої продукції та залучені клієнтів, точність наданої інформації, а залежно від спрямування турдіяльності задоволеність якістю обслуговування. Виконання завдань вимагає високого рівня комунікативних

навиків персоналу. Зазначено, що протягом останнього десятиліття простежується значний науковий інтерес до проблеми комунікативної компетентності працівників туристичного бізнесу як важливого атрибуту їх професіоналізму. Така компетентність розглядається як комплекс психологічної контактності, доречної стилю спілкування, уміння активно слухати, креативний підхід та ситуативна адаптивність, контекстуальні знання, емоційна збалансованість поведінки. Результати даного дослідження можуть бути застосовані у сфері вивчення ділової комунікації при підготовці сучасних фахівців сфери обслуговування у ЗВО. Висновки: в умовах сучасного освітнього процесу педагог професійного навчання має володіти високим рівнем культури педагогічного спілкування, оскільки фахова комунікація є основою його професійної діяльності. Знання іноземних мов при роботі з закордонними партнерами потребує вміння спеціальних комунікативних навичок під час комунікації. Комунікативна орієнтація процесу навчання професійному іншомовному спілкуванню в туристичній роботі визначається двома головними факторами: існування мотивації та існуванням переносу мовленнєвих умінь у сферу їх практичного застосування.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.298. Туризм і гостинність: досвід і сучасні реалії: колективна монографія / ред.: С. Р. Бабушко; нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ: Гуляев В. М., 2021. — 242 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми розвитку туризму та сфери гостинності від історичного огляду до аналізу сучасного стану сфери туризму і гостинності у його різноманітті. Розглянуто історію, теорію і практику розвитку туризму та гостинності; соціально-економічні стратегії розвитку сфери туризму та гостинності. Вказано на інновації у формуванні національного туристичного продукту; сучасні підходи до професійної підготовки фахівців сфери туризму і гостинності у вимірі нових освітніх реалій.

Шифр НБУВ: ВА854709

5.У.299. Development of cores acquisition model with two switching mechanisms in a retailer-oriented closed-loop supply chain system / E. Yuliawati, Pratikto, S. Sugiono, O. Novareza // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/3. — С. 6-15. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Retailer-Oriented Closed-Loop Supply Chain (ROCLSC) is an integration of forward and reverse supply chains with retailer taking charge of the remanufacturing, distribution, and collecting activities. This type of mechanism is quite effective, since the majority of product returns management is performed by the retailer. However, in practical industries, the implementation of ROCLSC is still limited. In this study, we investigate a ROCLSC system that involves an Original Equipment Manufacturer (OEM) and a retailer. OEM plays a role as a producer of new products, while the retailer is in charge of remanufacturing, collecting, as well as selling and distributing both newly manufactured and remanufactured products. We develop a mathematical model to maximize the profit of each party. Although several studies have developed models for cores acquisition, here we apply a different cores switching mechanism. We introduced the fixed rate and flat rate mechanisms used in the business-to-business (B2B) system, where product functions are very important to consumers. In addition, this research focuses on ROCLSC where most of the existing cores acquisition models are Manufacturer-Oriented Closed-Loop Supply Chain (MOCLSC). The result of this study shows that the retailer will get higher profits when the product returns are acquired through the fixed rate mechanism, rather than the flat rate mechanism. Therefore, determining the optimal amount of cores collected through the fixed rate mechanism will increase the retailer's profit, as well as joint profit of both parties. From the results, we also point out an interesting note that the retailer should increase efforts to sell new products along with the increasing proportion of consumer Willingness to Pay (WTP) for remanufactured products. Hence, both OEM and retailer profits can be increased consecutively.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.У.300. Liberalization and protectionism: an analysis of experience application in different countries of the world / N. V. Bezrukova, V. A. Svichkar // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 107-112. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Проаналізовано використання елементів лібералізації та протекціонізму в різних країнах світу і на різних етапах їх розвитку. Протекціонізм та лібералізація — два альтернативних напрямки торгової політики держави. У сучасній світовій практиці ні протекціоністська, ні ліберальна торгова політика у чистому вигляді не зустрічаються. Будь-яка країна використовує елементи обох варіантів торгової політики, комбінуючи їх залежно від поставлених нею господарських завдань на певному етапі, ситуації у світовій економіці й національному господарстві. Мета роботи — аналіз особливостей застосування лібералізації та протекціонізму в різних країнах світу й доведення доцільності їх поєднання при реалізації зовнішньоторговельної політики країни. Аналіз досвіду багатьох країн світу свідчить про те, що не завжди повна лібералізація є доцільною та сприяє економічному зростанню країни. У торговельній політиці більшості країн

світу до середини минулого століття домінував протекціонізм. Але у другій половині минулого сторіччя ситуація кардинально змінилася. У світовій економіці виникла й продовжує зміцнюватися тенденція в напрямі лібералізації обміну товарами і послугами та відкритості національних ринків. Досліджено особливості використання інструментів протекціонізму й лібералізації у провідних країнах світу. Ретроспективний аналіз показує, що еталонні для лібералів країни — США, Великобританія, а на більш пізньому етапі — Японія, Німеччина, Фінляндія, Південна Корея, Тайвань та інші успішні держави — не використовували політику вільної торгівлі й вільних інвестицій до тих пір, поки не перейшли визначену межу економічного розвитку. Увагу приділено так званім регіональним торговельним угодам, кількість яких в останні десятиріччя зростає швидкими темпами. Наголошено, що торговельно-політичні режими регіональних утворювань можна кваліфікувати як систему колективного протекціонізму, який є свого роду «гібридом» протекціонізму та вільної торгівлі. Отже, сучасні реалії свідчать, що без використання інструментів протекціоністського захисту багато учасників міжнародної торгівлі обійтися не можуть. Правила застосування цих інструментів зумовлюються десятками угод, що входять до правового пакета СОТ. Як правило, держави намагаються провадити збалансовану зовнішньоторговельну політику, використовуючи гнучкі методи протекціонізму, зберігаючи елементи вільної торгівлі з метою створення сприятливого клімату в економічних відносинах з іншими країнами.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.199, 5.У.620

Міжнародні економічні відносини та зв'язки

5.У.301. Інвестиційна поведінка ТНК у глобальному турбулентному середовищі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 / Ю. А. Шевченко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Проведено комплексне дослідження глобалізаційної парадигми інвестиційної поведінки транснаціональних корпорацій (ТНК). Розглянуто генезис теорій і моделей міжнародного інвестування та інвестиційної поведінки ТНК. Виявлено дилему сутнісної ідентифікації поняття їх інвестиційної поведінки. Окреслено та комплексно охарактеризовано ключові особливості глобального середовища розвитку транснаціональної інвестиційної активності; ідентифіковано сучасні умови та фактори мотивування інвестиційних дій ТНК. Комплексно оцінено й емпірично підтверджено масштаби та структурні тренди міжнародного інвестування ТНК, охарактеризовано їх поведінковий компонент інвестиційних стратегій. Продемонстровано наслідки інвестиційної поведінки ТНК для приймаючих країн. Значну увагу приділено ідентифікації сучасних особливостей регуляторних механізмів акселераційних трансформаційних перетворень поведінки ТНК, які у процесі своєї інвестиційної діяльності підпадають під дію системи регуляторних актів. Обґрунтовано умови формування нової толерантної інвестиційної поведінки ТНК.

Шифр НБУВ: РА446050

5.У.302. Інноваційні напрямки розвитку міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи: колект. монографія / В. О. Бабенко, Я. О. Білецька, О. А. Біловодська, О. М. Варипаєв, Л. М. Варипаєва, Д. В. Горелко, Н. І. Данько, Г. В. Довгаль, О. А. Довгаль, Н. О. Іванченко, Л. П. Малюк, А. Н. Некос, П. О. Подлепіна, Б. О. Походенко, О. О. Пушко, А. Е. Радченко, О. І. Решетняк, О. О. Соколовська, Г. В. Строкович, О. Г. Терешкін, В. М. Червоний, О. Ю. Чубукова, А. М. Чуйко, Б. О. Шуліка; ред.: Н. І. Данько, В. О. Бабенко; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 362 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто головну роль інновацій у подоланні кризових явищ в економіці у цілому, а також на ринку готельно-ресторанних послуг та у міжнародній електронній комерції зокрема. Висвітлено теоретичні основи та тенденції розвитку інновацій у готельно-ресторанній сфері та міжнародній електронній комерції, проаналізовано роль інновацій як інструменту забезпечення конкурентоспроможності підприємств готельно-ресторанній сфері в умовах турбулентності. Розглянуто особливості, напрями та тенденції інноваційного розвитку підприємств готельного господарства. Проаналізовано проблеми здорового харчування і створення функціональних продуктів, перспективи використання технологій енергозберігання у готельно-ресторанній справі. Розглянуто питання розвитку міжнародної електронної комерції, технологій 4.0.

Шифр НБУВ: ВА854566

5.У.303. Інституціонально-інтегративні детермінанти розвитку світової господарської системи: концепт міжнародної політичної економії: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.01 / Н. М. Далевська; Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано концептуальну мережу категорійно-поняттєвих утворень та логічні форми міжнародної політичної економії стосовно соціоінтеграційних тенденцій розвитку світової господарської системи. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади політекономічної концептуалізації дослідження інституціонально-інтеграційних детермінант розвитку світової господарської системи. Охарактеризовано роль аксіоматичних засад у структурюванні світового політико-економічного простору, інституціональні особливості функціонування та механізм відтворення світового політико-економічного простору, особливості інституціоналізації глобального управління в контексті становлення комунікативної структури світового політико-економічного простору. Аргументовано методологічні проблеми формування міжнародної стратегії економічного розвитку світової господарської системи. З'ясовано вплив інституціональної структури глобального управління на нормативно-ціннісні засади розвитку інтеграційних процесів у світовій господарській системі. Запропоновано напрями функційної трансформації легітимних механізмів регуляції соціального розвитку в умовах глобалізації світової економіки.

Шифр НБУВ: PA446512

5.У.304. Матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Напрями та сучасні чинники розвитку міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти»: 8 травня 2020 р., м. Ужгород / ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько, А. Кгуїнскі, М. Греґ'Б, К. Брокковб; Ужгородський нац. ун-т, Akademia Polonijna w Czestochowie. — Ужгород: Гельветика, 2020. — 215 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблеми економічної теорії та історії економічної думки, світового господарства та міжнародних економічних відносин, економіки й управління національним господарством, економіки й управління підприємством, розвитку продуктивних сил і регіональної економіки, економіки природокористування й охорони навколишнього середовища. Висвітлено питання демографії, економіки праці, соціальної економіки та політики, бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту, фінансів і кредиту, податкової політики, маркетингу, сучасного менеджменту, логістики та транспорту, а також математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці. Подано інформацію щодо міграційної безпеки в Україні та світі. Визначено основні проблеми Fresh logistics у сучасних умовах доставки товару до споживачів. Проведено аналіз перестрахового ринку як стабілізатора страхового ринку України. Досліджено особливості інституціоналізації вітчизняних правозахисних організацій. Увагу приділено українсько-польському транскордонному співробітництву у вимірі сучасних викликів.

Шифр НБУВ: BA853189

5.У.305. Міжнародна науково-практична конференція «Напрями та сучасний розвиток міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти», 15 лютого 2020 року / Класичний приватний університет, Університет імені Вітаутаса Великого. — Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2020. — 114 с.: рис., табл. — укр.

Викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Напрями та сучасний розвиток міжнародних відносин: економічні та політичні аспекти». Розглянуто проблеми економічної теорії та історії економічної думки. Висвітлено питання економіки та управління національним господарством, економіки та управління підприємством.

Шифр НБУВ: BA853615

5.У.306. Міжнародні автотранспортні організації та транспортно-митні технології перевезень: навч. посіб. / А. М. Пасічник, Є. П. Медведєв; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк: СХУ ім. В. Даля, 2021. — 150 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 143-148. — укр.

Наведено інформацію щодо організації міжнародних автомобільних перевезень та їх значення для ефективного розвитку української економіки, про основні міжнародні автотранспортні організації, технології митного оформлення товарів, які перевозяться автомобільними транспортними засобами, особливості проведення митного контролю вантажів та автотранспортних засобів, основні технічні засоби митного контролю та особливості їх застосування, ризики та запобігання їм під час здійснення міжнародних автомобільних перевезень.

Шифр НБУВ: BA853666

5.У.307. Міжнародні економічні відносини: навч. посіб.: [для студентів закл. вищ. освіти] / Т. В. Орехова, І. В. Хаджинов, М. В. Савченко, З. А. Атаманчук, М. Л. Варламова, В. В. Лимар, Л. Г. Саркісян, О. А. Шлапак, Ю. А. Іщук, В. В. Серєда, М. Є. Шкурят; ред.: Т. В. Орехова; Донецький нац. ун-т імені Василя Стуса. — Вінниця: ТВОРИ, 2019. — 321 с.: рис., табл. — укр.

Викладено в логічній послідовності сучасний зміст, основні форми та напрями розвитку міжнародних економічних відносин. Висвітлено проблеми економічної глобалізації та інтеграції. Наведено не лише теоретичні положення, а й практичний матеріал для самостійної підготовки та перевірки набутих знань: основні терміни, тестові завдання, питання для самоконтролю, приклади розв'язання задач тощо.

Шифр НБУВ: BA853666

5.У.308. Міжнародні економічні відносини у сфері інвестиційно-інноваційної діяльності: навч. посіб. для студентів спец. 292 «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищ. освіти / А. О. Босак, Л. І. Чернобай, Н. О. Шпак, Т. В. Ясінська; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Міські інформаційні системи, 2021. — 135 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 133-135. — укр.

Досліджено міжнародне інвестиційно-інноваційне підприємство як суб'єкт господарської діяльності. Висвітлено форми підприємницької діяльності в умовах інноваційного розвитку. Розглянуто теоретичні основи формування і розвитку людського капіталу. Проаналізовано класифікацію та характеристику кадрів (персоналу) підприємства. Досліджено основний та оборотний капітал міжнародних інвестиційно-інноваційних підприємств. Охарактеризовано економічну суть, класифікацію та структуру основного капіталу. Висвітлено теоретичні основи інформаційного забезпечення міжнародних економічних відносин та вплив ефективності використання. Увагу приділено функціям природних факторів і формування еколого-економічних відносин. Досліджено теоретичні основи планування собівартості інноваційних товарів та особливості ціноутворення на закордонних ринках. Увагу приділено банкрутству та ліквідації міжнародного інвестиційно-інноваційного підприємства.

Шифр НБУВ: BC68697

5.У.309. Міжнародні розрахунки і валютні операції: навч. посіб. / В. В. Зянько, І. Ю. Єпіфанова, Д. П. Мельничук; Вінницький нац. техн. ун-т. — Вінниця: ВНТУ, 2021. — 105 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 94-96. — укр.

Наведено загальні основи регулювання міжнародних розрахунків. Досліджено економічну суть міжнародних розрахунків та чинники, що впливають на їх ефективність. Розглянуто визначення валюти платежу та курсу перерахунку валюти ціни у валюту платежу, якщо вони на збігаються. Висвітлено ризики зовнішньоекономічної діяльності та шляхи їх подолання. Охарактеризовано роль банків в організації міжнародних розрахунків. Проаналізовано механізми кредитування суб'єктів міжнародних розрахунків.

Шифр НБУВ: BA853583

5.У.310. Міжнародні стратегії економічного розвитку: навч. посіб. / С. Г. Мізюк, М. М. Андрійко, Н. М. Груциньська, Г. В. Жаворонкова, Т. В. Князева, Н. В. Коваленко, С. Л. Литвиненко, Л. А. Ороховська, А. О. Сімахова; Національний авіаційний університет. — Київ: НАУ, 2021. — 162 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито суть, види, суб'єкти й об'єкти міжнародних економічних стратегій. Висвітлено питання формування та реалізації міжнародних стратегій економічного розвитку. Охарактеризовано моделі розвитку національних економік, економічні стратегії розвинутих країн світу. Показано особливості формування стратегій країн транзитивної економіки. Увагу приділено формуванню стратегії економічного розвитку України.

Шифр НБУВ: BA854217

5.У.311. Планування зовнішньоекономічної діяльності як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств на світовому ринку / В. А. Євтушенко, В. І. Ляшевська, О. С. Копитцова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 38-43. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

У процесі глобалізації та міжнародної інтеграції формування раціональної послідовності планування збутової діяльності набуває дедалі більшого значення для компаній, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Цей вид управлінської діяльності сприяє одержанню додаткових прибутків шляхом повного використання переваг міжнародної праці та міжнародної інтеграції, а також шляхом виявлення можливостей для розвитку зовнішньоекономічної діяльності організацій. Актуальність обраної теми полягає в необхідності для компаній завжди розвивати та вдосконалювати збутову діяльність через посилення конкурентної боротьби та стрімкий розвиток зовнішньоекономічних зв'язків. Адаже в сучасній ринковій економіці запорукою «виживання» підприємств є успішно налагоджена ефективна політика збуту та її цілеспрямований розвиток. Визначено структуру та складові елементи збутової діяльності. Також визначено важливу роль і пріоритетність ефективного управління збутовою системою у підвищенні конкурентоспроможності підприємств на світових ринках. Проаналізовано особливості розуміння терміна «збут» у вузькому та широкому розумінні. Систематизовано різні підходи до визначення основних понять збутової діяльності. Розглянуто місце збуту в системі управління підприємством. Проаналізовано основні характеристики стратегічного та тактичного управління системою збуту. Виокремлено особливості управління збутом на підприємствах. Досліджено стратегічні й оперативні рішення при створенні системи збуту. Розглянуто сучасний стан зовнішньоекономічної та збутової діяльності автосервісного підприємства ТОВ «Майстер Сервіс» і запропоновано шляхи вдосконалення його зовнішньоекономічної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.312. Сучасні перетворення міжнародного бізнесу: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (31 берез. 2021 р., м. Харків) / ред.: С. І. Архієреєв, І. О. Дерід; Харківський нац. ун-т

імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 213 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретико-методологічний і структурно-функціональний аналіз поняття міжнародний бізнес та розкрито суть і специфіку сучасних перетворень міжнародного бізнесу. Досліджено розвиток міжнародного бізнесу в умовах глобальної невизначеності, інституційної трансформації національних економік у відповідь на тенденції світового господарства, національні чинники перетворень міжнародного бізнесу, галузеві перетворення міжнародного бізнесу. Висвітлено сучасні проблеми управління міжнародним бізнесом, глобальні фінанси міжнародного бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА854475

Див. також: 5.У.180, 5.У.282, 5.У.357, 5.У.449, 5.У.656

Економіка Європи

5.У.313. Актуалізація сталих агропродовольчих продуктів у Євросоюзі: концепт і виклики / О. Л. Попова // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 77-92. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Акцентовано на тому, що Україні як активному експортеру агропродовольчих продуктів і сільськогосподарської сировини на європейський ринок потрібно врахувати новий підхід ЄС до категоризації продуктів на основі показників їх сталості. Європейська Комісія сформує законодавчу пропозицію щодо межі сталої продовольчої системи, загальні вимоги до сталих продуктів харчування, їх сертифікації та маркування за показниками сталості до кінця 2023 р. З наявних нині документів ЄС і наперед Стратегії «Від ферми до виделки» у межах Європейського зеленого курсу узагальнено основні принципи і вимоги до sustainable foods — сталих продуктів харчування, які стануть нормою для всіх розміщених на ринку ЄС продуктів харчування відповідно до суспільних інтересів. Обґрунтовано, що доволі нове на вітчизняних теренах поняття «сталій агропродовольчий продукт» за змістом ширше, ніж поняття «екологічний продукт», «органічний продукт», оскільки екологічність є однією з характеристик сталості, поряд із кліматичною та соціальною. Систематизовано основні відмінності сталих та екологічних/органічних продуктів. Увагу приділено кліматичному критерію сталості, зокрема, скороченню обсягів викидів парникових газів при виробництві та постачанні агропродовольства (розкриттю вуглецевого сліду), що відповідає цільовій установці декарбонізації та досягнення кліматичної нейтральності Європи. У контексті створення узгодженої методології ЄС щодо сталості продуктів розглянуто зміст і складові (використана площа земель для виробництва та утилізації, обсяг водних ресурсів, обсяг викидів вуглекислого газу CO₂, харчові м'яса) екологічного сліду. Наведено досвід добровільної сертифікації сталості продуктів харчування у світі, національні програми сертифікації сталості харчових продуктів, зокрема сої у США та Канаді, що засвідчує дедалі більшу диференціацію ринку продуктів і просування до офіційної сертифікації та маркування сталих харчових продуктів. Обґрунтовано виклики для українського експорту в ЄС за посилення вимог до сталості агропродовольчих продуктів, зокрема, високі рівні викидів парникових газів при вирощуванні сільськогосподарських культур (кукурудзи та ріпаку) можуть стати причиною обмеження їх експорту як сировини для виробництва біопалива. Очікується жорсткіше відстеження залишків хімічних пестицидів і антимікробних препаратів у експортованій продукції, оскільки використання цих небезпечних препаратів у ЄС до 2030 р. має скоротитися на 50 %. Виявлена асиметричність поширення поняття «сталі продукти харчування» у зарубіжних (доволі поширене) та вітчизняних (майже відсутне) наукових і публіцистичних джерелах може свідчити і про невідповідність вітчизняних сільськогосподарських суб'єктів до вчасної переорієнтації на виробництво та експорт у ЄС сталих агропродовольчих продуктів. Очевидно, що виграють країни, які на випередження модернізують національну агропродовольчу систему в контексті забезпечення сталості продуктів.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.314. Оцінка ризиків устойчивого розвитку регіонів Білорусі / Т. А. Тетерінец, Д. А. Чиж // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 155-161. — Бібліогр.: 8 назв. — рус.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.315. Ринки природного газу України та ЄС: лібералізація та інтеграція: монографія / Р. С. Юхимець; ред.: Р. З. Подольць; НАН України, Інститут економіки та прогнозування. — Київ, 2021. — 195 с.: табл., рис. — укр.

Проаналізовано зміни засад регулювання ринків газу за умов трансформації національних моделей енергоринку в напрямлі лібералізації та подальшої інтеграції у єдиний європейський енергетичний простір. Обґрунтовано вплив інтеграційних факторів на трансформацію організаційної та функціональної структури ринків природного газу України та ЄС. Узагальнено основні

фактори, що можуть становити бар'єри для розвитку конкуренції на національних газових ринках.

Шифр НБУВ: ВА853651

5.У.316. Система забезпечення якості вищої освіти Швеції: історичні витоки та сучасні тенденції: монографія / О. А. Цюк; ред.: Н. І. Мачинська; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: СПОЛОМ, 2021. — 279 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 199-231. — укр.

Виявлено особливості формування системи забезпечення якості вищої освіти Швеції та окреслено перспективи творчого застосування конструктивних ідей шведського досвіду у системі вищої освіти України. Висвітлено історичний аспект забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Увагу приділено питанням оцінювання якості освіти шведських університетів за міжнародними та національними рейтингами.

Шифр НБУВ: ВА853366

5.У.317. Екологічні аспекти аграрної політики стран Европейского Союза / А. А. Литвинчук // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 136-144. — Бібліогр.: 10 назв. — рус.

В даний час стан економіки аграрного сектора в багатьох країнах світу, в тому числі і в країнах ЄС, з властивою розвинутою промисловістю, зумовило перехід до нової екологічно орієнтованої аграрної політики. Важлива роль відводиться державній підтримці сільгоспвиробників, шляхом дотацій, пільгової кредитної політики, а в деяких країнах і повне скасування оподаткування підприємницької діяльності в сільській місцевості, що підтверджує актуальність і народногосподарське значення дослідження. У вітчизняній агроекономічній науці і практиці немає наукової концепції державної участі у процесі виведення аграрного сектора з кризи. Завдання дослідження — розглянути політику розвитку аграрного сектора країн ЄС; досліджувати рівень державної підтримки виробників сільгосппродукції. Мета роботи — розгляд ступеня розвиненості аграрної політики країн ЄС в контексті забезпечення продовольчої безпеки. Методи і методологію проведення дослідження склали загальнонаукові, приватні методи пізнання, в тому числі історичний і логічний, метод спостереження і порівняння. Показано основні підходи до державного регулювання розвитку агропромислового сектора на рівні Європейського Союзу в цілому і в розрізі країн-учасниць; характерні особливості і принципи, що визначають успішність і цілісність єдиної аграрної політики; фактори, що сприяють продуктивності сільськогосподарських угідь; агроекологічні вимоги, що обмежують імпорт генетично модифікованої продукції; основні завдання в розвитку нової політики аграрного сектора економіки; пріоритетні напрямки регулювання заходів підтримки сільгоспвиробників, комплексного розвитку сільських територій, підвищення конкурентоспроможності аграрної сфери ЄС.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.318. The pharmaceutical reform in the Republic of Moldova during the period of independence / S. B. Adauji, M. D. Brumarel, L. V. Spinei, V. N. Safta // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 4. — С. 42-51. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

За останні два десятиліття Республіка Молдова пройшла складний і суперечливий шлях свого розвитку. З метою визначення вектора свого розвитку, виходячи з демократичних цінностей західної культури, практично повністю було переглянуто та створено нормативно-правову базу. Концепція реформи Молдови полягала у лібералізації цін і відмові від планової системи управління економікою під час створення необхідних механізмів для функціонування ринкової економіки: створення банківської системи, ринку капіталу, інших установ, уведення національної валюти, а також тривалий процес створення нової правової бази. Мета роботи — аналіз основних реформ, проведених у Республіці Молдова у сфері фармації за період незалежності: виділення їх впливу на очікувані ефекти та розроблення рекомендацій щодо поліпшення сучасної фармацевтичної допомоги. Як інструменти дослідження використано аналітичні та соціологічні методи (анкетування). В анкетуванні було задіяно працівників практичної фармації зі стажем роботи не менше 25 років, що володіють певними професійними компетенціями: мають високу професійну категорію, опубліковані наукові статті або науковий ступінь, досвід роботи у системі координації та контролю, а також досвід роботи керівником фармацевтичного підприємства/організації. Як експертів було обрано 93 фахівця, зокрема і фармацевтів, з яких: 7 докторів медичних наук, 5 фахівців, що опублікували наукові статті, 78 мають вищу професійну категорію, 3 є колишніми та діючими посадовими особами з досвідом роботи в системі координації та контролю. Після анкетування експерти проаналізували головні реформи у галузі фармації, які відбулися в Молдові за 25 років (1990 — 2015 рр.). Показано, що негативний вплив цих реформ перевищує позитивний у 1,46 разу. Розроблено та запропоновано рекомендації щодо усунення/усунення негативних наслідків реформ у галузі фармації; вивчення/можливості ініціювання низки фармацевтичних реформ/нормативних актів.

Шифр НБУВ: Ж101342

Див. також: 5.У.346

Економіка України

5.У.319. Відносини держави й бізнесу в сучасних геополітичних умовах: навч. посіб. / Н. М. Грущинська; Національний авіаційний університет. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 283 с. — укр.

Розкрито питання публічного управління й адміністрування, процеси державотворення, вплив геополітичних процесів на національну економічну та політичну ситуацію. Розглянуто спеціалізацію як об'єкт реалізації сучасного світового економічного порядку. Охарактеризовано еволюцію світових трансформаційних процесів в умовах техноглобалізації. Висвітлено питання забезпечення економічної безпеки шляхом реалізації принципів економічної дипломатії.

Шифр НБУВ: ВА853826

5.У.320. Державне регулювання розвитку ринку нерухомості в Україні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. В. Дубовик; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо розвитку ринку нерухомості в Україні на основі удосконалення механізмів його державного регулювання. Науково обґрунтовано концепцію міжмиської співпраці в сфері державного регулювання розвитку ринку нерухомості, що враховує забезпечення обміну досвідом у сфері міського господарства, прискорення впровадження сучасних технологій, підвищення активності учасників ринку нерухомості, скорочення ризиків взаємодії учасників ринку та забезпечення стійкості його економічного розвитку на основі системи принципів: кооперації, інтеграції та спеціалізації науково-виробничого й економічного співробітництва, сталого розвитку, прозорості діяльності. Удосконалено інституційний механізм державного регулювання розвитку ринку нерухомості, що передбачає створення Регіонального центру моніторингу та регулювання розвитку ринку нерухомості на інформаційних базах управлінь ЖКГ, містобудування та архітектури, юстиції при обласній державній адміністрації, з метою координації розвитку ринку нерухомості, надання характеристик параметрам, моніторинг яких надає змогу приймати рішення щодо реалізації регуляторного впливу. Удосконалено економіко-правовий механізм державного регулювання розвитку ринку нерухомості, що орієнтований на формування мотиваційної основи залучення інвесторів на засадах державно-приватного партнерства та передбачає формування повноцінної, збалансованої за інтересами всіх учасників системи гарантування інвестицій, джерелами якого визначено: бюджет розвитку місцевих бюджетів; заставний фонд; власні та залучені кошти агентств зі страхування. Уточнено класифікацію чинників державного регулювання розвитку ринку нерухомості, що відрізняється їх групуванням за такими сферами: адміністративна; макроекономічна; територіально-економічна; соціально-політична; еколого-інфраструктурна. Запропоновано комплексний механізм державного регулювання ресурсного забезпечення розвитку ринку нерухомості, який доповнює механізм іпотечного кредитування, на основі формування фінансово-кредитних кооперативів для надання і забезпечення цільових позик на придбання нерухомості його учасникам на пільгових умовах, а також застосування моделі відкритого фінансування на вторинному ринку заставних на нерухомість цінних паперів.

Шифр НБУВ: РА446586

5.У.321. Державне регулювання та стратегічний розвиток телекомунікаційної індустрії: теорія і методологія: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Р. А. Дименко; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено концептуально та науково обґрунтовано теоретико-методологічний базис, методичних положень і рекомендацій щодо державного регулювання та стратегічного розвитку телекомунікаційної індустрії (ТКІ) в умовах посилення інтеграційних процесів. Запропоновано методологію забезпечення сегментної оцінки динаміки ефективної стратегії розвитку суб'єктів ТКІ. Розроблено концептуальний базис і методологічні домінанти щодо функціонування внутрішньогалузевої комплаєнс-системи у ТКІ. Запропоновано науково-методичне забезпечення та підтримка процесу внутрішньогалузевої стратегії ціноутворення у ТКІ. Розроблено композиційний механізм державного регулювання інформаційно-комунікаційних послуг і сервісів та його адаптивну концептуальну модель. Сформовано концептуальну основу та підходи щодо підтримки державно-приватної бізнес-взаємодії у ТКІ. Досліджено наукові підходи до стратегічного планування розвитку ТКІ в макроекономічному середовищі. Запропоновано концептуальні засади відтворення та управління людським капіталом у ТКІ. Розроблено підходи до моделювання системи управління у ТКІ. Сформовано теоретико-методичні засади процесу інституційного регулювання інформаційно-комунікаційного простору. Обґрунтовано детермінанти інноваційних векторів впровадження стратегічного розвитку у ТКІ з урахуванням ринкового середовища. Запропоновано концептуально-методичну

підтримку розвитку телекомунікаційних ринків у міжнародному макроекономічному середовищі.

Шифр НБУВ: РА446318

5.У.322. Застосування аудиторських процедур для встановлення якості фінансової звітності: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.09 / Т. М. Кочин; «Житомирська політехніка», держ. ун-т. — Житомир, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми та напрями розвитку аудиторських процедур для встановлення якості фінансової звітності. Розроблено модель якості фінансової звітності як об'єкта аудиту, за результатами дослідження. Встановлено, що відповідно зазначеної моделі змінюється змістовне наповнення завдань аудиту та є потреба в трансформації його методології. Здійснено оцінку впливу наслідків неякісної фінансової звітності та результатів їх аудиту на ринки цінних паперів через вивчення корпоративних скандалів в Україні та світі. Ідентифіковано організаційні й ієрархічні взаємозв'язки, а також визначено функціональне значення в системі забезпечення якості аудиторської діяльності суб'єктів регулювання аудиторської діяльності в Україні. Обґрунтовано залежність можливості суб'єкту аудиторської діяльності повною мірою оцінити якість фінансової звітності замовника як основи формування якісного інформаційного ресурсу. Обґрунтовано, що аудиторський висновок виступає складовою інформаційного ресурсу, що використовують зацікавлені особи для прийняття відповідних рішень. Розроблено механізм застосування аудиторських процедур для оцінки якості фінансової звітності.

Шифр НБУВ: РА446864

5.У.323. Ігрова модель онтологічної підтримки проєктів / П. О. Кравець, В. В. Литвин, В. А. Висоцька // Радіоелектроніка. Інформатика. Управління. — 2021. — № 1. — С. 172-183. — Бібліогр.: 35 назв. — укр.

У сучасному інформаційному суспільстві із розвиненими засобами телекомунікації за допомогою мобільних пристроїв та комп'ютерних мереж актуальним є формування різноманітних віртуальних організацій та спільнот. Такі віртуальні об'єднання людей за професійними або іншими інтересами призначені для оперативного розв'язування різноманітних задач: для виконання проєктних завдань, створення стартапів з метою залучення інвесторів, організації мережного маркетингу, організації дистанційного навчання, вирішення складних питань в науці, економіці та державному управлінні, побудови різноманітних Інтернет-сервісів, обговорення політичних і соціальних процесів тощо. Мета дослідження — розроблення адаптивного марковського рекурентного методу на основі стохастичної апроксимації модифікованої умови доповняльної нежорсткості, справедливої у точках рівноваги за Нешем для розв'язування задачі ігрової покриття проєктів. Розроблено багатогентну ігрову модель для формування віртуальних команд виконавців проєктів на основі бібліотек предметних онтологій. Необхідні для виконання проєктів компетенції та здібності агентів задаються наборами онтологій. Інтелектуальні агенти випадково, одночасно і незалежно вибирають один із проєктів у дискретні моменти часу. Агенти, що обрали один і той же проєкт, визначають поточний склад команди його виконавців. Для команд агентів обчислюється поточний штраф за недостатнє покриття компетенцій об'єднаними здібностями агентів. Цей штраф використовується для адаптивного перерахунку змішаних стратегій гравців. Збільшуються імовірності вибору тих команд, поточний склад яких призвів до зменшення штрафу за непокриття онтологій. У ході повторювальної стохастичної гри агенти сформують вектори змішаних стратегій, які забезпечать мінімізацію усереднених штрафів за непокриття проєктів. Для розв'язування задачі ігрової покриття проєктів розроблено адаптивний марковський рекурентний метод на основі стохастичної апроксимації модифікованої умови доповняльної нежорсткості, справедливої у точках рівноваги за Нешем. Висновки: комп'ютерне моделювання підтвердило можливість застосування моделі стохастичної гри для формування команд виконавців проєктів з необхідною онтологічною підтримкою в умовах невизначеності. Збіжність ігрової методу забезпечується дотриманням фундаментальних умов та обмежень стохастичної оптимізації. Достовірність експериментальних досліджень підтверджується повторюваністю одержаних результатів для різних послідовностей випадкових величин.

Шифр НБУВ: Ж16683

5.У.324. Інструментарій дослідження ринку нерухомості та встановлення загальних тенденцій його розвитку / Ю. Губар, Ю. Хавар, Н. Мошowska // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 2. — С. 102-116. — Бібліогр.: 113 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз інформації про угоди та об'єкти, щодо яких ці угоди укладаються, надає змогу обчислити та проаналізувати типовий рівень цін, що склався на ринку для певної групи об'єктів. Значення статистичних показників допомагають сформувати загальне уявлення про обсяг ринку, інтенсивність ринкових процесів та їх зміну залежно від конкретних умов місця та часу. Ці показники створюють необхідну базу для виявлення взаємозв'язку між рівнем цін та характеристиками угод та об'єктів відповідно. Порівняння може здійснюватися як за кількісними, так і за якісними ознаками угод та об'єктів, щодо

яких їх укладено. Для того, щоб порівняння було плідним, воно має задовольняти дві основні вимоги: порівнюватися можуть лише подібні об'єкти, між якими існує певна об'єктивна спільність; порівняння таких об'єктів має відбуватися за найважливішими, суттєвими ознаками. Мета дослідження — довести необхідність і важливість використання статистичних показників, що характеризують усю сукупність одиниць спостереження за мірами центральної тенденції та мінливості (варіації), в оцінній практиці. Для того, щоб обчислити та проаналізувати типовий рівень цін, що склався на ринку для певної групи об'єктів, як правило, використовують статистичні показники, що характеризують усю сукупність одиниць спостереження за мірами центральної тенденції та мінливості (варіації). Ці показники створюють необхідну базу для виявлення взаємозв'язку між рівнем цін і характеристиками угод та об'єктів відповідно. Оцінка нерухомості базується на двох принципах формальної логіки: принципи подібності — для порівняння подібні об'єкти повинні мати ознаки, за якими їх можна розрізнити. Для виконання дослідження окреслено ринок, якого стосуються угоди та об'єкти нерухомості, щодо яких ці угоди укладено, виділено об'єкт спостереження; встановлено індивідуальні якісні та кількісні ознаки одиниць спостереження, що об'єднують чи відрізняють їх від решти ринкових одиниць і систематизовано одиниці спостереження за значущими якісними та кількісними ознаками, тобто здійснено стратифікацію об'єктів нерухомості та виявлено взаємозв'язок між цими ознаками. Статистичні показники відображають центральні тенденції та мінливість цін, що склалися на ринку; закономірність їх розподілення та динаміки, встановлюють нехарактерні для ринку нерухомості ціни об'єктів. Обчислення показників динаміки цін надає можливість відстежити характерні зміни у цінах купівлі-продажу та оренди, а також з'ясувати вплив зміни факторних ознак на динаміку цін. Розрахунок показників варіації надає змогу визначити закономірності розподілення цін на об'єкти нерухомості та за рахунок вилучення з сукупності об'єктів нехарактерних високих або низьких цін підвищити міру однорідності цієї сукупності. Метод комбінаційного аналітичного групування надає можливість одночасно групувати одиниці сукупностей за декількома фіксованими ознаками.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.У.325. Інструменти регулювання національної економіки та національної безпеки в умовах сучасних глобальних викликів: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 5–6 листопаду, 2021 р. / ред.: М. І. Бондаренко, А. В. Битий, Л. С. Любохинець, Л. Б. Бушовська, А. В. Мейш, С. В. Мороз, Н. П. Танасієнко, О. В. Поплавська, Т. В. Цвігун, С. Й. Ядуха; Хмельницький нац. ун-т, Академія економічних наук України, Спілка економістів України, нац. ун-т «Львівська політехніка», Харківський нац. ун-т міського господарства імені О. М. Бекетова, Інститут економіки Паата Гугушвілі. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 126 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто аспекти розвитку національної економіки та засади забезпечення національної безпеки. Висвітлено особливості фінансових механізмів в економіці країни, особливості цифрової економіки. Розкрито проблеми інтелектуального капіталу в становленні інноваційно-інвестиційних систем. Звернено увагу на сучасні виклики і загрози національній безпеці.

Шифр НБУВ: ВА853218

5.У.326. Інформаційно-комунікаційне забезпечення економічної безпеки підприємств зв'язку: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. В. Шмалій; Держ. ун-т телекомунікацій. — Київ, 2020. — 27 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні засади й обґрунтовано прикладні рекомендації щодо вдосконалення інформаційно-комунікаційного забезпечення (ІКЗ) економічної безпеки (ЕБ) підприємств зв'язку. Розкрито сутнісні характеристики, складові та завдання побудови ЕБ підприємств в умовах широкого впровадження діджиталізації. Встановлено особливості ідентифікації механізму ІКЗ ЕБ підприємств зв'язку. Вдосконалено наукові підходи до визначення ефективності ІКЗ ЕБ. Охарактеризовано стан і виявлено тенденції ІКЗ ЕБ підприємств зв'язку. Оцінено механізм ІКЗ ЕБ підприємств зв'язку. Визначено ефективність ІКЗ ЕБ. Запропоновано пріоритетні напрями розвитку ІКЗ ЕБ. Удосконалено концептуальний базис розробки стратегії і тактики ІКЗ ЕБ підприємств. Обґрунтовано методичний інструментарій формування й оцінки ланцюгів ІКЗ ЕБ підприємств зв'язку.

Шифр НБУВ: РА445912

5.У.327. Компаративний аналіз класифікацій публічних закупівель / Ю. О. Грузький // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 24-32. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти класифікації публічних закупівель в Україні. Розроблення науково-обґрунтованої класифікації закупівель, яка б забезпечувала поєднання теорії та практики здійснення публічних закупівель, надала змогу проводити більш точну оцінку ефективності використання бюджетних коштів. Наведено огляд сучасних публікацій, присвячених управлінню публічними закупівлями, а також науковим підхо-

дам до класифікації публічних закупівель. Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Підкреслено недостатність вітчизняних праць щодо класифікації публічних закупівель з урахуванням останніх змін в законодавстві нашої держави. Мета роботи — аналіз класифікаційних критеріїв публічних закупівель, а також пошук напрямів для удосконалення класифікації публічних закупівель. Методи дослідження: діалектичний, аналіз і синтез, емпіричний, статистичний. Розглянуто теоретичні та практичні засади класифікації публічних закупівель, здійснено аналіз наукових підходів до класифікації публічних закупівель, визначено основні критерії, за якими необхідно проводити класифікацію закупівель, удосконалено класифікацію публічних закупівель. Одержані результати можуть бути використані, в першу чергу, при проведенні закупівельних процедур, а також при вдосконаленні економічної політики держави. Запропоновано класифікацію публічних закупівель, яка відповідає сучасному етапу становлення сфери публічних закупівель, відтворює структуру та організацію закупівельної діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.328. Концептуальні підходи до трансформації заощаджень домогосподарств у інвестиції / О. І. Копилук, О. М. Музичка // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 65-71. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування концептуальних засад трансформації заощаджень домогосподарств у інвестиції для активізації економічних процесів. Доведено, що трансформація організованих заощаджень домогосподарств в інвестиції є процесом акумулювання заощаджень і перетворення їх у працюючі активи через інструменти фінансового ринку на засадах оцінювання дохідності та ризиків. Відзначено, що інвестиціями є виключно організовані заощадження, які акумулюються на рахунках фінансових інституцій, банків, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, інститутів спільного інвестування, кредитних спілок, які залучаються через банківську та парабанківську системи на засадах строковості, платності та ризиковості. Аргументовано доведено, що ощадно-інвестиційна поведінка домогосподарств суттєво змінилася в умовах пандемії COVID-19. Відзначено, що найбільш привабливим для домогосподарств залишається придбання фінансових активів у вигляді депозитних вкладів у банках України в національній та іноземній валюті, а також тенденцію до скорочення довгострокових інвестиційних ресурсів термінами до двох років і понад два роки. Запропоновано концептуальні засади трансформації заощаджень домогосподарств у інвестиції, які нададуть змогу вирішити задекларовані завдання, базуються на чітко визначених принципах і спрямовуються на досягнення економічної та соціальної результативності. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є обґрунтування механізмів формування довгострокових інвестиційних ресурсів домогосподарств і залучення їх у фінансові активи в контексті оцінювання та систематизації ризиків. Необхідно розробити методичний інструментарій оцінювання дохідності та ризиків для активізації ощадно-інвестиційної поведінки домогосподарств з урахуванням альтернативності вкладень та їх диверсифікації щодо різноманітних інструментів фінансового ринку.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.329. Міжнародно-публічно-приватне партнерство для досягнення цілей сталого розвитку в старопромислових регіонах України / І. П. Петрова // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 83-93. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Розвиток публічно-приватного партнерства визначено ключовим механізмом із залучення інвестицій для досягнення Цілей сталого розвитку, зокрема Цілі 9 «Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям» та Цілі 17 «Зміцнення засобів реалізації Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку та активізація його діяльності». Запропоновано ввести в науковий обіг поняття «міжнародно-публічно-приватного партнерство» (МППП) з урахуванням зацікавленості і коштів міжнародних організацій й міжнародних донорів. Проаналізовано взаємоузгодженість інтересів держави і приватного сектора в партнерстві. Розглянуто різні варіанти взаємодії інституціональних посередників через призму конкретних суб'єктів (держав, бізнес, громадянське суспільство та міжнародна організація). Проаналізовано інституціональне забезпечення МППП для досягнення Цілей сталого розвитку старопромислових регіонів. Визначено, що для розробки та супроводу проектів МППП для досягнення Цілей сталого розвитку в старопромислових регіонах необхідно створення єдиної системи із реалізації та моніторингу проектів МППП із урахуванням всіх створених інститутів. Система інститутів розвитку МППП включає фінансові та нефінансові інститути. Запропоновано створити Центр МППП як незалежного експертного органу, метою якого є підготовка, організація і супровід проектів МППП, а також надання підтримки органам публічного управління і бізнесу.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.330. Перспективи посткоронавірусних економічних трансформацій та їх вплив на розвиток країн. Місце України у посткризовому світі / наук. ред.: В. Юрчишин; Razumkov

centre, Friedrich Naumann Foundation for Freedom. — Київ: Заповіт, 2021. — 358 с.: іл. — укр.

Розглянуто особливості оновленого глобального макроекономічного середовища і місце України у ньому. Розкрито особливості трансформації фундаментальних функцій Центральних банків у контексті кризових явищ. Розглянуто локалізацію фармацевтичного виробництва в Європі як відповідь на зростаючу зовнішню стратегічну торговельну залежність. Увагу приділено прикордонному вуглецевому коригуванню ЄС і викликам для української економіки.

Шифр НБУВ: CO37870

5.У.331. Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика: матеріали XXV Міжнар. наук.-практ. конф. (27 — 28 трав. 2020 р.) / ред.: Л. Г. Ліпич; Східно-європейський нац. ун-т імені Лесі Українки, «Перспективи розвитку економіки України: теорія, методологія, практика», міжнародна науково-практична конференція. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 141 с.: рис., табл. — укр.

Подано тези доповідей та виступів на XXV Міжнародній науково-практичній конференції, у яких відображено теоретичні основи, тенденції та пріоритети ефективного здійснення економічних та соціальних інновацій. Визначено перспективи фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційних процесів в економіці України. Розглянуто новітні тенденції розвитку менеджменту та маркетингу. Наведено удосконалення обліково-аналітичних процедур в умовах інноваційно-інвестиційного розвитку економіки України.

Шифр НБУВ: BA853614

5.У.332. Проблеми планування в ринкових умовах: тези доп. XX міжнар. наук.-практ. конф. (28 — 30 жовт. 2021 р., м. Хмельницький) / ред.: С. В. Ковальчук, І. В. Закрижевська, Ю. В. Кравчик; Хмельницький нац. ун-т, Академія економічних наук України, Спілка економістів України, Українська асоціація маркетингу, Університет Жиліна, Люблінська політехніка, держ. ун-т прикладних наук у Каліші, Технологічно-природничий університет, Нижньодунайський університет, Батумський держ. ун-т, Європейський науковий фонд «Інститут інновацій», Донецький нац. ун-т, Запорізький нац. ун-т, НАН України, Інститут економіки промисловості, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Київський нац. екон. ун-т ім. Вади́ма Гетьмана, Львівський торговельно-економічний університет, Нац. ун-т «Львівська політехніка», нац. ун-т «Одеська політехніка», Полтавський нац. техн. ун-т ім. Юрія Кондратюка, Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Херсонський нац. техн. ун-т, Центральноукраїнський нац. техн. ун-т, Журнал «Економіст». — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 133 с.: рис., табл. — укр.

Охарактеризовано трейд-маркетинг у підвищенні ефективності продажів роздрібних торговельних закладів. Досліджено концептуальні напрями формування інноваційної парадигми тарифного нормування оплати праці робітників. Проаналізовано особливості маркетингової діяльності в ритейлі в умовах пандемії COVID-19. Увагу приділено використанню агромаркетингу в садівництві. Розглянуто основні елементи конкурентного середовища підприємства. Визначено ефективність реклами шляхом маркетингових досліджень. Розкрито теоретичні підходи до визначення ефективності життєвого циклу рухомого складу закладів України. Наведено характеристику сучасного стану та тенденцій розвитку українського ринку теплотехніки. Проаналізовано здатності та спроможності персоналу у формуванні конкурентоспроможності компанії.

Шифр НБУВ: BA853987

5.У.333. Професіоналізація менеджменту. Майстер-клас: матеріали наук.-методол. семінару / Е. А. Кузнецов; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 108 с.: табл. — Бібліогр.: с. 106-108. — укр.

Висвітлено проблеми формування та розвитку процесу професіоналізації менеджменту в Україні. Визначено основні методологічні проблеми та концепції базових рівнів сучасного розвитку процесу професіоналізації менеджменту. Запропоновано механізм упровадження професіоналізації менеджменту в Україні. Доведено необхідність врахування принципів управлінського конституціоналізму й умов демократичної меритократії для якісного розвитку процесу професіоналізації менеджменту. Розглянуто деякі аспекти формування нової парадигми професіоналізації менеджменту в епоху сингулярності.

Шифр НБУВ: BA853675

5.У.334. Розвиток професійної мобільності управлінського персоналу: монографія / А. В. Доронін, Д. Г. Михайленко, С. А. Доронін; ред.: А. В. Доронін; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: НАУ ХАІ, 2021. — 287 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано діалектичні підстави актуалізації формування методологічного забезпечення розвитку професійної мобільності управлінського персоналу. Визначено практичні та теоретичні передумови розвитку професійної мобільності працівників системи управління виробничою організацією з урахуванням їх особис-

тисних ресурсів. Проаналізовано фактичний стан професійної мобільності управлінського персоналу підприємств і її зв'язку з якістю його трудового життя. Запропоновано варіанти методичного забезпечення прийняття рішень щодо управління професійною мобільністю управлінського персоналу з використанням оригінальних технологій — теорії «золотого перетину», соціоніки, спіральної динаміки свідомості.

Шифр НБУВ: BA855314

5.У.335. Стратегічні пріоритети розвитку соціально-економічних систем у контексті сучасного наукового виміру: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Мелітополь, 27 жовт. 2021 р.) / ред.: О. А. Марченко, А. А. Постол, Н. В. Рунчева, М. М. Ігнатенко, М. В. Сальнікова; Мелітопольський держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького, Приватна установа освіти «БІП — Університет права та соціально-інформаційних технологій», Сільськогосподарський університет П'єр Мехр Алі Шаха Арид, Реабілітаційний медичний центр «Реут». — Мелітополь: Вид. будинок Мелітоп. міськ. друк., 2021. — 179 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми світового господарств і міжнародних економічних відносин. Розкрито напрями реформування охорони здоров'я в Україні. Охарактеризовано маркетингові комунікації суб'єктів господарювання, чинники та методи управління трудовими ресурсами підприємств, сучасні технології бізнес-планування на підприємствах України. Визначено пріоритетні тенденції розвитку туристичної індустрії Запорізької обл. Висвітлено проблеми управління конкурентоспроможністю підприємств на ринку туристичних послуг. Розкрито особливості європейського ринку готельних послуг.

Шифр НБУВ: CO37915

5.У.336. Сучасні форми і методи мотивації персоналу підприємств сфери послуг / І. В. Черниш, М. В. Козик // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 87-91. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження основних форм і методів мотивації персоналу підприємств сфери послуг. Проаналізовано теорію мотивації персоналу з точки зору їх застосування на практиці, розглянуто групи методів мотивації та надано оцінку їх ефективності. Визначено, що для ефективності роботи персоналу на підприємстві необхідно індивідуально підходити до кожного працівника. Сукупність заохочень, які можна і потрібно застосовувати, щоб стимулювати працівника до якісного виконання своїх посадових обов'язків, називається мотивацією персоналу. Така мотивація починається з підбору висококласних фахівців на посаду й підтримується під час роботи керівником. Успішні фірми вкладають значний капітал у розвиток трудових ресурсів, розглядаючи його не як витрати, а як активні підприємства. Згодом капітал, вкладений в людей, зростає, а не зменшується, як капітал, вкладений в засоби виробництва. Саме людський капітал, а не заводи, устаткування й виробничі запаси забезпечують конкурентоспроможність та економічне зростання підприємства. Управління персоналом включає багато складових. Серед них: кадрова політика, взаємовідносини в колективі, соціально-психологічні аспекти управління. Ключове ж місце займає визначення способів стимулювання і мотивації працівників. Мотивація є одним з найважливіших внутрішньоорганізаційних процесів, а особливість його полягає в тому, що він безпосередньо спрямований на досягнення цілей організації. Успіх підприємства є результатом взаємодії між співробітниками і клієнтами, продуктом і організацією. Тому, щоб створити клієнтоорієнтовану компанію, ці три елементи мають працювати разом задля отримання прибутку організації та фінансових вигод для співробітників. Це може бути досягнуто шляхом надання винагород та стимулів або вигод в обмін на їх ефективну роботу для досягнення цілей організації.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.337. Теоретико-методологічні основи інноваційного розвитку системи управління морегосподарським комплексом України: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / С. А. Горбаченко; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Сформульовано організаційно-економічні засади інноваційного розвитку системи управління. Розроблено концептуальну модель впровадження управлінських інновацій на макро-, мезо- та мікрорівні, котра збалансує інтереси держави, бізнесу та суспільства. Ідентифіковано сутнісні характеристики морегосподарського комплексу (МГК) на основі поєднання господарського, географічного (природно-ресурсного) та геополітичного підходів. Збагачено методологічне забезпечення інноваційних управлінських перетворень як на державному рівні, так і в контексті окремих суб'єктів морегосподарської діяльності. Проаналізовано кон'юнктуру ринкового МГК з використанням просторових, інституційних і функціональних чинників впливу. Запропоновано методологічний базис оцінювання конкурентоспроможності менеджменту МГК. Оптимізовано інструментарій визначення резервів реалізації інноваційно-інвестиційного потенціалу МГК. Адаптовано засади та положення реалізації загальних і галузевих програм розвитку МГК, які успішно використовуються в інших морських державах, з огляду на імплементацію в

Україні. Узагальнено та розвинуто наукові підходи щодо бачення ролі органів місцевого самоврядування у процесах інноваційного управління МГК регіону. Запропоновано організацію забезпечення інноваційних управлінських перетворень у моргосподарському комплексі зі створенням консультативного органу на основі командного підходу до управління. Здійснено економіко-математичне моделювання оптимального розподілу ресурсів інноваційної діяльності в МГК. Вдосконалено механізм професіоналізації системи управління МГК.

Шифр НБУВ: РА446939

5.У.338. Трансфертне ціноутворення: сутність та методи застосування: монографія / З. С. Варналії, С. І. Лекарь, С. М. Мацур. — Хмельницький: Мельник А. А., 2021. — 148 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 125-129. — укр.

Роботу присвячено правому регулюванню цивільних відносин за участю військовослужбовців, правовій природі особистих немайнових прав військовослужбовців та особливостей їх цивільно-правового захисту. Охарактеризовано військовослужбовця як суб'єкта особистих немайнових права. Визначено поняття, види та зміст особистих немайнових прав військовослужбовців як об'єктів цивільно-правового захисту. Розкрито поняття, визначено форми та охарактеризовано способи цивільно-правового захисту особистих немайнових прав військовослужбовців. Визначено особливості цивільно-правового захисту окремих видів особистих немайнових прав військовослужбовців (права на особисту свободу та недоторканість; права, що забезпечують індивідуалізацію; права на честь і гідність; права на життя та охорону здоров'я). Розроблено науково-теоретичні пропозиції для вирішення проблемних питань у сфері правового регулювання особистих немайнових відносин за участю військовослужбовців.

Шифр НБУВ: ВА854382

5.У.339. Удосконалення механізму фінансового контролю в системі державного управління: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Войтенко; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено теоретичні основи механізму фінансового контролю в системі державного управління на основі аналізу наукових праць українських і зарубіжних учених. Виявлено суть фінансового контролю як категорії фінансових відносин в системі державного управління, яка розкривається через сукупність його характеристик, що представляють фінансовий контроль як область наукових і спеціальних знань, як елемент системи управління, як особливий вид практичної діяльності та як інформаційну систему, яка використовується з метою управління. Обґрунтовано концепцію формування та реалізації механізму фінансового контролю в межах нового державного менеджменту. Сформульовано та науково обґрунтовано методичний підхід до оцінки впливу інституційного середовища на розвиток і вдосконалення механізму фінансового контролю в системі державного управління, який базується на ключових елементах, а саме: організаційних, інформаційно-технічних, нормативно-правових, наукових, міжнародних, які безпосередньо впливають на вдосконалення інституту фінансового контролю. Оцінено стан розвитку механізму фінансового контролю в системі державного управління та розроблено напрями удосконалення інструментарію його реалізації. Зазначено, що такий інструментарій передбачає перехід системи фінансового контролю від традиційної перевірки адресності, доцільності та юридичного обґрунтування розподілу бюджетних асигнувань до контролю ефективного, результативного й економічного використання державних ресурсів та включає такі напрями: нормативно-правове закріплення єдиної концепції фінансового контролю в системі державного управління, єдині правила та стандарти контрольної діяльності, уніфікація форм звітності, моніторинг, єдине тлумачення поняття фінансових порушень, комплексна та системна стандартизація, впровадження аудиту ефективності. Систематизовано напрями міжнародного досвіду організації механізму фінансового контролю в системі державного управління. Розроблено концептуальні положення механізму фінансового контролю в системі державного управління, суть яких полягає у підвищенні дієвості та стратегічної спрямованості фінансового контролю в системі державного управління; економічній обґрунтованості формування, раціонального розподілу, цільового й ефективного витрачання фінансових коштів; збереженні державних (місцевих) ресурсів (фінансових та матеріальних), закономом та доцільному використанні державної власності. Обґрунтовано методичні підходи до формування аудиту ефективності як перспективного механізму фінансового контролю, основними елементами якого визначено наступні: мета аудиту ефективності, сфера охоплення, цикли аудиту ефективності, вибір тем і об'єктів, планування предмету й об'єкта аудиту ефективності, підготовка програми аудиту, визначення критеріїв і показників оцінки ефективності, методи проведення, підготовка висновку за результатами аудиту, підготовка рекомендацій та звіту за підсумками аудиту ефективності.

Шифр НБУВ: РА446462

5.У.340. Управління бізнес-проектами: навч. посіб. / Л. В. Шинкарук, М. М. Деліні, А. В. Суханова, К. А. Алексеева; нац. ун-т біоресурсів і природокористування

Україні. — Київ: НУБіП, 2021. — 325 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 293-304. — укр.

Охарактеризовано види та структуру бізнес-проектів. Висвітлено особливості передінвестиційних досліджень та обґрунтування проекту. Проаналізовано організаційно-виробничий, маркетинговий та фінансовий плани проекту. Увагу приділено питанням інвестиційного бюджету, мережевого графіку, а також розрахунку ефективності проекту. Викладено систему оцінки ризиків проекту.

Шифр НБУВ: ВА853190

5.У.341. Управління проектами розвитку логістичного аутсорсингу: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.22 / Ю. В. Луцай; Національний транспортний університет. — Київ, 2021. — 22 с.: рис. — укр.

Вірішено актуальне наукове завдання, яке полягає у розробленні науково-методичних засад проектно-орієнтованого управління розглядуваними у взаємозв'язку зі стадіями формування і реалізації організаційної стратегії логістичного аутсорсингу — як стратегії, яка розвивається. Запропоновано концепцію проектно-орієнтованого управління формуванням і реалізацією організаційної стратегії логістичного аутсорсингу. Дану концепцію адаптовано до умов її застосування в проектно-орієнтованих організаціях. Розроблено підхід до формування типології проектів розвитку організаційної стратегії логістичного аутсорсингу, в межах якого одержала розвиток відповідна понятійна база. Розроблено математичні моделі для вирішення задач вибору функціональних постачальників, постачальників на засадах партнерства, а також постачальників за короткостроковими контрактами в умовах управління змістом проектів розвитку організаційної стратегії логістичного аутсорсингу. Запропоновано методичне забезпечення процесів прийняття рішень із застосуванням методу прередення у проектах розвитку організаційної стратегії логістичного аутсорсингу.

Шифр НБУВ: РА449413

5.У.342. Управління якістю: навч. посіб. / Т. І. Балановська, Н. І. Драгнева. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 166 с.: рис. — (Навчальні видання). — Бібліогр.: с. 130-139. — укр.

Розглянуто питання якості як об'єкта управління. Визначено проблеми еволюції підходів до управління якістю. Охарактеризовано базову концепцію загального управління якістю. Зазначено системи управління якістю продукції. Наведено показники якості продукції. Визначено стандартизацію і нормативну базу управління якістю. Розглянуто питання аудиту якості.

Шифр НБУВ: ВА853856

5.У.343. Управління якістю виробів: навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. Ш. Невлюдов, Д. А. Янушкевич, Л. С. Іванов; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 361 с.: рис., табл. — укр.

Викладено актуальні питання впровадження в Україні сучасних систем управління якістю виробів як складової системи технічного регулювання відповідно до сучасних міжнародних вимог і вимог директив ЄС. Розглянуто основні поняття та визначення, які стосуються системи технічного регулювання, науково-технічні та нормативно-методичні основи стандартизації та оцінки відповідності (сертифікації) продукції та послуг. Розглянуто питання метрології як науки про вимірювання, методи і засоби забезпечення їх єдності та способи досягнення необхідної точності, а також питання впровадження сучасних систем управління якістю.

Шифр НБУВ: ВА853954

5.У.344. Developing e-maturity model for municipal project and program management system / G. Fesenko, T. Fesenko, H. Fesenko, A. Shakhov, A. Yakunin, V. Korzhenko // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/3. — С. 15-28. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

The role and importance of information and communication technologies (ICT) in city management are analyzed. It is substantiated that the digital component of municipal management is an important element of a sustainable city and ensures the expansion of citizens' access to basic services. Modeling the assessment of the electronic maturity of the management office of municipal digitalization projects is considered through the prism of the technological maturity model of I. Kendall and K. Rollins. A matrix for assessing the electronic maturity of municipal e-projects, represented by project management knowledge areas and digital ICT characteristics of electronic maturity, has been developed. The results of digital maturity modeling are discussed on the example of the Municipal e-Project Management Office (PMO_{em}). Eight levels of PMO_{em} maturity are proposed: «I — PMO_{em} is able to effectively implement information service projects»; «II — PMO_{em} analyzes the organizational aspects of the online services of the municipality»; «III — PMO_{em} develops ways to effectively implement online services»; «IV — PMO_{em} requires a high level of e-government maturity, opening «fast access» of citizens to e-services»; «V — municipality staff as members of the project team (PMO_{em}) ensures the e-government, municipal digital office, e-maturity, digitalization, e-project management progress of functional efficiency of city smart services»; «VI — PMO_{em} is able to provide the vast majority of municipal services using ICT tools»; «VII — PMO_{em} provides an expanded range of smart services»; «VIII — all

municipal services are provided under the maximum mainstreaming of ICT». The proposed assessment tool will allow the PMO_{em} directorate and the top management of IT organizations to conduct a self-assessment of progress in the digital management of municipal e-projects, e-programs and select the actions necessary to move to a higher level of e-maturity.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.Y.345. Do we need economic stimulation of solar energy development in households? Comparative analysis of Ukraine and Latvia / I. Sotnyk // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 6-14. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

Обґрунтовано доцільність державної підтримки домогосподарств, що реалізують проекти з відновлюваної енергетики. Проаналізовано досвід і результати застосування «зеленого» тарифу для розвитку сонячної енергетики у домогосподарствах України. Для порівняння оцінено результативність розбудови геліоенергетики у житловому секторі Латвії, яка має схожий потенціал галузі й застосовує систему чистого вимірювання як механізм економічного стимулювання. Виявлено, що використання високих ставок «зеленого» тарифу в Україні забезпечило стрімке зростання сонячних енергопотужностей у домогосподарствах. Так, за 2016 – 2020 рр. виробництво «зеленої» електроенергії сонячними фотогальванічними електростанціями у житловому секторі зросло у 244,3 разу. Водночас, система чистого вимірювання не здійснює помітного впливу на розбудову геліоенергетики в латвійських домогосподарствах. У 2019 р. частка електрики з енергії сонця в загальному електробалансі балтійської країни складала менше 0,05 % та менше 0,1 % серед інших «зелених» енергоджерел. Система чистого вимірювання в Латвії передбачає можливість збуту надлишково виробленої й неспожитої домогосподарством «зеленої» енергії в локальну електромережу за набагато нижчим тарифом, ніж середня ціна електроенергії для населення. Це збільшує строки окупності малих сонячних електростанцій до 20 років, демотивуючи домогосподарства до інвестування у відновлювану енергетику. Незважаючи на вражаючі результати зростання малих «зелених» енергопотужностей, щедрий «зелений» тариф в Україні створив непомірне фінансове навантаження на державний бюджет, загострив проблеми балансування енергопотужностей та збільшення пропускної здатності електромереж, диспропорції у розвитку різних видів відновлювальних енергоджерел. Натомість система чистого вимірювання, не забезпечуючи значного зростання потужностей геліоенергетики в домогосподарствах, надала змогу уникнути проблем, характерних для України. На основі проведеного SWOT-аналізу двох розглянутих інструментів економічного стимулювання розроблено рекомендації для коригування механізмів державної підтримки з метою збалансованого розвитку малої сонячної енергетики у житловому секторі обох держав.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.Y.346. Patterns identification in the dynamics of countries' technological development in the context of military conflict / O. Prokopenko, O. Bezliudnyi, V. Omelyanenko, M. Slatvinskyi, N. Biloshkurska, M. Biloshkurskyi // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/13. — С. 6-15. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

A comparative assessment of the dynamics of technological development of Ukraine and Russia for 2014 – 2019 has been carried out in the context of the Russian – Ukrainian war. A method for assessing the economic losses of the conflicting parties due to a slowdown in their technological development, under the influence of militarization, based on the parameter of technological progress of the Solow – Tinbergen production function, built according to the World Bank 1991 – 2019 data, was proposed and tested. It is substantiated that during the Russian-Ukrainian war, starting from 2015, the technological development of the Russian Federation was curtailed and the economy transitioned to an extensive basis, when the parameter of technological progress acquired a negative value. In the case of Ukraine, a deterioration in technological development was detected due to a decrease in the values of the parameter of technological progress during 2014 – 2019. It has been proven that the economic recession of the aggressor is the worst in comparison with the victim country, but the relative losses of GDP due to the curtailment of technological development caused by the war are much less. In the case of the Russian Federation as an aggressor country, it is substantiated that the main catalyst for the economic recession was the curtailment of the participation of the real sector of the economy in the international transfer of technologies under the influence of international economic sanctions. In the case of Ukraine, as a country-victim of military intervention, it is justified that the replacement of international partnership in the field of technological cooperation ensured a slowdown in the economic recession. The results of the development of methodological support for the process of assessing GDP losses of the parties to a military conflict are universal for use in international comparisons. The proposed methods are relevant in assessing the technological development of countries that are or were in a state of military confrontation, which significantly expands the basis for future research by the authors.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.Y.347. The concept of sustainable development of Ukraine in the context of global threats / N. V. Stukalo, M. V. Lytvyn, Y. M. Petrusenko, Y. I. Pylypenko, L. B. Kolinets // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 178-183. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Purpose – to create the concept of sustainable development of Ukraine in the context of global threats. The research is based on the analysis of the components of integrated indicators and the formation of indicators based on them, which allow assessing the state of balance of socio-economic development of the national economy and determining the directions of corrective policy. In addition, the systematic approach is used to obtain the scientific results, which allowed us to consider the socio-economic development of society as the polystem phenomenon, comparative analysis, statistical methods – in comparing the situation of Ukraine with other countries, logical analysis – in justifying and developing the concept of sustainable development of Ukraine in the context of globalization. The concept of sustainable development of Ukraine has been developed, which is aimed at forming the new format of social relations and the new model of economy to increase the resilience of the national economy to global threats. The components of the Sustainable Development Index were analyzed and the comparative analysis of the components of global threats to Ukraine and other countries was made. It has been determined that the most dangerous challenges for Ukraine at the present stage are the high prevalence of morbidity among the population, high infant mortality, corruption, low energy security and inefficient public administration. It has been offered that the main purpose of the concept of sustainable development of Ukraine is to create conditions for overcoming existing threats. This requires the creation of a new form of government, a new format of public relations and a new economic model. The directions of achieving the main goals of sustainable development in Ukraine have been developed: social justice, balanced economic growth, ensuring high quality of the environment, rational use of resources, demographic stability and mutually beneficial international cooperation. The authors' concept of sustainable development of Ukraine is based on ensuring the ability of the national economy to take advantage of the positive external effects of globalization and thereby reduce its negative impact on society. Stages have been established. The necessity has been substantiated of introduction of consistent and interconnected measures which are aimed at changing the quality of socio-economic development of the country on the basis of using mainly intensive factors of economic growth, introduction of environmentally friendly methods of economic activity, ensuring implementation of sustainable development in the context of overcoming multidimensional poverty life expectancy, the formation of the effective system of social assistance and health care. It has been determined that the implementation of these measures will ensure the formation of the new format of social relations and the new model of economy, as well as achievement of the Sustainable Development Goals. The results of the study can be used by national governments to develop the sustainable development policy, as well as by companies to operate their economic activity in the globalized space.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.Y.172, 5.Y.197, 5.Y.219, 5.Y.239, 5.Y.292, 5.Y.396, 5.Y.559, 5.Y.562, 5.X.978, 5.Ч.1104

Бізнес

5.Y.348. Актуальні аспекти розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобальної економіки: [колект.] монографія / А. Бессонова, М. Белобородова, А. Буряк, Л. Величко, О. Величко, Ю. Горяченко, Т. Гринько, Т. Гвініашвілі, І. Дем'яненко, Т. Дронова, О. Єлісєєва, В. Катан, С. Князь, С. Кожем'якіна, В. Козлова, А. Колосов, Д. Конопляк, О. Крупський, О. Кубецька, І. Курінна, В. Купенко, С. Кучеренко, О. Левкович, А. Лемберг, Н. Лубенєць, Л. Лутай, В. Македон, І. Максютенко, М. К. Майнка, В. Мацук, Д. Міщенко, Л. Міщенко, Т. Олійник, Т. Остапенко, Т. Павлова, Р. Павлов, О. Пірог, О. Попова, К. Пілова, Т. Решетілова, Г. Скрипник, Ю. Стасюк, В. Страшко, І. Тарлопов, Л. Ульянова, О. Холод, Ю. Чайка, Т. Черната, А. Щегінін, Є. Ягнін, В. Яковенко; ред.: Т. Гринько; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро: Біла К. О., 2021. — 415 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено теоретико-методологічні засади розвитку суб'єктів підприємництва в умовах глобальної економіки. Досліджено механізм функціонування підприємництва в Україні та його інтеграції до світового економічного простору. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади інноваційного розвитку суб'єктів підприємництва. Увагу зосереджено на практичних аспектах формування стратегії розвитку підприємств в умовах мілководного середовища та забезпеченні конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва. Досліджено інноваційні методи та технології фінансово-економічної діяльності сучасних підприємств, особливості

формування методів та інструментів управління суб'єктами підприємництва в глобальному економічному просторі. Проаналізовано концептуальні засади формування системи економічної безпеки підприємств в умовах конкурентного середовища.

Шифр НБУВ: ВА855405

5.У.349. Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»: [зб. тез доп., 05 листоп. 2021 р.] / ред.: О. В. Панухник; Тернопільський держ. техн. ун-т ім. Івана Пулюя, Тернопільська міська рада, «Науковий парк «Інноваційно — інвестиційний кластер Тернопілля», корпорація, Страхова компанія «ТАС», Wrocławський економічний університет, Університет «Опольська Політехніка», Університет прикладних наук в Нисі, Індо-Європейська освітня фундація, Університет Дунаре де Йос. — Тернопіль: Паляниця В. А., 2021. — 225 с.: табл., рис. — укр.

Окреслено основні проблеми зростання закладів ресторанного господарства у складних умовах сьогодення та визначено напрями їх подолання. Проведено порівняльний аналіз впливу безробіття на суспільне виробництво. Висвітлено концептуальні аспекти економічної безпеки малого бізнесу. Розкрито суть і специфічні особливості управління закладами готельного господарства. Звернено увагу на застосування системи управління якістю підприємств готельно-ресторанного господарства як запоруку успішного функціонування галузі гостинності.

Шифр НБУВ: ВА854768

5.У.350. Модель підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі неокластерного підходу / Ю. Г. Вайлунова, Г. А. Яшева // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 123-128. — Бібліогр.: 9 назв. — рус.

Предмет дослідження — модель підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Мета дослідження — розробити модель підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі неокластерного підходу. Завдання дослідження: розробити концепцію неокластера; побудувати логічну схему формування конкурентоспроможності національної економіки на основі неокластерного підходу. Для проведення дослідження застосовувалися загальнонаукові та спеціальні методи пізнання: аналізу і синтезу, індукції і дедукції, системного підходу. Розроблено неокластерну концепцію, що включає поняття неокластера, відмінні ознаки, структурну схему неокластера. Побудовано модель підвищення конкурентоспроможності економіки країни/регіону на основі неокластерного підходу і обґрунтовано механізм підвищення конкурентоспроможності країни. Ідентифіковано причинно-наслідкові зв'язки між джерелами конкурентоспроможності: (елементи Індустрії 4.0), напрямками та факторами підвищення конкурентоспроможності. Розроблені теоретичні основи неокластера і логічна модель підвищення конкурентоспроможності національної економіки на основі неокластерного підходу можуть слугувати теоретико-методологічною основою для формування неокластерної політики.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.351. Перспективи ефективних управлінських рішень у бізнесі та проєктах: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., 17 — 18 верес. 2020 р. / Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса: Фенікс, 2020. — 150 с.: табл., рис. — укр.

Подано тези доповідей і виступів на VI Міжнародній науково-практичній конференції. Вони містять теоретичні, методологічні та практичні аспекти сучасного менеджменту, актуальні проблеми управління бізнесом і проєктами.

Шифр НБУВ: ВА853699

5.У.352. Підприємницький потенціал внутрішніх переміщених осіб: механізми залучення та використання / О. В. Панькова, А. Д. Шастун, О. Ю. Касперович // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 108-117. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності внутрішніх переміщених осіб (ВПО) в Україні; визначено основні проблеми та перешкоди підприємницької діяльності ВПО; запропоновано пріоритетні напрями збереження, підтримки та розвитку вітчизняного підприємницького потенціалу ВПО. Розкрито переваги недержавних джерел підтримки підприємницької діяльності ВПО та розвитку соціального підприємництва. Визначено інституційні, правові, фінансово-економічні механізми державної регуляторної політики розвитку малого та середнього підприємства (МСП) в Україні щодо ВПО. Запропоновано стратегічні напрями становлення підприємницького потенціалу ВПО на потреби регіонального та місцевого розвитку.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.353. Проблеми і перспективи розвитку малого і середнього бізнесу: монографія / С. Д. Лучик, О. М. Селезньова, Т. М. Боровик, Ю. А. Урсакий, В. В. Вудвуд, Л. В. Гут, К. В. Паламарек, С. В. Рилєєв, Д. А. Ковалевич, А. О. Чорновол, Т. Л. Томнюк, О. А. Мошковська, Ю. А. Маначинська, В. І. Євдошак, І. В. Мустєца, В. М. Чубай, А. О. Жирнова, Л. Г. Столяр, В. Є. Лучик, М. В. Лучик, О. Л. Рома-

новська, І. П. Данилюк, К. Л. Багрий, І. В. Годнюк, І. Л. Гуменюк, О. В. Шевчук; ред.: С. Д. Лучик; Київський національний торговельно-економічний університет. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 398 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні проблеми та визначено перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Розкрито вітчизняний і зарубіжний досвід розвитку та підтримки малого та середнього бізнесу. Визначено сучасні тенденції та перспективи розвитку малих і середніх підприємств. Здійснено оцінку фінансової складової державного регулювання функціонування та розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу. Досліджено управлінські засади й обліково-аналітичне забезпечення малих і середніх підприємств. Розкрито тенденції і можливості цифровізації малого та середнього бізнесу. Висвітлено роль людського капіталу як складової соціальної політики підприємств. Розроблено пропозиції щодо перспектив розвитку малого та середнього підприємництва на національному, регіональному та галузевих рівнях.

Шифр НБУВ: ВА854822

5.У.354. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 19 лют. 2021 р., м. Львів: тези доп. / Львівський торгов.-екон. ун-т, Кооперативно-торговий університет Молдови, Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут, Вінницький кооперативний інститут, Луцький кооперативний коледж, Львівський кооперативний коледж економіки і права, Мукачівський кооперативний торговельно-економічний коледж, Рівненський кооперативний економіко-правовий коледж, Тернопільський кооперативний торговельно-економічний коледж, Чернівцький кооперативний економіко-правовий коледж. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2021. — 343 с. — укр.

Досліджено організацію зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Проаналізовано інституціональні інструменти зниження зовнішньої трудової міграції населення України. Охарактеризовано зіставлення окремих економічних явищ і процесів оподаткування релігійних організацій в умовах глобалізації економіки. Висвітлено пріоритетні напрями державного регулювання міграційних процесів в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку України. Проаналізовано прикладні аспекти використання зарубіжного досвіду щодо відновлення фінансової стійкості банків в Україні. Досліджено проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України. Розглянуто особливості формування фінансових результатів діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: ВА854156

5.У.355. Проблеми та перспективи розвитку національного підприємництва в контексті інтеграції України в Європейський та світовий економічний простір: зб. наук. пр. викладачів і студентів / ред.: О. М. Головенко; Міжнародний гуманітарний університет. — Одеса: Фенікс, 2019. — 139 с.: рис. — укр.

Розглянуто організацію електронного документообігу як інструмент управління інформаційним забезпеченням діяльності підприємства. Досліджено рівні та фактори впливу на конкурентоспроможність підприємств в умовах інтеграції України в світовий економічний простір. Розкрито концептуальні основи стратегічного управління. Охарактеризовано методи та форми державної підтримки інноваційного розвитку вітчизняного аграрного сектора України. Висвітлено концептуальні основи управління економічним розвитком торговельних підприємств. Увагу приділено розробці бізнес-плану виходу підприємства на зовнішні ринки.

Шифр НБУВ: ВА853681

5.У.356. Системно-інтегроване управління розвитком підприємництва за імперативами сталого розвитку в інформаційно-інноваційній економіці: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / В. Ю. Філіппов; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Визначено теоретико-методологічний базис, методичні підходи та рекомендації щодо системно-інтегрованого управління розвитком підприємництва (РП) за імперативами сталого розвитку (СР) в інформаційно-інноваційній економіці. Обґрунтовано зміни функціоналу підприємництва, виникнення підприємництва СР. Обґрунтовано методологічну компоненту багаторівневого управління РП. Класифіковано моделі управління підприємницькими процесами та структурами, типологізовано їх функціональні та структурні зміни, обґрунтовано застосовність в інформаційно-інноваційній економіці. Визначено наслідки впливу інноваційного, інформаційного та комунікаційного чинників на РП. Розроблено: системно-інтегрований підхід до управління РП за імперативами СР, його концептуальну модель, інформаційно-аналітичний інструментарій, структурну композицію організаційно-економічного механізму інформаційно-інноваційної діджитал-платформи, теоретико-методологічний базис інкубування та акселерації підприємства СР, методичні підходи до їх оцінювання, освітньокомпетентнісні засади, механізми формування і методичне забезпечення. Обґрунтовано грантові програми як метод колаборації підприємств та механізм управління становленням підприємства СР, а інфраструктурне підприємство — як перспективний напрям підприємства СР.

Шифр НБУВ: РА446314

5.У.357. Стратегічні засади сталого розвитку підприємництва і торгівлі в сучасних умовах: колект. монографія / С. І. Белей, Л. В. Вербівська, К. Т. Воловідник, О. В. Зибарева, О. О. Гайдук, І. П. Кравчук, О. Д. Лозяк, І. П. Петрова, О. В. Попадюк, Є. В. Скляр, П. І. Шилеєницький, О. О. Яскал, І. В. Яскал; ред.: Є. В. Скляр; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Техно-друк, 2021. — 355 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 317-351. — укр.

Обґрунтовано середовище й інституційні засади сталого розвитку підприємництва за сучасних умов. Виявлено ключові детермінанти сталого розвитку торгівлі та біржової діяльності за умов інформаційного суспільства. Визначено проблеми щодо співпраці держави та приватного бізнесу у сфері інновацій. Обґрунтовано просторову локалізацію підприємницької діяльності в контексті суперечностей глобального розвитку, охарактеризовано теоретичні та практичні засади розвитку підприємництва на сільських територіях. Розкрито підходи до організації електронної торгівлі у сфері харчової промисловості, висвітлено сучасні тенденції розвитку електронної комерції та перспективи застосування послуг фулфілмента в Україні та розглянуто практичні аспекти діяльності бірж на українському ринку.

Шифр НБУВ: ВА854820

5.У.358. Хеджування підприємницьких ризиків на прикладі українського підприємства-експортера: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. Л. Захарова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Вперше розроблено методичний підхід до комплексного оцінювання підприємницьких ризиків (ПР), який враховує використання інноваційних показників шляхом проведення економічного аналізу, що надає можливість виокремити їх раціональний набір для якісного оцінювання подальших рівнів ієрархії та надає змогу врахувати податково-тарифні, ринкові, зовнішньо-економічні, кон'юнктурні, маркетингові, техніко-технологічні, інформаційні, інформаційно-аналітичні, соціально-інфраструктурні, інтелектуальні, кадрові ризики. Удосконалено методичні підходи: до оцінювання ПР та до оцінювання рівня ПР, враховуючи матрицю їх мінімізації на основі принципів їх хеджування на підприємств-експортерів з урахуванням сучасних тенденцій в експортних відносинах і надає змогу спрогнозувати та вибрати оптимальний варіант одержання додаткового доходу. Визначено економічні функції ПР, які враховують виробничу, інноваційну, захисну, аналітичну, регулятивну та соціальну функції, використання яких позитивно впливає на інвестиційно-інноваційний клімат, класифікацію ПР, яка включає виробничу, комерційну, фінансову, інвестиційну, ринкові складові, та надає змогу обмежити ПР, мінімізувати їх вплив на ефективність діяльності підприємств-експортерів, процес пошуку необхідного рівня хеджування ПР підприємств, який подано за чотирирівневою ієрархією із застосуванням математичних методів обробки фінансової звітності та шкали якісних оцінок експертизи, що надає можливість обґрунтовано вибрати способи та методи управління ПР та інше.

Шифр НБУВ: РА445502

5.У.359. Цифрова трансформація як імператив інноваційно-го розвитку бізнес-структур: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. В. Струтинська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено дослідженню, аналізу, обґрунтуванню та розробленню теоретико-методичних положень, науково-методологічних підходів і практичних рекомендацій щодо раціональної організації процесу цифрової трансформації бізнес-структур як імперативу їх інноваційного розвитку. Спроектовано цифрову платформу для визначення та моніторингу Індексу цифрової трансформації бізнес-структур. Розроблено поліструктурний методичний підхід до визначення Індексу цифрової трансформації бізнесу. Сформульовано концептуальний алгоритм дорожніх карт цифрової трансформації бізнес-структур. Досліджено особливості цифрової трансформації у контексті реінжинірингу бізнес-процесів організації та науково-методичні основи структуризації інноваційної бізнес-моделі підприємства. Описано методологічні положення цифрової трансформації бізнесу. Сформовано методологічні основи кластеризації структур малого та середнього бізнесу засобами Data Mining в розрізі їх цифрової зрілості. Здійснено оцінювання рівня досягнення цифрової трансформації бізнес-структур Тернопільської обл. та кластеризацію в розрізі їх цифрової зрілості засобами Python. Розкрито діалектику цифрового розвитку та трансформації. Визначено місце та роль малого та середнього бізнесу в реалізації концепції розвитку цифрової економіки України. Структуровано передумови, виклики та драйвери цифрової трансформації вітчизняних бізнес-структур з розподілом їх на зовнішні та внутрішні, які можуть виступати базисом для визначення векторів інноваційного розвитку підприємств на основі «цифри». Сформовано систему «дорожніх карт» цифрової трансформації бізнесу (індивідуальний та кластерний підхід).

Шифр НБУВ: РА446447

Див. також: 5.У.362, 5.Ч.1167

Економічна політика. Економічні реформи

5.У.360. Регуляторна політика розвитку національної економіки: теорія, методологія та практика: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Г. В. Разумова; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено розробці теоретико-методологічних і науково-методичних положень регуляторної політики розвитку національної економіки. Досліджено понятійно-категоріальний апарат регуляторної політики розвитку, у межах якого висвітлено суть розвитку та регуляторної політики як економічних категорій. Здійснено систематизацію теорій розвитку та регулювання, що надало змогу сформулювати базові принципи регуляторної політики розвитку національної економіки. Запропоновано послідовність імплементації зарубіжного досвіду регуляторної політики у вітчизняні реалії. Розроблено базовий підхід до управління змінами регуляторної політики розвитку національної економіки. Сформовано архітектоніку методології управління змінами регуляторної політики розвитку національної економіки. Розроблено методологію оцінювання розвитку національної економіки, регуляторної політики, підходи до полідіагностичного оцінювання розвитку національної економіки та здійснено їх апробацію. Встановлено вплив регуляторної політики на розвиток за сферами національної економіки. Розроблено підхід до управління змінами регуляторної політики розвитку національної економіки, побудовано тривимірну матрицю управління змінами та визначено профіль змін регуляторної політики розвитку національної економіки. Удосконалено процес оптимізації змін у розвитку регуляторної політики; розроблено прогностичний підхід до планування управлінських дій, спрямованих на зміни в регуляторній політиці; здійснено планування змін у регуляторній політиці розвитку; надано оцінку результативності змін у регуляторній політиці; сформовано концепцію управління змінами регуляторної політики розвитку економіки України.

Шифр НБУВ: РА449099

5.У.361. Структурний аналіз національної економіки і структурної політики в Україні: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. Б. Пелех; Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню актуальної проблеми — виробленню теоретико-методологічного та методичного забезпечення аналізу структурних змін і дисбалансів у національній економіці та вдосконаленню на цій основі процесу формування та здійснення структурної політики держави. Запропоновано структурно-темпоральний підхід до аналізу. У межах підходу вироблено методику дворівневого кількісного аналізу структурних змін: аналіз процесу структурних змін (інтенсивність, швидкість/динаміка, монотонність/сталість); аналіз зміни структури (зміни розміру та форми структури). Розроблено концептуальну модель дослідження структурних змін у національній економіці України. В основу моделі покладено аналіз елементів відтворювальних, соціальних, галузевих, зовнішньоекономічних та інших систем на геопросторових і часових рівнях. Елементами моделі є схема дослідження, індикативні показники, відповідні матриці структурних змін і система розрахунків. У процесі аналізу кожної структурної матриці застосовується методика дворівневого кількісного структурного аналізу та додаткові показники: ефективності оплати праці, ефективності переказів мігрантів, ефективності оплати праці мігрантів. Згідно з концептуальною моделлю здійснено аналіз економічного розвитку України, структурний аналіз формування та розподілу ресурсів національної економіки, структурний аналіз ВВП за видами економічної діяльності та секторальною структурою, аналіз структури імпорту/експорту товарів і послуг, аналіз соціально-економічних структурних співвідношень. Виділено дві групи цілей структурної політики: цілі подолання структурних дисбалансів і цілі перспективного розвитку.

Шифр НБУВ: РА446513

5.У.362. Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колект. монографія [на матеріалах II Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта»] / ред.: Т. А. Полозова, І. В. Колупаєва, О. В. Мурзабулатова; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 295 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено прогнозуванню платоспроможності позичальників на ринку мікrokредитування за допомогою математичних моделей. Досліджено стратегічний розвиток природних монополій в електроенергетиці. Розглянуто методику багатокритеріальної оцінки розвитку регіонів України. Оцінено способи вирішення задачі комівояжера за умов нечітких даних. Висвітлено теоретичні аспекти формування інвестиційної стратегії підприємства. Увагу приділено теоретико-організаційним аспектам формування команди проекту. Досліджено теоретико-методичні аспекти оцінювання ефективності рекламних заходів.

Шифр НБУВ: ВА853359

Землеустрій

5.У.363. Інноваційні технології у галузі геодезії, землеустрою та проектування: [колект.] монографія / А. Г. Батракова, Л. О. Коваленко, Г. Р. Фоменко, Є. В. Дорожко, І. В. Мусієнко, Л. М. Казаченко, Е. В. Захарова, Н. О. Арсенєва, В. В. Тимошевський, С. М. Урдзік, Г. С. Саркісян, Т. І. Тимошевський, М. О. Пілічева; ред.: Є. В. Дорожко; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. — Харків: Лідер, 2021. — 485 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено цифрові моделі рельєфу. Розкрито особливості геодезичних робіт та контролю в процесі будівництва конструктивних елементів мостів. Увагу приділено впливу топографо-геодезичного аналізу рельєфу на функціональну класифікацію міських вулиць і доріг. Розглянуто використання ГС-технологій для встановлення об'єктів природно-заповідного фонду. Охарактеризовано сучасні геодезичні прилади та особливості їх застосування. Проаналізовано програми для обробки геодезичних даних у процесі проектування автомобільних доріг. Вдосконалено системи проектування елементів організації території. Висвітлено фактори, що впливають на точність геодезичних вимірювань. Охарактеризовано технологію розробки схеми сучасного використання земель за допомогою програмних комплексів ARCGIS та AGISOFT. Проаналізовано сучасне програмне забезпечення геоінформаційних систем в управлінні земельними ресурсами. Розкрито особливості формування базового набору геопросторових даних земельної ділянки на місцевому рівні.

Шифр НБУВ: ВА853354

5.У.364. Методика містобудівного моделювання масової оцінки земель / Ю. Губар, В. Сай, Л. Винярчик // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 1. — С. 128-138. — Бібліогр.: 136 назв. — укр.

Мета роботи — створення методики містобудівного моделювання масової оцінки земель. Проблема визначення масової вартості землі та нерухомості з застосуванням методик ринкової оцінки нерухомості дуже актуальна та має важливе науково-практичне значення; вирішення найважливіших завдань землекористування у населених пунктах пов'язано з багатьма проблемами: економічними, правовими, інформаційними, соціальними, містобудівними тощо; узгодити потреби населених пунктів з їх економічними можливостями можна, використовуючи різні способи, обґрунтований вибір яких неможливий без виконання масової оцінки нерухомості в структурі кадастру населених пунктів. Під час виконаних досліджень встановлено, що реалізація процедури масової оцінки нерухомості призводить до виникнення деяких методологічних проблем, а саме відмінностей у значеннях вартості для об'єктів з однаковим або близьким описом, які залежать від ступеня розвитку цього сегмента ринку нерухомості, тобто від кількості укладених угод. Це призводить до погіршення якості оцінки на слабкорозвинених сегментах; вихідна вибірка об'єктів-аналогів (ОА) є суттєво меншою від сукупності об'єктів оцінки, а описи об'єктів оцінки за однаковими ознаками відрізняються від опису відповідних ОА. В цьому випадку з достатньої якості ОА не випливає достатність якості об'єктів оцінки; значення вартості кожного ОА може містити «непідконтрольну» похибку, а саме: оцінювачу не відома мотивація продавця під час встановлення ціни пропозиції або оренди; неринковий характер угоди між покупцем і продавцем тощо. Існування цієї похибки в ОА призводить до похибок у коефіцієнтах оцінювальної моделі. Гострота цих проблем під час виконання масової оцінки нерухомості на будь-якій території залежить від активності та розвитку відповідного сегмента ринку нерухомості. Створення нової методики масової оцінки земель доводить важливість її для виконання оцінювальних робіт. Основа ефективної фіскальної політики — завдання визначення оцінної вартості нерухомості у великих обсягах, яка має бути максимально наближеною до ринкової вартості. Вирішити таке завдання не здатна ні індивідуальна оцінка з залученням незалежних оцінювачів, ні застосування методики нормативної грошової оцінки на підставі витрат на створення поліпшень, ні використання зазначених угод із нерухомістю. Тільки масова оцінка, яка широко застосовується у світі, здатна ефективно вирішити таке завдання. Удосконалено методику застосування в Україні масової оцінки нерухомості для фіскальних цілей за її поточного використання. Запропоновано методику можна рекомендувати оцінювачам-практикам для використання з метою масової оцінки об'єктів нерухомості у населених пунктах України. Кінцева мета масової оцінки нерухомості для фіскальних цілей — визначення вартості об'єкта на основі її ринкової вартості. Однак у разі недооцінювання ринкової вартості знижується податкова база, а у випадку переоцінки незадоволена громадськість населених пунктів, що спричиняє апеляції, суди тощо, тому, необхідно одержану масову вартість нерухомості зменшити, помноживши її на відповідний понижувальний коефіцієнт, який може дорівнювати точності виконаної оцінки.

Шифр НБУВ: Ж72536

Див. також: 5.Х.890

Інноваційна діяльність

5.У.365. Детермінанти мінімізації розривів енергоефективності у національній економіці: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. В. Павлик; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 22 с.: рис. — укр.

Уточнено суть розривів енергоефективності, типологізацію їх видів, обґрунтовано їх системоутворювальні детермінанти та визначено основні засади реалізації державної політики їх мінімізації. Удосконалено теоретичні засади дослідження структурно-функціонального середовища формування та розвитку теорії управління розривами енергоефективності, поглиблено типологізацію підходів і методичний інструментарій оцінювання розривів енергоефективності та їх прогнозування. Розроблено науково-методологічне підґрунтя оцінювання впливу якості державного регулювання національної економіки на ефективність управління розривами енергоефективності, обґрунтовано наявність коінтеграційних зв'язків у ланцюзі «якість інституціонального середовища ↔ обсяг залучених зелених інвестицій в енергетику ↔ обсяг розривів енергоефективності».

Шифр НБУВ: РА446502

5.У.366. Енергоекономічний аналіз секторів економіки України / Г. Г. Панченко // Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 2. — С. 73-86. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Роботу присвячено методам розрахунку повної енергоемності палива, валюти, продукції, трудовитрат, сировини і матеріалів, необхідних для практичного застосування енергоекономічного аналізу ефективності виробництва. Запропоновано спрощену методику і виконано розрахунки з оцінки повної енергоемності валюти і продукції семи секторів економіки України, в яких виробляється харчова, мінеральна, хімічна, металургійна та машинобудівна продукція, а також надаються послуги — транспортні та з комп'ютерного програмування. Розрахунки виконувались для трьох видів палива — ядерного палива, кам'яного вугілля і природного газу, які в 2017 р. становили понад 76 % всіх витрат палива в Україні. Основні складові повної енергоемності продукції секторів економіки зумовлені використанням палива для виробництва палива, електричної і теплової енергії, сировини, матеріалів і продукції, а також витратами палива для виробництва продукції, яку виробники продукції купують за одержану заробітну плату. В роботі визначено відносну енергоекономічну ефективність використання палива в секторах економіки України.

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.367. Інновації, гостинність, туризм: наука, освіта, практика: зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених, аспірантів і студентів (26 трав. 2021 р., м. Львів) / ред.: Є. Лупиніс, О. Громик; Львівський держ. ун-т фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського, 2021. — 246 с.: іл., табл. — укр.

Висвітлено сучасні тенденції та перспективи розвитку індустрії гостинності. Розкрито актуальні проблеми економіки та менеджменту в сучасних умовах. Проаналізовано інноваційні тенденції розвитку туризму в Україні та світі. Наведено спогади про життя та діяльність українського історика, дисидента, громадсько-політичного діяча В. Я. Мороза.

Шифр НБУВ: ВА853643

5.У.368. Інноваційна ультраструктура як необхідний компонент національної інноваційної системи / Л. В. Олексенко // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 156-168. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Здійснено аналіз інноваційної ультраструктури національної інноваційної системи та визначено її види та складові. Розглянуто умови розвитку ефективної інноваційної ультраструктури. Проаналізовано організації, які виконують наукові та науково-технічні роботи, за секторами діяльності. Здійснено аналіз чисельності працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за секторами діяльності, науковими ступенями та віком. Приділено увагу аналізу закладів, що здійснюють підготовку наукових кадрів. Досліджено витрати на виконання наукових та науково-технічних робіт за видами та секторами діяльності, а також джерела їх фінансування. З'ясовано результати виконання наукових та науково-технічних робіт, зокрема кількість створених нових видів виробів, техніки, технологій, матеріалів, сортів рослин, порід тварин та методів і теорій. Запропоновано подальші напрями дослідження цієї теми.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.369. Концепція регіонального науково-освітнього кластеру в умовах неоіндустріальної модернізації та смарт-спеціалізації Донбасу / О. А. Бородіна // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 43-52. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Проаналізовано передумову та чинники неоіндустріальної модернізації та смарт-спеціалізації регіонів України, зокрема Донецького регіону. Проведено аналіз розвитку інноваційних циклів економічної кон'юнктури, наголошено на актуальності модернізаційних перетворень економіки з огляду на вірогідне концентрування шостого технологічного укладу на матеріальному

(неоіндустріальному) виробництві. Виконано огляд процесу цифрової трансформації відповідно до показників Індекс DESI 2020, надано результати наукових досліджень у впровадженні інновацій на національних промислових підприємствах. Доведено необхідність посилення цифрової трансформації усіх сфер життя саме для Донецького регіону, враховуючи останні зміни у нормативній базі (проект Закону про «деолігархізацію»). Констатовано факт, що освіта, наука та інновації є драйверами модернізації економіки будь-якої країни, і взагалі, драйвером формування інфраструктурного середовища в контексті четвертої промислової революції. Розглянуто останні зміщення державних акцентів у бік інноваційних методів освіти в Україні, зокрема, інноваційний проект «Президентський університет» з орієнтацією на комплекс новітніх та вкрай затребуваних професій реального сектору економіки. Надано детальний аналіз переваг та ризиків такого проекту і всієї науково-освітньої галузі взагалі. Наголошено на сприйнятті сучасного університету як частини індустріального кластера, який є триєдиним за своїми стейкхолдерами: промислові підприємства, науковці та студентська мода. Вказано на необхідності комплексного забезпечення такої триєдності. Потреба сучасності по інтеграції України у європейський освітній простір вимагає нестандартних рішень, або вивчення найбільш ефективного досвіду інтегрованої системи освіти в нашій країні в недалекому минулому. Надано дієві рекомендації щодо впровадження інтегрованих схем освіти – наука – виробництво за прикладами провідних світових наукових інституцій сьогодення та недалекого минулого (заводи – ВТУЗи). Розглянуто та проаналізовано сучасні приклади інтегрованих освітньо-наукових закладів (Академія ДТЕК, Університет «Метінвест – Політехніка м. Маріуполь»), наголошено на необхідності системного та комплексного підходу з огляду на пріоритетність наукової та освітньої галузей у пріоритетах глобального розвитку промислових регіонів, а також, використання наявного потенціалу для вирішення конкретних проблем регіону з використанням smart-спеціалізації.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.370. Міжнародна конференція: «Креативність, підприємство, інновації: управлінські та освітні тренди майбутнього» (IMPULSE 2021), 16 – 17 червня 2021 р. Спеціальна тема IMPULSE 2021 «Креативне підприємство та розвиток бізнес-освіти» / ред.: О. В. Ярмош, Ю. Е. Дуднева, Р. О. Нестеренко; Університет Бедфордширу, Українська інженерно-педагогічна академія, Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця, Проект Create Creative Entrepreneurs програми Creative Spark Higher Education Enterprise Programme від British Council, громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», громадська організація «Держава і Я». – Харків: Україна, 2021. – 155 с.: рис., табл. – укр.

Висвітлено перспективи розвитку України в контексті євроінтеграції. Розглянуто актуальні проблеми розвитку креативного підприємництва в умовах глобалізації. Проаналізовано ринкові відносини, підприємництво та управління в галузях креативних індустрій. Охарактеризовано ресурси, механізми, інститути державної підтримки креативних індустрій. Розкрито питання розвитку стартапів та взаємодії учасників інноваційних екосистем. Висвітлено світові тенденції та український досвід креативних технологій розвитку освіти. Увагу приділено проблемам досконалості викладання та навчання підприємництва.

Шифр НБУВ: ВА854754

5.У.371. Наукові основи комплексного моніторингу енергоефективності об'єктів водопровідного господарства: автореф. дис.... д-ра техн. наук: 05.14.01 / Л. В. Давиденко; НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». – Київ, 2020. – 44 с.: рис., табл. – укр.

Запропоновано процедуру комплексного оцінювання рівня енергоефективності об'єктів водопровідного господарства (ВГ) як підсистеми кіншевого енергоспоживання України, яка базується на концепції бенчмаркінгу та передбачає визначення кількісної та якісної оцінок рівня енергоефективності об'єктів з урахуванням їх ієрархічного рівня, типу та мети бенчмаркінгу, а також класифікацію об'єктів, що надає змогу оцінити рівень енергоефективності об'єкта, врахувати умови його функціонування, забезпечує формування завдань і виявлення шляхів підвищення рівня енергоефективності. Розроблено процедуру планування електроспоживання об'єктів ВГ різних ієрархічних рівнів, яка базується на побудові структурованої багатофакторної моделі електроспоживання та відповідно до вимог стандартів серії ISO 50000 є адаптованою до циклічних змін процесу водоподачі, що забезпечує визначення BRE об'єкту водопостачання для типових умов роботи. Удосконалено процедуру моніторингу циклічних змін процесу водоподачі, зумовлених впливом сезонних і соціальних чинників, та запропоновано підхід до ідентифікації та формалізованого опису типових умов роботи об'єктів водопостачання. Запропоновано процедуру контролю ефективності електроспоживання об'єктів ВГ, яка базується на використанні інструментів статистичного контролю та передбачає контроль електроспоживання, технологічних параметрів водоподачі, показників енергоефективності та кліматичних чинників. Запро-

поновано методологічні основи інформаційно-аналітичного забезпечення комплексного багаторівневого моніторингу енергоефективності ВГ.

Шифр НБУВ: РА446563

5.У.372. Національна інноваційна політика: інституційно-еволюційна методологія формування і стратегії реалізації: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. А. Омеляненко; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Київ, 2021. – 44 с.: рис. – укр.

Розроблено теоретичні положення і науково-методологічні підходи, які визначають ключові напрями формування інноваційної політики і стратегії її реалізації на основі управління інституційною трансформацією, що відповідає інноваційно-технологічним трендам. Здійснено теоретичні узагальнення та розкрито суть інституційно-еволюційного виміру інноваційної політики. Визначено місце і роль інноваційної політики під час забезпечення сталого та безпечного розвитку національної економіки. Узагальнено теоретичні підходи до визначення інноваційних ресурсів та еволюції інноваційно-технологічних систем у національній економіці. Узагальнено наукові засади аналітичного підходу до формування інноваційної політики та вдосконалено науково-методичне забезпечення оцінювання ефективності інноваційної політики і стратегічні підходи до формування інноваційної політики на основі динамічної ефективності. Надано теоретико-методологічне узагальнення ідей технологічного інституціоналізму в контексті глобальних викликів. Визначено інституційні перетворення, необхідні для дотримання вимог безпеки шляхом розвитку в національній економіці. Запропоновано концептуальне та організаційно-управлінське забезпечення інституційно-інноваційного проектування і реалізації національних інноваційних стратегій. Розроблено концептуальні засади системного управління інноваційно-технологічними змінами. Визначено конкретну складову інноваційної політики. Виконано аналіз міжнародного аспекту розроблення та реалізації інноваційної політики, а також визначено стратегічні аспекти розвитку високотехнологічних сфер на прикладі приладобудування. Розглянуто питання змістовного визначення та механізмів реалізації безпекових компонентів інноваційного розвитку. Визначено безпекову компоненту управління пріоритетами розвитку.

Шифр НБУВ: РА449422

5.У.373. Організаційно-економічні засади запровадження розумних енергомереж в енергетичному секторі України: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. А. Вакулєнко; Сумський держ. ун-т. – Суми, 2020. – 22 с.: рис. – укр.

Поглиблено теоретичні засади дослідження структурно-функціонального середовища формування та розвитку концепції розумних енергомереж. Здійснено еволюційний, географічний і змістовний аналіз її розвитку. Визначено вплив ефективності політики запровадження розумних енергомереж на соціальні й економічні індикатори розвитку та обґрунтовано їх роль у розбудові в Україні інтегрованої енергоцентрованої моделі економіки. Розроблено теоретичне підґрунтя компаративного аналізу наявних систем оцінювання ефективності розумних енергомереж і запропоновано методичний інструментарій інтегрального оцінювання ефективності їх функціонування, що передбачає врахування його цільового призначення, прямих і опосередкованих ефектів від розвитку розумних енергомереж, можливостей подальшої їх оптимізації. Поглиблено методичне підґрунтя та розроблено дорожню карту запровадження розумних енергомереж в енергетичному секторі національної економіки. Удосконалено методичні засади узгодження інтересів стейкхолдерів під час розбудови розумних енергомереж через застосування організаційно-комунікаційної схеми їх взаємодії.

Шифр НБУВ: РА446829

5.У.374. Особливості визначення економічних показників доцільності впровадження заходів з підвищення енергетичної ефективності / Д. Г. Деревянко, А. О. Колодяжна, Ю. Г. Ницун // Енергетика: економіка, технології, екологія. – 2021. – № 2. – С. 87-94. – Бібліогр.: 9 назв. – укр.

Проаналізовано особливості визначення економічних показників доцільності впровадження заходів з підвищення енергетичної ефективності. На відміну від енергозбереження, що спрямовано на зменшення споживання енергетичних ресурсів, енергоефективність – це питання доцільного витрачання енергії, тобто застосування меншої кількості енергії для того ж рівня забезпечення будівель або виробництв. Міжнародне енергетичне агентство передбачає збільшення загальної потреби в ресурсах до 2040 р. на 25 %. Проаналізовано, оцінено і порівняно типові заходи, спрямовані на підвищення енергетичної ефективності будівель, ефекти від впровадження описаних заходів, ряд економічних показників, серед яких PP, ARR, NPV, PI, BCR, SIR, MARR, IRR та DPP. Увагу приділено динамічній групі показників у зв'язку з тим, що під час їх розрахунку передбачають використання процедури дисконтування. Загальна схема всіх динамічних показників однакова і ґрунтується на прогнозуванні витрат і доходів на плановий період. Показники цієї групи враховують зміни вартості грошей у часі, чим нехтують показники статичної групи. Найбільш популярними вважаються показники розрахунку

чистої приведеної вартості (NPV) та визначення індексу рентабельності (PI).

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.375. Пріоритети та інструменти забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / В. В. Зайченко; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методологічних заходів і прикладних рекомендацій щодо визначення пріоритетів та обґрунтування інструментів забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки України. Визначено концептуальні положення технологічної конкурентоспроможності економіки. Розроблено базові моделі взаємозв'язків технологічного розвитку, конкурентоспроможності економіки й економічного зростання. Узагальнено системні характеристики технологічної конкурентоспроможності національного господарства. Ідентифіковано чинники й умови забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки. Узагальнено світовий досвід державної політики зміцнення технологічної конкурентоспроможності економіки. Розроблено концептуальний базис формування інструментів державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки. Сформовано методологію дослідження технологічної конкурентоспроможності економіки. Здійснено аналіз технологічної конкурентоспроможності національного господарства України. Обґрунтовано стратегічні пріоритети державної політики забезпечення технологічної конкурентоспроможності національного господарства. Удосконалено інституціональне забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки. Здійснено моделювання впливу процесів технологізації економіки на базові параметри економічного розвитку. Визначено напрями та засоби забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки у галузево-секторальному аспекті. Обґрунтовано засоби державної політики інтелектуалізації та цифровізації у базових видах економічної діяльності. Визначено інструменти розвитку трансферу технологій і ринку інтелектуальної власності. Розроблено шляхи реформування організаційно-інституційної системи розвитку процесів технологізації економіки.

Шифр НБУВ: РА446582

5.У.376. Прогноз споживання палива та вугілля в Україні до 2040 р. за комплексним методом прогнозування енергоспоживання / О. С. Малярєнко, Н. Ю. Майстрєнко, В. В. Горський // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 3. — С. 28-35. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Представлено новий прогноз економічного розвитку України на період до 2040 р. за базовим сценарієм, з урахуванням змін, що відбулись за останні 2017 — 2020 рр. З використанням цього прогнозу виконано попередню оцінку прогнозного попиту на електроенергію на рівні країни (за методом TOP-DOWN) до 2040 р., враховано нову структуру виробництва електроенергії від теплових електростанцій в цілому та вугільних зокрема, яку представлено в матеріалах звіту Укренерго за 2020 р. На основі цих матеріалів виконано прогнози попиту на паливо в цілому та вугілля (базовий сценарій) до 2040 р. у країні, укрупнених видах економічної діяльності та для населення з урахуванням оновлених потенціалів енергозбереження від структурних зрушень (новий варіант) та технологічних змін (уточнений). Визначено прогнозні обсяги споживання палива та вугілля в секціях економіки та обсяги використання палива і вугілля на перетворення в промислових технологічних процесах та в енергетичних установках.

Шифр НБУВ: Ж70419

5.У.377. Прогнозна оцінка викидів парникових газів від використання природного газу в економіці України / В. В. Станішніна, Г. Г. Панченко // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 4. — С. 47-55. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Наведено ретроспективний огляд споживання природного газу та викидів парникових газів від його споживання. Визначено, що викиди парникових газів у країні в цілому скоротились з 1990 р. до 2019 р. на 62,4 %, викиди від використання природного газу — на 71,7 %. Визначено потенціал енергозбереження від структурних змін в економіці на рівні 5,2 млрд м³ та технологічний потенціал енергозбереження від впровадження енергозберігаючих заходів та заміщення природного газу іншими видами палива в теплогенеруючих установках, в т. ч. населенням, на рівні 7,5 млрд м³ у 2040 р. З використанням розробленого в Інституті загальної енергетики НАН України методу прогнозування довгострокового попиту на енергоресурси виконано прогноз попиту на природний газ в Україні до 2040 р. для консервативного варіанта розвитку економіки з урахуванням структурних змін та технологічного енергозбереження в цілому по країні та за укрупненими секціями економіки за КВЕД і населенням. Прогнозується незначне зростання попиту на природний газ до 32,9 млрд м³ у 2040 р. Обчислено прогноз викидів парникових газів лише від використання природного газу за групами споживачів та по країні в цілому. За умови помірно економічного зростання та впровадження енергозберігаючих заходів очікується зменшення викидів парникових газів від використання природного газу у 2030 р. (у порівнянні з 2017 р.) та поступове

зростання після 2030 р. Тому для зменшення викидів парникових газів після 2030 р. необхідно впроваджувати заходи та технології для декарбонізації економіки країни. Для оцінки можливості виконання цілі, визначеної у 2-у Національно-визначеному внеску України до Паризької угоди, необхідно визначити прогнозні викиди не лише від використання природного газу, але й вугілля та нафтопродуктів, а також оцінити викиди з інших джерел. Одержані результати надають змогу визначити найбільші джерела викидів парникових газів від споживання природного газу в економіці країни та зосередити подальші дослідження на визначенні шляхів зменшення викидів.

Шифр НБУВ: Ж70419

5.У.378. Розроблення методики розрахунку кількісних та якісних втрат природно-ресурсного потенціалу порушених земель внаслідок незаконного видобутку бурштину / Р. Янчук, О. Дмитрів, С. Трохимець, А. Прокопчук // Сучас. досягнення геод. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодес. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 2. — С. 93-101. — Бібліогр.: 99 назв. — укр.

Мета роботи — розроблення методики оцінки збитків, яких зазнає держава внаслідок незаконного видобування бурштину, на основі автоматизованої ідентифікації (АІ) та часового моніторингу порушених земель (ПЗ). Методика базується на чинних нормативних документах, що регламентують порядок розрахунку втрат чи шкоди, заподіяної державі та суспільству, на основі АІ та аналізу ПЗ за супутниковими знімками. Як вихідні дані залучено набір даних дистанційного зондування Землі, одержаних як науковими супутниковими місіями, так і комерційними системами. Для аналізу дешифрувальних властивостей і вибору оптимальних матеріалів дистанційного зондування для ідентифікації ПЗ внаслідок видобування бурштину опрацьовано матеріали з різною роздільною здатністю, різними наборами спектральних каналів і на різні дати виконання знімання. Базовою настільною ПС слугувала система QGIS 3.4.2. Опрацьовання знімків здійснено з використанням як стандартних модулів QGIS, так і розроблених нових додатків. Одержані дані використано для обчислення збитків, завданих державі внаслідок незаконного видобування бурштину, за такими показниками: самовільне користування надрами; самовільне заняття земельної ділянки; нецільне використання земельної ділянки; зняття ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) без спеціального дозволу; засмічення земельної ділянки, а також складування на ній відходів без спеціального дозволу. Розроблену методику апробовано на досліджуваній ділянці в районі смт. Клевів Рівненської обл. Розроблено методику розрахунку кількісних та якісних втрат природно-ресурсного потенціалу (ПРП) ПЗ унаслідок незаконного видобування бурштину. Розроблено ПС, що забезпечує безперервний цикл робіт, а саме автоматизовану ідентифікацію ПЗ, визначення їх площ, змін якісного складу за певний період і здійснення розрахунку втрат ПРП ПЗ.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.У.379. Соціальна складова формування сталої інноваційної економіки та технологічного суспільства: монографія / В. П. Удовиченко, О. В. Гаращук, В. І. Куценко; ред.: В. І. Куценко; НАН України, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку». — Київ: Десна, 2021. — 302 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретико-методологічні засади соціально-економічного розвитку України як складової розбудови сталої інноваційної економіки та технологічного суспільства. Проаналізовано структуру й основні показники розвитку соціальної сфери, а також проблеми функціонування її державних і приватних складів. Увагу приділено управлінським аспектам розвитку такої складової цієї сфери як освіта, її ролі у забезпеченні в Україні сталого соціально-економічного розвитку. Висвітлено найгостріші проблеми соціального розвитку на інноваційній основі в контексті його ресурсного та кадрового забезпечення. Запропоновано парадигму можливих шляхів успішного подолання соціально-економічних проблем, а також досягнення високих значень показників якості освітніх послуг.

Шифр НБУВ: ВА853278

5.У.380. Формування наукових парків: світовий досвід та можливі орієнтири для інноваційного відновлення економіки Донбасу / В. І. Ляшенко, І. Ю. Підричєва, С. Г. Буравченко, О. В. Стеценко // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 4-26. — Бібліогр.: 48 назв. — укр.

Гострими проблемами для Донбасу протягом багатьох років залишалися технологічна зношеність основних фондів, висока енергоємність виробництва, структура розбалансованість промислового комплексу й пов'язана із цим складна техногенно-екологічна ситуація, яка сьогодні набула вже системних загроз. Збройний конфлікт на сході України оголив ці проблеми, змусив визнати, що без впровадження передових технологій та ефективних управлінських рішень навряд чи вдасться відродити економічний потенціал регіону на якісно новій основі. Роботу присвячено пошуку можливостей пом'якшення та нівелювання впливу існуючих на Донбасі викликів, здійснення структурної перебудови економіки регіону за допомогою інструменту наукових парків, доцільність організації та фінансування яких наразі

опрацюється Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України в межах розробки Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської обл. на період до 2030 р. Досліджено досвід інших країн світу щодо цілей і методів створення, поелементного складу, спеціалізації, вартості розбудови та результативності діяльності наукових парків з метою його використання при регенерації Донецької та Луганської обл. Знайдено відображення досвіду США (зокрема, наукових парків «Кремніева Долина» і «Дослідницький трикутник»); Ірландії (науковий парк «Уайет Біофарма»); Німеччини (науковий парк «Рейн-Ельба»); Польщі (Познанський науково-технологічний парк, науково-технологічний парк «Технопарк Глівіце», науково-технологічний парк «Польща-Схід» в Сувалках). За результатами аналізу визначено, що вартість будівництва наукових парків у цих країнах коливається від 35 – 60 млн дол. США (Польща) до 3 – 5 млрд дол. США (США). Особливу увагу приділено особливостям архітектурно-планувальної організації наукових парків за кордоном і в Україні. Викладено проектні пропозиції наукових парків, розроблені для Запоріжжя та Києва, як модельні орієнтири для застосування на Донбасі. Покладаючись на результати дослідження світового досвіду, а також проектні пропозиції впровадження його в Україні, зроблено висновок, що створення в Донецькій та Луганській обл. наукових парків може розглядатися як ефективний інструмент інноваційного відновлення та структурної перебудови регіональної економіки. З метою посилення впливу наукових парків на інноваційні процеси в досліджуваних областях і в Україні в цілому запропоновано пропозиції щодо внесення змін і доповнень до законів України «Про наукові парки», «Про внесення змін до деяких законів України щодо активізації діяльності наукових парків».

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.381. Чи вирок «український хрест» для Донбасу 4.0? / О. С. Вишневіський // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 33-42. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета дослідження — формалізація проблем формування Індустрії 4.0 на Донбасі з позицій еволюційної економіки й обґрунтування напрямків її вирішення. Загальнотеоретичні основи роботи базуються на поєднанні принципів свободи волі й історичного детермінізму. З позицій свободи волі в суспільстві існують дві множини: (1) суб'єкти, (2) об'єкти. Суб'єкти характеризуються наявністю (А) стратегії і (Б) ресурсу (для її реалізації). З позицій історичного детермінізму в світі діють певні сценарії і закони взаємодії (в рамках світ-системного підходу; інституційної та еволюційної економіки). У межах прогресивного економіко-технологічного розвитку (еволюційний детермінізм) на Донбасі спостерігаються суттєві проблеми з освоєння V – VI технологічних укладів. Основною причиною як технологічного відставання, так і триваючого конфлікту на Донбасі, є модель поведінки українського та іноземних великих капіталів. Головна відмінність моделі поведінки українського капіталу полягає в тому, що він розглядає державу як інструмент перерозподілу бюджету і приватизації у свою користь державної власності, через що постійно відтворюється формула «гроші» — «влада» — «гроші плюс». У результаті, по відношенню до державної влади вітчизняний капітал ділиться на «провладний» і «опозиційний» капітали. Великий іноземний капітал розглядає власний уряд як інструмент лобіювання своїх інтересів на міжнародній арені. На території України діють умовні сукупності: «західний» та «східний» капітали. Поєднання діяльності внутрішніх і зовнішніх акторів в Україні формує конфігурацію «український хрест», у межах якої фіксуються два базових протиріччя: між «провладним» і «опозиційним» капіталом з одного боку, і групою «західних» і «східних» капіталів — з іншого. Режим постійного протистояння зумовлює нацеленість всіх груп акторів на одержання ренти, а не інвестиційного прибутку. Конфлікт на Донбасі, що почався в 2014 р., не тільки погіршив структуру економіки (її відповідність Індустрії 4.0) як на «підконтрольних» так «непідконтрольних» центральному уряду територіях, а й знизив інвестиційну активність. Основним напрямком для зміни ситуації на Донбасі, з позицій реалізації принципу свободи волі представниками великого капіталу, є перетворення профілю вітчизняного капіталу з метою консолідації його переговорної сили на зовнішній арені та забезпечення мирного врегулювання триваючого конфлікту.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.382. FinTech інновації як детермінанти розвитку національної економіки: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03, 08.00.08 / П. М. Рубанов; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено визначення суті поняття «FinTech інновація», поглиблено критеріальну базу структуризації ринку FinTech інновацій та обґрунтовано їх роль у розвитку національної економіки. Розроблено методологічні засади інтегрального оцінювання рівня технологізації фінансових послуг, виявлено загальні закономірності його взаємного впливу з детермінантами розвитку національної економіки. Запропоновано структурно-логічну схему вибору моделі онлайн-фінансування, виявлено регіональні закономірності та детермінанти їх розвитку. Систематизовано ознаки, сфери функціонального використання й ризики крипто-

валют, запропоновано концепцію оцінювання їх вартості. Оцінено рівень цифрової фінансової інклюзії сектора домогосподарств, розроблено рекомендації щодо вибору моделі онлайн-фінансування в секторі нефінансових корпорацій.

Шифр НБУВ: РА446501

5.У.383. Methodological foundations of organizational and economic concept formation of energy saving / V. Byba, I. Miniailenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 26-33. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Головним принципом економіки України є побудова енерго-ефективного суспільства, впровадження енергозберігаючих програм і проектів. Досліджено основні підходи вітчизняних та зарубіжних учених щодо трактування організаційно-економічного механізму енергозбереження як поєднання й упровадження цілей, імпульсів та управлінських дій, спрямованих на зниження витрат на енергоресурси. Визначено основні завдання концепції, метою яких є зменшення енергетичної залежності на основі науково обґрунтованих методів та інструментів. Сформовано принципи економічності, відповідальності, цілісності, комплексності, що покладено в основу розробленої методики. Узагальнено критерії оцінювання ефективності організаційно-економічної концепції енергозбереження, що ґрунтуються на збільшенні його потенціалу в процесі використання альтернативної енергетики й посиленні мотивації щодо зниження енергоємності виробництва. Побудовано методику формування концепції енергозбереження та розкрито сутність кожного етапу. Визначено джерела фінансування впровадження енергозберігаючих проектів. Розкрито мотиваційні заходи й методи стимулювання впровадження енергозберігаючих заходів.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.281, 5.У.428, 5.У.610

Інвестиції

5.У.384. Інституційний механізм розвитку інвестиційного клімату в Україні: автореф. дис... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. В. Федорчак; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Запропоновано комплексне розв'язання актуальної наукової проблеми інституційного забезпечення розвитку інвестиційного клімату в державі шляхом розробки методології системного формування інституційного механізму розвитку інвестиційного клімату в Україні. Досліджено сучасний стан державного управління інвестиційною діяльністю на загальнодержавному та регіональному рівнях в Україні. Систематизовано вітчизняне інвестиційне законодавство та розглянуто проблеми правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Уточнено перелік інвестиційних проектів, яким надається державна підтримка, окреслено проблеми їх реалізації. Оцінено сучасний стан інвестиційного клімату на основі індексів міжнародної інвестиційної привабливості. Охарактеризовано основні джерела формування інвестиційних ресурсів в Україні. Досліджено проблеми залучення інвестицій на регіональному рівні. Розкрито суть і види спеціальних економічних зон, території пріоритетного розвитку й індустріальних парків. Обґрунтовано доцільність упровадження трирівневої моделі публічного управління інвестиційною діяльністю, яка передбачає утворення Державної агенції з питань розвитку інвестиційного клімату та залучення інвестицій, регіональних проектних офісів та інвестиційних центрів розвитку територіальних громад. Сформульовано рекомендації щодо використання маркетингових і податкових інструментів залучення інвестицій та заходи щодо вдосконалення державної інвестиційної політики в Україні.

Шифр НБУВ: РА446040

5.У.385. Шляхи залучення прямих іноземних інвестицій в Україну / Ю. В. Гордніченко // Екон. вісн. ун-ту Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 168-173. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Предметом дослідження є напрями та шляхи залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. Мета роботи — дослідження суті та особливостей прямих іноземних інвестицій та дослідження закордонного досвіду шляхів залучення прямих інвестицій в Україну. Охарактеризовано значення іноземних інвестицій в діяльності та розвитку держави. Визначено основні заходи, які необхідно реалізувати для залучення іноземних інвестицій. Міжнародне інвестиційне співробітництво, за умови високого рівня його ефективності, надає країні та її суб'єктам господарювання ряд поточних і перспективних переваг. Окреслено позитивні та негативні фактори, які впливають на залучення іноземних інвестицій в економіку держави. Одним із найбільш розповсюджених шляхів залучення прямих інвестицій в Україну є створення спільних підприємств, у діяльності яких проявляються процеси кооперації, об'єднання знань, зусиль, засобів та набутого досвіду. Виокремлено мотиваційні важелі впливу на безпосередніх інвестиційних партнерів. Їх можна розподілити на дві великі групи. У першому випадку фірми займаються в основному

продажем товарів і послуг, вироблених в інших країнах, в іншому — інвестують кошти в створення виробничих потужностей у даній країні з метою продажу продукції на місцевому ринку або експорту її на ринки інших країн. Результати дослідження можуть бути використані в діяльності Міністерства фінансів України, Верховної Ради України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, а також у закладах вищої освіти при викладанні економічних дисциплін. Висновки: важливу роль в розвитку економіки країни відіграють іноземні інвестиції. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу територій.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.386. Ensuring coordination of interregional cooperation and investment innovative activity / О. Kulakov // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 34-38. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

За умов обмеженості інвестицій забезпечення координації міжрегіонального співробітництва й інвестиційно-інноваційної діяльності — це основа розвитку України. Статистичні дані щодо інвестування різних напрямів діяльності, що є основними показниками інвестиційного розвитку економіки України, показують відсутність суттєвого прогресу в забезпеченні координації міжрегіонального співробітництва та інвестиційно-інноваційної діяльності. Сучасний ефективний розвиток міжрегіонального співробітництва й інвестиційно-інноваційної діяльності неможливий без надходження іноземних інвестицій. На сучасному етапі розвитку економіки України є важливим, щоб напрям міжрегіонального співробітництва та інвестиційно-інноваційної діяльності держави мав на меті стимулювання залучення іноземних інвестицій в українську економіку. Отже, потрібно забезпечувати координацію міжрегіонального співробітництва й інвестиційно-інноваційної діяльності, враховуючи перспективні напрями розвитку економіки, для підвищення інвестиційної привабливості України та її регіонів. Проведене дослідження показує, що спостерігається зростання обсягу прямих іноземних інвестицій за видами економічної діяльності. Досліджено, що тенденція ефективності прямого іноземного інвестування в Україні відносно розвитку економіки є негативною для виявлення рівня розвитку економіки. Проаналізовано зростання співвідношення обсягу прямих іноземних інвестицій на одну особу у відсотках з метою виявлення необхідності підвищувати міжнародну інвестиційну привабливість України. Доведено, що для підвищення рівня іноземного інвестування необхідно сприяти розвитку напрямів міжрегіонального співробітництва, серед яких: економічне зростання, гідні умови праці, реалізація якісної освіти, інформаційно-комунікаційні технології, розвиток туризму, зовнішня торгівля, аграрний сектор, розвиток будівництва, транспортна інфраструктура, навчання персоналу організацій, розвиток промисловості та енергетики.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.387. Formation of institutional model of project financing in Ukraine / М. І. Zvieriakov, D. V. Zavadzka // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 155-161. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Purpose — substantiation of the formation of the mechanism of project financing for solving issues of financial maintenance of infrastructural projects of innovative development in Ukraine. The information base of the research is legislative and normative documents and results of scientific achievements of leading foreign and domestic scientists. The following methods, such as analysis and synthesis; comparison and systematization; observation; graphic, tabular; logical generalization are used. According to the results of the research, it is proved that to ensure sustainable economic growth and diversification of Ukraine's economy, the importance of institutions for development and use of such a multi-instrumental form of reproduction of real investments as project financing, becomes actual. Based on the system approach, the features, elemental composition and subsystems of the project financing mechanism are determined. It is established that the current legislative basis for the formation of the project financing mechanism in Ukraine is fragmentary and needs further development. It is proved that the implementation of measures of state stimulation of the processes of financing the innovative development of Ukraine's economy will be facilitated by the adoption of the Laws of Ukraine «On «The Bank of Development», «On Syndicated Loan» and the proposals for the formation of project financing developed in the research. For the first time, a comprehensive theoretical approach to the formation of the project financing mechanism in Ukraine has been implemented. The need is substantiated for highlighting such subsystems of the mechanism as providing subsystem (institutional environment of which is legislative support and regulatory bodies), transforming subsystem (financial instruments and participants of which are the Bank of Development, international financial organizations, banks, institutional investors, development institutions, project sponsors) and performance subsystem (financial resources in the required amounts, currencies and terms). The effective operation of the proposed mechanism helps to overcome the shortage

of long-term financial resources needed for lending support of innovative enterprises that implement large-scale and capital-intensive investment projects and programs of national importance. Introduction of the mechanism of implementation of the program for supporting the project financing development will allow accumulating considerable amounts of financial resources from various sources on a long-term target basis; increasing the level of investment and the number of innovative projects; reducing the total cost of funding and risks through their redistribution among participants of the project.

Шифр НБУВ: Ж16377

Відтворення

5.У.388. Детінізація національної економіки на основі управління податковими розривами: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03, 08.00.08 / І. В. Тютюнник; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено класифікацію підходів до трактування суті тінізації економіки, оцінено ефективність державної політики детінізації економіки, її вплив на індикатори соціального розвитку та її залежність від фінансово-економічних детермінант, запропоновано механізм оцінювання інтегрального ризику тінізації господарської операції. Уточнено типологізацію податкових розривів, закономірності розвитку теоретичного підґрунтя, суть, функції та принципи управління ними, оцінено їх обсяги за податком на додану вартість, податком на прибуток підприємств, експортно-імпорнтними платежами, податком на доходи фізичних осіб і єдиним соціальним внеском. Визначено та спрогнозовано динаміку інтегрального податкового розриву, визначено також основні детермінанти його формування.

Шифр НБУВ: РА446498

5.У.389. Економіко-правовий розвиток сучасної України: матеріали ІХ Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Одеса, 10 квіт. 2020 р. / ред.: О. М. Кібік; уклад.: В. А. Котлубай, Ю. В. Хаймінова, Є. В. Редіна; нац. ун-т «Одеська юридична академія», Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених «Економіко-правовий розвиток сучасної України». — Одеса: Фенікс, 2020. — 125 с.: табл. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Розглянуто економіко-правові аспекти розвитку України. Визначено економіко-правові засади розвитку України як морської держави. Увагу приділено актуальним проблемам менеджменту в умовах інноваційного розвитку економіки. Охарактеризовано інституційні та правові механізми забезпечення кібербезпеки. Визначено англійські економіко-правові дослідження.

Шифр НБУВ: ВА853714

5.У.390. Забезпечення стійкого розвитку національної економіки в контексті світової фінансово-економічної нестабільності: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. А. Брятко; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та розроблено концептуальні, теоретико-методичні та практичні рекомендації забезпечення стійкого розвитку національної економіки (НЕ) в контексті світової фінансово-економічної нестабільності. Одержано наукові результати, що сприятимуть підвищенню ефективності антикризової політики та розвитку моделі стійкого зростання НЕ. Обґрунтовано теоретико-методичні підходи до забезпечення стійкого розвитку НЕ в контексті протистояння зовнішнім викликам на основі її державного регулювання. Представлено методичні підходи до аналізу та моделювання індикаторів розвитку НЕ. Виявлено основні фактори, які визначали глибину ураження країни в період світової фінансово-економічної кризи. Розроблено модель антикризового управління НЕ в умовах світової фінансово-економічної нестабільності. Сформульовано основні напрями розвитку НЕ в умовах світової фінансово-економічної нестабільності на основі моделей наздоганяючого розвитку та суспільного консенсусу.

Шифр НБУВ: РА446855

5.У.391. Механізми реалізації державної політики протидії тіньовій економіці в Україні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. В. Джумеля; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розкрито проблеми вдосконалення механізмів державної політики протидії тіньовій економіці в Україні. Розглянуто теоретичні, практичні й організаційні питання формування та функціонування механізмів державної політики протидії тіньовій економіці в сучасних умовах. У результаті проведеного дослідження запропоновано розглядати механізми державної політики протидії тіньовій економіці як комплексну систему державного управління, складовими якої є конкретні механізми управління. Обґрунтовано етапи реалізації стратегічних орієнтирів механізмів державної політики протидії тіньовій економіці. Запропоновано систему реалізації механізмів державної політики протидії тіньовій економіці як динамічного цілісного середовища, яке надає змогу здійснювати вплив на зростання показників легального

сектора економіки та включає комплекс функціональних підсистем. Констатовано неефективність нормативно-правового механізму державної політики протидії тіньовій економіці в Україні й обґрунтовано пропозиції щодо загальних напрямів його реформування. Визначено структуру основних складових організаційно-функціонального механізму державної політики протидії тіньовій економіці, яка має відповідні ієрархічні рівні. Запропоновано напрями імплементації позитивного зарубіжного досвіду протидії тіньовій економіці в Україні. Враховуючи основні вимоги сучасності щодо соціально-економічного розвитку України, розроблено стратегію протидії тіньовій економіці. Систематизовано й обґрунтовано комплекс пропозицій для розробки заходів державної програми протидії тіньовій економіці. Запропоновано систему ефективних засобів та механізмів протидії тіньовій економіці в Україні, які систематизовано на такі групи: податкові механізми, соціальні, інноваційно-інвестиційні, антикорупційні. Обґрунтовано необхідність формування інтегрованого механізму протидії тіньовій економіці, який є комплексною системою взаємодіючих і взаємопов'язаних засобів, методів, інструментів і заходів, за допомогою яких формуються відповідні умови для додержання законності та прозорості соціально-економічних відносин.

Шифр НБУВ: RA446461

5.У.392. Пропозиції щодо вдосконалення і реалізації «Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року» / В. А. Чеботарьов, Є. В. Чеботарьов // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 27-32. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

На підґрунті узагальнення науково-практичних розробок економічних дослідницьких центрів країни і провідних вітчизняних вчених, сукупності проблем щодо подолання наслідків війни на Донбасі, з урахуванням напрацювань авторів за даною тематикою, обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення і реалізації «Стратегії економічного розвитку Донецької та Луганської областей на період до 2030 року» (СЕР), яку представлено Міністерством реінтеграції тимчасово окупованих територій України. Наголошено на необхідності та актуальності подібного державного нормативно-правового акта (з визнанням економічних й інституціональних втрат країни внаслідок ігнорування його прийняття протягом попередніх років). З метою опрацювання системних засад удосконалення й ефективної практичної реалізації обговорюваного документа в контексті розробки й провадження середньо- та довгострокових загальнодержавних планів соціально-економічного розвитку в СЕР запропоновано визначити оптимістичний, базовий та песимістичний сценарії та часові параметри реінтеграції тимчасово-окупованих територій Донецької та Луганської обл. у єдине правове, економічне та інституціональне (у тому числі інформаційне) поле України з подальшою ідентифікацією базового (найбільш вірогідного) сценарію — у межах 7 — 10 майбутніх років: протягом 2028 — 2030 рр. Серед інших запропонованих заходів державної регуляторної політики є: визначення додаткових очікуваних результатів прийняття й ефективної та соціально відповідальної реалізації СЕР стосовно підвищення інвестиційної привабливості Донецької та Луганської обл. і формування ефективної системи управління новоутворених громад (з обґрунтованими відповідними Індикаторами 2030); відхід від узагальненого підходу щодо характеристики територій Донецької та Луганської обл. контрольованих Україною; врахування і відображення у СЕР сільськогосподарської структури і спрямованості функціонування сучасного регіонального підкомплексу Луганської обл. (з пропозиціями щодо вдосконалення структури агропродовольчої сфери Луганщини), а також необхідність виокремлення першочергових «точок росту» соціально-економічного розвитку Донецької та Луганської обл.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.393. Стратегічні орієнтири економічного розвитку України в період постконфліктного відновлення: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. О. Олешко; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичне підґрунтя забезпечення економічного розвитку в період постконфліктного відновлення шляхом визначення умов, факторів, чинників і детермінантів формування його стратегічних орієнтирів. Удосконалено науковий підхід до формування стратегічних орієнтирів економічного розвитку України на засадах нормативного принципу стратегічного планування, основної мети, центрального постулату з обґрунтуванням диференціації базових і ситуативних стратегічних орієнтирів і концептуальних положень, конкретизації дослідницьких і діяльнісних методів та інструментів досягнення стратегічних орієнтирів. Розвинуто інформаційно-аналітичне забезпечення шляхом виявлення новітніх тенденцій розвитку національної економіки.

Шифр НБУВ: RA450956

5.У.394. Структурні зрушення: вплив на продуктивність і зростання економіки України / І. А. Шовкун // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 59-76. — Бібліогр.: 39 назв. — укр.

Провідною ознакою сучасного світу стали глибокі структурні зрушення, викликані докорінними перетвореннями його індустріального ландшафту. Відповідні перетворення були спричинені

змінами у внутрішній будові національних секторів промисловості і відбувалися на основі технологій «четвертої промислової революції», поява яких надала додаткового імпульсу зміні структури світової економіки, загостривши конкуренцію на світових ринках. Криза COVID послугувала катализатором прискорення змін у міжгалузевих пропорціях світової економіки, ускладнення структурних проблем, що існували раніше. Проведене дослідження показало, що ключова особливість моделі структурних змін, які відбувалися в економіці України після світової фінансової кризи, полягала у прискореному зменшенні ваги індустріального сектора, особливо ж внаслідок втрати частини потенціалу переробної промисловості, її технологічного спрощення та звуження різноманіття видів виробництва. Зазначене супроводжувало посилення домінування третинного сектора та зростанням первинного. Надмірну частку у структурі виробництва посідають галузі, режим відтворення яких здатні викликати тільки відносно невисокі темпи економічного зростання — видобування корисних копалин і пов'язані з ним галузі первинної переробки у промисловості, сільське господарство. Така траєкторія структурних зрушень не спроможна генерувати необхідне прискорення економічного зростання, ще й обтяжена ризиками поглиблення структурної невідповідності національної економіки тим кардинальним змінам, що відбуваються у світовій економіці. Порівняння параметрів і тенденцій структурних зрушень в економіці України та у зіставній групі країн та світі загалом за свідчило, що зміни у структурі національної економіки мали значно вищу інтенсивність, проте не зумовили створення достатнього потенціалу для стійкого економічного зростання. Проаналізовано розриви у продуктивності праці між видами економічної діяльності та секторами економіки, а також їх зсуви у динаміці, що надало підстави для висновків щодо співвідношення темпів технологічного розвитку секторів економіки та про поступове уповільнення і без того недосконалого технологічного розвитку національної індустрії з подальшою втратою нею конкурентоспроможності. Оцінено ступінь впливу таких чинників, як інвестиції та технологічні інновації, а також зрушення у структурі зайнятості на підвищення продуктивності праці в економіці. З використанням апарату економетричного моделювання оцінено параметри залежності динаміки зростання ВВП від зміни індексів фізичного обсягу ВДВ секторів економіки.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.395. Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 2 листопа. 2021 р. / ред.: Т. В. Полозова, І. В. Колупаєва, О. В. Мурзабулатова; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 188 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто сучасні економічні теорії та історію економічної думки. Увагу приділено світовому господарству: новим викликам та інноваційним формам міжнародних економічних відносин; єдиному цифровому ринку Європейського союзу; економіці й управлінню національним господарством тощо. Висвітлено питання розвитку сучасного підприємництва в умовах впливу та протидії гібридним загрозам. Досліджено інформаційні технології в бізнесі: електронну комерцію та віртуальну торгівлю; економіку природокористування та сучасні проблеми охорони навколишнього середовища; демографію, економіку праці, соціальну економіку та політику. Розглянуто бухгалтерський облік, аналіз і аудит: національні особливості та світові тенденції; сучасні математичні методи, моделі й інформаційні системи в економіці; фінанси, страхування та банківську справу. Акцентовано на економіці підприємства та корпоративному управлінні: безпеці бізнесу та модернізації бізнес-процесів; інноваціях у бізнес-освіті.

Шифр НБУВ: VA853423

5.У.396. Формування інституційних структурних детермінант ендегенного впливу на рівень валового заощадження в Україні / І. В. Крючкова // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 33-58. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Проаналізовано внутрішні інституційні структурні детермінанти валового заощадження (ВЗ) в Україні з метою виявлення причин критичного падіння рівня ВЗ і, відповідно, — валового нагромадження основного капіталу (ВНОК) у 2019 — 2021 рр. Діагностику проведено на базі показників річних та квартальних національних рахунків України із визначенням позитивних та негативних чинників впливу на рівень ВЗ у розрізі інституційних секторів економіки, а також підсекторів сектора нефінансових корпорацій та сектора домашніх господарств. Такий підхід надав змогу розкрити приховані за усередненими даними причини падіння рівня валового заощадження в Україні, а також зниження капіталізації ВЗ і занурення економіки у глибоку інвестиційну кризу в 2020 р. Зазначено, що шокове підвищення тарифів у 2015 р. вплинуло на значний перерозподіл доходів та заощаджень між інституційними секторами економіки та їх підсекторами. Виявлено, що з усіх структурних детермінант на коливання рівня ВЗ у підсекторі приватних нефінансових корпорацій найбільше впливають зміни частки валового прибутку та масштабний відплив фінансових ресурсів до каналу доходів від власності, розмір якого коливається у тісній залежності від зростання запозичень. На зазначені коливання впливають нульові та стрибкоподібні цикли у підвищенні мінімальної заробітної

плати. Водночас доведено, що неузгодженість тарифної та соціальної політики уряду створила двократний розрив між законодавчо встановленими соціальними стандартами та їх фактичним рівнем, що призвело до значного зниження рівня життя населення, особливо одержувачів доходу від власності та трансфертів, що перетворило їх на хронічних позичальників із від'ємними параметрами валового заощадження. Зазначене негативно вплинуло на ВЗ усього сектора домашніх господарств. Поглиблення аналізу до структурних детермінант ВЗ підсекторів домашніх господарств показало, що високі рівні ВЗ підсектора самостійно зайнятих працівників та підсектора роботодавців не відповідають низьким рівням їх валового нагромадження основного капіталу, тобто значна частка ВЗ зазначених підсекторів не стає повноцінним джерелом для національних інвестицій. Окреслено напрями бажаних змін у структурних детермінантах ендogenous впливу на рівень ВЗ у секторі домашніх господарств та запропоновано ряд державних заходів, що можуть позитивно вплинути на зміни у розподілі доходів між інституційними секторами та підсекторами і, відповідно, — на рівень ВЗ.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.397. Modeling of the structural shift impact on economic dynamics of Ukraine's development / A. A. Khodzhaian, A. I. Ignatyuk, V. V. Korneev, A. R. Khodzhaian // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 2. — С. 170-177. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Purpose — to provide quantification of industry-specific structural shifts in the economy of Ukraine in the medium term perspective as a result of the structural policies application. The methodological basis of the study is economic and mathematical modelling using the computable general equilibrium model GTAP (Global Trade Analysis Project). Methods of analysis and synthesis were used in systematization and generalization of modelling results. The study on the theoretical basis of the GTAP model was carried out using the system method. The influence of structural policy instruments of the state on the dynamics of economic development in Ukraine is analyzed using the applied general equilibrium model GTAP. The essence and peculiarities of functioning of computable general equilibrium models, scope of their application in the analysis of structural changes in the economy are revealed. Using the GTAP model, the macroeconomic and sector-structural effects of the implementation of a number of structural policy measures in Ukraine have been quantified, including: exemption from payment of import duties on innovative equipment for processing industry manufacturers; preferential insurance and export crediting through an export credit agency; foreign trade facilitation; exemption of industrial park residents from payment of some direct taxes and fees (VAT, land tax, infrastructure levy). Positive economic effect of the proposed measures in structural and macroeconomic dimensions is argued. The impact of domestic economy restructuring on the dynamics of socio-economic development and general welfare of the population is estimated. A methodical approach to quantitative assessment of macroeconomic and sectoral-structural effects in the economy of Ukraine in the medium term using the applied model of general equilibrium GTAP is proposed. It is revealed that in the medium term, the aggregate effect of the structural policy measures is 11,4 % of GDP growth, both due to intensification of business activity as a whole and due to more efficient use of resources and factors of production in the more productive sectors of the national economy. Among the measures considered, the greatest structural effect is observed as a result of the development of a network of real-life industrial parks in Ukraine. At the same time, structural tariff policy has the lowest potential for economic growth, although it remains an important element in improving manufacturers' access to innovative equipment. The results obtained can be used as a scientific substantiation of reforms in the industrial and foreign trade policy of Ukraine, aimed at ensuring qualitative structural shifts in the domestic economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.398. Unshadowing of economic processes in Ukraine — is the main condition for the development of entrepreneurship / V. B. Vasiuta, K. V. Klymenko // *Економіка і регіон.* — 2021. — № 2. — С. 15-25. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Висвітлено актуальне питання детінізації економічних процесів в Україні. Зазначено, що високий рівень тінзації негативно впливає на основні макроекономічні показники, спотворюючи їх. Тіньова економіка створює реальну загрозу економічній безпеці країни, негативно впливає на її імідж, конкурентоспроможність, ефективність реформ. У ситуації, що склалася в Україні, детінізація економіки має стати пріоритетним напрямом провадження ефективної державної політики. Тіньовий сектор економіки існує в будь-якій країні незалежно від рівня розвитку національної економіки. Проте в одних країнах тіньова економіка перебуває на рівні, що не має суттєвого впливу на економіку, а в інших — згубно впливає на всі соціально-економічні процеси. Саме до другої категорії країн і належить Україна. Проведено аналіз рівня тіньової економіки в країні, охарактеризовано динаміку цього показника. Виділено основні сфери, у яких найбільше можна її спостерігати. Розкрито суть основних важелів

механізму детінізації української економіки. Здійснено моніторинг рейтингів країн світу, визначено місце України. Результати свідчать про несприятливі умови для розвитку підприємництва у державі, що підтверджується переважною кількістю показників. Зазначено, що основним пріоритетним напрямом провадження ефективної державної політики в Україні має стати детінізація. Визначено основні заходи детінізації національної економіки. Наголошено на важливості діджиталізації економічних процесів як одному з напрямів детінізації економіки країни. Це підтверджує досвід країн, які вже досягли найбільшого успіху в зменшенні розмірів тіньової економіки.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.160, 5.У.328, 5.У.418

Економічні ризики

5.У.399. Антикризисное управління національною економікою в умовах децентралізації: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. А. Антонюк; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретико-методологічне дослідження антикризового управління національною економікою в умовах децентралізації, наведено вирішення наукової проблеми шляхом розробки концептуальних положень, методичних напрацювань і реалізації практичних заходів. На основі опрацювання наукових положень запропоновано визначення поняття «антикризове управління національною економікою в умовах децентралізації». Розмежовано категорії «криза», «кризове явище», «кризова ситуація» та «економічна криза». Описано теоретичні засади антикризового управління національною економікою в умовах децентралізації, які полягають у формуванні наукового підґрунтя триєдиної взаємодії держави, територіальної громади і підприємницьких структур у процесах забезпечення рівноваги національної економіки для сталого розвитку через упровадження системи антикризових заходів із передбачення та зниження негативних наслідків кризових явищ і криз. Розроблено концепцію антикризового управління національною економікою в умовах децентралізації, де антикризове управління розглянуто як важливий процес запобігання, виявлення та подолання кризових явищ і криз в умовах децентралізації, який триває постійно та постає позитивним важелем сталого розвитку національної економіки. Обґрунтовано методичні підходи до оцінки антикризового управління національною економікою в умовах децентралізації, базовані на положеннях визначення довгострокових перспектив сталого розвитку та виявлення технологічних проривів; оцінювання фінансової стійкості бюджету та формування територіальних кластерів. Запропоновано механізм антикризового управління національною економікою в умовах децентралізації.

Шифр НБУВ: РА446223

5.У.400. Теоретико-концептуальні засади інституційного забезпечення економічної безпеки України: монографія / І. Ю. Ружицький; нац. ун-т «Чернігівська політехніка». — Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. — 296 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасні проблеми інституційного забезпечення економічної безпеки. Інституційне забезпечення економічної безпеки розглянуто як систему послідовних дій органів державної влади у взаємодії з суспільними інститутами (наука, бізнес, громадськість), комплексом організаційних, нормативно-правових, техніко-технологічних та інноваційно-інвестиційних заходів, що орієнтовані на: збереження стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз; забезпечення конкурентоспроможності у національному та світовому середовищі; доступність продовольства у необхідній кількості та якості; спроможність національної економіки до інноваційного розвитку з метою сприяння її сталому та збалансованому зростанню. Основну увагу приділено науковому обґрунтуванню напрямів та індикаторів інституційного забезпечення економічної безпеки України; концептуалізації підходів до проведення моніторингу забезпечення економічної безпеки на основі його інвестиційно-інноваційного розвитку. Оцінено стан розвитку економіки України та його вплив на рівень економічної безпеки. Розроблено науково-методологічний підхід до формування концепції інституційного регулювання економічної безпеки України, яка є передумовою визначення пріоритетних напрямів стратегії регулювання економічної безпеки.

Шифр НБУВ: ВА854422

5.У.401. Управління економічною безпекою: аналітико-інформаційний аспект діагностики та прийняття рішень / М. С. Рогоза, В. І. Перебийніс, О. К. Кузьменко, Г. В. Карнаухова // *Екон. вісн. Донбасу.* — 2021. — № 2. — С. 69-77. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Досліджено процес діагностування проблем економічної безпеки, ідентифікації, систематизації та оцінювання загроз та ризиків. Встановлено актуальність визначення механізмів для процесів формування аналітико-інформаційного забезпечення (АІЗ) його реалізації. Розглянуто науково-теоретичні підходи формування

АІЗ процесів економічної безпеки господарюючого об'єкта на основі використання моделювання визначення домінуючих загроз з використанням нечіткої логіки та методу багатофакторного порівняльного аналізу первинних властивостей. Встановлено, що формування ефективного АІЗ як інструмента підтримки прийняття рішень при визначенні сфери життєдіяльності економічного об'єкта та визначення рівня економічної безпеки ускладняється значною кількістю показників, які відображають стан функціонування економічного об'єкта. Запропоновано на нові реалізацію нових підходів у вигляді комбінації проаналізованих моделей (нечітких множин та МАІ), аналітичну обробку інформації виконувати з використанням кількісної оцінки показників суб'єктів у середовищі діяльності досліджуваного об'єкта. Уточнено та запропоновано на основі математичного моделювання методологічні підходи створення механізмів забезпечення формування АІЗ у прийнятті управлінських рішень.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.402. COVID-19 and its impact on Ukrainian economy / V. Onyshchenko, S. Sivitska, A. Cherviak // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 6-14. — Бібліогр.: 9 назв. — англ.

Досліджено вплив COVID-19 на економічну ситуацію в Україні. Визначено темпи приросту захворюваності на території України й інших країн світу. Виконано аналіз та визначено соціально-економічні втрати у різних галузях економіки. Визначено перелік запроваджених карантинних заходів на території України, які мали найбільш вагомий негативний результат. Досліджено галузі економіки, котрі мали змогу продовжувати свою діяльність в умовах карантину й збільшили свої прибутки. Здійснено порівняльний аналіз прогнозованого рівня ВВП за різними джерелами інформації на наступний період. Проаналізовано експертну оцінку стану світової економіки за результатами консенсус-прогнозу та сформовано шкалу найбільших загроз для економічного відновлення в Україні. Досліджено комплекс дій з подолання кризових явищ, який складається з двох напрямів: коротко- й середньострокової перспективи. Аргументовано доцільність та аспекти впровадження кожного з напрямів. Визначено необхідність для України формування власної антикризової політики, короткострокових заходів і методів мінімізації негативних проявів пандемії, що визначають основні етапи у відновленні економічної стабільності. З метою формування актуального, дієвого та оперативного плану мінімізації впливу пандемії на економіку України було проаналізовано ключові елементи економічних і соціальних заходів країн світу, спрямованих на обмеження негативних впливів пандемії, та порівняно їх із заходами, уведеними на території України.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.403. The effectiveness of the integrated management system, based on the risk-based application of the requirements international standard ISO-9001:2015 / A. A. Gasimov // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 47-51. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Розглянуто роль інтеграційних процесів системи управління якістю у галузі цивільної авіації. Враховано й обґрунтовано процес ефективної імплементації IMS у корпоративному середовищі. Проведено аналіз документа ІСАО-9859 та обґрунтовано необхідність впровадження інтегрованої системи корпоративного управління в організаціях, що працюють у цивільній авіації. Доведено переваги використання інтегрованих систем. Висвітлено загальні й конкретні принципи системи управління безпекою (SMS) та системи управління якістю (СМК). Створену систему для ефективної імплементації IMS розглянуто на конкретному прикладі застосування вимог Посібника з управління безпекою.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.496

Економіка праці

5.У.404. Алгоритм рейтингування для оцінювання системи управління охороною праці / Л. Д. Третякова, О. С. Ільчук // Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2020. — № 3. — С. 72-84. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Запропоновано систему рейтингування одноіндустріальних електроенергетичних підприємств для оцінювання ефективності системи управління охороною праці. Наведено статистичну інформацію стосовно частоти виникнення нещасних випадків та їх наслідки для здоров'я працівників. Розглянуто новітні програми профілактики та усунення потенційних небезпек, які показують доцільність впровадження системи рейтингування. Розроблено методологію оцінки потенційних небезпек на підставі аналізу небезпечних і шкідливих професійних факторів. Розроблено алгоритм рейтингування на основі формальних показників безпеки за узагальненням за методом Коупленда. Проаналізовано основні причини виникнення нещасних випадків, які призводять до травмування та виникнення професійних захворювань серед працівників атомних електричних станцій. Виконано порівняльну оцінку небезпечних і шкідливих професійних факторів на робочих місцях працівників чотирьох атомних електричних станцій.

Наведено результати розрахунків на кожній АЕС показників безпеки: коефіцієнтів виробничого травматизму, профзахворювань, умов праці, небезпечності технологічних процесів та будівель, забезпечення засобами індивідуального захисту, витрат на охорону праці та ризиків настання нещасних випадків. Представлено результати рейтингування 4-х АЕС.

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.405. Використання near-miss-інцидентів для оцінювання рівня безпеки на робочих місцях працівників із інвалідністю / К. В. Данова, В. В. Малишева // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2. — С. 111-117. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження можливості застосування near-miss-інцидентів як індикаторів, що відображають рівень потенційної безпеки на робочих місцях працівників, зокрема зі стійкими функціональними змінами у стані здоров'я. Даний підхід надає змогу одержати інформацію про рівень безпеки ще до того, як небезпеку буде реалізовано у вигляді небажаної події, як то аварії, нещасного випадку. Інформацію про near-miss-інциденти та потенційні наслідки реалізації безпеки одержано із використанням анкетного опитування працівників із подальшою статистичною обробкою результатів. За результатами проведених досліджень near-miss-інцидентів на робочих місцях груп працівників визначено, що наявність інвалідності та ступінь вираженості обмежень життєдіяльності впливає на частоту та потенційну тяжкість цих інцидентів. У порівнянні із контрольною групою працівників, які не мають стійких функціональних змін у стані здоров'я, у процесі виконання виробничих завдань працівниками із II групою інвалідності near-miss-інциденти відбулися на 36 % частіше, а з працівниками III групи — на 22 %. Аналогічним чином спостерігалось зростання потенційної тяжкості інцидентів залежно від групи інвалідності. Наукова новизна полягає у розробці шляхів використання near-miss-інцидентів як індикаторів рівня безпеки на робочих місцях працівників, зокрема із інвалідністю. Практична значимість полягає у одержанні інформації щодо частоти та ймовірної тяжкості near-miss-інцидентів на робочих місцях працівників на прикладі цеху металообробки підприємства м. Харків. Впровадження процедури збирання інформації про near-miss-інциденти із подальшою обробкою даних надає змогу сформувати інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо удосконалення системи управління охороною праці на підприємстві та розробки ефективних профілактичних заходів для запобігання виробничому травматизму.

Шифр НБУВ: Ж69629

5.У.406. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навч. посіб. / О. В. Безпалько, Т. В. Березянюк, А. Д. Бергер, Д. Г. Грищенко, О. М. Гринюк, О. І. Драган, А. С. Зеніна-Біліченко, А. О. Левчук, Л. В. Мазник, Л. І. Тертична, Я. І. Юрик; ред.: О. В. Безпалько; нац. ун-т харчових технологій. — Київ: Кафедра, 2020. — 309 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти економіки праці та соціально-трудові відносин зайнятості. Відповідно до ринкових умов і норм трудового законодавства сформовано основний категорійний апарат економіки праці та викладено методичний інструментарій дослідження сучасних тенденцій у сфері зайнятості та HR-управління. Теоретичну композицію підкріплено практичними завданнями у формі розрахункових задач, тестів і творчих ситуаційних вправ, спрямованих на розвиток аналітично-розрахункових здібностей і навичок у прийнятті самостійних обґрунтованих рішень у галузі управління людськими ресурсами.

Шифр НБУВ: ВА853041

5.У.407. Механізми модернізації державної політики у сфері зайнятості осіб з інвалідністю в Україні: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Я. О. Божко; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено теоретико-методологічний аналіз державної політики у сфері зайнятості осіб з інвалідністю. Розроблено, обґрунтовано та запропоновано комплексний механізм модернізації державної політики забезпечення умов щодо реалізації їх прав у сфері праці та зайнятості в Україні. Розкрито основні поняття та концепції моделей інвалідності в системі наукових досліджень. Конкретизовано понятійний апарат дослідження шляхом уточнення змісту понять «інвалідність», «особа з інвалідністю», «модернізація державної політики». Запропоновано авторське визначення поняття «зайнятості осіб з інвалідністю», що являє собою сукупність суспільно-економічних відносин із приводу їх участі у трудовій діяльності, виражає міру включення осіб з інвалідністю у працю, ступінь задоволення їх особистих потреб в оплачуваних робочих місцях, в одержанні доходу, а також поняття «модернізація державної політики у сфері зайнятості осіб з інвалідністю в Україні» — оновлення державної політики зайнятості осіб з інвалідністю шляхом приведення до кращих сучасних гуманітарних, соціальних, політичних, економічних і правових стандартів забезпечення реалізації прав осіб з інвалідністю на зайнятість і їх всебічних потреб у сфері праці. З'ясовано теоретичні засади державного регулювання зайнятості осіб з інвалідністю шляхом аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел із питань державного регулювання зайнятості осіб з

інвалідністю. Вдосконалено методологічну базу досліджень державного регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю. Встановлено можливості впровадження в Україні зарубіжного досвіду державної політики у сфері зайнятості осіб з інвалідністю. Визначено міжнародні стандарти прав осіб з інвалідністю у сфері зайнятості з метою подальшої імплементації в Україні, що свідчить про необхідність застосування, насамперед, таких інструментів, як антидискримінаційне законодавство, соціальне включення і створення спеціалізованих робочих місць для осіб з інвалідністю. Систематизовано організаційно-правове забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю в Україні для визначення пріоритетних напрямів модернізації державної політики у цій сфері діяльності. Проаналізовано соціально-економічні та соціально-психологічні аспекти забезпечення гарантій зайнятості осіб з інвалідністю, виявлено об'єктивні та суб'єктивні перешкоди на шляху їх праявлення в Україні. Узагальнено кращий досвід зарубіжних країн із державної політики щодо зайнятості осіб з інвалідністю, визначено можливості його запровадження в Україні на засадах структурно-функціонального підходу. Запропоновано напрями вдосконалення механізмів модернізації державної політики регулювання зайнятості осіб з інвалідністю, якими передбачено розробку й обґрунтування комплексного механізму модернізації державної політики регулювання зайнятості осіб з інвалідністю, що ґрунтується на організаційно-правових, соціально-економічних і соціально-психологічних аспектах з урахуванням міжнародних стандартів щодо реалізації прав осіб з інвалідністю у сфері праці в Україні; вдосконалення механізмів збереження існуючих і створення нових робочих місць для осіб з інвалідністю в умовах розвитку малого підприємства та самозайнятості в Україні, підвищення гарантій працевлаштування молоді з інвалідністю.

Шифр НБУВ: РА445905

5.У.408. Основи охорони праці та безпека життєдіяльності: навч. посіб. для студентів спец. 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», 054 «Соціологія», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 075 «Маркетинг», 231 «Соціальна робота», 232 «Соціальне забезпечення», 242 «Туризм», 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / І. Я. Почапська, О. Я. Литвиняк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Левада, 2021. — 325 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 319-325. — укр.

Посібник призначено для самостійної роботи та поглиблення знань студентів з дисципліни «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності». Поданий теоретичний матеріал допоможе повторити (пригадати) матеріал лекцій і одночасно створити цілісне уявлення про предмет вивчення. Кожний розділ структурно розподілено на параграфи, що надає можливість швидшого пошуку інформації, яка цікавить. Представлений матеріал супроводжується рисунками, таблицями і логічними схемами. У кінці кожного розділу є перелік питань для самоперевірки, що допоможе студенту звернути увагу на ключові моменти та основні поняття. В посібнику зроблено спробу систематизувати представлений матеріал за тематикою лекцій у відповідності до робочих навчальних програм.

Шифр НБУВ: ВА854114

5.У.409. Управління охороною праці: навч. посіб. для студентів спец. — Цивільна безпека, освіт. програми — Охорона праці / В. В. Березуцький; нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Панов А. М., 2021. — 411 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 405-408. — укр.

Розглянуто основні питання з управління охороною праці на підприємстві, висвітлено систему управління (СУОП) на державному, регіональному та на рівні підприємств. Наведено основні концептуальні засади організації охорони праці на підприємствах України та за кордоном.

Шифр НБУВ: ВА855244

5.У.410. Формування інституційного забезпечення гендерної рівності в оплаті праці в Україні / Т. В. Перегудова // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 134-150. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Подальша соціалізація ринку праці України потребує активізації трудової інклюзії, яка відображає процес збільшення участі жінок у суспільно-корисній діяльності шляхом створення умов реалізації їх трудового потенціалу, в т. ч. за рахунок забезпечення рівної оплати за працю рівної цінності, що і визначило мету даної публікації — формування пропозицій щодо інституційного забезпечення дотримання принципу «рівна оплата за працю рівної цінності» в Україні на основі аналізу гендерного розриву в оплаті праці та з урахуванням прогресивного зарубіжного досвіду інституційного забезпечення гендерної рівності в оплаті праці. Методичною основою стали фундаментальні положення сучасної економічної теорії в контексті пошуку моделі гарантування гендерної рівності на ринку праці, інституційного забезпечення рівної оплати за працю рівної цінності; наукові досягнення зарубіжних та вітчизняних учених у напрямі ефективного використання трудового потенціалу жінок, дотримання принципів гідної праці для всіх. Для досягнення поставленої мети використано такі загальнонаукові та специфічні методи: метод теоретичного узагальнення, логічного аналізу у процесі

дослідження гендерного розриву; системний — для визначення підходу забезпечення гендерної рівності в оплаті праці з удосконаленням гендерної політики в Україні; порівняльного аналізу, синтезу та узагальнення — в частині дослідження методичних підходів до оцінювання праці з позицій гендерної рівності; методи статистичного аналізу — для оцінки гендерного розриву, в т. ч. в оплаті праці. Визначено слабкі позиції України, які збільшують кількість років щодо подолання гендерного розриву, що формує низку негативних наслідків для економіки України, серед яких втрата в обсягах ввп, зменшення рівнів заощадження та купівельної спроможності. Реалізація принципів Конвенції МОП № 100 в Україні зумовлює удосконалення нормативно-правового забезпечення та формування комплексної системи роботи соціальних інституцій в царині зменшення гендерного розриву в оплаті праці. На основі вивчення зарубіжного досвіду наведено підходи та методи оцінювання праці з позицій гендерної рівності, які можуть бути застосовані в Україні. Сформовано рекомендації щодо формування інституційного забезпечення гендерної рівності в оплаті праці в Україні, що охоплюють виявлення дискримінації в оплаті праці на основі впровадження форм звітності, перевірок, звернень працівників; визначення методології та методики оцінювання рівної оплати за працю рівної цінності; створення спеціальних органів — інститутів, які будуть займатись цим питанням, або розширення функцій вже наявних; визначення системи санкцій для роботодавців, які порушують законодавство України в частині рівної оплати праці; узгодження нормативно-правового забезпечення стосовно визначення категоріального апарату та механізму дотримання принципу «рівне винагородження за працю рівної цінності»; проведення інформаційної кампанії стосовно захисту прав на рівну оплату за працю рівної цінності тощо.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.У.411. Формування та використання трудового потенціалу Донецького економічного району / Н. В. Бурда, Н. М. Чеботарьова // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 53-57. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

На основі опрацювання сучасних джерел наукової літератури та офіційних статистичних даних досліджено теоретичні аспекти формування та використання трудового потенціалу. Проведено аналіз основних параметрів трудового потенціалу Донецького економічного району та виявлено його особливості та динаміку. Здійснено оцінку загальної демографічної ситуації Донецької та Луганської обл., яка відмічається зниженням народжуваності, старінням, депопуляцією та міграцією населення. На формування трудового потенціалу має значний вплив міграція населення в регіоні, що спонукало до проведення аналізу міграційного руху населення (міжрегіонального, міждержавного та мігруючих закордон). Оскільки частина двох областей є тимчасово окупованою, дослідження проводилися з використанням статистичних даних щодо підконтрольних Україні територій Донецької та Луганської обл. Для більш повної картини впливу ситуації, що склалася, на бажання людей виїхати з регіону було наведено дані за аналогічний період по Сумській області, оскільки вона також межує з Харківською областю України та областями Російської Федерації, як і два досліджувані регіони. Оскільки на формування трудового потенціалу в регіоні впливає його відтворення, то також проведено аналіз народжуваності. Використання трудового потенціалу в сфері економічної діяльності безпосередньо пов'язано з рівнем економічної активності населення та рівнем його зайнятості, тому проаналізовано їхню динаміку в досліджуваному регіоні за останні п'ять років. Обґрунтовано необхідність ефективного використання трудового потенціалу, його якісної складової, а саме: в першу чергу, необхідно удосконалити структуру зайнятості населення та оптимізувати структуру робочих місць, удосконалити цільові програми з точки зору їх впливу на умови зайнятості в галузях та регіонах.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.412. Development of conceptual basis of risk management in the occupational health and safety / A. P. Bochkovskiy // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2. — С. 101-110. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Мета роботи — удосконалити існуючі теоретичні уявлення щодо механізмів виникнення ризиків та їх мінімізації в галузі охорони праці. Обґрунтовано та запропоновано до застосування основні поняття та терміни для об'єктивної і комплексної реалізації процесу ризик-менеджменту, відповідно до мети та завдань функціонування систем управління охороною праці на підприємствах. Визначено й обґрунтовано фактори, що впливають на рівень залишкового ризику виникнення професійних небезпек, а також теоретичні можливості досягнення мінімально можливого рівня його значень в межах функціонування систем «людина — машина — середовище». Охарактеризовано основні фактори, що чинять негативний вплив на стан функціонування людиномашинних систем та їх природу. Встановлено та обґрунтовано механізми виникнення та мінімізації ризиків для життя та здоров'я працівника в зазначених системах, що надало змогу удосконалити принципи управління ними. Удосконалено принципи управління ризиками в галузі охорони праці, що полягають у необхідності визначення і усунення вразливих ланок (в межах

реалізації циклу Шухарта — Демінга), які завжди утворюються під час взаємодії працівника з елементами системи «людина — машина — середовище» під впливом негативних чинників стохастичної та нестохастичної природи. Результати проведених досліджень можуть бути використані для удосконалення міжнародної нормативно-правової бази з управління ризиками в галузі охорони праці, зокрема стандартів серії OHSAS, ILO-OSH, ISO та інших.

Шифр НБУВ: Ж69629

Трудові ресурси

5.У.413. Людський розвиток в Україні. Пріоритети національної політики мінімізації асиметрії українського ринку праці: [монографія] / О. І. Цимбал, Е. М. Лібанова, О. В. Макарова, В. Г. Саріогло, Я. В. Остафійчук, Л. Г. Ткаченко, Л. Г. Богуш, П. А. Швець, О. М. Ярош, М. О. Кримова, В. В. Черніченко, В. М. Откидач, О. Я. Шморгун; НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи. — Київ: Академперіодика, 2021. — 204, [4] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 198-205. — укр.

Обґрунтовано пріоритети національної політики з мінімізації асиметрії українського ринку праці, обумовленої глобальними ризиками. Основну увагу приділено специфічним формам асиметрії на ринку праці, її чинників та джерел. Розроблено типологію глобальних тенденцій, релевантних до розвитку національного ринку праці та рівня його асиметричності. Представлено концепцію асиметрії пропозиції робочих місць та робочої сили, виявлено перспективи формування в Україні єдиної інтегрованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення політики на ринку праці.

Шифр НБУВ: ВС68883

5.У.414. Розвиток людського потенціалу в умовах кваліфікації економіки України: монографія / Т. Степура. — Умань: Соцінський М. М., 2021. — 599 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 470-509. — укр.

Розкрито методологію дослідження розвитку людського потенціалу України в нових соціально-економічних умовах, які віддзеркалюють як виникнення нових і трансформацію існуючих потреб населення, так і новітні способи їх задоволення. На основі міждисциплінарного комплексного підходу обґрунтовано новий напрям структурно-кваліметричних досліджень людського потенціалу — кваліологічну аналітику, який передбачає розвиток теоретико-методологічних основ соціальної економіки в частині імплементації в її апарат основних положень кваліології та кваліметрії. Узагальнено всі типи нових економічних систем та підходи до їх означення в єдиній концепції квалітавної економіки. З'ясовано протиріччя, які вона містить з погляду розвитку людського потенціалу. Розроблено новий синтетичний квалітавний підхід до дослідження людського потенціалу. Особливу увагу приділено розробці методичного інструментарію всебічного оцінювання диференціації та системних засад формування компонент людського потенціалу регіонів України. Здійснено структурно-кваліметричні виміри людського потенціалу регіонів України. Запропоновано підходи до маркування модерного ціннісно-культурного поля розвитку людського потенціалу та механізми цієї модернізації. З'ясовано загрози й можливості новітнього явища диджиталізації освіти та зайнятості. Виявлено та запропоновано шляхи подолання диспропорцій у сфері доходів, соціальних стандартів і гарантій в Україні. Особливу увагу приділено питанню енергетичного вмісту раціону харчування населення відповідно до регіональних систем зайнятості. Визначено стратегічні імперативи нових якісних векторів політики розвитку людського потенціалу. Запропоновано ширше запровадження моніторингових технологій для розширення аналітики людського розвитку як складової політик охорони здоров'я, освітньої, зайнятості та ринку праці, міграційної політики запобігання квалітавним втратам людського потенціалу.

Шифр НБУВ: ВА853538

5.У.415. Управлінський капітал. Майстер-клас: матеріали майстер-семінару / Е. А. Кузнецов; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2020. — 117 с. — укр.

Розглянуто проблеми становлення та розвитку професійної системи менеджменту. Визначено особливості розвитку професійного менеджменту з позицій його сучасної якості, яка забезпечується адаптивною ефективністю та необхідною результативністю управлінської діяльності. Досліджено проблеми процесу капіталізації інтелектуальних людських ресурсів щодо формування управлінського капіталу. Доведено соціально-економічне значення управлінського капіталу для інноваційного розвитку сучасного суспільства.

Шифр НБУВ: ВА853677

5.У.416. Цифровізація залучення персоналу через job-портали / О. І. Кравчук, І. О. Варіс, А. Р. Цьопа // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 282-297. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Цифровізація залучення персоналу передбачає вдосконалення й автоматизацію процесів пошуку та добору персоналу, управ-

ління талантами тощо. Цифрові інструменти взаємодії із сайтами працевлаштування реалізуються через програмне забезпечення для роботи з вакансіями (JBS). Стрімке збільшення його використання відбулося через суворі обмеження, соціальне дистанціювання та збільшення обсягів залучення персоналу, який працює вдома. В умовах пандемії COVID-19 JBS стають місцем прямої оперативної взаємодії між роботодавцем (або рекрутинговим агентством) і шукачем роботи. Необхідним є дослідження процесів цифровізації залучення персоналу через job-портали та визначення їх впливу на процес рекрутингу персоналу; аналіз діяльності job-порталів на ринку праці, масштабів поширення цього методу залучення кандидатів. Досліджено цифрові технології залучення персоналу через job-портали. Проаналізовано тенденції розвитку залучення персоналу з використанням веб-сайтів пошуку роботи. Узагальнено види й особливості використання програмного забезпечення для роботи з оголошеннями про вакансії. Виділено специфіку використання найпопулярніших міжнародних job-порталів. Оцінено основні можливості використання українських job-порталів для залучення персоналу та проаналізовано динаміку і структуру пошуку та пропозиції робочої сили на найпопулярніших з них. Розроблено рекомендації для роботодавців щодо ефективного використання job-порталів для залучення персоналу, які можуть бути імплементовані в практику менеджменту персоналу.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.417. Evaluating the effectiveness of the National Youth Service Programme in skill development of unemployed graduates in the North West province of South Africa / R. Rena, B. T. T. Diale // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 98-115. — Бібліогр.: 40 назв. — англ.

Молодіжне безробіття залишається серйозним викликом упродовж десятиліть, впливаючи на міжнародну, регіональну та національну економіки. Освіту визначено як вирішення проблеми, з якою стикаються молоді люди у всьому світі. Однак безробіття серед молоді впливає не тільки на освічену молодь, але й на молодь, рівень освіти якої залишається недостатньо високим. Уряд Південно-Африканської Республіки розробив та запровадив програми розвитку навичок, що орієнтовані на молодь й спрямовані на подолання бідності. Попри реалізацію цієї програми, безробіття серед кваліфікованих кадрів залишається достатньо високим. Збереження високого рівня молодіжного безробіття призвело до невдоволення державними програмами, скерованими на стримування безробіття, оскільки вони вважаються неефективними. Враховуючи викладене, метою дослідження є оцінювання ефективності Програми Національної служби молоді, спрямованої на формування навичок, необхідних на ринку праці, у безробітних випускників та визначення залучення зацікавлених сторін до концептуалізації, впровадження, моніторингу, та оцінка програми розвитку навичок. Методологією дослідження для досягнення зазначеної мети були кількісний підхід, націлений на заповнення прогалини у знаннях, який досягається шляхом критичного читання та аналізу того, що виявили інші дослідники, та якісний підхід. Для збору даних проведено крос-секторальне опитування. Анкетування проводилося для одержання первинних даних від (90) випускників та (10) ключових стейкхолдерів, які брали участь у Програмі Національної служби молоді. Основні результати досліджень свідчать, що у 2017 р. майже 83 % випускників NYSP є безробітними після завершення програми розвитку навичок. Дослідження встановило, що відсутність участі та заінтересованості стейкхолдерів зацікавлених сторін у Програмі Національної служби молоді може бути пов'язана з високим рівнем безробіття серед випускників штату Нью-Йорк. Залучення та участь зацікавлених сторін також відіграватимуть вирішальну роль у забезпеченні того, щоб учні, які завершують програму розвитку навичок, були пов'язані з можливостями працевлаштування та були самостійними.

Шифр НБУВ: Ж25188

Фінанси. Грошовий обіг. Кредит. Страхування

5.У.418. Боргова політика у забезпеченні макроекономічної стабільності України: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / Ю. С. Терес; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Теоретично узагальнено наукові підходи та напрацьовано практичні рекомендації, спрямовані на поліпшення державної боргової політики (БП), створено механізми, що сприяють макроекономічній стабілізації, з урахуванням інструментів державних запозичень, актуальних для даного етапу розвитку України. Обґрунтовано авторське визначення поняття державної БП. Проаналізовано сучасні інституційно-правові засади формування і реалізації БП України з урахуванням ієрархічної структури цілей — стратегічних, проміжних і тактичних. Встановлено взаємозв'язок між макроекономічним станом України і зростанням її боргової залежності. Вивчено досвід реалізації боргової політики зарубіжних країн, в тому числі з питань реструктуризації

державного боргу. Визначено напрямки практичної реалізації боргової стратегії відповідно до цілей соціально-економічного розвитку України.

Шифр НБУВ: RA448438

5.У.419. Пріоритети розвитку фінансової системи України в умовах євроінтеграційних процесів: монографія / Л. Л. Грищенко, І. М. Боярко, Т. А. Васильова, С. В. Леонов, І. І. Рєкуненко, І. О. Школьник, О. В. Дейнека, Н. А. Дехтяр, О. С. Журавка, О. А. Криклій, О. В. Крухмаль, Т. Г. Кубах, О. В. Люта, Л. Д. Павленко, Н. Г. Пігуль, В. В. Романчукевич, Л. Б. Рябушка, Є. Ю. Мордань, Є. К. Бондаренко, С. В. Кононенко, С. В. Чорна, Ю. С. Давиденко, Я. І. Кравченко, В. В. Степаненко; ред.: Л. Л. Грищенко; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2021. — 378 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 330-359. — укр.

Розкрито основні пріоритети розвитку національної фінансової системи у процесі євроінтеграції. Розглянуто концептуальні положення побудови механізму модернізації державної фінансової політики сталого розвитку, систематизовано інструменти реалізації боргової політики відповідно до періодизації її розвитку, визначено напрями збільшення державного фінансування та можливості залучення додаткових джерел для сфери культури та мистецтва й охорони здоров'я. Досліджено сучасну модель бюджетного процесу з використанням програмно-цільового методу для забезпечення транспарентності вітчизняних публічних фінансів відповідно до європейських стандартів. Запропоновано практичні підходи до аналізу спроможності місцевих бюджетів, визначено шляхи удосконалення фінансового сектору з урахуванням міжнародного досвіду. Систематизовано можливості та загрози кредитної діяльності вітчизняних банків під впливом тівової економіки та виявлено її вплив на банківську безпеку. Досліджено механізм та інструменти кредитного ризику банків у контексті забезпечення фінансової безпеки держави.

Шифр НБУВ: BA854075

5.У.420. Розвиток методології забезпечення незалежності центральних банків: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.08 / В. Ю. Дудченко; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 34 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми розвитку теоретико-методологічних засад і методичного інструментарію забезпечення незалежності центральних банків. Структуровано науковий доробок із питань незалежності центральних банків. Уточнено логіко-структурні зв'язки, що виникають під час забезпечення незалежності центральних банків. Розвинуто методологічне підґрунтя оцінювання незалежності центральних банків. Поглиблено методологічні задачі визначення біфуркаційного рівня незалежності центральних банків у контексті забезпечення цінової стабільності. Досліджено змістовно-логічні взаємозв'язки між незалежністю та транспарентністю центробанків. Формалізовано причинно-наслідкові зв'язки між незалежністю центробанку та його транспарентністю. Розроблено методологію визначення національних траєкторій комплементарності незалежності центральних банків та їх транспарентності. Наведено методологію та методичний інструментарій визначення ролі національного патерна незалежності центрального банку щодо забезпечення цінової стабільності. Удосконалено науково-методологічні засади визначення ролі незалежності центральних банків щодо забезпечення стабільності банківської системи. Обґрунтовано специфіку впливу незалежності центральних банків на економічне зростання країни. Формалізовано канали впливу макроекономічних детермінант забезпечення незалежності центрального банку. Розроблено методологію обґрунтування ролі незалежності центральних банків щодо забезпечення функціонування банківської системи в умовах нестабільності.

Шифр НБУВ: RA446828

5.У.421. Сучасний стан та тенденції функціонування державних фінансів в Україні / В. В. Малишко // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 187-193. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета дослідження — аналіз сучасних реалій та тенденцій функціонування державних фінансів в Україні. Методи, що було використано у процесі дослідження: узагальнення, метод порівняльного аналізу, метод системно-структурного аналізу й синтезу, статистичний, загальнонауковий, спеціальні методи наукового пізнання та інші методи дослідження. Охарактеризовано суть і головне призначення державних фінансів. Вказано, що є концептуальним підґрунтям сучасного вчення про державні фінанси та недоліком чинної системи класифікації сектора державних фінансів в Україні. Зазначено найбільш гострі проблеми, які сконцентрувалися в сфері державних фінансів України; функції управління державними фінансами, які перебувають у центрі інноваційних процесів. Галузь застосування результатів: Міністерство фінансів України, Верховна Рада України, органи місцевого самоврядування, об'єднані територіальні громади. Висновки: становлення в Україні соціально орієнтованого ринкового суспільства та її інтеграція у світове співтовариство ведуть до системної модернізації в усіх сферах громадської життєдіяльності, включаючи управління державними фінансами. Все це від-

ображується у зміні функціонального імперативу управління державними фінансами України у процесі переходу на інноваційну модель розвитку, детерміновану як соціальними трансформаціями українського суспільства, так і системними цивілізаційними процесами постіндустріального характеру. Сьогодні більшість провідних країн одноставно визнають необхідність Perezа-вантаження систем державних фінансів на інноваційних засадах для забезпечення фінансової стійкості та запобігання системним фінансовим кризам. Україна також обрала шлях інноваційного розвитку та рухається саме в цьому напрямі.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.422. Фінансова стратегія в системі державного управління / А. О. Чорновол // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 193-198. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Сучасний етап соціально-економічного розвитку країн з розвинутою, так і трансформаційною економікою характеризується невизначеністю зовнішнього середовища, посиленням глобалізаційних процесів, що актуалізує питання обґрунтування фінансової стратегії, конкретизації її завдань та розробки інструментарію їх вирішення. В умовах посилення волатильності соціально-економічної динаміки, пандемії COVID-19 актуалізується необхідність розробки державної фінансової стратегії, яка надасть можливість для підвищення якісного рівня оцінки фіскальних ризиків, виробленню інструментарію щодо їх мінімізації, підвищенню координації діяльності органів державної влади, скороченню непродуктивних державних витрат. Проблематика формування та реалізації фінансової стратегії в системі державного управління розкривається в багатьох наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених: Дж. Кейнса, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, С. Кучеренко, Л. Леваєвої, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, Л. Мармоль, В. Макогон, В. Федосова, І. Чугунова та інших. Посилення волатильності соціально-економічної динаміки погіршує можливість швидкого відновлення економіки. У зв'язку з цим вагомим завданням є розробка державної фінансової стратегії спрямованої на реалізацію заходів щодо мінімізації фіскальних ризиків. Завдання дослідження: обґрунтувати роль фінансової стратегії у системі державного управління в умовах посилення волатильності соціально-економічної динаміки, пандемії COVID-19; визначити особливості формування та реалізації фінансової стратегії у системі державного управління; здійснити аналіз та оцінку витраток державного бюджету. Мета дослідження — розкриття та обґрунтування підходів щодо формування і реалізації фінансової стратегії у системі державного управління. Для досягнення мети було застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів: теоретичного узагальнення й порівняння; системний; порівняльний аналіз; наукового абстрагування. Розкрито роль фінансової стратегії у системі державного управління в умовах посилення волатильності соціально-економічної динаміки, пандемії COVID-19. Визначено особливості формування та реалізації фінансової стратегії у системі державного управління. Здійснено аналіз та оцінку витраток державного бюджету. Обґрунтовано підходи щодо формування і реалізації фінансової стратегії у системі державного управління. Результати дослідження можуть бути використані в процесі реформування фінансової системи та її складових. Висновки: формування та реалізація обґрунтованої державної фінансової стратегії є передумовою забезпечення стабільності макроекономічної динаміки за рахунок синергії інструментарію складових системи державного управління, виробленню інструментарію щодо мінімізації фіскальних ризиків.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.423. The influence of government debt on the financial position of the state / V. Skryl, K. Shtepenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 73-80. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Для України завжди хронічною була і залишається проблема зовнішнього державного боргу. В умовах корона-кризи вона набула нових, більш складних обрисів. Велика кількість країн, у тому числі й Україна, опинилася у ситуації дефіциту фінансових ресурсів, на відновлення економіки необхідний не один рік. Для стабілізації ситуації залучення кредитів з боку іноземних організацій, кредиторів, країн, де існує надлишковий капітал, стало єдиною можливою альтернативою. Здійснено аналіз сучасного стану зовнішнього державного боргу України, виявлено його стрімке зростання. Аналіз структури державного боргу показав, що найбільша частка зовнішнього боргу припадає на заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку — 46%. Встановлено, що головними кредиторами України виступають фінансові міжнародні організації, а також зобов'язання за випущеними цінними паперами. Так, значні розміри зовнішнього боргу створюють загрози фінансовій безпеці країни. Особливо небезпечним для нашої країни є те, що 63,36% зобов'язань номіновані в іноземній валюті. Усе це здійснює неабиякий тиск на державний бюджет України через необхідні відрахування на виконання зобов'язань. Прогноз динаміки розрахунків за борговими зобов'язаннями на 2021 р. показав, що якщо надалі стан національної економіки буде погіршуватися, ВВП знижуватиметься, а кредитори не підуть на поступки та не

нададуть змоги пролонгувати короткострокові зобов'язання, країні необхідно буде залучати додаткові іноземні кредити для погашення термінових зобов'язань. Така ситуація лише нарощуватиме тягар для майбутніх поколінь і державного бюджету наступних років.

Шифр НБУВ: Ж24790
Див. також: 5.У.169

Державний бюджет

5.У.424. Бюджетна ефективність території: механізми підвищення в умовах децентралізаційних впливів: монографія / І. М. Вахович, Г. В. Недопад; Луцький нац. техн. ун-т. — Луцьк: ВІП ЛНТУ, 2021. — 338, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 207-223. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та подано нове вирішення наукового завдання з розробки механізмів забезпечення бюджетної ефективності територій в умовах децентралізації. Обґрунтовано концептуальні засади бюджетної ефективності території за теоретичним, методологічним та інструментально-організаційним концептом. Систематизовано фактори впливу децентралізації на бюджетну ефективність територій, що надало змогу визначити ризики бюджетної децентралізації. Запропоновано методичний підхід до діагностики бюджетної ефективності територій, що базується на економічних, фінансових, соціальних та інвестиційних параметрах такої оцінки, кожен з яких передбачає діагностику за сукупністю показників ефективності формування, розподілу та використання бюджетних коштів. Розроблено інструментарій підвищення бюджетної ефективності розвитку територій за блоками доходів, видатків та міжбюджетних відносин з обґрунтуванням критеріїв оцінки ефективності виконання бюджетних програм та критеріїв оцінки конкурсних проектів формування громадських бюджетів за коефіцієнтом капіталомісткості проектів.

Шифр НБУВ: ВА854718

5.У.425. Методичні засади забезпечення фінансової самодостатності місцевих бюджетів: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / І. Ф. Молоток; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано основні тенденції та проблеми функціонування системи місцевих фінансів в Україні; здійснено трендовий, компаративний та бі-біометричний аналіз понятійно-категоріального апарату у сфері фінансової децентралізації та її зв'язку з фінансовою самодостатністю місцевих бюджетів; запропоновано комплексну систему оцінювання фінансової самодостатності місцевих бюджетів, що надало змогу порівняти її рівень в Україні з іншими країнами, а також здійснити компаративний аналіз для найбільших міст Сумської обл.; виявлено закономірності її впливу (комплексно та поелементно) на показники економічного, інвестиційного та інноваційного розвитку країни; розроблено пропозиції щодо удосконалення системи місцевих податків і зборів, а також системи фінансового вирівнювання в Україні.

Шифр НБУВ: РА446103

5.У.426. Ризики формування та функціонування об'єднаних територіальних громад Карпатського регіону: наук.-аналіт. доп. / ред.: І. З. Сторонянська; НАН України, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього. — Львів: ІРД НАНУ, 2020. — 62 с.: рис., табл. — (Проблеми регіонального розвитку). — укр.

Представлено результати дослідження ризиків бюджетної децентралізації у формуванні фінансово-економічного потенціалу територіальних громад Карпатського регіону. Виявлено ризики формування спроможних територіальних громад та інституційні ризики управління їх власністю. Акцентовано увагу на ризиках наповнення бюджетів об'єднаних територіальних громад від оподаткування юридичних осіб, визначено напрями підвищення ефективності функціонування спрощеної системи оподаткування в контексті формування доходів місцевих бюджетів. Розглянуто ризики системи бюджетного вирівнювання в умовах адміністративно-фінансової децентралізації, а також особливості реформування системи охорони здоров'я. Проаналізовано проблеми фінансового забезпечення публічного управління в територіальних громадах.

Шифр НБУВ: СО37968

5.У.427. Розвиток системи місцевих фінансів України в контексті децентралізації державного управління: автореф. дис.... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / С. А. Дяченко; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Узагальнено та запропоновано нове вирішення важливої наукової проблеми з обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування й реалізації механізмів розвитку системи місцевих фінансів України в контексті децентралізації державного управління. На основі наукового аналізу місцевих фінансів розвинуто понятійно-категорійний апарат, визначено суть і основні характеристики місцевих фінансів як складової публічних фінансів. Досліджено методологічні засади управління місцевими фінансами в

умовах децентралізації державного управління, запропоновано класифікацію та структуру системи управління місцевими фінансами, розглянуто децентралізацію державного управління як передумову ефективного функціонування місцевих фінансів та визначено методи, принципи й інструменти управління місцевими фінансами в сучасних економічних системах. Здійснено аналіз сучасного стану і тенденцій публічного управління системою місцевих фінансів України, визначено основні фінансові інститути місцевого самоврядування, ступінь фінансової самостійності місцевих бюджетів, доведено необхідність перегляду парадигми бюджетного вирівнювання та запровадження парадигми бюджетного стимулювання, що дасть змогу розширити фінансові можливості органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано шляхи удосконалення механізмів фінансової децентралізації та внесення змін до відповідних нормативно-правових документів. Розглянуто механізм державного управління в системі міжбюджетних відносин та алгоритми фінансового вирівнювання міжтериторіальних диспропорцій у розподілі бюджетних ресурсів. Запропоновано модель перерозподілу місцевих фінансів, у тому числі профіциту місцевого бюджету та покриття дефіциту засобами позик, міжбюджетних трансфертів тощо. Розроблено концепцію формування моделі фінансової децентралізації в Україні. Запровадження даного концепту передбачає ефективну реалізацію державної політики у сфері публічних фінансів та вирішуватиме низку ключових проблем сталого розвитку територій. Розроблено науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування в Україні, зокрема із застосуванням інструментів діджиталізації у сфері управління місцевими фінансами.

Шифр НБУВ: РА446621

5.У.428. Фінансова політика забезпечення інноваційного розвитку України: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / А. В. Самойлікова; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Емпірично підтверджено вагомість інновацій як детермінанти конкурентоспроможності країни, виявлено домінуючі тренди в крос-секторних дослідженнях, пов'язаних із теорією фінансування інновацій та розвитком основних інструментів реалізації ФП забезпечення ІР (податкових, монетарних, бюджетно-інвестиційних), обґрунтовано справедливості гіпотез щодо впливу характеристик фінансової політики на результативність інноваційного розвитку країни, а також вплив структури фінансування витрат на НДЦКР на динаміку економічного зростання, оцінено структурні зв'язки між податковими і бюджетно-інвестиційними інструментами реалізації фінансової політики забезпечення інноваційного розвитку та індикаторами інноваційного інвестиційного розвитку країни і досліджено вплив інструментів монетарної політики на динаміку фінансового забезпечення інноваційного розвитку.

Шифр НБУВ: РА446106

5.У.429. Фінансовий потенціал збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.08 / О. І. Дем'янчук; Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 34 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологічні засади збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць та розкрито теоретичну модель формування фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць. Надано характеристику структурним взаємозв'язкам фінансового потенціалу та причинам виникнення фінансових диспропорцій в межах адміністративно-територіальних одиниць. Здійснено оцінку сучасного стану формування та реалізації фінансового потенціалу адміністративно-територіальних одиниць України, охарактеризовано тенденції формування їх місцевих бюджетів. Проаналізовано рівень збалансованості розвитку адміністративно-територіальних одиниць на основі їх фінансового потенціалу. Обґрунтовано інституційні аспекти управління фінансовим потенціалом адміністративно-територіальних одиниць. Визначено основні шляхи нарощування фінансового потенціалу для забезпечення збалансованого розвитку адміністративно-територіальних одиниць України.

Шифр НБУВ: РА446424

5.У.430. Estimation of state financial support for non-priority territorial units using the example of bridge construction / I. Levchenko, I. Britchenko // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/13. — С. 26-34. — Бібліогр.: 45 назв. — англ.

The article discloses the problem of distributing state financial support based on an integrated approach. The study has proved the urgency and necessity of state support for the lowest priority territorial units (regions). It answers the research question of what components need to be included in the methodology for determining state financial support. A comprehensive method for estimating the share of public funds is proposed, taking into account the investment attractiveness of a region (oblast) and the risk of the corresponding region (oblast). To achieve this goal, the following general scientific and special methods and research techniques were used in the work, such as comparative analysis of scientific literature and information sources based on methods of comparison, systematization, and generalization; generalization of the analysis

results, as well as logical generation of conclusions and integral assessment. Since the problem of financing the construction and reconstruction of bridges is relevant for a number of countries, this technique was tested using an example of bridge construction. According to the obtained results, territorial units (regions) that are not leaders in priority for the investor and have a high level of riskiness of investing financial resources become eligible for state financial support. The problem of financing such regions can be solved only through state support. The results of calculations show that the distribution of financial resources with the available volume of public finances $K = 1$ allocated for support is carried out proportionally. An integrated approach made it possible to identify 10 territorial units (oblasts) for funding, with the oblasts with the worst priority factors receiving the largest share of state financial support. This study is of practical interest to government agencies in the distribution of public funds, and it is of theoretical importance to researchers dealing with issues of financial security and public administration.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.У.431. Forecasting the influence of financial decentralization in the formation of the Poltava region budget on the basis of adaptive models / V. Dubishchev, O. Kudinov // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 39-47. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Реформа децентралізації, що активно розвивається в Україні, потребує нових підходів до формування регіональної економічної політики. Розвиток України як демократичної, незалежної країни потребує підвищення якості державного управління, формування ефективної соціально-економічної політики. Вектором реформаторських змін економічної системи регіону слугує фінансова децентралізація, яка спирається на соціальні потреби об'єднаних територіальних громад. Фінансова децентралізація є однією з важливих умов незалежності існування органів місцевої влади і сприяє ефективному забезпеченню надання суспільних послуг відповідно до місцевих потреб. Досліджено вплив бюджетної децентралізації на виконання бюджету Полтавської обл. Проаналізовано статистичні дані надходжень та витратків у період до початку реформи й після її впровадження. На основі емпіричних даних за допомогою адаптивних моделей розраховано прогнозні значення надходжень до місцевого бюджету на майбутній період, визначено відсоток точності та якості прогнозу. Визначено основні недоліки застосування моделей загального використання й запропоновано методи їх удосконалення шляхом пристосування коефіцієнтів кореляції до факторів української економіки. Виявлено перспективи розвитку реформи в Україні.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.Х.763-5.Х.764

Державні доходи

5.У.432. Оподаткування доходів від операцій на ринку фінансових послуг: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / К. Д. Шевчук; Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено суть податкової політики та її місце у фінансовій політиці держави. Проаналізовано цілі податкової політики загалом і на ринку фінансових послуг — зокрема. Окреслено змістовні характеристики ринку фінансових послуг, коло його учасників, їх завдання та пріоритети. Визначено особливості використання податкового інструментарію в державному регулюванні ринку фінансових послуг. Акцентовано на фіскальних і регулювальних ефектах оподаткування доходів на українському ринку фінансових послуг. Встановлено, що волатильну динаміку більшості сегментів вітчизняного ринку фінансових послуг визначено серед іншого й особливостями оподаткування. Насамперед це стосується формування доходів як об'єкта оподаткування. Визначено, що актуальна модель оподаткування доходів на ринку фінансових послуг акумулює значні ризики, які призводять до втрат бюджету через зменшення надходжень від податку на прибуток. Аргументовано, що оподаткування доходів фізичних осіб-споживачів фінансових послуг за єдиною ставкою суперечить принципам справедливості та не враховує різної економічної природи фінансових послуг. Доведено, що удосконалення оподаткування має ґрунтуватися не на введенні нових податків, а на врахуванні соціально-економічної значимості діяльності на ринку фінансових послуг і використанні прогресивного підходу. Розвиток податкових інструментів щодо ринку фінансових послуг має поєднуватися з іншими заходами, спрямованими насамперед на посилення попиту на фінансові інструменти та послуги. Серед іншого, оподаткування доходів на ринку фінансових послуг має стати одним із важливих елементів «детінізації» капіталів та їх амністії.

Шифр НБУВ: RA446570

5.У.433. Оподаткування сільськогосподарського землекористування в Україні на базі нормативної грошової оцінки: [колект.] монографія / С. О. Осипчук, М. В. Козак, О. Ю. Недашківська, А. О. Кошель, І. Г. Колганова. — Київ:

Ямчинський О., 2021. — 1013 с.: табл. — Бібліогр.: с. 63-72. — укр.

Розглянуто аспекти природно-сільськогосподарського районування, яке є основою для оцінки земель і розроблення документації із землеустрою щодо використання та охорони земель. Здійснено аналіз основних методичних положень щодо визначення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь. Наведено нормативи капіталізованого рентного доходу сільськогосподарських угідь природно-сільськогосподарських районів України. Окремою частиною є аналіз шкал нормативної грошової оцінки агровиробничих груп ґрунтів ріллі, перелогів, багаторічних насаджень, сіножатей різних природно-сільськогосподарських районів України. Наведено загальну характеристику процесу оподаткування земель сільськогосподарського призначення в Україні. Проаналізовано методичні підходи щодо визначення нормативної грошової оцінки сільськогосподарських угідь для цілей оподаткування.

Шифр НБУВ: VA853466

5.У.434. Удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / А. А. Левшук; Державна фіскальна служба України, Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні засади й удосконалено науково-методичні підходи, спрямовані на детінізацію малого бізнесу України за рахунок удосконалення його оподаткування. Досліджено економічну природу та розкрито суть тіншової економіки малого бізнесу, систематизовано методи оцінки розмірів тіншового сектора малого бізнесу. Виявлено вплив різних чинників і державної політики на розвиток малого бізнесу в Україні. Визначено основні причини ухилення від сплати податків. Узагальнено зарубіжний досвід щодо удосконалення оподаткування малого бізнесу. Виконано ретроспективний аналіз стану розвитку малого бізнесу в Україні. Надамо оцінку ефективності функціонування спрощеної системи оподаткування малого бізнесу з урахуванням її переваг і недоліків, механізму оподаткування. Розвинуто науково-методичний підхід до запровадження основних напрямів удосконалення оподаткування малого бізнесу в Україні. Запропоновано алгоритм розрахунку податкових втрат бюджету від використання малими підприємствами механізмів ухилення від сплати податків, що може застосовуватись для порівняння різних базових параметрів розвитку малого підприємництва. За допомогою цього алгоритму досліджено чинну ситуацію тінізації малого бізнесу в Україні. Розроблено практичні рекомендації, які спрямовано на удосконалення оподаткування малого бізнесу в системі засобів детінізації економіки.

Шифр НБУВ: RA446425

5.У.435. Formation of the incentive role of the environmental tax in Ukraine / A. Uzhva, S. Belinska, N. Rudenko // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 95-99. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — developing trends for increasing the effectiveness of environmental tax as an institutional means of environmental protection and optimization of the tax burden. A set of scientific methods and approaches was used in the research, which provided an opportunity to form a conceptually integrated scientific work. For this purpose, the following was used: content analysis method — to study the regulatory framework of the environmental tax; abstract-logical approach — to analyze the differences between the revenues of the environmental tax to the budget and the amount of funds planned and funds spent on environmental protection; integrated system approach — to compare environmental taxation in the European Union and Ukraine; method of logical generalization — to make proposals on how to increase the efficiency of the environmental tax, optimize the tax burden and align with Ukraine's international obligations. A comparative analysis of environmental taxation in the European Union and Ukraine is conducted. The existing differences by types of environmental tax, the share of these types in the total amount of environmental tax and the purpose of environmental taxation in European countries and Ukraine are indicated. The dynamics of ecological tax revenues to the State budget and budget expenditures for environmental protection is studied. Trends in the dynamics of taxation, in particular, in creating a gap between revenues and expenditures are established. There is a tendency to form a significant gap in the amounts of environmental tax paid by enterprises. It is stated that only ten enterprises pay more than half of the country's environmental tax. The necessity of formation of the role of ecological taxes stimulating preservation of the environment is pointed out and particular directions of formation of such incentives are offered. Proposals for environmental tax policy have been developed. It is stated that the increase in the environmental tax should be consistent with the overall tax burden per capita. Increasing the environmental tax also requires a preliminary detailed analysis of how the impact of its increase will affect each large enterprise and industry and determination of approaches to increasing the environmental tax differentiated according to transparent principles. Recommendations are provided on how to increase the efficiency of the environmental tax as an institutional means of environmental

protection, specific steps are proposed to optimize the tax burden and promote the norms approved by the Paris Climate Agreement and the Association Agreement with the EU.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.338

Державні видатки

5.У.436. Аналіз регіонального розподілу державних фінансових ресурсів для здійснення протитуберкульозних заходів / Т. А. Романько, Ю. В. Корж, А. В. Волкова, Л. В. Терещенко // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 4. — С. 24-35. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз розподілу обсягів державних фінансових ресурсів для здійснення протитуберкульозних заходів (ПТЗ) за областями України. Для проведення дослідження обрано метод пропорційності, який надає змогу оцінити рівномірність територіального розподілу фінансових ресурсів, які спрямовано на ПТЗ. Оцінку інтенсивності змін обсягів фінансування та їх впливу на показники захворюваності проведено за допомогою аналізу структурних зрушень. Відхилення у розподілі та варіацію обсягів фінансування областей констатують коефіцієнти локалізації, концентрації та структурних зрушень. Значення коефіцієнтів коливаються в межах від 0 за рівномірного розподілу до 1 за повної концентрації. Так, чим більше коливання коефіцієнтів, тим значніший дисбаланс розподілу. У дослідженні використано офіційні дані Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України. Визначено, що за 2017, 2019 рр. загальний обсяг фінансування протитуберкульозних заходів в Україні зростає, а приріст склав 307,5 %. Установлено, що локалізація фінансових ресурсів МОЗ була сконцентрована в одній Миколаївській обл. Найвищий рівень локалізації фінансування за рахунок місцевих бюджетів зафіксовано у Харківській, Вінницькій, Івано-Франківській, Тернопільській, Чернівецькій, Чернігівській обл. і м. Київ. Доведено, що загальний рівень структурних зрушень обсягів фінансування значно превалює над рівнем зрушень показників захворюваності на туберкульоз — 2,07 і 0,63 відповідно. Водночас у восьми областях України (Донецькій, Житомирській, Закарпатській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Херсонській і Хмельницькій) спостерігається диспропорція обсягів фінансування та показників захворюваності. Доведено, що існує непропорційність регіонального розподілу фінансових ресурсів на протитуберкульозні заходи. Встановлено, що, незважаючи на загальну позитивну динаміку структурних зрушень в обсягах фінансування ПТЗ, існують області, в яких фінансування здійснюється без урахування регіональної епідеміологічної ситуації.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.437. Державне фінансування інвестиційної діяльності підприємств в Україні: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / В. М. Кузьменко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Проведено комплексне дослідження теоретичних і практичних аспектів державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Уточнено дефініцію інвестиційної діяльності підприємства, узагальнено її ознаки. Розглянуто наукові підходи, форми та методи державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Зазначено, що використання системного підходу при дослідженні державного фінансування інвестиційної діяльності надало змогу визначити його елементи та функціональні блоки, уточнити перелік функцій і принципів. Проаналізовано стан фінансового забезпечення інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств. Детерміновано складові інституційної структури державного фінансування інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Наведено методологічне обґрунтування граничного рівня державного фінансування капітальних інвестицій у ВВП як точки реверсу. Виявлено причинно-наслідкові взаємозв'язки обсягу державних інвестицій із базовими макроекономічними показниками в Україні з використанням двокрокового методу найменших квадратів. Окреслено напрями підвищення ефективності державного фінансування інвестиційної діяльності підприємств. Подано рекомендації щодо вдосконалення інструментарію реалізації державно-приватного партнерства в Україні. Розроблено методику оцінки бюджетного та соціального ефекту державних інвестицій із використанням соціальної ставки дисконтування. Запропоновано здійснювати багаторівневий відбір інвестиційних проектів, що реалізуються за державні кошти з використанням методів квантифікації ризику.

Шифр НБУВ: РА446645

5.У.438. Інструментарій оцінки напрямів бюджетного фінансування освіти у посткризових умовах / Н. М. Назукова // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 118-130. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Державне фінансування освіти належить до найважливіших фіскальних інструментів реагування на виклики постпандемічного відновлення економіки. Інвестиції у вищу та професійну освіту формують основу для зростання загальної факторної продук-

тивності, а отже — й економічного зростання. Водночас в умовах жорсткої бюджетної економії, яка визначатиме напрями бюджетної політики країн, що розвиваються, у середньостроковій перспективі, потребують ідентифікації ключових напрямів фіскальної активізації чинників економічного зростання. До інструментарію оцінки напрямів державного фінансування освіти як одного з найважливіших чинників постпандемічного економічного відновлення в умовах жорсткої бюджетної економії запропоновано віднести показники віддачі від інвестицій в освіту різних рівнів. Різниця в оцінках віддачі від різних освітніх рівнів можуть бути враховані при розробленні державної політики фінансування освіти. Здійснено апробацію для України підходу Центру європейських економічних досліджень до розрахунку віддачі від інвестицій у вищу та професійно-технічну освіту. Особливістю запропонованого підходу є можливість симуляції достатньої кількості даних щодо рівня доходів фізичних осіб в умовах обмеженої інформації. Окрім даних щодо рівня заробітної плати осіб з вищою та професійно-технічною освітою, розрахунки у статті базуються на розмірах бюджетних видатків на освіту протягом усього навчання у розрахунку на одного учня/студента, ставках податків з доходів фізичних осіб, сум допомоги по безробіттю і державної соціальної допомоги на одну особу. Запропонований підхід надає змогу здійснювати сценарні оцінки віддачі від інвестицій в освіту, які базуються на макроекономічних прогнозах та враховують зміни у податковому законодавстві. З'ясовано, що в Україні віддача від інвестицій у вищу та професійну освіту відповідає середнім показникам країн ОЕСР. Окреслено напрями розвитку запропонованого методичного підходу та визначено актуальні сфери для його застосування.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.439. Розвиток і регулювання фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / І. І. Салогуб; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено суть, значення та принципи фінансово-кредитних відносин, визначено їх особливості та напрями розвитку в аграрній сфері, запропоновано теоретико-методичні підходи до регулювання фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері на основі поєднання ринкового та державного механізмів. Здійснено аналіз тенденцій розвитку фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері, визначено стан використання фінансово-кредитних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами, здійснено оцінку ефективності регуляторної політики держави у галузі. Визначено пріоритетні напрями розвитку кредитування та удосконалення фінансово-кредитних відносин, розроблено систему регулювання фінансово-кредитних відносин в аграрній сфері в умовах ринку, запропоновано організаційно-економічний механізм їх регулювання, сформовано інституційні умови розвитку кредитної кооперації, страхування сільськогосподарських ризиків і забезпечення інвестиційної привабливості аграрного виробництва.

Шифр НБУВ: РА446509

5.У.440. Стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні / О. О. Волошина, М. Ю. Ковальова, В. Є. Боженко // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 193-200. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні. Виявлено сучасні проблеми фінансування сфери соціального захисту населення в Україні. Обґрунтовано важливість розуміння соціального захисту населення як системи фінансових відносин необхідної для компенсації соціальних ризиків і забезпечення соціальної безпеки. Розкрито суть і особливості фінансового забезпечення соціального захисту населення. Проведено дослідження напрямів бюджетного фінансування соціальної сфери на державному рівні. Досліджено фінансовий механізм реалізації соціального захисту, який передбачає формування джерел фінансових ресурсів, що направляються на виконання відповідних програм і заходів, а також обґрунтовано вибір методів, форм і важелів їх використання. Доведено, що однією із вагомих перешкод на шляху ефективної реалізації в нашій країні соціальної політики є недостатній рівень її фінансового забезпечення у поєднанні з нерациональним плануванням, розподілом і неефективним використанням наявних фінансових ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.441. Фінансові механізми розвитку освіти в умовах децентралізації / Л. А. Горошкова, Є. В. Хлобистов // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 174-186. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що питання управління процесом реформ та децентралізації влади задля забезпечення сталого розвитку країни невід'ємно пов'язано із процесом реформування освітньої галузі. Виконання стратегічних завдань реформування системи освіти, яке забезпечить підвищення її якості та конкурентоспроможності, можливість інтеграції у європейський і світовий освітній простір, можливе тільки за умови достатності фінансових ресурсів для її функціонування та розвитку. Отже проблема достатності фінансового забезпечення освіти залишається актуальною на сучасному етапі реформування адміністративно-територіального устрою країни. Однією з

форм фінансової участі держави у забезпеченні якісної освіти є освітня субвенція. Освітня субвенція — це кошти, які виділяються з державного бюджету за спеціальною формулою на фінансування закладів освіти. Чинний механізм її нарахування неможливо вважати оптимальним. Як наслідок — обсяг освітньої субвенції не забезпечує потребу в коштах на оплату праці педагогічних працівників у сфері загальної середньої освіти на належному рівні. Оскільки існує проблема недосконалості визначення обсягів освітньої субвенції, наслідком якої є нестачі коштів для утримання загальної середньої освіти в ОТГ на належному рівні, існує необхідність вирішення проблеми розробки системних механізмів управління фінансуванням освіти, як передумови надання якісних освітніх послуг та сталого розвитку суспільства. Встановлено, що виникають суттєві диспропорції, коли в одному місцевих бюджетах обсягів освітньої субвенції достатньо для законодавчо встановленої оплати праці, тоді як в інших — зменшуються надбавки за престижність педагогічної праці, не оплачується завідування кабінетами та майстернями, заміна тимчасово відсутніх учителів, не забезпечується своєчасно заробітна плата, педагогічних працівників попереджають про зменшення надбавок в наступних місяцях. Про недосконалість чинного механізму освітньої субвенції свідчать дані проведеного авторами аналізу ситуації щодо фінансування освітньої сфери у Запорізькій області. Висновки: проведено дослідження рівня фінансової достатності освітньої субвенції на прикладі Запорізької обл. та виявлено неефективність чинного механізму фінансування освіти в ОТГ. Встановлено, що внаслідок внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів зроблено практичні кроки в напрямі бюджетної децентралізації, відбулися суттєві зміни у міжбюджетних відносинах та наповненні місцевих бюджетів за рахунок перерозподілу джерел податкових надходжень між різними рівнями системи. Але більш детальний аналіз можливих наслідків реалізації деяких механізмів вказує на те, що вони стримують розвиток ОТГ, створюють загрозу їх фінансовій спроможності та сприяють збереженню нерівності та диспропорцій у розвитку території й унеможливають забезпечення сталого розвитку країни. Таким неефективним механізмом є чинний механізм надання освітньої субвенції. Доведено, що однією з причин, що призводить до дефіциту освітньої субвенції, поряд з недостатньо оптимізованою мережею закладів і наявністю шкіль./класів з малою наповнюваністю, є недосконалість формули розподілу освітньої субвенції, яка не враховує частину передбачених нормативно-правовими актами МОН освітніх послуг у середній освіті. Отже потребують перегляду обсяги освітньої субвенції та вдосконалення формули розподілу.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 5.С.46, 5.У.459, 5.У.541

Державне страхування

5.У.442. Зміни в державному регулюванні ринку страхових послуг України: безпечовий аспект / В. К. Щербаків, Л. А. Свистун // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 86-92. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — проведення аналізу змін у державному регулюванні ринку фінансових послуг України в контексті підвищення рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів ринку. Узагальнено способи й параметри регулювання діяльності суб'єктів ринку фінансових послуг. Проаналізовано останні зміни у вітчизняному законодавстві, що стосуються нагляду й регулювання діяльності ринку фінансових послуг, зокрема страхового ринку, з точки зору впливу на рівень економічної безпеки. Визначено, що для ефективної та безпечної діяльності учасників страхового ринку необхідним є врахування рівня розвитку кожного з сегментів в частині можливості виконання підвищених вимог щодо: розміру і структури капіталу, ліквідності, розкриття структури власності, наявності кваліфікованого управлінського персоналу. Проаналізовано функції НБУ у сфері фінансового нагляду. Увагу приділено критеріям прозорості структури власності страхових компаній (репутаційним, реєстраційним, операційним, економічним). Проведено аналіз тенденцій розвитку суб'єктів страхового ринку та оцінено наслідки впливу на них передачі наглядових функцій Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, до Національного банку України. Визначено напрями зміцнення економічної безпеки страхового сегмента фінансового ринку.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.443. Концептуальні підходи до розвитку страхової діяльності в Україні / А. В. Нечипоренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 234-239. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — розробка концептуальних підходів до розвитку страхової діяльності в Україні. Визначено, що страхування є важливим джерелом акумулювання коштів для подальшого їх використання задля компенсації збитків, спричинених внаслідок страхових подій, а також захисти бізнес від фінансових ризиків. Виокремлено основні складові концептуальних підходів до розвитку страхової діяльності, а саме: принципи, мету, інтереси, завдання, чинники, загрози, суб'єкти та об'єкти, забезпечення,

етапи, інструменти, методи та критерії оцінки ефективності розвитку страхової діяльності в країні. У межах запропонованих концептуальних підходів до розвитку страхової діяльності в Україні виділено такі етапи: розробка методичних засад розвитку страхової діяльності; аналіз умов і чинників розвитку страхової діяльності; оцінка стану розвитку страхової діяльності: дослідження кількості страховиків, тенденцій щодо їх збільшення/зменшення, попиту на страхові продукти тощо; оцінка ефективності розвитку страхової діяльності в країні. Зроблено висновки, що запропоновані концептуальні підходи передбачають розробку та реалізацію цілеспрямованого комплексу заходів, що надають змогу активізувати страхову діяльність і сприятимуть розробці стратегії розвитку страхового ринку України за рахунок впровадження світового досвіду з урахуванням національних особливостей для його ефективного розвитку в довгостроковому періоді, уникаючи та мінімізуючи негативний вплив в умовах динамічного зовнішнього середовища. Стратегічним завданням держави щодо розвитку страхової діяльності в сучасних умовах господарювання є здійснення ефективного регулювання, що сприятиме активізації розвитку страхового ринку.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.444. Розвиток медичного страхування в системі державного регулювання страхової діяльності в Україні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н. О. Федорова; Чернігівський національний технологічний університет. — Чернігів, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретичні положення, розроблено методичні підходи та практичні рекомендації щодо розвитку медичного страхування в системі державного регулювання страхової діяльності в Україні. Уточнено визначення понять «державне регулювання страхової діяльності» та «механізм державного регулювання». Проаналізовано інституціональний механізм регулювання ринку страхування. Наголошено на необхідності перетворення медичного страхування в контексті медичної реформи. Систематизовано чинники розвитку медичного страхування в Україні, охарактеризовано стан державного регулювання надання відповідних послуг. Розкрито особливості медичного страхування на території України. Виявлено фактори стримування розвитку добровільного медичного страхування. Обґрунтовано потребу в запровадженні нового механізму державної компенсації частини страхової премії з добровільного медичного страхування для малозабезпечених верств населення. Запропоновано новий механізм взаємодії учасників ринку за системи компенсації державою частини такої премії.

Шифр НБУВ: РА446458

5.У.445. Страховий менеджмент: навч. посіб. / Н. М. Сиренко, О. І. Мельник, Н. О. Шишпанова; Николаївський національний аграрний університет. — Миколаїв: МНАУ, 2020. — 180 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 177-179. — укр.

Висвітлено теоретичні основи та функції страхового менеджменту. Охарактеризовано структуру й органи управління страховою організацією. Розглянуто питання планування страхової діяльності, комунікації та інформаційного забезпечення страхового менеджменту, управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі. Увагу приділено управлінню відбором ризиків на страхування, врегулюванню страхових претензій, управлінню грошовими потоками страховика, фінансовому моніторингу страхових компаній.

Шифр НБУВ: ВА854211

5.У.446. Страхування в туристичній діяльності: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 2 / А. П. Голод, Ю. Б. Феленчак. — Львів, 2021. — 91 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 85-91. — укр.

Проаналізовано правове забезпечення страхування в туристичній діяльності. Розглянуто особливості страхування в готельно-ресторанному бізнесі. Висвітлено організаційні аспекти медичного страхування туристів. Розкрито специфіку транспортного, а також майнового страхування в туризмі. Увагу приділено питанням страхування відповідальності в туризмі. Охарактеризовано проблеми гарантування безпеки туризму.

Шифр НБУВ: В356153/2

5.У.447. Evaluation of organizational performance strategies / M. Heydari, Zh. Xiaohu, Kin Keung Lai, Zh. Yuxi // Proc. of the Nat. Aviation Univ. — 2020. — № 1. — С. 77-93. — Бібліогр.: 43 назв. — англ.

Робота доповнює попередні дослідження і фокусується на методах оцінки ефективності. Зазначено, що в даному дослідженні розглядається збалансована система показників. Модель збалансованої системи показників з чотирма вимірами життєво важливих фінансових, внутрішніх процесів, клієнтів, навчання і зростання намагається контролювати стратегові операції організації з її довгостроковим баченням і стратегіями. Тому організація фокусується на ключових показниках ефективності в межах цілей. Мета роботи — зроблено спробу визначити детермінанти для пошуку оцінки ефективності впливу організації за допомогою методу збалансованих показників в результатах діяльності організації. Вхідні дані: в дослідженні використовувалося анкетування, яке включає в себе 28 питань, і для кожної картки балансу розглядається 7 балів. Вказано, що дані є результатом опитування 60 осіб. Використовувалося програмне забезпечення

Mini-Tab для обчислення значень z і p -значення зі значним рівнем 0,05 для 28 питань. Якщо припущення на значущому рівні становить 0,05, ми приймаємо інакше, і страхова організація між 10 – 30 роками проектує стратегічні цілі. В середньому 6 вважається за перевірку гіпотез. Результати: результати дослідження гіпотези показують, що допущення H_1 є прийнятним. Іншими словами, всі чотири аспекти збалансованої оціночної карти: фінансові, клієнтські, внутрішні процеси та перспективи зростання і навчання призводять до досягнення цілей стратегії організації. Висновок: у відношенні згаданих випадків можна сказати, що страхова компанія досягла своїх цілей, і доречно функція вирівнювання по чотирьох напрямках.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.У.256, 5.Х.821

Кредитна система. Фондові біржі. Грошовий обіг

5.У.448. Діагностика фінансового стану комерційних банків: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / Р. В. Семенцов; Університет банківської справи. – Львів, 2020. – 22 с.: рис., табл. – укр.

Уточнено теоретичні засади поняття «діагностика», структурні елементи й суттєві ознаки фінансового стану комерційних банків (КБ). Виокремлено основні структурні елементи процесу діагностики фінансового стану КБ, визначено систему діагностики фінансового стану КБ. Визначено також відношення понять «фінансовий стан КБ» і «діагностика фінансового стану КБ». Доведено доцільність використання підходу до визначення фінансового стану КБ, що базується на ймовірності дефолту конкретного банку. Основними результатами дослідження є розробка практичних рекомендацій до організації процесу діагностики фінансового стану КБ і створення методики визначення фінансового стану КБ за рахунок визначення показника ймовірності дефолту КБ шляхом дослідження банківського ринку, кластеризації КБ і визначення ризику дефолту конкретного банку на основі аналізу якості чистого грошового потоку КБ, фінансового стану КБ України. Уточнено загальний алгоритм діагностики фінансового стану КБ на основі стрес-тестування. Уточнено методику визначення ймовірності дефолту КБ на основі кластеризації сукупності КБ шляхом визначення динаміки частки конкретного банку на ринку банківських послуг, композиції елементів чистого грошового потоку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності КБ на основі показників фінансової звітності КБ України, індексу впливу конкретного банку на локальному ринку, що базується на принципах загальних положень теорії ймовірності.

Шифр НБУВ: РА446505

5.У.449. Інституціоналізація фінансової інфраструктури економіки: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Б. С. Стеценко; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2020. – 39 с.: рис., табл. – укр.

Дисертаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад та прагматичних позицій щодо функціонування інституційної фінансової інфраструктури економіки. Установлено особливості використання знань як специфічного економічного ресурсу в діяльності сучасних фінансових інституцій. Розкрито напрями функціональної трансформації фінансового посередництва економіки знань; а також визначено канали модифікації цілей та завдань фінансових інституцій під впливом знань та інформаційних факторів. Надано визначення процесу інституціоналізації фінансової інфраструктури економіки знань. Установлено детермінанти генези інституційної фінансової інфраструктури на глобальному рівні, у тому числі – місце державної фінансової політики в таких процесах. Визначено роль інновацій, як ключового елемента корпоративних стратегій фінансових інституцій економіки знань. Розкрито особливості формування економіки знань в Україні та роль у зазначених процесах інституційної фінансової інфраструктури. Розглянуто місце держави-власника та держави-регулятора у функціонуванні вітчизняного фінансового посередництва. Проведено оцінку відповідності корпоративних стратегій фінансових інституцій в Україні вимогам глобальної конкурентоспроможності. Визначено ключові перешкоди, які стримують розвиток фінансових інституцій в Україні. Обґрунтовано рекомендації, спрямовані на модернізацію вітчизняної інституційної фінансової інфраструктури на знаневій основі – у частині посилення фінансової інклюзії, зміни формату відносин між фінансовими інституціями та іншими економічними агентами, трансформації пріоритетів у державній політиці щодо фінансових установ. Охарактеризовано можливість використання освітньої платформи в розвитку інституційної фінансової інфраструктури в Україні.

Шифр НБУВ: РА446528

5.У.450. Навчальне видання для практичних занять із дисципліни «Основи біржової діяльності»: [для студентів спец. 075 «Маркетинг» та 073 «Менеджмент» усіх форм навч.] / Н. П. Резнік; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ: НУБіП України, 2022. – 56 с.: табл. – Бібліогр.: с. 52-56. – укр.

Наведено практичний матеріал, що надає цілісне уявлення про біржі, біржову торгівлю, фінансовий ринок і ринок інвестиційних ресурсів, біржові угоди та біржові операції, а також сучасні біржові новації. Значну увагу приділено правилам ведення біржових торгів, біржових операцій, укладанню брокерських угод, біржовій грі та механізму ціноутворення.

Шифр НБУВ: ВА854802

5.У.451. Оцінка умов укладання між пов'язаними особами угод купівлі-продажу кредитних портфельів як інструмент пруденційного нагляду національного регулятора / Д. М. Артеменко // Екон. вісн. Донбасу. – 2021. – № 2. – С. 123-128. – Бібліогр.: 6 назв. – укр.

Запропоновано використовувати ринкову вартість кредитного портфеля як критерій відповідності умов укладання угод його купівлі-продажу між пов'язаними особами звичайним ринковим та використовувати її як інструмент у здійсненні нагляду національного регулятора. Розроблено методичне забезпечення оцінки відповідності умов укладання угод купівлі-продажу кредитних портфельів між пов'язаними особами звичайним ринковим умовам базується на характеристиках елементів, властивостей і рис оцінки вартості як економічної категорії. Запропонований алгоритм оцінки умов укладання між пов'язаними особами угод купівлі-продажу кредитних портфельів на їх відповідність звичайним ринковим умовам надає змогу враховувати суттєві характеристики кредитів і відповідає чинному законодавству України, яке регулює банківську діяльність. На прикладі умовних портфельів готівкових і споживчих кредитів розкрито етапи прогнозування грошових потоків від сплати непогашеного залишку основного боргу, процентів, комісій та інших платежів із обслуговування заборгованості, а також доходів від продажу дефолтних кредитів.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.452. Поштовий банк в Україні: необхідність і ризики створення / Д. М. Гладких // Бізнес Інформ. – 2021. – № 6. – С. 228-234. – Бібліогр.: 13 назв. – укр.

Мета роботи – обґрунтування доцільності створення спеціалізованого поштового банку в Україні, визначення переліку пов'язаних із цим ризиків та можливих напрямів їх зниження. Визначено ключові ризики, що стоять на перешкоді створення поштового банку в Україні: ризик відсутності повноцінного контролю напрямів інвестування акумульованих вкладів населення з боку НБУ; ризик ліквідності; ризик недотримання поштовим оператором економічних нормативів, які є обов'язковими для банківських установ; ризик дефіциту капіталу; ризик неможливості підтримки поштового оператора рефінансуванням; ризик масового зняття вкладів клієнтами; ризик недостатньої компетенції працівників «Укрпошти» щодо дотримання вимог фінансового моніторингу; ризики, пов'язані з інкасацією великих сум готівки; ризик подальшого зростання частки державних установ на ринку банківських послуг; ризик дефіциту коштів для закриття угоди про купівлю «Укрпоштою» вже працюючого банку. Запропоновано можливі напрями мінімізації зазначених ризиків, зокрема: імплементацію ключових елементів успішного досвіду роботи на ринку банківських послуг АППБ «Аваль»; визначення як цільового сегмента клієнтів нового поштового банку пенсіонерів, які на сьогодні є клієнтами поштових відділень, а основою його ресурсної бази – майбутні пенсійні та поточні рахунки фізичних осіб; використання «Укрпоштою» так званої «агентської» моделі надання фінансових послуг; об'єднання «Укрпошти» та «Ощадбанку» в державний «Поштовий банк»; розробку переліку ключових показників ефективності працівників і відділень нового поштового банку; розробку переліку заходів, спрямованих на суттєве підвищення рівня кваліфікації персоналу відділень «Укрпошти»; встановлення POS-терміналів та платіжних терміналів у всіх поштових відділеннях, розташованих у сільській місцевості; встановлення для нового поштового банку індивідуальних економічних нормативів на період його повноцінної адаптації до діяльності на ринку банківських послуг.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.453. Ресурсний потенціал іпотечного кредитування в аграрній сфері: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.08 / Л. В. Мельник; Приватний ВНЗ «Європейський університет». – Київ, 2020. – 40 с.: рис., табл. – укр.

Досліджено еволюцію іпотечного кредитування, розкрито суть і особливості формування ресурсного потенціалу іпотечного кредитування в аграрній сфері. Розглянуто застосування фінансово-кредитних інструментів у формуванні та використанні ресурсного потенціалу іпотечного кредитування. Розроблено методологічні основи оцінювання ресурсного потенціалу іпотечного кредитування аграрної сфери, запропоновано методичні підходи до оцінки прогнозних обсягів іпотечного кредитування, обґрунтовано концептуальні засади управління ресурсним потенціалом іпотечного кредитування в аграрній сфері. Проведено ідентифікацію інвестиційного та заставного потенціалів іпотечного кредитування, визначено передумови формування фінансового й інституційного потенціалів іпотечного кредитування, подано оцінку стану використання нерухомого майна та речових прав на нерухоме майно в іпотечному кредитуванні. Досліджено стан державного регулювання та підтримки сільськогосподарських підприємств.

Досліджено зарубіжний досвід і визначено важелі підвищення ефективності використання потенціалу іпотечного кредитування, запропоновано наукові підходи до систематизації ризиків, пов'язаних із формуванням і використанням ресурсного потенціалу іпотечного кредитування агробізнесу та їх оцінки, розроблено математичну модель формування і використання ресурсного потенціалу іпотечного кредитування сільськогосподарських виробників. Визначено концептуальні засади активізації ресурсного потенціалу іпотечного кредитування з урахуванням регіональних особливостей, проведено аналіз мотиваційних факторів використання ресурсного потенціалу іпотечного кредитування та визначено вплив реалізації ресурсного потенціалу іпотечного кредитування в аграрній сфері на соціально-економічний розвиток України.

Шифр НБУВ: RA446967

5.У.454. Система фінансової безпеки банків України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / Б. В. Шпилівий; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методичних засад та практичних рекомендацій щодо удосконалення системи фінансової безпеки банків України. Уточнено поняття системи фінансової безпеки банків, обґрунтовано її структурно-елементний склад. Розроблено систему угруповання чинників впливу фінансової безпеки банків. Проаналізовано зарубіжний досвід оцінювання системи фінансової безпеки банків щодо методів і видів стрес-тестування. Здійснено класифікацію моделей стрес-тестування за видами ризиків фінансової безпеки банків і обґрунтовано їх доцільність. Досліджено тенденції розвитку банківської системи України. Удосконалено методичні підходи до оцінювання системи фінансової безпеки банків шляхом комплексного поєднання параметричної оцінки на рівні банківської системи та її інтегральної оцінки на рівні окремих банківських установ. Проведено стрес-тестування шляхом моделювання впливу стрес-індикаторів на інтегральний показник рівня фінансової безпеки банків, виявлено прогностичні стрес-ефекти. Здійснено пофакторне моделювання за ознакою коваріації оцінювання ланцюгового впливу чинників на інтегральний показник рівня фінансової безпеки банків та встановлено прогностичні зміни цього показника за рахунок кожного стрес-індикатора. Обґрунтовано необхідність доповнення Стратегії Національного банку України заходами із забезпечення фінансової безпеки банків. Удосконалено механізм розвитку системи фінансової безпеки банків шляхом обґрунтування структурних елементів, які у комплексі надають можливість протистояти загрозам з боку зовнішнього і внутрішнього середовища. Розвинуто інструментарій фінансового управління системою фінансової безпеки.

Шифр НБУВ: RA446954

5.У.455. Methodological approach to the credit worthiness estimation of counterparties at mining enterprises / Ye. V. Klynytska, S. V. Gluhova, O. M. Kitchenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 133-138. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Purpose — development of a comprehensive methodological approach to the credit worthiness estimation of counterparties in the mining industry as a part of a conservative credit policy. The tasks set in the article have been solved by using modern general scientific and special methods: abstract and logical method — for the implementation of theoretical generalizations, the conclusions and recommendations formation; the hierarchy analysis method — to justify the priority of structural parameters for credit worthiness estimation of counterparties of mining enterprises. Moreover, the authors' own previous research results regarding receivables management are used. The structural parameter priority of the credit worthiness estimation of counterparties at mining enterprises within the conservative credit policy has been proposed, which is substantiated by the hierarchy analysis method. Synthesizing the formed hierarchical model and theoretical achievements on the issues of receivables management, a structural and logical sequence of the credit worthiness estimation of counterparties of mining enterprises has been developed. A comprehensive methodological approach to the credit worthiness estimation of counterparties in the mining industry within a conservative credit policy has been developed. Compared to the existing ones, it is a clear algorithm of estimation stages based on a hierarchical model of structural parameters of credit worthiness estimation. The advantages of the authors' development are: system flexibility at the stage of formation of criterion base and structural components; clear formalization of results; detailed structuring of evaluation parameters; the possibility of forming a clear unambiguous conclusion about the credit worthiness estimation of counterparties of mining enterprises; compliance of the methodological tools of the estimation system to current trends in the mining industry. A comprehensive methodological approach to the credit worthiness estimation of counterparties in the mining industry is used to achieve the effective planning, regulation, control, rational organization of relations in the field of cash flow.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.456. Modification of personal investment tools from the perspective of digital finance and its influence on Ukrainian

finance market / V. O. Melnyk // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 6. — С. 205-212. — Бібліогр.: 22 назв. — англ.

Кардинальні зміни на ринку фінансових послуг під впливом цифровізації визначають актуальність дослідження сучасної структури цього ринку з урахуванням появи та розвитку інновацій FinTech. Збільшення нових інвестиційних інструментів привертає увагу все більшої кількості окремих інвесторів галузі цифрових фінансів. Серед цих інструментів окремого дослідження потребують преференції індивідуальних інвесторів. Мета роботи — дослідження фінансового ринку в умовах диджитал-фінансів та аналіз таких типів інвестицій, як криптовалюта та краудфандинг, а також характеристики онлайн-брокериджу як способу одержання інвестиційних послуг серед індивідуальних інвесторів. У результаті дослідження обґрунтовано місце та роль криптовалюти, краудфандингу та онлайн-брокериджу в інвестиційній діяльності фізичних осіб; виділено основні механізми роботи даних фінансових інструментів та охарактеризовано особливості їх розвитку в Україні. Визначено головні недоліки та переваги краудфандингу та криптовалют і запропоновано подальші кроки щодо перспективи їх розвитку в Україні. Проаналізовано сучасний стан функціонування послуги онлайн-брокериджу в Україні та доведено актуальність виділення зазначених фінансових інструментів на законодавчому рівні. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є аналіз інших диджитал-інструментів персональних інвестицій, а також детальне вивчення специфіки функціонування краудфандингу, криптовалют та онлайн-брокериджу в Україні. Задля більш ефективного функціонування інвестиційних інструментів у сфері диджитал-фінансів, результативного використання у практичній діяльності, постає необхідність в уточненні даних понять на законодавчому рівні та детальному обґрунтуванні специфіки їх роботи.

Шифр НБУВ: Ж14572

Див. також: 5.У.198, 5.У.267, 5.У.432, 5.У.439, 5.Х.855

Забезпечення непрацевдатних. Взаємодопомога. Благодійність

5.У.457. Недержавні пенсійні фонди в Україні: проблеми та перспективи розвитку / Я. Я. Назаренко, О. В. Жулин, Н. П. Теслюк, А. І. Вербицька // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 6. — С. 213-218. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано та оцінено сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку недержавних пенсійних фондів в Україні. Розглянуто питання впровадження реформи пенсійної системи, оскільки пенсійне забезпечення є важливою складовою соціально-економічної стратегії країни. Пенсійне забезпечення має функціонувати за принципами соціальної справедливості та страховими принципами, а саме: всі громадяни України мають право на пенсійне забезпечення, включаючи умову, що ті громадяни, які сплачують більший розмір внесків або мають більший стаж роботи за інших, мають повне право й мають одержувати більш високу пенсію. Основною метою запровадження системи третього рівня є одержання її учасниками додаткових пенсійних виплат до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, перевагою якої є забезпечення високого рівня доходності пенсійних активів у порівнянні з рівнем інфляції та залучення інвестиційних ресурсів, що необхідні для модернізації вітчизняної економіки, на довгостроковій основі. Нині в Україні працюють лише перший і третій рівні системи пенсійного забезпечення. Проте третій рівень вітчизняної системи пенсійного забезпечення працює недостатньо ефективно. Визначено проблеми впровадження накопичувальної системи пенсійного забезпечення в Україні (другий рівень) та причини неефективності нині діючої системи недержавного пенсійного забезпечення (третій рівень). З метою розвитку надійної та ефективною системи недержавного пенсійного забезпечення запропоновано здійснити ряд заходів, що сприятимуть економічному зростанню та ефективному функціонуванню недержавних пенсійних фондів у нашій державі.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.458. Розвиток механізмів формування та реалізації державної соціальної політики в Україні: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. О. Миколаєць; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено обґрунтуванню теоретичних, методичних засад і розробленню практичних пропозицій з розвитку механізмів формування та реалізації державної соціальної політики в Україні. Досліджено класифікаційні ознаки механізмів реалізації державної соціальної політики за проблемно-орієнтованим підходом. Визначено концептуальні положення розвитку механізмів формування та реалізації державної соціальної політики, що ґрунтуються на моделі публічного управління, центральним елементом якої є організоване суспільство з його інтересами у взаємодії інститутів держави та громадянського суспільства. Уточнено елементи формування соціального механізму реалізації цілей суспільного розвитку країни у сфері державної соціальної політики, а саме: багатифункціональності (доступ

до освіти, робочих місць, соціальних послуг) та багатокорторності (різноманітність форм соціальних інвестицій і соціального партнерства), за рахунок взаємодії та взаємозв'язків членів суспільства (держави, суспільства, політичних партій, соціальних інститутів) та дотримання принципу соціальної організації суспільства (впорядкована система діяльності суспільства, де встановлена ієрархічна субординація і є певна структура). Визначено тенденції упорядкування інституціональної структури у сфері реалізації державної соціальної політики в Україні. Удосконалено підходи до розвитку механізмів формування та реалізації державної соціальної політики на підставі визначення соціальної стабільності за критерієм масштабності, а саме: регіональний (збереження культурних та історичних цінностей), активізація місцевого самоврядування, організація громадянського суспільства за рахунок розвитку благодійних структур та підтримки соціальних ініціатив), загальнонаціональний (визначення стратегії розвитку держави, концепції соціального розвитку, що враховує інтереси всіх категорій громадян), що забезпечить задоволення матеріальних та духовних потреб населення, посилення соціальної справедливості. Розвинуто механізми міжрегіонального співробітництва у сфері державної соціальної політики. Розвинуто систему трансформації організаційного механізму реалізації державної соціальної політики на підставі критеріїв: соціального компромісу (з урахуванням суспільних тенденцій, інтересів, форм взаємодії соціальних суб'єктів (інтеграція суспільства шляхом взаємних поступок і угод)); соціального релятивізму (сприйняття українським соціумом соціальних інновацій).

Шифр НБУВ: РА446193

5.У.459. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні / І. І. Смирнова, О. Ю. Лихошва, Н. В. Рак, Л. А. Горієва // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 201-208. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано умови функціонування діючої системи соціального захисту населення України. Розглянуто теоретичні основи щодо форм і джерел фінансування і фінансового забезпечення системи соціального захисту. Досліджено особливості фінансування соціальних трансфертів через основні форми соціального захисту — соціальне забезпечення, соціальне страхування та соціальну допомогу. Визначено слабкі місця та шляхи удосконалення вітчизняної системи соціального захисту. Запропоновано підходи до розв'язання проблем фінансування у сфері соціального захисту населення.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 5.С.22, 5.Х.902

Економіка охорони навколишнього середовища

5.У.460. Екологізація в системі економічної безпеки держави: автореф. дис... канд. екон. наук: 21.04.01 / В. В. Гобела; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів, 2020. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено поглибленню теоретичних засад екологізації як функції економічної безпеки держави та розробці практичних рекомендацій щодо її інтенсифікації. Обґрунтовано актуальність теми в умовах розвитку сучасних трансформаційних і глобалізаційних процесів. Розглянуто теоретичні підходи до визначення поняття «екологізація» та запропоновано методичний підхід до трактування цього поняття в широкому та вузькому розумінні, запропоновано авторські визначення. Виокремлено сфери та рівні прояву екологізації. Обґрунтовано наявність конфлікту цілей в екологічних та економічних системах і подано його визначення. Здійснено структурно-функціональну характеристику екологізації. Розроблено систему класифікації інституційних одиниць екологізації за загальними та специфічними ознаками на глобальному та національному рівнях. Запропоновано вдосконалити методичний підхід до розрахунку ЕсВП і методичний підхід до розрахунку рівня екологізації, здійснено аналіз оцінки стану довкілля й еколого-економічної ефективності економіки та виділено основні екологічні загрози для системи економічної безпеки держави. Запропоновано науково-теоретичний підхід до стратегічного планування екологізації крізь призму економічного безпекознавства. Сформовано теоретико-методичний підхід до екологізації як функції економічної безпеки держави з виокремленням її безпекових механізмів, інструментів і шляхів інтенсифікації. Здійснено аналіз основних концепцій трансформації суспільного розвитку в екологічно безпечний і запропоновано безпековий сценарій, що ґрунтується на засадах концепції антизростання і закону ентропії та передбачає екологізацію економічної діяльності.

Шифр НБУВ: РА446983

5.У.461. Економіка природокористування і охорони довкілля: зб. наук. пр. / ред.: М. А. Хвесик, В. А. Голяк, О. М. Алимов, Ю. О. Лупенко, В. К. Данилюк, І. К. Бистряков, О. О. Веклич, Ш. І. Ібатуллін, Я. В. Коваль, Л. В. Левковська, С. О. Лизун, Л. Г. Мельник, В. С. Міщенко, Є. В. Хлобистов, Ж. Жеков, Х. Карчунов, С. Бойнец, Т. Пе-

рет, А. О. Коваленко, Ю. М. Маковецька; НАН України, Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». — Київ: ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. — 235 с.: табл., рис. — укр.

Представлено результати досліджень теоретико-методологічних, методичних і прикладних проблем сталого використання, охорони й відтворення природно-ресурсного потенціалу, охорони навколишнього природного середовища, гарантування екологічної безпеки та соціально-економічного піднесення суспільства. Проаналізовано євроінтеграційні та геополітичні виклики, які слід врахувати під час формування стратегії розвитку держави і регіонів. Обґрунтовано екосистемний концепт сталості природно-господарського комплексу в умовах децентралізації. Визначено методологічні аспекти використання механізмів забезпечення сталого розвитку земле- та водогосподарського комплексу, а також лісо- і надкористування в Україні.

Шифр НБУВ: ВА854007

5.У.462. Забезпечення сталого природокористування: теорія, методологія, механізми державного регулювання: монографія / І. В. Драган; нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків: Освіта України, 2021. — 359 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 326-359. — укр.

Обґрунтовано імператив сталого природокористування як напрям державного регулювання. Розкрито зміст сталого природокористування як об'єкта державного регулювання. Уточнено суть державного регулювання процесів забезпечення сталого природокористування. Досліджено підходи щодо забезпечення конкурентоспроможності національної моделі господарювання як напрямку державного регулювання сталого природокористування. Визначено та систематизовано інституційні та інвестиційні чинники державного регулювання процесів забезпечення сталого природокористування. Виявлено вплив процесів державного регулювання на оцінку природних ресурсів України. Проаналізовано структуру доходів держави від діяльності у сфері природокористування та інформаційне забезпечення державного регулювання процесів природокористування в Україні. Визначено напрями формування економіко-фінансових передумов державного регулювання процесів сталого природокористування. Запропоновано концептуальний підхід до формування регіональної стратегії сталого природокористування. Удосконалено програмно-цільовий підхід до реалізації державного регулювання процесів забезпечення сталого природокористування. Розроблено механізм узгодження інтересів стейкхолдерів у процесі державного регулювання сталого природокористування. Обґрунтовано інституційний механізм державного регулювання сталого природокористування, а також механізм державного регулювання екологічного господарювання.

Шифр НБУВ: ВА852831

5.У.463. Рекреаційно-туристичне природокористування: монографія / К. Й. Кілінська; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 319 с.: табл. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади рекреаційно-туристичного природокористування. Розглянуто природні, історико-культурні та соціально-економічні складові [екреаційно-туристичного природокористування, запропоновано рекреаційно-туристичну характеристику Чернівецької обл. та методику вивчення рекреаційно-туристичного природокористування на території рідного краю.

Шифр НБУВ: ВА854364

Див. також: 5.У.313

Економіка підприємства

5.У.464. Довідник з економіки підприємства / Л. М. Степасюк, Н. М. Суліма; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 230 с. — Бібліогр.: с. 221-230. — укр.

Висвітлено категоріальний і термінологічний апарат з економіки підприємства. Розкрито зміст понять, категорій і термінів з питань формування та використання ресурсів підприємства, його інноваційно-інвестиційної діяльності, визначення фінансово-економічних результатів та ефективності виробництва. Увагу приділено плануванню діяльності підприємства, інвестиційним ресурсам, сучасним теоріям і моделям розвитку підприємства, економічній безпеці підприємства. Наведено тлумачення таких понять, як фінансові групи, холдинги, моральна мотивація, інвестиційні активи.

Шифр НБУВ: Ва853691

5.У.465. Корпоративні інформаційні системи: навч. посіб. / В. С. Григорків, Р. Р. Білокурський, А. В. Верстак, І. С. Вінничук, О. Ю. Вінничук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича: Рута, 2021. — 151 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 149-151. — укр.

Викладено теоретичні основи корпоративних інформаційних систем. Розглянуто питання розвитку концепцій управління

ресурсами підприємства. Обґрунтовано класифікацію інформаційних технологій управління виробництвом, структуру корпоративних інформаційних систем планування ресурсів підприємства, можливості оцінювання ефективності упровадження ERP-систем і зовнішні аспекти таких систем. Проаналізовано функціональні можливості ERP-системи Odoo та наведено приклади роботи з цією системою, у яких обґрунтовано базові принципи роботи з об'єктами, описано функції конфігурування та адміністрування інформаційних систем, висвітлено можливості роботи систем з ведення кадрового обліку та касових операцій, аналізу товарообігу на підприємстві.

Шифр НБУВ: СО37879

5.У.466. Корпорація: досвід феноменологічного дослідження: монографія / А. В. Коструба; Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника. — Київ: Талком, 2021. — 405 с. — Бібліогр.: с. 366-405. — укр.

Увагу приділено дослідженню природи корпорації як окремої моделі юридичної особи, для якої характерним є стан відносин між нею та її учасниками, що полягає в концентрації приватного інтересу її бенефіціарів навколо мети діяльності. Проведено сучасний аналіз теорій юридичної особи, за результатами якого наголошено на втраті значення теорії Personificationstheorie. Досліджено структуру корпоративних юридичних відносин, встановлено підстави їх виникнення. Доведено цивільно-правову інституціональність корпоративних відносин. Визначено поліваріативність їх змісту, яка складається з комбінації організаційних, майнових і особистих немайнових сегментів. Розкрито міждисциплінарний аспект проблеми корпоративного управління юридичною особою. Через аналіз бінарного та монотипового підходів розкрито морфологію моделі управління корпорації, встановлено їх варіативність. Окрему увагу приділено субстандартним механізмам захисту корпоративних юридичних відносин, зокрема прав учасників в умовах облігаторної консолідації корпоративного контролю.

Шифр НБУВ: ВА855329

5.У.467. Стратегічне управління акціонерними товариствами державного сектору економіки України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / І. С. Ратинська; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено теоретичні та прикладні положення щодо розвитку стратегічного управління акціонерними товариствами державного сектору економіки України. На підставі узагальнення наукових праць встановлено особливості акціонерних товариств державного сектору економіки як об'єктів стратегічного управління та виокремлено два основних рівні стратегічного управління такими компаніями — державний (рівень держави) та корпоративний (рівень компанії). Розглянуто механізми стратегічного управління акціонерними товариствами державного сектору економіки за функціональною ознакою, зокрема механізм стратегічного планування, організаційний механізм, мотиваційний механізм, механізм стратегічного контролю. Розроблено концептуальну модель розвитку стратегічного управління акціонерними товариствами державного сектору економіки України, складовими якої є принципи, функції, механізми, засоби діагностики й оцінювання результативності відповідної державно-управлінської діяльності, узгоджене застосування яких визначає досягнення довгострокових цілей участі держави в капіталі відповідних компаній з урахуванням специфіки рівнів (державного та корпоративного), умов зовнішнього і внутрішнього середовищ їх реалізації. Розглянуто напрями вдосконалення стратегічного планування в акціонерних товариствах державного сектору економіки. Сформульовано рекомендації щодо налагодження організаційних і мотиваційних механізмів стратегічного управління державними акціонерними компаніями. Обґрунтовано основні засади розробки й упровадження механізмів стратегічного аудиту в акціонерних товариствах державного сектору національної економіки, зокрема через адаптування технологій бенчмаркінгу та стратегічних карт до потреб розвитку відповідних компаній.

Шифр НБУВ: РА446056

5.У.468. Стратегічне управління корпоративною соціальною відповідальністю: теорія та методологія: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Е. В. Камішнікова; ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». — Маріуполь, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню і вирішенню важливої наукової проблеми формування стратегічного управління корпоративною соціальною відповідальністю на підприємстві. Запропоновано класифікаційний підхід щодо визначення етапів розвитку корпоративної соціальної відповідальності у взаємозв'язку з бізнес-стратегією підприємства. Удосконалено науково-методичний підхід до вивчення впливу корпоративної соціальної відповідальності на результати діяльності підприємств. Розроблено класифікаційний підхід щодо стратегій корпоративної соціальної відповідальності в залежності від орієнтації на пріоритетні групи стейкхолдерів. Обґрунтовано метод діагностування рангу рефлексії стейкхолдерів у системі корпоративної соціальної відповідальності із застосуванням інструментарію нечіткої логіки. Запропоновано класифіка-

цію рефлексивних впливів підприємства на стейкхолдерів за різними ознаками. Запропоновано концепцію та механізм стратегічного управління корпоративною соціальною відповідальністю, які засновано на методологічних принципах рефлексивного управління взаємодією зі стейкхолдерами підприємства. У межах стейкхолдер-менеджменту запропоновано методи оцінки рівня пріоритетності стейкхолдерів. Удосконалено методологічний підхід до оцінки корпоративної соціальної відповідальності на основі збалансованої системи показників. Розроблено модель формування організаційної структури управління корпоративною соціальною відповідальністю для ефективної реалізації системи стратегічного управління соціальною відповідальною діяльністю підприємства. Науково-методичні підходи, методи та практичні рекомендації обґрунтовано та практично апробовано на прикладі великих корпоративних суб'єктів.

Шифр НБУВ: РА446490

Див. також: 5.У.358, 5.У.572

Загальні питання економіки підприємства

5.У.469. Обґрунтування логістичних систем управління підприємством на основі ABC та XYZ-аналізу: / К. М. Разумова, О. А. Темченко, Н. А. Шевчук, О. С. Максимова // Наукове. технології. — 2021. — № 3. — С. 281-291. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

У процесі управління промисловим підприємством основним об'єктом уваги є процес аналізу та контролю витрат логістичної та основної діяльності в цілому і окремо за видами, цілями та строками виконання. Витрати є грошовим вираженням сум чинників, які потрібні для успішного здійснення підприємством своєї закупівельної, збутової та транспортно-логістичної діяльності на основі ефективної системи управління собівартістю. Використання поєднаного ABC і XYZ-аналізів надає змогу підвищити ефективність системи управління товарними ресурсами, підвищити частку високоприбуткової продукції без порушення принципів асортиментної політики, виявити ключову товарну продукцію та причини, які впливають на її кількість, що зберігається на складі. Доведено, що собівартість виробництва товарної продукції є одним з найбільш важливих в управлінні економічними параметрами господарства, оскільки у цьому показникові знаходять відображення зростання продуктивності праці, економія ресурсів, технічний прогрес, ефективність логістичних систем управління. За результатами використання методики ABC- та XYZ-аналізу виділено найбільш суттєві напрями діяльності металургійного підприємства ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг», що підвищують ефективність організаційних, техніко-технологічних та управлінських рішень завдяки їх цільовій орієнтації, виокремлюють найбільш важливі, доцільні витрати та пріоритетність їх управління за 2020 рік, а також одержано прогнозні показники складових операційних витрат на 2021 та 2022 рр. Доведено, що управління загальними витратами в логістичній системі є провідним параметром оптимізації виробничих, у тому числі транспортних і складських витрат, а також фінансових витрат підприємства. Ретельний контроль на постійній основі над поточними витратами підприємства надасть змогу з результатами кількох операційних періодів розробити найбільш ефективні логістичні системи та відповідно дієву методику управління витратами для ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг» на найближчу перспективу.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.У.470. Прогнозування впливу цифрових активів на соціально-економічний розвиток підприємства: метод. посіб. / А. А. Кудь, М. А. Машенко, І. С. Пипенко, І. В. Соболева; Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця. — Харків: ХОГОКЗ, 2020. — 75 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 69-75. — укр.

Розглянуто явище соціально-економічного розвитку. Обґрунтовано особливості соціокультурного контексту, які формують розуміння суті соціально-економічного розвитку. Визначено вплив сучасних інформаційних технологій, які суттєво змінюють моделі та способи ведення бізнесу. Досліджено суть поняття «цифровий актив» на підставі етимологічного аналізу та прогнозування соціально-економічного розвитку від впливу цифрового активу в умовах антимонополізації економіки. Визначено принципи побудови антимонопольного регулювання економіки в умовах цифровізації економіки. Дослідження погоджено та затверджено як науково-дослідну роботу ХНЕУ ім. С. Кузнеця (договір № 649-56 від 13.12.2019 р.).

Шифр НБУВ: ВА852973

5.У.471. Стратегічне управління нерухомим майном підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Л. П. Чубук; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Проведено комплексне дослідження стратегічного управління нерухомим майном підприємств, що охоплює складові зовнішнього та внутрішнього управління. Показано еволюцію концепцій та періодизацію етапів розвитку управління нерухомим майном підприємств, класифікацію стратегій управління нерухомістю.

Виявлено ієрархічні взаємозв'язки основних видів управління нерухомістю (управління технічною експлуатацією та інфраструктурою будівлі, майном, активами). Розкрито зміст та етапи стратегічного управління нерухомим майном підприємств, сформувано концептуальні засади створення стратегій управління нерухомістю. Значну увагу приділено методології вартісної оцінки при управлінні, обґрунтуванню необхідності використання дохідного підходу до оцінки вартості нерухомості елеваторів. Підтверджено доцільність застосування методів оцінки ефективності та ризиків інвестицій для виявлення критичних чинників витрат і доходів при розробці стратегій управління нерухомим майном. Обґрунтовано методичні засади використання дохідного підходу, запропоновано метод капіталізації чистого операційного доходу для визначення вартості елеваторної нерухомості з метою періодичної оцінки та моніторингу при управлінні.

Шифр НБУВ: RA449079

5.У.472. Models and methods of the enterprise economic development / О. Komelina, О. Marchenko, А. Chaikina // *Економіка і регіон.* — 2021. — № 2. — С. 41-46. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Проаналізовано наукову літературу, що надало змогу систематизувати сучасні моделі та методи економічного розвитку підприємства на основні поєднання теоретичних підходів і концепцій менеджменту та практики господарювання підприємств у сучасних умовах. Виявлено напрями досліджень указаних моделей і методів. Ці напрями ґрунтуються на концепціях моделювання бізнес-процесів, реінжинірингу, бенчмаркінгу, реструктуризації підприємств. Запропоновано до впровадження моделі економічного розвитку з урахуванням різноманітних факторів: модель економічного розвитку через моделювання бізнес-процесів, модель економічного розвитку на основі реінжинірингу, методика бенчмаркінгу, методика реструктуризації. Доведено актуальність упровадження сучасних моделей економічного розвитку підприємств з метою ліквідації технологічного відставання України від розвинених країн Європи.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.473. Optimization modeling of business processes of engineering service enterprises in the national economy / L. Trachenko, L. Lazorenko, Ye. Maslennikov, Yu. Hrinchenko, I. W. E. Arsawan, V. Koval // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 165-171. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Purpose — construction of an economic and mathematical model of the optimal organization of a system of business processes and its testing at an enterprise in the field of engineering services. Methods of analysis and synthesis, systematization, theoretical generalization are used to study approaches to optimizing business processes of enterprises; modeling — to create an economic and mathematical model of the optimal organization of the system of business processes; approbation of the developed model at an enterprise in the field of engineering services. The article proves the need to assess the impact of various economic factors on the financial results of economic activities of enterprises and the construction of business systems of enterprises, economic and mathematical models for their optimization. It has been determined that business process modeling is an effective means of improving quality management systems in accordance with the requirements of the international standard ISO 9001:2015, determining, identifying and minimizing the risks of enterprises, ensuring their successful activities in general. An economic and mathematical model has been developed for the optimal organization of the system of business processes of an enterprise as a means of maximizing the total profit from the implementation of works and services. An economic and mathematical model of the optimal organization of the system of business processes of enterprises in the field of engineering services has been built as an effective tool for improving their quality management systems and activities in general. The use of the constructed economic and mathematical model of the optimal organization of the system of business processes of enterprises in the field of engineering services will provide the management team with important information for making management decisions aimed at improving quality management systems, achieving key business goals and maximizing profits.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.341, 5.У.437

Управління

5.У.474. Інформаційні технології аналізу даних у маркетингу: навч. посіб. / М. М. Єрмошенко, О. В. Нестеренко, І. Ю. Штулер; Національна академія управління. — Київ: Нац. акад. упр., 2021. — 141 с.: рис. — Бібліогр.: с. 140-141. — укр.

Викладено основні відомості про інформаційні чинники маркетингової діяльності на підприємстві. Увагу приділено організації даних і знань, особливостям застосування моделей аналізу даних. Подано інформацію щодо особливостей архітектури інте-

лектуальних систем управління. Наведено огляд деяких програмних продуктів з аналізу даних, що пропонуються на ринку.

Шифр НБУВ: VA852976

5.У.475. Маркетингова концепція управління розвитком підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. Я. Петриняк; Подільський держ. аграр.-техн. ун-т. — Кам'янець-Подільський, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено економічний зміст маркетингової концепції управління, досліджено маркетингову діяльність підприємств як інструмент для ухвалення оптимальних управлінських рішень. Охарактеризовано функції маркетингової концепції та основні елементи, визначено особливості сучасного управління розвитком підприємств, надано методичну оцінку формування маркетингової концепції в системі управління розвитком підприємств. Визначено тенденції розвитку підприємств-виробників мінеральних вод в Україні. Надано характеристику чинників розвитку ринку мінеральних вод. Проведено аналіз виробничо-збутової діяльності на прикладі окремих підприємств-виробників мінеральних вод та управління їх розвитком. Визначено рейтинг споживчих переваг у сегментах мінеральних вод на ринку в Україні Розраховано оцінку ефективності маркетингу в управлінні розвитком підприємств-виробників мінеральних вод. Досліджено маркетингові інструменти у вдосконаленні управління розвитком підприємств-виробників мінеральних вод, проведено економіко-математичне моделювання маркетингової концепції управління розвитком підприємств-виробників мінеральних вод. Окреслено сучасні тенденції розвитку маркетингової концепції управління та визначено вплив маркетингової концепції управління на розвиток підприємств-виробників мінеральних вод.

Шифр НБУВ: RA446532

5.У.476. Менеджмент організацій. Проектний менеджмент: навч.-метод. посіб. / О. М. Кібік, Є. В. Редіна, Ю. В. Хаймінова, В. О. Котлубай, К. В. Белоус, М. О. Скрипник. — Одеса: Фенікс, 2020. — 142 с. — Бібліогр.: с. 135-140. — укр.

Визначено суть, роль і методи менеджменту організацій. Наведено комплексний виклад сутнісних питань щодо управління організацією. Визначено механізми управління ефективністю менеджменту організацій. Розглянуто теоретичні, методологічні та практичні основи управління проектами.

Шифр НБУВ: VA853700

5.У.477. Методи і моделі вирішення управлінських завдань у фінансово-господарській діяльності організацій: навч. посіб. / В. Я. Гавран, І. І. Грибик, А. В. Дзюбіна, І. І. Новаківський; ред.: І. І. Новаківський; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2020. — 196 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 192-196. — укр.

Викладено комплекс універсальних методів і моделей для вирішення управлінських завдань, які виникають у фінансово-господарській діяльності організацій. Розглянуто практичні питання щодо використання економіко-математичних методів. Наведено характеристику інформаційного забезпечення системи управління підприємства, рекомендовано напрями його застосування. Окреслено тенденції зростання ролі інформаційного забезпечення у сфері генерування управлінських рішень. Розкрито організаційно-психологічні прийоми організування ефективного ділового середовища.

Шифр НБУВ: VA853739

5.У.478. Методичні підходи до моделювання бізнес-проектів на підприємстві / Г. С. Пенчук // *Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій.* — 2021. — 27, № 1. — С. 61-68. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто моделювання бізнес-проектів як один із найважливіших компонентів всієї системи управління підприємством у сучасних умовах, що вимагає серйозних змін у діяльності будь-якого підприємства та передбачає побудову бізнес-моделі. Наведено види моделей бізнес-проектів підприємства: ієрархічний список, графічні моделі бізнес-процесів, стратегічні моделі показників, моделі організаційної структури, моделі бібліотеки документів, моделі інформаційних систем, моделі товарів і послуг і модель з менеджменту якості. Зазначено, що розробка бізнес-моделей вимагає дотримання таких етапів: визначення та затвердження цілей і завдань використання того чи іншого методу моделювання; проведення теоретичної оцінки моделі та сфери її потенційного застосування; реалізація одержаної моделі на практиці; коригування діючої моделі з урахуванням реальних даних і помилок. Визначено, що для моделювання бізнес-проектів та створення відповідної моделі використовується декілька різних методів, в основі яких лежать структурний та об'єктно-орієнтований підходи до моделювання. Надано їх характеристику та виділено відмінності. Виокремлено, що класифікація методів на структурні та об'єктні має досить умовний характер, тому що найбільш розвинені з них використовують елементи обох підходів. До них відносять: SADT (IDEF0); IDEF3; DFD; ARIS; Ericsson-Penker; Rational Unified Process. Розкрито їх характеристику, визначено переваги і недоліки. Проведено чітку детермінацію підходів і методів моделювання бізнес-проектів для легшення їх практичного застосування. Виділено створення моделей структурного типу, моделювання потоків робіт і потоків

даних, а також симуляцію бізнес-процесів. Доведено, що моделювання досліджує бізнес-проекти на всіх стадіях розвитку, забезпечує діагностику їх проблем і в умовах підвищення ролі якості та технологічності продукції його значимість зростає, незважаючи на зниження цінової конкуренції. Зазначено, що хоча й процес моделювання є дорогим інвестиційним проектом, його результат сприяє демонстрації перспектив комерційної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж69879

5.У.479. Особливості управління в системі узгодження рішень на підприємствах / С. С. Турлакова, Б. І. Логвиненко // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 151-155. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Розглянуто особливості управління в системі узгодження рішень на підприємствах. Визначено актуальність рефлексивного управління в системі узгодження рішень на підприємстві. Проведено аналіз понятійної складової процесів рефлексивного управління в системі узгодження рішень. Зроблено висновок про те, що розроблення відповідних механізмів рефлексивного управління на підприємствах необхідно ґрунтувати на дослідженні системи психологічних особливостей прийняття рішень суб'єктами для забезпечення підвищення керованості як персоналом, так і підприємством у цілому. Визначені особливості управління в системі узгодження рішень на підприємствах зумовлюють необхідність побудови концептуальних положень рефлексивного управління узгодженням рішень на підприємствах у межах наведених визначень. Реалізація рефлексивного управління в системі узгодження рішень на підприємстві надасть можливість скоротити час розробки управлінських рішень, зменшити ризик і невизначеність у процесі узгодження рішень, підвищити ефективність роботи підприємства, використовуючи весь потенціал виробничих взаємодій працівників.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.480. Стратегія розвитку бізнесу: теорія і практика: навч. посіб. / З. Галушка, О. Лусте; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 287 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 283-287. — укр.

Викладено основні питання, що розкривають суть стратегічного управління як філософії управлінської діяльності за умов ринкових відносин та конкуренції. Враховано особливості стратегічного управління розвитком регіонів і міст України. Основну увагу приділено місцю та ролі стратегічного управління в менеджменті підприємств і організацій, особливостям формування та реалізації різних видів їх стратегій.

Шифр НБУВ: ВА853647

5.У.481. Стратегія підприємства у постіндустріальній економіці: монографія / А. П. Наливайко, О. М. Гребешкова, Т. І. Решетняк, Г. В. Турбан, Т. В. Омеляненко, Н. В. Ревуцька, О. В. Востряков, О. Г. Малярчук, В. Я. Паздрій, О. В. Мельник, Л. А. Азьмук, О. М. Щербатюк, В. В. Ліщинська, Г. В. Махова, М. І. Дяченко, Д. П. Єфремов, Н. М. Євдокимова, Л. М. Бутенко, А. С. Іванова, К. В. Мельник, В. В. Буханець, С. М. Клименко, Н. В. Шевчук, Ю. М. Лозовик, О. О. Кизенко, І. М. Репіна, О. М. Гребешков, О. С. Коцюба, Л. П. Батенко, О. Ю. Діброва, О. В. В'ялець, В. Ф. Оберемчук, Є. В. Прохорова, О. Ф. Михайленко, Т. Дж. Блейтон, П. Г. Банщиків, В. Я. Паздрій, В. А. Верба; ред.: А. П. Наливайко, О. М. Гребешкова; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені В. Гетьмана». — Київ: КНЕУ, 2017. — 418 с.: табл., рис. — укр.

Узагальнено результати досліджень представників та прихильників наукової школи стратегії підприємства, яку засновано у ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». Розкрито методологічні засади формування стратегії підприємства в умовах постіндустріальної трансформації економіки. Висвітлено практику реалізації стратегічних рішень на підприємствах різних сфер діяльності із застосуванням сучасного інформаційно-аналітичного та управлінського інструментарію. Представлено бачення інноваційних аспектів підготовки фахівців економічного профілю зі стратегічним мисленням.

Шифр НБУВ: ВА854027

5.У.482. Управління організацією: навч. посіб. / Т. І. Балановська, О. П. Гоголя, С. О. Кубіцький, М. В. Михайленко, А. В. Троян. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 463 с.: табл., рис. — (Навчальні видання). — Бібліогр.: с. 457-463. — укр.

Розкрито основні аспекти управління організацією. Матеріали сприятимуть формуванню у майбутніх менеджерів системного мислення, набуттю теоретичних знань, практичних навичок та умінь щодо управління організацією. Визначено поняття та суть управління, питання розвитку науки управління. Наведено основні теорії прийняття управлінських рішень. Зазначено інформацію і комунікації в управлінні. Розглянуто управління групами, керівництво та лідерство. Приділено увагу плануванню в організації. Визначено організацію як функцію управління, мотивацію в управлінні, контроль, координацію та регулювання як функцію управління. Охарактеризовано організаційну культуру, ефективність управління.

Шифр НБУВ: ВА853857

Див. також: 5.У.219-5.У.220, 5.У.228, 5.У.348, 5.У.633

Матеріально-технічна база. Науково-технічний прогрес. Інновації

5.У.483. Мотивація розвитку цифрових навичок та компетенцій працівників підприємств / Я. С. Брюховецький // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 216-222. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Впровадження цифрових технологій у виробництво та повсякденне життя суттєво змінює ринок праці, співвідношення на ньому вікових груп, сфер діяльності, форм організації виробництва та зайнятості, що потребує нових навичок та компетенцій працівників. Цифрові навички стають критично важливими як для працівників, так і для роботодавців. Для менеджерів і фахівців обов'язковим стає наявність знань в галузі пошуку, фільтрації, систематизації, оцінки та аналізу великої кількості даних, цифрового контенту та інформації. Особливістю сучасної праці є зміна традиційних меж трудової діяльності, посилення ролі індивідуальних професійних якостей працівників, їх компетенцій. Трудова діяльність сучасного працівника набуває все більш вираженої специфіки, враховувати яку необхідно при впровадженні нових форм мотивації. Мотивація до освоєння цифрових компетенцій персоналу являє собою процес створення умов, за яких працівники можуть реалізувати свої цінності, потреби, потенціал та які чинять активний вплив на цілеспрямовану зміну людиною своєї поведінки. В умовах цифровізації економіки особливого значення набувають методи мотивації персоналу до одержання цифрових навичок і компетенцій, їх реалізації у цифрових технологіях. Окреслено перелік цифрових навичок і компетенцій, обґрунтовано доцільність застосування гейміфікації для активізації персоналу, розроблено заходи мотивації покоління до освоєння та використання цифрових навичок для результативності праці. Акцентовано увагу на якостях менеджменту та працівників на підприємствах — «прихованих чемпіонах».

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.484. Стратегічне управління інноваційністю підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Я. Колещук; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні та науково-практичні основи стратегічного управління інноваційністю підприємств у сучасних умовах господарювання. Розглянуто ґносеологічні аспекти та розроблено комплексний теоретичний концепт стратегічного управління інноваційністю підприємств. Проведено логіко-історичне обґрунтування трансформації наукових концептуальних поглядів на стратегічне управління інноваційністю підприємств. Запропоновано систему оцінювання інноваційної рефлексії як поліструктурного стану визначення рівня сприйняття процесу інноваційності підприємств. Розглянуто методи оцінювання ефективності формування стратегічних орієнтирів управління інноваційністю підприємств. Розроблено науково-методичні аспекти оцінки рівня інноваційної рефлексії підприємств на основі просторово-динамічного підходу. Запропоновано науково-практичні аспекти формування ефективного системи стратегічного управління інноваційністю машинобудівних підприємств. Розроблено організаційно-економічне забезпечення процесу управління інноваційністю підприємств. Запропоновано просторово-часову модель формування інноваційності підприємств на основі концепції дифузії. Розроблено інтегрований механізм і побудовано полі-об'єктивну модель стратегічного управління інноваційністю підприємств на основі когнітивних механізмів активної адаптивного розвитку. Створено комплексну систему трансферу технологій як визначальну конгруентну основу формування стратегій управління інноваційністю підприємств.

Шифр НБУВ: РА446226

5.У.485. Технологічна модернізація як основа реіндустріалізації національної економіки: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Ю. В. Шушкова; Центральна спілка споживчих товариств, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних засад і розробленню практичних рекомендацій з формування та реалізації державної політики забезпечення технологічної модернізації як основи реіндустріалізації національної економіки. Сформовано концептуальні положення реіндустріалізації економіки та її державного регулювання. Розроблено теоретичний базис і виявлено особливості державного регулювання технологічної модернізації економіки. Узагальнено методологію дослідження процесів реіндустріалізації на основі технологічної модернізації. Визначено механізми й інструменти державного регулювання розробки та впровадження передових технологій у програмах реіндустріалізації економіки. Узагальнено підходи до стратегування державної політики реіндустріалізації на основі технологічної модернізації національного господарства. Виявлено чинники та регіонально-галузеві особливості технологічної модернізації національної економіки. Охарактеризовано державну політику розвитку технологічної модернізації в контексті реіндустріалізації економіки України. Обґрунтовано стратегічні пріоритети державної політики реіндустріалізації національного господарства України на засадах технологічної модернізації.

Удосконалено інституціональний базис технологічної модернізації економіки в стратегії реіндустріалізації. Розроблено положення стратегії державної політики реіндустріалізації національного господарства України на засадах технологічної модернізації. Обґрунтовано організаційно-економічний механізм реіндустріалізації національного господарства на основі технологічної модернізації. Визначено інструменти імпорту й апробації передових технологій в реальному секторі національної економіки. Розроблено засоби формування повноцінної інституційної інфраструктури створення і використання технологічних інновацій. Обґрунтовано секторально-орієнтований підхід до активізації процесів технологічної модернізації в стратегії реіндустріалізації національної економіки.

Шифр НБУВ: RA446583

5.У.486. Управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. В. Проненко; Українська інженерно-педагогічна академія. — Харків, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено науковому обґрунтуванню теоретико-методичних положень і розробленню практичних рекомендацій щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств. Розглянуто й узагальнено проблеми розвитку інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств. Проаналізовано та систематизовано наукові підходи до визначення суті поняття «управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства»; сформовано методичний інструментарій і систематизовано методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства. Удосконалено методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; здійснено інтегральне оцінювання складових інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств. Запропоновано концептуальні основи, механізм і стратегію управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств.

Шифр НБУВ: RA446976

5.У.487. Analyzing the drivers of sustainable value creation, partnership strategies, and their impact on business competitive advantages of small & medium enterprises: a PLS-model / N. L. P. Hariastuti, Pratikto, P. B. Santoso, I. P. Tama // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/13. — С. 55-66. — Бібліогр.: 49 назв. — англ.

Sustainable manufacturing is a critical phenomenon in the process of creating sustainable value. This is a way to increase innovation and resource quality. On the other hand, the partnership strategy is an important factor in efforts to improve company performance. The involvement of the partnership strategy is one of the factors that strengthen the achievement of sustainable values. Furthermore, this affects the sustainability of a manufacturing company's competitiveness, including Small and Medium Enterprises (SMEs). In this study, we focus on creating sustainable value and the role of partnership strategies in improving the business performance of SMEs engaged in the metal manufacturing industry. The Partial Least Squares (PLS) approach to Structural Equation Modeling (SEM) is used to evaluate relationships and effects based on survey data from small and medium industries. The results show that the creation of sustainable value, including products, processes, production, equipment, organization, and human values, has a significant impact ($\beta = 0,522$; $p < 0,001$) on increasing the competitiveness of small and medium enterprises. The effect of sustainable value creation on sustainable competitiveness is fully moderated by the partnership strategy ($\beta = 0,179$; $p = 0,03$), especially in the technology and equipment, and human resources. Apart from being a moderating variable, the partnership strategy has also been shown to significantly act as a partial mediating variable ($\beta = 0,135$; $p < 0,05$) for sustainable value creation in enhancing competitiveness. The partnership strategy's simultaneous involvement proves that the partnership strategy plays an important role in value creation to increase the competitiveness of sustainable manufacturing SMEs.

Шифр НБУВ: Ж24320

Праця на підприємстві

5.У.488. Сучасні технології управління персоналом: навч. посіб. / Т. І. Балановська, М. В. Михайліченко, А. В. Троян; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчиський О. В., 2020. — 465 с.: рис., табл. — (Навчальні видання / НУБіП України). — Бібліогр.: с. 332-358. — укр.

Розкрито основні аспекти сучасних технологій управління персоналом. Наведені матеріали сприятимуть формуванню у майбутніх менеджерів системного мислення, набуттю теоретичних знань, практичних навичок та умінь щодо використання сучасних технологій управління персоналом в організаціях. Узагальнено результати досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених щодо управління персоналом з ґрунтовним використанням нормативно-правових актів України, що певною мірою

сприятиме деталізації, поглибленню й усвідомленню окреслених питань.

Шифр НБУВ: VA853764

5.У.489. Управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. І. Бабчинська; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено обґрунтуванню та розробці теоретико-методологічних основ і науково-практичних рекомендацій щодо управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства. Вдосконалено термінологію управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства. Запропоновано зміни до матеріального стимулювання персоналу інноваційно-активного підприємства, що враховують значущість вкладу працівників в інноваційну діяльність. Доповнено систему принципів формування та систематизовано перелік функцій організаційної культури інноваційно-активного підприємства, уточнено науково-методичний підхід до її оцінки. Сформовано структурно-логічну модель системи управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства, з визначенням мети та завдань, ресурсів, функцій та етапів процесу розвитку персоналу. Визначено перелік заходів, необхідних для забезпечення формування та функціонування системи управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства. Вдосконалено підхід до розрахунку змінної складової матеріальної винагороди працівника-виконавця за результативними коефіцієнтами відповідно до п'яти категорій інноваційної ступеня складності. Визначено основні елементи підсистеми моніторингу в системі управління розвитком персоналу інноваційно-активного підприємства. Розроблено перелік індикаторів і показників, що характеризують ефективність процесів розвитку персоналу та результати інноваційної діяльності під впливом прийнятих управлінських рішень.

Шифр НБУВ: RA450948

5.У.490. Multicriteria problem of evaluation of the enterprise labor protection management system efficiency / T. V. Olyanyshen, V. M. Storozhuk, R. A. Yatsiuk, H. I. Korzh, Yu. V. Ratushniak, A. V. Melnikov // Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 2. — С. 330-337. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Питання впровадження системи управління охороною праці підприємства вирободж багатьох років залишаються актуальним для суб'єктів господарювання виробничої та невиробничої сфер діяльності. Оцінювання ефективності СУОП підприємства базується на застосуванні методу багатокритеріального вибору альтернатив на основі нечіткого відношення переваги. Застосування обраного методу надає можливість об'єктивно виокремити її недоліки, які можуть призвести до небажаних наслідків і, відповідно, вчасно вжити необхідні заходи для нормалізації ситуації.

Шифр НБУВ: Ж43974

Фінанси підприємства

5.У.491. Ефективність фінансового планування на підприємстві: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / К. С. Злобіна; Класичний приватний університет. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розвинуто теоретичні засади та вдосконалено науково-методичні підходи до визначення ефективності фінансового планування на підприємстві, розроблено методичні підходи до планування. Здійснено конкретизацію змісту фінансового планування, його цілей і завдань, виходячи із сучасних тенденцій розвитку вітчизняних підприємств. На концептуальній основі систематизовано принципи фінансового планування на підприємстві. Проаналізовано підходи до визначення ефективності фінансового планування на різних економічних рівнях. Визначено місце та роль переробної промисловості у створенні ВВП України. Запропоновано методичні підходи до гнучкого адаптивного тривірного планування на підприємстві, методичні підходи до розроблення плану-прогнозу, методичні підходи до визначення граничного доходу підприємства, методичні підходи до визначення граничних витрат підприємства, систему оцінювання й фінансового стимулювання поліпшення економічних результатів роботи структурних підрозділів, методичний підхід до визначення економічного ефекту від відносної економії умовно-постійних витрат підприємства. Удосконалено підхід до планування на підприємстві на основі використання матричних моделей та запропоновано сучасні інноваційні підходи до фінансового планування на підприємстві.

Шифр НБУВ: RA446445

5.У.492. Інструменти фінансового менеджменту в корпоративних агентських конфліктах / Н. О. Рязанова // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 129-135. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено обґрунтування концепції агентської теорії з позиції фінансового менеджменту в напрямі констатації агентської проблеми, що існує між власниками і агентами на увазі різнобічних

інтересів в умовах розсіювання акціонерного капіталу в корпоративних структурах. Розглянуто масштаб і вплив внутрішніх агентських конфліктів на фінансові результати діяльності корпорації, їх причетність до реалізації прийомів і інструментів фінансового менеджменту. У зв'язку з цим виникає потреба систематизації агентських відносин, спираючись на поділ агентських відносин на вертикальні і горизонтальні, що в сукупності утворюють систему зовнішніх і внутрішніх відносин, а також доповнення класифікації агентських протиріччю частині зіткнень інтересів між функціональними підрозділами корпорації, головним офісом і філіями, головною організацією і дочірніми підприємствами, посилення ролі фінансових індикаторів і фінансових важелів у вирішенні агентської проблеми на основі розподілу операційного, чистого, реінвестованого прибутку, що надає змогу не тільки структурувати внутрішньокорпоративні взаємодії, розкрити специфічні характеристики протиріччя між менеджментом і власниками корпорації за приводу розподілу фінансових ресурсів і визначити характер негативних фінансових наслідків для власників корпорації, а й задати напрямки розвитку інструментів фінансового менеджменту для їх усунення. Доповнено теоретичні аспекти корпоративних агентських відносин і пов'язаних з ними конфліктів під кутом агентської проблеми менеджерів і акціонерів, розширення предметного ракурсу дослідження проблематики інструментарію у вирішенні корпоративних агентських конфліктів.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.493. Методологічні засади управління фінансовою безпекою підприємств: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 21.04.02 / С. І. Мельник; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробленню теоретико-методологічних підходів, методичних основ і практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено науковий підхід до побудови та функціонування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств. Запропоновано мультифакторіальну модель управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено концептуальний підхід до формування та розвитку системи управління фінансовою безпекою підприємств. Запропоновано методичні засади формування організаційного забезпечення управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено теоретичний підхід до діагностування управління фінансовою безпекою підприємств. Сформовано методичний підхід до оцінювання управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено теоретичні положення діагностування готовності системи управління фінансовою безпекою підприємств до зміни впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Здійснено систематизацію чинників із визначенням їх впливу на управління фінансовою безпекою підприємств. Запропоновано науково-практичний підхід до застосування адаптивного управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено технологію антисипативного управління фінансовою безпекою підприємств. Запропоновано теоретико-методичні засади вибору захисних заходів у процесі управління фінансовою безпекою підприємств. Розроблено теоретико-методологічні засади інтелектуалізації управління фінансовою безпекою підприємств.

Шифр НБУВ: RA446982

5.У.494. Науково-методичні засади формування фінансової архітектури підприємств: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.08 / М. І. Душак; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційну роботу присвячено удосконаленню теоретичних засад і науково-методичних підходів до формування фінансової архітектури підприємств. Розвинуто концептуальні засади поняття «фінансова архітектура підприємства». Досліджено основні теорії її формування та узгоджено їх зі структурними елементами, удосконалено концептуальні засади політики управління капіталом підприємства. Проаналізовано стан і тенденції розвитку фінансового сектора України; оцінено фінансовий стан підприємств реального сектора економіки. Обґрунтовано науково-методичний підхід щодо оцінки впливу стану фінансового сектора на стан та якість фінансової архітектури підприємства. Оцінено стан фінансової архітектури підприємств реального сектора економіки, розроблено й обґрунтовано науково-методичний підхід щодо визначення якості та її впливу на ринкову позицію підприємства.

Шифр НБУВ: RA446497

5.У.495. Перспективна платоспроможність у забезпеченні фінансової стабільності підприємства / В. М. Виноградія, Л. І. Бурдонос // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 162-168. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Питання забезпечення фінансової стабільності підприємств мають надзвичайно важливе значення для соціально-економічного розвитку України. Стабільне функціонування підприємства можливе лише за умов належного рівня платоспроможності підприємства. Саме тому питання та проблемам, пов'язаним із забезпеченням платоспроможності, приділено велику увагу в наукових працях учених як зарубіжних, так і вітчизняних наукових шкіл. Водночас недостатня увага приділяється перспектив-

ній платоспроможності як важливій складовій системи забезпечення стабільного функціонування і розвитку підприємства у майбутньому. Завданням дослідження є аналіз підходів науковців до трактування суті перспективної платоспроможності та її ролі у забезпеченні стабільного функціонування підприємства, визначення характерних причин зниження її рівня в сучасних умовах соціально-економічного розвитку України; розробка пропозицій щодо забезпечення платоспроможності підприємства на перспективу. Розглянуто суть перспективної платоспроможності підприємства та її роль у забезпеченні стабільного функціонування підприємства. Систематизовано фактори, що її зумовлюють. Запропоновано концептуальну модель забезпечення перспективної платоспроможності підприємства з метою стабільного функціонування і розвитку підприємства, яка передбачає: визначення системи відповідних показників перспективної платоспроможності для постійного їх моніторингу; з'ясування можливих причин, наслідками яких може стати втрата перспективної платоспроможності; послідовність здійснення необхідних заходів щодо її відновлення та забезпечення у майбутньому.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.496. Управління фінансовою безпекою підприємств: теорія, методологія, практика: монографія / С. І. Мельник; Українська академія друкарства, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів: Растр-7, 2020. — 383 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 308-343. — укр.

Увагу приділено вирішенню науково-практичної проблеми, пов'язаної із розробкою теоретико-методологічних підходів, методичних основ і практичних рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою (ФБ) підприємств. Досліджено історичні аспекти та сучасну суть ФБ для українських підприємств. Уточнено понятійно-термінологічний апарат категорії «безпека». Розвинуто теоретичні положення щодо управління ФБ підприємств. Розроблено концептуальну модель формування та розвитку системи управління ФБ. Визначено й охарактеризовано чинники впливу на процес управління ФБ підприємств. Запропоновано теоретичний підхід до діагностування процесу управління ФБ підприємства. Розроблено методичний підхід до оцінювання управління ФБ. Запропоновано теоретико-методичний підхід до діагностування готовності системи управління ФБ підприємства до зміни впливу зовнішніх і внутрішніх чинників. Розглянуто прикладні аспекти адаптивного управління ФБ промислових підприємств. Розроблено технологію антисипативного управління ФБ. Запропоновано науково-методичний підхід до багатокритеріального вибору захисних заходів у процесі управління ФБ. Розроблено програму інтелектуалізації управління ФБ підприємства.

Шифр НБУВ: VA853741

5.У.497. Фінансова діагностика: навч. посіб. / М. Д. Бедринець, Л. П. Довгань, О. А. Лісничук; Університет державної податкової служби України. — Ірпінь: УДФСУ, 2021. — 297 с.: рис., табл. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 93). — Бібліогр.: с. 278-289. — укр.

Розглянуто теоретичні основи аналізу (зокрема, інструментарій аналітичного дослідження, методу факторного аналізу, інформаційне забезпечення та організацію аналізу на підприємстві), методику аналізу діяльності підприємства, особливості проведення аналітичного дослідження в окремих сферах фінансової діяльності підприємства. Особливу увагу приділено висвітленню питань аналізу фінансового стану підприємства та фінансових результатів діяльності.

Шифр НБУВ: VA854195

5.У.498. Фінансовий потенціал організації виробництва: навч. посіб. / Н. А. Іщенко; Центральноукраїнський нац. техн. ун-т. — Кропивницький: Ексклюзив-Систем, 2021. — 130 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 128-130. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування та використання фінансового потенціалу підприємства. Визначено суть і структуру фінансового потенціалу підприємства. Висвітлено питання формування та використання майнових ресурсів підприємства. Розкрито особливості фінансування підприємств за рахунок власного та позикового капіталу. Описано методичні підходи до оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства. Висвітлено особливості організації фінансового контролю на підприємстві.

Шифр НБУВ: VA855313

5.У.499. Analysis of the regression model of the enterprise's financial activity by research on residual error / T. Beridze, A. Cherep, Z. Baranik, V. Korenyev, I. Vasylichuk // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 2. — С. 193-197. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Purpose — improvement of regression economic-mathematical models taking into account the influence of residual error as a random variable. Methods of economic-mathematical modeling, regression analysis are used. The real conditional law of distribution of residual error as a complete characteristic of a random variable is applied. A scientific and practical approach to economic and mathematical modeling based on the study on residual error, to improve the construction of regression equations. For the first time, the application of residual error analysis as a random variable has been proposed in order to construct its conditional differential

distribution function, which allows improving the quality of economic-mathematical modeling in the form of regression equations. The use of the proposed method of taking into account the residual error allows eliminating the negative impact of the violation of the conditions of the properties of the residual error in the implementation of economic and mathematical modeling using regression equations. The analysis of the obtained results of economic-mathematical modeling of economic activity of Inhulets Mining and Processing Plant on significant statistical material with the use of the developed algorithm of residual error research confirmed the effectiveness of the proposed approach. It is recommended to include the developed algorithm taking into account the properties of the residual error in the practice of managing the financial activities of mining enterprises.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.У.500. Ways to improve the methodology of analysis of the financial condition of the enterprise / A. Dmytrenko, O. Furmanchuk // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 100-105. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

Узагальнено основні методичні підходи до визначення фінансового стану підприємства, розглянуто етапи проведення аналізу фінансового стану підприємства. Визначено основні підходи до оцінювання фінансового стану підприємства та розроблено пропозиції щодо вдосконалення методики аналізу фінансового стану підприємства, оцінено фінансовий стан підприємства з метою пошуку резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи його стабільної роботи й виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами. Виконано критичне оцінювання самого поняття «фінансовий стан» і його визначення різними спеціалістами. На основі проведеного дослідження вдосконалення методики аналізу фінансового стану підприємства визначено, що сьогодні найнеобхіднішим для поліпшення фінансового стану підприємства є: удосконалення інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства й розроблення методичного забезпечення процесу його прогнозування; удосконалення структури аналізу стану підприємства залежно від мети та змісту роботи на кожному етапі; удосконалення форм фінансової звітності, що надасть змогу підвищити її аналітичні можливості, розроблення методики комплексного бального оцінювання фінансового стану підприємства, яке б мало можливість проаналізувати стан підприємства за оптимальною сукупністю фінансових показників і коефіцієнтів; удосконалення теоретичних засад формування та реалізації інформаційної системи підприємства.

Шифр НБУВ: Ж24790

Економічні ризики. Економічна безпека

5.У.501. Вплив пандемії COVID-19 на проблеми забезпечення економічної безпеки малих та середніх підприємств / О. В. Ольшанський, М. Д. Крамчанінова // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 78-82. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено вплив пандемії COVID-19 на розвиток малого та середнього бізнесу. В контексті забезпечення економічної безпеки розглянуто проблеми та причини викликів, з якими стикаються малі та середні підприємства в результаті спалаху пандемії COVID-19. Визначено, що вплив COVID-19 має виражений диференційований ефект залежно від регіонів і секторів економіки. Внаслідок економічної кризи, породженої пандемією, найбільшою мірою постраждав сектор, орієнтований на надання послуг. Складність узгодження заходів, спрямованих на протидію поширенню COVID-19, з пріоритетами економічного розвитку призвела до зростання загроз економічній безпеці МСП на тлі пандемії. Узагальнено фактори, що впливають останнім часом на результативність діяльності МСП. За результатами дослідження визначено можливі заходи підтримки підприємств та організацій, засновані на партнерстві між бізнесом, урядом та громадянським суспільством, та надано рекомендації у сфері політики, які допоможуть МСП підтримувати достатній для орієнтування в мінливих умовах рівень економічної безпеки. Масштаби вжитих заходів щодо зменшення негативного впливу економічних наслідків пандемії на функціонування і розвиток МСП передбачають доступність цільових програм фінансової підтримки, розвиток інфраструктури та професійної допомоги з питань малого та середнього бізнесу, надання пропонуваного технологічним прогресом та цифровізацією можливостей. Запропонованих заходів може бути замало, щоб допомогти МСП пережити триваючу кризу, але достатньо, щоб надати час, необхідний для того щоб адаптувати діяльність підприємств до нових умов.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.502. Забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах трансформаційних змін в економіці: монографія / С. М. Тюгченко; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. — Дніпро: Біла К. О., 2021. — 211 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 162-186. — укр.

Наведено результати досліджень щодо забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах трансформаційних змін в економіці. Увагу приділено ідентифікації деструктивних чинників та загроз економічній безпеці підприємств та визначенню критеріїв її оцінювання. Розкрито питання систематизації методичного інструментарію інтегрального оцінювання економічної безпеки підприємств. Здійснено діагностику існуючої моделі забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств та її вразливості під впливом екзогенних і ендогенних чинників. Розглянуто податкові переваги як запоруку забезпечення економічної безпеки металургійних підприємств. Наведено імітаційну модель запровадження на металургійних підприємствах системи комплаєнс-контролю.

Шифр НБУВ: ВА855413

5.У.503. Modeling enterprises' economic security in crisis conditions / H. Blakya, O. Bogma, O. Bolduieva, V. Lukanov, I. Shtuler // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 4. — С. 116-121. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to create a mathematical model for assessing, analyzing and forecasting the economic security of the enterprise in a crisis. To create an algorithm for assessing the levels of economic security. In the scientific research, the results of which are given in the presented article, general and special methods of cognition were used. The method of logical generalization is used to substantiate the relevance of the topic, purpose and objectives of the study, to determine the essential features of indicators of economic security of the enterprise. The method of comparative analysis, quantitative and qualitative comparison is used to identify an integrated indicator that correlates with the characteristics of economic security and to provide analytical and predictive results of profitability of all activities of the enterprises of the industry and on its separate branches. The method of mathematical formalization is used for the formation of a mathematical model and algorithm for assessing the level of threat to the economic security of the enterprise. It is proposed to create a mathematical model by integrating individual blocks that use different mathematical approaches. This model is designed for analytical study on various aspects of economic security of the enterprise. Algorithms are proposed for estimating the levels of economic security (critical, dangerous, unsatisfactory, satisfactory, optimal ones) and also determining them using an integrated indicator that characterizes these levels; finding its deterministic, probabilistic and fuzzy components; a step-by-step increase in the relevance of the analysis of the level of economic security. It is also proposed to compare the effects of the crisis on enterprises in different industries and to gradually calculate integrated indicators in the areas of economic security for a homogeneous group of enterprises selected by industry, size and region. This provides an opportunity to see more broadly the threats and depth of the crisis and to implement measures to neutralize its consequences more effectively. The mathematical model for assessing and forecasting the economic security of enterprises in crisis conditions has been created. It is proposed to conduct a permanent rapid analysis and forecast of the impact of the crisis on the economic security of the enterprise using a standardized integrated index of economic security. An algorithm of step-by-step increase in relevance of the analysis of the level of economic security is introduced. The developed mathematical apparatus can be used both for scientific research on various aspects of economic security of enterprises, and for practical purposes — to predict the impact of the consequences of the economic crisis and implement measures to prevent them. Using this mathematical apparatus, the analysis and forecast of profitability of industrial enterprises as a whole and by its individual branches were carried out. The results of this analysis can be used by the management of small, medium and large enterprises to develop production plans in a crisis.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.187

Економіка промисловості

5.У.504. Забезпечення логістичної діяльності промислового комплексу: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. В. Церковна; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення важливої науково-прикладної проблеми, яке полягає у розробці концептуальних, теоретико-методичних і практичних рекомендацій щодо забезпечення логістичної діяльності у промисловому комплексі національної економіки. Зазначено, що одержані наукові результати сприятимуть підвищенню ефективності логістичної діяльності та розвитку промислового комплексу в національному макроекономічному середовищі. Розроблено концептуальну основу формування інноваційної логістики у промисловому комплексі національної економіки, яка доповнюється взаємопов'язаними теоретико-методичними компонентами, що сприяє трансформації базової логістики в інноваційну під впливом

технологічних, організаційно-функціональних, управлінських і комунікаційних видів інновацій, із метою забезпечення вирішення спектра необхідних функцій і задач, спрямованих на реалізацію стратегічних цілей суб'єктів промислового комплексу. Запропоновано моделювання в системі забезпечення логістичної діяльності промислового комплексу. Сформовано концептуальний базис логістичного підходу до управління розвитком промислового комплексу, який ґрунтується на селективності варіативних підходів і включає системні елементи. Обґрунтовано наукові підходи до формування механізму управління логістичною діяльністю промислового комплексу. Запропоновано оцінку ефективності логістичної діяльності промислового комплексу.

Шифр НБУВ: РА446638

5.У.505. Мінімізація ризиків для української промисловості при інтеграції в глобальні ланцюги доданої вартості / О. М. Кушніренко, О. С. Зарудна // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 64-75. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Глобальні ланцюги доданої вартості (ГЛДВ) є домінуючим елементом світової торгівлі, що інтегрують виробників на різних стадіях переробки різних за рівнем розвитку країн. Потенціал включення українських виробників до ГЛДВ є дуже високим, але нині не використовується повною мірою. Тільки інноваційні, технологічно оснащені, сертифіковані, з надійною діловою репутацією компанії мають шанс увійти до ГЛДВ. Виклики пандемії коронавірусу посилюють значення обґрунтування й впровадження нових підходів щодо можливостей розвитку промисловості України, зокрема для успішної інтеграції у ГЛДВ. В умовах коронакризи відбулися зміни в організації світової торгівлі, пов'язані з порушенням мереж поставок товарів проміжної переробки, переорієнтацією на більш короткі ланцюги та посиленням контролю за якістю і безпечністю продукції з дотриманням санітарних норм. Це відкриває нові можливості для українських виробників, а проблема зниження ризиків та усунення перешкод при цьому залишається недостатньо дослідженою. Завданням дослідження є висвітлення ключових ризиків та розробка комплексу заходів для їх мінімізації при інтеграції української промисловості до ГЛДВ. Використано загально-наукові методи: системного аналізу, абстрактно-логічний, експертних оцінок, а також спеціальні методи дослідження: статистичних порівнянь, групування, вибірки (для ідентифікації ризиків при інтеграції до ГЛДВ). Науково обґрунтовані пропозиції і рекомендації щодо мінімізації ризиків та усунення перешкод при інтеграції до ГЛДВ для української переробної промисловості можуть бути використані в діяльності органів державної влади, місцевого управління та провідних недержавних інституцій. Висновки: аналіз розвитку ГЛДВ в умовах постпандемічних обмежень надав змогу визначити ключові ризики та перешкоди для українських виробників, а саме високий рівень вразливості від посилення умов контролю та жорстких обмежень щодо поставок; невідповідність рівня цифрового та технологічного розвитку відповідно до світових стандартів; надмірна концентрація імпорتنної складової окремих категорій товарів, що спричиняє залежність від іноземних постачальників; дефіцит оборотних коштів; зниження прибутковості; погіршення фінансової стійкості та платоспроможності.

Шифр НБУВ: Ж73720

Див. також: 5.У.435, 5.У.525

Економіка промислового підприємства

5.У.506. Механізм забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Г. В. Даценко; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробленню теоретико-методологічних основ і науково-практичних рекомендацій щодо побудови та реалізації механізму забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. Розвинуто понятійно-категоріальний апарат щодо визначення понять «фінансова безпека» та «фінансовий контроль», що надало змогу встановити тісний взаємозв'язок між зазначеними категоріями, а також поглибило розкриття їх суті й економічного змісту. Досліджено та запропоновано сучасні методи, прийоми і процедури внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, які надають змогу підвищувати фінансову безпеку підприємства. Сформовано складові діагностики фінансової безпеки підприємства, які забезпечать поглиблений аналіз ризиків і загроз, а також факторів, що впливають на стан фінансової безпеки на підприємстві. Сформовано структурно-логічну модель механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства, що включає сукупність елементів, які перебувають у взаємозв'язку та взаємоузгодженості, забезпечують ідентифікацію проблем і відхилень у діяльності підприємства, на основі розроблених заходів здійснюють їх усунення або коригування, за каналами зворотного зв'язку забезпечують ефективну комунікацію з вирішення завдань, спрямованих на підвищення фінансової безпеки підприємства. Запропоновано систему моніторингу показників фінансового контролю у забезпеченні фінансової без-

пеки, що надає змогу виявляти й усувати ризики та загрози фінансовій безпеці підприємства, забезпечувати формування пропозицій щодо ухвалення оптимальних управлінських рішень щодо удосконалення заходів фінансового контролю.

Шифр НБУВ: РА446952

5.У.507. Особливості розвитку комунікаційного середовища промислового підприємства в сучасних умовах господарювання / Є. В. Мироненко, І. П. Фоміченко, С. О. Баркова, М. В. Алаєва // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 144-150. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні та практичні аспекти процесу формування комунікацій на промисловому підприємстві. Головним завданням комунікаційної політики для підприємств є не тільки надання необхідної інформації щодо товарів і послуг, а й створення прихильності й довіри до підприємства, налагодження довгострокових відносин з клієнтами. Обґрунтовано, що в сучасних умовах нестабільного зовнішнього оточення комунікації оцінюють ситуацію, формують цілі і завдання, виявляють проблеми в розвитку підприємства і загалом перетворюються на стратегічний ресурс управління промисловим підприємством. Доведено, що для удосконалення системи комунікативного менеджменту на підприємстві слід чітко визначати потребу в інформації кожного структурного підрозділу й кожного робочого місяця, регулювати інформаційні потоки відповідно до завдань, що вирішуються; має відбуватися взаємодія керівників і підлеглих; організація ефективної системи зворотного зв'язку; запровадження системи збирання пропозицій; інформаційні повідомлення адміністрації підприємства; використання сучасних інформаційних технологій. Запропоновано систему комунікативного менеджменту промислового підприємства, яка надає підприємству можливості результативного обміну інформацією між менеджерами й працівниками для досягнення головної мети організації.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.508. Особливості системного підходу до стратегії системи корпоративного забезпечення промислового підприємства / Н. М. Волоснікова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 276-282. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження особливості системного підходу до стратегії системи корпоративного забезпечення промислового підприємства як суттєвого фактора, спрямованого на підвищення економічної ефективності загальної системи. Досліджено особливості системного підходу до стратегії системи корпоративного забезпечення та виявлено основні етапи його (підходу) розвитку. Зауважено, що протестним можна назвати підхід, за наявності якого управлінські рішення, що спрямовані на конкурентоспроможний напрямок стратегічного розвитку корпоративного забезпечення, розглядаються у вигляді взаємопов'язаного та взаємозалежного цілісного комплексу. Обґрунтовано цілі стратегії корпоративного забезпечення промислового підприємства, що мають підпорядковуватися загальній стратегії економічного розвитку, та реалізація управління стратегією формування загального корпоративного забезпечення, що здійснюється через прийняття рішень. Зроблено висновок, що механізм управління системою корпоративного забезпечення необхідно представляти як цілісну організаційно-економічну систему, що є складовою частиною в загальній структурі механізму промислового підприємства. Виявлено основні завдання та складові елементи моделі стратегії загального корпоративного забезпечення. Зазначено, що під механізмом слід розуміти послідовність заходів, які зумовлені сукупністю взаємозалежних елементів економічної, логістичної, кадрової, юридичної, ресурсної, транзакційної, інформаційної, технологічної безпеки, що формують стан і зміст процесів відповідно до визначеної стратегії корпоративної безпеки.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.509. Оцінка конкурентоспроможності підприємства на прикладі ПрАТ «Оболонь» / Г. О. Роганова, В. Ю. Ковальчук // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 1. — С. 53-60. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Досліджено трактування терміна «конкурентоспроможність підприємства» (КСП). Виявлено відмінності у тлумаченні поняття КСП, з'ясовано основні методи оцінки КСП і параметри конкурентних переваг. Досліджено рівень конкурентоспроможності сучасного підприємства харчової промисловості, визначено його конкурентні переваги на ринку та особливості використовуваної конкурентної стратегії. Під час дослідження застосовано кластерний аналіз, SPACE-аналіз і SWOT-аналіз. Діагностику КСП здійснено для підприємства харчової промисловості ПрАТ «Оболонь» за даними консолідованої фінансової звітності станом на кінець 2019 р. Кластерний аналіз восьми підприємств харчової галузі надав змогу розподілити їх на 3 кластери за результатами розрахунку таких показників фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансового левериджу. Основний об'єкт дослідження ПрАТ «Оболонь» знаходиться в одному (другому) кластері з ПрАТ «Опілля». Результати SPACE-аналізу за факторами стабільності середовища, промислового та фінансового потенціалу, конкурентних переваг надали змогу визначити конкурентну стратегію ПрАТ «Оболонь» як захисну. SWOT-аналіз допоміг виявити основні конкурентні

переваги (сильні сторони, можливості) та слабкі сторони і загрози для з'ясування перспектив ефективного функціонування підприємства. Визначено основні фактори впливу на формування конкурентоспроможності об'єкта дослідження та запропоновано заходи щодо покращання фінансового стану та підвищення його конкурентоспроможності.

Шифр НБУВ: Ж69879

5.У.510. Теоретико-методологічні засади капіталізації промислових підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. В. Мельник; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 41 с.: рис., табл. — укр.

Впорядковано наукові підходи до дослідження капіталізації та доповнено її класифікацію. Актуалізовано та розширено змістовну структуру економічної цінності, удосконалено ціннісну структуру капіталу в аспекті виділення інтелектуальної цінності як самостійної базової компоненти, що визначає його економічний зміст. Досліджено ціннісну природу капіталу й обґрунтовано доцільність розширення його змістовної структури. Розроблено ціннісно-орієнтований підхід до дослідження, визначення й оцінювання капіталізації підприємств. Виділено атрибутивні аспекти визначення результатів капіталізації та розширено їх характеристики з урахуванням тенденції інтелектуалізації капіталотворення. Систематизовано методичні підходи до оцінювання результатів капіталотворення. Розроблено низку аналітичних новацій, які стосуються оцінювання вартісного зростання підприємств. Розроблено систему ключових фундаментально-ціннісних індикаторів оцінювання результатів капіталотворення, а також сформовано специфічні принципи їх оцінювання. Визначено галузеві особливості та причинні фактори, що зумовлюють зміни капіталізації протягом 2010 — 2018 рр. на вітчизняних харчових, металургійних і машинобудівних підприємствах. Визначено динаміку ціннісних результатів капіталотворення вибірки досліджуваних промислових підприємств України. Розкрито суть концептів стратегії інкорпорованої та об'єктивованої капіталізації підприємств. Обґрунтовано доцільність використання стратегічного моделювання як концептуального механізму формування управлінських рішень у сфері капіталотворення. Доведено доцільність здійснення прогностичного оцінювання варіативних ключових фундаментально-ціннісних результатів капіталізації промислових підприємств на основі синтетичного використання інструментів когнітивного моделювання та статистико-математичних методів. Побудовано рівняння регресії, дерева рішень для харчових, металургійних і машинобудівних підприємств України, а також визначено чутливість змін фундаментальної вартості операційного капіталу до зміни ціннісних індикаторів капіталотворення.

Шифр НБУВ: РА446813

5.У.511. Формування стратегії забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. М. Дашко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено формуванню стратегії забезпечення конкурентоспроможності (КС) промислових підприємств і рекомендації щодо розробки нових стратегій забезпечення КС промислових підприємств із метою прийняття та реалізації ефективних управлінських рішень. Розроблено алгоритм процесу формування стратегії забезпечення КС підприємства, який враховує цілі та завдання стратегії. Запропоновано методичний підхід до оцінювання КС підприємства, який надає змогу використовувати показники КС продукції, фінансового стану, ефективності виробництва, збуту і просування товару, конкурентного потенціалу підприємства, його екологічності, іміджу і соціальну ефективність. Запропоновано методологічну карту як неформальну процедуру при визначенні критерію оптимальності забезпечення стратегії КС промислових підприємств. Запропоновано методологію аналізу доходів промислових підприємств на основі ARIMA-моделі та моделі Бокса — Дженкінса, яка передбачає використання інтегрованої моделі кореляційної регресії з метою прогнозування доходу за інвестиційними вкладками підприємства. Розроблено модель стратегії розвитку підприємства залежно від змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі кон'юнктури ринку, конкуренції, життєвого циклу товарів, робіт і послуг. Розроблено методику аналізу ефективності формування системи стратегії забезпечення КС промислових підприємств. Удосконалено методологічний підхід до комплексного оцінювання формування стратегії забезпечення КС підприємства, методичні підходи до визначення взаємозв'язку ефективності інвестиційної діяльності та показників ділової активності підприємства. Сформовано методологію формування стратегії КС підприємства. Вдосконалено принципи управління КС, а також систему конкурентних стратегій підприємства. Розвинуто комплексне оцінювання до формування стратегії забезпечення КС промислових підприємств. Визначено суть поняття КС підприємства та стратегії забезпечення КС підприємства. Розкрито методику оцінки КС з урахуванням життєвого циклу підприємства.

Шифр НБУВ: РА450951

5.У.512. Development of scientific and methodological approach to quantitative and qualitative assessment of intellectual property management in industrial enterprises / D. Raiko, V. Cherepanova, I. Sylka, O. Podrez, I. Fedorenko // Вост-

Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/13. — С. 28-41. — Бібліогр.: 37 назв. — англ.

The competitiveness, market value and income of an enterprise depend on the level of intellectual property management. Therefore, the aim of research is to develop, substantiate and test a scientific and methodological approach to a quantitative and qualitative assessment of the management of intellectual property of industrial enterprises. The originality of the proposed approach is that on the basis of the concept of «management of intellectual property» a procedure for current management has been developed, the main stage of which is a quantitative and qualitative assessment. The assessment is based on the structural and logical model, which is built according to two criteria. The criteria make it possible to determine the current state of the use of intellectual property (intangible assets) — a quantitative assessment, and the prospect of further use (intellectual potential) — a qualitative assessment. A quantitative assessment involves the calculation of indicators characterizing the state of assets, the dynamics of the impact on the market value of the enterprise, the profitability of production, which is proposed to be determined through the net cash flow from operating activities. A qualitative assessment is carried out in terms of components (information and investment, organizational and legal, economic, personnel and motivation), tools and relative indicators that characterize the intellectual potential of an industrial enterprise. The assessment is carried out using a general integral indicator, which is of practical importance, since it shows the existing level of intellectual property management and directions for improvement in the future. The approbation of the scientific and methodological approach was carried out on the example of three Ukrainian coke-chemical enterprises (CJSC Avdeevka Coke Plant, CJSC Zaporozhzhok, CJSC Yuzhkoks) of the American association SUNCOKE ENERGY, INC and the Polish association J.S.W. S.A. Group. Empirical studies for the period from 2015 to 2019 made it possible to build a scale for assessing the level of intellectual property management according to the Harrington function.

Шифр НБУВ: Ж24320

Управління

5.У.513. Методологія безпекоорієнтованого управління смартизацією бізнес-процесів промислового підприємства: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. О. Башинська; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено концептуальний і науково-методологічний підхід до безпекоорієнтованого управління смартизацією бізнес-процесів промислового підприємства. Запропоновано визначення смартизації, розроблено понятійно-категоріальне підґрунтя процесу смартизації, концептуальні засади смартизації та теоретико-концептуальний базис безпекоорієнтованого управління смартизацією бізнес-процесів промислового підприємства. Визначено наукові засади визначення детермінант трансформації діяльності українських промислових підприємств. Запропоновано безпекоорієнтований підхід, інструментарій та метод управління в частині смартизації бізнес-процесів промислового підприємства. Обґрунтовано концептуально-методологічні засади створення безпекоорієнтованого середовища. Розроблено організаційний механізм створення смарт-кластеру, науково-методичні засади відбору технологій задля смартизації бізнес-процесів промислового підприємства, наукові підходи до управління ризиком підприємства в частині формування культури управління ризиками. Запропоновано методичні підходи до оцінювання результатів смартизації бізнес-процесів підприємства та роботи відділу смартизації.

Шифр НБУВ: РА449109

5.У.514. Управління бізнес-процесами виробничого підприємства: навч. посіб. (в схемах та таблицях) / І. Ш. Невлюдов, П. А. Омаров, Н. В. Косенко, А. І. Коломієць; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: Панов А. М., 2021. — 263 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 259-260. — укр.

Викладено основні принципи та методи проектування автоматизованих комп'ютерно-інтегрованих інформаційних систем з використанням процесного підходу. Розглянуто питання щодо застосування інструментальних засобів моделювання бізнес-процесів підприємства, які надають змогу оптимізувати технологічні процеси в різних сферах діяльності.

Шифр НБУВ: ВА855255

5.У.515. Формування маркетингового стратегічного управління конкурентоздатністю підприємства: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Є. Громова; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2021. — 41 с.: табл., рис. — укр.

Наведено теоретико-методологічне обґрунтування аспектів маркетингового стратегічного управління конкурентоздатністю та вирішення наукової проблеми щодо формування і забезпечення конкурентоздатності в системі маркетингового стратегічного управління підприємством. У критеріально-методологічній інтерпретації, відповідно до наявних рівнів управління підприємством, визначено критерії оцінювання та методичні підходи при

формуванні конкурентоздатності в контексті маркетингового комплексу. Запропоновано декомпозицію структури сучасної системи маркетингового стратегічного забезпечення машинобудівного підприємства, підсистему адаптивно-компетентнісного забезпечення у підвищенні конкурентоздатності підприємства, а також інтерпретацію взаємодії структурних елементів системи маркетингового стратегічного управління у підвищенні конкурентоздатності промислового підприємства, що базується на холистичному підході управлінських процесів. Сформовано критеріальну підсистему оціночних параметрів стратегічного забезпечення конкурентоздатності промислового підприємства. Побудовано структурно-логічну модель маркетингового стратегічного управління конкурентоздатністю підприємств, яка складається з чотирьох блоків: методологічного, організаційного, функціонального, інформаційно-аналітичного забезпечення. Запропоновано моделі підсистем моніторингу та контролінгу рівня конкурентоздатності промислового підприємства.

Шифр НБУВ: RA450961

Матеріально-технічна база. Науково-технічний прогрес. Інновації

5.У.516. Вибір методу розподілу спільних повних енергетичних витрат у комбінованому виробництві енергоносіїв та застосування його на прикладі вугільної ТЕЦ / В. В. Горський // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 4. — С. 56-63. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Комбіноване виробництво електричної енергії та теплоти є основною тенденцією сучасного розвитку систем енергопостачання у світі. Частка виробництва електроенергії на ТЕЦ в Україні співпадає з часткою теплофікаційного виробництва країн G8+5 і дорівнює 11 – 19 %. Коефіцієнт використання теплоти палива на ТЕЦ у країнах ЄС досягає 75 %. Важливим показником енергетичної ефективності, що характеризує повний технологічний цикл виробництва, є повна енергоемність продукції. Для визначення техніко-економічних показників роботи ТЕЦ, собівартості видів енергопродукції, об'єднаних тарифів на них і терміну окупності капіталовкладень необхідно насамперед визначитись з певною схемою розподілу затрат на відпуск кожного із продуктів. Одним з найважливіших методичних питань в енергетиці є оптимальний розподіл витрат між виробництвом і передачею електричної та теплової енергії. У даний час існує ряд методів розподілу витрат за видами продукції при комбінованому виробництві. Всі методи надають різні результати при обчисленні, і розбіжність досить суттєва. Проаналізувавши та порівнявши їх, можна виявити як переваги, так і недоліки кожного методу, в залежності від поставленої задачі при розрахунку. Також було проведено розрахунок повної енергоемності відпуску енергоносіїв із станції, та виконано розподіл енерговитрат між тепловою та електричною енергією за чотирма методиками. Рекомендовано найдоцільніше використовувати термодинамічний метод розподілу витрат на відпуск електричної та теплової енергії, оскільки він враховує цінність пари, що відпрацювала в турбіні (на виробництво електроенергії) та відводиться теплофікаційними відборами на потреби теплопостачання.

Шифр НБУВ: Ж70419

5.У.517. Практичні аспекти управління відходами в Україні: посібник / М. О. Барінов, І. Л. Олексієв, Д. В. Родная, Т. В. Журавель, С. В. Коломієць, І. А. Козлова, Г. П. Пархоменко, О. І. Бондар; «Підтримка ініціативи з експорту технологій захисту довкілля», проект. — Київ: Поліграф плюс, 2021. — 120 с.: іл. — Бібліогр.: с. 115-118. — укр.

Зроблено спробу оцінки реальної ситуації у сфері поводження з відходами та логіки реформування галузі відповідно до вимог єврогенерування. Вміщено відповіді на питання, які підходи до управління відходами використовуються у сучасному світі, огляд європейського та українського законодавства та запланованих змін, які є види відходів, чим вони відрізняються і чому потребують відповідного поводження. Наведено опис операцій поводження з відходами та технологій, які проілюстровано практичними прикладами провідних українських компаній, що входять до складу Асоціації УУкрекоальянсФ. Також окреслено систему стратегічного планування з акцентом на місцевий рівень.

Шифр НБУВ: ВС68674

5.У.518. Теоретико-методологічні засади диверсифікації інноваційного розвитку бізнес-структур в умовах інтелектуалізації економіки: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Ю. В. Ковтуненко; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Встановлено зміст і зв'язок супутніх категорій і понять, що висвітлюють диверсифікацію інноваційного розвитку (ДІР) бізнес-структури (БС). Визначено конструкцію, класифіковано види та об'єкти диверсифікації. Обґрунтовано необхідність формування системи когнітивної вишеступної БС. Досліджено тенденції інноваційного розвитку вітчизняних і зарубіжних БС в умовах інтелектуалізації, виявлено особливості та передумови вибору інноваційного вектора диверсифікації. Вивчено її моделі, методи та стратегії інноваційного розвитку БС, обґрунтовано можли-

вість їх поєднання та застосовності для вітчизняних БС. Визначено вплив інтелектуалізації на ДІР БС. Запропоновано стратегічний базис ДІР БС в умовах інтелектуалізації. Розроблено її концептуальну модель та концептуальні підходи до формування організаційного механізму управління цим процесом. Надано науково-методичні рекомендації з ресурсного забезпечення та оцінювання адаптивності ДІР за умов інтенсивної інтелектуалізації економіки. Розроблено методичне забезпечення та комплекс показників для визначення та оцінювання об'єктів диверсифікації, методичний підхід, рекомендації та аналітичні інструменти для фазного оцінювання ефективності ДІР БС.

Шифр НБУВ: RA446320

5.У.519. Development of the integrated innovation management approach at industrial enterprises in post conflict transformation / Y. Klius, Ye. Ivchenko, Y. Ivchenko, M. Manukhina, M. Melnik // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 2. — С. 198-203. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose – to establish integrated innovation management based on developing a corporate innovation base at industrial enterprises in the context of post-conflict transformation. In the course of the works, the methods of theoretical generalization, comparison, synthesis, analysis were used to reveal the general principles and to determine the basic categories of the study. A model of the integrated innovation management approach at industrial enterprises is developed. In modern corporate structures, innovations are divided into groups according to their independent properties. The innovation management system, if it exists, is considered as an independent system that has its own set of goals which are not integrated into the goals of the corporation itself. The paper considers the goals of innovation management in an integrated structure as the implementation of the goals of a corporation, where innovation management processes are integrated horizontally and vertically according to business processes. Innovation management is based on three approaches: transfer, algorithmic and creative ones. The paper offers the authors' methods for managing innovation by using the system of methodological approaches (algorithmic, transfer, creative managements), based on processes of innovation management at the industrial enterprises in the context of post-conflict transformation, which have been identified applying the mathematical models. The study has developed: the author's approach to the formation of innovation management objectives at industrial enterprises in post-conflict transformation context, based on eight key spaces, with the identification of five groups of goals: financial, production, marketing, human resource management, and information support; a system of innovation management objectives with a of innovation management task subsystem in the field of financial activities, production process, marketing, human resource management and information technology support. The practical significance of the results is that they can be applied in corporate integration structures to increase economic efficiency, making a profit from introduction.

Шифр НБУВ: Ж16377

Економіка окремих галузей промисловості

5.У.520. Виклики COVID-19 фармацевтичній промисловості: відповіді ЄС та України / О. Б. Саліхова, Д. О. Гончаренко // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 93-117. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

Глобальна пандемія COVID-19, яка призвела до дефіциту лікарських засобів і медичних виробів, а також вихідних товарів фармацевтичного виробництва, насамперед активних фармацевтичних інгредієнтів, продемонструвала неготовність України до таких викликів і загроз. Це спонукає до пошуку дієвих механізмів зменшення уразливості, забезпечення стабільності та розвитку фармацевтичної діяльності. Мета роботи – спираючись на досвід ЄС, обґрунтувати необхідність запровадження заходів політики стимулювання розвитку фармацевтики України задля зменшення залежності галузі та системи охорони здоров'я від імпорту. Для досягнення зазначеної мети використано методи аналізу та синтезу, логіко-діалектичний метод та метод компаративного аналізу, зокрема порівняльно-історичний. Показано характер та масштаби існуючих залежностей фармацевтичного виробництва; виявлено особливості політики ЄС щодо фармацевтики. Встановлено, що керівництво ЄС, дотримуючись багаторічної позиції щодо пріоритетності галузі, активно сприяє її розвитку; нові стратегічні документи ЄС, ухвалені у відповідь на кризу COVID-19, заклали підґрунтя для усунення вразливості та зовнішньої торговельної залежності галузі. Вперше запропоновано концептуальний підхід до формування дуалістичної державної політики та стратегії розбудови високотехнологічного фармацевтичного виробництва України, що базується на синергії та комплементарних заходах політики забезпечення населення лікарськими засобами та промислової політики, орієнтований як на стимулювання розробки та випуску нових фармацевтичних товарів на базі передових технологій та зменшення залежності системи охорони здоров'я від імпорту; так і на посилення конкурентоспроможності фармацевтичного виробництва, збільшення

рівня локалізації через використання продукції місцевого виробництва, активізацію суміжних видів діяльності, забезпечення стабільності постачання фармацевтичних товарів та перетворення галузі на стратегічний актив зростання економіки, зайнятості, національної безпеки. Запропоновано концептуальний підхід до визначення пріоритетних напрямів та програмних завдань політики розвитку високотехнологічного фармацевтичного виробництва України, який базується на засадах поліаспектності та комплексності, охоплюючи розробку та випуск не лише лікарських засобів та медичних виробів, а й фармацевтичних інгредієнтів (хімічних та біотехнологічних), наповнювачів та пакувальних матеріалів, обладнання та апаратури для фармацевтичного виробництва. Обґрунтовано засади формування стратегії розвитку високотехнологічного фармацевтичного виробництва України, що базуються на балансі інтересів споживачів та виробників фармацевтичних товарів із інтересами держави, з огляду на її цілі: дбати про здоров'я нації; забезпечити ефективність економічної системи та соціальну стабільність; сприяти появі нових ефективних ліків на базі передових технологій; зменшити залежність від імпорту та загрози національній безпеці.

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.521. Ефективність використання енергетичних ресурсів на підприємствах: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. О. Копецька; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Віражено важливе наукове і практичне завдання щодо підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів в умовах екологічної модернізації виробництва і впровадження поновлюваних джерел енергії на підприємствах целюлозно-паперової промисловості України. Розкрито економічний зміст енергетичних ресурсів та ефективності їх використання. Визначено подальший розвиток класифікації видів енергетичних ресурсів. Сформовано концептуальну науково-організаційну модель енергетичної модернізації підприємств. Запропоновано інформаційно-програмну модель аналізу та інтегральний показник ефективності використання енергоресурсів для проведення бенчмаркінгу. Розроблено організаційно-методичні положення проведення енергетичного аудиту з урахуванням технологічних особливостей енергоспоживання та інформаційних потреб управління. Удосконалено теоретичні засади енергетичного управління на підприємствах в частині посилення спеціалізації формалізованих документів і галузевої адаптації уніфікованих методів енергетичного планування.

Шифр НБУВ: РА445988

5.У.522. Маркетинговий аудит: комунікаційний аспект: монографія / І. І. Монтрін, Н. В. Барна, А. В. Коротеєва; Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2021. — 211 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 179-197. — укр.

Увагу приділено розвитку теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій проведення маркетингового аудиту рекламної діяльності підприємств. Визначено економічну суть аудиту рекламної діяльності як складової контролю рекламного менеджменту. Досліджено стан ринку рекламно-поліграфічної продукції та його вплив на оцінювання ефективності рекламної діяльності. Розроблено механізм аудиту рекламної діяльності видавничо-поліграфічних підприємств. Удосконалено науково-методичні положення оцінювання комунікаційної й економічної складової ефективності рекламної кампанії в аудиті рекламної діяльності підприємства. Визначено особливості інформаційного забезпечення та побудови маркетингової інформаційної системи для забезпечення проведення аудиту рекламної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА855202

5.У.523. Перспективи стабілізації переробної галузі України в умовах розвитку циркулярної економіки: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / М. М. Залунін; Класиф. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано теоретичні засади й обґрунтовано практичні рекомендації щодо розвитку сучасних напрямів і стратегій розвитку переробної галузі України в умовах розвитку циркулярної економіки. Запропоновано концептуальний підхід до запровадження циркулярної економіки в Україні, який базується на стратегії сталого розвитку. Обґрунтовано модель інноваційного розвитку галузі поводження з відходами для впровадження циркулярної економіки, яку розглянуто на мікро-, макро-, мезо- та мегарівнях, основу якої становить механізм інтегрування до регіональної системи поводження з відходами. Запропоновано модель прийняття й узгодження управлінських рішень у контексті розвитку циркулярної економіки, яка включає сім етапів і ґрунтується на програмно-цільовому підході. Розроблено концепцію розвитку еколого-економічного циклу переробної галузі України, що виходить із сучасних підходів до управління. Запропоновано модель узагальнювального індексу еколого-економічного розвитку, що надала змогу оцінити конкурентні переваги переробної галузі на основі зіставлення темпів галузевого зростання й обсягів заподіяної шкоди довкіллю. Обґрунтовано необхідність скорочення ресурсної залежності переробної галузі від добувної промисловості з метою підвищення екологічності продукції.

Шифр НБУВ: РА446432

5.У.524. Технології ресурсозбереження в металургії: навч. посіб. Ч. 1 / Є. М. Сігарьов, О. А. Чубіна; Дніпровський державний технічний університет. — Б. м., 2021. — 239 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 233-239. — укр.

Розглянуто напрями ресурсозбереження в металургійній промисловості, способи організації маловідходного та енергоефективного виробництва металопродукції. Висвітлено теоретичні основи ресурсозбереження, наведено технології підготовки промислових відходів до повернення у виробничий цикл. Представлено ресурсозберігаючі технології виробництва коксу, одержання агломерату та виплавки чавуну у доменній печі.

Шифр НБУВ: В358787/1

5.У.525. Управління основними засобами на підприємствах переробної галузі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. А. Колісник; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Удосконалено теоретико-методичне положення і практичні рекомендації щодо управління основними засобами (ОЗ) на підприємствах переробної галузі (ППГ). Застосовано такі методи дослідження, як: порівняння, систематизація та узагальнення, аналізу та синтезу, системний підхід і системний аналіз, методи статистичного аналізу, узагальнення, групування, інтегральної оцінки, збалансований, коефіцієнтний метод, абстрактно-логічний метод, метод індукції та дедукції, комплексний метод, метод економіко-математичного моделювання, порівняння та логічного узагальнення, рейтинговий метод, графічний метод. Удосконалено: науково-методичний підхід до визначення факторів впливу на управління використанням ОЗ ППГ, який враховує управлінські, організаційні, маркетингові, виробничі, фінансові фактори, інвестиційну політику, імідж підприємства, інформаційне забезпечення, рівень кваліфікації персоналу, що у поєднанні із зовнішніми факторами надає змогу визначити ефективність такого управління, алгоритм побудови впровадження системи та механізму управління використанням ОЗ ППГ, який враховує специфіку їх діяльності, передбачає проведення аналізу ринкового середовища, містить набір взаємопов'язаних етапів, що охоплюють прогнозування, планування, організацію, мотивацію, моніторинг, координацію, контроль, оцінку результатів та які сформовано на підставі дотримання системного, процесного, ситуацій функціонального, вибіркового підходів, теоретико-методичний підхід до оцінки результативності управління з використанням ОЗ таких на підприємствах, в основу якого закладено використання збалансованого, інтегрального підходів, який надає змогу проаналізувати ефект від впровадження інструментів управління, модель управління ОЗ підприємств, яку розроблено з урахуванням взаємопов'язаних елементів, блоків, є інструментом управління ОЗ, практичне застосування якої надає змогу визначити недоліки, негативні тенденції процесу управління, сформулювати рекомендації до покращання такого управління, одержати інформацію для подальшого корегування управлінської діяльності. Запропоновано методичний підхід до прогнозування ефективності управління ОЗ, який ґрунтується на використанні рейтингової оцінки, пакету аналізу та вбудованих функцій Excel і надає змогу прогнозувати ефективність управління ОЗ шляхом врахування фінансового стану підприємства та показників використання цих засобів та інше.

Шифр НБУВ: РА445501

5.У.526. Формування конкурентної політики поліграфічних підприємств: монографія / Ю. П. Воржаківа; НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. — 253 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 197-214. — укр.

Проаналізовано розвиток теоретичних і практичних засад формування конкурентної політики на поліграфічних підприємствах в умовах мінливого зовнішнього середовища. Удосконалено основні підходи до формування конкурентної політики підприємства, які ґрунтуються на об'єктивному розмежуванні. Визначено фактори, що впливають на ефективність конкурентної політики підприємств поліграфічної промисловості. На підставі комплексного дослідження ефективності конкурентної політики підприємств поліграфічної промисловості запропоновано механізм формування конкурентної політики підприємства, який поєднує сукупність послідовних організаційних заходів, методів, інструментів для розроблення, реалізації та управління конкурентною політикою. Розроблено рекомендації щодо впровадження та управління конкурентною політикою на поліграфічних підприємствах в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Шифр НБУВ: ВА854950

5.У.527. Principles for selecting, training and maintaining skills for safe work of personnel for mining industry enterprises / S. G. Gendler, M. V. Tumanov, L. Yu. Levin // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 2. — С. 156-162. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to reduce the risks of accidents and injuries on the basis of vocational selection of the staff for work in the mining industry, as well as training and maintaining their skills of safe work. To solve the problems considered in the article, the following were used: analysis of information from scientific and technical sources on the influence of psychophysiological factors on occupational

injuries; correlation-regression analysis of statistical data on occupational injuries; experimental research on efficiency of miners' work in laboratory and mine conditions at various physical activities. The article substantiates the role and necessity of conducting professional psychophysiological selection procedures for mining workers, monitoring their functional state. The methodology of professional psychophysiological selection procedures, innovative training and behavioral audit is proposed in order to increase the injury protection of workers. Innovative ways of training and maintaining the safe working skills of miners are explored. The role of modern gadgets with installed applications for assessing the severity of physical work in terms of heart rate is investigated. The novelty of this study is to substantiate a comprehensive approach to the preventive precautions against occupational injuries in the mining industry at the stages of personnel selection, training and further control of the consequences of production activities. Principles are developed for selecting, training, and maintaining skills for the safe work of personnel for the mining industry.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.455

Економіка паливної промисловості

5.У.528. Аналіз процесів інтеграції технологій відновлюваної енергетики в нафтогазову промисловість / О. В. Паневник // Розвідка та розроб. нафт. і газ. родовищ. — 2021. — № 4. — С. 7-15. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Сучасний енергоринок відзначається трансформацією нафтогазових компаній в напрямку декарбонізації світової енергетики. Нафтогазова галузь диверсифікує напрямки своєї діяльності шляхом поєднання в єдиній організаційній структурі технологій традиційної та відновлюваної енергетики. Нафтогазові компанії інвестують значні кошти у відновлювані джерела енергії. Приводом одного і того ж обладнання як за допомогою відновлюваних джерел енергії, так і шляхом спалювання традиційних вуглеводнів надає змогу залучити переваги та мінімізувати окремі недоліки застосування обох напрямків виробництва енергії. Наявність значного досвіду, розвиненої інфраструктури та кваліфікованих трудових ресурсів надає змогу використовувати обладнання відновлюваної енергетики на нафтогазоносних ділянках існуючих компаній. Інтеграція технологій відновлюваної генерації в нафту та газ є одним із способів задовольнити зростаючий попит на енергію при одночасному зменшенні забруднення навколишнього середовища. Сучасна нафтогазова галузь відзначається застосуванням сонячних фотоелектричних систем, вітрогенераторів, концентраторів сонячної та геотермальної енергії, біопалива. Використання джерел відновлюваної енергії сприяє підвищенню енергоефективності реалізації процесів буріння свердловин, нафтогазовидобутку, методів інтенсифікації нафтогазовидобутку та нафтопереробки. Український нафтогазовий сектор планує розширювати присутність на ринку відновлюваної енергетики шляхом виробництва біогазу та водню і залученням для їх транспортування існуючої газотранспортної системи. Зважаючи на світові тенденції декарбонізації економіки, можна прогнозувати поступову трансформацію нафтогазових компаній в енергетичні.

Шифр НБУВ: Ж23665

5.У.529. Економічні детермінанти в управлінні бізнес-моделлю нафтогазових підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / М. М. Гавриленко; Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та представлено теоретико-методологічні положення та обґрунтування практичних рекомендацій щодо удосконалення управління бізнес-моделлю нафтогазових підприємств (НТП) на засадах актуалізації економічних детермінант. Проаналізовано основні підходи до їх визначення, як до чинників впливу які мають особливу дію, що підвищить ефективність діяльності НТП. Виокремлено серед детермінант НТП цифровізацію, тариф на транспортування та архітектуру структури управління. Розроблено методику оцінювання бізнесмоделі «економічні детермінанти — ефективність діяльності», що відображає сукупний вплив фінансово-економічних показників на кінцеві результати господарської діяльності НТП та використовує систему оцінки його економічної ефективності за наступними компонентами: фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність, ділова активність і рентабельність. Проведено моделювання інтегрального показника економічної ефективності бізнес-моделі за допомогою методу нечітких множин і таксономічного аналізу. Доведено, що зростання факторів-характеристик витрат зумовлює зростання ефективності бізнес-моделі більшою мірою, аніж зростання вартісних факторів.

Шифр НБУВ: РА446258

5.У.530. Енергоефективність виробництва біопалива підприємствами: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. Г. Гаврилюк; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

З'ясовано економічну суть і поглиблено розуміння змістового наповнення категорії «енергоефективність» як стратегії розвитку

з виробництва біопалива підприємствами. Узагальнено зарубіжний досвід механізмів стимулювання виробництва біопалива. Обґрунтовано перспективні напрями виробництва біопалива підприємствами України. Запропоновано методи аналізу формування ефективності підприємств із виробництва біопалива. Здійснено економічну оцінку виробництва енергоефективних сільськогосподарських культур підприємствами, виявлено тенденції споживання біодизеля та біоетанолу. Побудовано міжгалузеві балансові моделі енергоефективних підприємств різної потужності виробництва біопалива. Запропоновано заходи щодо стимулювання розвитку виробництва біопалива підприємствами.

Шифр НБУВ: РА446042

5.У.531. Комплексне стратегічне планування відновлення вугільної промисловості України / В. В. Столярова // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 58-68. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Обґрунтовано концептуальні положення стратегічного планування відновлення вугільної промисловості Українського Донбасу в контексті поглиблення положень Закону України від 16.09.2014 р. № 1680 «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей». Розвиваючи відповідні статті Закону України від 16.09.2014 р. № 1680, обґрунтовано наступні концептуальні положення комплексного стратегічного планування: випереджаюча реалізація Стратегії інформаційної реінтеграції Донбасу, розробленої лише до 2020 р. і затвердженої розпорядженням Уряду 26.07.2018 р. Об'єктивно необхідним стало її поглиблення, розширення й уточнення на 2021 — 2027 рр. і на період до 2030 р.; державницько-виробничий підхід стосовно досягнення збалансованої територіальної єдності означених районів в адміністративних межах Луганської і Донецької обл. і з усіма регіонами України. У положеннях діючого Закону України від 16.09.2014 р. № 1680 розкрито суть і зміст державного впливу на відновлення соціально-економічного розвитку окремих районів Луганської і Донецької обл. в єдиному правовому полі України як унітарної держави: складових і процедур інформаційного забезпечення економічної реінтеграції окремих районів; способів і методів досягнення територіальної єдності окремих районів зі своїми областями та Україною в цілому; прогнозування, програмування, бюджетування соціально-економічного розвитку Луганської і Донецької обл. Розв'язання завдань аналітичного дослідження супроводжувалося виявленням неврахованих викликів і допущених промахів державного впливу на їх подолання.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.532. Оцінка видобувного потенціалу державного сектору вугільної промисловості України / В. М. Макаров // Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 4. — С. 21-29. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Державний сектор вугільної галузі України на сьогодні знаходиться у край критичному стані як технічному, економічному, так і в соціальному. Основним чинником, що заважає та перешкоджає розвитку галузі, є недостатній обсяг коштів для технічного переоснащення галузі, який на сьогодні не надає можливості забезпечити випереджаюче введення в експлуатацію виробничих потужностей. У цих умовах актуальним є визначення потенціалу державних шахт України з видобутку вугілля в умовах реформування вугільної галузі. Виведення підприємств галузі на рівень рентабельності потребує проведення заходів з реконструкції та модернізації державних підприємств шахтного фонду, що знаходяться наразі на контрольованій українською владою території. Для визначення технологічних та економічних критеріїв впровадження ефективних технологій видобутку вугілля в Україні визначено перелік державних шахт, які потребують модернізації, до якого увійшли державні шахти, що на даний час знаходяться на підконтрольній українській владі території та шахти «Добропіллявугілля», які було повернуто з оренди ДТЕК в управління державою. З використанням удосконаленої математичної моделі оптимізації технологічного розвитку вугільної промисловості визначено ефективні технології та оптимальну комплектацію очисних комплексів для переоснащення державних шахт за умови досягнення ними максимальних обсягів видобутку. У результаті впровадження прогресивних технологій видобутку вугілля на державних шахтах України можливе закриття 8 нерентабельних шахт, при цьому обсяг видобутку зросте утричі, зольність видобутого вугілля зменшиться на 6 %, собівартість 1 т готової вугільної продукції зменшиться в 2,2 рази. Розроблено прогнозу структуру державного сектора вугільної промисловості на контрольованій українською владою території на період до 2050 р., згідно якої максимального видобутку вугілля 23,5 млн т буде досягнуто у 2035 р.

Шифр НБУВ: Ж70419

5.У.533. Стратегія удосконалення ресурсоефективності в нафтогазовому секторі економіки України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / Р. В. Завгородній; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Систематизовано теоретичні засади й обґрунтовано практичні рекомендації щодо розвитку сучасних напрямів і стратегій ресурсоефективності в нафтогазовому секторі економіки України. Удосконалено визначення поняття «ресурсоефективна стратегія»

як довгострокового комплексу напрямів діяльності, що надають змогу забезпечувати конкурентні переваги, реагувати на зміну зовнішнього середовища, раціонально використовувати ресурси за допомогою інноваційних технологій, а також поняття Устратегія галузіФ як комплексу заходів, цільових програм, які орієнтовані на визначення пріоритетів і напрямів розвитку ресурсоефективності галузі, забезпечення її динамічного розвитку. Запропоновано концепцію формування ресурсоефективних стратегій галузі, яка надає змогу здійснювати діагностику та моніторинг для своєчасного реагування щодо ефективності розроблених стратегій розвитку галузі. Досліджено тенденції та пріоритети розвитку газового та нафтового секторів України. Проаналізовано державне регулювання та чинники визначення ресурсних потреб у нафтогазовому секторі. Розроблено модель діагностики ресурсоефективності (ІРЕ) у нафтогазовому секторі економіки України з урахуванням провідного досвіду та на основі особливостей її вимірювання органами Державної служби статистики. Побудовано сценарії цінової рівноваги в нафтогазовому секторі за допомогою міжгалузеві моделі Леонтьєва. Проведено економічну оцінку наслідків ресурсозбереження на основі моделі ІРЕ.

Шифр НБУВ: РА446440

5.У.534. Ensuring security of economic and informational interests of mining enterprises taking into account innovative technological trends / I. Mishchuk, O. Serdiuk, L. Bekhter, O. Bondarenko // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/13. — С. 42-54. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

It was revealed that mining enterprises are poorly focused on rapid introduction of innovative technologies and developments in line with modern technological trends. Conceptual approach to ensuring the security of economic and informational enterprises' interests with innovative technological trends has been developed. Developed approach, in contrast to existing ones, makes it possible to determine directions of ensuring security in current period from perspective of future. It has been substantiated that proposed approach has high scientific explanatory potential for revealing substantive factors that determine current and desired enterprises' economic and informational interests' security state. Highlighting security of economic and informational interests as component which is one of the first is responding to integration of innovation and technology degree will help to improve entire enterprise's economic security ensuring quality. It is proposed to use ratio indicator of IT capital value to sum of fixed and intangible assets as indicator of security state of enterprise's economic and informational interests. Verification of this indicator has been implemented. It is shown that automation of verification makes it possible to exclude subjective decision factor. On basis of verified indicator, state of economic and informational interest's security of mining enterprises was assessed. The value obtained at PrJSC Northern GZK is 1, which corresponds to very high security state. Estimated values at all enterprises in sample are 0 and so they correspond to catastrophic security state. Obtained results are important, since they allow to reasonably make management decisions regarding the directions of ensuring the economic and informational interests security of mining enterprises on basis of IT capital value increasing.

Шифр НБУВ: Ж24320

Економіка енергетики

5.У.535. Аналіз сучасного стану та перспектив коригування енергетичного балансу підприємств гірничодобувної галузі / О. М. Сінчук, С. М. Бойко, О. А. Жуков, А. Б. Сьомочкін, Г. Ю. Риков // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2021. — № 4. — С. 56-61. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проаналізовано наявний стан енергетичного балансу підприємств гірничодобувної галузі та запропоновано послідовність подальшого впровадження джерел розосередженої генерації електроенергії, визначено пріоритетні напрямки зміни енергетичного балансу підприємств гірничодобувної галузі та факторів, що на них впливають, що надає можливість в подальшому зменшувати енергоємність виробленої продукції завдяки впровадженню потенціалу власних енергоресурсів підприємств на базі відновлюваних джерел енергії. Детально проаналізовано структуру енергоспоживання гірничодобувної галузі промисловості України, щоб визначити частку електричної енергії, яка споживається в галузі, відносно загального обсягу спожитої енергії. Звертаючи увагу на тенденції щодо декарбонізації світової енергетики, тобто поступову відмову від традиційних джерел енергії (викопних вуглеводнів: нафти, кам'яного вугілля, природного газу, торфу тощо) і активніше використання відновлюваних джерел енергії та впровадження сучасних інтелектуальних технологій у системи електроенергопостачання промислових підприємств, разом з підприємствами гірничодобувної галузі, енергетичний баланс зазначених підприємств має перспективу до змін як у відсотковому співвідношенні спожитих видів паливно-енергетичних ресурсів, так і в кількісному значенні, враховуючи нарощування власної генерації. Рекомендовано вважати одними з перспективних на-

прямів розвитку енергетичного балансу підприємств гірничодобувної галузі використання гідроенергетики, вітрової та сонячної енергетики.

Шифр НБУВ: Ж68690

5.У.536. Методичний інструментарій аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємств паливно-енергетичного комплексу / М. В. Савченко, О. С. Філіпчук // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 265-275. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування та апробація методичного інструментарію аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємства паливно-енергетичного комплексу (ПЕК), що передбачає діагностику наявних і виявлення можливих фінансових ресурсів, а також визначення типу фінансового потенціалу. Встановлено, що забезпечення ефективного функціонування підприємств ПЕК потребує розробки методичного підходу до оцінювання рівня їх фінансового потенціалу. Проведено систематизацію методичних підходів до визначення системи параметрів щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства. Аналіз чинних методичних підходів допоміг зробити висновки та наголосити на недоліках використання різних методів оцінки фінансового потенціалу. Результатом аналізу чинних методичних підходів до оцінки фінансового потенціалу підприємств ПЕК стали висновки щодо необхідності вдосконалення методичного інструментарію аналізу й оцінки фінансового потенціалу підприємства. Обґрунтовано етапи оцінки фінансового потенціалу підприємства ПЕК. На основі запропонованого підходу визначено тип фінансового потенціалу АТ «Хмельницькобленерго».

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.537. Стратегічні орієнтири розвитку альтернативної енергетики в національній економіці України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. О. Рязанова; Національна академія управління. — Київ, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено та конкретизовано характерологічні риси альтернативної енергетики як підгалузі паливно-енергетичного комплексу. Визначено змістовно відмінні ідеології стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики. Обґрунтовано, що в ролі дескрипторів, які надають змогу повно та вичерпно окреслити змістовний зміст майбутньої стратегії розвитку альтернативної енергетики, виступають її стратегічні орієнтири як комплекс кількісних і якісних характеристик стану альтернативної енергетики. Подано принципи та функції механізму стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики. Визначено в ролі інструментів стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики екологічний моніторинг та енергетичний аудит. Окреслено напрями логістичного управління стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики. Узагальнено методологію дослідження альтернативної енергетики та запропоновано методологічні засади щодо визначення стратегічних орієнтирів розвитку альтернативної енергетики в національній економіці України. Розкрито сучасний стан і потенціал альтернативної енергетики України і окремих її складових. Здійснено оцінювання рівня розвитку альтернативних джерел енергії в регіонах України, специфікою якого є кластеризація регіонів України за річним технічно досяжним потенціалом енергії сонця і повітряних мас для визначення доцільності формування кластерів у регіонах по визначених видах АДЕ. Визначено перспективи розвитку альтернативної енергетики України. Обґрунтовано напрями вдосконалення енергетичної політики України, що закладає основу для комплексу стратегічних орієнтирів за ключовими напрямками розвитку альтернативної енергетики. Удосконалено організаційний механізм стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики України, що представляє організаційним шляхом розвитку ДПП як інструмента стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики. Досліджено забезпечення розвитку альтернативної енергетики на основі логістичного управління. Розроблено концепцію стратегічного розвитку альтернативної енергетики України, що засновано на теоретичному і практичному втіленні положень сталого розвитку в енергетичній галузі. Удосконалено інституціональне забезпечення альтернативної енергетики в Україні, що передбачає активне сприяння інституціями процесу переходу енергетичної галузі на активне використання альтернативної енергетики. Сформовано систему енергетично-логістичних кластерів як елементу стратегічного управління розвитком альтернативної енергетики.

Шифр НБУВ: РА449096

Див. також: 5.У.345, 5.У.528

Економіка машинобудівної та металообробної промисловості

Економіка машинобудівної промисловості

5.У.538. Державне регулювання аерокосмічної галузі в умовах міжнародної кооперації: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / М. О. Псюк; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Виявлено суть таких ключових категорій, як державне регулювання (ДР) аерокосмічної галузі (АКГ), міжнародне виробниче кооперування. Розглянуто організаційно-економічні аспекти її ДР. Систематизовано зарубіжний досвід у напрямку імплементації передових науково-теоретичних і практичних підходів до функціонування механізмів ДР АКГ та оптимізації ролі державних інституцій, спеціалізованих національних космічних агентств у визначенні та формуванні пріоритетів розвитку державної космічної політики в умовах міжнародної кооперації. Удосконалено концептуальні положення розвитку ДР АКГ. Обґрунтовано удосконалення механізму ДР підтримки розвитку інвестиційної діяльності в АКГ, як однієї з імперативних умов її інноваційного розвитку, а саме координаційний, організаційно-правовий, публічно-приватного партнерства. Розроблено механізм інституційно-організаційного координаційного забезпечення процесу реалізації ДР АКГ, що на відміну від існуючого, передбачає створення Національної ради з космосу при Президентіві України. Запропоновано підхід до формування сучасного нормативно-правового забезпечення механізмів ДР АКГ.

Шифр НБУВ: РА446936

5.У.539. Наукові засади структурного перетворення авіаційної промисловості України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. О. Буківський; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 25 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробленню теоретико-методичного підґрунтя, рекомендацій і заходів зі структурного перетворення авіаційної промисловості України та її сегментів, їх переходу на сучасну індустріальну модель розвитку. Визначено суть і природу структурних перетворень вітчизняної авіаційної промисловості, систему їх атрибутів, принципів і функцій. Класифіковано структурні перетворення у світовій авіаційній промисловості. Обґрунтовано фактор глобалізації як рушійну силу транснаціоналізації світового машинобудування та чинники, що сприяють формуванню сучасної структури світової авіаційної промисловості. Визначено основні тенденції світового ринку авіаційної промисловості та позиції України на ньому. Проаналізовано функціонування та стан авіаційної промисловості України, систематизовано перешкоди розвитку та виходу на рівень світових стандартів. Обґрунтовано основні підходи до розвитку авіаційної промисловості України за основними сегментами авіабудування (літакобудування, авіаційного двигунобудування, агрегатобудування та приладобудування, сфери авіаційної науки і технологій). Запропоновано механізми державної фінансової підтримки її переходу на індустріальну модель, головні напрями реформування сегментів. Розроблено комплекс заходів щодо політики державного регулювання авіабудівної галузі в умовах вступу України у Всесвітню Торгову Організацію.

Шифр НБУВ: РА446817

5.У.540. О восстановлении ведущей роли машиностроения в построении новой экономики Украины / А. И. Амоша, Н. Е. Броховецкая, И. П. Булеев // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 94-107. — Библиогр.: 33 назв. — рус.

Высокого уровня развития страны — лидеры современной мировой экономики достигли в период индустриального капиталистического производства. В настоящее время в мире машинное производство идет по пути минимизации и универсализации машин (систем, производств), роботизации, компьютеризации, цифровизации, формирования искусственного интеллекта и т. п. Это является не деиндустриализацией, а новым этапом машинного производства, гипериндустриализацией, построением новой экономики, внедрением цифровизации. Перемещение машинного производства из развитых стран в страны третьего мира вовсе не означает деиндустриализацию материнских стран-производителей. Это их дальнейшее развитие. В Украине неадекватно восприняты эти сложные процессы, промышленность, машиностроение в силу различных причин подверглись тотальному разрушению путем изменения форм собственности, потери стратегии и перспектив развития, что принципиально ошибочно. В исследованиях недостаточно внимания уделяется вопросам функционирования машиностроительных предприятий на «падающих», сворачивающихся рынках, нет однозначного и адекватного понимания, что относится к машиностроению, отсутствует четкая классификация подотраслей машиностроения, объединения предприятий (промышленность, отрасль, под-отрасль, комплекс, кластер). Многообразие классификаций машиностроения обуславливает сложности объективной оценки экономической деятельности. Цель статьи — на основании анализа функционирования машиностроения как драйвера производственного и социального развития промышленности, экономики разработать предложения по восстановлению ведущей роли отрасли в техническом перевооружении производств отечественной экономики, выхода ее из продолжающегося системного кризиса. Показано, что машиностроение обеспечивает высокий уровень производительности труда, культуры производства, науки, способствует дальнейшему углублению кооперации труда. Выявлено, что наиболее интеллектуально и профессионально подготовленная часть среднего класса сформировалась в машиностроении. Рассмотрена эволюция машиностроения за годы образования государства, сравнение с рядом промышленных стран. Доказана необходимость

приоритета развития машиностроения для формирования современной самодостаточной экономики, намечены основные направления управления, в том числе коллаборативного, структурного и организационного регулирования отрасли, внедрения природоподобных процессов. Обоснована целесообразность и возможность развития в Украине узкоспециализированных производств, выращивания «скрытых чемпионов».

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.541. Управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / І. В. Котьялова-Литвин; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Проведено аналіз діалектики понять щодо управління фінансовим забезпеченням розвитку промислових підприємств за різних умов зовнішнього середовища. Досліджено методологічні положення; проаналізовано концептуальні засади інформаційної економіки як основи реконструктивного економічного розвитку. Висвітлено роль сільськогосподарського машинобудування у забезпеченні пріоритетних напрямів розвитку агропромислового комплексу України у порівнянні із закордонним досвідом. Розкрито тенденції функціонування підприємств сільськогосподарського машинобудування в умовах інформаційної економіки. Проаналізовано структуру капіталу та джерела його формування. Розвинуто методичні підходи до оцінювання динаміки та значень коефіцієнтів фінансово-майнового стану та до формування фінансової архітектури розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Удосконалено комбінаторний підхід до управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Удосконалено науково-методичні підходи до оптимізації термінів та вартості виконання проектних робіт у процесі реалізації проектів розвитку та до координації управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Запропоновано концепцію управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Обґрунтовано науково-методичні підходи до прогнозування факторів, що впливають на потреби у фінансових ресурсах при забезпеченні розвитку, до планування та контролю за фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Розроблено економіко-управлінський механізм фінансового забезпечення розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Розвинуто організаційно-інформаційний підхід до підтримки забезпечення управління фінансовим забезпеченням розвитку підприємств сільськогосподарського машинобудування. Запропоновано полііндикаторну систему оцінювання ефективності управління фінансуванням розвитку підприємств.

Шифр НБУВ: РА446435

Див. також: 5.У.515

Економіка харчової промисловості

5.У.542. Ефективність використання інноваційно-інвестиційного потенціалу продовольчого бізнесу: монографія / Н. Й. Басюркіна, Н. С. Белалі, Т. В. Бордун, Ю. О. Бровкіна, О. Є. Воецька, О. С. Волошенко, О. С. Гончар, Л. В. Гордієнко, С. В. Гушан, А. В. Дорошенко, А. Л. Драч, Д. О. Жигунов, Р. Зейналов, Ю. В. Іванченко, К. Г. Юргачова, Г. В. Карлінська, О. О. Коваленко, Т. В. Константинова, К. І. Корчагіна, Є. О. Котляр, О. Р. Котюжинський, І. О. Кулькіна, В. В. Малишкін, О. І. Мащенко, А. В. Молдован, Ю. В. Моргунова, Л. С. Приходько, О. Б. Просолович, Т. В. Савченко, А. Д. Салавеліс, Т. В. Свистун, В. І. Соколова, С. М. Соц, Л. М. Тележенко, О. С. Тітлов, Н. В. Турленко, Н. В. Хоренжий, В. А. Шалений, М. В. Швєць, Ю. В. Швєць, К. В. Шикунова; ред.: Ю. О. Бровкіна; Одеська національна академія харчових технологій. — Київ: Гуляєва В. М., 2020. — 150 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто теоретичні та прикладні питання інноваційно-інвестиційних процесів, які відбуваються в економіці України. Досліджено інвестиційну привабливість харчових, переробних та аграрних виробництв, готельно-ресторанного бізнесу в регіонах України. Проаналізовано сучасний стан і перспективи розвитку закладів громадського харчування. Обґрунтовано пропозиції стосовно інноваційно-інвестиційного розвитку бізнес-структур в умовах трансформаційної економіки.

Шифр НБУВ: ВА853042

5.У.543. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості / Л. І. Безгінова, Л. Д. Забродська, Г. І. Забродська, О. М. Нестеренко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 259-264. — Библиогр.: 14 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування методичного підходу до оцінки інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості з урахуванням його галузевих особливостей. Наведено специфіку діяльності підприємств харчової промисловості, що може характеризувати стан їх інвестиційної привабливості. Розглянуто

методичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства. Оцінку інвестиційної привабливості підприємства харчової промисловості запропоновано проводити з позиції коротко- та довгострокової перспективи. Обґрунтовано методичку оцінки інвестиційної привабливості підприємства харчової промисловості за такими етапами: формування інформаційної бази оцінки; оцінка елементів інвестиційної привабливості та визначення їх нормативних значень за групами фінансових коефіцієнтів; інтегральна оцінка елементів стану інвестиційної привабливості; ранжування підприємств за результатами оцінки інвестиційної привабливості. Виокремлено чотири групи фінансових коефіцієнтів відповідно до їх економічного змісту: ліквідності (коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт покриття); оборотності (коефіцієнт оборотності сукупного капіталу, коефіцієнт оборотності оборотних активів); фінансової стійкості (коефіцієнт структури покриття, коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів); рентабельності (рентабельність активів, рентабельність власного капіталу). Методика надає змогу залежно від пріоритетів і політики підприємства, його галузевої належності, інвестиційного клімату, умов розвитку економіки обирати інші критерії та показники для оцінки рівня інвестиційної привабливості. Запропоновано методичний підхід до побудови інтегрального показника оцінювання інвестиційної привабливості підприємства та фактор-карти її інтерпретації з виділенням низького, середнього та високого рівнів.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.544. Теоретико-методологічні основи забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України на засадах її персистентної трансформації: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Н. М. Купріна; НАН України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. — Одеса, 2021. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вирішенню важливої науково-прикладної проблеми щодо розробки теоретико-методологічних основ, методичних положень і практичних рекомендацій щодо забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України на засадах її персистентної трансформації. Обґрунтовано методологічний підхід до формування концепції забезпечення конкурентоспроможності харчової промисловості України, застосовано на вивченні різних форм впливу глобалізаційних процесів та гіпотезі про необхідність персистентної трансформації харчової промисловості в системі національної економіки для забезпечення її конкурентоспроможності й ефективності функціонування через механізм застосування стратегічної реструктуризації на підставі дії принципу імпаритету. Розроблено концепцію імпаритетної реструктуризації суб'єктів харчової промисловості України на базі системи принципів, головним з яких є принцип імпаритету, відповідно до макроцілей, які забезпечують вирішення загальнодержавних завдань економічного розвитку країни. Верифіковано гіпотезу про необхідність персистентної трансформації харчової промисловості в системі національної економіки через механізм застосування стратегічної реструктуризації на підставі дії принципу імпаритету. Запропоновано методологічний підхід до оцінки конкурентоспроможності харчової промисловості та її суб'єктів, який базується на встановленні відповідності рівня конкурентоспроможності суб'єкта національної економіки (макро-, мезо-, міні-, мікро- та нано-) та структури методу дослідження, з класифікацією таких методів на моно- та поліметоди.

Шифр НБУВ: РА449078

5.У.545. Development of a matrix of food industry capacity for making management decisions in the formation of sustainable development of agroecosystems / K. Andriushchenko, O. Datsii, O. Lavruk, R. Dmytrenko, I. Kutashov, I. Vinichenko, D. Mishchenko, Y. Kakhovych, K. Pivovarov, G. Ortina // Вост.-Европ. журн. передовых технологий. — 2021. — № 2/13. — С. 16-27. — Бібліогр.: 34 назв. — англ.

A theoretical and methodological study was carried out to determine the need and features of developing a matrix of food industry capacity for making management decisions in the formation of sustainable development of agroecosystems, which will increase the operational efficiency of companies and food security of the country. The paper uses the following research methods: historical — in the process of studying modern views on understanding the importance of the agricultural sector for the economy; system analysis — when building a model of innovative business improvement. Methods of comparison and analysis of trends — the study of trends in the agricultural sector of Ukraine with the identification of important areas for improving their activities. Methods of financial analysis — for the analytical assessment of financial and economic activities of the investigated enterprises; forecasting methods — to substantiate the expected results of implementing the author's proposals in management practice. It is proposed to take into account the significant difference in the technology of their processing and production (number of advanced technologies used per 100 thousand people). The paper reveals the dependence of production technologies in agriculture on natural and weather conditions (share of technological innovation costs, %). Criteria for innovation skills in the development of agricul-

tural engineering were proposed. The criteria were determined, which were divided into development groups. The tools for constructing a matrix of food industry capacity were substantiated. Note that for each indicator, the optimal value was determined taking into account the sensitivity factor and the rating of enterprises, which determined their place in the matrix. In the course of the study and the matrix of innovative development, the proposed technology was tested at leading domestic enterprises.

Шифр НБУВ: Ж24320

Економіка окремих галузей харчової промисловості

5.У.546. Економічна ефективність підприємств цукрової промисловості: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. Н. Британська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретичні, методичні та практичні положення щодо підвищення економічної ефективності підприємств цукрової промисловості. Запропоновано удосконалену систему збалансованих показників Нортона — Каплана для комплексного оцінювання економічної ефективності функціонування підприємства цукрової промисловості. Удосконалено систему внутрішнього управління на підприємствах цукрової промисловості, що передбачає врахування у комплексі бюджетів єдності циклу виробництва основної та побічної продукції, визначення центрів доходів і витрат для кожного окремого бюджету. Запропоновано удосконалений підхід до формування системи взаємовідносин цукрового заводу з постачальниками сировини на принципах логістики, який надає змогу оптимізувати витрати та якісні втрати продукту. Набула подальшого розвитку система оцінювання економічної ефективності функціонування підприємств цукрової промисловості на основі узагальнюючого та складових показників соціально-економічного розвитку. Зауважено, що особливої уваги заслуговують заходи з енергозбереження, виробництва побічної продукції, розширення асортименту, запровадження концепції ефективного логістики; диверсифікації виробничої діяльності цукрових заводів.

Шифр НБУВ: РА446439

5.У.547. Розвиток молокопродуктового підкомплексу в умовах міжнародної інтеграції України: монографія / О. А. Козак. — Київ: Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», 2021. — 396 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 353-396. — укр.

Викладено результати наукових досліджень проблематики розвитку молокопродуктового підкомплексу в умовах міжнародної інтеграції України. Здійснено аналіз теоретичних і методологічних основ розвитку молокопродуктового підкомплексу у системі світової економіки. Проаналізовано тенденції функціонування молокопродуктового підкомплексу у глобальному та національному вимірах і визначено його вплив на продовольчу безпеку та внесок у досягнення Цілей Сталого Розвитку. Наведено стратегічні напрями та перспективи розвитку молокопродуктового підкомплексу під впливом посилення глобалізаційних викликів і загроз.

Шифр НБУВ: ВА853981

5.У.548. Стратегія економічного розвитку виноробства на основі формування інтеграційних бізнес-структур: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. М. Стремлядін; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено нормативно-правову базу та вітчизняний законодавчий досвід зі створення та функціонування інтегрованих бізнес-структур як реального сегмента національної економіки, обґрунтовано пропозиції щодо цілеспрямованого перспективного розвитку корпоративного сектору. Розроблено концептуальний підхід до економічного розвитку виноробства на основі формування інтеграційних бізнес-структур, узагальнено результати діагностики реформування виноробної галузі щодо результатів сталого розвитку національної економіки. Уточнено категоріальний апарат дослідження процесу інтеграції виноробних виробництв в національній економіці. Розроблено аналітичне забезпечення організаційного проектування інтегрованих бізнес-структур виноробної промисловості. Запропоновано науково-методичний підхід до становлення та функціонування сучасних бізнес-груп у виноробній галузі, формування та реалізації стратегії їх економічного розвитку у межах підвищення стійкості національної економіки. Обґрунтовано теоретико-методичне забезпечення організаційного проектування створення/реформування бізнес-груп з виноробства. Розроблено організаційно-економічний механізм впровадження інструментів фінансового планування для інтегрованих бізнес-груп з виноробства.

Шифр НБУВ: РА446319

5.У.549. Формування інвестиційної привабливості молокопереробних підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. П. Сидоров; Дніпровський держ. аграр.-екон. ун-т. — Дніпро, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретико-методичні та практичні аспекти формування інвестиційної привабливості молокопереробних підприємств. Удосконалено понятійно-категоріальний апарат у частині

уточнення суті економічних категорій «інвестиції», «інвестиційна привабливість молокопереробного підприємства», «інвестиційний ризик». Виокремлено теоретико-методичні підходи до визначення суті інвестиційної привабливості підприємства, виокремлено її системоутворювальні складові. Ідентифіковано основні проблеми, які перешкоджають залученню інвестицій у розвиток підприємств в молокопереробній галузі. Здійснено оцінку впливу факторів на формування інвестиційної привабливості молокопереробних підприємств. Удосконалено методичний підхід до управління інвестиційною привабливістю молокопереробних підприємств з урахуванням їх вартісної оцінки. Розроблено концептуальні засади управління інвестиційною привабливістю молокопереробного підприємства на основі вартісного підходу із системним урахуванням статичної та динамічної теорії економічних явищ, єдності оцінки й управління вартістю підприємства та синтезу економіки й менеджменту. Надано пропозиції щодо інвестиційного проектування у процесі формування інвестиційної привабливості молокопереробних підприємств.

Шифр НБУВ: RA446639

5.У.550. Формування товарної інноваційної політики підприємств молочної галузі / Н. С. Скопенко, І. В. Євсєєва-Северина // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — № 1. — С. 69-79. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проведено дослідження формування інноваційної політики підприємств молочної галузі (ПМГ). Доведено, що товарна інноваційна політика підприємства впливає на покращання операційної ефективності та сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності. Обґрунтовано необхідність впровадження нових (удосконалених) технологій, рецептур, виробничих процесів, обладнання, що сприятиме покращанню якості готової молочної продукції та заощадженню використання всіх видів ресурсів. Обираючи напрямки інноваційного розвитку та реалізуючи інноваційні проекти, підприємство досягає певного рівня інноваційної активності. Акцентовано увагу на необхідності врахування наявних потенціалів ПМГ та узгодження їх з інноваційними цілями для вибору найкращих проектів до імплементації серед різних альтернатив. Досліджено основні параметри, що є вирішальними при виборі молочних продуктів споживачами. Велике значення приділяється питанням екологізації виробництва, зростає увага споживачів до інноваційної продукції дієтичного та лікувально-профілактичного спрямування. Зміни у смаках і вподобаннях споживачів чинять суттєвий вплив на організацію виробничої діяльності підприємств, спрямовують їх постійно переглядати та оновлювати асортимент продукції, розвивати саме ті види, що користуються найбільшою популярністю. Перераховані заходи сприятимуть розширенню збуту інноваційної продукції, виходу підприємств на зовнішні ринки, покращанню іміджу. На прикладі ПрАТ «Вім-Білл-Данн Україна» продемонстровано ефективність реалізації інноваційних рішень (впровадження технології ультрафільтрації для виробництва сиру). Проведено порівняння якісних характеристик молочної продукції за традиційного методу виробництва та застосування інноваційної технології (технології ультрафільтрації).

Шифр НБУВ: Ж69879

5.У.551. Applied aspects of improving the efficiency of dairy enterprises based on comprehensive economic diagnostics / Т. Rybakova, О. Semenenko, О. Cherniaiev // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 83-96. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Одним з дієвих методів вибору стратегій підвищення ефективності господарської діяльності підприємств різних галузей може стати комплексна економічна діагностика як засіб, що надає змогу корегувати стратегію і тактику виробників та визначити ефективні шляхи їх подальшого розвитку. Складні економічні умови сьогодення вимагають від підприємств не тільки стабілізації комерційної діяльності, але й підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності на ринку продукції та послуг. Одним із засобів, що надають можливість підвищити ефективність діяльності підприємств, є проведення комплексної економічної діагностики. Особливо це актуально для молокопереробних підприємств країни у зв'язку зі специфікою організації постачання та збуту, швидким псуванням продукції та кризою ринку молочної продукції в умовах сьогодення. Вивченню даної проблеми присвятили праці багато закордонних та українських вчених, серед яких: І. Фаріон, Л. Савчук, С. Жукевич, І. Кривов'язук, Т. Божидарнік, А. Кірієнко, Н. Зимин, І. Зеленчук, Т. Городня, І. Мойсєєнєк, Н. Кушнір, Н. Сарай, О. Гетьман, Т. Загорна, Н. Бобко, Ю. Коваль, В. Забродський, В. Зінченко, А. Варганов, О. Гадзевич, Т. Костенко та інші. В більшості наукових праць увагу зосереджено на дослідженні окремих складових елементів економічної діагностики. Розробка методологічних підходів щодо здійснення та запровадження повноцінної методики комплексної економічної діагностики також немає достатнього відображення в економічній літературі. Мета роботи — теоретичне обґрунтування та розробка методичних та практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу комплексної економічної діагностики господарської діяльності підприємств молокопереробної промисловості (на матеріалах молокопереробного підприємства ТОВ «Переяслав-Молпродукт»),

зادля підвищення ефективності бізнесу. Для досягнення мети, вирішення поставлених у дослідженні завдань використано комплекс загальнонаукових та специфічних методів дослідження, а також неформалізованих та формалізованих методів. Обґрунтовано науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо удосконалення процесу комплексної діагностики підприємства та запропоновано шляхи підвищення ефективності господарської діяльності підприємства молокопереробної промисловості. Одержані результати дослідження можуть бути використані підприємствами при діагностуванні поточного стану підприємств власними зусиллями на основі стратегічних міркувань, при розробці бізнес-планів, інвестиційних та інноваційних проектів, стратегічних планів розвитку, а також в навчальному процесі (при підготовці відповідних розділів підручників і навчальних посібників з курсів «Економічний аналіз», «Менеджмент», «Стратегія підприємства», «Оптимізаційні методи і моделі»). Висновки: сформульовані й обґрунтовані теоретичні положення надади змогу представити пропозиції науково-практичного характеру щодо застосування моделі комплексної економічної діагностики для підвищення ефективності діяльності підприємств.

Шифр НБУВ: Ж73720

Економіка будівництва

5.У.552. Економічна безпека діяльності будівельних підприємств: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / К. С. Дяченко; Приватний ВНЗ «Львівський університет бізнесу та права». — Львів, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні підходи до визначення змісту економічної безпеки діяльності будівельних підприємств з урахуванням їх галузевої специфіки, охарактеризовано сучасні підходи для формування системи економічної безпеки діяльності будівельних підприємств у розрізі її функціональних складових. Розглянуто методичні підходи для оцінювання економічної безпеки діяльності будівельних підприємств. Проаналізовано сучасний стан будівельної галузі України, виявлено фактори, які впливають на економічну безпеку діяльності будівельних підприємств у розрізі її функціональних складових і запропоновано концептуальну модель системи економічної безпеки діяльності будівельних підприємств, яка враховує системний взаємозв'язок кожної із запропонованих складових економічної безпеки і начодно демонструє вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, що відображають тенденції та результативність впливу кожної з них. Розроблено методичний підхід до оцінювання фінансової складової системи економічної безпеки будівельних підприємств і проведено моделювання фінансового рівня економічної безпеки діяльності будівельних підприємств, який базується на комплексній оцінці ліквідності, рентабельності та фінансової стійкості залежно від авансів, одержаних підприємством; а також обґрунтовано критичні значення фінансового рівня економічної безпеки діяльності будівельних підприємств. Запропонований методичний підхід надає можливість оцінити подальші можливості зростання та сталого функціонування, розробити тактику і стратегію розвитку, передбачити й уникнути негативних впливів фінансових криз, нових загроз і небезпек. Обґрунтовано комплекс заходів з підвищення результативності функціонування системи економічної безпеки діяльності будівельних підприємств.

Шифр НБУВ: RA446975

5.У.553. Житлове будівництво в Україні у контексті урбаністичних та демографічних змін / І. І. Кичко // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 155-168. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Обґрунтовано, що перебіг урбаністичних процесів, високий рівень смертності, міграції, диференціації доходів населення України впливають на житлове будівництво, житлову сферу, адже чисельність жителів міст скорочується повільніше, ніж жителів невеликих міст, сіл та селищ за рахунок меншого рівня природного скорочення населення міст та міграційного приросту, стимулюючи попит на житло у містах. Мета дослідження — систематизація чинників взаємовпливу житлового будівництва, демографічних процесів, нерівномірності заселення територій в Україні та обґрунтування коригуючих заходів житлової політики щодо запобігання негативних наслідків урбанізації. Побудовано схему впливу процесів урбанізації, природного приросту населення, задоволення потреби в житлі на житлове будівництво. Зроблено висновок, що при зниженні доходів населення зменшується обсяг продажу замських будинків, у новобудовах більшим попитом починають користуватись квартири-студії, та однокімнатні квартири. У процесі використання методу анкетування обґрунтовано, що рівень задоволення потреб (у тому числі потреб у житлі) у сільській місцевості значно менший, ніж в місті. Визначено, що забезпечення потреби в житлі передбачає вирішення таких завдань: нарощування обсягів житлового будівництва, скорочення аварійного житлового фонду, проведення якісного капітального ремонту житла, розвиток ринку іпотеки та ринку оренди житла тощо. Запропоновані заходи стимулювання

житлового будівництва та ремонту житла розглядаються як коригувальний чинник вирівнювання заселення територій в Україні з метою зниження екологічного навантаження на мегаполіси, міста, а також вирівнювання рівня щільності мешкання населення в Україні. Аргументовано, що у межах програми соціальної відповідальності будівельного бізнесу доцільно стимулювати на рівні держави будівельні компанії ремонтувати аварійне житло із встановленням нормативів окремо для сільських та міських територій з активним використанням організаційно-правових, фінансових інструментів державного стимулювання, надання державою субсидій забудовникам, які реалізують проекти розвитку міських та сільських територій на відшкодування понесених витрат із ремонту, перепрофілювання аварійного житлового фонду.

Шифр НБУВ: Ж25188

5.У.554. Імперативи сталого розвитку в системі забезпечення стратегічної конкурентоспроможності будівельних підприємств: теорія, методологія, практика: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. Ю. Беленкова; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 43 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено концептуальний підхід до формування системи управління перманентним розвитком будівельного підприємства (БП), який враховує основні чинники стратегічної конкурентоспроможності (СК), гнучкий характер взаємодії між ними та дає змогу ідентифікувати стан ринку. Запропоновано підхід, що сприяє точнішій ідентифікації взаємозв'язків та закономірностей у процесах формування СК БП, оскільки визначає ринкові вимоги учасників інвестиційно-будівельного процесу рушієм впровадження цілей сталого розвитку, ґрунтується на основі поєднання тріади «потенціал сталого розвитку ринку — потенціал сталого розвитку БП — спроможність сталого розвитку» та передбачає оцінювання здатності до підвищення СК БП, завдяки поєднанню модифікованої «золотої» пропорції зростання та уточненого урахуванням міри впевненості, коефіцієнта ефективності. Розроблено методологічний базис оцінювання рівня здатності девелоперського підприємства до збереження конкурентоспроможності, що об'єднує два напрями вимірювання: економічну стійкість та комерційно-репутаційну складову розвитку за допомогою алгоритмів нечіткого логічного висновку. Встановлено, що методологічний базис забезпечує своєчасне узгодження змісту, етапів та очікуваних результатів формування СК БП, надає змогу підвищити рівень точності показників конкурентоспроможності, розробити низку додаткових уточнювальних параметрів у межах бізнес-системи, що досягається застосуванням правил лінгвістичного та нечіткого висновку, одержаних за допомогою нейро-гібридної мережі.

Шифр НБУВ: РА446918

5.У.555. Теоретико-методологічні засади трансформації систем управління будівельними підприємствами в умовах цифровізації економіки: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Х. М. Чуприна; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 45 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено розробці методологічного базису, методичного забезпечення та прикладного інструментарію цифрового адміністрування операційної діяльності, розвитком і трансформаціями систем управління будівельними підприємствами. Результати роботи надають у сукупності сучасну методологічну систему управління трансформаційними процесами будівельних підприємств в умовах цифровізації економіки. Методологію реалізовано в науково-прикладному інструментарію прийняття рішень щодо змісту, засобів, діагностичних індикаторів та очікуваного результату трансформації операційної системи й організаційної структури управління будівельного підприємства, яке здійснює та коригує свою діяльність у складно-структурованому мультипроектному операційному полі. Обґрунтовано концептуальні засади оновлення бізнес-процесів, системи управління для будівельного підприємства на ґрунті цифровізації (цифрового адміністрування), що позиціонуються як засіб досягнення підприємством конкурентних переваг у мультипроектному полі будівельного девелопменту. Зазначено, що запроваджена методологія цифрового адміністрування діяльністю підприємств стейкхолдерів будівництва сполучає сучасні засади стратегічного й операційного менеджменту підприємств із «хмарними» та BIM-технологіями, прикладними втіленнями функціонально-економічної діагностики, вартісно-орієнтованого менеджменту, об'єктно-функціонального та процесно-структурного реінжинірингу, з метою їх інтегрованого використання для здійснення якісних трансформацій управлінських систем підприємства та мікросередовища проєктів девелопменту. Обґрунтовано науково-прикладну платформу розвитку будівельного підприємства у вигляді економіко-управлінського інструментарію цифрового адміністрування діяльністю будівельних підприємств — стейкхолдерів (БП-С), що інтегрує наступні підсистеми, за допомогою яких здійснюється адміністрування окремих змістовно-функціональних етапів здійснення трансформацій будівельних підприємств в умовах цифровізації: складання заходів протидії опору змін; складання інтегрованого стратегічного плану «цифрових трансформацій»; формування та вибір альтернатив бюджету заходів «цифрових трансформацій»; впровадження плану цифрових

трансформацій БП-С, його поточне коригування та підведення стратегічних підсумків. Із використанням інструментарію у форматі цільових трансформацій здійснюється об'єктно-цільовий реінжиніринг систем управління будівельних підприємств, щодо якого визначено наступні ключові етапи: аналіз готовності підприємства до цифрових трансформацій, що передбачає, зокрема, оцінку організаційно-методологічної готовності підприємства — рівень зрілості, функціональних та управлінських компетенцій; вияв найбільш проблемних «блоків» операційної системи БП-С, у яких можна реалізувати стратегію «швидких перемог» із точки зору демонстрації можливостей цифровізації. У таких зонах концентруються переважні ресурси та зусилля менеджменту підприємства як економічні, технічні, так і інтелектуальні. Ці зони в ролі «пілотних майданчиків прориву» нададуть підстави оцінити в подальшому ефективність, складність і нагальність цифровізації як «проєкту цільового реінжинірингу прориву в адмініструванні підприємством та в його економіці в мультипроектному середовищі будівництва». Результати дослідження інтегровано в комплекс прикладних програм (КПП) «Адміністрування проєктом цифрових трансформацій БП-С», який надає формалізований аналітичний супровід і візуалізацію змісту циклу цифрових трансформацій БП-С, підсистеми якого визначають: віхи проєкту цифрових трансформацій, склад і структуру ресурсів, необхідну міру управлінської зрілості та компетенцій. Для адміністрування змістом процесів оновлення БП-С створено спеціальну графо-аналітичну модель, що має властивості мережевих, нейронних та УВМ-моделей, яка організовує цикл цифрових трансформацій БП-С за окремими етапами, структуруючи характеристики виконання етапів за двома доменами: «фінансово-економічний домен» і «виконавчо-адміністративний домен». Засвідчено, що впровадження КПП у практику реалізації проєктів цифрових трансформацій надало змогу використати запроваджену методологію та інструментарій для досягнення підприємствами на ґрунті цифровізації низки конкурентних переваг: впровадження управлінських і продуктово-логістичних технологій; стратегічної проорієнтації на оновлену систему цінностей підприємства; зростання якості регулювання економічних взаємовідносин БП-С із діловими контрагентами в мультипроектному полі, поліпшення іміджу БП-С і синергічне розширення інноваційних можливостей підприємства.

Шифр НБУВ: РА446652

Економіка сільського господарства

5.У.556. Організаційно-економічні засади розвитку особистих селянських господарств в умовах ринкових трансформацій: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Дмитрик; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проведено комплексне дослідження теоретичних засад становлення та розвитку особистих селянських господарств (ОСГ) України з обґрунтуванням концептуального підходу до розгляду цієї категорії за її змістом і формою. Теоретично доведено й емпірично підтверджено, що одним з основних чинників функціонування соціальної кооперації у процесі виробництва та розподілу сільськогосподарської продукції в ОСГ є прояв характерних особливостей сільської громади як засобу захисту соціально-економічних інтересів сільської громади в період прояву деструктивних явищ у житті суспільства. На підставі аналізу сучасного розвитку ОСГ виявлено основні тенденції у виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції. Визначено основні причини гальмування процесу трансформації ОСГ у суб'єкти підприємницької діяльності в сфері агробізнесу та запропоновано шляхи їх усунення. Розглянуто можливі шляхи поліпшення функціонування ОСГ, які передбачають використання прямих і непрямих методів державної підтримки. Визначено прогноз подальшого функціонування ОСГ на період до 2025 р.

Шифр НБУВ: РА446957

5.У.557. Основи сільськогосподарського виробництва та аграрної економіки: навч.-метод. посіб. / В. І. Тригуб, М. Й. Тортик; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2021. — 110 с. — укр.

Охарактеризовано фактори родючості ґрунтів в інтенсивному землеробстві. Розкрито наукові основи механічного обробітку ґрунту, особливості вивчення малорічних і багаторічних бур'янів з використанням гербарію. Подано інформацію про сівозміни у землеробстві України, специфіку складання схем багатопільних і короткопільних польових, кормових і спеціальних сівозмін, системи землеробства у різних природних зонах. Розглянуто інфраструктуру сільського господарства.

Шифр НБУВ: Ва853689

5.У.558. Перспективи розвитку земельних відносин фермерських господарств в умовах децентралізації публічної влади в Україні: монографія / І. В. Зубар, О. І. Яременко, Ю. В. Онищук; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця: Рогальська І. О., 2021. — 247 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 212-228. — укр.

Увагу приділено дослідженню теоретико-категоріального змісту землі як об'єкта державного управління в умовах ринкових відносин і децентралізації публічної влади. Розкрито теоретико-методичні основи земельних ресурсів у ракурсі його сталого використання. Визначено дефініції «ринок земель сільськогосподарського призначення» й «обіг земель сільськогосподарського призначення». Узагальнено означення «фермерський уклад». Вивчено теоретичні дилеми публічного управління сталим розвитком земельних відносин з метою узагальнення основних принципів підвищення результативності землекористування фермерських господарств та його оцінки. Проаналізовано структурні зміни сільськогосподарських угідь Вінниччини. Проведено детальний аналіз особливостей державного управління у сфері розподілу земельного фонду та основних трендів у розрізі етапів становлення фермерського укладу на теренах області. Змодельовано кон'юнктуру майбутньої моделі ринку земель сільськогосподарського призначення в сучасних умовах децентралізації, що передбачає визначення попиту та потенційної пропозиції, ставлення селян і фермерів до процесу ринкового обігу земель. Зазначено, що об'єктивність виявлених проблем у механізмах державного регулювання земельних відносин та функціонуванні фермерських господарств надала підґрунтя до внесення пропозицій їх вирішення завдяки моделі кооперації, яка базується на узагальненнях від проаналізованого зарубіжного досвіду та вітчизняної логічної практики.

Шифр НБУВ: ВА854214

Економіка сільського господарства у цілому

5.У.559. Вплив пандемії COVID-19 на розвиток аграрного сектору й продовольчу безпеку держави: монографія / О. В. Ходаківська, М. І. Пугачов, Н. І. Патица, О. Г. Шпикуляк, О. М. Могилянський, Л. Д. Тулуш, О. Ю. Грищенко, М. В. Крушельницький; Національна академія аграрних наук України, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ: Нац. наук. центр «Ін-т аграр. економіки», 2021. — 452 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 409-425. — укр.

Висвітлено науково-методичні основи оцінювання наслідків карантинних заходів і поширення пандемії COVID-19 для аграрного сектору економіки, агропродовольчих ринків і продовольчої безпеки держави. Розроблено структурно-логічну схему (алгоритм) оцінювання впливу карантинних заходів та поширення COVID-19 на розвиток і функціонування аграрного сектору України та гарантування продовольчої безпеки держави. Визначено, в ході експертного опитування, вагомість критеріїв впливу карантинних заходів і поширення COVID-19 на розвиток і функціонування аграрного сектору України та гарантування продовольчої безпеки держави.

Шифр НБУВ: ВА853976

5.У.560. Забезпечення енергетичної незалежності агропромислового комплексу на засадах сталого розвитку: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / І. В. Гончарук; Вінницький національний аграрний університет. — Вінниця, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційних й оцінних економічних засад забезпечення енергетичної незалежності агропромислового комплексу. Охарактеризовано еволюцію теоретичних засад і поглиблено розуміння змістового наповнення категорій «енергетична незалежність». Визначено роль відновлюваної енергетики у забезпеченні енергетичної незалежності аграрного сектору з урахуванням принципів «озеленення» економіки. Вибудовано методологічні засади формування енергетичної незалежності агропромислового комплексу на засадах сталого розвитку. Здійснено економічний аналіз сучасного стану енергозабезпечення та розраховано енергетичний потенціал аграрної галузі з метою формування її незалежності. Визначено роль структури посівних площ земель сільськогосподарського призначення в механізмі імплементації засад енергетичної незалежності та запропоновано спеціальну сівовміну енергетичних культур для виробництва біопалив. Розроблено економіко-математичну модель оцінювання та прогнозування рівня енергетичної незалежності АПК та України в цілому на основі теорії нечіткої логіки. Здійснено стратегічні напрями формування енергетичної незалежності агропромислового комплексу на засадах сталого розвитку.

Шифр НБУВ: РА446537

5.У.561. Інвестування розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій: [монографія] / Ю. О. Лупенко, О. В. Захарчук, М. І. Кісіль, Т. В. Мацибора, В. В. Нечитайло, М. М. Кропивко, С. М. Ковальов, Д. І. Баранчук; ред.: О. В. Захарчук, М. І. Кісіль; Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». — Київ: ННЦ «ІАЕ», 2021. — 311 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 299-311. — укр.

Висвітлено теоретичні засади формування інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій. Запропоновано методичні підходи до обґрунтування

поточних, коротко- та довгострокових прогнозів капітальних інвестицій у сільське господарство. Наведено стратегічні напрями та пріоритети інвестицій у аграрному секторі економіки, методичні підходи до розроблення стратегії інвестиційного забезпечення соціально-економічного розвитку аграрного району й об'єднаної територіальної громади. Розглянуто наукові засади інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору економіки та сільських територій, іноземні інвестиції в аграрному секторі економіки, науково-методичні засади визначення інвестиційної привабливості регіонів, методичні підходи до оцінки ефективності інвестицій і напрямів її підвищення в аграрному секторі економіки.

Шифр НБУВ: ВА853982

5.У.562. Наукове забезпечення соціально-економічних і управлінських засад розвитку, правового регулювання, провайдингу екоінновацій та енергоефективних технологій в умовах глобалізації в аграрній і суміжних сферах: кол. монографія / Н. В. Баган, Є. В. Березницький, О. Г. Богославець, Н. О. Бойко, М. В. Вернигора, Н. В. Волкова, Л. В. Громоzdova, Т. А. Дейнека, Л. М. Демиденко, І. Л. Загребельна, І. О. Ілляшенко, Ю. П. Калужна, І. М. Каневська, Г. І. Кириченко, Ж. А. Кононенко, М. А. Крутько, В. П. Кустов, Г. М. Лайко, І. М. Лайко, Т. М. Лозинська, В. М. Маляревський, Х. З. Махмудов, І. Г. Миколенко, О. С. Михайлова, С. В. Міщенко, О. В. Олексієнко, С. В. Писаренко, Н. Ю. Процюк, А. В. Резник, Ю. В. Самойлик, М. В. Срібний, С. І. Страпчук, Н. К. Татару, С. М. Ткаченко, С. І. Туль, К. В. Черненко, Л. О. Чіп, Р. А. Шило, О. В. Шкунурій, І. О. Яснолоб; ред.: Ю. Самойлик; Полтавська державна аграрна академія. — Полтава: Укрпромторгсервіс, 2021. — 242 с.: рис., табл. — укр.

Наведено результати досліджень науковців і практиків на основі міжсекторального підходу щодо соціально-економічних і управлінських аспектів розвитку, правового регулювання, провайдингу екоінновацій та енергоефективних технологій в умовах глобалізації в аграрній і суміжних сферах. Висвітлено питання розвитку соціально-економічних систем і міжнародних економічних відносин під впливом глобалізації, глокалізації та пандемії COVID-19. Розглянуто підходи щодо управління, стратегії, правового регулювання та потенціалу соціально-економічного розвитку аграрної сфери, а також напрями формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання в умовах глобалізації, конкурентні позиції підприємства та фактори впливу на них, напрями забезпечення продовольчої безпеки на основі провайдингу екоінновацій. Приділено увагу особливостям використання енергоефективних технологій в аграрній та суміжних сферах і забезпечення енергонезалежності сільських територій, а також перспективи розвитку освітнього простору в системі соціально-економічних відносин під впливом глобалізації.

Шифр НБУВ: ВА854590

5.У.563. Структурно-функціональне забезпечення розвитку агропромислового комплексу в умовах глобалізації: теорія і методологія: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. П. Радченко; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні та науково-практичні засади структурно-функціонального забезпечення управління розвитком агропромислового комплексу (АПК) національної економіки. Доведено, що саме збалансований підхід до вибору оптимального рівня державного регулювання в АПК є передумовою подальшого забезпечення безперервного та динамічного зростання економічного та соціального аспектів та інше. Узагальнено теоретичні основи стратегії інноваційного розвитку АПК, визначено її особливості та напрями в аграрному секторі. Удосконалено категоріальний апарат, запропоновано методологічне забезпечення адаптивного розвитку АПК, яке передбачає комплексну трансформацію та модернізацію національного макроекономічного середовища в аграрному секторі. Розроблено концептуальні положення формування і реалізації структурної політики, обґрунтовано стратегічні орієнтири та стратегічні пріоритети розвитку АПК. Визначено загальносистемні закономірності та принципи функціонування розвитку соціально-економічних систем. Запропоновано та розроблено концептуальне бачення моделі подальшого розвитку земельних відносин в умовах впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища, обґрунтовано доцільність запровадження ринку сільськогосподарських земель, що надасть змогу консолідувати весь наявний потенціал аграрного сектору національної економіки та створить умови для подальшого його сталого розвитку.

Шифр НБУВ: РА446317

5.У.564. Трансформаційні перетворення економіки аграрного сектору України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Ю. В. Негода; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо трансформаційних перетворень (ТП) економіки аграрного сектору (АС) України. Систематизовано наукові погляди щодо ТП економічних систем, сформовано архітектоніку ТП і концептуальні засади їх дослідження. На

основі критичного аналізу та систематизації підходів до трактування суті ТП економіки розкрито напрями розвитку трансформаційних теорій, на їх підґрунті розроблено класифікацію видових проявів ТП економіки. Досліджено суть поняття «аграрний сектор», визначено складові ТП. Обґрунтовано елементи транзитивних змін економіки АС за складовими ТП. Поглиблено розуміння специфіки транзитивних змін власності на землю й інших об'єктів ТП економіки АС. Сформовано методологію дослідження процесу ТП економіки АС. Запропоновано та візуалізовано елементи науково-прескриптивної, концептуально-дескриптивної та процесуально-праксеологічної складових методології дослідження ТП. Визначено внесок АС у функціонування національної економіки України. Виокремлено ТП за етапами транзитивних змін економіки АС. Побудовано модель залежності валової продукції АС від виробничих факторів. Визначено пріоритетні напрями державного регулювання АС економіки. Вдосконалено підхід до прогнозування валової продукції АС України. Розроблено послідовність адаптації економіки АС до ТП. Побудовано механізм управління транзитивними змінами економіки АС в умовах трансформації.

Шифр НБУВ: РА445913

5.У.565. Економіко-математичне моделювання інноваційного процесу в агропромисловій галузі / Алиева Наила Рауф кызы // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 118-122. — Бібліогр.: 4 назв. — рус.

Современные научные исследования в агропромышленной сфере все чаще базируются на различных математических расчетах. На практике особую значимость приобретают именно экономико-математические модели. Особую ценность и распространение данные методы и подходы получили именно в производственной среде, но в современных условиях производственно-экономической деятельности все больше отраслевых хозяйствующих субъектов сталкивается с вопросами применения математических моделей с целью повышения эффективности управления инвестиционными ресурсами.

Шифр НБУВ: Ж25176

Див. також: 5.У.289

Земельні фонди та їх використання

5.У.566. Глобальний контекст лібералізації земельного ринку в Україні: можливості та ризики для сільського розвитку / В. Р. Сіденко // Економіка і прогнозування. — 2021. — № 3. — С. 7-32. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто глобальні чинники впливу на сільський розвиток в умовах лібералізації ринку землі сільськогосподарського призначення в Україні. Визначено вплив глобальних процесів та глобального капіталу на розвиток національних фермерських господарств, розподіл доходів та доступ до земельних ресурсів, процеси виробництва та справедливого розвитку. Доведено, що процеси глобалізації, зумовлюючи посилення концентрації агропродовольчого виробництва та бізнесу і збільшення ролі великих транснаціоналізованих корпорацій, спрямовані насамперед на експлуатацію вже наявних порівняльних переваг країни, а не їх нарощування, і зумовлюють становлення в багатьох приймаючих країнах моделі подвійної економіки, розщепленої в технологічному та соціально-економічному вимірах на якісно неоднорідні сектори. Зроблено висновок, що хоча глобальні чинники аграрного виробництва і можуть чинити умовно позитивний вплив в макроекономічному аспекті, домінування на ринку багатонаціональних (транснаціональних) компаній, великих компаній-експортерів та фінансово потужних суверенних фондів добробуту може створювати ризики та загрози витіснення з ринку для українського фермерства та призводити до блокування сталого розвитку сільських територій. При цьому відбуватиметься перетворення агросектора України на сировинну ланку глобальних ланцюгів виробництва продовольства, керованих великими транснаціоналізованими структурами, створення всередині економіки України своєрідного сировинного анклавного транснаціоналізованого виробництва. Стверджено, що в сучасному світовому господарстві, де відбуваються кардинальні трансформації та зростає невизначеність, земля ставатиме дедалі ціннішим активом, привабливим не лише для аграрних виробників, а й для земельних спекулянтів та загалом тих, хто намагається зберегти вартість своїх активів в умовах зростаючих глобальних ризиків. За таких умов інвестиції в землю зовсім не обов'язково сприятимуть розвитку аграрного виробництва, оскільки спекулятивний капітал в умовах поширення очікувань щодо тривалого та суттєвого підвищувального тренду цін на земельні ділянки братиме гору над виробничим аграрним капіталом. Загалом це може призвести до суттєвого зростання вартості сільськогосподарського виробництва і цін на продовольство. Доведено, що лібералізація земельного ринку зумовлює зростання ризиків переходу контролю над земельними ресурсами України до іноземців (суверенних фінансових фондів держав, провідних міжнародних корпорацій), зважаючи на їх кардинальне переважання за обсягом доступних фінансових ресурсів для придбання землі у порівнянні з тими, які мають резиденти України. Обґрунтовано комплекс

політичних заходів та інструментів національної політики, необхідних для мінімізації ризиків, пов'язаних із запровадженням в умовах глобалізації вільної купівлі-продажу землі сільськогосподарського призначення, що відповідають принципам регулювання Європейського Союзу. Підготовлено у межах наукового проекту «Просторова справедливість у землекористуванні для сталого розвитку сільських територій», який виконується відповідно до Постанови Президії НАН України від 23.12.2020 р. № 296 (державний реєстраційний № 0120U100816).

Шифр НБУВ: Ж23373

5.У.567. Економіко-екологічні засади збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Б. О. Сидорук; Національна академія аграрних наук України, Інститут аграрної економіки. — Київ, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні та науково-практичні засади збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення на різних рівнях управління, поглиблено методологію їх оцінки та методологічні підходи до визначення економічної ефективності землекористування. Проведено розрахунок екологічної й економічної ефективності використання земельних угідь, з'ясовано вплив екологічних процесів на розвитку системи землекористування. Удосконалено інституціонально-правове забезпечення регулювання ефективного землекористування, запропоновано складові в системі нормативно-правового забезпечення збалансованого землекористування.

Шифр НБУВ: РА445504

5.У.568. Кадастрова ідентифікація нерухомого майна / Ю. Кірічек, В. Грянник // Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 2. — С. 117-124. — Бібліогр.: 122 назв. — укр.

Зазначено, що влада, підприємства, громадяни особливо захищені в захисті своїх прав на нерухоме майно за рахунок державної реєстрації з належною ідентифікацією та у вільному одержанні актуальної інформації для раціонального розпорядження майном і його ефективного використання. Тому нерухомість є головним об'єктом кадастрового обліку в світі, тоді як в Україні головним об'єктом кадастру є земельні ділянки, складові нерухомості, а будівлі, споруди та інші земельні поліпшення, як і нерухоме майно, у класичному розумінні як земля разом із невід'ємно зв'язаними речами ще не входять до складу кадастру. Мета роботи — запропонувати метод кадастрової ідентифікації нерухомого майна. Методика наукових досліджень полягає у цілеспрямованому аналізі засобів ідентифікації нерухомого майна у кадастрово-реєстраційних системах (КРС), поширених у світі, та у розробленні нового методу ідентифікації майна, який одночасно є носієм інформації щодо базових кадастрових даних. Методологія системи кадастрової ідентифікації нерухомого майна застосовує системний підхід, основою якого є вивчення об'єктів дослідження як систем. Такий підхід надає змогу розглядати велику групу інформації щодо кадастрових об'єктів, зв'язків між ними та зведення їх у цілісну систему. На системний підхід спирається системний аналіз, покладений в основу обґрунтування вирішення складних проблем. Імітаційне моделювання системи кадастрової реєстрації нерухомого майна уможливило подання інформації щодо нерухомого майна як єдиного об'єкта, а також відомостей про всі об'єкти у його складі зі зв'язками між об'єктами системи типу «один до одного» та типу «один до багатьох» і «багато до багатьох». Виконано аналіз класифікаційних ознак нерухомості у КРС різних країн. Запропоновано метод ідентифікації нерухомого майна, у якому ідентифікаційний номер складається з закодованих даних щодо прав, обмежень, обмежень у користуванні, даних про якісні, кількісні характеристики та цінність об'єктів у складі нерухомого майна. Запропоновано метод кадастрової ідентифікації нерухомого майна на основі класифікації за базовими характеристиками кадастрового обліку та реєстрації. На практиці це забезпечить однозначну ідентифікацію об'єктів кадастру, що гарантує захист прав власності та миттєве одержання інформації щодо якісних, кількісних даних і цінності кожного об'єкта нерухомого майна для планування, раціонального управління нерухомістю, контролю використання земель, оподаткування нерухомості тощо.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.У.569. Науково-методологічні засади формування екологобезпечних аграрних землеволодінь і землекористувань: монографія / І. П. Купріянич. — Київ, 2021. — 379 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 327-366. — укр.

Розкрито сутність і значення екологобезпечного аграрного землекористування в сільському господарстві. Обґрунтовано концептуальні положення природно-адаптаційної парадигми формування екологобезпечних аграрних землеволодінь і землекористувань. Розроблено інституціональну модель гармонізації екологічних і економічних інтересів суб'єктів аграрного землекористування. Запропоновано методологічний підхід до організаційно-економічного забезпечення екологобезпечного аграрного землекористування. Удосконалено методичний підхід до оцінки рівня екологічної безпеки аграрного землекористування. Проаналізовано сучасний стан і виявлено основні проблеми землекористування в сільському господарстві України. Здійснено діагностику й

оцінено рівень екологічної безпеки аграрного землекористування в регіонах України. Удосконалено інструментарій організаційно-економічного механізму формування екологобезпечного аграрно-землекористування. Обґрунтовано напрями економічного стимулювання розвитку екологобезпечних аграрних землеводів і землекористувачів. Запропоновано науково-методичний підхід до моделювання розвитку екологобезпечного аграрного землекористування. Розроблено модель функціонування системи планування екологобезпечного використання й охорони сільськогосподарських земель.

Шифр НБУВ: ВА853810
Див. також: 5.У.433

Економіка сільськогосподарського підприємства

5.У.570. Аналітичне забезпечення капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі: монографія / Н. В. Сергеева, Н. М. Столярчук. — Київ: ННЦ «ІАЕ», 2021. — 263 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 191-214. — укр.

Досліджено еволюцію поняття «капітальні інвестиції» в сільськогосподарських підприємствах у системі бухгалтерського обліку. Удосконалено порядок формування та принципи відображення вартості капітальних інвестицій у звітності підприємств. Визначено вплив інституціонального забезпечення на стан і розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності. Оптимізовано бухгалтерський облік об'єктів капітальних інвестицій з метою підвищення точності й аналітичності облікової інформації. Запропоновано підходи до відображення в обліку основних власних джерел забезпечення капітальних інвестицій. Уточнено порядок оцінки й обліку капітальних інвестицій в сільськогосподарських підприємствах з урахуванням галузевих особливостей. Сформовано методологічні підходи щодо облікової політики капітальних інвестицій на сільськогосподарському підприємстві. Враховуючи галузеві особливості, доповнено методикою аналізу показників інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств. Обґрунтовано підходи для визначення потреби в капітальних інвестиціях на оновлення засобів виробництва.

Шифр НБУВ: ВА853983

5.У.571. Економічні засади управління інноваційними проектами підприємств аграрного сектора: теорія та практика: монографія / Л. Ю. Кучер; Харківський нац. аграр. ун-т імені В. В. Докучаєва. — Харків: Бровін О. В., 2021. — 638 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 573-638. — укр.

Із позицій системного підходу обґрунтовано теоретичний, методологічний і прикладний концепти управління інноваційними проектами аграрних підприємств. Сформовано сучасну парадигму та розроблено проект концепції розвитку управління інноваційними проектами в аграрному секторі економіки. Запропоновано концептуальний підхід до економічного управління інноваційними проектами аграрних підприємств. Розроблено й апробовано методологію оцінювання готовності аграрних підприємств до впровадження інноваційних проектів та управління ними. Розвинуто методологічні засади оцінювання ефективності управління інноваційними проектами. Проаналізовано стан і проблеми впровадження інноваційних проектів та управління ними в аграрних підприємствах України. Запропоновано науково-методичні засади розробки бізнес-плану інноваційного проекту й оцінювання його економічної ефективності. Розроблено концептуальні засади фінансового, інституційного та кадрового забезпечення ефективного управління інноваційними проектами підприємств аграрного сектора.

Шифр НБУВ: ВА853740

5.У.572. Інституційне забезпечення розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств в умовах євроінтеграції: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. О. Білянський; Подільський держ. аграр.-техн. ун-т. — Київ, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Систематизовано наукові підходи та індикатори виміру інституційних характеристик зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) аграрних підприємств (АП). Визначено та проаналізовано інституційні фактори впливу на ЗЕД АП, що зумовлюють структурні перерозподіли та географічну диверсифікацію експорту аграрно-продовольчої продукції з України. Проведено аналіз системи інституційного забезпечення ЗЕД АП України. Розкрито особливості експортно-імпорتنних операцій вітчизняних АП на європейському векторі діяльності. Здійснено оцінювання результативності інституційного забезпечення євроінтеграційних процесів у ЗЕД на експортному потенціалі вітчизняних АП в умовах євроінтеграції. Визначено внутрішні і зовнішні чинники, що впливають на ефективність ЗЕД аграрно-продовольчого сектору. Побудовано факторну модель оцінки експортного потенціалу підприємства інституційний механізм забезпечення конкурентоздатності АП на європейському ринку. Представлено пріоритетні напрями розвитку ЗЕД АП на європейському векторі.

Шифр НБУВ: РА446838

5.У.573. Механізми розвитку управлінського персоналу підприємств агропромислового виробництва: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л. С. Харчевнікова; Полтавська держав-

на аграрна академія. — Полтава, 2021. — 20, [4] с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретично-методичні та прикладні засади управління розвитком управлінського персоналу аграрних підприємств. Ідентифіковано сутнісно-змістовні характеристики розвитку управлінського персоналу в системі його менеджменту. Обґрунтовано теоретичні засади застосування засобів функціональної підготовки управлінського персоналу в системі його розвитку. Визначено методичні засади організації й оцінювання ефективності використання управлінського персоналу підприємства агропромислового виробництва. Виявлено тенденції розвитку і використання систем та інструментів розвитку управлінського персоналу суб'єктами економічних відносин. Окреслено особливості формування систем розвитку управлінського персоналу, його функціональної підготовки та трансформації пропозицій на ринку освітніх послуг. Ідентифіковано організаційні засади інтегрування інструментів розвитку управлінського персоналу в менеджмент підприємств агропромислового виробництва. Обґрунтовано архітектоніку механізму розвитку управлінського персоналу в системі менеджменту підприємства. Визначено пріоритетні напрями розвитку управлінського персоналу в сучасних умовах. Ідентифіковано прогресивні та інноваційні організаційні рішення у сфері провадження інструментарію розвитку управлінського персоналу підприємств. Обґрунтовано концептуальні засади побудови та функціонування механізму функціональної підготовки управлінського персоналу, інтегрованого в систему менеджменту підприємства, які передбачають застосування засобів ідентифікації розбіжностей у потребах менеджменту та компетентності кадрів управління з огляду на вирішення завдань розвитку підприємства з подальшим усуненням цих розбіжностей за рахунок використання інструментарію функціональної підготовки, підвищення професійності управлінського персоналу, створення умов для кар'єрного зростання вмотивованого персоналу управління, а також здійснення контролю економічної ефективності перелічених заходів та основної діяльності підприємства.

Шифр НБУВ: РА450959

5.У.574. Розвиток підприємств аграрного сектору на засадах гармонізації інноваційних процесів: теорія і практика: монографія / С. Ю. Соколюк; Уманський нац. ун-т садівництва. — Умань: Сочинський М. М., 2019. — 374 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 303-348. — укр.

Висвітлено основні засади гармонізації інноваційної діяльності підприємств аграрного сектора. Розроблено методичні підходи до формування та реалізації стратегії їх гармонійного інноваційного розвитку. Досліджено організаційно-економічні аспекти державного регулювання та підтримки інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора. Запропоновано траєкторію поглиблення інноваційної доктрини гармонійного розвитку аграрного сектора. Здійснено кластерний аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств у його складі.

Шифр НБУВ: ВА855305

5.У.575. Теоретико-методологічні засади посилення конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств в умовах сталого розвитку сільських територій України: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / М. В. Поленкова; Заклад вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права». — Львів, 2021. — 40 с.: табл., рис. — укр.

Розроблено новий концептуальний підхід до вирішення актуальної проблеми наукового обґрунтування теоретико-методологічних засад та розробки практичних рекомендацій щодо посилення конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств за умов сталого розвитку сільських територій України. Обґрунтовано методологічні основи дослідження можливостей щодо зміцнення конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств за умов сталого розвитку сільських територій як послідовне застосування методів оцінювання та виявлення відповідних критеріїв та індикаторів щодо виокремлення спільних територіальних ознак для функціонування підприємств аграрного сектора України; відбору сільськогосподарських підприємств; розрахунку інтегральних показників сталого розвитку регіонів; визначення впливу сталого розвитку регіонів на конкурентні позиції сільськогосподарських підприємств; встановлення взаємозв'язків між економічною, екологічною, соціальною стійкістю регіонів і розвитком сільських територій України. Розроблено комплексну модель залежності конкурентних позицій сільськогосподарських підприємств від впливу сталого розвитку, яка надає змогу встановити діапазони значень впливу економічної, екологічної та соціальної стійкості регіону як ключових компонент агрегованих показників їх сталого розвитку, на розраховані індикатори ринкової та фінансової потужності відібраних аграрних компаній, розрахувати рівні їх прогнозованих значень. Запропоновано оптимізаційну модель оцінювання взаємозв'язку між розвитком сільських територій і сталим розвитком регіонів.

Шифр НБУВ: РА449095

5.У.576. Управління розвитком логістичних систем аграрних підприємств: монографія / Н. П. Резнік, Ю. Г. Гаврилук; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: НУБіП України, 2022. — 215 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 198-215. — укр.

Розкрито суть, складові, функції та глобальні завдання логістики. Викладено й обгрунтовано доцільність управління розвитком логістичних систем, зокрема, та логістичного менеджменту, в цілому. Висвітлено й проаналізовано різні аспекти організації та оцінки логістичної діяльності. Зосереджено увагу на основних питаннях аграрної логістики, матеріально-технічного постачання, закупівельної логістики, управління запасами, управління ланцюгами постачання, вивчення матеріальних потоків, якості клієнтського сервісу.

Шифр НБУВ: BA854814

5.У.577. Development of management mechanisms and implementation of social responsibility of agricultural enterprises and corporations / М. Іhnatenko, І. Romaniuk // Екон. вісн. ун-ту / Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 57-64. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Досліджено теоретичні засади та практичні пропозиції щодо удосконалення механізмів управління та здійснення соціальної відповідальності (СВ) на рівні аграрних підприємств, корпорацій (КСВ) та інших суб'єктів агробізнесу й аграрного господарювання загалом. Мета роботи — обгрунтування механізмів управління та здійснення СВ аграрних підприємств і корпорацій з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформатизації, інновацій та конкурентного середовища у практичній діяльності. Методологічною основою дослідження є історичний, монографічний, системно-структурний аналіз і синтез, статистико-економічні та проблемно-цільові засади. Основними результатами роботи є обгрунтування теоретичних аспектів й розроблення практичних пропозицій щодо удосконалення механізмів управління та здійснення СВ на рівні аграрних підприємств, корпорацій (КСВ) та інших суб'єктів агробізнесу й аграрного господарювання загалом. Визначено, що вони знаменують собою поєднання взаємопов'язаних складників, — інституційного, організаційно- й фінансово-економічного, стимулювання і мотивації, виділення які в окремі системи можна досить умовно. При цьому СВ беззаперечно має бути присутня як постійний чинник аграрного господарювання як своєрідна подяка бізнесу за економічні вигоди у вигляді вирішення соціальних та екологічних проблем. Тому механізми її здійснення та управління нею мають бути націлені на кінцевий результат: не тільки збільшення обсягів СВ, але й покращання репутації аграрних підприємств, зміцнення іміджу і на цій основі, — прибутковості. В основу використання механізмів СВ має бути покладений бізнес-процесний підхід. Також треба враховувати підвищену роль у здійсненні СВ та управління нею інформації й інформатизації та оцифрування діяльності. Саме вони сприяють не тільки її програмуванню й ефективному управлінню, але й контролю за фінансовими й іншими ресурсами забезпечення. У навчальних закладах вищої освіти, в управлінні персоналу аграрних підприємств, корпорацій. Висновки: структура інтегрованого механізму містить загальну інформацію про формування СВ суб'єктів господарювання. Вона має вигляд взаємопов'язаних блоків, в основу виділення яких покладено бізнес-процесну концепцію прийняття управлінських та господарських рішень, спрямованих на розробку та вибір найкращого із можливих альтернативних варіантів вирішення конкретної проблеми.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.578. Marketing analysis of sales channels of organic products / І. Chychkalo-Kondratska, І. Novytska, D. Kondratska // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 55-60. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

На сучасному етапі розвитку ринку органічної продукції забезпечення її ефективного збуту набуває особливого значення. Саме вдосконалення збуту органічної продукції серед виробників у регіонах та ефективна організація обміну й товарного обігу, оптимальна їх територіальна організація є найважливішими чинниками стабілізації органічного виробництва та важливою передумовою насичення продовольчого ринку країни, джерелом задоволення щоденних потреб населення у споживанні екологічно чистих продуктів харчування. Основу дослідження становлять фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці українських і зарубіжних учених з питань вдосконалення збуту органічної продукції. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання, сучасні концепції організації та управління каналами збуту органічної продукції, загальнонаукові прийоми і методи, зокрема: абстрактно-логічний; історико-економічний; статистико-економічний; системно-структурний. У роботі використано системний підхід, який полягає у комплексному дослідженні каналів збуту органічної продукції. Розглянуто різноманітні джерела збуту органічної продукції, їхні переваги та недоліки. Наведено розподіл різних каналів збуту органічної продукції в розвинутих європейських країнах. Придлено увагу мотиваційним факторам здійснення купівлі органічної продукції у різних точках продажу й запропоновано впровадження конкретних маркетингових заходів для суб'єктів агропродовольчої системи на ринку органічних продуктів.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.558

5.У.579. Економічні засади виробництва нішевих сільськогосподарських культур: [колект.] монографія / С. М. Рогач, Т. В. Мірзоева, О. А. Томашевська, Л. М. Степасюк; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 656 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 605-625. — укр.

Розкрито господарське значення нішевих сільськогосподарських культур. Висвітлено теоретичні основи формування лікарського рослинництва як перспективного напрямку нішевого виробництва. Здійснено детальний аналіз сучасного стану та динаміки розвитку виробництва нішевих сільськогосподарських культур. Проведено діагностику аналізу рівня та динаміки виробництва досліджуваних культур у світі в розрізі країн-виробників, а також основних їх експортерів та імпортерів. Представлено спробу обгрунтувати стратегічні напрями виробництва нішевих культур. Увагу приділено моделюванню структури сівозмін із введенням лікарських рослин.

Шифр НБУВ: BA853738

5.У.580. Модернізація хмелярських підприємств України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. О. Гренко; НААН України, «Інститут аграрної економіки», національний науковий центр. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Визначено основні напрями стратегічного розвитку хмелярських підприємств за рахунок модернізації їх виробничих ресурсів, технологій, системи організації праці й управління виробництвом, системи маркетингових заходів. Запропоновано шляхи реалізації модернізаційної стратегії, що полягають у залученні інвестицій за рахунок не лише хмелярів, але і пивоварних, фармацевтичних, косметичних підприємств, державних і комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ. Представлено основні шляхи підвищення економічної ефективності хмелярських підприємств за рахунок модернізації усіх складових їх господарської діяльності.

Шифр НБУВ: PA445503

5.У.581. Організаційно-економічні засади розвитку рослинництва в особистих селянських господарствах: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. В. Іщенко; Вінницький нац. аграр. ун-т. — Вінниця, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Запропоновано авторське визначення категорії «особисте селянське господарство» (ОСГ) і виокремлено його основні відмінності: діяльність включає виробництво, переробку та реалізацію продукції; прояв соціальних і антикризових аспектів функціонування. Обгрунтовано доцільність створення інформаційно-аналітичної системи «Електронна погосподарська книга». Виявлено домінуючу стратегію виживання домогосподарств за рахунок натуральних надходжень продуктів харчування з ОСГ, що є свідченням низького рівня доходів їх членів. Ідентифіковано сприятливі умови для розвитку ОСГ, а саме: зняття обмежень на участь ОСГ у тендерах із закупівлі сільськогосподарської продукції для закладів харчування бюджетних установ; повернення статусу безробітного жителю села з площею землекористування до 0,6 га.

Шифр НБУВ: PA446960

5.У.582. Підвищення ефективності виробництва продукції свинарства у сільськогосподарських підприємствах: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / А. В. Підгорний; Вінницький нац. аграр. ун-т. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Поглиблено теоретичні, методичні та практичні засади підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств з виробництва продукції свинарства. За авторським підходом, ефективність виробництва продукції свинарства — це комплексне поняття, яке характеризує вплив різних факторів і визначається на основі системи натуральних і вартісних показників, а також показника частки ринку. Встановлено, що майже 90 % поголів'я свиней сконцентровано в середніх і великих сільськогосподарських підприємствах, у яких темпи зменшення поголів'я свиней є нижчими, ніж у малих сільськогосподарських підприємств і вищими, ніж у великих. Розроблені прогнози розвитку свинарства у сільськогосподарських підприємствах надають підстави для висновку про реальність витіснення дрібних товаровиробників свинини з ринку, що, відповідно, підвищить рівень його концентрації та монополізації й вимагає створення сприятливих умов для розвитку свинарства у різних за розмірами господарствах. Доведено, що розвиток виробничої вертикальної кооперації та інтеграції у свинарстві потребує розширення сфери застосування трансфертних цін, які сприяють удосконаленню економічних умов і паритетності відносин.

Шифр НБУВ: PA446958

5.У.583. Формування експортного потенціалу підприємств зернової галузі: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. Ю. Чернявський; Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. — Мелітополь, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто суть економічної категорії «експортний потенціал» з урахуванням особливостей функціонування підприємств зернової галузі. Обрунтовано теоретичні підходи щодо визначення

ролі підприємства у системі міжнародної економічної діяльності з урахуванням концептуальних положень теорій і моделей міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією. Узагальнено методичні засади, що характеризують рівень використання експортного потенціалу підприємств зернової галузі. Досліджено тенденції розвитку світового ринку зернових культур і проаналізувати конкурентні позиції України на міжнародних ринках пшениці, ячменю та кукурудзи. Здійснено діагностику сучасного стану функціонування підприємств зернової галузі України. Удосконалено організаційно-економічні засади формування експортного потенціалу підприємств зернової галузі з урахуванням динаміки зміни індексів відносних конкурентних переваг зерна кукурудзи на світовому ринку. Здійснено оцінку експортного потенціалу підприємств зернової галузі. Запропоновано перспективні напрями нарощування обсягів виробництва кукурудзи в Україні та підвищення експортного потенціалу підприємств зернової галузі. Розроблено концептуальну модель стратегії розвитку та комплекс стратегій для вітчизняних підприємств зернової галузі, які спеціалізуються на вирощуванні кукурудзи на зерно. Здійснено прогнозування експортного потенціалу підприємств зернової галузі України з урахуванням рівня розвитку вітчизняної селекції на середньотермівову перспективу.

Шифр НБУВ: RA446124

5.У.584. Формування та розвиток експортного потенціалу підприємств зернової галузі: монографія / І. Ю. Чернявський; ред.: Р. І. Буряк; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: ННЦ «ІАЕ», 2021. — 292 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 255-273. — укр.

Розкрито суть експортного потенціалу підприємств зернової галузі як існуючої або потенційної спроможності підприємства, що визначається сукупністю його виробничого, фінансового, кадрового та маркетингового потенціалів під впливом мікро- та макрофакторів бізнес-середовища здійснювати успішну маркетингову діяльність на світовому ринку агропродовольчої продукції. Обґрунтовано тенденції розвитку вітчизняного виробництва зерна, проаналізовано особливості організації українського експорту зерна кукурудзи. На основі кореляційно-регресійного аналізу встановлено залежність обсягу експорту від таких факторів: експортна ціна зерна кукурудзи, експортна ціна зерна пшениці та, відповідно, обсяги експорту зерна кукурудзи та пшениці Україною, співвідношення світової ціни на дані види зерна до внутрішньої ціни; валові збори зерна в Україні.

Шифр НБУВ: BA853980

Економіка лісового господарства. Економіка лісоексплуатації

5.У.585. Аналітичне забезпечення управління діяльністю лісогосподарських підприємств: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.09 / І. М. Мельник; «Житомирська політехніка», держ. ун-т. — Житомир, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Представлено наукове дослідження, що розкриває напрями розвитку теоретичних та удосконалення організаційно-методичних положень економічного аналізу діяльності лісогосподарських підприємств (ЛПП). Здійснено оцінку сучасного стану лісового господарств (ЛГ) в Україні. Удосконалено теоретичні положення аналітичного забезпечення управління підприємствами ЛГ. Обґрунтовано специфіку діяльності ЛПП як об'єкта економічного аналізу з позицій: галузевих виробничих особливостей та державного управління лісогосподарською галуззю в Україні. Розроблено структуру системи економічного аналізу діяльності ЛПП. Обґрунтовано особливості формування інформаційного забезпечення діяльності ЛПП. Удосконалено методику економічного аналізу собівартості лісогосподарської продукції. Розроблено методичні положення економічного аналізу економічної та екологічної ефективності діяльності підприємств ЛГ.

Шифр НБУВ: RA446863

Економіка транспорту

5.У.586. Вплив стратегічного управління безпекою авіаційного транспорту на стабільний розвиток національної економіки: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Д. О. Бугайко; НАН України, Інститут економіки промисловості. — Київ, 2021. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливу науково-прикладну проблему розроблення теоретико-методологічних засад стратегічного управління безпекою авіаційного транспорту в умовах сталого розвитку національної економіки. Розроблено організаційно-економічний механізм взаємодії цілей сталого розвитку зі стратегічним управлінням безпекою сталого розвитку авіаційного транспорту через управлінські, функціональні та інформаційні зв'язки з підсистемами сталого розвитку та безпеки різних ієрархічних рівнів, що визначає місце та роль безпеки авіації в забезпеченні фундаментальних національних інтересів — сталого розвитку національ-

ної економіки. Для реалізації стратегічного управління системою авіаційного транспорту застосовано концепцію сталого розвитку, яка містить етапи ідентифікації шляхом інтегрального оцінювання в безпечовому вимірі, а також стратегування. Розроблено багатфакторну ієрархічну модель опису рівня безпеки авіаційного транспорту на основі системного підходу в контексті сталого розвитку, що поєднує економічну, технологічну, соціальну й екологічну складові. Представлено 7 складових та 29 індикаторів з урахуванням «тіньових», без яких визначення поточного стану буде неповним. Запропоновано концепцію національного управління ризиками авіаційного транспорту, яка містить: класифікацію основних загроз авіаційного транспорту; формування переліку загроз за критерієм відхилення від точки сталого розвитку; визначення вагомості впливу загроз за коефіцієнтом еластичності; оцінювання вразливості системи авіаційного транспорту України; визначення найбільш серйозних негативних наслідків; використання інструментарію випереджаючого управління ризиками для протидії їм. Стратегування включає цілепокладання, побудову бажаної траєкторії розвитку та композицію інтегральних індексів із використанням методів адаптивного регулювання з теорії управління. Розроблено три сценарії розвитку авіаційного транспорту України: реалістичний — 3,8 %, оптимістичний — 7,0 % та збалансований стабільний розвиток — 11,7 % приросту ВДВ із науковим обґрунтуванням кількісних значень індикаторів та ключових макропоказників, забезпечення яких гарантує бажану траєкторію сталого розвитку, а моніторинг їх виконання визначає ефективність політики уряду.

Шифр НБУВ: RA449423

5.У.587. Методологічні засади управління економічною безпекою діяльності авіакомпаній України: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.04 / Е. І. Данілова; Одеський нац. політехн. ун-т. — Одеса, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методологічне підґрунтя, науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо управління системою економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Уточнено суть базових понять економічної безпеки. Розроблено класифікацію загроз, небезпек та ризиків діяльності. Узагальнено атрибутивні ознаки понять «система економічної безпеки» та «управління економічною безпекою діяльності». Узагальнено існуючі наукові підходи до управління та розроблено концептуальні засади системного підходу. Розроблено методологічний базис процесів формування системи економічної безпеки та процесів управління економічною безпекою діяльності авіакомпаній. Систематизовано сукупність ризиків діяльності авіакомпаній та здійснено функціональний опис системи економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Запропоновано й обґрунтовано методологічні засади програмно-цільового підходу до управління системою економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Запропоновано та науково обґрунтовано теоретико-методологічний базис планування економічної безпеки діяльності підприємства. Розроблено методологію системного підходу до інтегрованого планування економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Визначено місце ризику в економічній безпеці та сформовано методологічний базис ризик-орієнтованого управління економічною безпекою діяльності авіакомпаній. Визначено економічну сутність агрегованих системних компонент економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Розроблено теоретико-методологічний підхід до ідентифікації стану економічної безпеки реалізації економічних інтересів учасників взаємовідносин авіакомпаній та зацікавлених осіб. Розроблено методичний підхід до ідентифікації факторів ризиків та критичної небезпеки в діяльності авіакомпаній. Узагальнено існуючі методи оцінювання економічної безпеки та удосконалено методичний підхід до порівняльного оцінювання системоутворюючих компонент економічної безпеки діяльності авіакомпаній. Розроблено методичне забезпечення аналітичних процедур з оцінювання управління економічною безпекою діяльності авіакомпаній. Узагальнено форми організації економічної безпеки діяльності авіакомпаній та розроблено організаційне забезпечення управління економічною безпекою діяльності на засадах системного підходу.

Шифр НБУВ: RA446197

5.У.588. Механізм використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту на ринку вантажних перевезень: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. П. Лучникова; держ. ун-т інфраструктури та технологій. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення та практичні рекомендації щодо підвищення ефективності використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту на ринку вантажних перевезень. Поглиблено теоретичний базис ефективного використання транзитного потенціалу з вантажних перевезень. Оцінено сучасний стан використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту. Визначено передумови вдосконалення механізму використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту на ринку вантажних перевезень. Сформовано концептуальні основи ефективного використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту України на ринку вантажних перевезень. Удосконалено механізм використання транзитного потенціалу

підприємствами залізничного транспорту на ринку вантажних перевезень. Обґрунтовано методичні підходи до формування тарифної політики, спрямовані на підвищення ефективності використання транзитного потенціалу підприємствами залізничного транспорту. Розроблено методичний підхід до оцінки ефекту від інноваційно-орієнтованого розвитку підприємств залізничного транспорту. Одержані результати впроваджено у практичну діяльність підприємств залізничного транспорту та у навчальний процес.

Шифр НБУВ: RA445921

5.У.589. Організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку морських портів: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. М. Аляб'єва; Держ. ун-т інфраструктури та технологій. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто розробку теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку морських портів для підвищення ефективності їх діяльності та конкурентоздатності. Поглиблено теоретичний базис інноваційного розвитку підприємств. Сформульовано визначення категорій «інновація» та «інноваційний розвиток підприємства», визначено взаємозв'язок між ними. Окреслено фактори впливу на інноваційний розвиток та сформовано найбільш повну їх класифікацію. Систематизовано очікувані результати від впровадження різних видів інновацій для транспортних підприємств. Обґрунтовано доцільність розгляду питань з розробки методичного підходу до оцінки інноваційного розвитку морських портів. Визначено головні тенденції розвитку світової транспортної системи. Розглянуто та проаналізовано інноваційний розвиток провідних світових морських портів. Досліджено сучасний стан морських портів України та визначено рівень їх інноваційного розвитку. Сформовано організаційно-економічний механізм інноваційного розвитку морських портів, практична реалізація якого надає змогу на основі комплексного аналізу його діяльності та оцінки інноваційного потенціалу приймати раціональні рішення щодо доцільності впровадження інноваційних проектів. Розроблено методичний підхід до оцінки інноваційного розвитку морських портів, що базується на інтегральному показнику, надає можливість визначити рівень та сформувати напрями інноваційного розвитку порту. Апробацію запропонованого методичного підходу здійснено на прикладі трьох морських портів, які вступають до концесійних угод та зацікавлені в розвитку інноваційної складової.

Шифр НБУВ: RA445985

5.У.590. Особливості трансформації ринку транспортно-логістичних послуг в Україні / Н. І. Новальська, В. В. Клименко, О. І. Москаленко, С. В. Селішев // Наукоєм. технології. — 2021. — № 4. — С. 389-397. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано особливості та фактори, які вплинули на процес прискорення трансформації ринку транспортно-логістичних послуг в Україні. За результатами аналізу процесу розвитку ринку транспортно-логістичних послуг в Україні за часів незалежності виокремлено чотири етапи його формування, а саме: перший етап (початок 1990-х рр.) характеризувався низьким рівнем логістичного обслуговування транспортних та складських процесів, ігноруванням принципів логістики; другий етап (друга половина 1990-х рр.) характеризувався активізацією процесів побудови системи дистрибуції, формуванням нових партнерських відносин з усіма учасниками ринку, розвитком торговельного бізнесу та оновленням системи складування, транспортування та просування продукції, виходом на український ринок міжнародних логістичних операторів; третій етап (перше десятиліття XXI ст.) ознаменувався появою перших національних логістичних компаній (2PL- та 3PL-провайдерів), які надавали послуги на рівні міжнародних вимог; четвертий етап (друге десятиліття XXI ст.) характеризувався розвитком 3PL та 4PL операційної діяльності, передачею торговельними та промисловими підприємствами логістичних функцій на аутсорсинг, зміною підходу до роботи з клієнтами. Проаналізовано результати оцінки Світовим банком рівня ефективності логістичної системи в Україні в розрізі окремих показників та в динаміці, а також результати експертного дослідження загального стану розвитку транспортної інфраструктури, проведені Європейською Бізнес Асоціацією. Визначено фактори, які стримують розвиток ринку транспортно-логістичних послуг в Україні. У зв'язку з цим авторами розроблено модель інтегральної приведенної оцінки стану розвитку транспортно-інформаційної інфраструктури. Виокремлено позитивні тенденції, які нині спостерігаються на вітчизняному ринку транспортно-логістичних послуг, та обґрунтовано складові його розвитку відповідно до сучасних міжнародних вимог.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.У.591. Питання сучасного стану інфраструктури транспортної системи / М. М. Багрий, О. В. Коновалова, Н. Г. Чайка, К. М. Разумова // Наукоєм. технології. — 2021. — № 3. — С. 265-270. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано сучасні актуальні питання інфраструктури транспортної системи України, як складової світової транспортної системи. Керуючись представленими результатами статистичних даних Державної служби статистики України, досліджено стан пасажироперевезень та вантажоперевезень з врахуванням

карантинних заходів та обмежень за період січень — травень 2020 р. та період січень — травень 2021 р. Проведений аналіз статистичних даних показує, що обсяги перевезень в 2021 р. зростають: пасажирообіг за видами транспорту на 8,2 %; вантажообіг за видами транспорту на 1,5 %. Проаналізовано пріоритетні інфраструктурні проекти для реалізації «Національної транспортної стратегії на період до 2030 року». Аналіз положень «Національної транспортної стратегії на період до 2030 року» показує, що інфраструктурні об'єкти транспортної системи України має низький рівень розвитку транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень, що знижує її конкурентоспроможність та обмежує вихід української продукції на світовий транспортний ринок. В результаті аналізу «Національної транспортної стратегії на період до 2030 року» визначено основні напрями розвитку інфраструктури транспортної системи України. Обґрунтовано впровадження сучасних та новітніх технологій та технічних засобів, що забезпечують організацію та інформаційний супровід як пасажирських, так і вантажних перевезень. Як пріоритетним завданням, можна відмітити, доцільність створення єдиної мережі інформаційного супроводу та взаємодії всіх видів транспортної системи України. Зауважено, що реалізацію ключових питань Національної транспортної стратегії спрямовано на підвищення рівня безпеки, якості та доступності транспортних послуг.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.У.592. Розвиток трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту на основі компетентісного підходу: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / Г. М. Гребенюк; Дніпровський нац. ун-т залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. — Дніпро, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено теоретико-методичні положення і надано практичні рекомендації щодо розвитку трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту. Удосконалено компонентну структуру трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту, запропоновано концептуальний підхід до розвитку трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту, який враховує якісні, кількісні та структурні зміни трудового потенціалу персоналу шляхом формування чітких критеріїв оцінювання складових трудового потенціалу (зокрема, ціннісно-мотиваційної, кадрової, кваліфікаційної, професійної та організаційної) у межах компетенцій. Розроблено п'ятикластерну модель компетенцій підприємств залізничного транспорту, яка містить такі кластери компетенцій, як корпоративні компетенції, професійні компетенції, компетенції результативності та досвіду, потенціал до розвитку та управлінські компетенції. Удосконалено процес формування трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту, розвинуто методичний підхід до оцінювання рівня розвитку компетенцій працівників підприємств залізничного транспорту. Розкрито організаційні засади розвитку трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту, визначено механізм функціонування Центру розвитку компетенцій трудового потенціалу АТ «Укрзалізниця», його організаційно-функціональну структуру та встановлено структурні взаємозв'язки та взаємодію Центру із закладами вищої освіти. Запропоновано корпоративно-мотиваційний механізм розвитку трудового потенціалу підприємств залізничного транспорту. Удосконалено науково-методичний підхід до оцінювання та управління інтелектуальною складовою людських ресурсів підприємства, який ґрунтується на теорії нечітких множин.

Шифр НБУВ: RA445992

5.У.593. Стратегія інтеграції терміналів морських портів як напрямком підвищення їх ефективного функціонування / І. М. Барський, М. В. Макаренко // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 136-143. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Доведено, що в умовах глобалізації виробництва і зростаючого споживання перед логістичною і транспортною галуззю поставлено завдання задовольнити складні запити споживачів. Виробничі підприємства усвідомлюють необхідність ефективності управління ланцюгами поставок у відповідь на глобалізацію економіки і конкуренцію, а отже, необхідність прийняття нових стратегій, таких як управління ланцюгами поставок, а також глобальні функції постачання і аутсорсингу логістичних служб. Спочатку проведено структурізацію вже існуючих досліджень з обраної тематики. Такий огляд літератури має забезпечити основу і виявити зміни в дослідницьких тенденціях. Систематизація наукової літератури, що стосується термінальних операцій і ефективності портів, надає обґрунтування конкретних популярних напрямів, але охоплює далеко не всі проблемні питання. Реформи в управлінні портами продовжують відбуватися різними способами, залежно від ситуації в країні або регіоні. Таким чином, дослідники все частіше вирішували проблеми, пов'язані з портами, виходячи з контексту управління ланцюгами поставок. Можна виділити три підходи у філософії і практиці управління ланцюгами поставок: дослідження щодо впливу на судноплавство і портову промисловість, застосування концепцій і моделей управління ланцюгами поставок для досліджень порту, інтеграція діяльності по ланцюгах поставок. Дослідження впливу управління ланцюгами поставок на портову промисловість. Розглянуто вплив стратегій управління ланцюгами поставок,

прийняти виробничими компаніями, на портову промисловість. Він, як правило, розглядає управління ланцюгами поставок як явище, яке відбувається за межами експлуатації порту, і аналізує динаміку серед гравців ринку, коли вплив здійснюється ззовні. Дослідження щодо застосування концепцій управління ланцюгами поставок для портів. Розглянуто концепції і моделі управління ланцюгами поставок як аналітичні інструменти для вирішення і розширення питань експлуатації і управління портами. Концепція базується на позиції того, що портова галузь зазнала значного впливу практик управління ланцюгами поставок, і приймає цей підхід як домінуючу логістичну перспективу. Здійснено дослідження інтеграційних заходів по ланцюгах поставок. Цей підхід також розглядає порти як розширену систему, яка взаємодіє з іншими складовими ланцюгів поставок. Крім того, цей підхід визнає інтеграцію управління ланцюгами поставання й інтеграцію ланцюгів поставок як явища, які можуть мати місце в портах уздовж ланцюга поставок і розглядає порти як цілісну систему, яка бере активну участь в досліджуваному явищі. Стратегія інтеграції портів по ланцюгах поставок має твердо базуватися на сильній орієнтації на інтеграцію ланцюгів поставок у межах окремих терміналів морських портів. Успішне впровадження цієї стратегії обов'язково передбачає значне підвищення продуктивності терміналів.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.594. Creating the agile-model to manage the activities of project-oriented transport companies / N. Pavlova, S. Onyshchenko, A. Obronova, T. Chebanova, V. Andriiivska // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/3. — С. 51-59. — Бібліогр.: 29 назв. — англ.

Building a project-oriented company (project-oriented management) requires an appropriate theoretical base. The agile model of transport company operation has been developed, for which the cycles have been determined, the content of each cycle has been defined, and the flow of information has been simulated. The transformation of information in each cycle of the model has been characterized, taking into consideration the operational specificity of transport companies' activities. A given model was compared to the main stages of a project's lifecycle. Two indicators have been proposed such as the degree of project uniqueness and the degree of project complexity that reflect the corresponding project characteristics. The complexity of the project's operational activities refers to the number of elements and their alternatives. Part of the project is an «operation» that forms a unit of the project's network schedule. The uniqueness of the project of operational activities means the difference between the current project and other projects, already implemented or is being implemented by the company. The estimation formulae for these indicators have been derived. The proposed indicators for the given example have been calculated; the interpretation of the results has been proposed. The calculation results have demonstrated the adequacy of input-output data and the practical applicability of these indicators. These metrics are not limited to the context of an additional project specification. Their level is proposed to be used in the processes of estimating the time of individual project periods and the agile model's cycles within the initial stage — creating a product concept model and preparing for implementation. In addition, these indicators could be used effectively for employee remuneration.

Шифр НБУВ: Ж24320

Економіка транспорту в цілому

5.У.595. Використання різних підходів до розв'язання логістичних задач / А. І. Старіков, О. О. Соларьов, М. О. Мікуліна, Н. В. Тарельник, О. В. Таценко // Вісн. Вінниць. політехн. ін-ту. — 2021. — № 4. — С. 85-91. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Формування економічно обгрунтованого маршруту руху є одним з ключових завдань фахівця з транспортних технологій. Складання обгрунтованої матриці маршруту є важливим елементом будь-якого підприємства, задіяного в транспортному процесі. Метою складання маршруту руху є мінімізація коштів та персоналу, необхідного для перевезення вантажу. Досить часто саме вдало вибрані маршрути надають змогу суттєво вплинути на економічну ситуацію виробництва, адже витрати на паливо-мастильні матеріали є одними з найбільших. Під час формування маршруту руху логістичний центр часто стикається з таким явищем як «порожній пробіг», який має негативний вплив на економічний показник. Найширше маршрутизація може бути використана в оптовій торгівлі. Завданням першою є мінімізація витрат на доставку товару споживачам. На сьогоднішній день транспорт є одним з головних елементів у логістичних системах, за його допомогою відбуваються переміщення товарів чи продукту на будь-якому підприємстві в середині або між виробництвами. Розвиток цього напрямку може надати змогу суттєво скоротити витрати, поліпшити умови праці водіїв та обслуговувальному персоналу. Вдало спроектувати маршрут руху сьогодні можна, використовуючи сучасне програмне забезпечення та відомі математичні алгоритми, які досить просто використовувати у

таких базах, як: Microsoft Excel або MathCad. Вибрано та обгрунтовано найактуальніший метод побудови матриці маршруту. Запропонований метод надає можливість швидкого накопичення та оброблення даних. Головним завданням статті є аналіз сучасних методів побудови матриць маршрутів для реального виробництва. Проаналізувавши відомі методи побудови матриць маршруту, визначено, що найвдалішим з економічної точки зору є метод потенціалів, який надає змогу мінімізувати не тільки витрати, а й відстані руху. Економічний ефект від використання методу потенціалів для побудови матриці маршруту складає близько 15 %.

Шифр НБУВ: Ж68690

5.У.596. Державне регулювання інноваційного розвитку транспортної інфраструктури: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О. І. Дмитрієва; Український держ. ун-т залізничного транспорту. — Харків, 2020. — 42 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено розробленню теоретико-методологічних засад, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо модернізації державного регулювання інноваційного розвитку транспортної інфраструктури в умовах становлення постіндустріальної економіки. Визначено суть і систематизовано структурні елементи транспортної інфраструктури, з'ясовано перспективи її інноваційного розвитку, розкрито теоретичні основи та етапи еволюції державного регулювання інноваційної діяльності на транспорті. Обгрунтовано підхід до оцінювання результативності інноваційної діяльності на транспорті, використання якого надає змогу встановити стан процесів державного регулювання у цій сфері. Сформовано парадигму і розроблено концепцію державного регулювання інноваційного розвитку транспортної інфраструктури на засадах інтелектуалізації і партнерства. Удосконалено положення щодо державного стратегічного управління інноваційними процесами розвитку транспортної інфраструктури в частині типізації інноваційних стратегій, формування системи підтримки прийняття рішень і цілепокладання, інституціонального забезпечення розвитку міжнародної транспортно-логістичної інфраструктури. Ідентифіковано стан транспортної безпеки регіонів, запропоновано організаційну модель Національного інноваційного транспортного HUB і підхід до оцінювання його функціонування. Надано пропозиції щодо діагностики інвестиційної привабливості об'єктів транспортної інфраструктури, вибору пріоритетних проектів для державного фінансування і формування моделей державно-приватного партнерства інноваційного розвитку транспортної інфраструктури.

Шифр НБУВ: РА446524

5.У.597. Комп'ютерна модель для оцінки коректності процедури синтезу штучної довгої лінії / О. Г. Плющ, А. С. Савченко // Науком. технології. — 2021. — № 4. — С. 348-356. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто процеси, що відбуваються в імпульсних модуляторах підсилювачів потужності та автогенераторів. Продемонстровано, що форма вихідного імпульсу модулятора практично повністю визначається параметрами штучної довгої лінії, що є складовою частиною модулятора. Показано, що задовольнити вимоги до форми імпульсу можливо при використанні неоднорідних штучних довгих ліній. Розглянуто відому процедуру синтезу такої неоднорідної штучної довгої лінії, що надає змогу одержати потрібну форму імпульсу на виході модулятора. Підкреслено, що при такому синтезі зазвичай робиться припущення, що лінія, яка створює потрібну форму імпульсу струму при короткозамкненому навантаженні буде створювати потрібну форму імпульсу і при розрядженні через узгоджене навантаження. Зроблено висновки про існування проблеми, яка полягає в тому, що зазначене припущення потребує перевірки. Так само вимагають перевірки форма сигналу на виході лінії в часовій області. Виходячи з того, що аналітичні методи дуже важко використовувати для неоднорідних довгих ліній, в роботі запропоновано для вирішення зазначеної проблеми комп'ютерну модель. Розроблена комп'ютерна модель була застосована до відомої з літературних джерел штучної довгої лінії, що складається з п'яти елементів, і має за мету формувати вихідний сигнал у формі трапеції. При випробуванні штучної довгої лінії за допомогою імітаційної комп'ютерної моделі було встановлено, що процедура синтезу штучної довгої лінії надає змогу створити лінію, яка при розряді на короткозамкнене навантаження відтворює задану форму імпульсу. В той самий час при використанні моделі для імітації розряду лінії через узгоджене навантаження, форма сигналу спотворюється, що свідчить про не повну коректність зробленого при синтезі лінії припущення. Наявна розроблена модель надозволяє оцінити відхилення форми сигналу від потрібної і надає можливість виробити рішення щодо покращання цієї форми. Таким чином, розроблена імітаційна комп'ютерна модель надає змогу оцінити сигнал у часовій області на виході довгої лінії в різних її режимах та перевірити коректність припущень, які при цьому робляться. Виходячи з гнучкості та точності розробленої моделі, її можливо використовувати для перевірки характеристик довгих ліній імпульсних модуляторів та проводити пошук шляхів їх удосконалення.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.У.598. Мультиmodalні контейнерні перевезення вантажів як інструмент сталого розвитку транспортної системи України / О. Є. Соколова // Наукоєм. технології. — 2021. — № 3. — С. 292-304. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано динаміку експорту та структуру вантажних перевезень транспортом України. Встановлено, що рівень контейнеризації вантажопотоків в Україні займає незначну частку у порівнянні з країнами ЄС. З метою оптимальної реалізації торгово-економічного та транзитного потенціалу країни важливого значення набувають саме мультиmodalні схеми транспортування вантажів, що здатні забезпечити високий рівень надійності, безпеки та якості обслуговування. Виявлено, що однією із ключових проблем транспорту на глобальному рівні є зменшення викидів забруднюючих речовин у повітря. Досліджено міжнародні екологічні вимоги та заходи щодо скорочення негативного впливу транспорту на навколишнє середовище. Для досягнення встановлених екологічних цілей та показників, Україні необхідно активізувати роботу щодо розвитку енергоефективної та екологічно сталої транспортної системи, на основі розвитку мультиmodalних контейнерних перевезень із залученням «чистих» видів транспорту, а саме залізничного. Розроблено концептуальні положення формування екологічно сталої системи мультиmodalних контейнерних перевезень (СММКП) України. Запропонована СММКП України є сукупністю ефективних принципів, методів, механізмів та інших інструментів сталого розвитку, що надає змогу здійснювати оптимальне управління організаційно-технологічними процесами та об'єктами інфраструктури мультиmodalних контейнерних перевезень. З метою формування екологічно сталої СММКП України визначено тенденції розвитку автомобільного та залізничного видів транспорту за вантажообігом в структурі системи постачання імпортованих товарів на внутрішні ринки. Доведено, що розвиток контейнерних залізничних перевезень надає змогу одержати екологічний ефект у результаті зменшення викидів CO₂ у повітря.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.У.599. Розробка сценаріїв сталого розвитку транспортної системи України / О. Є. Соколова // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2021. — № 5. — С. 117-125. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Проаналізовано динаміку експорту та імпорту товарів України за видами транспортування. Встановлено, що однією з ключових проблем низької конкурентоспроможності українських перевізників-експортерів на міжнародних ринках є невідповідність транспортного парку та ланцюгів постачання сучасним екологічним вимогам. Трансформація транспортної галузі в бік кліматичного нейтралітету відкриває нові перспективи з погляду покращання рівня якості життя та соціально-економічного розвитку, а саме через модернізацію та формування «зелених» ланцюгів постачання можливо створити високоякісні робочі місця, розробити нові екологічно чисті продукти та послуги. Це надасть змогу зміцнити конкурентоспроможність транспортної системи та досягнути лідерської позиції, прагнучи декарбонізації інших секторів економіки. Ключовими напрямками скорочення негативного впливу транспорту України на навколишнє середовище та забезпечення стійкості функціонування транспортної галузі країни в цілому мають стати: розвиток контейнерних перевезень, організація оптимальних мультиmodalних систем пасажирських та вантажних перевезень за участю «чистих» видів транспорту, розбудова необхідної інфраструктури обслуговування транспорту з нульовими викидами, переробки та утилізації відходів, постачання альтернативної енергії та ін. Для формування сталої транспортної системи України необхідно активізувати роботу з розвитку контейнерних перевезень вантажів, як найекономічнішого, надійного та екологічного способу транспортування. Розроблено проектні сценарії підвищення рівня екологічної ефективності вантажного транспорту України на основі розвитку контейнерних перевезень експортних вантажів. Доведено, що збільшення рівня контейнеризації на різних видах транспорту надає можливість скоротити викиди CO₂ та зменшити додаткові витрати транспортного сектора України.

Шифр НБУВ: Ж68690

Див. також: 5.У.529

Економіка автотранспортного транспорту

5.У.600. Логістичні системи доставки специфічних вантажів: навч. посіб. для ЗВО / О. П. Коляда, В. З. Докуніхін; Університет «Україна». — Київ: Ун-т «Україна», 2021. — 530 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 525-530. — укр.

Наведено особливості перевезення швидкопсувних, небезпечних, довгомірних і великогазових вантажів при їх відправленні та прийомі, вимоги до тари й упакування. Розглянуто з позицій логістики технічний і технологічний аспекти системи транспортування, інформаційний потік при перевезенні специфічних вантажів. Зазначено, що вирішення проблеми часових обмежень при перевезенні швидкопсувних та інших вантажів здійснюється на основі методів теорії масового обслуговування. Розроблено рекомендації щодо забезпечення якості швидкопсувних вантажів

під час доставки від виробника до споживача. Висвітлено особливості перевезення специфічних вантажів у міжнародному сполученні. Особливу увагу приділено питанню транспортного страхування.

Шифр НБУВ: ВА855199

5.У.601. Організаційно-економічний механізм управління інвестиційною діяльністю дорожнього господарства України: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.03 / О. В. Цімошинська; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Репрезентовано науковий тезаурус поняття «організаційно-економічний механізм управління інвестиційною діяльністю дорожнього господарства» та за принципом синкретизму уніфіковано розмаїття його трактування шляхом вербалізації його змісту за методикою QFD (від англ. Quality Function Deployment або структурування (розгортання) функції якості). Модифіковано етапологию моніторингу організаційно-економічного механізму управління інвестиційною діяльністю дорожнього господарства мультиmodalним аналізом процесу та результату взаємодії множинності його інструментарію, який передбачає його оцінювання за інвайронментальним підходом. Розроблено економікоматематичну модель оцінювання потреби в інвестиціях за проектами з будівництва, реконструкції, ремонту й утримання автодоріг, засновану на латеральному осмисленні чіткості розмежування потреби в капіталі за видами робіт із розбудови доріг. Доведено неадекватність організаційно-економічного механізму управління інвестиційною діяльністю дорожнього господарства. Розроблено практичні рекомендації з модифікації механізму співфінансування проектів за програмами з розбудови автодоріг коштами МБРР та ЄІВ за «дозованого» поміркованого толерантного вибору інвестиційних проектів із множини можливих варіантів за умов активного маніпулювання дестабілізуючими чинниками, впровадження систем контролю нестабільності й обмеженої хаотизації фінансування інвестиційної діяльності дорожнього господарства. Обґрунтовано невідповідність діючої методики розрахунку концесійного платежу інтересам зацікавлених сторін і її суперечливість вимогам міжнародному стандарту ISO 21500: «Guidance on project management». Удосконалено методичний підхід до розрахунку концесійного платежу за brown-field та green-field-проектами з концесії автодоріг, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на варіабельності цілей і сценаріїв розбудови автодоріг, передбачає формування за номотетичним підходом моделі плати за користування концесійними дорогами. Наголошено на доцільності модифікації методики розподілу інвестиційних трансфертів на розбудову автодоріг шляхом коригування обсягу субвенцій на індекси $J_{\text{ед}}$ та I_r , визначені як середнє геометричне часткових показників якості доріг, передбачених ДБН Г.1-218-182:2011, та готовності регіональних служб автомобільних доріг до повноцінного й ефективного використання інвестиційних трансфертів. Доведено потребу в запровадженні інструментарію гарантування інтенції єдності й успіху концесії доріг у поліпшенні їх транспортно-експлуатаційного стану шляхом розробки системи заходів із посилення у стратегічному вимірі економічної безпеки інвестиційних проектів із розбудови автодоріг на умовах державно-приватного партнерства у формі концесії, спрямованих на мінімізацію всіх можливих як реальних, так і уявних інвестиційних ризиків. Визначено вектори посилення керованості процесом активізації розбудови автодоріг на умовах державно-приватного партнерства у формі концесії шляхом удосконалення організаційно-економічного механізму управління інвестиційною діяльністю дорожнього господарства через модифікацію інструментарію податкового стимулювання концесіонерів.

Шифр НБУВ: РА446064

5.У.602. Оцінювання якості транспортної послуги міського пасажирського підприємства-перевізника в умовах автомобілізації населення: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / С. І. Петровська; Національний транспортний університет. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено науково-методичні положення та практичні рекомендації щодо оцінювання якості транспортної послуги міського пасажирського підприємства-перевізника в умовах автомобілізації населення. Досліджено суть категорії «якість транспортної послуги» та суть поняття «послуга». Сформовано методичний підхід до вимірювання якості транспортної послуги та розроблено відповідний прикладний інструментарій оцінювання, що надаватиме міському підприємству-перевізнку інформацію, яка здатна бути основою для прийняття рішень з поліпшення якості міських пасажирських перевезень в умовах автомобілізації населення. Розроблено дизайн маркетингових досліджень для вимірювання сукупної сприйнятливої якості поїздки містом за рахунок виокремлення якості кожного її атрибуту, якості її процесу та результату, що зробило можливим порівняння оцінок рівня якості поїздки містом для водіїв приватних автомобілів і пасажирів міського транспорту.

Шифр НБУВ: РА446827

5.У.603. Development of transport service management under the conditions of European integration / L. Boldyrieva,

A. Sydorova // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 20-25. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Досліджено транспортну систему України, яка складається із транспортної інфраструктури, власне транспортних засобів та системи управління. Проаналізовано динаміку перевезень вантажів усіма видами транспортних засобів і структуру експорту та імпорту транспортних послуг в Україні. Визначено, що транспорт є однією з галузей економіки, у якій розвивається її підприємницька діяльність: транспорт пропонує на ринку товарів і послуг свою продукцію — транспортні послуги, за котрі отримує доходи й має прибуток. Визначено, що процес переміщення товарів транспортними засобами характеризується низкою суттєвих особливостей: відсутністю речової форми; неможливістю зберігання та нагромадження; втіленням у додаткових транспортних витратах, пов'язаних з переміщенням матеріального потоку; прив'язаністю до певного місця, району, регіону (наприклад, до місця, де розташовані шляхи сполучення і є відповідні транспортні підприємства). Доведено, що до транспортної логістики слід віднести завдання, розв'язання яких надасть змогу оптимізувати як транспортні процеси, так і процеси, пов'язані з ними. Виокремлено напрями розвитку транспортних перевезень в умовах євроінтеграції: поглиблене вивчення попиту з використанням транспортних балансів регіонів; підвищення якості й надійності обслуговування клієнтів; удосконалення всього комплексу вантажно-розвантажувальних і складських робіт; надання інформаційних, експедиційних послуг; підвищення рівня довірливих відносин; розвиток сервісних послуг; створення підприємств, котрі входили б до складу різних асоціацій, акціонерних товариств, орендних фірм та ін.; створення посередницьких фірм з постачання рухомого складу, матеріально-технічного забезпечення, маркетингу, реклами; поширення використання контейнерів. Доведено, що одним із пріоритетних завдань України в умовах євроінтеграції є динамічний розвиток вітчизняної транспортної системи за допомогою смарт-технологій.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.604. Investing in road construction infrastructure projects under public-private partnership in the form of concession / O. Tsimoshynska, M. Koval, H. Kryshal, L. Filipishyna, W. E. Arsawan, V. Koval // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 2. — С. 184-192. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to substantiate an approach to road development investment management in Ukraine in compliance with the principle of syncretism and the use of Quality Function Deployment methodology, to improve the methodological approach to calculating the concession fee for brown-field and green-field road concession projects. The study used a set of general and special methods of cognition: the Quality Function Deployment (QFD) method, the environmental approach, multimodal analysis, Decoupling Index, Decoupling Factor, logical generalization, quantitative and qualitative comparison, scientific abstraction and systematization. According to the results of research on interrelation of cost of an investment project and volumes of works by their types, an economic-mathematical model of estimation of need for investments in projects for construction, reconstruction, repair and maintenance of public motor roads is offered. The proposed model, unlike the existing ones, is based on lateral understanding of the clarity of delineation of capital needs by type of road construction, which will provide taking management decisions on investment projects with model and information tools that will help obtain the most realistic assessment of need for capital needed to improve the transport operation condition of motor roads in Ukraine. The organizational-economic mechanism of management of investment activity of road economy and the estimation of efficiency of cofinancing investment projects under programs on construction, reconstruction, repair and maintenance of motor roads is advanced. The diagnostics of efficiency of investment of construction of public motor roads under public-private partnership in the form of concession is improved. The results of the study can be used in the activities of road industry of Ukraine for the development and implementation of investment projects under motor road development programs.

Шифр НБУВ: Ж16377

Економіка інформатики

5.У.605. Державне регулювання інвестиційного процесу на ринку IT-послуг: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / А. І. Процикевич; Центральної спілка споживчих товариств, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Вирішено сукупність завдань щодо наукового обґрунтування теоретико-методичних і прикладних засад удосконалення державного регулювання інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Об'єктом дослідження є інвестиційний процес на ринку

IT-послуг, а предметом — інструменти та засоби державного регулювання інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Обґрунтовано концептуальні характеристики, особливості розвитку та державного регулювання ринку IT-послуг. Ідентифіковано теоретико-методичні основи й особливості інвестиційних процесів на ринку IT-послуг. Надано характеристику механізмів державного регулювання інвестиційного процесу на зазначеному ринку. Здійснено аналіз стану та тенденцій, визначено чинники розвитку інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Надано характеристику державного регулювання інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Визначено стратегічні пріоритети державної політики активізації інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Обґрунтовано напрями поліпшення державного регулювання інвестиційного процесу на ринку IT-послуг. Визначено джерела формування інвестиційного забезпечення та форми фінансово-інвестиційної підтримки розвитку ринку IT-послуг.

Шифр НБУВ: PA446558

5.У.606. Управління проектами розвитку IT-організацій: навч. посіб. / В. В. Морозов, О. В. Хандрик, А. С. Коломієць; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 339 с.: табл., рис. — укр.

Досліджено механізми побудови системи управління розвитку підприємств на основі проектного підходу. Викладено принципи створення стратегії розвитку підприємства та формування портфеля проектів підприємства й управління ними. Розглянуто особливості управління проектами розвитку для проектно-орієнтованих і девелоперських організацій у галузі інформаційних технологій. Наведено приклади реальних проектів.

Шифр НБУВ: BA853933

5.У.607. Управління якістю послуг у корпоративній IT-інфраструктурі : автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.06 / Д. О. Галушко; НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено комплекс математичних моделей, методів та інформаційну технологію аналізу й управління рівнем якості IT-послуг у IT-інфраструктурах. На основі аналізу проблем управління якістю IT-сервісів у корпоративній IT-інфраструктурі встановлено, що для підвищення конкурентоспроможності й ефективного виконання бізнес-процесів постачальників IT-послуг необхідно підтримувати якість IT-послуг на узгодженому рівні за умов раціонального використання ресурсів IT-інфраструктури. Визначено, що рівнем якості IT-сервісів в умовах консолідації та віртуалізації обчислювальних ресурсів можна керувати шляхом регулювання обсягів обчислювальних ресурсів IT-інфраструктури, які виділено застосункам, що надають ці послуги. Запропоновано метод оцінювання якості IT-сервісу, що надає змогу на основі даних моніторингу обладнання та подальшого зведення метрик до рівня сервісів визначати поточний рівень якості IT-сервісу і ступінь задоволеності користувачів послуг. Розроблено алгоритм структурного навчання нейронних мереж, який здатний динамічно підлаштовувати структуру нейронної мережі безпосередньо під час її навчання. Даний метод надає змогу зменшити помилку нейромережових класифікаторів та автоматично підлаштовувати структуру нейромережового класифікатора відповідно до поставлених задач управління якістю IT-послуг. Запропоновано метод оцінки якості сервісу, що надається IT-інфраструктурою, з використанням апаратів нечіткої логіки та непараметричної статистики. Метод надає змогу на основі даних моніторингу визначати компоненти IT-інфраструктури, функціонування яких має відхилення від нормативного. Розроблені моделі та методи, а також інші результати дослідження використано при проектуванні та реалізації підсистеми управління інфраструктурами кількох IT-компаній. Це надає змогу скоротити в середньому на 15 — 20 % час на проектування та реалізацію підсистем, скоротити витрати на експлуатацію серверного парку на 10 — 15 % з одночасним збільшенням ефективності його використання.

Шифр НБУВ: PA450957

5.У.608. Development of a model for choosing strategies for investing in information security / V. Lakhno, V. Malyukov, B. Akhmetov, D. Kasatkin, L. Plyska // *Вост.-Европ. журн. передових технологій.* — 2021. — № 2/3. — С. 43-51. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

This paper has proposed a model of the computational core for the decision support system (DSS) when investing in the projects of information security (IS) of the objects of informatization (OBI). Including those OBI that can be categorized as critically important. Unlike existing solutions, the proposed model deals with decision-making issues in the ongoing process of investing in the projects to ensure the OBI IS by a group of investors. The calculations were based on the bilinear differential quality games with several terminal surfaces. Finding a solution to these games is a big challenge. It is due to the fact that the Cauchy formula for bilinear systems with arbitrary strategies of players, including immeasurable functions, cannot be applied in such games. This gives grounds to continue research on finding solutions in the event of a conflict of multidimensional objects. The result was an analytical solution based on a new class of bilinear differential games.

The solution describes the interaction of objects investing in OBI IS in multidimensional spaces. The modular software product «Cybersecurity Invest decision support system» (Ukraine) for the Windows platform is described. Applied aspects of visualization of the results of calculations obtained with the help of DSS have been also considered. The Plotly library for the Python algorithmic language was used to visualize the results. It has been shown that the model reported in this work can be transferred to other tasks related to the development of DSS in the process of investing in high-risk projects, such as information technology, cybersecurity, banking, etc.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.У.609. Devising a technology for managing outsourcing IT-projects with the application of fuzzy logic / Z. Sokolovska, O. Dudnyk // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/3. — С. 52-65. — Бібліогр.: 31 назв. — англ.

An outsourcing IT project management model has been developed. The proposed model features taking into account the specifics of project management processes at outsourcing IT companies in terms of the uncertainty of the external and internal environment of their operation. The model is based on the stage-gate project management framework with fuzzy logic tools. The proposed modification of the fuzzy inference mechanism makes it possible to refuse to save the intermediate results which reduce the load on the database and create the possibility of using semantic networks. The technology of expert consultations was demonstrated by the example of decision-making regarding the assessment of the current status of the IT projects accepted by the outsourcing company for development. Dynamic nature and cyclical management of the portfolio of IT projects involves constant monitoring of the results of implementation with an appropriate regular portfolio reforming. The model was developed to improve the efficiency of the software development sub-process and minimize the negative consequences of financial dependence on the customer. The application software developed on the basis of the model of management of outsourcing IT projects and modification of the fuzzy inference mechanism has found practical application and was implemented in the computational practice of HYS Enterprise B. V. outsourcing IT company. Testing of the program shell has shown positive results in the course of solving the tasks peculiar to concrete stages of IT project management. The proposed structure and composition of the fuzzy knowledgebase of the expert shell are quite typical in terms of IT outsourcing problems. It is expedient to use the developed model at outsourcing IT companies in the process of project portfolio management.

Шифр НБУВ: Ж24320

Матеріально-технічне забезпечення народного господарства

5.У.610. Логістичне забезпечення безпекоорієнтованого розвитку інноваційно-активних суб'єктів господарювання: колект. монографія / Т. В. Аверіхіна, О. В. Балахонова, О. Д. Білобров, К. О. Бондаренко, Д. В. Воропаєв, А. Ю. Влаєва, В. В. Гуральська, Ю. В. Гутарева, Т. В. Деркач, В. Т. Діордєв, В. І. Захарченко, О. О. Зеркіна, О. М. Івлєва, А. Б. Коваленко, О. М. Коваленко, К. В. Ковтуненко, Ю. В. Ковтуненко, В. М. Лисюк, І. Ю. Лібенко, К. О. Ліхаченко, Д. О. Мельниченко, М. М. Меркулов, Т. К. Метіль, В. В. Руммо, Л. М. Сорока, С. В. Філіппова, Г. І. Шаркова, Л. В. Ширяєва, М. О. Чернієнко; ред.: М. М. Меркулов; Одеський нац. політехн. ун-т, Ізмаїльський держ. гуманітар. ун-т. — Одеса: Фенікс, 2021. — 149 с.: рис., табл. — (Університетська наука). — укр.

Досліджено різноманітні проблеми логістичного забезпечення вітчизняних суб'єктів господарювання, насамперед інноваційно-активних підприємств. Розглянуто особливості становлення інструмента логістики на українських підприємствах за умов кризового стану національної економіки. Розкрито суперечність інтересів суб'єктів господарювання і показано механізми формування заходів логістичного забезпечення в сучасних ринкових умовах. Виділено канали товароруку економічних суб'єктів. Наведено конкретні рекомендації використання логістики в процесі реалізації інноваційної моделі розвитку економіки.

Шифр НБУВ: ВА853796

5.У.611. Прогнозування розвитку державного резерву в довгостроковому періоді: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / В. В. Ващенко; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ, 2020. — 27 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано поняття «прогнозування» в поєднанні з авторським тлумаченням державного резерву, що надає підстави стверджувати про правильну обрану архітектуру дослідження та необхідність комплексного забезпечення і раціонального поєднання всіх ланок структури управління державного резерву з урахуванням передового світового та європейського досвіду. У процесі аналізу фінансових показників удосконалення використання загального фонду Державного бюджету України зроблено

висновок, що за рахунок модернізації, яку провели підприємства — відповідальні зберігачі матеріальних цінностей державного резерву, підвищено ефективність діяльності Держрезерву України. Висвітлено суть прогнозування розвитку державного резерву як комплексу умов, необхідних для мінімізації внутрішніх і зовнішніх загроз розвитку держави. Розроблено модель створення мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів в Україні як одного з важливих елементів енергетичної незалежності країни, що передбачає формування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів відповідно до вимог Директиви Ради 2009/119/ЄС. Застосовано прогнозне моделювання та розроблено п'ять варіантів зведених витрат на створення і підтримку мінімальних запасів сировини нафти та нафтопродуктів в Україні, подано форми і методи реалізації представленої моделі.

Шифр НБУВ: РА446041

5.У.612. Управління портфелями реалізації логістичних стратегій в ланцюгах постачання: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.22 / А. В. Петунін; Національний транспортний університет. — Київ, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Досліджено умови підвищення ефективності управління портфелями, як засобами реалізації колективних стратегій в мережах організації ланцюгів постачання, на основі розроблення теоретичних і методичних засад формування портфелів за умовами реалізації логістичних стратегій ланцюгів постачання.

Шифр НБУВ: РА446916

Економіка внутрішньої торгівлі. Економіка громадського харчування

5.У.613. Академія готельного господарства: навч. посіб. / О. Волошин, Т. Гончаренко, О. Курак, В. Пап, І. Щока; Закарпатська облдержадміністрація. — Ужгород: Патент, 2021. — 127 с.: іл. — Бібліогр.: с. 117-121. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні здобутки з організації і планування діяльності закладів HoReCa, питання менеджменту та маркетингу діяльності у сфері гостинності. Звернено увагу на сталий туризм і визначено його вплив на готельну сферу. Розглянуто український та світовий досвід антикризового досвіду у сфері гостинності.

Шифр НБУВ: ВА854266

5.У.614. Аналіз розвитку готельно-ресторанного бізнесу України в контексті сучасних викликів / О. І. Мілашовська, Т. І. Ільтьо // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 151-156. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена необхідністю аналізу рівня економічного розвитку та пошуку нових шляхів розвитку готельно-ресторанного бізнесу (ГРБ) в умовах сучасних викликів. ГРБ відіграє важливу соціальну, іміджеву та економічну роль у розвитку національної економіки, виступає забезпечувальною складовою туризму та створює робочі місця для значної кількості населення. В умовах пандемії COVID-19 бізнес зіштовхнувся з рядом нових і непередбачуваних проблем, які призупинили динамічний розвиток галузі та потребують розроблення нових стратегічних рішень щодо адаптації в трансформційних умовах. Мета роботи — аналіз економічного розвитку сфери ГРБ в Україні в контексті сучасних викликів, пов'язаних із пандемією COVID-19, і пошук відповідних напрямків адаптації бізнесу до нових умов. Проаналізовано тенденції економічного розвитку сфери гостинності України в розрізі основних видів економічної діяльності, а саме: діяльності з тимчасового розміщення та організації харчування. Виокремлено основні проблеми розвитку даних видів економічної діяльності в умовах карантинних обмежень і в постпандемічний період; досліджено вплив карантину на економічне становище бізнесу. Запропоновано основні напрямки адаптації підприємств ГРБ в нових умовах. Наукова новизна полягає у проведенні економічного аналізу, оцінці перешкод і ризиків розвитку ГРБ та визначенні основних шляхів відновлення та розвитку галузі в контексті сучасних викликів.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.615. Базисні детермінанти розвитку туристичних підприємств на основі їх соціальної діяльності: монографія / В. В. Джинджоян; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2020. — 247 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано складові функціонування туристичних підприємств. Як основні напрями їх соціальної діяльності визначено розвиток процесів корпоративної соціальної відповідальності; розвиток туристичних програм, які мають соціальне спрямування, зокрема: освітні, оздоровчо-лікувальні, дитячого туризму. Відзначено важливість приєднання туристичних підприємств до програм сталого розвитку, програм Всесвітньої туристичної організації. Проаналізовано відповідність соціальної діяльності туристичних підприємств Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 р.

Шифр НБУВ: ВА854592

5.У.616. Глемпінг як перспективний різновид туризму та готельного бізнесу / М. М. Покоłodна, І. Л. Полчанінова,

А. А. Рябев // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 157-169. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Актуальність пошуку нових різновидів туристських пропозицій зумовлюється низкою причин. По-перше, висока конкуренція на ринку, яка спонукає підприємців до винайдення нових форм забезпечення потреби у відпочинку своїх клієнтів; по-друге, зростання вибагливості споживачів до спрямованості, змісту та варіантів різновидів занять, які доступні під час відпочинку. Обидві ці причини на фоні зростаючого в суспільстві екологічного мислення спричинили появу та швидкий розвиток глемпінгу. Мета роботи — дослідження глемпінгу як нової концепції туристських подорожей і готельного бізнесу, аналіз його розвитку у світі та в Україні. Сформульовано триєдину структуру концепції глемпінг-відпочинку, яка складається з таких елементів: максимальний комфорт, природне оточення (розміщення глемпів) і мінімальний вплив на навколишнє природне середовище. Завдяки цьому можливо класифікувати глемпінг як один з різновидів екологічного туризму. Наведено описи основних варіантів конструкцій глемпів, зокрема: сафарі-тент, тіпі, юрта, шадро/сфера/капсула/бульбашка, вагончик, будинки на колесах, будинки на скелі. Також виокремлено чотири категорії споживачів продуктів глемпінг-відпочинку; вказано на залежність між цільовою аудиторією, місцезнаходженням глемпінгу та формуванням його спеціалізації. Наведено стислий аналіз світового досвіду розвитку глемпінг-туризму та досвід і географію глемпінгу в Україні. Зроблено висновки: діючі глемпінги існують у різних ландшафтних зонах держави; здебільшого глемпи мають високий рівень комфортності (в них наявні всі зручності); вартість розміщення за добу починається від 2500 грн за двомісне розміщення та сягає 4500 грн; у державі існує три компанії — виробники глемпів. Наведено також економічне обґрунтування та узагальнено переваги глемпінгу як готельного бізнесу, які впевнено свідчать про перспективність його розвитку та подальші можливості для наукових досліджень.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.617. Забезпечення конкурентоспроможності ресторанів за спеціальними замовленнями (catering): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / Н. І. Кирніс; Центральна спілка споживчих товариств, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено розробленню науково-теоретичних засад, методичних і практичних рекомендацій щодо забезпечення конкурентоспроможності ресторанів за спеціальними замовленнями (catering). Поглиблено теоретичні положення щодо трактування суті понять «конкурентоспроможність підприємства» та «конкурентоспроможність ресторанів за спеціальними замовленнями (catering)». Узагальнено методичні підходи до дослідження та здійснено інтегральну оцінку конкурентоспроможності ресторанів за спеціальними замовленнями (catering). Розроблено концептуальні засади та сформовано методичні підходи до забезпечення конкурентоспроможності ресторанів за спеціальними замовленнями (catering), які ґрунтуються на синергічному поєднанні бізнес-процесів підприємств ресторанного господарства та функцій управління. Окреслено методичні підходи до вдосконалення стимулювання персоналу ресторанів за спеціальними замовленнями (catering) в контексті забезпечення їх конкурентоспроможності.

Шифр НБУВ: РА446503

5.У.618. Іміджеологія та PR в туризмі: навч. посіб. / А. А. Теребух, М. В. Луцик; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Тараса Сороки, 2021. — 256, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 27-30. — укр.

Розглянуто іміджеологію у туризмі, увагу приділено теорії, методології та практиці. Акцентовано на іміджі туристичної організації. Досліджено об'єкти та методи формування іміджу в туристичній сфері, вивчено структуру іміджу туристичної організації. Розкрито загальні поняття та цілі формування фірмового стилю туристичної організації. Вивчено основні елементи фірмового стилю. Розглянуто носії фірмового стилю: елементи діловодства, рекламу в пресі, друковану рекламу, радіо- і телерекламу, рекламні сувеніри, зовнішню рекламу, засоби пропаганди.

Шифр НБУВ: ВА854178

5.У.619. Ключові загрози економічній безпеці підприємств готельно-ресторанної галузі / Є. В. Воронюк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 145-150. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Сучасний етап розвитку світового господарства, рівень конкуренції та інноваційно-технологічний розвиток суттєво впливають на економічну безпеку підприємств готельної галузі. На сьогодні для ефективного та безпечного економічного розвитку готельного господарства необхідно забезпечувати безпеку гостей, співробітників та інших осіб; підтримувати репутацію бренду; формувати середовище безпечності та достатньої прозорості інформаційних ресурсів підприємства для гостей готелів. Сучасність постійно формує нові вимоги до забезпечення економічної безпеки підприємств готельно-ресторанної галузі, що обумовлено багатьма аспектами світового господарства. Так, глобалізаційні тренди, техніко-технологічний розвиток, наслідки коронавірусної інфекції COVID-19 та інші обставини створюють нові ризики та

загрози. Формування умов для безпечного розвитку підприємств готельно-ресторанної галузі знаходиться під впливом багатьох факторів. Так, швидкість техніко-технологічного розвитку створює нові методи надання послуг, такі як: системи дистрибуції, електронні бронювання, оренди апартаменти з переліком послуг на вибір. Як наслідок, постійні зміни в зовнішньому середовищі підприємств готельно-ресторанної галузі стають джерелом ризиків і загроз їх економічній безпеці. Нова коронавірусна інфекція, пандемія, світові локдауни, карантинні обмеження та недостатній рівень розвитку медичного сектора також вплинули на процеси функціонування та економічну безпеку підприємств готельно-ресторанної галузі. Ефективне управління економічною безпекою готелів досягається завдяки системному підходу до аналізу й оцінки можливих ризиків і загроз їх безпечному розвитку. У цьому процесі одним із ключових аспектів постає забезпечення інформаційної безпеки як елемента економічної безпеки підприємств готельно-ресторанної галузі. Ризики та загрози виявляються на рівні готелю за допомогою різних засобів, включаючи збір оперативної інформації, аудит якості, оцінку управління ризиками та внутрішній аудит. Дослідження ризиків і загроз економічній безпеці допомагає підприємству уникнути зниження ефективності його господарчої діяльності та шкоди репутації. Ефективна система економічної безпеки відіграє важливу роль у повсякденній діяльності підприємств готельної галузі. Досліджено та охарактеризовано основні ризики та загрози економічній безпеці підприємств галузі тимчасового розміщення. Проаналізовано їх вплив на рівень економічної безпеки підприємств готельної галузі.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.620. Концептуальні підходи до організації та діяльності туристичних кластерів: [колект.] монографія / І. В. Давиденко, О. Л. Михайлюк, Г. К. Бедрадіна, С. С. Боровик, В. Г. Герасименко, Я. Є. Гончаренко, А. М. Іванов, Р. С. Козловський, І. В. Лебедев, Н. С. Мартинова, Л. Ю. Матвійчук, Ю. В. Михайлова, О. В. Назаренко, С. Г. Нездоймінов, Н. В. Нечева, В. Я. Павлоцький, С. В. Сидорук, А. А. Стеба, І. В. Ухлічева, О. В. Шкіна, С. Г. Ярьоменко; ред.: І. В. Давиденко, О. Л. Михайлюк; Одеський нац. екон. ун-т. — Київ: Гуляева В. М., 2020. — 496 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні та практичні аспекти створення та функціонування туристичних кластерів. Проаналізовано світовий досвід туристичної та кластерної політики різних регіонів світу для різних видів туризму. Надано пропозиції щодо впровадження світового досвіду кластеризації туристичної діяльності в Україні. Увагу приділено індикаторам оцінки ефективності функціонування кластерів, механізмам державної підтримки розвитку туристичних кластерів, нормативно-правовим засадам розвитку медичного туризму.

Шифр НБУВ: ВА853606

5.У.621. Словник готельно-ресторанних термінів: [для студентів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти стаціонар. та заоч. форми навчання спец. 242 «Туризм»] / Л. В. Теодорович, Я. С. Москвик, В. М. Костючок; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. — 107 с. — Бібліогр.: с. 75-78. — укр.

Словник містить понад 800 понять і термінів, а також словосполучень, котрі використовують у готельно-ресторанній сфері. Зауважено, що ефективним засобом формування необхідних компетентностей може стати успішне опанування студентами необхідного понятійно-термінологічного апарату. Видання містить перелік та розшифрування основних міжнародних скорочень та позначень, котрі використовують у готельно-ресторанному бізнесі, а також внутрішні стандарти, чинні у провідних львівських готелях; правила роботи закладів ресторанного господарства, основні стандарти обслуговування та правила етикету у ресторанах закладах.

Шифр НБУВ: ВА855236

5.У.622. Сталій розвиток туризму на засадах партнерства: освіта, наука, практика: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 27-29 жовт. 2021 р.: [тези доп.] / Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів: ЛТЕУ, 2021. — 201 с.: рис., табл. — укр.

Визначено вплив карантинних процесів на зміну бізнес-моделі готельної індустрії. Розглянуто актуальність створення обсерваторії сталого розвитку туризму в Україні. Увагу приділено становленню творчого туризму, заснованого на нематеріальній культурній спадщині. Досліджено тенденції розвитку туризму в Україні у період пандемії COVID-19. Визначено також вплив пандемії COVID-19 на стан туристичного та рекреаційного бізнесу в Україні. Розкрито роль сталого розвитку туризму у формуванні національного бренду. Розглянуто QR-код як інструмент цифрового маркетингу в туристичному бізнесі. Досліджено інноваційні технології туристичної галузі. Проведено науково-теоретичну оцінку закордонного й українського досвіду з розвитку інклюзивного туризму. Увагу приділено основним засадам розвитку інклюзивного туризму. Акцентовано також на етиці спілкування з особами з інвалідністю в туризмі. Вивчено питання розвитку туризму в регіонах, сільських і міських територіях.

Проаналізовано туристичну діяльність у регіональному розрізі. Удосконалено територіальну організацію туристичної дестинації «Київ» тощо.

Шифр НБУВ: BA854171

5.У.623. Теоретичні основи дослідження анімаційних послуг у туризмі / І. О. Панова // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 170-175. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Мета роботи — характеристика теоретичних основ дослідження анімаційних послуг у туризмі. Завдання — визначення суті туристичної анімації як об'єкта дослідження та висвітлення її основних видів і функцій. У межах дослідження було використано такі методи: аналітичні, історичний, опис та інші. Сьогодні туристична індустрія розвивається швидкими темпами, незважаючи на низку проблем, які викликані пандемією COVID-19, як на території України, так і поза її межами. Туризм залишається важливою галуззю, що впливає на економіку країн. Тому, для подальшого розвитку цього сектора, важливо приділяти увагу підвищенню якості послуг для максимального задоволення потреб туристів, особливо під час їх дозвілля. Чинник якості рівня туристичного продукту, що надається за сучасних умов, є ключовим для функціонування туристичного сектора. Зараз важливою та невід'ємною складовою туристичного бізнесу в усьому світі є туристична анімація. Під час дозвілля туристи задовольняють низку власних потреб, а саме: духовних, фізичних, у спілкуванні, самореалізації тощо. Крім того, у них з'являється можливість проаналізувати власне внутрішнє буття або охарактеризувати людей, які будуть поруч у цей час. Метою індустрії дозвілля є створення всіх необхідних (безпечних) умов для розваг. Соціально складовою анімаційної діяльності є створення та розвиток сучасних потреб у туристів. Крім того, анімаційну туристичну програму націлено на формування та одержання нових корисних навичок для її учасників. Для максимального задоволення вимог відпочиваючих, незалежно від їх національності, віку, економічного достатку, стану здоров'я, анімаційні програми мають змінюватися за змістом, часом чи активністю під час туристичного сезону. Зазвичай, вони залежать від розміру готелю, його географічного розташування, орієнтованості, специфіки тощо. Зазначено, що на сьогодні вітчизняний туристичний ринок має потребу у фахівцях з анімації.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.624. Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети: матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Житомир, 26 трав. 2021 р. / ред.: О. А. Опалов, О. О. Любішева, П. Г. Шищенко, Е. Л. Бондаренко, І. К. Нестерчук, С. В. Тищенко, Т. М. Чернишова; Житомирська облдержадміністрація, Поліський нац. ун-т, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie, Akademia Ignatianum w Krakowie, Житомирська обласна організація «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», Національна спілка краєзнавців України, Обласна мистецько-культурна спілка народних майстрів «Мистецьке Полісся», Музейний комплекс «Ремісничий двір», Туристична агенція «Патріот», «Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети», міжнародна науково-практична інтернет-конференція. — Житомир: Поліський нац. ун-т, 2021. — 90 с. — укр.

Висвітлено особливості викладання туристичної картографії засобами дистанційних платформ. Розглянуто актуальні проблеми організації туризму та правове забезпечення туристичної діяльності. Досліджено історико-культурну спадщину як базу розвитку туризму. Проаналізовано принципи формування конкурентних переваг в індустрії гостинності. Охарактеризовано використання технологічних можливостей в індустрії туризму. Наведено характеристику територіальної рекреаційної системи (Житомирська обл.). Досліджено перспективи розвитку внутрішнього туризму Любарського та Чуднівського р-нів Житомирської обл. Здійснено огляд туристичних ресурсів України для розвитку внутрішнього туризму. Проаналізовано можливості застосування геоінформаційних систем та технологій в туризмі.

Шифр НБУВ: BA854153

5.У.625. Gastronomy as a factor of competitive advantage of cultural tourism services / I. Chernysh, V. Makhovka, N. Maksimeiko // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 33-40. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Досліджено особливості гастрономії як фактора формування конкурентних переваг послуг пізнавального туризму. Визначено, що гастрономічні послуги використовуються у багатьох сферах туризму та дозвілля, зокрема у формі послуг харчування під час подорожі, а також як окрему мету подорожі для пізнання кухні певного міста або регіону, країни в цілому. З'ясовано основні підходи до визначення суті поняття «гастрономічний туризм». Зазначено, що його необхідно розуміти як невід'ємну складову будь-якої поїздки чи подорожі. Гастрономічний туризм являє собою спеціалізований вид туризму, пов'язаний з ознайомленням з історією, технологією та культурою споживання національних страв і продуктів, а також навчанням і підвищенням рівня професійних знань у сфері кулінарії. Визначено основні складові гастрономічного туризму, які характеризують його зміст як вид пізнавального туристичного дозвілля: культурне споживання; самоосвіта; неформальне спілкування; задоволення

гастрономічних потреб; пізнавальна діяльність тощо. Проаналізовано основні види гастрономічного туризму за різними класифікаційними ознаками. Складова кулінарної діяльності в соціокультурному житті людини виражається у враженні, емоції, стані, що охоплюють туриста під час відпочинку. На основі цих реакцій турист переусвідомлює, відчуває, осмислює кулінарні особливості, надає оцінку гастрономічним особливостям місцевості й наданим послугам харчування.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.626. Organizational and economic basis for the development of industrial tourism in the Dnipropetrovsk region / L. Bondarenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 26-32. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові розробки вітчизняних і зарубіжних учених, пов'язані з переосмисленням індустріальної спадщини, перспектив розвитку промислового туризму, вивченням індустріального туризму як важливого напрямку туристичної діяльності у промислових регіонах; законодавчі та нормативні акти України в цій сфері, матеріали спеціалізованих наукових конференцій і симпозіумів. Установлено, що промисловий туризм є перспективним та ефективним у територіальному аспекті, у зв'язку із цим такий вид туризму пропонується розглядати як пріоритетний напрям регіональної політики як у галузі туризму, так і розвитку промислових підприємств. Розглянуто особливості формування системи організаційно-економічних та інституційних умов і факторів розвитку промислового туризму в Дніпропетровській обл. Вивчено регіональні концепції, цільові програми, проекти з питань формування та розвитку промислового туризму в Дніпропетровській обл. Обґрунтовано і розроблено практичні рекомендації щодо забезпечення державного управління, стимулювання й підтримки розвитку промислового туризму в регіоні з урахуванням його взаємодії з іншими підсистемами сфери туризму. Сформульовано практичні рекомендації щодо формування ефективної організаційної та інституційної системи розвитку промислового туризму, що включають у себе прийняття комплексної регіональної програми розвитку промислового туризму, створення системи інтегрованого управління розвитком промислового туризму на регіональному та муніципальному рівнях.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.627. The theoretical basis of the system of staff motivation at the enterprises of social and cultural service and tourism / A. Bilousova, V. Borodavka, K. Nurkevych // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 64-72. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Поглиблено проаналізовано наукову літературу й систематизовано поняття «мотивація», з'ясовано суть і значення мотивації персоналу на підприємствах соціально-культурного сервісу та туризму. Визначено, що поняття «мотивація» науковці розглядають з різних точок зору, концентруючись на окремих його аспектах. На основі проведеного дослідження надано власну інтерпретацію поняття «мотивація»: інструмент заохочення персоналу до високоєфективної праці через створення сприятливого середовища, яке забезпечує задоволення їх потреб. Наведено ключові переваги, які надає мотивація персоналу підприємствам: підвищена прихильність персоналу може привести до зростання потенціалу підприємства, постійний розвиток співробітників, підвищення ефективності співробітників. Зазначено завдання, виконання яких забезпечує мотивація персоналу. Коли співробітники мотивовані, вони, як правило, роблять усе можливе. Розглянуто модель впровадження системи мотивації за рахунок впливу на потреби персоналу. Досліджено теорії мотивації, котрі можуть виступати базою для побудови ефективної системи мотивації на підприємствах соціально-культурного сервісу та туризму, наведено їх схематичне групування. У формуванні теоретичної бази системи мотивації працівників на підприємствах соціально-культурного сервісу й туризму розглянуто положення сукупності теорій мотивації: Дж. Бентхема, Ф. Тейлора, А. Маслоу, Д. Макклелланда, В. Врума, Дж. С. Адамса, Л. Портера — Е. Лоулера, Д. МакГрегора, В. Оучі. У формуванні теоретичної бази системи мотивації працівників на підприємствах соціально-культурного сервісу та туризму важливою вимогою до симбіозу положень теорій мотивації є орієнтація на збалансування індивідуальних потреб і мотивів поведінки працівників з інтересами підприємства. За результатами аналізу найпоширеніших теорій мотивації виділено симбіоз їх положень, який утворює теоретичну базу системи мотивації працівників на підприємствах соціально-культурного сервісу та туризму.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.302, 5.У.415, 5.У.446, 5.У.463

Економіка внутрішньої торгівлі

5.У.628. Маркетинг у цифровому середовищі: підручник / Н. Є. Летуновська, Л. М. Хоменко, О. В. Люльов, О. М. Олефіренко, А. Ф. Бондаренко, М. Г. Мінченко, А. С. Росохата, Н. О. Артюхова, А. О. Дериколенко, О. М. Івахненко, М. С. Саєнко, А. П. Хаба; ред.:

Н. Є. Летуновська, Л. М. Хоменко; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2021. — 258 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 241-258. — укр.

Наведено положення, що розкривають суть маркетингу в цифровому середовищі. Досліджено основні інструменти, необхідні маркетингологам для успішної реалізації різноспрямованих проєктів у мережі «Інтернет». Зокрема, розглянуто види Інтернет-бізнесу, бізнес-моделі та особливості створення бізнесу в Інтернет-середовищі, Інтернет-маркетинг, розроблення й просування веб-ресурсу. Проаналізовано практичні аспекти, що ілюструють теоретичні положення маркетингу в цифровому середовищі. Притрєлено увагу сучасним аспектам маркетингу в цифровому середовищі. Описано послідовність розроблення веб-ресурсу і його подальшу внутрішню й зовнішню оптимізацію.

Шифр НБУВ: ВА854606

5.У.629. Оцінка ефективності управління продажами підприємства торгівлі / О. Д. Тімченко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 184-189. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування методичних засад оцінювання ефективності управління продажами підприємства торгівлі. Дане оцінювання здійснено з урахуванням об'єктів управління та дотриманням загального принципу визначення показників ефективності. Для досягнення цієї мети загалом наукові підходи до визначення суті управління продажами; визначено напрями значущої діяльності; обґрунтовано локальні та інтегральні показники оцінювання ефективності управління продажами на підприємстві торгівлі. Дослідження проведено із застосуванням методів аналізу, синтезу, абстрагування та порівняння, у результаті використання яких обґрунтовано авторську позицію щодо суті та особливостей продажів. Відзначено, що особливостями продажів є зміна форм вартості та переходу товару, що належить підприємству, у власність покупця. Зміст управління продажами визначено як сукупність процесів планування, аналізу та зміни системи реалізації товарів і послуг. Для ідентифікації ефективності управління продажами на підприємстві запропоновано оцінювати систему продажів, діяльність відділу продажів, канали реалізації товарів і послуг. Із цією метою обґрунтовано локальні та інтегральні показники. Для розрахунку останнього запропоновано використання методу радара, згідно з чим інтегральний показник визначається на основі розрахунку відносної площі радара, побудованого в межах оцінюваного кола за сукупністю показників. Ці показники мають широкий спектр застосування, зокрема можуть бути використані для дослідження динаміки ефективності та виявлення резервів розвитку продажів на підприємстві, аналізу повноти реалізації функцій та відповідності системи управління продажами цільовим завданням функціонування та розвитку підприємства торгівлі.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.630. Стратегія управління роздрібними торговельними мережами в умовах трансформації внутрішньої торгівлі України: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / Б. М. Марков; Міжрегіональна академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Сформовано категоріальний апарат дослідження з виділенням підходів до розуміння суті «роздрібна торговельна мережа», «трансформація внутрішньої торгівлі» та «стратегія управління». Визначено етапи, причини та результати трансформації внутрішньої торгівлі та конкретизовано її архетипи. Розглянуто існуючі класифікаційні ознаки групування торговельних мереж, перелік яких доповнено ознакою «управління в умовах трансформації». Здійснено модельну інтерпретацію компонентів управління роздрібними торговельними мережами у вигляді блоків-контурів управління, кожен з яких спрямовано на формування певної платформи управління. Проведено систематизацію видів стратегій управління та удосконалено підхід до управління роздрібними торговельними мережами. Запропоновано підхід до формування стратегії управління роздрібними торговельними мережами та підхід до оцінки трансформації внутрішньої торгівлі та стану роздрібних торговельних мереж. Обґрунтовано вибір форми управління роздрібними торговельними мережами в умовах трансформації внутрішньої торгівлі. Розроблено послідовність формування методологічної бази управління роздрібними торговельними мережами. Здійснено прогнозування показників роздрібних торговельних мереж, результати якого надали змогу встановити причинно-наслідкові зв'язки між трансформацією внутрішньої торгівлі та зміною стану роздрібних торговельних мереж. Запропоновано архітектуру системи управління роздрібними торговельними мережами, яку представлено у вигляді взаємозв'язку складових, функцій та інструментів управління роздрібними торговельними мережами. Побудовано систему управління на основі структурованості управління на відносно-постійну та ситуаційно-зумовлену підсистему, результатом функціонування яких є розробка та реалізація стратегії управління роздрібними торговельними мережами.

Шифр НБУВ: РА446519

5.У.631. Управління інвестиційною діяльністю в системі фінансового забезпечення інноваційного розвитку торговельних підприємств: монографія / О. О. Нестеренко, О. М. Єгорова, О. П. Близнюк, О. М. Іванюта; Державний біотехноло-

гічний університет. — Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 236 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 183-205. — укр.

Розвинено понятійно-категоріальний апарат теорії інвестицій та інвестиційної діяльності в системі фінансового забезпечення інноваційного розвитку торговельних підприємств. Обґрунтовано концептуальну модель управління інвестиційною діяльністю підприємств торгівлі на засадах системного, процесно-функціонального й операційного підходів. Розроблено науково-методичний підхід до експрес-аналізу інвестиційної привабливості торговельних підприємств за групами цільових критеріїв. Надано комплексну оцінку інвестиційної привабливості підприємств торгівлі за допомогою аналізу конкурентних переваг і недоліків інвестиційної діяльності в розрізі реальних і фінансових інвестицій. Обґрунтовано методику інтегральної оцінки рівня потенціалу інвестиційно-інноваційного розвитку. Запропоновано науково-методичний підхід до формування моделі стратегічного управління потенціалом інвестиційно-інноваційного розвитку та коригування вектора інвестиційної траєкторії в системі інноваційного розвитку торговельних підприємств. Розроблено матрицю вибору стратегії управління інвестиційними ризиками з метою їх нейтралізації та мінімізації у процесі управління портфелями реальних і фінансових інвестицій торговельного підприємства.

Шифр НБУВ: ВА854204

5.У.632. Brand promotion peculiarities / S. Ivanytska, A. Aheicheva // Економіка і періон. — 2021. — № 1. — С. 82-86. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Досліджено особливості просування бренду. Просування бренду — це комплекс заходів, спрямованих на інформування, переконання, вплив, розкрутку та впізнаваність, а також на пошук цільової аудиторії й виведення на ринок бренду. Визначено, що процес просування бренду включає в себе: маркетинг фірмового найменування і логотипу, виготовлення сувенірної продукції, розміщення на різних носіях, випуск відеороликів, макети для реклами, анонси в Інтернеті та багато іншого. Розглянуто найпопулярніші методи, які використовуються для просування брендів, такі як: реклама, особистий продаж, упаковка, кампанія 360°, просування бренду в Інтернеті. Доведено, що способами просування бренду є: створення сайту, оптимізація систем пошуку, соціальні мережі, трансляція в прямому ефірі, розповідь історії, створення цінного контенту, ведення блога, електронна пошта, LinkedIn Publishing Platform, призи, інфografіка, автомобільні обгортки, мережеві заходи, офлайн-реклама, промоакції, програми лояльності, безкоштовна роздача пробної версії продукту, сильний брендинг. У результаті дослідження визначено, що просування бренду — це створення довіри споживачів до продукту. Кампанії з просування бренду різноманітні. Одні націлені на збільшення популярності, другі сприяють позиціонуванню, треті допомагають захопити ринок. Можна використовувати всі канали і способи просування відразу, а можна застосовувати якийсь один. Усе залежить від цілей, які потрібно досягнути, переваг та бюджету.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.У.633. The effectiveness of product and brand promotion: the role of marketing communications / V. Bondarenko, O. Khadartsev, O. Hryhorieva // Економіка і періон. — 2021. — № 1. — С. 75-81. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Розглянуто особливості й роль маркетингових комунікацій, зокрема в аспекті впливу та взаємодії між категоріями «бренд» та «клієнт-споживач продуктів бренду». Досліджено специфіку діяльності компаній у сфері комунікацій, визначено ключові чинники, що забезпечують спроможність віднайти ефективні засоби й інструменти маркетингових комунікацій. Розглянуто завдання та елементи формування маркетингової політики комунікацій. Надано характеристику основних засобів комплексу просування як програми маркетингової комунікації підприємства. Розглянуто складові рекламних ефектів як точок комунікативної взаємодії між споживачем і товаром. Виокремлено значущість бренду як комплексної інтеграції ціннісних пропозицій виробника і споживачів очікувань клієнта. На підставі аналізу сучасних особливостей ринку обґрунтовано, що аватар клієнта є основою формування маркетингових комунікацій як відображення цільового сегмента. Досліджено розподіл прихильності до певних брендів у розрізі відповідних аватарів клієнтів. Охарактеризовано вплив соціальних медіа на формування ефективності комунікаційних каналів, зокрема для сектора товарів повсякденного вжитку. Зроблено відповідні висновки щодо подальшого вдосконалення маркетингових комунікацій на підприємстві з метою зростання іміджу компанії та її конкурентоспроможності, консолідації іміджу бренду або організації.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.У.357

Торговля окремими видами товарів

5.У.634. Аналіз асортименту препаратів, що застосовуються для лікування функціональних шлунково-кишкових розладів, на фармацевтичному ринку України / О. М. Філіпчук, О. О. Шмалько, Л. І. Вишнеvsька // Соц. фармація в охороні

здоров'я. — 2021. — 7, № 4. — С. 70-78. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження асортименту лікарських препаратів (ЛП) і дієтичних продуктів для лікування функціональних шлунково-кишкових розладів (ШКР) на фармацевтичному ринку України з подальшим визначенням доцільності розробки лікарських засобів на основі лікарської рослинної сировини, зокрема і для дітей. Наведено результати маркетингового аналізу сегмента вітчизняного ринку ЛП групи А03А Х — Інші препарати для застосування у разі функціональних ШКР і А03А Х13 — Силікони. Установлено, що цей сегмент ринку представлений 31 позицією, з них 17 ЛП містять симетикон, всі вони у своєму складі мають допоміжні речовини (крім 5, що є плодами). В основному препарати виготовляються вітчизняними, а також 9 — німецькими, 2 — французькими, по 1 препарату — польським, бельгійським, індійським, фінським та італійським виробниками. Препарати груп Дитяче харчування Дієтичні добавки 8.1 і 8.4 на основі фенхелю представлені 16 позиціями, більшість з яких насіння. З них українські виробники (12 ДД) випускають лише насіння в пачках або здрібнене у фільтр-пачках, а іноземні (по 1 препарату): Швейцарія, Німеччина, Індія і США — екстракти, гранули та розчини для перорального застосування. За результатами досліджень, актуальною є розробка вітчизняних оригінальних безпечних ЛП на основі рослинної сировини — фенхелю звичайного — для застосування у терапії функціональних ШКР, зокрема і дітей.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.635. Аналіз вітчизняного ринку препаратів, які використовуються для симптоматичного лікування кашлю / О. Є. Богуцька, А. С. Максимович // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 4. — С. 61-69. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення асортименту лікарських препаратів (ЛП) для симптоматичного лікування кашлю на фармацевтичному ринку України. Матеріали та методи дослідження: логічний, системний, графічний та структурний аналіз інформаційних джерел — із метою дослідження асортименту ЛП для лікування кашлю з урахуванням їх міжнародних непатентованих найменувань (МНН), торгових назв (ТН), країн-виробників, лікарських форм та основних фармакологічних характеристик ЛП. Визначено співвідношення ЛП вітчизняного та закордонного виробництва в межах МНН препаратів від кашлю, представлених в Україні. Встановлено, що на теперішній час їх асортимент складає майже 308 найменувань, серед яких 46,4 % постачають вітчизняні виробники. Визначено, що найбільша частка на ринку належить лікарським засобам амброксолу (16,2 %), ацетилицістеїну (14,9 %) і комбінованим препаратам (34,1 %) від загальної кількості дослідженого асортименту. Співвідношення торгових назв препаратів для симптоматичного лікування кашлю закордонного та вітчизняного виробництва складає 53,6 і 46,4 % відповідно. Найбільш поширеними лікарськими формами є сиропи, таблетки, порошки, розчини для перорального застосування, капсули та ЛП із лікарської рослинної сировини. Установлено, що на фармацевтичному ринку України зареєстровано понад 300 торгових назв препаратів для симптоматичного лікування кашлю в різних лікарських формах, але більше половини з них іноземного виробництва, що потребує їх імпортозаміщення на вітчизняні ЛП цієї фармакологічної групи.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.636. Дослідження лікарських препаратів пролонгованої дії на фармацевтичному ринку України / К. В. Тарапон, О. В. Тригубчак // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 3. — С. 64-72. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — аналіз асортименту препаратів пролонгованої дії (ППД) на фармацевтичному ринку України (ФРУ) з особливою увагою на фармакотерапевтичних групах, які недостатньо насичені пролонгованими препаратами, зокрема визначення частки нестероїдних протизапальних лікарських засобів (НПЗ ЛЗ). Матеріали та методи дослідження: дані Державного реєстру ЛЗ України та класифікаційна система АТС; використано методи наукового аналізу, зокрема прийоми групування та порівняння, а також маркетингові методи. Проведено дослідження асортименту ЛЗ пролонгованої дії, зареєстрованих на ФРУ. Проаналізовано структуру асортименту за виробником, лікарськими формами, групами АТС-класифікації. За аналізом ринку встановлено, що в Україні зареєстровано 202 найменування ППД. Більшу частину з них представлено іноземними виробниками — 196 (84 %). ППД, зареєстровані в Україні, здебільшого випускаються у формі таблеток і капсул, але найбільшу частку (72,77 %) становлять таблетки. Аналіз розподілу пролонгованих ЛЗ за групами АТС-класифікації показав, що найбільше пролонгованих препаратів належить до групи N — Засоби що впливають на нервову систему (80 препаратів), і групи C — Засоби, що впливають на серцево-судинну систему (44 препарати). Частка препаратів групи M, що впливають на опорно-рухову систему, зокрема НПЗ ЛЗ пролонгованої дії, є дуже незначною (9 препаратів). Проведені маркетингові дослідження пролонгованих препаратів надали можливість охарактеризувати структуру асортименту ринку України за фармакотерапевтичними групами,

країнами-виробниками та лікарськими формами. Визначено сучасний асортимент НПЗ ЛЗ пролонгованої дії.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.637. Експорторієнтований маркетинг вітчизняних операторів молочного ринку: автореф. дис.... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О. В. Попко; нац. ун-т водного господарства та природокористування. — Рівне, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Досліджено суть глобалізації та її вплив на світові товарні ринки (СТР), виявлено тенденції функціонування СТР та їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних експортерів, встановлено стратегічні імперативи забезпечення маркетингової діяльності вітчизняних операторів перспективних секторів економіки на СТР. Виявлено пріоритетні вектори розвитку експорту харчової та переробної промисловості України, встановлено місце України в забезпеченні світової торгівлі продуктами харчування, сформовано концептуальні засади експорторієнтованого маркетингу для підприємств харчової та переробної промисловості України. Проаналізовано стан і прогнозування розвитку вітчизняного молочного ринку (МР), проведено моніторинг світових МР та встановлено місце України на них, сформовано класифікацію операторів МР відповідно до ланцюга формування вартості молочних продуктів. Ідентифіковано особливості функціонування вітчизняних операторів МР, сформовано методологічні засади комплексного оцінювання рівня ринкової концентрації на вітчизняному МР, обґрунтовано процедуру розподілу ринкових часток операторів. Формалізовано стратегію декомодитизації для вітчизняних операторів МР в розрізі маркетинг-мікс, обґрунтовано еколого-економічну доцільність запровадження сучасних мембранних технологій глибокої переробки молочної сироватки, розроблено аналітичний інструментарій оцінки потенційної привабливості зовнішніх ринків збуту високомаржинальних молочних продуктів.

Шифр НБУВ: РА446935

5.У.638. Маркетингове дослідження фармацевтичного ринку України у сегменті антигеморагічних засобів для зупинки стоматологічних кровотеч / І. С. Лаба, Ю. С. Азаренко, О. М. Євтушенко // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 3. — С. 73-82. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Мета роботи — маркетингове дослідження ринку України у сегменті антигеморагічних засобів, що використовуються у стоматології. Матеріали та методи дослідження: структурний аналіз, маркетинговий аналіз, логічний і графічний методи. Визначено стан українського ринку лікарських засобів (ЛЗ) зазначеної групи. Виявлено структуру ринку за кількістю найменувань, за формами випуску, країнами-виробниками, складом. Незважаючи на достатню кількість зареєстрованих ЛЗ на ринку (26 позицій), можна відзначити досить невеликий арсенал діючих речовин (4) і лікарських форм (3). Ринок характеризується обмеженою кількістю засобів із певною фармакодинамікою, що поєднують у собі швидку кровоспинну дію, безпечні у використанні, здатні пригнічувати бактеріальну флору, не впливають на здорові тканини. Зазначено позитивний момент: за структурою країн-виробників ринок залишається вітчизняним (60 : 40). Встановлено, що український фармацевтичний ринок характеризується достатнім асортиментом кровоспинних засобів, але застосування цих засобів у стоматології має свої обмеження. Лікарі-стоматологи мають певні проблеми у разі виникнення капілярних кровотеч і потребують достатньої кількості засобів саме для місцевого застосування, ефективних і швидкодіючих. Тому пошук та створення нових ЛЗ із подібною дією на цьому етапі залишається актуальним науковим питанням.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.639. Модель оцінки доцільності переходу промислових споживачів до погодинного обліку електричної енергії на роздрібному ринку / І. В. Блінов, Є. В. Парус, В. О. Мірошник, П. В. Шиманюк, В. В. Сичова // Енергетика: економіка, технологія, екологія. — 2021. — № 1. — С. 88-97. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто основні відмінності у ціно- та тарифоутворенні для промислових споживачів електричної енергії за різними формами обліку електричної енергії. Розглянуто відносний добовий профіль електроспоживання з метою дослідження впливу особливостей добового графіка навантаження на середньозважену за добу ринкову вартість електричної енергії. Обґрунтовано важливість оцінки вартості профілів добового навантаження під час порівняння вартості електричної енергії для споживача у групі з інтегральним обліком електричної енергії та в умовах індивідуального погодинного її обліку. Теоретично обґрунтовано ефект зниження обсягів і вартості небалансів у групі з інтегральним обліком електричної енергії у порівнянні з погодинними нарахуваннями обсягів і вартості небалансів. Означено основні складові для порівняльної оцінки доцільності виходу споживача із групи з інтегральним обліком електричної енергії та переходу на погодинний її облік за індивідуальним добовим графіком навантаження. Основні підходи до такої оцінки продемонстровано на прикладі розрахунків для промислового підприємства в окремих регіонах України.

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.640. Моніторинг асортиментної структури та динаміки цінних показників гепатопротекторів на сучасному фармацевтичному ринку України / І. О. Пухальська, Адаба Мухамед, О. П. Гудзенко, О. Л. Дроздов // Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2020. — 13, № 3. — С. 407-414. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проблема високої распространенности заболеваний печени — одна из основных для здравоохранения в мире. Для профилактики и лечения заболеваний печени сегодня используют этиотропные средства: вакцины, противовирусные препараты и др. Кроме того, во врачебной практике часто используют препараты, предназначенные для дополнительной терапии заболеваний печени — так называемые гепатопротекторы, разнообразие как по химическому составу, так и по механизму действия и нацеленные на повышение стойкости печени к неблагоприятным факторам. Цель работы — комплексный ассортиментный анализ фармацевтического рынка Украины в рамках группы гепатопротекторов и определение его ценового диапазона. Исследование провели по данным Государственного реестра лекарственных средств Украины, Международной классификации болезней 11 издание (МКБ-11, ICD-11), введенного в действие 18 июня 2018 г. приказом МЗ Украины от 18.04.2019 г. № 892 «Об утверждении одиннадцатого выпуска Государственного формуляра лекарственных средств и обеспечения его доступности», Национального перечня основных лекарственных средств, утвержденного постановлением КМУ № 333 от 25.03.2009 г. (по состоянию на 07.05.2019 г.) и аналитической системы фармацевтического рынка «Фармстандарт» компании Морнион за 2019 г. и первое полугодие 2020 г. В ходе исследования использовали системный, структурный, логический методы, а также метод обобщения. Установили, что отечественный рынок гепатопротекторов достаточно насыщен. Его составляют как украинские производители, так и иностранные фирмы, преимущественно из Индии, ФРГ, Франции, Италии, КНР, Швейцарии. Анализ динамики цен препаратов данной группы показал: за 2017 — 2020 гг. произошло значительное увеличение цен на все препараты представленных подгрупп, что можно связать с нестабильностью валютного рынка. По результатам структурного анализа гепатопротекторов, подгруппа А05А Х10 — комбинированные препараты составляют большинство (57, 51, 67, 55 наименований соответственно году исследования). Наименьшую по численности подгруппу составляет А05В А06 орнитин оксоглурат (в 2017 г. отечественные производители не зарегистрировали ни одного наименования лекарственного средства). Часть украинских препаратов в данном сегменте достигала 86,20, 84,12, 68,00, 56,79 % (I полугодие 2020 года) соответственно по годам исследования. Выводы: ассортиментный анализ за период 2017 — 2020 гг. (I полугодие) показал насыщенность отечественного фармацевтического рынка гепатотропными лекарственными средствами. Установлено, что наибольшую долю фармацевтического рынка Украины занимают отечественные лекарственные средства — от 56,79 к 86,20 % (соответственно году исследования). Анализ динамики цен свидетельствует о низкой доступности импортных препаратов некоторых подгрупп: в А05А А02 кислота урсодезоксихолевая ценовой диапазон за 2019 — 2020 гг. составил 1207,57 — 2376,15 грн, в подгруппе А05В А06 орнитин оксоглурат — 1397,99 — 2557,55 грн.

Шифр НБУВ: Ж69485

5.У.641. Огляд асортименту екстрактів лікарських на фармацевтичному ринку України / О. Д. Мацюк, Л. І. Вишневська, А. В. Бугай // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 3. — С. 31-40. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження асортименту екстрактів лікарських (ЕЛ) на фармацевтичному ринку України станом на 2020 р. для визначення доцільності розробки нового лікарського препарату (ЛП) на їх основі. Використано бібліосемантичний, аналітичний, логічний методи досліджень для аналізу джерел літератури; аналітичний аналіз — для дослідження сегмента вітчизняного фармацевтичного ринку щодо асортименту ЕЛ станом на 2020 р. Проаналізовано їх склад, розподіл за агрегатним станом, формами випуску та країною-виробником, гармонізацію із ЄФ. Визначено, що вітчизняний фармацевтичний ринок налічує 18 екстрактів, усі вони є рідкими. 3-поміж усіх зареєстрованих в Україні екстрактів провідне місце (16 позицій) належить українським виробникам. Номенклатура імпортованих препаратів складається з 1 екстракту в'єтнамського та 1 швейцарського виробництва. Серед українських виробників найбільший сегмент ринку належить ПАТ «Лубнифарм» — 4 препарати, при цьому ротокан випускається у флаконах місткістю 55 і 110 мл; алое екстракт, д/ін. по 1 мл № 10 в ампулах виробляють ПАТ «Лубнифарм» і ЗАТ «Дарниця»; елеутерококу екстракт по 50 мл у флаконі — ТОВ «Юніфарма» («Тернофарм») та агрофірма «Ян». На вітчизняному фармацевтичному ринку присутні 19 препаратів з екстрактами, з них найбільший сегмент ринку займають препарати у таких лікарських формах: таблетки та капсули (по 7 найменувань); розчини оральні (2 найменування); краплі оральні (1 найменування); сиропи та порошки для орального розчину (по 1 найменуванню). Більшість ЛП, які містять екстракти, виготовляються українськими виробниками (близько

47 %), виробникам Німеччини, Франції та Швейцарії належать по 2 препарати, Іспанії, Болгарії, Словенії та Чехії — по 1 препарату. Встановлено, що на фармацевтичному ринку України представлено 18 екстрактів і 19 препаратів з екстрактами. Більшість ЛП із цієї вибірки є снодійними та заспокійливими засобами (55 %), а також засобами, що застосовуються для лікування захворювань печінки та жовчовивідних шляхів, покращують процеси травлення та функціональний стан шлунково-кишкового тракту.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.У.642. Особливості використання тарифів на переривання в умовах ринку електричної енергії України / А. І. Замулко, О. С. Іщенко // Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 1. — С. 98-107. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Використання графіків відключення обмеження споживачів від електроенергії для зменшення навантаження ОЕС України є застарілою моделлю і не може відповідати нормам та вимогам нової моделі ринку електричної енергії України. Вивчення бажань та потреб споживачів є досить перспективним напрямом у підвищенні ефективності функціонування механізму балансування на ринку електроенергії та є важливим фактором при розрахунку тарифів на переривання. У даній роботі для мінімізації витрат через переривання електроенергії у споживача розглянуто створення гібридного економетричного підходу, який об'єднує переваги і надає змогу мінімізувати недоліки двох моделей: популярної моделі опитування споживачів та економетричної моделі. Економетрична модель, яка використовує додану вартість, створену групою споживачів за рік, є практичним способом оцінки витрат на заплановані відключення. Метод опитування споживачів є найпопулярнішим інструментом для оцінки надійності в умовах ринку електричної енергії. Запропоновано використовувати загальнодоступні дані споживачів зібраних за допомогою простого опитування споживачів щодо їх дій у разі небажаних перебоїв з подачі електричної енергії з урахуванням специфіки їх роботи. Зазначено, що дане дослідження фокусується на сценарії переривання, який призведе до найбільших витрат при відключенні, воно охоплює лише зимові відключення після обіду та виключає вплив різниці часу доби та сезону.

Шифр НБУВ: Ж22833

5.У.643. Оцінка економічного ефекту від надання системами накопичення електричної енергії послуги балансування в ОЕС України / Є. В. Парус, І. В. Блінов, Д. О. Олєфір // Пр. Ін-ту електродинаміки НАН України. — 2021. — Вип. 60. — С. 28-37. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Представлено розрахункову модель оцінювання економічного ефекту від надання системами накопичення електричної енергії послуг Оператору системи передачі з балансування електроенергії в сегменті балансуємого ринку. Модель реалізує імітацію послідовного заряджання та розряджання накопичувачів (тобто послідовним наданням послуг розвантаження та завантаження). Наведено особливості врахування вартості купівлі, встановлення та обслуговування систем накопичення електричної енергії з введенням як до гарантованого строку експлуатації, так і до гарантованого ресурсу циклів заряджання/розряджання. Показано приклад застосування розрахункової моделі для оцінювання економічного ефекту та строку окупності систем накопичення електричної енергії в разі надання послуг балансування електричної енергії в сегменті балансуємого ринку.

Шифр НБУВ: Ж69973

5.У.644. Порівняльний аналіз асортименту лікарських засобів для антибіотикотерапії хронічного обструктивного захворювання легень фармацевтичного ринку України та Франції / Л. І. Будняк, Н. П. Дарзулі // Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2020. — 13, № 3. — С. 401-406. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Цель работы — сравнительный анализ ассортимента зарегистрированных препаратов для антибиотикотерапии хронической обструктивной болезни легких (ХОБЛ) отечественного рынка с лекарственными средствами (ЛС) этого сегмента рынка Франции. Ассортимент ЛС Украины изучали согласно Государственному реестру ЛС Украины, справочнику ЛС Компендиум онлайн, Анатомо-терапевтическо-химической классификации, интернет-ресурса «Tabletki.ua», Франции — согласно «Basededonn espubliquesdicaments». В ходе исследования применены такие методы: информационного поиска, маркетингового анализа, графического, сравнительный и логического обобщения. Провели сравнительный анализ ассортимента ЛС Украины и Франции для антибиотикотерапии ХОБЛ. Выводы: проанализированы фармацевтические рынки препаратов для антибиотикотерапии ХОБЛ в Украине и Франции. По состоянию на январь 2020 г. в Украине зарегистрированы 43 торговые названия (ТН) ЛС, представленные 73 ассортиментными позициями, во Франции — 87 ТН ЛС, представленные 150 ассортиментными позициями. Анализ ассортимента ЛС показал, что в Украине и Франции преобладают ЛС зарубежного производства, их доля составляет 84 и 55 % соответственно. Лидеры по номенклатуре препаратов среди стран-импортеров ЛС в Украине — Индия и ФРГ, во Франции — Испания, Великобритания и ФРГ. Доля отечественных препаратов Украины и Франции меньше — 16 и 45 %

соответственно. Лидеры среди отечественных предприятий-производителей в Украине — ООО «Юрия-Фарм» и ООО «Астра-фарм», во Франции «Sanofi Winthrop Industrie, Mylan S.A.S., Delpharm Tours, Delpharm Lille S.A.S. и Panpharma. В двух странах большинство препаратов для антибиотикотерапии ХОБЛ представлены порошками для приготовления растворов для инъекций и таблетками, их доля в Украине составляет 41 и 33 %, во Франции — 19 и 59 % соответственно. В Украине и Франции преобладают монокомпонентные ЛС. Поскольку на украинском фармацевтическом рынке по сравнению с французским рынком ЛС доминируют препараты зарубежного производства, актуальна разработка новых отечественных препаратов, которые использовали бы в терапии ХОБЛ.

Шифр НБУВ: Ж69485

5.У.645. Структура та моделі інформаційної взаємодії учасників ринку електричної енергії: монографія / І. В. Блінов, Є. В. Парус, В. В. Шкарупило; НАН України, Інститут електродинаміки, Інститут проблем моделювання в енергетиці імені Г. Є. Пухова. — Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. — 111 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 103-111. — укр.

Виконано огляд архітектури, структури та функцій автоматизованих систем підтримки ринку електричної енергії України. Розглянуто склад та функції систем підтримки процесів торгівлі електричною енергією в Україні. Відображено особливості взаємодії таких систем із системами моніторингу, технологічного управління та комерційного обліку. Наведено формалізи для опису моделей функціонування ринку електричної енергії та для відображення взаємодії учасників ринку в окремих ринкових сегментах на основі використання рольових моделей. Виконано аналіз та зіставлення ролей та бізнес-сфер гармонізованої моделі європейського ринку електроенергії та відповідних ролей і сегментів ринку електричної енергії України. Описано метод оцінки працездатності структури та функцій ринку електричної енергії передусім в частині виявлення потенціальних проблем в роботі ринку електричної енергії. Наведено, огляд методів перевірки окремих функцій систем управління технологічними та комерційними процесами на етапах розробки та удосконалення відповідних інформаційних систем. Деталізовано метод контролю за показниками нефункціональних характеристик розробленої системи критичного призначення згідно з рольовими моделями ринку електричної енергії.

Шифр НБУВ: ВА854726

5.У.646. National market of diagnostic tests and test systems / T. S. Brytanova, A. V. Samko, Ye. H. Knysh // Актуальні питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2020. — 13, № 3. — С. 388-393. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Цель работы — анализ рынка диагностических тестов и тест-систем, которые находятся в обороте в Украине. Используются электронные, бумажные официальные источники информации, Интернет-сайты аптек. Применяли поисковый, аналитический, систематический, сравнительный и статистический методы и методы математического, логического анализа. Анализ современного рынка диагностических тестов и тест-систем позволил установить ассортиментную и фирменную (90 фирм-производителей) структуры. Большинство из них находятся за пределами Украины (85,5 %). Среди иностранных производителей крупнейшим импортером является КНР (19,5 %). Для определения уровня конкуренции между производителями аналогичных групп тестов и тест-систем установили коэффициент напряженности. Для определения уровня доступности рассчитали коэффициенты ликвидности цен и адекватности платежеспособности. Выводы: исследован отечественный рынок диагностических тестов и тест-систем. Установлено, что фирменная структура состоит из 90 фирм-производителей и 20 стран мира. Подавляющее большинство продукции поступает от стран-импортеров (85,5 %), где лидером является КНР (19,5 %). Анализ конкурентоспособности показал, что наибольшая конкуренция — среди компаний, которые выпускают тесты для определения беременности, уровня глюкозы, кетонов, нитритов, белка в крови и моче ($K_{vi} = 0,96$), у производителей отсутствуют тесты для исследования спермы ($K_{vi} = 0$). Рассчитанные коэффициенты ликвидности цены и адекватности платежеспособности свидетельствуют о высокой ценовой конкуренции и низкой доступности для некоторых групп диагностических тестов и тест-систем.

Шифр НБУВ: Ж69485

Див. також: 5.У.239, 5.У.294, 5.У.315

Економіка галузей невиробничої сфери

5.У.647. Вища освіта України на шляху інтеграції в європейський освітній простір: досягнення та завдання подальшого розвитку / В. П. Антонюк // Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2. — С. 169-182. — Бібліогр.: 44 назв. — укр.

Розглянуто проблему модернізації системи вищої освіти України шляхом інтеграції вищих навчальних закладів до Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area). На основі аналізу статистичних даних зроблено висновок про

згорнення системи вищої освіти України внаслідок наявності низки проблем, що негативно позначається на формуванні людського капіталу. Обґрунтовано важливість міжнародного співробітництва з ЄС в освітній сфері для модернізації вищої школи. Досліджено інституційні засади формування ЕНЕА, визначено основні пріоритети її розвитку на сучасному етапі. Проаналізовано правові основи євроінтеграції вищої школи України. Здійснено аналіз розвитку міжнародного співробітництва вузів України та їх участі в європейських освітніх програмах. Виявлено позитивну тенденцію до зростання активності українських університетів в міжнародному співробітництві, що підвищує їх позиції у міжнародних рейтингах. Виявлено слабкі місця інтеграційних процесів та запропоновано напрями удосконалення державної політики підтримки участі закладів вищої освіти в ЕНЕА.

Шифр НБУВ: Ж25176

5.У.648. Інформаційні технології підтримки управлінських рішень в освітньому процесі з використанням логіко-когнітивних методів: автореф. дис... канд. техн. наук: 05.13.06 / Л. Л. Тупичак; Українська академія друкарства. — Львів, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Розроблено інформаційні технології підтримки освітнього процесу підготовки фахівців з управлінської діяльності (УД) в організаційних, адміністративних, техногенних системах з використанням логіко-когнітивних методів (ЛКМ). Охарактеризовано систему та логіко-когнітивну структуру навчального процесу підвищення рівня компетентності та якості навчання фахівців для управління складними системами з ієрархічною структурою. Виокремлено фактори впливу на навчальний процес та логіко-когнітивні характеристики особи як інтелектуального агента, що навчається. Побудовано моделі впливу факторів на навчальний процес та формування компонент професійно-орієнтованої управлінської компетентності. Обґрунтовано логіко-когнітивний процес підготовки та прийняття рішень на підставі альтернативного вибору та процедури цілеорієнтації для відповідних типів УД. Виконано практичне оцінювання якості навчального процесу на підставі ЛКМ, обґрунтовано структуру знань про об'єкти і системи управління з огляду на виділені фактори впливу на процес засвоєння знань когнітивної системи особи, що навчається. Представлено розроблені структурно-функціональні моделі інформаційних технологій для підвищення якості формування і підтримки прийняття управлінських рішень з використанням ЛКМ в освітньому процесі підготовки фахівців з управління.

Шифр НБУВ: РА445496

5.У.649. Комерціалізація вищої освіти: баланс між перевагами та ризиками / І. В. Тимошенко, С. Е. Мороз, О. В. Калашник // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 72-77. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено особливості комерціалізації як сучасної світової тенденції розвитку вищої освіти й проаналізовано основні стратегії реформування університетів. Актуальність роботи зумовлена реформуванням сфери вищої освіти в Україні та необхідністю грамотного запозичення передового досвіду освітніх систем провідних зарубіжних країн. Важливою є відповідь на питання: завдяки якій освітній моделі західні університети отримали значні здобутки за всіма напрямками діяльності? Неоднозначна оцінка процесів комерціалізації як серед західної, так і серед української академічної спільноти зумовлює доцільність даного дослідження. Визначено, що комерціалізація означає перехід системи вищої освіти на ринкові відносини на основі впровадження нових методів управління, які змінюють її становище в суспільстві, сприяють капіталізації знань і результатів наукових досліджень. Установлено особливості формування та прояву процесу комерціалізації, серед яких найбільш значущими є зміна ролі держави у сфері фінансування освіти, трансформаційні процеси у формах і видах надання освітніх послуг, диверсифікація джерел фінансування. Ідентифіковано й охарактеризовано суть поняття «комерціалізація», «комодифікація» і «менеджеризм», обґрунтовано їх взаємозв'язок у підходах трансформації навчальних закладів в установи з надання освітніх послуг, а студентів — у споживачів. Розглянуто виявлення комерціалізація вищої освіти в контексті «академічного капіталізму». Проаналізовано зміст і форми «академічного підприємництва» та завдання і функції «підприємницького університету». Зроблено висновок про те, що підприємницький університет є найбільш фінансово успішною моделлю навчального закладу, яка поєднує сучасні вимоги та традиційні цінності вищої освіти на основі інноваційної діяльності. Проведений аналіз наукових статей і досліджень надав змогу виявити відмінності процесу комерціалізації в американській і європейській освітніх системах.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.650. Механізм реалізації державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / С. М. Петрик; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Досліджено проблеми та напрями розвитку державно-приватного партнерства (ДПП) у сфері охорони здоров'я (ОЗ) як нового механізму державного управління (ДУ). Обґрунтовано напрями трансформації функцій держави та їх реалізації через цей механізм. Визначено суть ДПП на теоретичному та практичному

рівнях. Ідентифіковано переваги ДПП в сфері ОЗ. Здійснено аналіз сучасного стану ДУ в контексті реалізації проектів ДПП в означеній сфері. Визначено особливості правового регулювання реалізації проектів ДПП, розроблено алгоритм формування та реалізації цих проектів та на його основі встановлено роль держави на кожному етапі реалізації за різними формами (оренда, концесія, спільна діяльність). Розроблено модель ДПП як системи суспільних відносин за участі держави. Удосконалено правовий механізм реалізації проектів ДПП, що передбачає нові підходи до оцінки проекту й учасників конкурсу на участь в проекті.

Шифр НБУВ: RA446866

5.У.651. Моделювання інформаційної прозорості закладів вищої освіти онлайн в умовах цифровізації економіки: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.11 / Ю. В. Гончаренко; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено моделюванню інформаційної прозорості закладів вищої освіти (ЗВО) онлайн, дослідженню реакції системи на певний стан інформаційної прозорості, її наявну структуру, пошуку ефективної взаємодії суб'єктів та об'єктів дослідження в онлайн середовищі. Запропоновано тлумачити інформаційну прозорість як категорію, яка якісно характеризує інформацію з точки зору її доступності, видимості, можливості поширення, інформативності, безпечності, цінності для користувача, цільовий рівень якої визначається в процесі взаємодії між суб'єктами чи об'єктами, які накладають власні обмеження щодо її значення. Підтверджено її зв'язок із забезпеченням якості вищої освіти. Запропоновано концепцію моделювання інформаційної прозорості ЗВО, модельний базис якої надає змогу підвищити ефективність взаємодії зі стейкхолдерами в онлайн середовищі. Критично оцінено методи дослідження інформаційної прозорості та доповнено перелік критеріїв, що визначають її рівень. Проведено таксономічний аналіз фінансового стану галузі й окремих ЗВО за період 2015 — 2019 рр., результати якого засвідчили погіршення значення показників. Досліджено поведінку стейкхолдерів конкретних ЗВО онлайн засобами фрактального та рекурентного аналізів за динамікою частоти запитів їх сайтів у пошукових системах. Обґрунтовано систему підтримки прийняття рішень щодо забезпечення юзабілітє сайтів ЗВО. Проведено анкетування 1170-ти стейкхолдерів за критеріями юзабілітє сайтів закладів. Побудовано модель нечіткого логічного виводу юзабілітє сайтів ЗВО за алгоритмом Мамдані на базі уточненого переліку критеріїв юзабілітє. Обґрунтовано моделі прийняття рішень щодо забезпечення інформаційної прозорості для кожного ЗВО шляхом установа значущості впливу окремих вхідних змінних моделі нечіткого логічного виводу на юзабілітє сайтів ЗВО. Обґрунтовано резерви та шляхи забезпечення досягнення цільового значення інформаційної прозорості закладами для ефективної взаємодії в онлайн середовищі.

Шифр НБУВ: RA450954

5.У.652. Реалізація механізму державного регулювання ринку приватної медицини: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. Д. Крикун; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Удосконалено підходи до аналізу сприяння об'єднання фінансових і матеріальних ресурсів держави та бізнесу в розбудові загальної системи охорони здоров'я України, де складовими державно-кооперативного механізму фінансової сталості охорони здоров'я є соціально-відповідальний бізнес, державно-приватне партнерство та соціальний діалог. Розроблено алгоритм державного регулювання приватних онкологічних медичних закладів та запропоновано перспективні шляхи їх реформування через призму чотирьох основних напрямів, що його формують і можуть стати основою для розробки державної політики у сфері оцінки потреби та розвитку приватних онкологічних медичних закладів в Україні, а саме: державне регулювання ранньої діагностики та скринінгів онкологічних захворювань, дорослої онкології, дитячої онкології та державне регулювання паліативної хоспісної допомоги. Запропоновано теоретико-методологічну схему механізму державного регулювання ринку приватної медицини, стратегічною метою якого є створення сприятливих умов для розвитку ринку приватних медичних закладів, підвищення якості наданих послуг та зростання тривалості життя громадян країни.

Шифр НБУВ: RA446867

5.У.653. Формування механізму професіоналізації менеджменту закладу вищої освіти: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. Р. Павлович; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Теоретично узагальнено та запропоновано вирішення важливої науково-прикладної проблеми розробки концептуальних, теоретико-методичних і практичних рекомендацій щодо процесу формування механізму професіоналізації менеджменту закладу вищої освіти (ЗВО). Одержано наукові результати, що сприятимуть підвищенню якості формування професійного менеджменту в ЗВО та досягнення ними необхідного рівня конкурентоспроможності. Розроблено концептуальну основу формування механізму професіоналізації менеджменту ЗВО, яка доповнюється взаємопов'язаними теоретико-методичними компонентами, що сприяє інноваційній трансформації управлінської діяльності з

метою забезпечення якісних форм управлінського супроводу освітньої, наукової та інноваційної діяльності ЗВО. Запропоновано комплексну методіку впровадження цього механізму та інше. Сформовано концептуальний базис і стратегічні умови впровадження. Обґрунтовано наукові підходи до формування функціональних елементів такого механізму. Запропоновано оцінку інтегральної якості цього процесу.

Шифр НБУВ: RA446938

5.У.654. Формування механізму управління ефективністю діяльності медичних підприємств та установ: автореф. дис.... канд. екон. наук: 08.00.04 / І. А. М. Алшарф; Чернігівський національний технологічний університет. — Чернігів, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Запропоновано теоретичні, організаційно-методичні підходи та науково-практичні рекомендації щодо формування механізму управління ефективністю діяльності медичних установ. Уперше розроблено організаційний механізм управління ефективністю діяльності медичної установи, що пов'язує запропоновані автором територіальні центри медичної інформації з внутрішніми структурами (командами) установи, а також міжнародними асоціаціями, які забезпечують акумулювання даних про роботу країн медичних закладів, сприяють обміну даними й управлінськими технологіями та проведенню бенчмаркінгу ефективності. Удосконалено теоретико-методологічні положення управління ефективністю діяльності медичних підприємств та установ через уточнення його суті та виділення основних підходів до його розуміння. Розроблено методичні підходи до проведення аналізу економічної ефективності небюджетних та бюджетних медичних установ, що використовують непараметричні методи статистичного аналізу, зокрема базові та спеціальні моделі аналізу середовища функціонування, індекс сукупиної факторної продуктивності Малмквіста та інструменти міжнародного бенчмаркінгу, які забезпечують виконання важливих етапів процесу управління ефективністю діяльності медичних установ — оцінка, аналіз і підготовка управлінських рішень. Запропоновано систему мотивації персоналу медичних установ України, в якій використано результати проведеного опитування медпрацівників та студентів-медиків, що складає основу мотиваційного механізму. Розроблено методичний підхід до створення ефективних команд в медичних установах, що на відміну від наявних підходів, включає п'ять основних етапів і враховує специфіку роботи різних медичних установ та психотипи працівників. Запропоновано методичний підхід до прийняття рішень в управлінні ефективністю медичних підприємств та установ, удосконалено систему оцінки та контролю шляхом запровадження тактичних та оперативних ключових індикаторів ефективності. Викладено теоретичні та науково-практичні положення щодо формування механізму управління ефективністю діяльності медичних закладів, запропоновано управлінську модель функціонування медичних закладів у модернізаційних умовах.

Шифр НБУВ: RA446456

Див. також: 5.У.171, 5.Ч.1131, 5.Ч.1141, 5.Ч.1152

Міжнародні економічні відносини і зв'язки

5.У.655. Диверсифікація зовнішньої торгівлі та економічне зростання: монографія / Є. І. Іванов. — Київ: Кондор, 2021. — 276 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 239-263. — укр.

Розкрито особливості впливу диверсифікаційних зрушень у виробництві та зовнішній торгівлі на процеси економічного розвитку. Увагу приділено економічній політиці, спрямованій на активізацію зростання через диверсифікацію та розвиток зовнішньоекономічних відносин. Проаналізовано процеси диверсифікації товаропотоків на глобальному рівні і визначено місце в них України. На основі аналізу міжнародного досвіду запропоновано напрями та механізми удосконалення промислової і зовнішньоторговельної політики України з метою реалізації позитивних диверсифікаційних змін у вітчизняному виробництві, експорті та імпорті.

Шифр НБУВ: BC68749

5.У.656. Діджиталізація сучасної системи міжнародних економічних відносин: монографія / А. С. Філіпенко, Р. О. Заблоцька, Н. В. Резнікова, О. І. Рогач, В. І. Чужиков, В. І. Мазуренко, Р. Д. Стаканов, О. А. Чугаєв, Д. М. Русак, В. В. Батрименко, А. С. Нанавов, А. В. Негода, Л. С. Поліщук, Ю. Ю. Хватов, Л. О. Шворак, Т. О. Жолос, О. Ю. Засенко; ред.: О. І. Шнирков; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 236 с.: табл., рис. — укр.

Розглянуто особливості розвитку глобальної цифрової економіки. Висвітлено теоретичні основи та практику використання цифрових технологій у розвитку міжнародної торгівлі товарами та послугами, міжнародного капіталообміну, міжнародної міграції робочої сили, міжнародних валютно-фінансових відносин. Досліджено розвиток Цифрового союзу країн — членів ЄС.

Шифр НБУВ: BA853936

5.У.657. Інформаційно-аналітичне забезпечення аналізу експортно-імпортного потенціалу підприємства / Д. В. Фат'янов // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 107-113. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Викладено теоретичні та практичні рекомендації щодо здійснення аналізу експортно-імпортного потенціалу промислових підприємств у сучасних умовах; розглянуто змістовне наповнення інформаційно-аналітичного забезпечення аналізу цього потенціалу. Обґрунтовано доцільність організації технології аналізу експортно-імпортного потенціалу підприємства (ЕІПП) у такій логіці етапів: опис цього потенціалу за ознаками та формування системи показників; встановлення тенденцій зміни значень показників на основі аналізу їх динаміки; порівняння досягнутих рівнів значень із плановими або нормативними, еталонними, що супроводжується пошуком і виявленням резервів та діагностуванням критичних ситуацій; визначення впливу факторів зовнішнього середовища; визначення рівнів розвитку структурних складових потенціалу на основі інтегральних показників; визначення причинно-наслідкових взаємозв'язків елементного складу потенціалу; визначення впливу факторів внутрішнього середовища; аналіз динаміки структурних змін експортно-імпортного потенціалу; визначення й аналіз резервів ефективності використання ЕІПП; прогнозування значень показників ЕІПП для кращого розуміння змін, що відбуваються. До інформаційного забезпечення аналізу ЕІПП рекомендується включити частинні та інтегральні показники, які утворюють ієрархічну систему показників для опису цього потенціалу; критерії, що надають змогу визначити ступінь досягнення мети функціонування та розвитку; еталонні показники, які уможливають порівняння та проведення аналізу. Систему ознак експортно-імпортного потенціалу в загальному вигляді слід представити як складні та елементарні ознаки, а саме: ознаки структурних складових потенціалу; ознаки механізмів реалізації потенціалу; ознаки процесів потенціалу; ознаки факторів впливу зовнішнього середовища на потенціал; ознаки факторів впливу внутрішнього середовища на потенціал. Запропоновано перелік основних аналітичних задач в аналізі експортно-імпортного потенціалу та методи їх розв'язання. Таке інформаційно-аналітичне забезпечення складає наукове підґрунтя та має практичну значущість в управлінні ЕІПП.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.У.658. Механізми формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики України: монографія / В. В. Ксендзук; держ. ун-т «Житомирська політехніка». — Житомир: О. О. Євенок, 2020. — 351 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 274-311. — укр.

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено науково-практичні рекомендації щодо розвитку механізмів формування і реалізації державної зовнішньоторговельної політики України. Розкрито методологічні положення формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики. Вдосконалено організаційно-інформаційний механізм формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики України. Сформовано напрями розвитку економіко-правового механізму формування та реалізації державної зовнішньоторговельної політики в умовах валютного ризику. Запропоновано стратегічні напрями розвитку державної зовнішньоторговельної політики України.

Шифр НБУВ: ВА853057

5.У.659. Проблеми інтеграції економіки України в міжнародне середовище: матеріали міжвуз. наук.-практ. студент. конф., 21 квіт. 2020, м. Одеса / ред.: О. М. Головченко; Міжнародний гуманітарний ун-т, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Одеська національна академія харчових технологій, Харківський нац. екон. ун-т імені Семена Кузнеця, Національна академія державного управління при Президенті України, Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Одеса: Фенікс, 2020. — 218 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено ефективність зовнішньоекономічної діяльності в умовах малого та середнього бізнесу. Висвітлено ризики здійснення зовнішньоекономічної діяльності при експорті кукурудзи. Розглянуто участь України у міжнародно-правовому регулюванні енергетичних відносин. Увагу приділено окремим аспектам застосування положень угоди про асоціацію України з Європейським союзом у сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано поняття та основи формування кредитного портфеля банків в Україні. Досліджено особливості функціонування природних монополій в Україні. Удосконалено ефективність діяльності підприємства та методи її вимірювання. Розглянуто проблеми управління фінансовою стійкістю підприємства. Висвітлено тенденції розвитку сільськогосподарських підприємств Дніпропетровської обл.

Шифр НБУВ: ВА853773

5.У.660. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва: теорія, методологія, практика: монографія / О. Ю. Акименко; нац. ун-т «Чернігівська політехніка». — Чернігів: Нац. ун-т «Чернігів. політехніка», 2021. — 397 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено сучасні проблеми функціонування механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва України. Сформовано теоретичні засади для обґрунтування авторського підходу до розуміння сутнісного змісту та виокремлення специфічних характеристик поняття «регулювання зовнішньоекономічної діяльності». Сформовано концептуальний базис системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який передбачає чітке окреслення й узгодження цілей, завдань, методів та інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва. Сформовано системно-синергійну парадигму впливу принципів зовнішньоекономічної діяльності промисловості на розвиток національної економіки. Визначено методологічні основи формування механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва. Розроблено концепцію регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва. Представлено науково-методичні положення оцінювання стану та перспектив розвитку зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва з урахуванням реагування на зміни факторів зовнішнього середовища. Розкрито результати впливу структурних змін світової торгівлі на сучасний стан державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. З'ясовано передумови подальшого розвитку промислового виробництва. Здійснено комплексне оцінювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва та ефективності використання промислового виробництва України в умовах євроінтеграційних процесів. Проаналізовано світовий досвід регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва й обґрунтовано напрями його адаптації в Україні. Розкрито проблеми інституційного забезпечення реалізації державної політики регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва та напрями їх вирішення. Визначено глобалізаційні процеси в державній політиці регулювання зовнішньоекономічної діяльності промислового виробництва в умовах діджиталізації.

Шифр НБУВ: ВА854218

Див. також: 5.У.307, 5.У.309, 5.У.355, 5.У.562, 5.У.583-5.У.584

Економіка Азії

5.У.661. Exports diversification as a key point of China's trade strategy / N. Shalupayeva // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 96-105. — Бібліогр.: 6 назв. — англ.

В даний час економічна диверсифікація залишається ключовою проблемою для більшості країн, що розвивається. Світова торгова система розвивається від загальної лібералізації до посилення протекціонізму, що створює додаткові труднощі у розвитку експорту країн і ставить диверсифікацію експорту до центру стратегії економічної диверсифікації. Зовнішня торгівля Китаю нині також переживає критичний період швидкого розвитку та трансформації. Китай вибудовує нову модель інтеграції у світову економічну систему, але економічна трансформація не проходить гладко та стикається з низкою проблем. Зважаючи на високу залежність Китаю від експорту, одна з найбільш серйозних загроз для економічного розвитку Китаю — висока схильність до коливань у світовій економіці — значною мірою зумовлена низьким рівнем диверсифікації експорту країни. Для досягнення стійкішого довгострокового економічного зростання та захисту від впливу зовнішніх шоків Китаю необхідно диверсифікувати свої експортні ринки, асортимент продукції та методи торгівлі. Мета роботи — дослідження практичних аспектів диверсифікації експорту Китаю, виявлення особливостей та проблем товарної та ринкової диверсифікації китайського експорту, диверсифікації методів торгівлі та експорту високотехнологічної продукції. Методологічну основу дослідження складають теорії зовнішньої торгівлі та промислової політики, а також дослідження, проведені у галузі диверсифікації експорту. Інформаційною основою дослідження є бази даних ЮНКТАД, СОТ та Національного статистичного бюро Китаю. Висновки: проведено аналіз диверсифікації експорту Китаю, у тому числі виявлено особливості та проблеми товарної та ринкової диверсифікації експорту Китаю, диверсифікації методів торгівлі та експорту високотехнологічної продукції, а також виявлено вплив низької ефективності диверсифікації китайського експорту на економічний розвиток країни та обґрунтовано необхідність удосконалення стратегії диверсифікації експорту Китаю для зниження економічних ризиків та сприяння сталому розвитку зовнішньої торгівлі.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.У.662. Mediating effects on poverty reduction in India through Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Programme / A. Arulraj, R. Rena // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3. — С. 100-119. — Бібліогр.: 27 назв. — англ.

За останні кілька десятиліть в Індії значно зменшилися можливості працевлаштування в сільській місцевості. Тому уряд Індії запровадив Національну Програму Гарантій Сільської Зайнятості Махатми Ганді (НПГСЗМГ), щоб створити можливості зайнятості для сільських людей. Програму розглянуто як просте рішення комплексної проблеми, якою є викорінення бідності в сільській місцевості та безробіття в Індії. Мета емпіричного дослідження — розроблення нової моделі скорочення бідності в сільській місцевості Індії за допомогою цієї Програми. Новизна дослідження полягає у спробі розробити емпіричну дослідницьку модель, яка б сприяла НПГСЗМГ при відображенні рівня якості економічних послуг та її посиленню. Цей документ забезпечує альтернативне джерело засобів до існування, він матиме вплив на зменшення міграції, обмеження дитячої праці, полегшення бідності та створення сіл самоокупності сільських поселень завдяки створенню виробничих активів: дорожнього будівництва, очищення водних резервуарів, роботи зі збереження ґрунту та води та ін. Документ вважають найбільшою програмою, спрямованою проти бідності у світі. Критично розглянуто процес реалізації цієї програми та її вплив на засоби існування племен. Використано методологію дослідження даних за допомогою структурованої анкети. Процедурою вибірки була стратифікована випадкова вибірка на основі талуків — Кумбаконам (Тайурусський район), Кееранур (Пудукотський район) та Нагапатинам (Нагапатинамський район) Тамілнаду (Південна Індія) за регіонами: південь, схід, центр, захід і північ. Під час вибору співробітники НПГСЗМГ з кожної категорії використовували вибірку на основі оціночних суджень та неімовірнісну вибірку на основі зручності. Результати та висновки дослідження показують, що мільйони бідних сільських жителів із залученням до нових робіт за цією програмою змогли одержати роботу, яка підтримує їх життєзабезпечення. Зусилля спрямовуються на підвищення прозорості та підзвітності у впровадженні цієї програми — щоб забезпечити переваги бідних та нужденних жителів села. Регресійний аналіз показав, що ліквідація бідності вплинула на економічний та соціальний розвиток. Візуальне представлення результатів свідчить про взаємозв'язок цих розмірів розвитку, що призвели до суттєвого впливу на опосередкований фактор «Ліквідація бідності». Запропоновано заходи ефективного впровадження програми для зацікавлених сторін.

Шифр НБУВ: Ж25188

Економіка Африки

5.Y.663. Determinants of savings in urban and rural households: case of South Africa / Talent Zwane // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 151-168. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

Заощадження мають суттєве фінансово-економічне значення та є важливою рушійною силою економічного зростання та розвитку. Попри це, багато досліджень, що вивчають детермінанти заощаджень у Південній Африці, розглядають переважно рушії заощаджень лише на національному рівні, не акцентуючи увагу на міських та сільських відмінностях. Це критично важливо, оскільки ці населені пункти є структурно різними і мають різні характеристики. Тому цілком ймовірно, що детермінанти економії в цих унікальних географічних населених пунктах будуть відрізнятися, враховуючи негативний вплив минулої політики маргіналізації. Мета роботи — вивчення відмінностей у заощадженнях міських та сільських домогосподарств Південної Африки. Використано дані, одержані з п'яти хвиль Національного дослідження динаміки доходів (NIDS), які здійснювались у 2008 — 2017 рр. Застосовано нові двоступеневі методики оцінки найменших квадратів для вирішення можливих проблем ендогенності, які могли перешкодити попереднім дослідженням у цій галузі. Зроблено висновок, що детермінанти заощаджень різняться між вибірками (міські та сільські домогосподарства). Виявлено, що доступ до землі є важливим предиктором заощаджень у сільській місцевості, де мешкають бідні (позитивний та значущий), натомість коефіцієнт не має суттєвого значення в міській вибірці. Хоча у єввибірках існувала позитивна кореляція між доходами та заощадженнями, але вплив доходу на заощадження вищий за абсолютними значеннями для домогосподарств, які мешкають у сільській місцевості, — у порівнянні з домогосподарствами у міських районах. Виявлено, що коефіцієнт зайнятості у вибірках був аналогічним за напрямком та силою впливу (позитивний та значущий), та важливість коефіцієнта була сильнішою у сільській вибірці. Виходячи з вищої величини коефіцієнта, було встановлено, що розмір домогосподарств має більший вплив у міських, аніж у сільських районах. Дослідження рекомендує уряду розробляти та впроваджувати політику, яка сприятиме створенню робочих місць (навіть низькокваліфікованих робочих місць), що призведе до збільшення доходу та зменшення безробіття.

Шифр НБУВ: Ж25188

Політика. Політичні науки

(реферати 5.Ф.664 — 5.Ф.686)

5.Ф.664. Неоліберальне заперечення свободи і демократії / С. С. Орденів // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 58-64. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Із соціально-філософських позицій обґрунтовано неоліберальне заперечення свободи і демократії в глобалізованому світі. Стверджується, що в основі неоліберального заперечення свободи і демократії лежить постмодерне заперечення культури Модерну та відкидання її цінностей. Постмодерна свідомість розвінчує розум, раціональні авторитети, зокрема політико-правові, демократичні ідеали Модерну. За цих умов відбувається рух від свободи як усвідомленої необхідності, до волі — суб'єктивних імпульсних бажань і прагнень, що завжди є рухом до несвободи. До неоліберальних чинників заперечення демократії належить поступове зникнення політичного на тлі затвердження економічного, коли політика стає лише додатком економіки.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.Ф.665. Тектоніка сучасної демократії: навч.-метод. посіб.: для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти / Л. І. Кормич, Т. М. Краснополська; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 71 с.: іл. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — Бібліогр.: с. 67-70. — укр.

Викладено зміст навчальної дисципліни за темами лекцій та практичних занять, практичні завдання з курсу, перелік тем для самостійної роботи, питання для перевірки знань з навчальної дисципліни, перелік тем рефератів та список рекомендованої літератури. Надано загальні методичні рекомендації щодо вивчення курсу. Подано тематичний план навчальної дисципліни. Зазначено питання для перевірки знань курсу, зразки курсових завдань.

Шифр НБУВ: ВА853696

Теорія політики. Теоретична політологія

5.Ф.666. Основи громадянського суспільства та політичних знань: навч. посіб. / С. О. Байрак, О. В. Батюк, В. І. Борніков, А. В. Борнікова, В. В. Бусленко, Ю. П. Емельянова, І. А. Ковальчук, О. Г. Колб, Т. М. Літковець, О. Ф. Моцик, В. М. Пахолок, Г. Т. Панишко, Л. А. Пашко, М. В. Розік, Ю. І. Соломко, О. І. Стемковська, О. Й. Стояновський, В. В. Стрелков, О. Б. Ярош, Я. Б. Ярош; ред.: В. І. Борніков; Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 455 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито актуальні питання теорії та практики суб'єктів суспільно-політичних відносин. Висвітлено проблеми становлення політичних інститутів і процесів, демократичної трансформації, розвитку громадянського суспільства, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, міжнародних відносин та національної безпеки України. Увагу приділено політичним елітам як суб'єктам політики, типам політичних систем, базовим засадам демократії, її формам, принципам і цінностям.

Шифр НБУВ: ВА853830

5.Ф.667. Сила безсилля / В. Гавел; пер.: Т. Окопна. — Київ: Чеська бібліотека, 2016. — 142 с.: іл. — укр.

Суспільно-політичний маніфест Вацлава Гавела, написаний у 1978 р., ще довго не втратить актуальності для сучасного цивілізованого світу. Детально проаналізовано природу влади й основні засоби маніпулювання суспільством. Пояснено відмінність між «життям у правді» й «життям у брехні» та суть дисидентського руху. Передбачено подальший розвиток демократичної Європи. У післямові Міхаел Жантовський, доброго друга Вацлава Гавела, розкрито контекст написання твору і розтлумачено деякі приховані смисли.

Шифр НБУВ: ВА854984

5.Ф.668. Соціальні мережі як чинник політичного впливу в умовах розвитку демократичної політичної культури: автореф. дис.... канд. політ. наук: 23.00.03 / Ю. А. Кокарча; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Окреслено особливості та наслідки впливу соціальних мереж на політичне життя суспільства, а також їх потенціал у розвитку демократичної політичної культури та поведінки. Амбівагентний характер впливу соціальних мереж розкривається через їх комунікативний потенціал формувати чи змінювати політичні орієнтації, установки та поведінку користувачів. Ступінь його прояву залежить від політичної ситуації, динаміки виборчих кампаній,

стадії розгортання інформаційної та гібридної війн. Виокремлено інструментальний, комунікативний, соціалізуючий та психологічний елементи політичного впливу соціальних мереж, сукупність яких позначає якість взаємодії між політичною владою та суспільством. Досліджено форми політичної онлайн-активності користувачів мережі, можливість їх трансформації в офлайн (коли онлайн-взаємодія виявляється реальних політичних діях і навики), їх взаємодоповненість. Обґрунтовано, що в інформаційному суспільстві цінності демократичної політичної культури доповнюють цінності Інтернет-культури (свобода, раціональність, інноваційність, креативність), що впливає на особливості сприйняття політичної інформації, формування політичних знань і поведінку в політичному житті. Осмислено феномен культури політичного впливу, який розкриває ціннісний, етичний технологічний аспекти формування політичної культури засобами сучасних медіа та технологій.

Шифр НБУВ: РА446915

5.Ф.669. The geopolitical and geo-economics dimensions of the pandemic in Africa / Abdelhamid Nechad // Економіка і регіон. — 2021. — № 2. — С. 113-122. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Розглянуто проблематику впливу пандемії на розвиток континенту. Виконано аналіз і порівняння аналітичного матеріалу, що надає змогу визначити, що: темпи приросту в Африці на південь від Сахари впали з 2,4 % у 2019 р. до — 5,1 % у 2020 р. Згідно з останнім виданням «Африканського пульсу», північним звітом Світового банку про економічний клімат в Африці, регіон очікує потрапляння у першу рецесію за понад 25 років. Африканським лідерам рекомендовано зміцнювати системи охорони здоров'я та реагувати швидко й ефективно, щоб уникнути зривів у ланцюгах постачання продуктів харчування та шкоди, яку може бути завдано. Рекомендовано створити захисні мережі для вразливих верств населення й працівників неформального сектора. Хоча більшість африканських країн різною мірою зазнає впливу пандемії, зростання реального валового внутрішнього продукту має, зокрема, вплинути на три найбільші економіки Африки на південь від Сахари (Нігерія, Ангола та Південна Африка). Найбільше постраждали країни, експорт котрих складається переважно із сировини. Це, звичайно, країни, які зазвичай називають «країнами-рантє». Огляд літератури про COVID-19 розкриває інші аспекти кризи, що мають більше значення для галузі геополітики; мова йде про безпеку, міграцію й тероризм. У поєднанні з іншими глобальними факторами сукупність згаданих вище вимірів наводить на думку про нову конфігурацію відносин між Африкою та великими державами, з одного боку, і між Африкою та країнами, які розвиваються, з іншого. Важливо пам'ятати, що хоча на перший погляд ці проблеми можуть здаватися відмінними одна від одної, їх слід розв'язувати разом, оскільки вони чинять взаємний вплив. Глобальна епідемія може зумовити хаос у нестабільних державах, спричинивши широкі заворушення та створити навантаження на системи управління кризами. Її наслідки особливо серйозні для тих, хто потрапив усередину конфлікту, якщо хвороба порушує потік гуманітарної допомоги, обмежує мирні акції та відволікає сторони конфлікту від нових чи постійних дипломатичних зусиль. Минув рік з часу появи COVID-19 в Африці, а невизначеність залишається занадто стабільною. Переважна більшість експертів сходяться на думці, що боротьбі з пандемією значною мірою сприяли спільні дії урядів, установ, науковців, підприємств, громадянського суспільства та пересічних громадян. Повернення до нормального стану, передусім, залежатиме від збереження духу солідарності, навіть якщо це обмежується умовами багатогранної Африки.

Шифр НБУВ: Ж24790

Див. також: 5.С.13, 5.С.1300

Політика і сучасне політичне становище

5.Ф.670. Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 27 трав. 2021 р., м. Чернівці / ред.: А. М. Круглашов, Н. Ю. Ротар, В. І. Бурдяк, Є. П. Юрійчук, М. М. Гуйтор, С. М. Швидюк, І. О. Равлик, І. В. Цікул; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, Гродненський держ. ун-т імені Янки Купали, Університет імені Марії Склодовської-Кюрі,

Університет Ораді. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 242 с. — укр.

Увагу приділено теоретико-методологічним проблемам дослідження політичних інститутів і політичної суб'єктності, особливостям динаміки політичних цінностей в Україні та країнах ЦСЄ у контексті євроінтеграційних процесів, питанням інформації vs дезінформації в (гео)політичному просторі, національним і регіональним практикам реагування на безпекові виклики сучасності, а також проблемам формування регіональних стратегій управління результатами децентралізації в Україні. Подано інформацію про неурядові аналітичні центри у структурі третього сектора України. Розглянуто політичні цінності в Україні як фактор впливу на соціально-економічний розвиток. Висвітлено особливості управління регіональним інформаційним простором в умовах кризи. Розкрито співвідношення понять «громадянська освіта» та «національна безпека». Окреслено шляхи визначення ефективності розвитку об'єднаних територіальних громад.

Шифр НБУВ: ВА854761

5.Ф.671. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози: аналіт. доп. / Ю. Ж. Шайгородський, О. Ю. Кондратенко, О. В. Скрипнюк, К. О. Савчук, Ю. І. Шаповал, О. М. Майборода; ред.: О. М. Майборода; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса. — Київ: Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. — 87 с.: табл. — укр.

Розглянуто комплекс питань, пов'язаних з утвердженням цивілізаційної суб'єктності України на сучасному етапі — виявленню причини і чинники, якими гальмується утвердження геополітичної і гео економічної суб'єктності України, встановлено ступінь адаптованості вітчизняного законодавства і правоохоронної системи до європейської моделі, проаналізовано нові прояви у духовному житті і культурі України, розглянуто загальні перспективи утвердження України як суб'єкта західної цивілізації за визначальними політичними, соціально-економічними, правовими, духовними ознаками.

Шифр НБУВ: ВА853867

Внутрішня політика. Внутрішнє становище

5.Ф.672. Іракський Курдистан у системі сучасних міжнародних відносин: автореф. дис.... канд. політ. наук: 23.00.04 / Кадір[а] Асо Араз; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 19 с. — укр.

Висвітлено місце та роль Іракського Курдистану у системі сучасних міжнародних відносин. Визначено основні чинники розвитку взаємин курдської автономії в Іраку з її основними зарубіжними партнерами та їх взаємозв'язок із відносинами Регіону Курдистан з центральною владою Іраку. Висвітлено історичні витоки курдської проблеми в Іраку, у тому числі в її міжнародних аспектах. Проаналізовано специфіку правового становища Регіону Курдистан як суб'єкта федерації, основні протиріччя між владою автономії та центральним урядом, зокрема, щодо територіального розмежування, у сфері безпеки та у питанні видобутку вуглеводнів. Показано, що особливий статус Іракського Курдистану зробив його де-факто суб'єктом сучасних міжнародних відносин. Висвітлено особливості відносин курдської автономії з її головним зарубіжним партнером — США, визначено основні характеристики взаємин Регіону Курдистан з впливовими регіональними державами.

Шифр НБУВ: РА448051

5.Ф.673. Партії, парламент, король та уряд. Розвиток і взаємодія елементів політичної системи Румунії у 1918 — 1940 рр.: автореф. дис.... д-ра іст. наук: 07.00.02 / І. А. Піддубний; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 40 с. — укр.

На основі залучення і аналізу широкого кола писемних джерел і наукової літератури розглянуто передумови створення «Великої Румунії» та зміни, що відбувалися в її політичній системі в період між двома світовими війнами та у першому періоді Другої світової війни. Розкрито умови утворення нової держави, склад провідних, історичних партій, що функціонували в межах парламентської демократії Румунії. Подано характеристику діяльності лівих партій та проаналізовано діяльність праворадикальних рухів і партій. Охарактеризовано інститут королівської влади та умови створення і діяльності урядів Румунії.

Шифр НБУВ: РА448052

5.Ф.674. Постправа як реальність девальвованої культури в епоху кризи сучасної демократії / Т. Г. Шоріна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 114-121. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

У експертному гуманітарному та соціально-політичному середовищі існує тривога з приводу стирання у публічному просторі демаркаційних ліній між поняттями «права» та «обман», «істи-

на» та «брехня», «факт» і «вігадка», які раніше здавалися непорушними. «Постправа» стала тим поняттям, яке релятивно поєднало ці протилежні визначення. Це поняття є значущою характеристикою культури нашого часу. Воно відображає як новий суспільний настрій, так і поведінку громадян демократичних держав. З'ясовано концептуальний вимір поняття «постправа». Досліджено кореляцію «постправа» з духовними інтенціями феноменалізму, постпозитивізму, постмодернізму; політичним концептом «постдемократії», соціально-економічною ідеологією ринкового фундаменталізму.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ф.675. Привласнення простору: організація взаємодії в складних політичних системах: монографія / Ю. В. Узун; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса: Фенікс, 2021. — 378 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 308-354. — укр.

Розглянуто нову модель політичних відносин в умовах процесів реструктуризації, деієрархізації, перемасштабування складних територіально-політичних систем на прикладі аналізу територіальної політики в Європейському Союзі. Показано зміни в логіці розвитку держав ЄС як систем, що впроваджують модель «Європи регіонів», стандарти децентралізації та багаторівневого управління, де мінімальний носій територіально-політичних ознак — «місце» — одержує визнання як безперервний та вкрай політизований процес розвитку. Розвиток систем самоврядування та регіоналізації в ЄС набуває особливого значення. Реалізація регіональної політики ЄС в міждержавному прикордонні розвиває мережу транснаціональних систем з гібридними інституційно-поліморфними структурами вертикального та горизонтального виміру, яка поглинає державні кордони та розвивається паралельно з національними державами. Поліморфізм та асиметричність стають ознаками моделі політичних відносин, яку демонструють відносини в системах «територіального володіння» держав-членів ЄС, та відносини ЄС і віддалених територій держав-членів ЄС, де процеси децентралізації зумовлюють зміни у статусах учасників «європейського політичного простору», будь-то «віддалені регіони», що є частиною ЄС, чи «заморські країни та території» держав-членів ЄС, що не є частиною ЄС. Процес детериторіалізації політичного процесу в ЄС, формування «ефективного громадянства» як наднаціональної системи участі, демонструють особливості відносин між системами національного, регіонального та наднаціонального європейського громадянства. Перетворення систем «територіального володіння» в «системи просторового розвитку» демонструє зміну політики ЄС, яка набула стратегічного характеру перетворення простору як умови політичного процесу на його результат.

Шифр НБУВ: ВА853165

5.Ф.676. Трансформаційні процеси у пострадянських країнах: 30 років поступу до демократії: [колект.] монографія / Б. Л. Дем'яненко, В. В. Коцур, Л. М. Коцур, В. М. Дем'яненко, Т. П. Прядко, Ю. М. Войтенко, В. В. Новородовський, Н. О. Новородовська, Р. М. Потепенко; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». — Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. — 227 с.: табл. — укр.

Розглянуто комплекс питань, пов'язаних із процесами посткомуністичної трансформації у країнах пострадянського простору. Встановлено інституційні, нормотворчі та політико-культурні чинники, які гальмують демократичну модернізацію незалежних держав, що постали після розпаду СРСР. На основі компаративного аналізу виявлено особливості реформування державних інститутів, громадянського суспільства у країнах регіону, проаналізовано вплив геополітичних факторів на демократизацію в контексті загально модернізаційних процесів. Висвітлено генезис інституту президентства в сучасній Україні. Особливу увагу приділено феномену добровольчого і волонтерського руху в Україні.

Шифр НБУВ: ВА853748

Див. також: 5.Ф.665, 5.Ф.667, 5.Ф.680

Внутрішній стан та внутрішня політика окремих країн

5.Ф.677. Ціннісний вимір політичної діяльності. VII (XI) Всеукраїнська науково-практична конференція: зб. наук. праць, 25 червня 2021 р. / ред.: Ю. М. Бардачов, Ф. Г. Семеченко, Л. О. Козакова, О. М. Момоток; Херсонський нац. техн. ун-т. — Херсон: Вишемирський В. С., 2021. — 163 с.: іл. — укр.

Досліджено формування політичних цінностей як фактор модернізації політичної системи. Розглянуто громадські організації та політичну освіту як рушії перетворень українського суспільства. Розглянуто національний екологічний інтерес України як фундаментальну цінність суспільства. Проаналізовано ціннісний вимір міжнародного військового партнерства як основи воєнної безпеки держави. Розглянуто політичну компетентність та політичну відповідальність як складові чинники політичної діяльності. Здійснено аналітичні розробки як інструмент впливу на процес прийняття рішень. Досліджено політичну модернізацію в

Україні. Охарактеризовано особливості комунікативної взаємодії у дистантних сім'ях. Досліджено позитивну роль спорту в міжнародних відносинах.

Шифр НБУВ: ВА855013

Див. також: 5.Ф.666, 5.Ф.676

Зовнішня політика.

Міжнародні відносини. Дипломатія

5.Ф.678. Гібридна війна: свобода слова чи свобода маніпуляції: монографія / А. Токарська; нац. ун-т «Львівська політехніка». — Вид. 2-ге, допов. і розшир. — Львів: Галицька видавнича спілка, 2021. — 143 с.: іл. — Бібліогр.: с. 126-141. — укр.

Охарактеризовано новітні способи гібридної агресії та методи протистояння їм на національному та міжнародному рівнях. Акцентовано увагу на амбівалентній проблемі протистояння порушенням свободи слова в межах правової комунікації і масштабності поширення фейкових повідомлень у межах неоконсервативної концепції РФ як ідеологічної доктрини, а також названо засоби подолання гібридної агресії розвитком критичного мислення та медіаграмотності.

Шифр НБУВ: ВА853899

5.Ф.679. Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч. посіб. / В. В. Копійка, С. О. Маковський, М. А. Митронова, С. В. Андрущенко, О. А. Бордиловська, Н. М. Весела, І. О. Волошенко, В. М. Грубов, В. Б. Дальський, М. С. Дорошко, Є. Ю. Єнько, Д. В. Кузьмін, Т. О. Кулінич, І. В. Максименко, В. А. Манжола, І. О. Мінгазутдінов, Г. І. Мінгазутдінова, О. В. Мішин, О. Л. Хилько, О. А. Чугаєв, О. І. Шнирков; ред.: В. В. Копійка; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 559 с.: рис., табл. — укр.

Вивчено розвиток Європейського Союзу. Особливу увагу приділено його спільній політиці та відносинам з регіонами світу, в яких він виступає як колективний, принципово новий актор глобального управління.

Шифр НБУВ: ВА853979

5.Ф.680. Розвиток глобальної медійної світ-системи в умовах постбіполярності: автореф. дис.... д-ра політ. наук: 23.00.04 / В. І. Терещук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 32 с. — укр.

Здійснено ґрунтовне дослідження особливостей розвитку глобальної медійної світ-системи у постбіполярний період. Охарактеризовано місце проблематики медійної сфери у сучасному міжнародному політичному дискурсі, проаналізовано глобалізацію і регіоналізацію як паралельні тренди розвитку глобальної медійної системи. Розкрито роль мас-медій як інструменту зовнішньополітичної комунікації, доведено ключову роль трансордонних ЗМК як компонента реалізації м'якої сили акторів міжнародних відносин. Значну увагу приділено дослідженню місця України у глобальній медійній системі, характеристичні еволюції міжнародного вектора державної інформаційної політики. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дане дослідження є одним із перших у вітчизняній науці, в якому на основі залучення й аналізу широкого кола джерел та наукової літератури комплексно розкрито й систематизовано ключові теоретичні й прикладні питання функціонування глобальної медійної світ-системи як вагомого фактора розвитку системи міжнародних відносин. Показано, що вже в біполярний період проблематика міжнародної комунікації та в цілому інформаційного виміру розвитку людства знайшла відображення як у політичному дискурсі ООН та ЮНЕСКО, а в умовах постбіполярного світу цей акцент посилюється завдяки усвідомлення того, що розвиток комунікацій та ІКТ є елементом міжнародної безпеки, як з огляду на ключову роль доступу до інформації та знань як фундамента сталого розвитку, так і з точки зору загроз, що несе у собі використання державними й недержавними акторами міжнародних відносин ІКТ та масових комунікацій, зокрема, як засобу дестабілізації міжнародної та регіональної систем безпеки. Показано, що становлення глобальної медійної світ-системи безпосередньо пов'язано з двома паралельними тенденціями розвитку міжнародної системи, а саме глобалізацією і регіоналізацією. Перша тенденція значною мірою зумовлена появою глобальних ЗМК, що, власне, надало змогу говорити про появу саме глобальної медійної системи. Друга тенденція пов'язана з виразними процесами політичної та культурної гравітації на рівні макрорегіонів, що має відчутний вплив на розвиток медійної сфери. Вперше у вітчизняній науці проведено системний аналіз всіх регіональних медійних систем, показано їх специфічні особливості, місце цих систем у міжнародних інформаційних відносинах, зокрема, як об'єкта інововлення провідних акторів, і виявлено, що на сьогоднішній день виразно сформованими є європейська, арабська та латиноамериканська регіональні медійні світ-системи.

Шифр НБУВ: РА448049

5.Ф.681. Формування академічної мобільності майбутніх бакалаврів з міжнародних відносин у професійній підготовці: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. С. Скірда; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

На основі цілісного наукового аналізу освітнього процесу в закладах вищої освіти (ЗВО) обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування академічної мобільності (АМ) майбутніх бакалаврів із міжнародних відносин у професійній підготовці. Запропоновано структурно-функціональну модель формування АМ майбутніх бакалаврів із міжнародних відносин у професійній підготовці, яка має шість компонентів (цільовий, методологічний, організаційно-правовий, змістово-педагогічний, діагностичний, результативний), обґрунтовано її структурно-компонентний склад (мета; принципи освіти; наукові підходи; види освіти; нормативно-правовий супровід АМ; педагогічні умови; види АМ; форми АМ; критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх бакалаврів із міжнародних відносин до АМ в освітньому процесі технічного ЗВО; результат). Ефективність розробленої моделі перевірено експериментально. Основні результати дослідження впроваджено в освітній процес ЗВО України.

Шифр НБУВ: РА446031

5.Ф.682. The development of «network diplomacy» as a new form of international interaction / Т. Poda // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 84-88. — Бібліогр.: 24 назв. — англ.

Однією з особливостей сучасного інформаційного суспільства є зростання популярності соціальних мереж, що функціонують в інформаційному просторі. Постійно розширюючи і охоплюючи все нові і нові сегменти (від економіки, політики, науки до вищої освіти), мережеве суспільство безпосередньо впливає на формування багаторівневої глобалізації, у тому числі, і через роботу соціальних мереж. Мета роботи — аналіз сучасного інформаційного етапу розвитку постіндустріального суспільства, зокрема його переходу на рівень мережевого та визначення рівня впливу мережевої взаємодії на дипломатію. Завдання роботи — систематизувати вітчизняний та зарубіжний досвід щодо визначення складових, що впливають на формування феномену «мережевої дипломатії», а також окреслення основних ознак мережевої взаємодії. Досліджено різні способи розуміння феномену мережевої дипломатії, окреслено основні напрями та головні завдання, що виконує «мережева дипломатія», як нова форма міжнародної взаємодії. На відміну від класичної дипломатії, де представники урядів сидять один навпроти одного і контактують виключно один з одним, фахівці в галузі електронної дипломатії ведуть діалог (використовуючи соціальні мережі, вебінари, онлайн конференції в скайпі і т. п.) не тільки з офіційними представниками іноземних урядів, а й з представниками міжнародних організацій і громадських організацій тощо. Вказано на негативний бік поширення інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема авторка наголошує, що інформація стає не тільки важливим фактором розвитку. Вона перетворюється на інструмент досягнення певних цілей, маніпуляцій, політичної нетерпимості. Висновки: роль мережевої дипломатії все більше посилюється під впливом сучасних цифрових технологій, а також у процесі зростання ролі «м'якої сили» та інших форм гібридного впливу. Швидше за все, саме мережева взаємодія між різними акторами — державами, міжнародними організаціями, громадськими об'єднаннями та окремими людьми, які беруть участь в міжнародному спілкуванні, — стане визначальним фактором розвитку міжнародних відносин у наступні десятиліття.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.У.304-5.У.305, 5.Ф.672, 5.Ф.675, 5.Ф.683

Зовнішня політика окремих країн

Зовнішня політика України

5.Ф.683. Забезпечення національних інтересів України в Субсахарській Африці в контексті розвитку регіону: автореф. дис.... канд. політ. наук: 23.00.04 / Ю. І. Олійник; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 19 с. — укр.

Зазначено, що на сьогодні в регіоні Субсахарської Африки (включає країни Південної та Тропічної Африки) суспільство лише проходить перші стадії трансформації та формування модерних націй. Тенденції свідчать про значну ймовірність радикального переформатування територіально-політичної конфігурації регіону. Водночас зростає залежність економік розвинутих країн від регулярних поставок африканських ресурсів. Розкрито суть національних інтересів України в регіоні Субсахарської Африки, їх важливість для посилення політичного впливу держави на міжнародній арені, а також розвитку вітчизняної економіки через освоєння нових ринків. Визначено ключові фактори, що впливають на соціополітичний розвиток регіону, на

основі чого має формуватися зовнішня політика України в означеному регіоні.

Шифр НБУВ: РА448053

5.Ф.684. Специфіка політичного розвитку України в світі євроінтеграційних процесів: навч.-метод. посіб. для здобувачів 3-го (освіт.-наук.) рівня вищ. освіти / Л. І. Кормич, Т. М. Краснопольська; нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 97 с. — (Серія: Навчально-методичні посібники). — Бібліогр.: с. 92-96. — укр.

Висвітлено сучасні тенденції політичного розвитку України в контексті євроінтеграції. Охарактеризовано чинники й особливості перебігу процесу демократизації в Україні. Увагу приділено закономірностям і тенденціям світового політичного процесу, характерним рисам політичної системи України та шляхам подальших перетворень в системі державного управління, проблемам і конфліктам у процесі реалізації національно-культурної політики, глобальним проблемам сучасної світової політики та місцю в них України.

Шифр НБУВ: ВА853688

5.Ф.685. Україна і Центральна Європа: історія, політика, культура: матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. «Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті впливу гібридної війни, виборчих процесів, прав національних меншин та пандемії COVID-19», м. Ужгород, 24 верес. 2021 р. / Закарпатська облдержадміністрація, ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Ужгород: РІК-У, 2021. — 394 с.: табл., фот. — укр.

Розглянуто питання реагування на виклики пандемії COVID-19 як індикатора регіональної стійкості Центральної Європи. Визначено вплив COVID-19 на посилення процесів прекарізації в світі та країнах Центрально-Східної Європи. Висвітлено кампанію заходів боротьби влади України з пандемією COVID-19 у 2020 р., визначено ефективність, наслідки, проаналізовано результати. Досліджено аспекти вирішення сучасних проблем національної безпеки, інформаційних воєн і збройних конфліктів. Розглянуто протидію російській агресії з боку українських дипломатичних представництв у країнах Центрально-Східної Європи. Висвітлено стратегії миротворчості та залагодження конфліктів у контексті формування національної ідентичності в Україні. Окреслено перспективи подальшої участі України у межах міжнародного регіонального формату — Східного флангу НАТО — «Польща — Румунія — Туреччина». Розглянуто актуальність використання концепції стратегічних нарративів у дослідженні російської агресії проти України. Описано особливості та практику регулювання офшорної діяльності в країнах ЄС.

Розглянуто сучасну парадигму публічного управління в Україні. Досліджено питання інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування інститутів публічного управління на регіональному рівні. Акцентовано на корупційних ризиках у публічній владі. Розглянуто освіту, науку, культуру та релігію як фактор збереження національної ідентичності. Увагу приділено продуктивності та результативності як критеріям якості сучасної вищої освіти. Досліджено міждисциплінарний підхід у системі охорони психологічного здоров'я особистості тощо.

Шифр НБУВ: ВА855471

Політичні партії

5.Ф.686. Тридцять років української багатопартійності (кінець 1990 — початок 2020 рр.): [монографія] / М. Кармазіна; НАН України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. — Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2020. — 87 с.: табл. — укр.

Проаналізовано особливості та етапи процесу становлення і розвитку політичних партій в Україні в період з кінця 1990 до початку 2020 рр. Окрему увагу приділено феномену перейменування партій (що сприяло, з-поміж іншого, своєрідному штучному збільшенню тривалості історії політсил, непрогнозованим змінам керівництва, як і програмним цілям та проголошуваним ідеалам), специфіці постання у їх середовищі у той чи інший період творення багатопартійності «персональних», іменних та регіональних партій, деструктивному (у переважній більшості) явищу появи та функціонування партій, назви яких дублювали найменування хронологічно більш ранніх політичних утворень, діяльність яких з тих чи інших причин уже добігла кінця тощо. По-своєму унікальні кількісні та якісні дані (про період функціонування, зміни назв, припинення/відновлення діяльності партійних утворень, особливостей їх статусу) містить «Каталог політичних партій в Україні зареєстрованих Міністерством юстиції України у період з листопада 1990 до 1 січня 2020 рр.»), укладений на основі не лише оприлюдненої Міністерством юстиції України інформації, але й збереженої у фондах поточного архіву міністерства щодо усіх зареєстрованих упродовж 30 років партій.

Шифр НБУВ: ВА853866

Див. також: 5.Ц.1035

5.X.687. Англо-український словник юридичних термінів: понад 5000 слів: навч. посіб. / Ю. А. Бондарчук, І. І. Боролис, М. О. Вишнеvsька; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2021. — 255 с. — укр.

Вміщено понад 5000 англomовних юридичних термінів і термінологічних сполучень із різних галузей права: адміністративного, державного, конституційного, міжнародного, цивільного, кримінального, патентного, авторського та ін. Зазначено, що словник складений на основі матеріалів загальних і спеціальних американських, англійських, а також вітчизняних словників, енциклопедій і періодичної літератури з питань права. Основними критеріями відбору лексичних одиниць є частотність слововживання та приналежність до сучасного юридичного дискурсу. Також враховано особливості правничої мови американського та британського варіантів англійської мови.

Шифр НБУВ: BA855197

5.X.688. До питання професійної компетентності юриста / А. Б. Мудрик, О. В. Кихтюк // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 83-100. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Здійснено аналіз основних підходів, у межах яких вивчається професійна компетентність юриста. Описано феномен «компетентність», «професійна компетентність». На основі теоретико-методологічного аналізу наукової літератури узагальнено основні характеристики юридичної діяльності. Розглянуто психологічні особливості діяльності юриста, визначено систему особистісних якостей юриста, що зумовлюють ефективність професійної діяльності. Окремлено особливості формування професійної компетентності фахівця. Розглянуто компоненти особистості юриста, сукупність яких спрямовано на вдосконалення професійної діяльності. Зазначено, що професійна компетентність юриста характеризується сформованістю цілісного комплексу знань, умінь та навиків, психологічних якостей, професійних можливостей. Зазначено, що професійно-компетентна особистість — це особлива конкретизація категорії «особистість». Особистість фахівця являє собою систему певних психологічних властивостей та рис, які є необхідними для ефективного виконання професійної діяльності; професійно-компетентна особистість характеризує людину як фахівця, котрий має достатні професійні знання, уміння, навички, професійну зацікавленість, професійний інтерес і здібності, професійний підхід та професійне ставлення до своєї праці й спроможний ефективно реалізовувати професійну діяльність та передбачати її наслідки; професійно-компетентна особистість володіє відповідними професійними знаннями та вміннями (які визначають результативність професійної діяльності), а також комплексом професійно важливих якостей (сукупність психологічних якостей особистості, що визначають успішність навчання та ефективне виконання професійної діяльності), що в сукупності надають змогу людині реалізувати себе як професіонала. Запропоновано власне визначення професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, розкрито її структуру, де основними складовими компонентами є загальнокультурна компетентність; особистісно-мотиваційна компетентність; практично-діяльнісна компетентність; спеціальна; професійно-правова компетентність; персональна (особистісна) компетентність; комунікативна компетентність; психологічна компетентність; соціально-психологічна компетентність; соціальна-перцептивна компетентність; аутокомпетентність.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.X.689. Концептуальні засади формування державної політики відкритої науки та роль громадянського суспільства в її становленні / А. Ю. Василенко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 94-103. — Бібліогр.: 101 назв. — укр.

Розглянуто формування парадигми відкритої науки. Продемонстровано роль і місце такого інституту громадянського суспільства, як професійні об'єднання видавців, учених, спонсорів наукових досліджень та ін. Здійснено аналіз основних декларативних документів відкритої науки: Декларації Будапештської ініціативи відкритого доступу, Бетесдинської заяви щодо публікування у відкритому доступі та Берлінської декларації щодо відкритого доступу до наукових знань та культурної спадщини. Розглянуто проблеми щодо забезпечення відкритості в науковій сфері, а також можливі шляхи їх вирішення. Наголошено на важливій ролі мережі «Інтернет» та одного з різновидів е-інфраструктур, а саме репозитаріїв, у фактичній реалізації політики відкритої науки.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.690. Полікультурна криза та міграційне питання в державах Європи / О. В. Русул // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 135-139. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Здійснено аналіз соціального середовища європейських держав в контексті кризи мультикультурності та питань, пов'язаних із міграційними процесами. Порівнено підходи реалізації мультикультурної політики у Європі та США. Розглянуто специфіку сучасного стану полікультурного середовища Європи. Визначено проблематику мультикультурної політики в країнах Європи. Означено вплив культурної, економічної складової та міграційного аспекту у розвитку полікультурності в ЄС.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

5.X.691. Професор Наталія Трохимівна Гончарук: сторінки життєвого, трудового і творчого шляху: [біобібліогр. покажч.] / уклад.: Є. І. Бородін, Л. Л. Прокопенко, Л. В. Прудіус, О. М. Савченко-Сватко, Л. Ф. Голоха; авт. передм.: Т. М. Котишева. — Дніпро: ДРІДУ НАДУ: Ліра, 2021. — 270, [4] с.: фот. кольор. — укр.

Роботу присвячено 25-річчю наукової діяльності та 20-річчю публічної служби доктора наук з державного управління, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, кавалера ордена княгині Ольги III ступеня, професора кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України Наталії Трохимівні Гончарук. Подано біографічні дані, основні віхи життєвого, трудового і творчого шляху Н. Т. Гончарук як керівника в органах державної влади та органа місцевого самоврядування й дослідника, хронологічний, видовий та алфавітний покажчки наукових і навчально-методичних праць ученого.

Шифр НБУВ: BA853521

5.X.692. Розвідувальні органи в системі державної влади: конституційно-правове дослідження: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / В. В. Прошаєв; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Дисертацію присвячено порівняльно-правовому аналізу нормативно-правових актів провідних країн світу, що мають безпосереднє чи опосередковане відношення до діяльності розвідки. В історичному аспекті досліджено нормативні джерела радянського періоду (1917 — 1990 рр.), які вплинули на становлення та функціонування сучасних розвідувальних органів незалежних держав. Визначено та досліджено етапи розвитку конституційно-правового регулювання функціонування розвідки, здійснено порівняльний аналіз цілей, принципів, завдань, функцій, повноважень розвідки, напрямів, форм і методів державного контролю за її діяльністю. Розглянуто систему відносин між різними суб'єктами розвідувальної діяльності, що мають бути унормовані правовими приписами. Обґрунтовано можливі шляхи удосконалення вітчизняного законодавства про діяльність розвідувальних органів з урахуванням іноземного досвіду законотворчості.

Шифр НБУВ: PA446961

5.X.693. Словник латинських висловів: збір. найвідом. латин. юрид. та ін. висловів lingua latina / уклад.: О. В. Коротюк, В. С. Станіч. — Київ: ОБК, 2021. — 217 с. — укр.

Наведено найвідоміші латинські юридичні й інші вислови. Вислови викладено на латинській мові з перекладом на українську. Зокрема, наведено загальні вислови про право, справедливість, судовий процес; цивільне, кримінальне та спадкове право; про людину, життя, мудрість, взаємовідносини між людьми тощо.

Шифр НБУВ: BA854594

5.X.694. Сучасний зарубіжний конституціоналізм. Основні поняття та інститути: підручник / П. П. Шляхтун; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 511 с. — укр.

Розкрито зміст основних понять конституціоналізму як теорії державного правління, що ґрунтується на конституції, та конституційно-правових інститутів зарубіжних держав. Визначено предмет, систему та суб'єкти конституційного права. Виокремлено та систематизовано джерела конституційного права. З використанням новітнього конституційного законодавства зарубіжних держав виокремлено та проаналізовано конституційно-правові інститути засад організації політичного, економічного, соціального та духовного життя суспільства, форм держави, вищих органів державної влади. Розглянуто питання конституційно-правової інституціоналізації політичних партій.

Шифр НБУВ: BA853974

5.X.695. Теоретико-методологічні та практичні аспекти в підготовці вчителя правознавства: досвід і проблеми: тези Всеукр. наук. — практ. конф., 04.12.2020 р., м. Кам'янець-Подільський

/ ред.: В. А. Дубінський, О. М. Федьков, О. Л. Баженов, А. Л. Глушковецький, І. А. Ісакова, В. І. Адамовський, Ю. А. Хоптяр, С. М. Морозюк, А. А. Лубчинський, А. В. Семенюк-Прибатьєн; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, Хмельницька облдержадміністрація, Кам'янець-Подільська міська рада, Кам'янець-Подільська районна державна адміністрація. — Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділь. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, 2021. — 111 с.: мал. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні та практичні аспекти підготовки й діяльності вчителя правознавства, досвід, а також проблеми, присвячені 40-річчю з часу запровадження підготовки вчителів правознавства у Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті. Здійснено загальний огляд актуального Закону про вищу освіту в Словацькій республіці з акцентом на характерні особливості організації діяльності ВНЗ. Проаналізовано методологічні виклики реалізації змісту громадянської та історичної освітніх галузей у контексті завдань Державного стандарту базової середньої освіти. Висвітлено потенціал компетентнісно орієнтованих завдань на уроках правознавства в контексті реалізації компетентнісного підходу до навчання в закладах загальної середньої освіти. Розглянуто рівень правової культури та правового виховання молоді, проаналізовано фактори формування правової правосвідомості серед здобувачів вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА852977

5.X.696. Тимур Робертович Короткий: біобібліогр. покажч. / ред.: Н. В. Хендель; Українська асоціація міжнародного права. — Київ: Фенікс, 2020. — 105, [1] с. — (Українська асоціація міжнародного права). — укр.

Покажчик містить нарис про професійний шлях і наукову діяльність Т. Р. Короткого. Представлено хронологічний перелік друкованих наукових праць, науково-дослідну, навчально-педагогічну та громадську діяльність правознавця. Біобібліографічний покажчик містить результати наукової діяльності юриста-міжнародника Т. Р. Короткого станом на першу половину 2020 р. Публікації систематизовано за видами видань і наведено у хронологічному порядку. Повнотекстові версії документів, що було включено до покажчика, містять посилання на сайти.

Шифр НБУВ: ВА853779

5.X.697. Формування правової компетентності майбутніх лікарів у процесі навчання медичного права: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. Ю. Хміль; Національний медичний університет імені О. О. Богомольця. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Уперше теоретично обґрунтовано, розроблено, апробовано, експериментально підтверджено ефективність компетентнісно орієнтованої моделі формування правової компетентності майбутніх лікарів під час навчання медичного права й розкрито методику її реалізації. Аргументовано зміст, розроблено структуру, критерії, показники правової компетентності майбутніх лікарів та рівні їх сформованості. Проведено комплексний аналіз науково-методичних джерел і нормативно-правових документів щодо сучасних уявлень про правову компетентність медичних лікарів. Обґрунтовано потенціал дисциплін з медичного права у формуванні правової компетентності майбутніх лікарів. Здійснено експериментальну перевірку результативності моделі формування правової компетентності майбутніх лікарів під час навчання медичного права та методики її реалізації. Достовірність одержаних результатів підтверджено за допомогою критерію Фішера.

Шифр НБУВ: РА446547

5.X.698. Формування правової компетентності у майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. Д. Мекшун; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблему формування правової компетентності у майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки. Опрацьовано наукову літературу з проблематики дослідження, розкрито наукові засади професійної підготовки соціальних працівників. Визначено суть поняття «професійна компетентність соціальних працівників» та його компоненти. Виявлено особливості формування досліджуваного феномена. Визначено критерії, показники та рівні сформованості правової компетентності майбутніх фахівців соціальної сфери. Встановлено реальний стан сформованості правової компетентності у майбутніх фахівців соціальної роботи. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови формування правової компетентності у майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності. Розроблено та впроваджено модель формування правової компетентності у майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки, доведено її результативність.

Шифр НБУВ: РА446484

5.X.699. Access to administrative justice as a key priority of the World Bank's justice reforms / Т. М. Іваненко, V. V. Tylchuk // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 65-68. — Бібліогр.: 3 назв. — англ.

Охарактеризовано сучасні підходи Світового банку до впровадження реформ в сфері адміністративного судочинства у економічно розвинених країнах та які забезпечують комплексне впровадження вимог верховенства права в національних правовпоряд-

ках. Різниця між стратегічними планами Світового банку для відсталіх країн та економічно розвинених відрізняються особливостями впровадження ключових елементів верховенства права, до яких віднесено, зокрема, забезпечення доступності адміністративного судочинства. Автором узагальнено, що переважна більшість актів вітчизняного законодавства не містять елементів, критеріїв дотримання верховенства права, сформульовано пропозиції щодо удосконалення актів чинного законодавства, розробки Національного плану та Національної стратегії реформи адміністративного судочинства, в якій центральним елементом визначити забезпечення доступності адміністративного судочинства, його ефективності, що відповідає стратегіям Світового Банку для реформування економічно розвинених країн.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

Див. також: 5.X.721, 5.X.982

Загальна теорія держави та права

5.X.700. Диалектика права: [монографія]. Кн. 2. Первобытное право (Очерк теории происхождения права) / А. И. Ющук. — Киев: Парламент. изд-во, 2021. — 863 с. — Библиогр. в прим. (с. 779-861). — рус.

Впервые в юридической науке рассмотрено первобытное право в качестве первоначального вида права как явления. Исследованы предпосылки и условия его возникновения, характеризуются основные этапы его развития. Конкретизировано общее понятие права применительно к возникновению последнего, его развитию в условиях первобытного общества и определению сущностных характеристик первобытного права, качественно отличающих его от исторически следующего за ним юридического права. Применение диалектико-материалистической методологии исследования позволило по-новому раскрыть понятие права в его соотношении с различными общественными институтами (власти, управления, нравственности, религии и др.), открывая возможность для критической оценки существующих учений о происхождении права, взглядов на первобытное право и формирования исходя из этого самостоятельной диалектической теории права.

Шифр НБУВ: В354743/2

5.X.701. Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку: зб. тез наук. доп. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (25 берез. 2021 р.) / ред.: А. В. Цюсь, А. М. Демчук, М. М. Ядишин, А. В. Духнович, Ю. О. Фідря, С. В. Книш, В. В. Кондратішина, З. В. Зарадюк, І. М. Якушев, Е. Кельська, А. Зюлковський, О. М. Григорова, Т. О. Горупа, В. В. Лосев; уклад.: В. І. Пальонка, Т. С. Лукановська; Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Завжди Поруч, 2021. — 310 с. — укр.

Наведено тези доповідей, що стосуються різних сторін правового життя, питань теорії та історії держави і права, конституційного, фінансового, адміністративного, цивільного, кримінального та інших галузей права. Досліджено екстериторіальну дію нормативно-правових актів. Розглянуто електоральну революцію як форму реалізації права на спротив. Розкрито проблемні аспекти застосування законодавства про соціальні послуги в Україні. Охарактеризовано сучасні моделі соціальної держави та їх реалізацію. Увагу приділено правовому регулюванню трансплантації в Україні, дискримінації у трудових правовідносинах, моральній шкоді як умові цивільно-правової відповідальності. Розглянуто патентний тролінг і правові засоби його подолання.

Шифр НБУВ: ВА853771

5.X.702. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні: шлях протягом 30-ти років та ключові аспекти 2021 року: аналіт. доп. / Ю. А. Тищенко, О. М. Литвиненко, О. Ю. Михайлова, Ю. Б. Каплан, Горелов, О. А. Корнієвський, Г. О. Палій, Н. І. Пеліванова; Нац. ін-т стратег. дослідж., Центр суспільних досліджень. — Київ: НІСД, 2021. — 108 с.: табл. — (Гуманітарний розвиток). — укр.

Висвітлено актуальні аспекти вдосконалення нормативно-правових засад розвитку громадянського суспільства в 2020 — 2021 рр., наявні проблеми та завдання, питання забезпечення фінансової спроможності інститутів громадянського суспільства (ІГС), роль ІГС у процесах формування та реалізації державної політики. Проаналізовано роль ІГС у сприянні культурному розвитку і збереженні культурної спадщини як важливих елементів відродження та суспільної реінтеграції. Подано інформацію про участь ІГС у реалізації інструментів прямої демократії на місцевому рівні, що набуває подальшої актуальності відповідно до процесів децентралізації.

Шифр НБУВ: ВА853761

Теорія права

5.X.703. Конфлікт інтересів у правосудді: філософсько-правове дослідження: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.12

/ О. Ю. Андрущенко; Хмельницька обласна рада, Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький, 2020. — 18 с. — укр.

Сформульовано низку філософсько-правових положень щодо природи та функціонування конфлікту інтересів у правосудді як різновиду соціальних конфліктів. Доведено, що наукова інтенція конфлікту інтересів у правосудді започатковується лише у XX ст. Увагу приділено особливостям сучасної соціокультурної ситуації щодо специфіки правових феноменів. Визначено основні особливості сучасного правового простору, а саме: прозорість, гласність і транспарентність основних правових інститутів, що стосується і правосуддя. Вказано, що прийняте та широко вживане сьогодні у вітчизняному законодавстві поняття «конфлікт інтересів» є реакцією на стандарти розвиненої світової правової політики та потребу вирішення прикладних завдань у сфері правосуддя. Проаналізовано два дієві шляхи врегулювання конфлікту інтересів у правосудді — самостійний та примусовий, або зовнішній. Значну увагу приділено характеристиці конфлікту інтересів у правосудді як різновиду юридичного конфлікту. З'ясовано суть юридичного конфлікту, який є одним із засобів наукового підходу, що впливає на нормалізацію правового простору та конструювання правової реальності.

Шифр НБУВ: RA446343

5.X.704. Межі буття і дії позитивного права: теоретико-правовий аспект: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А. В. Баран; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне теоретико-правове дослідження меж буття та дії позитивного права. Проаналізовано джерелознавчу основу дослідження, вироблено авторське методологічне підґрунтя дослідження меж буття та дії позитивного права. Подано характеристику меж буття та дії позитивного права в контексті нормотворення. Розкрито поняття та зміст природних меж позитивного права. Проаналізовано співвідношення понять та сформульовано теоретичне обґрунтування нормотворення та правотворення. Окреслено напрями дії позитивного права та його функції. Визначено ціннісні атрибути доктрини правоутворення в контексті сучасних державотворчих процесів та подано їх характеристику. Зроблено висновок, що позитивне право — це загальнообов'язкове, легально примусове, формально визначене правило поведінки загального характеру, яке є творчістю держави, що врегулює суспільні відносини, встановлюється чи санкціонується державною владою у визначеному порядку та охороняється нею засобами впливу. Зазначено, що для встановлення правил поведінки, регулювання суспільних відносин, санкціонування й охорони позитивного права потрібні конкретні межі буття та дії. Ці межі обґрунтовуються ознаками, властивостями, які відрізняють позитивне право від інших соціальних норм, вказують на зовнішній державний імператив.

Шифр НБУВ: RA446804

5.X.705. Правовий мультикультуралізм: аксіологічний вимір: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.12 / О. О. Юрійчук; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено правовий мультикультуралізм, його поняття, типологію, принципи та функції у контексті філософсько-правових поглядів. Обґрунтовано основні ознаки правового мультикультуралізму, головні тенденції розвитку правових культур. Удосконалено наукові дослідження з питань філософсько-правового бачення мультикультуралізму та його аксіологічного виміру. Розвинуто положення щодо основоположних ідей правового мультикультуралізму у контексті науки філософії права. Відзначено існування різноманітних підходів до трактування мультикультуралізму, розмежовано співвідношення понять мульти-, полі- та багатокультурності, констатовано, що активізація розвитку теорії мультикультуралізму припадає на основні соціополітичні і економічні етапи прогресу суспільства. Наведено авторське визначення поняття як теорії, яку спрямовано на визнання існування в межах певного відкритого суспільного прошарку культурно відмінних груп, дії яких спрямовано на збереження та розвиток своєї самобутності та, водночас, дотримання у міжкультурних відносинах принципів рівності, толерантності, взаємоповаги і людиноцентризму. Проаналізовано роль права та суспільної моралі у контексті правового мультикультуралізму. Доведено, що на розвиток правового мультикультуралізму великий вплив мали ідейно-світоглядні принципи римського права в поєднанні з набутками античності: так, принцип космополітизму на перший план висуває інтереси і цінності людини, а не держави; право скомпонувало у собі справедливість з моральними установками, які разом визначили людину як частину нової культури та самостійного індивіда з невід'ємними правами та здатністю до контролю й регуляції поведінки; індивідуалізм посприяв наділенню особи можливості до здійснення контролю за власним становищем у соціумі та відстоювання стратифікаційних позицій; мультикультурність продемонструвала можливість об'єднання процесів впливу та проникнення правових феноменів з однієї культури в іншу, при цьому зберігаючи їх унікальність. Розглядаючи види правових культур, проаналізовано їх сучасне втілення та зазначено, що сьогодні можна виокремити чотири основ-

них фактори їх розвитку та подальшої практичної реалізації, зокрема: визнання важливості постійного внутрішнього оновлення традицій правової думки; заохочення історичної пам'яті стосовно правових традицій та правових культур; схвалення внутрішніх розбіжностей та розуміння важливості проникнення правових культур; актуалізація ціннісних орієнтирів правових культур. У контексті правового мультикультуралізму з'ясовано, що проблема людини та її духовності є спричиненою осмисленням екзистенційності впродовж різних епох, тому для кращого втілення філософсько-правової теорії мультикультуралізму важливим є максимальне втілення людиноцентричних світоглядних поглядів на основі самобутньої, стійкої правової нації.

Шифр НБУВ: RA446192

5.X.706. Соціальна та юридична ефективність механізму правового регулювання: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Л. Л. Лепех; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 19 с. — укр.

Проаналізовано юридичну природу ефективності механізму правового регулювання: охарактеризовано співвідношення соціальної та юридичної ефективності механізму правового регулювання. Визначено методологічні засади дослідження ефективності механізму правового регулювання; досліджено цінність права як його соціально-юридичну характеристику; узагальнено наукові підходи щодо розуміння суті правового регулювання; розкрито зміст та структуру механізму правового регулювання; з'ясовано природу ефективності механізму правового регулювання; виокремлено та проаналізовано умови ефективності механізму правового регулювання; здійснено видову характеристику ефективності механізму правового регулювання; визначено особливості дослідження соціальної та юридичної ефективності механізму правового регулювання; висвітлено параметри оцінювання соціальної та юридичної ефективності механізму правового регулювання; розкрито взаємозв'язок соціальної та юридичної ефективності механізму правового регулювання; з'ясовано роль правового моніторингу в узгодженні соціальної та юридичної ефективності механізму правового регулювання, а також окреслено перспективи подальшого дослідження проблеми.

Шифр НБУВ: RA446191

5.X.707. Теоретико-правові проблеми переговорного процесу: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / М. В. Вайнагіт; «Крок», університет економіки та права. — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Висвітлено комплексне наукове дослідження теоретико-правових проблем переговорного процесу, історичної генези переговорів, правової природи та правових проблем удосконалення переговорного процесу. Акцентовано увагу на винятковій ролі людини і правового регулювання з метою забезпечення ефективності переговорного процесу. Розглянуто історію становлення правового інституту врегулювання спорів шляхом переговорів та історичні форми переговорного процесу. Досліджено правову природу переговорів і їх види як основу для розуміння особливостей переговорного процесу. З'ясовано поняття, суть і етапи переговорного процесу. Розглянуто правове регулювання тактичних прийомів, які застосовуються під час ведення переговорів, а також проаналізовано особливості правового регулювання участі нейтральної третьої сторони у переговорному процесі. Проаналізовано існуючі міжнародно-правові засоби і процедури врегулювання міжнародних суперечок на прикладі таких міжнародних організацій, як ЛН, ООН, ОБСЄ, ОАД, ОАС (АС) та РЄ. Окреслено перспективи розвитку переговорного процесу як правової форми вирішення спорів у сучасних умовах, зокрема, на переговорах із сильнішим опонентом. Запропоновано деякі новації щодо правових засобів забезпечення ефективності переговорного процесу. А саме, сконструйовано практичну переговорну модель Я — це Ти, Ти — це я (обмін учасниками переговорів виконуваних ролей), розроблено Правила ведення переговорів (права й обов'язки учасників переговорів), складено Переговорний формуляр (для конфіденційного письмового заповнення від імені протилежної сторони), підготовлено Методичні рекомендації щодо бажаних та небажаних тактичних прийомів ведення переговорів, доповнено низку критеріїв визначення результатів ведення переговорів. Виокремлено потенційні перспективи удосконалення правового регулювання та поступового зменшення кількості спорів.

Шифр НБУВ: RA449214

5.X.708. Філософія права: підручник. Т. 4. Канонічне право / С. С. Сливка; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Б. м., 2021. — 346 с. — Бібліогр.: с. 338-346. — укр.

Висвітлено засадничі детермінанти канонічного права. Розглянуто фундаментальну архітектуру канонічного права. Охарактеризовано онтологічні принципи канонічного права. Проаналізовано кореляційні обґрунтування церковного і канонічного права. Досліджено феноменологічну проникливість канонічно-правової культури. Висвітлено закономірні параметри канонічного права. Висвітлено вищі природні вартості канонічного права. Охарактеризовано сенсильну спроможність надприродно-канонічних таїнств. Досліджено есхатологічну мотивацію канонічної істини.

Шифр НБУВ: B358736/4

5.X.709. Reasons for bifurcation of the legal discourse basis (synergetic and philosophical-linguistic approaches) / Yu. V. Kharchenko, S. P. Kharchenko // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 36-40. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

У сучасному глобальному світі — в його політичній, економічній, культурній, соціальній сфері, а також у міжнародних відносинах — спостерігається деяке порушення динаміки, що знаходить своє відображення в численних дискусіях про верховенство права. Тенденції невизначеності виникають у такій період розвитку міжнародно-правової системи або окремої національної правової системи, коли попередній стабільний, лінійний та передбачуваний шлях розвитку цих систем стає неможливим. Мета дослідження — концептуалізація феномена правового дискурсу, а також аналіз біфуркаційних тенденцій, що впливають на базові напрями його розвитку. Методологією дослідження в даному дослідженні виступають синергетичний і філософсько-лінгвістичний підходи. Сталий розвиток глобальних правових систем піддається випадковим відхиленням з причини віртуалізації права та семантизації правового дискурсу. Нестійкими стають два або кілька нових станів правових систем. Віртуальне право і реальне право «накладаються», у результаті чого починають діяти окремі протоколи. Створюється враження, що в сучасний період така модель правового дискурсу починає домінувати. При цьому механізми саморегулювання правової системи підтримують її в подвійному стані, а перехід на ту чи іншу траєкторію стає проблематичним. У філософсько-правових знаннях в умовах перехідного періоду розвитку сучасного суспільства трансформуються значення категорій «право», «правовий дискурс», «правова система», «юридична дія». У той же час ефективно використовується мова синергетики, яка описує суть невизначеності та хаосу. У висновках продемонстровано, що основи правового дискурсу з неминучістю трансформуються, розвиваються, порушуються з урахуванням особливостей соціального розвитку. Найбільш виразно це відбивається в мові права. Переформатування правової системи зумовлено нескінченно складним поєднанням впливів на неї суб'єктів права і якості їх правових дій.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культур.

Див. також: 5.X.732, 5.X.971

Історія держави та права

5.X.710. Особливості участі іноземців у цивільних, господарських та трудових правовідносинах (на прикладі XVIII — XX століття) / Е. С. Шишкін // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 22-26. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проведено дослідження та комплексний аналіз особливостей участі іноземців у цивільних, господарських та трудових правовідносинах на прикладі XVIII — XX ст. З урахуванням доктринального дослідження констатовано, що у досліджуваній період на законодавчому рівні правовий інститут іноземців існував та знаходив своє відображення в тому, що вихідці з-за кордону мали особливий правовий статус, відмінний від статусу підданих імперії. На відміну від останніх, іноземці мали право виїзду за кордон, але при цьому влада вважала, що не зобов'язана їх терпіти на своїй території, а тому могла в будь-який час їх вислати. В юридичній літературі склалася думка, що у період XVII — XVIII через широке застосування поняття «православний» не існувало правового інституту підданого і іноземця. Однак це невірно, тому що православні особи, які прибули з-за кордону, також мали статус іноземця. Права підданих іноземці купували після процедури натуралізації, а для іновірців роль натуралізації виконувало хрещення, а для православних — аналогічні процедури (присяга в церкві, миропомазання і ін.). У XVIII ст. натуралізація здійснювалася за двома способами: як і раніше хрещенням, а також складанням присяги. Акцентовано увагу на тому, що здійснення підприємництва на українських територіях у складі Російської імперії за участі іноземного елемента, здійснювалося в трьох формах: торговельної, промислової діяльності, а також у вигляді вільної практики фахівців. В той же час, корпорації іноземних купців (вірменських, голландських, англійських) були дуже сильними конкурентами і їх діяльність придушувала вітчизняне купецтво, залишаючи його «не при справах», що, в свою чергу призводило до руйнування українських купців як окремого складу суспільства та нездатності їх платити державні податки. Тому уряд, визначаючи статус іноземних купців намагався забезпечити належне правовідношення між фінансовою вигодою і необхідністю дотримуватися інтересів вітчизняних купців.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.711. Прокуратура у державному механізмі Російської імперії (середина XIX — початок XX ст.) / М. М. Яцишин // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 35-43. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто особливості створення, функціонування та розвитку органів прокуратури у судовій системі у Російській імперії в середині XIX — початку XX ст. Проаналізовано законодавчу та нормативну базу судової реформи 1864 р., окреслено правові засади діяльності органів прокуратури у складі Міністерства юстиції царської Росії, висвітлено особливості здійснення реформ органів державної влади та судових установ. Здійснено комплексний історико-правовий аналіз організаційно-правових основ і напрямків функціонування органів прокуратури у загальноімперському державному механізмі, розкрито повноваження органів прокурорського нагляду та принципи їх взаємодії з іншими суб'єктами судової влади у Російській імперії у середині XIX — на початку XX ст. Розглянуто питання реорганізації прокуратури, внаслідок чого суттєво розширилася роль і повноваження органів прокурорського нагляду у судовому процесі. Детально окреслено обов'язки прокурора, роль прокурора при розгляді судовою палатою цивільних справ, а також повноваження прокурора при розгляді судовою палатою кримінальних справ. Розкрито механізм впливу на членів судів через інститут призначення і переміщення на посади, вивчено ієрархію підпорядкування, яка була характерна для тогочасних органів прокуратури у Російській імперії. Висвітлено питання про взаємину прокурора і слідчого, деталізовано один із найважливіших принципів судової реформи 1864 р. — принцип незалежності судів. Розглянуто та проаналізовано кадрові вимоги, що висувалися до кандидатів на посади прокурорського нагляду. Зроблено висновок про важливість органів прокурорського нагляду у діяльності судової палати, а також підсумовано, що судовою реформою 1864 р. принесла багато позитивного, новаторського та демократичного, однак на практиці один із основних її принципів — незалежність судів — порушувався й ігнорувався.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.712. Римське право і сучасність. Епідемія в Європі і право: від Риму до COVID-19: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 12 черв. 2020 р. / ред.: Є. О. Харитонов; упоряд.: К. І. Спасова, В. С. Лоншакова, Лілія Романівна Чуфай; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 94 с. — укр.

Розміщено матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, права власності, IT-права та інших галузей приватного права, які було оприлюднено на Міжнародній науково-практичній конференції, яка відбулась 12 червня 2020 р.

Шифр НБУВ: ВА853710

Див. також: 5.X.718

Історія держави та права України

5.X.713. Культурно-освітні організації як чинник формування національної свідомості у політико-правовому контексті міжвоєнного періоду на Волині / С. Є. Булавина // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 6-13. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

У політико-правовому контексті проаналізовано особливості створення та діяльності Українських культурно-освітніх організацій, що діяли у міжвоєнний період XX ст. на Волині, охарактеризовано суспільно-політичні умови їх культурологічної праці, визначено коло найактивніших учасників організацій, розкрито вплив на суспільно-культурні процеси у краї. З'ясовано історико-правовий аспект формування та діяльності культурно-освітніх організацій. На підставі вивчення архівних документів досліджено: форми та методи діяльності культурно-освітніх товариств; національну політику польського уряду щодо Волині, зокрема в галузі освіти та культури; становлення, програмні засади та структуру культурно-освітніх організацій і товариств. Упродовж міжвоєнного періоду XX ст. високого рівня досягла масово-просвітницька діяльність українських громадських об'єднань. За суспільною вагою і результативністю провідне роль належить «Просвіті». Встановлено, що саме завдяки цій організації уже до середини 1920-х рр. було сформовано систему культурно-освітніх заходів, які сприяли громадянському, національно-патріотичному, естетичному вихованню українського населення Волині. Окреслено хронологічні межі дослідження — 1921 — 1939 рр., міжвоєнний період, коли Західна Україна входила до складу Польської держави, і коли тут, з одного боку, започатковувалася політика національної дискримінації українців і їх ополчення, а з іншого — посилювався український національно-визвольний рух, зростала роль культурно-освітніх організацій і товариств у збереженні та розвитку національної самосвідомості та культури волинян у політико-правовому контексті.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.714. Німецькі окупаційні суди та судочинство у Галичині (1941 — 1944 рр.): історико-правові аспекти: монографія / Л. М. Трепак; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів: Коло, 2021. — 219 с.: фот. — Бібліогр.: с. 185-208. — укр.

Здійснено конкретно-історичне дослідження змісту та форми окупаційної судової влади в Галичині як складової нацистського тоталітарного державного режиму, який використав суди як інструмент репресій проти місцевого населення й елемент гітлерівського «нового порядку» на українських землях. Вивчено окупаційну судову систему в Галичині як складову судової системи Польського генерального губернаторства. Висвітлено організацію та діяльність військових, спеціальних, поліцейських, німецьких і Вищих німецьких судів, ненімецьких судів, прокуратури, адвокатури, нотаріату. На основі узагальненої судової практики з'ясовано порушення в діяльності окупаційних судів фундаментальних принципів правосуддя — незалежності судів і суддів, незмінюваності суддів, змагальності процесу. З'ясовано суть і особливості застосування в діяльності окупаційних судів джерел кримінального права: німецький кримінальний кодекс 1871 р., німецький кримінальний процесуальний кодекс 1877 р., нормативні акти Третього Рейху, Польського генерального губернаторства та дистрикту Галичина. Зазначено, що особливості їх застосування полягала в кримінальних репресіях, що передбачали найтяжчі покарання — смертні вироки та тривалі тюремні ув'язнення. Вперше уведено до наукового обігу архівні матеріали про професійну діяльність українських та польських суддів, адвокатів, їх організації, нацистський контроль їх роботи, заборону на професію для адвокатів-євреїв, які становили значну частину серед правників у міжвоєнній Польщі.

Шифр НБУВ: ВС68739

5.X.715. Нормативно-правове забезпечення страхування майна та майнових прав на українських землях у складі Російської імперії / П. О. Пономаренко // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 17-21. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Проведено дослідження та комплексний аналіз нормативно-правового забезпечення страхування майна та майнових прав на українських землях у складі Російської імперії. З урахуванням доктринального дослідження встановлено, що страхування майна, особливо від вогню в період знаходження українських територій у складі Російської імперії в розглянутий період було лідируючим видом майнового страхування за обсягом застрахованого майна, оскільки пожежі здавна вважалися справжнім стихійним лихом, але ніяких точних статистичних даних про загальну кількість пожеж, які сталися у представлений період на територіях українських губерній немає. Аргументовано, що майно, яке підлягає страхуванню, має бути спочатку оцінено, а підготовлений оцінювачам висновок про вартість застрахованого майна мав бути переданий в місцеву думу, з якої згодом мав бути спрямований в банк. Доведено, що передача висновку про вартість оціненого майна слугувала свого роду додатковою гарантією достовірності і правильності проведеної оцінки, а також, несло в собі риси реєстраційного характеру. Сам факт оцінки застрахованого майна оцінювачами цілком очевидний і обґрунтований з позиції сучасності, оскільки будь-яке рухоме або нерухоме майно, за усталеною практикою багатьох сучасних страхових компаній, спочатку має пройти процедуру «оцінки страхового ризику». Доведено, що досить дієва система страхового законодавства в період знаходження українських територій у складі Російської імперії виникла лише наприкінці XVIII ст., що було викликано рядом причин, основними з яких є інтенсивне зростання торгового обороту з іноземними державами, необхідність захисту і розвитку морської торгівлі, а також необхідність в захисті майнових інтересів громадян.

Шифр НБУВ: Ж23244:np

5.X.716. Організаційно-правові форми кадрової політики в органах прокуратури Східної Галичини 1867 — 1939 років: історико-правове дослідження: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Х. І. Кухарчук; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 21 с. — укр.

Досліджено організаційно-правові форми кадрової політики у прокурорських органах на теренах Східної Галичини у період 1867 — 1939 рр., тобто за часів Австро-Угорської імперії та Другої Речі Посполитої. Проаналізовано та систематизовано загальні доктринальні поняття «кадрова політика», «робота з кадрами», «добір», «відбір», «підготовка кадрів», «виховання кадрів», а також загальноуправлінські процеси, роль керівництва місцевого та вищого рівнів у реалізації кадрової політики тощо. Досліджено нормативно-правову базу діяльності прокурорських систем Австро-Угорщини та Другої Речі Посполитої з урахуванням особливостей актів локального характеру на території Східної Галичини. Встановлено систему та структуру прокурорських органів загального та спеціалізованого профілю. Охарактеризовано елементи кадрової політики у структурах прокуратури за часів Австро-Угорщини, разом із виявленням специфічних рис у прокуратурах коронного краю Галичина. Описано процес проведення законодавчих реформ в органах прокуратури Другої Речі Посполитої, надано ґрунтовний перелік нових нормативно-правових актів в цій галузі — з урахуванням досвіду держав-попередниць. Проаналізовано кадровий і соціальний аспект складу австро-угорської та польської прокуратури, місця і ролі українців у функціонуванні органу. Досліджено інститути притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників; матеріального

стимулювання (заробітна плата, інфляційні надбавки, премії), соціального, медичного забезпечення працюючих, а також процедуру приймання на посаду, переміщення (вертикальне та горизонтальне) і звільнення з прокуратури. Придільено увагу усім категоріям працівників, включаючи й допоміжний персонал, визначено зарплатні групи, класні ранги (чини) чиновників залежно від займаної посади й інших факторів. Показано доцільність і можливості застосування історичного досвіду при здійсненні сучасної кадрової політики в органах прокуратури України.

Шифр НБУВ: РА446221

5.X.717. Подолання безпритулності, сирітства і правопорушень неповнолітніх громадян в Україні (грудень 1942 — травень 1945 рр.): автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. С. Силка; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Комплексно вивчено найважливіші аспекти процесу подолання дитячої безпритулності, сирітства і правопорушень неповнолітніх громадян в Україні 1942 — 1945 рр. З'ясовано причини цих явищ, охарактеризовано правові засади ліквідації та стримування дитячої безпритулності і злочинності. Проаналізовано законодавчу та розпорядчу базу роботи органів радянської влади по боротьбі з безпритулністю, бездоглядністю та злочинністю. Висвітлено основні методи їх ліквідації та охарактеризовано владні структури, на які покладалася завдання усунення негативних проявів та стабілізації ситуації із рівнем дитячого волоцюжництва та правопорушень. Розглянуто спеціальні дитячі виховні установи для категорії дітей із статусом діти-сироти та бездоглядні. Висвітлено діяльність установ, спрямованих на утримання дітей правопорушників і злочинців. Наголошено на окремій ролі громадськості у справі допомоги дітям вулиці.

Шифр НБУВ: РА449208

5.X.718. Репрезентація українців в австрійському парламенті (1897 — 1918 рр.): монографія / А. В. Баран. — Тернопіль: Крок, 2021. — 276 с. — Бібліогр.: с. 239-276. — укр.

Проаналізовано нормативно-правові акти, архівні джерела і спеціальну літературу відносно діяльності репрезентації українців в австрійському парламенті (1897 — 1918 рр.). Визначено правно-політичну основу діяльності австрійського парламенту у кінці XIX — на початку XX ст., проаналізовано еволюцію австрійського виборчого законодавства, хід виборчих кампаній до австрійського парламенту на землях Східної Галичини у 1897 — 1918 рр. та їх результати. У правовому дискурсі розглянуто основні напрями діяльності депутатів-українців в австрійському парламенті у досліджуваній період.

Шифр НБУВ: ВА854620

5.X.719. Ретроспектива динаміки кримінального права на теренах України: від Північного Причорномор'я до Київської Русі (VIII ст. до н. е. — XII ст. н. е.) / Д. О. Балобанова // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 74-80. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Визначено, що ретроспективний огляд динаміки кримінального права на теренах України надає змогу продемонструвати наявність специфічних факторів, які постіжно або тимчасово впливали на динаміку кримінального права. Встановлено, що історія становлення карного переслідування за злочиння на території сучасної України сягає корінням часів ранніх державних утворень Північного Причорномор'я. Доведено, що слід вести відлік не з часів історичних пам'яток центральної України, а зі Скіфської держави (з VII до IV ст. до н. е. було утворено міцний племінний союз, а у V ст. до н. е. вже існувала «Скитія») та грецьких міст-колоній, які виникли у Криму та на північному узбережжі часів великої Грецької колонізації (VIII — VI ст. до н. е.), а деякі з них із часом перетворилися на класичні грецькі поліси із власними законами та судами. Узагальнено доступні пам'ятки історії та права, котрі діяли на теренах сучасної України з VIII ст. до н. е. до XII ст. н. е. Розглянуто особливості карного переслідування на території Північного Причорномор'я (VIII ст. до н. е. — II ст. н. е.) та зміни, які відбувалися у процесі побудови єдиної держави — Київської Русі. Зроблено висновок, що головним фактором впливу на неписане карне право скіфів були прогресивні моделі законів грецьких полісів, які виступали стимулюючим прикладом для застосування у скіфських племенах впорядкованої відповідальності за злочини. За часів Київської Русі вагомими факторами динаміки визначення обсягу карного переслідування були помста (дохристиянська Київська Русь (до 988 р.)), міжнародні вимоги та релігійні переконання (хрещення Київської Русі (з 988 р. до Руської Правди)), необхідність одноманітного впорядкування суспільних відносин після війн за Київський престол (Руська Правда (приблизно із 30-х рр. XI ст.)).

Шифр НБУВ: Ж101088

Держава та право України

5.X.720. Адміністративно-правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні: автореф.

дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / В. С. Селюков; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 42 с. — укр.

Встановлено закономірності становлення та розвитку службово-кінологічної, охарактеризовано кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання, встановлено його мету, завдання та принципи. Проаналізовано правові засади кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні та з'ясовано місце в них адміністративного законодавства. Окреслено коло суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні, уточнено їх завдання та функції. Надано характеристику форм і методів використання службових собак з метою вирішення оперативно-службових завдань. Охарактеризовано стан кадрового забезпечення діяльності кінологічних підрозділів правоохоронних органів в Україні. Розкрито зміст матеріально-технічного забезпечення діяльності кінологічних підрозділів правоохоронних органів в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід діяльності суб'єктів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності та визначено можливості його використання в Україні. Окреслено перспективні напрями удосконалення адміністративного законодавства, яке регламентує кінологічне забезпечення правоохоронної діяльності в Україні. Сформульовано пропозиції щодо розвитку форм і методів кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: RA446948

5.X.721. Актуальні проблеми правового регулювання в Україні та країнах ближнього зарубіжжя: матеріали X міжнар. наук.-практ. Інтернет конф., 28 груд. 2020 р., м. Львів / ред.: Куцик П. О.; Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів: Растр-7, 2020. — 229 с. — укр.

Досліджено співвідношення принципів верховенства права та законності. Висвітлено правові засади впровадження медіації в Україні. Здійснено аналіз судових рішень у справах про стягнення збитків, заподіяних суб'єкту господарювання з боку податкової служби. Проаналізовано окремі аспекти юридичного забезпечення права на евтаназію в Україні. Охарактеризовано причини, ознаки та заходи протидії кіберзлочинності в Україні. Наведено теоретико-правову характеристику процедури банкрутства банків. Розглянуто диспозитивний метод міжнародного приватного права. Розкрито можливості удосконалення нормативно-правових умов функціонування землевпорядного механізму сталого сільськогосподарського землекористування. Розглянуто правові питання стосовно звільнення працівників у випадку скорочення їх чисельності або злиття. Увагу приділено правовому регулюванню протидії рейдерству, проблемам захисту особистих немайнових прав, кримінальній відповідальності за вчинення кримінального правопорушення в стані сп'яніння. Досліджено практику відшкодування моральної шкоди як виду збитку у господарсько-правових правопорушеннях.

Шифр НБУВ: SO37923

5.X.722. Державне управління в умовах кризових ситуацій, зумовлених воєнно-політичними чинниками: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / С. С. Гута; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Доведено тісний причинно-наслідковий зв'язок між кризовими ситуаціями (КС), зумовленими воєнно-політичними чинниками, та національною безпекою, що виступає характеристикою стану захищеності людини, суспільства та держави. Узагальнено й проаналізовано сучасну наукову літературу з проблем державного управління (ДУ) в умовах КС, зумовлених воєнно-політичними чинниками, встановлено, що поза увагою залишається розгляд і вивчення таких тем, як виявлення закономірностей й особливостей, ідентифікації ознак і класифікації чинників, моніторингу, методик, технологій і механізмів врегулювання КС, зумовлених воєнно-політичними чинниками. Досліджено понятійно-категоріальний апарат, встановлено відмінності між дефініціями «криза», «кризова ситуація», «антикризове управління», «управління ризиками», «ДУ в умовах КС, зумовлених воєнно-політичними чинниками». Запропоновано, на основі аналізу, визначення суті поняття «ДУ в умовах КС, зумовлених воєнно-політичними чинниками», уточнено періодизацію його становлення та розвитку, в основу якої покладено комплексні критерії оцінки зміни чинників виникнення КС (криз), і зміни у результаті цього основних функцій і завдань суб'єктів управління щодо їх виявлення, запобігання їм та їх подолання. Проаналізовано організаційно-правові засади діяльності суб'єктів ДУ в умовах КС, встановлено, що для цього необхідно оптимально збалансований розподіл повноважень між його суб'єктами, їх підзвітність та відповідальність, визначення єдиного управлінського органу, а також уніфікацію законодавства у цій сфері правовідносин і таке інше. Надано практичні рекомендації щодо визначення етапів проведення моніторингу відповідних КС. Визначено критерії оцінювання ефективності на етапах ідентифікації небезпек, моніторингу загроз, які призводять до виникнення КС, а також критерії оцінювання раціонального розподілу наявних у суспільства ресурсів стосовно реагування на загрози. Проаналізовано зарубіжний досвід щодо формування ефективної системи ДУ в умовах КС, зумовлених воєнно-полі-

тичними чинниками, з метою виявлення перспектив використання в Україні. Констатовано, що низка розвинених країн має власне законодавство, що визначає термінологію, розробляє механізми та принципи удосконалення наявної системи.

Шифр НБУВ: RA446865

5.X.723. Закарпатські правові читання. Розвиток правової системи та європейська інтеграція України: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (27-28 травня 2021 року, м. Ужгород): [зб. доп.]. Т. 2 / ред.: О. Я. Рогач, Я. В. Лазур, С. Б. Булеца, Ю. М. Бисага, Д. М. Белов, О. В. Білаш, В. І. Галас, А. В. Андрушко, В. В. Гецько, О. І. Котляр, В. В. Заборовський, Т. О. Карабін, М. В. Менджул, Т. В. Попович, В. М. Рошканюк, М. В. Савчин, Я. В. Ступник, П. П. Черевко, Р. М. Фвідманський, І. В. Хохлова, Я. В. Лазур, М. В. Савчин, М. В. Менджул, І. В. Хохлова; Ужгородський нац. ун-т. — Б. м., 2021. — 262 с. — укр.

Досліджено актуальні проблеми та перспективи правового регулювання дистанційної роботи в Україні. Розглянуто досвід Французької Республіки у сфері соціального права та судового конституційного контролю. Проаналізовано історико-правові аспекти входження Підкарпатської Русі (Закарпаття) до складу першої Чехословацької республіки. Висвітлено окремі аспекти у праві на інформацію в сучасних умовах. Охарактеризовано національний та міжнародний вимір в обмеженні конституційних прав і свобод в умовах пандемії. Досліджено особливості виконання рішень універсальних міжнародних судових установ. Розглянуто кіберсвотинг як порушення права інтелектуальної власності. Проаналізовано особливості правового статусу користувачів персонального легкого електротранспорту. Досліджено європейські цінності у сімейному законодавстві України (до аргументів за збереження Сімейного кодексу України).

Шифр НБУВ: V358731/2

5.X.724. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах», 31 січня — 1 лютого 2020 р. / Таврійський нац. ун-т імені В. І. Вернадського. — Київ: Гельветика, 2019. — 103 с. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Розглянуто питання історії та теорії держави та права, філософія права. Визначено питання конституційного права, комунікаційного права, цивільного права та процесу, сімейного права, житлового права. Увагу приділено питанням господарського права та процесу, трудового права, права соціального забезпечення тощо.

Шифр НБУВ: VA853616

5.X.725. Матеріали наукових онлайн-дебатів (у форматі круглого столу): «Досвід 25-ї річниці сучасного українського конституціоналізму та 30-річчя української державності: здобутки і втрачені проблеми та перспективи», 25 червня 2021 року: [зб. наук. доп.] / упоряд.: В. І. Розвадовський; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, Центр дослідження конституційної юстиції, Івано-Франківське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Івано-Франківське міське об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка. — Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2021. — 119 с.: рис. — укр.

Розглянуто фундаментальні засади українського конституціоналізму. Досліджено вплив глобалізаційних процесів на розвиток української державності. Охарактеризовано стан забезпечення громадянських і політичних прав в Україні на сучасному етапі. Висвітлено роль і значення Конституції України в державотворенні і правотворенні. Розглянуто інституційне оформлення органів влади української самостійної соборної держави (на прикладі служби безпеки). Увагу приділено питанням практичної реалізації принципів і норм Конституції України.

Шифр НБУВ: VA855470

5.X.726. Наукові засади державотворення і правотворення: історія, сучасність і перспективи: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 19 серп. 2021 р., м. Київ / ред.: Ю. С. Шемшученко; НАН України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. — Київ: Юридична думка, 2021. — 371 с. — укр.

Висвітлено основні здобутки і проблемні аспекти українського державотворення та розбудови правової системи. Окреслено перспективи державотворчого і правотворчого процесів в Україні. Увагу приділено незалежності як закономірності державного розвитку України. Розглянуто проблеми сучасного державотворення та способи їх розв'язання. Подано інформацію про окупацію як форму незаконного здійснення контролю щодо території згідно з міжнародним правом. Висвітлено правову природу, суперечності та перспективи земельної реформи як важливого фактора правотворення в Україні. Досліджено проблеми вдосконалення законодавчого регулювання застосування відповідальності у податковій сфері у контексті податкової реформи в Україні. Розглянуто співвідношення міжнародно-правових і національно-правових заходів щодо охорони морського середовища

Світового океану. Розкрито особливості застосування критерію контролю щодо іноземних юридичних осіб у праві України.

Шифр НБУВ: ВА852834

5.X.727. Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 21 – 22 лют. 2020 р. / Міжнародний гуманітарний університет. – Одеса: Гельветика, 2020. – 139 с. – укр.

Наведено тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Нові завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті», що відбулася у м. Одесі 21 – 22 лютого 2020 р. в Міжнародному гуманітарному університеті. Увагу приділено теорії та історії держави та права, конституційному праву, кримінальному праву та процесу. Розглянуто питання цивільного права та процесу, господарського права, адміністративного права та фінансового права. Наведено питання трудового права та права соціального забезпечення. Визначено питання криміналістики та судової експертизи.

Шифр НБУВ: ВА853617

5.X.728. Підготовка майбутніх молодших спеціалістів з правознавства засобами інтерактивних технологій: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Р. Ю. Келемен; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. – Хмельницький, 2020. – 20 с.: рис., табл. – укр.

Досліджено та проаналізовано стан розробленості проблеми підготовки майбутніх молодших спеціалістів з правознавства психолого-педагогічної теорії та на практиці. Розкрито суть професійної компетентності як особистісного утворення, що визначає готовність особистості до виконання професійної діяльності з урахуванням специфічних особливостей, визначено компоненти, критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної якості. Теоретично обґрунтовано, експериментально перевірено педагогічні умови, що позитивно впливають на формування професійної компетентності майбутніх молодших спеціалістів-юристів. Розроблено та перевірено результативність структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх молодших спеціалістів з правознавства засобами інтерактивних технологій з блоками: цільовим, змістово-методологічним, процесуально-технологічним і критеріально-результативним.

Шифр НБУВ: РА446336

5.X.729. Погляди Вячеслава Липинського про державу і право: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.01 / С. О. Фіцик; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2020. – 20 с. – укр.

Досліджено погляди В. Липинського про державу та право, розкрито питання доцільності та практичної можливості імплементації елементів запропонованої вченим консервативної ідеології в державне будівництво та право сучасної України. Проаналізовано стан дослідження поглядів В. Липинського про державу та право у працях відомих вітчизняних істориків, політологів і правників. Розкрито суть політико-правових переконань В. Липинського про державу та право шляхом вивчення відповідних архівних документів, періодики, наукових і публіцистичних джерел. Доведено, що територіальний патріотизм, за В. Липинським, зароджується завдяки не етнічному походженню людини, а території, на якій вона мешкає та провадить повсякденну діяльність. Обґрунтовано, що концепція класократії, запропонована ним, здатна ефективно забезпечити стабільність держави та її інституцій. Розкрито концепцію аристократизму В. Липинського та розглянуто перспективи застосування її підходів і методів у сучасній Україні. Доведено, що політико-правова концепція ролі еліти в житті будь-якої людської спільноти, надто української політичної нації, має особливо важливе значення на етапі відродження та подальшого розвитку суверенної держави. Досліджено впливи науково-теоретичної спадщини В. Липинського (зокрема, щодо консервативної концепції українського державотворення) у площині сучасного політичного життя в Україні.

Шифр НБУВ: РА446812

5.X.730. Проблеми тлумачення правових норм: посібник / О. М. Балинська; упоряд.: О. М. Балинська; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. – 391 с. – укр.

Проаналізовано складні теоретичні та практичні проблеми тлумачення як правового явища, зокрема юридичну природу, зміст і функції, засоби класифікації і вдосконалення способів тлумачення норм права, вихідні засади тлумачення права як юридичної діяльності, систему суб'єктів тлумачення правових норм і вимоги, які ставляться до них в Україні. Розкрито особливості тлумачення норм Конституції та законів України Конституційним Судом і висвітлено досвід зарубіжних країн у процедурі тлумачення правових норм.

Шифр НБУВ: ВА854629

5.X.731. Соціально-гуманітарні виміри правової держави: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 квіт. 2021 р.) / ред.: Л. Налывайко, О. Халапсіс, В. Савищенко, М. Мурашкін, А. Маргулов, О. Головіна, О. Левін, Н. Леонова, В. Райлянова; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. – Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. – 347 с.: рис. – укр.

Досліджено особливості інституту диктатури в Стародавньому Римі. Приділено увагу питанням гуманітарної освіти за умов сучасних глобалізаційних змін. Розглянуто реконструктивний підхід як методологію адаптації теорії управління до управлінської практики. Охарактеризовано довіру як фактор формування громадянського суспільства. Визначено лексичні особливості політичних промов Байдена. Акцентовано увагу на ролі проблеми екзистенційного вибору (Ж.-П. Сартр) у гуманітарному розвитку України. Висвітлено суть та вираження державної влади. Увагу приділено впливові процесу поширення сучасних технологій на злочинність. Досліджено європейські орієнтири трансформації енергоінформаційної політики на муніципальному рівні. Розглянуто роль людини в розвитку цивілізації. Висвітлено теоретико-методологічний аспект особливостей національного механізму формування гендерної рівності.

Шифр НБУВ: ВА853464

5.X.732. Техніко-юридичні та методологічні засади оприлюднення нормативно-правових актів: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Л. М. Андрусів; Національна академія внутрішніх справ. – Київ, 2020. – 38 с. – укр.

Дисертацію присвячено техніці оприлюднення нормативно-правових актів. Сформульовано низку положень і висновків щодо юридичних прийомів, правил, засобів і способів доведення тексту ухваленого нормативно-правового акта суб'єктом правотворчості шляхом його розміщення в нормативно визначених засобах. Доведено, що техніку оприлюднення нормативно-правових актів спрямовано на досягнення ефективності й оперативності оприлюднення, створення автентичної копії оригіналу, гарантованого доступу суб'єктів права до текстів нормативно-правових актів і високий рівень довіри до оприлюднених текстів. Сформовано структурні елементи техніки оприлюднення нормативно-правових актів, описано строки і засоби оприлюднення нормативно-правових актів, мову офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, прийоми та правила відображення оригіналів нормативно-правових актів у копіях, інструменти гарантування та забезпечення автентичності текстів копій нормативно-правових актів, правила зберігання оригіналів нормативно-правових актів. Визначено особливості та проблемні аспекти правової регламентації та порядку оприлюднення нормативно-правових актів в Україні. Запропоновано техніко-юридичні правила оприлюднення законів та інших нормативно-правових актів Верховної Ради України, нормативно-правових актів Президента України, нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади, нормативно-правових актів місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Обґрунтовано необхідність ухвалення та розроблено проект Закону «Про оприлюднення нормативно-правових актів».

Шифр НБУВ: РА446985

5.X.733. Українські державники: Володимир-Юрій Данилів / В. Сергійчук. – Вишгород: Сергійчук М. І., 2021. – 215, [16] с.: фот. – (Українські державники). – укр.

Роботу присвячено розповіді про життя і діяльність відомого правника і громадсько-політичного діяча української еміграції Володимира-Юрія Даниліва, уродженця Львівщини, який був ініціатором створення Міжнародної комісії юристів, що визнала в 1988 р. Голодомор 1932 – 1933 рр. злочином проти українського народу. Приурочено до 100-річчя від дня народження Володимира-Юрія Даниліва.

Шифр НБУВ: ВА854335

5.X.734. Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: зб. тез XXV щоріч. звіт. наук. конф. наук.-пед. працівників, докторантів та аспірантів (м. Хмельницький, 18 лют. 2021 р.). – Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2021. – 187 с.: рис., табл. – укр.

Висвітлено правові проблеми управління економічною безпекою України, питання про правову природу постійних комісій місцевих рад. Вказано обов'язки публічного службовця як елемент його правового статусу. Розглянуто судову практику у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Звернено увагу на правове значення часу та місця відкриття спадщини. Описано правове регулювання захисту культурних цінностей від протиправних посягань в умовах збройного конфлікту. Висвітлено окремі аспекти вдосконалення чинного законодавства за втягнення неповнолітніх до участі в збройних конфліктах; деякі особливості кримінального провадження на підставі угод, яке здійснюється щодо неповнолітніх. Вказано правові проблеми діяльності агропромислових парків в Україні в аспекті запровадження ринку землі.

Шифр НБУВ: ВА854755

5.X.735. Формування та модернізація інституту громадянства в умовах глобалізації: конституційно-правове та порівняльне дослідження: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Д. В. Тисячний; Національний авіаційний університет. – Київ, 2020. – 19 с. – укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем формування та модернізації інституту громадянства в конституційно-правовому та порівняльному аспектах. Проаналізовано поняття, основні ознаки та принципи громадянства в сучасному конституційному праві. Визначено видову характеристику конституційно-правового інституту громадянства. Піддано комплексному аналізу загальні засади імплементації міжнародно-правових стандартів у сфері громадянства. Досліджено теоретико-методологічні аспекти визначення поняття «множинне громадянство». Доведено, що конституціоналізація міжнародно-правових норм про загальні засади інституту громадянства проявляється у двох формах: міжнародні договори закріплюють безпосередні права та обов'язки фізичних осіб, тобто їх адресовано безпосередньо індивідам (безпосереднє регулювання правових відносин); міжнародні договори зобов'язують держави призвести своє законодавство у відповідність до їх положень (уніфікація національного законодавства про громадянство, що здійснюється шляхом імплементації міжнародних договорів до національної правової системи). Підкреслено, що чинне конституційне законодавство про громадянство України можна вважати інституціонально та структурно сформованим, але воно не надає змогу забезпечити належний рівень правової захищеності та реалізації конституційних прав і свобод громадян в Україні, беручи до уваги наявність великої кількості прогалин та колізій у законодавстві, що у поєднанні з неоднозначною правозастосовною практикою призводить до непоодиноких випадків порушення прав громадян та осіб без громадянства.

Шифр НБУВ: РА446112

Див. також: 5.У.155-5.У.156, 5.У.163, 5.У.165, 5.У.177, 5.У.389, 5.У.558, 5.Х.754, 5.Х.785, 5.Х.820, 5.Х.831, 5.Х.1014

Державне (конституційне) право

5.Х.736. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: сучасні досягнення та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 25-й річниці з дня прийняття Конституції України та 30-й річниці проголошення незалежності України (м. Дніпро, 10 – 11 черв. 2021 р.) / ред.: А. Фоменко, К. Левченко, Л. Наливайко, В. Боняк, І. Грицай, В. Шаблістий, О. Юнін; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ, Урядова уповноважена з питань ендерної політики». — Дніпро: ДДУВС, 2021. — 320 с. — укр.

Розглянуто матеріали однойменної міжнародної науково-практичної конференції, участь у якій взяли учасники міжнародних організацій, вчені, працівники органів публічної влади, громадських організацій, а також докторанти, аспіранти та здобувачі вищої освіти. Визначено положення щодо з'ясування стану та визначення стратегічних напрямів державної політики забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сучасних умовах, удосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Шифр НБУВ: ВС68641

5.Х.737. Конституційне та муніципальне право України (у визначеннях та схемах): навч. посіб. / А. Є. Шевченко, Д. Л. Вітюк, О. А. Павлюх; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпін: УДФСУ, 2021. — 213 с.: іл. — (Серія «На допомогу студенту УДФСУ»; т. 98). — Бібліогр.: с. 211-213. — укр.

Наведено загальну характеристику конституційного права України. Розглянуто конституційне право України як основу національного права. Увагу приділено системі конституційного права. Описано характерні особливості конституційно-правових відносин. Розкрито поняття та форми конституційно-правової відповідальності. Досліджено конституційні основи правового статусу людини і громадянина в Україні. Акцентовано на конституційних формах народовладдя в Україні. Розглянуто конституційно-правові основи організації державної влади в Україні тощо.

Шифр НБУВ: ВА854190

Демократичні права та свободи

5.Х.738. Доктрина захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / О. В. Епель; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Проведено комплексний та ґрунтовний аналіз проблематики конституційних соціальних прав людини і громадянина в Україні. З'ясовано їх специфіку, охарактеризовано класифікацію таких прав, проаналізовано їх конституційні та законодавчі гарантії реалізації. Деталізовано зміст міжнародного законодавства щодо забезпечення конституційних соціальних прав людини і громадянина. Розкрито елементи конституційно-правового механізму забезпечення таких соціальних прав в Україні. Визначено мету, завдання, принципи та гарантії захисту конституційних соціальних прав, виокремлено особливості юридичної відповідальності за їх порушення. Деталізовано прогалини та практичні

проблеми захисту конституційних соціальних прав людини і громадянина та тенденції їх реформування. Досліджено особливості захисту цих прав в країнах ЄС, а також розроблено напрями заповнення позитивного досвіду у національне соціальне законодавство, сформульовано концепцію їх удосконалення в Україні.

Шифр НБУВ: РА446910

5.Х.739. Конституційний принцип гарантування свободи віросповідання та його адміністративно-правовий механізм реалізації / О. П. Мельничук // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 83-88. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено зв'язок між конституційними принципами відносин держави і церкви та адміністративним правом як галуззю публічного права України, а також розкрито специфіку адміністративно-правового забезпечення в Україні конституційного принципу гарантування свободи віросповідання. З'ясовано, що Конституція України в сфері свободи совісті людини встановлює положення, за яким кожен має право на свободу світогляду та віросповідання. Проте, встановити законодавче положення щодо певного права чи свободи на рівні, навіть Конституції України, ще не значить одержати результат у вигляді впорядкованих суспільних відносин у вказаній сфері. Встановлено, що для реалізації принципу гарантування свободи віросповідання необхідний ефективний правовий механізм. Такі дієві правові механізми закріплюються в багатьох галузях права, але найбільше значення для реалізації положень Основного закону мають власне адміністративно-правові механізми. Зроблено висновок, що норми Конституції України, якими встановлюються принципи взаємин держави і церкви, є нормами-принципами. Для втілення таких норм-принципів у реальне життя, необхідно їх перетворити (трансформувати) в охоронні чи регулятивні норми, що здійснюються через власне систему нормотворення — розробку та прийняття законів та підзаконних актів. Положення ж цих актів законодавства, встановлюючи варіанти активної правомірної та забороненої протиправної поведінки, наділяючи суб'єктів правовідносин правами та обов'язками, встановлюючи заборони на певні варіанти поведінки, роблять нормативний механізм дієвим, а принципи — такими, які втілюються в конкретних нормах та правовідносинах. Доведено, що свобода віросповідання, як загальносоціальне (природне) право людини, — це невід'ємне право людини, яке полягає у можливості сповідувати певну віру, дотримуватись обрядів, пов'язаних з нею, проповідувати або не дотримуватись жодних релігійних поглядів. Разом з тим, свобода віросповідання, як конституційно-правовий принцип будови взаємин держави і церкви і як складова конституційно-правового статусу особи, будучи формально вираженою за допомогою норми-принципу в Конституції України, потребує, по-перше, зверх зусиль з боку системи державних органів та посадових осіб для практичного впровадження належних умов для безперешкодного користування особами цим принципом — для захисту належної особам свободи, по-друге, розробки та закріплення в національному законодавстві дієвого механізму реалізації цього конституційного принципу.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.Х.740. Правовий статус громадських об'єднань та релігійних організацій в Україні: монографія / О. В. Білаш, М. В. Менджул; Ужгородський нац. ун-т. — Ужгород: РІК-У, 2021. — 241 с. — Бібліогр.: с. 212-241. — укр.

Висвітлено проблемні аспекти правового статусу громадських об'єднань та релігійних організацій в Україні. Розглянуто новітній період історичного розвитку правового регулювання громадських об'єднань і релігійних організацій в Україні, поняття та засади створення громадських об'єднань і релігійних організацій в Україні, розкрито правовий статус громадських об'єднань в Україні. Звернено увагу на особливості правового статусу релігійних організацій в Україні та їх участі у цивільних правовідносинах, особливості захисту громадськими об'єднаннями своїх прав.

Шифр НБУВ: ВА855055

Органи держави

5.Х.741. Вплив інституту президентства на формування державної мовної політики України / О. М. Кантур // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 57-68. — Бібліогр.: 64 назв. — укр.

Проаналізовано діяльність усіх президентів незалежної України та окреслено їхню роль у питаннях формування державної мовної політики у 1991 — 2020 рр. Охарактеризовано три ключових закони та конституційні положення, на основі яких відбувалося створення нормативно-правових актів у сфері функціонування державної та інших мов в Україні. Зроблено спробу узагальнити законодавчу базу цього періоду для розуміння напрямку подальших досліджень щодо вдосконалення правового врегулювання мовного питання.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.742. Патронатна служба Прем'єр-міністра України та інших членів Кабінету Міністрів України / В. В. Чорна // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 109-114. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розкрито особливості функціонування патронатних служб Апарату Прем'єр-міністра України, патронатних служб Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, Міністра Кабінету Міністрів України та міністра, який не очолює міністерство. Зауважено, що для здійснення Прем'єр-міністром України своїх повноважень у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України утворюється патронатна служба — апарат Прем'єр-міністра України, керівник якого призначається на посаду та звільняється з посади Прем'єр-міністром України. Патронатна служба члена Кабінету Міністрів України (крім міністра, який очолює міністерство) утворюється у складі Секретаріату Кабінету Міністрів України. Натомість, патронатна служба міністра, який очолює певне міністерство утворюється у складі відповідного міністерства. Визначено, що патронатний службовець вищих посадових осіб Уряду — це громадянин України, який займає посаду патронатної служби та виконує функції з правового, організаційного, інформаційно-аналітичного, консультативного, наукового, експертного, документального забезпечення діяльності Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету чи на громадських засадах. Патронатна служба вищих посадових осіб Уряду — це вид публічної служби особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності патронатних службовців Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів з виконання покладених на них завдань та функцій. Змістом патронатної служби вищих посадових осіб Уряду є: визначена мета, чітко сформульовані завдання, функції та напрямки діяльності патронатних службовців; принципи діяльності; особливий порядок призначення та перебування на патронатній службі; строковість зайняття посади патронатного службовця; особливий порядок утворення, реорганізації, ліквідації патронатної служби; компетенція патронатних службовців; юридичні гарантії діяльності патронатних службовців; юридична відповідальність патронатних службовців.

Шифр НБУВ: Ж23244:mp.

5.X.743. Професіоналізм в українському парламенті: Проблеми зростання в контексті викликів ХХІ століття / А. І. Погорелова; Інститут законодавства Верховної Ради України. — Київ: Парламент. вид-во, 2020. — 140, [2] с. — укр.

Проаналізовано процеси професійного зростання в українському парламенті періоду 1996 — 2020 рр. Обґрунтовано особливості значення світоглядних орієнтирів розвитку, культури парламентаризму з урахуванням викликів ХХІ ст. Запропоновано авторське бачення шляхів гуманізації політичного діалогу в парламенті і суспільстві. Висвітлено роль відкритої міждисциплінарної дискусійної платформи за участю представників науки і практики. Охарактеризовано органи державної влади і місцевого самоврядування у визначенні стратегічних планів розбудови незалежної, демократичної України.

Шифр НБУВ: ВА854781

Державне управління. Адміністративне право

Адміністративне право

5.X.744. Адміністративно-правова охорона засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. В. Шморган; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Наведено розв'язання наукового завдання існуючих проблемних питань адміністративно-правової охорони засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг (торговельні марки, комерційні найменування, географічні значення) та запропоновано низку висновків, пропозицій і рекомендацій. Проаналізовано нормативно-правові акти та наукові праці, що надало можливість характеризувати поняття «адміністративно-правова охорона засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг», як важливої юридичної категорії науки адміністративного права. Провідну роль серед нормативних актів, що регулюють адміністративну відповідальність у досліджуваній сфері посідає Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Запропоновано внести зміни до Глави 6 «Адміністративні правопорушення, що посягають на власність» Кодексу України про адміністративні правопорушення, ст. 51-3 «Незаконне використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг». Здійснено дослідження об'єктивної сторони правопорушень передбачених нормами ст. 51-2, 156-3, 164-3 КУпАП. Проаналізо-

вано спеціальні ознаки суб'єкта проступку у складі адміністративних деліктів незаконного використання засобів індивідуалізації учасників господарського обороту, товарів та послуг. Звернуто увагу на проблемні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб у досліджуваній сфері, підкреслюється необхідність прийняття нового адміністративно-деліктного кодексу з метою визнання юридичних осіб повноцінним суб'єктом адміністративної відповідальності.

Шифр НБУВ: РА449194

5.X.745. Адміністративно-правова протидія правопорушенням у сфері господарської діяльності: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Сугак; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертаційне дослідження присвячено визначенню суті та розкриттю особливостей адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності. З'ясовано суть поняття та види правопорушень у сфері господарської діяльності як об'єкта адміністративно-правової протидії. Визначено види й особливості правоохоронної діяльності із протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності. Надано характеристику правовому регулюванню протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності та встановлено місце у ньому адміністративно-правових норм. Окреслено мету, принципи та напрями адміністративно-правової протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності. Розкрито зміст адміністративно-правового статусу суб'єктів протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності в Україні. Окреслено коло адміністративно-правових форм і методів протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності в Україні. Узагальнено зарубіжний досвід протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності та опрацьовано можливості його використання в Україні. Визначено напрями вдосконалення національного законодавства, яке регламентує протидію правопорушенням у сфері господарської діяльності. Окреслено напрями удосконалення взаємодії та координації між суб'єктами протидії правопорушенням у сфері господарської діяльності в Україні.

Шифр НБУВ: РА446949

5.X.746. Адміністративно-правове регулювання аналітичної діяльності в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. А. Мандзюк; ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Ужгород, 2020. — 34 с. — укр.

Здійснено аналітико-бібліографічний огляд наукових праць, присвячених питанням адміністративно-правового регулювання у сфері аналітичної діяльності, визначено ступінь розробленості проблеми. З'ясовано правовий потенціал поняття «аналітика», а також на підставі цього здійснено порівняння понять аналітичної та інформаційно-аналітичної діяльності. Продемонстровано зумовленість звернення до наратології в контексті адміністративно-правового регулювання аналітичної діяльності. Уведено до наукового обігу нове наукове поняття «аналітична наратологія», надано його визначення, сформульовано іманентні ознаки та корелятивні зв'язки з іншими правовими категоріями. Визначено поняття та зміст наративу, а також сформульовано засади аналітичної наратології в контексті адміністративно-правового регулювання аналітичної діяльності. Визначено алгоритм будови аналітичного наративу через послідовний аналіз таких компонентів: темпоральність, дейктичний центр, хронотоп, семіотика державного перевороту. Аргументовано роль теорії позиціонування за умов формулювання аналітичних наративів.

Шифр НБУВ: РА446335

5.X.747. Адміністративно-правовий захист прав дітей в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / С. В. Семіног; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно адміністративно-правового захисту прав дітей в Україні. У результаті здійсненого аналізу сформульовано наукові положення і висновки. Розкрито юридичну категорію «права дітей» як об'єкт адміністративно-правових відносин. Розкрито суть і сформовано поняття адміністративно-правового захисту прав дітей в Україні, виявлено та узагальнено принципи реалізації зазначеної діяльності. З'ясовано юридичну природу змісту публічного інструментарію захисту прав дітей в Україні, якими визначено: форми та методи адміністративної діяльності публічної адміністрації у сфері захисту прав дітей; акти планування; фактичні дії та контроль у сфері захисту прав дітей. Досліджено зазначені інструменти та розкрито їх суть у межах даної проблематики. Проаналізовано міжнародний та зарубіжний досвід захисту прав дітей. Визначено, що для України позитивним вбачається запозичення позитивного досвіду реалізації зазначеної діяльності деяких іноземних країн. У зв'язку із наявністю негативних тенденцій у сфері захисту прав дітей запропоновано ряд оптимізацій щодо підвищення його ефективності. З нагального, необхідним вбачається розробка та прийняття Закону України «Про права дитини». З розумінням того, що створення та прийняття зазначеного закону є довготривалим процесом, запропоновано внести окремі доповнення до Закону України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-III.

Шифр НБУВ: РА449202

5.X.748. Адміністративно-правові засади діяльності суб'єктів містобудування: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. А. Неборський; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 23 с. — укр.

На основі комплексного дослідження адміністративно-правових засад діяльності суб'єктів містобудування визначено напрями їх удосконалення, які базуються на положеннях загально-теоретичної характеристики, адміністративно-правового статусу, організації діяльності, вітчизняного та зарубіжного досвіду в цій сфері. Удосконалено розуміння напрямків розвитку системи суб'єктів містобудування як об'єктів адміністративно-правового регулювання в Україні. Наведено авторське поняття та здійснено характеристику «правового статусу суб'єктів публічної адміністрації у сфері містобудування». Зазначено, що адміністративно-правові відносини у сфері містобудування слід вважати як відносини, врегульовані нормами адміністративного права, що зумовлюють поведінку їх учасників у сфері містобудівної діяльності, спрямовані на формування повноцінного життєвого середовища держави. Удосконалено розуміння системи методів діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Визначено правові засади та принципи, на яких базується діяльність суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Визначено поняття та здійснено класифікацію адміністративних актів суб'єктів адміністративно-правових відносин у сфері містобудування. Обґрунтовано необхідність внесення змін до законів України «Про основи містобудування» та «Про архітектурно-будівельну діяльність» щодо урегулювання процедури адміністративного оскарження індивідуального адміністративного акта у сфері містобудування. Запропоновано удосконалити процедури складання містобудівних планів шляхом створення національної веб-платформи. Пропонується модернізувати інформатизацію публічного управління для створення транспарентного середовища у сфері містобудування. Удосконалено шляхи та способи розв'язання проблем за напрямками, визначеними Проектом Концепції публічного управління у сфері містобудівної діяльності та затвердження плану заходів з її реалізації для врегулювання відносин у сфері містобудування.

Шифр НБУВ: РА449203

5.X.749. Буковинські осінні адміністративні читання: зб. матеріалів міжнар. конф., 26 листоп. 2021 р., м. Чернівці / ред.: І. В. Ковбас, П. І. Крайній, Е. Коларов, І. І. Бабін; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 127 с. — укр.

Розглянуто правові особливості інституту мовного омбудсмена в Україні як засобу захисту прав і свобод людини. Досліджено правову природу адміністративного примусу крізь призму адміністративної відповідальності. Розглянуто рівень володіння державною мовою як обов'язкову умову доступу особи до державної служби. Акцентовано на обов'язковості правових висновків Верховного Суду для публічної адміністрації. Висвітлено тенденції розвитку військово-адміністративного права в системі адміністративного права України. Проаналізовано сучасний стан правового регулювання фінансування сфери охорони здоров'я. Описано особливості реалізації прав і обов'язків працівників Державного бюро розслідувань. Розглянуто проблеми законодавчого врегулювання релігійної нейтральності як принципу державної служби. Увагу приділено питанню забезпечення права людини на самозахист. Висвітлено проблеми вибору форми провадження у адміністративному процесі при розгляді окремих нормативних категорій складних справ. Описано особливості адміністративної правоздатності громадських рад в Україні. Висвітлено діяльність громадських рад при правоохоронних органах крізь призму реалізації правоохоронної функції держави.

Шифр НБУВ: ВА854765

Державний апарат управління

5.X.750. Визначення та розвиток загальнометодологічних концепцій державного управління у дослідженнях українських вчених / В. Д. Бакуменко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 5-12. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Мета роботи — визначення загальних методологічних ідей (концептів), що творять сенс науки державного управління. Виділено 10 таких концептів. Перший концепт — це системність розвитку методології, другий — об'єктивізація управління, третій — формування професійної національної мови, четвертий — креативність управління, п'ятий — забезпечення самоорганізаційної спроможності, шостий — забезпечення стабільності державного управління, сьомий — адекватна реакція на суспільні трансформації, восьмий — експертно-аналітичне забезпечення досліджень, дев'ятий — наукометричний, десятий — трансформація у сферу публічного управління. Обґрунтовано, що реалізація цих концептів надає змогу розвивати науку державного управління на засадах системності, об'єктивності, стабільності, креативності, пріоритетності, перспективності, самоорганізаційної спроможності, експертної обґрунтованості, науко-

метричності, контрольованості, утвердження національної професійної мови, трансформації у світове наукове поле.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.751. Застосування цифрових технологій у публічному управлінні інклюзивним місцевим розвитком / А. В. Кожина // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 69-76. — Бібліогр.: 75 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність та можливості застосування цифрових технологій у публічному управлінні інклюзивним місцевим розвитком. Зокрема, розглянуто концептуальні засади формування інклюзивного суспільства в цифрову еру, особливості застосування цифрових технологій та забезпечення цифрової інклюзії на національному та місцевому рівнях. Проаналізовано та визначено такі поняття, як «інклюзія», «інклюзивне суспільство», «цифрова нерівність (виключення, розрив)», «цифрова інклюзія», «сільський розрив», «гендерний розрив». Розкрито можливості цифрових технологій та цифрового розвитку, які мають бути спрямовані на економічне зростання, підвищення ефективності діяльності, рівня зайнятості та покращання якості життя всіх громадян, зокрема вразливих та маргіналізованих категорій населення. Доведено, що система публічного управління постійно має видозмінюватися та адаптуватися до реалій цифрового суспільства з метою забезпечення різноманітних потреб населення.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.752. Механізми формування та функціонування системи публічного управління: європейський досвід для України: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / А. І. Неділько; Чернівецький нац. технол. ун-т. — Чернівці, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Вироблено науково-теоретичні підходи до обґрунтування та реалізації механізмів функціонування системи публічного управління України на основі європейського досвіду. Узагальнено науково-теоретичні підходи до розкриття сутнісних характеристик системи публічного управління та формування механізмів її забезпечення, уточнено понятійно-категоріальний апарат проблемного поля дослідження. Виявлено параметри суб'єкт-об'єктної взаємодії системи публічного управління, ідентифіковано базові механізми функціонування системи публічного управління. Досліджено трансформаційні зміни процесу становлення системи публічного управління України, розкрито організаційно-правові механізми його регулювання на відповідних етапах розвитку. Виокремлено особливості систем публічного управління європейських країн на основі аналізу типових моделей, визначено найбільш прийнятні елементи їх впровадження в Україні. Обґрунтовано необхідність використання інтегрованого підходу для визначення шляхів впровадження європейського досвіду нормативно-правового забезпечення системи публічного управління в умовах сучасних українських реалій. Охарактеризовано чинники впливу на ефективність механізмів функціонування системи публічного управління України в умовах євроінтеграційного вектора змін. Запропоновано методологічні підходи до розробки сучасних механізмів забезпечення ефективного функціонування системи публічного управління України — розроблено структурно-функціональну модель суб'єкт-об'єктної взаємодії в системі публічного управління України на основі регулюючого впливу механізмів надання публічних послуг, модель інформаційно-аналітичного супроводу процесу публічного управління як практичної реалізації комунікативного механізму взаємозв'язку влади та суспільства у процесі впровадження публічного управління в Україні, а також модель комплексного механізму розвитку системи публічного управління України.

Шифр НБУВ: РА446457

5.X.753. Публічне адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. В. Манжос; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

На основі теорії адміністративного права, чинного законодавства, досягнень публічної адміністрації наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. Сформувано авторське категоріальне поняття публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству як системи адміністративно-правових засад та заходів, що здійснюються суб'єктами публічної адміністрації на основі реалізації норм адміністративного права. Розкрито зміст публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству. Виявлено і узагальнено принципи публічного адміністрування запобігання та протидії домашнього насильства в Україні. Розкрито суть принципу верховенства права у сфері запобігання та протидії домашньому насильству в Україні. З'ясовано наукові положення щодо адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Розкрито зміст нормативного регулювання публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству. Сформувано інструменти публічного адміністрування щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Визначено юридичну природу видання нормативно-правових актів як інструментів

публічного адміністрування в аналізованій сфері. Розкрито методи публічного адміністрування щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Вагому увагу було приділено методам переконання і примусу. Здійснено компаративістичну характеристику наукових положень щодо запобігання та протидії домашньому насильству. Удосконалено напрямки і конкретні пропозиції щодо удосконалення законодавства стосовно публічного адміністрування запобігання та протидії домашньому насильству. Запропоновано утвердити комплексну програму протидії домашньому насильству, більш широко використовувати заходи переконання, увести адміністративну відповідальність за не присікання та не повідомлення про факти домашнього насильства правоохоронним органам та ін.

Шифр НБУВ: RA449199

5.X.754. Публічне адміністрування у сфері міграції в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д. В. Шейбут; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Зазначено, що міграція є невід'ємною складовою історії людства, безпосередньо пов'язана з економічними, політичними та соціокультурними перебудовами в будь-якій країні. Збільшення темпів міграційних процесів, активна трудова міграція населення у країни ЄС, постійне збільшення каналів нелегальних мігрантів з України, проблеми в забезпеченні прав і свобод мігрантів зумовлює важливість і актуальність дослідження публічного адміністрування у сфері міграції. Охарактеризовано теоретичні підходи до поняття міграції, розглянуто міграційні права і свободи людини крізь призму національної безпеки та, враховуючи співрозмірність цих понять, запропоновано шляхи вдосконалення публічного адміністрування у сфері міграції в Україні. Виокремлено суб'єкти публічного адміністрування у сфері міграції. За допомогою методу правового аналізу та синтезу узагальнено, що кожний суб'єкт публічного адміністрування у сфері міграції має власні характерні повноваження, зумовлені їх адміністративно-правовим статусом і полягають як у захисті інтересів держави, так і в забезпеченні прав і свобод осіб, які реалізують право на вільний вибір місця проживання. Формування комплексної системи компетенції органів влади у сфері міграції має суттєве теоретичне та практичне значення, а також є передумовою правильного визначення їх ролі і місця у забезпеченні права громадян на вільне пересування. Очевидно, що для ефективного, достатньо гнучкого впливу на міграційні процеси необхідно сформувати систему державних органів, функцією яких буде реалізація політики в галузі міграції.

Шифр НБУВ: RA445915

5.X.755. Comparative analysis of public management models / K. Ingram, V. Nitsenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 122-127. — Бібліогр.: 18 назв. — англ.

Purpose — comparative assessment of the relevance of paradigms that lead to the development of new public administration models. A comparative analysis was conducted in the research in order to provide a comprehensive understanding, from occupational and academic viewpoints, on the existing public administration models, which are traditional public administration, new public management and new public governance, spatial features which contribute to new paradigmatic «exemplars» and «viewpoints». There are some important aspects in the understanding of paradigms in public administration models. To that extent the overall framework of public administration models are paradigms that constantly shift when a crisis occurs. This demonstrates that the new developed public administration models will not always fit in one paradigm, and can exist in a hybrid state where various characteristics of other paradigms overlap the other. Identifying these characteristics aids in determining the applicability of current models to regulating governance and management of public sector entities and functions as well as its designation. Previous research indicates that numerous attempts in understanding and developing a systematic approach to the order of public administration have been made. To date, the development of public administration as a discipline is perceived as a succession of overlapping paradigms. Notwithstanding this, public administration still remains the single most important aspect of bureaucracies in the world. With the government deciding on all aspects of civil society in capitalist, socialist and democratic states the objectives of public administration are termed to be in a continuous state of paradigm shift. Paradigms provide solutions and determine whether areas of a particular phenomenon are problematic and many public administrative practitioners have often adopted the paradigmatic assumptions that politicians, officials, and citizens are motivated by self-interest, and will perceive the development in public administration in this light. The work provides an interpretation on the functions and prospects of public administration as a discipline that lead to the development and transition from traditional public administration (TPA) to new public management (NPM), then new public governance (NPG) and further on to other post-new public management models.

Шифр НБУВ: Ж16377

Органи державного управління

5.X.756. Електронні послуги та стандарти їх надання в системі публічного управління / О. О. Фоміна, О. В. Булгакова // *Бізнес Інформ.* — 2021. — № 6. — С. 114-119. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження електронних послуг і доведення необхідності стандартизації їх надання в системі публічного управління. З'ясовано, що попри існування великої кількості досліджень у сфері реалізації ефективного електронного державного управління, є потреба детального висвітлення проблем забезпечення населення електронними послугами через тотальну цифровізацію суспільних відносин різних рівнів взаємодії, а також стандартизації надання електронних послуг. Методи аналізу та синтезу сприяли виявленню проблем досконалості, узгодженості та визначеності у сфері надання електронних адміністративних послуг, систематизації критеріїв оцінки якості електронних послуг, формуванню принципів цифровізації системи публічного управління. Статистичний метод надав змогу виявити особливості та прогалини в наданні електронних послуг в Україні. Застосування методу наукової абстракції сприяло формуванню певних рекомендацій щодо вдосконалення системи надання електронних послуг в умовах суспільної трансформації, запровадження стандартизації надання електронних адміністративних послуг на різних рівнях суспільної взаємодії, допомогло окреслити перспективи подальших досліджень. Основні результати зводяться до: необхідності стандартизації надання електронних адміністративних послуг на основі стандартних моделей послуг; визначення механізму надання послуг органами публічної влади; порядку одержання відповіді на запит адміністративної послуги; наявності інструментів вимірювання рівня задоволення очікування громадян. Зроблено висновок про необхідність більш глибокого вивчення та імплементації іноземного досвіду щодо трансформації суспільних відносин і розвитку інформаційного суспільства в Україні.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.X.757. Інформаційна діяльність органів державної влади України в контексті реалізації євроінтеграційного курсу: автореф. дис.... канд. політ. наук: 23.00.04 / М. В. Саврук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено інформаційну політику України та проаналізовано організацію та діяльність органів державної влади та різноманітних державних інституцій щодо інформаційної підтримки та інформаційного забезпечення сучасного євроінтеграційного курсу. Робота охоплює період часу підписання Угоди про співпрацю між Україною та ЄС і до сучасності. Як робочу наукову гіпотезу визначено припущення про те, що інформаційна політика України покликана виконувати два ключових завдання: забезпечити самозбереження і стабільний розвиток українського суспільства за умов турбулентності внутрішнього і міжнародного середовищ — з огляду на це інформаційна політика України має бути інституалізована й організаційно оформлена, а окремі складові системи забезпечення інформаційної політики мають бути взаємоузгоджені і виконувати несуперечливі функції. Вивчено та проаналізовано діяльність і трансформацію інституційної системи забезпечення інформаційної політики, з'ясовано проблеми розробки і реалізації інформаційного забезпечення євроінтеграційного курсу України, а також проблеми вироблення відповідної стратегії інформування та комунікування з метою забезпечення підтримки курсу на євроінтеграцію в Україні та закордоном.

Шифр НБУВ: RA448050

5.X.758. Правове регулювання адміністративних послуг (у схемат): навч. посіб. / О. В. Брусакова, В. В. Крикун, К. О. Крут, В. А. Мельник, Л. Г. Могилевська, І. В. Панова, В. В. Сокурченко, В. І. Стреляний, Д. В. Швець; ред.: В. В. Сокурченко; Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків: ХНУВС, 2021. — 119 с.: іл. — укр.

У вигляді структурно-логічних схем розкрито процедури надання адміністративних послуг посадовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Розкрито теоретичні та практичні аспекти проблематики адміністративних послуг з акцентом на створення та організацію центрів надання адміністративних послуг тощо. Досліджено організаційно-правові аспекти надання адміністративних послуг. Увагу приділено державній політиці та законодавству України щодо надання адміністративних послуг. Охарактеризовано принципи верховенства права, стабільності, відкритості та прозорості, оперативності та своєчасності, захищеності персональних даних тощо. Наведено загальні вимоги щодо надання адміністративних послуг.

Шифр НБУВ: ВС68923

Органи місцевого управління і самоврядування

5.X.759. Конфліктний потенціал Чернівецької області в умовах адміністративно-територіальної реформи та соціально-економічної кризи: аналіт. доп. / С. М. Гакман, А. М. Круглашов,

Н. В. Нечаєва-Юрійчук; Благодійний фонд «Суспільні ресурси та ініціативи», Буковинський політологічний центр. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 51 с.: рис., табл. — укр.

Виявлено ризики та небезпеки, основні чинники дестабілізації соціально-політичного розвитку та загрози безпеці Чернівецької обл. України. Розглянуто процеси децентралізації в регіоні та ті проблеми, які вони породжують. Особливу увагу звернено на міжгромадські виміри стабільності регіонального розвитку. Запропоновано науково-практичні рекомендації, адресовані органам виконавчої влади й інститутам місцевого самоврядування.

Шифр НБУВ: ВА854751

5.X.760. Нормативно-правове забезпечення розвитку старостинських округів в Україні / К. В. Мельник // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 105-111. — Бібліогр.: 110 назв. — укр.

Проаналізовано основні нормативно-правові акти, що регулюють питання формування інституту старост та розвитку старостинських округів в Україні. Зосереджено увагу на тому, що на сучасному етапі реформи децентралізації створення належного нормативно-правового поля в зазначеній сфері не завершено. Запропоновано авторське трактування поняття «розвиток старостинських округів», в основу якого покладено процес змін, зумовлених ефективним використанням потенціалу територій (сіль, селищ). Визначено, що розвиток старостинських округів в Україні тісно пов'язаний з усуненням диспропорцій та розв'язанням проблем на рівні села (селища) шляхом синергії зусиль посадових осіб, голів територіальних громад і старост з одного боку, та створення сприятливого середовища (не лише фінансових умов) на державному рівні — з другого.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.761. Органи місцевого самоврядування як змістовний елемент інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування / Я. В. Янушевич // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 122-129. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено окремі аспекти муніципального рівня інституційного забезпечення сфери оподаткування в Україні. Визначено, що органи місцевого самоврядування віднесено до суб'єктів публічної адміністрації, яких наділено повноваженнями у сфері оподаткування, а їх функціонування є змістовним елементом інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні, який передбачає спосіб організації і здійснення діяльності уповноважених суб'єктів публічної адміністрації щодо впорядкування та створення належних умов для сплати податків, зборів та інших загальнообов'язкових платежів, яка має на меті досягнення публічного інтересу. Акцентовано увагу на питаннях правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування, до яких віднесено сільські, селищні, міські ради та виконавчі органи сільської, селищної, міської ради, у сфері оподаткування як змістовного елементу інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні. Концептуальні засади компетенцій сільських, селищних, міських рад та виконавчих органів сільської, селищної, міської ради визначено положеннями Конституції України, які детермінують, у тому числі, функціонування органів місцевого самоврядування як змістовного елементу інституційного механізму забезпечення сфери оподаткування в Україні. Встановлено, що правове забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері оподаткування досить детально висвітлено в положеннях Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Податкового кодексу України. Визначено необхідність чіткого розмежування понять «закріплення», «встановлення» та «введення» податків чи зборів, адже якщо стосовно загальнодержавних податків та зборів реалізуються вони всі, то відносно місцевих податків та зборів і «закріплення», і «встановлення» є компетенцією Верховної Ради України, тоді як їх введення є компетенцією сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.762. Особливості реформування системи територіальної організації влади в Україні в умовах децентралізації / В. В. Попова // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 67-76. — Бібліогр.: 74 назв. — укр.

Проаналізовано особливості реформування системи територіальної організації влади в Україні, що передбачає відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудову ефективної системи територіальної організації влади в державі; реалізацію повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидиарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Встановлено, що процес укрупнення адміністративно-територіальних одиниць базового рівня, спрямований на формування спроможного та дієздатного місцевого самоврядування, спричинив трансформацію територіального устрою і субрегіонального рівня — наступного етапу вдосконалення територіальної організації влади. Доведено, що моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад в умовах де-

централізації полягає у пошуку місцевими органами влади власних інструментів бюджетування та реальних джерел надходжень на підвідомчій території. Обгрунтовано авторську позицію, згідно з якою реорганізація органів Державної податкової служби має відбуватися з урахуванням європейського досвіду, в тому числі Стандарту ЄС NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics), а також ідею щодо реорганізації контролюючих органів за аналогією з підходами до адміністративно-територіального устрою, наприклад з застосуванням Стандарту ЄС NUTS.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.763. Перспективи трансформації нерухомості в джерело підвищення фінансової спроможності територіальних громад / А. Р. Дуб // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 137-144. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Нерухомість є одним із базових активів функціонування територіальної громади. Однак через неналежну діяльність або бездіяльність органів місцевого самоврядування вона залишається лише номінальним активом адміністративно — територіальної одиниці та не сприяє підвищенню фінансової спроможності територіальної громади. Мета роботи — виявити та запропонувати можливі шляхи перетворення нерухомості в джерело підвищення фінансової спроможності територіальної громади. У ході дослідження висвітлено перешкоди, у тому числі корупційні схеми, які спричиняють втрати місцевими бюджетами надходжень від оренди та відчуження комунального майна. Вказано на необхідність активізації діяльності органів місцевого самоврядування в напрямі інвентаризації всієї комунальної нерухомості, встановлення її ринкової вартості та підвищення прозорості операцій з надання комунальної нерухомості в оренду. Розглянуто можливість розвитку муніципального орендного житла у великих містах. Особливу увагу приділено нерухомості, яка перебуває у приватній власності як квазіактив територіальної громади, що забезпечує надходження до місцевого бюджету у вигляді податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Проведено аналіз змін кон'юнктури ринку нерухомості у 2020 — 2021 рр., які опосередковано впливають на наповнення місцевих бюджетів надходженнями від податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Виокремлено, запропоновано й обгрунтовано можливі шляхи підвищення фінансової спроможності територіальних громад через посилення ролі комунальної та приватної нерухомості в складі активів територіальної громади.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.X.764. Сучасні тенденції розвитку співробітництва територіальних громад в Україні / Н. С. Ситник, К. В. Жовтяк // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 120-126. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

За сучасних умов розвитку місцевих фінансів особливо актуальним постає питання фінансового забезпечення розвитку територіальних громад. Як свідчить вітчизняний досвід, не всі громади є абсолютно самодостатніми та спроможними повністю забезпечити виконання завдань із соціально-економічного розвитку. Виникає необхідність пошуку додаткових джерел фінансових ресурсів та альтернативних інструментів щодо вирішення питань місцевого значення. Одним із таких інструментів є співробітництво територіальних громад. Мета роботи — дослідження переваг і можливих шляхів удосконалення співробітництва територіальних громад. Аналізуючи, систематизуючи й узгаляюючи законодавчу базу та вітчизняний досвід, розглянуто суть механізму співпраці громад, а також тенденції його розвитку в Україні. Охарактеризовано актуальність інструмента співпраці територіальних громад в умовах запровадження адміністративно-територіальної реформи. Проаналізовано динаміку кількості укладених договорів про співпрацю між громадами. Розглянуто основні форми реалізації співробітництва територіальних громад, їх ознаки та тенденції застосування органами місцевого самоврядування на практиці. Виокремлено ключові сфери, в яких зацікавлені громади співпрацюють найбільше задля вирішення спільних проблем соціально-економічного розвитку. Проаналізовано регіональний розподіл проектів міжмуніципального співробітництва в Україні. Охарактеризовано основні переваги співробітництва територіальних громад і запропоновано шляхи вдосконалення даного механізму в умовах сучасного розвитку місцевих фінансів.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.X.765. Теоретичні та практичні аспекти формування компетенцій депутатів місцевих рад України: [колект.] монографія / О. В. Антонова, О. Ю. Бардах, Є. І. Бородін, Т. Е. Василевська, Н. Т. Гончарук, Н. В. Гусаревич, Т. Ф. Дацько, Г. В. Демощенко, С. А. Квітка, К. В. Комарова, О. В. Кришень, В. С. Куйбіда, О. О. Лисенко, Р. С. Лобода, В. В. Лола, С. Г. Мала, В. І. Незяць, Н. В. Новіченко, Д. М. Осипов, І. В. Письменний, Л. В. Прудіус, К. О. Сахарова, Е. О. Сергієнко, С. М. Серьогін, Т. М. Тарасенко, А. С. Ушакова, І. І. Хожило, О. М. Штаталова, В. Г. Шевцов, І. В. Шпекторенко; ред.: І. В. Шпекторенко; Національна академія державного управління при Президенті України. — Дніпро: ГРАНІ, 2021. — 279 с.: іл., рис. — Бібліогр.: с. 251-279. — укр.

Проаналізовано теоретичні основи змісту інтегральної компетентності депутатів місцевих рад. Розглянуто відповідальність як діяльнісний прояв інтегрованої компетентності депутатів місцевих рад. Проведено аналіз закордонного досвіду визначення правового статусу посадової особи місцевого самоврядування та депутата місцевої ради. Розроблено комплекс системних засобів формування інтегральної компетентності задля практичної реалізації одержаних наукових результатів у діяльності депутатів місцевих рад в Україні. Увагу приділено стажуванню як виду (методу) активізації діяльності депутатів місцевих рад України. Висвітлено особливості формування депутатського корпусу в умовах цифровізації електорального процесу (за результатами місцевих виборів в Україні 2020 р.). Визначено роль депутатів у цифровізації об'єднаних територіальних громад (за даними реалізації проєкту EGAP).

Шифр НБУВ: BA853384

Див. також: 5.У.429, 5.Х.838, 5.Х.879, 5.Х.889

Державна служба

5.Х.766. Етичні кодекси як джерело службового права: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Ю. М. Буланова; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 17 с. — укр.

Проведено комплексне наукове дослідження етичних кодексів як джерела службового права. Визначено поняття та місце службового права у національній системі права України. Виокремлено особливості правовідносин у сфері публічної служби як предмета службового права. Охарактеризовано систему джерел службового права. Встановлено значення етичних кодексів в регульованій відносин у сфері публічної служби та визначено їх місце та роль в системі джерел службового права. Визначено зарубіжні та міжнародні стандарти дотримання етичних норм службової діяльності. З'ясовано мету, структуру та зміст етичних кодексів як джерел службового права. Проаналізовано особливості забезпечення реалізації норм етичних кодексів у сфері публічної служби. Обґрунтовано напрями забезпечення ефективності етичних кодексів як інструмента регулювання службових правовідносин. Наголошено на необхідності інституційного законодавчого оформлення ряду елементів етичної інфраструктури публічної служби, до яких віднесено, зокрема, необхідність оптимізації нормативного визначення норм етичної поведінки, механізмів внутрішнього і зовнішнього контролю. З врахуванням фрагментарності підходів до встановлення етичних засад професійної діяльності публічних службовців, що своїм безумовним негативним наслідком має низький рівень реалізації функцій та завдань держави, обґрунтовано доцільність розробки та прийняття єдиного кодифікованого акту з питань службової етики — Етичного кодексу публічної служби.

Шифр НБУВ: RA449200

5.Х.767. Засади державної політики у сфері управління персоналом органів влади в Україні: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.03 / І. В. Гусак; Національна академія державного управління при Президентіві України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано сучасні практики реалізації державної політики у сфері управління персоналом органів влади в Україні. Здійснено порівняння підходів до кадрового забезпечення державно-управлінських функцій виконавчої гілки влади та місцевого самоврядування в Україні. Визначено інституції, стан і проблемні сфери функціонування служб управління персоналом органів влади в Україні. Проведено соціологічне дослідження для виявлення проблем, їх розгляду та подальшого вирішення в державній політиці, зокрема одержання інформації (думок) щодо питань реформування державної служби в Україні. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення інституціонального забезпечення кадрового потенціалу органів влади в Україні та адаптації конструктивних зарубіжних практик. Розкрито засади державної політики у сфері управління персоналом і обґрунтовано, що особливе значення для моделювання структури державної політики мають такі аспекти: відображення важливих факторів і умов розвитку персоналу на єдиній методологічній основі; конструювання комплексного критерію оптимізації публічної служби та оптимальна модель державної політики у сфері управління персоналом органів влади.

Шифр НБУВ: RA446801

5.Х.768. Розвиток кадрової безпеки органів державної влади: монографія / В. Я. Карковська; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2020. — 343 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 300-336. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади й охарактеризовано методологічний інструментарій розвитку кадрової безпеки органів державної влади. Доведено доцільність розвитку кадрової безпеки органів державної влади. Розроблено: концептуальну модель оцінювання результатів діяльності державних службовців у процесі забезпечення кадрової безпеки органів державної влади; механізм кадрової безпеки, основою якого буде кластеризація країн за рівнем престижності державної служби; підхід

щодо визначення впливу вікових факторів на реформування державної служби України в умовах розвитку кадрової безпеки; модель «зрілості кадрової безпеки органів державної влади». Розглянуто науково-практичні підходи щодо виявлення, припинення та запобігання загрозам кадрової безпеки в органах державної влади. Вдосконалено інструментарій кадрової безпеки органів державної влади. Досліджено методи оцінювання ефективності керівників органів державної влади. Вдосконалено науково-методичний підхід щодо забезпечення розвитку інтелектуального органу державної влади у процесі кадрової безпеки. Розвинуто понятійно-категорійний апарат теорії кадрової безпеки органів державної влади, а також науково-методичний підхід щодо систематизації принципів кадрової безпеки органів державної влади. Досліджено класифікацію ключових показників ефективності КРІ в умовах кадрової безпеки органів державної влади. Висвітлено роль престижності державної служби. Визначено стратегічні пріоритети розвитку кадрової безпеки державної служби.

Шифр НБУВ: BA853750

5.Х.769. Формування управлінської культури публічних службовців у сучасній Україні: монографія / В. В. Пержун; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Чернівці: Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 319 с.: табл., діаграми. — Бібліогр.: с. 272-303. — укр.

Досліджено науково-теоретичні, методологічні та методичні основи управлінської культури публічних службовців. Вивчено питання витоків і генези управлінської культури в історії наукової думки протягом соціально-історичного часу. Особливу увагу приділено суті, якостям і ознакам управлінської культури, що мають буги характерні публічним службовцям, а також проблемам формування управлінської культури публічних службовців на сучасному етапі українського державотворення. Розглянуто актуальні питання становлення публічного управління в Україні, його характерні риси та вплив управлінської культури публічних службовців на ці процеси. Запропоновано авторську концепцію моделі управлінської культури публічних службовців як одного з чинників сучасних змін державного управління та поступового утвердження управління публічного.

Шифр НБУВ: BA854308

Адміністративна юстиція

5.Х.770. Адміністративне судочинство у справах про протиправність дій суб'єктів владних повноважень в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. П. Шудежко; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Надано нове роз'яснення наукового завдання стосовно визначення передумов та особливостей розгляду адміністративних справ про протиправність дій суб'єктів владних повноважень в Україні та виявлено шляхи підвищення ефективності його здійснення. Розкрито юридичну природу адміністративного судочинства у справах про протиправність дій суб'єктів владних повноважень. З'ясовано суть протиправності дій суб'єктів владних повноважень в Україні як антиправової форми діяльності суб'єктів владних повноважень. Сформовано категорійне визначення протиправності дій суб'єктів владних повноважень. Розкрито юридичну природу адміністративних справ, пов'язаних із визнанням дій суб'єктів владних повноважень протиправними. З'ясовано стадії адміністративно-судового провадження щодо визнання дій суб'єктів владних повноважень протиправними. Доведено, що основною проблемою сьогоденного адміністративного судочинства у справах про протиправність дій суб'єктів владних повноважень є невиконання судових рішень, що вступили в законну силу. Акцентовано, що подальшого розвитку набувають наукові положення щодо змісту адміністративних справ в аналізованій сфері. Доведено, що судові рішення стосовно визнання адміністративним судом дій суб'єктів владних повноважень протиправними є завершеним юридичним фактом і підставою для розвитку інших взаємовідносин, пов'язаних із його виконанням. Здійснено узагальнення щодо судової практики, а також розкрито компаративістичні положення судового захисту, які доцільно запозичити із загальноєвропейського та національного законодавства деяких держав-учасниць ЄС. Удосконалено напрями та конкретні пропозиції щодо змін і доповнень до законодавства стосовно підвищення ефективності адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із визнанням дій суб'єктів владних повноважень протиправними.

Шифр НБУВ: RA449196

5.Х.771. Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних з проходженням публічної служби в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. В. Аблов; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

На основі системного аналізу норм законодавства, позицій учених-юристів і практики діяльності адміністративних судів визначено теоретико-правові засади й особливості адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із проходженням публічної служби в Україні, та сформовано прогресивні напрями вдосконалення

чинного адміністративно-процесуального й галузевого законодавства щодо розгляду та вирішення адміністративних справ, пов'язаних із публічною службою. Виявлено суть і ознаки публічно-службового спору як юридичного. Визначено, що адміністративні справи, пов'язані з проходженням публічної служби в Україні, за своєю суттю є складними публічно-службовими спорами між працівником і роботодавцем із приводу реалізації публічної служби. Принципи адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із проходженням публічної служби в Україні, розкрито як основоположні загальні та спеціальні засади процесуальної поведінки учасників судового процесу з розгляду та вирішення публічно-службових спорів. Визначено процесуальний статус сторін у справах, пов'язаних із проходженням публічної служби в Україні, сформовано стадії адміністративного судочинства у таких справах, розглянуто особливості доказування у справах такої категорії, здійснено компаративістичну характеристику зарубіжного досвіду адміністративного судочинства у справах аналізованої правової категорії. Сформовано напрямки вдосконалення законодавства щодо підвищення ефективності адміністративного судочинства у справах, пов'язаних із проходженням публічної служби в Україні.

Шифр НБУВ: РА449197

5.X.772. Адміністративне судочинство: теорія адміністративної юрисдикції та практика реалізації окремих матеріально-правових і процесуальних інститутів адміністративного права: монографія / С. О. Короед, М. В. Лошицький; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ: Видавництво Людмила, 2021. — 202 с. — укр.

На основі аналізу юридичної літератури, процесуального законодавства та судової практики окреслено окремі проблеми теорії та практики адміністративного судочинства. Висвітлено основні концепції розуміння адміністративного процесу як форми реалізації управлінської та адміністративно-юрисдикційної діяльності. Наведено характеристику адміністративно-процесуальної форми вирішення адміністративно-правових конфліктів як способу здійснення адміністративної юрисдикції. Розглянуто питання цільності утворення системи адміністративних судів; вивчено перспективи трансформації адміністративної юстиції. Наведено теоретичні підходи до визначення завдання адміністративного судочинства; визначено співвідношення предмета судового захисту та судової діяльності в адміністративному судочинстві. Розглянуто природу публічно-правового спору як чинника обмеження предметної юрисдикції адміністративних судів. Висвітлено питання трансформації адміністративно-деліктної юрисдикції в адміністративне судочинство; подано характеристику інституту спрощеного провадження; розкрито особливості заупинення дії індивідуального акта як виду забезпечення адміністративного позову. Наведено характеристику договірному регулюванню делегованих повноважень і нормативних підстав нечинності, припинення та скасування адміністративних договорів, а також рішення про розгляд скарги як самостійного предмета оскарження в адміністративному судочинстві. Розглянуто питання позбавлення суб'єктів владних повноважень права на апеляційне оскарження, а також питання судового контролю за діяльністю приватних виконавців.

Шифр НБУВ: ВА854882

5.X.773. Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. І. Кадероб; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

На основі узагальнених наукових поглядів, адміністративного законодавства та інших нормативно-правових актів, практики його реалізації, теоретичного осмислення наукових праць, здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання стосовно адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією в Україні. З огляду на публічність праввідносин у сфері запобігання та протидії корупції, адміністративне право має безпосередній вплив на формування та реалізацію державної політики у досліджуваній сфері. Корупція в державі спричиняє руйнівний вплив на усі сфери життя суспільства, є серйозною перешкодою для реформ в економіці, гальмує становлення ринкових інститутів, перешкоджає надходженню інвестицій, представляє собою одне з найбільш небезпечних соціальних явищ. Звернено увагу на причини неефективності діяльності уповноважених антикорупційних органів. Здійснено дослідження інституту запобігання та протидії адміністративним корупційним правопорушенням. З'ясовано, які діяння є адміністративним корупційним правопорушенням, суб'єкти корупційних правопорушень та види адміністративних стягнень, які можуть застосовуватися до винних осіб. Наведено авторську періодизацію становлення та розвитку інституту адміністративних корупційних правопорушень. Проаналізовано місце і роль принципів адміністративного права в діяльності органів державної влади у сфері запобігання корупційним правопорушенням. З метою удосконалення діяльності громадського контролю шляхом врахування громадської думки в діяльності державних органів запропоновано прийняти нормативні акти щодо діяльності Громадських рад Міністерства внутрішніх справ України та Генеральної прокуратури України. Встановлено, що основними суб'єктами державного управління

у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаних з корупцією є: органи прокуратури, органи Національної поліції, органи Служби безпеки України, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Міністерство молоді та спорту України. З'ясовано, що діяльність державних органів у сфері запобігання правопорушенням, пов'язаних з корупцією, як об'єкта адміністративно-правового регулювання, визначається різноманітністю форм і методів. Виходячи зі специфіки діяльності, форми і методи діяльності таких органів закріплюються у відповідних нормативно-правових актах. На прикладі діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції розглянуто правові форми, що пов'язані зі встановленням та застосуванням норм права та неправові форми.

Шифр НБУВ: РА449192

5.X.774. Адміністративні справи пов'язані із публічною службою: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / П. П. Марин; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

На основі комплексного аналізу нормативних джерел, теоретичних засад та правозастосовної практики розкрито суть і процесуальні особливості адміністративних справ пов'язаних із публічною службою, сформовано пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення норм чинного адміністративно-процесуального законодавства. Розкрито суть і сформульовано поняття адміністративних справ пов'язаних із публічною службою. Визначено адміністративні справи, пов'язані з публічною службою як публічно-правові спори у сфері публічно-правового регулювання публічної служби, які відносяться до адміністративної юрисдикції та предметом яких є відносини щодо прийняття, проходження, справедливого і законного притягнення посадових осіб суб'єктів публічної адміністрації до спеціальної дисциплінарної відповідальності та припинення публічної служби, при цьому, учасниками такого спору є юридична особа (суб'єкт владних повноважень) та публічні службовці, адміністративно-правовий статус якого визначається спеціалізованим законом, що і впливає на специфічну правову природу таких публічних спорів, при вирішенні яких враховується адміністративно-процесуальне законодавство та спеціалізоване законодавство про публічну службу. З'ясовано місце і роль адміністративного судочинства в публічній службі в Україні. Виявлено і узагальнено принципи адміністративного судочинства у справах пов'язаних із публічною службою. Обгрунтовано, що принципи адміністративного судочинства у справах пов'язаних із публічною службою є досить специфічними, адже поєднують у собі тріаду засад: принципи адміністративного процесуального права; принципи, на яких побудований адміністративно-правовий статус публічного службовця; принципи здійснення публічної служби. Здійснено загальну адміністративно-процесуальну характеристику адміністративних справ пов'язаних із публічною службою. З'ясовано процесуальні особливості адміністративного судочинства у справах пов'язаних із публічною службою. Удосконалено наукові положення щодо доказів і доказування у справах пов'язаних із публічною службою. Виявлено й узагальнено зарубіжний досвід розгляду та вирішення адміністративних справ, пов'язаних із публічною службою. Удосконалено наукові положення щодо напрямків і конкретних пропозицій стосовно вдосконалення адміністративного судочинства у справах пов'язаних із публічною службою в Україні шляхом загальної систематизації законодавства про публічну службу, впровадження інституту медіації у вирішення публічно-службових конфліктів, розширення категорій адміністративних справ щодо дискримінації у відносинах публічної служби та збільшення спеціального строку звернення до адміністративного суду при вирішенні публічно-службових спорів.

Шифр НБУВ: РА449205

5.X.775. Адміністративні справи, пов'язані із оскарженням індивідуальних актів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. М. Погрібніченко; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Узагальнено поняття індивідуального акта, сформовано категорійне розуміння оскарження індивідуальних актів суб'єкта владних повноважень. Виявлено й узагальнено розуміння принципів провадження в адміністративних справах, пов'язаних з оскарженням індивідуальних актів. Доведено, що для провадження в адміністративних справах, пов'язаних з оскарженням індивідуальних актів, основним завданням є судовий захист приватних осіб від свавілля з боку суб'єкта публічної влади. Виявлено специфіку адміністративних справ, пов'язаних з оскарженням індивідуальних актів. Розкрито юридичну природу доказів і форми судового оскарження індивідуальних актів. Доведено, що в сучасних умовах, пов'язаних із глобалізацією та євроінтеграційними процесами, модернізація здійснення адміністративного судочинства та й загалом аспектів захисту прав осіб є пріоритетом адміністративної реформи. Підкреслено негативність стану відсутності адміністративно-процедурного кодексу України. Доведено, що ефективність судового оскарження індивідуальних актів залежить від багатьох чинників, які при сукупному вирішенні забезпечують якість, своєчасність, доступність і справедливість правосуддя. Із метою вдосконалення законодавства

щодо підвищення ефективності судового оскарження індивідуальних актів запропоновано численні зміни та доповнення до чинного законодавства.

Шифр НБУВ: РА450941

5.X.776. Адміністративно-правова відповідальність суб'єктів авіаційної діяльності-юридичних осіб / Н. Д. Кирилюк // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 69-74. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто види авіаційної діяльності, санкції та правові підстави адміністративно-правової відповідальності суб'єктів авіаційної діяльності — юридичних осіб. Також визначено місце сукупності норм, що встановлюють таку відповідальність в системі адміністративної відповідальності. Визначено, що адміністративно-правова відповідальність суб'єктів авіаційної діяльності — юридичних осіб — це різновид підінституту адміністративної відповідальності юридичних осіб, нормами якого встановлюється примусове, з додержанням встановленої процедури, застосування уповноваженим органом з питань цивільної авіації передбачених законодавством за вчинення порушень авіаційних правил України заходів впливу, які виконано правопорушником. Розроблення, виготовлення, ремонт та експлуатація авіаційної техніки характеризується тим, що розробники (юридичні особи), виробники (юридичні або фізичні особи), ремонтні підприємства та експлуатанти (юридичні або фізичні особи) здійснюють розроблення авіаційної техніки або змін до неї, виробництво авіаційної техніки, усувають руйнування або серйозне пошкодження повітряного судна, що призвело до порушення міцності його конструкції або погіршення льотно-технічних характеристик внаслідок впливу зовнішнього середовища або порушення технології обслуговування, правил зберігання і транспортування та експлуатують як пропонують послуги з експлуатації повітряних суден. Обслуговування повітряного руху як елемент системи організації повітряного руху — це забезпечення польотно-інформаційного обслуговування, аварійного чи диспетчерського обслуговування повітряного руху. Суб'єктно-об'єктний склад авіаційної діяльності надає змогу достатньо точно їх визначити. Так, суб'єкт авіаційної діяльності — фізичні та юридичні особи незалежно від форми власності, відомчої підпорядкованості, які провадять діяльність у галузі цивільної авіації, а об'єкти авіаційної діяльності — повітряні судна, їх компоненти та обладнання, авіаційна наземна техніка та аеродромне обладнання, інженерно-технічні споруди, рухоме та нерухоме майно, що використовується для забезпечення авіаційної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.777. Адміністративно-правове забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції: монографія / В. М. Василенко. — Харків: Факт, 2020. — 375 с. — Бібліогр.: с. 341-375. — укр.

Визначено особливості Національної поліції (НП) як об'єкта громадського контролю. Сформульовано поняття, виокремлено завдання та ознаки громадського контролю за діяльністю НП. Окреслено систему принципів громадського контролю за діяльністю НП. Досліджено адміністративно-правовий механізм здійснення громадського контролю за діяльністю НП шляхом визначення системи суб'єктів громадського контролю за діяльністю НП, предмета, меж і форм громадського контролю. Визначено поняття та окреслено особливості здійснення громадського контролю за діяльністю НП. Охарактеризовано гарантії реалізації громадського контролю за діяльністю НП. Проведено характеристику окремих видів громадського контролю за діяльністю НП, а саме: з боку громадян, іноземців, осіб без громадянства; громадських об'єднань; спеціалізованих громадських суб'єктів. З'ясовано суть і особливості внутрішньовідомчого громадського контролю за діяльністю НП ін. Запропоновано напрями удосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує громадський контроль за діяльністю НП, і шляхи удосконалення організаційних засад його здійснення.

Шифр НБУВ: ВА854811

5.X.778. Адміністративно-правові засади здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні: монографія / В. О. Невядовський. — Харків: Факт, 2020. — 367 с. — Бібліогр.: с. 321-367. — укр.

Визначено поняття та особливості вищої освіти як об'єкта контролю. З'ясовано суть і зміст контролю як способу забезпечення законності в діяльності закладів вищої освіти. Окреслено систему принципів контролю за якістю вищої освіти в Україні; охарактеризовано правові засади контролю за якістю вищої освіти в Україні та встановлено місце серед них адміністративно-правового регулювання. Узагальнено завдання та функції контролю за якістю вищої освіти в Україні. Встановлено предмет та межі контролю за якістю вищої освіти в Україні; розкрито систему суб'єктів контролю за якістю вищої освіти в Україні. Систематизовано адміністративні форми та методи контролю за якістю вищої освіти в Україні, з'ясовано шляхи удосконалення організаційних засад здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні.

Шифр НБУВ: ВА854797

5.X.779. Адміністративно-правові засоби як універсальні інструменти регулювання публічно-правових відносин у сфері

організації прокурорської діяльності / Р. В. Мазурик // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 75-82. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Проаналізовано адміністративно-правові засоби як універсальні інструменти регулювання публічно-правових відносин у сфері організації прокурорської діяльності. У процесі дослідження було застосовано наступні загальнонаукові та спеціально-юридичні методи: закони та прийоми діалектики (закон єдності та боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін у якісні, а також прийом «заперечення заперечення»), аксіоматичний метод, системний та структурно-функціональний методи, метод юридичної догматики як різновид аксіоматичного методу та метод юридичного моделювання; прийоми логічного методу: індукція та дедукція, синтез, структурний аналіз; принципи об'єктивності та історизму. Досліджено та проаналізовано думки науковців щодо поняття адміністративно-правових засобів, висловлено зауваження щодо певних теоретичних напрацювань. Доведено, що адміністративно-правовими засобами може бути визнана сукупність правових інструментів (приймів, способів) для вирішення певного кола завдань та виконання функцій тим чи іншим суб'єктом публічно-правових відносин. Проаналізовано наукові доктрини та наведено аргументи щодо значущості адміністративно-правових засобів як ефективних структурних елементів організації діяльності прокуратури України, інструментів зовнішнього вираження і юридичного оформлення публічного інтересу в управлінні, необхідності їх застосування задля органічної взаємодії із забезпеченням належного порядку у публічній сфері. Досліджено юридичну природу та зміст адміністративно-правових засобів у сфері організації прокурорської діяльності, визначено їх перелік. До адміністративно-правових засобів організації та діяльності органів прокуратури віднесено: визначення адміністративно-правовими нормами статусу прокурора та прокуратури в Україні; нормативне забезпечення діяльності прокуратури; адміністративно-правові відносини в органах прокуратури; загальні концепції, доктрини, інші наукові дослідження, що становлять теоретичну базу у сфері організації прокурорської діяльності; адміністративну діяльність і адміністративну процедуру, що являють собою практичне втілення нормативно-правових і теоретичних надбань у сфері організації прокурорської діяльності в Україні. Сформульовано висновок про перспективність подальшого дослідження даної тематики, яка зумовлена необхідністю формування інноваційної доктринальної основи для удосконалення адміністративно-правового забезпечення організації та діяльності органів прокуратури за допомогою конкретних правових засобів в контексті реформування всієї системи органів кримінальної юстиції.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.780. Адміністративно-процесуальний статус сторін в адміністративному судочинстві: питання теорії та практики: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / І. Л. Желтобрюк; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 29 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми — визначено теоретико-прикладні основи адміністративно-процесуального статусу сторін в адміністративному судочинстві. Здійснено загальну характеристику адміністративного процесу як сфери об'єктивації адміністративно-процесуального статусу сторін. Охарактеризовано сторони в адміністративному судочинстві як носіїв процесуальних прав та обов'язків та сформульовано поняття та окреслено складові елементи адміністративно-процесуального статусу сторін. Зокрема, зроблено висновок, що основними та єдиними елементами адміністративно-процесуального статусу всіх учасників адміністративного процесу є процесуальні права та обов'язки. Такі самі елементи, як правосуб'єктність, громадянство, законні інтереси, відповідальність, правові гарантії, цілі, завдання та функції юридичної особи тощо, можуть виступати тільки як передумови набуття відповідного процесуального статусу або ж як додаткові умови реалізації окремих процесуальних прав та обов'язків. Охарактеризовано адміністративно-процесуальну правосуб'єктність сторін, у т. ч. на підставі критичного аналізу представлених в юридичній літературі визначень елементів змісту адміністративної процесуальної правосуб'єктності зроблено висновок, що зміст адміністративної процесуальної правосуб'єктності становлять два елементи — адміністративна процесуальна правоздатність та адміністративна процесуальна дїездатність. Окреслено процесуальні права та обов'язки сторін та встановлено їх зміст. Охарактеризовано інститути заміни сторін справи, процесуального правонаступництва, зміни предмета та підстав позову, розкрито зміст преклюзії в адміністративному судочинстві. Зокрема, уведено у науковий обіг поняття «процесуальна преклюзія», яка охоплює: преклюзію повторного позову (claim preclusion) — унеможливує новий розгляд позовів, справи за якими вже є розглянутими та остаточно вирішеними; преклюзію спростування встановлених судом обставин справи (issue preclusion) — забороняє переглядати питання фактів і права, на яких ґрунтується судове рішення, що набрало чинності; преклюзію вчинення окремих процесуальних дій (wider preclusive effects), у т. ч. преклюзію вчинення процесуальних дій поза визначеним для цього строком без

поважних причин, зокрема подання пояснень, доказів та інших матеріалів на обґрунтування вимог та заперечень учасників справи (preclusions limiting procedural rights), преклюзію відступів від попередніх свідчень, заповінь (promissory estoppel) — особа зв'язується змістом та правовими наслідками її попередніх рішень, дій і бездіяльності у тих чи інших правовідносинах. Надано характеристику примирення сторін в адміністративному судочинстві, розкрито особливості зловживання процесуальними правами і заходів процесуального примусу. Узагальнено зарубіжний досвід нормативного визначення адміністративно-процесуального статусу сторін та сформульовано концептуальні напрями вдосконалення правового регулювання та практики реалізації адміністративно-процесуального статусу сторін.

Шифр НБУВ: RA446184

5.X.781. Актуальні питання адміністративно-правового забезпечення окремих видів та напрямків контролю в Україні: монографія / О. М. Музичук, В. О. Невядовський, В. М. Василенко; ред.: О. М. Музичук. — Харків: Факт, 2021. — 323 с. — Бібліогр. в кінці розд., с. 294-323. — укр.

Визначено особливості адміністративно-правового забезпечення контролю за діяльністю Національної поліції. Встановлено призначення й ознаки контролю за діяльністю Національної поліції. Розкрито види контролю за діяльністю Національної поліції та охарактеризовано систему суб'єктів, які його здійснюють. Розглянуто проблеми визначення предмету, форм і методів контролю за діяльністю Національної поліції. Визначено особливості адміністративно-правового забезпечення контролю за якістю вищої освіти в Україні, а саме: встановлено особливості вищої освіти як об'єкту контролю. Запропоновано класифікацію видів контролю за якістю вищої освіти в Україні. Удосконалено розуміння системи критеріїв оцінювання ефективності здійснення контролю за якістю вищої освіти в Україні. Визначено особливості адміністративно-правового забезпечення громадського контролю в державі, а саме: встановлено завдання й ознаки громадського контролю. Охарактеризовано адміністративно-правовий механізм здійснення громадського контролю. Сформульовано напрями удосконалення національного адміністративного законодавства, яке регламентує громадський контроль.

Шифр НБУВ: VA853301

5.X.782. Актуальні проблеми адміністративно-правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві України / В. В. Сливка // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 104-108. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Визначено комплекс актуальних проблем примирення сторін в адміністративному судочинстві в Україні. Зазначено, що сьогодні примирення сторін в адміністративному судочинстві характеризується такими проблемами: фрагментарність правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві; розмитість орієнтирів вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України через відсутність узагальненого в державах-членах ЄС підходу до регулювання примирення сторін публічно-правового спору; відсутність передбаченої законодавством можливості суду та/або сторін публічно-правового спору залучити до процедури примирення примирителя; відсутність норм, якими передбачалась би обов'язковість спроби примирення в адміністративному судочинстві; відсутність норм, якими обмежувалась би можливість примирення в адміністративному судочинстві. При цьому вирішення цих проблем може бути здійснено лише комплексною зміною правового регулювання відповідного способу вирішення публічно-правового спору, що потребує попереднього узагальнення вказаних проблем. На основі аналізу виявлених проблем доведено, що проблематика правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в Україні потребує комплексних дій, що повинні враховувати: досвід правового регулювання посередництва на рівні держав-членів ЄС, а саме положення Директиви ЄП і Ради від 21 травня 2008 р. № 2008/52/ЄС; необхідність залишення у процесі вдосконалення правового регулювання примирення сторін в адміністративному судочинстві в умовах євроінтеграції України наявних переваг норм вітчизняного законодавства над відповідними нормами держав-членів ЄС.

Шифр НБУВ: Ж23244:np

5.X.783. Необґрунтована заява про відвід судді як зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві / В. Ю. Поліщук // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 96-103. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Досліджено ознаки, зміст такої форми зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві, як подання завідомо безпідставного відводу суддям на підставі дослідження положень нормативно-правових актів, наукових концепцій та судової практики. Виявлено, що основними ознаками зловживання правом на подання заяви про відвід судді є: мета такої дії, а саме, затягування розгляду справи; забезпечення надходження справи до лояльного судді в обхід встановленого порядку автоматизованого визначення судді для розгляду справи; завдання шкоди іншій стороні спору чи репутації судді; мотивами подання

таких заяв, а саме позиція учасника розгляду щодо неможливості розгляду справи через перебування судді у відпустці; незгода сторони з окремою думкою судді чи висловленою публічно думкою судді щодо того чи іншого юридичного питання; непогодження з процесуальними рішеннями суддів; доведений судом або визнаний заявником умисел на безпідставне звинувачення суду у створенні процесуальних перешкод доступу позивачеві до правосуддя, у необ'єктивності та упередженості суддів; порушення принципів справедливого, відкритого розгляду спору упродовж розумного строку та неприпустимості зловживання процесуальними правами. Запропоновано під необґрунтованим клопотанням про відвід суддів як зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві визначити умисні дії учасника розгляду публічного спору адміністративним судом, що полягають у поданні необґрунтованої заяви про відвід суддів з підстав, не передбачених Кодексом адміністративного судочинства України, для затягування справи, завдання шкоди іншим учасникам чи з інших корисливих мотивів, що порушує принципи неприпустимості зловживання процесуальними правами, справедливого розгляду справи упродовж розумного строку.

Шифр НБУВ: Ж23244:np

5.X.784. Правові основи нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України: теорія і практика: монографія / І. Ю. Кайло. — Харків: Факт, 2021. — 375 с. — Бібліогр.: с. 350-375. — укр.

Досліджено поняття, суть і ознаки нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України. Проаналізовано позитивні та негативні аспекти сучасного стану правового регулювання нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства України. Досліджено завдання, функції, принципи та гарантії нагляду і контролю за дотриманням трудового законодавства України. Досліджено також види нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства України. Проаналізовано заходи нагляду та контролю за дотриманням трудового законодавства України. Досліджено специфіку відповідальності за порушення законодавства про працю тощо.

Шифр НБУВ: VA854795

5.X.785. Проблемні аспекти правового регулювання подання позову в адміністративному судочинстві України / С. А. Гебеш // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 59-64. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Окреслено проблемні аспекти подання позову в адміністративному судочинстві України, а також сформульовано пропозиції щодо їх усунення. Оскільки позов є фундаментальною категорією будь-якого виду судочинства, а позовна заява є основоположним документом справи, який надає змогу вести процес цілеспрямовано, постійно звіряти процесуальні дії із заявленою вимогою, то правове регулювання процедури подання адміністративного позову у науці потребує детальних досліджень. Це пояснюється насамперед, тим, що адміністративне процесуальне право є порівняно новим інститутом. Одне із завдань дослідження — визначити, які аспекти можуть бути предметом критики під час подання позову. Запропоновано: здійснити законодавче закріплення вимоги щодо способу викладення тексту позовної заяви, тобто уточнити, у якій формі може бути поданий позов до суду (друкований або рукописний, із паралельною подачею електронного варіанта; шляхом заповнення бланка позову, наданого судом; в усній формі, для забезпечення доступу до правосуддя більш ширшому колу осіб); виправити неточність законодавства та навести більш детальне визначення порядку й умов реалізації права, а іноді обов'язку, звернення до суду із позовною заявою через електронні сервіси; уточнення ст. 17 КАС України передбаченням категорій відповідних справ або відсильної норми до певних законодавчих актів щодо тих спорів, які мають бути врегульовані в досудовому порядку перш ніж оскаржуватися в порядку адміністративного судочинства. Використано досвід окремих держав-членів ЄС, таких як Чеська Республіка та Франція щодо вироблення пропозицій для удосконалення українського законодавства. Зроблено висновок, що, незважаючи на те, що подання позову до адміністративного суду не є дискусійним питанням у науці, проведене дослідження свідчить про наявність певних аспектів, які могли би бути удосконалені з огляду на закордонний досвід і традиційні міжнародні вимоги, які висуваються до здійснення правосуддя.

Шифр НБУВ: Ж23244:np

5.X.786. Профілактика адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / У. Я. Русанюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню профілактики адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління. Визначено наукознавчу основу дослідження профілактики адміністративних правопорушень, які вчиняються посадовими особами органів публічного управління, та встановлено, що вона сформована у єдності теоретичної, історіографічної, історичної компоненти розуміння проблеми. Проаналізовано основні види адміністративних правопорушень посадових осіб органів публічного управління, сформовано дефініцію поняття «профілактика адміністративних правопорушень, які

вчиняються посадовими особами органів публічного управління, визначено особливості такої профілактики. Надано системно-структурну характеристику профілактики правопорушень, які вчиняються посадовими особами органів публічного управління, здійснено аналіз найбільш вагомих складових цієї системи та її правового забезпечення. Виокремлено правові ознаки та представлено класифікацію суб'єктів системи профілактики адміністративних проступків посадових осіб органів публічного управління. Визначено специфіку організації та реалізації адміністративно-правових заходів профілактики досліджуваних деліктів, розроблено шляхи удосконалення їх реалізації. Шляхи підвищення ефективності реалізації адміністративно-правових заходів профілактики правопорушень посадових осіб органів публічного управління диференційовано на організаційні, методологічно-інформаційні, технічні та правові; зроблено їх аналіз.

Шифр НБУВ: RA446576

5.X.787. Публічне адміністрування запобігання корупції в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Ковальчук; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 18 с. — укр.

Наведено нове розв'язання наукового завдання стосовно визначення теоретико-правових засад та особливостей публічного адміністрування запобігання корупції в Україні. Сформульовано авторські наукові положення та висновки. Зазначено, що змістом публічного адміністрування запобігання корупції державними органами є: уточнення та деталізація нормативного регулювання; здійснення моніторингу та контролю; перевірки декларацій і їх оприлюднення; ведення відповідних реєстрів; винесення приписів; захист викривачів і звернення у відповідних випадках до суду; суб'єктами громадянського суспільства — моніторинг діяльності органів публічної влади; безпосередній захист прав і свобод громадян засобами громадянського суспільства; забезпечення інформаційної відкритості; організація широкої просвітницької роботи. Висунуто, що публічний контроль у сфері запобігання корупції — це вид адміністративної діяльності публічної адміністрації як провідний інструмент публічного адміністрування, в першу чергу Національної агенції з питань запобігання корупції (НАЗК), інших антикорупційних органів і суб'єктів громадянського суспільства, що полягає в активних діях щодо перевірки й обліку того, як контролювані об'єкти публічного адміністрування (спеціально визначені законодавством категорії осіб) виконують покладені на них адміністративні обов'язки щодо недопущення корупційних діянь, виявлення фактів реалізації ними приватного чи корпоративного інтересів. Доведено, що проблема вдосконалення публічного адміністрування запобігання корупції в Україні нерозривно пов'язана з тенденціями й основними факторами розвитку держави, фактичним розвитком публічного адміністрування формалізацією комплексу загроз для становлення української держави та вітчизняного громадянського суспільства. Вдосконалення публічного адміністрування запобігання корупції вимагає поєднання загальних процесів оптимізації діяльності органів публічної влади, покращання інститутів публічної служби, підвищення ефективності антикорупційного законодавства й адміністративної діяльності антикорупційних суб'єктів публічної адміністрації.

Шифр НБУВ: RA450935

5.X.788. Розгляд та вирішення адміністративними судами спорів, що виникають з адміністративних договорів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. М. Бойко; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2021. — 18 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні на підставі аналізу доктринальних і нормативних джерел теоретико-прикладних засад розгляду та вирішення адміністративними судами спорів, що виникають з адміністративних договорів. Визначено поняття й окреслено ознаки адміністративного договору. Обґрунтовано, що адміністративний договір — це добровільна, побудована на взаємній волі угода двох або більше суб'єктів права, що володіють адміністративною правосуб'єктністю, яка визначає взаємні права та обов'язки його учасників у публічно-правовій сфері, укладається на підставі закону та в межах повноважень відповідних суб'єктів і має на меті досягнення суспільно значущих результатів. Охарактеризовано адміністративний договір та інші суміжні форми договірного регулювання правовідносин на предмет їх співвідношення. Наголошено на тому, що якщо адміністративний договір регламентує горизонтальну взаємодію між суб'єктами владних повноважень із питань виконання ними публічно-владних управлінських функцій, такі сторони адміністративних договорів не мають бути пов'язаними відносинами влади та підпорядкування. Узагальнено досвід зарубіжних держав щодо нормативного закріплення предмету адміністративного договору. Визначено й охарактеризовано правила укладення, зміни та припинення дії адміністративних договорів за законодавством деяких зарубіжних держав. Сформовано власне бачення й уявлення про адміністративне судочинство як процесуальний порядок розгляду та вирішення спорів, що виникають з адміністративних договорів. Зокрема, висунуто заперечення так званої широкої концепції адміністративного процесу, а особливо її управлінського аспекту розуміння. Висловлено думку, що адміністративний

процес не має асоціюватися із публічним адмініструванням, оскільки формою функціонування останнього є виключно адміністративна процедура. Окреслено особливості розгляду та вирішення адміністративними судами спорів, що виникають з адміністративних договорів.

Шифр НБУВ: RA450950

5.X.789. Способи судового захисту в адміністративному судочинстві: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. В. Сорочко; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Сформовано поняття та розкрито юридичну природу способів судового захисту в адміністративному судочинстві України. Здійснено комплексний аналіз юридичної природи способів адміністративного судочинства, в результаті чого сформовано широке та вузьке розуміння їх складу. Розкрито поняття способів судового захисту в адміністративному судочинстві як адміністративно-процесуальний інструмент захисту прав, свобод та інтересів від порушень із боку суб'єктів владних повноважень. Виявлено, узагальнено й описано принципи способів судового захисту в адміністративному судочинстві. Сформовано принципи обов'язковості дотримання адміністративно-процесуальних способів судового захисту в адміністративному судочинстві. Сформовано поняття способів забезпечення адміністративного процесу. Здійснено їх комплексну класифікацію за формами зовнішнього вираження. З'ясовано юридичну природу строків в адміністративному процесі та процесуальні права й обов'язки учасників адміністративного процесу. Доведено, що судові способи захисту, знаходячись на вершині піраміди відновлення справедливості, на більш низькому рівні правового захисту мають доповнюватися адміністративними засобами захисту. Запропоновано утвердити у вітчизняній системі судочинства «простіший» спосіб адміністративного провадження. Вдосконалимо способи судового захисту в адміністративному судочинстві України в напрямках щодо: підвищення ефективності виконання рішень адміністративних судів; покращання доступу до адміністративного правосуддя; запровадження нового способу судового захисту в адміністративному судочинстві під назвою «простіший»; утвердження в діючому адміністративно-процесуальному законодавстві судової медіації.

Шифр НБУВ: RA450934

5.X.790. Спрошені провадження в адміністративному судочинстві України: монографія / Т. П. Мінка, Є. А. Палій; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро: Ліра, 2021. — 159 с. — Бібліогр.: с. 146-159. — укр.

Досліджено теоретичні та процесуальні основи спрощених проваджень в адміністративному судочинстві України. Розкрито встановлений законом процесуальний порядок розгляду адміністративних справ за правилами спрощеного позовного провадження. Проаналізовано питання щодо поняття спрощених проваджень в адміністративному судочинстві та їх видів. Висвітлено властивості спрощених проваджень та особливості розгляду окремих адміністративних справ за правилами спрощеного позовного провадження.

Шифр НБУВ: BA853381

5.X.791. Стадії в адміністративному судочинстві України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. І. Келеберда; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 25 с. — укр.

На основі узагальнення концептуальних основ, нормативних джерел і практики діяльності адміністративних судів комплексно проаналізовано зміст і процесуальні особливості стадій адміністративного судочинства України, установлено взаємозв'язки між ними, сформовано пропозиції та рекомендації щодо нормативного вдосконалення адміністративно-процесуального законодавства. Сформовано наукові положення щодо категорійного розуміння стадій в адміністративному судочинстві України як структурних частин адміністративного судочинства, що умовно об'єднує уповноважене коло суб'єктів, які послідовно вчиняють законодавчо визначені процесуальні дії у певному просторово-часовому вимірі з метою ухвалення судового рішення або одержання процесуального результату задля встановлення істини, захисту та відновлення прав й інтересів постраждалих осіб у публічно-правових спорах. Здійснено класифікацію стадій в адміністративному судочинстві України. Виявлено й узагальнено, що юридична природа стадій адміністративного судочинства є складною, що зумовлюється конструюванням внутрішньої побудови окремої стадії, особливостями та принципами стадій адміністративного судочинства. Внутрішня побудова стадій адміністративного Судочинства формується через об'єднання процесуальних дій та правових елементів в єдину, обмежену просторово-часовим виміром, взаємозв'язану частину адміністративного судочинства. Узагальнено принципи стадій в адміністративному процесі. Розкрито адміністративно-процесуальну природу та процедури первинних стадій адміністративного судочинства України. З'ясовано юридичну природу розгляду справи по суті як основної стадії адміністративного судочинства України. Розкрито особливості апеляційних проваджень в адміністративному судочинстві України. З'ясовано юридичну природу розгляду справи по суті як основної стадії адміністративного судочинства України. Розкрито особливості апеляційних проваджень в адміністративному судочинстві України. З'ясовано юридичну природу касаційного перегляду судових рішень адміністративних судів в Україні. Сформовано особливості перегляду судових рішень за нововиявленими або

виключними обставинами в Україні. Доведено, що провадження в Європейському суді з прав людини є факультативною надзвичайною стадією адміністративного судочинства України. Охарактеризовано виконання судових рішень в адміністративних справах як стадію адміністративного судочинства України. Здійснено компаративістичну характеристику стадійності адміністративного судочинства в деяких державах-учасниках ЄС.

Шифр НБУВ: RA449193
Див. також: 5.X.908

Управління у сфері адміністративно-політичної діяльності держави

5.X.792. Інформаційні технології прогнозування в системі забезпечення національної безпеки: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. С. Андрейчук; Національна академія державного управління при Президентові України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Узагальнено науково-теоретичні засади, визначено напрями і вироблено відповідні пропозиції щодо використання інформаційних технологій прогнозування (ІТП) в системі забезпечення національної безпеки (СЗНБ). Сформульовано визначення таких базових понять, як «інформаційні технології прогнозування в системі забезпечення національної безпеки» та «інформаційні технології прогнозування в системі державного управління»; проаналізовано організаційно-правові та інституційні засади використання ІТП як складників СЗНБ України; удосконалено типологізацію інформаційних технологій прогнозування шляхом доповнення критеріїв прогнозування за складовими СЗНБ та виділення 14 видів (трьох типів) сучасних ІТ. Розроблено інформаційну технологію прогнозування суспільно-політичних процесів на прикладі передбачення електоральних намірів в Україні; узагальнено застосування зарубіжного досвіду в цій сфері до українських реалій з метою використання ІТП в СЗНБ; розкрито взаємозв'язок інформаційних технологій прогнозування і технологій інформаційної безпеки як складових механізму забезпечення національної безпеки. Розроблено формулу для оцінювання ефективності СЗНБ; визначено напрями підвищення ефективності використання ІТП в СЗНБ; наведено низку пропозицій щодо поліпшення механізмів прогнозування у сфері національної безпеки.

Шифр НБУВ: RA446603

5.X.793. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / Г. П. Ситник, М. Г. Орел; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Кравченко Я. О., 2020. — 360 с. — Бібліогр.: с. 329-346. — укр.

Викладено філософсько-методологічні основи й інституційні засади публічного управління у сфері національної безпеки, а також практичні аспекти діяльності органів державної влади щодо її забезпечення. Розкрито природу феномену «небезпека» та «безпека». Охарактеризовано соціальний вимір небезпеки, її джерела, форми прояву та види. Розглянуто рефлексивність визначення безпеки, її предметність і суб'єктність за змістом та спрямованістю. Увагу приділено трансформації уявлень про взаємозв'язок безпеки державних інститутів та безпеки індивідів і суспільства.

Шифр НБУВ: BA855304

Управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

5.X.794. Адміністративно-правовий статус Головного сервісного центру МВС України: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / С. Є. Петров; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 40 с. — укр.

Вперше у вітчизняній науці адміністративного права проведено комплексне дослідження адміністративно-правового статусу Головного сервісного центру (ГСЦ) Міністерства внутрішніх справ (МВС). Розроблено оновлену концепцію адміністративно-правового статусу цього органу як правоохоронного органу в широкому розумінні, діяльності якого у сфері забезпечення публічно-сервісної функції держави в особі МВС має виконувати правоохоронну роль щодо забезпечення безпеки дорожнього руху й експлуатації транспортних засобів. Установлено методологічний підхід, який визначає загальну ідеологію та спрямованість дослідження і включає: основоположні ідеї людиноцентризму, формування безпекового середовища існування людини на основі підходу управління ризиками, організації та здійснення адміністративного управління на базі принципів верховенства права та закону, спрямованості діяльності органів публічного адміністрування на забезпечення прав людини, відповідність сучасним принципам «розумного управління», цифрової трансформації, забезпечення виważеного балансу та компромісу інтересів окремої особи приватного права та публічних інтересів як інтересів спільноти осіб приватного права. Визначено, що створення ГСЦ МВС як міжрегіонального територіального органу з надання сервісних послуг зумовлене необхідністю впровадження ідей

адміністративно-правової реформи, серед яких: «служіння» держави людині, в тому числі шляхом надання адміністративних послуг, видом яких у діяльності МВС є «сервісні послуги». Проведено теоретико-правовий аналіз адміністративних послуг у системі МВС України. З'ясовано особливості становлення інституту адміністративних послуг в Україні. Визначено поняття, ознаки та види адміністративних послуг, які надаються в системі МВС. Обґрунтовано, що сервісні послуги МВС, які є метою створення та функціонування ГСЦ МВС, є «адміністративними послугами» як вид «публічних послуг», які надаються ним у межах компетенції (у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху й експлуатації транспортних засобів) на підставі наданих повноважень. Визначено генезис становлення та розвитку адміністративно-правового статусу ГСЦ МВС, особливості формування, становлення та формалізації ідеї адміністративно-правового статусу ГСЦ МВС. Обґрунтовано теоретичні основи визначення місця ГСЦ МВС у системі суб'єктів адміністративного права. Визначено поняття та зміст адміністративно-правового статусу ГСЦ МВС та особливості його відповідальності як юридичної особи публічного права, органу державної влади й особливості юридичної відповідальності його посадових, службових осіб і співробітників. Проаналізовано зміст правового регулювання функцій і повноважень ГСЦ МВС як суб'єкта адміністративного права, зокрема надано загальну характеристику його адміністративної правосуб'єктності, визначено функцію та повноваження ГСЦ МВС, запропоновано їх класифікацію. Визначено, що серед функцій і повноважень лише реєстраційну та дозвільну діяльність віднесено до сфери надання сервісних послуг. Інші детерміновані забезпеченням виконання покладених на ГСЦ МВС завдань.

Шифр НБУВ: RA450964

5.X.795. Економічні гарантії адміністративно-правового статусу курсантів та слухачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських / М. В. Шульга // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 115-121. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Здійснено комплексний аналіз економічних гарантії адміністративно-правового статусу курсантів та слухачів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Зроблено висновок, що єдиний підхід щодо класифікації адміністративно-правових гарантії за певними критеріями відсутній в сучасній адміністративно-правовій науці серед вчених. Це пояснюється специфікою діяльності різних суб'єктів публічного адміністрування, особливостями їх адміністративно-правового статусу. Запропоновано віднести гарантування грошового, речового, продовольчого, житлового забезпечення, надання права безоплатного проїзду до економічних гарантії адміністративно-правового статусу зазначеної в роботі категорії осіб. Визначено, що вони є невід'ємним елементом системи адміністративно-правових гарантії зазначених суб'єктів, що характеризують їх адміністративно-правовий статус. Визначено шляхи удосконалення практичного механізму гарантування діяльності зазначеної категорії осіб, запропоновано зміни до законодавства в цьому напрямку, зокрема до Закону України «Про Національну поліцію» та деяких підзаконних нормативно-правових актів у цій сфері. Обґрунтовано необхідність конкретизації питання розповсюдження окремих економічних гарантії на слухачів денної форми навчання, перегляд схеми посадових окладів курсантів закладів вищої освіти із запровадженням механізму їх вираховування шляхом застосування тарифного коефіцієнта залежно від прожиткового мінімуму, прийняття уточнюючих норм щодо продовольчого забезпечення курсантів та слухачів, їх права на безоплатний проїзд, а також можливого запровадження закладами вищої освіти додаткових гарантії з урахуванням наявних в них матеріальних можливостей та інших ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.796. Організаційно-правові засади забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д. Ю. Толстонов; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Висвітлено хід та результати оригінального фундаментального наукового дослідження теоретичних і прикладних питань організаційно-правових засад забезпечення громадської безпеки підрозділами Національної гвардії України. Розглянуто та узагальнено бачення вітчизняних вчених стосовно поняття та змісту діяльності підрозділів із забезпечення громадської безпеки, організаційно-правових засад взаємодії Національної гвардії України з органами місцевого самоврядування та громадськістю у сфері забезпечення громадського порядку та зроблено власні висновки. Визначено перспективні напрями вдосконалення правового регулювання забезпечення громадської безпеки та порядку. Окреслено напрями здійснення і організації взаємодії підрозділів Національної гвардії з органами місцевого самоврядування та громадськістю, де виникла необхідність закріпити мету й завдання, окремі поняття та аспекти такої взаємодії, її принципи, напрями щодо забезпечення громадського порядку та безпеки. Сформульовано теоретичні положення та рекомендації з

найбільш перспективних напрямів вдосконалення вітчизняної системи забезпечення громадської безпеки щодо забезпечення громадського порядку.

Шифр НБУВ: RA449191

5.X.797. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів у вищих навчальних закладах МВС України: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ю. М. Бережний; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальну проблему підготовки та професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів у закладах вищої освіти МВС України. Здійснено аналіз сучасних підходів до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів, уточнено поняттєво-термінологічний апарат досліджуваної проблеми, з'ясовано суть поняття «професійне самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів». Визначено структурні компоненти, критерії та рівні, ґрунтовано методологічні підходи формування готовності майбутніх фахівців правоохоронних органів до професійного самовдосконалення. Розроблено та реалізовано модель професійного самовдосконалення майбутніх фахівців правоохоронних органів у ЗВО МВС України. Упроваджено в практику роботи педагогічні умови формування досліджуваного феномену.

Шифр НБУВ: RA446483

5.X.798. Протидія кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі: актуальні питання теорії та практики: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., 29 жовт. 2021 р. / Український Наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 279 с.: іл., табл. — укр.

Розглянуто ефективну протидію актуальним кіберзагрозам у сфері платіжних систем на прикладі взаємодії організацій фінансового сектора України. Проаналізовано особливості дослідження додатків Android на наявність шкідливого програмного забезпечення. Досліджено вектори атак та сучасні методи забезпечення інформаційної безпеки криптовалют. Охарактеризовано засади забезпечення протидії кіберзагрозам на підприємствах, установах та організаціях. Увагу приділено проблемні питання визначенню місця вчинення злочину в кіберпросторі. Висвітлено окремі проблемні питання наукового забезпечення кібербезпеки в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід визначення правового статусу криптовалют. Досліджено деякі аспекти розробки автономної системи захисту web-ресурсів.

Шифр НБУВ: VA855226

Див. також: 5.Ю.1661

Національна поліція

5.X.799. Інформаційне забезпечення професійної діяльності: навч. посіб. / С. М. Виганяйло; Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків: ХНУВС, 2021. — 107 с.: рис. — Бібліогр.: с. 106-107. — укр.

Викладено основні поняття про інформацію, інформаційні системи та технології в юридичній діяльності. Охарактеризовано інформаційні системи Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України. Описано системи автоматизації підготовки й управління юридичними документами. Увагу приділено системам автоматизації діловодства та документообігу, конфіденційному листуванню електронною поштою, організації пошуку правової інформації в інтернеті. Викладено основи інформаційної безпеки та захисту даних у мережі. Наведено методи криптографічного захисту інформації.

Шифр НБУВ: BC68727

5.X.800. Основні положення проходження служби в органах Національної поліції України: навч.-практ. коментар / П. А. Трачук, В. В. Тимчак, О. І. Феєр; ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Ужгород: РІК-У, 2021. — 157 с. — укр.

Надано пояснення щодо особливостей застосування правових норм законодавчих актів про проходження служби в органах Національної поліції України, при чому особливу увагу приділено тлумаченням його положень та аналізу правозастосовної практики. Навчально-практичний коментар підготовлено у зв'язку з реформуванням органів внутрішніх справ та прийняттям Закону України «Про Національну поліцію України». Однією з головних вимог українського суспільства є реформування правоохоронних органів, зокрема поліції. Позитивні зрушення очевидні: деполітизація діяльності поліції, її відкритість, зростання рівня довіри, співпраця з громадськістю, відмова від каральних форм роботи. Законом України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. основоположними принципами діяльності поліції з'явилися інші, серед яких визначено відкритість і прозорість, а також взаємодію з населенням на засадах партнерства, що в свою чергу закладає основи для повернення довіри до Національної поліції, органів Міністерства внутрішніх справ та їх законної діяльності, спрямованої в першу чергу на обслуговування громадян у правоохоронній сфері та здатності ефективно впроваджувати європейські принципи діяльності органів поліції. Проаналізовано

практики застосування окремих норм законодавчих актів про проходження служби в поліції, результати аналізу свідчать про низку недоліків, які досить часто стають причиною суб'єктивного підходу до вирішення питань, що виникають під час проходження служби.

Шифр НБУВ: VA853199

5.X.801. Підготовка майбутніх поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах зі специфічними умовами навчання: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. М. Голінич; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретико-експериментальне дослідження проблеми підготовки майбутніх поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах зі специфічними умовами навчання. З'ясовано суть професійного спілкування поліцейських та його зв'язок із базисними поняттями дослідження. Охарактеризовано професійну діяльність поліцейських, її комунікативний складник. Витлумачено готовність майбутніх поліцейських до професійного спілкування, її компоненти. Уточнено критерії та показники рівнів готовності майбутніх поліцейських до професійного спілкування. Обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх поліцейських до професійного спілкування. Розроблено модель підготовки майбутніх поліцейських до професійного спілкування у вищих закладах освіти зі специфічними умовами навчання.

Шифр НБУВ: RA446345

5.X.802. Сутність правоохоронної функції держави та адміністративно-правовий механізм її реалізації: монографія / О. І. Безпалова; Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. — Харків: Факт, 2021. — 319 с. — Бібліогр.: с. 260-319. — укр.

Наведено результати комплексного дослідження суті правоохоронної функції, особливостей її реалізації, зокрема за допомогою відповідного адміністративно-правового механізму. Проаналізовано методологічні засади адміністративно-правового механізму реалізації правоохоронної функції держави. Надано загальну характеристику адміністративно-правового забезпечення реалізації правоохоронної функції держави. Сформульовано конкретні пропозиції щодо оптимізації діяльності суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави й удосконалення адміністративного законодавства у правоохоронній сфері.

Шифр НБУВ: VA855303

Див. також: 5.X.948

Форми, методи та функції управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку

5.X.803. Адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д. Г. Муляк; Західноукраїнський нац. ун-т. — Тернопіль, 2020. — 40 с. — укр.

На підставі комплексного аналізу доктринальних джерел, законодавства України та зарубіжних держав, а також правозастосовної практики охарактеризовано суть і особливості адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та запропоновано шляхи його вдосконалення. Досліджено особливості концептуальних підходів до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання. Визначено суттєві властивості об'єкта і суб'єктів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності. Запропоновано авторську класифікацію функцій адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності за епістемологічним критерієм. Окрему увагу приділено дослідженню гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності. Систематизовано зміст 13 проектів законів України про приватну детективну (розшукову) діяльність (послуги), які перебували на розгляді у ВР України у період з 2000 до 2020 р. Визначено, що основними адміністративно-правовими засобами, які мають використовуватися для вирішення наявних проблем, повинні стати нормотворчі засоби, ліцензування приватної детективної діяльності, її сертифікація, а також заходи, що пов'язані з реалізацією адміністративно-юрисдикційних повноважень правоохоронних органів у сфері контролю за здійсненням приватної детективної (розшукової) діяльності. Розроблено пропозиції та рекомендації щодо внесення змін і доповнень до законів України «Про охорону діяльності», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про запобігання корупції», а також аргументація щодо необхідності у прийнятті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Шифр НБУВ: RA446617

5.X.804. Адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. А. Костяков; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 22 с. — укр.

Комплексно досліджено адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності в Україні. Сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Визначено поняття й особливості охоронної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Охарактеризовано поняття, ознаки та суть адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності. Проаналізовано адміністративно-правові відносини у сфері охоронної діяльності. Визначено поняття та структуру механізму адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності в Україні. Окреслено коло суб'єктів здійснення адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності в Україні. Охарактеризовано форми та методи адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності в Україні. Розглянуто зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері охоронної діяльності. Визначено напрями розвитку адміністративно-правового регулювання охоронної діяльності в Україні та сформовано пропозиції щодо удосконалення чинного національного законодавства.

Шифр НБУВ: RA449198

5.X.805. Попередження про намір застосування заходів примусу: вербальний і когнітивний способи / Ю. Ю. Пайда // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 44-53. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Національне законодавство України передбачає обов'язок щодо запобігання наміру застосувати зброю чи фізичну силу за умови прийняття рішення правоохоронцем щодо застосування примусових заходів. Проаналізовано такі способи попередження про намір застосування заходів примусу, як вербальний і когнітивний. Проаналізовано форми попередження, зокрема попереджувальний вигук і звернення (ультиматум), застосування яких залежить від різних чинників. Працівник правоохоронних органів, котрий діє індивідуально і приймає рішення самостійно, зазвичай безпосередньо контактує із правопорушником або групою правопорушників, тому у нього або неї мало часу для прийняття рішення про застосування примусових заходів, отже, попередження має бути якомога коротшим і водночас зрозумілим особам, яким воно адресовано, й оточуючим громадянам. Окремо висвітлено запобіжну, репрезентативну й інформативну функцію попередження та розглянуто питання про спосіб використання попереджень. Розглянуто конклюдентні дії як спосіб попередження. Невяні дії працівника міліції як способи попередження розглядаються окремо, а саме: взяття зброї у руки, приведення її в готовність, попереджувальний постріл вгору. Невяні дії як засіб профілактики також можуть бути використані при застосуванні інших примусових заходів. Зроблено спробу винайти найбільш придатні для застосування форми попередження. Зазначено, що спектр методів і форм попередження про намір застосувати вогнепальну зброю, спеціальні засоби та заходи фізичного впливу може бути досить різноманітним, але він повинен бути закріплений у нормативних актах.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.806. Правові засади взаємодії військовослужбовців Управління державної охорони України з представниками засобів масової інформації: [навч. посіб.] / О. Б. Горова, В. В. Кузнецов, Л. М. Хойнацька, А. А. Вознюк, Р. О. Мовчан, О. В. Шаран, М. В. Сийлокі; Управління державної охорони України, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Ужгород: РІК-У, 2021. — 221 с. — Бібліогр.: с. 218-221. — укр.

Висвітлено окремі питання національного та міжнародно-правового досвіду забезпечення діяльності представників засобів масової інформації, дотримання свободи слова в умовах інформаційної війни, порядку взаємодії військовослужбовців Управління державної охорони України з представниками засобів масової інформації. Особливе місце відведено аналізу відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері взаємодії військовослужбовців Управління державної охорони України з представниками засобів масової інформації.

Шифр НБУВ: BA853176

Охорона кордонів. Митний контроль

5.X.807. Адміністративно-правові аспекти проведення огляду товарів та транспортних засобів комерційного призначення за ініціативою правоохоронних органів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. С. Золотніков; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

Роботу присвячено комплексному дослідженню адміністративно-правових аспектів проведення огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення за ініціативою правоохоронних органів, обґрунтуванню специфіки процедури взаємодії правоохоронних і митних органів у діяльності щодо забезпечення законності у сфері митної справи. Розкрито стан наукового розроблення проблеми здійснення огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення за ініціативою правоохоронних органів. Окреслено підходи до визначення суті огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення шляхом його детермінування крізь призму різних правових категорій. Охарактеризовано нормативно-правові засади проведення огляду

товарів і транспортних засобів комерційного призначення за ініціативою правоохоронних органів. Визначено рівні взаємодії правоохоронних та митних органів під час проведення огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення. Визначено систему правоохоронних органів, яких наділено правом ініціювати огляд товарів і транспортних засобів комерційного призначення, на підставі наявності в них нормативно закріпленої правомочності формувати доручення на проведення митного огляду. Встановлено, що процедура ініціювання огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення правоохоронними органами є формалізованою юрисдикційною процедурою у сфері митної справи, яка складається з таких стадій: підготовчої, у межах якої сформовано фактичні та нормативно-процедурні підстави для ініціювання огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення; основної, у межах якої розглядається можливість ініціювати проведення огляду; підсумкової, у межах якої приймається рішення у формі доручення; оскарження прийнятого рішення (факультативна стадія, на практиці передбачена тільки в судовому порядку); виконання рішення. Визначено сутнісно-змістові ознаки процедурних рішень щодо огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення за ініціативою правоохоронних органів. Проаналізовано вимоги, які висуваються до доручення правоохоронного органу на проведення огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення, рішення митного органу про проведення митного огляду й адміністративних актів, які супроводжують діяльність щодо проведення огляду товарів і транспортних засобів комерційного призначення.

Шифр НБУВ: RA446422

5.X.808. Контроль за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України / О. С. Ангеловська // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 43-47. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто теоретико-правові засади здійснення контролю за переміщенням через митний кордон України культурних цінностей. Запропоновано під «контролем за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України» розуміти життя посадовими особами компетентних органів сукупності контролюючих заходів, дію яких спрямовано на дотримання законодавства України про вивезення, ввезення, повернення культурних цінностей та їх транзит. Визначено систему суб'єктів контролю за переміщенням культурних цінностей. Визначено, що інституційна система органів, які забезпечують охорону культурної спадщини, є широким поняттям і включає такі інститути: суб'єктів публічної адміністрації, які визначають основні напрями державної політики у сфері охорони культурної спадщини, забезпечують розроблення та прийняття законів, розподіляють функції між органами виконавчої влади, координують їх діяльність, здійснюють і забезпечують ефективну реалізацію державної політики; суб'єктів, які здійснюють управління та контроль за переміщенням через митний кордон України культурних цінностей. Надано визначення поняття «суб'єкти, які здійснюють управління та контроль за переміщенням через митний кордон України культурних цінностей», згідно з яким це державні органи, у повноваження яких відповідно до чинного законодавства віднесено здійснення управлінських та контролюючих функцій за поверненням та переміщенням через митний кордон України культурних цінностей. Визначено, що компетенцією суб'єктів контролю за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України є сукупність прав та обов'язків розпорядчо-владного характеру, визначених актами законодавства, положеннями, посадовими інструкціями. Обґрунтовано, що важливе значення при здійсненні контролю за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України відіграє належна ідентифікація культурних цінностей, під якою запропоновано розуміти процедуру щодо визначення посадовою особою відповідного органу або експертом наявності у товарі ідентифікаційних ознак, притаманних культурній цінності.

Шифр НБУВ: Ж23244.пр.

5.X.809. Особливості переміщення через митний кордон України культурних цінностей: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / О. С. Ангеловська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 21 с. — укр.

Розкрито стан і напрями розвитку наукової думки щодо переміщення через митний кордон (МК) України культурних цінностей (КЦ). Окреслено підходи до визначення суті правої категорії «культурні цінності». Охарактеризовано правову основу переміщення через МК України КЦ. Обґрунтовано існування у правовій доктрині окремого інституту — переміщення через МК України КЦ, який є системою відносно відокремлених від інших і пов'язаних між собою правових норм, що врегульовують порядок переміщення через МК України КЦ. Розкрито суть поняття «культурні цінності». Охарактеризовано підходи до класифікації КЦ. Обґрунтовано, що з погляду митного законодавства КЦ є різновидом товарів, для яких характерна низка специфічних ознак, що опосередковують особливості їх переміщення через МК України. Запропоновано декілька класифікацій КЦ. Зокрема, залежно від правових підстав місцезнаходження КЦ їх запропоновано розподіляти на: ті, які створено на території України

(в тому числі громадянами України, іноземцями чи особами без громадянства, які постійно проживають або проживали на території України); ті, які виявлено на території України; ті, які ввезено на територію України: а) на підставі придбання археологічними, археографічними, етнографічними, науково природничими та іншими експедиціями за згодою відповідних органів країни походження цих цінностей; б) придбання в результаті добровільного обміну або за згодою відповідних органів країни походження КЦ; в) одержання в дарунок; г) переміщення на територію України внаслідок Другої світової війни як часткової компенсації за заповідні окупантами збитки; ті, що перебувають за межами території України внаслідок: а) незаконного вивезення; б) евакуації під час війн і збройних конфліктів; в) не повернення назад (в тому числі у зв'язку з порушенням зобов'язань про тимчасове вивезення з території України). Досліджено підстави переміщення через МК України КЦ. Запропоновано під підставами переміщення через МК України розглядати нормативно визначені умови, які надають фізичним і юридичним особам право на переміщення через МК України КЦ, а саме на їх ввезення, вивезення (в тому числі тимчасове ввезення/вивезення шляхом пересилання в міжнародних поштових відправленнях), транзит. Зазначено, що суб'єкти правовідносин, які беруть участь у переміщенні через МК України КЦ, можна класифікувати на дві основні групи: фізичні особи, до яких слід віднести громадян України, іноземців, осіб без громадянства; юридичні особи, до яких належать суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності будь-якої форми власності, державні та громадські установи, представництва іноземних компаній, дипломатичні представництва, міжнародні організації тощо. Запропоновано під «контролем за переміщенням культурних цінностей через митний кордон України» розуміти життя посадовими особами компетентних органів сукупності контрольно-перевірочних заходів, спрямованих на дотримання законодавства України про вивезення, ввезення, повернення КЦ і їх транзит. Запропоновано під системою принципів переміщення через МК України КЦ розуміти сукупність основних засад, на яких ґрунтується механізм правової охорони КЦ загалом і порядок переміщення через МК України КЦ зокрема. Доведено, що порядок переміщення через МК України КЦ як стале явище опосередковує необхідність виокремлення єдиної системи принципів, які потребують нормативного закріплення на рівні спеціального закону.

Шифр НБУВ: РА450965

5.X.810. Правові відносини у сфері прикордонної безпеки України: теоретико-правові засади: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / О. Б. Ганьба; «Університет Короля Данила», приватний ВНЗ. — Івано-Франківськ, 2020. — 36 с. — укр.

Представлено пропозиції щодо розв'язання проблем підвищення ефективності реалізації змісту правових відносин у сфері прикордонної безпеки України. Висвітлено стан наукового опрацювання проблематики правових відносин на трьох рівнях — загальнотеоретичному, галузевому-теоретичному та конкретно-практичному. Охарактеризовано історичні та правові аспекти становлення і розвитку правовідносин як загальнотеоретичної категорії загалом, так і їх проявів у сфері прикордонної безпеки України зокрема, визначено методологічні засади дослідження. Проаналізовано поняття, суть, структурні елементи механізму правового регулювання відносин у зазначеній сфері. Охарактеризовано його загальні та спеціальні ознаки, елементи структури та їх особливості, що наддало змогу окреслити й аргументувати шляхи та засоби підвищення ефективності такого механізму.

Шифр НБУВ: РА446267

5.X.811. Публічне управління у сфері митної справи: навч.-метод. посіб.: програма підгот. слухачів вищ. освіти ступеня магістра галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спец. 281 «Публічне управління та адміністрування», спеціалізації «Правове забезпечення публічної служби та адміністрування», «Економічна безпека» / О. П. Федотов, Т. В. Аверочкіна; нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 143 с.: табл. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — укр.

Викладено сучасні тенденції публічного управління у сфері митної справи, організації управління митними органами України в умовах гармонізації митного законодавства зі стандартами ЄС, зокрема через розгляд оновленої системи та структури управління Державною митною службою України. Публічне управління у сфері митної справи є вагомим складником системи публічного адміністрування, що наразі складається в вдосконалюється в Україні. Загострення соціальних відносин через призму нестихаючих скарг з боку бізнесу та прогресивної навколо-митної громадськості потребує внесення суттєвих коректив до усіх без винятку сфер митної діяльності, до змісту цілей, завдань і функцій Державної митної служби України, організації її діяльності та управління нею.

Шифр НБУВ: ВА853883

5.X.812. Стратегічне управління та державне реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону: монографія / Д. В. Вітер, С. К. Горбачевський, О. В. Кігура, М. В. Мигун, В. М. Оліферук, М. В. Орда, А. К. Павлійковський, О. Є. Цевельов; нац. ун-т оборони Ук-

раїни імені Івана Черняхівського. — Київ: Видання Університету, 2021. — 232 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 148-151. — укр.

Представлено погляди на вироблення та імплементацію сучасних принципів забезпечення державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону. Досліджено сучасну парадигму стратегічного оборонного менеджменту. У контексті стратегічного управління та стратегічного планування у системі стратегічного оборонного менеджменту проаналізовано імовірнісні сценарії розвитку ситуації у безпековому середовищі на глобальному, регіональному та локальному (національному) рівні. Досліджено розвиток воєнно-політичної ситуації у державі, на основі чого визначено пріоритети у сфері забезпечення безпеки державного кордону. Охарактеризовано місце і роль Державної прикордонної служби України під час виконання спільних операцій та завдань сил безпеки і оборони. Розглянуто шляхи забезпечення координації та підвищення ефективності взаємодії Державної прикордонної служби України з іншими складовими сил безпеки і оборони у мирний час та в особливий період. Придлено увагу впливу НАТО на ситуації в Європі та Україні. Висвітлено проблемні питання державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону.

Шифр НБУВ: ВА853882

5.X.813. Управління ризиками у сфері митного контролю: навч. посіб. / О. В. Полішук, Г. Ю. Разумей, М. М. Разумей; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро: Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. — 217 с.: рис., табл. — (Митна політика). — Бібліогр.: с. 196-200. — укр.

Розглянуто теоретичні засади процесу управління ризиками на міжнародному та національному рівнях. Висвітлено основні організації митного контролю під час здійснення експортно-імпорتنних операцій учасниками зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД). Розглянуто суть і різновиди митних ризиків зовнішньоекономічних операцій, підходи до здійснення їх аналізу. Як об'єкти аналізу розглянуто товари, щодо яких здійснюється митне оформлення у частині контролю митної вартості, класифікації згідно з Українською класифікацією товарів ЗЕД (УКТ ЗЕД), визначення країни походження. Особливу увагу приділено особливостям проведення аудиту учасників ЗЕД, контролю за окремими видами діяльності, у тому числі митних брокерів, а також перспективам упровадження інституту уповноваженого економічного оператора в Україні. Охарактеризовано підходи до ризик-категорювання учасників ЗЕД, їх взаємодію з митними органами. Акцентовано на корупційних ризиках і їх впливі на ефективність управління.

Шифр НБУВ: ВА853056

5.X.814. Управління у сфері охорони та захисту державного кордону України (адміністративно-правовий аспект): [монографія] / В. В. Половніков; Національна академія державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький: НАДПСУ, 2021. — 475, [1] с. — Бібліогр.: с. 424-458. — укр.

Комплексно проаналізовано управління у сфері охорони та захисту державного кордону України в адміністративно-правовому аспекті. Охарактеризовано охорону та захист державного кордону України як складову забезпечення національної безпеки України, визначено поняття та структуру управління у цій сфері, висвітлено його завдання, функції і принципи. Розкрито нормативно-правове забезпечення такого управління, систему і адміністративно-правовий статус суб'єктів управління, форми і методи його здійснення, адміністративні акти. Проаналізовано поняття та загальну характеристику оперативно-службової діяльності органів (підрозділів) Державної прикордонної служби України, форми такої діяльності, особливості управління у сфері фізичної, технічної та оперативної охорони державного кордону України. Визначено поняття та структуру персоналу Державної прикордонної служби України, охарактеризовано державно-службові відносини й особливості проходження військової служби в Державній прикордонній службі України, забезпечення соціально-правового захисту, дисципліни та відповідальності її персоналу. Надано пропозиції щодо удосконалення понятійного апарату та нормативно-правового забезпечення управління у сфері охорони та захисту державного кордону України.

Шифр НБУВ: ВА854116

Правове регулювання господарства

5.X.815. Адміністративні процедури у сфері будівельної діяльності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Г. Ю. Калашніков; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 17 с. — укр.

Проаналізовано адміністративні процедури у сфері будівельної діяльності. Наведено узагальнення та нове вирішення завдання з'ясувати суть і особливості адміністративних процедур у сфері будівельної діяльності та надати їм змістовну характеристику, а також розробити відповідні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства, нормами

якого визначаються правові засади реалізації адміністративних процедур у сфері будівельної діяльності. Визначено поняття та з'ясовано суть і зміст будівельної діяльності. Надано характеристику правовим засадам здійснення будівельної діяльності в Україні та встановлено місце серед них адміністративно-правового регулювання. З'ясовано поняття та здійснено класифікацію адміністративних процедур у сфері будівельної діяльності. Розкрито зміст дозвільних та рестраційних процедур у сфері будівельної діяльності. Визначено контрольно-наглядові процедури у сфері будівельної діяльності. Наведено характеристики процедурам здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері будівельної діяльності. Узагальнено зарубіжний досвід щодо реалізації адміністративних процедур у сфері будівельної діяльності та опрацьовано можливості його використання в Україні. З'ясовано напрямки покращання адміністративного законодавства, нормами якого визначено правові засади реалізації адміністративних процедур у сфері будівельної діяльності.

Шифр НБУВ: RA449195

5.X.816. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції України: теорія і практика: монографія / Д. А. Миколаєць. — Харків: Факт, 2021. — 331 с. — Бібліогр.: с. 300-331. — укр.

Здійснено дослідження теоретико-правових основ адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції України. Проаналізовано механізм адміністративно-правового регулювання відносин у зазначеній сфері. Встановлено завдання, функції, принципи та гарантії адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції України. Виділено теоретико-практичні проблеми адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики за таких умов. Пріоритетну увагу концептуальним засадам удосконалення адміністративно-правового регулювання відносин у сфері електроенергетики в умовах євроінтеграції України.

Шифр НБУВ: BA853302

5.X.817. Адміністративно-правове регулювання охорони і використання земель в Україні: монографія / Т. О. Шапранський, В. О. Заросило; Міжрегіональна Академія управління персоналом. — Київ: Людмила, 2022. — 255 с.: табл. — Бібліогр.: с. 184-213. — укр.

Проведено аналіз відповідних нормативно-правових актів та доктринальних підходів з метою уточнення поняття «рекультивация земель» і визначення земель, які підлягають рекультивції. Виокремлено способи адміністративно-правового регулювання рекультивції земель в Україні. Диференційовано ряд недоліків правового регулювання проведення заходів з рекультивції земель в Україні, які як окремо, так і в своїй сукупності негативно впливають на діяльність держави з раціонального використання й охорони земель. Розроблено конкретні законодавчі пропозиції, зокрема проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання охорони і використання земель».

Шифр НБУВ: BA853322

5.X.818. Адміністративно-правові засади регулювання лісової сфери: монографія / А. М. Соцький; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 403 с. — Бібліогр.: с. 363-403. — укр.

Вперше проведено монографічне дослідження, присвячене адміністративно-правовому регулюванню лісової сфери. Здійснено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового регулювання лісової сфери. Визначено ліс як один з основних ресурсів навколишнього природного середовища. Розкрито зміст і особливості володіння, користування та розпорядження лісами, а також поняття та особливості публічного адміністрування лісової сфери. Вивчено державну політику щодо публічного адміністрування лісової сфери. Особливу увагу акцентовано на характеристиці системи нормативно-правових актів публічного адміністрування лісової сфери. Розкрито систему суб'єктів публічного адміністрування лісової сфери. Виокремлено види її особливості системи засобів публічного адміністрування лісової сфери. Вивчено міжнародний досвід щодо публічного адміністрування лісової сфери та визначено чинники ефективності публічного адміністрування такої сфери.

Шифр НБУВ: BA854821

5.X.819. Державне регулювання в агропромисловій сфері: проблеми теорії та практики: монографія / С. В. Дегтярьова. — Харків: Панов А. М., 2020. — 387 с. — Бібліогр.: с. 346-387. — укр.

Узагальнено стан дослідження проблеми адміністративно-правового регулювання агропромислової сфери (АПС). Визначено суть і зміст державного регулювання в АПС. Досліджено генезис розвитку державного регулювання в АПС. Розглянуто агропромисловий комплекс України як предмет адміністративно-правового регулювання. Охарактеризовано роль держави у реформуванні агропромислового комплексу. З'ясовано поняття та структуру адміністративно-правового механізму державного регулювання в АПС. Систематизовано й охарактеризовано принципи державного регулювання в АПС. Розкрито особливості системи

суб'єктів державного регулювання в АПС. Узагальнено зарубіжний досвід державного регулювання в АПС, визначено можливості його використання в Україні.

Шифр НБУВ: BA853388

5.X.820. Концептуальні аспекти становлення державного кредиту і фінансів підприємств та організацій як ключових елементів фінансової системи (на матеріалах українських губерній у складі Російської імперії) / О. О. Карп'як // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 6-10. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проведено дослідження та аналіз концептуальних аспектів становлення державного кредиту та фінансів підприємств та організацій як ключових елементів фінансової системи на українських територіях, які перебували під владою Російської імперії. Показано, що фінанси основною ланкою фінансової системи будь-якої держави є фінанси підприємств, проте так було далеко не завжди. Компанії розглядалися не тільки як найбільш зручна форма для продуктивного приміщення вільних приватних капіталів, а й така форма, яка має забезпечити можливість цих вкладень для всіх бажаючих, в тому числі, а може і, перш за все, для поміщиків і бюрократії. В умовах посилення розпаду феодального ладу остання обставина мала найважливіше значення. Переважні позиції науковців досить недовіркою ставилися до перспектив «штучного збудження промисловості» і залишалися противниками державного субсидування фабрик і заводів, вважаючи, що основна вигода буде у іноземців, які стануть інвестувати будь-яку галузь. А отже, фінанси підприємств не сприймалися як основа фінансової системи, і доводи як для вчених були досить дивними, але наявність факту нерозуміння ролі фінансів підприємств не викликає сумнівів. Можливо, науку про фінанси в даній сфері було розвинено недостатньо, але з іншого боку, можна було врахувати досвід іноземних держав, адже незважаючи на політику уряду, воно не могло вирішити головної проблеми — відставання промислового розвитку від західноєвропейських держав. Характеризуючи місце і роль державного і комерційного кредиту в розвитку промисловості і фінансової системи загалом, доведено, що влада підкреслювала, що державний кредит має не штучно «порухувати» нову промисловість, а слугувати вже існуючій. Розглядаючи банк як інструмент реалізації таких інтересів, держава будувала свою політику так, щоб не допустити стихійного розвитку ринку комерційних банківських послуг, прагнучи захистити від шкоди збанкрутілих комерційних банків як клієнтів і вкладників, так і державні фінанси і банківську систему в цілому. Вперше створювалися передумови для регульованої та контрольованої державою нормативів банківської системи, що включала в себе як державні, так і приватні (акціонерні) комерційні банки.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.821. Методологія оцінювання стану і концентрації ринку страхування при його державному регулюванні / О. В. Клименко // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 36-42. — Бібліогр.: 41 назв. — укр.

Проаналізовано показники стану страхового ринку України за 2018 — 2019 рр. Зазначено, що розвиток страхового ринку в останні роки має позитивну динаміку, що свідчить про довівість і управлінську здатність системи державного регулювання. Досліджено рівень концентрації страхового ринку України та визначено основні тенденції розвитку конкуренції на ньому. Обґрунтовано необхідність посилення контролю й регулювання концентрації страхового ринку. Здійснено аналіз методології оцінки концентрації страхового ринку на основі значень індексу Герфіндала — Гіршмана. Показано, що в Україні з 2018 до 2019 рр. цей індекс відносно ризикових видів страхування і страхового ринку в цілому зменшувався. Установлено згідно з прийнятою градацією рівнів концентрації фінансових ринків за допомогою індексу Герфіндала — Гіршмана, що страховий ринок України відповідає ступеню низької концентрації. Зазначено, що хоча концентрація ринку страхування життя в останні роки визначається як помірна, сукупна частка валових страхових премій, зібраних трьома найбільшими страховими компаніями у 2017 — 2019 рр., перевищувала 50 % надходжень усіх валових страхових премій. За українським законодавством такий показник сукупної частки страхових премій, зосереджених у трьох компаніях, визначає цей ринок як монопольний. Запропоновано вдосконалити методологію оцінки концентрації страхового ринку в напрямі підвищення її інформативності і достовірності. Визначено доцільним на доповнення до значень індексу Герфіндала — Гіршмана в цілому по страховому ринку України розраховувати цей індекс також у розрізі регіонів, за видами страхування, окремо за галузями.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.822. Організаційно-правові засади виявлення та розкриття загроз економічній безпеці України в процесі страхування: автореф. дис... канд. юрид. наук: 21.07.01 / І. В. Ліченко; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Розроблено наукові основи регулювання суспільних відносин, що виникають під час оцінювання суб'єктами страхового ринку

економічних процесів, функціональності системи економічної безпеки. Визначено систему суб'єктів страхових правовідносин, задіяних у сфері економічної безпеки України, сформульовано поняття, мету та завдання оцінювання ризиків в економічній сфері життя українського суспільства. Розкрито наявні підходи до класифікації критеріїв оцінювання економічних процесів у сфері економічної безпеки України та здійснено характеристику системи оцінювання ефективності діяльності суб'єктів страхових правовідносин в аспекті економічної безпеки України. З'ясовано суть і види адміністративно-правових форм оцінювання ефективності діяльності суб'єктів страхових правовідносин, діяльність яких пов'язана зі сферою економічної безпеки України. Застосування наукових методів пізнання сприяло виокремленню та характеристиці організаційно-правових механізмів оформлення страхових ризиків сталому функціонуванню економіки та їх оцінці. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення механізму організаційно-правового регулювання діяльності суб'єктів страхових правовідносин щодо реагування на виявлені в процесі страхування загрози сталому функціонуванню економіки, економічній безпеці України.

Шифр НБУВ: РА449085

5.X.823. Перспективи розвитку галузі «відновлювана енергетика» в Україні / І. І. Дороніна // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 111-118. — Бібліогр.: 116 назв. — укр.

Досліджено фактори, що зумовили стимулювання розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Зазначено, що стрімке зростання генерації енергії з відновлюваних джерел та негарантований графік виробництва відновлюваної електроенергії створили ризики для роботи енергетичної системи, що зумовило необхідність пошуку нових рішень на законодавчому рівні. Установлено законодавчі ініціативи, які надали змогу виокремити зміни, що впливають на подальший розвиток сектору інфраструктури паливно-енергетичного комплексу України. Визначено перспективні напрями розвитку відновлюваної енергетики, яка змінює структуру генерації електроенергії в нашій державі та впливає на енергетичний баланс і систему споживання електроенергії, а також базові ознаки галузі «відновлювана енергетика». Наголошено на необхідності модернізації державного регулювання у процесі формування та розвитку нової системи ресурсного забезпечення енергетики.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

Правове регулювання у сфері освіти, науки, культури

5.X.824. Адміністративно-правове регулювання інклюзивної освіти в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. В. Таланчук; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

Сформульовано узагальнення, рекомендації та конкретні наукові тези щодо нового наукового роз'яснення адміністративно-правового регулювання інклюзивної освіти в Україні, здійснено з'ясування засад та інструментарію публічного адміністрування інклюзивного навчання. Аргументовано зародження реверсу суспільного менталітету щодо ставлення до людей з інвалідністю від відторгнення та початку міркувань щодо милосердя до повноправного партнерства з ними у справі подальшого розвитку суспільства. Розкрито адміністративно-правове регулювання інклюзивної освіти в Україні через призму вітчизняних реформ, які відбуваються в цій сфері. Виявлено й узагальнено історико-правові аспекти правового розвитку інклюзивної освіти. З'ясовано юридичну природу та сформовано категорійний апарат адміністративно-правового регулювання інклюзивної освіти в Україні. Здійснено характеристику адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації, які забезпечують інклюзивну освіту в Україні. Розкрито правові елементи адміністративно-правового регулювання інклюзивної освіти в Україні. Узагальнено успішний зарубіжний досвід щодо інклюзивної освіти (на прикладі Литви). Вдосконалено адміністративно-правове регулювання інклюзивної освіти в Україні.

Шифр НБУВ: РА450933

5.X.825. Адміністративно-правове регулювання науково-технічної діяльності в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Д. В. Смерницький; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено комплексне та системне дослідження адміністративно-правового регулювання науково-технічної діяльності. У межах об'єкта та предмета дослідження розкрито цивілізаційну генезу науково-технічної діяльності, з виокремленням шести основних етапів. Здійснено сегментацію науково-технічної діяльності та розмежовано її за законодавством України за трьома рівнями. Запропоновано поділ наукових та науково-технічних робіт на основні та спеціальні. Здійснено видову класифікацію фінансового забезпечення науково-технічної діяльності та наукової і науково-технічної інформації. Визначено елементи механізму адміністративно-правового регулювання у сфері науково-технічної діяльності з їх розподілом на основні та факультативні. Запропоновано класифікацію нормативно-правових і нормативних до-

кументів у сфері технічного регулювання проводити за такими критеріями: за законодавством України (загальне, спеціальне законодавство у сфері технічного регулювання та спеціальні нормативні документи у сфері технічного регулювання); за відповідними галузями виробництва (машинобудування, космічна галузь, військова та спеціальна техніка тощо). Доведено, що основними формами вдосконалення якості продукції в державі є вплив держави через встановлення адміністративно-правових норм на сферу особистих і вимушених інтересів суб'єктів забезпечення якості, тобто на споживачів продукції та виробників продукції, з метою стимулювання розвитку зазначеного інтересу та сфери в цілому. Виокремлено особливості адміністративно-правового регулювання науково-технічних досліджень і розроблення засобів спеціальної техніки, товарів військового призначення та спеціальних технічних засобів. З метою удосконалення організації проведення наукових досліджень та науково-технічних розробок запропоновано запровадити систему управління якістю в науково-технічній сфері. Визначено форми наукової та науково-технічної експертизи. До системи функцій державних органів у сфері оцінки відповідності (сертифікації) продукції віднесено: організаційну функцію; наукову функцію; правову функцію; інформаційну функцію; методичну функцію; координаційно-контрольну функцію; функцію забезпечення безпеки продукції; гарантійну функцію.

Шифр НБУВ: РА446423

Див. також: 5.X.739, 5.X.964

Правове регулювання у сфері охорони здоров'я

5.X.826. Історико-правові аспекти посвідчення довіреностей, привірюваних до нотаріально посвідчених, посадовими та службовими особами установ охорони здоров'я України / М. С. Долинська // Лікар. справа. — 2020. — № 3/4. — С. 62-70. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто особливості посвідчення довіреностей, привірюваних до нотаріально посвідчених посадовими та службовими особами установ охорони здоров'я України. Проаналізовано нормативні акти, що регулюють порядок укладання та посвідчення довіреностей, привірюваних до нотаріально посвідчених, зокрема уповноваженими посадовими і службовими особами установ охорони здоров'я. Досліджено поняття довіреностей, а також проведено їх класифікацію. Посвідчення довіреностей посадовими та службовими особами установ охорони здоров'я України, переліченими у ст. 40 Закону України «Про нотаріат», необхідно проводити з дотриманням норм чинного українського законодавства, зокрема Цивільного кодексу України, Земельного кодексу України, Закону України «Про нотаріат», Порядку посвідчення заповітів і довіреностей, привірюваних до нотаріально посвідчених, а також інших нормативно-правових актів. Приділено увагу змісту довіреностей. Розглянуто порядок припинення та скасування нотаріально посвідченої довіреності.

Шифр НБУВ: Жс20661

5.X.827. Комунікація у сучасних моделях державного управління охороною здоров'я: організаційно-правові аспекти: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. В. Устимчук; Національна академія державного управління при Президенті України. — Дніпро, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено концептуальні положення та практичні рекомендації щодо вдосконалення комунікації в сучасних моделях державного управління галуззю охорони здоров'я на основі електронізації організаційно-правового забезпечення. Здійснено системний аналіз еволюції організаційно-правових засад в моделях комунікативної взаємодії у галузі охорони здоров'я, що надало змогу виокремити в історичному контексті чотири моделі комунікації в цій галузі. Визначено низку ефективних управлінських підходів для актуалізації комунікативної функції державного управління в ході медичної реформи в Україні. Обґрунтовано оптимальні способи модернізації технологій управління в галузі охорони здоров'я в напрямі діджиталізації медичних сервісів в концепті «Електронна охорона здоров'я в Україні». Теоретично обґрунтовано становлення чотирьох моделей комунікації в галузі державного управління охороною здоров'я, зокрема виокремлено такі, як: помешканьово-візитова, кабінетно-шпитальна, діагностично-інструментальна, сервісно-електронічна. Обґрунтовано шляхи диверсифікації пацієнт-орієнтованого підходу в галузі охорони здоров'я на принципах індивідуалізації та інституціоналізації відповідальності за здоров'я людини. Увагу приділено підвищенню ефективності комунікацій в галузі, оптимізації витрат на розвиток і управління галуззю через діджиталізацію Health-сервісів. Сформульовано та теоретично обґрунтовано комплекс концептуальних положень у сфері державного управління охороною здоров'я, теоретичним базисом якого є інтегрована модель комунікаційно-організаційних зв'язків між суб'єктами, об'єктами та стейкхолдерами галузевої взаємодії, який забезпечує синхронізацію управлінських процесів між ними на індивідуальному, локальному, місцевому, регіональному, державному та міжнародному рівнях управління з метою досягнення стратегічних цілей

організаційної перебудови медичної галузі та підвищення рівня здоров'я населення України до рівня європейських стандартів.

Шифр НБУВ: RA446802

5.X.828. Медичне право: підручник / С. О. Болдівар, С. Б. Булеца, В. В. Валах, В. С. Гербут, Р. Ю. Гревцова, Л. М. Дешко, В. В. Заборовський, О. Ю. Кашинцева, Н. М. Квіт, Р. А. Майджик, М. В. Менджул, Ю. С. Панина, В. М. Пашков, В. І. Пішта, О. А. Пушкаренко, І. Я. Сенюта, В. Ю. Стеценко, С. Г. Стеценко, А. В. Стойка, Х. Я. Терешко, Я. О. Триньова, О. І. Харитонова, Ю. І. Фетько; ред.: С. Б. Булеца, М. В. Менджул; ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Ужгород: РІК-У, 2021. — 719 с. — укр.

Висвітлено такі питання, як: загальні положення медичного права; медичні правовідносини; медична реформа в Україні; правове регулювання фармацевтичної діяльності; договір про надання медичних послуг; правове регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людини; донорство крові та її компонентів; інформаційні інноваційні технології у сфері медичного обслуговування; добровільна інформована згода пацієнта; лікарська таємниця; правове регламентування виникнення та припинення життя в контексті здійснення медичного обслуговування; правове регулювання допоміжних репродуктивних технологій і сурогатного материнства; правове регулювання відносин щодо створення та використання біобанків в Україні та ЄС; медичні експертизи; правове регулювання надання психіатричної допомоги; правове регулювання проведення медичних досліджень; дефекти надання медичної допомоги; ятрогенна патологія та її медико-правове значення; медичне страхування; захист прав суб'єктів медичних правовідносин, інших учасників, законних представників, членів сім'ї; юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я; міжнародне співробітництво у сфері охорони здоров'я.

Шифр НБУВ: BC68631

5.X.829. Організація та державне регулювання діяльності служб крові в Україні / Т. Г. Горбата // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 26-35. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Обґрунтовано актуальність дотримання сучасних принципів державного регулювання обігу та використання препаратів крові в Україні. Акцентовано увагу на проблемі нестачі донорських кадрів та нерозробленості державою організаційних напрямів щодо їх швидкого залучення, особливо в умовах збройного протистояння та пандемії COVID-19. На підставі аналізу державної політики та сучасного стану сфери обігу препаратів крові в Україні встановлено, що, незважаючи на взяті Україною зобов'язання щодо адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу в частині забезпечення якості та безпеки субстанцій людського походження, зокрема крові, тканин і клітин людини, в Україні відсутня єдина загальнонаціональна політика й узгоджена система заготівлі крові та гемотерапії. Це негативно впливає на забезпечення населення якісними, безпечними та ефективними препаратами крові в достатній кількості. Проаналізовано сферу обігу препаратів крові в Україні, зокрема в умовах пандемії COVID-19. Досліджено питання організаційної структури служб крові України та організації донорства крові і її компонентів. Розглянуто основні рекомендації та вимоги Європейського Співтовариства щодо якості та безпечності заготівлі, тестування, переробки, зберігання і розподілу крові людини та її компонентів. Визначено основні неузгодженості та проблемні питання, що негативно впливають на забезпечення населення якісними, безпечними та ефективними препаратами крові в достатній кількості. Запропоновано науково обґрунтовані напрями вдосконалення організаційної структури служби крові та організації донорства крові в Україні.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.830. Особливості регулювання обігу лікарських засобів в Україні / Л. В. Сотнікова // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 43-48. — Бібліогр.: 47 назв. — укр.

Наведено оцінку стану обігу лікарських засобів України за основними складовими: створення і реєстрація препаратів, їх вітчизняне виробництво та ввезення по імпорту, оптова та роздрібна реалізація і медичне застосування ліків як об'єкта державного управління. Проведено аналіз нормативно-правового регулювання у цій сфері, виявлено позитивні та негативні тенденції. Запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення державного регулювання обігу лікарських засобів з урахуванням національних особливостей, виявлених тенденцій за останні 20 років і міжнародної практики.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.831. Правові питання евтаназії: Україна та світовий досвід: монографія / С. Б. Булеца, М. В. Менджул, В. С. Гербут, Д. М. Белов, М. В. Громовчук, С. О. Болдівар, Ю. І. Фетько, В. І. Пішта, І. Е. Ревуцька, В. В. Заборовський, А. В. Андрушко; ред.: С. Б. Булеца, М. В. Менджул; Ужгородський нац. ун-т, Наук.-дослід. ін-т порівняльного публічного права та міжнародного права, Наук.-дослід. ін-т теорії та практики правосуддя. — Ужгород: РІК-У, 2021. — 266 с. — укр.

Розкрито проблемні аспекти правового регулювання евтаназії в зарубіжних державах та перспективи його впровадження в Україні. Висвітлено право на смерть як правову категорію, історію виникнення та розвитку евтаназії. Розглянуто поняття, особливості та види евтаназії, порядок їх здійснення та правові наслідки, розкрито суть права на евтаназію у практиці ЄСПЛ, особливості застосування евтаназії в зарубіжних державах, а також перспективи легалізації евтаназії та асистованого самогубства в Україні. Наведено кримінально-правову оцінку умисного позбавлення життя на прохання потерпілої особи.

Шифр НБУВ: BA855056

5.X.832. Публічне адміністрування виробництва та обігу лікарських засобів в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л. В. Котенко; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

На основі узагальнення концептуальних основ, нормативних джерел і практики діяльності спеціальних суб'єктів публічної адміністрації комплексно проаналізовано засади, зміст, інструментарій і процедурні особливості виробництва й обігу лікарських засобів (ЛЗ), встановлено взаємозв'язки між ними, сформульовано пропозиції та рекомендації щодо нормативного вдосконалення адміністративного й адміністративно-процедурного законодавства. Сформульовано поняття та розкрито зміст публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ в Україні. З'ясовано юридичну природу виробництва й обігу ЛЗ як об'єктів адміністративно-правових відносин в Україні. Виявлено й узагальнено принципи публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ. Сформовано зміст адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації та інструментів публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ в Україні. Розкрито форми та методи публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ. З'ясовано юридичну природу і зміст адміністративних договорів та адміністративних процедур публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ в Україні. Виявлено й узагальнено міжнародний та ефективний зарубіжний досвід публічного адміністрування виробництва й обігу ЛЗ. Удосконалено публічне адміністрування виробництва й обігу ЛЗ в Україні.

Шифр НБУВ: RA450936

5.X.833. Публічне адміністрування трансплантації в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. В. Снитнікова; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 20 с. — укр.

На основі теорії адміністративного права та теорії медичного права, чинного вітчизняного та зарубіжного законодавства, досліджень у цій сфері спеціальних суб'єктів публічної адміністрації та медичних працівників трансплантологів наведено нове наукове роз'яснення завдань стосовно публічного адміністрування трансплантації в Україні. Доведено, що публічне адміністрування у сфері трансплантації — це правовий, організаційно-правовий, процедурний та організовувачий регулюючий вплив публічної виконавчої влади з метою забезпечення невід'ємного природного права людини на життя, недоторканість, охорону здоров'я та соціальну справедливість у сфері трансплантації незалежно від майнового стану й інших чинників. Розкрито юридичну природу трансплантації в адміністративно-правовому розумінні. Виявлено, узагальнено та сформовано принцип мовчазної згоди у сфері публічного адміністрування трансплантації в Україні. Розкрито зміст нормативного регулювання публічного адміністрування трансплантації в Україні. Виснувано, що до основних інструментів публічного адміністрування у сфері трансплантації відносяться індивідуальні акти, плани й адміністративні договори. Розкрито адміністративне провадження у сфері трансплантації, що складається з декількох адміністративних процедур. З'ясовано зміст адміністративно-правового захисту у сфері трансплантації в Україні. Обґрунтовано, що успішний зарубіжний досвід здійснення трансплантації доводить, що досягти справедливої й ефективного забезпечення трансплантації для широких мас громадян можливо, використовуючи у законодавстві як презумпцію згоди, так і презумпцію незгоди. Зроблено висновок, що в умовах сьогодення для України проривним у сфері трансплантації можуть бути тільки засади публічного адміністрування трансплантації, які базуються на принципі згоди. Вдосконалено публічне адміністрування у сфері трансплантації в Україні, що має здійснюватися у напрямках перепрофілювання діючого законодавства на засади презумпції згоди на донорство, введення у вітчизняне законодавство категорії «потенційний донор».

Шифр НБУВ: RA450942

Див. також: 5.X.1005

Правове регулювання у сфері соціального забезпечення

5.X.834. Доктрина соціального захисту жінок в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / О. В. Павліченко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Проведено комплексний та ґрунтовний аналіз проблематики соціального захисту жінок в Україні. З'ясовано специфіку правової природи та змісту цього захисту. Розкрито переваги та недоліки його сучасного стану в Україні. Проаналізовано сутність мети, завдань, функцій, гарантій та принципів соціального захисту прав жінок. Виведено наукову інтерпретацію та зміст соціальних прав жінок. Визначено спільні та відмінні риси соціального захисту жінок і чоловіків в Україні. Деталізовано елементи механізму реалізації права на соціальний захист жінок в Україні, механізму забезпечення права на соціальний захист жінок та механізму захисту цих прав. Досліджено теоретичні та практичні проблеми такого захисту в Україні та виокремлено шляхи їх вирішення. Сформульовано концептуальні основи удосконалення соціального захисту жінок в Україні.

Шифр НБУВ: РА446911

5.X.835. Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., 27 трав. 2020 р., м. Одеса / ред.: Г. І. Чанишева; уклад.: А. В. Лисенко, А. А. Духневич, В. С. Тоцька; нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 327 с. — укр.

Висвітлено проблемні аспекти щодо укладення трудового договору. Досліджено принципи заборони примусової праці відповідно до трудового законодавства. Проаналізовано механізми захисту трудових прав працівників за умов інтеграційного розвитку України. Розглянуто проблемні питання законодавчого регулювання дистанційної роботи як форми організації праці. Охарактеризовано окремі питання працевлаштування неповнолітніх. Увагу приділено новациям законодавчого регулювання дистанційної, надомної роботи та роботи на умовах гнучкого режиму робочого часу. Визначено роль міжнародних організацій праці в захисті трудових прав людини. Досліджено проблеми реалізації принципів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Шифр НБУВ: ВА853547

5.X.836. Правове забезпечення соціальної сфери: матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф., 21 квіт. 2021 р., м. Одеса / ред.: Г. І. Чанишева; уклад.: А. В. Лисенко; нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 379 с. — укр.

Розглянуто основні концепції реформування трудового законодавства України. Досліджено поняття необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу. Увагу приділено правовому регулюванню порядку укладення трудового договору з окремими категоріями працівників. Проаналізовано недоліки законодавчого регулювання захисту прав у сфері соціального забезпечення. Охарактеризовано історико-правовий ретроспектива розвитку соціального забезпечення. Висвітлено окремі актуальні питання державної реєстрації прав на землю. Досліджено актуальні питання посвідчення угод із земельними ділянками в період дії карантину. Розглянуто спадкування як підставу виникнення прав власності на земельну ділянку.

Шифр НБУВ: ВА853548

5.X.837. Правові основи соціального захисту працівників судової системи України: теорія і практика: монографія / В. О. Журавель. — Харків: Факт, 2021. — 359 с. — Бібліогр.: с. 336-359. — укр.

Комплексно досліджено актуальні теоретичні та практичні проблеми правового регулювання соціального захисту працівників судової системи України. Здійснено теоретико-правову характеристику соціального захисту працівників судової системи України як правового явища. Проаналізовано переваги та недоліки сучасного стану правового регулювання соціального захисту працівників судової системи України, досліджено елементи механізму національного та міжнародного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи. Здійснено характеристику видів правового регулювання відносин у сфері соціального захисту працівників судової теми. Особливу увагу приділено завданням, функціям, принципам і гарантіям правового регулювання соціального захисту працівників судової системи. Окремо акцентовано на важливості проблем правового регулювання соціального захисту працівників судової системи та пошуку способів їх вирішення. Розкрито зміст тенденцій подальшого розвитку доктрини соціального захисту працівників судової системи. За результатами їхнього аналізу запропоновано зміни до чинного соціального законодавства України. Здійснено пошук напрямів оптимізації соціального захисту працівників судової системи, зокрема з урахуванням позитивного зарубіжного досвіду.

Шифр НБУВ: ВА854812

5.X.838. Теоретико-методологічні аспекти регіональної соціальної політики в період сучасних трансформацій: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. В. Кришень; Дніпропетровський регіональний інститут державного управління, Національна академія державного управління при Президенті України. — Дніпро, 2020. — 19 с. — укр.

Проаналізовано теоретико-методологічні аспекти становлення та розвитку регіональної соціальної політики в умовах суспільних трансформацій. Зазначено, що регіональна соціальна політика часів незалежності в Україні вибудовувалася у дві доби та включала п'ять періодів розвитку. Розроблено методологічні за-

сади державного управління щодо забезпечення євроінтеграційного руху територіальних громад України на основі упровадження довгострокових перспективно-орієнтованих регіональних програм. Запропоновано шляхи адаптації зарубіжного досвіду щодо децентралізації управління соціальним захистом населення. Визначено можливості та умови запровадження організаційно-правових змін у системі управління соціальним захистом населення на рівні територіальних громад в Україні на підставі розроблення індикаторів зовнішнього оцінювання процесу та результатів діяльності надавача соціальних послуг. Розроблено теоретико-методологічні засади для побудови й упровадження регіональної системи зовнішнього моніторингу й оцінки якості надання соціальних послуг в територіальних громадах. Визначено пріоритетні стратегічні напрямки реалізації регіональної соціальної політики та здійснено ранжування основних галузей соціальної сфери в розрізі регіонів України.

Шифр НБУВ: РА446419

Фінансове право

5.X.839. Фінансове право в умовах цифрової трансформації: колект. монографія / Я. В. Греца, Т. А. Латковська, С. О. Ніщимна, В. В. Хошуляк, Д. А. Біленець, Т. І. Демчук, П. П. Латковський, О. В. Лещенко, О. В. Манжосова, А. В. Марушак, І. Б. Факас; ред.: Т. А. Латковська; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Чернівці: Технодрук, 2021. — 417 с.: табл. — укр.

Розглянуто сучасний етап світового економічного та соціального розвитку, що характеризується процесами цифровізації, впливаючи на сферу публічних фінансів і вимагаючи модернізації шляхів вдосконалення правового регулювання, адекватного цифровій економіці. Висвітлено авторське бачення вирішення найактуальніших проблем правового регулювання фінансових відносин в умовах цифрової трансформації. Розглянуто питання правового регулювання бюджетних і податкових відносин в умовах цифрової трансформації, правових засобів захисту публічних інтересів від агресивного податкового планування в епоху цифрової економіки, правового регулювання місцевих бюджетів в умовах децентралізації, забезпечення єдності судової практики розгляду податкових спорів у призмі реалізації принципу юридичної визначеності. Проаналізовано актуальну практику вирішення податкових спорів.

Шифр НБУВ: ВА854828

5.X.840. Conceptualization of budgetary policy in the financial and economic state system / A. P. Rachynskiy, L. M. Karpenko // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 28-38. — Бібліогр.: 37 назв. — англ.

Наукове дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці концептуальних засад і рекомендацій щодо формування дієвого механізму бюджетного регулювання в Україні в координах макроекономічної політики стабілізації. Мета статті — дослідження питань систематизації інструментальної бази моделювання механізму бюджетного управління у фінансово-економічній системі держави та розробці концептуальних підходів щодо розвитку місцевих бюджетів у контексті фінансової децентралізації в Україні. Прикладні аспекти дослідження ґрунтуються на визначенні основних напрямів та ефективності реалізації бюджетної політики в Україні за період 2018 — 2020 рр. Досліджено структуру бюджетного механізму та складових системи бюджетного управління як інструментального підґрунтя концептуалізації місцевих бюджетів в економічній системі держави. Практичною стороною роботи є моніторинг результативності формування дохідної частини місцевих бюджетів як фінансової основи соціально-економічного розвитку регіонів. У цілому проведення адміністративно-територіальної реформи та запровадження змін у територіальній організації влади в Україні забезпечило оновлення системи формування доходів місцевих бюджетів. Аналіз, здійснений за обраною проблематикою дослідження, забезпечує концептуальною базою формування дієвого механізму бюджетної політики в Україні, формує платформу розбудови макроекономічної політики стабілізації.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

Бюджетне право

5.X.841. Сутність, зміст та характеристики механізму здійснення контролю за використанням публічних фінансів / Д. Ю. Лапоша // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 48-56. — Бібліогр.: 54 назв. — укр.

Розглянуто зміст термінів «механізм здійснення контролю», «публічні фінанси», «використання публічних фінансів», «контроль за використанням», «контроль за публічними фінансами» та запропоновано авторські поняття. Узагальнено та систематизовано на теоретичному рівні основні змістові складові та якісні

характеристики механізму контролю за використанням публічних фінансів. На основі проведеного аналізу запропоновано впровадити у відповідних нормативно-правових документах та в організаційній діяльності окремі елементи механізму контролю за використанням публічних фінансів.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

Правове регулювання державних прибутків

5.X.842. Адміністративні акти контролюючих органів в сфері оподаткування: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / М. О. Небесна; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Охарактеризовано суть і особливості адміністративних актів контролюючих органів (КО) у сфері оподаткування (СО). Встановлено, що адміністративні акти КО у СО є різновидом індивідуальних актів управління та, відповідно, їм властиві ознаки останніх. Запропоновано авторське визначення поняття «адміністративні акти контролюючих органів в сфері оподаткування» як підзаконні, офіційні, односторонні рішення відповідних органів і їх посадових осіб, правозастосовного або інтерпретаційного змісту, прийняті у зв'язку з реалізацією суб'єктивних прав і юридичних обов'язків особи, що є юридичними фактами для змін у правовому статусі юридичних і фізичних осіб або неможливості виникнення суб'єктивного права. Обґрунтовано та сформульовано спеціальні ознаки адміністративних актів КО у СО, до яких віднесено: сферу їх дії, що зумовлена функціями та завданнями КО у СО; правозастосовний та інтерпретаційний зміст; письмову форму; займають найнижчу позицію в ієрархії правових актів КО у СО; змістом адміністративних актів КО у СО є не лише застосування норм права, а і їх тлумачення. Охарактеризовано гарантії законності адміністративних актів КО у СО, що надало змогу з'ясувати їх суть, здійснити класифікацію та виокремити особливості регулятивних та охоронних гарантії законності адміністративних актів КО у СО.

Шифр НБУВ: РА450940

5.X.843. Публічне адміністрування у фіскальній сфері: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Л. П. Ішук; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 19 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження адміністративно-правових засад публічного адміністрування (ПА) у фіскальній сфері (ФС) України. Розглянуто теоретико-правові засади ПА у ФС, сформульовано визначення цього поняття. Визначено складові змісту ПА у ФС. Здійснено аналіз особливостей становлення та розвитку ПА у ФС в Україні. Визначено й охарактеризовано поняття адміністративно-правового механізму ПА у ФС і його складові (суб'єкт, об'єкт адміністрування, систему нормативно-правових актів та інструменти адміністрування). Розглянуто систему суб'єктів ПА у ФС, здійснено їх класифікацію за напрямом діяльності та за суб'єктом складом, детально розглянуто їх повноваження, виділено особливості їх діяльності. Досліджено адміністративні послуги, що надаються суб'єктами владних повноважень під час ПА у ФС. Здійснено класифікацію адміністративних послуг, що надаються Державною податковою службою України і Державною митною службою України та їх територіальними підрозділами. Розкрито е-урядування у ФС, виокремлено основні напрями подальшого впровадження е-урядування у ФС. Окреслено закономірності розвитку адміністративно-правового регулювання ПА у ФС. Визначено пріоритетні напрями вдосконалення ПА у ФС.

Шифр НБУВ: РА450939

Див. також: 5.Y.388

Цивільне та торгове право

5.X.844. Державно-приватне партнерство у сфері транспортної інфраструктури: зарубіжний досвід для України / І. М. Барбір // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 49-58. — Бібліогр.: 56 назв. — укр.

Розглянуто сучасний стан та проблеми розвитку транспортної інфраструктури у світі. Обґрунтовано доцільність вирішення значених проблем за допомогою впровадження проектів державно-приватного партнерства. Виокремлено найважливіші сфери застосування державно-приватного партнерства в Україні. Проаналізовано зарубіжний досвід залучення приватних інвесторів до розвитку транспортної інфраструктури і реалізацію такого досвіду для України.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.845. Інформаційні технології в умовах оновлення цивільного законодавства: матеріали Всеукр. круглого столу, 13 черв. 2020 р. / ред.: Є. О. Харитонов; упоряд.: К. І. Спасова, В. С. Лоншакова, Л. Р. Чуфай; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 96 с. — укр.

Визначено права інтелектуальної власності у галузі ІТ у контексті оновлення цивільного законодавства України. Вивчено питання інтелектуального права у контексті рекодифікації цивільного законодавства України. Розглянуто окремі проблеми права в умовах сучасної цифрової реальності. Увагу приділено питанням правового регулювання попереднього договору за цивільним законодавством України. Визначено інформаційні технології модернізації електронної комерції. Зазначено особливості, які виникають при укладенні правочинів малолітніми та неповнолітніми особами через інтернет.

Шифр НБУВ: ВА853712

5.X.846. Теоретичні засади цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливості її здійснення: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / М. О. Стефанчук; Національна академія правових наук України, Наук.-дослід. ін-т приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Досліджено загальнотеоретичні засади правосуб'єктності фізичних осіб у цивільному праві. Виявлено дискусійні проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення з метою вдосконалення законодавства і практики його застосування. Визначено тенденції історико-правового розвитку поняття «фізична особа». Особливу увагу приділено сучасному розумінню категорій «фізична особа» та «правосуб'єктність». Досліджено поняття цивільних правоздатності та деєдатності. Розглянуто проблемні аспекти здійснення і захисту суб'єктивних цивільних прав малолітніми та неповнолітніми. Проаналізовано вплив інноваційних технологій на правосуб'єктність фізичної особи.

Шифр НБУВ: РА446034

5.X.847. Цивільне право України (особлива частина) (у схематичних таблицях): навч. посіб. / М. В. Парасюк, В. М. Парасюк, Н. М. Грабар; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2021. — 471 с.: j-схеми — Бібліогр.: с. 443-471. — укр.

Подано схеми, які наочно характеризують сучасний стан цивільного права з огляду на економічні реформи, що проводяться в країні; зміни, що відбулися останніми роками у сфері цивільного законодавства і практики його застосування. Схеми скомпільовано за ЦК України. Схематичність викладеного матеріалу надає змогу зручно використовувати його у освітньому процесі.

Шифр НБУВ: ВС68849

5.X.848. Цивільне та сімейне право України: навч.-метод. посіб. Ч. 2 / О. І. Сафончик, К. М. Глиняна, К. І. Спасова; ред.: О. І. Сафончик; нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2020. — 206 с. — (Навчально-методичні посібники). — Бібліогр.: с. 189-206. — укр.

Розглянуто загальні положення про зобов'язання й окремі види зобов'язання. Подано інформацію про лізинг, особливості фінансування під відступлення права грошової вимоги (факторинг), договір комерційної концесії (франчайзинг), довірче управління майном, ренту, публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу, здійснення дій в майнових інтересах іншої особи без доручення. Увагу приділено правилам про купівлю-продаж, оренду, підряд, перевезення, доручення, позичку, зберігання. Розглянуто зобов'язання, що виникають внаслідок спричинення шкоди. Висвітлено перспективи й основні напрями подальшого розвитку цивільного права України.

Шифр НБУВ: В358743/2

Див. також: 5.X.856, 5.X.874, 5.X.957

Цивільне та торгове право. Загальна частина

5.X.849. Особисті немайнові права особи: навч. посіб. / Ю. М. Юркевич, А. О. Дутко, У. Б. Андрусів, О. Б. Верба-Сидор, М. З. Вовк, У. Б. Воробель, Н. М. Грабар, М. Р. Заболотна, Х. В. Майкут, М. О. Михайлів, Ю. О. Петрончак, І. Є. Якубівський; ред.: А. О. Дутко; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Львів: Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 443 с. — Бібліогр.: с. 437-442. — укр.

Досліджено окремі теоретико-правові питання особистих немайнових прав особи, умови здійснення та захисту особистих немайнових прав особи. Подано загальну характеристику особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи й особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи, спеціальні особисті немайнові права фізичних осіб та особисті немайнові права юридичних осіб.

Шифр НБУВ: ВА854631

5.X.850. Цивільне право (загальна частина): навч. посіб. / О. В. Кіріяк, Ю. П. Пацурківський, М. М. Гудима-Підвербська; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 303 с. — Бібліогр.: с. 299-303. — укр.

Розкрито загальні положення цивільного права, а також речові, виключні та особисті немайнові права, оформлення яких становить «статіку» регульованих цивільним правом відносин (передумови та результати цивільного обороту). Увагу приділено

питанням цивільно-правових зобов'язань, забезпечення виконання зобов'язань, а також цивільно-правової відповідальності.

Шифр НБУВ: ВА853639

Майнове право

5.X.851. Захист речових прав на чуже майно в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю. М. Філонова; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Увагу приділено дослідженню суті та змісту правових засобів захисту речових прав на чуже майно з позицій вирішення теоретичних і практичних проблем чинного цивільно-правового регулювання, формулюванню теоретичних положень і пропозицій з удосконалення чинного цивільного законодавства України із урахуванням системного узагальнення та порівняння норм вітчизняного й закордонного законодавства в сфері захисту речових прав на чуже майно, а також розробці наукових висновків. Вивчено особливості застосування способів захисту речових прав на чуже майно й особливості співвідношення варіативних способів захисту речових прав на чуже майно, конкретизовано риси взаємозв'язку та взаємозумовленості речово-правових і зобов'язальних-правових способів захисту прав на чуже майно. Окрему увагу приділено аналізу інституту володіння як виду речового права та специфіці його захисту.

Шифр НБУВ: РА446811

5.X.852. Інституційно-правове забезпечення майнових інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах регіональної нестабільності: зб. наук. пр. / О. Д. Крупчан, В. І. Король, С. В. Семіног, Б. В. Дерев'яно, К. М. Пільков, В. І. Нагнибіда, В. Д. Прима, Г. А. Миронова, Т. Г. Попович; ред.: О. Д. Крупчан; Національна академія правових наук України, Наук.-дослід. ін-т приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 339 с. — укр.

Досліджено забезпечення прав іноземних інвесторів та національної економічної безпеки, усунення прогалів у законодавстві України щодо емісії й обігу криптовалюти, його адаптації до агулів ЄС щодо правового статусу небанківських фінансових установ, підвищення рівня захисту прав і законних інтересів у суді та міжнародному арбітражі, здійснення цифрової трансформації сфери охорони здоров'я у цілому та адаптації механізмів цивільно-правового захисту до умов пандемії тощо. Негативні тенденції у багатьох сферах суспільного буття в Україні підвищують значення науково-правового супроводження формування і реалізації державної політики та зумовили необхідність забезпечення як системного, так і комплексного підходу колективного наукового дослідження, застосування міждисциплінарної методології правового прогнозування. Такий підхід має визначений рівень дієвості та удосконалення приватно-правового та публічно-правового інструментарію, спрямованого на належне інституційно-правове забезпечення майнових інтересів держави та суб'єктів приватного права в умовах регіональної нестабільності.

Шифр НБУВ: ВА853785

5.X.853. Речові права в умовах новелізації цивільного законодавства України: монографія / О. В. Ільків; Міжнар. екон.-гуманіт. ун-т ім. С. Дем'ячука. — Рівне: О. Зень, 2021. — 455 с. — Бібліогр.: с. 425-455. — укр.

Теоретично проаналізовано проблемні аспекти цивільно-правових засад регулювання речових прав в умовах новелізації цивільного законодавства України. На підставі дослідження національного законодавства, практики його застосування, доктринальних досягнень теорії цивільного права проаналізовано правову природу та систему речових прав, особливості виникнення, зміни та припинення речових прав на чуже майно, досліджено фідуціарні відносини суб'єктів інституту довірчої власності. Розглянуто види забезпечувальних речових прав. Значну увагу приділено аналізу цивільно-правових способів захисту прав учасників договірних правовідносин.

Шифр НБУВ: ВА853358

5.X.854. Intellectual property assessment: development of information and methodological support in conditions of limited information / Т. Momot, М. Karpushenko, S. Prylypko, N. Myszynska, D. Momot // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2020. — № 5/13. — С. 48-56. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Assessment of intellectual property is an important process of commercialization of scientific and technical developments of enterprises of all forms of ownership. This is carried out to determine the value of intellectual property objects (IPO) in connection with the transfer of ownership (purchase, sale) to the corresponding object, the conclusion of a license agreement for the IPO use, accounting for IPO in accounting, contributed to the authorized capital, etc. Under such conditions, the problem of IPO undervaluation significantly reduces the efficiency and effectiveness of enterprises. At the same time, the uniqueness of many types of intellectual assets and the impossibility of their visual assessment determine the expediency of systematizing methodological ap-

proaches to assessing the value of intellectual property assets to ensure an objective assessment of the value of intellectual property. This will help increase the profitability and business value of the enterprise. The aim of research is to develop theoretical and methodological provisions and substantiate practical recommendations for improving information and methodological support for assessing the value of intangible assets, taking into account the requirements of regulatory documents and the availability of the necessary information. Based on the results of the study, methodological approaches to determining the value of intangible assets are systematized. According to the financial statements, the value of intangible assets of the leading enterprises of Ukraine and their share in the total value of assets were analyzed. The features of the assessment of intangible assets in accordance with accounting standards have been determined, a methodological approach to the assessment of the value of intellectual property has been developed, it allows to reasonably choose a method for assessing IPO based on the analysis of available information. It is proved that the lack of objective information on the value of IPO significantly reduces the value of assets of Ukrainian enterprises in comparison with the leading companies in the world, reduces their investment attractiveness and does not contribute to economic development.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.X.855. State support of mortgage lending as a condition for ensuring stable development of the national economy / N. Yurkiv, O. Dubrovin, S. Davydenko // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 92-99. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Розглянуто питання державної підтримки іпотечного кредитування в Україні як інструмента стимулювання ринку житла, розширення можливостей широкого кола громадян для вирішення житлових потреб і забезпечення стабільного розвитку національної економіки. Зазначено збереження фрагментарності державної житлової політики та різних інструментів державної підтримки учасників ринку житла. Акцентовано увагу на значному нереалізованому потенціалі сектора будівництва, внесок якого у вітчизняну економіку втричі менший за середньоєвропейський. Проаналізовано стан і динаміку житлового фонду України, розбудова котрого залишається високочутливою до змін в економіці. Підкреслено збереження проблеми недоступності іпотечного кредитування для широких верств населення, яка пом'якшується як ринковими рішеннями банків про зниження реальних ставок за іпотекою, так й ініціативами держави щодо запровадження та вдосконалення програм по доступних кредитах та житлу. Проаналізовано практику державних програм на ринку житла й зазначено збереження проблем їх ефективного реалізації, серед котрих обмеженість і нестабільність фінансування, неодноразовність умов участі, вузька цільова спрямованість, неузгодженість відповідальності учасників програми. Визначено особливості поточного іпотечного кредитування, серед яких нарощення нових іпотечних кредитів, домінування угод на вторинному ринку, обмежена кількість банків кредиторів іпотеки, надання іпотечних кредитів на короткий період. Розглянуто нові ініціативи влади щодо стимулювання іпотечного кредитування, серед позитивних аспектів котрих зазначено пріоритетність зниження відсотка обслуговування позик, гармонізацію відповідних нормативно-правових актів, уточнення порядку участі. Запропоновано застосування системного підходу до розроблення програм державної підтримки, які ґрунтуватимуться на пріоритетах стимулювання зростання доходів та платоспроможності широких верств громадян.

Шифр НБУВ: Ж24790

Зобов'язальне право

5.X.856. Договір найму (оренди) нерухомого майна у цивільному праві України, Російської Федерації, Франції та ФРН (порівняльно-правовий аналіз): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / М. Р. Лавриненко; Хмельницька обласна рада, Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький, 2020. — 20 с. — укр.

Вперше проведено порівняльно-правове дослідження договору найму (оренди) нерухомого майна у цивільному праві України, РФ, Франції та ФРН, на основі якого розроблено нові наукові положення та внесено пропозиції з удосконалення правового регулювання відповідних суспільних відносин в Україні. З'ясовано чинники, які в історичній ретроспективі сприяли формуванню юридичних уявлень про договір найму нерухомого майна у зазначених країнах. Визначено поняття та види договору найму (оренди) нерухомого майна у сучасному цивільному праві України, РФ, Франції та ФРН, виявлено особливості змісту договору найму нерухомого майна у їх сучасному цивільному праві, виявлено специфіку укладення, зміни та розірвання договору найму (оренди) нерухомого майна, визначено особливості окремих видів договорів найму (оренди) нерухомого майна у сучасному цивільному праві країн, сформовано теоретично обґрунтовані пропозиції з удосконалення правового регулювання відносин, що виникають із договорів найму нерухомого майна, в Україні.

Шифр НБУВ: РА446341

5.X.857. Захист речових прав на нерухоме майно зобов'язально-правовими способами (на прикладі конструкції правовідносин найму (оренди)) / Д. С. Спесівцев // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 60-66. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено особливості захисту речових прав учасників правовідносин найму (оренди) нерухомого майна за допомогою зобов'язально-правових способів. У контексті розмежування зобов'язально-правових і речово-правових способів захисту автор піднімає проблему можливості використання перших для захисту речових прав. На прикладі моделі правовідносин найму (оренди) нерухомого майна демонструється співвідношення речово-правових і зобов'язально-правових елементів у її структурі. Встановлено, що при укладенні договору найму нерухомого майна власник речі (наймодавець) передає частину своїх правових можливостей (володіння та користування) наймачу. Таким чином вони включаються у структуру зобов'язального правовідношення як об'єкти, які підлягають передачі, а тому зберігають свою речово-правову природу. Внаслідок цього утворюється специфічний юридичний конструкт, у межах якого особа, котра набуває похідне речове право, одержує правоможності, що мають яскраво виражений речово-правовий характер. Перетворення речового права у зобов'язальне не відбувається. Крім того, в межах таких правовідносин відповідний суб'єкт також наділяється суб'єктивними цивільними правами вимоги, які є частинною змісту правовідношення, у зв'язку з чим стає носієм одночасно речових і зобов'язальних прав. Іншими словами, утворюється зобов'язальне за характером цивільне правовідношення з речово-правовими елементами. Тісний зв'язок відповідних правових можливостей у межах правовідношення сприяє виникненню в окремих способах захисту, що зазвичай мають яскраво виражений речово-правовий або зобов'язально-правовий характер, здатності виступати універсальним охоронним інструментом. При використанні відповідного способу можуть одночасно захищатися і зобов'язальні, і речові суб'єктивні цивільні права, й утворюватися конструкції захисту речових прав зобов'язально-правовими способами або зобов'язальних прав речово-правовими способами.

Шифр НБУВ: Ж10188

5.X.858. Морське право: навч.-метод. посіб.: освіт. програма підгот. здобувачів вищ. освіти ступеня бакалавра в Нац. ун-ті «Одес. юрид. акад.» галузь знань — 08 «Право», спец. — 081 «Право» / Т. В. Аверочкина, В. В. Гаверський; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 160, [1] с.: табл. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — укр.

Досліджено історичний процес формування морського права, що сьогодні є втіленням багатьох звичаєвих норм, що одержали загальнообов'язкове значення, набувши юридичної сили норм міжнародних угод. Викладено сучасні тенденції розвитку правового забезпечення морської діяльності. Досліджено основні проблеми правозастосовної практики у цій сфері. Розглянуто пошук шляхів їх можливого вирішення. Правовий статус та режим діяльності у морських просторах є визначними для провадження у них правомірної діяльності. Особливе значення має також стандартизація та оптимізація процедур у морських портах з метою інтенсифікації міждержавного вантажообігу.

Шифр НБУВ: ВА853877

5.X.859. Портове право: навч.-метод. посіб.: освіт. програма підгот. здобувачів вищ. освіти ступеня магістра права в Нац. ун-ті «Одес. юрид. акад.» галузь знань — 08 «Право» спец. — 081 «Право» / Т. В. Аверочкина, В. В. Серафимов; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2021. — 149, [2] с. — (Серія «Навчально-методичні посібники»). — укр.

Розглянуто сучасні тенденції розвитку правового забезпечення портової діяльності, основні проблеми правозастосовної практики у цій сфері. Увагу приділено національному законодавству та міжнародним угодам у сфері портової діяльності, методам правового регулювання морської діяльності, особливостям регулювання портового права.

Шифр НБУВ: ВА853685

5.X.860. Сучасний дискурс трактування базових дефініцій понятійно-категоріального апарату державного управління у сфері публічних закупівель / І. Г. Сурай, І. В. Кравчук // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 39-47. — Бібліогр.: 45 назв. — укр.

Розкрито суть основних понять щодо сучасних публічних закупівель. Проведений аналіз наукових досліджень і нормативно-правових актів України та ЄС вказує на неоднозначність, а іноді й сутнісну неточність таких концептуальних понять, як «державні закупівлі», «публічні закупівлі», «система публічних закупівель» тощо. Доведено, що змістова наповнення правової системи, як і словниковий склад мови, тісно пов'язані з історією і культурою народу-носія. Будь-які зміни в суспільстві з часом знаходять безпосереднє відображення в словниковому складі його мови. Обгрунтовано, що для ефективного та прозорого функціонування сфери публічних закупівель в Україні необхідним є концептуально новий підхід до відповідального витрачання публічних коштів і управлінської діяльності, який потребує подаль-

ших досліджень і точної нормативної фіксації визначень, що застосовуються.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.861. Транспортне право України. Загальна частина: навч. посіб. / А. В. Матвеева; «Харківський авіаційний інститут», національний аерокосмічний університет імені М. С. Жуковського. — Харків: Юрайт, 2021. — 148 с. — Бібліогр.: с. 132-139. — укр.

Викладено тези лекцій з навчальної дисципліни «Транспортне право. Загальна частина», питання для самоконтролю, перелік основних нормативно-правових актів, основну та додаткову літературу. Навчальне видання також містить робочу програму навчальної дисципліни «Транспортне право», перелік рекомендованих підручників та навчальних посібників, які склали основу для підготовки цієї книги. Матеріал посібника спрямовано на опанування загальної частини курсу транспортного права, набуття відповідних знань, формування умінь і навичок, їх систематизацію та узагальнення, перевірку якості їх засвоєння. Викладено схеми транспортних коридорів, які проходять територією України та наведено національну мережу міжнародних транспортних коридорів. Проаналізовано міжнародні нормативно-правові документи, які регулюють транспортну галузь.

Шифр НБУВ: ВА853224

5.X.862. Українське цивільне право. Договірне право: акад. курс / З. В. Ромовська. — Львів: ПАІС, 2020. — 463 с. — укр.

Наведено інформацію про договірне право — минуле та сучасне. Наголошено на реальному житті приписів Цивільного кодексу України. Висвітлено проблеми їх застосування та шляхи подальшого розвитку. Матеріал стимулюватиме процес удосконалення законодавства та практику його застосування.

Шифр НБУВ: ВА854670

5.X.863. Цивільно-правове регулювання відносин, що виникають з перевезення залізничним транспортом: проблеми теорії і практики: монографія / Р. Б. Сірко; Міжнародний гуманітарний університет. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 303 с. — Бібліогр.: с. 271-301. — укр.

На підставі системного узагальнення чинного національного законодавства, юридичної практики та зарубіжного законодавчого досвіду досліджено теоретичні та практичні проблеми цивільно-правового регулювання відносин, що виникають з перевезення залізничним транспортом за законодавством України. За результатами проведеного аналізу сформульовано рекомендації стосовно вдосконалення чинного законодавства України та практики його застосування.

Шифр НБУВ: ВА854827

5.X.864. Щодо створення підсистеми управління ризиками при формуванні державних програм розвитку озброєння та військової техніки / І. В. Борохвостов, В. К. Борохвостов, А. А. Гультьєв, О. М. Рябець, М. В. Бондарчук // Озброєння та військова техніка. — 2021. — № 3. — С. 3-11. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розроблено схему та пропозиції щодо створення у системі наукового та науково-технічного супроводження державних цільових оборонних програм розвитку озброєння та військової техніки і планів державних оборонних закупівель підсистеми управління ризиками, втілення якої у практику оборонного планування надасть змогу зменшити випадки необгрунтованого використання державних коштів на виконання заходів, що не забезпечуються наявними в Україні науковими, технологічними, виробничими потенціалами й можливостями її установ, організацій і підприємств. Розроблено зміст, основні завдання та порядок взаємодії суб'єктів системи замовлень у сфері оборони з питань управління ризиками тощо.

Шифр НБУВ: Ж70654

Див. також: 5.X.844, 5.X.958

Авторське та винахідницьке (патентне) право

5.X.865. Економічно-правові відносини між автором і роботодавцем або замовником / А. К. Лі // Економіка і регіон. — 2021. — № 1. — С. 113-128. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто проблему формування інститутів привласнення інтелектуальної власності, що створена на умовах виконання службових (трудова) обов'язків або на замовлення, яка існує до сьогодні через неузгодженість чинного законодавства України з Конституцією України та з нормами міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надана ВР України. Необхідність розв'язання суперечностей норм і правил взаємодії творців із замовниками інтелектуальної продукції назріла давно, але, її вирішення було заблоковано як неформальними нормами і правилами поведінки, що було одержано суспільством у спадок від радянського змісту авторських правовідносин в УРСР, так і нормами національного законодавства. У зв'язку із зазначеними протиріччями в Україні вибудовувались правовідносини, коли нормативні акти, якими регулюються ці правовідносини, отримали статус «рекомендацій», а не обов'язкових для виконання правових норм. Завдяки цій невідповідності економіка держави з кожним роком стрімко втрачає свій науково-творчий потенціал

й інтелектуально складову. Збалансування правовідносин соціальної економіки та теорії власності надасть змогу реалізувати інституціональні принципи належного розподілу інтелектуальної власності, що є необхідною умовою розвитку всієї української економіки. Мета роботи — виявлення європейської економічної конструкції правовідносин творців-працівників та роботодавців через призму норм національних законів, інших нормативних актів та норм міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, які є частиною національного законодавства України.

Шифр НБУВ: Ж24790

5.X.866. Інтелектуальна власність: навч. посіб. / З. В. Дудар, В. В. Голян, Н. В. Голян, В. І. Каук, В. В. Сковороднікова; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 159 с. — укр.

Розкрито поняття права інтелектуальної власності на об'єкти промислової власності. Звернено увагу на придатність промислового зразка для набуття права інтелектуальної власності на нього. Розглянуто поняття та ознаки компонування інтегральної мікросхеми. Звернено увагу на придатність компонування інтегральної мікросхеми до набуття права інтелектуальної власності на нього. Висвітлено питання щодо суб'єктів права інтелектуальної власності на винаходи, корисні моделі, промислові зразки й компонування інтегральних мікросхем. Досліджено міжнародну систему охорони об'єктів промислової власності.

Шифр НБУВ: ВА853953

Сімейне право

5.X.867. Договірне регулювання режиму окремого проживання подружжя / О. В. Старчук // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 67-73. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Визначено правові природи договору про встановлення режиму окремого проживання подружжя, оскільки Сімейним кодексом України передбачено можливість подружжю укладати як поіменовані, так і непоіменовані договори за умови, що вони не суперечать нормам сімейного законодавства України та моральним засадам суспільства. Проаналізовано підходи науковців до встановлення режиму окремого проживання подружжя не лише судом, а й договором, і на цій основі вироблено пропозиції, спрямовані на вдосконалення правового регулювання особистих немайнових і майнових правовідносин подружжя, їх прав та обов'язків як батьків у разі неможливості чи небажання проживати спільно. У зв'язку із суперечливістю сімейно-правових норм щодо встановлення та припинення режиму окремого проживання подружжя необхідним є врегулювання їх особистих немайнових і майнових відносин у судовому або договірному порядку. З цієї метою доцільно внести зміни та доповнення до Сімейного кодексу України, якими передбачити можливість у разі неможливості чи небажання подружжя проживати спільно встановити режим окремого проживання судом, якщо інше не передбачене договором між ними. Припинення режиму окремого проживання подружжя буде можливим лише або за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя, або шляхом припинення договору з підстав, передбачених у ньому. При укладенні договору про встановлення режиму окремого проживання подружжя доцільно передбачити його складну письмову форму шляхом нотаріального посвідчення з метою надання його положенням юридичної вірогідності нотаріусом.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.868. Категорія інтересу в сімейному праві України: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / С. М. Ходак; «Університет Короля Данила», приватний ВНЗ. — Івано-Франківськ, 2020. — 16 с. — укр.

Представлено вперше в Україні комплексне дослідження поняття інтересу в сімейному праві та сімейних правовідносинах (СП), у якому на основі чинного законодавства та праць учених розкрито юридичну сутність інтересу в сім'ї та СП, досліджено виникнення і розвиток категорії інтересу, надано його правову характеристику та класифікацію. Акцентовано на правовій характеристиці окремих видів інтересів у СП. Досліджено роль інтересу у формуванні сімейного права як самостійної галузі. Комплексно досліджено поняття: «законний інтерес», «охоронюваний законом інтерес». Виокремлено поняття категорії інтересу від суміжних категорій. Визначено способи і форми захисту інтересу в сімейному праві. Розроблено конкретні пропозиції та практичні рекомендації з питань удосконалення чинного сімейного законодавства.

Шифр НБУВ: РА446266

Див. також: 5.X.848

Спадкове право

5.X.869. Право на обов'язкову частку у спадщині: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. М. Ковальчук; Хмельницька обласна рада, Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький, 2020. — 18 с. — укр.

Обґрунтовано питання удосконалення національного правового регулювання права на обов'язкову частку у спадщині. Право на обов'язкову частку у спадщині запропоновано визначити як права обов'язкового спадкоємця на гарантований законом мінімальний розмір спадщини, незалежно від змісту заповіту. Обґрунтовано відповідні ознаки права на прийняття спадщини. Встановлено необхідність законодавчого визначення підстав для збільшення розміру обов'язкової частки у спадщині, але не більше 2/3 від частки, яка належала б кожному обов'язковому спадкоємцю у разі спадкування за законом. Запропоновано включати до числа обов'язкових спадкоємців родичів спадкодавця, крім першої черги, які знаходились на його утримання до його смерті за умови відсутності у них інших родичів, у яких вони можуть знаходитись на утриманні. Доведено необхідність відокремлення права на обов'язкову частку у спадщині як окремого комплексного правового інституту. Запропоновано визначити підстави для зменшення розміру обов'язкової частки у спадщині: врахуванням майнового стану спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку, наявність у спадкоємців власного майна, участі у спільній власності з спадкодавцем, тривалість спільного користування майном, тривалість шлюбу з спадкодавцем.

Шифр НБУВ: РА446338

Господарське право

5.X.870. Господарсько-правовий механізм розвитку об'єктів інфраструктури авіаційних перевезень в Україні: дис. [за спец.] 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В. С. Пузікова; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. — Харків: В СПРАВІ, 2021. — 185 с.: табл. — Бібліогр.: с. 160-172. — укр.

Дисертацію присвячено питанням удосконалення господарсько-правового механізму розвитку об'єктів інфраструктури авіаційних перевезень в Україні. Зазначено, що розвиток економіки України у напрямі широкомасштабного запровадження ринкових відносин, з метою результативної інтеграції у світове, зокрема європейське співтовариство потребує внесення фундаментальних структурних корективів в економічний потенціал країни та прийняття комплексної політики для підвищення його ефективності. Визначено, що Україна має величезний, але ще не повністю реалізований потенціал у розвитку своєї ключової мережевої галузі (транспорт), зокрема повітряної, та має на ринку авіатранспортних послуг вигідне геополітичне розташування серед всіх країн Східної Європи щодо транзиту між заходом та сходом, а також потенційну змогу заснувати на своїй території високотехнологічний пересадковий вузол (хаб) міжнародного значення. Зазначено, що повітряна транспортна система має відповідати вимогам ринкових відносин та суспільного виробництва, тому вона має широкий спектр інфраструктури для забезпечення транспортних послуг, у тому числі перевезення вантажу, пасажирів та забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків країни. В умовах становлення ринкових відносин зростає роль держави та її органів в управлінні економічними процесами, що потребує вдосконалення механізмів правового та державного управління транспортною галуззю.

Шифр НБУВ: ВА855249

5.X.871. Державний контроль за ефективністю управлінських рішень суб'єктів господарювання як гарантія зменшення податкових правопорушень: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. А. Горбань; ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана». — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Проведено аналіз виникнення та становлення суспільних відносин у сфері державного контролю за ефективністю управлінських рішень суб'єктів господарювання як гарантію зменшення податкових правопорушень, визначено основні організаційні засади забезпечення обачності в діяльності суб'єктів господарювання. Проведено дослідження основних моделей взаємовідносин між суб'єктом господарювання та органами виконавчої влади в аспекті зменшення податкових правопорушень, визначено оптимальну модель взаємовідносин між суб'єктом господарювання та органом виконавчої влади. Розглянуто позитивний досвід США в аспекті зменшення податкових правопорушень та досліджено практику Господарського суду. Сформульовано науково-обґрунтовані висновки, пропозиції рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання управлінських рішень суб'єктів господарювання. Досліджено основні проблеми адміністративно-правового регулювання управлінських рішень у діяльності суб'єктів господарювання з позиції зменшення ризиків для вчинення податкових правопорушень. Розроблено пропозиції щодо внесення змін до законодавства України, спрямовані на удосконалення правового регулювання суспільних відносин у сфері господарської діяльності з метою зменшення ймовірності вчинення податкових правопорушень.

Шифр НБУВ: РА446595

5.X.872. Особливості українського ринку злиттів і поглинань / К. В. Травкіна, О. А. Шуба // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 298-304. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено сучасний стан та особливості українського ринку злиттів і поглинань. Ринок злиттів і поглинань в Україні почав формуватися в 90-х рр. ХХ ст., тобто він відносно молодий, але вже має свою історію, яка складається з послідовних чотирьох етапів: приватизаційний; постприватизаційний; корпоративний і спекулятивний. Вітчизняний ринок злиттів і поглинань характеризується формуванням тенденції до підвищення вартості угод. За досліджуваній період (2013 — 2020 рр.) найдорожчі угоди злиття та поглинання в Україні найчастіше укладалися в такому секторі економіки, як зв'язок і ЗМІ, фінансовий сектор, сільське господарство. Залишається низьким рівень прозорості, тобто в Україні більше 40 % угод було укладено без розголошення вартості. Українські інвестори практично не беруть участі в купівлі іноземних активів у межах угод злиття та поглинання. До 2013 р. основним інвестором на українському ринку злиттів в поглинаць була Європа, зараз це країни СНД, зростає також участь американських компаній. Пандемія COVID-19 негативно позначилася на всіх країнах світу. ВВП України зменшився на 4,4 %, що було найбільшим падінням з 2013 — 2014 рр. В Україні суттєво зменшилася кількість угод на ринку злиттів і поглинань (скоротилася на 15 %, а загальна вартість угод зменшилася на 62 %). Негативною характерною рисою вітчизняного ринку злиттів і поглинань є наявність рейдерських захоплень, що стримує розвиток цього ринку. Використовуючи дані Єдиного державного реєстру судових рішень, визначено, що в Україні щорічно фіксується від 500 до 700 рейдерських атак. Так, за досліджуваній період (2013 — 2020 рр.) в Україні зафіксовано 3242 рейдерських захоплень У зв'язку з цим урядом країни розроблено заходи щодо подолання цього явища. Так, у 2020 р. вступив у дію Закон України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії рейдерству, який сприятиме покращанню інвестиційної привабливості країни, забезпечить зростання вітчизняного ринку злиттів і поглинань.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.X.873. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні: текст лекцій для студентів ден. і заоч. форми навчання, екон. спец. / В. Г. Вергун, Г. М. Гаряева, О. В. Кузьменко; нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Панов А. М., 2021. — 127 с. — Бібліогр.: с. 123-125. — укр.

Розглянуто основні теми з навчального курсу «Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні». Зокрема висвітлено такі питання, як: правова характеристика та правовий статус підприємства, правовий статус господарських товариств, правове регулювання відносин власності в Україні, правове регулювання банкрутства в господарській діяльності, господарсько-договірні відносини, правовий захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності, правові основи біржової діяльності в Україні, правові основи забезпечення якості продукції та захисту прав споживачів. Прокоментовано та проаналізовано основні нормативні акти господарського права України: Конституція України, Господарський кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», Кодекс України з процедур банкрутства, Закон України «Про захист економічної конкуренції», Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інші закони і підзаконні нормативні акти у сфері регулювання підприємницької діяльності.

Шифр НБУВ: ВА853380

5.X.874. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.04 / О. Є. Дякуновський; Донецький нац. ун-т ім. В. Стуса. — Вінниця, 2021. — 21 с. — укр.

Досліджено та обґрунтовано нові теоретичні положення щодо правового регулювання підприємницької діяльності в Україні, з урахуванням системного аналізу досвіду регламентування вказаного суспільно-економічного явища у Республіці Польща, а також підготовки пропозицій з удосконалення вітчизняного законодавства. Обґрунтовано конкретизацію таких ознак підприємництва в Україні, яке здійснюється фізичною особою-підприємцем, як «отримання прибутку» і «систематичність», розроблено поняття квазіпідприємництва. Запропоновано здійснити поділ господарської діяльності фізичних осіб залежно від рівня отриманого прибутку на квазіпідприємницьку та підприємницьку. Проведено періодизацію розвитку правового регулювання та проаналізовано законодавчу основу підприємницької діяльності в Україні та Республіці Польща. Доповнено перелік критеріїв поділу суб'єктів підприємницької діяльності на: мікро-, малих, середніх та великих. Запропоновано удосконалення організаційно-правової форми товариства з обмеженою відповідальністю в Україні на основі аналізу правового регулювання простого акціонерного товариства у Республіці Польща. Запропоновано запровадити в Україні інститут зупинення підприємницької діяльності за ініціативою суб'єкта підприємництва, із визначенням умов, порядку та максимального/мінімального строку такого зупинення. Досліджено особливості правового регулювання підприємницької діяльності іноземних осіб в Україні та Республіці Польща. Об-

ґрунтовано введення до законодавства України серед інших підстав припинення діяльності суб'єктів підприємницької діяльності окремої підстави, такої, як припинення діяльності відокремленого підрозділу (філії або представництва) іноземного суб'єкта підприємницької діяльності у разі, якщо така діяльність суперечить законодавству України. Розширено перелік принципів державного регулювання підприємництва Запропоновано посилити інституційну підтримку суб'єктів підприємницької діяльності. Удосконалено форми державного сприяння фізичним особам-підприємцям на стадії започаткування підприємництва в Україні, а також доповнено перелік засобів державної підтримки суб'єктів підприємницької діяльності в умовах пандемії COVID-19.

Шифр НБУВ: РА449412

5.X.875. Правові засади господарської діяльності: навч. посіб. / уклад.: Є. В. Підлісний; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Умань: Сочінський М. М., 2021. — 135 с. — Бібліогр.: с. 134-135. — укр.

Посібник підготовлено на підставі положень Господарського кодексу України. Репрезентовано результати науково-практичного аналізу основних понять господарського права України. Вдало поєднано основні теоретичні положення науки господарського права з практичними завданнями до кожної теми навчальної дисципліни. Проаналізовано предмет, систему, принципи та методи господарського права, організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, їх створення. Висвітлено особливості господарських зобов'язань і договорів, господарсько-правову відповідальність та класифікацію господарсько-правових санкцій тощо.

Шифр НБУВ: ВА853711

5.X.876. Третє наукове читання пам'яті академіка В. К. Мамутова, 20 липня 2021 року: [тези виступів] / ред.: В. А. Устименко; упоряд.: Р. А. Джабраїлов, Н. В. Никитченко, О. Ю. Ілларіонов; НАН України, Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Мамутова, Університет державної фіскальної служби України. — Київ: НАН України, ДУ «ІЕПД ім. В. К. Мамутова НАН України», 2021. — 294 с. — укр.

Розглянуто науково-творчу спадщину академіка Національної академії наук та Національної академії правових наук України В. К. Мамутова. Обговорено актуальні та найбільш сучасні питання правового забезпечення господарських відносин в Україні та за кордоном. Охарактеризовано новітні тенденції у господарському процесі, шляхи модернізації та рекодифікації господарського законодавства в контексті стратегічного курсу України щодо реалізації положень Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Захід проведено за технічної підтримки Ресурсного Центру соціально-правової та професійної підтримки співробітників переміщених ЗВО/наукових установ (створений за підтримки Офісу Ради Європи в Україні). Висвітлено питання модернізації цивільного та господарського законодавства України, національну стратегію розвитку публічних закупівель та їх роль у реалізації цілей сталого розвитку.

Шифр НБУВ: СО37866

Див. також: 5.У.466

Господарські зобов'язання

5.X.877. Захист прав споживачів: навч. посіб. / Д. І. Сапожник; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2021. — 219 с.: табл. — Бібліогр.: с. 176-184. — укр.

Розглянуто загальні поняття теорії та практики захисту прав споживачів. Охарактеризовано законодавчу та нормативну базу, яка регламентує діяльність у сфері захисту прав споживачів. Досліджено історію розвитку та керівні принципи захисту прав споживачів. Увагу приділено основним правам споживачів товарів та послуг. Проаналізовано захист прав споживачів під час торгівлі окремими видами непродовольчих товарів. Досліджено захист прав споживачів під час надання послуг підприємств ресторанного господарства. Подано глосарій термінів, які використовують у галузі захисту прав споживачів, а також перелік рекомендованої літератури та інформаційних джерел.

Шифр НБУВ: ВА854042

Див. також: 5.У.256

Інформаційне право

5.X.878. Вплив кіберзагроз на функціонування електронних комунікацій (телекомунікацій) в умовах побудови «цифрової держави» / О. Ж. Скибун // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 84-92. — Бібліогр.: 90 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність створення системи протидії кіберзагрозам на мережах електронних комунікацій (телекомунікацій) шляхом побудови чіткої вертикалі із суб'єктів, які безпосередньо у межах своєї компетенції вживають заходів щодо забезпечення кібербезпеки. Для забезпечення можливості оперативного

реагування в реальному часі на загрози, що впливатимуть на стійкість функціонування національної інфраструктури, запропоновано створити Єдиний національний центр реагування на загрози, підпорядкувавши його Раді національної безпеки і оборони України, а також включити до завдань кіберзахисту заходи щодо забезпечення приватного кінцевого обладнання (багатофункціональних мобільних пристроїв) та доступу населення до електронних комунікацій (телекомунікацій) загального користування для задоволення «цифрових» потреб. Рекомендовано надання фінансових і банківських послуг та сервісів через багатофункціональні мобільні пристрої лише за умов наявного письмово контракту на надання телекомунікаційних послуг. Представлено практичні заходи щодо підвищення рівнів компетентностей (комп'ютерних, IT, цифрових, комунікативних, кібернетичних) населення України.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.879. Діджиталізація як елемент ефективної діяльності місцевих рад базового рівня / Ю. М. Ковальчук // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 27-32. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Визначено особливості діджиталізації як елемента ефективної діяльності місцевих громад базового рівня в Україні. Актуальність вивчення цього питання полягає в тому, що на сьогоднішній день, сучасний світ вже важко уявити без інформаційних та цифрових технологій, які все глибше інтегруються в усі сфери функціонування людини, суспільства та держави. Розвиток мобільних Інтернет-технологій, інноваційних додатків і можливість використання різноманітних інформаційних баз даних значно розширюють здатність громадянина оперативно й ефективно реагувати на сучасні виклики та потреби. Для глибоких, системних та докорінних змін, що сприятимуть розвитку місцевого самоврядування в Україні, важливого значення набуває саме готовність до впровадження елементів діджиталізації у діяльності місцевих рад як органів базового рівня. Мета роботи — аналіз понятійного апарату предмету дослідження та виокремлення найбільш точного поняття «діджиталізація», виокремлення нормативних документів, які супроводжують даний процес та характеристика основних досягнення у напрямку цифрових трансформацій в Україні відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України. Встановлено відсутність єдиного розуміння та спеціального визначення в законодавстві України поняття «діджиталізація». Констатовано використання в юридичній літературі синонімів «цифровізація» та «цифрова трансформація». Визначено правові передумови запровадження елементів діджиталізації в Україні та основні досягнення у сфері цифрової трансформації за 2018 — 2019 рр. на основі реалізації даної Концепції. Виокремлено досягнення у сфері місцевого самоврядування в контексті діяльності місцевих рад базового рівня, їх недоліки та представлено статистичні дані щодо ефективності використання. Зроблено висновки щодо стану впровадження діджиталізації як дієвого елемента діяльності місцевих рад базового рівня в Україні та сформовано основні проблемні питання, які необхідно вирішити для врегулювання подальшого її розвитку та інтегрування.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.880. Забезпечення кіберстійкості України за сучасних умов: цифрові навички та компетентності / Я. А. Деркаченко, Т. М. Дзюба // Зв'язок. — 2021. — № 3. — С. 12-16. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто роль цифрових навичок у цифровій економіці як один з елементів системи кібербезпеки України. Визначено поняття «цифрові навички». Проаналізовано основні нормативно-правові документи системи національної безпеки. Запропоновано власне визначення поняття «переосмислення» та поділено його на «переосмислення продукту» і «персональне переосмислення». Виокремлено елементи для формування цифрової компетенції з інформаційної та кібербезпеки. Розкрито тему нових спеціалізацій кібербезпеки.

Шифр НБУВ: Ж14808

5.X.881. Інформаційні системи електронного документообігу: навч. посіб. / В. Л. Плескач, О. О. Броварець, І. І. Гарко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 301 с.: j-схеми, а-рис. — Бібліогр.: с. 286-298. — укр.

Викладено загальні принципи організації документообігу в умовах, висвітлено організаційні та інформаційно-технологічні аспекти його запровадження і функціонування, розглянуто електронний цифровий підпис у системі державного управління на основі вивчення та побудови інформаційної моделі організації, яка відображає її документальні потоки та інформаційні зв'язки. Особливу увагу приділено принципам і методам захисту інформації в умовах електронного урядування. Наведено лабораторні роботи для закріплення набутих знань на практиці.

Шифр НБУВ: ВА853922

5.X.882. Метод додавання семантичного шуму за індивідуальною семантичною лінією пропагандиста / Я. Тарасенко // Безпека інформації. — 2021. — 27, № 2. — С. 100-108. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Сучасні процеси в інформаційному полі держави зумовлюють зростання інтенсивності інформаційно-психологічного протидіяння. Процеси здійснення зворотного впливу на зловмисника, який проводить деструктивну інформаційну пропаганду потребують вдосконалення з метою підвищення їх ефективності у протидії інформаційним загрозам держави та її громадян. Протиріччя, яке виникає при реалізації зворотного впливу на зловмисника та полягає в тому, що цільовий текст має одночасно привертати увагу зловмисника та викривляти поле сприйняття структури, в яких приховані засоби зворотного впливу, може бути вирішено шляхом додавання семантичного інформаційного шуму за індивідуальною семантичною лінією пропагандиста. Однак існуючі підходи та методи, пов'язані з додаванням та опрацюванням інформаційного шуму в тексті не можуть бути використані для вирішення поставленої задачі, оскільки не враховують індивідуальну семантичну складову та допустимий інтервал ентропії семантичного шуму. Розроблено метод додавання семантичного шуму за індивідуальною семантичною лінією пропагандиста, що надає змогу зберегти неподільну семантичну складову, яка несе в собі основні засоби зворотного інформаційного впливу за умови привертання уваги зловмисника до тексту та підвищення загального рівня позитивного відношення до нього. Завдяки визначеному інтервалу оптимально допустимого доданого семантичного шуму, було описано модель формування англійського тексту з доданим семантичним інформаційним шумом на основі вдосконаленого методу комп'ютеризованого формування англійського тексту відповідно до психолінгвістичного портрету пропагандиста, що надало змогу викрити світ сприйняття зловмисником неподільної семантичної складової від відволікання уваги пропагандиста від засобів зворотного впливу на нього та зрівноваження конгруентної ситуації сприйняття семантичного шуму і неподільної семантичної складової.

Шифр НБУВ: Ж100841

5.X.883. Механізми залучення спроможностей приватного сектору у сферу провадження державної кібербезпеки України / В. Б. Гавриляк // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 99-104. — Бібліогр.: 103 назв. — укр.

Здійснено огляд основних типів кібератак, а також принципи і механізми їх реалізації. Проведено аналіз досвіду Сполученого Королівства Великобританії щодо залучення спроможностей приватного сектору для впровадження кібербезпеки як державного сервісу. Зроблено висновок, що у приватному секторі наявний значний потенціал, який можна розглядати як важливий ресурс системи провадження державної кібербезпеки України.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.884. Нормативно-правове забезпечення кібербезпеки України: зб. матеріалів і док. / Ю. Ю. Нізовцев; Український Наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБ України, 2021. — 230 с. — укр.

Обґрунтовано, що суттєву роль у кібербезпеці держави відіграє нормативно-правове забезпечення. Адже лише законодавством визначається протиправність діяння, законами та підзаконними нормативними документами встановлюється повноваження органів державної влади та регулюється їх функціонування. Збірник містить найбільш важливі закони та підзаконні нормативно-правові акти у сфері забезпечення кібербезпеки України станом на березень 2021 р.

Шифр НБУВ: ВА854569

5.X.885. Протидія фейкам в Україні як складова інформаційної безпеки держави. Міжвідомчий круглий стіл, 20 травня 2021 року / ред.: А. В. Свінцицький, Я. М. Літинський, О. А. Парфіло, В. І. Полевий, А. М. Лисеюк, С. О. Тихонов; Український Наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, Український ін-т підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіомовлення і преси. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 125 с.: рис. — укр.

Висвітлено особливості взаємодії національної поліції України з населенням щодо роз'яснення правомірності застосування поліцейськими заходів примусу. Звернено увагу на питання щодо міжвідомчої взаємодії для виявлення маніпуляцій в інформаційній сфері та автоматизації цих процесів. Вказано шляхи протидії фейкам в Україні: взаємодія органів влади, місцевого самоврядування і громадськості, вплив фейків на появу та поширення екстремізму. Звернено увагу на антиукраїнську фейкову міфологію в інформаційній війні РФ проти України. Обґрунтовано можливість судової експертизи в контексті протидії фейкам в Україні.

Шифр НБУВ: ВА854465

5.X.886. Становлення української системи охорони державної таємниці. 1991 — 1994 рр. / В. Ворожко // Безпека інформації. — 2021. — 27, № 2. — С. 79-88. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

На підставі законодавчих актів України, праць українських дослідників та архівних документів ЦДАВО України розглянуто процеси формування державних органів України, відповідальних за інформаційну безпеку, створення системи охорони державної таємниці, урядового зв'язку, технічного захисту інформації з

обмеженням доступом у 1991 – 1994 рр. Привернуто окрему увагу до нормативно-правових актів України щодо захисту державної таємниці та до діяльності Державного комітету України з питань державних секретів. Проаналізовано: стан справ з таємницями військової промисловості та військового відомства, що залишилися у спадок від колишнього СРСР, а також Угоду пострадянських країн про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів. Систематизовано носії таємної інформації, що перебували на той час в обігу або на зберіганні в режимно-секретних органах. Зроблено порівняння радянської та української систем охорони державної таємниці. Досліджено процес формування першого українського Зводу відомостей, що містять державну таємницю. Проведено порівняльний аналіз функцій Держкомсекретів України та Служби безпеки України з функціями державних органів США, відповідальних за охорону державних таємниць, таких як Управління з нагляду за інформаційною безпекою (ISOO) та Федерального бюро розслідувань (FBI). Розглянуто функції українського інституту «державних експертів з питань таємниць» та проблемні питання матеріального стимулювання діяльності громадян за роботу в умовах режимних обмежень. Наведено приклади реліктових залишків радянської цензури та розглянуто процес трансформації цензорських органів України. Методологія дослідження спирається на принципи об'єктивності, позитивізму, системності, історизму та базується на історичних методах: проблемно-хронологічному, історико-порівняльному, історико-правовому.

Шифр НБУВ: Ж100841

5.X.887. Сучасні комплекси пост-квантової безпеки державних електронних інформаційних ресурсів / А. Корченко, Є. Іванченко, Н. Кошкіна, О. Кузнецов, О. Качко, О. Потій, В. Онопрієнко, В. Бобух // *Безпека інформації.* – 2021. – 27, № 1. – С. 28-52. – Бібліогр.: 6 назв. – укр.

На теперішній час в умовах широкого впровадження в економіку, оборону та безпеку сфери цифрових технологій в усіх провідних державах світу гостро стоїть проблема забезпечення безпеки їх кіберпростору, особливо в умовах нових загроз, що породжуються використанням квантових комп'ютерів. Тому створення в Україні відповідної системи безпеки кіберпросторового довкілля національної критичної інформаційної інфраструктури, зокрема комплексів та засобів виявлення вторгнень, криптографічного та стеганографічного захисту інформації, є сучасною та актуальною проблематикою, що безпосередньо стосується пост-квантової інформаційної та кібербезпеки нашої держави, а також має важливе загальнодержавне та оборонне значення і суттєво впливає на забезпечення національної безпеки України в умовах ведення інформаційних і гібридних війн. Виходячи з актуальності проблеми забезпечення національної безпеки України в умовах ведення інформаційних і гібридних війн, метою дослідження є удосконалення систем спеціального призначення за рахунок побудови комплексів криптографічного захисту інформації пост-квантової безпеки Державних електронних інформаційних ресурсів. Реалізовано проекти з розробки та впровадження програмно-технічних комплексів та апаратних засобів КЗІ для надавачів електронних довірчих послуг Збройних сил України, Міністерства внутрішніх справ, Державної прикордонної служби, Державної податкової служби України, Національного банку України, Приватбанку, Укрсіббанку, Альфа банку тощо, включно по два технологічні центри сертифікації ключів для Центрального засвідчуального органу України та засвідчуального центру Національного банку України. Таким чином, розроблені програмно-технічні комплекси та апаратні засоби КЗІ створили безпечне пост-квантове довкілля для державних електронних інформаційних ресурсів.

Шифр НБУВ: Ж100841

Екологічне право

5.X.888. Геодичне забезпечення інженерних вишукувань в землеустрої: [монографія]. Ч. 4 / З. О. Котик; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів, 2021. – 55 с. – Бібліогр.: с. 36, 55. – укр.

Розглянуто планування та організацію використання земель у системі землеустрою і кадастру. Висвітлено питання організації територій новостворених сільськогосподарських підприємств. Пропонується роботу рекомендувати для студентів і аспірантів спеціальності «Землеустрій і кадастр», а також може бути корисною для спеціалістів, які працюють на ринку нерухомого майна.

Шифр НБУВ: В358285/4

5.X.889. Земельна децентралізація як основа фінансової спроможності сільських територіальних громад / Л. О. Польська // *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України.* Сер. Держ. упр. – 2020. – № 3. – С. 77-85. – Бібліогр.: 82 назв. – укр.

Обґрунтовано необхідність проведення земельної децентралізації, а саме передачі повноважень виконавчих органів влади щодо володіння, користування та розпорядження землями сіль-

ськогосподарського призначення державної власності на місцевий рівень. Цей процес уможливить фінансове самозабезпечення місцевої громади та підвищить їх роль в управлінні земельними ресурсами, які розміщені в межах об'єднаних територіальних громад. Органи місцевого самоврядування, приватний сектор економіки будуть відповідальними за власний соціально-економічний та культурний розвиток і забезпечення високого рівня якості життя та екологічної безпеки навколишнього середовища громади. Основну увагу приділено теоретичним та методичним підходам до визначення поняття сільських територіальних громад, їх структурним та економічним відмінностям від міських громад. Запропоновано науково-практичні рекомендації щодо нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення процесу децентралізації державних органів управління земельними ресурсами з передачею основного засобу виробництва в сільських територіях – земель сільськогосподарського призначення державної власності – в комунальну власність сільських територіальних громад та їх об'єднань.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.890. Методологічні засади формування геоінформаційної моделі сільськогосподарського землекористування / Н. Ступень, З. Рижок // *Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодез. т-ва УТГК.* – 2020. – Вип. 2. – С. 9-16. – Бібліогр.: 15 назв. – укр.

Мета роботи – розкрити методологію побудови геоінформаційної моделі (ГІМ) сільськогосподарського землекористування (СГЗК) у вигляді послідовності виконання взаємозв'язаних функцій від початку збирання даних до керування ними, а також необхідних для їх підтримки баз геоданих. Встановлено, що ГІМ допоможе користувачу виконувати управління процесом геооброблення з метою наочного відображення всіх процесів і взаємозв'язків між ними, динамічного оновлення, внесення значень для параметрів кожного інструмента моделі, редагування її структури, зміну взаємозв'язків між ними, а також зміни значень, визначених для інструментів параметрів для того, щоб мати можливість експериментувати з вихідними даними. Обґрунтовано основні структурні компоненти ГІМ на порталі геоданих GIS Data. Для цього застосовано методику використання геоінформаційних систем (ГІС) із відкритим доступом на основі даних дистанційного зондування Землі. За інформацією з супутникових знімків високої роздільної здатності можна виявити нецільове використання земель, вести моніторинг за станом посівів, оцінювати стан угідь, спостерігати за розширенням площ сільськогосподарських земель, зокрема їх розораності, використанням земель, не внесених у систему Державного земельного кадастру. Одержані результати запропоновано застосовувати для управління та оцінювання стану СГЗК. Наукова новизна дослідження відображає суть геоінформаційного моделювання за допомогою порівняння сучасного стану СГЗК з оптимальними моделями, побудованими в результаті оцінювання придатності земель за допомогою ГІС на базі порталу геоданих GIS Data. Висвітлено практичне застосування геоінформаційних платформ OneSoil, GFW MAPBUILDER, Worldview, Sentinel Hub Playground та SoilGrids для оцінювання ефективності землекористування. Вони надають можливість ідентифікувати та вести облік площ посівів, прогнозувати урожайність та оцінити стан вирощування культур, визначити площу посівів, встановлювати межі ділянок, що потребують внесення добрив, вести контроль за здійсненням змін та якістю проведення агротехнічних заходів.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.X.891. Цифрова інфраструктура у сфері охорони довкілля: технологічний та правовий аспекти / С. В. Воробйов // *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України.* Сер. Держ. упр. – 2020. – № 4. – С. 93-98. – Бібліогр.: 97 назв. – укр.

Проаналізовано теоретико-методологічні та організаційні засади функціонування цифрових інформаційно-комунікаційних інфраструктур у сфері екології, природоохорони та природокористування. Розглянуто досвід функціонування цифрових інфраструктур у сфері охорони навколишнього природного середовища країн Європейського Союзу. Досліджено типові проблеми, які виникають під час розробки та впровадження відповідних цифрових рішень. Визначено особливості функціонування геоінформаційних, комунікаційних систем у сфері охорони довкілля як окремих компонентів цифрових інфраструктур. Запропоновано нову модель побудови інформаційно-комунікаційної інфраструктури у сфері охорони навколишнього природного середовища, що функціонує за принципом цифрової екосистеми, та обґрунтовано доцільність її впровадження шляхом розробки нових та приєднання існуючих цифрових механізмів природоохоронного контролю до єдиної інформаційно-комунікаційної інфраструктури як окремих її компонентів. Визначено та охарактеризовано можливість масштабування згаданої інфраструктури на двох рівнях.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.892. State regulation of environmental safety / V. Fatkhutdinov, L. Yarmol, T. Musiets, O. Lagovska, I. Kryukova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* – 2021. – № 4. – С. 96-102. – Бібліогр.: 20 назв. – англ.

Purpose — to conduct a systematic analysis of the state environmental policy, to identify threats to ecologization and the necessary directions for improvement of the state environmental policy. To perform scientific research there were used: the method of content analysis — to assess the scientific achievements and identify unresolved aspects of the problem; method of comparative analysis for evaluation and processing of statistical information; method of analysis and synthesis to form the purpose of the study; methods of abstraction and generalization, formalization — for detailed elaboration of various aspects of the problem; system-structural method and the method of convergence from the abstract to the concrete — for the formation of conclusions and proposals. New risks and threats to the state environmental policy have been identified and their impact has been analyzed. The analysis revealed that the state environmental policy does not always extend to regional and sectoral environmental policy. It is established that departmental structures responsible for environmental monitoring do not have proper coordination of their actions, even in time, which complicates integrated information processing. In many areas there is no long-term state forecasting of environmental and economic factors. There is no adequate level of systematization in the formation of structured economic and tax incentives for the introduction of effective environmental technologies and compliance with norms and rules in environmental protection. A systematic analysis of the state environmental policy has been carried out, the formation of the emergent nature of ecological and economic factors has been indicated. Mechanisms of the state ecological policy have been formulated. Threats for ecologization policy and necessary directions of improvement of the state ecological policy have been detected. The results of statistical analysis can be used by scientists and practitioners. To reform environmental and economic policy, the threat of imbalance in economic and tax incentives for greening has been pointed out, which may lead to delays in the development and slowdown of technological renewal of industrial sectors, in particular, the energy sector. It has been pointed out that the state ecological and economic policy should be a systemic tool of social policy, help stabilize the situation and overcome the crisis in all spheres of life. The importance of the role of the civil sector in the ecologization of the country and of the need to form a system for developing the environmental consciousness of society has been indicated.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.X.893. The environmental regulation of mining: legal foundations / O. Vasylichenko, O. Lotiuk, A. Yevstihnieiev, A. Basalaieva, S. Kustova // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 3. — С. 106-110. — Бібліогр.: 21 назв. — англ.

Purpose — to enhance the quality of Ukrainian legislation by improving the legal framework of public administration in the field of environmental regulation of mining in Ukraine. The authors used comparative and legal, historical, systemic, structural and functional, formal and logical, and dialectical research methods. The need to use an integrated research method is emphasized. The authors investigated two problems actualized by the so-called «Adani Syndrome»: 1. The criteria for assessing the impact on the environment and their legal force. 2. The legal framework governing the rights of the owner, the state and the public. The above problems were studied in comparison with the legal support of environmental regulation of mining in Ukraine. The experience of environmental regulation of mining in Australia is analyzed on the example of the conflict over the Carmichael mine project, resulting in disclosing the current state of Ukrainian legislation in this area. The directions of improving the legal foundations of public administration in the field of environmental regulation of mining in Ukraine have been brought up for discussion. The use of the obtained results will make it possible to eliminate the difference between the legal support of environmental regulation of mining in developed and developing countries. The proposals have been formulated to improve the legal regulation in the area under study in terms of detailing the powers of individual governing bodies of special competence, as well as in terms of procedures for assessing the environmental impact. The formulated proposals can help to strengthen the effectiveness of the legislation in power.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.Y.517

Трудове право

5.X.894. Актуальні питання правового регулювання трудової діяльності науково-педагогічних працівників: монографія / К. О. Попова-Коржак; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Лідер, 2020. — 263 с. — Бібліогр.: с. 234-263. — укр.

Досліджено питання правового регулювання трудової діяльності науково-педагогічних працівників. Визначено теоретико-правові засади правового регулювання науково-педагогічної діяльності. Охарактеризовано історичні етапи правового регулювання науково-педагогічної діяльності. Проаналізовано особливості

укладення та припинення трудового договору з науково-педагогічними працівниками. Розкрито питання правового регулювання умов праці науково-педагогічних працівників. Обґрунтовано конкретні пропозиції та рекомендації з удосконалення правового регулювання трудової діяльності науково-педагогічних працівників.

Шифр НБУВ: ВА853186

5.X.895. Взаємозв'язок цілей та результатів дії норм трудового права / Л. Ф. Купіна // *Держава та регіони. Сер. Право.* — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 33-37. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Визначено проблематику взаємозв'язку цілей та результатів застосування норм трудового права. Автором встановлено, що вірним є зв'язок цілі із результатом дії правової норми, однак слід визначити, що досягнення цілі можливе не лише коли суб'єкт правозастосування діє свідомо та послідовно, а й коли його дії є несвідомими чи, звагалі, бездіяльністю адже, досягнення того чи іншого результату може бути і випадковим, однак, такі випадки не будуть показовими для визначення ефективності правової норми. Визначено, що основною причиною недосконалості даного підходу є визначення поняття ефективності норм права. Обґрунтовано, що механізм реалізації норм трудового права обмежується лише їх власною дією (вказане стосується декларативних норм, основна функція яких — ідеологічна, виховна), можна говорити про те, що їх ефективність визначається прямим зв'язком результату дії такої норми та метою, ціллю, яку було закладено при прийнятті такої норми. Визначено, що першим фактором ефективності закону виступає його зміст та повна відповідність такого закону реальній соціально-політичній і правовій ситуації в державі. Другим фактором ефективності закону виділено загальний рівень правової культури громадян та їх правосвідомості (визначено, що будь-яка правова норма є більш ефективною в тому суспільстві, де переважна більшість населення звикла поважати закон і керуватися ним у своїй повсякденній діяльності, знає і правильно розуміє власні права та їх співвідношення з обов'язками). Третім фактором ефективності закону виділено якість діяльності правоохоронних і правозастосовних органів. Наголошено, що соціальна цінність правової норми полягає у симбіозі функціональних цілей норм права, які досягаються через правове регулювання суспільних відносин та проявляються в силі норм права, що надають змогу запобігати конфліктам між суб'єктами правовідношення, в тому числі зловживанню правовими нормами.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.896. Доктрина забезпечення, реалізації та захисту трудових прав працівників сільського господарства України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / Т. П. Сгорова-Луценко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 37 с. — укр.

З'ясовано специфіку трудових прав працівників (ТПП) сільського господарства (СГ) охарактеризовано класифікацію таких прав даної категорії 35 працівників. Розкрито значення, роль та особливості кожного із ТПП СГ. Проаналізовано суть механізму реалізації забезпечення цих прав в Україні. Визначено поняття і суть даних правових явищ, охарактеризовано їх ознаки та здійснено аналіз елементів кожного з видів механізмів, та інше. Встановлено значення захисту ТПП СГ в Україні правової категорії. Розкрито види елементів механізму такого захисту. Виведено теоретичні та практичні проблеми забезпечення, реалізації та захисту ТПП СГ і розроблено пропозиції щодо їх вирішення. Визначено концептуальні основи оптимізації та тенденції подальшого розвитку правового регулювання трудових прав працівників сільського господарства. Представлено позитивний зарубіжний досвід забезпечення, реалізації, захисту ТПП СГ та окреслено напрями його запозичення в Україні.

Шифр НБУВ: РА446858

5.X.897. Єдність та диференціація правового регулювання пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / А. В. Скоробагатко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Досліджено, вперше у науці права соціального забезпечення, актуальні теоретичні та практичні проблеми взаємодії єдності та диференціації у правовому регулюванні пенсійного забезпечення (ПЗ). Визначено основні методологічні підходи до вивчення ролі єдності та диференціації у ПЗ, висвітлено становлення, розвиток та сучасний стан теоретичної думки дослідження цих правових категорій. Вивчено суть правових категорій — єдність та диференціація, розкрито їх взаємодію у правовому регулюванні ПЗ. Вперше реалізовано дослідження мотивів і цілей єдності та диференціації в ПЗ і надано характеристики цих правових категорій. Значну увагу сконцентровано на визначенні та характеристиці критеріїв диференціації ПЗ. Досліджено правоутворюючі юридичні факти: пенсійний вік і страховий стаж. Окреслено орієнтири нової системи ПЗ в Україні. Детально проаналізовано пенсійне забезпечення окремих категорій працівників транспорту, виявлені особливості їх правового регулювання. Визначено етапи становлення системи пенсійного забезпечення в Україні й окреслено пріоритетні напрями розвитку пенсійного законодавства в сучасних соціально-економічних умовах, сформульовано власне розуміння суті взаємодії єдності та диференціації у

регулюванні пенсійного забезпечення, розкрито вплив цих категорій на формування пенсійної системи.

Шифр НБУВ: RA446854

5.X.898. Охорона та захист трудових прав працівників: підручник / С. Я. Вавженчук; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — 3-тє вид., перероб. і допов. — Харків: Право, 2021. — 591 с. — укр.

На підставі аналізу трудового законодавства з урахуванням сучасної судової практики розкрито поняття, суб'єкти, об'єкти, зміст превентивно-охоронних та захисних трудових правовідносин. Визначено роль держави у забезпеченні трудових прав працівників. Надано правову характеристику механізму превентивної охорони та захисту трудових прав працівників із виокремленням відповідних стадій та елементів. Розроблено цілісне бачення співвідношення форм, способів, мір превентивної охорони та захисту трудових прав.

Шифр НБУВ: BA855130

5.X.899. Поняття та нормативна основа добору працівників роботодавцем / А. І. Лабань // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 38-42. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Визначено поняття та проаналізовано нормативну основу добору працівників роботодавцем. Добір працівників роботодавцем пропонується розуміти як процес визначення у передбачених законодавством формах придатності особи до конкретної професії, спеціальності (робочого місця, посади) відповідно до встановлених нормативних вимог. Звернуто увагу на те, що чинне законодавство України в частині регламентації добору працівників є недосконалим. Норми про добір працівників роботодавцем містяться в різних нормативно-правових актах, що призводить на практиці до випадків неадекватного їх тлумачення та дискримінації працівників. Зокрема, існують відмінності в термінології, що застосовується (в одних випадках ідеться про професійний відбір, в інших — про добір працівників роботодавцем). У Кодексі законів про працю України відсутні спеціальні норми про поняття, принципи, способи і форми добору працівників роботодавцем. Формами добору працівників роботодавцем є конкурсний відбір, тестування, співбесіда, випробування, стажування, кваліфікаційні іспити, кадровий резерв та ін. Деякі форми добору, зокрема, тестування, співбесіда чинним законодавством не регулюються, внаслідок чого на практиці нерідко порушуються права особи, яка працевлаштовується. Формулюються конкретні пропозиції щодо вдосконалення законодавчого закріплення регулювання добору працівників роботодавцем у чинному Кодексі законів про працю України, проєкті Трудового кодексу України. Главу III «Трудовий договір» чинного Кодексу слід доповнити окремою статтею 23-1 «Добір працівників роботодавцем», якою закріпити, зокрема, поняття, принципи, способи та форми такого добору. Закріплене у ст. 23 проєкту Трудового кодексу України право на добір працівників пропонується сформулювати в такій редакції: «право на добір працівників, у тому числі шляхом проведення конкурсу, тестування, співбесіди, випробування, стажування, кваліфікаційних іспитів».

Шифр НБУВ: Ж23244:np

5.X.900. Правове регулювання компенсації моральної шкоди, заподіяної суб'єктам трудових відносин: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05 / В. В. Гаєвий; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Проведено комплексний і ґрунтовний аналіз проблематики правового регулювання компенсації моральної шкоди, заподіяної суб'єктам трудових відносин. З'ясовано суть правового регулювання компенсації моральної шкоди, заподіяної суб'єктам трудових відносин. Проаналізовано історичний розвиток інституту моральної шкоди. Розкрито поняття та підстави відшкодування моральної шкоди у трудовому праві. Встановлено форми, способи та засоби захисту права на відшкодування моральної шкоди, завданої у трудових відносинах. Проведено дослідження з приводу умов відповідальності за заподіяну моральну шкоду. Визначено методичку оцінки розміру відшкодування моральної шкоди. Виокремлено порядок, форми та види відшкодування моральної шкоди. Встановлено, що засобом реалізації права на відшкодування моральної шкоди є позов до суду. Розглянуто та проаналізовано судову практику національних судів щодо розгляду спорів про відшкодування моральної шкоди, завданої порушенням трудових прав, а також особливості виконання рішення суду в частині компенсації моральної шкоди.

Шифр НБУВ: RA445896

5.X.901. Проблеми адаптації трудового законодавства України до законодавства ЄС: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / Н. Я. Кайда; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 38 с. — укр.

Проведено комплексний та ґрунтовний аналіз проблематики адаптації трудового законодавства України (ТЗУ) до законодавства ЄС. З'ясовано специфіку змісту цієї адаптації й охарактеризовано суть ознак даного правового явища. Розкрито етапизацію процесу адаптації на території сучасної України. Проаналізовано шляхи адаптації європейських соціальних стандартів до ТЗУ. Виокремлено види форм адаптації ТЗУ до законодавства ЄС. Визначено особливості сучасного стану реалізації адаптації

ТЗУ до законодавства ЄС, розкрито специфіку їх елементів. Деталізовано значення та роль контролю за відповідністю проєктів нормативних правових актів ТЗУ праву Європейського Союзу. Виявлено національні особливості трудового законодавства ФРН, Франції та Естонії, а також розроблено напрями запозичення позитивного зарубіжного досвіду у ТЗУ. Досліджено недоліки, прогалини та теоретико-практичні проблеми його адаптації до законодавства ЄС. Сформульовано перелік шляхів їх вирішення. Виокремлено тенденції подальшого розвитку цієї адаптації. Деталізовано значення і зміст кожної із них на сучасному етапі.

Шифр НБУВ: RA446853

5.X.902. Система пенсійного забезпечення в Україні — деякі аспекти реформування / М. М. Фурдак // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 176-183. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження процесів і визначення основних проблем реформування пенсійної системи України. Проаналізовано стан функціонування та розвитку трьох рівнів пенсійного забезпечення на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни. Визначено, що в Україні фактично працює лише 1 рівень — солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, у той час як обов'язкова накопичувальна система не набула свого розвитку, а добровільна накопичувальна має вкрай низьку питому вагу в загальній системі пенсійного забезпечення. Проаналізовано деякі фінансові результати діяльності Пенсійного фонду України за 2020 р. і затверджений бюджет на 2021 р. Зроблено обґрунтовані висновки щодо наявності проблем солідарної системи, як-от: існуючий дефіцит бюджету Фонду, що призводить до утворення його боргів; низький, соціально неадаптований рівень пенсій; диспропорції в розмірах пенсій, призначених в різні роки. Проаналізовано рейтинг діючих на даний час недержавних пенсійних фондів України (третій рівень пенсійного забезпечення) за критеріями вартості активів, кількості учасників, сум пенсійних виплат і доходності, а також динаміку деяких базових показників їх діяльності. Визначено, що функціонування системи недержавного пенсійного забезпечення в країні гальмується, зокрема, з психологічних причин внаслідок недовіри населення до недержавних інституцій. Оскільки другий рівень пенсійного забезпечення — обов'язкова накопичувальна система — наразі в країні не запрацювала і враховуючи проблеми першого та третього рівнів, зроблено обґрунтований висновок щодо гальмування пенсійної реформи в Україні та необхідності активізувати роботу щодо впровадження в дію всіх трьох рівнів пенсійного забезпечення для досягнення достатнього рівня соціального захисту громадян.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.X.903. Соціальний захист державних службовців в Україні: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / В. В. Безусий; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Увагу приділено комплексному та ґрунтовному аналізу проблематики правового регулювання соціального захисту державних службовців в Україні. З'ясовано специфіку правового статусу державного службовця як об'єкта соціального захисту. Охарактеризовано проблему класифікації державних службовців як об'єктів соціального захисту. Розкрито зміст структури концептуальних основ соціального захисту державних службовців. Проаналізовано мету, систему принципів, завдань і функцій соціального захисту державних службовців, охарактеризовано зміст кожного з них. Здійснено аналіз рівнів соціального захисту державних службовців в Україні. Надано характеристику напрямів і форм соціального захисту державних службовців в Україні. Виокремлено специфічні риси засобів і методів соціального захисту державних службовців. Досліджено поняття й особливості правовідносин із соціального захисту державних службовців, їх види, а також підстави виникнення, зміни та припинення таких правовідносин. Визначено перелік негативних аспектів сучасного стану соціального захисту державних службовців в Україні, запропоновано обґрунтовані шляхи їх вирішення. Сформульовано напрями вдосконалення правового регулювання соціального захисту державних службовців в Україні. Виокремлено напрями запозичення позитивного європейського та світового досвіду в національне соціальне законодавство у контексті соціального захисту державних службовців.

Шифр НБУВ: RA445900

Правове регулювання умов праці

5.X.904. Доктрина локального регулювання охорони праці в Україні: монографія / О. С. Вареник. — Харків: Факт, 2021. — 331 с. — Бібліогр.: с. 312-331. — укр.

Здійснено комплексне дослідження доктрини локального регулювання охорони праці в Україні. Визначено наукову інтерпретацію локального правового регулювання охорони праці. Досліджено суть і ознаки легального правового регулювання охорони праці. Проаналізовано недоліки та переваги сучасного стану локального правового регулювання охорони праці. Класифіковано

принципи локального правового регулювання охорони праці. Охарактеризовано систему суб'єктів локального правового регулювання охорони праці. Розкрито роль і значення суб'єктів локального правового регулювання охорони праці в Україні. Досліджено юридичну відповідальність за порушення локального правового регулювання охорони праці. Запропоновано напрями оптимізації локального правового регулювання охорони праці. Проаналізовано специфіку локального правового регулювання охорони праці у країнах ЄС і сформовано напрями запозичення у національне трудове законодавство позитивного досвіду цих країн. Визначено тенденції подальшого розвитку локального правового регулювання охорони праці.

Шифр НБУВ: ВА855309

Кримінальне право. Кримінологія. Пенітенціарія

Кримінальне право

5.X.905. Зрозумілість сучасного кримінального закону: монографія / О. М. Мусиченко; «Одеська юридична академія», нац. ун-т. — Миколаїв: Іліон, 2021. — 307 с. — Бібліогр.: с. 271-298. — укр.

Комплексно досліджено зрозумілість кримінального закону як його якісну властивість та проаналізовано засоби її забезпечення, в результаті чого сформульовано низку пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення змісту та форми чинного Кримінального кодексу України. На основі аналізу компонентів законодавчої техніки кримінального закону знайдено шляхи, спрямовані на підвищення рівня його зрозумілості. Увагу приділено засобам зрозумілості, використаним в проєкті Кримінального кодексу України. На сьогодні в доктрині кримінального права все більше уваги приділяється вченню безпосередньо про кримінальний закон: закономірностям й тенденціям його розвитку та удосконалення, якісним характеристикам, глумаченню кримінального закону тощо. Важливим аспектом вивчення кримінального закону є його якісні характеристики, до яких належить зрозумілість. Саме якісний закон, однією з техніко-юридичних властивостей якого є його зрозумілість, адекватно може передати об'єктивні закономірності суспільного розвитку, є гарантією правозаконності та стає ефективним механізмом реалізації кримінально-правових норм. Більш того, зрозумілість закону є складовою правових засад — правової визначеності та законності, які співвідносяться з принципом верховенства права.

Шифр НБУВ: ВА855184

5.X.906. Реалізація кримінально-правової політики України шляхом застосування кримінального закону: монографія / О. С. Тубелець. — Київ: Парламент. вид-во, 2021. — 422 с.: табл. — укр.

Досліджено теоретичні проблеми реалізації кримінально-правової політики. Висвітлено загальні питання визначення кримінально-правової політики в системі політики держави у сфері боротьби зі злочинністю. Розглянуто суб'єктів кримінально-правової політики. Проаналізовано процес реалізації кримінально-правової політики на стадії застосування закону про кримінальну відповідальність. Охарактеризовано механізми контролю якості застосування кримінального закону під час досудового розслідування. Розкрито загальні питання реалізації кримінально-правової політики під час застосування судом кримінального закону. Досліджено реагування держави на помилки застосування кримінального закону. Проаналізовано ефективність кримінально-правової політики та її зв'язок із застосуванням норм та інститутів кримінального права. Розкрито особливості ефективності правозастосовної діяльності як складової ефективності кримінально-правової політики. Висвітлено взаємозв'язок застосування норм та інститутів кримінального права і ефективності кримінально-правової політики.

Шифр НБУВ: ВА854785

5.X.907. Problematic issues of criminal prosecution for the illegal extraction of mineral resources / O. Y. Makarenko, N. A. Makarenko, O. V. Nazymko, Y. O. Hromenko, K. O. Nesterenko // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 139-144. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to research the criminalization of offences against illegal extraction of minerals of strategic importance; it is of equal importance for legislative and law enforcement activities, development and implementation of economic programs, and the strengthening of the government and local authorities. The research focuses on identifying vulnerabilities of prosecution for illegal mining by means of studying and analyzing the legal framework of Ukraine, theoretical foundation in relevant fields, analysis of judicial practice of bringing persons to justice under Art. 240, Paragraph 2 of the Criminal Code of Ukraine. Systems of special approaches and methods, namely the formal-logical, logical-normative, method of system analysis facilitated investigation of the declared subject. Certain problems are revealed which occur during

the formation of penal prohibition of the studied criminal practices at the legislative level, including the inconsistency of criminalization of illicit mining with the severity of negative legal consequences. The article analyzes the problematic issues of prosecution for illegal extraction of minerals under Article 240, Paragraph 2 of the Criminal Code of Ukraine «Violation of the established rules for the use of subsoil, if it has created a threat to life, health or the environment, as well as illegal extraction of minerals of public importance». Proposals are substantiated aimed at enhancing the current criminal legislation and its implementation by law enforcement agencies of Ukraine in dealing with illegal exploitation of natural resources of national importance. The work studied the norms of legal liability for illicit subsurface use, and judicial practice of law enforcement of the specified norms. The authors maintain that the legal provisions of criminal legislation which provides for liability for this act mentioned, should be significantly improved in terms of clear defining of the disposition and broadening and strengthening of the sanction on Article 240, Paragraph 2 of the Criminal Code of Ukraine. The expediency is confirmed to expand the category of perpetrators under this article considering the involvement of a wide range of people both directly in the process of illegal mining, and further transportation and sale.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.X.914

Кримінальне право. Особлива частина

5.X.908. Адміністративно-правове забезпечення протидії біотероризму: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. Ю. Кравчук; Сумський держ. ун-т. — Суми, 2020. — 40 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню проблем адміністративно-правового забезпечення протидії біотерористичним загрозам в Україні. Здійснено аналіз термінологічного апарату антитерористичного законодавства на предмет визначення суспільно-правової суті біотероризму, а також подано систематизацію доктринальних положень. Особливу увагу приділено механізму практичної протидії можливим загрозам біотерористичної діяльності з боку вищих органів державної влади. Доведено, що факт існування біологічного тероризму як глобальної проблеми світової спільноти вимагає консолідації зусиль усіх держав, а участь України у цьому процесі здійснюється відповідно до міжнародних договорів. Обґрунтовано висновки і пропозиції щодо ліквідації юридичних дефектів у законодавчих актах, які регулюють суспільні відносини в сфері боротьби з біотероризмом, і розроблення національних програм з біобезпеки та запобігання проявам біологічних загроз.

Шифр НБУВ: РА446496

5.X.909. Застосування кримінально-правових заходів за злочини в сфері використання природних ресурсів / А. О. Вірт // *Держава та регіони. Сер. Право.* — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 130-133. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Визначено основні тенденції розвитку політики кримінально-правового впливу на незаконне користування корисними копалинами та вибуток бурштину як самостійної підсистеми, що реалізується у вигляді диверсифікації заходів кримінально-правового впливу на фізичних та юридичних осіб, використання покарання, зокрема, позбавлення волі, як останнього засобу державного впливу на екологічні кримінальні правопорушення. Покарання є одним із засобів здійснення кримінальної політики держави, яка має строго певне призначення і зрештою слугує цілям захисту прав і свобод людини і громадянина, власності, економічної діяльності, громадського порядку і суспільної безпеки, доквілля, конституційного ладу держави, миру і безпеки людства. Визначено, що реалізація охоронних та профілактичних кримінально-правових відносин викликає необхідність диференціації обсягу державного примусу залежно від характеристик суб'єктів такого впливу (особи, соціальні спільноти, держава), відповідності ступеня впливу характеристикам особи винного; її кримінальності; ступеня тяжкості вчиненого злочину; потребам потерпілого, третіх осіб, держави, міжнародної спільноти. Якщо метою покарання є кара, загальна та спеціальна превенція та певним чином поновлення в правах особи, яка потерпіла від злочину (ст. 60 КК України), виникає питання, наскільки пропорційним є покарання відображене у ч. 4 ст. 240 КК України? Встановлено, що ступінь суспільної небезпечності реального заподіяння шкоди конкретним особам при незаконному добуванні корисних копалин та погрози її заподіяння чи конкретного заподіяння шкоди майну не є однаковим, а, отже, й положення про кримінальну відповідальність за насильство, що є небезпечним для життя чи здоров'я особи, та за погрозу його застосування, за пошкодження майна, якщо і мають бути криміналізовані, то повинні міститися в різних частинах відповідної норми із різною реакцією держави. Надано аргументи і пропозиції щодо зміни підстав застосування спеціальної конфіскації.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.910. Кримінально-правова характеристика виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганди

комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю. М. Беклеміщева; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено злочин, передбачений ст. 436-1 КК України «Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів». Досліджено зміст: Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за заперечення чи виправдання злочинів фашизму» від 28. 01. 2014 № 735-VII, Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» від 09. 04. 2015 № 317-VIII та інших нормативних актів, що регулюють процес декомунізації. Зроблено висновок про невідповідність змісту Закону України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» змісту ст. 436-1 КК України. Обґрунтовано доцільність криміналізації виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Визначено об'єктивні, суб'єктивні та кваліфікуючі ознаки злочину, передбаченого ст. 436-1 КК України. Окреслено проблеми редакції ст. 436-1 КК України, зокрема щодо її назви, предмета злочину, способів реалізації об'єктивної сторони, а також мети цього злочину. Запропоновано теоретичне вирішення питань щодо кримінально-правової характеристики та проблем кваліфікації злочину, передбаченого ст. 436-1 КК України.

Шифр НБУВ: RA446452

5.X.911. Насильницькі дії, що вчиняються щодо жінок: причини та запобігання: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Н. О. Лішук; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 19 с. — укр.

Зроблено теоретичне узагальнення й обґрунтовано практичні рекомендації, а також запропоновано нове вирішення питань, що стосуються насильницьких дій щодо жінок, основних причин та умов учинення таких дій, аналізу їх стану та динаміки і віктимологічних особливостей, розробки основних напрямів і шляхів удосконалення діяльності, спрямованої на запобігання протиправних дій у цій сфері. Досліджено зарубіжний досвід запобігання насильницьким діям щодо жінок. Надано кримінологічну характеристику насильницьких дій щодо жінок в Україні, а також особи-злочинця та жінки-жертви. Визначено причини й умови вчинення насильницьких дій щодо жінок. Проаналізовано загальносоціальні та спеціально-кримінологічні заходи профілактики насильницьких дій щодо жінок.

Шифр НБУВ: RA446233

Злочини проти життя та здоров'я особи

5.X.912. Контент-аналіз офіційних документів щодо обігу фальсифікованих ліків в Україні за 2017 — 2020 роки / С. О. Лебедь, А. С. Немченко // Фармацевт. журн. — 2021. — 76, № 4. — С. 3-15. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Мета роботи — виконання контент-аналізу розпоряджень Держлікслужби щодо заборони обігу фальсифікованих ліків та інформаційних повідомлень правоохоронних органів у 2017 — 2020 рр. Об'єктом дослідження були розпорядження Держлікслужби щодо заборони обігу фальсифікованих лікарських засобів, інформаційні повідомлення правоохоронних органів щодо виявлення фактів підпільного виробництва та фальсифікації, публікації щодо проблем їх розповсюдження. Для недопущення обігу фальсифікації ліків у країнах світу запроваджують різні методи протидії фальсифікату, однак тільки в Україні було введено обмеження заходів державного нагляду (контролю) у фармацевтичному секторі, як елемент дерегуляції. У зв'язку з цим досліджено, як саме такі обмеження, що вводились тричі, вплинули на виявлення та розповсюдження фальсифікованих лікарських засобів. З метою проведення дослідження було запропоновано методичку контент-аналізу офіційних документів щодо обігу фальсифікованих ліків у країні за 2017 — 2020 рр. У більшості розпоряджень Держлікслужби було наведено виявлені ознаки фальсифікації ліків, які стосувалися маркування упаковок. Запровадження мораторію на проведення планових заходів державного нагляду негативно вплинуло на роботу органів контролю якості лікарських засобів щодо виявлення фальсифікату. У 2010 — 2014 рр. (до запровадження першого мораторію) Держлікслужбою було видано 326 розпоряджень про заборону обігу фальсифікованих ліків, натомість після запровадження мораторію кількість розпоряджень за 6 років суттєво зменшилася — до 118. Так, у 2020 р. Держлікслужбою було видано усього 4 розпорядження на заборону обігу фальсифікованих ліків (для порівняння у 2017 р. — 18), хоча правоохоронцями виявлено 6 фактів підпільного їх виробництва та реалізації. За результатами дослідження встановлено, що необхідна уніфікація та стандартизація управлінських документів Держлікслужби щодо заборони обігу фальсифікату, а також вказано на доцільність

впровадження «польового скринінгу» ліків, що часто фальсифікують, для встановлення реальної частки фальсифікованих ліків. Інформаційні повідомлення правоохоронних органів не мають обмежуватися лише фактами виявлення підпільних виробництв, але й містити результати судових рішень щодо вказаних фактів. Доцільною є активізація взаємодії з регуляторними органами інших країн для більш ефективного обміну інформацією щодо виявлених фальсифікованих ліків.

Шифр НБУВ: Ж28227

5.X.913. Кримінально-правове забезпечення охорони права людини на психічну недоторканість (теорія та практика): монографія / О. М. Храмцов; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: Факт, 2022. — 251 с.: табл. — Бібліогр.: с. 218-251. — укр.

Розглянуто комплекс теоретичних і практичних питань сучасного стану кримінально-правового забезпечення охорони права людини на психічну недоторканість. Проаналізовано значення фізичного та психічного насильства в нормах Загальної та Особливої частини законодавства про кримінальну відповідальність України. Досліджено нетрадиційні способи кримінального впливу на психічну недоторканість. Вивчено закордонний досвід правової оцінки кримінальних правопорушень, які посягають на психічну недоторканість особи. Надано рекомендації щодо вдосконалення відповідного законодавства про кримінальну відповідальність.

Шифр НБУВ: VA855298

Злочини у сфері господарської діяльності

5.X.914. Кримінально-правова охорона економічних відносин у США та Україні: компаративістське дослідження: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.08 / Д. В. Каменський; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Висвітлено комплексне компаративістське дослідження проблем кримінально-правової охорони економічних відносин у Сполучених Штатах Америки та Україні, на підставі якого розроблено концептуальну модель удосконалення положень законодавства України про відповідальність за економічні злочини та практику їх застосування. Послідовно досліджено чотири блоки теоретико-прикладних питань: загальні передумови та методологічні засади порівняльно-правових досліджень у сфері кримінальної відповідальності за економічні злочини; основні положення щодо притягнення до відповідальності за економічні злочини в США та Україні; порівняльний аналіз ознак основних видів злочинів, що посягають на економічні відносини, за кримінальним законодавством порівнюваних держав; компаративістська характеристика теоретико-прикладних засад та нормативної регламентації заходів кримінально-правового впливу на осіб, які вчинили економічні злочини.

Шифр НБУВ: RA445989

Кримінологія

5.X.915. Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 17 черв. 2021 р. / ред.: О. В. Кириченко, Т. М. Алфьорова, С. М. Дубов, Т. М. Лежнева, А. Мірошник, С. В. Пеньков, М. Потіп, О. Шамара; Дніпровський гуманітарний університет. — Дніпро: Ліра, 2021. — 268 с. — укр.

Досліджено теоретичні засади формування системи оперативно-розшукової протидії злочинності. Висвітлено окремі аспекти забезпечення прав і свобод людини в інформаційній сфері. Наведено загальну характеристику правового реагування на вчинення кримінального правопорушення. Проаналізовано психологічні особливості сприйняття механізмів перехідного правосуддя. Розглянуто роль, місце та значення використання громадськості підрозділами кримінальної поліції під час протидії злочинності. Висвітлено зарубіжний досвід конституційно-правового регулювання громадянських прав і свобод людини і громадянина. Розглянуто практику Європейського суду з прав людини щодо визначення провокації до вчинення злочину. Висвітлено суть негласної роботи під час досудового розслідування та судового провадження. Досліджено сучасний стан і можливості запобігання правопорушенням у сфері дорожнього руху. Увагу приділено розвитку інформаційного суспільства як чиннику поширення злочинів у сфері кіберспорту. Проаналізовано стан та рівень транснаціональної організованої злочинності в Україні.

Шифр НБУВ: VA853212

5.X.916. Неповнолітні засуджені як об'єкти соціально-виховної роботи за умов ізоляції / А. П. Гусак // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 88-93. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Ознакою морального неблагополуччя нашого суспільства є вагомий ріст злочинності неповнолітніх. Така злочинність як соціальне явище погіршує суспільні відносини та становить загрозу

для майбутнього України. Діяльність щодо запобігання злочинності повинна мати системний характер, а продуктивна дія має здійснюватися на елементи, що утворюють злочинність як таку, та безпосередньо на злочинців. Невисокий рівень організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими не надає можливості для ефективного індивідуального коректування поведінки, для виправлення та ресоціалізації засуджених і призводить до рецидиву. Попри значний прогрес у сфері застосування до неповнолітніх правопорушників виправних засобів впливу, що не пов'язані із позбавленням волі, значним заходом боротьби зі злочинністю неповнолітніх є притягнення останніх до кримінальної відповідальності з подальшим застосуванням кримінального покарання у виді позбавлення волі на певний строк. Негативні тенденції до зростання кількості правопорушень серед неповнолітніх, високі показники рецидивної злочинності, велика матеріальна затратність системи виховних колоній вказують на необхідність наукових досліджень, результати яких помагатимуть подальшому реформуванню пробачійної діяльності щодо неповнолітніх. Розглянуто особу неповнолітнього засудженого як об'єкт соціально-виховної роботи за умов ізоляції. До структури соціально-педагогічного портрету неповнолітнього засудженого віднесено: соціально-демографічну характеристику (вік, стать, національність, освітній рівень, стан сімейного виховання та сферу життєдіяльності до засудження); кримінально-правову характеристику (види скоєних злочинів і терміни покарання, наявність попередніх судимостей неповнолітніх і їх кримінальний статус у пенітенціарному середовищі); психолого-педагогічну характеристику.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.917. Сучасні тенденції та криминологічні засади запобігання бандитизму в Україні: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю. В. Живова; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено комплексне наукове дослідження бандитизму в Україні, за результатами якого надано криминологічну характеристику цьому злочину. Показано сучасний рівень і тенденції злочинності в Україні за останні 25 років у цілому, злочинів, вчинених у складі групи та з використанням зброї, а також злочину, передбаченого ст. 257 КК України, географію його вчинення, стан досудового розслідування та латентність. Проаналізовано особу, яка їх вчиняє. Встановлено причини та умови вчинення бандитизму. Запропоновано загальносоціальні, спеціально-криминологічні, індивідуально-профілактичні та віктимологічні засади запобігання йому. Вивчено зарубіжний досвід запобігання досліджуваному злочину та можливості його використання в Україні. Розкрито бандитизм як об'єкт криминологічного дослідження та надано авторське глумачення поняття «банда». Запропоновано внести зміни до чинного законодавства для вдосконалення процесу запобігання та протидії бандитизму.

Шифр НБУВ: РА446451

5.X.918. Ювенальна юстиція: український дискурс: колект. монографія / М. О. Баймуратов, Є. О. Бутирін, Г. Л. Григорова, О. Ф. Долженков, О. М. Зубатенко, В. С. Кобко-Одарій, О. В. Ковальова, М. В. Корнієнко, Л. Г. Матвеева, С. М. Наумкіна, В. Г. Пядишев, Н. В. Семікоп, А. О. Сухарева; ред.: О. Ф. Долженков, М. В. Корнієнко; Південноукраїнський нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса: Букаев В. В., 2021. — 318 с.: іл. — укр.

Висвітлено проблеми ювенальної юстиції, зокрема ефективної системи ювенальної превенції. Розроблено найкращі шляхи запобігання правопорушенням, які вчинили діти, та відносно діти. Розглянуто питання комплексного міждисциплінарного підходу та синергії наукових думок представників різних галузей знань. Обґрунтовано залучення до такого процесу як державних управлінь, так і освітян, поліцейських, представників медичної та соціальної сфери, психологів, громадських діячів тощо.

Шифр НБУВ: ВА854089

5.X.919. Scrap metal procurement and operations with it: today's criminal situation / A. N. Lysenko, V. V. Shendryk, K. O. Cherevko, O. M. Drozdov, V. H. Piadyshev // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 4. — С. 145-149. — Бібліогр.: 12 назв. — англ.

Purpose — based on the analysis of official statistics available from the Prosecutor General's Office of Ukraine on recorded criminal offenses provided for by Art. 213 of the Criminal Code of Ukraine, to determine the practical experience of combating crime in the field of economic activities and issue-specific literature on incidence of the criminal offenses under study up to date, trends of their discovery, and causes and conditions which are conducive to such crimes. A system of general scientific and special methods which enabled an objective analysis of the issue under study, in particular, sociological, comparative legal, statistical analysis, logical normative, formal logical and content analysis of documents. The findings are presented as calculated data of quantitative indicators of the dynamics in the discovery of the criminal offenses under Art. 213 of the Criminal Code of Ukraine in the period of 2014 — 2020, and also as a list of the main determinants of these offenses and the criminal situation related thereto. The article proposes a number of new scientific provisions and proposals,

namely, establishes the current criminal situation in the field of scrap metal procurement and operations with it in Ukraine, determines the trends of changes in it, and the major causes and conditions conducive to the criminal offenses under Art. 213 of the Criminal Code of Ukraine. The scientific provisions formulated and presented in this article contain specific data which are important in the general theoretical as well as in the practical sense, and also provide the ground for increasing the efficiency of law enforcement and may be used to organize the detection and investigation of violations in the procedure of scrap metal procurement and operations with it.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.У.391, 5.X.908, 5.X.911

Пенітенціарія

5.X.920. Пенітенціарна система України та стандарти Європейського комітету з запобігання катуванням / В. О. Човган; авт. перем.: М. М. Гнатовський. — Харків: Права людини, 2020. — 432 с. — укр.

Представлено ключовий набір міжнародних стандартів у пенітенціарній сфері, які напрацював Європейський комітет із запобігання катуванням, нещодавньому або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню. Надано систематизований аналіз виконання рекомендацій, наданих Комітетом України за результатами 12 візитів до нашої країни з 1998 до 2017 рр. Запропоновано переклад «пенітенціарних» частин нещодавніх доповідей Комітету за результатами візитів в Україну в 2012, 2013, 2014, 2016 та 2017 рр. та коментарі автора до доповіді Комітету про візит у 2017 р. Опубліковано збірку основних «пенітенціарних» стандартів Комітету, викладених у його Загальних щорічних доповідях, які зазвичай є тематичними. В сукупності всі ці стандарти надають можливість комплексно зрозуміти вимоги, які ставляться Комітетом до пенітенціарної системи. У випадку України, як і ще наразі одинадцять європейських держав, які вибрали у роботі з Комітетом максимальну відкритість (рішення українського уряду було ухвалено у 2014 р.), така публікація відбувається за автоматичною процедурою.

Шифр НБУВ: ВС68899

5.X.921. Теоретичні і методичні засади ступеневої професійної підготовки офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. О. Аніщенко; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Подано теоретичне та методичне обґрунтування концепції, педагогічної системи ступеневої професійної підготовки офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України та педагогічних умов, що забезпечують реалізацію цієї системи, а також результати експериментальної перевірки їх ефективності. Подано педагогічну систему ступеневої професійної підготовки офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України, що складається з чотирьох основних блоків (цільового, змістового, організаційно-методичного, аналітико-результативного). Удосконалено структуру та зміст професійної компетентності офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України, що поєднує п'ять основних компонентів — когнітивний, функціональний, мотиваційний, ціннісний та особистісний. Подано методику діагностики сформованості професійної компетентності офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України на основі використання критеріїв, їх показників і характеристики рівнів. Висвітлено організаційно-педагогічні та дидактичні особливості професійної підготовки фахівців пенітенціарної системи у країнах ЄС і США.

Шифр НБУВ: РА446475

5.X.922. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України у процесі професійної підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. П. Шеремета; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України у процесі професійної підготовки. Визначено суть поняття «здоров'язбережувальна компетентність майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України». Вдосконалено діагностичний апарат для в'ясування стану її сформованості завдяки використанню критеріїв (мотиваційного, когнітивного та діяльнісного), відповідних їм показників, а також характеристики рівнів (критичного, достатнього й високого). Подальшого розвитку набули наукові уявлення про зміст здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців ДКВС України. Обґрунтовано педагогічні умови формування здоров'язбережувальної компетентності (організація просвітницької роботи шляхом впровадження спеціального факультативу для ознайомлення майбутніх офіцерів із суттю

здоров'язбережувальної компетентності та основними правилами здорового способу життя; використання інноваційних методів навчання для набуття майбутніми фахівцями досвіду здоров'язбереження та розвитку соціальної складової здоров'я; проведення тренінгів для формування у майбутніх офіцерів навичок збереження психічного здоров'я; задіяння потенціалу дослідницької роботи для розширення знань про здоровий спосіб життя та набуття навичок вирішення складних проблем здоров'язбереження). За результатами дослідження розроблено методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх офіцерів ДКВС України у процесі професійної підготовки.

Шифр НБУВ: RA446474

Судоустрій (судова система)

5.X.923. Адміністративно-правовий статус органів суддівського врядування в Україні: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. В. Вишнева; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Надано нове роз'яснення наукового завдання щодо виявлення й опису особливостей адміністративно-правового статусу органів суддівського врядування в Україні. Описуючи філософські засади та теоретико-правові підходи щодо розуміння адміністративно-правового статусу органів суддівського врядування в Україні, розкрито положення щодо місця, значення та функцій судової влади України, а також визначено: суть правового концепту «незалежність суддів в Україні»; структуру та термінологічний бік інституту суддівського врядування в Україні; категорійно-поняттєву та структурну суть аналізованого концепту. Характеристику адміністративно-правового статусу органів суддівського врядування в Україні здійснено шляхом опису змісту організаційного блоку структури адміністративно-правового статусу органів суддівського врядування в Україні, особливостей його засадничо-функціональних елементів, а також суті компетенційної складової. Закордонний досвід моделей функціонування органів суддівського врядування розкрито крізь призму досвіду країн-учасниць ЄС, а вдосконалення законодавства у сфері адміністративно-правового статусу органів суддівського врядування в Україні представлено напрямками та конкретними пропозиціями щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства задля врегулювання проблемних питань, пов'язаних із належною функціональністю інституту суддівського врядування в Україні.

Шифр НБУВ: RA450937

5.X.924. Адміністративно-правові засади взаємодії Державного бюро розслідувань з органами державної влади: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.07 / А. П. Францевич; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

Визначено поняття й ознаки адміністративної діяльності Державного бюро розслідувань (ДБР). Запропоновано вузьке та широке розуміння взаємодії ДБР з іншими державними органами. Окреслено систему суб'єктів взаємодії ДБР із державними органами. Визначено завдання, функції та принципи взаємодії ДБР із державними органами. Виокремлено напрями взаємодії ДБР з органами державної влади. Здійснено диференціацію адміністративних процедур взаємодії ДБР з іншими державними органами. Розкрито місце Ради громадського контролю при ДБР, її правовий статус. Визначено дефініцію «інформаційна взаємодія Державного бюро розслідувань з органами, що реалізують державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Дістали подальшого розвитку пропозиції з удосконалення адміністративного законодавства щодо взаємодії ДБР з органами державної влади шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів щодо законодавчого закріплення основних принципів цієї взаємодії, визначення завдань ДБР, врегулювання взаємодії ДБР із державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами під час здійснення досудового розслідування, протидії перевищенню службових обов'язків і недопущення жорстокого поводження та катування працівниками правоохоронних органів, а також порядок розгляду звернень і запитів та організації особистого прийому громадян у центральному апараті ДБР і його територіальних органах.

Шифр НБУВ: RA450938

5.X.925. Класифікаційна характеристика функцій судової влади в контексті сучасних правових підходів / А. А. Калараш // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 134-143. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Запропоновано вирішення наукового завдання щодо класифікаційної характеристики функцій судової влади на основі застосування історико-правового, структурно-функціонального, компаративного та науково-критичного підходів до осмислення концептуальних підходів до систематизації відповідних функціональних проявів судової влади в контексті її сучасного стану та ключових трендів розвитку. Під класифікацією функцій судової

влади розуміється операція з виокремлення певних сукупностей супідрядних, рівнозначних функцій судової влади, що диференціюються на підставі ідентичних, науково обґрунтованих критеріїв для встановлення зв'язку між такими функціями. На основі науково-критичного аналізу поглядів вітчизняних і зарубіжних учених щодо класифікаційних характеристик функцій судової влади запропоновано авторську класифікацію таких функцій, виходячи з оптимальності полікритеріального підходу як такої, що надає змогу охопити максимально можливу множину функціональних проявів означеної влади в суспільному та державному житті. Відповідно до сфери поширення (дії) та специфіки впливу функцій судової влади поділено на загальносоціальні (властиві будь-якому соціальному інституту), загальноправові (властиві судовій владі як складовій державного апарату та підсистемі правової системи суспільства) та спеціально-правові (властиві тільки судовій владі). До числа загальносоціальних функцій судової влади віднесено такі: за об'єктами (сферою впливу) політичну, економічну, культурну (ідеологічну, виховну), екологічну, соціальну, міжнародну; за цільовим спрямуванням: арбітражну (урегулювання конфліктів), легітимізаційну (виявлення та схвалення законних інтересів), інтеграційну (узгодження інтересів), консенсуальну (досягнення єдності між суспільними та індивідуальними інтересами), превентивну (профілактична), інформаційна. До числа загальноправових (за способами впливу) функцій судової влади віднесено такі: правозастосовчу (у тому числі правотлумачна), правотворчу, правоконкретизаційну, правообмежувальну (обмеження компетенції інших гілок влади), представницьку, правоохоронну (правозахисна), правокompенсаційну, праворегулятивну. До числа спеціально-правових функцій судової влади віднесено такі: за сферами здійснення: правосудну (здійснення правосуддя, судово-контрольну (функція судового, у тому числі конституційного, контролю), функція вироблення і забезпечення єдиної судової практики; функція судового управління; забезпечувальна (функція організаційного, кадрового, фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності судів); за об'єктами та видами правосуддя: функції цивільного, господарського, адміністративного та кримінального правосуддя; за суб'єктами здійснення (залежно від інстанції — інстанційні функції): функції Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів, апеляційних та місцевих судів; за суб'єктами здійснення: функції загальних та функції спеціалізованих судів.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.926. Консультативна робота адвоката у справах, що виникають з адміністративних правовідносин: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Л. В. Слива; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

На основі теоретичного доробку та нормативних положень визначено поняття консультативної роботи адвоката, його правову природу та сформовано понятійно-категоріальний апарат. Окрему увагу приділено розмежуванню консультативної роботи із суміжними поняттями. Проведено аналіз методології здійснення адвокатської консультативної роботи й об'єднано в групи методи, властиві консультативній роботі адвоката. Наголошено, що їх використання сприяє реалізації мети консультування. Розглянуто тактики та стратегії консультативної роботи адвоката та запропоновано їх авторські визначення. Проаналізовано стратегію і тактику консультативної роботи адвоката, розвинуто вже розроблені доктринальні позиції. Увагу приділено особливостям здійснення консультативної роботи адвоката в процесі позасудового та судового врегулювання правового конфлікту. Досліджено особливості здійснення консультативної роботи адвоката у спорах, що виникають із оскарження права на доступ до публічної інформації та оскарження рішень органів публічної влади.

Шифр НБУВ: RA446823

5.X.927. Нотаріальна діяльність при здійсненні та захисті суб'єктивних цивільних прав: монографія / В. М. Марченко. — Харків: Страйд, 2021. — 175 с. — Бібліогр.: с. 155-172. — укр.

На основі аналізу положень чинного законодавства, судової практики та доктринального доробку здійснено дослідження правовідносин, які виникають за участю нотаріуса у процесі здійснення, охорони і захисту суб'єктивних цивільних прав. У межах дослідження визначено суть нотаріальної діяльності та місце нотаріальної процесуальної форми в системі юрисдикційних форм здійснення і захисту цивільних прав. Значну увагу приділено перспективним напрямкам розвитку нотаріату і залученню нотаріусів до здійснення нових форм превентивного правосуддя.

Шифр НБУВ: BA854268

5.X.928. Основи критичного мислення та праворозуміння у судовій практиці: навч. посіб. / Н. Е. Доній, С. О. Ніщима, Е. М. Герасимова; Академія Державної пенітенціарної служби. — Чернівці: Академія ДПТС, 2021. — 431 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено технологіям, методам і прийомам розвитку критичного мислення та праворозуміння. Його мета — формування ефективного та результативного мислення. Охарактеризовано практичну спрямованість, що передбачає тренування раніше набутих чи формування нових стійких умінь критично

мислити, викладати думки, розумітися на ситуації маніпулювання думкою, а також міждисциплінарний характер, який зумовлений тим, що критичне мислення є предметним полем таких дисциплін, як педагогіка, психологія, логіка, риторика, філософія, герменевтика, епістемологія та юриспруденція. Досліджено індивідуальні особливості мислення. Розглянуто основні підходи до визначення поняття «критичне мислення». Увагу приділено класифікації інформації за формами та видами. Охарактеризовано умовивід як форму мислення та знання, що виводиться.

Шифр НБУВ: ВА854001

5.Х.929. Правнича допомога при вирішенні справ в адміністративному суді: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. В. Марич; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 17 с. — укр.

Проведено системний аналіз надання правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді, виокремлено проблеми у правовому регулюванні та правозастосовній практиці, визначено перспективи вдосконалення законодавства у цій сфері з наданням пропозицій щодо вирішення виявлених проблем. Визначено поняття й ознаки правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді. Охарактеризовано види та форми правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді. Проведено комплексне дослідження правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді у фаховій науковій літературі та закріплення її засад у законодавстві. Відзначено відсутність легальної дефініції, у зв'язку з чим запропоновано авторське поняття «правнича допомога під час вирішення справ в адміністративному суді». Встановлено специфіку правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді на підставі детальної характеристики притаманних їй ознак. Наведено детальною характеристику надання правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді. Для цього проаналізовано сукупність суб'єктів надання правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді, їх специфіку та правовий статус. Доведено, що у сучасному національному законодавстві та науковій літературі немає єдиного підходу до чіткого переліку суб'єктів, які надають правничу допомогу, та до ознак, що дають змогу відрізнити їх від інших суб'єктів. Охарактеризовано порядок надання правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді з урахуванням змісту відповідних нормативних положень, у яких закріплено два самостійні види такої допомоги, а саме професійної правничої допомоги та безоплатної правничої допомоги. Зазначено, що це надало змогу відстежити, які саме дії треба вчинити особі для того, щоб одержати той чи інший вид правничої допомоги. Установлено наявність проблем правозастосовного та нормативного характеру, які впливають на процедуру надання правничої допомоги під час вирішення справ в адміністративному суді. Запропоновано заходи, спрямовані на усунення відповідних проблем у зазначеній сфері.

Шифр НБУВ: РА446417

5.Х.930. Проблеми правового регулювання праці суддів в умовах євроінтеграції України: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / О. В. Карпушова; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 35 с. — укр.

Надано комплексну соціально-правову характеристику праці суддів, розкрито її соціальне значення, визначено критерії та ознаки якісної роботи суддів, що засвідчують її належний соціальний вплив. Встановлено актуальні перешкоди ефективній роботі суддів в Україні та стан виконання державою євроінтеграційних завдань щодо поліпшення функціонування судів та суддів. Окреслено комплекс теоретичних і практичних проблем, які перешкоджають забезпеченню трудових прав суддів в Україні, впровадженню в систему правосуддя стандартів гідної праці на всіх етапах існування трудових правовідносин із цією категорією працівників: під час виникнення трудових відносин із кандидатами на посаду судді, у процесі перебігу та припинення трудових відносин із суддями. На кожному з означених етапів встановлено реальні проблеми, з якими стикаються судді на практиці під час реалізації свого права на працю, визначено роль судового захисту прав суддів у нашій державі. Виявлено особливості правового регулювання виникнення, перебігу та припинення трудових правовідносин за участю суддів в державах-членах ЄС. Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства у досліджуваній сфері.

Шифр НБУВ: РА446857

5.Х.931. Проблемні питання реформування системи українського правосуддя / М. А. Хлистік, О. В. Озеруга // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 54-59. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Порушено питання ефективності проведення судових реформ в Україні, які практично постійно відбуваються в нашій державі ще з 1991 р. — із часу здобуття Україною незалежності. Згадано про Концепцію судово-правової реформи 1992 р., Конституцію України 1996 р., Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів 2006 р., Закон України «Про судоустрій і статус суддів» 2010 р., Закон України «Про судоустрій і статус суддів» 2016 р., Стратегію реформування судоустрою, судочин-

ства та суміжних правових інститутів на 2015 — 2020 рр., основною метою яких насаперед було створення прозорої й ефективної судової системи в Україні та забезпечення права кожного на розгляд його справи компетентним, незалежним і неупередженим судом. Звернено увагу на те, що більшість фахівців вважають реформи у сфері українського правосуддя точковими та безсистемними, оскільки немає чіткого плану дій, присутне подекуди формальне копіювання зарубіжного досвіду без врахування особливостей національної судової системи, а ті кроки, що вже зроблені, малоефективні та суперечливі. Проведено аналіз поданої Президентом Володимиром Зеленським нової Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 — 2023 рр. Розкрито питання щодо можливості реалізації окремих напрямів і заходів вказаної Стратегії за сучасних реалій. Наведено низку зауважень, на які вказують фахівці. Зокрема, найперше, що привертає увагу, — текст Стратегії перенаписаний загальними недеталізованими формулюваннями та не містить конкретного механізму реалізації мети та завдань запропонованих заходів. Ставиться під сумнів реальність виконання Плану дій щодо реалізації Стратегії, який має бути розроблений і запроваджений найближчим часом, оскільки для реалізації Стратегії фактично залишилося менше трьох років. Піднято питання ефективності проведення таких передбачених Стратегією заходів, як подальша оптимізація системи місцевих судів шляхом укрупнення судів, удосконалення методики визначення ставок судового збору для окремих категорій справ та ін. Водночас зазначено, що Стратегія пропонує і кілька справді необхідних і позитивних змін у судовій системі України, серед яких є положення щодо запровадження інституту мирового судді, удосконалення порядку утворення та діяльності третейських судів, запровадження та розвиток інституту медіації та ін.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.Х.932. Прокуратура України та держав-членів Європейського Союзу: порівняльне дослідження: монографія / О. В. Хорсуненко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 257 с. — Бібліогр.: с. 233-257. — укр.

Наведено результати комплексного порівняльного наукового дослідження теоретичних і практичних проблем організації та діяльності прокуратури України та держав-членів Європейського Союзу. Проаналізовано розвиток наукової думки у працях вітчизняних і зарубіжних вчених про прокуратуру держав-членів Європейського Союзу й України. Розглянуто світовий досвід функціонування прокуратури. Ключове місце в роботі посідають питання щодо дослідження правового статусу прокуратури держав-членів ЄС, зокрема проаналізовано місце прокуратури в системі органів державної влади в цих країнах, розкрито функціональні моделі прокуратур держав-членів ЄС, висвітлено структуру правового статусу прокурора в органах прокуратури досліджуваних країн, а також розкрито запровадження Європейської прокуратури як напрямку співробітництва правоохоронних служб держав-членів ЄС. Спеціальне місце в роботі відведено дослідженню напрямів удосконалення правового статусу прокуратури України на підставі досвіду держав-членів ЄС. Сформульовано основні положення і пропозиції з вдосконалення законодавства щодо організації та діяльності прокуратури України.

Шифр НБУВ: ВА853763

5.Х.933. Система професійної освіти суддів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Я. О. Шевцова; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

На підставі теоретичних здобутків учених у сфері судоустрою та інших галузевих наук, існуючих міжнародно-правових актів, вітчизняного законодавства й практики організації і здійснення професійної освіти проведено комплексне дослідження системи професійної освіти суддів. Досліджено практики деяких зарубіжних країн у сфері професійної освіти суддів та виокремлено їх спільні риси. Проаналізовано шляхи взаємодії юридичних закладів вищої освіти та Національної школи суддів України як основних суб'єктів підготовки (підвищення кваліфікації) майбутніх і діючих суддів. Окреслено й охарактеризовано види, форми та методи навчання суддів під час проходження спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації і надано ряд пропозицій для вдосконалення чинного законодавства та практики організації навчання, що сприятиме поліпшенню якості професійної суддівської освіти в цілому та правосуддя зокрема.

Шифр НБУВ: РА446542

Цивільно-процесуальне право

5.Х.934. Захист прав та інтересів відповідача у цивільному процесі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / О. О. Лабань; Хмельницька обласна рада, Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено вперше в теорії цивільного процесуального права комплексний аналіз механізмів захисту прав та інтересів відповідача у цивільному процесі, що надало можливість визначити

недоліки законодавчої регламентації належних йому засобів захисту. Досліджено процесуальні гарантії захисту прав та інтересів відповідача в цивільному процесі, встановлено зміст поняття захисту прав та інтересів відповідача та засобів такого захисту, а також напрацьовано класифікацію цих засобів. Визначено особливості мети захисту прав та інтересів відповідача, що полягає у повній або частковій відмові в задоволенні вимог позивача, зменшенні розміру таких позовних вимог, заміні на іншого відповідача або ж залучення співвідповідача. Обґрунтовано доцільність визначати мирову угоду (МУ) засобом захисту прав та інтересів відповідача, якому притаманні такі ознаки: пов'язаність її сторін певними суб'єктивними правами і обов'язками по відношенню одна до одної, передумовою укладення МУ є звернення до суду із позовними вимогами, метою врегулювання спору в змісті МУ є закріплення результатів досягнутого компромісу у вигляді цивільно-правової угоди, неможливість застосування відповідачем інших засобів захисту щодо предмету спору, взаємність поступок сторін МУ, особлива форма погодження МУ, можливість примусового виконання ухвали про затвердження МУ. З'ясовано необхідність законодавчої регламентації встановлення строків для відзиву на уточнені позовні вимоги, який встановлюється судом і не може бути меншим п'ятнадцяти днів з дня постановлення ухвали про продовження строку проведення підготовчого судового засідання. Визначено напрями удосконалення цивільного процесуального законодавства щодо регламентації захисних засобів відповідача та сформульовано конкретні пропозиції щодо внесення змін в частині врегулювання відносин у досліджуваній сфері.

Шифр НБУВ: РА446340

5.X.935. Захист цивільних прав і інтересів в цивільному судочинстві: процесуальні та матеріально-правові особливості розгляду цивільних справ: монографія / С. О. Короєд; Приватна установа «Наук.-дослід. ін-т публічного права». — Київ: Видавництво Людмила, 2022. — 174 с. — укр.

На основі аналізу юридичної літератури, процесуального законодавства та судової практики окреслено окремі проблеми теорії та практики цивільного судочинства. Наведено огляд загальних засад нового Цивільного процесуального кодексу України, в межах яких розкрито концепцію швидкого судового розгляду й ефективного захисту, завдання цивільного судочинства як вектор цивільного процесу, з'ясовано суть понять предмет спору, предмет позову, предмет судового розгляду, зміст позовних вимог. Здійснено науково-практичний аналіз окремих інститутів нового ЦПК України, зокрема принципу пропорційності, врегулювання спору за участю судді, спрощеного позовного провадження, встановлено доказове значення пояснень учасників справи, розуміння похідних позовних вимог тощо. Подано характеристику підстав припинення цивільного процесу без розгляду справи по суті, зокрема інститутів повернення заяви та залишення її без розгляду. Розглянуто відсутність предмета спору як нову підставу закриття провадження в цивільній справі. Розкрито особливості реалізації окремих процесуальних інститутів цивільного судочинства в аспекті дослідження проблеми належного відповідача, порушення судом правил доказування, зміни порядку і способу виконання судового рішення, розподілу судових витрат при закритті провадження тощо. Висвітлено окремі матеріально-правові особливості судового розгляду цивільних справ, зокрема розкрито природу матеріально-правової зацікавленості як передумови надання судового захисту, розуміння заяви про визнання недійсним пов'язаного з предметом спору правочину, особливості визнання недійсним договору відчуження нерухомого майна й особливості доказування в договірних спорах, підстави видачі судом обмежувального припису, а також вивчено перспективи цивільного судочинства як форми реалізації припинення зобов'язання у зв'язку зі спливом строку позовної давності.

Шифр НБУВ: ВА854869

5.X.936. Механізм доказування у цивільному судочинстві: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / А. С. Штефан; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 37 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню механізму доказування у цивільному судочинстві. Розроблено авторську концепцію механізму доказування, його елементів і принципів. Визначено конструктивні характеристики доказування, його суб'єктів та мети, доказового права, змагальності, судової істини, предмету доказування, допустимості доказів, тягаря доказування, оцінки доказів, зловживання цивільними процесуальними правами, співвідношення доказів і засобів доказування, показань свідка, письмових, речових та електронних доказів, висновку експерта, особливостей дії механізму доказування на стадіях залучення доказів у справу, дослідження та оцінки доказів. Розглянуто роль механізму доказування в реалізації права на судовий захист, змістовну суть принципів доказування, функцій норм цивільного процесуального права у доказуванні, види процесуальних юридичних фактів, цивільні процесуальні правовідносини та докази як елементи механізму доказування.

Шифр НБУВ: РА446942

5.X.937. Механізми захисту прав та інтересів дитини у цивільному процесі органами публічної влади в умовах реформи децентралізації / О. В. Карпенко, Ю. А. Молоканов // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 13-20. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Визначено основні проблеми з дотримання прав та інтересів дитини в цивільному процесі, які пов'язані з відсутністю належного механізму представництва дитини в суді після позбавлення відповідних функцій органів прокуратури, і з недостатньою увагою органів опіки та піклування до питань захисту інтересів дитини в цивільному процесі, в тому числі при визначенні місця проживання дитини, тривалому розгляді у судах справ щодо усунювання, позбавлення батьківських прав, відібрання дитини, визначення місця проживання дитини, участі того з батьків, хто проживає окремо, у вихованні дитини, відсутності спеціалізації суддів щодо розгляду сімейних справ. Проаналізовано відповідність норм чинного законодавства існуючим викликам щодо забезпечення захисту прав дитини в умовах позбавлення органів прокуратури функцій представництва їх інтересів у суді. Обґрунтовано інституційно-правові механізми захисту прав та інтересів дитини в цивільному процесі органами публічної влади в умовах децентралізації. Запропоновано напрями вдосконалення законодавства з метою посилення захисту прав та інтересів дитини в цивільному процесі шляхом внесення відповідних змін до Конституції України, Сімейного кодексу України та Цивільного процесуального кодексу України. Рекомендовано, що на прикінцевому етапі реформи децентралізації системи органів публічної влади в Україні необхідно чітко визначити, який орган буде виконувати у повному обсязі функції органів опіки та піклування: виконавчі комітети селищних рад об'єднаних територіальних громад чи районні державні адміністрації, та забезпечити виконання як на рівні об'єднаних територіальних громад, так і на районному рівні вимог ч. 7 ст. 4 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» щодо штатної чисельності служб у справах дітей.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.938. Правава характеристика прокурора у господарському процесі України та практика Європейського суду з прав людини / М. В. Григорчук // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 23-28. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто особливості процесуального статусу прокурора у господарському судочинстві. На основі результатів авторського теоретико-правового аналізу чинного в Україні законодавства, а також із урахуванням окремих рішень Європейського суду з прав людини визначено елементи правової характеристики прокурора. Надано авторську дефініцію поняття «правава характеристика». Застосування окремих загальнонаукових спеціальних методів (порівняльного, історичного, методів абстрагування, логічного підходу тощо) надало можливість провести авторське дослідження юридичних процесів, які невід'ємно пов'язані з глибинним теоретико-правовим розумінням інструментів реалізації суб'єктивного права на захист із участю прокурора. Логіко-компаративістський аналіз чинного господарського процесуального законодавства України показав, що нормативно означені межі залучення прокурора до участі у господарському процесі засвідчують доволі суперечливу картину, яка вимагає глибоко як теоретичного, так і практичного дооцінювання. Суттєве звуження повноважень прокурора у напрямі захисту економічних інтересів держави створюють реальні перешкоди для відстоювання порушеного права учасників конфліктних ситуацій у сфері провадження господарської діяльності. Здійснене теоретико-правове узагальнення наукових поглядів і судової практики щодо підстав залучення прокурора до участі у судовому процесі надало змогу виокремити низку факторів, які викликають обґрунтовані дискусії серед представників науки й учасників судового розгляду. Акцентовано увагу на висловлених застереженнях в окремих судових рішеннях Європейського суду з прав людини щодо максимального обмеження випадків залучення до участі у судових процесах прокурора. З огляду на результати логіко-правового аналізу чинних нормативно-правових актів, які регламентують діяльність суду в найбільш широкому розумінні, надано низку супротивних загально прийнятій науковій і правовій позиції фактів щодо нібито надмірного правового тиску за присутності у процесі прокурора, а також гіпотетичного тиску на суд.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.939. Самоконтроль суду першої інстанції в цивільному процесі: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / П. П. Микуляк; «Університет Короля Данила», приватний ВНЗ. — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше досліджено становлення та еволюції інституту самоконтролю суду першої інстанції (ССП) в Україні. Систематизовано наявні на цей момент наукові концепції ССП та подано їх критичний аналіз. Визначено, що ССП має виняткову функцію, а саме — можливість корелювання власної процесуальної поведінки та виданих ним актів. Систематизовано та охарактеризовано ознаки ССП. Здійснено класифікацію самоконтрольних повноважень цього суду: за часом їх реалізації, за суб'єктами ініціювання, за підставами застосування, за формою фіксації,

за складом суду, що застосовує самоконтрольні повноваження, за характером повноважень. Встановлено, що самоконтрольні повноваження суду першої інстанції, які реалізуються під час судового розгляду цивільної справи та після проголошення підсумкового судового рішення, групуються і аналізуються за чинним законодавством.

Шифр НБУВ: РА446268

Кримінально-процесуальне право (кримінальний процес)

5.X.940. Кримінальні процесуальні санкції: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / О. А. Сопронюк; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Констатовано, що кримінальна процесуальна санкція — це елемент норми кримінального процесуального права (КПП), що містить як негативні наслідки невиконання чи недотримання диспозиції кримінальної процесуальної норми, так і погодження, дозвіл, пов'язані реалізацією цієї диспозиції, застосовується державними органами та службовими особами, які ведуть кримінальне провадження (КП), а у випадках, передбачених законом, й іншими суб'єктами, та містить підсумкову оцінку рішень, дій чи бездіяльності учасників кримінальних процесуальних відносин. З'ясовано, що реалізація негативних кримінальних процесуальних норм пов'язана з осудом, заздженням правопорушника, що не характерно для заходів кримінального процесуального примусу. Встановлено, що відмінною ознакою кримінальних процесуальних санкцій у порівнянні із заходами кримінального процесуального примусу є визначення у перших видів та меж потенційного стягнення, що визначає державний орган і службова особа, які ведуть КП, тому санкції визначають як межі кримінальної процесуальної відповідальності, так і різновид кримінальної процесуальної діяльності по її реалізації. Визначено, що підставою кримінальної процесуальної відповідальності є вчинення кримінального процесуального правопорушення, натомість підставою для застосування кримінальної процесуальної санкції є невиконання недотримання диспозиції норми КПП. За джерелом закріплення санкції КПП розподіляються за двома видами: санкції, безпосередньо встановлені у КПП (кримінальні процесуальні санкції), санкції інших галузей права, що забезпечують диспозицію кримінальної процесуальної норми. Вказано, що позитивними кримінальними процесуальними є санкції, що передбачають погодження, дозвіл учасникові кримінальних процесуальних відносин на вчинення процесуальних дій та ухвалення процесуальних рішень, містять позитивну оцінку кримінальної процесуальної діяльності та спрямовані на задоволення публічного інтересу. Негативними кримінальними процесуальними є санкції, що передбачають несприятливі наслідки для учасників кримінальних процесуальних відносин, що порушив диспозицію норми кримінального процесуального закону, містять осуд та негативну оцінку його процесуальним рішенням, діям, бездіяльності. Закріплені у інших галузях права можуть бути тільки негативні санкції норм КПП, та інше. Запропоновано класифікувати негативні кримінальні процесуальні санкції також за характером негативних наслідків, вказівкою, які вони містять, на санкції, що вказують на негативні наслідки доказового характеру, на санкції, що вказують на негативні наслідки фізичного та майнового характеру, та на санкції, що вказують на негативні наслідки організаційного характеру. Внесено пропозицію розширити систему кримінальних процесуальних санкцій, передбачивши у ч. 1 ст. 324 КПК України, що у разі неприбуття без поважних причин або неповідомлення про причини неприбуття в судове засідання прокурора або захисника у КП, в якому його участь є обов'язковою, суд покладає на нього витрати, пов'язані з відкладенням судового розгляду.

Шифр НБУВ: РА446868

5.X.941. Процесуальний порядок звільнення від відбування покарання: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / А. В. Чугаєвська; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 21 с. — укр.

Надано пропозиції по удосконаленню процесуального порядку застосування звільнення від відбування покарання. Досліджено інститут звільнення від відбування покарання та його місце в системі кримінально-правових заходів, визначено та проаналізовано основні етапи становлення цього інституту, види такого звільнення, підстави його застосування, окреслено стадії (етапи) процесуальної процедури звільнення від відбування покарання процесуальний порядок за кожним з видів цього звільнення. Проаналізовано на підставі наукових джерел і нормативно-правових актів процесуальний порядок і встановлено проблемні аспекти застосування умовних та абсолютних (безумовних) підстав для такого звільнення, надано загальну характеристику його процесуального порядку на підставі закону України про амністію або акту про помилування, визначено складнощі, пов'язані із застосуванням змішаних видів звільнення від відбування покарання. Сформульовано пропозиції з удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України шляхом

внесення змін і доповнень до чинного Кримінально-процесуального кодексу України щодо порядку та підстав застосування звільнення від відбування покарання.

Шифр НБУВ: РА446837

5.X.942. Участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій як одна із форм використання спеціальних знань під час розслідування службового підроблення / Н. В. Копча // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 94-99. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Висвітлено значення участі спеціаліста як однієї з основних форм використання спеціальних знань під час розслідування службового підроблення. Встановлено, що залучення спеціаліста до розслідування службового підроблення відбувається у таких формах: практичній; методичній; технічній; консультативній; процесуальній. Доведено, що практична форма у розслідуванні службового підроблення найчастіше реалізується під час проведення окремих С(Р)Д. Встановлено, що основними С(Р)Д, до яких залучався спеціаліст, є: огляд місця події (98,3 %); допит (78,3 %); обшук (75,4 %); слідчий експеримент (22,4 %). З'ясовано, що методична форма залучення спеціаліста проявляється переважно в усній формі. Найчастіше таку допомогу під час розслідування службового підроблення надають експерти за спеціальністю 1.2.1 (технічна експертиза документів). Обґрунтовано, що судовий експерт із вказаної спеціальності надає слідчому методичні рекомендації щодо огляду, опису документа та віднесення його до службового документа з метою притягнення до відповідальності за ст. 366 КК України. Технічна форма полягає у використанні всього дозволеного комплексу науково-технічних засобів із метою збирання максимального комплексу слідової інформації та доказів за фактами службового підроблення. Визначено, що консультативна форма проявляється у вигляді одержання консультацій із різних питань у межах кримінального провадження за фактом службового підроблення. Доведено, що консультація спеціаліста у певній галузі чи сфері, яка одержується в усній формі, не відображається у матеріалах кримінального провадження, тож не може використовуватися як доказ у ньому. З метою усунення цієї прогалини запропоновано внесення змін до КПК України. Процесуальна форма виражається у вигляді надання висновку з питань, які належать до сфери знань спеціаліста, під час досудового розслідування кримінальних проступків.

Шифр НБУВ: Ж101088

Кримінально-процесуальна діяльність та її суб'єкти (учасники процесу)

5.X.943. Адвокат у кримінальному процесі. Практичні поради: посібник / О. В. Кудрявцев. — Київ: Консоль, 2021. — 360 с. — укр.

Розглянуто участь адвоката в сучасному кримінальному процесі, починаючи з першого побачення з клієнтом і закінчуючи переглядом вироку за нововиявленими або виключними обставинами. Розкрито загальні правила проведення допиту. Висвітлено особливості огляду, обшуку та огляду місця події. Увагу приділено питанням затримання у кримінальному провадженні. Наведено рекомендації, вироблені протягом понад десяти років активної практичної діяльності, та висловлено власний погляд на кримінальний процес в Україні. Вміщено корисні зразки процесуальних документів.

Шифр НБУВ: ВА853185

5.X.944. Прокурор в кримінальному процесі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. І. Шульган; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 16 с. — укр.

Викладено теоретичні положення та науково обґрунтовано рекомендації щодо діяльності прокурора у кримінальному процесі (КП). Досліджено генезу нормативно-правового регулювання діяльності прокурора у КП, визначено методологічні підходи до наукового дослідження діяльності прокурора у КП. Проаналізовано поняття та види функцій, повноваження прокурора у КП. Розглянуто особливості юридичної відповідальності прокурора за порушення норм кримінального процесуального законодавства. Проаналізовано міжнародне співробітництво прокурора у КП, а також зарубіжний досвід діяльності прокурора у КП. Розроблено пропозиції щодо вдосконалення законодавчого регулювання діяльності прокурора у КП. Запропоновано: запровадити єдину термінологію у різних нормативно-правових актах; розробити «досьє прокурора», у якому окрім загальних відомостей про прокурора має бути інформація про рішення, що стали підставою для винесення рішень міжнародними судовими установами, якими встановлено порушення Україною міжнародно-правових зобов'язань; відмовитися від використання статистичних показників в органах прокуратури як основного критерію оцінювання діяльності процесуального керівника у кримінальному провадженні; запровадити автоматичний розподіл кримінальних проваджень між слідчими та прокурорами на стадії досудового розслідування, що надасть можливість ефективно забезпечити прозорість і неупередженість у цьому питанні та усуне можливість впливу керівників прокуратури й органу досудового

розслідування; створити централізовану систему рекомендацій для прокурорів замість існуючого масиву методичних документів, які є несистематизованими, що у свою чергу ускладнює їх застосування.

Шифр НБУВ: RA446232

Докази

5.X.945. Пожежно-технічна експертиза: підручник / А. С. Беліков, О. В. Коваленко, Р. Б. Папірник, Т. В. Бунько, І. А. Соколов, В. В. Харченко, О. В. Дзюбан, М. М. Налісько, І. М. Матюшенко, О. А. Несін; ред.: А. С. Беліков; ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», Дніпропетровський наук.-дослід. ін-т судових експертиз. — Дніпро: Журфонд, 2020. — 259 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 257-259. — укр.

Розглянуто питання проведення пожежно-технічної експертизи при розслідуванні справ про пожежі. Розкрито особливості організації, управління, надзору та контролю за пожежною безпекою. Наведено рекомендації та методичні підходи при дослідженні місця пожежі. Проаналізовано версії основних причин виникнення пожежі. Подано інформацію про пожежо-небезпечні властивості будівельних матеріалів. Викладено критерії оцінки технічного стану інженерних конструкцій будівель після пожежі.

Шифр НБУВ: BA855198

5.X.946. Портретна експертиза: метод. посіб. / Ю. Ю. Нізовцев; Український Наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 107 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 84. — укр.

Звернено увагу на предмет, об'єкт, завдання портретної експертизи. Висвітлено питання, які ставляться на вирішення портретної експертизи. Вказано вимоги до матеріалів, що надаються на дослідження, особливості портретної ідентифікації за відеозаписами. Наведено стадії експертного дослідження та описано їх суть. Вказано види ознак зовнішності та порядок їх опису. Подано орієнтовну схему опису анатомічних ознак зовнішності.

Шифр НБУВ: BA854572

5.X.947. Пошук та дослідження шкідливих програмних засобів: метод. рек. / Ю. Ю. Нізовцев; Український наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 192 с. — Бібліогр.: с. 177-189. — укр.

Висвітлено поняття, предмет, завдання судової експертизи шкідливих програмних засобів. Визначено межі компетенції судового експерта при дослідженні шкідливих програмних засобів, завдання судової експертизи шкідливих програмних засобів. Розглянуто типові питання, що ставляться на вирішення судової експертизи шкідливих програмних засобів. Запропоновано класифікацію шкідливих програмних засобів.

Шифр НБУВ: BA854567

5.X.948. Судово-експертна діяльність в Службі безпеки України: актуальні питання теорії та практики: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. 31 берез. 2021 р. / Український наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 375 с. — Бібліогр. в кінці ст. — укр.

Звернено увагу на поняття і види криміналістичної ідентифікації. Висвітлено проблеми теорії та практики судової експертизи у кримінальному провадженні, деякі проблеми судово-експертної діяльності, а також актуальні проблеми методики судово-економічної експертизи. Розглянуто співвідношення поняття «судово-експертна діяльність» та «судова експертиза» в контексті судово-правової реформи в Україні. Вказано порядок проведення робіт з національної стандартизації як позитивний досвід для удосконалення науково-методичного забезпечення судової експертизи.

Шифр НБУВ: BA854466

5.X.949. Судово-експертне дослідження ознак віддалених кібератак на відмову в обслуговуванні: метод. посіб. / Ю. Ю. Нізовцев, О. С. Омелян; Український наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 123 с.: табл., іл. — Бібліогр.: с. 120-123. — укр.

Наведено методичні рекомендації щодо проведення судово-експертних досліджень ознак віддалених кібератак на відмову в обслуговуванні. Розглянуто поняття віддаленої атаки на відмову в обслуговуванні, механізм її дії та класифікацію. Запропоновано приклади програмних засобів для проведення віддаленої атаки на відмову в обслуговуванні.

Шифр НБУВ: BA854570

5.X.950. Шкідливі програмні засоби: поняття, різновиди та судово-експертне дослідження: метод. посіб. / Ю. Ю. Нізовцев; Український наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України. — Київ: ІСТЕ СБУ України, 2021. — 129 с. — Бібліогр.: с. 116-128. — укр.

Надано методичні рекомендації щодо судово-експертного дослідження шкідливих програмних засобів. Вказано межі компетенції судового експерта при дослідженні шкідливих програмних

засобів, завдання судової експертизи шкідливих програмних засобів. Розглянуто типові питання, що ставляться на вирішення судової експертизи шкідливих програмних засобів. Наведено поняття та класифікацію шкідливих програмних засобів.

Шифр НБУВ: BA854574

Стадії кримінального процесу

5.X.951. Гарантії прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. І. Циліорик; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 19 с. — укр.

Увагу приділено комплексному вивченню теоретичних і практичних питань гарантії захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій. Проаналізовано законодавство України та зарубіжних країн, практику застосування вітчизняного законодавства, практику ЄСПЛ, наукові позиції вітчизняних і зарубіжних учених-процесуалістів щодо гарантії захисту прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження під час процесуальних дій. Досліджено поняття, суть і правову природу інституту гарантії прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження. З'ясовано роль суб'єктів забезпечення захисту прав і свобод, законних інтересів учасників кримінального провадження під час проведення слідчих (розшукових) дій. Розроблено низку пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення правового регулювання гарантії прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження під час процесуальних дій.

Шифр НБУВ: RA446231

Криміналістика

5.X.952. Особливості розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / М. А. Федорчук; Приватний ВНЗ «Європейський університет». — Київ, 2020. — 22 с. — укр.

Представлено одне з перших комплексних досліджень проблемних питань розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями. Сформовано й обгрунтовано низку положень, висновків і пропозицій, що характеризуються науковою новизною та мають значення для криміналістики, кримінальної процесуальної науки і діяльності органів досудового розслідування. Вперше виділено основні типові слідчі ситуації, що виникають на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями. Визначено суть і виокремлено основні обставини, які підлягають установленню на початковому етапі розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями, з метою внесення відомостей до ЄРДР. Наголошено на ролі медіації як форми вирішення конфліктів при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями. Вдосконалено можливості та форми використання спеціальних знань при розслідуванні зазначених кримінальних правопорушень. Покращено підходи до планування розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями, найбільш поширених слідчих версій, розкрито зміст і форми. Вдосконалено організацію та тактику проведення огляду місця події при розслідуванні зазначених кримінальних правопорушень. Дістало подальший розвиток нормативно-правове регулювання, процесуальний порядок та етапи підготовки і проведення слідчого експерименту при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерськими захопленнями, а також форми взаємодії слідчих та оперативних працівників при розслідуванні таких правопорушень. Розвинуто основні тактичні прийоми проведення допиту потерпілих, свідків, підозрюваних та інших учасників кримінального провадження, пов'язаного із рейдерськими захопленнями.

Шифр НБУВ: RA445918

5.X.953. Розслідування умисних вбивств військовослужбовців, які вчинені в умовах проведення бойових дій: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / І. С. Сиводел; ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління персоналом». — Київ, 2021. — 21 с. — укр.

На основі дослідження комплексу питань, що виникають під час розслідування умисних вбивств військовослужбовців, які вчинені в умовах проведення бойових дій, сформульовано наукові положення та одержано результати, що в сукупності спрямовано на вирішення важливого наукового завдання в галузі криміналістичної методики, розроблено практичні рекомендації щодо збирання доказів у кримінальних провадженнях зазначеної категорії справ. Дисертація є першим комплексним дослідженням теоретичних і практичних проблем криміналістичної характеристики та розслідування умисних вбивств військовослужбовців

під час проведення бойових дій, з урахуванням сучасного стану кримінального процесуального законодавства та правоохоронної діяльності. На підставі аналізу стану розслідування умисних вбивств військовослужбовців під час проведення бойових дій окреслено такі характерні риси: стабільно негативна тенденція до вчинення умисних вбивств військовослужбовців під час проведення бойових дій на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської обл., що пов'язано із веденням бойових дій в зоні операції Об'єднаних сил; збереження значної кількості корисливо-насилницької злочинності; груповий характер становлять вбивства, які вчиняються на організованій і професійній основі, що пов'язані з убивствами з використанням вогнепальної зброї, вибухових пристроїв; учинення вбивств військовими іноземних держав, які мають професійні навички ведення бойових дій (снайпери, найманці) тощо.

Шифр НБУВ: РА449086

5.X.954. Технічні засоби підвищення ефективності роботи з об'єктами, що мають криміналістичне значення: наук.-практ. посіб. / М. Г. Вербінський, В. О. Криволапчук, Д. В. Смерницький, А. В. Гуляев, О. В. Неня, Н. М. Березенко, М. А. Фесенко; Державний Наук.-дослід. ін-т Міністерства внутрішніх справ України. — Київ: Людмила, 2021. — 106 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 100-105. — укр.

Висвітлено тактико-технічні характеристики окремих технічних засобів, приладів і пристосувань вітчизняного та закордонного виробництва, призначених для забезпечення ефективної роботи слідчих і працівників підрозділів криміналістичного забезпечення органів досудового розслідування системи МВС на місці скоєння кримінального правопорушення з об'єктами, що мають криміналістичне значення, зокрема розроблених ДНДІ МВС України. Проаналізовано нормативно-правові засади їх застосування під час проведення кримінального провадження, а також наведено вимоги та рекомендації до таких технічних засобів для подальшого їх удосконалення та оптимізації при використанні.

Шифр НБУВ: ВА853156

Див. також: 5.X.966

Держава та право країн світу

5.X.955. Адміністративний розсуд в діяльності органів публічної адміністрації: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н. А. Бааджи; Одеський держ. ун-т внутрішніх справ. — Одеса, 2020. — 20 с. — укр.

Охарактеризовано засади, тенденції, проблеми та особливості правового регулювання та перспективи удосконалення застосування адміністративного розсуду. Досліджено правові категорії «розсуд», «адміністративний розсуд», «дискреція», «межі адміністративного розсуду», «оціночне поняття» та інші. Проведено аналіз нормативно-правової основи застосування адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації та встановлено, що нею є сукупність нормативно-правових актів законодавчого та підзаконного характеру, які спрямовано на регулювання відносин, пов'язаних із реалізацією дискреційних повноважень органів публічної адміністрації у правотворчій та правозастосовній діяльності. Охарактеризовано принципи адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації: верховенства права, законності, гуманізму, пропорційності, неупередженості, рівності перед законом, справедливості, недопустимості зловживання правом, добросовісності, розумності, варіативності (селективності), цілеспрямованості, цілісності, системності, науковості, компетентності, відповідальності та інші. Досліджено форми реалізації адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації: прийняття нормативних правових актів, індивідуальних правових актів, укладання адміністративних договорів, вчинення інших юридично значущих дій (конклюдентні акти — дії, бездіяльність). Проаналізовано правову природу меж адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації, запропоновано авторське визначення цього поняття. Досліджено особливості застосування адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації в умовах надзвичайного правового регулювання. З'ясовано, що надзвичайне правове регулювання зумовлює зростання застосування імперативних принципів у правовому впливі на суспільні відносини, збільшує межі дискреції, свободу розсуду органів публічної адміністрації при правозастосуванні та нормотворенні, допускає трансгресію власної компетенції, визначеної законодавством для ординарної ситуації. Досліджено вплив адміністративного розсуду в діяльності органів публічної адміністрації на корупційні відносини та інше.

Шифр НБУВ: РА446327

5.X.956. Адміністративні послуги у сфері справляння податків і зборів: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є. В. Буличов; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 16 с. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що виявляється у визначенні суті адміністратив-

них послуг у сфері справляння податків і зборів. Розкрито поняття та характерні ознаки адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Визначено принципи та проведено класифікацію адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Охарактеризовано правову основу надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Встановлено суть поняття й ознаки процедури надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Охарактеризовано систему суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Визначено стадії процедури надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Розкрито порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів. Узагальнено зарубіжний досвід надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів з метою визначення доцільності його запровадження в Україні. З урахуванням міжнародного досвіду сформульовано конкретні пропозиції та рекомендації щодо вирішення проблем і окреслення перспектив розвитку законодавства з питань надання адміністративних послуг у сфері справляння податків і зборів.

Шифр НБУВ: РА446420

5.X.957. Адміністративно-правовий захист конкуренції: поняття та основні елементи змісту / Л. В. Омельченко // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 89-95. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Здійснено комплексне дослідження поняття та основних елементів змісту адміністративно-правового захисту конкуренції. Доведено, що зміст системи адміністративно-правового захисту конкуренції можна розглядати з кількох точок зору: як державну діяльність щодо припинення порушень антимонопольного законодавства, а також як індивідуальну діяльність фізичних та юридичних осіб щодо відстоювання свого права на нормальну конкуренцію. Наголошено, що з точки зору державної діяльності, система захисту конкуренції формувалася за рахунок прийнятих державою організаційно-правових заходів, спрямованих на припинення порушень антимонопольного законодавства. Зазначено, що хронологія розвитку діяльності із захисту конкуренції урядів таких країн, як США, Німеччина, Франція, показує поступове відокремлення даної діяльності як самостійної функції держави, що лежить в основі всієї державної економічної політики, а сам процес відокремлення виражався у формуванні необхідної законодавчої бази і спеціальних антимонопольних органів, покликаних здійснювати заходи щодо захисту конкуренції. Аргументовано, що в даний час в державах з розвинутою ринковою економікою державна функція по захисту конкуренції є за своєю суттю локомотивом державної економічної політики, так як становить її основне ядро. Визначено, що інтереси галузевих органів державного управління, зумовлені прагненням заощадити на ефекті масштабу виробництва, створити підприємства, конкурентоспроможні в світовому масштабі, що в ряді випадків виражається у збільшенні рівня концентрації у підзвітних секторах української економіки, а відсутність зацікавленості окремих відомств у зменшенні економічної концентрації у підзвітних ним галузях економіки позначається на ефективності діяльності антимонопольних органів. Запропоновано для вирішення даної проблеми представляється необхідним здійснити пошук нових науково-обґрунтованих організаційно-правових механізмів взаємодії всіх державних органів виконавчої влади в області захисту конкуренції. Наголошено, що діалектичний взаємозв'язок між конкурентною політикою і адміністративно-правовим регулюванням захисту конкуренції полягає, з одного боку, в тому, що реалізація даної політики заснована на адміністративно-правових нормах, закріплених в антимонопольному законодавстві, а з іншого боку, в тому, що внесення змін в адміністративно-правове регулювання захисту конкуренції є одним з основних компонентів реалізації політики. Визначено, що система адміністративно-правового захисту конкуренції включає в себе три великих групи адміністративно-правових засобів: засоби захисту від недобросовісної конкуренції, засоби захисту від монополістичних дій, засоби захисту від антиконкурентних дій публічних органів. Разом з тим, зміст системи адміністративно-правового захисту конкуренції може бути досліджено і з інших сторін. Заслугує на увагу виділення в системі адміністративно-правового захисту конкуренції елементів, в яких проявляються методи адміністративно-правового примусу і переконання.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.958. Адміністративно-правовий статус капітана морського судна: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В. Л. Кішлян; Наук.-дослід. ін-т публічного права. — Київ, 2020. — 23 с. — укр.

На основі аналізу й узагальнення теорії адміністративного та морського права, наукових поглядів, положень чинного міжнародного й національного законодавства розроблено наукові положення та наведено розв'язання наукового завдання щодо адміністративно-правового статусу капітана морського судна. Визначено адміністративно-правовий статус капітана морського судна як правове становище капітана як службової особи, що визначається нормами адміністративного права (національним і міжнародним законодавством), відповідно до якого капітан

надляється владними адміністративними повноваженнями щодо керівництва екіпажем судна, забезпечення організаційно-правових та управлінських функцій щодо управління судном, організації судноводіння, накладення відповідальності та вирішення інших внутрішніх питань, які загалом реалізуються від імені держави прапора судна, відображаючи взаємозв'язок капітана морського судна, як суб'єкта права, із судновласником, державою та суспільством. Здійснено аналіз і узагальнення міжнародних норм права щодо регулювання діяльності капітана морського судна. Розкрито адміністративно-правове законодавство щодо регулювання діяльності капітана морського судна в Україні. Визначено порядок набуття правосуб'єктності капітана морського судна. З'ясовано межі адміністративних обов'язків капітана морського судна. Визначено адміністративні права капітана морського судна. Визначено чинники адміністративно-правового захисту капітана морського судна. Сформовано сутнісне розуміння адміністративно-правового захисту капітана морського судна як громадянина України, який здійснює управління судном під прапором іноземної держави. Здійснено компаративістичну характеристику зарубіжного досвіду морських держав щодо регулювання адміністративно-правового статусу капітана морського судна. Удосконалено адміністративно-правовий статус капітана морського судна в Україні щодо підвищення ефективності й забезпечення більш високої безпеки морського судноплавства. Запропоновано зміни і доповнення до законодавства щодо невиконання, ухилення від виконання та порушення законних вимог посадових осіб органів морського і річкового транспорту, формування та ухвалення Міністерством інфраструктури України сукупно з іншими суб'єктами підзаконної правотворчості у сфері регулювання діяльності капітана судна низки підзаконних актів (Статуту служби на морських судах, Положення про капітана морського судна, Інструкції про порядок придбання, володіння та застосування табельної вогнепальної зброї капітаном судна, Інструкції про заходи щодо ізоляції особи, яка перебуває на судні та вчиняє дії, що не містять кримінального караного діяння, але загрожують безпеці судна або людей і майна, що на ньому перебувають) із метою нормативного закріплення правового статусу, адміністративно-правового та соціального захисту капітана морського судна.

Шифр НБУВ: РА449204

5.X.959. Аналіз атак, що використовуються кіберзлочинцями під час пандемії COVID 19 / В. Сусукайло, І. Опірський, А. Піскозуб, Р. Волошин, О. Друзюк // Захист інформації. — 2020. — 22, № 4. — С. 220-226. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, пандемія визначається як «поширення нової хвороби у всьому світі». З точки зору кібербезпеки це означає — катастрофа. Під час катастрофи кількість кіберзлочинців зростає щодня. По мірі того як все більше висококваліфікованих фахівців з кібербезпеки долучається до блакитної команди, щодня запускається все більше шкідливих аплікацій, приблизно 230 000 нових зразків шкідливих програм на день, згідно з інформацією дослідників з PandaLabs. Пандемію можна розглядати як подію, яка може призвести до виконання планів безперервності бізнесу або реалізації заходів з аварійного відновлення. Протягом цього часу слід аналізувати зростаючу кількість загроз кібербезпеки та визначати застосовні заходи безпеки. Існує також багато проблем з адміністративною інформаційною безпекою, які також слід враховувати. Розкрито основні питання щодо моніторингу інфраструктури, а також забезпечення високого рівня управління вразливостями та реагування на інциденти. Наведено заходи управління, які необхідно використовувати у SOC центрах, а також представлено поглиблений аналіз векторів атак та заходів безпеки, які можна застосувати для їх запобігання. Визначено, що віддалений моніторинг безпеки має бути зосереджений на аналізі подій з кінцевих точок за допомогою хост-систем виявлення вторгнень, рішень для виявлення і реагування на кінцеві точки, а також програмного забезпечення для забезпечення безпеки кінцевих точок, яке надає змогу дистанційно керувати і агрегувати події в центральній консолі.

Шифр НБУВ: Ж22801

5.X.960. Аудит змінених таблиць бази даних SQL Server / М. Коломыцев, С. Носок // Захист інформації. — 2021. — 23, № 1. — С. 25-30. — Бібліогр.: 5 назв. — рус.

Неотъемлемым компонентом информационных систем (ИС) является подсистема регистрации и аудита. Все современные СУБД обладают возможностью регистрировать и обрабатывать информацию о выполняемых операциях. SQL Server начиная с версии с 2008 имеет возможность определять спецификацию аудита на уровне сервера или базы данных (БД). Однако данные системного аудита не учитывают требования бизнес-модели ИС. Возникает необходимость настройки процесса регистрации с учетом специфики предметной области. Кроме того, важнейшей задачей защиты БД является обеспечение целостности данных. В современных сложных ИС многие таблицы должны быть защищены от нежелательных операций изменений (вставок, обновлений и удалений). Данные аудита могут использоваться для отмены таких нежелательных действий. В этом случае, инфор-

мации в системных журналах недостаточно. Рассмотрен подход к решению задачи аудита изменений в таблицах БД с целью предотвращения нежелательных изменений данных. Такой подход реализован в виде методики создания объектов БД, с помощью которых осуществляется регистрация действий пользователей и отмена нежелательных изменений. Для решения задачи регистрации всех действий пользователя предлагается использовать отдельную схему БД для аудита, специальную таблицу аудита и триггеры информационных таблиц БД. Для отмены нежелательных изменений предложены SQL-процедуры. Для каждого этапа методики приведена программная реализация, что позволяет использовать ее как часть автоматизированной защиты БД. Неотъемлемым компонентом ИС является подсистема регистрации и аудита. Все современные СУБД обладают возможностью регистрировать и обрабатывать информацию о выполняемых операциях. SQL Server начиная с версии с 2008 имеет возможность определять спецификацию аудита на уровне сервера или базы данных. Однако требования бизнеса могут потребовать более тонкой настройки процесса регистрации. Кроме того, если возникает задача отмены нежелательных действий, то информации в системных журналах недостаточно. В современных сложных ИС многие таблицы должны быть защищены от нежелательных операций изменений данных (вставок, обновлений и удалений). Рассмотрите подход к решению задачи аудита и предотвращения нежелательных изменений таблиц БД. Для решения задачи регистрации всех действий пользователя предлагается использовать отдельную схему БД для аудита, специальную таблицу аудита и триггеры информационных таблиц БД.

Шифр НБУВ: Ж22801

5.X.961. Базова множина узагальнених критеріїв віднесення об'єктів до критичної інфраструктури держави / Ю. Дрейс, Л. Деркач // Безпека інформації. — 2021. — 27, № 1. — С. 13-20. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Відсутність реєстрів об'єктів критичної інфраструктури держави та їх інформаційно-телекомунікаційних систем призводить до невизначеності у кількості необхідних ресурсів для забезпечення їх захисту від можливих кібератак. З огляду на обмеженість таких ресурсів, важливим і актуальним науково-практичним завданням є визначення повноти та меж пріоритетності кіберзахисту зазначених об'єктів. Формування таких реєстрів відбувається за методикою віднесення об'єктів до критичної інфраструктури держави, основаної у т. ч. на відповідних критеріях, які визначатимуть належність певного об'єкту до такого, що є критичним для держави. Проведений аналіз існуючих критеріїв віднесення об'єктів до критичної інфраструктури держави, показує, що в Україні існує низка інших критеріїв (і які слід також враховувати), задіяних у формуванні реєстрів важливих для держави об'єктів, наприклад «Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів». Запропоновано сформувати перелік таких узагальнених критеріїв віднесення об'єктів до критичної інфраструктури держави у вигляді базової множини, яка інтегрує десять ознак з можливістю подальшого розширення. Таку множину можна використати для визначення пріоритетності кіберзахисту інформаційно-телекомунікаційних систем (об'єктів критичної інформаційної інфраструктури) об'єктів критичної інфраструктури держави.

Шифр НБУВ: Ж100841

5.X.962. Господарсько-правове регулювання театраль-но-концертної діяльності: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. О. Костюкова; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено правовідносини, які виникають у процесі організації театраль-но-концертної діяльності та надання театраль-но-концертних послуг, що мають на меті задоволення духовних, інтелектуальних, розважальних та інших культурних потреб суспільства. Основну увагу приділено господарсько-правовій природі театраль-но-концертної діяльності, з'ясуванню її соціально-економічного змісту. Встановлено, що театраль-но-концертна діяльність має розглядатись як самостійна галузь економіки, пов'язана з наданням на систематичній і професійній основі послуг у сфері творчості, мистецтва та розваг, які мають вартісний характер і спрямовані на досягнення низки соціально й економічно значущих результатів. Виявлено змістовне наповнення й особливості приватно-правових і публічно-правових відносин, що виникають із приводу здійснення театраль-но-концертної діяльності. Запропоновано зміни й уточнення до законодавства для вдосконалення нормативно-правового регулювання відносин, які виникають у сфері театраль-но-концертної діяльності, підвищення їх ефективності, стимулювання подальшого розвитку.

Шифр НБУВ: РА446053

5.X.963. Держава та приватний сектор на захист національної безпеки: від взаємодії до партнерства: аналіз. доп. / О. Д. Маркеєва, Б. Л. Розвадовський; Нац. ін-т стратег. дослідж., Центр безпекових досліджень. — Київ: НІСД, 2021. — 70 с.: табл. — (Національна безпека). — укр.

Розглянуто проблеми формування ефективного державно-приватного партнерства у сфері національної безпеки. Проаналізовано теоретичні підходи до державно-приватного партнерства та їх особливості в безпековій сфері. Досліджено кращий світовий

досвід (США, ЄС, Німеччини, Великої Британії, Польщі, Бельгії та інших країн) із розбудови довіри між державним і приватним сектором у сфері національної безпеки. Розглянуто нормативно-правові й організаційні засади державно-приватного партнерства в Україні, наведено ефективні приклади такої взаємодії. Окреслено перспективні напрями розвитку безпекового державно-приватного партнерства в Україні та можливі способи їх імплементації. Визначено, що недержавний (приватний) сектор безпеки має стати невід'ємним складником системи забезпечення національної безпеки України.

Шифр НБУВ: ВА853760

5.X.964. Державне управління міжкультурними комунікаціями туристичної сфери в умовах суспільних трансформацій / В. Ю. Степанов, Д. Д. Перелі // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 112-116. — Бібліогр.: 115 назв. — укр.

Розглянуто концепцію формування міжкультурної комунікації туристичної сфери в умовах суспільних трансформацій як теоретичне положення науки державного управління. Обґрунтовано, що міжкультурні комунікації сприяють інтенсифікації міжнародного спілкування та співробітництва. Доведено, що ефективність державного управління формування міжкультурними комунікаціями у сфері туризму досягається шляхом не тільки реалізації відповідних нормативно-правових механізмів, а й підвищення деєздатності уповноважених органів державної влади.

Шифр НБУВ: Ж15105:Берж. упр.

5.X.965. Довідник (словник термінів) з тактичної підготовки / В. Я. Покайчук, В. Д. Поливанюк, С. А. Миронюк, О. О. Мислива, О. А. Никифорова, Є. В. Бардін, В. В. Біліченко, О. І. Бойко, Є. С. Гіденко, Е. В. Гоговський, О. Д. Завітовський, Д. Г. Тінін, А. А. Токар, В. В. Фурса; ред.: В. Я. Покайчук, В. Д. Поливанюк; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. — Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. — 99 с.: іл. — Бібліогр.: с. 96-99. — укр.

Наведено модель і принципи застосування поліцейських заходів, модель застосування сили та тактичні принципи тощо. Розглянуто основи тактики патрулювання, тактику дій поліцейського при пасивному, активному й агресивному опорі правопорушника, тактику дій поліцейських у разі виявлення вибухонебезпечного предмета, тактику дій поліцейського при загрозі життю та здоров'ю. Увагу приділено діям поліцейського під час масових заходів (скандинавська модель охорони публічного порядку), тактичній медицині, тактиці евакуації особи (поліцейсько-го) тощо.

Шифр НБУВ: ВА853154

5.X.966. Досудове розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних, сильнодіючих речовин, отруйних сильнодіючих лікарських засобів із використанням сучасних телекомунікаційних та інших технологій: метод. рек. / М. С. Цуцкідзе, С. В. Гайду, Р. М. Дударець, О. О. Юхно, В. В. Бурлака, В. В. Носов, М. Ю. Романов, Т. П. Матюшкова, В. В. Романюк; ред.: М. С. Цуцкідзе; Національна поліція України, Харківський нац. ун-т внутрішніх справ, Головне слідче управління. — Харків: Факт, 2021. — 187 с.: рис., табл. — (Бібліотека слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу і криміналістики). — Бібліогр.: с. 126-133. — укр.

Наведено кримінально-правову та криміналістичну характеристику, механізм документування та розслідування безконтактних збутів наркотичних засобів через мережу Інтернет, зокрема з використанням телефонних дзвінків і Інтернет-месенджерів та здійснення «закладок». Наведено також механізм документування та розслідування збутів наркотичних засобів через мережу Інтернет при здійсненні оплати за наркотичні засоби криптовалютою.

Шифр НБУВ: ВА854879

5.X.967. Застосування альтернативних покарань у міжнародному пенітенціарному праві / А. В. Градецький // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 81-87. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано міжнародні стандарти щодо застосування кримінально-правових заходів, не пов'язаних із позбавленням волі. У процесі запобігання злочинності попереджувальне значення покарання визначається не його жорсткістю, а його невідворотністю, а покарання суворіше, ніж заслуженого засуджений, підтримує переконаність у його справедливості. Негативні соціально-економічні, моральні, психологічні, демографічні та медичні наслідки доводять, що позбавлення волі не є кращим засобом боротьби зі злочинністю. З'ясовано, що всі види альтернативних покарань, які застосовуються у зарубіжних державах, можна розподілити на кілька груп: покарання, пов'язані з матеріальним впливом на засудженого; санкції, що не передбачають нагляд і контроль; покарання, пов'язані зі здійсненням контролю за засудженими з боку спеціальних органів. Передумови запровадження альтернативних позбавленням волі покарань: низька ефективність тюремного ув'язнення, антигуманний характер позбавлення волі, економічна обґрунтованість застосування альтернатив. Найбільш комплексним міжнародним документом у сфері альтернатив тюремного ув'язнення є Токійські правила, у яких

передбачено широкий діапазон заходів, альтернативних тюремному ув'язненню. Зазначено, що впровадження альтернативних покарань не тільки залежить від соціально-правових явищ і багатьох неправових обставин (економіки, соціальної структури суспільства, державного ладу і т. п.), але і відображає політику держави у сфері боротьби зі злочинністю на конкретному історичному етапі. Високі показники рецидивної злочинності серед осіб, котрі раніше відбували покарання у пенітенціарних установах, значна матеріальна витратність системи виправних установ засвідчують необхідність провадження наукових досліджень, результати яких сприятимуть вдосконаленню кримінального та кримінально-виконавчого законодавства і практики їх застосування, спрямованих на зниження репресивності та гуманізацію, на розвиток альтернативних позбавленню волі видів покарань.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.968. Конституційно-правове будівництво на зламі епох: пошуки оптимальних моделей: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 22 черв. 2021 р. / ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т», Наук.-дослід. ін-т теорії та практики правосуддя, Асоціація міжнародного освітнього та наукового співробітництва, Університет імені В. Голдша. — Ужгород: РІК-У, 2021. — 260, [5] с. — укр.

Увагу приділено проблемам конституціоналізації правової системи. Досліджено національний і європейський досвід ролі органів прокуратури в системі органів державної влади. Висвітлено методологію оновлення Конституції та модернізації конституційного ладу. Розглянуто конституційні засади стратегії реформування правосуддя. Проаналізовано природу публічної влади в сучасній доктрині конституціоналізму. Розкрито особливості доктрини конституційного права за умов європейської інтеграції.

Шифр НБУВ: ВА853215

5.X.969. Конституційно-правові основи забезпечення доступу до інформації в Україні та країнах Європейського союзу: монографія / Ю. В. Богдан; Національна академія внутрішніх справ. — Київ: 7БЦ, 2021. — 203 с. — Бібліогр.: с. 183-203. — укр.

Досліджено питання конституційно-правових основ забезпечення доступу до інформації в Україні та країнах ЄС. Проаналізовано європейський досвід забезпечення доступу до інформації та механізмів його захисту. Запропоновано шляхи вдосконалення національного законодавства у сфері доступу до інформації. Висвітлено шляхи вдосконалення забезпечення права на доступ до інформації в Україні на основі досвіду країн ЄС. Увагу приділено юридичним гарантіям забезпечення права на інформацію в Україні та країнах ЄС. Удосконалено правові підстави обмеження права доступу до інформації в Україні на основі досвіду країн ЄС. Охарактеризовано реформування механізму юридичної відповідальності за порушення права на доступ до інформації з урахуванням практик країн ЄС.

Шифр НБУВ: ВА853884

5.X.970. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Право і держава: проблеми розвитку та взаємодії у XXI ст.»: 24 — 25 січня 2020 р., м. Запоріжжя: [збірник] / ред.: Т. О. Коломоець; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Гельветика, 2020. — 123 с. — укр.

Розглянуто актуальні питання теорії та історії держави і права, конституційного, муніципального права, цивільного права та процесу, права соціального забезпечення, адміністративного права та процесу, кримінології, кримінального процесу та криміналістики, судової експертизи, а також судоустрою та філософії права. Висвітлено особливості кримінальної відповідальності за незаконний обіг наркотиків у перші роки радянської влади та часи тоталітаризму. Розкрито окремі аспекти реформування податкових правовідносин у контексті утворення Державної податкової служби України. Розглянуто процесуальний зміст негласних слідчих (розшукових) дій з урахуванням міжнародного законодавства в контексті дотримання прав і свобод людини. Окреслено перспективи розширення доступу до правосуддя у правових позиціях Великої Палати Верховного Суду.

Шифр НБУВ: ВА853058

5.X.971. Меритократія як засіб побудови ефективної держави: теоретико-методологічний аналіз: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / С. Є. Опанасенко; Державна служба зайнятості України, Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Розкрито теоретико-методологічні засади дослідження меритократії як засобу побудови ефективної держави. На підставі цього систематизовано основні дослідницькі підходи до її визначення як сукупну характеристику окремої освітньої системи, яка забезпечує формування потужних управлінських систем із широко розвиненими демократичними принципами. Ідентифіковано вплив меритократії на побудову ефективної держави, що передбачає інституціоналізацію управління, яке здійснюється професійними управлінцями, здатними гарантувати результативність своєї діяльності. Показано подвійну функціональність впливу меритократії на побудову ефективної держави, а саме: меритократія, забезпечуючи збалансованість інституційних засад держави, сприяє ефективності функціонування її інститутів. Як структурно-функціональна форма забезпечення інновацій у сфері

публічного управління вона впливає на побудову інноваційної моделі ефективної держави, яка поєднує в собі патерналізм, елітаризм і меритонізм (урахування здібностей), що створює умови для еволюційної конструкції побудови ефективної держави в сучасному світі. Запропоновано меритократичну практику підвищення рівня професіоналізму та компетентності державних службовців, яка має слугувати запобіганню і блокуванню депрофесіоналізації у сфері державного управління, включаючи вдосконалення програм підготовки і професійного розвитку державних службовців. Обґрунтовано «просування на основі моралі» як меритократичну конструкцію кар'єрного розвитку державних службовців, яка концептуально, методологічно та технологічно здатна гарантувати високу результативність і функціональну стабільність системи державного управління, а відтак слугувати технологічною умовою побудови ефективної держави. Показано, що саме блокує поглиблення відповідних конфліктних ситуацій у сфері державного управління, завдяки чому відповідні привілеї здобувають лише ті у сфері адміністрування, хто володіє високим рівнем професіоналізму, компетентності та моральної гідності.

Шифр НБУВ: РА446208

5.X.972. Методологія побудови автоматизованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення адміністративного управління: автореф. дис.... д-ра техн. наук: 05.13.06 / О. В. Нестеренко; НАН України, Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору. — Київ, 2020. — 43 с.: рис. — укр.

Увагу приділено розробці методології створення автоматизованих систем інформаційно-аналітичного забезпечення (АСІАЗ) у сфері адміністративного управління з урахуванням вимог комплексності, підтримки прийняття управлінських рішень на базі знання-орієнтованих засобів, їх вичерпного інформаційного забезпечення, підтримки процесів опрацювання документів, забезпечення інформаційної та кібербезпеки, а також інтеграції систем інформаційно-аналітичного забезпечення з дотриманням інтегрованості. Проведено деталізацію функцій органів адміністративного управління й особливостей діяльності в сучасних умовах, яка показує, що як основний засіб у підготовці рішень розглядається інформаційний простір, що, у свою чергу, потребує створення національної системи інформаційних ресурсів і відповідної електронної інфраструктури країни. Квінтесенцією цього процесу є пошук нового знання для підтримки рішень. Уперше запропоновано єдиний методологічний підхід до постановки, формалізації та вирішення завдань побудови АСІАЗ, які діють в інформаційному просторі сфери адміністративного управління, що забезпечує створення комплексної компонентної архітектурної моделі застосування інформаційних технологій у сфері управління на базі моделей інформаційних процесів, формалізмів представлення процесів функціонування системи, організації інформаційної взаємодії компонентів в умовах реального середовища, що надає змогу в подальшому удержувати більш ефективні процедури синтезу таких систем, створює умови для значного полегшення, здешевлення та прискорення створення АСІАЗ для широкого класу органів управління. Розроблено концептуальні основи побудови АСІАЗ, які, на відміну від відомих, базуються на запропонованій парадигмі інтелектуального органу управління, а також принципах відкритості, забезпечення інформаційно-аналітичної діяльності на базі знання-орієнтованих засобів, своєчасності опрацювання документів. Сформовано основи нової теорії ситуаційного регулювання технологічних процесів в органі управління при автоматизованій обробці інформаційних документальних потоків, що встановлює закони та правила взаємодії елементів системи, які спрямовано на приведення локальних цілей окремих елементів до глобальної мети, що стоїть перед системою в цілому, і таких, що забезпечують узгодження їх дій із реалізацією цих цілей. Підготовлено основи теорії обробки інформаційних документальних потоків як складової теорії розподілення інформації (телетрафіку), яка базується на виконанні сформульованої в органі управління політики «виконавчої обов'язковості» й адаптації структури АСІАЗ до специфіки розв'язуваних задач, що засновано на відображенні моделі інтенсивності обробки потоків документів у відповідні формальні мережеві моделі та надає можливість раціоналізації використання наявних системних ресурсів. Розроблено: модель інформаційного навантаження АСІАЗ, яка базується на теорії масового обслуговування та відрізняється використанням експертних оцінок інтенсивності надходження потоків документів, що надає можливість визначити пороги значення поточних функціональних характеристик системи; модель взаємодії інформаційних процесів при експертній обробці документів на основі теорії мов дій, за допомогою якої трансформуються локальний або глобальний стан процесу в обчислювальному середовищі; метод прийняття рішень в умовах розв'язання багатокритеріальних задач, який ґрунтується на інтеграції інформаційних онтологічних описів, експертного методу та візуалізації на графах процесу порівняння альтернатив; метод оцінки ризиків кібербезпеки інформаційного середовища органу управління, який базується на представленні середовища онтологічними описами та графовим поданням, а також на використанні спеціального алгоритму розрахунку ризиків і визначення відповідних механізмів захисту. Вдосконале-

но основні засади регламенту інформаційної взаємодії в органі управління та забезпечення формування систем інформаційних ресурсів органів управління, їх інтеграції з національною системою інформаційних ресурсів з урахуванням парадигми інформаційної відкритості сфери управління, забезпечення розвитку й інформаційного менеджменту протягом усього життєвого циклу АСІАЗ. Поглиблено формування системи знань щодо предметної області в аналітичній діяльності сфери управління на основі онтологічних описів. Удосконалено формалізацію опису АСІАЗ, яка базується на інтерпретації характеристик системи відповідними категоріями та термінами теорії множин і теорії масового обслуговування.

Шифр НБУВ: РА446629

5.X.973. Механізми реалізації молодіжної політики в умовах глобалізації: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / С. С. Гринчишин; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Наведено теоретико-методологічне обґрунтування особливостей формування та реалізації державної молодіжної політики в умовах глобалізації та децентралізації, розроблено практичні рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів влади у даній сфері. Політично термінологічний апарат дослідження та запропоновано власне визначення поняття «молодіжна політика». Зазначено, що під молодіжною політикою слід розуміти комплексний напрям розвитку теоретико-методологічних, науково-практичних, ідеологічних засад реалізації державних програм, спрямованих на інтеграцію молоді у процес державотворення, залучення їх інтелектуального і творчого потенціалу у процесі даної діяльності. Вдосконалено підхід до ідентифікації пріоритетних принципів молодіжної політики, серед яких варто виокремити: захист прав молодого покоління; забезпечення пропаганди як засобу донести необхідність ведення здорового способу життя; спортивний і фізичний розвиток молодого населення; дух патріотичності серед молоді; рівні можливості щодо своєї реалізації, яка досягається молодістю особистістю; гармонізація заходів комплексного міжвідомчого характеру щодо вирішення головних проблемних питань і потреб молодих громадян; залучення молоді до процесів прийняття рішень; забезпечення міжнародної співпраці у такій сфері, як молодіжна політика. Розроблено механізм упровадження державної молодіжної політики в Україні на території Київської обл. Як результат, очікується розвиток творчого потенціалу молодого покоління, основних соціально-економічних показників його життя та діяльності з метою залучення до реалізації процесів державотворення. Крім того, важливим результатом є гармонізація української нормативно-правової бази й організаційних механізмів у сфері молодіжної політики з найкращими європейськими стандартами.

Шифр НБУВ: РА445897

5.X.974. Муніципальна реформа в Україні та державах-членах Європейського Союзу в умовах європейської міждержавної інтеграції: порівняльно-правове дослідження: монографія / Ю. В. Камардіна; ред.: О. О. Грінченко; Україна. Верховна Рада, Інститут законодавства. — Одеса: Фенікс, 2020. — 221, [1] с. — Бібліогр.: с. 195-[222]. — укр.

Досліджено теоретико-правові та практичні аспекти реалізації муніципальної реформи в Україні та державах-членах Європейського Союзу за умов європейської міждержавної інтеграції. Розглянуто найважливіші міжнародно-правові стандарти реформування місцевого самоврядування. Проаналізовано організаційно-правові проблеми реалізації муніципальної реформи в державах-членах ЄС на засадах децентралізації та субсидіарності. Досліджено напрями, результати та перспективи реалізації муніципальної реформи в Україні в контексті європейської міждержавної інтеграції.

Шифр НБУВ: ВА853786

5.X.975. Наукові читання пам'яті Ганса Гросса: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 9 груд. 2021 р.) / ред.: В. А. Вдовічен, Г. П. Жаровська, І. Г. Балук, А. М. Орлеан, С. Ботнару, Й. Кунчев; Chernivtsi Law School, Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, Varna Free University, Тренінговий центр прокурорів України, Чернівецький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, Молдовський держ. ун-т. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 278 с. — укр.

Розкрито значення наукової спадщини Ганса Гросса для розвитку криміналістики та професійної майстерності слідчих. Розглянуто наукові погляди видатного криміналіста щодо зв'язку кримінального права та криміналістики. Визначено також вплив наукової спадщини Ганса Гросса на розвиток сучасної криміналістики та кримінальної психології. Розкрито роль ученого у формуванні наукової парадигми криміналістики в Україні. Увагу приділено виявленню та фіксації доказів, що мають електронну форму під час кримінального провадження, досліджено організаційні аспекти. Наведено віктимологічну характеристику жертв дорожньо-транспортних пригод. Розглянуто колізії доказового права. Висвітлено окремі аспекти розвитку кримінально-правової науки в Чернівецькому університеті в 1918 — 1940 рр. Досліджено окремі питання криміналізації декларування недостовірної

інформації. Розглянуто винуватість обвинуваченого як обставину, що підлягає доказуванню при призначенні покарання. Акцентовано увагу на захисті прав тварин у міжнародній кримінально-правовій площині. Визначено ефективність боротьби з мафіозними угрупованнями. Висвітлено історичний аспект формування поняття торгівлі людьми тощо.

Шифр НБУВ: BA854764

5.X.976. Нормативно-правові засади, спрямовані на удосконалення адміністративно-правового забезпечення репродуктивних прав людини / С. О. Болдіжар // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 54-58. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Досліджено правове регулювання здійснення репродуктивних прав людини, на основі якої розроблено рекомендації, спрямовані на удосконалення їх адміністративно-правового забезпечення. Встановлено, що здійснення репродуктивних прав відбувається на правових засадах, до яких як правило відносять: загальні (розумність, справедливість, законність, добросовісність, дотримання прав людини та автономія волі) та спеціальні (обґрунтованість, своєчасність, доцільність, належна якість медичної допомоги, взаємозалежність репродуктивних прав). Аналіз вітчизняних і зарубіжних підходів надав змогу зробити висновок, що допоміжними репродуктивними технологіями є: внутрішньо-маркові інсеминації (BMI), екстракорпоральні («штучні») запліднення *in vitro*, ICSI, інвазивний спосіб здобуття сперматозоїдів (TESA, TESE та PESA), донорство сперми та ооцитів. Із вказаних ДРТ найбільше обмежене щодо застосування сурогатного материнства. Виокремлено такі підходи до нормативно-правового регулювання здійснення репродуктивних прав: обмежувальний підхід (наприклад, в Австрії); підхід, за якого обмежується здійснення окремих репродуктивних технологій (значна частина європейських держав); ліберальний підхід (наприклад, у Бельгії). Проведене дослідження надало змогу дійти низки висновків у сфері нормативно-правових засад забезпечення репродуктивних прав людини і запропонувати ряд рекомендацій щодо удосконалення їх адміністративно-правового регулювання. Зокрема, обґрунтовано, що необхідно прийняти окремий законодавчий акт, який би врегулював здійснення людиною репродуктивних прав, у тому числі чітко визначив: поняття та зміст репродуктивних прав, суб'єктів репродуктивно-правових відносин, види репродуктивних технологій та порядок їх застосування, способи захисту репродуктивних прав, повноваження державних органів щодо контролю та нагляду у сфері забезпечення умов для здійснення людиною репродуктивних прав.

Шифр НБУВ: Ж23244:np.

5.X.977. Об'єкти культурної спадщини в країнах Східної Європи: кримінально-правова охорона: монографія / С. Л. Стрельцов, А. М. Соловйова, Т. Б. Герелюк; Національна академія управління. — Київ: Нац. акад. упр., 2021. — 263 с. — Бібліогр.: с. 212-261. — укр.

Презентовано порівняльно-правове дослідження кримінально-правової характеристики посягань на об'єкти культурної спадщини в різних країнах Східної Європи. Проаналізовано історію кримінально-правової охорони власності у світі. Наведено кримінально-правову характеристику знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини за законодавством України і країн Східної Європи. Систематизовано підстави виділення кваліфікуючих ознак умисного незаконного знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини за законодавством України і країн Східної Європи. Висвітлено можливості подальшого розвитку національного кримінального права. Окреслено шляхи сприяння взаємодії держав у протидії таким кримінальним правопорушенням.

Шифр НБУВ: BA852972

5.X.978. Особливості правового регулювання приватних економічних відносин в умовах ринку: [монографія] / О. В. Безух; Наук.-дослід. ін-т приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака, Національна академія правових наук України. — Київ: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2021. — 209 с. — укр.

Досліджено економічну конкуренцію як суть ринкових відносин та ринок як об'єкт правового впливу. Висвітлено актуальні науково-практичні проблеми регулювання приватних економічних відносин в умовах ринку. Охарактеризовано особливості правового становища учасників приватних економічних відносин. Доведено необхідність диференціації приватних особистих і приватних економічних відносин та їх правового регулювання. Увагу приділено забезпеченню правового порядку у сфері економіки та правової захищеності суб'єктів підприємницької діяльності і споживачів. Висвітлено суть та відмінності в умовах ринкової економіки господарського (комерційного) та цивільного обороту. Проаналізовано технічне регулювання та його місце в системі регулювання приватних економічних відносин.

Шифр НБУВ: BA853997

5.X.979. Поняття та категорії адміністративного судочинства: людиноцентричні та аксіологічні аспекти тлумачення: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / О. В. Білоус; Ун-т митної справи та фінансів. — Дніпро, 2020. — 29 с. — укр.

Визначено кризь призму правових цінностей та філософії людиноцентризму концептуальні засади тлумачення понять і категорій адміністративного судочинства. Удосконалено доктринальні положення про адміністративно-процесуальні норми як об'єкт тлумачення, зокрема встановлено, що обов'язковою ознакою об'єкта тлумачення є належний ступінь його ясності, яка уможливила встановлення змісту правового припису під час застосування інструментарію тлумачення до цього об'єкта. Визначено суть понять і категорій адміністративного судочинства як предмету тлумачення, зокрема встановлено, що категорією адміністративного судочинства є системоутворююче та глобальне поняття адміністративного процесу, яке найбільшою мірою у порівнянні з іншими поняттями відображає унікальні аспекти організації та функціонування адміністративного судочинства. До найбільш перманентних категорій адміністративного процесу віднесено: «офіційне з'ясування всіх обставин у справі», «публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів», «зразкова адміністративна справа», «типова адміністративна справа» та ін. Сформульовано поняття та розкрито суть тлумачення норм права, встановлено співвідношення тлумачення із суміжними правовими поняттями та категоріями. Зокрема обґрунтовано, що тлумачення норм права — це інтелектуально-вольова діяльність інтерпретатора, що здійснюється на підставі принципів та за допомогою способів тлумачення, спрямована на з'ясування та/або роз'яснення змісту правової норми з метою правильного й однакового її розуміння та застосування на практиці, може закріплюватися в спеціальних актах інтерпретації, науково-практичних коментарях до законодавства, доктринальних джерелах та інших зовнішніх формах результатів тлумачення. Визначено особливості тлумачення понять і категорій адміністративного судочинства, розкрито специфіку інтерпретації оціночних понять адміністративного процесу. Сформульовано мету, окреслено завдання та функції тлумачення понять та категорій адміністративного судочинства. Встановлено, що метою тлумачення понять та категорій адміністративного судочинства є правильне, точне і однакове застосування відповідних понять та категорій у правозастосовчій практиці. Визначено принципи відповідної інтерпретації, окреслено систему способів тлумачення понять і категорій адміністративного судочинства, у т. ч. розкрито зміст філологічного, контекстуального, історико-політичного та системного тлумачення понять і категорій адміністративного судочинства, визначено їх прийоми та правила. Розкрито суть людиноцентризму як ціннісної основи тлумачення понять і категорій адміністративного судочинства. Охарактеризовано вплив практики Європейського суду з прав людини на тлумачення норм адміністративно-процесуального права України, що містять поняття та категорії.

Шифр НБУВ: PA446421

5.X.980. Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку: зб. тез наук. доп. XVI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених (27 берез. 2020 р.) / ред.: А. В. Цюсь, А. М. Демчук, М. М. Яцишин, А. В. Духневич, Ю. О. Фідра, В. В. Кондратішина, З. В. Журавська, І. М. Якушев, Е. Кельська, А. Зюлковський, О. М. Григорович, Т. О. Горуша; уклад.: Х. М. Полюк, О. С. Драницька; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 253 с. — укр.

Наведено тези доповідей, що стосуються різних сторін правового життя, питань теорії та історії держави і права, конституційного, фінансового, адміністративного, цивільного, кримінального й інших галузей права. Розглянуто концепції природних прав людини в сучасному правозастосуванні. Досліджено участь громадських об'єднань у правотворчій діяльності. Охарактеризовано правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування. Розкрито особливості тлумачення міжнародних договорів. Висвітлено історію становлення договірно-правових відносин України з державою Ізраїль. Розглянуто таємницю кореспонденції як особисте немайнове право фізичної особи. Розкрито поняття корисливого мотиву у злочинах проти власності. Розглянуто питання надання винагороди викривачам корупції. Увагу приділено сучасним тенденціям злочинності неповнолітніх. Висвітлено новий підхід до розуміння публічних закликів до вчинення терористичного акту.

Шифр НБУВ: BA853772

5.X.981. Правове регулювання діяльності підприємницьких товариств у Магрибі (Алжир, Марокко, Туніс): автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. С. Сегада; «Університет Короля Данила», приватний ВНЗ. — Івано-Франківськ, 2020. — 16 с. — укр.

Визначено історичні передумови та становлення відповідного законодавства у державах Магрибу, проаналізовано джерела правового регулювання діяльності юридичних осіб. Проаналізовано та порівняно організаційно-правові форми підприємницьких товариств, визначено їх правосуб'єктність, особливості застосування, здійснення та припинення, правового режиму майна, а також окреслено тенденції розвитку правового регулювання підприємницьких товариств у Магрибі. Надано пропозиції щодо удосконалення механізму правового регулювання підприємницьких товариств та інноваційної підприємницької діяльності

(стартапів) в Україні на основі досвіду Тунісу, наведено практичні рекомендації для правового захисту українських інвестицій у державах Магрибу.

Шифр НБУВ: RA446269

5.X.982. Правовий вимір конституційної та кримінальної юрисдикції в Україні та світі. Четверті юридичні читання: матеріали Міжнар. щоріч. наук. дистанц. конф., 9 квіт. 2021 р. м. Одеса / ред.: Т. В. Степанова, О. А. Чуваков; уклад.: А. В. Левенець, О. В. Нарожна; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса: Фенікс, 2021. — 245 с. — укр.

Висвітлено етичні стандарти як складову суддівської дисципліни. Досліджено національний превентивний механізм в діяльності Національної поліції України. Наведено класифікацію учасників господарського процесу. Охарактеризовано касаційні фільтри у правових системах країн Європи. Розглянуто право на доступ до інформації органів публічної влади в деяких країнах ЄС. Досліджено забезпечення інформаційної безпеки людини та захист персональних даних в Інтернет просторі. Проаналізовано цифрову нерівність та проблему реалізації конституційних прав людини. Висвітлено актуальні питання запобігання торгівлі людьми. Наведено заходи щодо попередження кримінальних правопорушень проти власності.

Шифр НБУВ: BA853570

5.X.983. Проблеми та перспективи розвитку територіальних громад в соціальній сфері: матеріали доп. та повідомл. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 24 вересня 2021 р.) / ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т», Громадське об'єднання «Справа Кольпінга в Україні». — Ужгород: РІК-У, 2021. — 87 с.: табл. — укр.

Розкрито важливість національно-патріотичного виховання в соціальній сфері об'єднаних територіальних громад. Розглянуто продаж журналів «Nota bene» і «Cesta» як систематичну допомогу для бездомних. Проаналізовано вплив прикордоння на функціонування та розвиток Закарпаття в умовах децентралізації. Охарактеризовано соціальні послуги в Словаччині. Визначено умови підвищення ефективності надання соціальних послуг для громадян похилого віку в територіальному центрі соціального обслуговування. Увагу приділено питанням цифрової компетентності державних службовців соціальної сфери, специфіці та проблемам соціальної роботи в сільських територіальних громадах.

Шифр НБУВ: CO37977

5.X.984. Проектний підхід у формуванні системи надання публічних послуг у сервісно-орієнтованих державах (економіках) / Т. В. Іванова // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 119-123. — Бібліогр.: 122 назв. — укр.

Розглянуто необхідність застосування проектного підходу до формування системи надання публічних послуг у сервісно-орієнтованих державах (економіках). Установлено, що використання проектного підходу є ефективним інструментом під час надання публічних послуг у сервісно-орієнтованих державах. Визначено основні перешкоди на шляху запровадження проектного підходу під час формування системи надання публічних послуг та для розвитку сервісно-орієнтованих держав (економік). Здійснено аналіз потенціалу застосування проектного підходу у формуванні системи надання публічних послуг в сервісно-орієнтованих державах.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.985. Реалізація права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Т. В. Бабчинська; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено перше у сучасній науці кримінального процесуального права спеціальне комплексне дослідження реалізації права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів. З'ясовано стан дослідження правової природи захисту у кримінальному провадженні, визначено поняття, зміст та забезпечення права на захист у кримінальному провадженні. Визначено систему міжнародних стандартів реалізації права на захист у кримінальному провадженні та охарактеризовано міжнародні стандарти реалізації права на захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження на предмет відповідності ним положень КПК України в цій сфері. Розглянуто реалізацію права на захист під час ініціювання та проведення слідчих та негласних слідчих (розшукових) дій у контексті відповідності міжнародним стандартам. З'ясовано реалізацію права на захист під час здійсненні окремих процесуальних дій після повідомлення про підозру відповідно до вимог міжнародних стандартів. Охарактеризовано реалізацію права на захист у разі закінчення досудового розслідування в контексті відповідності норм КПК України міжнародним стандартам. Розглянуто реалізацію права на захист під час підготовчого провадження в національній юридичній практиці відповідно до вимог міжнародних стандартів. Охарактеризовано реалізацію права на захист під час судового розгляду в суді першої інстанції в контексті дотримання міжнародних стандартів та з'ясовано реалізацію права на захист під час перегляду судових рішень в національному законодавстві щодо дотримання вимог міжнарод-

них стандартів. Сформульовано теоретично обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України в частині забезпечення права на захист у кримінальному провадженні відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Шифр НБУВ: RA446555

5.X.986. Реалізація публічного управління в умовах інституційних змін: автореф. дис.... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / І. П. Козак; Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено науково-теоретичне обґрунтування реалізації публічного управління в умовах інституційних змін та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення процедур та технологій його реалізації у сучасних умовах суспільного розвитку. Розкрито теоретико-методологічні засади дослідження публічного управління в умовах інституційних змін. Обґрунтовано, що інституційні зміни у сфері публічного управління змінюють нормативні критерії його функціонування, що в такий спосіб призводить до виникнення нових інституційних форм та управлінських інструментів забезпечення його результативності. Здійснено методологічну ідентифікацію особливостей реалізації публічного управління в умовах інституційних змін. Охарактеризовано державу як суб'єкт реалізації інституційних змін у сфері публічного управління. Досліджено інституційні зміни та інституційне управління у сфері публічного управління як структурні елементи його функціональної деконструкції. Ідентифіковано реформування у сфері публічного управління як функціональну умову реалізації інституційних змін.

Шифр НБУВ: RA446620

5.X.987. Роль освіти як чинника мотивації громадян на єдиність, толерантність і мир в управлінській культурі проблемного світу / М. І. Пірен, О. М. Петроє, М. Г. Іванчук // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 21-27. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

З позицій сьогодення розкрито роль освіти в контексті мотивації громадян на інноваційне мислення щодо розв'язання проблем кризовості в суспільстві, проблемності стосунків у процесі міжособистісної взаємодії, праці, формування довіри, поваги до політиків, культурно-освітнього діалогу між громадянами та політиками з метою досягнення порозуміння та впровадження демократичних змін. Осмислено роль громадянської освіти, що спрямована на формування громадянина як суб'єкта політики, який має долучатися до її творення та реалізації, а також виділено ідею щодо гуманізації людського суспільства шляхом духовності та просвітницької роботи освітян у суспільстві.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.988. Соматичні права людини в сучасній доктрині конституціоналізму: теоретико-правове дослідження: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Ю. І. Туряцький; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів, 2020. — 38 с. — укр.

Увагу приділено комплексному дослідженню теоретико-правового розуміння суті, передумов становлення та розвитку, аспектів правової легалізації соматичних прав людини як групи прав нового покоління у сучасній доктрині конституціоналізму на основі розробленої авторської системи методологіювання. Позиціоновано соматичні права як групу новітніх прав четвертого покоління, що пов'язані з тілесністю людини та полягають у можливості реалізації автономної волі людини щодо її цілісного тіла, певного/певних органу/органів чи тканин та біологічних компонентів, які вже відмежовані від тіла, а також можливості щодо модифікації, вдосконалення, видозміни своєї тілесності. Виокремлено ознаки соматичних прав людини та подано авторську позицію щодо структури групи соматичних прав: право на власний геном; репродуктивні права людини; сексуальні права людини; право на трансплантацію органів, тканин, клітин; право на гендерну ідентичність; право людини на модифікацію свого тіла; право на гідну смерть; право на розпорядження своїм тілом та його частинами після смерті; право на вживання наркотиків і психотропних речовин з метою полегшення страждань. Наведено розширену класифікацію соматичних прав людини: за часом; за особливостями реалізації; за предметом реалізації; за суспільним схваленням; за ціллю реалізації; за нормативним визнанням.

Шифр НБУВ: RA446803

5.X.989. Співвідношення принципів та норм права у правових системах України та Європейського Союзу: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Я. І. Станько; Національна академія внутрішніх справ. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Визначено рівень осмислення проблематики співвідношення принципів і норм права у правових системах України та Європейського Союзу. Переосмислено методологію дослідження співвідношення принципів і норм права у правових системах сучасності. Охарактеризовано структуру правової системи шляхом використання теоретичної моделі її загальної структури. Доведено, що принципи права є інтегруючим елементом правової системи. З'ясовано місце та роль норм права у структурі правової системи. Обґрунтовано наявність взаємозв'язку та взаємодії принципів і норм права у правовій системі Європейського Союзу та

правових системах держав-членів. Розглянуто особливості співвідношення принципів і норм права у правовій системі України. Проаналізовано дискусійні та проблемні аспекти співвідношення принципів і норм права у правовій системі України в умовах євроінтеграції.

Шифр НБУВ: РА446984

5.X.990. Сучасний унітаризм: доктрина і практика: монографія / Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, О. В. Батанов, В. О. Антонов, І. Е. Берестова, Н. В. Воротина, В. П. Горбатенко, О. А. Колодій, Т. А. Костецька, А. Р. Крусян, О. Ю. Курцев, Н. Л. Омельченко, М. О. Пухтинський, Т. М. Слінько, В. А. Явір; ред.: Ю. С. Шемшученко; НАН України, Інститут держави і права імені В. М. Корецького. — Київ: Юридична думка, 2021. — 513 с. — укр.

Із позиції сучасних наукових поглядів досліджено роль унітаризму у процесах конституційного будівництва та розвитку державності в Україні та зарубіжних країнах. Висвітлено історію та теорію унітаризму, його основні ознаки, місце і значення в системі конституційного ладу України. Розглянуто актуальні питання унітаризму в контексті поділу державної влади, організації та функціонування місцевого самоврядування, децентралізації публічної влади та здійснення адміністративно-територіальної реформи. Приділено значну увагу проблемам і перспективам розвитку унітаризму в сучасній Україні в контексті формування національної ідеї, проведення національної, мовної, інформаційної, економічної та бюджетно-фінансової політики, вирішення питань національної безпеки й оборони.

Шифр НБУВ: ВС68603

5.X.991. Теоретичні проблеми реалізації адміністративно-правових засад оптимізації системи та діяльності центральних органів виконавчої влади // Д. В. Бараненко // Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 48-53. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Досліджено адміністративно-правові засади оптимізації системи та діяльності центральних органів виконавчої влади і громадянського суспільства. Наголошено, що, незважаючи на вирішення питання нормативно-правового забезпечення, результати оптимізації не завжди збігаються з очікуваними та не є прогнозованими. Констатовано, що причинами є насамперед порушення строків всупереч встановленим вимогам, що негативно впливає як на сам процес оптимізації та функціонування системи центральних органів виконавчої влади в Україні (зокрема, залишення поза межми публічного управління окремих сфер життя, тимчасове припинення виконання окремих функцій держави, наприклад, ліцензування, внутрішній контроль тощо), так і євроінтеграцію (порушення строків виконання взятих Україною зобов'язань з метою інтеграції у європейський простір та перспективою членства в Європейському Союзі (ЄС), в тому числі завдання з імплементації Угоди про асоціацію, адаптації законодавства України до законодавства ЄС, залучення експертної та фінансової допомоги ЄС з метою розроблення стратегії модернізації окремих сфер публічного управління тощо). Шляхами вирішення проблем визначено своєчасність призначення керівників, утворення комісій з реорганізації, розробки планів заходів з реорганізації, доручень з боку уряду або окремих міністерств щодо конкретних заходів з оптимізації, прийняття положень, що регулюють діяльність новостворених у процесі модернізації центральних органів виконавчої влади та інше. Доведено, що головною проблемою оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади в Україні є систематичне порушення строків її реалізації всупереч законодавчо визначеним вимогам. На основі проаналізованих в роботі причин порушення строків визначено напрями оптимізації системи та організаційно-штатної структури центральних органів виконавчої влади: своєчасне утворення комісій з реорганізації; виконання строків розробки планів заходів з реорганізації; своєчасне призначення керівників створених в межах оптимізації центральних органів виконавчої влади нових центральних органів виконавчої влади, що стане підґрунтям для їх своєчасної державної реєстрації та початку функціонування; своєчасне надання з боку окремих міністерств суб'єктам здійснення оптимізації конкретних вказівок щодо здійснення заходів з оптимізації; дотримання строків прийняття положень, що регулюють діяльність новостворених у процесі оптимізації центральних органів виконавчої влади.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.992. Формування механізмів управління розвитком сервісної держави в умовах суспільних трансформацій: автореф. дис.... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / О. В. Євсюкова; Національна академія державного управління при Президенті України. — Київ, 2020. — 36 с.: рис. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено практичні рекомендації щодо управління розвитком сервісної держави. Опрацьовано науковий доробок щодо формування й управління розвитком сервісної держави. Визначено, що науковим підґрунтям для її розвитку в умовах суспільних трансформацій є концептуальні засади теорії державного управління, сформовані науковцями на основі системно-функціонального, неінституціонального, соціологічного, синергетичного, постмодерністського підходів у публічному управлінні. Розкрито зміст

ключових понять за напрямом дослідження. Обґрунтовано методологічні домінянти функціонування системи публічного управління у напрямі розвитку сервісної держави на підставі принципів суб'єктності, які є необхідними для конструювання змісту та розбудови механізмів управління розвитком сервісної держави. Сформовано систему принципів сервісизації органів публічної влади. Запропоновано методичний підхід до формування нормативно-правового механізму управління розвитком сервісної держави, який базується на класифікації особливостей нормативно-правового забезпечення надання публічних послуг і на переліку критеріїв, за якими доцільно розвивати нормативно-правове забезпечення діяльності органів публічної влади з метою покращення якості надання публічних послуг. Сформовано організаційно-правовий механізм реалізації публічного аудиту діяльності органів публічної влади щодо надання послуг. Акцентовано увагу на прийнятті Закону України «Про публічний аудит» і на створенні відповідного організаційного забезпечення публічного аудиту діяльності органів публічної влади в Україні у напрямі сервісизації. Обґрунтовано основні засади когнітивно-інформаційного механізму управління розвитком сервісної держави з метою формування її меритократичного простору в умовах суспільних трансформацій як сукупність складових, що створюють ціннісно-орієнтаційну основу управління розвитком сервісної держави та динаміку функціонування системи публічного управління в сервісному напрямі. Здійснено аналіз зарубіжного досвіду становлення сервісних держав у Канаді, Швеції, Норвегії та Данії, окреслено переваги використання кращих світових практик в Україні. Досліджено сучасний стан упровадження інструментів електронної демократії в Україні у контексті цифрової трансформації. Окреслено етапи суспільних трансформацій в українському суспільстві, які впливають на процес формування сервісної держави, доповнено їх періодизацію. Доведено необхідність упровадження системи моніторингу сервісної діяльності органів публічної влади. Розроблено й обґрунтовано концепцію управління розвитком сервісної держави в умовах суспільних трансформацій в Україні з визначенням і характеристикою складових її структури.

Шифр НБУВ: РА446642

5.X.993. Цифрова дипломатія як інструмент масової комунікації в публічному управлінні / В. Ю. Степанов, К. Г. Бричук // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 5-10. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено концептуальні погляди на цифрову дипломатію як інструмент масової комунікації в публічному управлінні. Наведено різні інтерпретації експертів — фахівців міжнародних відносин та інформаційних комунікаційних технологій для досягнення дипломатичних цілей. Особливу увагу приділено так званій «цифровій дипломатії» як формі публічної дипломатії, яка надає дипломатичні послуги як власним громадянам, так і громадянам зарубіжних країн. Обґрунтовано, що використання цифрової дипломатії у публічному управлінні надає змогу просувати зовнішньополітичні інтереси держави в межах розвитку міжнародних відносин.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.994. Юридичний механізм забезпечення права на соціальний захист: автореф. дис.... д-ра юрид. наук: 12.00.05 / К. В. Бориченко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено перше у вітчизняній науці права соціального забезпечення спеціальне комплексне дослідження юридичного механізму забезпечення права на соціальний захист. Визначено загальні риси та юридичну своєрідність права на соціальний захист, на підставі яких встановлено місце відповідного права у системі прав людини. Розкрито поняття та структуру права на соціальний захист. Проаналізовано співвідношення понять: право на соціальний захист, право на соціальне забезпечення, права у сфері соціального забезпечення. З'ясовано поняття та структуру юридичного механізму забезпечення права на соціальний захист. Досліджено зміст міжнародних та європейських стандартів права на соціальний захист та стан відповідності їм чинного національного законодавства у сфері соціального захисту населення. Надано характеристику якості та ефективності нормативного закріплення права на соціальний захист законодавством України з точки зору відповідності його засадам правової визначеності. Встановлено особливості механізму здійснення права на соціальний захист. Визначено поняття, зміст та проаналізовано ефективність гарантій права на соціальний захист. Надано характеристику механізму охорони права на соціальний захист, встановлено суб'єкти провадження контрольно-наглядової діяльності у сфері соціального захисту, визначено та обґрунтовано ключове значення її ефективності для забезпечення можливості притягнення винних до юридичної відповідальності за порушення чи невизнання права на соціальний захист. Визначено механізм захисту права на соціальний захист системою юрисдикційних та неюрисдикційних форм захисту, що здійснюються на міжнародному та національному рівнях. Надано характеристику способам захисту права на соціальний захист. Сформульовано пропозиції щодо удосконалення чинного соціально-забезпечувального

законодавства у сфері закріплення та визначення змісту юридичного механізму забезпечення права на соціальний захист, що відповідає сучасним інтересам людини, суспільства та держави.

Шифр НБУВ: RA446552

5.X.995. International relations development in cyberspace / Т. А. Poda // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 131-135. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

У сучасному світі інформація є одним із найважливіших ресурсів і, одночасно, однією з рушійних сил. Стрімкий розвиток та поширення нових інформаційних і комунікативних технологій призвели до глобальної інформаційної революції, яка здійснює значний вплив на всі сфери. Мета роботи — аналіз природи кіберпростору і його вплив на характер сучасних міжнародних відносин. Завдання полягає у виявленні особливостей і основних відмінностей кіберпростору. Поняття «кіберпростору» пройшло довгий шлях концептуалізації з моменту своєї появи в науково-фантастичній літературі на початку 1980-х рр. Розуміння кіберпростору як комунікативного простору не є новим, оскільки воно з'являється задовго до комп'ютерів та Інтернету. Завдяки спільному кіберпростору сучасне суспільство стає специфічно мережевим і цифровим, тобто таким, де відносини в машинно-опосередкованих соціальних і медіамережах доповнюють або замінюють спілкування, засновані на взаємодії політичних акторів. Кіберпростір у порівнянні з іншими просторами людської діяльності має такі риси: це є інформаційний простір; він є комунікативним середовищем; утворюється за допомогою технічних систем; кіберпростір може постійно копіюватися, множитися і відтворюватися, що є характерною ознакою соціуму; кіберпростір радикально збільшує швидкість, обсяг і дальність взаємозв'язку не тільки держав і корпорацій, а й окремих громадян, які можуть використовувати його для глобального, майже миттєвого спілкування, використовуючи різноманітні інформаційні засоби. Незважаючи на те, що кіберпростір створює більш плоску, мережеву онтологію соціальних комунікацій, самі держави та їх суверенітет не можуть бути просто ліквідованими навалюючими кіберакторами, бо саме держави є основою міжнародного права і міжнародних відносин. Сьогодні можна спостерігати дві тенденції у сфері сучасних міжнародних відносин: зміщення суверенітету і влади держав у бік кіберпростору, а також зростання залежності їх від цифрових технологій. Відбувається дифузія кібервлади між державними та недержавними акторами, що разом веде до розмивання і послаблення національної безпеки як такої. Висновки: кіберпростір — це вже не тільки феномен міжнародної політики, а й рушійна сила трансформацій, що відбуваються на міжнародній арені. Саме у кіберпросторі у концентрованому вигляді відображаються сучасні тенденції: підйом нових центрів сили; формування багатополярної системи міжнародних відносин; зростання міжнародної конфліктності і напруги. Всі ці явища актуалізують необхідність посилення міжнародного співробітництва для вироблення міжнародно-правових норм і правил, що регламентують розвиток та використання кіберпростору.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філол. Культура

5.X.996. Prospects of application of alternative technologies in the evaluation of civil servants activities / V. Ya. Karkovska // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 11-16. — Бібліогр.: 15 назв. — англ.

Обґрунтовано, що ефективність діяльності органів державної влади тісно корелює з реформами, які проводяться в країні, і є одним із чинників удосконалення управління соціально-економічними системами в сучасному суспільстві. Наголошено на необхідності сприяти напрацюванню методичних підходів до підбору ефективних технологій оцінки діяльності державних службовців. Сьогодні питання якості надання державних послуг, ефективності професійної діяльності державних службовців, залежності прийнятих рішень від політичних впливів чи міркувань набувають особливої актуальності. Ось чому оцінка ефективності діяльності державних службовців має бути важливим інструментом об'єктивного контролю за роботою державних органів у контексті виконання їх складних завдань. Належно обґрунтована та якісна щорічна оцінка державних службовців значною мірою також залежить від створення ефективної системи показників ефективності роботи державних службовців. Однак дослідники та експерти часто вказують на відсутність засобів оцінки ефективності діяльності державних службовців, які б відповідали практичним потребам. Досліджено особливості оцінювання державних службовців та виявлено недоліки відповідної процедури. Зазначено, що для успішного функціонування системи оцінювання діяльності державних службовців необхідно розробити комплекс заходів з урахуванням інноваційних методів. З метою вдосконалення процедури оцінки державного службовця в роботі виокремлено альтернативні технології оцінки їх діяльності. Розглянуто тенденції розвитку оціночних технологій для державних службовців на основі застосування психометрії, віртуальних центрів оцінювання та моделювання, віртуальної реальності та мініігор.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.997. SMART-підхід до визначення завдань цифровізації робочих місць публічних службовців / П. С. Шпига

// Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 4. — С. 77-83. — Бібліогр.: 81 назв. — укр.

Проаналізовано особливості роботи органів публічної влади в умовах карантину та протидії коронавірусу. Встановлено, що відбір, розробка та впровадження цифрових інструментів, здатних полегшити офісну діяльність публічних службовців, потребує значних ресурсів. Для оптимізації цих процесів важливою є практично орієнтована формалізація постановки відповідних задач. Обґрунтовано доцільність застосування SMART-підходу для визначення першочергових і досяжних завдань цифрової модернізації робочих місць публічних службовців з метою підвищення продуктивності їх діяльності в умовах протидії COVID-19. Викладено авторську позицію, згідно з якою деталізація критеріїв SMART-підходу при плануванні цифровізації робочих місць може бути використана для вдосконалення алгоритму відбору конфігурації цифрових інструментів, уникнення цифрового нігілізму, врахування основних ризиків та загроз. Наголошено на необхідності дослідження статистичних характеристик інформаційного простору публічного врядування в умовах карантину.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

Міжнародне право

5.X.998. Дослідження проблем міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності / І. М. Леган // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 29-34. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто особливості дослідження проблематики питань міжнародного співробітництва щодо запобігання та протидії транснаціональній злочинності. Доведено, що ця проблематика протягом багатьох років залишається достатньо популярною серед науковців, однак характеризується окресленням ключових складових частин транснаціональної злочинності. Охарактеризовано основні ознаки транснаціональної злочинності. Визначено, що міжнародне співробітництво у кримінальних справах є одним із найважливіших передумов для організації протидії та запобігання транснаціональній злочинності. Доведено, що активізація міжнародних зв'язків між країнами світу, міграційних і глобалізаційних процесів сприяли подальшій трансформації, еволюції організованої злочинності та поширенню її діяльності за межі України. Транснаціональну злочинність окреслено у світі чітко структурованими й організованими кримінальними синдикатами, які одержані надприбутки спрямовують на розвиток інших ще більш небезпечних видів діяльності. Акцентовано увагу на дослідженнях транснаціональної злочинності. Зазначено, що ступінь розробки питань міжнародного співробітництва у боротьбі із транснаціональною злочинністю все ще залишається недостатньо вивченим. Охарактеризовано різні форми міжнародного співробітництва: видачу злочинців, взаємну правову допомогу, перенесення кримінального судочинства в іншу країну, переведення засуджених, співробітництво з метою здійснення конфіскації, взаємодією між правоохоронними органами, включаючи обмін інформацією та співробітництво у проведених розслідуваннях, спільне проведення розслідувань, співробітництво у використанні спеціальних слідчих методів.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.X.999. Духовна дипломатія: навч. посіб. / А. В. Денисенко, В. А. Денисенко, О. Ю. Кийков; ред.: В. Г. Ціватий, В. Д. Туркевич. — Київ: Преса України, 2012. — 214, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 211-214. — укр.

Розглянуто духовну дипломатію як наукову дисципліну в контексті зовнішньополітичної історії. Розкрито сучасні засади дипломатичної служби як мистецтва реалізації релігійного світогляду. Увагу приділено особливостям ритуалу дипломатичної служби, яка має відбиток священних вірувань різних епох світової цивілізації, подає історичний зріз діяльності видатних постатей світової дипломатії, які виїшли із середовища духовенства — Рішельє, Мазаріні, Талейрана. Розкрито суть сучасної духовної дипломатії та її роль у світовому миротворчому процесі. Акцентовано увагу не лише на історичному осмисленні минулого духовної дипломатії, але й приділено увагу сучасному стану релігійного впливу на перебіг подій у контексті внутрішнього життя різних держав, а часом і великих геополітичних регіонів, як скажімо, країн Близького Сходу, Африки, проаналізовано діяльність релігійних конфесій.

Шифр НБУВ: ВС68676

5.X.1000. Захист прав людини в умовах суспільних трансформацій: концептуальні та нормативно-правові засади: [колект.] монографія / Д. О. Маріц, В. А. Мисливий, В. І. Тимошенко, Л. О. Макаренко, В. С. Єгорова, О. Л. Львова, Т. О. Чепульченко, М. М. Яшарова, О. Н. Владикін, О. М. Головка, І. В. Павленко, І. О. Гожій, В. Ю. Пряміцин; ред.: Д. О. Маріц, О. Л. Львова; НТТУ «Київський

політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Вінниця: Твори, 2021. — 340 с. — укр.

Досліджено основні концептуальні положення щодо розуміння та природи прав людини і механізмів їх захисту, як в теоретичному, так і прикладному аспектах. Проаналізовано питання цінності людини, її свободи, гідності, пріоритет інтересів людини над державними, проблеми зловживання правом, а також різноманітні виклики та загрози правам людини в умовах кризових явищ. Практичний вектор дослідження представлено аналізом нормативно-правових засад захисту окремих прав людини, таких як права людини в умовах пандемії, права дитини, право на гендерну ідентичність, права людини у сфері репродуктивних технологій, кримінально-правовий аспект охорони права інтелектуальної власності, розкрито міжнародні та національні механізми їх захисту.

Шифр НБУВ: ВА853353

5.X.1001. Інтерпретація норм міжнародного права: теоретичні та практичні аспекти: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / С. Б. Карвацька; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Дисертацію присвячено аналізу теоретичних і практичних аспектів інтерпретації норм міжнародного права, диференціації поняття «інтерпретація норм міжнародного права» у широкому та вузькому розумінні, дослідженню інтерпретації міжнародних договорів, норм міжнародного права міжнародними організаціями, міжнародними судовими органами — МС ООН і ЄСПЛ, а також проблемам застосування норм міжнародного права судами України. Факторами, які ускладнюють належне застосування практики ЄСПЛ, є відсутність системної методології мотивування судових рішень з використанням ефективного інтерпретаційного інструментарію. Результати дослідження можуть бути використані в науково-дослідній роботі — для послідовного впровадження інтерпретаційних методологій у національні міжнародно-правові дослідження; у правотворчій діяльності — для спрямування відповідних законодавчих ініціатив і вдосконалення чинного законодавства України у сфері міжнародних договорів як ключової проблеми їх інтерпретації; у правозастосовній діяльності — для визначення місця міжнародних договорів у правоінтерпретаційній практиці судів України.

Шифр НБУВ: РА446979

5.X.1002. Международная система защиты прав человека: учеб. пособие / Рияд Таха Шамсан. — Одесса: ТЭС, 2021. — 422 с. — Бібліогр.: с. 398-422. — рус.

Досліджено широку базу різноманітної наукової літератури та основні міжнародні нормативні акти. Розглянуто становлення та розвиток прав людини, викладено основні питання, які зазвичай освітлюються щодо внутрішньодержавного та міжнародно-правового регулювання прав людини та громадянина. До них відносяться природа прав людини та такі проблеми, як поняття прав і свобод людини, правовий статус особистості, класифікація прав людини та громадянина, права мігрантів, меншини та корінні народи. Розглянуто також міжнародні стандарти у сфері прав людини та сучасну систему міжнародно-правових заходів з їх забезпечення та захисту, механізми міжнародного контролю за дотриманням державами прав людини. Увагу приділено історії прав людини у міжнародних відносинах та міждержавній співпраці у цій області. Права людини у нормативному плані розглянуто та проаналізовано у контексті взаємозв'язку з міжнародними та внутрішньодержавними правовими системами.

Шифр НБУВ: ВА854624

5.X.1003. Міжнародне правосуддя: навч.-метод. посіб. / О. К. Каненберг-Сандул, О. В. Пасечник, В. В. Форманюк, Н. В. Хендель; ред.: О. В. Бігняк; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 94, [1] с. — укр.

Викладено стислий зміст системи міжнародного правосуддя, принципи та механізми міжнародної ад'юдикації, особливості функціонування міжнародної судової системи, порядку реалізації рішень міжнародних судових органів на міжнародному та національному рівнях, методичні матеріали до лекційного курсу та семінарських завдань з міжнародного правосуддя.

Шифр НБУВ: ВА853709

5.X.1004. Органи міжнародного правосуддя: навч.-метод. посіб. / С. Б. Карвацька; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Технодрук, 2021. — 151 с.: табл. — Бібліогр. в кінці тем, с. 139-151. — укр.

Розглянуто основні етапи становлення міжнародного правосуддя, розкрито принципи організації і діяльності сучасних міжнародних судів. Наведено матеріали про основні універсальні та регіональні міжнародні судові установи. Презентовано практичні методичні розробки, що надають змогу ознайомитися з сучасною системою міжнародного правосуддя і участю України в міжнародних судових установах.

Шифр НБУВ: ВА854736

5.X.1005. Сучасний стан та проблеми у сфері координації міжнародної технічної допомоги для реформування системи охорони здоров'я України / С. А. Рудий // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Сер. Держ.

упр. — 2020. — № 3. — С. 104-110. — Бібліогр.: 109 назв. — укр.

Зазначено, що міжнародна спільнота надає Україні значні кошти для реформування багатьох сфер суспільного життя та вдосконалення державного управління, особливо у сфері управління охороною здоров'я. Урядом України прийнято низку нормативних актів щодо унормування цієї процедури, забезпечення ефективного управління спрямуванням проектів міжнародної допомоги. Досліджено джерела інформації щодо реєстрації та аналізу ефективності міжнародних проектів. Зроблено висновки, що нормативною базою регламентується процес адміністративної реєстрації, яка, проте, є складною, тому невідома кількість проектів у державі залишається поза координацією уряду. Наголошено на тому, що існуюча нормативна база не містить опису методик аналізу впливу результатів проектів і методів їх реалізації на функціонування системи охорони здоров'я та її майбутні результати. Показано, що оцінювання здійснюється шляхом зіставлення завдань проекту міжнародної допомоги із завданнями урядових програм, а перспективна оцінка змін, що очікуються, не проводиться.

Шифр НБУВ: Ж15105:держ. упр.

5.X.1006. Теоретичні та практичні проблеми міжнародно-правового регулювання діяльності цивільної авіації: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.11 / О. М. Григоров; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 39 с. — укр.

Проаналізовано теоретичні та практичні аспекти міжнародно-правового регулювання діяльності цивільної авіації. Досліджено особливості правового статусу та режиму використання повітряного простору цивільною авіацією (включаючи безпілотні літальні апарати цивільного призначення). Увагу приділено захисту навколишнього середовища від забруднення внаслідок діяльності цивільної авіації, з'ясуванню проблемних питань міжнародно-правового регулювання діяльності цивільної авіації на універсальному, регіональному та двосторонньому рівнях. Висвітлено питання становлення та розвитку інституційного механізму в авіаційній сфері. Розкрито особливості формування та сучасного розвитку конвенційних стандартів відповідальності авіаперевізників і експлуатантів повітряних суден. Розглянуто проблеми міжнародно-правового забезпечення захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання у її діяльність.

Шифр НБУВ: РА446824

Див. також: 5.X.993, 5.Ч.1177

Міжнародні конференції. Міжнародні організації

5.X.1007. Інтерпретація в Європейському контрактному праві: герменевтико-цивілістичні засади: монографія / О. О. Гайдуліні; ред.: О. Д. Крупчан; Національна академія правових наук України, Наук.-дослід. ін-т приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака. — Київ: НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2021. — 597 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 359-527. — укр.

З'ясовано різні юридичні конструкції договірної інтерпретації, що застосовуються в європейському контрактному праві, а також розроблено теоретико-герменевтичну модель інституту інтерпретації (law of interpretation), що формується в контексті європеїзації приватного права. Відповідно до концепції, до засад такої європеїзації легальних конструкцій інтерпретації слід віднести встановлення зв'язку між: метатеоретичною (соціокультурною) конструкцією інтерпретації; відповідною загальною теоретико-правовою конструкцією, враховуючи основні її історичні форми; теоретичною конструкцією договірної інтерпретації, що містить стратегії тлумачення правових норм, правочинів та договорів; нормативними юридичними конструкціями, закріпленими в законодавстві європейських країн та ЄС, юридичною конструкцією креативного трактування, що потребує імплементації до цивільного законодавства України, а також нормативними конструкціями, які мають бути відкориговані у процесі імплементації нової парадигми інтерпретації. До таких юридичних конструкцій, закріплених у чинному законодавстві України, віднесено крім ст. 213, 637 та 1256 ЦКУ, де реалізовано модель пріоритетності буквального тлумачення змісту правочину, конструкцію недійсності правочину (головним чином ст. 215, 216, 217), а також добросовісність як загальний принцип тлумачення (переважно п. 6 ч. 1 ст. 3, ч. 2 ст. 8, ч. 1 та 5 ст. 12, ч. 1 та 4 ст. 13, ч. 2 ст. 232 ЦКУ).

Шифр НБУВ: ВА853777

5.X.1008. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин»: 05 — 06 листопада 2021 р., м. Дніпро / ред.: І. В. Іщенко, І. К. Головкин, П. Г. Петров; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара, Університет економіки в Братиславі, Познанський державний університет імені Адама Міцкевича, Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, Західноукраїнський нац. ун-т, Харківський нац. екон. ун-т імені Семена

Кузнеця, Ун-т митної справи та фінансів, Університет імені Альфреда Нобеля, Інформаційний центр ЄС у місті Дніпро, Інформаційний центр НАТО у Дніпропетров. обл. — Дніпро: Домінанта Прінт, 2021. — 383 с.: рис., табл. — укр.

Представлено тези наукових докладів Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин». Досліджено актуальні проблеми сучасних міжнародних відносин, критично осмислено стан і проблеми даних відносин, визначено дієві заходи і оптимальні шляхи подолання негативних явищ в сфері міжнародних відносин. Висвітлено особливості державного регулювання фінансових ринків в умовах глобалізації. Матеріал супроводжується необхідними статистичними аналітичними даними, ілюстраціями. Даний збірник доповідей має науково-практичне значення й розрахований на магістрів, аспірантів, викладачів, наукових працівників та менеджерів, які займаються дослідженням актуальних проблем міжнародних відносин.

Шифр НБУВ: ВА854766

5.X.1009. Напрями вдосконалення механізмів державної допомоги в Україні в умовах міжнародної економічної інтеграції / Д. О. Черніков // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Сер. Держ. упр. — 2020. — № 3. — С. 17-25. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто комплексний підхід щодо вдосконалення механізмів державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні, включаючи такі механізми, як: організаційний, правовий, механізм надання, оцінки та коригування, а також механізм контролю щодо впливу на конкуренцію та торгівлю. З метою найбільш дієвого застосування цих механізмів наголошено на необхідності класифікації (фактичних, потенційних) випадків надання державної допомоги, які задовольняють критерії правил ЄС і які не задовольняють таких критеріїв (державна підтримка). Обґрунтовано доцільність інтеграції цілей і завдань політики державної допомоги із секторальними політиками, із відповідним застосуванням інструментів допомоги, які визнаються доцільними в міжнародній практиці.

Шифр НБУВ: Ж15105:Держ. упр.

5.X.1010. Основи права конкуренції Європейського Союзу та «європеїзація» конкурентного права України: навч. посіб. / К. В. Смирнова; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 222 с.: рис. — Бібліогр. в знесках, с. 222. — укр.

Висвітлено основні аспекти права конкуренції Євросоюзу на основі джерел правового регулювання політики конкуренції в європейському інтеграційному об'єднанні (нормативних актів, рішень Суду ЄС, органів Євросоюзу). На прикладах подано основні категорії анимоніпольних угод (вертикальні та горизонтальні), розглянуто типологію картелів. Визначено основні характеристики домінуючого становища та наведено способи правового регулювання зловживань у Євросоюзі. Проаналізовано практику органів Євросоюзу щодо застосування антимонопольних норм до концентрації.

Шифр НБУВ: ВА853973

5.X.1011. Погляд на оцінювання здатності військових формувань Збройних сил України виконати поставлені завдання з використанням принципів і правил країн-членів НАТО / М. М. Денежкін, М. Я. Ткач // Наука і техніка Повітряних Сил Збройних сил України. — 2021. — № 3. — С. 18-25. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

На основі результатів аналізу керівних документів, що регламентують переведення системи оборонного планування на планування розвитку військових формувань Збройних сил України (ЗС України) на основі здатності виконати поставлені завдання, одержаного досвіду визначено, що невирішеним залишається питання оцінювання здатності військових формувань виконати поставлені завдання. Невирішеність цього питання не надає змоги якісно формувати вихідні дані для планування розвитку ЗС України з використанням принципів та правил, якими користуються країни-члени НАТО. Визначено, що здатність військового формування виконати поставлені завдання для досягнення мети операції вимірюється показниками, які визначаються стандартами (нормативами), що характеризують успішність виконання типових завдань (стратегічних, оперативних, тактичних, спеціальних) для типових умов. Військове формування здатне виконати поставлені завдання за умов відповідності наявних значень показників, що характеризують успішність виконання поставлених завдань, вимогам до них. Приведення наявних показників, що характеризують здатності військового формування виконати завдання, до вимог здійснюється шляхом усунення або мінімізації дефіциту, що і складає суть їх розвитку. Запропоновано оцінювання здатності військового формування ЗС України для планування їх розвитку виконати поставлені завдання шляхом комбінації характеристик, що використовують ЗС України та країни-члени НАТО. Це надає можливість планування розвитку ЗС України використовувати кращі практики, норми, принципи і правила країн-членів НАТО.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.X.1012. Поняття та види міжнародної інтеграції: теоретико-правовий аналіз / Л. В. Курах // Держава та регіони.

Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2). — С. 11-16. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено теоретико-правовий зміст поняття міжнародної інтеграції та вивчено її види. Констатовано, що в силу активних процесів глобалізації, міжнародна інтеграція є особливо актуальною на сучасній сторінці історії як світової, так і української. На даний момент, в тій чи іншій формі, в інтеграційних структурах задіяно практично всі країни на планеті. Визначено, що основною метою міжнародної інтеграції є формування більш тісних зв'язків між країнами на рівні як державних установ, так і елементів громадянського суспільства, включаючи і звичайних громадян. Найбільш поширеними є класифікації міжнародної інтеграції за сферою суспільних відносин та за територією. Проаналізовано, що за останнім критерієм виділяється регіональна, міжрегіональна та глобальна міжнародні інтеграції. Перша стоїть у співпраці між окремими державами чи групами держав, розташованих у межах територіальної доступності, зазвичай одного великого географічного регіону чи континенту (наприклад, Африканський Союз, МЕРКОСУР, Рада Європи, Південноазиатська зона вільної торгівлі та ін.). Міжрегіональна інтеграція відрізняється від регіональної тим, що охоплює держави, а також регіональні інтеграційні організації, розташовані в різних регіонах і континентах. Констатовано, що за своїм змістом глобальною є інтеграція, в якій приймають участь більшість країн світу. Доведено зв'язок глобальної інтеграції з диверсифікацією глобалізації, формуванням глобальних мереж, зокрема продуктових, інноваційних, логістичних, регуляторних, що посилює цілісність глобалізаційних процесів, структурну взаємозалежність елементів. Встановлено, що залежно від сфер суспільного життя, які зачіпаються інтеграційними процесами, міжнародну інтеграцію можна розподілити на два основні види: економічну та політичну інтеграцію. Предметом економічної інтеграції визначено економічні системи (національні господарства) країн, а предмет політичної інтеграції проаналізовано як формування та реалізація політичної влади, в результаті чого створюються єдині законодавчі, виконавчі та судові владні інстанції.

Шифр НБУВ: Ж23244:пр.

5.X.1013. Правове регулювання електронних державних закупівель в Європейському Союзі: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11 / М. М. Пономаренко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному аналізу вирішення парадигми правового регулювання електронних державних закупівель у ЄС та впровадження зазначених практик в Україні, надання науково обґрунтованих пропозицій з удосконалення законодавства в цій сфері. Розкрито теоретико-правовий аспект міжнародно-правового регулювання державних закупівель. Проаналізовано джерела та механізм їх міжнародно-правового регулювання. Проведено компаративістську характеристику досвіду ЄС у забезпеченні функціонування системи державних закупівель. Визначено стан наближення законодавства України до права ЄС у сфері державних закупівель та динаміку гармонізації електронних державних закупівель.

Шифр НБУВ: РА446610

5.X.1014. Практика Європейського суду з прав людини у системі джерел адміністративного права: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / К. Ю. Солодова; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

З'ясовано місце Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а відповідно і практики Європейського суду з прав людини, як її невід'ємної частини, в ієрархії джерел адміністративного права. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення нормативної бази в частині визначення кола осіб та адміністративної практики суб'єктів публічної адміністрації щодо застосування ними практики Європейського суду з прав людини. Досліджено практику Європейського суду з прав людини як юридичну основу діяльності публічної адміністрації в окремих сферах: право на вільні вибори, право на свободу зібрань та об'єднання, право на доступ до інформації, екологічні права, право на освіту. З'ясовано особливості забезпечення реалізації зазначених прав суб'єктами публічної адміністрації та національними судами. Проаналізовано шляхи вдосконалення як самого доступу суб'єктів публічної адміністрації до рішень Європейського суду з прав людини, так і поліпшення їх адміністративної практики шляхом безпосереднього застосування практики Європейського суду з прав людини.

Шифр НБУВ: РА446189

5.X.1015. Практика Європейського суду з прав людини: критерій доведеності «поза розумним сумнівом» / К. С. Музичук // Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1. — С. 100-106. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

На основі узагальнення практики Європейського суду з прав людини щодо умов утримання ув'язнених (затриманих) розкрито правове значення критерію доведеності «поза розумним сумнівом». Особливу увагу відведено з'ясуванню стандартів утримання, джерелам цих стандартів і процесуальному аспекту використання згаданого критерію для оптимального оцінювання обставин справи та встановлення порушення основоположних прав людини, визначених ст. 3 ЄКПЛ. Наголошено, що, хоча ст. 3

Міжнародне приватне право

Конвенції не визначено умов перебування ув'язнених (затриманих), своєю практикою ЄСПЛ сформував такі стандарти. Основним орієнтиром ЄСПЛ є дотримання прав людини, гарантованих Конвенцією, та невідворотність курсу від демократії у країнах-учасниках ЄКПЛ. Використовуючи критерій доведеності «поза розумним сумнівом», ЄСПЛ не тільки встановлює факт порушення (якщо він мав місце) ст. 3 ЄКПЛ, але й зобов'язує країни-учасників ЄКПЛ виправити ситуацію, яка склалася. Під час розгляду вказаної категорії справ Суд враховує складність для ув'язнених чи затриманих довести факт порушення щодо них ст. 3 Конвенції та спирається на відповідні матеріали Ради Європи, доповіді Комітету з питань запобігання катуванням і нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню, Мінімальні правила поводження з ув'язненими (прийняті Генеральною асамблеєю ООН), на Конвенцію ООН проти катування, матеріали Комітету міністрів, доповіді омбудсмена та результати досліджень організацій, які не викликають сумнівів у відстоюванні демократії. ЄСПЛ, не бере до уваги підходи національних правових систем, не дотримується процесуальних бар'єрів у прийнятності доказів чи визначених формул їх оцінки. При оцінюванні доказів ЄСПЛ здійснює вільну оцінку, але спирається на беззаперечні узгоджені висновки, неухильно дотримується права, визначеного ст. 3 ЄКПЛ. Свавільний підхід не допускається: після повідомлення Уряду держави про порушення ст. 3 ЄКПЛ, ЄСПЛ вимагає від Уряду надання переконливих доказів щодо умов ув'язнення і на їх основі приймає рішення про можливе порушення прав людини, гарантованих ст. 3. У разі ненадання або відмови Уряду в переконливих доказах ЄСПЛ визнає порушення ст. 3 ЄКПЛ.

Шифр НБУВ: Ж101088

5.Х.1016. Спроможності та тенденції розвитку об'єднаної системи вивчення та впровадження досвіду НАТО / Ю. М. Пащук // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 26-34. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Розглянуто теоретичні основи організаційного вивчення і впровадження досвіду у збройних силах країн-членів Північно-атлантичного Альянсу, а також досліджено історичні аспекти створення Об'єднаної системи вивчення та впровадження досвіду НАТО. Проаналізовано головні спроможності даної системи за чотирма напрямками: організаційна структура; стандартизований процес вивчення і впровадження досвіду; підготовка особового складу із питань вивчення і впровадження досвіду; засоби, що використовуються для вивчення та впровадження досвіду. Досліджено основні проблеми функціонування Об'єднаної системи вивчення і впровадження досвіду НАТО, розглянуто тенденції подальшого її розвитку.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Х.1017. Україна на шляху до європейської інтеграції: історико-правовий екскурс: монографія / М. Р. Аракелян, Х. Н. Бехруз, Н. В. Єфремова, О. В. Горяга, Н. І. Долматова, І. В. Долматов, Л. О. Попсуєнко, Т. О. Остапенко, І. В. Корнієнко, В. А. Шершенькова, М. Ю. Качин, Я. В. Шевчук, Т. В. Угненко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 238, [9] с. — укр.

Наведено теоретичні й історико-правові матеріали, що хронологічно охоплюють період від часів України-Гетьманщини до сучасності. Зазначено, що пропонуване дослідження покликано сприяти популяризації фактів з історії євроінтеграційних процесів, а також формувати сприйняття України як споконвічної частини Європейського простору з єдиними культурними цінностями та спільним минулим.

Шифр НБУВ: ВА853825

Див. також: 5.Х.920, 5.Х.974, 5.Х.989

5.Х.1018. Традиції та інновації розвитку приватного права в Україні: освітній вимір: матеріали Х Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 8 червня 2021 р.) / ред.: Г. В. Лаврик, О. О. Кульчий; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». — Полтава: ПУЕТ, 2021. — 102, [1] с. — укр.

Розглянуто питання запобігання владному свавілля у сфері прав людини як вимогу верховенства права. Увагу приділено методології дослідження юридичної консультативної діяльності. Розкрито роль нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю у забезпеченні трудових прав, акцентовано на історичному аспекті. Висвітлено питання визнання правочинів недійсними. Розглянуто правовий статус міжнародних економічних організацій. Досліджено питання нормативного забезпечення запобігання правопорушенням, зумовленим конфліктом інтересів. Наведено характеристику моделей державного управління зарубіжних країн. Розглянуто також європейський концепт публічної політики як інновацію розвитку приватного права в Україні. Описано особливості комунікації в публічному управлінні. Наведено загальну характеристику публічного адміністрування у сфері охорони здоров'я в Україні. Висвітлено проблеми правового регулювання місцевого референдуму в Україні. Визначено місце та роль міжнародних організацій в боротьбі з рабством, работоргівлею та торгівлею людьми. Розглянуто актуальні способи викладення приватного права у закладах вищої освіти. Визначено вплив розвитку юридичних інновацій на професійну діяльність юристів, оцінено перспективи.

Шифр НБУВ: ВА854758

5.Х.1019. Уніфікація норм про морські вантажні перевезення в міжнародному приватному праві: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. Є. Покора; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса, 2021. — 20 с. — укр.

Вперше у вітчизняній доктрині міжнародного приватного права проведено наукове комплексне дослідження теорії та практики уніфікації норм про морські вантажні перевезення в міжнародному приватному праві. Вдосконалено визначення поняття «уніфікація права» та його співвідношення із суміжними поняттями. Узагальнено теоретичні положення щодо класифікації уніфікації в міжнародному приватному праві. Досліджено особливості історичного процесу уніфікації норм у міжнародному приватному морському праві. Розглянуто міжнародний договір як форму уніфікації норм у міжнародному приватному морському праві, а також проблеми міжнародно-договірної уніфікації в цій сфері, зокрема запропоновано заходи для їх вирішення. З'ясовано особливості морських вантажних перевезень і нюанси їх правового регулювання. Виявлено значення недовірної уніфікації у сфері морських вантажних перевезень. Охарактеризовано особливості міжнародних договорів щодо перевезення вантажів морем, серед яких Гаазькі правила, Гаазько-Вісбійські правила, Гамбурзькі правила та Роттердамські правила. Внесено пропозиції щодо вдосконалення правового регулювання морських вантажних перевезень в Україні. Сформульовано науково обгрунтовані пропозиції щодо внесення змін і доповнень до КТМ України у разі приєднання України до Роттердамських правил.

Шифр НБУВ: РА450953

Воєнна наука. Військова справа

(реферати 5.Ц.1020 — 5.Ц.1101)

5.Ц.1020. Галузева рамка кваліфікацій в галузі знань «Воєнної науки, національна безпека, безпека державного кордону»: розроблення та імплементація: [колект. монографія] / Д. В. Вігер, В. С. Карпенко, О. О. Мітягін, В. М. Оліферук, О. Є. Цевельов; нац. ун-т оборони України імені Івана Черняховського. — Київ: НУОУ, 2021. — 101 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 78-83. — укр.

Висвітлено питання теоретико-методологічного обґрунтування галузевої межі кваліфікацій та представлено адаптовані до вітчизняної системи військової освіти сучасні моделі розвитку професійної військової освіти, що застосовуються у країнах-членах НАТО у процесі організації підготовки офіцерів і військових фахівців. Наведено дескриптори професійних компетентностей на різних кваліфікаційних рівнях підготовки офіцерів та військових фахівців. Розкрито теоретичні підходи до стандартизації професійної військової освіти. Увагу приділено законодавчому та нормативно-правовому забезпеченню процесу стандартизації військової освіти в Україні, моделям розвитку професійної військової освіти, структурі її етапів побудови галузевої межі кваліфікацій в галузі знань «Воєнної науки, національна безпека, безпека державного кордону».

Шифр НБУВ: ВА853690

5.Ц.1021. Інформаційно-психологічна війна та технології соціального інжинірингу / О. К. Юдін, О. В. Матвійчук-Юдіна, О. М. Супрун // Науком. технології. — 2021. — № 2. — С. 130-139. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Сучасне суспільство неможливо уявити без використання різних класів інформаційних потоків даних (або критичних даних), таких як новини та інший медіа-контент, спілкування в соціальних мережах та багато інших, які потрібно зберігати, аналізувати, оцінювати, висвітлювати, та використовувати для подальшого прийняття рішень. Таким чином постає проблематика свідомого використання інформаційних потоків або ресурсів з метою впливу на свідомість особистості, груп людей або всього суспільства для одержання політичної, економічної, соціальної чи особистої вигоди. Інформаційна війна на сучасному етапі розглядається, як процес маніпулювання інформацією або інформаційними потоками даних, яким довіряє об'єкт впливу, з метою прийняття рішення проти інтересів держави, установи або особистості. Найчастіше ведення інформаційної війни здійснюється за використанням методів соціальної інженерії, які ґрунтуються на алгоритмі Шейнова. Запропоновано розширене бачення цього алгоритму шляхом створення на його основі петлі. Окремлено методи соціального інжинірингу, зокрема використання методів комп'ютерної графіки як ключового аспекту психологічного впливу на людську свідомість і одного із можливих засобів ведення інформаційної війни, інструмента ведення гібридних війн на міждержавному рівні та в сфері бізнес послуг, фінансового шахрайства. Обґрунтовано основні підходи та принципи побудови соціального інжинірингу. Уточнено понятійно-термінологічний апарат. Проаналізовано міжнародний досвід технік і технологій соціального інжинірингу в інформаційних технологіях. Визначено особливості реалізації інструментарію соціального інжинірингу на базі інформаційно-комунікаційних технологій. Наведено приклади використання основних технологій соціального інжинірингу. Запропоновано базові підходи для протидії вищезгаданим загрозам.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.Ц.1022. Концепція виртуалізації поля боя 2050 года / В. И. Слюсар // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 111-112. — Бібліогр.: 4 назв. — рус.

Угроза появилення неподконтрольного человеку автономных систем вооружений стала предметом серьезных дискуссий в ООН в контексте международного гуманитарного права (МГП). Как следствие в Управлении ООН по вопросам разоружений была создана специальная Группа правительственных экспертов по детальной автономным системам. Дебаты, развернувшиеся среди экспертов группы в 2021 г., свидетельствуют об отсутствии консенсуса из-за явной поляризации мнений представителей разных государств. Один из них требуют полного запрета автономных вооружений, а другие исходят из посыла, что действующее МГП не нуждается во внесении изменений в связи с появлением автономных систем. В составе перспективной системы виртуализации поля боя предлагается выделить три основных компонента: операторы в очках VR с сенсорным экзоскелетом или специальным костюмом для реализации функций ЗУКТ; платформу для пространственной имитации движения оператора в VR (при необходимости); связь 5G/6G; антропоморфные роботы с оружием или спецсредствами (оборудовани-

ем). Программой виртуализации боевой деятельности на начальном этапе целесообразно охватить специфические контингенты личного состава, отличающиеся малой численностью. В их числе могут быть саперы, медперсонал, подносчики снарядов и операторы артиллерийских средств, топливозаправщики, разведчики, спецназ и т. п. В дальнейшем по этому принципу могут оснащаться небольшие боевые подразделения. В качестве прототипа боевых антропоморфных роботов предлагается рассматривать роботы компании Boston Dynamics.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1023. Методичний підхід до вибору засобу масової комунікації для здійснення інформаційного (психологічного) впливу / Г. В. Певцов, П. Пацек, М. В. Касьяненко, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 35-40. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Визначено загальні тренди розвитку інформаційного простору як середовища для проведення інформаційних та психологічних операцій (впливів), представлено методичний підхід до вибору засобу масової комунікації в ході підготовки і проведення інформаційної (психологічної) операції (впливу), в основу якого покладено критерій «результат/вартість». Для вибору засобу масової комунікації запропоновано низку характеристик, які можуть бути оцінені відповідними показниками шляхом проведення опитування за допомогою спеціально розроблених анкет. Визначення узагальненого показника ефективності застосування засобу масової комунікації надає змогу обирати засіб масової комунікації, який найбільше відповідає цілям інформаційного (психологічного) впливу. Економічна складова узагальненого показника ефективності застосування засобу масової комунікації визначається, виходячи із загальної суми витрат на розробку і розміщення інформаційного контенту.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1024. Перспективні напрямки розвитку і використання методів і технологій штучного інтелекту для Збройних сил України в рамках впровадження сучасних інновацій у військовій сфері / Б. О. Демідов, М. В. Борисенко, Ю. Ф. Кучеренко, А. Ю. Задорожна // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 7-17. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

Розглянуто пріоритетні напрямки та основні завдання розвитку і застосування методів і технологій штучного інтелекту (ШІ) в оборонній сфері. До об'єктивних обставин, що зумовлюють необхідність звертатися до цих методів і технологій, відносяться фактори невизначеності і ризику, які значною мірою стали обмежувати можливості традиційних методів до планування і ведення сучасних операцій (бойових дій) в оперативнотактичній обстановці, що динамічно змінюється, та яка не надає змоги приймати адекватні їй управлінські рішення з використанням тільки тих методів, які піддаються формалізації і алгоритмізації досить повною мірою за обмеженої участі в контурі управління людини. Показано, що в складних слабоформалізованих або тих, що не піддаються формалізації управлінських ситуаціях, неінтерпретованих в межах строгих схем, використання ШІ стає необхідним для підтримки процесів ефективного управління діяльністю в оборонній сфері, в тому числі і Збройними силами України (ЗС України). Відповідно до концепції розвитку ШІ пропонується на доступну для огляду перспективу пріоритетні напрямки діяльності, які включаються в стратегічну програму заходів в області розвитку і реалізації технологій ШІ стосовно використання в ЗС України. Вказано на необхідність враховувати наявність в потенціалі ШІ не тільки його позитивні можливості, але і ризики з негативними наслідками для військової сфери.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1025. Семантико-стилістичне наповнення протилежності «війна — мир»: до розуміння філософії військової справи / Б. О. Носач // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 122-127. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Досліджено проблему сучасного теоретико-методологічного наповнення змісту такої опозиції, як «війна — мир», де особлива увага приділяється їх значенню як військових термінів. Застосування новітніх технологій у сфері військових можливостей сучасних світових держав призводить до необхідності номінації великої кількості понять, тому безперечної актуальності набувають операції семантико-стилістичного аналізу значення таких неоднозначно визнаних у суспільстві постсучасності концептів війни і миру. Особливості семантики військової термінології у порівнянні із загальнозживаними моделями цих слів проявляється на рівні лексичного значення та криється у специфічному прояві

полісемії. Обираючи для дослідження соціально-філософський зміст таких співвідносних понять як війна і мир, було запропоновано проаналізувати феномен зазначених термінів із метафізичної точки зору розуміння і освоєння людиною процесів перетворення світу.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ц.1026. Синдром жертви у внутрішньо переміщених осіб із зони локального воєнного конфлікту: монографія / В. В. Кердивар, В. Є. Христенко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків: Панов А. М., 2021. — 142 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 128-141. — укр.

Досліджено передумови та прояви синдрому жертви у внутрішньо переміщених осіб, які були вимушені покинути своє житло у зв'язку із воєнним конфліктом на Сході України. Визначено коло проблем, з якими стикаються переселенці в умовах переїзду та на новому місці проживання. Встановлено рівні життєвої задоволеності, тривожності, суб'єктивного контролю, агресивності та її спрямованості, які характеризують ступінь й вираженості синдрому жертви у даної категорії осіб.

Шифр НБУВ: ВА854949

5.Ц.1027. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: монографія / В. А. Азарова, М. Л. Білявський, Т. В. Гончарова, В. В. Гридчина, Т. М. Дзюба, Д. В. Дубов, О. Г. Заруба, Н. Г. Іванова, О. І. Коваленко, Л. Ф. Компанцева, І. О. Коренька, Н. В. Крапівина, Ю. А. Лапутіна, К. Б. Левченко, Г. В. Мляр, В. І. Осьодло, О. О. Паливода, Л. М. Пелесейченко, М. К. Подибайло, О. В. Покальчук, В. С. Романюк, Н. В. Слухай, О. В. Соболева, О. І. Суслова, О. А. Українцев, О. М. Хайрулін, С. В. Череватий, Е. В. Шнурко-Табаква, Л. В. Юдко, Г. М. Яворська; ред.: Л. Ф. Компанцева; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: НА СБУ, 2021. — 499 с.: іл., табл. — укр.

Продовжено цикл видань наукової школи Національної академії СБ України з питань стратегічних комунікацій. Узагальнено досвід України у протидії гібридній агресії РФ, запропоновано технології асиметричних відповідей на цю агресію, надано практичні рекомендації фахівцям державних і безпекових інституцій щодо протидії деструктивним гібридним впливам на основі аналізу і оцінювання українського досвіду.

Шифр НБУВ: ВА854326

5.Ц.1028. Форсайт розвитку оборонно-промислового комплексу України на часовому горизонті 2021 — 2030 роки. Система асиметричних захисних заходів для України. Стимування зовнішньої агресії, забезпечення мирного, сталого розвитку країни / О. А. Акімова, В. В. Бадрак, А. О. Болдак, К. О. Бояринова, В. П. Горбулін, В. В. Дергачова, К. В. Єфремов, А. М. Іщенко, М. О. Кизим, М. О. Кравченко, А. А. Мельниченко, І. О. Пишнограєв, О. О. Чалий, В. О. Черниш; НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Світовий центр даних з геоінформатики та сталого розвитку, НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». — Київ: КПІ ім. І. Сікорського, 2021. — 148 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 104-107. — укр.

Виконано аналіз реального стану соціальної та економічної сфер України як фундаментальної складової національної безпеки й оборони. На цій основі проаналізовано можливі безпекові загрози для України на часовому горизонті до 2030 р. та важливі характеристики майбутнього оборонно-промислового комплексу України. Проведено Дельфі дослідження необхідних головних кластерів майбутнього оборонно-промислового комплексу країни, пріоритетність внеску кожного кластера оборонно-промислового комплексу в загальне зростання безпеки України та проаналізовано важливі характеристики оновленого оборонно-промислового комплексу, з яким Україна була б спроможна асиметричними засобами стримувати зовнішню агресію на часовому горизонті до 2030 р. Виконано комплекс робіт з Форсайту (передбачення) сукупності можливих сценаріїв майбутніх подій в Україні, які можуть бути покладені в основу розробки стратегії захисту країни та її подальшого мирного, сталого розвитку.

Шифр НБУВ: ВС68850

Див. також: 5.Ч.1130

Теорія воєнного мистецтва

5.Ц.1029. Методика створення ПС концентраційних таборів нацистської Німеччини періоду 1941 — 1944 рр. / Б. Четверіков, М. Процик // Сучас. досягнення геодз. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодз. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 1. — С. 103-109. — Бібліогр.: 108 назв. — укр.

Мета роботи — запропонувати методику створення геоінформаційної системи (ПІС) концентраційних таборів (КТ) нацистської Німеччини в Європі 1941 — 1944 рр. Спроектвана ПІС містить полігональні об'єкти меж концтаборів та атрибутивну інформацію: назву концтабору, країну, тип табору, час існуван-

ня, кількість в'язнів і кількість знищених людей, коротку історичну довідку. Найбільшою проблемою досліджень був пошук архівних схем і планів КТ. Пізніше ці матеріали проходили геометричну корекцію та «підв'язувались» до сервісу Bing, гібрид (поєднання сервісів Bing-космознімки та Bing-карти) якої використано як картоснову для ПІС. Векторизацію меж об'єктів, для яких вдалося знайти схеми та плани, здійснено за цими матеріалами. Для решти об'єктів меж визначали або за наявністю історичних меж на місцевості (облаштовані меморіальні комплекси на кшталт КТ Аушвіц), або за архівними описовими матеріалами. Друга частина виконання завдання передбачала створення та наповнення бази даних (БД) до векторизованих графічних об'єктів. БД містила поля символічного та числового типу і складалася з семи стовпців. У перших шести наводили стислу інформацію про назву, розташування об'єкта та кількість знищених людей і тих, які міг вмістити КТ. Останній стовпець мівнів стислу історичну довідку про КТ, одержану у вигляді вебсторінки з мережі Інтернет і поєднану з атрибутивною БД за допомогою гіперпосилання. В результаті проведених досліджень одержано 83 полігональні об'єкти меж КТ із 15 країн Європи, максимально наближені до реальних. Для цих об'єктів створено базу атрибутивних даних, яка складається з семи стовпців, об'єкти мають гіперпосилання на інформаційні сторінки з глобальної мережі Інтернет. За запропонованою технологічною схемою поєднано в одній базі геопросторових даних 43 архівні схеми та плани КТ часів Другої світової війни, попередньо прив'язані до картографічного онлайн-сервісу. Одержану ПІС нацистських КТ часів Другої світової війни можуть використовувати зокрема спеціалісти, які займаються діяльністю історичного спрямування, та відділи охорони культурної спадщини України. Цю ПІС можна доповнити за потреби іншими об'єктами, дослідженням охоплено лише 83 найвідоміші табори, а їх загалом 1634.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.Ц.1030. Проблемні аспекти і критичні ситуації концептуального характеру, що виникають під час формування національних воєнних стратегій, стратегічного планування та реалізації складних систем і технологій військового призначення / О. Ф. Величко, Д. А. Грїб, Б. О. Демідов, М. І. Луханін, О. В. Туринський, І. Б. Чепков // озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 3-15. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Розглянуто проблемні аспекти та критичні ситуації концептуального характеру, що виникають на сучасному етапі розвитку збройних сил та їх систем озброєння. Проведено аналіз передового досвіду провідних країн світу для розв'язання тушкових ситуацій, які стримують подальший розвиток та застосування високотехнологічних і наукомістких складних систем технологій військового призначення. Виходячи з положень національних воєнних стратегій і коаліційних стратегій союзних країн, сформульовано питання інноваційного розвитку збройних сил та їх систем озброєння з урахуванням прогнозованих ресурсних обмежень. Наведено приклади подальшого розвитку озброєння та військової техніки (ОВТ) за деякими напрямками, такими, як безпілотні літальні апарати і пілотовані літаки, а також за інноваційними пропозиціями щодо розвитку ОВТ і проблемних питань, трансформації відповідних ключових і керівних документів, формування низки інтегруючих концепцій, ролі науково-технічного і технологічного набутку в межах підготовки до ведення війни нового типу.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1031. Робота командира механізованого відділення та дії солдата в бою: навч. посіб. / Д. В. Зайцев; ред.: В. Б. Добровольський; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 345 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 259-260. — укр.

Викладено основні положення підготовки та ведення загальновоєнського бою (виконання інших завдань) механізованим відділенням, екіпажем танка у взаємодії із підрозділами родів військ і спеціальних військ ЗСУ.

Шифр НБУВ: ВА853945

5.Ц.1032. Devising a procedure for justifying the choice of reconnaissance-firing systems / O. Maistrenko, V. Khoma, O. Karavanov, S. Stetsiv, A. Shcherba // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/3. — С. 60-71. — Бібліогр.: 34 назв. — англ.

This paper reports a study into the special features of military (combat) activities at the present stage of military art development. The purpose was to subsequently define the basic requirements for reconnaissance-firing systems. The features under consideration are a rapid change in the situation, competition with an enemy for winning in time, accuracy, maneuverability, secrecy. They also involve a large amount of data that must be operated when deciding on combat use (hostilities). Other attributes of modern military (combat) activities are the consistency of operations and a clear structure of subordination; independence in maintenance and positioning. These data are useful and important because they make it possible to reasonably define the requirements for reconnaissance-firing systems. This paper has defined those requirements for reconnaissance-firing systems and such criteria for their selection that are predetermined by the specificity of military

(combat) activities. The most important selection criteria include efficiency, accuracy, secrecy, robustness. Several actual reconnaissance-firing systems have been analyzed in order to demonstrate the use of the methodology. Specifically, «Kropyva» (Ukraine), «ArtOS» (Ukraine), «Obolon-A» (Ukraine), «Sokil» — (Poland, Ukraine). A procedure for justifying the choice of reconnaissance-firing systems has been devised, taking into consideration the conditions of military (combat) activities, based on the method involving an analytic hierarchy process. A given procedure substantiates those selection criteria that were determined on the basis of patterns in modern military activities.

Шифр НБУВ: Ж24320

Збройні сили

5.Ц.1033. Аналіз світових технологічних трендів у військовій сфері: [монографія] / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша, Т. В. Гаврис, О. Ф. Паладченко, І. В. Молчанова, Н. І. Шабранська, А. Б. Осадча, О. П. Кочеткова; ред.: Т. В. Писаренко; Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації». — Київ: УкрІНТЕІ, 2021. — 110 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 107-110. — укр.

Викладено результати дослідження щодо глобальних технологічних та наукових трендів у військовій сфері на основі досліджень публікацій міжнародних консалтингових агентств, міжнародних військових альянсів, державних органів влади зарубіжних країн та аналізу світових публікацій і патентів у сфері озброєння та військової техніки.

Шифр НБУВ: ВА854421

5.Ц.1034. Вогнева підготовка: навч. посіб. / В. Я. Покайчук, В. Д. Поливаник, О. Царьов, В. Тимофеев, А. Наточій, Ю. Волков, О. Бойко, О. Николаєв, О. Кузнецов; ред.: В. Я. Покайчук; Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Дніпро: ДДУВС, 2021. — 262 с.: іл. — Бібліогр.: с. 142-143. — укр.

Розкрито питання щодо правових підстав застосування поліцейських заходів; матеріальної частини зброї, яка є на озброєнні в Національній поліції; заходів безпеки під час поводження зі зброєю. Подано інформацію про призначення та бойові властивості пістолета Макарова, основні частини пістолета «Форт-12», особливості технічного обслуговування пістолета «Форт-17», затримки під час стрільби з пістолета-кулемета МР5 та способи їх усунення, снайперські гвинтівки, кулемети, бойові ручні гранати.

Шифр НБУВ: ВА854202

5.Ц.1035. Збройні Сили як фактор національної безпеки України у діяльності політичних партій у 1991 — 2018 рр.: автореф. дис.... д-ра іст. наук: 20.02.22 / А. П. Ткачук; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. — Львів, 2020. — 38 с. — укр.

Показано основні візії політичних партій та рухів України на процес формування, будівництва та реформування Збройних сил України (ЗСУ) як чинника національної безпеки і оборони. Набула подальшого розвитку історіографія цієї проблеми. Проведено комплексний аналіз суті, змісту й ефективності механізмів формування ЗСУ як складного соціально-політичного утворення, показано його залежність від державотворчих процесів. З'ясовано загальні закономірності, тенденції та особливості процесу формування військової могутності України впродовж 1991 — 2018 рр. у візії вітчизняної політичної еліти. Окреслено специфіку діяльності українського політичного істеблішменту у напрямі вирішення проблем розвитку ЗСУ у загальному механізмі забезпечення обороноздатності держави. Визначено вплив об'єктивних і суб'єктивних факторів суспільно-політичного розвитку України на розбудову її воєнної організації. Простежено тенденції, які існували в українському суспільстві щодо будівництва ЗСУ поряд з іншими соціально-політичними інституціями. На конкретних прикладах продемонстровано негативний та позитивний вплив політичних партій і рухів на розвиток та трансформацію українського війська. Надано оцінку ефективності парламентських політичних партій у розробці й ухваленні законодавчих ініціатив, що стосувалися розбудови ЗСУ у системі національної безпеки України. Здійснено аналіз правових засад функціонування та реформування ЗСУ, зокрема рівня державного фінансування, скорочення особового складу та переведення армії на контрактну основу.

Шифр НБУВ: РА446972

5.Ц.1036. Основи бойової роботи старшого офіцера батареї: підручник / П. Є. Трофименко, Г. В. Сорокоумов, Л. С. Демидко; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2020. — 244 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 165-167. — укр.

Підручник «Основи бойової роботи старшого офіцера батареї» відповідає змісту навчальних модулів «Бойова робота», «Бойове застосування артилерійських підрозділів» для студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу РВ і А. Викладено основи, зміст та порядок роботи старшого офіцера ба-

тареї з організації й ведення бойової роботи на вогневі позиції, а саме під час вибору, підготовки, зайняття і залишення вогневої позиції. Наведено правила подавання та виконання команд для підготовки і ведення вогню, а також документи, які розробляють і ведуть на вогневі позиції. Підручник призначено для підготовки і проведення занять із тактичних і військово-технічних предметів.

Шифр НБУВ: ВА854719

5.Ц.1037. Програмно-технічний комплекс багаторівневої системи ситуаційних центрів сектору безпеки та оборони / В. Ф. Гречанинов, І. М. Оксанич, А. В. Лопушанський // Науком. технології. — 2021. — № 4. — С. 319-329. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Вирішено проблему створення програмно-технічного комплексу (ПТК) автоматизованої системи ситуаційних центрів органів державної влади сектора безпеки і оборони (АС СЦ ОДВ СБО). Проблема створення для ОДВ СБО інтелектуальних СЦ в наш час є надзвичайно актуальною, адже СБО несе відповідальність за національну безпеку держави в цілому і окремо кожного громадянина. Розглянуто систему СЦ СБО для силових структур як багаторівневу, яка має три рівні управління — стратегічний (державний), оперативний та тактичний. Оскільки з технічної точки зору СЦ являє собою програмно-апаратний комплекс, призначений для персональної та колективної аналітичної роботи керівників (командирів), то дослідження проблеми створення типового ПТК є необхідною складовою досліджень, присвячених автоматизації цих структур. Мета роботи — дослідження основних вимог до типового ПТК та його складу, який повинен забезпечувати функціонування АС СЦ ОДВ СБО на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях управління у силових структурах. Проаналізовано особливості та наведено вимоги, які висуваються до АС СЦ СБО. Розглянуто просторову, організаційну, інформаційну, технічну та програмну інтеграцію компонентів АС СЦ. Наведено вимоги до інформаційної, технічної та програмної сумісності компонентів АС СЦ. Наведено перелік типів АС, які розгортаються на різних рівнях управління. Показано узагальнену архітектуру системи СЦ СБО, запропоновано склад математичного, технічного та програмного забезпечення, яке має вводити до складу типового ПТК АС СЦ ОДВ СБО. Описано базовий моделюючий комплекс (БМК) як засіб імітаційного моделювання типового ПТК АС СЦ СБО, модель якого сформовано з використанням системного підходу. Наведено основні можливості та стислий опис підсистем БМК. Зазначено, що для демонстрації роботи БМК створено макет, якого розгорнуто у Інституті проблем математичних машин і систем НАН України. На макеті на прикладі ієрархічної структури ЗСУ імітується робота органів військового управління стратегічного, оперативного та тактичного рівнів. Висновки: результати проведених досліджень можуть бути використані при створенні автоматизованої системи СЦ органів державної влади сектору безпеки та оборони.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.Ц.1038. Результати ранжирування показників оцінювання ефективності функціонування системи технічного забезпечення дій угруповання національної гвардії України / Р. О. Кайдалов, М. М. Адамчук, Д. О. Торяник, В. В. Афанасьєв // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 16-23. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведено аналіз підходів до формування показників і критеріїв оцінювання ефективності. Визначено три групи показників, що віднесено до функціонування системи технічного забезпечення (СТхЗ), а саме: повноту функціонування СТхЗ; оперативність функціонування СТхЗ; економічність функціонування СТхЗ. Наведено порядок розрахунку кожного показника оцінювання ефективності функціонування СТхЗ. З використанням методів експертного оцінювання та апріорного ранжирування проведено ранжирування в кожній групі показників з метою відокремлення найбільш важливих показників.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1039. Теоретичні і методичні основи формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / С. П. Шумовецька; Державна прикордонна служба України, Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито теоретичні та методичні основи формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі. Висвітлено суть, структуру та зміст професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників як інтегративного системного утворення, що характеризує спосіб їх професійної діяльності, охоплює сукупність ціннісних орієнтацій, світоглядних знань і спеціальних компетенцій у сфері охорони кордону, визначає професійний тип мислення, поведінку в професійному середовищі, професійні моделі взаємодії та спілкування, є умовою ефективної професійної діяльності з охорони кордону. Детально розкрито концепцію формування професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі, її методологічний, теоретичний та технологічний рівні. Охарактеризовано технологію формування

професійної культури майбутніх офіцерів-прикордонників як поєднання впровадження концепції та обґрунтованих педагогічних умов. Запропоновано формувати професійну культуру майбутніх офіцерів-прикордонників у вищому військовому навчальному закладі протягом чотирьох етапів. Удосконалено суть поняття «професійна культура офіцера-прикордонника», його структуру та зміст, а також критерії та показники сформованості.

Шифр НБУВ: РА446476

5.Ц.1040. Формування готовності майбутніх офіцерів Збройних Сил України до застосування STEM-технологій у професійній діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Ю. Шагова; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто й обґрунтовано теоретичні та практичні основи формування готовності майбутніх офіцерів Збройних сил (ЗС) України до застосування STEM-технологій у професійній діяльності. Обґрунтовано та розроблено структуру STEM-готовності, в якій виокремлено три компоненти (психологічний, семіотичний, технічно-військовий); виявлено критерії, показники й охарактеризовано рівні. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови та розроблено модель формування готовності майбутніх офіцерів ЗС України до застосування STEM-технологій у професійній діяльності. Висвітлено організацію формувального етапу дослідження, окреслено кроки реалізації педагогічних умов та, завдяки повторній діагностиці, одержано дані щодо рівнів готовності в експериментальній і контрольній групах наприкінці педагогічного експерименту. Запропоновані зміни підтверджено позитивними результатами експериментального дослідження, що свідчить про ефективність упровадженної авторської моделі формування STEM-готовності.

Шифр НБУВ: РА446658

5.Ц.1041. Development of a methodology for the formation and adjustment of the catalog of defense forces capabilities / O. Surkov // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/3. — С. 72-84. — Бібліогр.: 32 назв. — англ.

The study results have made it possible to devise a methodology for the formation and adjustment of the Defense Forces Capabilities Catalog using (DFCC) cluster analysis and the developed tree-like system of basic indicators characterizing groups and subgroups (clusters). That enables stakeholders to form and adjust the DFCC with the proper quality, according to the uniform developed algorithm and defined identifiers (features). The methodology is intended for use by members of the Inter-Departmental Working Group on Defense Review, as well as working groups in the course of a separate review or capacity assessment. The DFCC was deconstructed into five levels of hierarchy, each of which contains interdependent typical tasks, organizational structures, and means (systems, complexes). The procedure is to analyze and clearly cluster individual capabilities of the defense forces according to certain features (requirements, characteristics) to group them and include them in the relevant groups, subgroups, and functional capabilities groups. A system of the indicators for the formation and adjustment of the DFCC has been proposed, as well as a conformity criterion based on the generalized indicator, which defines the level of formation (adjustment) of the DFCC. Seven steps of the procedure have been defined: from identifying individual capabilities based on their description (step 1) to verifying the acceptability of the results obtained (step 7) using the evaluation criterion and specially designed tables. The methodology was tested during a passive experiment in 2020 on the analysis of the current DFCC, which made it possible to identify a series of significant shortcomings in its structure and content.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 5.Ц.1061

Окремі види збройних сил, роди військ і служби

5.Ц.1042. Використання методу аналізу ієрархій для оцінювання технічного рівня військових автокранів / Я. П. Романчук, Б. І. Сокіл, А. В. Баранов // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 35-43. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Використано метод аналізу ієрархій Т. Сааті для оптимального вибору управлінського рішення. Наведено основні етапи розв'язування задачі. Використання методу аналізу ієрархій проілюстровано практично на задачі про оцінювання технічного рівня деяких моделей військових автокранів. Обґрунтовано підхід щодо оцінки окремих критеріїв у випадку їх суперечливості.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1043. Дослідження резонансних властивостей пристроїв перемикання на основі високотемпературного надпровідника / О. І. Фик, Д. Б. Кучер, Л. В. Кучер // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 51-58. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Результати експериментальних досліджень, викладених у відомих роботах, засвідчили, що у високотемпературному надпро-

віднику під дією вхідного НВЧ-сигналу, коли створюється магнітне поле, рівень якого перевищує пороговий ($H > H_{кр2}$), відбувається фазовий перехід надпровідника з надпровідного S в нормальний (резистивний) стан N (так званий процес перемикавання (переключення)). Встановлено, що можливо управляти амплітудно-частотною характеристикою надпровідника напругою або струмом, що протікає. Тобто, можливо будувати перемикачі-обмежувачі на основі надпровідників, які знайдуть застосування у антенах, вхідних колах охолоджуваних надвисокочастотних трактів тощо. Найбільш практичними є пристрої на основі високотемпературних надпровідників, тому що їх робоча температура — це температура рідкого азоту, а швидкість перемикання становить менше 1 наносекунди. Однак, використання надпровідних систем потребує врахування питань сумісності їх зі штатними пристроями та урахування іншої низки особливостей будови НВЧ систем. Тобто, є сенс спершу окремо проаналізувати функціонування таких перемикачів, а потім в структурі будови штатної НВЧ системи. Проведено дослідження властивостей лише окремих перемикачів (фільтрів викикачів та обмежувачів) на основі високотемпературних надпровідних тонких плівок з метою вироблення принципів і критеріїв, які можуть бути основою здійснення автоматизованого проектування розглянутих швидкодіючих надпровідних НВЧ-пристроїв. Для вирішення поставленої розрахункової задачі використовується алгоритм аналізу резонансних систем комутації та визначаються відповідні параметри та критерії: коефіцієнти пропускання, модуляції, загасання; параметр якості; резонансні характеристики (частота, смуга, добротність). Результати розрахунків свідчать про необхідність застосування в сучасних НВЧ системах високотемпературних надпровідних швидкодіючих ширококутових пристроїв (фазообертачів, обмежувачів, ліній затримки, комутаторів, тощо), що надасть змогу зменшити втрати енергії в приймально-передавальному тракті, збільшити швидкість управління променем антени у просторі, збільшити відношення сигнал-шум, підвищити захисні властивості прийомних тракту від електромагнітної поразки. У роботі наведено результати розрахунків характеристик перемикачів, виконаних на основі надпровідникових мікрополоскових ліній передачі. Показано можливість побудови швидкодіючих (час спрацювання менше одиниць наносекунд) перемикачів на основі надпровідності плівок в діапазоні частот 1 – 10 ГГц з часовими (швидкодія спрацювання, час відновлення) енергетичними параметрами (енергії переключення 10⁻¹⁰ Дж) та резонансними характеристиками (частота, смуга, добротність), які значно кращі відповідними параметрами аналогічних пристроїв на основі напівпровідників.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1044. Командирська машина управління артилерійським дивізіоном з модернізованою системою розвідки та спостереження / Б. О. Оліярник, А. М. Андриєнко, С. В. Лапницький, А. М. Гурнович, П. С. Власюк // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 30-34. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розглянуто питання модернізації командирських машин управління артилерійським дивізіоном шляхом покращання характеристик систем розвідки та цілевказування на основі підняття багатоканального приладу спостереження при вимірюванні просторових координат цілей. Запропоновано спосіб підвищення точності визначення координат цілі піднятою над поверхнею машин системою спостереження. Це завжди призводить до зміни осі візування приладу спостереження при його підйомі. Компенсацію кута горизонтального зміщення осі візування запропоновано проводити шляхом сумісної обробки додаткових дачив, встановлених в основі приладу спостереження, що підіймається. Така реалізація надала змогу розширити можливості використання машин у складних умовах реальної місцевості за одночасного збереження точності цілевказування.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1045. Метод оцінки якості функціонування систем озброєння та військової техніки на основі ергомереж / П. П. Чабаненко, О. М. Бережний // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 100-105. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Аналіз практичного використання ракетної зброї свідчить про необхідність розширення множини показників якості її використання під час бойової підготовки та за призначенням. Запропоновано метод опису й оцінки функціонування ОВТ, який реалізує ці можливості на основі функціональних ергомереж. Помилки діляться на помилки рішень та/або неправильне виконання рішень, як бойовим розрахунком — операторами, так і технічною частиною системи без звертання до терміну «збій» у зв'язку з втратою адекватності його використання. Методику моделювання з оцінкою якості виконання задачі ілюстровано на прикладі заправки паливом корабля в морі з результативними показниками безпомилковості, помилковості та небезпечності по завершенню, а також у разі припинення процесу.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1046. Методичні основи обґрунтування рішень при управлінні системою відновлення озброєння та військової техніки / М. О. Шишанов, А. О. Веретнов, С. В. Глазкова,

О. Л. Чеченкова // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 106-110. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Показано, що науковість управління на сучасному етапі залежить від ступеня обліку великої кількості факторів, що визначають якість і ефективність функціонування об'єкта або організації (системи об'єктів або організацій). На теперішній час за складних умов ведення бойових дій збільшений обсяг інформації, що надходить, та прагнення до об'єктивності рішень, що приймаються, створили передумови для виникнення і розвитку теорії щодо процесу прийняття рішень, яка одержала назву «теорія прийняття рішень». Розглянуто питання щодо необхідності використання критерію недостатньої основи — критерію Фішберна — для військових організаційно-технічних систем під час прийняття рішень.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1047. Підвищення продуктивності та зниження витрат металу при штампуванні латунних гільз великої довжини / В. Л. Калужний, С. П. Бісик, О. В. Калужний, В. М. Горностай // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 85-96. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Наведено результати моделювання за методом скінченних елементів переходів штампування латунної гільзи великої довжини. Послідовність операцій штампування складається з гарячого осаджування циліндричної заготовки, гарячого зворотного видавлювання порожнистого напівфабрикату з виступом на нижньому торці донної частини, трьох переходів холодного витягування з потоншенням напівфабрикатів, гарячого осаджування виступу з утворенням фланця на торці напівфабрикату і холодного обтиску напівфабрикату з отриманням необхідних кінцевих розмірів гільзи. Така послдовність забезпечує підвищення продуктивності і економії металу при виготовленні гільзи.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1048. Про терміни службової придатності асфальтованих вогнепровідних шнурів / М. Ф. Буллер, В. А. Роботко, О. О. Новобранець // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 59-66. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено фізико-хімічні (теплостійкість, морозостійкість, водонепроникність) і цільові (час горіння відрізу шнура) характеристики вогнепровідного шнура асфальтованого після 30 років зберігання за плюсових температур в герметичній упаковці. Такий вогнепровідний шнур після тривалого зберігання показав характеристики, які повністю відповідають нормативно-технічній документації. Проведено термічні дослідження за допомогою методу TG-DTA матеріалів, що становлять конструкцію вогнепровідного шнура (центральної нитки, димного шнурового порошку, першого обплетення, другого обплетення, третього обплетення) за показниками температури початку термічного розкладу і температури початку інтенсивного розкладу. Одержані результати показали, що досліджені термічні характеристики за 30 років зберігання практично не змінилися. Досліджено поведінку зразків вогнепровідного шнура в негерметичній упаковці у атмосфері різної відносної вологості та її вплив на швидкість горіння шнура. За одержаними результатами розраховано коефіцієнти дифузії вологи, що складають залежно від відносної вологості атмосфери $(1,92 - 3,51) \times 10^{-8} \text{ см}^2/\text{с}$. Також встановлено, що ізолюючі шари вогнепровідного шнура мають властивості, здатні не менше 200 діб у вологій атмосфері (92 % відносної вологості) протистояти проникненню вологи для збереження швидкості його горіння.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1049. Удосконалення підхід до оцінювання носіїв спроможностей радіоелектронної боротьби за складовою вартості життєвого циклу / М. Ф. Пічугін, Я. М. Кожушко, Д. А. Іщенко, В. А. Кирилюк, С. Д. Іщенко, О. В. Беспалько // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 131-140. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з розробленням елементів науково-методичного апарату оцінювання військ (сил) щодо оцінювання носіїв спроможностей радіоелектронної боротьби за складовою вартості життєвого циклу. Проведено аналіз літератури за даною тематикою. Представлено підхід до вдосконалення науково-методичного апарату оцінювання носіїв спроможностей формувань сил та засобів супровідної підтримки шляхом розроблення підходу до оцінювання носіїв спроможностей радіоелектронної боротьби за складовою вартості їх життєвого циклу в операціях (бойових діях).

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1050. Шляхи підвищення імовірності виявлення та розпізнавання об'єктів на зображеннях різноспектральних оптико-електронних систем розвідки / В. А. Таршин, О. Б. Танцюра, М. В. Куравський // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 141-146. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Представлено результати порівняльного аналізу методів комплексного різноспектрального зображення. Це надало змогу визначити перелік методів, удосконалення яких надасть можливість покращити імовірності виявлення та розпізнавання об'єктів на комплексованих зображеннях. Для підвищення імовірності

виявлення та розпізнавання об'єктів на зображеннях оптико-електронних систем в складних умовах спостереження пропонується здійснити удосконалення методів формування комплексованих різноспектральних зображень, в основу яких покладено можливість урахування локальних яскравісних, контрастних та структурних особливостей вихідних зображень.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1051. Acoustic properties of the deep screened sonar radiator / А. V. Derepa, О. M. Pozdniakova, О. H. Leiko, О. V. Bogdanov, А. K. Osadcha, K. A. Shyshkova // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 66-72. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Обґрунтовано необхідність застосування в гідроакустичних станціях з глибоководними антенами змінної глибини акустичних екранів жорсткого типу. За допомогою методу зв'язаних полів в багатозв'язних областях для антен, утворених із циліндричних п'єзокерамічних випромінювачів з жорсткими екранами у вигляді незамкнених кілець кінцевої товщини одержано аналітичні вирази для розрахунків акустичних полів таких випромінювачів. При розв'язку задачі «наскрізного» випромінювання екранованим випромінювачем враховано взаємодії: електричних, механічних і акустичних полів при перетворенні енергії; акустичних полів оболонки екрану при формуванні енергії; процесів перетворення і формування енергії. Наведено кількісні результати розрахунків акустичних полів за одержаними виразами. Виконано аналіз акустичних властивостей випромінювачів, екранованих жорстким екраном. Показано, що в гідроакустичних станціях з глибоководними антенами змінної глибини найбільш доцільним є застосування акустичних екранів жорсткого типу. З використанням методу зв'язаних полів в багатозв'язних областях розв'язана «наскрізна» задача випромінювання звуку циліндричним п'єзокерамічним гідроакустичним перетворювачем, екранованим акустичним екраном жорсткого типу у вигляді незамкнутого кільцевого шару кінцевої товщини. При цьому враховано зв'язок електричного, механічного і акустичного полів при перетворенні енергії, зв'язок акустичних полів п'єзокерамічної оболонки і екрану при формуванні акустичних полів випромінювача з екраном і взаємодію процесів перетворення і формування енергії між собою. Виконано кількісні розрахунки спрямованих властивостей акустичних полів екранованих випромінювачів залежно від частоти випромінювання звуку та кута розкриття жорсткого екрану і проведено їх фізичний аналіз.

Шифр НБУВ: Ж70654

Див. також: 5.Ю.1658, 5.Ю.1667

Ракетні війська. Військова ракетна техніка (зброя)

5.Ц.1052. Метод просторово-часового синтезу структури дата-центричної ЗРС / А. Б. Скорик, М. А. Павленко, А. В. Тристан, Є. В. Моргул, О. О. Зверев // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 73-84. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Розглянуто питання просторово-часового синтезу структури дата-центричної ЗРС під час ведення протиповітряного бою у реальному масштабі часу. Проаналізовано особливості побудови загальної архітектури дата-центричних систем-систем, розрізнення фізичного і кібернетичного простору існування ЗРС. Приведено загальну схему формування структури ЗРС і схему методу синтезу комплексної моделі функціонування засобів ЗРС в складі контуру наведення ЗРК. Розглянуто питання обліку обмежень просторово-часового синтезу структури ЗРС з урахуванням можливої деградації фізичної топології.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1053. Методичний підхід до оцінювання вартості зенітного ракетного комплексу на різних стадіях життєвого циклу / Б. М. Ланецький, В. В. Лук'яничук, І. М. Ніколаєв, О. В. Зубарев // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 12-20. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Представлено типову структуру вартості життєвого циклу (ЖЦ) зенітного ракетного комплексу (ЗРК) й описано характерні завдання в області техніко-економічної ефективності, що вирішуються на різних стадіях ЖЦ виробу. Проаналізовано основні стадії ЖЦ ЗРК та розроблено методичний підхід, якого можна покласти в основу формування методики оцінювання вартості ЖЦ ЗРК, до складу якого входить велике число бойових і технічних засобів. Наведено розрахункові співвідношення для оцінювання вартості ЗРК на різних стадіях ЖЦ. Показано, що залежно від повноти і достовірності початкових даних, необхідних для оцінювання вартості ЖЦ ЗРК, доцільно використовувати комбінацію аналого-порівняльного і калькуляційного методів.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1054. Розробка моделей радіоелектронної боротьби з РЛС управління зброєю ЗРК / С. Д. Зібін, А. О. Попов, В. В. Твердохлібов // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 67-79. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

Стверджується, що для обґрунтування технічних умов до засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ) індивідуального захисту літаків слід мати моделі РЕБ з РЛС управління зброєю ЗРК,

при цьому мінімально такі моделі мають містити: просторово-енергетичну модель та сигнально-енергетичні моделі функціонування РЛС управління зброєю ЗРК за супроводження цілей за дальністю, дальністю та швидкістю, а також за напрямком в умовах радіоелектронного подавлення (РЕП) авіаційними засобами РЕБ. Наведено стислий опис моделей у табличній формі. Адекватність моделей перевіряється шляхом симуляції їх роботи на ЕОМ. Зазначено, що наведені моделі функціонування РЛС управління зброєю ЗРК в умовах РЕП є основою для обґрунтування основних технічних вимог до авіаційних засобів РЕБ індивідуального захисту.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1055. Constructing the models of programmed flight for path calculation in designing tactical and anti-aircraft guided missiles / A. Chubarov // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/4. — С. 21-30. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Several models of programmed flight have been constructed to perform calculations on flight path optimization in designing tactical and anti-aircraft-guided missiles. The developed models are based on the determination of interrelated programmed values of altitude and the flight path angle depending on the range which have a differential relationship. The combination of flight altitude and flightpath angle programs allows the users to simulate the steady flight of a guided missile to the predicted intercept endpoint using the methods of proportional control. Good correspondence of the developed models to the physics of flight was shown by assessing the quality of approximation of the developed models of flight paths of anti-aircraft guided missiles obtained using other known models. The obtained approximation error was less than 5 % which indicates a good correspondence of the developed models to the physics of flight. Compliance of the developed models of programmed flight with the intended purpose and the advantage over the most common known models were proved by optimizing the flight paths of the anti-aircraft-guided missile. In most of the considered calculation cases, the value of the objective function was improved to 2,9 %. The flight path was optimized using a genetic algorithm. The developed models have a simple algebraic form and a small number of control parameters are presented in a ready-to-use form and do not require refinement for a concrete task.

Шифр НБУВ: Ж24320

5.Ц.1056. The problem of block synthesis of missile preparation and start-up control system for missile complexes / I. V. Zvershkhovskiy, M. V. Zirka, V. V. Petushkov, O. B. Kuchynska // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 21-33. — Бібліогр.: 10 назв. — англ.

За результатами аналізу тенденцій застосування та розвитку ракетного озброєння показано, що в найближчі десятиліття така зброя (ракетні, зенітно-ракетні, протикорабельні комплекси) залишиться однією з основних у частинах та підрозділах збройних сил передових країн світу. В умовах незалежної України з'являється необхідність у створенні власного виробництва відповідних зразків в режимі «замкнутого циклу». Синтез такого озброєння включає проведення комплексних наукових досліджень з питань принципів побудови й функціонування їх основних елементів, а саме: обґрунтування алгоритмів роботи пускового обладнання, систем управління та навігації саме ракет. В роботі показано приклад загального вирішення задачі блочного синтезу систем управління підготовкою і пуском (СУПП) ракетних комплексів. Ця система займає значне місце у складі ПУ та комплексу в цілому і призначена для вирішення задач розгортання артилерійської частини, підготовки до старту, здійснення передстартового контролю й пуску, а також для вирішення додаткових передстартових задач. СУПП забезпечує централізоване управління окремими елементами обладнання ПУ та координує їх спільну роботу. Надійність роботи СУПП рішучим чином впливає на загальну надійність ПУ як елемента ракетного комплексу.

Шифр НБУВ: Ж70654

Сухопутні війська

5.Ц.1057. Ймовірність виконання візуальної задачі як сигнодійна функція / Д. Є. Хаустов, Ю. А. Настішин, Я. Є. Хаустов, А. М. Андриєнко // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 80-94. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Розглянуто питання вирішення візуального завдання зі збору інформації багатоканальним прицільно-спостережним комплексом зразка бронетанкового озброєння в інтересах усвідомлення цілеполюсової обстановки, супроводження та знищення озброєння та військової техніки противника на максимальних дальностях (в межах дії основного штатного озброєння зразків бронетанкового озброєння). Як критерій ефективності виконання завдання з виявлення/розпізнавання/ідентифікації цілі виступає ймовірність виконання відповідної візуальної задачі. Проведено аналіз сучасних підходів щодо оцінки ефективності виконання завдання зі збору даних про ціль, основу яких складають моделі Джонсона та ТТР (Targeting Task Performance, ефективність задачі прицілювання). Пороговий характер зорового сприйняття свід-

чить про те, що ймовірність виконання візуальної задачі також повинна мати пороговий характер. Тому двопорогова лінійна апроксимація, запропонована в даній роботі, є більш адекватним модельним представленням, ніж власне сигмоїдні функції, які моделюють ймовірності виконання візуальних задач в межах моделей Джонсона та моделі ТТР.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1058. Математичне моделювання в задачах оцінки ризику на потенційно небезпечних об'єктах: [монографія] / М. М. Біляєв, І. В. Калашніков, В. В. Біляєва, В. А. Козачина, О. В. Берлов. — Дніпро: Журфонд, 2021. — 269 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 248-269. — укр.

Висвітлено сучасні математичні методи оцінювання ризику токсичного або термічного ураження працівників у випадку надзвичайних ситуацій на хімічно небезпечних об'єктах. Розглянуто методи мінімізації ризику ураження працівників при екстремальних ситуаціях на підприємствах. Помилкова оцінка величини ризику може призвести до створення нераціональної системи захисту персоналу, яка на практиці може виявитися неефективною та не забезпечити збереження життя працівників у випадку виникнення екстремальної ситуації на хімічно небезпечному об'єкті. Розглянуто технологію побудови багатofакторних CFD моделей, що надають змогу оперативно визначати зони хімічного та теплового забруднення. Досліджено різноманітні ефективні методи оцінювання техногенних ризиків за умов емісії хімічно небезпечних речовин на промислових об'єктах.

Шифр НБУВ: ВА854607

5.Ц.1059. Методика розвитку фізичних якостей курсантів-десантників засобами кросфіту у процесі фізичного виховання: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / В. П. Ягодзінський; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 19 с.: рис. — укр.

Висвітлено проблему вдосконалення освітнього процесу фізичного виховання у військових закладах вищої освіти з метою розвитку фізичних якостей та покращання функціонального стану у курсантів-майбутніх офіцерів Десантно-штурмових військ Збройних сил України для забезпечення ефективності їх військово-професійної (бойової) діяльності у ході виконання завдань за призначенням. Здійснено аналіз теоретико-методичних основ використання кросфіту у системі фізичного виховання курсантів-десантників. Досліджено мотиваційні аспекти, стан і динаміку показників фізичної підготовленості, соматичного здоров'я курсантів-десантників. Визначено критерії оцінювання навчальних досягнень курсантів-десантників на заняттях кросфітом у процесі фізичного виховання. Розроблено та обґрунтовано методику розвитку фізичних якостей курсантів-десантників засобами кросфіту у процесі фізичного виховання та експериментально доведено її ефективність. Методика містить цільову, навчально-методичну та діагностично-корегувальну складові та її спрямовано на забезпечення формування високого рівня фізичної готовності курсантів-десантників до ефективного виконання завдань майбутньої військово-професійної (бойової) діяльності. Доведено ефективність розробленої методики у порівнянні з традиційною методикою проведення занять із фізичного виховання щодо формування фізичної готовності майбутніх офіцерів Десантно-штурмових військ Збройних сил України.

Шифр НБУВ: РА445994

5.Ц.1060. Окремі підходи до підвищення точності стрільби артилерійських гармат / В. В. Петушков, О. В. Зубарев, В. О. Щетінін // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 24-29. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проведено аналіз помилок, що супроводжують стрільбу артилерії. Висвітлено підходи до підвищення точності стрільби артилерії за рахунок оснащення гармат автоматизованими системами управління вогнем та балістичними радарми, впровадження уніфікаційного маркування снарядів.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1061. Стрілецька зброя та вогнева підготовка: підручник / В. М. Петренко, А. М. Кривошеєв, М. М. Ляпа, В. В. Семененко; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2020. — 371 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 370-371. — укр.

Вміщено рекомендації щодо вивчення озброєння підрозділів, його практичного застосування під час навчання студентів за програмою підготовки офіцерів запасу для наземної артилерії РВ і А Сухопутних військ. Розглянуто призначення, особливості організації та проведення метання ручних гранат. У виданні враховано досвід науково-педагогічних працівників кафедри військової підготовки СумДУ, військової практики.

Шифр НБУВ: ВА854714

5.Ц.1062. Сучасні тенденції розвитку танкових лазерних далекомірів / А. В. Федоренко, В. М. Рижих, А. В. Кучинський, В. П. Маслов // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 54-59. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Розглянуто тенденції розвитку танкових лазерних далекомірів. Предметом дослідження є лазерний далекомір. Мета роботи — визначення сучасних тенденцій в розробці лазерних далекомірів та додаткових вимог, пов'язаних з маскуванням танків в ГЧ-діапазоні, котрі потребують вирішення. Проаналізовано існуючі танкові лазерні далекоміри в сучасних системах прицілювання

та визначено тенденції вибору їх робочої довжини хвилі і основних приладових компонентів імпульсних лазерів та швидкодіючих фото приймачів. Обґрунтовано перспективність використання джерела лазерного випромінювання з діюдною накачкою та робочою довжиною хвилі 1,54 мкм. Результати роботи можна застосувати в галузі оптоелектроніки, зокрема, для створення лазерних далекомірів.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1063. Devising a procedure for substantiating the type and volume of redundant structural-functional elements of reconnaissance-firing systems / O. Maistrenko, O. Karavanov, O. Riman, V. Kurban, A. Shcherba, I. Volkov, T. Kravets, G. Semiv // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/3. — С. 31-42. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

This paper proposes an algorithm for substantiating the type and volume of redundant structural and functional elements of reconnaissance-firing systems, taking into consideration the operational patterns of such systems. Underlying this algorithm is the combination of survivability assessment methods and reliability assessment methods. Such an arrangement aimed to improve the efficiency of the application of these methods and reduce uncertainty in the calculations. The results from calculating an example of the application of a procedure for substantiating the type and volume of redundant structural and functional elements of reconnaissance-firing systems have been analyzed. The analysis of the results shows that the set task is fulfilled, in particular the specified probability of trouble-free functioning of a reconnaissance-firing system, with a combined type of redundancy. Moreover, it implies giving preference to passive redundancy, using active one only to critical elements — individual functional elements of the control subsystem. The advantage of a mixed type of redundancy over a passive redundancy is 28 %. In addition, it has been established that the multiplicity of redundancy, for accepted conditions, should not be lower than 2. A procedure for substantiating the type and volume of redundant structural and functional elements of reconnaissance-firing systems has been devised, taking into consideration the operational patterns of such systems. The specified procedure includes an algorithm, as well as methods for assessing survivability and methods for assessing the reliability of functioning.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 5.Ц.1042

Артилерія

5.Ц.1064. Застосування методу аналізу ієрархій для оцінки впливу екранно-вихлопного пристрою на зміну захищеності вертольоту від керованих ракет з інфрачервоними головками самонаведення / І. В. Телевний, В. М. Феденко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 82-87. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто порядок створення методики оцінки впливу екранно-вихлопного пристрою (ЕВП) на захищеність вертольоту від керованих ракет з інфрачервоними головками самонаведення. Для вирішення задач багатокритеріального вибору застосовано метод аналізу ієрархій. В його межах визначено критерії оцінки зміни помітності та льотно-технічних характеристик вертольоту. В результаті одержано критерії захищеності при застосуванні ЕВП, встановленого на вертольоті, у порівнянні з базовим вертольотом без ЕВП. Розроблену оцінку доцільно використовувати при випробуваннях систем захисту модернізованих і новітніх зразків вертолітної техніки.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1065. Інформаційний потенціал гарматних стволів XV — початку XIX ст. / О. Е. Мальченко; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. — Київ: Академперіодика, 2021. — 602, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 565-588. — укр.

Ілюстроване видання шар за шаром розкриває інформаційне поле гармат: від морфологічних особливостей до декору гарматних стволів XV — поч. XIX ст. Розглянуто абстрактне поняття «історична артилерія». Під середньовічною вогнепальною артилерією розуміється весь гарматний комплекс XV — поч. XIX ст. На обширному фактичному матеріалі розглянуто великий комплекс методологічних і технологічних інструментів, які допомагають ефективно видобувати джерельну інформацію. Міждисциплінарне дослідження здійснено у широких хронологічних і географічних межах на основі власної дослідницької колекції.

Шифр НБУВ: ВС68884

5.Ц.1066. Підвищення живучості прицільно-пошукової системи наземного роботизованого комплексу / В. І. Микитенко, О. Д. Мельник, В. М. Сенаторов // Вісн. КПІ. Сер. Приладобудування. — 2021. — Вип. 61. — С. 26-31. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Покращено одну з найважливіших технічних характеристик наземних роботизованих комплексів — живучість. Надано пропозиції щодо удосконалення компоновки прицільно-пошукової системи наземного роботизованого комплексу. Схеми компоновки, що застосовуються на сьогодні, мають низьку живучість,

оскільки прилади, що входять до її складу, розміщуються в загальному корпусі. Влучання кулі снайпера в корпус виводить з ладу усю прицільно-пошукову систему. Запропоновано розміщувати прилади в двох корпусах збоку зброї таким чином, щоб в кожному корпусі був приціл: в одному — телевізійний, в другому — тепловізійний. Тоді, при влучанні кулі в один з корпусів, прилади іншого будуть здатні виконати бойову задачу з деякими обмеженнями завдяки дзідатному прицілу. Докладно розглянуто питання контролю стабільності лінії прицілювання прицільно-пошукової системи на етапі стендових випробувань з використанням колімаційно-вимірального блоку. Запропоновано методику юстування як телевізійного, так і тепловізійного прицілів. Крім підвищення живучості всього роботизованого комплексу запропоноване технічне рішення має ще низьку перевагу. По-перше, суттєво спрощується «холодна» пристрійка бойового модуля. Замість системи двох пента-дзеркал для цього може бути використана ромб-призма БС-0°. По-друге, запропонована компоновка потенційно спрощує подальшу модернізацію прицільно-пошукової системи, яка б потребувала включення додаткових блоків. Наприклад, для розширення функціональних можливостей комплексу за рахунок аналізу поляризації випромінювання об'єктів і фонів забезпечується додатковий об'єм для розміщення поляриметричних насадок. По-третє, ще більше підвищення живучості роботизованого комплексу можна досягти збільшенням прихованості виконання бойової задачі. Використання базової відстані між вхідними зніманнями прицілів надає можливість пасивного вимірювання дальності до цілі за методом внутрішньобазового далекоміру замість лазерного далекоміру.

Шифр НБУВ: Ж29126/Прилад.

Див. також: 5.Ц.1060

Війська зв'язку, радіотехнічні війська. Засоби військового зв'язку

5.Ц.1067. Аналіз світових тенденцій розвитку посадочних радіолокаторів радіолокаційних систем посадки / В. О. Лебедев, О. М. Чекунова, С. М. Блашук, О. В. Висоцький // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 124-130. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проведено аналіз світових тенденцій розвитку посадочних радіолокаторів (ПРЛ) радіолокаційних систем посадки. Актуальність теми роботи визначається необхідністю вдосконалення радіолокаційних систем посадки на основі дослідження напрямків розвитку радіолокаційної техніки, методів обробки радіолокаційної інформації та сигналів, а також розробки та впровадження фазованих антенних решіток (ФАР) у зв'язку з розширенням способів застосування повітряних суден й підвищенням вимог до безпеки та якості польотів, своєчасності й безпеки радіолокаційного забезпечення польотів. З наведеного аналізу розвитку ПРЛ в радіолокаційних системах посадки зроблено висновок, що на даний час за кордоном використовуються ПРЛ з цифровою обробкою сигналів як у мобільних, так, і в стаціонарних варіантах використання. При будові сучасних ПРЛ спостерігається тенденція збільшення випуску ПРЛ із використанням ФАР.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1068. Аналіз тенденцій та прогнозів розвитку військової радіолокації виявлення повітряних цілей на середньострокову перспективу / Д. М. Беляев, А. Л. Зірка, Р. П. Семенов, В. В. Тютюнник, Г. Г. Камалтинов // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 34-43. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Наведено результати аналізу сучасного стану радіолокаційної техніки, потреб системи контролю повітряного простору та основних тенденцій розвитку військової радіолокації. За результатами аналізу визначено основні тенденції розвитку військової радіолокації на теперішній час, а саме: повне використання частотного ресурсу з одночасним використанням в радіолокаційних станціях декількох частотних діапазонів, широке використання фазованих антенних решіток, перехід на повністю твердотільні передавачі із ширококутовими сигналами, можливість використання в системах подвійного призначення, покращання експлуатаційних характеристик. На підставі одержаних результатів сформовано пріоритетні напрями удосконалення парку озброєння та військової техніки радіотехнічних військ Повітряних сил Збройних сил України на середньострокову перспективу.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1069. Захист РЛС від високоточної зброї шляхом використання відволікаючих джерел електромагнітного випромінювання / І. М. Трофимов, В. Ф. Зюкін, І. В. Гурев, І. О. Гурін, О. М. Дзігора // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 116-123. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Найбільш ефективна протидія повітряному противнику при захисті РЛС від високоточної зброї може здійснюватися у єдиній радіолокаційній системі на основі реалізації автоматизованого адаптивного управління енергетичним та частотним ресурсом угруповання РТВ. Важливими складовими при цьому є розробка і приведення в дію команд по управлінню ресурсами угруповання

конфліктно-стійкими методами. З урахуванням цих методів розглянуто роль, місце і особливості функціонування засобів захисту РЛС від високоточної зброї у радіолокаційній системі. Розглянуто деякі вимоги до формування відволікаючих квазістаціонарних перешкод мерехтливому типу для відведення протирадіолокаційних ракет з урахуванням забезпечення необхідної інформативності РЛС і скритності її роботи.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1070. Защита когерентно-импульсных РЛС от комбинированных помех. 2. Анализ влияния декоррелирующих факторов на эффективность адаптивной последовательной ПВОС / В. П. Рябуха, А. В. Семеняка, Е. А. Катюшин, Д. В. Атаманский // Изв. вузов. Радиоэлектроника. — 2021. — 64, № 11. — С. 659-672. — Библиогр.: 28 назв. — рус.

Приведена стаття цикла, посвященого сучасним методам захисту когерентно-імпульсних РЛС від комбінованих поєм (адитивна суміш внутрішнього шуму, маскуючих активних шумових і пасивних поєм). Проведен кількісний аналіз впливу декоррелюючих факторів на ефективність адаптивних послідовних систем з роздільною просторово-часовою обробкою сигналів на фоні комбінованих поєм, коли просторова обробка з компенсацією активних шумових поєм передбачує міжперіодичну обробку з компенсацією пасивних поєм. Отримані в результаті аналізу величини енергетических втрат при флуктуації випадкової оцінки вектора просторової обробки, отриманої від періоду до періоду зондування по класифікованій вибірці шумових поєм обмеженого об'єму, підтвердили необхідність фіксації (запам'янування) цього вектора на період міжперіодичної компенсації пасивних поєм. Показано, що додаткова неклассифікованість навчаючої вибірки поєм збільшує енергетическі втрати.

Шифр НБУВ: Ж27665:рад. эл

5.Ц.1071. Проблеми набуття спроможностей радіотехнічних військ з розвідки перспективних засобів повітряного нападу / В. Й. Климченко, Д. А. Дончак, М. М. Донченко, В. О. Тютюник // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 108-115. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Показано, що існуюча система радіолокаційної розвідки повітряного простору, фізичну основу якої становить двоюрне радіолокаційне поле, неспроможна з об'єктивних причин здійснювати своєчасне виявлення і неперервне супроводження таких перспективних засобів повітряного нападу, як малорозмірні безпілотні літальні апарати (БЛА) тактичного призначення та гіперзвукові крилаті ракети. Проаналізовано особливості радіолокаційної розвідки малорозмірних безпілотних літальних апаратів тактичного призначення та гіперзвукових крилатих ракет підрозділами радіотехнічних військ. Визначено шляхи і напрями набуття спроможностей радіотехнічних військ щодо вчасного виявлення і неперервного супроводження означених типів літальних апаратів.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1072. Development of a method of adaptive control of military radio network parameters / O. Nalapko, A. Shyshatskiy, V. Ostapchuk, Q. A. Mahdi, R. Zhyvotovskiy, S. Petruk, Ye. Lebed, S. Diachenko, V. Velychko, I. Poliak // Вост.-Европ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/9. — С. 18-32. — Библиогр.: 34 назв. — англ.

A method of adaptive control of military radio network parameters has been developed. This method allows predicting suppressed frequencies by electronic warfare devices, determining the topology of the military radio network. Also, this method allows determining rational routes of information transmission and operating mode of radio communications. Forecasting of the electronic environment is characterized by recirculation of input data for one count, re-sampling on a logarithmic time scale, finding a forecast for the maximum value of entropy and re-sampling the forecast on the exponential time scale. The developed method allows choosing a rational network topology. The choice of topology of the military radio communication system is based on the method of ant colony optimization. The main idea of the new option of ant colony optimization is that instead of one colony of the traditional ant algorithm several colonies are used that work together in a common search space. However, this procedure additionally takes into account the type of a priori uncertainty and the evaporation coefficient of the pheromone level. The proposed method allows choosing a rational route for information transmission. The proposed procedure is based on an improved DSR algorithm. This method uses several operating modes of radio communications, namely the technology of multi-antenna systems with noise-like signals, with pseudo-random adjustment of the operating frequency and with orthogonal frequency multiplexing. The developed method provides a gain of 10 – 16 % compared to conventional management approaches.

Шифр НБУВ: Ж24320

Див. також: 5.Ц.1093

Війська протиповітряної оборони

5.Ц.1073. Оценка эффективности нового подхода при адаптивном обнаружении частично коррелированных χ^2 целей при наличии сторонних целей / Мохамед Б. Эль Машад // Изв. вузов. Радиоэлектроника. — 2021. — 64, № 12. — С. 731-748. — Библиогр.: 21 назв. — рус.

Радар является основой современных комплексных систем ПВО. Принятие решения о наличии или отсутствии объекта при постоянном уровне ложной тревоги (ПУЛТ) является одной из основных его концепций. В нее входит реализация методики ПУЛТ CFAR (constant false alarm rate), которая обновляет порог обнаружения в соответствии с неоднородной обстановкой. Сложность поиска единственного варианта CFAR при наличии различных шумов приводит к необходимости разработки комплексной аппаратуры. Здесь объединение частных решений отдельных CFAR схем с помощью соответствующих правил объединения обеспечивает лучшее суммарное обнаружение. Приведен анализ линейного объединения LF (linear fusion) CA, OS и TM структур. Предполагается, что исследуемая и ложная цели имеют флуктуации согласно χ^2 -модели с двумя степенями свободы. Для характеристики обнаружения получено выражение в закрытой форме. По результатам проведенного моделирования получено, что LF модель обеспечивает надежную работу при отсутствии или наличии поєм. Кроме того, LF характеристики в идеальном случае превосходят характеристики обнаружителя Неймана – Пирсона, который является эталоном для CFAR схем. Также, LF алгоритм позволяет удерживать уровень ложной тревоги неизменным при наличии поєм.

Шифр НБУВ: Ж27665:рад. эл

Військово-повітряні сили

5.Ц.1074. Метод видчнення знань про професійну діяльність диспетчера аеродромної диспетчерської вишки з використанням комбінованого методу хронометражу / Л. М. Джума, О. М. Дмитрієв, О. С. Лавриненко, М. Ю. Сорока // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 48-58. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Увагу зосереджено на декомпозиції процесу прийняття рішень диспетчером аеродромної диспетчерської вишки й детальному виявленні більш розширеного переліку технологічних операцій, необхідного й достатнього для реалізації еталонної моделі суб'єкта навчання інтелектуальної навчальної системи «Диспетчер Tower». Реалізація даної моделі стає можливою завдяки обґрунтованому поєднанню різних методів, що надає змогу розвивати (удосконалити) існуючі методи видобування знань про предметну область. Запропоновано підхід з використанням так званого комбінованого методу хронометражу, наведено результати його застосування.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1075. Обґрунтування можливості застосування сучасного, удосконаленого та перспективного озброєння для боротьби з безпілотними літальними апаратами в угрупованні зенітних ракетних військ / С. П. Ярош, Д. О. Гур'єв // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 88-100. — Бібліогр.: 44 назв. — укр.

Наведено дані та здійснено аналіз особливостей озброєння для протидії безпілотним літальним апаратам (БЛА) для підсистем розвідки, вогневого впливу та радіоелектронної боротьби при створенні системи боротьби з безпілотною авіацією в угрупованні зенітних ракетних військ (ЗРВ). Крім озброєння українського виробництва проаналізовано характеристики та можливості озброєння іноземного виробництва. Визначено відмінності у тактико-технічних характеристиках та можливі напрями удосконалення озброєння. Результати проведенного аналізу необхідно використати для комплектування відповідним озброєнням системи боротьби з БЛА в угрупованнях, частинах, підрозділах ЗРВ Повітряних сил Збройних сил України.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1076. Порівняльний аналіз методик визначення нерівномірності потоку на виході з повітрязбірного пристрою / С. В. Олейниченко, Д. С. Калиниченко, О. В. Аксьоненко, А. П. Колєнніков // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 44-53. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Розглянуто методики визначення коефіцієнтів стаціонарної окружної нерівномірності повного тиску повітря на виході з повітрязбірного пристрою звукового безпілотного літального апарату. Проведено порівняльний аналіз методик ЦАГ, DC(60), модернізованої DC(60), на основі якого запропоновано обрання методики для розрахунку повітрязбірного пристрою для безпілотного літального апарату такого класу.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1077. Порівняння комплексних показників надійності літака Су-25 при різних умовах в процесі технічної експлуатації / О. Б. Анишко, А. А. Вічистий // Наука і техніка

Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 41-47. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Одна з основних проблем, що має важливе значення практично для всіх країн, у тому числі розробників і виробників авіаційної техніки — проблема підтримання заданого рівня готовності повітряного судна до виконання задач за призначенням. В зв'язку з цим виникає необхідність проведення ряду заходів, що будуть сприяти підтриманню надійності повітряного судна і визначенню його готовності до використання за призначенням в системі реального часу. Для вирішення поставленої задачі було взято дані фактичної експлуатації 9 літаків Су-25 протягом 6 — 8 років. На основі цих даних проведено аналіз зміни комплексних показників надійності за даний період експлуатації.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1078. Проблеми забезпечення функціональної стійкості комплексу бортового обладнання сучасного повітряного судна / Г. А. Калашник, М. А. Калашник-Рибалко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 59-65. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Представлено результати дослідження проблем забезпечення функціональної стійкості комплексу бортового обладнання сучасного повітряного судна в умовах дестабілюючих впливів. Проаналізовано основні види відмов, зокрема загрози інформаційній безпеці комплексу бортового обладнання повітряного судна та можливі наслідки їх впливів на безпеку польоту. Розглянуто основні механізми, що надають змогу забезпечити функціональну стійкість комплексу бортового обладнання згідно розробленої стратегії. Запропоновано основні шляхи реалізації принципів функціональної стійкості щодо перспективного автоматизованого необслуговуваного людиною-оператором комплексу бортового обладнання.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1079. Способи застосування БпЛА під час авіаційного пошуку і рятування / Г. А. Лещенко, Я. С. Мандрик, В. М. Стратонов, С. А. Давидов // Наукоєм. технології. — 2021. — № 3. — С. 271-280. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

За останнє десятиліття застосування безпілотної авіації набуло вражаючих масштабів. БпЛА використовують у різних галузях життєдіяльності людини, від військової до сільськогосподарської, при цьому напрямки залучення БпЛА постійно розширюються, цим самим задовольняючи потреби споживачів. Не є виключенням й галузь авіаційного пошуково-рятувального забезпечення польотів. Дана потреба зумовлена економічними чинниками та потребою підвищення ефективності проведення пошуково-рятувальних робіт. Проведено аналіз основних способів застосування БпЛА під час авіаційного пошуку і рятування. Актуальність дослідження підтверджується випадками застосування БпЛА під час надзвичайних ситуацій природного походження. Ефективність такого застосування підтверджено під час повеней на Балканах, коли завдяки залученню БпЛА вдалося уникнути мінної небезпеки, що виникла внаслідок зсуву ґрунту. Інший випадок, що вдало ілюструє актуальність дослідження мав місце під час ліквідації наслідків землетрусу у китайській провінції Юньнань. З огляду на дієвість БпЛА у ліквідації надзвичайних ситуацій проведено дослідження щодо типів БпЛА, які допущено для виконання завдань ДСНС та основних завдань, що ними вирішуються. Відзначено, що впровадження БпЛА у галузі цивільного захисту України перебуває у початковій фазі, а саме на етапі формування законодавчого базису, а їх залучення до пошукових операцій має точковий характер. Аналізуючи перелік завдань, відзначено їх широкий спектр, що охоплює більшість з можливих складових повітряної розвідки: моніторинг, розвідка, супровід аварійно-рятувальних та пошуково-рятувальних робіт, доставка малогабаритних спеціальних вантажів, медикаментів в особливих небезпечних зонах НС та ін. Наведено дані щодо дальності візуального виявлення об'єктів пошуку у звичайних умовах, вночі та на малих висотах. Проаналізовано основні схеми пошуку аварійних об'єктів та потерпілих («Гребінка», «Паралельне галсування», «Квадрат, що розширюється» та «Заданий маршрут») з їх загальним оглядом. Тільки у поєднанні «сучасний БпЛА — професійний оператор» можливе досягнення максимальної ефективності.

Шифр НБУВ: Ж100325

5.Ц.1080. Трансформація завдань безпілотної авіації: від створення до застосування у воєнних конфліктах сучасності / С. І. Корсунов, А. Ф. Волков, М. І. Оборонов, С. В. Орехов, В. В. Гуртовенко, С. І. Федченко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 66-81. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Проведено аналіз розвитку безпілотної авіації засобів повітряного нападу (ЗПН) і прослідковано трансформацію їх завдань від війни у В'єтнамі до активної участі в останніх конфліктах сучасності: в Сирійській Арабській Республіці (САР), на Сході України та в Нагірному Карабасі. Проаналізовано повчальні епізоди зазначених військових кампаній за безпосередньої участі безпілотної авіації. Досліджено тактику й інтенсивність застосування безпілотної літальної апаратури (БПЛА) і її зміни у часі, розглянуто льотно-технічні характеристики новітніх зразків безпілотної техніки передових держав світу. Зазначено, що типовим

завданням БПЛА у сучасному воєнному конфлікті (локальній війні), поступово стає заміна пілотованої авіації для нанесення ударів по засобах протиповітряної оборони (ППО), броньованих цілях на полі бою, скупченнях особового складу, складах пального і боеприпасів тощо. Зроблено висновки щодо сучасного стану і перспектив розвитку безпілотної авіації.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1081. Удосконалення бомбометання з кабрирування як засіб підвищення ефективності бойового застосування ударного літального апарату / С. В. Кушнір, В. І. Сілков, А. Л. Зірка, І. С. Кравчук // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 44-50. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Запропоновано методичний апарат щодо розрахунку та побудови оптимальної траєкторії польоту бомби у разі її скидання літальним апаратом під час польоту з кабрируванням. Оптимізація здійснюється за параметром максимальної дальності горизонтального польоту бомби після її скидання. Застосування такого підходу у разі практичної реалізації польоту бомби за оптимізованою траєкторією надає змогу літальному апарату (носію) здійснювати увесь політ та бомбометання на малій (граничній) висоті, при цьому значно збільшити дальність знаходження літального апарату (носія) від цілі в момент бомбометання, що в цілому надає змогу суттєво знизити ймовірність його ураження засобами протиповітряної оборони противника.

Шифр НБУВ: Ж70654

Див. також: 5.Ц.1068

Військово-морські сили

5.Ц.1082. Зв'язок між тактико-технічними характеристиками сучасних гідроакустичних станцій активної локалізації та їх гідроакустичними антенами і перетворювачами / О. Г. Лейко, О. І. Тимошко, І. О. Ластівка, О. М. Позднякова, Д. С. Глухов // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 3. — С. 95-99. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Обґрунтування тактико-технічних вимог до створення гідроакустичних станцій надводних кораблів або модернізації існуючих потребує встановлення залежностей між основними характеристиками ефективності гідроакустичних станцій та параметрами гідроакустичних антен і перетворювачів, які входять до їх складу. Як характеристики ефективності гідроакустичних станцій прийнято їх енергетичну дальність дії та роздільну здатність. Як параметри гідроакустичних антен і перетворювачів визначено частоти механічних резонансів перетворювачів, їх коефіцієнти корисної дії, питому потужність випромінювання, характеристики спрямованості та коефіцієнти концентрації гідроакустичних антен. Наведено аналітичні співвідношення, що пов'язують характеристики ефективності гідроакустичних станцій та параметри утворюючих їх гідроакустичних антен і перетворювачів. Визначено фізичні особливості встановлених залежностей.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1083. Протикорабельні комплекси — ефективне озброєння берегових підрозділів і кораблів флоту / І. В. Звершховський, В. В. Канищев, А. М. Кацан, О. Б. Кучинська, О. І. Козаченко // Озброєння та військ. техніка. — 2021. — № 2. — С. 60-65. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

За результатами аналізу тенденцій розвитку морського ракетного озброєння показано, що в найближчі десятиліття протикорабельні крилаті ракети залишаться основною бойовою силою берегових підрозділів і кораблів флоту. Разом з тим флоти провідних країн світу поступово втрачають «монополію», тому військово-політичному керівництву розвинених країн доводиться замислюватися, як утримати перевагу в цій галузі. Показано, що удосконалення протикорабельних ракет буде йти, ймовірно, шляхом зниження радіолокаційної помітності, підвищення економічності ракетних двигунів, підвищення гнучкості управління та «інтелекту», розширення номенклатури ракет.

Шифр НБУВ: Ж70654

5.Ц.1084. Середземноморське перехрестя: [монографія] / М. Франц, А. Харук. — Харків: Фоліо, 2020. — 346, [1] с.: іл., фот. — (Великий науковий проект). — Бібліогр.: с. 306-345. — укр.

Увагу приділено подіям Другої світової війни на Середземному морі, головним аспектом яких стала боротьба противників за панування на комунікаціях. Поряд із конвойними битвами вив'язлено також десантні операції, удари по військово-морських базах, операції підводних човнів і сил спеціальних операцій тощо, тобто увесь спектр бойових дій на морі. Проаналізовано технічний рівень флотів супротивників, особливості процесу прийняття рішень, політичні й економічні чинники, які впливали на результат морських битв.

Шифр НБУВ: ВС68920

Тил і постачання збройних сил

5.Ц.1085. Військово-польова терапія для самостійної роботи студентів: навч.-метод. посіб. для самост. роботи студентів

У курсу мед. ф-тів / О. С. Хухліна, А. А. Антонів, І. В. Дудка, Т. В. Дудка, І. Б. Горбатюк, З. Я. Коцюбийчук; ред.: О. С. Хухліна; Буковинський державний медичний університет. — Чернівці: БДМУ, 2021. — 254 с.: табл. — Бібліогр.: с. 250-254. — укр.

Викладено основи організації надання медичної допомоги (діагностики та лікування) при найбільш відомих та поширених захворюваннях внутрішніх органів, які виникають за надзвичайних ситуацій у мирний час та під час ведення бойових дій. Окремо виділено сучасні підходи до медичного сортування уражених; порядку надання різних видів медичної допомоги — від першої долікарської до висококваліфікованої на етапах медичної евакуації уражених вогнепальною зброєю, зброєю масового ураження (бойові отруйні речовини, іонізуюче випромінювання) та хворих на терапевтичну патологію за опікової хвороби, переохолодження, бойової політрауми, поєднаних та комбінованих уражень.

Шифр НБУВ: ВА853274

5.Ц.1086. Застосування інформаційної моделі розрахунку раціону харчування для компенсації енергетичних витрат військовослужбовців Збройних сил України / Ю. М. Депутат, М. П. Гуліч, В. Л. Савицький, О. М. Іванько, Й. Р. Левіт, О. В. Богомолець // Мед. перспективи. — 2021. — 26, № 3. — С. 161-168. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Изучена проблема компенсации энергетических затрат военнослужащих во время пребывания на квалификационном курсе Сил специальных операций Вооруженных сил Украины, а также создан метод для оперативного реагирования должностных лиц продовольственной службы на изменения величины энергозатрат курсантов при различных фазах подготовки путем внесения соответствующих корректив в их рацион питания. Цель работы — разработка и обоснование информационной модели расчета суточного рациона питания для обеспечения адекватной компенсации фактических энергозатрат военнослужащих. Расчеты информационной модели выполнялись с использованием функций табличного редактора Microsoft Excel 2007. Приведено описание разработанной информационной полипараметрической модели вычислительной системы формирования нутриентного состава и энергетической ценности суточного рациона военнослужащих в зависимости от выявленных величин энергозатрат при выполнении задач по программе квалификационного курса Сил специальных операций Вооруженных сил Украины. Модель предназначена оперативно рассчитывать нутриентный и энергетический состав рациона питания для адекватной компенсации соответствующих энергетических затрат военнослужащих на различных фазах подготовки. Информационная модель прошла тестирование и внедрена в практическую деятельность ССО.

Шифр НБУВ: Ж15785

5.Ц.1087. Надання високоспеціалізованої медичної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України мінінвасивними рентгеноваскулярними методиками / К. В. Гумнюк, І. І. Гангал, К. К. Карпенко // Запороз. мед. журн. — 2021. — 23, № 3. — С. 375-380. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Цель работы — предоставление качественной и полноценной мининвазивной высокоспециализированной медицинской помощи рентгеноваскулярными методиками согласно современным мировым стандартам военнослужащим Вооруженных сил Украины на всей территории страны и непосредственным участникам боевых действий в условиях проведения Операции Объединенных сил (ООС) в отдельных районах Донецкой и Луганской обл. Проведен анализ предоставления мининвазивной высокоспециализированной медицинской помощи рентгеноваскулярными методиками для военнослужащих Вооруженных сил Украины в условиях проведения ООС и в Национальном военно-медицинском клиническом центре, г. Киев (НВМКЦ). Медицинская помощь предоставлена в связи с критическими кровотечениями из внутренних органов, патологией и ранениями магистральных сосудов и острой сердечно-сосудистой патологией в 2018 — 2020 гг.: 1038 диагностических коронарных вмешательств у военнослужащих с острым коронарным синдромом, 346 стентирований коронарных артерий в ургентном порядке, 36 случаев ангиопластики коронарных артерий. Проведено 296 вмешательств по поводу патологии периферической сосудистой системы, включая боевую травму. Транскатетерная артериальная эмболизация проведена 100 пациентам с внутренним кровотечением. Введен механизм предоставления ургентной помощи пациентам с острым коронарным синдромом в условиях проведения Операции Объединенных сил в отдельных районах Донецкой и Луганской обл. Внедрение предоставленных методик высокоспециализированной помощи в Вооруженных Силах Украины позволило реализовать стандарты ургентной помощи при остром коронарном синдроме, среднее время «дверь — баллон» составило 100 минут (ДИ 95 %, 98 — 103 мин, $p < 0,05$). В условиях ООС помощь больным с острым коронарным синдромом промежутков «дверь - баллон» занимает 2 - 12 часов (ДИ 95 %, 5,5 - 6,5 ч, $p < 0,05$), летальные случаи в условиях ООС не зафиксированы. При транскатетерной артериальной эмболизации технический успех закрытия артерий составил 100 %. При лечении магистральных сосудов время пребывания в стационаре у пациентов после эндоваскулярных вмешательств

составило 1 - 18 суток (ДИ 95 %, 1,96 - 2,51 суток, $p < 0,05$). Основные осложнения: постпункционная гематома - 4,73 %, острая окклюзия после вмешательства в течение 24 часов - 2,36 %, псевдоаневризмы - 0,68 %. Эффективное восстановление магистрального кровотока наблюдали в 262 (88,51 %) случаях. Выводы: внедрение в медицинскую службу Вооруженных сил Украины рентгеноваскулярных методик позволило качественно предоставить высокоспециализированную медицинскую помощь непосредственным участникам боевых действий в отдельных районах Донецкой и Луганской обл. в кратчайшие сроки.

Шифр НБУВ: Ж16789

Військова техніка. Воєнно-технічні науки

5.Ц.1088. До питання визначення внеску факторів в ефективність виконання заходів протиміної діяльності в Україні / О. Й. Мацько, В. В. Коваль, М. В. Комісаров // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 154-158. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розкрито методичний підхід щодо визначення внеску факторів в ефективність виконання заходів протиміної діяльності. Цей підхід базується на евристичному та експертному методах та передбачає групування факторів, оцінювання їх внеску в ефективність виконання заходів протиміної діяльності з використанням шкали бажаності Харінгтона. Одержані за допомогою підходу результати доцільно використовувати для розробки математичної моделі виконання заходів протиміної діяльності та формування сукупності показників для оцінювання ефективності виконання заходів протиміної діяльності.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1089. Додаток Military Overlay for ArcGIS для нанесення тактичної обстановки / Т. Кравець, О. Полець, В. Жидков // Сучас. досягнення геодз. науки та вир-ва: зб. наук. пр. Зах. геодз. т-ва УТГК. — 2020. — Вип. 1. — С. 17-23. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Мета роботи — надання результатів моделювання геоінформаційних технологій у військових підрозділах на прикладі програмного забезпечення (ПЗ) ArcGIS, зокрема додатка Military Overlay for ArcGIS, та обґрунтування переваг використання цього програмного забезпечення у порівнянні з паперовою картою для нанесення тактичної обстановки. Дослідження проведено на підставі аналізу наявних літературних джерел із цієї тематики та практичного застосування програми ArcGIS, порівняння переваг використання та побудови на їх основі власних рекомендацій. Опрацьовано наявні статистичні матеріали щодо виконання нормативів із ПЗ і без нього, на основі яких зроблено висновки. Досліджено теоретичні, методичні та практичні проблеми використання додатка Military Overlay for ArcGIS у військах. Проаналізовано тенденції та перспективи розвитку цих процесів у військовій сфері. Зіставлено та ґрунтовно проаналізовано трансформації системи нанесення тактичної обстановки за умови використання додатка Military Overlay for ArcGIS. Окреслено шляхи застосування геоінформаційних технологій (ГІТ) у військових підрозділах на прикладі ПЗ ArcGIS. Обґрунтовано провідні завдання, вирішення яких полегшує ПЗ. Проведено експериментальні дослідження виконання одних і тих самих операцій із геоінформаційними системами і без них. Необхідність цього дослідження зумовлена тим, що хоч ПЗ ArcGIS перебуває на озброєнні багатьох країн НАТО й упроваджується в ЗС України, визначено, що тільки ця програма повинні використовувати в ЗС України для цифрових карт, але безпосередніх досліджень, які б визначали переваги цього продукту й аналізували особливості застосування, немає. Наукові праці, які б стосувалися додатка Military Overlay for ArcGIS, взагалі відсутні в Україні. Основний акцент у дослідженні зроблено на особливостях застосування додатка, проаналізовано його перспективи у військовій сфері. На підставі моделювання впровадження ГІТ у практичну складову підготовки та ведення бойових дій розроблено рекомендації щодо їх використання для командирів підрозділів тактичного рівня. Виокремлено часові переваги використання додатка Military Overlay for ArcGIS. Встановлено напрями, у яких найбільш ефективно застосування цих ГІТ. Результати дослідження розроблено для командирів підрозділів, які з їх допомогою можуть краще виконувати поставлені бойові завдання.

Шифр НБУВ: Ж72536

5.Ц.1090. Методика визначення маскувальних характеристик аерозольних утворень з урахуванням контрастності об'єктів, що прикриваються / І. С. Кравчук, С. М. Туренко, О. І. Сподін, В. І. Нікітченко, Р. М. Чигрин // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 147-153. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розроблено методику визначення маскувальних характеристик аерозолеутворюючих речовин та аерозольних засобів з врахуванням контрасту об'єктів, що прикриваються аерозольним утворенням, за спрощеного підходу до визначення масової концентрації

аерозолі на трасі спостереження. Даний підхід ґрунтується на одному з положень теорії перенесення оптичного випромінювання у розсіюючих та поглинаючих середовищах, яке полягає у тому, що показник ослаблення аерозолі пропорційний концентрації цього аерозолі на шляху проходження випромінювання. Це означає, що при утворенні аерозолі у постійному об'ємі відношення показника ослаблення аерозолі до масової концентрації цього аерозолі не залежить від масової концентрації, а залежить тільки від фізико-хімічних характеристик речовини, що використовується для формування аерозольного утворення. Це надає змогу, створивши довільну концентрацію аерозолі у постійному об'ємі і, визначивши показник ослаблення для цієї концентрації аерозолі, визначити параметр маскуючої здатності. Вимірювання показника ослаблення оптичного випромінювання в аерозолі виконується відомими фотометричними методами. Одержано математичні залежності обчислення маскуючої маси та непрозорі довжини аерозольних утворень як функції від маскуючої здатності аерозольного утворення та контрасту об'єкта на підстилюючому фоні.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1091. Моделювання антен на основі феритових фазообертачів на ефекті Фарадея / А. С. Дудуш, В. І. Мельник, М. А. Шевченко // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 101-107. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Антені на основі дискретних взаємних феритових фазообертачів на ефекті Фарадея широко застосовуються як елементи двовимірних плоских фазованих антенних решіток (ФАР) РЛС протиповітряної оборони. Проведено аналіз наукових публікацій та літератури, присвячених питанням конструювання даного типу випромінювачів. Узагальнено інформацію щодо розрахунку та вибору параметрів конструкції даного типу антен. Приведено методику створення математичної моделі елемента пасивної ФАР на основі взаємного феритового фазообертача на ефекті Фарадея у системі автоматизованого проектування CST Studio Suite. Представлено результати моделювання основних параметрів даної антени у Х-діапазоні.

Шифр НБУВ: Ж100320

Військова кібернетика та радіоелектроніка

5.Ц.1092. Оцінка ефективності засобів зниження помітності об'єктів у інфрачервоному діапазоні довжин хвиль / Р. Г. Сидоренко, О. М. Порохончук // Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3. — С. 159-163. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Проведено оцінку можливостей апаратури інфрачервоної (тепловізійної) розвідки, яку встановлено на літальних апаратах та наземних засобах щодо виявлення об'єктів. Наведено необхідні для розрахунків вихідні дані по апаратурі, об'єктам та умовам ведення розвідки. Одержано аналітичні вирази для розрахунку відношення сигналу до шуму зображень вихідного й замаскованого об'єктів та ймовірностей їх виявлення. Розроблено математичний апарат для оцінки ефективності заходів зниження помітності у інфрачервоному діапазоні довжин хвиль. Одержані результати можуть використовуватись при розробці нових засобів зниження помітності в інфрачервоному діапазоні довжин хвиль та оцінці ефективності існуючих й перспективних засобів зниження помітності від апаратури тепловізійної розвідки.

Шифр НБУВ: Ж100320

5.Ц.1093. I Міжнародна науково-технічна конференція «Системи і технології зв'язку, інформатизації та кібербезпеки: актуальні питання і тенденції розвитку»: доп. та тези доп., 25 — 26 листопада 2021 р. / Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут. — Київ: ВІТІ ім. Героїв Крут, 2021. — 320 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено сучасні підходи у побудові системи управління інформаційно-телекомунікаційними мережами військового призначення. Наведено напрями вдосконалення системи технічного обслуговування засобів зв'язку та АСУ ЗС України. Розглянуто методи, структуру та практичну реалізацію управління каналами приймання телеметричної інформації від космічних апаратів з дослідження сенсорної системи. Проаналізовано основні переваги використання «хмарних технологій» у процесі побудови систем безспостереження. Розглянуто тактику застосування ударних безпілотників під час збройних конфліктів. Досліджено інформаційно-аналітичний модуль автоматизованого розрахунку точок розміщення радіо-релейних засобів для побудови радіорелейних ліній. Висвітлено аналіз методів заводостійкого кодування у провідних мережах зв'язку військового призначення. Оцінено якість систем моніторингу волоконно-оптичних ліній зв'язку, які використовуються у збройних силах України. Наведено методи та алгоритми балансування навантаження в кластерних системах на основі елементів штучного інтелекту.

Шифр НБУВ: СО37969

Служба з питань надзвичайних ситуацій. Цивільна оборона

5.Ц.1094. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок надзвичайних ситуацій: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.03 / А. М. Мул; Хмельницька обласна рада, Хмельницький ун-т упр. та права ім. Л. Юзькова. — Хмельницький, 2020. — 20 с. — укр.

Визначенню правову природу, особливостей, підстав та умов виникнення зобов'язань з відшкодування шкоди, завданої внаслідок надзвичайних ситуацій, а також розроблено пропозицій та рекомендацій стосовно удосконалення правових механізмів регулювання зазначених зобов'язань. Встановлено, що деліктні зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок надзвичайної ситуації слід розглядати як правовідносини між завдавачем шкоди (безпосередньо винна особа і та, що повинна нести відповідальність без вини у випадку наявності достатнього причинно-наслідкового зв'язку між надзвичайною ситуацією та здійснюваною нею діяльністю, чи у випадку завдання шкоди правомірними діями за межами деліктних зобов'язань) та потерпілою особою. Обґрунтовано, що об'єктивними умовами виникнення зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок надзвичайної ситуації, слугуватимуть протиправна поведінка (яка може виражатись у поєднанні об'єктивної та суб'єктивної протиправності або характеризуватись виключно останньою), завдана шкода та причинно-наслідковий зв'язок між такою поведінкою та шкодою.

Шифр НБУВ: РА446339

5.Ц.1095. Методика попередження надзвичайних ситуацій регіонального рівня в умовах обмежених оперативних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів: автореф. дис.... канд. техн. наук: 21.02.03 / О. А. Бурменко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 24 с.: рис. — укр.

Вирішено важливе науково-практичне завдання в галузі цивільного захисту — запропоновано моделі та методику запобігання надзвичайним ситуаціям регіонального рівня в умовах обмежених оперативних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів. Практичне значення одержаних результатів полягає в запобіганні надзвичайним ситуаціям регіонального рівня в умовах обмежених оперативних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів, а саме: в мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій шляхом завчасної оцінки потенційної небезпеки регіону та формуванні на її основі оперативного потенціалу й оперативної здатності аварійно-рятувальних підрозділів регіонального рівня підпорядкування, достатніх для ефективного протидії надзвичайним ситуаціям за кількісними та якісними показниками. Запропоновано розроблені структурно-логічну й експертно-статистичну моделі запобігання надзвичайним ситуаціям регіонального рівня в умовах обмежених оперативних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів і відповідну методику, створену на її основі, використовувати для поетапної оптимізації оперативних можливостей аварійно-рятувальних підрозділів регіонального рівня підпорядкування у всіх структурних підрозділах Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Шифр НБУВ: РА446945

5.Ц.1096. Українсько-англійський термінологічний словник з цивільного захисту: навч. посіб. для студентів усіх спец. / О. А. Нагурський, А. С. Романів, О. С. Дацько, Н. М. Витрикуш, Н. М. Параняк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Растр-7, 2021. — 136 с. — Бібліогр.: с. 134-136. — укр.

Розглянуто основні визначення і термінологічні поняття з цивільного захисту в межах програми вивчення дисципліни у ВНЗ. Переклад на англійську мову надає змогу використовувати його під час оформлення документів на англійській мові і підвищує якість спілкування із іноземними колегами. Термінологічний словник містить 111 понять.

Шифр НБУВ: ВА855158

5.Ц.1097. Управління безпекою життєдіяльності та охороною праці: навч. посіб. / М. В. Бужанська, В. О. Василечко; Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів: Растр-7, 2020. — 203 с. — Бібліогр.: с. 202-203. — укр.

Розглянуто теоретичні основи загальних законодавчих та організаційно-правових питань, особливості санітарно-гігієнічних, технічних і профілактичних заходів і засобів збереження працездатності та здоров'я людини у процесі її трудової діяльності, які становлять основу охорони праці в Україні. Висвітлено питання державного нагляду та громадського контролю за станом охорони праці. Увагу приділено соціальному партнерству (соціальному діалогу) як принципу законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Подано інформацію про виробничі середовища та його вплив на людину, основи електробезпеки, безпеку харчових продуктів, пожежну безпеку на об'єктах господарювання. Описано алгоритм розслідування нещасних випадків на виробництві. Особливо розглянуто питання

соціального страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Шифр НБУВ: ВА853746

5.Ц.1098. Формування навичок Soft Skills та принципів академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти при викладанні дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека» / Н. А. Бородіна, С. І. Чеберячко, Н. А. Шевчук // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2. — С. 206-214. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Мета дослідження — розробка методу поєднання у навчальному процесі елементів навчання, які надають змогу сформувати навички Soft Skills та принципи академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти під час викладання дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека». Здійснено аналіз освітнього процесу з позиції формування навичок Soft Skills та принципів академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти під час викладання дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека». Систематизація елементів освітнього процесу на етапі розробки робочої навчальної програми для впровадження інтерактивних методів навчання, які надають змогу надавати здобувачам вищої освіти поряд з основними програмними результатами навчання додатково і навички Soft Skills, а також ознайомлювати з принципами академічної доброчесності. Відокремлення навичок з існуючого різноманіття навичок Soft Skills, надання яких є найбільш сприятливим під час викладання певного навчального матеріалу. Проведені дослідження продемонстрували, що дисципліни з охорони праці і цивільного захисту є сприятливими освітніми компонентами для формування у здобувачів освіти навичок Soft Skills та принципів академічної доброчесності. Визначено, що реалізувати поєднання викладання основного матеріалу та надання навичок Soft Skills і знань про принципи академічної доброчесності можна за виконання трьох етапів: побудути структуру викладання основного матеріалу; визначення переліку навичок Soft Skills, проведення експериментальної перевірки побудованої на першому етапі структури викладання основного матеріалу. Зазначені етапи і сформували запропонований метод — поєднання у навчальному процесі різнопланових елементів в єдиний взаємозв'язаний контент. Встановлено, що для ефективної реалізації запропонованого методу підбір певних компетентностей Soft Skills та прикладів академічної доброчесності має виходити з принципів коректного і об'язаного формування навичок Soft Skills. Одержаний практичний досвід реалізації запропонованого методу підтвердив його перспективність, оскільки він надає змогу під час викладання дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека» не тільки розвинути у здобувачів освіти навички Soft Skills, а ще більш інформативно в інтерактивній формі надати відповідні для даної навчальної дисципліни компетентності і програмні результати навчання. Наукова новизна дослідження: формування навичок Soft Skills та принципів академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти розглядаються не як додаткові функції освітнього процесу, а як базова складова за викладання дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека», що і є основою запропонованого у роботі методу. Практичне значення результатів дослідження: метод поєднання у навчальному процесі елементів навчання, які надають змогу сформувати навички Soft Skills та принципи академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти під час викладання дисциплін зі спеціальності «Цивільна безпека», надає змогу викладачам за спеціальністю «Цивільна безпека» максимально інтерактивно побудувати освітній процес, що в цілому забезпечує зацікавленість здобувачів вищої освіти в одержанні компетентностей з цивільного захисту та безпеки і гігієни праці, а також імплементувати у професійну діяльність принципи академічної доброчесності.

Шифр НБУВ: Ж69629

Див. також: 5.У.408, 5.Ц.1037, 5.Ц.1041

Діяльність з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного, техногенного і природного характеру

5.Ц.1099. Інженерно-технічні методи попередження надзвичайних ситуацій техногенного характеру на об'єктах малотоннажного виробництва шляхом ідентифікації водних розчинів: автореф. дис... д-ра техн. наук: 21.02.03 / В. М. Лобойченко; Державна служба України з надзвичайних ситуацій, нац. ун-т цивільного захисту України. — Харків, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Вирішено важливе науково-практичне завдання у сфері цивільного захисту, а саме, розроблено інженерно-технічні методи запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного характеру на об'єктах малотоннажного виробництва шляхом ідентифікації хімічних речовин в ґрунтах і ґрунтових водах. Їх призначено для запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного характеру та

вони надають змогу скоротити кількість наслідків цих надзвичайних ситуацій першого та другого рівнів пріоритетності та не допустити переростання цих ситуацій на місцевий (об'єктовий) рівень поширення небезпеки. Розроблено математичні моделі виявлення негативних факторів накопичення хімічних речовин у ґрунтах об'єктів малотоннажного виробництва та потрапляння хімічних речовин у ґрунтові води поблизу об'єктів малотоннажного виробництва. Наведено результати перевірки достовірності розроблених математичних моделей та запропонованих інженерно-технічних методів. Описано розробку та схеми двох оригінальних лабораторних установок для перевірки розроблених математичних моделей та інженерно-технічних методів. Результати всіх натурних експериментальних досліджень збігаються з результатами імітаційних, укладаються в довірчі інтервали, розраховані з вірогідністю 95 % за критерієм Стьюдента, що підтверджує достовірність розроблених математичних моделей, а також достовірність інженерно-технічних методів запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного характеру на об'єктах малотоннажного виробництва. Розглянуто приклади застосування математичних моделей та інженерно-технічних методів на окремих об'єктах малотоннажного виробництва, які пропонується використовувати у всіх підрозділах ДСНС України місцевого та регіонального рівнів підпорядкування в інтересах запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного характеру та оптимізації профілактики їх виникнення на місцях.

Шифр НБУВ: РА446944

5.Ц.1100. Наукові підходи до визначення терміну «критична інфраструктура» / І. В. Уряднікова, В. М. Заплатинський // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2. — С. 184-193. — Бібліогр.: 41 назв. — укр.

Мета роботи — наукове обґрунтування поняття «критичної інфраструктури» на основі досліджень визначень поняття «інфраструктура» та «критичний» та порівняння визначень, які широко застосовуються у різних країнах. Методика дослідження: аналіз змісту поняття «критична інфраструктура», що ґрунтується на змісті базових термінів «інфраструктура» та «критичний», аналіз поняття «критична інфраструктура» у законодавчих та нормативних актах різних країн та логіко-детермінантна оцінка цих понять. Обґрунтовано загальне поняття «критичної інфраструктури» — фізичні та віртуальні системи, об'єкти і ресурси — руйнування, знищення або зниження дієздатності яких призведе до суттєвих загроз країні (регіону або місту), її національній безпеці, життєдіяльності і здоров'ю населення. Єдине розуміння даного поняття є важливим в умовах росту та різноманітності загроз та підвищення складності технічних, інформаційних і соціальних систем, коли зростає необхідність в захисті основних, тобто критичних ланок даних систем, без яких вони не зможуть функціонувати. На основі аналізу існуючих понять, що використовуються в нормативних та законодавчих документах різних країн, а також наукових підходах різних авторів виокремлено основні логічні характеристики даного поняття та на основі синтезу сформовано узагальнено поняття «критичної інфраструктури», яке може бути основою для формулювання похідних спеціальних понять, таких як соціальна критична інфраструктура, інженерна критична інфраструктура тощо. На основі порівняльного аналізу виокремлено характерні риси поняття «критичної інфраструктури», проаналізовано варіативний ряд визначень понять «критичний» та «інфраструктура» та запропоновано загальне визначення даного поняття, що передбачає єдине розуміння і може бути використано для формування похідних понять. Практичне значення результатів дослідження: сформульоване визначення поняття «критична інфраструктура» надасть змогу здійснити уніфікацію даного поняття в науковій сфері, законодавчих та нормативних документах, надасть змогу формулювати похідні даного поняття, зокрема, транспортної, військової, соціальної, інженерної інфраструктури на єдиних методологічних підходах.

Шифр НБУВ: Ж69629

5.Ц.1101. Чрезвычайная ситуация: определения, проблемы и решения / В. П. Мирошниченко // Медицина невідклад. станів. — 2021. — 17, № 7. — С. 15-19. — Бібліогр.: 8 назв. — рус.

Чрезвычайные ситуации постоянно сопровождают человечество, приводя к большим материальным потерям и человеческим жертвам. Обсуждались определения и общие закономерности развития чрезвычайных ситуаций, их роль в развитии аварий и катастроф. Утверждается, что в настоящее время отсутствует единое понятие чрезвычайной ситуации. На основании проведенного анализа представлен механизм развития чрезвычайной ситуации, сформулировано ее определение: чрезвычайная ситуация — это состояние природной и антропогенной активности во внешней среде и социуме. Обоснована необходимость изменения нормативного определения понятия «чрезвычайная ситуация».

Шифр НБУВ: Ж25344

Культура. Наука. Освіта

(реферати 5.4.1102 — 5.4.1313)

5.4.1102. Відеогра як феномен сучасної культури / І. П. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 162-168. — Бібліогр.: 30 назв. — укр.

Проведено дослідження відеоігри як феномену сучасної культури. Традиційно історію відеоігор досліджували з позиції еволюції технічних засобів. Сьогодні змінюється підхід до розгляду явища відеоігор, які все частіше розглядаються в контексті поняття електронної культури. Відеогра є одним із жанрів віртуальної художньої культури, що зближує її з мистецтвом. Вона також належить до популярної культури у системі масового культурного виробництва і є різновидом популярного мистецтва, яке засновано на масовому виробництві художньої продукції.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.4.1103. Глобальне — національне — локальне (соціальна антропологія культурного простору) / Р. Кісь; НАН України, Ін-т народознавства. — 2-ге вид. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 359 с.: іл. — укр.

Уперше в українському культурознавстві та лінгво-культурології розглянуто соціокультурний простір як поле розгортання дискурсивних практик, що вкорінені у розмаїтій сфері життєдіяльності. Досліджено процеси сенсоутворення, що відбуваються у надрах життєдіяльності людей у лоні їх розмаїтій дискурсивної активності. Проблему власне українського лінгвокультурного середовища в містах (а також його дисперсності та функціональної неповноти) розглянуто на тлі процесів глобалізації, креолізації та маргіналізації самих носіїв української культури. Висвітлено взаємодію глобального та локального як так звану глокалізацію (зустрічний рух смислоформ, знакових систем та способів комунікування).

Шифр НБУВ: ВА854559

5.4.1104. Духовний капітал українського суспільства в умовах гібридної кризи / Т. П. Глушко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 131-137. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано феномен «духовного капіталу» як відносно нового структурного рівня у теорії нематеріальних форм капіталу поряд із людським, соціальним та символічним. Увагу приділено суті та структурі даного феномену, а також його соціально-практичному значенню для розвитку сучасного українського суспільства. Авторка доходить висновку, що духовний капітал є системою ціннісного обґрунтування стратегій економічного розвитку і визначає якість соціальних систем. Він є формуючим для продуктивної економічної ідеології та економічної культури суспільства, а також основою формування національної ідеї.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.4.1105. Культура, освіта, творчість: світові технології, авторські ідеї, традиції і новаторство: зб. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. / ред.: М. В. Русяєва, С. В. Жаворонкіна, Е. В. Пермінова, Д. С. Хало; Міністерство культури та інформаційної політики України, Комунальний заклад початкової спец. освіти «Мистецька школа №1 ім. Е. Г. Пільєса м. Одеси». — Одеса: С. Л. Назарчук, 2021. — 230 с.: іл., нот. — укр.

Розглянуто академічний підхід та його актуальність у сучасній художній освіті. Систематизовано творчі завдання на уроках музичної грамоти та практичного музикування. Описано особливості освіти в творчих навчальних закладах. Увагу приділено розвитку творчих здібностей в учнів на початковому етапі навчання на уроках у музичній школі в класі духових інструментів. Досліджено специфіку вокально-педагогічної діяльності вокаліста. Розкрито суть культурологічного підходу в процесі підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва. Розглянуто проблеми організації процесу запланованого музичного твору учнями мистецьких шкіл. Акцентовано на педагогічному супроводі дітей з особливими потребами в умовах інклюзивного освітнього середовища. Розглянуто духовну культуру як сенсожиттєвий орієнтир сучасного суспільства. Досліджено професійні нюанси початкового етапу опанування сценічного мовлення. Наведено етапи роботи над розвитком гармонічного слуху учнів у циклі теоретичних дисциплін державних музичних ліцеїв. Висвітлено методичну проблематику щодо мотивації учнів мистецьких шкіл з класу гітари. Вивчено питання формування творчої особистості на основі дослідження символізму кольору у народному мистецтві. Розглянуто освітні програми як основу організації освітнього процесу в мистецькій школі тощо.

Шифр НБУВ: ВА854165

5.4.1106. Міжкультурна комунікація і толерантність перед лицем глобальних загроз / Л. Г. Дротянко, С. М. Ягодзін-

ський // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 15-21. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Проведено соціально-філософське дослідження своєрідності буття світового соціуму перед лицем таких глобальних викликів і загроз, які загострилися через розповсюдження на всіх континентах планети Земля коронавірусу COVID-19. Дослідження проведено крізь призму взаємодії культур, регіонів і цивілізацій та здатності народів і держав дотримуватися принципу толерантності саме в умовах глобальних загроз. Показано, що перед лицем глобальних загроз держави прагнуть забезпечувати власні інтереси, навіть за рахунок своїх партнерів по різних міжнародних організаціях, таких як ООН, Євросоюз, НАТО. Не зважаючи на підписані міжнародні зобов'язання, державні діячі деяких економічно розвинених країн не лише не надають відповідну допомогу постраждалим країнам-партнерам, а й переспрямовують допомогу інших країн на свою користь.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.4.1107. Місто як культурно-комунікаційний простір: автореф. дис... канд. культурології: 26.00.01 / О. М. Олійник; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Досліджено особливості, взаємозв'язок і динаміку феноменів, які концептуалізують уявлення про місто як культурно-комунікаційний простір. Удосконалено розуміння ідентичності міста й ідентичності містянина як взаємозалежних феноменів. Запропоновано визначення комунікації в місті крізь призму поняття «інтеракція». Сформульовано розуміння міста як культурно-комунікаційного простору. Досліджено низку міських феноменів: міська культура, міська гостинність, міська мода тощо. З'ясовано особливості динаміки культурно-комунікаційних феноменів міського простору, а також роль брендингу та бренду у формуванні його культурно-комунікаційної привабливості. Зазначено, що концептуалізація уявлення про місто як соціокультурний, комунікаційний та ідентифікаційний феномен уможливило вироблення рекомендацій для формування культурної політики, планування соціально-економічного та культурного розвитку простору міста у контексті визначення стратегічних орієнтирів соціокультурного розвитку територій на загальнодержавному рівні насамперед в інтегруючому значенні. Акцентовано на формуванні нової ціннісної основи загальнодержавної ідентичності, що відобразала би повноту культурно-комунікаційних взаємодій на всіх рівнях і враховувала необхідність раціонально-прагматичного наповнення міської ідентичності соціальним і практично-орієнтованим політичним сенсом.

Шифр НБУВ: РА446047

5.4.1108. Міська ідентичність: культурно-філософський аналіз / О. І. Кравченко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 117-121. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Досліджено зміст поняття «міська ідентичність» та показано, що його доцільно використовувати для позначення сукупності культурних смислів та поведінкових норм, які городяни визнають своїми, ототожнюючи себе з певним конкретним містом чи міським способом буття як таким. Підкреслено необхідність чіткого розмежування понять «міська ідентичність» та «ідентичність міста» і вказано, що останнє доцільно використовувати для позначення сукупності символічних і культурних ресурсів, які формують його уявний образ, роблячи місто пізнаваним. Встановлено, що ідентичність міста — це культурно-символічне ядро, виражене у конкретно-історичному вимірі у культурному коді міста.

Шифр НБУВ: Ж70861; Філол. Культура

5.4.1109. Субкультурні групи в умовах трансформації мультикультуралізму / Т. В. Мерцій // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 158-162. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Досліджено субкультурні групи за умов трансформації мультикультуралізму. На підставі аналізу проявів феномену субкультурних груп на макрорівні й узгалення основних світових тенденцій розглянуто можливість дисгармонізації планетарного розвитку суспільства під час трансформації мультикультуралізму. Завдяки процесам глобалізації та стрімкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, традиційні форми субкультурних груп модифікуються. По-перше, оновлення науково-технічної сфери соціокультурного простору призводить до зміни існуючих форм соціальної взаємодії та сприяє модифікації субкультурних груп, а по-друге, глобалізація здійснює зворотний вплив на трансформацію мультикультуральних процесів. Специфічність субкультурних груп сучасної доби в умовах інформатизації спонукає до нового осмислення їх життєдіяльності в умовах трансформації мультикультурального простору.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ч.1110. XV Міжнародні з'їзди славистів: тезиси докл.: у 2 т., Мінськ, Беларусь, 20–27 жовтня 2013 г. **Т. 2. Літаратура-знавства, культуралогія, фальклористика** / ред.: А. А. Лукашанец, М. П. Антропов, В. І. Уласевич, Г. А. Цыхун, Т. Я. Шамет; Міжнародні з'їзди славистів. — Мінськ, 2013. — 184, [1] с. — укр.

Шифр НБУВ: В355118/2

Див. також: 5.Ф.674

Наука. Науково-дослідна робота

5.Ч.1111. Антологія видатних досягнень в науці та техніці: [монографія: в 3 т.]. **Т. 4** / М. І. Баранов; Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут». — Харків: Панов А. Н., 2020. — 487 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 466-486. — рус.

У науково-популярній формі з енциклопедичним змістом продовжено розгляд ряду видатних досягнень представників роду людського за період ХХ — ХХІ ст. у передових галузях науки і сучасної техніки. Розглянуті досягнення вітчизняних і зарубіжних вчених охоплюють такі широко відомі галузі науково-технічних знань, як ядерна фізика, матеріалознавство, електроніку, традиційну енергетику, керований термоядерний синтез, авіаційну і ракетно-космічну техніку. Приведений у вигляді науково-історичних оглядів і нарисів величезний науково-технічний матеріал про видатний внесок в науку і техніку ряду творчо обдарованих особистостей включає і виклад фізичних основ розглянутих явищ природи.

Шифр НБУВ: В353456/4

5.Ч.1112. Зикун Наталія Іванівна: біобібліогр. покажч.: до 55-річчя від дня народж. / ред.: С. Я. Цимбалюк; уклад.: Н. П. Фурман, С. Ж. Йовженко; Університет державної фіскальної служби України. — Ірпінь, 2021. — 75 с.: фот. — (Серія «Портрети вчених Університету ДФС України»). — укр.

Покажчик продовжує серію «Портрети вчених Університету ДФС України» та присвячується доктору наук із соціальних комунікацій, професору, завідувачу кафедри журналістики, української словесності та культури Зикун Наталії Іванівні. Висвітлено основні віхи життя та діяльності Н. І. Зикун, розміщено перелік її публікацій: монографій, підручників, навчально-методичних посібників, статей із наукових збірників та періодичних видань, фотоматеріалів. Адресовано науковцям, викладачам, студентам, аспірантам та всім, хто цікавиться журналістикою, публіцистикою, історією української журналістики, жанрологією, медіалінгвістикою.

Шифр НБУВ: ВА854015

5.Ч.1113. Матеріали I Міжнародної студентської наукової конференції «Міждисциплінарні наукові дослідження та перспективи їх розвитку», 7 травня 2021, м. Київ, Україна: [у 2 т.]. **Т. 2** / «Молодіжна наукова ліга», громадська організація. — Вінниця, 2021. — 221 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано засоби альтерації NAT типів з розробкою програмного додатку для керування та моніторингу мережевими компонентами системи. Звернено увагу на архітектуру програмної системи для дизайну інтер'єрів на основі методів багатовимірної оптимізації, важливість захисту даних у мобільних додатках. Обґрунтовано використання асинхронного програмування для підвищення продуктивності систем. Вказано на роль математичного забезпечення для підвищення швидкодії веб-додатків на основі застосування асинхронних реактивних викликів. Висвітлено перспективи та можливості впровадження рідкосольових ядерних реакторів в Україні. Проаналізовано графологію як один із методів дослідження особистості. Звернено увагу на військово-патріотичну тематику сучасного українського текстилю.

Шифр НБУВ: В358696/2

5.Ч.1114. Матеріали I Міжнародної студентської наукової конференції «Пріоритетні напрямки та вектори розвитку світової науки», 21 травня 2021, м. Миколаїв, Україна: [у 2 т.]. **Т. 1** / «Молодіжна наукова ліга», громадська організація, «Пріоритетні напрямки та вектори розвитку світової науки», міжнародна студентська наукова конференція. — Вінниця, 2021. — 210 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено перспективи розвитку факторингу в Україні. Звернено увагу на розвиток комунальних підприємств територіальних громад в умовах пандемії COVID-19. Вказано роль антикризового менеджменту у діяльності банків. Наведено сутнісні характеристики процесу використання фінансового лізингу у господарській діяльності підприємств. Розкрито суть і значення системи бюджетного планування. Висвітлено світовий досвід та українську практику менеджменту, публічного управління та адміністрування, вплив стартапів на створення інноваційної економіки. Звернено увагу на право та міжнародне право, актуальні проблеми діяльності центрів надання адміністративних послуг та шляхи їх вирішення.

Шифр НБУВ: В358781/1

5.Ч.1115. Наука та освіта: зб. праць XVI Міжнар. наук. конф., 4 — 11 січ. 2022 р., Хайдусобосло (Угорщина) / голов. ред.: А. В. Горошко; ред.: А. М. Гуржій, А. Бубуліс, Л. М. Прейгерман, Ю. Д. Костін, Т. М. Натріашвілі, Я. Петрашек, Л. А. Каргашова, М. В. Зембицька; Organization of the International Federation for Promotion of Mechanism and Machine Science, Council of Scientific and Engineer Union in Khmelnytskyi Region, Khmelnytskyi National University, Israeli Independent Academy for Development of Sciences. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 184 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено проблеми освіти, моделювання, інформаційних систем і технологій, будівництва й архітектури, техніки, а також економічні й управлінські аспекти цих питань. Розглянуто мобільність студентів у контексті сучасної інтернаціоналізації освіти. Показано роль тайм-менеджменту у процесі розвитку організаційної культури керівника закладу освіти. Проаналізовано гуманістичний зміст народно-музичної творчості. Подано інформацію про інтеграційну платформу для розробки 3D-візуалізацій. Показано можливості використання сучасного програмного забезпечення для аналізу математичного моделювання політичних процесів. Розкрито особливості конструктивних рішень сейсмостійких будівель. Висвітлено питання формування моделі поведінки покупців на ринку житлової нерухомості. Увагу приділено аналізу втрат тиску при переміщенні сипких матеріалів у пневмотранспортних системах, моделюванню екологічної ситуації за допомогою ланцюгові Маркова, алгоритму оптимального розв'язання ресурсної задачі з використанням методу потенціалів транспортної задачі лінійного програмування.

Шифр НБУВ: ВА853776

5.Ч.1116. Проблеми й перспективи розвитку академічної та університетської науки: зб. наук. пр. за матеріалами XI Міжнар. наук.-практ. конф., 20–21 груд. 2018 р. / ред.: В. О. Онищенко, А. Г. Наумовець, С. О. Довгий, В. С. Стоніній, В. Т. Грінченко, С. П. Сівіцька, Г. Є. Аляєв, І. Г. Зезекало, О. І. Власенко, Ю. Л. Винников, Ю. С. Голік, В. В. Гришко, В. П. Дубішев, М. Л. Зоценко, В. П. Коболь, Г. В. Козаченко, А. Т. Лобурець, О. Л. Ляхов, М. П. Нестеренко, В. Г. Новошатній, А. О. Омельчук, І. В. Оряняк, А. М. Павлюк, С. Ф. Пічугін, Л. О. Птащенко, О. В. Семко, В. В. Соловійов, С. М. Срібнюк, Л. І. Стороженько, О. В. Шефер; НАН України, Полтавський нац. техн. ун-т імені Юрія Кондратюка. — Полтава: ПолтНТУ, 2018. — 249 с.: рис., табл. — укр.

Вміщено матеріали доповідей, зроблених науковцями НАН України та ПолтНТУ на пленарному засіданні й на засіданнях секцій конференції. Представлені матеріали відображають результати спільних та скоординованих досліджень вчених НАН України та ПолтНТУ з актуальних проблем фізики, хімії, екології, геотехніки, гідродинаміки, міцності й надійності конструкцій, інформатики, автоматизації виробничих процесів, економіки та менеджменту, організації наукових досліджень, навчального процесу та підготовки наукових кадрів. Розкрито суть нового типу економіки — економіки знань як детермінанти конкурентоспроможності національної економіки. Визначено, що саме в економіці, яка базується на основі продуктивного використання нових знань — шанс, ресурс і перспектива прискорення інноваційної динаміки України та підвищення конкурентоспроможності економіки. Розкрито особливості та проблеми процесу формування економіки знань в Україні. Визначено основні шляхи подальшого розвитку економіки знань в Україні. Охарактеризовано перспективи архітектурно-художньої освіти.

Шифр НБУВ: СО37897

5.Ч.1117. Сучасна динаміка росту знань: діалогічність осмислення / З. С. Вихованець, М. А. Лукашук // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 47-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Надано тематику трансформаційної природи сучасних знань як багатовимірний вияв соціальної реальності завдяки описовій та нормативно-ціннісній ідентифікації. Вони є складовими загальної дії механізму осмислення дійсності, а сам механізм функціонує виключно завдяки діалогічному характеру взаємодії дискретно-дискурсивної та образно-цілісної підсистем. Запропоновано аналіз процесу перетворення неповного знання на необхідно-істинне твердження за допомогою двох взаємозалежних диференційованих підходів. Зазначена динаміка осмислення відтворюється у процесі накопичення і розвитку наукового знання, а також у практиці співвідношенні чуттєвого та раціонального, емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ч.1118. Сучасні досягнення в науці та освіті: зб. пр. XVI Міжнар. наук. конф., 1 — 8 листоп. 2021 р., м. Нетанія, Ізраїль / ред.: А. В. Горошко, А. М. Гуржій, В. О. Харжевський, Л. М. Прейгерман, Ю. Д. Костін, А. Бубуліс, Л. А. Каргашова, М. В. Зембицька, Я. Петрашек; National Council of Ukraine for Mechanism and Machine Science (Member Organization of the International Federation for Promotion of Mechanism and Machine Science), Council of Scientific and Engineer Union in Khmelnytskyi Region, Khmelnytskyi national university,

Israel independent academy for development of sciences. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 126 с.: рис., табл. — укр.

Наведено складові професійної компетентності офіцера Збройних сил України. Вказано шляхи виховання у дошкільників любові до рідного краю. Розглянуто методологію забезпечення формування професійної компетентності безпеки менеджерів закладів вищої. Висвітлено проблеми впровадження змішаного навчання в закладах передвищої фахової освіти. Звернено увагу на український відкритий університет післядипломної освіти як цифрове навчальне середовище нового покоління. Висвітлено особливості армування вузлових з'єднань монолітних плит перекриття з вертикальними елементами, особливості об'ємно-планувальних рішень сейсмостійких будівель.

Шифр НБУВ: ВА853217

5.4.1119. Фрэнсис Бэкон — отец западноевропейской философии науки / А. П. Кравченко, В. М. Мешков // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 26-35. — Бібліогр.: 4 назв. — рус.

Среди философов Нового времени Ф. Бэкон занимает особое место, потому что он первый и единственный в самом начале научной революции XVII в. проделал исключительно сложную и важную работу — провел философско-методологический анализ состояния научного знания, его структуры и обозначил перспективы его дальнейшего развития. Такого глубокого и всестороннего анализа существовавших на тот момент наук ни один философ этого столетия не сделал. Для Ф. Бэкона была характерна теоретическая устремленность его мысли к познанию сущностных причин происходивших процессов, что было немалым достижением научно-мыслительного философа. Одним из заметных проявлений научного дискурса Ф. Бэкона была настойчивая направленность на практическое использование научных знаний на благо общества и людей, а также всемерное развитие экспериментальных исследований. Популярность философско-научных воззрений основателя западноевропейской философии науки среди ученых Европы в значительной мере способствовала перестройке западноевропейской науки и ее дальнейшему успешному развитию.

Шифр НБУВ: Ж70861

Організація науки

5.4.1120. Західний науковий центр: становлення та розвиток (до 50-річчя від часу заснування): [1971 — 2021] / ред.: З. Т. Назарчук, Ю. Я. Бобало, О. Д. Зинюк, Р. М. Кушнір, І. М. Мриглод, Р. Р. Романюк; НАН України. — Львів: ПАІС, 2021. — 237, [2] с.: фот. — укр.

Висвітлено основні події, що характеризують розвиток академічної науки у західному регіоні України у період 1940 — 1970 рр. та участь у цьому процесі Західного наукового центру НАН України і МОН України (1971 — 2021 рр.). Представлено інформацію про членів Академії, які працювали та продовжують працювати в регіоні, про наукові досягнення наукових, науково-педагогічних і науково-технічних працівників регіону у вказані періоди (присудження державних премій у галузі науки та техніки, присудження іменних премій і почесних звань).

Шифр НБУВ: ВС68629

5.4.1121. Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2017 році / НАН України. — Київ: Академперіодика, 2018. — 551 с.: табл. — укр.

Розкрито основні напрями діяльності НАН України, результати досліджень у галузі природничих, технічних, соціальних і гуманітарних наук. Належну увагу приділено науково-організаційній роботі, діяльності Президії та Бюро Президії НАН України, секцій, відділень наук, регіональних наукових центрів. Висвітлено діяльність наукових рад, комісій, товариств, роботу з кадрами, науково-видавничу справу, міжнародні наукові та зовнішньоекономічні зв'язки. Значне місце відведено питанням фінансового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення наукових досліджень, соціально-побутового та господарського обслуговування.

Шифр НБУВ: ВА853255

5.4.1122. Історія Національної академії наук України. 1961 — 1965. Ч. 1. Документи і матеріали / упоряд.: Л. М. Яременко, Г. В. Індиченко, О. І. Вербицька; голов. ред.: О. С. Онищенко; ред.: В. А. Вергунов, О. В. Бажан, О. В. Буханець, Л. А. Дубровіна, Г. В. Папакін; НАН України, Нац. бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — Б. м., 2020. — 941, [2] с.: іл. — Бібліогр.: с. 923-[942]. — укр.

Продовжено видання документів та матеріалів з історії Національної академії наук України. До наукового обігу введено невідомі та маловідомі архівні документи, фотодокументи, що характеризують науково-дослідну та науково-організаційну діяльність АН УРСР упродовж 1961 — 1965 рр.

Шифр НБУВ: В358753/1

5.4.1123. Матеріали І Міжнародної студентської наукової конференції "Глобалізація наукових знань: міжнародна співпраця та інтеграція галузей наук": 4 червня 2021 р., м. Полтава

/ Громадська організація «Молодіжна наукова ліга». — Вінниця: Європ. наук. платформа, 2021. — 199 с. — укр.

Увагу приділено проблемам економічної теорії, банківської справи, маркетингової та логістичної діяльності, публічного управління й адміністрування, міжнародного права, судової системи, національної безпеки, а також біології, біотехнології, екології, енергетики харчового виробництва та приладобудування. Розглянуто актуальні питання електроніки та телекомунікацій, філології, філософії та політології, педагогіки й освіти, психології, фізичної культури та спорту, культурології, архітектури, культури та мистецтва. Висвітлено проблемні аспекти організації обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві та шляхи їх вирішення. Окреслено перспективи використання інноваційних цифрових методів на підприємстві. Подано інформацію щодо вибору місця приєднання та потужності відновлюваних джерел енергії до мережі. Проведено компаративний аналіз структури банківського рекламного дискурсу (на матеріалі французької та української мов).

Шифр НБУВ: ВА854473

Див. також: 5.Х.825

Науково-дослідна робота

5.4.1124. Використання наукометричних баз даних і систем вебаналітики для моніторингу електронних наукових фахових видань / О. М. Спірін, С. М. Іванова, А. В. Кільченко, Т. Л. Новичька // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 60-82. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Використання відкритих електронних інформаційно-аналітичних систем є потужним допоміжним інструментом у проведених наукових досліджень і впровадженні їх результатів. Визначено сервіси відкритих і комерційних наукометричних баз даних (НМ БД) і систем вебаналітики й описано можливості їх застосування для здійснення моніторингу електронних наукових фахових видань (ЕНФВ) щодо оприлюднення, розповсюдження та використання результатів науково-педагогічних досліджень. Визначено й описано сервіси пошукової системи та відкритої НМБД Google Scholar, інформаційно-аналітичної системи «Бібліометрика української науки», багатифункціонального універсального сервісу вебаналітики Google Analytics, пошукової системи й БД наукових цитувань Open Ukrainian Citation Index, наукометричної системи Web of Science і наукометричної бази Російського індексу наукового цитування для здійснення моніторингу ЕНФВ «Інформаційні технології і засоби навчання» щодо впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. Під час проведеного дослідження уточнено поняття моніторингу ЕНФВ, здійснено добір засобів ІКТ з орієнтованими наукометричними показниками для моніторингу ЕНФВ щодо оприлюднення, розповсюдження та використання результатів науково-педагогічних досліджень. Використання засобів ІКТ для моніторингу ЕНФВ надає можливість відстежувати наукометричні показники, актуальність контенту наукових видань, їх ранжування, кількість переглядів, завантажень і цитувань електронних версій наукової продукції через аналіз значень показників. Основними критеріями добору НМБД і систем вебаналітики для моніторингу фахових видань є: їх відкритість, функціональність, інформативність і придатність для визначення показників моніторингу. За допомогою веб-систем моніторингу можна оцінювати показники статистики фахового видання, виявляти основні цілі та налаштовувати їх за потрібними параметрами, наповнювати сайт відповідно до зацікавленості відвідувачів.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.4.1125. Матеріали X Регіональної науково-практичної конференції молодих науковців та студентів «Сучасні науково-технічні дослідження у контексті мовного простору» (англійською мовою): 13 травня 2021 р.: [зб. ст.] / ред.: І. С. Попова, О. В. Гурко, О. М. Алісеєнко, О. М. Знанецька, Т. В. Прищепа, О. В. Цветаєва, Н. В. Каліберда, О. В. Осадча; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро: Герда, 2021. — 204 с.: іл. — укр.

Викладено результати досліджень актуальних проблем природничих, гуманітарних, соціально-економічних, інженерно-технічних наук і новітніх інформаційних технологій (англійською мовою).

Шифр НБУВ: ВА852978

5.4.1126. Основи наукових досліджень: навч. посіб. для студентів закл. вищ. освіти / А. К. Бабіченко, М. О. Подустов, В. І. Вельма, Ю. А. Бабіченко, Я. О. Кравченко, І. Л. Красніков; ред.: А. К. Бабіченко; «Харківський політехнічний інститут», нац. техн. ун-т, Нац. фармацевт. ун-т. — Харків: Друкарня Мадрид, 2021. — 133 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 126-128. — укр.

Розглянуто загальні відомості про науку та наукові дослідження, загальні та окремі методи наукового пізнання, складові елементи наукових досліджень. Наведено рекомендації для аналізу та обробки науково-технічної інформації. Розглянуто питання науково-технічної творчості у розв'язанні проблемних ситуацій

та побудови математичних моделей в умовах невизначеності. На конкретному прикладі пояснено основні етапи виконання науково-дослідної роботи та створення об'єкта промислової власності.
Шифр НБУВ: ВА854037
 Див. також: 5.Ч.1139

Освіта. Педагогічні науки

5.Ч.1127. Актуальні проблеми освітньо-виховного процесу в умовах карантинних обмежень та дистанційного навчання: зб. наук. пр. / голов. ред.: О. В. Воронянський; ред.: С. В. Бережна, Ю. П. Вітковський, В. А. Головка, І. О. Данченко, А. В. Кіпенський, Н. І. Моїсеєва, М. А. Пірієв; Харківський нац. ун-т будівництва та архітектури, Харківський нац. техн. ун-т сільськ. господарства імені Петра Василенка, Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут», Туркменський сільськогосподарський ун-т ім. С. А. Ніязова, Політехнічний ун-т Каталонії, Йорданський нац. ун-т, Німецька академія перепідготовки, Брестський державний технічний університет, Громадська організація «Українська асоціація суспільствознавців та педагогів», Громадська організація «Наук.-дослід. ін-т українознавства та козацтва». — Харків: В СПРАВІ, 2021. — 376 с.: іл. — укр.

Наведено результати досліджень, узагальнення досвіду, а також наукові та методичні розробки, що стосуються проблем, напрямів і перспектив впровадження онлайн-освіти та дистанційного навчання в умовах карантинних обмежень. Висвітлено актуальні питання інформаційно-технологічного супроводу процесу підготовки майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей як суб'єктів здоров'язбереження молодого покоління в умовах карантинних заходів та дистанційного навчання. Викладено теоретичні основи впровадження інноваційних форм і методів навчання в популяризації викладання економічних дисциплін студентам інженерних спеціальностей. Подано інформацію щодо нових викликів, загроз і можливостей українських ЗВО під час пандемії COVID-19. Розкрито роль правової культури у забезпеченні правопорядку в суспільстві. Розглянуто ігрові види спорту як чинник підвищення показників здоров'я студентів (із досвіду Львівського національного університету ім. Івана Франка). Висвітлено методологічні та світоглядні аспекти екологічної футурології у світлі формування життєвої стратегії майбутніх спеціалістів. Описано можливості використання рішень деяких сучасних технологічних задач у викладанні фізики в технічних університетах. Розкрито особливості впливу неформального навчання на рівень задоволення студентів.

Шифр НБУВ: ВА853369

5.Ч.1128. Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: зб. матеріалів IV Всеукр. круглого столу з міжнар. участю, 17 листоп. 2021 р. / Київський нац. ун-т будівництва та архітектури, Autonomous University of Zacatecas, Kujawska Szkoła Wyższa, European Institute of further education, Liceum Ogiynoksztaicace im. Jana Kasprowicza, My Easy Academy, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Київський національний торгов.-екон. ун-т, Університет державної фіскальної служби України, «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України», всеукраїнський круглий стіл з міжнародною участю. — Київ: Київ. нац. ун-т будівництва та архітектури, 2022. — 403 с. — укр.

Висвітлено актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Шифр НБУВ: ВА855239

5.Ч.1129. Волинська наукова педагогічна школа: біогр. довід. / уклад.: О. А. Косинська, Є. А. Дурманенко, О. Л. Дурманенко; Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 283 с.: фот. — укр.

Подано біографії науковців, представників Волинської наукової педагогічної школи, яку представлено Дійсним членом Академії педагогічних наук України; Членами-кореспондентами Академії педагогічних наук України; докторами педагогічних наук, професорами; кандидатами педагогічних наук, професорами; кандидатами педагогічних наук, доцентами, кандидатами педагогічних наук, які навчалися, працювали і працюють у Луцькому учительському інституті, Луцькому державному педагогічному інституті ім. Лесі Українки, Волинському державному університеті ім. Лесі Українки, Східноєвропейському національному університеті ім. Лесі Українки, Луцькому національному технічному університеті, Волинському інституті післядипломної освіти, Луцькому педагогічному коледжі, Володимир-Волинському педагогічному коледжі ім. Агатангела Кримського, в школах Волинської обл. Наведено бібліографічну інформацію про публікації вчених з різних аспектів педагогіки.

Шифр НБУВ: ВС68723

5.Ч.1130. Елементи оперативного управління якістю освіти / М. В. Домнічев, О. В. Нестеренко, О. Ю. Близнюкова, Я. В. Маленко // Гірн. вісн: наук.-техн. зб. — 2021. — Вип. 109. — С. 124-130. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Мета роботи — проведення аналізу існуючих засобів і способів навчання, визначення основних небезпек та вибір моделей викладання матеріалу. У дослідженні було використано теоретичний метод на основі обробки і інтерпретації статистики та порівняння ефективності запропонованих заходів. Розв'язання даної задачі складає актуальність роботи. Її метою є прикладне дослідження захисту людей від факторів вибухів. Запропоновано використання нових інструментів контролю якості освіти з метою покращення викладання прикладних дисциплін. Встановлено, що вплив небезпечних факторів вибуху зумовлює різке погіршення стану здоров'я, втрату працездатності та несе загрозу життю людини. Особливо це стосується дітей і молоді. Значну роль у зменшенні числа загиблих і поранених відіграє питання інформування населення про безпеки боеприпасів і вибухових пристроїв. Так само, навчання різних груп населення потребує використання різних методів, способів і засобів навчання. Використання макетів та засобів інтерактивного навчання значно підвищує ефективність засвоєння матеріалів. Використання таких методів і засобів однаково ефективно працює з будь-якою аудиторією незалежно від віку, статі та рівня освіти. Для збільшення ефективності навчання запропоновано використовувати візуальні інструменти, які можуть налякати — фотографії та відео фрагменти наслідків вибухів. В тому числі з фотографіями і відео постраждалих з різними травмами а також загиблих. Демонстрація наслідків вибуху, призводить до збільшення уваги слухача. В свою чергу, перегляд фото і ведематеріалів з тяжкими пораненнями є шоком для слухача. В стані виведення слухачів з психологічної рівноваги, ефективність навчання зростає. Для контролю ефективності навчання пропонується проводити оцінку якості знань за допомогою опитувань, тестувань та виконання завдань. Опитування надасть оперативну інформацію щодо ефективності навчання і надасть змогу керувати нею. Це надасть можливість створити універсальну модульну навчальну систему, що може гнучко змінюватися в залежності від аудиторії, часу навчання та рівня навченості, якого необхідно досягти.

Шифр НБУВ: Ж60802

5.Ч.1131. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: зб. матеріалів III Всеукр. відкрит. наук.-практ. онлайн-форуму (Київ, 15 — 16 черв. 2021 р.) / ред.: І. М. Савченко, В. В. Сємьш; НАН України, Національний центр «Мала академія наук України», Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова, НАПН України, Ін-т обдарованої дитини, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т інформаційних технологій і засобів навчання, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих ім. І. Язюна, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка, Нац. авіаційний ун-т, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Криворізький природничо-науковий ліцей, Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», Комунальний заклад «Рішельєвський науковий ліцей», держ. ун-т «Одеська політехніка», Держ. заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти», Держ. заклад «Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка», «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії», всеукраїнський відкритий науково-практичний онлайн-форум. — Київ: Нац. центр «Мала акад. наук України», 2021. — 415 с.: іл., табл. — укр.

Форум присвячено осмисленню теоретичних і методичних принципів забезпечення результативної діяльності закладів освіти; проблем цифровізації освіти, шляхів та засобів формування ефективного віртуального простору для розв'язання актуальних освітніх проблем; питань трансдисциплінарних напрямів наукового мислення; векторів особистісного і професійного розвитку педагога, наукового потенціалу та перспектив впровадження БТЕМ-освіти тощо. Тези доповідей зорієнтовано на узагальнення, систематизацію теоретичних положень, а також на впровадження їх в освітню практику, на використання інноваційних концепцій, застосування експериментальних розробок у процесі наукової та освітньої діяльності.

Шифр НБУВ: ВА853707

5.Ч.1132. Крайові педагогічні товариства Закарпаття: освітньо-просвітницький аспект діяльності (1919 — 1944 рр.): монографія / Г. М. Шикітка, В. І. Староста; ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Ужгород: Говерла, 2021. — 147 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 121-141. — укр.

Висвітлено історичні, суспільно-політичні, соціально-економічні і соціокультурні умови становлення та розвитку крайових педагогічних товариств Закарпаття (друга половина XIX — перша половина XX ст.). Проаналізовано та систематизовано історіографію і джерельну базу з даної теми. Розкрито основні етапи, зміст, методи та форми освітньо-просвітницької діяльності крайових педагогічних товариств Закарпаття (1919 — 1944 рр.), запропоновано перспективи використання їх досвіду в сучасних умовах розвитку національної системи освіти.

Шифр НБУВ: ВА852975

5.Ч.1133. Матеріали II науково-практичної конференції «Проблеми реформування педагогічної науки та освіти» (14 – 15 лютого 2020 р.). — Ужгород: Молодий вчений, 2020. — 155 с. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Представлено матеріали II науково-практичної конференції «Проблеми реформування педагогічної науки та освіти». Розглянуто загальні питання педагогіки та історії педагогіки, теорії та методики навчання, корекційної педагогіки, теорії і методики професійної освіти, дошкільної педагогіки тощо.

Шифр НБУВ: BA853633

5.Ч.1134. Педагогічна біографістика: навч. посіб. / І. І. Розман; Мукачівський держ. ун-т. — Мукачево: РІК-У, 2020. — 187 с. — Бібліогр. в кінці гл., с. 179-187. — укр.

Проаналізовано педагогічну біографістику у системі сучасної науки та освіти. Викладено теоретичні поняття біографічних вчень. Розглянуто загальнонаукові, історико-педагогічні та міждисциплінарні методи педагогічної біографістики. Наведено загальні відомості про джерела дослідження педагогічних персоналій. Охарактеризовано документальні джерела як аспект педагогічної біографістики. Розкрито особливості вивчення персоналій українською педагогічною наукою. Увагу приділено питанням персоналізованого напрямку педагогічної компаративістики. Висвітлено засоби популяризації надбавь відомих педагогів України.

Шифр НБУВ: BA853634

5.Ч.1135. Сучасна освіта: глосарій ключових понять / уклад.: Т. Десятов, Ю. Тимошенко. — Київ: Арт Економі, 2019. — 307 с. — Бібліогр.: с. 284-293. — укр.

Охоплено ключові поняття й терміни сучасної освіти, зміст яких розкрито в понад 580 словникових статтях. Надаватиме термінологічну допомогу широкому колу користувачів, зокрема педагогічним працівникам, освітнім менеджерам і здобувачам вищої освіти.

Шифр НБУВ: BC68948

Див. також: 5.Ч.1105, 5.Ч.1115, 5.Ч.1118

Загальна педагогіка

5.Ч.1136. Професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення: монографія / Я. І. Юрків; ред.: О. Л. Караман. — Київ: Талком, 2021. — 439 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 387-459. — укр.

З позицій системного підходу представлено наукове вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення. Розкрито теоретичні засади професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення. Визначено місце соціальної роботи із вразливими категоріями населення в контексті професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників. Теоретично обґрунтовано, розроблено й охарактеризовано систему професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників до роботи із вразливими категоріями населення.

Шифр НБУВ: BA855327

5.Ч.1137. Система педагогічного проектування інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів: монографія / О. П. Буйницька; НАПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання. — Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. — 567 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 418-469. — укр.

Досліджено основні питання створення та розвитку відкритого інформаційно-освітнього середовища підготовки майбутніх соціальних педагогів. Розглянуто шляхи використання відкритого інформаційно-освітнього середовища в умовах змішаного та дистанційного навчання, його вплив на якість освітнього процесу та підготовку майбутніх фахівців в умовах цифрової трансформації вищої освіти. Наведено теоретичні основи цифровізації освітнього процесу для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів у закладах вищої освіти. Охарактеризовано модель відкритого інформаційно-освітнього середовища для здійснення підготовки майбутніх соціальних педагогів. Досліджено систему педагогічного проектування інформаційно-освітнього середовища для підготовки соціальних педагогів в умовах цифрової трансформації суспільства.

Шифр НБУВ: BA853552

Теорія освіти, навчання та виховання

5.Ч.1138. Аналітичний огляд Knewton як платформи для персоналізації освітнього контенту / Ю. Г. Носенко // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 3. — С. 65-76. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проаналізовано теоретичне підґрунтя платформи адаптивного навчання Knewton, визначено переваги та перспективи її використання у освітньому процесі. Платформа Knewton, розроблена

однойменною компанією (США), стала однією з перших адаптивних освітніх платформ у світі та наразі є безперечним лідером світу в зазначеному контексті. Вона забезпечує неперервну адаптивність, постійно накопичуючи дані про кожного учня/студента та належним чином вибудовуючи індивідуальну траєкторію навчання, формуючи відповідні рекомендації в режимі реального часу. Сама компанія Knewton не розробляє готові курси, натомість забезпечує діяльність платформи, яка пропонує розробникам певні алгоритми адаптування освітнього контенту. Теоретичне підґрунтя платформи Knewton складає низка моделей і підходів, серед яких: теорія тестових завдань (item response theory), імовірнісні графові моделі (probabilistic graphical models), ієрархічна агломеративна кластеризація даних (hierarchical agglomerative clustering). Серед засобів Knewton, що забезпечують персоналізацію навчання, розглядаємо такі, як граф знань (knowledge graph), постійне підкріплення, криві навчання (learning curves), навчальний профіль учня/студента (student learning profile), мережний ефект (network effects). До основних переваг Knewton для учнів/студентів зараховано: миттєвий «фідбек», колаборацію, гейміфікацію. До переваг для педагогів — задоволення різноманітних потреб учнів/студентів, моніторинг прогресу цілого класу, моніторинг прогресу окремого учня/студента, вдосконалення змісту освітніх програм. Надано загальні рекомендації щодо розробки адаптивного курсу на базі Knewton (на прикладі програми Alta). Охарактеризовано моделі потенційного застосування платформи Knewton: «віч-на-віч», «ротація», «гнучкість», «онлайн-лабораторія», «self-blend», «онлайн-користувач». Зважаючи на те, що практичний досвід застосування адаптивних систем навчання як в Україні, так і у світі загалом, є досить незначним, важливим є розгляд теоретичних основ цих технологій, критична оцінка їхніх переваг і недоліків, а також перспектив впровадження та використання. У подальшому планується розробити рекомендації для вітчизняних педагогів щодо створення освітніх курсів на базі платформи Knewton.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.Ч.1139. Використання відеокommунікаційних технологій для підтримки дослідницької діяльності наукових та науково-педагогічних працівників / В. А. Ткаченко // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 96-111. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проаналізовано вітчизняний і закордонний досвід використання відеокommунікаційних технологій (ВКТ) для проведення наукових досліджень, застосуванню яких надає перевагу з погляду досягнення певних цілей наукової діяльності. Так, відеотелефонія — комунікація, проведення нарад, вирішення організаційних питань, відеотрансляція — дистанційне навчання, відеоконференція — проведення науково-практичних заходів, робота у «віддалених» наукових колективах, робочих групах. На підставі аналізу закордонного та вітчизняного досвіду щодо використання ВКТ для підтримки дослідницької діяльності наукових і науково-педагогічних працівників виокремлено основні компоненти загальної моделі реалізації ВКТ як веборієнтованої системи відеоконференцій. Уточнено наукове поняття дослідницької діяльності, що має основні послідовні дії для такої діяльності, як постановка проблеми, виділення об'єкта дослідження, проектування чи моделювання процесу діяльності, проведення експерименту, опис і пояснення фактів, одержаних в експерименті, створення гіпотези (теорії), передбачення та перевірку одержаного знання, що визначають специфіку та суть цієї діяльності. Виявлено, що закордонні дослідники акцентують увагу на інструментах, зокрема на ВКТ, для відеоконференцій, що забезпечують суттєву підтримку науково-педагогічному, науково-організаційному, науково-технічному, експериментальному компонентам дослідницької діяльності наукових і науково-педагогічних працівників. Наведено деякі приклади, що виокремлюються закордонними науковцями для організації та проведення відеоконференцій. Наведено авторське бачення загальної моделі реалізації ВКТ як веборієнтованої системи відеоконференцій і загальної моделі реалізації термінального комплексу користувача ВКТ як веборієнтованої системи відеоконференцій. Виокремлено такі компоненти веборієнтованої системи відеоконференцій: термінальні модулі користувачів і система електронних комунікацій. Визначено поняття відеоконференції, відеотелефонії, відеотрансляції як технологій відеокommунікацій, що можуть бути використані для підтримки дослідницької діяльності наукових і науково-педагогічних працівників.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.Ч.1140. Використання інноваційних технологій VR, AR, 3D в музейній педагогіці / І. С. Позинич // Наук. зап. Держ. природознав. музею. — 2020. — Вип. 36. — С. 209-212. — Бібліогр.: 4 назв. — укр.

Найголовніше завдання педагога — це навчити дітей вчитися, а зацікавити сучасних учнів у навчанні справа нелегка, але можлива. Помічниками можуть стати інноваційні й комп'ютерні технології, що надають змогу вирішувати більш важливі завдання, яке постає перед навчанням, — розвивати особистість учня, задовольняти його пізнавальні інтереси. Серед них це іммерсійні технології: технології віртуальної (VR) virtual reality та доповненої (AR) augmented reality реальності. Віртуальна реальність

зможє перенести в будь-який місце, а доповнена реальність помістить будь-який об'єкт поряд з дитиною.

Шифр НБУВ: Ж69957

5.Ч.1141. Дистанційне навчання в Україні: аналіз загроз і викликів / І. В. Панасенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 78-83. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Мета роботи — дослідження та аналіз факторів, що впливають на функціонування сфери освіти, а також оцінка загроз, викликів і можливостей запровадження дистанційного навчання внаслідок пандемії COVID-19. Проаналізовано основні проблеми системи освіти України під час переходу до дистанційного навчання за умов пандемії: відсутність достатньої кількості викладачів/учителів, які б мали досвід дистанційного навчання; проблеми з цифровізацією навчальних закладів і здобувачів освіти; брак доступу до засобів навчання та покриття мережею Інтернет у малих містах/сільських населених пунктах; розгалуженість дистанційних уроків у часі; відсутність загальнодержавних методичних рекомендацій щодо організації дистанційного навчання; підвищення рівня соціального напруження як у викладачів/учителів, так і в учнів/студентів; проблеми з харчуванням для вразливих груп населення; зниження рівня академічної мобільності та інші. Проведено SWOT-аналіз дистанційного навчання в Україні в сучасних умовах. Зазначено наявність слабких сторін дистанційного навчання та окреслено напрямки використання можливостей і переваг дистанційної освіти, а саме: підвищення рівня освіченості населення в цілому; одержання освіти у провідних навчальних закладах; імовірне скорочення міграції студентів, що буде сприяти підвищенню рівня життя населення країни. Зазначено, що дистанційне навчання має певні загрози і висока конкуренція з відомими вишами, які давно й успішно пропонують освітні послуги онлайн; відсутність механізмів захисту авторських прав для розробників дистанційних курсів на державному рівні та ін. Запропоновано напрямки державної підтримки дистанційної освіти в Україні, що, перш за все, мають включати заходи із забезпечення закладів освіти комп'ютерною технікою та сучасним програмним забезпеченням, розробку якісного навчального матеріалу для використання при дистанційному навчанні тощо.

Шифр НБУВ: Ж14572

5.Ч.1142. Ідентифікація і трансформація контенту в системі електронного навчання: монографія / І. В. Кириченко, Г. Ю. Терешенко, Н. О. Шанидзе, І. Ю. Шубін; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: В справі, 2021. — 135 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 117-135. — укр.

Розглянуто вирішення актуальної науково-практичної задачі підвищення пертинентності, точності та повноти інформаційного пошуку навчальних ресурсів за рахунок створення інформаційної технології ідентифікації навчального контенту в системах адаптивного електронного навчання, зокрема за умови кризових ситуацій, таких як, наприклад, різні форми карантину під час пандемії, коли попит на різні елементи дистанційного навчання суттєво зростає та підвищуються вимоги до дистанційного навчання.

Шифр НБУВ: ВА855246

5.Ч.1143. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: [колект.] монографія / Н. М. Агросенко, О. О. Гиря, С. М. Грицай, О. В. Гузенко, Д. І. Дзвінчук, В. І. Довгань, С. М. Домбровська, Г. Л. Єфремова, Л. П. Івашина, Н. М. Карпеко, О. М. Ключко, О. О. Ключко, С. М. Коваленко, С. В. Кода, І. В. Кожем'якіна, О. І. Крюков, С. М. Луценко, О. І. Огієнко, В. В. Палюх, К. М. Пасько, В. В. Перлик, Д. М. Пінчук, Л. О. Прядко, О. В. Радченко, Л. А. Семеновська, Н. В. Сидоренко, Г. Ф. Сударева, В. Б. Харламенко, Я. І. Цєбро; ред.: Г. Л. Єфремова; Комуніальний заклад Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. — Суми: СумДПУ, 2021. — 443 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретико-методологічні засади освітніх технологій, науково-практичний контент сучасних навчальних технологій, детермінанти сучасних соціально-виховних технологій. Здійснено методологічний аналіз сучасних тенденцій професіоналізації викладача в умовах ЗВО. Обґрунтовано можливості використання сучасних інноваційних освітніх технологій і новітніх тенденцій у вітчизняній освітній теорії та практиці. Визначено теоретичні та методичні засади формування освітнього STEM-середовища у закладах загальної середньої освіти. Розкрито суть технології створення ситуації успіху як основи розвитку інноваційної особистості. Розглянуто новітні підходи до технологій сучасного менеджменту. Висвітлено особливості реформування системи управління освітою дорослих в Англії. Описано технології формування позитивного іміджу закладу загальної середньої освіти в умовах децентралізації. Представлено тайм-менеджмент як технологію ефективної організації робочого часу керівника закладу освіти.

Шифр НБУВ: ВА853392

5.Ч.1144. Огляд автоматизованих систем супроводу навчального процесу / С. О. Цибульник, Г. Войкан, О. О. Ляховецький, С. С. Рупіч // Вісн. КПІ. Сер. Приладобуду-

вання. — 2021. — Вип. 61. — С. 69-76. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Дистанційна освіта в Україні за два останніх роки зазнала значного розвитку та надала змогу продовжити навчання за допомогою різних форм і способів мільйонам студентів та аспірантів, включаючи онлайн-навчання, стажування, змагання, наукові дослідження, захисти дипломів та дисертацій, звіти про виробничу практику, семінари та форуми в умовах карантину. На відміну від України за результатами опитування деяких закладів вищої освіти протягом епідемічного періоду ступінь незадоволення студентів дистанційним навчанням в мережі Інтернет здебільшого високий. У реаліях нашої країни дистанційне навчання набагато більше подобається студентам, тому що немає необхідності знаходитися в аудиторії, а також не можна детально проконтролювати, ким саме виконано завдання. З іншого боку, навантаження на викладачів збільшилося через необхідність створювати та адмініструвати дистанційні курси, презентації, мультимедійні лабораторні роботи тощо. Ці фактори впливають на збільшення незадоволення процесом дистанційної освіти серед викладачів закладів вищої освіти. Загальна реакція студентів та викладачів на дистанційну освіту пов'язана з проблемами переходу та адаптації. По-перше, не можна ігнорувати думки щодо негативного впливу тривалого використання електронних продуктів. По-друге, існує проблема, яка пов'язана з відсутністю технічного забезпечення та особистого простору вдома у студентів. Будь-яка пандемія викликає високий рівень стресу населення, який пов'язаний з невизначеністю та втратою контролю над ситуацією. Пандемія COVID-19 погіршила вже існуючі психічний стан і студентів, і викладачів. Це викликало головним чином через закриття навчальних закладів, втрату режиму роботи та навчання, обмеженість соціальних зв'язків, велику навантаженість навчальним матеріалом. Для забезпечення достатнього рівня якості дистанційного навчання необхідно використовувати автоматизовані системи супроводу навчального процесу, які надають можливість об'єктивного оцінювання з боку викладачів та дотримання академічної доброчесності з боку студентів. Метою даної роботи є огляд існуючих популярних і найбільш широко використовуваних автоматизованих систем супроводу навчального процесу та порівняння їх функціоналу для проектування нової системи, яка буде забезпечувати необхідну якість навчання. Проведений огляд надав змогу визначити, що якісна автоматизована система супроводу навчального процесу в умовах дистанційного навчання має містити щонайменше такі частини: підготовку елементів курсу викладачами, анонімну оцінку курсу студентами, контроль відвідування, розпізнавання студентів, обмін ресурсами викладання, обмін професійними знаннями та навичками, проведення різних видів контрольних заходів та домашньої роботи, проведення зустрічей та семінарів, лабораторію на базі web-технологій, Інтернет-бібліотеку тощо.

Шифр НБУВ: Ж29126:Прилад.

5.Ч.1145. Освіта в умовах пандемії / В. М. Новіков // Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4. — С. 80-97. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Галузь освіти в Україні, як і в більшості інших країн світу, зітхнула з глобальним викликом, зумовленим поширенням коронавірусу SARS-CoV-2. Заклади освіти опинилися в надзвичайній ситуації і змушені перейти до дистанційного або змішаного формату навчання. В результаті виникли труднощі з реалізацією нової нетрадиційної моделі, за якою освітні заклади розпочали працювати та надавати широкий спектр своїх послуг. Мета та новизна дослідження — системне узагальнення результатів з екстремального режиму роботи закладів освіти в період пандемії для адаптації їх до неординарної ситуації функціонування та подальшого розвитку. Методом дослідження є систематизація емпіричних даних щодо окремих практик діяльності різних видів освітніх закладів і на підставі цього визначення можливості поєднання в цілісному механізмі функціонування на основі принципів соціальної справедливості та ефективності. Проаналізовано готовність системи освіти до дистанційного навчання в умовах пандемії, визначено позиції для регулювання та стійкого налагодження роботи освітніх закладів, забезпечення справедливого доступу різних верств суспільства до онлайн-ресурсів, формування позитивних сценаріїв функціонування освіти в епідемічний та постепідемічний період. Використано основні теоретичні положення, що напрацьовані українськими та закордонними дослідниками з приводу COVID-19. Одним із головних положень, які стосуються освіти та її перспективного розвитку, є те, що нинішня криза змушує суспільство усвідомити, що в основі більшості рішень лежить моральний й справедливий вибір, і в майбутньому можливо відійти від домінування особистих інтересів та створити більш гармонійне суспільство. Використано матеріали ООН по аналізу наслідків COVID-19. В дослідженні визначено динаміку освітніх процесів упродовж пандемії. Наведено позитивні і проблемні практики. Висновки з одержаного дослідження та досвіду можуть стати основою для формування заходів, які допоможуть закладам освіти подолати «перехідний період».

Шифр НБУВ: Ж25188

5.Ч.1146. Особистість у сьайі духовності: монографія / І. Д. Бех; Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Інститут проблем виховання, НАПН України. — Київ: Букрек, 2021. — 243 с. — Бібліогр.: с. 239-243. — укр.

На основі центрального положення гуманістично орієнтовано-го виховання щодо духовно-морального зростання особистості, що асоціюється з відповідними вчинками і поведінкою, розкрито особливості її смислоціннісного поступу. У цьому контексті розвивальну роль відіграють емоційні переживання, які зростаюча особистість мусить випробувати власними цінностями, щоб покласти в основу свого життя. Воно ж представлено функціонуванням особистості за імперативом бути собою і в той же час цілим родом. У цьому вбачається її громадянсько-патріотична вихованість і національна ідентифікація. З цими ж вищими устремліннями пов'язується духовне призначення і рівень їх досконалості. Процес виховання ціннісно розвиненої особистості слід організувати у контексті глибокого психологічного супроводу з відповідними закономірностями й етико-понятійним глосарієм як орієнтовною основою методичної дії педагога. Його інноваційне поле має розгорнутися на основі системи концептуальних постулатів, які оптимізують духовне становлення зростаючої особистості.

Шифр НБУВ: VA855077

5.Ч.1147. Педагогіка. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб. / О. С. Хмельницька; Університет Григорія Сковороди в Переяславі. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. — 221 с. — Бібліогр.: с. 169-173. — укр.

Сучасний розвиток суспільства, реформування та модернізація системи освіти, інтеграція України до Європейського освітнього простору передбачає підвищені вимоги до професійної підготовки вчителя, його педагогічної компетентності, ерудиції, загальної культури. Розроблено методiku роботи відповідно до оновленої програми з педагогіки, з урахуванням сучасних інноваційних підходів до освітнього процесу і передового історико-педагогічного досвіду. Висвітлено загальні засади педагогіки, основні положення дидактики, теорію і методiku виховання, історію педагогіки. Оцінено здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо. Проаналізовано особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу. Охарактеризовано здатність використовувати системні знання з фахового предмету, педагогіки, методик навчання, історії їх виникнення та розвитку (фахові компетентності).

Шифр НБУВ: VA853989

5.Ч.1148. Платформа відкритої науки та застосування її компонентів в освітньому процесі / М. В. Мар'єнко, М. П. Шипкіна // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 32-44. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто концепцію відкритої науки та відкритих даних і перспективи застосування цих ідей в освітньому процесі. Висвітлено сучасний стан розроблення проблеми в педагогічній теорії і практиці. Певні кроки щодо використання ідей відкритої науки у вітчизняному освітньому просторі вже було зроблено в результаті затвердження у 2018 р. Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Наведено результати опитування щодо використання сервісів відкритої науки освітянами. В окремих ЗВО до змісту дисциплін внесено питання та теми, що пов'язані з відкритими даними чи відкритою наукою. Українські науковці пропонують звернути увагу на Європейські проекти, що сприяють ширшому використанню концепції відкритої науки, оскільки це є практичним досвідом країн. Подібний досвід сприятиме в подальшому створенню та розвитку національних дослідницьких інфраструктур задля популяризації та вільного доступу науковців до будь-якого дослідження, що фінансується державою. Аналіз показав, що наразі бракує методик (чи методичних систем) використання сервісів відкритої науки в освітньому процесі, зокрема підготовки вчителів до роботи в наукових ліцейах. Проведено опитування освітян «Використання сервісів відкритої науки для постановки і дослідження стану наукової проблеми», яке показало, що більшість респондентів передусім цікавляться матеріалами своїх колег із престижних фахових журналів. Лише четверта частина респондентів узагалі знає, що таке відкрита наука. З'ясовано, що сервіси відкритого доступу (зокрема наукових матеріалів) є інструментом використання ідей відкритої науки. Розглянуто сервіс відкритого доступу архів: основи роботи з даним сервісом та особливості його використання. Сервіси спільної роботи над навчальними проектами теж можна вважати сервісами відкритої науки, оскільки більшість із них мають інструментарій для подальшого публічного оприлюднення одержаних результатів. Як приклад, наведено огляд месенджера Discord, що останнім часом претендує на використання в хмаро орієнтованих системах, містить інструменти, які є хмарними та легко інтегрується з іншими сервісами (чи системами) завдяки відкритому коду. Найвний інструментарій задля створення відкритих спільнот (серверів) задля подальшого приєднання будь-якого користувача. Особливої уваги заслуговує Європейська хмара відкритої науки (European Open Science Cloud, EOSC), оскільки є досить потужною платформою для

використання як науковцями, так і освітянами. Окреслено шляхи застосування її компонентів в освітньому процесі.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.Ч.1149. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: тези доп. XI міжнар. наук.-практ. конф., 25 — 26 листоп. 2021 р. / ред.: Н. Г. Нічкало, М. Є. Скиба, В. О. Радкевич, Л. Б. Лук'янова, О. М. Коберник, Н. М. Білюк, Л. О. Базиль, І. В. Андрощук, І. П. Андрощук, С. А. Матюх, І. І. Герніченко; НАПН України, Хмельницький нац. ун-т, Ін-т професійно-технічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна, Федеральний інститут професійної освіти, Вища технічна школа, Люблінська політехніка, Європейський інститут безперервної освіти. — Хмельницький: ХНУ, 2021. — 268 с. — укр.

Досліджено концептуальні підходи до формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охорони праці. Увагу приділено професійному становленню особистості як умова розвитку національної економіки. Розглянуто роль педагогічної практики у професійному становленні особистості педагога. Висвітлено шляхи подолання кваліфікаційного розриву в підготовці майбутніх фахівців. Досліджено теоретичні засади оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти. Проаналізовано педагогічні умови формування професійної компетентності особистості студента ВНЗ. Охарактеризовано дисбаланс між фактичним і потрібним рівнем кваліфікації випускників як проблема сучасної освіти. Визначено процес впровадження та переваги пріоритетних інтерактивних методів навчання.

Шифр НБУВ: CO37907

5.Ч.1150. Соціально-психологічні засади розвитку професіоналізму майбутніх фахівців соціономічних професій: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.05 / Л. А. Онуфрієва; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 48 с. — укр.

Досліджено процес розвитку професіоналізму майбутніх фахівців соціономічних професій. Визначено соціально-психологічні засади розвитку їх професіоналізму. Розроблено інтегрований проєкт соціально-психологічного супроводу процесу розвитку професіоналізму майбутніх фахівців соціономічних професій.

Шифр НБУВ: PA446934

5.Ч.1151. Технічні аспекти інтеграції відкритих онтологічних баз знань із сучасними автоматизованими системами управління / Н. М. Луцька, Л. О. Власенко, О. М. Пулена // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 1. — С. 7-21. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Рухієм Індустрії 4.0 є інформаційні системи та автоматизовані системи керування, які базуються на обробці великої кількості даних. Інформація є, по суті, паливом для цього рушія. У той же час навіть у сучасній WEB-павутині часто важко знайти потрібні дані серед множини інформації. Традиційні пошукові системи не завжди надають можливість провести пошук специфічних або повних даних, тому останнім часом активно розвивається онтологічний підхід побудови інформаційних пошукових систем засобами семантичного Web (Semantic Web). Це є актуальним і для сучасних автоматизованих систем управління та систем Інтернету речей. Онтолого-орієнтовані технології створюють для таких систем нові можливості, якими можна користуватися вже зараз, застосовуючи ті самі ресурси семантичного Web, оскільки в їх основі чітке структурування даних і відношень і залежностей між частинами інформації. Висвітлено питання інтеграції відкритих онтологічних баз знань у сучасну автоматизовану систему управління, яку побудовано на основі концепції промислового Інтернету речей PoT. Як онтологічна база знань використовується Wikidata, а як засіб розробки та виконання для пристроїв Edge-gateway в структурі PoT — середовище Node-Red. Наведено основні компоненти Semantic web, такі як RDF, OWL та SPARQL. На прикладі відкритої онтологічної бази знань Wikidata наведено особливості її роботи та сформовано 4 SPARQL-запити різного вмісту: текстового, графічного та географічних координат. Для демонстрації можливостей реалізованого простий приклад формування SPARQL-запитів у середовищі розробки Node-Red. Наведено програму та результат її виконання через протокол HTTP. У HTTP-відповіді вилучається корисна інформація, що спрямовується на сторінку візуалізації результатів Node-RED Dashboard. Отже, наведені приклади ілюструють можливості використання Semantic Web при автоматизованому пошуку даних в Інтернеті, зокрема в популярній безкоштовній базі даних Wikidata. Чітке структурування та ідентифікація інформації суттєво покращує роботу з неоднорідними джерелами даних, забезпечує багаторазове використання інформації в різних запитках, що забезпечує «читабельність» Інтернет-даних автоматизованою системою.

Шифр НБУВ: Ж69879

5.Ч.1152. Управління якістю діяльності закладів вищої освіти: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Пригун; Херсонський нац. техн. ун-т. — Херсон, 2020. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено поглибленню теоретичних положень та розробці науково-методичних і практичних рекомендацій

щодо пошуку та реалізації шляхів удосконалення процесу управління якістю діяльності закладом вищої освіти, спрямованого на забезпечення якості освітнього процесу. Досліджено роль управлінської діяльності під час забезпечення якості вищої освіти. Визначено управлінську суть поняття якості діяльності закладу вищої освіти. Обґрунтовано концептуальну схему системи управління якістю освітнього процесу закладу вищої освіти. Досліджено науково-методичний підхід щодо формування механізму управління системою забезпечення якості діяльності ЗВО. Обґрунтовано функціональну схему системи оцінювання рейтингу науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Удосконалено механізм актуалізації документаційного забезпечення управління системою оцінювання рейтингу науково-педагогічних працівників ЗВО. Розроблено науково-методичний підхід до розрахунку інтегральної результативності показників якості діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО. Обґрунтовано науково-методичний підхід до розрахунку інтегральної результативності показників якості діяльності структурного підрозділу ЗВО. Запропоновано сценарії прийняття управлінських рішень у системі управління якістю діяльності ЗВО.

Шифр НБУВ: РА446604

5.Ч.1153. Цифровізація дистанційного навчання як виклик сучасності / Н. І. Ашпикот // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 85-88. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми упровадження цифрових технологій в освітню систему. Відзначено, що ефективність цього процесу в умовах глобалізації значною мірою визначає темпи і якість цифровізації інших сфер життєдіяльності людини. Дистанційна форма навчання, заснована на зазначених технологіях, набуває інтенсивного розвитку і підтримується на міжнародному та державному рівнях, оскільки здатна забезпечити освітні потреби осіб, що навчаються в складних ситуаціях, в тому числі в умовах карантину. Розглянуто тенденції розвитку дистанційного навчання як ресурсу освіти, визначено його основні особливості, проаналізовано переваги та ризики.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культура.

5.Ч.1154. Conceptual principles of learning organization building / Н. Yo. Ostrovska, R. P. Sherstiuk, H. V. Tsikh, V. H. Demianyshyn, I. M. Danyliuk-Chernykh // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 167-172. — Бібліогр.: 11 назв. — англ.

Purpose — methodological and applied principles deepening, recommendations projecting due to learning organizations building, in order to obtain fundamentally new competitive advantages in a knowledge-based economy. The development of theoretical and methodological foundations of learning organizations building should be carried out on the basis of provisions synthesis of neural networks theory and the latest management paradigm with a projection on staff development; theories of personality and its development in activity; sociology, motivation, theory of organization and competitive advantage, chaos theory and synergetic. Priorities of learning organizations building in a knowledge-based economy is developed is defined. The own vision of learning organization building conceptual bases as a fundamental component of competitiveness management system on the bases of innovative development is formulated. A new understanding of «learning organization» category essence is proposed. Learning organizations formation principles, which are based on the latest enterprise management paradigm are improved. The study actualizes the value of educational and human capital, as well as proves their impact upon the socio-economic development of the organization. Emphasis is placed at the fact that the activities of learning organization are based on the culture, system and skills of learning. It is proved that the transformation of domestic enterprises into learning organizations will avoid many problems of the nonlinear world picture and accelerate the processes of effective management at each enterprise. The work develops the conceptual principles of learning organization building, the representation of which is reproduced according to the original conceptual-analytical model in distinguishing its architecture on the basis of innovative development. The model of learning organization is presented, the novelty of which is to systematize and clarify the requirements for the basic elements of the organization and to reflect the relationships between them. The mechanism of creation and use of knowledge of the learning organization is developed. It will increase its competitiveness from the standpoint of strategic approach and expand competitive positions in the market. The practical use of scientific developments and recommendations of the authors allows to increase the innovation and efficiency of the national innovation system structure-producing organizations.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.Ч.1155. Visual support of the topic «Algorithms for sorting and searching» course of basic programming / M. S. Lvov, L. S. Shishko, I. E. Chernenko, E. O. Kozlovsky // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 3. — С. 7-17. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Розглянуто вимоги та загальнотеоретичні підходи до побудови системи комп'ютерної математики для освітніх цілей вивчення алгоритмізації та програмування. У запропонованому досліджен-

ні висвітлено вимоги та загальнотеоретичні підходи до побудови SCMEP для алгоритмів і програмування, які мають свою специфіку. Основна форма практичної діяльності студента — лабораторні роботи. Конкретними проблемами є проблеми представлення програми як спеціальних, так і загальних математичних моделей. Доцільно проводити початкове вивчення алгоритмізації в курсі інформатики закладів загальної середньої освіти за допомогою спеціалізованого навчально орієнтованого програмно-методичного програмного забезпечення. Розглянуто предметно орієнтований підхід до побудови інформаційних систем для підтримки освітнього процесу під час алгоритмізації та програмування. Цей підхід застосовується до реалізації програмно-методологічного комплексу (ПМК) «Відеоінтерпретатор для пошуку та сортування алгоритмів» та інтегрованого середовища курсу «Основи алгоритмів та програмування» — використання в освітньому процесі ПМК «Відеоінтерпретатор» надає можливість організувати на високому рівні навчальну та дослідницьку діяльність; активізувати самостійність учнів в оволодінні знаннями; скоротити час, необхідний для наладування програми; пришвидшити розвиток логічного мислення здобувачів.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: 5.Ч.1040, 5.Ч.1161, 5.Ч.1163, 5.Ч.1174, 5.Ч.1252

Історія освіти та педагогічної думки

5.Ч.1156. На пошанування пам'яті професора Гусака Петра Миколайовича: меморіал. зб. / упоряд.: Л. Є. Гусак; ред.: Г. Р. Керик; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 188 с.: іл., рис. — укр.

Увагу присвячено життю та творчості доктора педагогічних наук, професора П. М. Гусака. Вміщено біографічний нарис, список наукових праць та декілька статей, які характеризують різноманітність його наукових досліджень. Увагу приділено тенденціям розвитку кредитно-модульного навчання у світлі основних положень Болонського процесу, модульному навчанню у сучасному закладі вищої освіти, дистанційному навчанню як інноваційній формі підготовки соціальних педагогів. Наведено спогади про вченого його колег, родичів і друзів.

Шифр НБУВ: ВС68724

5.Ч.1157. Науково-педагогічна й громадська діяльність М. П. Драгоманова у Києві (1859 — 1875 рр.): автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / Л. Г. Сосюра; Черкаський нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню науково-педагогічної та громадської діяльності М. Драгоманова у київській період життя. Визначено головні вектори дослідницької, вчительсько-викладацької та суспільної праці українського вченого. З'ясовано чинники, що впливали на формування світогляду М. Драгоманова. Відтворено цілісну картину участі вченого в науковому, педагогічному та громадському житті Києва й України впродовж 1859 — 1875 рр. Розкрито особливості формування світогляду М. Драгоманова у дитинстві та юності. Зазначено, що М. Драгоманов народився в одній з інтелігентних родин Гадяча, члени якої не були байдужими до важливих для суспільства подій. М. Драгоманов з дитячих років цікавився книжками та періодичні видання, які передплачував його батько. Навчання М. Драгоманова у Гадяцькому повітовому училищі та Полтавській гімназії визначило вектор його майбутньої наукової діяльності. Надзвичайна відданість окремих викладачів цих навчальних закладів освітній справі сприяла тому, що М. Драгоманов захопився вивченням історії. Розглянуто наукову діяльність вченого у сфері історичних досліджень. Із перебуванням в університеті пов'язаний захист М. Драгомановим дисертаційних праць, що були присвячені античній історії. Його наукові інтереси поширювалися також на методологію дослідження історії та вивчення історії стародавніх народів, що жили поза межами греко-римського світу. Проаналізовано вчительську та викладацьку діяльність М. Драгоманова у недільних школах для дітей незнатного походження, які стали функціонувати в Києві у 1859 р. Зазначено, що, оскільки недільні школи проіснували недовго, М. Драгоманов продовжив викладацьку діяльність в Тимчасовій педагогічній школі для підготовки сільських учителів. Охарактеризовано погляди М. Драгоманова на освітню політику російського царизму, досліджено внесок вченого у розвиток української педагогіки. Вивчено участь М. Драгоманова у діяльності Київської Громади та у Південно-Західному відділі Російського географічного товариства. Підкреслено, що лібералізація політичного життя на початку 60-х рр. XIX ст. сприяла поживленню українського національного руху, який, унаслідок виникнення Громад, що розпочали займатися популяризацією української мови і культури, набув організованих форм.

Шифр НБУВ: РА446515

5.Ч.1158. Науково-педагогічна спадщина Федора Науменка: монографія / Д. Герцюк, Х. Калагурка; Львівський нац. ун-т

імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім Івана Франка, 2020. — 284, [16] с.: фот. — Бібліогр.: с. 243-284. — укр.

Висвітлено життєвий шлях та з'ясовано передумови формування світогляду Ф. Науменка. Визначено етапи становлення науково-педагогічної діяльності вченого; охарактеризовано основні напрями його науково-педагогічної спадщини: дослідження історії української та зарубіжної освіти та педагогічної думки, проблеми макаренкознавства, питання навчання і виховання учнівської та студентської молоді. З'ясовано роль Ф. Науменка як ініціатора створення потужного наукового осередку макаренкознавства у Львівському університеті, акцентовано увагу на його внеску в налагодження освітньо-наукових зв'язків із зарубіжними вченими. До наукового обігу введено невідомі та маловідомі архівні матеріали, що розширюють уявлення про особистість Ф. Науменка як вченого, педагога, громадсько-просвітнього діяча.

Шифр НБУВ: ВА854011

5.Ч.1159. Освіта України в роки незалежності та її подальший розвиток в умовах інформаційного суспільства: зб. наук. пр. / ред.: А. В. Сахун, Т. І. Кадлубович, Ф. М. Проданюк, Д. С. Черняк; Київський держ. ун-т технологій та дизайну. — Київ: КНУТД, 2021. — 99 с. — укр.

Висвітлено особливості стану, проблеми та перспективи розвитку освіти в Україні. Досліджено еволюцію етнічної самосвідомості у латиномовному спадку українських гуманістів. Розкрито питання кордоцентричної філософії П. Юркевича. Охарактеризовано освітні заклади в середньовічній Україні. Увагу приділено питанням осмислення культури як соціального явища. Висвітлено роль особистості в розвитку інформаційного суспільства. Розглянуто роль та засоби організації онлайн навчання в сучасному освітньому процесі. Проаналізовано мотивацію як психологічну категорію. Звернуто увагу на комікси як метод викладання філософських дисциплін. Досліджено погляди Г. Сковороди на процес української системи освіти. Досліджено кризу сучасної сім'ї та проблеми оптимізації шлюбно-сімейних відносин.

Шифр НБУВ: ВА853181

5.Ч.1160. Педагогіка Олександра Духновича в контексті суспільних і соціокультурних змін на Закарпатті у XIX столітті: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / М. П. Тимчик; Миколаївський нац. ун-т імені В. О. Сухомлинського. — Миколаїв, 2020. — 21 с. — укр.

Здійснено комплексний аналіз педагогічної персоналії Олександра Духновича у контексті суспільних і соціокультурних реалій Закарпаття у XIX ст.; виокремлено і проаналізовано низку концептуальних педагогічних ідей вченого, які можуть слугувати професійним орієнтиром під час реформування освіти і виховання в Україні. Визначено етапи і охарактеризовано дослідницькі підходи до вивчення спадщини Олександра Духновича вітчизняними і зарубіжними науковцями в межах 4-х етапів історіографічних студій та визначено напрями його культурно-освітньої і просвітницької діяльності. На підставі аналізу різноманітної творчості охарактеризовано суть і складові його виховної концепції, проаналізовано особливості та принципи духовної педагогіки О. Духновича. Установлено, що О. Духнович одним із перших у Західній Україні розробив парадигму релігійно-морального виховання молоді, визначив його пріоритетність щодо інших напрямів виховання (розумового, трудового, фізичного тощо), підтвердив його нерозривний зв'язок із патріотичним вихованням юнаків і дівчат. Обґрунтовано, що концепція релігійно-морального й патріотичного виховання є провідною проблемою і сутнісною серцевиною педагогіки О. Духновича, яка своїм підрунтам має істини християнської релігії. Стверджено, що висловлені й обґрунтовані на рівні свого часу О. Духновичем ідеї гуманізму, міжетнічної толерантності, культурного відродження, християнських засад добра, духовного альтруїзму, патріотизму й національної свідомості, іміжду знань та високої культури можуть бути творчо використані в сучасному навчально-виховному процесі, особливо в ракурсі ідей гуманістичної педагогіки.

Шифр НБУВ: РА446596

5.Ч.1161. Розвиток неперервної освіти в німецькомовних країнах Європи (кінець XX — початок XXI століття): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Д. В. Матіюк; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 21 с. — укр.

Обґрунтовано актуальність проблеми розвитку неперервної освіти німецькомовних країн. На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел та офіційних документів розкрито генезу розвитку освіти впродовж життя. Окреслено передумови, що сприяли становленню системи неперервної освіти в німецькомовних країнах, зокрема: політичні, економічні, соціально-педагогічні. Охарактеризовано історико-педагогічний аспект освіти впродовж життя. На основі аналізу праць учених німецькомовних країн та вивчення їх досвіду щодо розвитку неперервної освіти визначено основні тенденції цього процесу, з поміж яких: глобалізація освіти, інтернаціоналізація, цифровізація, гаджетізація. Дослідження розвитку неперервної освіти німецькомовних країн проведено за віковою ознакою. На кожному ступені освіти визначено зміст, форми та методи. Висвітлено розвиток освіти впродовж життя за формами здобуття освіти: формальну, неформальну, інформальну. Охарактеризовано процес навчання за

його диференціацією та індивідуалізацією. Окреслено можливість екстраполяції систем неперервної освіти німецькомовних країн в український освітній простір. Зазначено, що впровадження досвіду системи неперервної освіти німецькомовних країн потребує творчого переосмислення для створення національної системи неперервної освіти.

Шифр НБУВ: РА446831

5.Ч.1162. Розвиток порівняльної педагогіки як науки в США (друга половина XX століття): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н. О. Садова; Державний заклад «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено цілісний аналіз розвитку порівняльної педагогіки як науки в США в другій половині XX ст. Проаналізовано ступінь розробленості проблеми; визначено суть і структуру базових понять дослідження. Охарактеризовано витоки та науково обґрунтовано етапи розвитку порівняльної педагогіки як науки в США в досліджуваній період — 1950 — 1970 рр. — етап визнання порівняльної педагогіки як науки; 1971 — 1999 рр. — етап забагачення змісту порівняльної педагогіки як науки. Охарактеризовано внесок американських фахівців (Ф. Алтбах (Ph. Altbach), А. Андерсон (A. Anderson), Б. Барбер (B. Barber), Дж. Бірдей (G. Bereday), В. Брікман (W. Brickman), У. Дуглас (W. Douglas), Р. Едвардз (R. Edwards), М. Екштейн (M. Eckstein), Е. Епштейн (E. Epstein), А. Казаміас (A. Kazamias), І. Кендел (I. Kandel), Б. Кук (B. Cook), Ф. Кумбс (Ph. Coombs), Р. Мур (R. Moore), Г. Ной (H. Noah), Р. Уліх (R. Ulich), С. Хайт (S. Height), Дж. Холт (G. Holt) та ін.) у розробку провідних категорій порівняльної педагогіки як галузі наукового знання, визначення її методологічних засад, з'ясування зв'язків компаративістики з іншими науками про людину. Виявлено провідні тенденції розвитку порівняльної педагогіки як науки в США в другій половині XX ст.; визначено перспективи творчого використання американських ідей та досвіду в галузі компаративістики в умовах становлення національної освітньої стратегії в Україні.

Шифр НБУВ: РА446486

5.Ч.1163. Теорія і практика розвитку педагогічної освіти у системі навчальних закладів Православної Церкви в Україні (XIX — початок XX ст.): автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / Т. С. Твердохліб; Харківський уац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2020. — 40 с. — укр.

На підставі аналізу значного масиву першоджерел і джерелознавчої літератури цілісно досліджено розвиток педагогічної освіти у системі навчальних закладів Православної Церкви в Україні XIX — початку XX ст. Охарактеризовано різні аспекти наукової розробки проблеми, методологічні підходи до її вивчення, термінологічне поле дисертаційної роботи, розкрито витоки досліджуваного феномену у вітчизняній педагогічній теорії і практиці, ідеї педагогів і богословів щодо розвитку педагогічної освіти у навчальних закладах Православної церкви і систематизовано відповідні погляди в три групи — змістово-цільові, дидактико-інструментальні й організаційно-педагогічні. Науково обґрунтовано 4 етапи розвитку педагогічної освіти в навчальних закладах Православної Церкви в українських губерніях Російської імперії в обраних хронологічних межах. Узагальнено зміст педагогічної освіти, форми та методи її реалізації, організацію педагогічної практики, забезпечення навчальною літературою та кадрами педагогічної підготовки у системі навчальних закладів Православної Церкви в окреслених територіальних межах на кожному з визначених етапів. Визначено провідні тенденції розвитку педагогічної освіти у системі навчальних закладів, що підпорядковувалися Св. Синоду упродовж XIX — початку XX ст. Окреслено перспективи використання педагогічно цінних ідей і досвіду педагогічної освіти у системі навчальних закладів Православної Церкви досліджуваного періоду в педагогічній практиці початку XXI ст.

Шифр НБУВ: РА446565

Див. також: 5.Ч.1129, 5.Ч.1132, 5.Ч.1147

Організація освіти

5.Ч.1164. Геоінформаційна система моніторингу техногенної безпеки закладів освіти м. Жовті Води / І. С. Петренко, В. С. Бахарев, І. М. Шелковська, А. Л. Перекрест, Є. Д. Душкін // Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2. — С. 162-167. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Мета роботи — обґрунтування та розробка технічних засад забезпечення захисту населення і територій та небезпечних процесів, які можуть призвести до загрози або виникнення надзвичайних ситуацій шляхом використання сучасних геоінформаційних систем моніторингу надзвичайних ситуацій. Для розробки системи організаційних та організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення техногенної безпеки населених міст в умовах змін їх забудови використовувалися методи аналізу і узагальнення окремих досліджень у сфері моніторингу техногенної безпеки, інформаційних систем і геоінформаційного

модельовання. Виконано узагальнення змісту, особливостей та завдань геоінформаційного моніторингу техногенної безпеки, розроблено концепцію створення геоінформаційної системи, описано склад, структуру і особливості функціонування окремих її блоків. Розроблено геоінформаційну систему моніторингу техногенної безпеки закладів освіти м. Жовті Води, створено геоінформаційну модель санітарно-захисних зон міста для виявлення впливу на землекористування закладів освіти, що надає змогу оперативно прогнозувати розвиток можливих надзвичайних ситуацій з урахуванням просторових даних для забезпечення управління їх ризиком. Обґрунтовано вибір показників для оцінювання мікроклімату у функціональних зонах, впливу потенційно небезпечних об'єктів та їх санітарно-захисних зон на територію закладів освіти, розроблено геоінформаційну технологію моніторингу техногенної безпеки закладів освіти. Розроблено практичну методику створення системи організаційних та організаційно-технічних заходів, спрямованих на забезпечення техногенної безпеки населених пунктів в умовах змін їх забудови з використанням ГІС моніторингу надзвичайних ситуацій, формування геоінформаційних ресурсів моніторингу техногенної безпеки на прикладі закладів освіти м. Жовті Води.

Шифр НБУВ: Ж69629

5.Ч.1165. Реорганізація освітньої системи в умовах мережевого суспільства / Н. М. Сухова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 169-173. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто проблему перспективи реорганізації системи освіти у швидкоплинному і мінливому просторі мережевого суспільства. Показано, як нові дослідження та нові ідеї в галузі філософії, психології, педагогіки та інших наук впливають на зміни в освіті, як це відображається на появі нових форм економічного та політичного життя суспільства. Наголошено, що сьогодні багато країн світу, в умовах пандемії COVID 19, стали використовувати різноманітні платформи соціальних мереж, щоб продовжувати процес навчання у школах, ліцеях, коледжах, вищих навчальних закладах тощо. Разом з тим, досвід онлайн освіти в умовах карантину висвітлює суттєві проблеми у цій сфері, показав, що рівень свідомості людей, у багатьох країнах світу, неготовий до глибоких і кардинальних змін у різних сферах людського існування. Показано, що в умовах мережевого суспільства, непередумані освітні реформи можуть виявитися руйнівними для нього, призвести до втрати сенсожиттєвих цінностей людини, викликати стан розгубленості і невизначеності, створити умови асоціальних настроїв у суспільстві.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ч.1166. Розвиток системи управління закладом освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 19 трав. 2021 р. / ред.: Т. І. Бережна, О. Галус, В. Зелюк, О. Г. Козлова, Р. І. Черновол-Ткаченко, О. І. Мармаза, О. Є. Гречаник; Харківський Нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2021. — 322 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретико-прикладні аспекти розвитку системи управління закладами освіти в контексті реалізації Закону України «Про освіту», підготовки керівних кадрів нової формиції, менеджерів різних сфер народного господарювання. Розкрито інноваційні підходи до управління закладом освіти, питання управління якістю освіти й освітньої діяльності, професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників. Розглянуто когнітивний менеджмент і стрес-менеджмент як важливі складові самоменеджменту педагога. Охарактеризовано види педагогічної підтримки майбутніх учителів. Увагу приділено професійному зростанню педагогів в умовах закладу освіти, формуванню інформаційної культури менеджера, стимулюванню розвитку творчої компетентності педагога.

Шифр НБУВ: ВА854164

5.Ч.1167. Organizational culture in cooperation of business and education in Ukraine / М. Tepluk, T. Shkoda, V. Kukoba, T. Chebakova, S. Petrovska // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 184-189. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to improve a method of organizational culture assessment for making management decisions in cooperation of business and education. The study is based on the data of the leading enterprises producing plastics in Ukraine over the period of 2015 — 2019. Through the method of binary logic for the purposes of assessing the proposed components of organizational culture of enterprises (intellectual, technical-technological, social, legal and regulatory, professional, communicative, informational), the levels of this culture in plastics manufacturers are determined in mathematical terms. Based on the generalization of the results of theoretical research on the economic essence of the organizational culture of the enterprise, its key components and the main parameters characterizing them are identified. Public JSC «Ukrplastic» is identified as the leading company producing plastic products in Ukraine with the highest performance in organizational culture by individual components of the enterprise. The other analyzed companies have medium level of organizational culture indicators. The research is conducive to the studies on organizational culture, especially the perspective of its usage as a tool of cooperation

between Ukrainian plastic producers as the business representatives and educational sector. The results of the study can be used by practitioners, scientists, government officials (Ministry of Education and Science of Ukraine and its structural departments, local governments in the fields of education and science) to monitor the development of the information economy.

Шифр НБУВ: Ж16377

Дошкільне виховання. Дошкільна педагогіка

5.Ч.1168. Виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.08 / В. В. Агіляр Туклер; НАПН України, Ін-т проблем виховання. — Київ, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальне питання виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі. Уточнено зміст понять: «ініціативність дітей дошкільного віку», «виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку», «виховання ініціативності дітей дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі». З'ясовано педагогічний потенціал сюжетно-рольових ігор для виховання дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти. Розроблено критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, соціально-комунікативний, творчо-дієвий) із відповідними показниками, охарактеризовано рівні вихованості ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі. Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність методики та педагогічних умов виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі. Представлено поетапну зміну методичної роботи, спрямованої на виховання ініціативності дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі.

Шифр НБУВ: РА445891

5.Ч.1169. Корекційна спрямованість формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / А. В. Дашковська; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 18 с.: рис. — укр.

Вивчено особливості використання народної іграшки як засобу корекції розвитку образотворчої компетентності в учнів молодших класів зі зниженим зором. Визначено компоненти (когнітивний, діяльнісний та емоційно-ціннісний) образотворчої компетентності, їх діагностичні критерії та показники. Встановлено незадовільний стан використання народної іграшки в корекційно-виховному процесі спеціальної школи. Запропоновано корекційно спрямовану методику формування образотворчої компетентності у молодших учнів зі зниженим зором засобом народної іграшки, що спиралася на систему принципів та організаційні і дидактичні умови її реалізації. Експериментальну методику реалізовано у трьох напрямках: підвищення фахової компетентності педагогів, залучення батьків до позакласної діяльності та проведення навчальної і позакласної роботи з учнями. Доведено ефективність експериментальної корекційно спрямованої методики.

Шифр НБУВ: РА445899

5.Ч.1170. Методика виховання та розвитку дітей раннього віку: навч.-метод. посіб. / Н. Г. Каньоса, Т. Й. Бабюк, І. Л. Пукас; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2021. — 267 с.: табл. — Бібліогр. в кінці розд., с. 195-199. — укр.

Розглянуто сучасні методики виховання та розвитку дітей раннього віку. Запропоновано особливості гармонізації розвитку дитини. Представлено науково-теоретичну інформацію та практичні напрацювання щодо організації роботи з дітьми раннього віку в закладах дошкільної освіти. Охарактеризовано процес формування компетентності здобувачів вищої освіти та педагогів щодо взаємодії з дитиною раннього віку, що насамперед складається зі знань про психолого-педагогічні характеристики та особливості вікового розвитку, методику виховання та розвитку дітей раннього віку та умови, які забезпечують становлення маленької особистості.

Шифр НБУВ: ВА853887

5.Ч.1171. Організація просвітницької діяльності в закладі дошкільної освіти: навч.-метод. посіб. / Т. Й. Бабюк, Н. Г. Каньоса, О. О. Вашак; Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2021. — 119 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 110-119. — укр.

Розглянуто теоретичні основи організації і відбору методів і засобів просвітницької діяльності педагога закладу дошкільної освіти з батьками вихованців. Досліджено організацію просвітницької діяльності в закладі дошкільної освіти. Розглянуто диференційований підхід у просвітницькій діяльності з батьками в закладах дошкільної освіти. Особливу увагу приділено просвітницькій діяльності з батьками (бібліографічний огляд).

Шифр НБУВ: ВА853886

5.Ч.1172. Теоретико-методичні засади психолого-педагогічного супроводу виховання і розвитку дошкільників із родин учасників бойових дій і внутрішньо переміщених осіб: монографія / І. О. Луценко, В. У. Кузьменко, Л. О. Калмикова,

І. О. Лапченко, С. І. Паворознюк, О. Д. Рейпольська, Я. О. Ольшевська, І. Г. Андрущенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Переяслав: Домбровська Я. М., 2021. — 265 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 232-244. — укр.

Висвітлено проблеми, концепцію, методологію, методику та технології психолого-педагогічного супроводу виховання і розвитку дітей. Розкрито емпіричні дані щодо індивідуальних, особливостей розвитку і виховання дітей та здійснено їх інтерпретацію. Обґрунтовано модель індивідуального психолого-педагогічного супроводу. Викладено концепцію, педагогічні умови та методику професійної підготовки майбутніх вихователів і психологів закладів дошкільної освіти до застосування технологій психолого-педагогічного супроводу.

Шифр НБУВ: BA853993

5.Ч.1173. Формування математичної компетентності у дітей дошкільного віку: навч. посіб. / Л. І. Зайцева. — Запоріжжя: Статус, 2021. — 295 с.: рис., табл. — (Освіта XXI століття). — Бібліогр.: с. 243-246. — укр.

Подано теоретичні та методичні основи формування у дітей дошкільного віку математичних уявлень. Розкрито механізми їх конструювання (кількість, форма, величина, простір, час) на засадах діяльнісного, інтегрованого, індивідуально-диференційованого підходу. Висвітлено шляхи набуття дошкільниками практичного досвіду (компетентнісний підхід). Обґрунтовано необхідність взаємозв'язку між знаннями та практичними задачами.

Шифр НБУВ: BA854273

Загальноосвітня школа. Шкільна педагогіка

5.Ч.1174. Інноваційне середовище в початковій школі: монографія / М. Островська; ред.: А. Кузьмінський; Закарпатський угорський ін-т імені Ференца Ракоці II. — Берегове. — Ужгород: ЗУІ ім. Ф. Ракоці II: РІК-У, 2021. — 284 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 271-284. — укр.

Розглянуто умови та проблеми створення інноваційного середовища в початковій школі. Розкрито суть і особливості інноваційних педагогічних технологій, інноваційної освітньої діяльності вчителя та початкової школи загалом. Значну увагу приділено питанням становлення, розвитку та змісту нових технологій навчання та виховання, готовності вчителя початкової школи до впровадження інноваційних освітніх технологій з урахуванням сучасних пріоритетів освіти: переходу від знанневої до компетентнісної парадигми та профілізації закладів загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: BA855319

5.Ч.1175. Практика в таборах відпочинку (спеціальність 017 «Фізична культура і спорт»): навч.-метод. посіб. / уклад.: А. В. Гакман, Я. Б. Зорій; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 82 с.: іл. — Бібліогр.: с. 76-82. — укр.

Розроблено методичні рекомендації щодо виконання студентами-практикантами основних функцій інструктора з фізичної культури. Наведено завдання щодо організації та проведення фізкультурно-спортивної роботи в дитячих оздоровчих таборах (для студентів у період літньої практики), увагу приділено їх правам та обов'язкам.

Шифр НБУВ: BA854172

Див. також: **5.С.39, 5.Ч.1178-5.Ч.1179, 5.Ч.1233, 5.Ч.1238, 5.Ч.1247, 5.Ч.1249, 5.Ю.1689**

Шкільна педагогіка

(теорія освіти, навчання та виховання)

Дидактика

5.Ч.1176. Виховання емоційного інтелекту учнів середнього шкільного віку: монографія / Р. В. Сопівник, І. П. Васильківський; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 456 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено теоретичні засади виховання емоційного інтелекту учнів середнього шкільного віку. Визначено психолого-педагогічні особливості виховання емоційного інтелекту підлітків. Розкрито зміст і структуру методики виховання емоційного інтелекту учнів середнього шкільного віку (емоційна свідомість, керування емоціями, соціальна свідомість, навички міжособистісної взаємодії та відповідальне прийняття рішення). Виокремлено критерії (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, афективний, рефлексивний, конативний), показники та рівні сформованості емоційного інтелекту учнів середнього шкільного віку. Теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель виховання емоційного інтелекту, яка складається із трьох взаємопов'язаних блоків (теоретико-методологічний, змістовно-діяльнісний, результативний).

Шифр НБУВ: BA855299

5.Ч.1177. Організаційно-педагогічна діяльність ЮНЕСКО в галузі шкільного підручникотворення: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. І. Чекрій; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. — Тернопіль, 2020. — 18 с. — укр.

Комплексно досліджено організаційно-педагогічну діяльність ЮНЕСКО в галузі шкільного підручникотворення. Розкрито освітній, розвивальний та виховний потенціал шкільних підручників. Охарактеризовано підходи вчених ЮНЕСКО до розробки електронних підручників. Визначено стратегії діяльності ЮНЕСКО з аналізу й оцінювання шкільних підручників: стандарти, методи аналізу підручників, основні етапи оцінювання навчальної книги, вимоги до вчителів, які здійснюватимуть експертизу підручника. Розкрито напрацювання ЮНЕСКО щодо створення, видання й розповсюдження шкільних підручників та систематизовано використання цього досвіду в зарубіжних країнах. Виявлено позитивні ідеї організаційно-педагогічної діяльності ЮНЕСКО в галузі шкільного підручникотворення задля імплементації в систему національного шкільництва.

Шифр НБУВ: RA446546

5.Ч.1178. Теорія і практика профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів у закладах загальної середньої освіти: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.05 / В. І. Степаненко; Держ. заклад «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка». — Старобільськ, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретичні і практичні засади профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів у закладах загальної середньої освіти. На підставі міждисциплінарного аналізу досліджуваної проблеми визначено основні її аспекти: соціально-філософський, історико-педагогічний, медико-психологічний, соціально-психологічний і соціально-педагогічний. Розкрито суть і зміст поведінкових девіацій обдарованих учнів, визначено чинники ризику їх виникнення. Охарактеризовано параметри соціально-педагогічного простору та середовища, адаптаційного потенціалу обдарованих учнів у контексті проблеми дослідження, проаналізовано її сучасний стан. Сформовано соціально-психологічний портрет обдарованих учнів молодшого, середнього і старшого шкільного віку щодо їх стійкості до чинників ризику поведінкових девіацій. Обґрунтовано та змістовно розроблено систему профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів у закладах загальної середньої освіти, розкрито механізми її впровадження за двома напрямками: організації профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів і підготовка суб'єктів до здійснення відповідної діяльності. Перевірено ефективність системи профілактики поведінкових девіацій обдарованих учнів у закладах загальної середньої освіти, визначено подальші перспективи дослідно-експериментальної роботи.

Шифр НБУВ: RA446956

5.Ч.1179. Формування інформаційної компетентності вчителя початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища / Т. О. Вінник // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 7-21. — Бібліогр.: 33 назв. — укр.

Зважаючи на сучасні вимоги суспільства до системи освіти, необхідність її постійного оновлення, безперервності, виникає гостра необхідність у зміні пріоритетів розстановки цілей діяльності закладів освіти, а, зокрема, — початкової школи. Одним із результатів навчання має бути готовність учнів до використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), здатність працювати з інформацією. Особливістю професійної діяльності вчителя початкових класів є те, що саме він допомагає учням адаптуватися до освітнього середовища, реалізує розвиваючу функцію навчання в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища (ІКПС) школи. Відповідно, основним завданням учителя є впровадження у викладацьку практику різних підходів і методів навчання молодших школярів, інтеграція в освітній процес сучасних ІКТ. Активне формування ІКПС Нової школи, впровадження в освітній процес різноманітних програмних і технічних засобів, технологій пошуку, збору, аналізу та обробки інформації, перехід в умовах пандемії до дистанційного навчання, за швидкістю значно перевищує швидкість формування готовності вчителя до використання нових підходів і технологій. Тим самим підтверджується актуальність і необхідність дослідження методів і засобів формування інформаційної компетентності вчителя початкової школи в умовах ІКПС. Одним із етапів вирішення цієї проблеми має бути оцінка рівня інформаційної компетентності студентів, які навчаються за спеціальністю 013 Початкова освіта, перегляд навчальних програм, планів, навчально-методичного забезпечення, впровадження в освітній і науково-дослідний процес сучасних методів, форм і засобів навчання. Завдання дослідження — висвітлення основних проблем формування інформаційної компетентності вчителя початкової школи в умовах ІКПС, дослідження рівня інформаційної компетентності студентів спеціальності 013 Початкова освіта, огляд та аналіз наявних інструментів і підходів до організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання як таких, що можуть бути інтегровані в освітній процес, і в подальшому використані майбутніми вчителями у практичній діяльності.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: **5.Ч.1185**

Теорія та методика виховання учнів

Види виховання

5.Ч.1180. Гуманістичні цінності молодших школярів: технології виховання: монографія / О. В. Ковальчук; Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2021. — 95 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 75-95. — укр.

Проаналізовано процес формування гуманістичних цінностей молодших школярів як педагогічної проблеми. Здійснено ретроспективний аналіз розвитку гуманістичної теорії. Досліджено ідеї гуманізму у сучасному освітньому процесі Нової української школи. Обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості гуманістичних цінностей молодших школярів та запропоновано шляхи їх виховання в умовах закладу загальної середньої освіти. Проаналізовано результативність дії експериментальної методики формування гуманістичних цінностей дітей молодшого шкільного віку.

Шифр НБУВ: BA853885

5.Ч.1181. Дидактичні умови організації навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / К. М. Булага; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проаналізовано зміст і структуру навчальної діяльності вихованців дитячого хореографічного колективу, виокремлено її компоненти (мотиваційний, цільовий, діяльнісно-творчий, рефлексивно-суб'єктивний), охарактеризовано критерії, показники та рівні ефективності навчальної діяльності цих вихованців. Визначено, обґрунтовано та експериментально перевірено дидактичні умови організації їх навчальної діяльності. Розроблено модель реалізації дидактичних умов цієї організації, яка поєднує методологічно-цільовий, організаційно-процесуальний та діагностико-результативний блоки.

Шифр НБУВ: RA446908

5.Ч.1182. Матеріали VII обласної науково-практичної конференції «Досягнення та виклики національно-патріотичного виховання в регіоні», 04 листопада 2021 року: [збірник]. Т. 1 / ред.: Ю. О. Бурцева, А. П. Дубяга, О. В. Золотар, Л. Д. Рибалка; Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Донецька облдержадміністрація. — Б. м., 2021. — 293 с.: рис. — укр.

Розглянуто проблеми національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в регіоні та запропоновано шляхи їх розв'язання через розкриття таких питань: «Вплив історико-культурної спадщини на формування національної ідентичності», «Система наступності та розбудова національного виховного простору в освітній системі», «Роль моральних переконань у формуванні національної свідомості дитини», «Мова та література як потужний засіб формування громадянина в освітньому процесі (на уроках суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, технологічного циклів та фізичної культури)», «Патріотизм як ціннісний орієнтир Нової української школи». Тексти надруковано в авторській редакції. За точність наведених фактів, статистичних та інших даних відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.

Шифр НБУВ: B358786/1

5.Ч.1183. Матеріали VII обласної науково-практичної конференції «Досягнення та виклики національно-патріотичного виховання в регіоні», 04 листопада 2021 року: [збірник]. Т. 2 / ред.: Ю. О. Бурцева, А. П. Дубяга, О. В. Золотар, Л. Д. Рибалка; Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, Донецька облдержадміністрація. — Б. м., 2021. — 197 с.: іл., фот. — укр.

Розглянуто проблеми національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в регіоні та запропоновано шляхи їх розв'язання через розкриття таких питань: «Вплив історико-культурної спадщини на формування національної ідентичності», «Система наступності та розбудова національного виховного простору в освітній системі», «Роль моральних переконань у формуванні національної свідомості дитини», «Мова та література як потужний засіб формування громадянина в освітньому процесі (на уроках суспільно-гуманітарного, природничо-математичного, технологічного циклів та фізичної культури)», «Патріотизм як ціннісний орієнтир Нової української школи». Тексти надруковано в авторській редакції. За точність наведених фактів, статистичних та інших даних відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів.

Шифр НБУВ: B358786/2

Позанавчальна (позакласна, позашкільна) робота.
Суспільно-корисна праця учнів

5.Ч.1184. Організація навчання хореографії дітей молодшого шкільного віку у позашкільних закладах України (друга половина XX століття): автореф. дис... канд. пед. наук:

13.00.01 / К. В. Зозуля; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено цілісний історико-педагогічний аналіз проблеми організації навчання дітей молодшого шкільного віку в позашкільних закладах України в другій половині XX ст., розкрито історіографію проблеми, яка вивчається; науково обґрунтовано етапи розвитку проблеми організації навчання хореографії дітей молодшого шкільного віку в позашкільних закладах України досліджуваного періоду; узагальнено досвід організації навчання хореографії дітей молодшого шкільного віку в Україні в другій половині XX ст. Наведено низку заходів щодо організації навчання хореографії молодших школярів у позашкільних закладах, які потребують свого подальшого використання в сучасній позашкільній освіті.

Шифр НБУВ: RA446198

5.Ч.1185. Розвиток творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії в процесі позакласної роботи: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / В. В. Воронечка; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

На основі аналізу психологічної, педагогічної літератури й особливостей організації позакласної роботи в гуманітарній гімназії з'ясовано суть і структуру творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії, визначено критерії (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, особистісно-рефлексивний, діяльнісно-результативний), показники та рівні його сформованості (високий, середній, низький). Теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії у процесі позакласної роботи. Розроблено модель розвитку творчого потенціалу учнів гуманітарної гімназії, що складається з чотирьох блоків (цільового, змістово-діяльнісного, організаційно-технологічного, оцінно-результативного) та комплексно відображає мету, завдання, педагогічні умови, принципи, форми, методи, етапи та рівні розвитку досліджуваної якості.

Шифр НБУВ: RA446830

Див. також: 5.Ч.1232

Спеціальні школи. Дефектологія

5.Ч.1186. Корекція мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями засобами нетрадиційної зображувальної діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / І. В. Войтюк; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 18 с.: табл. — укр.

Дисертацію присвячено проблемі корекції мислення дітей старшого дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями засобами нетрадиційної зображувальної діяльності. Визначено критерії мислення старшого дошкільника: операційно-діяльнісний, мотиваційно-пізнавальний та емоційно-критичний. Установлено незадовільний стан використання нетрадиційних технік зображувальної діяльності як засобу корекційно-виховної роботи, спрямованої на корекцію мислення старшого дошкільника та формування всебічно розвинутої особистості. Запропоновано програмно-методичний комплекс розвитку мислення для дітей старшого дошкільного віку засобами нетрадиційної зображувальної діяльності, що передбачає системність, повторюваність, послідовність та систематичність корекційної роботи. Програмно-методичний комплекс реалізовувався у трьох напрямках: підвищення фахової компетентності педагогів, залучення батьків до корекційної роботи та проведення групових інтегрованих корекційно-психотерапевтичних занять. Доведено ефективність експериментального програмно-методичного комплексу.

Шифр НБУВ: RA446534

5.Ч.1187. Соціальна та освітня інклюзія: історія, сучасність, перспективи розвитку: колект. монографія: [у 2 ч.]. Ч. 1. Інституційні та особистісні аспекти впровадження в Україні / Г. В. Барабашук, О. А. Блінов, М. Г. Буйняк, О. В. Гаяш, Н. М. Гуцуляк, О. І. Дмитрієва, М. М. Душкевич, А. В. Камбур, Т. М. Канівець, В. В. Костик, Л. Б. Костик, О. С. Лісова, Т. В. Лясковська, С. П. Миронова, Ю. А. Михальська, А. В. Михальський, О. М. Молоч, Т. В. Петренко, Л. Б. Платаш, Л. М. Потапюк, В. М. Санжаровець, Н. В. Скрипник, А. В. Сушма, І. Ф. Тімкін, Л. І. Фесік, Г. С. Фесун, О. В. Чопік; ред.: С. П. Миронова, Л. Б. Платаш, С. З. Романюк, Л. І. Тимчук, Т. Д. Федірчук, О. В. Гаврилов, Н. С. Гаврилова, З. П. Ленів; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2021. — 351 с.: табл. — укр.

Проаналізовано теоретичні та прикладні питання організації освітньої та соціальної інклюзії осіб з особливостями розвитку. Доведено про важливість якісної управлінської, організаційної діяльності, забезпечення психологічної безпеки. Оскільки увагу приділено технологічному аспекту інклюзії осіб з порушенням зором і слухом, питанням розвитку фахового партнерства в інклюзії та особистісного потенціалу людини в умовах інклюзії.

Висвітлено авторське бачення потенціалу доступного середовища для осіб з особливостями психофізичного розвитку.

Шифр НБУВ: В358785/1

5.Ч.1188. Формування культури соціальної диджитал-відповідальності в контексті освітньої інклюзії / Ю. В. Гутарева, І. С. Діденко, Ю. С. Лібенко // Бізнес Інформ. — 2021. — № 6. — С. 84-89. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Мета роботи — описати формування культури соціальної диджитал-відповідальності, врахувавши при цьому освітню інклюзію. Проаналізовано статистичні дані та дослідження щодо кількості та якості проведення особистого часу населенням планети в мережі Інтернет. Аналізуючи та систематизуючи праці різних громадських організацій, науковців і спеціалістів, було сформовано правила цифрового громадянства; розглянуто питання диджитал-відповідальності, формування культури, інклюзії в освіті. Встановлено особливості, які слід враховувати під час інклюзії в освіту. Розглянуто також типи темпераменту особистостей; визначено взаємозв'язок між типами завдань для студентів та особливостями їх темпераменту, світосприйняття та вподобань. Сформовано засоби, правила та принципи культури соціальної диджитал-відповідальності та диджитал-інструменти, які варто застосовувати в навчальних закладах в умовах інклюзії, оскільки вони допомагають у залученні якомога більше студентів до навчального процесу та в легшому засвоєнні інформації. Визначено, що сучасна культура соціальної диджитал-відповідальності в контексті освітньої інклюзії має включати не тільки правила поведінки під час спілкування чи використання світової мережі та засоби залучення всіх студентів до навчального процесу, але й основні принципи діяльності. Означено основні проблеми формування культури соціальної диджитал-відповідальності в контексті освітньої інклюзії містить дві складові: проблема культури диджитал-поведінки (студентів/викладачів) та проблема диджитал-навчання. Остання окреслює необхідність створення умов для свідомого сприйняття навчальної інформації студентами/учнями, залучення їх максимальної кількості до навчального процесу за рахунок застосування ефективних диджитал-інструментів, розробки авторських освітніх методичних підходів для будь-якої форми навчання (дистанційної/очної).

Шифр НБУВ: Ж14572

5.Ч.1189. Формування у системі післядипломної педагогічної освіти готовності вчителів до інклюзивного навчання учнів початкової школи: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. Дорошенко; Національний авіаційний університет. — Кропивницький, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано інклюзивне навчання як психолого-педагогічну проблему, зарубіжний і вітчизняний досвід післядипломної педагогічної освіти вчителів початкової школи. Презентовано сучасні ідеї підготовки вчителів до інклюзивного навчання дітей молодшого шкільного віку. У результаті дослідження визначено «готовність вчителів до інклюзивного навчання учнів початкової школи» як здатність учителя володіти спеціальними педагогічними технологіями, знаннями з основ корекційної педагогіки та психології, уміннями адаптувати навчальні програми та модифікувати освітнє середовище початкової школи для дітей з особливими освітніми потребами, спроможність працювати в команді. Наголошено на необхідності створення обґрунтованих педагогічних умов, що сприяють успішному формуванню в системі післядипломної педагогічної освіти готовності вчителів до інклюзивного навчання учнів початкової школи, серед яких: формування позитивної мотивації вчителів початкової школи до професійного самовдосконалення та досягнення успіху в запровадженні інклюзивного навчання; формування вмінь і навичок у вчителів початкової школи щодо створення сприятливого освітнього середовища для інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами шляхом збагачення практичного досвіду на базі інклюзивно-ресурсних центрів; формування позитивного образу вчителя інклюзивного навчання. Розроблено, теоретично обґрунтовано й експериментально доведено ефективність структурно-функціональної моделі формування в системі післядипломної педагогічної освіти готовності вчителів до інклюзивного навчання учнів початкової школи, яка складається з трьох взаємопов'язаних блоків: організаційного, змістового-практичного й оціно-результативного. Складовими моделі є: мета; зміст, наукові підходи, принципи навчання, завдання; педагогічні умови, форми, методи, засоби; компоненти, критерії, рівні (з коригуванням) та результат — сформована готовність вчителів до інклюзивного навчання учнів початкової школи.

Шифр НБУВ: РА446478

Загальна освіта дорослих. Самоосвіта

5.Ч.1190. Тенденції розвитку освіти дорослих у США і Канаді (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.01 / О. О. Теренко; НАПН

України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. — Київ, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Здійснено цілісний системний аналіз становлення та розвитку освіти дорослих у США і Канаді, в межах якого виявлено й охарактеризовано тенденції та сутнісні характеристики розвитку освіти дорослих у США і Канаді в другій половині XX — на початку XXI ст. задля з'ясування можливостей творчого використання конструктивних ідей північноамериканського досвіду в розбудові освіти дорослих в Україні. Здійснено бібліографічний аналіз досліджуваної проблеми у науковій літературі та з'ясовано перспективність компаративних досліджень у сфері освіти дорослих. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження освіти дорослих у США і Канаді. Здійснено ретроспективний аналіз витоків становлення і розроблено періодизацію розвитку освіти дорослих у північноамериканських країнах у другій половині XX — на початку XXI ст. Простежено динаміку структурно-функціональних змін в освіті дорослих США і Канади. З'ясовано особливості децентралізації управління освітою дорослих у північноамериканських країнах. Розкрито змістово-процесуальні аспекти освіти дорослих у США і Канаді. Окреслено тенденції розвитку північноамериканської освіти дорослих.

Шифр НБУВ: РА446195

Професійна і спеціальна освіта

Середня спеціальна освіта

5.Ч.1191. Педагогічна підготовка майбутніх учителів середніх шкіл у коледжах Великої Британії: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. М. Бігун; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Дослідження присвячено актуальній проблемі педагогічної підготовки майбутніх учителів середніх шкіл у коледжах Великої Британії з перспективою розвитку вітчизняної фахової передової освіти, удосконалення її змісту, форм, методів, інноваційних педагогічних технологій. Здійснено аналіз сучасних підходів до професійного становлення майбутніх учителів середніх шкіл, уточнено понятійно-термінологічний апарат досліджуваної проблеми, визначено суть поняття «педагогічна підготовка майбутніх учителів». Окреслено основні компоненти педагогічної підготовки майбутніх учителів середніх шкіл: методологічний, змістовий, процесуальний, організаційний, технічний і практичний. Проаналізовано когнітивний, праксеологічний та аксіологічний складники педагогічної підготовки. Обґрунтовано ефективні методологічні підходи до педагогічної підготовки майбутніх учителів. З'ясовано, що структура педагогічної підготовки майбутніх учителів середніх шкіл Великої Британії складається з трьох основних компонентів, серед них: методика навчання фахового предмета, професійні знання та школознавство, педагогічна практика. Розроблено модель педагогічної підготовки майбутніх учителів у національних коледжах з урахуванням британського досвіду.

Шифр НБУВ: РА446494

5.Ч.1192. Формування правової культури майбутніх учителів у навчально-виховному середовищі педагогічного коледжу: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л. В. Грищенко; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Визначено суть і зміст структурних компонентів правової культури майбутнього вчителя, критерії та показники рівнів її сформованості. Науково обґрунтовано модель формування правової культури майбутніх учителів у навчально-виховному середовищі педагогічного коледжу та умови її реалізації, експериментально перевірено її ефективність. Надано рекомендації викладачам та адміністрації щодо можливостей забезпечення педагогічних умов формування правової культури майбутніх учителів у навчально-виховному середовищі педагогічного коледжу.

Шифр НБУВ: РА446860

Вища освіта

5.Ч.1193. Виклики та перспективи розвитку міжнародного бізнесу та вищої освіти: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 28 — 29 жовт. 2021 р., м. Львів / ред.: Т. Ю. Туниця, П. М. Гарасим, І. П. Соловій, В. В. Якімцов, П. К. Динька, М. Е. Матвеев, І. А. Дубовіч, А. А. Головка, І. І. Дідович, В. С. Дудюк, Е. А. Кульчицька, О. В. Максимець; Національний лісотехнічний університет України, Львівський нац. ун-т імені Івана Франка, Нац. ун-т «Львівська політехніка», Київський національний торгов.-екон. ун-т, НТТУ «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Одеський нац. екон. ун-т, держ. ун-т «Одеська політехніка», ВНЗ Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі», Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки, Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства, Батумський навчальний університет навігації, Азербайджанський університет кооперації, Інститут розвитку села та сільськогосподарства, Вища школа економіки, Університет вищої банківської школи, Університет м. Умео (Школа бізнесу, економіки та статистики), Шведський університет сільськогосподарських наук, держ. ун-т Пенсільванії. — Львів: Сполом, 2021. — 247 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено перспективи розвитку теорії і практики управління міжнародним бізнесом та інноваціями в контексті сталого розвитку. Досліджено сучасний стан, проблеми та перспективи соціальної, політичної, економічної інтеграції України, країн Балтійського регіону та ЄС. Проаналізовано виклики та перспективи розвитку освітнього процесу у світі. Висвітлено тенденції, інституційне середовище та проблеми міжнародної співпраці в сучасних умовах. Розкрито вплив розвитку сучасних комунікаційних засобів на міжнародну співпрацю, а також маркетингові аспекти міжнародного бізнесу. Увагу приділено перспективам розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств борошномельної галузі, нетарифним методам регулювання зовнішньоекономічної діяльності, особливостям управління персоналом в міжнародних організаціях. Охарактеризовано методичні підходи щодо оцінки стану зовнішнього ринкового середовища підприємств деревообробної галузі. Розглянуто експортно-імпорту діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу в Україні. Висвітлено інноваційні підходи до залучення екосистемних активів громад з метою забезпечення сталого місцевого розвитку.

Шифр НБУВ: ВА855467

5.Ч.1194. Розвиток недержавної вищої школи України в кінці XIX — на початку XX ст.: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. Л. Сидоренко; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено проблеми розвитку недержавної вищої школи України в кінці XIX — на початку XX ст. Охарактеризовано історіографію та джерельну базу обраної проблеми. Окреслено чинники та здійснено періодизацію розвитку недержавної вищої школи України в кінці XIX — на початку XX ст. Визначено суб'єктів і напрями реалізації громадської та приватної ініціативи у структурно-організаційній розбудові недержавної вищої школи України в досліджуваній період. Виявлено змістово-процесуальні та кадрові особливості її розвитку. Актуалізовано можливість використання виявленого позитивного досвіду.

Шифр НБУВ: РА446914

Педагогіка вищої школи

5.Ч.1195. Інтегративно-диференційований підхід до структурування змісту навчальних дисциплін у вищій школі: [монографія] / Ю. М. Козловський, Л. В. Дольникова; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 147 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні аспекти інтеграції змісту навчальних дисциплін у системі підготовки фахівців у вищій школі. Проаналізовано зміст освіти й окреслено необхідність урахування диференціації у процесі формування змісту навчальної дисципліни, сучасні підходи до реалізації поєднання процесів інтеграції та диференціації у процесі відбору змісту навчальних дисциплін. Наведено практичні засоби реалізації інтеграції та диференціації змісту шляхом логічного структурування змісту та шляхи реалізації інтегративно-диференційованого підходу через структурування змісту навчальних дисциплін. Представлено розроблені авторські методики (на прикладі природничо-наукових дисциплін) і результати їх запровадження у практику роботи закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: ВА855050

5.Ч.1196. Ресурсне забезпечення та якість підготовки спеціалістів з кібербезпеки на закладах вищої освіти України як передумова участі в державних програмах сприяння розвитку освітньої спеціальності / О. В. Потій, О. О. Бакалинський, Д. В. Мялковський, Д. В. Верба // Безпека інформації. — 2021. — 27, № 2. — С. 89-99. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Розглянуто передумови, що вітчизняні заклади вищої освіти (ЗВО), де ліцензована спеціальність 125 «Кібербезпека», мають для якісної підготовки спеціалістів відповідної кваліфікації у зв'язку з характеристикою якості підготовки (позицією ЗВО у консолідованому рейтингу українських вишів). До таких передумов віднесено масштаби освітньої діяльності ЗВО; їх спеціалізація; відповідність спеціалізації кафедри набору компетенцій, що набувають випускники спеціальності 125 «Кібербезпека»; забезпеченість освітнього процесу викладачами з кандидатським і докторським ступенем. Визначено агреговані, придатні для порівняння оцінки ресурсного потенціалу ЗОВ для якісної підготовки фахівців з кібербезпеки та показники рівня використання такого потенціалу. За результатами 56 ЗВО, де готують фахівців з кібербезпеки розподілено на чотири групи. До першої групи віднесені ЗВО, що обіймають провідні позиції як за наявністю передумов якісної підготовки фахівців з кібербезпеки,

так і за оцінкою якості підготовки. До другої групи увійшли ЗВО, що мають вищі за середні, але не кращі показники передумов якісної підготовки фахівців з кібербезпеки, і високі показники якості підготовки: таке позиціонування свідчить про успішну реалізацію середнього і високого потенціалу. До третьої групи увійшли ЗВО, що обіймають високі позиції в рейтингу якості підготовки, маючи гірші медіанні передумови якісної підготовки фахівців з кібербезпеки. Нарешті, до четвертої групи увійшли ЗВО, що за наявними даними не мають достатніх передумов для якісної підготовки фахівців з кібербезпеки, що підтверджується позицією ЗВО в консолідованому рейтингу українських вишів.

Шифр НБУВ: Ж100841

Див. також: 5.Ч.1221, 5.Ч.1233

Дидактика (теорія освіти та навчання)

5.Ч.1197. Використання мультимедійних технологій під час дистанційного навчання у закладі вищої освіти / Н. А. Різник // Екон. вісн. ун-ту/Ун-т Григорія Сковороди в Переяславі. — 2021. — Вип. 50. — С. 12-17. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

В умовах сучасної науково-технічної та інформаційної революції освіта функціонує як складний соціально-економічний організм, який відіграє важливу роль у прогресі людства. Державна політика в галузі освіти є невід'ємною складовою загальнодержавної політики. Усе, що відбувається в суспільстві, економіці, культурі, так чи інакше впливає на формування та здійснення освітньої політики, функціонування системи освіти в цілому. Мета роботи — висвітлення суті поняття «мультимедіа», «мультимедійні технології» та «дистанційне навчання», характеристика видів мультимедійних продуктів які найчастіше використовуються для організації вивчення теоретичного матеріалу, розкриття переваг використання мультимедійних технологій в освітньому середовищі. Розкрито суть понять: «мультимедіа», «мультимедійні технології» та «дистанційне навчання», охарактеризовано види мультимедійних продуктів які найчастіше використовуються для організації вивчення теоретичного матеріалу, розкрито переваги використання мультимедійних технологій в освітньому середовищі, визначено основні методологічні та дидактичні вимоги щодо використання мультимедійних технологій під час навчання у закладі вищої освіти. Висновки: застосування мультимедійних технологій надає змогу індивідуалізувати навчальний процес та сприяє розвитку самостійності здобувачів. Завдяки даним технологіям підвищується інтерес здобувачів до освітньої компоненти, з'являється впевненість в тому, що він в змозі його засвоїти, шляхом повторного вивчення матеріалу у зручний для себе час. З'являється можливість підлаштувати час і тривалість навчання під свій власний розклад і можливість.

Шифр НБУВ: Ж73720

5.Ч.1198. Дидактичні засади формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.09 / І. О. Солопчик; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Наведено теоретико-експериментальне дослідження дидактичних засад формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей. Проаналізовано зміст і структуру науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей, виокремлено її компоненти (когнітивний, мотиваційно-стимулюючий, операційний, проектно-дослідницький, результативно-оцінний), охарактеризовано критерії, показники й рівні сформованості. На методологічному, теоретичному, технологічному та методичному рівнях запропоновано авторську концепцію формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей. Визначено, теоретично обґрунтовано та реалізовано дидактичні умови формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей. Розроблено та експериментально перевірено дидактичну систему формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей, запропоновано науково-методичне забезпечення процесу її формування. Доведено ефективність практичної реалізації рекомендованих положень щодо формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей.

Шифр НБУВ: РА448056

5.Ч.1199. Динаміка освітніх процесів та підготовка майбутніх фахівців у системі вищої освіти: відповідь на сучасні суспільні запити: колект. монографія / Ю. Д. Заячук, О. В. Караманов, В. С. Федина-Дармохвал, Р. Р. Михайлишин, О. В. Караманов, Н. Б. Лозинська, Н. В. Долінська, О. І. Клонцак, Г. П. П'ятакова, Х. І. Калагурка, Т. В. Равчина; ред.: Д. Д. Герцюк, Ю. Д. Заячук; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. — 249 с.: табл. — укр.

Узагальнено результати досліджень, присвячених аналізу світового досвіду організації сучасного простору вищої освіти та питанню професійної підготовки майбутніх фахівців, що здатні бути ефективними в сучасних суспільних реаліях. Матеріали

подано як спробу пошуку відповіді системи вищої освіти на сучасні суспільні запити. Проаналізовано результати науково-дослідної тематики кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету ім. Івана Франка, а саме «Професійна і соціально-педагогічна підготовка майбутніх фахівців у системі вищої освіти України: історико-педагогічні аспекти, дидактичні підходи, інноваційні технології» та «Динаміка сучасних освітніх процесів в Україні та за кордоном: порівняльний аналіз».

Шифр НБУВ: BA854018

5.Ч.1200. Менеджмент якості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики: монографія / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Л. О. Петриченко, Т. В. Отрошко, А. О. Прокопенко; Харківська обласна рада, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія». — Харків: Бровін О. В., 2021. — 183, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 138-177. — укр.

Вирішено проблеми управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. Визначено теоретико-методологічні основи менеджменту якості професійної підготовки майбутніх учителів інформатики. Охарактеризовано організаційно-педагогічні умови. Розроблено й обґрунтовано структурно-функціональну модель системи управління якістю професійної підготовки майбутніх учителів інформатики.

Шифр НБУВ: BA853870

5.Ч.1201. Тренінг як ефективний метод практичної підготовки студентів-біологів / О. С. Фішук // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 148-161. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Модернізація освіти в Україні відповідно до сучасних вимог актуалізує дослідження тренінгової форми роботи для студентів різних спеціальностей. Розглянуто мету, завдання та переваги використання тренінгів у навчальному процесі. Фахівець у сфері біології має широкі можливості для працевлаштування (від лабораторій і садово-паркових господарств, до екологічного туризму). Найкращим методом для розвитку вузькоспеціалізованих професійних умінь (hard skills) та навичок міжособистісної взаємодії (soft skills) для студента-біолога є тренінг. Запропоновано структуру навчального тренінгу для студентів-біологів. Описано основну мету, завдання й три тематичні блоки тренінгу: спрямований на усвідомлення важливості професії, цілісного уявлення та формування адекватної реакції студентів до певного виду діяльності; націлений на формування специфічних професійних умінь і навичок; орієнтований на усвідомлення учасниками себе в системі, яка стає частиною їхньої діяльності, та оптимізацію відносин до цієї системи. Описано застосування тренінгу на заняттях на тему: «Будова та функції квітки» для студентів-біологів як ефективного методу практичної підготовки. У тренінгу використано метод групового обговорення. Шляхом реалізації тренінгового заняття в межах курсу «Біоморфологія рослин» здійснено спробу розвитку в студентів-біологів hard skills (повторення й систематизація знань про будову квітки, її функції та будову плоду) і soft skills (уміння працювати в групі, налагоджувати міжособистісну взаємодію, розподіл обов'язків, визначення лідера).

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ч.1202. Researching the aspects of interaction between educators and students in the distance learning system / О. А. Rosynska, Н. V. Horbenko, О. V. Zhuravska // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 45-59. — Бібліогр.: 13 назв. — англ.

Практичний досвід дистанційного навчання в Інституті журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка доводить ефективність поєднання форм денної та дистанційної форм навчання на платформі Moodle. Мета дослідження — вивчити, як студенти та викладачі Інституту оцінюють труднощі та здобутки дистанційного навчання, проаналізувати відмінності та збіги між запитамі студентів і викладачів, створити додані Moodle платформи, придатні для всіх учасників освітнього процесу. Вивчено запити студентів і викладачів Інституту журналістики Київського університету ім. Бориса Грінченка у зв'язку зі зміною формату діяльності під час карантинних заходів через COVID-19. Опитано 62 професори, 302 бакалаври та магістри, для одержання даних проаналізовано діяльність учасників внутрішньої системи дистанційного навчання та рівень технічних можливостей доступу до неї, коефіцієнт використання платформи і послуг. 1/3 респондентів вважають дистанційне навчання критичною потребою того періоду, а більше 2/3 визнають, що це перспективна форма навчання. 40 % освітян регулярно використовують у своїй роботі віддалені технології та вважають, що основною проблемою є відсутність особистого спілкування зі студентами. Більше 90 % студентів мають легкий доступ до дистанційного навчання; більш того, погане підключення до Інтернету було визначено як проблему для його реалізації. До 70 % респондентів вважають використання різних навчальних платформ продуктивним, значна частина з них — послуги відеоконференцій.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: 5.Ч.1227, 5.Ч.1243, 5.Ч.1246

Загальне, політехнічне та професійне навчання

5.Ч.1203. Педагогічні умови формування підприємницької культури майбутніх фахівців сфери послуг і туризму: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. І. Зінькова; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 17 с.: рис., табл. — укр.

Представлено результати науково-теоретичного та методичного аналізу проблеми формування підприємницької культури майбутніх фахівців сфери послуг і туризму. Обґрунтовано основні закономірності й методологічні підходи до формування підприємницької культури майбутніх фахівців означеної галузі. Розкрито категоріальний аналіз ключових понять дослідження. З'ясовано суть, зміст і структуру підприємницької культури особистості, визначено компоненти, критерії, показники та рівні її сформованості. Охарактеризовано зміст і методичне забезпечення педагогічних умов формування підприємницької культури майбутніх фахівців сфери послуг і туризму. Розроблено організаційно-педагогічну модель процесу формування досліджуваної якості та впроваджено її в практику діяльності закладів вищої освіти. Експериментально підтверджено ефективність розробленої організаційно-педагогічної моделі й запропонованих педагогічних умов.

Шифр НБУВ: PA446551

5.Ч.1204. Професійна підготовка майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. В. Рябець; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено процес становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні (друга половина XX — початок XXI ст.) в історичному аспекті. Вперше в науковому педагогічному дискурсі визначено такі поняття: «фахівець із зв'язків з громадськістю» — це особа, яка одержала спеціальну освіту, володіє високим рівнем кваліфікації, здійснює всі види професійної діяльності, що входять у сферу зв'язків із громадськістю; «майбутній фахівець із зв'язків з громадськістю» — це особа, яка навчається у закладі вищої освіти (ЗВО) з метою здобуття відповідного ступеня й одержання кваліфікації через засвоєння динамічної комбінації знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей у галузі зв'язків із громадськістю. Досліджено та виокремлено низку об'єктивних передумов (історичних, політичних, економічних, культурних, психологічних, педагогічних) і чинників (соціально-економічного, суспільно-політичного, соціально-педагогічного, культурологічного) становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні. Сформульовано етапи становлення та розвитку професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю в Україні, а саме: попередній (друга половина XX ст. — 1993 р.), підготовчий (1993 — 2006 рр.); початковий (2006 — 2010 рр.); основний (2010 — 2014 рр.), новий (2014 р. до 2017 р.). Динаміку змін на кожному етапі окреслено у п'яти основних тенденціях. Відповідно до сучасної тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх PR-фахівців у ЗВО України розроблено рекомендації з удосконалення змісту, форм, організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх фахівців із зв'язків з громадськістю у вітчизняних ЗВО, ґрунтуючись на міжнародному досвіді у сфері цієї підготовки.

Шифр НБУВ: PA446627

5.Ч.1205. Системи підготовки фахівців з менеджменту освіти в центральноевропейських країнах (друга половина XX — початок XXI століття): автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. С. Товканець; НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Яязона. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Здійснено цілісний аналіз систем підготовки фахівців із менеджменту освіти в центральноевропейських країнах (Болгарія, Словаччина, Словенія, Чехія), обґрунтовано методологічні підходи, проаналізовано зовнішні та внутрішні чинники формування змісту професійної підготовки цих фахівців, виявлено особливості і тенденції їх професійного розвитку. Охарактеризовано основні етапи розвитку систем професійної підготовки фахівців із менеджменту освіти в центральноевропейських країнах у другій половині XX — на початку XXI ст. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми з урахуванням прогресивних і конструктивних ідей у педагогічній теорії та практиці, а також зміст освітніх програм у системі формальної, неформальної освіти й освіти дорослих у Болгарії, Словаччині, Словенії, Чехії. Розроблено концептуальну модель професійної підготовки фахівців із менеджменту освіти в центральноевропейських країнах. Розглянуто стратегію розвитку професійної підготовки в європейському освітньому просторі та перспективні напрями впровадження конструктивних ідей досвіду центральноевропейських країн у вітчизняну практику професійної підготовки фахівців із менеджменту освіти. Здійснено прогностичне обґрунтування професійного розвитку фахівців із менеджменту освіти в Україні. Розроблено науково-методичні рекомендації для системи підготовки,

перепідготовки, підвищення кваліфікації та професійного розвитку фахівців із менеджменту освіти в Україні з урахуванням прогресивних ідей центральноєвропейських країн.

Шифр НБУВ: РА446046

5.Ч.1206. Теоретичні та методичні основи системи неперервної екологічної підготовки фахівців з дизайну: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / В. Ф. Прусак; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено філософсько-методологічні основи дослідження, концепцію неперервної екологічної підготовки дизайнерів. Теоретично обґрунтовано і розроблено педагогічну систему цієї підготовки на основі загальнонаукових підходів зі складниками: провідна ідея, методологічні і науково-педагогічні підходи, принципи (загальні та специфічні), методи, форми, засоби, педагогічні умови. Подано її структурно-функціональну модель, у якій відображено етапи неперервної екологічної підготовки майбутніх дизайнерів. Виявлено педагогічні умови формування екологічної компетентності дизайнера. Запропоновано авторську методику реалізації цієї педагогічної системи та обґрунтовано доцільність поняття «інтегральна екологічна компетентність дизайнера». Доведено ефективність застосування екологізації дизайну освіти в підготовці майбутніх дизайнерів зі спеціальності 022 «Дизайн».

Шифр НБУВ: РА446344

5.Ч.1207. Формування вмінь кроскультурної комунікації у майбутніх фахівців сфери обслуговування: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. В. Горлач; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування вмінь кроскультурної комунікації в майбутніх фахівців сфери обслуговування. Визначено й охарактеризовано їх систему, що включає три блоки (уміння, що забезпечують кроскультурне спілкування; уміння, що забезпечують кроскультурну поведінку; соціально-перцептивні вміння). Розроблено та апробовано комплекс організаційно-педагогічних умов їх формування: забезпечення кроскультурної складової змісту професійної підготовки майбутніх фахівців сфери обслуговування; реалізація квазіпрофесійної кроскультурної діяльності майбутніх фахівців сфери обслуговування за методами інноваційних педагогічних технологій; упровадження іншомовної підготовки на засадах предметно-мовного інтегрованого навчання; організація комунікативної навчально-професійної діяльності в міжкультурному середовищі методами кейс-технології та технології портфоліо. Визначено організаційно-педагогічні умови впровадження в освітній процес закладів вищої освіти на основі: спецкурсу «Кроскультурна комунікація в сфері обслуговування»; ділової гри «Підготовка до відкриття міжнародного готелю»; авторських тренінгів; дидактичних матеріалів іноземною мовою до окремих модулів дисциплін професійної підготовки; методичних рекомендацій до індивідуальних завдань заручбіної виробничої практики.

Шифр НБУВ: РА446204

5.Ч.1208. Формування професійно важливих якостей майбутніх фахівців з інформаційних технологій в освітньому середовищі технічного університету: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Гурська; Національний авіаційний університет. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретичним і методичним засадам формування професійно важливих якостей (ПВЯ) майбутніх ІТ-фахівців в освітньому середовищі технічного університету. Уточнено суть понять «професійно важливі якості майбутніх фахівців з інформаційних технологій» та «освітнє середовище технічного університету». Розроблено й експериментально перевірено ефективність структурно-функціональної моделі формування ПВЯ майбутніх ІТ-фахівців, системоутворювальним ядром якої є сукупність науково обґрунтованих організаційно-педагогічних умов: розвиток позитивної внутрішньої мотивації студентів до навчальної та майбутньої професійної діяльності; інтеграція змісту загальнопрофесійної та іншомовної підготовки на основі вивчення іноземної мови професійно-комунікативної спрямованості; формування інтегрованого особистісно-розвивального освітнього середовища із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів навчання й урахуванням оновлених функцій викладача ЗВТО (тьютор, фасилітатор, проєктувальник, консультант, комунікатор та ін.); адаптація і використання дидактично-методичного інструментарію для формування складових ПВЯ за рахунок запровадження мобільних технологій. Виокремлено критерії, показники та рівні сформованості ПВЯ майбутніх ІТ-фахівців.

Шифр НБУВ: РА446036

Див. також: 5.Х.698, 5.Х.797, 5.Х.921, 5.Ц.1039-5.Ц.1040, 5.Ч.1149

Методи навчання

5.Ч.1209. Навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування засобами VISUAL C# / М. В. Дорошенко // Інформ.

технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 3. — С. 31-43. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Наведено методичні рекомендації щодо вивчення освітньої дисципліни «Об'єктно-орієнтоване програмування» (ООП) для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 014 «Середня освіта (інформатика)» освітньої програми (інформатика, математика). Ця дисципліна відіграє особливо важливу роль у підготовці вчителів інформатики, тому що галузь розробки комп'ютерних програм із використанням новітніх технологій, до яких належить ООП, є важливим складником науково-технологічного прогресу. Студентам пропонується розглянути основні властивості ООП і принципи візуального підходу до проєктування програмного забезпечення в інтегрованому середовищі Visual Studio. Net із використанням Visual C35. Вибір Visual Studio. Net зумовлений тим, що версія Visual Studio. Net Community є безкоштовною повнофункціональною версією, яка відрізняється від професійної лише незначним обмеженням функцій. Розглянуто методику вивчення основ і принципів ООП шляхом демонстрування на лекціях типових прикладів і закріплення вивченого матеріалу на лабораторних роботах. Приклади дібрано таким чином, щоб можна було продемонструвати особливості введення та виведення даних у середовищі візуального програмування Visual C35, програмування подій, обробку файлів, реалізацію механізмів інкапсуляції, наслідування та поліморфізму. Одночасно з демонстрацією реалізації типових прикладів вивчаються потрібні властивості елементів керування, які використовуються для реалізації проєкту. Завдяки виконанню лабораторних робіт студенти закріплюють знання, одержані на лекціях, і набувають практичних навичок розробки проєктів засобами Visual C35. Лабораторні роботи завершуються створенням багатовіконного проєкту, який є комп'ютерною навчальною системою з вивчення методів обчислень. Створення такого проєкту надає можливість закріпити набуті студентами теоретичні знання та практичні навички з розробки програм і демонструє використання в освітньому процесі міжпредметних зв'язків.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.Ч.1210. Технологія QR-кодування та її впровадження в освітній процес вищої школи / К. В. Недалякова // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 3. — С. 53-64. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розкрито суть технології QR-кодування та можливості її використання в освітньому процесі, зокрема вищої школи. QR-коди надають можливість одержати миттєвий доступ до будь-якої інформації з мережі Інтернет за допомогою смартфонів. Із залученням QR-кодів можна урізноманітнити освітній процес і підвищити інтерес як учнів, так і студентів, до вивчення предмету. Водночас, використання QR-кодів пов'язано з низкою проблем, які слід урахувувати під час упровадження цієї технології в освітній процес. Щодо вищої школи, було встановлено, що дво-вимірні штрихові коди можна використовувати на різних етапах навчання: пояснення, узагальнення, систематизації або перевірки вивченого матеріалу, під час оцінювання освітніх досягнень студентів тощо, причому під час такої роботи можуть поєднуватися традиційні й інтерактивні форми організації освітньої діяльності. Мета проведення педагогічного експерименту — з'ясування ефективності системного застосування QR-технології у процесі фахової підготовки майбутніх учителів математики в контексті компетентнісного підходу. Під час викладання дисципліни «Шкільний курс математики і методика його навчання» протягом освітнього семестру в експериментальних групах під час лекцій і практичних занять пропонується QR-посилання на електронні підручники, довідкову інформацію, презентації, навчальні програми, цікаві факти, навчальні тренажери, навчальні тести, наукові статті, методичні розробки, конспекти уроків тощо. Крім того, було розроблено QR-словник понять загальної методики навчання математики, а кожним студентом — QR-словник понять з певної теми курсу методики навчання алгебри; разом майбутні вчителі підготували і провели QR-квест для здобувачів середньої освіти з метою підвищення інтересу до вивчення математики. Результатом проведеної роботи виявилось підвищення успішності та зацікавленості студентів експериментальних груп у вивченні фахової дисципліни, у порівнянні з успішністю студентів контрольних груп, а також більш ефективне формування деяких фахових компетентностей.

Шифр НБУВ: Ж73466

5.Ч.1211. The application of Moodle platform functions to develop foreign language lexical competency / О. О. Stryzhak, G. O. Kravivnyk // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 83-95. — Бібліогр.: 25 назв. — англ.

Мета роботи — визначення особливостей формування іншомовної лексичної компетентності (ІЛК) на основі застосування засобів системи Moodle. Формування ІЛК розглянуто на прикладі викладання навчальної дисципліни Service Marketing для студентів магістратури денної форми навчання Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця. Наведено приклад дистанційного курсу навчальної дисципліни Service Marketing. Описано структурні елементи навчальної дисципліни Service Marketing, надано їх зміст у розрізі формування професійних

компетентностей. Обґрунтовано необхідність застосування інформаційно-комунікаційних технологій на основі функціонала системи Moodle у процесі формування ІЛК. Описано елементи інформаційного середовища Moodle, які надають можливість сформувати термінологічний мінімум студента у професійній сфері. Лексична компетентність передбачає не тільки з'ясування етимології та семантичного значення мовного знаку, але й вивчення особливостей його вживання залежно від контенту. Враховуючи це, запропоновано використання в освітньому процесі іншомовних матеріалів для розвитку професійної лексичної компетентності. Розглянуто завдання з аналізу телевізійного рекламного ролика англійською мовою та оцінювання ефективності реклами. Процедура проведення оцінки рекламного ролика передбачає його перегляд, визначення засобів і методів впливу рекламного ролика на свідомість споживача, зокрема за рахунок освоєння та аналізу мовної інформації. Обґрунтовано, що виконання завдання з перегляду та аналізу відеоматеріалу, окрім професійних компетентностей із навчальної дисципліни, сприяє розвитку мовленнєвих навичок і збільшує словниковий запас студента. Визначено переваги та недоліки інформаційного середовища Moodle у процесі використання його для проведення лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів, контролю знань та оцінювання результатів навчання.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: 5.С.37, 5.У.178, 5.Ч.1213, 5.Ч.1244

Теорія виховання

5.Ч.1212. Формування національної самосвідомості студентської молоді в процесі громадської діяльності: історія, теорія, практика: монографія / О. М. Кін; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків: Новий курс, 2021. — 390 с. — укр.

Розкрито генезу ідеї формування в молоді національної самосвідомості, визначено її суть, структуру та змістове наповнення. Проаналізовано можливості громадської діяльності як засобу розвитку національної самосвідомості студентської молоді. Охарактеризовано форми та методи реалізації цієї діяльності. Визначено науково-методологічну базу дослідження, обрано сукупність наукових підходів до його проведення. Запропоновано авторську систему формування національної самосвідомості студентської молоді у процесі громадської діяльності.

Шифр НБУВ: ВА854407

Див. також: 5.Х.922, 5.Ч.1257, 5.Ю.1654

Організація роботи навчального закладу

5.Ч.1213. Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у вищому навчальному закладі: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.06 / І. А. Вербовський; НАПН України, Університет менеджменту освіти. — Київ, 2021. — 20 с.: рис. — укр.

Охарактеризовано сучасний стан і здійснено теоретичний аналіз суті інформатизації управління плануванням освітнього процесу (ІУПОП) у закладі вищої освіти (ЗВО). Розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено модель ІУПОП освітнього процесу у ЗВО. Запропоновано технологію впровадження та критерії оцінювання результативності моделі ІУПОП у ЗВО. Визначено шляхи вдосконалення ІУПОП у ЗВО. Розроблено спецкурс «Інформатизація управління плануванням освітнього процесу у ЗВО» та тренінг «Планування освітнього процесу у ЗВО на засадах інформаційних технологій», що сприяє підвищенню результативності впровадження моделі ІУПОП у ЗВО з метою створення та забезпечення сприятливого освітнього середовища для кожного учасника освітнього процесу.

Шифр НБУВ: РА44844

5.Ч.1214. Student survey as a tool for quality assurance in higher education: the case of Ukrainian university / O. Liuta, S. Lieonov, A. Artyukhov, M. Sushko-Bezdenzhnykh, O. Dluhopolskyi // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 4. — С. 158-164. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — to determine the level of students' interest in internal quality assurance, particularly in passing the survey and changing the teaching quality level and improving teachers' pedagogical skills. For the data collection, a questionnaire was used which included closed-end questions on the quality of teaching and open questions in terms of comments and recommendations of higher education students on the quality of teaching and several questions concerning the share of classes in the discipline attended by the students, ECTS scores, received by students from the relevant disciplines and the average score for the entire period of study. Sumy State University (SSU) introduced an online survey of students as the main consumers of educational services regarding the quality of teaching disciplines. Over the last 3 academic years, there has been an increase in the number of teachers whose activities are evaluated by students. There has been an increase in the number of teachers who, according to students, show excellence in

teaching, which is a positive trend. If in the 2017 — 2018 academic year the number of such teachers in SSU was 57 people, then in the 2019 — 2020 academic year, it increased by 35 % to 77 people. Quality level «Above average» was determined for 120 teachers in the 2017 — 2018 academic year, and in the 2019 — 2020 academic year, their number increased by 30 % and amounted to 156 people. It is noteworthy that in the 2019 — 2020 academic year compared to 2017 — 2018, there is a reduction in the number of teachers from 71 to 66 people (7 %), who demonstrated the level of teaching «Low». Survey of students on the quality of teaching educational components, on the one hand, allows monitoring students' satisfaction with methods used by the teacher in training and communicating with students, and on the other hand, it is a method to control the institution's authority over the educational service quality and the HEI's mission implementation. It also indicates an increase in students' interest in participating in higher education's internal quality assurance. An important factor influencing the positive dynamics of the teaching quality level is that each semester teachers receive a detailed analysis of students' answers with a visual display for each questionnaire, as well as their comments and suggestions for teaching the relevant discipline through the information service «Personal teacher's office» based on the results of the survey.

Шифр НБУВ: Ж16377

5.Ч.1215. Ukrainian Hogwards: органи студентського самоврядування і таємний закон: зб. тез доп. учасників міжнар. наук. конф. органів студент. самоврядування, 29 — 31 жовт. 2021 р. / Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, Міжнародна наукова конференція органів студентського самоврядування «Ukrainian Hogwards: органи студентського самоврядування і таємний закон». — Чернівці: ЧНУ: Рута, 2021. — 51 с. — укр.

Розглянуто перспективу ширшого залучення членів студентського самоврядування до управління університетом. Визначено студентське самоврядування і управління університет, перспективи розвитку. Приділено увагу розвитку студентського самоврядування як шляху демократизації вищої освіти. Висвітлено студентське самоврядування як елемент навчально-виховного процесу. Зазначено студентську ініціативу як невід'ємний складник сучасного процесу націотворення. Наведено досвід ОСС КНУ у вирішенні конфліктних ситуацій з адміністрацією Університету. Охарактеризовано органи студентського самоврядування як зачинателі живої комунікації студентів. Зазначено недоліки та перспективи розвитку студентського самоврядування у діалозі з адміністрацією. Визначено роль студентського самоврядування у житті студентів. Розглянуто діджиталізацію органів студентського самоврядування: тенденції, перспективи та цілі. Розглянуто оптимізацію процесів в студентському самоврядуванні за допомогою Telegram. Охарактеризовано розвиток студентського самоврядування і його діджиталізацію. Визначено фінансову основу органів студентського самоврядування, альтернативні шляхи залучення коштів, шляхи залучення альтернативних джерел фінансування студентського самоврядування.

Шифр НБУВ: ВА853632

Див. також: 5.У.648, 5.Ч.1258

Організація вищої освіти

5.Ч.1216. Тенденции развития высшего образования в Германии: монография / Я. О. Грицай. — Ужгород: ТИМРАПІ, 2021. — 175 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 158-172. — рус.

Определены методологические подходы к исследованию сектора высшего образования в Германии, раскрыты основные научные концепции его развития на перспективу, произведен анализ образовательного законодательства, правовых основ функционирования частных высших школ Германии. Изучение сложных процессов жизнедеятельности негосударственных университетов основано на историко-аналитических, психолого-педагогических, социологических, социально-философских началах, открывает новые перспективы исследования путей его развития. Исследованы возможности внедрения положительного опыта образовательной деятельности негосударственных университетов Германии в образовательное пространство современных высших вузов Украины.

Шифр НБУВ: ВА854721

5.Ч.1217. A knowledge management culture in the European higher education system / O. Horban, L. Babenko, I. Lomachinska, O. Hura, R. Martych // Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3. — С. 173-177. — Бібліогр.: 20 назв. — англ.

Purpose — improving the quality of educational services by identifying the features and current trends in the development of knowledge management culture in the European higher education system. The research methodology involves application of the systematic approach methods. 1. Structural approach related to defining the structural features of knowledge management culture in higher education institutions in Europe. 2. Functional approach that determines the essence and target orientation of the knowledge

management function. The use of the comparative method allowed the authors to highlight the essential content of the concept «knowledge management culture» in relation to the concepts «organizational culture» and «information culture». The dialectical method of cognition was also involved, which made it possible to comprehensively consider the phenomenon of knowledge management culture in educational discourse through the contradictory relationships of its various sides and aspects. The culture of knowledge management in the European higher education system is considered at three main levels: 1. Cognitive level, implying a change in the style of thinking, mobilization of intellectual potential, and creativity. 2. Management level, involving the use of analytics and innovative leadership. 3. Technological level, based on the use of information and communication technology in the accumulation, transfer and management of knowledge. Knowledge management culture is studied in close relationship with the organizational and information culture. The features of knowledge management at three organizational levels have been determined: cognitive, managerial and technological ones. The institutions of the European higher education system use knowledge to gain and maintain competitive advantages. Insufficient attention to the issue of knowledge management leads to a decrease in the ranking of higher education institutions. The introduction of knowledge management culture provides improvement in the psychological microclimate of a team, dominance of the atmosphere of creativity, an increase in the level of self-education, disclosure of personal intellectual potential, formation of a system of innovative leadership, stimulation of scientific research and, as a result, an increase in the quality of educational services.

Шифр НБУВ: Ж16377
Див. також: 5.Ч.1205

Організація вищої освіти в Україні

5.Ч.1218. Єдине фахове вступне випробування у контексті аналізу регуляторних впливів та ефективності освітньої послуги: [монографія] / С. О. Мудрук. — Київ: Компанія ВАІТЕ, 2021. — 175 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 173-175. — укр.

Досліджено стандартизовані освітні вимірювання у вищій школі. Висвітлено питання якості освіти і освітньої послуги. Проаналізовано регуляторні впливи в державному управлінні освітою. Розглянуто стан, якість і обсяги підготовки юридичних кадрів. Проаналізовано причини неуспішності просування реформи юридичної освіти і надано рекомендації. Спостереження і висновки будуть корисними для подальшого розвитку системи стандартизованих освітніх вимірювань (Єдиного фахового вступного випробування та Єдиного державного кваліфікаційного іспиту), розширення їх використання в державному управлінні освітою. Запропоновано комплексне дослідження, що об'єднало в собі підходи психометрії (кваліфікаційні і когнітивні вимірювання), публічного управління (управління освітою і аналіз регуляторного впливу) та педагогіки. Наведено результати аналізу комплексних знеособлених даних про індивідуальні освітні траєкторії здобувачів освіти кількох послідовних років випуску.

Шифр НБУВ: СО37960

5.Ч.1219. Інформаційно-комунікативний аспект розвитку сучасної вищої освіти в Україні / Н. І. Ашоток // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 128-131. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Зміни, які останнім часом відбуваються в сфері вищої освіти, призводять до необхідності використання нових технологій роботи зі студентами. Такими технологіями є, зокрема, інформаційно-комунікативні, які уможливили дистанційне навчання. Цей вид навчання характеризується як перспективна система підготовки фахівців високого кваліфікаційного рівня в Україні і за кордоном. Розглянуто історію становлення зазначеного виду навчання. Наведено приклади використання організаційно-методичних та організаційно-технологічних моделей у закладах вищої освіти. Автором названо переваги і недоліки дистанційного навчання.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ч.1220. Історичні та методичні аспекти розвитку довузівської освіти іноземних громадян в Україні: монографія / В. І. Груцяк, Н. Б. Груцяк, З. Ф. Назиров; Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2020. — 118 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 97-118. — укр.

Розкрито суть і значення довузівської підготовки іноземних громадян. Описано витоки навчання іноземців в Україні. Проаналізовано й узагальнено досвід вищих навчальних закладів з довузівської підготовки іноземців.

Шифр НБУВ: ВА854312

5.Ч.1221. Компетентнісний підхід у вищій школі. Теорія та практика: монографія / О. М. Друганова, О. А. Жукова, Л. О. Іваненко, А. І. Комишан, Т. В. Лутаєва, О. О. Налливайко, Т. В. Некрашевич, Я. В. Шведова, Н. Б. Шокіна, Є. О. Абрамова; ред.: О. А. Жукова, А. І. Комишан; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 262 с.: рис., табл. — укр.

На основі аналізу нормативних документів Міністерства освіти і науки України, низки наукових і науково-методичних публікацій у вітчизняних і зарубіжних виданнях, власного науково-педагогічного досвіду авторів досліджено спектр проблем, пов'язаних із теорією та практикою компетентнісного підходу у вищій школі. Розкрито суть і динаміку розвитку поняття «цифрова компетентність». Охарактеризовано вищий заклад освіти як простір формування комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

Шифр НБУВ: ВА853948

5.Ч.1222. Про один з підходів до системного планування розвитку університету на основі нечіткого варіанта багатокритеріальної оптимізації / Б. І. Мокін, О. Б. Мокін, О. О. Войцеховська // Вісн. Вінниц. політехн. ін-ту. — 2021. — № 5. — С. 108-116. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

З використанням методики нечіткої багатокритеріальної оптимізації, викладеної в роботах професора С. Д. Штовби, яка базується на схемі Беллмана-Заде, яку побудовано з використанням матриці парних порівнянь Сааті та алгоритму концентрації функцій належності, запропонованому Ціммерманом, здійснено пошук варіанта плану оптимального розвитку університету в полі п'яти пріоритетних для закладу вищої освіти критеріїв оптимізації. Один з них характеризує надходження до університету коштів, додаткових до бюджетного фінансування, два інших характеризують, відповідно, наукові досягнення професорсько-викладацького складу та якість впровадження ідеології дуальної освіти в навчальний процес, а ще два характеризують якість навчального процесу в режимах офлайн та онлайн. Запропоновано варіант пріоритетності вибраних критеріїв та на нечіткій множині їх оптимальних значень, визначено найкращий варіант плану розвитку університету, який сприятиме стабільному нарощенню з року в рік його іміджу. Показано, що в разі іншої пріоритетності вибраних критеріїв найкращим може виявитись інший варіант розвитку, як інший варіант розвитку університету може виявитись і в разі, якщо до уже запропонованих критеріїв нечіткої оптимізації буде додано ще якісь додаткові критерії, які характеризуватимуть ще якісь параметри функціонування університету, не враховані при розв'язанні задачі пошуку оптимального плану розвитку університету в полі вибраних критеріїв. Запропонований підхід до системного планування розвитку університету на основі нечіткого варіанта багатокритеріальної оптимізації надає змогу у процесі реалізації синтезованого плану здійснювати його адаптацію в разі досягнення певних проміжних цілей. Для реалізації підходу запропоновано програму обчислень на мові Python.

Шифр НБУВ: Ж68690

5.Ч.1223. Соціокультурні функції вищої освіти в інформаційному суспільстві / Л. В. Броннікова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 107-111. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Розглянуто необхідність модернізації вищої освіти за допомогою нових освітніх моделей, адекватних сучасним соціокультурним умовам. Суттєві зміни у сфері освіти пояснюються як переходом до інформаційного суспільства, так і значною історичною та геополітичною подією — набуттям незалежності нашої країни в 1991 р. Наголошено, що реформи освітніх процесів останніх десятиліть не призвели до системних змін. Філософський аналіз соціокультурних функцій вищої освіти є необхідним для визначення відношень між освітою, суспільством і культурою загалом, з'ясування перспектив їх взаємодії.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культур.

5.Ч.1224. Управління інформаційно-комунікаційним забезпеченням сталого розвитку закладів вищої освіти в умовах економіки знань: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.04 / М. В. Боровик; Східноукраїнський нац. ун-т ім. Володимира Дала. — Северодонецьк, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Уточнено суть поняття «сталий розвиток (СР) закладів вищої освіти» (ЗВО). Визначено зміст інформаційно-комунікаційного забезпечення (ІКЗ) в контексті СРЗВО. Обґрунтовано компонентну структуру його ІКЗ. Удосконалено класифікацію знань у діяльності закладів вищої освіти та виокремлено «університетські знання». Розроблено теоретико-методологічний базис і концепцію управління ІКЗ СРЗВО в умовах економіки знань. Запропоновано підхід до визначення його рівня та методичний підхід до оцінювання результативності діяльності ЗВО на основі даних інформаційно-комунікаційної мережі. Рекомендовано використання мережецентричного підходу до управління ІКЗ СРЗВО на основі побудови розгалуженої, багаторівневої інформаційно-комунікаційної мережі. Удосконалено механізм прийняття управлінських рішень щодо діяльності ЗВО на основі використання інтелектуальної рекомендаційної системи підтримки прийняття управлінських рішень. Сформовано методологію управління ІКЗ СРЗВО в умовах економіки знань.

Шифр НБУВ: РА445498

5.Ч.1225. Управління освітнім процесом у закладі вищої освіти: навч. посіб. / І. С. Колодій; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. — 351 с. — Бібліогр.: с. 286-289. — укр.

Висвітлено актуальні аспекти управління освітнім процесом у закладі вищої освіти з позиції сучасних вимог державної освітньої політики. Інформаційна цивілізація XXI ст. об'єктивно вимагає глобальної соціальної трансформації, в основі якої лежать корінні соціокультурні, технологічні, гуманітарні й освітньо-інформаційні зміни. Вища освіта є гарантом індивідуального розвитку громадян України, забезпечує їх фундаментальну професійну і загальнокультурну підготовку, здобуття ними освітніх рівнів відповідно до їх інтересів та здібностей. Реформування системи освіти завжди починається з певних змін в управлінні освітою та управлінні закладами вищої освіти. Тому ефективність освітніх процесів значною мірою залежить від ефективності управлінської діяльності. Розвиток технологій управління відбувається через зміну способів виконання управлінської діяльності, засобів комунікації та реалізації управлінського рішення. Це зумовлює появу нових підходів, способів і засобів реалізації загальних функцій управління. Поєднано викладення історії, теорії та практики управління освітнім процесом в Україні та провідних країнах світу.

Шифр НБУВ: ВА85238

5.Ч.1226. Управління розвитком вищої освіти України в Європейському освітньому просторі: монографія / О. Л. Тоцька; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 531 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 376-435. — укр.

Розглянуто теоретичні засади та розкрито концептуальні методологічні основи управління розвитком вищої освіти України, здійснено аналіз, прогнозування та визначено стратегічні напрями її розвитку в контексті функціонування Європейського простору вищої освіти. Розглянуто теоретичні засади управління розвитком вищої освіти України в контексті функціонування Європейського простору вищої освіти. Визначено Концептуально-методологічні основи управління розвитком вищої освіти України в умовах функціонування Європейського освітнього простору. Зроблено аналіз розвитку й ефективності управління вищою освітою в Україні. Наведено прогнозування розвитку вищої освіти в Україні в контексті функціонування Європейського простору вищої освіти. Зазначено стратегічні напрями розвитку вищої освіти України в умовах функціонування Європейського освітнього простору.

Шифр НБУВ: ВА853624

5.Ч.1227. An integrated method for evaluating the quality of education and university performance / A. Ye. Artyukhov, T. A. Vasylieva, S. V. Lyeonov // *Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту.* — 2021. — № 3. — С. 148-154. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Purpose — to create an integrated methodology for assessing educational and scientific activities of higher education institutions (HEI) following the recommendations of international ranking agencies and specific indicators that consider the institution's position at the national level. The combined method of evaluation of the HEI activity is applied. Some evaluation indicators are inherent in the HEI (in whole or in part). Others have a specific numerical value. The calculation of the final ranking indicator is based on comparing universities according to the indicators from the methodology (ranking positions in the world educational and scientific space, education quality indicators, financial indicators, and quality of scientific activity) with the reference university, which has the best result for each indicator. An integrated methodology algorithm for assessing the educational and scientific activities of the HEI is presented and recommendations are given for the use of each of the indicators depending on the peculiarities of the ranking (for example, general ranking or ranking by direction).. An integrated method of external evaluation of educational and scientific activities is proposed, considering both well-known indicators of world ranking agencies and specific (different from world ranking indicators) indicators for assessing universities' activities at the national level. The method allows determining some economic indicators of the dynamics (positive or negative) of university development and finding «bottlenecks» in the implementation of specific activities in the institution's educational and scientific activities. The methodology considers the actual educational activities (training of higher education institutions at all levels). It also allows us to assess the success of free economics in implementing scientific activities as a significant factor in creating new knowledge and improving educational services quality.

Шифр НБУВ: Ж16377

Див. також: 5.Ч.1194, 5.Ч.1199, 5.Ч.1214

Вища педагогічна освіта

Зміст і методика вищої педагогічної освіти

5.Ч.1228. Сучасна педагогічна майстерність: навч. посіб. / О. М. Назаренко; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — Одеса: Фенікс, 2020. — 84 с.: іл. — (Навчально-методичні посібники). — Бібліогр.: с. 81-83. — укр.

Визначено загальні положення та структуру навчальної дисципліни. Подано теоретичний матеріал для лекцій. Зазначено завдання до практичних занять, самостійної роботи. Наведено список рекомендованої літератури. Визначено питання до заліку та завдання для комплексної контрольної роботи.

Шифр НБУВ: ВА853708

5.Ч.1229. Технологія управління педагогічною діяльністю майбутнього вчителя: навч.-метод. посіб. / З. М. Крамська, С. І. Плахотна, О. Г. Хорольська; Черкаська облдержадміністрація, Черкаська обласна рада, Комунальний ВНЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний коледж імені Т. Г. Шевченка». — Умань: Сочінський М. М., 2021. — 178, [1] с.: табл. — Бібліогр.: с. 177-[179]. — укр.

Розглянуто основні питання психології педагогічної діяльності вчителя. Проаналізовано суть, система і функції педагогічної діяльності особистості. Надано стислий огляд психології педагогічної саморегуляції та розглянуто ефективність педагогічного спілкування. Окреслено суть технології активного психолого-педагогічного навчання спілкування майбутнього вчителя з метою формування вміння взаємодії у конфліктних ситуаціях. Запропоновано тренінг як засіб оптимізації розвитку професійної успішності майбутнього вчителя.

Шифр НБУВ: ВА853790

Див. також: 5.Ч.1175, 5.Ч.1247, 5.Ч.1249, 5.Ч.1251

Дидактика

5.Ч.1230. Методика навчання інформатичних дисциплін у педагогічних університетах з використанням веб-орієнтованих систем: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.02 / В. М. Франчук; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 47 с.: рис. — укр.

Описано розробку й упровадження веборієнтованої методичної системи навчання інформатичних дисциплін під час фахової підготовки майбутніх вчителів інформатики та фахівців з інформаційних технологій. Проаналізовано технічні й організаційні аспекти використання веборієнтованих систем навчання в закладах вищої освіти (ЗВО). Запропоновано модель серверної структури веборієнтованого освітньо-наукового середовища з використанням хмарних сервісів і технологій, яке може використовуватися як одна зі складових системи комплексної фахової підготовки майбутніх вчителів інформатики та фахівців з інформаційних технологій. Класифіковано й описано системи управління вмістом сайтів для створення та забезпечення функціонування веборієнтованого освітньо-наукового та навчального середовища в ЗВО. Проаналізовано можливості нейтралізації різноманітних загроз безпеці даних у веборієнтованому освітньо-науковому середовищі: захисту даних під час роботи з комп'ютерними мережами, зокрема безпроводними, засоби паролльної ідентифікації, правила знешкодження різних проявів соціальної інженерії, методи шифрування даних і технології резервного копіювання, зокрема з використанням хмарних сервісів, за допомогою яких можна досягти досить високого ступеня захищеності даних під час роботи з вебсервісами та вебресурсами. Обґрунтовано етапи впровадження веборієнтованої методичної системи професійної підготовки майбутніх вчителів інформатики та фахівців з інформаційних технологій в освітній процес ЗВО. Розглянуто методичні особливості використання веборієнтованих систем навчання інформатичних дисциплін. Наведено приклади використання веборієнтованих систем навчання природничо-математичних дисциплін. Результатом навчання згідно із запропонованою системою є сформовані знання, уміння та навички вчителя інформатики та фахівця з інформаційних технологій щодо використання систем управління вмістом сайтів у професійній діяльності.

Шифр НБУВ: РА446044

5.Ч.1231. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. / Л. О. Ковальчук; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів: Вид-во ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. — 520 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 499-504. — укр.

Розглянуто методологічні, теоретичні та практичні основи моделювання науково-педагогічних досліджень. Визначено змістовий компонент кожної теми: зазначено види самостійної роботи студентів; розроблено методичні рекомендації до організування та проведення практично-семінарських занять під час вивчення студентами курсів «Основи науково-педагогічних досліджень» і «Методологія та методи педагогічних досліджень»; укладено дидактичні матеріали до вивчення окремих тем; запропоновано діагностичний блок для здійснення контролю і самоконтролю за результатами навчання студентів тощо. Розглянуто питання методології дослідження актуальних проблем педагогіки. Придлено увагу науково-дослідній роботі; інформаційному забезпеченню педагогічних досліджень. Визначено концептуальні основи педагогічного дослідження. Розглянуто етапи і програму проведення педагогічного дослідження. Зазначено методи науково-педагогічних досліджень. Охарактеризовано теоретико-методологічні та методико-технологічні засади опрацювання результатів педагогічних досліджень.

Шифр НБУВ: ВА854017

5.Ч.1232. Підготовка майбутніх педагогів до дозвілєвої діяльності в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: навч.-метод. посіб. / О. В. Гончарук; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 171 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання теорії організації дозвілєвої діяльності молодших школярів, специфіки її організації та проведення. Визначено роль дитячого закладу оздоровлення й відпочинку в системі виховання особистості дитини. Наведено методичні рекомендації майбутнім учителям.

Шифр НБУВ: BA853637

5.Ч.1233. Теоретичні та методичні засади розвитку інноваційної культури майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти у процесі магістерської підготовки: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Д. О. Козлов; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження проблеми розвитку інноваційної культури (ПРІК) майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти у процесі магістерської підготовки. Охарактеризовано ПРІК цього керівника в теорії та практиці вітчизняної та зарубіжної освіти. Виокремлено чинники, функції та структурні складові такої культури. Розроблено та науково обґрунтовано структурно-функціональну модель та створено на її основі педагогічну систему розвитку його інноваційної культури. Окреслено педагогічні умови, науково-методичний супровід та етапи реалізації педагогічної системи розвитку інноваційної культури (СРІК) майбутнього керівника закладу загальної середньої освіти. Визначено критерії, показники та рівні розвитку цієї культури. Здійснено дослідно-експериментальну перевірку ефективності структурно-функціональної моделі педагогічної СРІК майбутніх керівників закладу загальної середньої освіти у процесі магістерської підготовки.

Шифр НБУВ: RA446912

Див. також: 5.Ч.1228, 5.Ч.1256

Теорія та методика виховання

5.Ч.1234. Підготовка майбутніх учителів до позакласної роботи в початковій школі: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. Г. Бондар; Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького. — Черкаси, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено генезу становлення змісту позакласної роботи в Україні в цілому. Висвітлено погляди сучасних вчених на сутність і компонентний склад підготовки майбутніх учителів до позакласної роботи в початковій школі. Проаналізовано зміст категорійно-понятійного апарату, визначено суть понять «позаурочна робота», «позакласна робота», «позанавчальна робота» та «позашкільна робота». Виокремлено основні компоненти структури позакласної роботи, а саме: позакласна робота з навчальних предметів початкової освіти та позакласна виховна робота з учнями початкових класів. Подано авторський трактування поняття «підготовка майбутніх учителів початкових класів до позакласної роботи» та визначення дефініції «готовність до позакласної роботи в початковій школі». Визначено комплекс професійно-особистісних компетентностей, який містить професійні компетентності (загальнопедагогічну, фахову, психологічну, інформаційно-комунікаційну та рефлексивну) й особистісні компетентності (громадянська, соціокультурна, етична та здоров'язбережувальна), а також наскрізні соціально-педагогічні вміння. Здійснено аналіз змісту освітньо-професійних програм зі спеціальності 013 «Початка освіта», навчальних планів, робочих навчальних планів цього напрямку підготовки та робочих програм окремих навчальних дисциплін. З'ясовано потенціал обов'язкових (нормативних) і вибіркових навчальних предметів для підготовки студентів до позакласної роботи з різних напрямків та до проведення різних видів і форм позакласної виховної роботи з молодшими школярами. Розроблено та запропоновано модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до позакласної роботи в початковій школі, яка включає в себе три складники (концептуально-змістовний, процесуально-діяльнісний та рефлексивно-результативний). Визначено та здійснено обґрунтування педагогічних умов підвищення ефективності досліджуваного процесу. Визначено критерії та відповідні їм показники, а також спрогнозовано та охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів до позакласної роботи в початковій школі. У ході педагогічного експерименту перевірено ефективність авторської моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до позакласної роботи в початковій школі, що забезпечувалось реалізацією визначених і обґрунтованих педагогічних умов.

Шифр НБУВ: RA446805

5.Ч.1235. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Ю. М. Носко; Глухівський нац. пед. ун-т ім. Олександра Довженка. — Глухів, 2021. — 38 с.: рис., табл. — укр.

Наведено теоретичне узагальнення та практичне вирішення наукової проблеми формування готовності майбутніх учителів

початкових класів до викладання фізичної культури. Визначено суть і структуру феномена, розроблено та науково обґрунтовано концепцію і педагогічну систему підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури на засадах креативно-оздоровчої педагогіки, спроектовано її модель, що унаочнює процес поетапного формування готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови, які сприятимуть формуванню готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури. Перевірено ефективність запропонованої педагогічної системи підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання фізичної культури, розроблено на засадах креативно-оздоровчої педагогіки.

Шифр НБУВ: RA450952

Організація вищої педагогічної освіти

5.Ч.1236. Кафедра педагогіки Київського університету: історичний поступ та сучасність: наук. зб.: [ст. авт.-учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (10 квіт. 2020 р.)] / авт. передм.: А. А. Марушкевич; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. Факультет психології. Кафедра педагогіки, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Компрінт, 2020. — 236 с.: фот. — укр.

Розглянуто розвиток науково-педагогічних досліджень в Україні та зарубіжжі. Представлено початковий період діяльності кафедри педагогіки в університеті св. Володимира (за матеріалами архівних студій). Досліджено науково-педагогічну діяльність С. Х. Чавдарова в контексті функціонування кафедри педагогіки київського державного університету ім. Тараса Шевченка. Охарактеризовано теорію та методику семінарських занять у науково-педагогічній спадщині А. Д. Бондаря. Висвітлено роль і місце педагогічної практики в системі підготовки майбутнього педагога. Проаналізовано перспективи розвитку емоційного інтелекту викладачів та студентів у закладах вищої освіти засобами педагогічної конфліктології. Досліджено методи проєктів у науково-дослідницькій діяльності студентів у закладах вищої освіти. Проаналізовано системи інформаційного забезпечення освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Шифр НБУВ: BA854470

5.Ч.1237. Підготовка вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти до реалізації діалогових форм навчання: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Т. П. Гуркова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто питання підготовки вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти до реалізації діалогових форм навчання. Розкрито й охарактеризовано зміст і суть готовності до зазначеної діяльності. Розроблено, обґрунтовано комплекс організаційно-педагогічних умов: формування мотивації вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти до реалізації діалогових форм навчання; збагачення змісту післядипломної педагогічної освіти діалоговими формами навчання; здійснення науково-методичного супроводу реалізації діалогових форм навчання. Визначено умови, що впроваджено в процес післядипломної освіти на основі спецкурсу «Діалогові технології як засіб розвитку творчого потенціалу компетентного вчителя початкових класів»; тренінгу «Модельовання фізичного освітнього середовища Нової української школи»; роботи обласної творчої групи та інших методичних заходів. Обґрунтовано та побудовано структурно-функціональну модель підготовки вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти до реалізації діалогових форм навчання.

Шифр НБУВ: RA449420

5.Ч.1238. Підготовка вчителів у системі післядипломної освіти до організації науково-дослідницької діяльності учнів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. В. Тягло; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему формування готовності вчителів до організації науково-дослідницької діяльності учнів. Розкрито й охарактеризовано її суть і зміст (компоненти: когнітивний, конструктивний, рефлексивний), визначено особливості її розвитку в умовах післядипломної освіти. Розроблено й апробовано комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формувального впливу, а саме: спрямування змісту післядипломної педагогічної освіти на усвідомлення вчителями суті науково-дослідницької діяльності учнів, методів її організації та супроводу, а також на опанування ними дослідницьких методів навчання; формування особистого досвіду науково-дослідницької діяльності вчителів; створення в закладі освіти збагаченого дослідницького середовища. Визначені організаційно-педагогічні умови впроваджено в процес підвищення кваліфікації вчителів на основі спецкурсу «Основи організації науково-дослідницької діяльності школярів», розробленого за принципами дослідницького навчання; тренінгової роботи; нового підходу до написання курсових робіт, що передбачає введення рефлексивного щоденника, різних форм презентації; електронного ресурсу; професійних

наукових свят; майстер-класів; групових мініпроектів дослідницького характеру; науково-методичних заходів тощо.

Шифр НБУВ: RA446974

5.Ч.1239. Професійний розвиток науково-педагогічних працівників: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.05 / Ю. А. Чуприна; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. — Харків, 2021. — 20 с. — укр.

Доведено, що професійний розвиток науково-педагогічних працівників є безперервним процесом якісної зміни сукупності їх науково-педагогічних знань, умінь, навичок у сфері здійснення їх професійної діяльності, що забезпечує творчу самореалізацію науково-педагогічного працівника та підвищення результативності його роботи, а також передбачає розширення його особистісно ділових якостей, креативності, мотиваційної сфери та ціннісних орієнтацій, які спрямовуються на позитивний розвиток науково-педагогічного працівника. Аргументовано, що підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників має здійснюватися за програмами, які за змістом навчання розподіляються на загальні і спеціальні. Загальними програмами підвищення кваліфікації мають бути програми, метою яких є підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання на основі раніше набутого професійного та життєвого досвіду та відповідно до загальних потреб освітнього процесу ЗВО. Зміст загальних програм підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів має охоплювати загальні питання педагогічної майстерності, зміни у законодавстві у сфері освіти, європейської та євроатлантичної інтеграції, підвищення рівня володіння іноземною мовою, яка є офіційною мовою Ради Європи, державною мовою, а також цифрова, комунікаційна, інклюзивна, емоційно-етична компетентність. Спеціальними програмами підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників мають стати програми, метою яких є підвищення рівня професійної компетентності учасників професійного навчання на основі раніше набутого професійного та життєвого досвіду та відповідно до їх індивідуальних потреб і спеціальних потреб навчального процесу ЗВО. Зміст спеціальних програм підвищення кваліфікації має охоплювати питання галузевого спрямування науково-педагогічного працівника, що враховуватиме зміни, які відбуваються у правовому регулюванні за його спеціальністю.

Шифр НБУВ: RA449080

5.Ч.1240. Розвиток змісту фахової підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах в Україні (друга половина XX ст. — початок XXI ст.): автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.01 / І. І. Волотівська; Житомирський держ. ун-т ім. І. Франка. — Житомир, 2020. — 20 с. — укр.

Здійснено теоретичне дослідження проблеми розвитку змісту фахової підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах в Україні в другій половині XX ст. — на початку XXI ст. Сформульовано тлумачення та з'ясовано складові терміну «фахова підготовка вчителя іноземної мови». Виявлено соціально-економічні, політико-ідеологічні, педагогічні й організаційно-методичні передумови, що впливали на розвиток фахової підготовки вчителів іноземної мови в Україні у другій половині XX ст. Запропоновано авторську періодизацію процесу розвитку змісту цієї підготовки в обраних хронологічних межах: виділено відповідні етапи та охарактеризовано головні риси і провідні тенденції фахової підготовки вчителів іноземних мов. Окреслено перспективи її вдосконалення.

Шифр НБУВ: RA446460

5.Ч.1241. Розвиток оцінювальної компетентності вчителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / С. В. Покрова; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2021. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Розкрито суть, зміст оцінювальної компетентності вчителів початкових класів, визначено особливості її розвитку в умовах післядипломної освіти. Розроблено й апробовано організаційно-педагогічні умови, що забезпечують успішність розвитку оцінювальної компетентності вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти; формування ціннісного ставлення вчителів початкових класів до здійснення оцінювальної діяльності; спрямування змісту післядипломної педагогічної освіти на усвідомлення педагогами суті оцінювальної діяльності, методів її здійснення; створення рефлексивного освітнього середовища у післядипломній освіті. Визначено організаційно-педагогічні умови, що впроваджено в процес післядипломної освіти завдяки системі авторських педагогічних заходів, у тому числі практичних занять «Нові форми оцінювання навчальних досягнень молодших школярів», спецкурсу «Технології формування оцінювання навчальних досягнень молодших школярів», тренінгів, майстер-класів, практичних заходів обласної творчої групи, створеного методичного посібника.

Шифр НБУВ: RA449416

5.Ч.1242. Розвиток рефлексивних умінь учителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. О. Андрющенко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено проблему розвитку рефлексивних умінь учителів початкових класів у системі післядипломної педагогічної освіти. Визначено й обґрунтовано суть рефлексивних умінь учителя початкових класів як особливих особистісно-професійних утворень, систему усвідомлених дій та операцій, які спрямовано на аналіз інтелектуальної, особистісної, діяльнісної, комунікативної сфер його професійної активності для вирішення поліметодологічних проблемних професійних ситуацій. Розроблено й апробовано комплекс педагогічних умов розвитку рефлексивних умінь учителів початкових класів у системі післядипломної освіти, зокрема: розвиток мотивації та ціннісного ставлення вчителів початкових класів до здійснення рефлексивної діяльності; оновлення змісту післядипломної педагогічної освіти; створення рефлексивного середовища в закладі післядипломної освіти шляхом впровадження в практику освітнього процесу рефлексивних методів навчання. Визначені педагогічні умови впроваджено в курсовий та міжкурсовий етапи післядипломної освіти вчителів початкової школи завдяки системі авторських педагогічних заходів, у тому числі спецкурсів, тренінгів, майстер-класів, рефлепрактикуму.

Шифр НБУВ: RA446973

5.Ч.1243. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх вчителів у Республіці Польща та в Україні: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / О. О. Біляковська; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Здійснено цілісний науковий аналіз проблеми забезпечення якості професійної підготовки вчителів у Республіці Польща та в Україні. З'ясовано стан досліджуваної проблеми у педагогічній теорії і практичній діяльності закладів вищої освіти; виконано порівняльний аналіз базових понять дослідження у польському та українському науковому просторі; на основі системного підходу виокремлено зовнішню та внутрішню системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів; розкрито концепцію порівняльного дослідження систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів; визначено та обґрунтовано критерії порівняння систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів (нормативно-правовий, змістово-процесуальний, організаційно-специфічний). Зроблено порівняльний аналіз зовнішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні в контексті нормативно правової бази та агенцій, діяльність яких спрямовано на забезпечення якості вищої освіти, а також внутрішніх систем забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів обох країн у контексті змісту, організації, моделей, форм і методів професійної підготовки. Визначено перспективні напрями використання в Україні польського досвіду щодо забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів.

Шифр НБУВ: RA446622

5.Ч.1244. Теоретико-методичні засади інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у системі післядипломної освіти: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Г. С. Кашина; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Уперше сформульовано та науково обґрунтовано теоретико-методичні засади інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у системі післядипломної освіти. Розроблено та експериментально перевірено з експертним оцінюванням систему інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у післядипломній освіті, яку представлено взаємоумовленою та взаємопов'язаною сукупністю змісту, форм, методів і засобів професійної підготовки педагогів, а також організаційно-педагогічних умов їх реалізації, що спрямована на інформаційно-технологічну підтримку професійно-впорядкованих дій суб'єктів освітнього процесу в інформаційно-освітньому просторі ЗВО при активному застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій; складається з авторської концепції інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у післядипломній освіті, структурно-функціональної моделі системи інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у післядипломній освіті, навчально-методичного забезпечення. Розроблено концепцію інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у системі післядипломної освіти. Сформульовано в авторському контексті тлумачення понять «інформаційно-технологічне забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у післядипломній освіті», «природничо-гуманітарна підготовка педагогів у системі післядипломної освіти» і «професійна компетентність педагогів природничо-гуманітарних дисциплін». Визначено організаційно-педагогічні умови інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у післядипломній освіті (застосування методології інформаційно-технологічного забезпечення природничо-гуманітарної підготовки педагогів у системі післядипломної освіти; створення сприятливого інформаційно-технологічного студентоцентрованого середовища формування професійної компетентності педагогів;

забезпечення синергетики сфери післядипломної освіти, науки й інноватики з пролонгованою зайнятістю педагогів).

Шифр НБУВ: RA446593

5.Ч.1245. Уманський педагогічний інститут — університет: історія поступу: монографія / О. Джагунова; Уманський держ. пед. ун-т ім. П. Тичини. — Умань: Сочінський М. М., 2021. — 324 с.: табл., фот. — Бібліогр.: с. 169-202. — укр.

Наведено результати дослідження становлення й еволюції Уманського педагогічного університету у 1930 — 2020 рр. Показано роль Уманського педагогічного ЗВО у громадсько-політичному, культурно-освітньому та науковому житті Радянської України, а також його становище у період формування, реалізації та модернізації державної освітньої політики незалежної України. Показано місце Уманського педагогічного інституту у мережі педагогічних закладів вищої освіти УРСР, окреслено його еволюцію у період реформування вищої освіти у добу незалежності. Висвітлено динаміку освітнього потенціалу закладу вищої освіти та його місце у розвитку науки в Україні, якісну та кількісну динаміку науково-педагогічного складу, чисельність і географію студентства. Охарактеризовано навчальну, наукову та інші види діяльності Уманського педагогічного ЗВО, розкрито процес формування його навчально-матеріальної бази.

Шифр НБУВ: BA854419

Див. також: 5.Ч.1189, 5.Ч.1229

Окремі галузі вищої педагогічної освіти

5.Ч.1246. Дидактичні основи реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.09 / М. Ф. Шмир; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль, 2020. — 36 с.: рис., табл. — укр.

Подано результати педагогічного дослідження з обґрунтування дидактичних основ реалізації діяльнісного підходу в процесі підготовки вчителя іноземної мови, які розуміються як теоретичне обґрунтування розроблення моделі функційно-структурної дидактичної системи — єдності взаємопов'язаних компонентних конструктивів (концептуально-дидактичного, змістово-дієвого; функційно-дієвого; рефлексійно-діяльнісного), основою ефективного функціонування якої є вияв і створення таксономії організаційно-дидактичних умов. З'ясовано суть і специфіку технологічно-процесуального феномена «реалізація діяльнісного підходу в освітньому процесі» (в розумінні обґрунтування доцільності розроблення й імплементації функційно-структурної дидактичної системи на основі створення таксономії відповідних організаційно-дидактичних умов в освітній процес вищої педагогічної школи) на засадах моделювання з використанням положень діяльнісного з проєкцією на «діє-орієнтований» як провідного та сукупності інших методологічних підходів. Апробовано й упроваджено в практику роботи педагогічних закладів вищої освіти авторську функційно-структурну дидактичну систему.

Шифр НБУВ: RA446585

5.Ч.1247. Інтерактивна навчальна взаємодія в координатах розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: монографія / Л. Коваль, К. Петрик; Бердянський держ. пед. ун-т. — Бердянськ: Вид. будинок ММД, 2021. — 266 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 175-210. — укр.

Викладено методологічний аспект підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. Охарактеризовано базові поняття дослідження. Розкрито суть і структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів як результату професійної підготовки до інноваційної діяльності. Представлено авторську модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, описано педагогічні умови її реалізації. Обґрунтовано поєднаність підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів у системі педагогічних закладів вищої освіти.

Шифр НБУВ: BA853747

5.Ч.1248. Підготовка майбутніх учителів географії до професійної діяльності із застосуванням інтерактивних технологій: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / М. В. Адобовська; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано стан дослідженості проблеми готовності майбутніх учителів географії до професійної діяльності та застосування інтерактивних технологій у процесі їх підготовки у закладах вищої освіти. Виділено структурні компоненти такої підготовки: мотиваційно-цільовий, когнітивно-змістовий, операційно-діяльнісний, оцінорефлексивний. Визначено й удосконалено критерії сформованості готовності до професійної діяльності, на основі застосування інтерактивних технологій та рівні їх сформованості. Визначено і теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності цих учителів до професійної діяльності із застосуванням інтерактивних технологій: створення оптимальних умов для підвищення мотивації навчальної діяльності студентів шляхом застосування інтерактивних тех-

нологій, застосування інтерактивних технологій для моделювання проблемних професійно-комунікативних ситуацій, активізація пізнавальної діяльності із застосуванням інтерактивних технологій та розроблено структурно-функціональну модель такої підготовки.

Шифр НБУВ: RA446342

5.Ч.1249. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / К. Ю. Петрик; Бердянський держ. пед. ун-т. — Бердянськ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, що складається з методологічного, операційно-змістового та контролюю-оцінного блоків, реалізується за педагогічних умов (створення студентоцентризованого середовища у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; залучення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів), результатом якої є готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. Визначено суть поняття «підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів». Оновлено зміст фахових дисциплін («Дидактика», «Методика навчання української мови», «Методика навчання літературного читання»), виробничі (стажирської) практики на основі запропонованої системи інтерактивно-фахових завдань з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. Розроблено й упроваджено дисципліну вільного вибору студентів «Особливості організації інтерактивної навчальної взаємодії здобувачів початкової освіти».

Шифр НБУВ: RA446954

5.Ч.1250. Професійна підготовка учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання: теорія і практика: монографія / А. А. Слатвінська; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Умань: Сочінський М. М., 2021. — 227 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 153-175. — укр.

Здійснено аналіз реалій сучасного життя, які свідчать, що в будь-якому суспільстві є люди, які через наявність певних порушень у фізичному, психічному або соціальному розвитку потребують особливої уваги до себе з боку держави, освітніх інституцій. Зазначену категорію людей, зокрема діти, виділено в групу з особливими потребами. Діти з особливими освітніми потребами залучаються до інклюзивного навчання, виховання і розвитку в системі загальної середньої освіти. Для цього необхідні висококваліфіковані кадри. Встановлено, що гостро відчувається потреба у фахівцях з психолого-педагогічної, соціальної, медичної та професійної реабілітації. Згідно з соціальним запитом, перед закладами вищої освіти постає актуальна проблема якісної підготовки майбутніх учителів-реабілітологів до роботи в умовах інклюзивного навчання учнів закладів загальної середньої освіти.

Шифр НБУВ: BA853697

5.Ч.1251. Розвиток особистісно-професійної зрілості майбутнього вчителя: теорія і практика: монографія / В. М. Галузяк; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця: Твори, 2021. — 399 с. — Бібліогр.: с. 346-399. — укр.

Обґрунтовано концептуальні засади та представлено систему розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів в освітньому середовищі педагогічного університету. З'ясовано суть, структуру, критерії, показники та рівні особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів як інтегрального результату їх особистісно-професійного становлення та базового чинника професійної успішності. Визначено педагогічні умови розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів, шляхи активізації їх особистісно-професійного самовизначення, представлено методику використання діалогічних методів навчання, способів і прийомів розвитку діалектичного професійного мислення у процесі загальнопедагогічної підготовки. Розкрито програму тренінгу особистісно-професійної зрілості як форми педагогічної підтримки професійного становлення особистості майбутнього вчителя.

Шифр НБУВ: BA853189

5.Ч.1252. Система формування міжетнічної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Т. О. Атрощенко; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 39 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано теоретичні, методичні та практичні основи формування міжетнічної толерантності в процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи в магістратурі. Досліджено понятійно-термінологічну суть міжетнічної толерантності, визначено компоненти, показники та рівні її сформованості, розроблено діагностичний інструментарій. Проаналізовано зміст поліетнічного освітнього середовища та з'ясовано спектр

практичної діяльності майбутніх учителів початкової школи в його умовах. Спроектовано педагогічну концепцію формування міжнетичної толерантності, яка відображає теоретико-методологічні засади вдосконалення фахової підготовки магістрів до роботи в поліетнічному освітньому середовищі початкової школи. Розроблено, обґрунтовано й експериментально перевірено систему формування міжнетичної толерантності майбутніх учителів початкової школи у процесі фахової підготовки в магістратурі, що має блочну структуру та складається із теоретико-цільового, змістово-методологічного, організаційно-процесуального, діяльнісно-практичного та оцінно-результативного блоків, запропоновано її структурно-функціональну модель. Упроваджено педагогічні умови формування міжнетичної толерантності майбутніх учителів початкової школи та представлено науково-методичне забезпечення дієвості системи.

Шифр НБУВ: RA446337

5.Ч.1253. Теоретико-методичні засади розвитку культури самовираження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у художній діяльності: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І. А. Онисчук; Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника. — Івано-Франківськ, 2020. — 40 с. — укр.

Розроблено й обґрунтовано теоретичні й методичні засади розвитку культури самовираження майбутніх вихователів (МВ) закладів дошкільної освіти (ЗДО) у художній діяльності (єдність методологічного, теоретичного та методичного концептів). Забезпечено в організації художньої діяльності (ХД) єдність системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, аксіологічного, психологічного та компетентнісного підходів. Виокремлено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови розвитку культури самовираження МВ ЗДО у ХД: розвиток позитивної «Я-концепції», ціннісного самостановлення, збагачення наповнення позитивним змістом міжособистісної взаємодії у системі «викладач — студент — студент», стимулювання позитивної мотивації до самовираження у ХД, моделювання змісту художньої освіти на засадах інтегрованого підходу, гармонійного поєднання індивідуальних та колективних форм її організації, застосування завдань відтворального та творчого характеру, забезпечення у викладанні дисциплін професійної підготовки художньо-естетичної спрямованості балансу між творчо-продуктивною, ціннісно-сміисловою та духовною складовими. Визначено форми, методи та прийомі ефективного розвитку культури самовираження. Розкрито структуру досліджуваного феномену (когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти) і зміст процесу підготовки МВ ЗДО до самовираження у ХД, спрямований на актуалізацію самостійності. Розроблено критерії, показники та типи культури самовираження МВ у ХД: духовно орієнтований, особистісний, суб'єктний, базовий, деструктивний. Розроблено, обґрунтовано, апробовано та впроваджено у педагогічну практику методику діагностики особливостей різних типів культури самовираження МВ.

Шифр НБУВ: RA446940

5.Ч.1254. Теоретико-методичні засади формування професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Д. А. Пріма; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено й обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування професійної позиції майбутнього вчителя початкової школи (ВПШ). Висвітлено положення аксіологічного, системного, синергетичного особистісно-діяльнісного, суб'єктного, компетентнісного, акмеологічного, міждисциплінарного загальнодидактичного (гуманізація, динамізація, оптимізація навчального процесу, систематизація, фахової зацікавленості, міждисциплінарної інтеграції знань) та специфічні принципи (студентоцентризму, партнерської взаємодії, діалогічності (діалогу), контекстності, інноваційності, додатковості, елективності). У контексті вимог Нової української школи охарактеризовано професійні ролі (позиції) сучасного ВПШ. З'ясовано особливості формування професійної позиції такого вчителя в зарубіжному досвіді. Окреслено зміст і компонентну структуру феномену «професійна позиція майбутнього ВПШ», визначено критерії, показники й рівні її сформованості. Виокремлено й обґрунтовано педагогічні умови формування професійної позиції майбутнього ВПШ в закладах вищої освіти. Розроблено та експериментально перевірено ефективність системи формування його професійної позиції. Запропоновано навчально-методичне забезпечення для цього.

Шифр НБУВ: RA445483

5.Ч.1255. Теоретичні і методичні засади формування екологічної компетентності майбутніх учителів природничих дисциплін у процесі професійної підготовки: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / І. О. Сясько; Рівненський держ. гуманітар. ун-т. — Рівне, 2021. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Проаналізовано теоретико-методологічне підґрунтя професійної підготовки майбутніх учителів (МУ) природничих дисциплін (ПД), спрямованої на формування їх екологічної компетентності в освітньому процесі закладів вищої освіти. Обґрунтовано концепцію дослідження на методологічному, теоретичному та методичному рівнях, що надало змогу спроектувати зміст і структуру педагогічної системи формування екологічної компетентності МУ ПД. Здійснено її апробацію шляхом упровадження в осві-

тній процес концептуальної моделі (удосконаленого змісту, форм, навчально-виховних технологій та засобів) формування екологічної компетентності студентів з дотриманням визначених педагогічних умов її реалізації у процесі професійної підготовки. З'ясовано суть, функції та структуру екологічної компетентності МУ ПД, представлену інформаційно — пізнавальним, ціннісно-мотиваційним, професійно — діяльнісним, рефлексивно-оцінним компонентами й обґрунтовано етапи її генезису у процесі професійної підготовки. Визначено критерії (когнітивний, аксіологічний, практико-процесуальний, нормативно-світоглядний) з відповідними показниками оцінювання рівнів сформованості екологічної компетентності МУ ПД (низький — неусвідомлена (миломовільна) некомпетентність, середній — усвідомлена (довільна) некомпетентність, високий — усвідомлена (довільна) компетентність). Розроблено методику діагностування та експериментально перевірено результативність педагогічної системи формування екологічної компетентності МУПД, доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA448439

5.Ч.1256. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання: [колект.] монографія / В. Є. Борова, Л. В. Ілюк, О. Ф. Кирилівна, О. О. Красовська, Н. С. Максимчук, О. О. Марчук, Л. Б. Мельничук, І. П. Мисько, Н. М. Миськова, Т. І. Пагура, О. М. Петрук, І. М. Соїко, О. А. Хом'як, М. А. Шкабаріна; ред.: О. О. Красовська. — Рівне: О. Зень, 2021. — 558 с.: рис. — укр.

Визначено теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти та учителів початкової школи в умовах ступеневого навчання. Окреслено теоретико-методологічні підходи до професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної та початкових класів. Представлено зарубіжний досвід професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів дошкільної та початкової освіти. Наведено навчально-методичне забезпечення процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі. Презентовано результати впровадження освітніх інновацій у професійній підготовці майбутніх фахівців педагогічного профілю. Запропоновано сучасні методи професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти та систему роботи щодо впровадження у практику закладів вищої освіти сучасних освітніх інновацій.

Шифр НБУВ: BA853351

5.Ч.1257. Формування готовності до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів засобами технології партнерства: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Ж. В. Вихрестенко; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 22 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено актуальній темі — формуванню готовності до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів засобами технології партнерства. Визначено суть і структуру поняття «готовність до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів засобами технології партнерства». Розглянуто суттєві ознаки групової навчальної діяльності, її труднощі та переваги над традиційними формами навчання. Уточнено визначення поняття «технологія партнерства в освіті». З'ясовано сучасні різновиди і принципи технології партнерства. Визначено методологічні підходи, педагогічні умови та розроблено модель формування готовності до групової навчальної діяльності майбутніх учителів початкових класів засобами технології партнерства. Впроваджено трьохетапну експериментальну розвивальну програму формування досліджуваного феномена (мотиваційно-стимулювальний, партнерсько-груповий, результативно-рефлексивний етапи) та за допомогою методів математичної статистики доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA446493

5.Ч.1258. Формування життєтворчого потенціалу в майбутніх учителях початкових класів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / І. В. Радченя; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Теоретико-експериментально досліджено проблеми формування життєтворчого потенціалу в майбутніх учителях початкових класів під час вивчення гуманітарних дисциплін. Розкрито суть понять «життєтворчість», «життєтворчий учитель», «життєтворчий потенціал майбутнього вчителя початкових класів»; уточнено критерії, показники та рівні сформованості життєтворчого потенціалу; визначено шляхи розвитку життєтворчого потенціалу; теоретично обґрунтовано технологію формування життєтворчого потенціалу майбутніх учителів початкових класів під час вивчення гуманітарних дисциплін та експериментально доведено її ефективність.

Шифр НБУВ: RA446185

5.Ч.1259. Preparing the future educator to the creation of augmented reality excursions in local educational environments / V. V. Denysenko, N. M. Borysenko, I. V. Hrytsenko, N. I. Sydorenko // Інформ. технології в освіті: зб. наук.

пр. — 2020. — Вип. 4. — С. 126-136. — Бібліогр.: 19 назв. — англ.

Висвітлено особливості підготовки майбутніх педагогів до організації віртуальних екскурсій доповненої реальності в освітньому процесі закладів освіти. Обґрунтовано умови підготовки майбутніх педагогів до віртуальних екскурсій як важливої форми освітнього процесу. З'ясовано педагогічні умови проведення та розробки екскурсій доповненої реальності в локальних освітніх середовищах на основі концепції BYOD. Також виділено відмінності, переваги та недоліки екскурсій віртуальної, доповненої та змішаної реальності в освітньому процесі педагогічних закладів. Наведено шляхи реалізації запропонованого підходу, зокрема створення маршрутів екскурсій в освітньому просторі за допомогою QR-кодів, що розширює межі проведення екскурсій у просторі й у часі, робить цю форму організації навчання більш гнучкою та систематичною. Обґрунтовано етапи та особливості створення маршрутів екскурсій у локальних середовищах закладів освіти, надано методичку діагностики окремих аспектів знань студентів про умови створення віртуальних екскурсій у локальних освітніх середовищах. Акцентовано увагу на значущості медіаосвітньої підготовки майбутніх учителів, покликаних проектувати освітні середовища з залученням сучасних інформаційних, педагогічних інновацій і доведено логічність еволюційної зміни комп'ютеризованих підручників і мережевих освітніх ресурсів на мобільне навчання. Концепція можливостей доповненої реальності відкриває широкі перспективи для впровадження навчальних інновацій у всі форми організації освітнього процесу.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: 5.Ч.1232, 5.Ч.1235, 5.Ч.1244, 5.Щ.1552

Фізична культура та спорт

5.Ч.1260. Життєві стратегії особистості у соціокультурних вимірах спорту: монографія / В. Г. Савченко, О. В. Марченко, Л. Л. Андрушина; Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту. — Дніпро: Ліра, 2021. — 321 с.: табл. — Бібліогр.: с. 292-321. — укр.

Всебічно проаналізовано буттєві характеристики та репрезентації життєвих стратегій особистості у соціокультурних вимірах спорту. Виявлено екзистенційно-аксіологічні маркери трансформації цих стратегій в ретроспективі цивілізаційного розвитку. З'ясовано функціональний потенціал спорту у побудові визначальних орієнтирів життєдіяльності особистості. На основі узагальнення тенденцій розвитку сучасного соціокультурного простору систематизовано ціннісно-ідентифікаційні компоненти в моделях життєвих стратегій українських спортсменів. Представлений у монографії аналіз теоретико-методологічних, управлінських, педагогічних і соціально-психологічних основ формування особистості засобами спорту надав змогу зробити висновок про високу його значущість для розвитку гуманістично орієнтованих життєвих стратегій сучасної молоді.

Шифр НБУВ: ВА853490

5.Ч.1261. Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті: зб. матеріалів XV Міжнар. наук. конф. Секція 1 / НАН України, Інститут прикладних проблем механіки і математики імені Я. С. Підстригача, Львівський держ. ун-т фізичної культури імені Івана Боберського, Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т». — Львів: Растр-7, 2019. — 85 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено актуальні питання моделювання систем та інформаційного забезпечення процесів і явищ, пов'язаних із фізичним вихованням та спортом. Розглянуто методи аналізу часових рядів при дослідженні природних систем на базі многочленів Якобі. Досліджено аномалії температурного поля земної кори над нафтогазовими родовищами. Увагу приділено визначенню оптимальних параметрів моделей доступу до інформації у файлах баз даних. Вивчено вплив когнітивних здібностей на успішність дій гандболістів під час гри. Розглянуто особливості моделювання соціосистем.

Шифр НБУВ: В358758/1

Див. також: 5.Ц.1059, 5.Ч.1102, 5.Ч.1270

Вивчення та викладання фізичної культури та спорту. Освіта

5.Ч.1262. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів фізичної культури і спорту з використанням інформаційно-комунікаційних технологій: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Л. В. Денисова; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 40 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено та експериментально перевірено, систему професійної підготовки майбутніх магістрів (ММ) фізичної культури

і спорту (ФКС) з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Розроблено її авторську концепцію, науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади. Подано авторське тлумачення понять «професійна підготовка ММ ФКС з використанням ІКТ», «готовність до професійної діяльності ММ ФКС, яка формується в закладах вищої освіти з використанням ІКТ», «професійна компетентність магістрів ФКС, яка формується в закладах вищої освіти з використанням ІКТ», «інформаційно-комунікаційна компетентність магістрів ФКС» та «інформаційно-освітнє середовище вищої освіти ММ ФКС». Репрезентовано алгоритм функціонування їх інформаційно-освітнього середовища.

Шифр НБУВ: РА446917

Див. також: 5.Ч.1175, 5.Ч.1235

Медико-біологічні основи фізичного виховання

5.Ч.1263. Біомеханіка спорту: підручник / О. Ю. Рибак, Л. І. Рибак, Б. А. Виноградський, О. В. Кувалдіна, О. С. Яцунський; Львівський держ. ун-т фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2021. — 266 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 247-258. — укр.

Визначено біомеханічні засади рухової діяльності людини. Розглянуто питання біомеханіки як науки і навчальної дисципліни у закладах галузі фізичної культури і спорту. Наведено біомеханічні характеристики тіла людини та її рухових дій. Розглянуто біомеханічні особливості м'язового скорочення, біомеханічні аспекти силових і швидкісних якостей, біомеханічні аспекти витривалості, гнучкості і спритності. Зазначено біомеханічні особливості рухового апарату людини. Увагу приділено біодинаміці рухових дій, опору середовища рухові тіла. Визначено біомеханічні основи обертових рухових дій та стійкості тіла людини. Розглянуто локомоторні та переміщувальні рухові дії. Зазначено вікові, індивідуальні, групові і статеві біомеханічні особливості моторики.

Шифр НБУВ: ВА853613

5.Ч.1264. Застосування терапевтичних вправ на фідболах у разі порушень постави у студентів / Г. В. Таможанська, О. М. Мятіга, Н. О. Зелененко // Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 4. — С. 36-41. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Порушення постави є досить поширеною патологією, яка зустрічається у студентів закладів вищої освіти і негативно впливає на їх фізичну та функціональну підготовленість. Зі вступом до вищої фізичної активності молоді значно знижується, що викликає погіршення стану здоров'я, знижує рівень фізичної та розумової працездатності. Мета роботи — наукове обґрунтування раціонального комплексного підходу до призначення засобів фізичної терапії для студентів I — II курсів із кіфотичною поставою з застосуванням терапевтичних вправ на фідболах. Матеріали та методи дослідження: педагогічні тести — для вивчення стану м'язової системи спини, черевного преса та косих м'язів живота; медико-біологічні — для оцінки функціонального стану кардіореспіраторної систем організму. За аналізом динаміки показників між обома групами під час повторного обстеження у двічт основної групи, у порівнянні з контрольною, спостерігалася менша частота дихання за достовірно вищих показників життєвої ємності легень, підвищилася стійкість до явищ гіпоксії, за даними проб із затримкою дихання на виходу та видиху, і значно збільшилися дані бронхіальної прохідності. Застосування терапевтичних вправ на фідболах показало доцільність реабілітаційного втручання у студенток основної групи.

Шифр НБУВ: Ж101342

5.Ч.1265. Професійні компетентності фахівців фізичної терапії та ерготерапії: інноваційні підходи: матеріали II наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 21 — 22 жовт. 2021 р., м. Ужгород / ДВНЗ «Ужгородський нац. ун-т», Комуніальне некомерційне підприємство «Центр спортивної медицини, санології та фізичної реабілітації Закарпатської обласної ради». — Ужгород: Сабов А. М., 2021. — 107 с.: рис., табл. — укр.

Висвітлено питання в галузі фізичної терапії, ерготерапії, фізичного виховання, сучасні підходи до практичної та теоретичної підготовки фахівців фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту, а також роль і місце фізичного терапевта й ерготерапевта в комплексному наданні медичних послуг. Розглянуто науково-методичні основи здоров'я людини, проблеми формування здорового способу життя, інклюзивно-освітні технології та оздоровчі підходи до навчання дітей з особливими потребами. Увагу приділено раціональному харчуванню як засобу профілактики гіпертонічної хвороби у зрілому віці. Визначено шляхи подолання бар'єрів, які виникають на уроках фізичної культури під час впровадження інклюзивного навчання. Здійснено оцінку потенційної спроможності медичних сестер хірургічних станцій нарів до реабілітації післяопераційних хворих у госпітальному періоді.

Шифр НБУВ: ВА855033

5.Ч.1266. Фізична реабілітація спортсменів з інвалідністю: монографія / Р. Є. Руденко; Львівський держ. ун-т фізичної культури ім. І. Боберського. — Львів: ЛДУФК ім. І. Боберського, 2021. — 335 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 298-335. — укр.

Викладено відомості про стан розвитку та становлення фізичної реабілітації спортсменів з інвалідністю. Розроблено концепцію та алгоритм процесу фізичної реабілітації, взаємодії пацієнта й фахівця з фізичної реабілітації під час проведення процедури корекційного масажу, обґрунтовано доцільність застосування засобів фізичної реабілітації з урахуванням фізичної підготовленості, виду спорту, інтенсивності фізичного навантаження, нозологічних груп, нозологічних форм захворювань, перебігу основного та супутніх захворювань спортсменів з інвалідністю. Експериментально досліджено вплив засобів фізичної реабілітації на терморегулятивні процеси, психічний стан у різні періоди відновлення. Визначено роль фізичної реабілітації у корекції психічного стану, розвитку життєвих цінностей та соціалізації інвалідів.

Шифр НБУВ: BA853619

Див. також: 5.Ч.1267

Теорія та методика фізичного виховання

5.Ч.1267. Колове тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах: навч. посіб. / С. І. Атаманюк, Н. П. Голева, В. І. Кемкіна, О. В. Кириченко; Запорізький нац. техн. ун-т. — Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. — 119 с. — Бібліогр.: с. 80-88. — укр.

Вивчено, обґрунтовано й узагальнено дані науково-методичної літератури вітчизняних і зарубіжних авторів з метою створення системи знань з питань розвитку рухових якостей з урахуванням морфофункціональних показників студентської молоді. Розглянуто питання педагогічного тестування фізичних якостей та спеціальної рухової підготовленості студентів. Особливу увагу приділено вивченню й узагальненню передового досвіду роботи тренерів-викладачів з питань застосування колового тренування для підвищення рівня фізичної підготовки к у системі ВНЗ, роботам спеціалістів з теорії та методики фізичного виховання. Вивчено особливості побудови тренувального процесу на етапі поглибленої спортивної спеціалізації. Проаналізовано існуючі методики розвитку та вдосконалення основних фізичних якостей студентів, що спеціалізуються у спортивній аеробіці, волейболістів, баскетболістів. Висвітлено загальні питання, пов'язані з основами юніорського спорту та спортивної підготовки.

Шифр НБУВ: BA853601

5.Ч.1268. Теорія і методика спортивних тренувань: навч. посіб. / А. В. Кошура; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 111 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 111. — укр.

Надано загальну характеристику спорту. Зазначено основи спортивного тренування; основи побудови процесу спортивної підготовки. Визначено технологію планування в спорті. Розкрито комплексний контроль й облік у підготовці спортсмена. Увагу приділено питанням спортивного відбору у процесі багаторічної підготовки.

Шифр НБУВ: BA854362

5.Ч.1269. Фізичне виховання студентів на основі української бойової культури: навч. посіб. / А. М. Литвиненко; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 116 с.: табл. — Бібліогр.: с. 101-110. — укр.

Розглянуто сучасні методичні підходи до побудови комплексної системи фізичного та духовного виховання студентської молоді. Проаналізовано особливості педагогічного потенціалу української бойової культури, яка має глибоке історичне коріння і належить до класичної духовної спадщини людства. Надано рекомендації щодо впровадження українського національного виду спортивних єдиноборств — хортингу у виховний процес з навчальної дисципліни «фізичне виховання». Висвітлено історію формування української бойової культури. Увагу приділено фізичному вихованню студентів засобами української бойової культури. Досліджено сучасну спортивну підготовку студентів (на прикладі хортингу). Охарактеризовано синергетичний підхід до побудови сучасного навчального процесу студентів засобами української бойової культури.

Шифр НБУВ: BA853781

5.Ч.1270. Формування культури здоров'я студентів з використанням фітнес-технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / К. В. Максимова; нац. ун-т «Чернівецький колегіум» імені Т. Г. Шевченка. — Чернівці, 2021. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Представлено науково-методичні підходи щодо формування культури здоров'я студентів з використанням фітнес-технологій. Розкрито необхідність та актуальність впровадження нової вибіркової навчальної дисципліни «Основи фітнес-культури» в

освітній процес різнопрофільних закладів вищої освіти (ЗВО); проаналізовано особливості формування культури здоров'я студентів з використанням фітнес-технологій за новою модифікованою програмою. Здійснено теоретичне обґрунтування, розробку та експериментальну перевірку технології використання моделі формування культури здоров'я з використанням фітнес-технологій для студентів різнопрофільних ЗВО. Проаналізовано ступінь наукової розробленості проблеми формування культури здоров'я студентів з використанням фітнес-технологій в системі вищої освіти України та розкрито суть базових понять. Проведено аналіз впливу експериментальної програми на стан фізичного, психічного та соціального здоров'я студентів. Одержані результати свідчать про ефективність впровадження процесу формування культури здоров'я з використанням розробленої авторами вибіркової навчальної дисципліни «Основи фітнес-культури» для студентів різнопрофільних ЗВО. Результати проведеного експерименту доводять ефективність запропонованої експериментальної програми формування культури здоров'я студентів в аудиторній роботі з використанням фітнес-технологій.

Шифр НБУВ: PA449209

Див. також: 5.Ч.1266

Ігри

5.Ч.1271. Індивідуалізація спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації у футболі: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / Т. Г. Чопілко; Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2020. — 25 с.: рис., табл. — укр.

Увагу приділено теоретичному обґрунтуванню та розробці технології індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки арбітрів протягом спортивного сезону у футболі, що передбачає сукупність складових (мета, завдання, критерії відповідності, етапи, компоненти, критерії ефективності) та метою якої є розробка, обґрунтування й впровадження програм спеціальної фізичної підготовки, спрямованих на індивідуалізацію тренувального процесу арбітрів та асистентів арбітра залежно від їх функціонального, фізичного рівня готовності, вікових особливостей, психологічного стану і практичного досвіду суддівства. Розглянуто сучасні погляди на підготовку арбітрів у футболі, складність суддівства, яка постійно зростає, що зумовлено високою динамічністю й інтенсифікацією гри, швидкою зміною ігрових ситуацій. Здійснено аналіз змагальної діяльності та структури рухової активності арбітрів під час матчів. Розроблено програму спеціальної фізичної підготовки арбітрів високої кваліфікації в річному циклі підготовки, що ґрунтується на індивідуальному підході до розвитку фізичних якостей і їх компонентів арбітрів високої кваліфікації у футболі та включає в себе послідовні тренувальні цикли з диференційованим навантаженням, відповідно до завдань із часто змінюваними засобами підготовки. Доведено специфічність рухової діяльності арбітрів у футболі — вміння пересуватися протягом гри, одночасно зберігаючи здатність до сприйняття почуття часу і простору; зосередженості уваги; спостережливості; вміння швидко і правильно орієнтуватися у складній ігровій ситуації; запам'ятовування; практичного мислення (приймати ефективні рішення й оцінювати ті чи інші дії гравців); управління своїми емоціями. Одержано нові дані щодо ефективності рухової діяльності арбітрів високої кваліфікації під час змагань і рівня їх фізичної підготовленості та функціональних можливостей. Доведено позитивну динаміку індивідуальних показників арбітрів експериментальної групи, які покращили рівень швидкісних можливостей, швидкісної витривалості, зменшення помилки під час гри, підтвердили ефективність розробленої технології індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки, програми та рекомендацій щодо її застосування арбітрами й асистентами арбітра.

Шифр НБУВ: PA445923

5.Ч.1272. Особистісні детермінанти формування іміджу тренера з футболу як фактор професійного вдосконалення: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.01.01 / А. І. Малиновський; Нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2020. — 21 с.: рис. — укр.

Розглянуто проблему формування професійного ефективного іміджу тренера з футболу на різних етапах професійного вдосконалення. Визначено соціальні та психологічні умови формування професійного іміджу тренера, який впливає на результативність сумісної діяльності, за результатами теоретичного аналізу це: бути учасником спільної діяльності та реальної соціальної групи; виконання соціальної ролі суб'єктом носієм іміджу важливої для загального успіху групи; наявність високої інтенсивної взаємодії між суб'єктом носієм іміджу і членами групи; підвищені соціальні очікування від суб'єкта носія іміджу з боку членів групи щодо групового та персонального успіху сумісної діяльності та задоволення потреб; актуальний професійний імідж збігається з очікуванням (бажаням); емоційне забарвлення та ціннісно оціночне ставлення у суб'єкта сприйняття (спортсмена). Специфіка діяльності тренера з футболу, що

супроводжує навчально-тренувальну та змагальну діяльність, повністю відповідає вимогам, за яких імідж тренера впливає на результативність спортивної діяльності спортсмена футболіста. Під час аналізу було виділено наступні структурні компоненти, що характеризують професійний імідж футбольного тренера: індивідуально-психологічні якості і характеристики; поведінку і взаємодію; соціальний статус і освіту; зовнішність; спеціальні знання і вміння. Проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу, сформовано основні результати дисертаційного дослідження, розкрито практичну і теоретичну значущість проведеної роботи. Визначено індивідуально-психологічні особливості особистості тренера, які є детермінантами формування дієвого професійного іміджу та їх прояв під час роботи з командами різного рівня та віку, можуть бути використані під час формування та корекції професійного іміджу тренера з футболу.

Шифр НБУВ: RA446130

5.Ч.1273. Профілактика порушень опорно-ресорсних властивостей стопи юних баскетболістів: [монографія] / О. А. Шинкарук, С. В. Строганов, К. М. Сергієнко, Н. Г. Бишевец; нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ: Олімпійська література, 2021. — 155 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 134-151. — укр.

Науково обґрунтовано та розроблено технологію профілактики порушень опорно-ресорсних властивостей стопи юних баскетболістів. На основі результатів власних досліджень одержано кількісні біомеханічні характеристики опорних взаємодій юних баскетболістів: максимальна сила реакції опори під час відштовхування і приземлення, імпульс і градієнт сили під час відштовхування, тривалість фаз амортизації активного відштовхування і польоту, висота стрибка; визначено особливості рухових дій і переміщень спортсменів у баскетболі, розширено і доповнено базу даних щодо впливу порушень опорно-ресорсних функцій стопи на біомеханічні характеристики нижніх кінцівок юних баскетболістів. Подано рекомендації з профілактичної роботи щодо запобігання плоскостопості юних баскетболістів на початковому етапі багаторічної підготовки.

Шифр НБУВ: BA853336

Спорт

5.Ч.1274. Легкоатлетичне семиборство жінок: навч. посіб. / А. О. Бурла, О. М. Бурла, А. П. Возний, В. М. Сергієнко; Сумський держ. ун-т. — Суми: Сум. держ. ун-т, 2021. — 300 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 273-283. — укр.

Розглянуто питання планування багаторічної підготовки спортсменок, які спеціалізуються на легкоатлетичному багатоборстві, а також технічної підготовки у видах легкої атлетики, що входять до програми сучасного семиборства. Детально розглянуто сучасну методіку навчання й удосконалення техніки бігу, стрибків і метань, що надає змогу тренерам разом зі спортсменками адекватно аналізувати переваги та недоліки індивідуальної техніки в кожному виді семиборства. Легкоатлетичні багатоборства — технічно складні види легкої атлетики, що потрібно розглядати не як окремі рухові дії, а як взаємозв'язані вправи. Зважаючи на це, тренування в багатоборстві не можна механічно сприймати як суму підготовки в окремих видах: це взаємозв'язаний багаторічний педагогічний процес, спрямований на підготовку загалом. Тренувальний процес у багатоборстві має бути спрямований на досягнення оптимального гармонічного розвитку всіх рухових здібностей у їх взаємозв'язку, а не на ізольоване досягнення максимальних показників певної однієї рухової здібності, тому що критерієм рівня результатів кожної спортсменки вважають результат за сумою балів у багатоборстві. Технічна підготовка в одних видах багатоборства впливає на підготовку в інших, тому в тренувальному процесі жінок переваляють вправи спорідненого характеру.

Шифр НБУВ: BA854619

5.Ч.1275. Підвищення спеціальної роботоздатності спортсменів у веслуванні академічному шляхом удосконалення силової витривалості: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01 / Чжао Дун; нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто проблему підвищення ефективності спеціальної фізичної підготовки спортсменів на підставі моделювання вправ, тренувальних занять і розробленої на їх підґрунті програми, спрямованої на розвиток силової витривалості спортсменів у веслуванні академічному. Впровадження сучасних спортивних технологій, серед яких виділяють ергометри нового покоління, що надає змогу значною мірою реалізувати кінематичні й динамічні характеристики гребних локомоцій, при цьому точно дозувати параметри силової і спеціальної роботи, одержувати характеристики ефективності виконаної роботи. Обґрунтування програми спеціальної силової підготовки і алгоритму її цільового використання в тренувальному процесі надало змогу сформувати нові вимоги до рівня функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності, уточнити спеціалізовану спрямованість спеціальної фізичної підготовки веслярів. Програму силової підготовки

реалізовано в три етапи. Перший етап — реалізація засобів загальної фізичної підготовки з використанням силових тренажерів і засобів важкої атлетики надала змогу підвищити загальний рівень силових можливостей, сформувати силовий потенціал веслярів. Другий — формування спеціального силового потенціалу дало змогу підвищити рівень силових можливостей в умовах моделювання кінематичних і динамічних характеристик, близьких до умов веслування. Третій — підвищення силових можливостей в умовах моделювання змагальної діяльності веслярів під час стартового розгону, у період сталого стану і компенсації втоми. Проведений педагогічний експеримент підтвердив ефективність експериментальної програми силової витривалості, яку було реалізовано як інтегрований компонент спеціальної фізичної підготовки, націленої на підвищення функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності спортсменів у веслуванні академічному.

Шифр НБУВ: RA446121

5.Ч.1276. Структура функціональної підготовленості спортсменок високого класу як фактор забезпечення змагальної діяльності в жіночому боксі: автореф. дис.... канд. наук з фіз. виховання та спорту: 24.00.01 / С. Ф. Гасанова; нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ, 2021. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто підготовку жінок-боксерів високого класу на сучасному етапі розвитку боксу в Україні. Вперше одержано дані кількісного аналізу структури змагальної діяльності жінок-боксерів високого класу, учасниць чемпіонатів України, чемпіонатів світу та Ігор Олімпіад. Визначено розподіл захисних дій жінками-боксерками високого класу, які виконувалися під час поєдинку: захисний прийом «нирок», розрив дистанції кроком назад, підставка й ухил. Виявлено відмінності прояву спеціальної працездатності та її функціонального забезпечення у жінок-боксерів високого класу в різних раундах поєдинку, що забезпечують ефективність і результативність змагальної діяльності. Встановлено тип реакції кардіореспіраторної системи організму спортсменок під час поєдинку, що сприяє досягненню високого рівня спеціальної працездатності та забезпечує високу результативність жінок-боксерів під час змагань. Виявлено відмінності у розвитку і внеску до структури функціональної підготовленості її факторів у жінок-боксерів, що є лідерами й аутсайдерами у команді в період проведення дослідження. Показано, що на даному етапі розвитку жіночого боксу в Україні для забезпечення високої результативності змагальної діяльності жінок-боксерів високого класу має визначальне значення високий рівень їх функціональної підготовленості за умови розвитку усіх її факторів. Доповнено та підтверджено дані стосовно кількості нанесених прямих, бокових та ударів низу, а також їх ефективності у кожному раунді, визначено час перебування спортсменок високого класу на різних дистанціях під час боксерського поєдинку. Доведено, що співвідношення засобів загальної фізичної і спеціальної фізичної підготовки змінюється і є зворотнім пропорції з ростом кваліфікації жінок-боксерів. Доповнено та підтверджено дані про залежність між спеціальною і загальною працездатністю жінок-боксерів високого класу, а також зв'язок із характеристиками аеробних та анаеробних можливостей їх організму.

Шифр НБУВ: RA450946

5.Ч.1277. Управління підготовкою спортсменів на основі моделювання та формування екіпажів у веслуванні академічному: [монографія] / О. А. Шинкарук, О. О. Яковенко, А. М. Коженкова. — Київ: Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України: Олімпійська література, 2021. — 230, [1] с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 209-[231]. — укр.

Розглянуто сучасні підходи до вдосконалення тренувальної та змагальної діяльності спортсменів, використання моделей у веслуванні академічному. Описано особливості відбору спортсменів, які перебувають на етапі підготовки до вищих досягнень. Обґрунтовано експериментальний підхід і перевірено алгоритм формування екіпажів у веслуванні академічному, який може використовуватися в циклічних видах спорту; підхід до розробки модельних характеристик змагальної діяльності та підготовленості у веслуванні. Представлено дослідження структури змагальної діяльності та підготовленості спортсменів у веслуванні академічному на прикладі жіночої четвірки парної і розроблено модель змагальної діяльності жіночого екіпажу четвірки парної, групові й індивідуальні модельні характеристики підготовленості спортсменів у веслуванні академічному. Визначено об'єктивні та суб'єктивні чинники, що впливають на ефективність змагальної діяльності, критерії відбору для формування екіпажів у веслуванні академічному.

Шифр НБУВ: BA854676

5.Ч.1278. Физическая и функциональная подготовленность спортсменов занимающихся академической греблей: учеб. пособие / Ю. И. Римар, С. И. Атаманюк, Ю. Г. Журавлев; Запорожский национальный технический университет. — Запорожье: ЗНТУ, 2019. — 195 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 162-190. — рус.

Наведено загальну характеристику академічної греблі й особливості спортивної підготовки в цьому виді спорту. Увагу

приділено методом визначення функціонального стану серцево-судинної, дихальної систем, рівня фізичної підготовки та фізичного здоров'я спортсменів з використанням комп'ютерної програми «Оберіг».

Шифр НБУВ: BA853599

5.Ч.1279. Функціональна асиметрія і орієнтація підготовки фехтувальників: монографія / О. А. Шинкарук, А. М. Улан; нац. ун-т фізичного виховання і спорту України. — Київ: Олімпійська література, 2021. — 147 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 132-147. — укр.

Викладено основні положення функціональної асиметрії у спорті та у фехтуванні зокрема, систематизовано знання про особливості їх спортивної орієнтації єдиноборців. Представлено результати статистичного аналізу кваліфікованих фехтувальників з різними проявами мануальної асиметрії. Розроблено підходи до використання функціональної асиметрії у різних видах спорту та обґрунтовано підхід використання асиметрії у фехтуванні. Запропоновано тести для визначення функціональної асиметрії у юних фехтувальників, алгоритм визначення функціональної асиметрії фехтувальників та орієнтації їх підготовки.

Шифр НБУВ: BA853332

5.Ч.1280. Effect of year-round training on parameters of heart rate variability, central hemodynamics and physical working capacity in short-distance swimmers / Y. L. Mykhaliuk, V. V. Syvolap, Yu. Horokhovskiy, M. S. Potapenko // Запор. ж. мед. журн. — 2021. — 23, № 3. — С. 343-347. — Бібліогр.: 16 назв. — англ.

Динамическое наблюдение за спортсменами представляет большой интерес для специалистов спортивной медицины, поскольку позволяет констатировать изменения функционального состояния спортсменов параллельно с ростом спортивного результата в течение годичного цикла тренировочного процесса. Цель работы — оценить изменения параметров вариабельности сердечного ритма (ВСР), центральной гемодинамики и физической работоспособности пловцов на короткие дистанции в подготовительный и соревновательный периоды тренировочного процесса. В подготовительном и соревновательном периодах тренировочного процесса обследовали пловцов (n = 94) на короткие дистанции квалификации от мастера спорта международного класса до спортсмена 2 разряда. Для анализа ВСР использовали короткие (5-минутные) записи ЭКГ в соответствии с международным стандартом. В подготовительном периоде 75,0 % пловцов имели признаки ваготонии, 20,0 % — нормотонии, 5,0 % — симпатикотонии. Разница удельного веса ваготоников и нормотоников достоверна (p = 0,0005). В соревновательный период произошло смещение соотношения вегетативного баланса в сторону нормотонии: 60,0/40,0/0 % соответственно. Распределение пловцов по типам кровообращения в подготовительном периоде: гипокинетический — 45,0 %, эукинетический — 45,0 %, гиперкинетический — 10,0 %; в соревновательном периоде — 45,0, 55,0, 0 % соответственно. Среднее значение PWC170/кг выросло на 16,41 % (p = 0,0001). Индекс функционального состояния увеличился на 25,08 % (p = 0,00001). Корреляционный анализ в подготовительный и соревновательный периоды показал, что увеличение физической работоспособности связано с увеличением индекса Mo, уменьшение индекса СИ — с уменьшением ВПР и ПАПР и увеличением Mo, а также уменьшение СИ — со снижением индекса стресса. Улучшились спортивные результаты: 20 % (n = 4) пловцов выполнили норматив мастера спорта Украины, 10 % (n = 2) спортсмена стали кандидатами в мастера спорта, 10 % (n = 2) стали спортсменами 1 разряда. Выводы: пловцы на короткие дистанции в соревновательный период имели на 25,1 % выше уровень функционального состояния, на 16,4 % — физической работоспособности, увеличение тонуса парасимпатического отдела АНС по сравнению с подготовительным периодом. В соревновательном периоде сохранились корреляционные связи, которые проявлялись в подготовительном периоде. Улучшение спортивных результатов пловцов на короткие дистанции ассоциировалось с указанными изменениями показателей гемодинамики и вегетативного баланса.

Шифр НБУВ: Ж16789

Див. також: 5.Ц.1059, 5.Ч.1269

Туризм. Альпінізм

5.Ч.1281. Основи туризмознавства: навч.-метод. посіб. / В. В. Худоба, В. К. Лабарткава; Львівський держ. ун-т фізичної культури імені Івана Боберського. — Львів: ЛДФУК ім. І. Боберського, 2021. — 133 с. — Бібліогр.: с. 128-131. — укр.

Визначено зміст, мету і завдання навчальної дисципліни. Подано структуру навчальної програми курсу, лекційні та семінарські заняття, оцінювання студентів, методи контролю, теми самостійної роботи, словник термінів. Матеріал курсу представлено у п'ятнадцяти темах, до кожної з яких запропоновано рекомендовану літературу, теми та зміст семінарських і практичних занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання.

Шифр НБУВ: BA853625

5.Ч.1282. Формування готовності майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. П. Литвінова-Головань; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено теоретичні й методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації в закладах вищої освіти України. Уточнено й конкретизовано понятійний апарат, форми, методи, засоби та заходи, що забезпечують ефективність формування готовності майбутніх фахівців із туризму до організації й проведення заходів спортивно-розважальної анімації. Обґрунтовано суть і структуру (мотиваційний, когнітивний, діяльний, рефлексивний компоненти) готовності. Розроблено й експериментально перевірено структурну модель, що містить теоретико-методологічний, організаційно-змістовий, критеріально-результативний блоки. Визначено та впроваджено комплекс організаційно-педагогічних умов, що забезпечив ефективність формування готовності майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації: орієнтація змісту навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації; побудова професійно спрямованого освітнього простору, максимально наближеного до майбутньої анімаційної діяльності; створення інформаційно-інтерактивних тренінгів, майстер-класів, відеокурсів. Засвідчено статистично вірогідні зміни за всіма компонентами готовності майбутніх фахівців із туризму до організації та проведення заходів спортивно-розважальної анімації. Розроблені матеріали дослідження (спекурси, навчально-методичні комплекси методик із відеотренуваннями, відеотренінгами зі спортивно-розважальної анімації; науково-практичні посібники, комп'ютерна програма для визначення готовності до анімаційної діяльності тощо) використовують у практичній діяльності закладів вищої освіти України, що підвищує якість туристичної освіти, та в роботі спортивно-розважальних закладів.

Шифр НБУВ: PA446194

5.Ч.1283. Фортифікації в туризмі: потенціал, стан, промоція, інновації: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-семінару, Київ, 23 квітня 2021 р. / упоряд.: І. Винниченко; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Національний історико-архітектурний музей «Київська фортеця», Асоціація в'їзних туроператорів України, Інститут досліджень діаспори. — Київ: Геопрінт, 2021. — 153 с.: іл., рис. — укр.

Розглянуто фортифікації в туризмі як засіб збагачення та промоції країни. Висвітлено досвід проведення екскурсій по Київському укріпленню. Висвітлено перспективи розвитку фортифікаційного туризму у громадах Львівського району. Увагу приділено фортифікаціям та їх використанню в туризмі як ресурсу розвитку громад Слобідської України. Розглянуто архівні фотографії як джерело вивчення архітектури оборонних споруд Кам'яни-Подільського кінця XIX — початку XX ст. Визначено перспективи використання Бушанської замкової вежі як геотуристичного об'єкту. Актуалізовано фортифікаційні екскурсійно-туристичні ресурси околиць Києва. Висвітлено вітчизняний та зарубіжний досвід промоції фортифікацій. Увагу приділено туристському потенціалу фортифікаційної спадщини світових війн. Розглянуто інновації як засіб популяризації фортифікацій.

Шифр НБУВ: BA854757

Друк

5.Ч.1284. Багатотиражна преса України 1917 — 1941 років: становлення, розвиток, контент: монографія / О. А. Вакульчук; ред.: Л. А. Дубровіна; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 534, [1] с.: табл. — Бібліогр.: с. 473-[535]. — укр.

Розглянуто широке коло питань, пов'язаних із процесами становлення, розвитку й функціонування багатотиражних газет, що виходили на території сучасної України впродовж 1917 — 1941 рр. Багатотиражна преса цього періоду є специфічним явищем і окремим видом газетної періодики, яка слугувала формуванню радянських ідеологічних засад в усіх галузях економічної, політичної та культурної діяльності держави, організовувала трудові колективи на виконання поставлених владою завдань. Вона об'єднувала у собі всі різновиди газет, котрі видавалися заводськими, фабричними й, шахтними, транспортними установами й підприємствами, об'єднаннями, політвідділами МТС, а також редакціями колгоспів, радгоспів, навчальних і культурних закладів, профспілкових і громадських організацій тощо. Проаналізовано специфіку етапів становлення багатотиражної преси, розкрито загальне та специфічне у розвитку її різних видів, встановлено особливості функціонування багатотиражних газет на тлі суспільно-політичної ситуації, що склалася в період 1917 — початку 1940-х рр.

Шифр НБУВ: BC68745

5.Ч.1285. В обороні української правди: [зб. наук. праць]. Вип. 2 / В. Сергійчук. — Вишгород, 2020. — 620, [8] с. — укр.

Розглянуто політичну діяльність Симона Петлюри у Львові в 1905 р. Висвітлено українсько-турецькі взаємини в добу козачтва (1500 — 1800 рр.) Наведено інформацію про українців Туркестану в 1917 — 1924 рр. у документах Центрального державного архіву Республіки Узбекистан. Звернено увагу на долю українських куркулів, зокрема депортації, втрати, спроби повернення на Батьківщину. Досліджено особливості Московської гібридної війни проти гетьмана Івана Мазепи (листопад 1708 — вересень 1709). Висвітлено перебування Романа Шухевича на Рогатинщині в документах радянських органів державної безпеки. Проаналізовано проблему належності Криму в контексті українського державотворення 1917 — 1921 рр.

Шифр НБУВ: В358797/2

5.Ч.1286. Видавничий рух в Україні: середовища, артефакти: доп. та повідомл. II Міжнародн. наук. конф., 29 жовт. 2021 р., м. Львів / ред.: Л. Головата, В. Пасічник; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка. — Львів: Львів. нац. наук. б-ка України ім. Василя Стефаніка, 2021. — 254 с.: іл. — укр.

Висвітлено матеріали Міжнародної наукової конференції, що відбулася за участі науковців України, Польщі, Чехії, Канади та присвячена проблематиці видавничого руху в Україні XVI — початку XXI ст. Оприлюднено результати нових досліджень стародруків та книжок (на матеріалах українських і закордонних колекцій), виконаних із застосуванням методів історико-культурного, текстологічного, філігранологічного, бібліографічного аналізу тощо. Висвітлено видавничу активність, концепції та доробок політичних партій, культурно-просвітницьких товариств, освітніх закладів, наукових інституцій, мистецьких спілок, дисидентських організацій та окремих ключових постатей. Розкрито проблеми культури видавничої діяльності і якості її продукту, взаємодії та ролі суб'єктів видавничого процесу. Проаналізовано видавничий досвід українських і закордонних бібліотек, музеїв, архівів і значення їх фондів як джерельної бази дослідження видавничого руху. Наведено доповнення й уточнення до репертуару видань друкарні Бердичівського монастиря босих кармелітів (1758 — 1844). Висвітлено особливості пропагандистських карикатур виховного характеру на шпальтах харківського сатиричного часопису «Червоний перець» (1920 — 1930-ті рр.). Розглянуто видавничий, дидактичний та ідеологічний складники українського букваря в роки Другої світової війни. Досліджено видавничу діяльність Керченського історико-археологічного музею. Подано інформацію щодо проблеми створення та впорядкування «Матеріалів до Зведеного каталогу українських періодичних видань з-поза меж України».

Шифр НБУВ: ВА852828

5.Ч.1287. Книжкова преса в Україні 1990 — 2000 рр.: тематико-типологічні та промоційні аспекти: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / О. І. Скібан; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 16 с. — укр.

Викладено теоретичні засади дослідження формування в історії преси незалежної України особливого типу — спеціалізованих пресодруків книжкової тематики. Проаналізовано праці українських і зарубіжних дослідників, присвячені окресленій та дотичній проблематиці, виявлено маловивчені аспекти, що потребували ґрунтовного опрацювання. Визначено поняття «книжкова преса» як тип преси культурної тематики, головними типологічними ознаками якого встановлено спеціалізацію на комплексній книжковій тематіці та спрямування на широку читачу аудиторію, однак із підвищеною орієнтацією на певний вид інформаційного продукту. На основі систематизації результатів типологічного аналізу, вивчення структурних і жанрово-тематичних характеристик п'ятих книжкових пресодруків, що виходили упродовж 1990 — 2000-х рр., запропоновано типологічний «портрет» преси окресленого типу. Виявлено тенденцію до еволюції їх типологічних характеристик під впливом ринку, пов'язаної з опануванням популярного формату. Встановлено залежність між цільовим призначенням та адресністю пресових ЗМІ і їх функціями, жанрово-тематичними характеристиками. Особливу увагу приділено тому, як комерціалізація преси формувала рекламно-промоційні функції української книжкової преси, а це, у свою чергу, впливало на контент і жанрові трансформації конкретних видань.

Шифр НБУВ: РА446634

5.Ч.1288. «Нова генерація» (1927 — 1930): хронол. та системат. покажч. змісту журн. / упоряд.: М. А. Штолько; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка, 2021. — 210 с. — укр.

Наведено опис комплексу журналу «Нова генерація» за 1927 — 1930 рр. Зазначено, що у покажчику збережено структуру видання, публікації описано за роками, номерами. Вміщено бібліографічний опис 1670 публікацій журналу «Нова генерація» з художньої літератури (поезія, серійні вірші, поеми; проза; гумор; драматургія; репортажі), літературознавства, архітектури, образотворчого мистецтва, скульптури, музики, кіно, фотомистецтва, листування з редакцією, а також ілюстративного матеріалу. Науково-довідковий апарат до покажчика складаєть-

ся з іменного покажчика, покажчика географічних назв, словника псевдонімів та криптонімів.

Шифр НБУВ: ВА853279

5.Ч.1289. У світі книжки / Я. Дашкевич; упоряд.: Н. О. Паславська, Г. І. Сварник, А. В. Фелонюк; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка. — Львів, 2021. — 503, [44] с.: кольор. іл. — Бібліогр.: с. 381-460. — укр.

Розміщено основні праці Ярослава Дашкевича з історії книги, друкарства, книгознавчої періодики, бібліотекознавства й бібліографії, опубліковані в 1946 — 2008 рр. Зібрані під однією обкладинкою статті та рецензії автора органічно доповнюють одна одну, перетворюючись на своєрідну монографію, яка поєднує історико-біографічні сюжети з критичним осмисленням бібліографічного та книгознавчого доробку, охоплюючи цілу палітру бібліологічних та історичних досліджень. Об'єднані спільною концепцією й написані блискучим стилем, вони складають унікальну енциклопедію знань про захопливе й драматичне минуле книг, книгозбірень та книгознавців, бібліотекарів і бібліографів України у XX ст. Частина текстів публікується вперше за рукописними оригіналами, виявленими в Меморіальній бібліотеці-архіві вченого у Львові.

Шифр НБУВ: ВС68710

5.Ч.1290. Українська біографічна книга: формування ринку та видавничої культури (на матеріалі видань 2005 — 2017 рр.): автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.05 / А. А. Зелінська; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

Викладено теоретичні засади дослідження ринку української біографічної книги та явищ її видавничої культури. Проаналізовано наукові праці зарубіжних та українських дослідників, присвячені літературі нон-фікшн, книжковим виданням біографічного змісту. Запропоновано авторські дефініції понять «література нон-фікшн», «біографічна книга», також розроблено типологічні класифікації таких видань. Обґрунтовано, що засадничою рисою змісту біографічної книги є розповідь про життя неординарної та впливової (пасіонарної) особистості. Досліджено ринок української біографічної книги 2005 — 2017 рр. за такими параметрами: обсяги ринку, конкурентне середовище, сила та чинники конкуренції, стабільні та ситуативні видавничі лідери, сегментовано ринок за підприємствами, продуктами та споживачами. Проаналізовано видавничу культуру української біографічної книги, її зміст, форму та просування на ринку, розроблено комплекс критеріїв оцінювання відповідних видань.

Шифр НБУВ: РА446116

5.Ч.1291. Українська писемність та мова в манускриптах і друкарстві: матеріали 7-ї, 8-ї, 9-ї наук.-практ. конф., 9 листоп. 2016 р., 9 листоп. 2017 р., 9 листоп. 2018 р.: [зб.] / упоряд.: М. В. Довбищенко, Д. О. Палій; Київська миська державна адміністрація, Музей книги і друкарства України. — Київ: Музей книги і друкарства України, 2019. — 135 с.: іл. — укр.

Висвітлено різноманітні явища і факти з історії української мови, книги і друкарства минулих століть, зокрема: рукописні джерела, на основі яких у 1742 р. було випущено у світ «одне з рідкісних почаївських видань» (В. Бочковська) «Гора Почаївська». Окреслено становлення рідномовної преси і освіти серед українських переселенців в Канаді, початки українського богослужіння, становлення української мови в Українській державі за гетьмана Павла Скоропадського. Досліджено діяльність українських видавництв — «Київ» у Філадельфії (США) та «На горі» у Німеччині. Розглянуто історію паперової фабрики у маєтку Кочубеїв на Чернігівщині. В інших дослідженнях висвітлено окремі теми з фондової колекції Музею книги і друкарства України: добір хромолітографії початку XX ст. (історія друкування і надходження до музею), видання творів Івана Франка, книжки для українських поселень в Росії (1920-і — 1930-і рр.), українські видання в Петербурзі (XIX ст.), книжки видавництва УРухФ (1917 — 1933 рр.), графіку одного з найвідоміших представників мистецької школи Михайла Бойчука художника Івана Падалки та ін. Надано історію української писемності і друкарства.

Шифр НБУВ: СО37868

5.Ч.1292. Українська писемність та мова в манускриптах і друкарстві: ст. 10-ї, 11-ї наук.-практ. конф., 8 листоп. 2019 р., 10 листоп. 2020 р.: [зб.] / упоряд.: С. Кагамлик, Д. О. Палій; Київська миська державна адміністрація, Музей книги і друкарства України. — Київ: Музей книги і друкарства України, 2021. — 190 с.: іл. — укр.

Висвітлено книгознавчі дослідження на різноманітні теми, зокрема: знахідки реставраторів в оправах і на форзацах стародруків; рідкісні виденські видання XVI ст. одного з першодрукарів Петра Мстиславця. Розкрито полівовність українських стародруків та самотність народної української мови на початку XIX ст. Викладено українське видання у Чехословаччині 1919 — 1930 рр. Увагу приділено рідній мові і книзі у контексті збереження самотності українців у Канаді. Оцінено унікальність колекції та діяльність Українського національного музею в Чикаго і надано погляди на двомовність в Україні відомого

еміграційного письменника видавця Ігоря Костецького. Розглянуто діяльність Української видавничої спілки у Вінніпезі, життєвий шлях і мистецький феномен родини Саєнків тощо.

Шифр НБУВ: СО37869

5.4.1293. Українська преса в Україні та світі, XIX — XX ст. Бібліогр. дослідж. Т. 6. 1918 р. / уклад.: М. М. Романюк, Л. В. Сніцарчук, М. М. Комариця, Н. М. Кулеша; ред.: Л. В. Сніцарчук; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаніка. — Б. м., 2020. — 774, [1] с. — укр.

У шостому тому видання докладно досліджено умови виникнення, функціонування та розвитку української преси, яка почала виходити 1918 р. на українських етнічних землях і поза її межами. Основна частина бібліографії української преси цього періоду охоплює бібліографічні описи газет, журналів, бюлетенів, що виходили українською мовою в усіх її історичних, територіальних, діалектних різновидах на різних континентах і дво-мовних (українською та іншими мовами), а також українських іншомовних часописів. Алфавітний покажчик часописів, іменний покажчик редакторів і видавців, іменний покажчик, покажчик місць видання часописів, а також додаток «Порічний реєстр часописів» як найважливіші елементи апарату видання підвищують наукову цінність дослідження.

Шифр НБУВ: В350611/6

Див. також: 5.Я.1691

Засоби масової інформації

5.4.1294. Дискурс українського журналістознавства в контексті розвитку соціальних комунікацій: колект. монографія / Г. М. Волинська, К. В. Єськова, Н. В. Островська, Л. В. Шаповал, С. А. Панченко, В. Л. Погребна, Р. С. Байрамов, О. Ю. Пода, Г. С. Скуртул, А. М. Донець, І. Ю. Тонік, А. В. Постол, Т. В. Хітрова; ред.: В. Л. Погребна. — Дніпро: Ліра, 2021. — 307 с. — укр.

Розглянуто актуальні на сучасному етапі питання теорії, історії та практики соціальних комунікацій взагалі та журналістознавства зокрема. Обговорено специфіку функціонування пресового, радіо- та теледискурсу, питання методики викладання професійно орієнтованих дисциплін та сучасні тенденції розвитку медійного простору Інтернету. Досліджено спеціалізовані онлайн-видання у контексті розвитку української музичної журналістики. Охарактеризовано своєрідність жанрової палітри журналу «VIP CLUB». Визначено критерії ефективності ранкового шоу на комерційному радіо, а саме систематизацію наукових підходів. Розглянуто сервісні концепції сучасного українського фуд-блогінгу.

Шифр НБУВ: ВА853211

5.4.1295. Журналістика й нейропластичність мозку: колект. монографія / І. З. Павлюк, Г. Я. Холод, В. В. Крутов, О. М. Холод; наук. ред.: О. М. Холод. — Київ: Інтерсервіс, 2021. — 223 с.: іл. — укр.

Проаналізовано кросгалузеві проблеми, що пов'язані з історією, практикою та теорією журналістики й нейропластичністю мозку, яка може стати неодмінним атрибутом фахівців різних галузей діяльності людини. Подано результати багаторічних досліджень публіцистичності поезії та поетичності публіцистики й прози Василя Симоненка. Розглянуто специфіку чотирьох рубрик спеціалізованого видання «Кіно-тиждень» (1927 р.). Звернено увагу до вивчення нейропластичності мозку як унікального й безцінного феномену природи людини. Зроблено аналіз маркерів епістемної імутації суспільства в українськомовній пресі політичної кризи 1917 р. Акцентовано на радіоновах у структурі суспільного мовлення під час застосування інформаційних стандартів мовника у висвітленні топ-новини. Викладено звіт про дослідження підприємницьких стратегій у соціальних мережах, які виконують роль інструменту реалізації особистості. Висвітлено результати аналізу телевізійних комунікаційних технологій та їх зв'язку із соціальним інжинірингом у період від 28 лютого 2014 р. до 27 червня 2014 р.

Шифр НБУВ: ВА853301

5.4.1296. Медіасфера: локальне та глобальне: колект. монографія / М. Бугиріна, Л. Темченко, Ю. Гаркавенко, О. Гудошник, М. Демченко, О. Кирилова, А. Чорнобильський, А. Гусев, В. Демченко, Л. Куценко, О. Терханова, Л. Хотюн, Н. Блинова, О. Гусева, С. Іванова, В. Мироненко; Дніпропетровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро: Журфонд, 2021. — 213 с.: рис., табл. — укр.

Представлено тренди розвитку медіасфери у глобальному та локальному вимірах. Розкрито низку прикладних соціально-комунікаційних технологій, що є ефективними для сучасних медіаринків. Проаналізовано новітні медіаформати та процес книжкової промоції.

Шифр НБУВ: СО37920

5.4.1297. Нові слова та фразеологізми в українських мас-медіа: словник. Ч. 4 / Л. І. Шевченко, Д. Ю. Сизонов; Ки-

ївський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 98, [1] с.: іл. — Бібліогр.: с. 73-76. — укр.

Зазначено, що четверта частина інноваційного словника об'єднує неологизми та неофразеологію сучасного вербального простору України, що представлена в медійних джерелах — газетах і журналах, на радіо та телебаченні, в Інтернеті, рекламі за 2020 р. У словнику вміщено близько 250 мовних одиниць, що репрезентують сучасний український медіапростір.

Шифр НБУВ: В357619/4

5.4.1298. Основи журналістики: навч. посіб. / О. В. Чекишев. — Київ: Академія, 2021. — 165, [2] с.: табл., рис. — (Alma Mater+). — Бібліогр.: с. [167]. — укр.

Синтезовано сучасні погляди на журналістику, її структуру та функції, місце в медіасистемі й місію в суспільстві, висвітлює зміст фахових, етичних стандартів та їх роль у журналістській діяльності. Розкрито специфіку засобів масової інформації та засобів масової комунікації (медіа). Особливо цінним для тих, хто опановує професію, є виклад жанрової системи сучасної журналістики, принципів і технологій готування різноманітних інформаційних матеріалів для різних типів медіа, методів роботи журналіста із джерелами інформації, фактами і виражальними засобами.

Шифр НБУВ: ВА853331

5.4.1299. Роль ЗМІ у виявленні та запобіганні корупції (викривальна журналістика та інформаційне забезпечення антикорупційних розслідувань): зб. матеріалів кругл. столу, 21 верес. 2021 р. / ред.: А. В. Свінцицький, Я. М. Літинський, П. О. Кавешніков, О. А. Парфіло, В. І. Полевий, А. М. Лисеюк, С. О. Тихонов, І. О. Фролов; Український Наук.-дослід. ін-т спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, Український інститут підвищення кваліфікації працівників телебачення, радіомовлення і преси. — Київ: ІСТЕ СБУ, 2021. — 103 с.: іл. — укр.

Визначено роль журналістів, зокрема, у такій сфері діяльності, як викривальна журналістика та інформаційне забезпечення антикорупційних розслідувань. Підкреслено, що свобода слова і основні принципи свободи слова в Україні забезпечуються. Висвітлено замовний характер журналістських розслідувань. Зазначено використання спеціальних знань в журналістських розслідуваннях корупційних кримінальних правопорушень. Окреслено правові гарантії захисту журналістів-розслідувачів корупції в Україні. Оцінено антикорупційну політику як складову економічних реформ України. Охарактеризовано викривальну журналістику як інструмент антикорупційної діяльності та інтелектуальні інформаційні технології в контексті протидії корупції.

Шифр НБУВ: ВА853221

5.4.1300. Феномен мови ворожнечі в умовах сучасного інформаційного простору / О. П. Антіпова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 148-152. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Доведено, що лінгвокультурні характеристики сучасного інформаційного простору актуалізують проблему мови ворожнечі. Цьому сприяють глобалізаційні тенденції в реалізації комунікативних потреб, численні соціальні конфлікти, політична й економічна дестабілізація, активізація маніпулятивних технологій. З'ясовано, що зазначений лінгвокультурний пласт, виконуючи роль своєрідного посередника між сторонами, що протистоять, нині виявляє неабияку адаптивну здатність, гнучкість у пристосуванні до соціокультурних умов дійсності. Зазначено, що мова ворожнечі, набуваючи дедалі більш жорстких форм, виявляє деструктивні характеристики, стає ефективним засобом маніпулятивних технологій, утвердження негативних стереотипів, покликаніх виправдати дискримінаційні вияви. Встановлено ключові чинники деструктивного аспекту риторичної протистояння, якими визнано статус мовця, аудиторію, а також економічний, соціальний і політичний стан соціуму на певному етапі розвитку.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.4.1301. Electronic dictionary of sports metaphors as an instrument to develop the Ukrainian computer lexicography / О. Karabuta, T. Mandych, O. Lemeschuk // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. — 2020. — Вип. 3. — С. 44-52. — Бібліогр.: 17 назв. — англ.

Розглянуто питання української комп'ютерної лексикографії, розвиток якої вимагає постійного оновлення та застосування нових підходів. На сучасному етапі студенти-лінгвісти, а також експерти в галузі філології та журналістики, набагато частіше почали використовувати для роботи та аналізу електронні тексти та Інтернет-ресурси, а не традиційні друковані джерела. Для швидкої та якісної обробки великого масиву мовних одиниць необхідно знайти інструменти, які б забезпечували як зручний пошук ключового слова у базі даних, так і можливість виконувати професійний аналіз мовних одиниць у режимі «онлайн» за визначеними критеріями. Висвітлено основні напрями розвитку електронних лексикографічних ресурсів у мережі Інтернет, що стосуються роботи з різними аспектами української мови (тлумачення слова, переклад, правопис, словозміна тощо) та описано основні переваги та недоліки вже створених словників. Проаналізовано функційні можливості доступних у режимі «онлайн» лексикографічних джерел філологічного спрямування. Розглянуто

нечисленні словники спортивної тематики, розміщені в мережі Інтернет, що тісно пов'язані з темою дослідження. Наведено досвід розробки словника спортивних метафор, структурованого за 4 категоріями: антропоморфним, соціоморфним, артефактним і природоморфним типами, у межах яких побудовано систему метафоричних моделей. Словник розроблено з використанням механізму MediaWiki, параметри якого задовольняють потреби користувачів і полегшують обслуговування й адміністрування сайту. Систематизація мовних одиниць та їх пошук на створеному сайті передбачає алфавітний і категорійний принципи. Розроблений прототип електронного словника є одним з інструментів навчання студентів-філологів і студентів-журналістів, платформою для проведення власних досліджень, а також сегментом українського медіапростору, який зможе відповідати ймовірним пошуковим запитам користувачів.

Шифр НБУВ: Ж73466

Див. також: 5.С.24, 5.Ф.668, 5.Ф.678, 5.Ф.682, 5.Ч.1204, 5.Щ.1544

Радіомовлення. Телебачення

5.Ч.1302. Аналітично-публіцистичні програми регіонального телебачення України: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / Л. А. Пуцькаль; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено тенденції розвитку аналітично-публіцистичного мовлення на регіональному рівні телебачення України. Вперше проаналізовано жанрово-тематичний аспект програм державного телебачення під час складних суспільно-політичних процесів — Євромайдану, Революції Гідності, антикорупційної операції. Вивчено вплив цих процесів на специфіку мовлення державних аудіовізуальних ЗМІ. Досліджено проведення телевізійної реформи в Україні, а також її вплив на виробництво інформаційної продукції. Доведено, що державне мовлення в Україні впродовж свого існування залежало від діючої влади. Значну частину ефіру відводили для інформування громадськості про роботу представників влади різних рівнів. Необхідність телевізійної реформи загострилася під час Євромайдану та Революції Гідності, оскільки чимало фактів про ці події на державному телебаченні замовчували. Досліджено діяльність державного телебачення під час реорганізації, яка здійснювалася за принципом безперервності мовлення.

Шифр НБУВ: РА446633

5.Ч.1303. Українськомовне радіо у світовому медіасередовищі: трансформації та конвергенції: автореф. дис... д-ра наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / Т. С. Гиріна; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 32 с.: рис. — укр.

Дисертацію присвячено дослідженню трансформаційного потенціалу та конвергенції українськомовного радіо у світовому медіасередовищі. Простежено генезу зарубіжного українськомовного радіо в іменах та конкретних проектах. Проаналізовано мовний чинник як інтегратор світового українськомовного радіопростору. Визначено характер застосування конвергентних інструментів в українському радіомовленні. Виявлено й охарактеризовано трансформаційний потенціал глобального українського радіо крізь призму його маркетингової функції та функції соціального управління. Встановлено рівень мобільності слухачів у контексті відтворення радіо на рівні мультимедійних медіаканалів, сприйнятливості до застосування новітніх форм радіомовлення на основі соціологічного дослідження. Узагальнено експертну оцінку інноваційних процесів в українськомовному радіо. Розроблено модель освітньо-просвітницьких курсів підготовки радіофахівців мультитипу професіонала — «журналіста, радіопрацівника конвергентної редакції», упровадження якої сприятиме гуртуванню світового українства навколо конкурентних конвергентних медіаплатформ, якими стануть новітні радіоініціативи.

Шифр НБУВ: РА446129

Бібліотечна справа. Бібліотекознавство

5.Ч.1304. Бібліотека в інтерактивному медіасередовищі: стан та перспективи: монографія / В. В. Струнгар; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ, 2021. — 247, [1] с.: рис. — Бібліогр.: с. 217-[248]. — укр.

Комплексно досліджено бібліотечний сегмент соціальних медіа, розкрито специфіку його формування та функціонування в контексті суспільного використання соціальних медіа. Висвітлено напрямки діяльності вітчизняних і зарубіжних бібліотек щодо використання соціальних медіа, визначено їх особливості. Запропоновано комплекс дієвих методів і критеріїв, які мають використовувати бібліотечні установи для розвитку бібліотечного

представництва в соціальних медіа та вдосконалення комунікаційної діяльності. Окреслено перспективні напрями та завдання розвитку інформаційно-бібліотечних процесів в інтерактивному медіасередовищі в контексті сучасної трансформації бібліотек в інформаційні центри з акумуляції та забезпечення доступу до інформаційних ресурсів.

Шифр НБУВ: ВА852829

5.Ч.1305. Електронний сервіс сучасної бібліотеки: монографія / О. П. Желай; ред.: В. М. Горвий; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 204, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 180-[205]. — укр.

Комплексно досліджено й узагальнено досвід функціонування електронного сервісу сучасної бібліотеки. Проаналізовано ефективність інформаційно-аналітичного обслуговування різних категорій бібліотечних користувачів, зокрема представників органів державної влади та самоврядування. Закцентовано увагу на важливості вдосконалення дистанційних форм інформаційного, інформаційно-аналітичного обслуговування для підвищення ефективності суспільно-інформаційного забезпечення. Оцінено роль і значення електронних інформаційних ресурсів бібліотек у вітчизняному інформаційному просторі. Досліджено перспективні напрями розвитку електронного інформаційно-бібліотечного сервісу.

Шифр НБУВ: ВА854062

5.Ч.1306. Історичні етапи становлення бібліотечної освіти в Україні: зб. наук. праць / Н. М. Кушнарєнко, А. А. Соляник, В. Ю. Соколов, Н. І. Капустіна; уклад.: Н. І. Капустіна; ред.: Л. В. Глазунова; Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка. — Харків: Харків. держ. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка, 2021. — 89 с. — укр.

Висвітлено результати наукових досліджень з історії розвитку бібліотечної освіти України, що здійснюються працівниками Харківської державної академії культури, Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка. Досліджено історичні, соціально-політичні та культурно-освітні чинники створення та розвитку харківської бібліотечної наукової школи, мережі середніх спеціальних навчальних закладів, бібліотечних курсів.

Шифр НБУВ: ВА855027

5.Ч.1307. Превентивні методи збереження документів наукових бібліотек у несприятливих екологічних умовах: монографія / Л. П. Затока, Л. М. Куява, Т. В. Крікова, К. В. Лобузін, Л. В. Муха, А. А. Остапенко, Я. І. Савчук; ред.: Л. В. Муха; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Нац. бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2020. — 123 с.: табл., рис. — укр.

Роботу присвячено впровадженню превентивних методів збереження документів у діяльність наукових бібліотек. Розглянуто можливі зовнішні та внутрішні чинники впливу сучасних екологічних умов на стан фондів НБУВ та бібліотек науково-дослідних установ НАН України. Висвітлено основні складові організації процесу впровадження превентивних методів у бібліотеці: матеріалознавчі, технологічні та екологічні аспекти, а також інтеграцію досягнень інноваційних технологій.

Шифр НБУВ: ВС68731

Див. також: 5.Ч.1308, 5.Ч.1310

Організація бібліотечної справи в світі. Управління. Економіка. Статистика

Організація бібліотечної справи в Україні. Управління. Економіка. Статистика

5.Ч.1308. Бібліотеки у формуванні інформаційного ресурсу стратегічних комунікацій українського суспільства: [монографія] / В. М. Горвий, С. В. Горова, М. Б. Закіров, С. П. Кулицький, Н. В. Тарасенко, О. В. Ворошилов, А. Медведева, М. Б. Кушнарєнко, С. Полтавець, С. М. Польовик, А. Матвійчук, М. Хилько, Д. Павленко, Д. Бондаренко, В. М. Удовик, Л. А. Чуприна, О. П. Желай, В. Е. Пальчук, Л. Й. Костенко, Т. В. Симоненко, О. І. Жабін; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 248, [1] с. — Бібліогр.: с. 223-[249]. — укр.

Розглянуто зростаюче значення стратегічних інформаційних комунікацій в організації національного інформаційного простору. Розкрито їх зміст, особливості розвитку в процесі еволюції суспільства. Досліджено джерельну базу забезпечення їх функціонування, у якій особливу увагу приділено системі наукових бібліотек. Розглянуто перспективи розвитку цієї соціальної інформаційної системи.

Шифр НБУВ: ВС68824

5.Ч.1309. Видавнича діяльність Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка: зб. наук. пр. / М. Пономаренко; НАН України, Львівська національна

наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка. — Львів, 2021. — 146, [14] с.: фот. — укр.

Вміщено наукові статті завідувачки редакційно-видавничого відділу (2004 — 2018) М. Пономаренко, опубліковані у «Записках Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка». Увагу приділено початкам видавничої діяльності Львівської філії Бібліотеки АН УРСР (1940 — 1941). Висвітлено еволюцію ідеологічної парадигми видавничого репертуару Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаніка НАН України (1940 — 2008). Зазначено, що представлені статті мали стати основою дисертаційної роботи М. Пономаренко, присвяченої вивченню історії видавничої діяльності Бібліотеки (1940 — 1991). Наведено реєстр видань Бібліотеки, які редагувала М. Пономаренко.

Шифр НБУВ: ВА852830

5.Ч.1310. Історико-культурні фонди Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: дослідження, організація доступу та створення електронного ресурсу (2000 — 2020) / Т. Д. Антонюк, Н. П. Бондар, Л. М. Гутник, О. В. Заєць, Л. В. Івченко, Г. І. Ковальчук, Т. Є. Мяскова, О. К. Супронюк, Г. М. Юхимець; ред.: Г. І. Ковальчук; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 613, [1] с.: фот. — Бібліогр.: с. 359-611. — укр.

Розкрито діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського щодо дослідження та опрацювання історико-культурних фондів, що зберігаються у відділах стародруків та рідкісних видань, бібліотечних зібрань та історичних колекцій, зарубіжної україніки, образотворчих мистецтв, музичних фондів і частково сектора картографічних видань. Окрему увагу приділено питанню створення електронних ресурсів, що надають змогу наблизити відповідну інформацію для віддалених користувачів, прискорити бібліографічний пошук ретроспективних різновидових видань та колекцій. Бібліографічний показник публікацій співробітників названих підрозділів демонструє обсяги і напрями наукових досліджень історико-культурних фондів НБУВ.

Шифр НБУВ: ВС68667

5.Ч.1311. Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаніка: історія, джерела, постаті: доп. та повідомл. Міжнар. наук. конф., 26 лют. 2021 р., м. Львів / ред.: Л. Сніцарчук; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаніка. — Львів, 2021. — 222 с.: табл. — укр.

Висвітлено такі важливі аспекти з історії Національної бібліотеки і її фондів, як їх універсальність та унікальність, мистецькі збірки інституційних і приватних книгозбірень, особливості їх формування, а також взаємозв'язок з іншими установами у контексті творення спільного національно-культурного простору, збереження пам'яті про видатних діячів і їх доробку. Розкрито роль фондів відділу рукописів ЛННБ України ім. В. Стефаніка у відновленні неповторної історії видавничого поступу в Україні. Розглянуто традиції взаємодії НБУ ім. В. І. Вернадського та ЛННБ України ім. В. Стефаніка від Юрія Меженка до сьогодні. Увагу приділено архіву бібліотеки Інституту «Народний Дім» у Львові як джерелу для досліджень історії української науки та культури. Подано інформацію про Теодора

Пасичинського як музиколога, диригента й оперного співака. Проведено концептуально-тематичний і структурно-організаційний компаративний аналіз бібліотечних колекцій Івана Франка та Агатангела Кримського.

Шифр НБУВ: ВА852835

5.Ч.1312. Цифрові інструменти підтримки наукової комунікації в бібліотеках закладів вищої освіти: автореф. дис... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.03 / М. А. Назаровець; Харківська державна академія культури. — Харків, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Увагу приділено дослідженню впровадження послуг бібліотек закладів вищої освіти (ЗВО) з підтримки наукової комунікації за допомогою цифрових інструментів. Проаналізовано зміни, які відбуваються в середовищі наукової комунікації, як головні чинники, що впливають на трансформацію бібліотек. На підставі проведення аналізу доступних класифікацій цифрових інструментів підтримки наукової комунікації запропоновано — у процесі впровадження й оцінювання бібліотечних послуг використовувати класифікацію Innovations in Scholarly Communication, яка надає змогу розглядати всі інструменти відповідно до етапів процесу дослідження. Опрацьовано дані дослідження тенденцій використання цифрових інструментів для наукової комунікації в Україні. Проаналізовано послуги, пов'язані з використанням таких інструментів, які надаються в бібліотеках провідних закладів освіти України та світу. Акцентовано увагу на формах, у яких надаються ці послуги, і на їх тематичному спрямуванні. Побудовано базову структурну модель організації послуг з використання цифрових інструментів підтримки наукової комунікації в бібліотеках ЗВО, яка може стати основою процесу впровадження нових і поліпшення якості й ефективності раніше впроваджених сервісів.

Шифр НБУВ: РА446833

Див. також: 5.Ч.1307, 5.Я.1692

Бібліографія. Бібліографознавство

5.Ч.1313. Вчений і бібліографія. XIX — середина XX століття: Нариси. Бібліографія бібліографії: [біобібліогр. слов.] / Н. М. Березюк; ред.: С. І. Посохов, С. М. Куделко, А. Я. Соляник, В. В. Седих, С. Б. Глибицька, Р. І. Голубова, В. В. Круглова, О. П. Щербініна, І. К. Журавльова; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — 2-ге вид., допов., випр. — Харків: Факт, 2021. — 151 с.: фот. — укр.

Зазначено, що історико-бібліографічне дослідження знайомить з бібліографічною спадщиною науковців Харківського університету, які зробили вагомий внесок у становлення та розвиток вітчизняного бібліографознавства, в теорію, методіку та практику бібліографування. Увагу приділено таким відомим науковцям, як В. Я. Джунковський, П. І. Кеппен, І. І. Срезневський, Д. І. Багалій, І. Я. Айзеншток, І. З. Бойко.

Шифр НБУВ: ВА855308

5.Ш.1314. Бібліографічний огляд праць та штрихи до творчого портрета кандидата філологічних наук, доцента В. Л. Галацької / М. А. Мироненко. — Дніпро: Ліра, 2021. — 122 с.: іл., фот. — Бібліогр. в кінці ст. у 3 ч. — укр.

Запропонований широкий загалу «Бібліографічний огляд праць кандидата філологічних наук, доцента Валентини Галацької» складається з трьох частин. У перших двох наведено перелік наукових та журналістських публікацій, починаючи з 1989-го та 1981-го рр. відповідно. Наукові статті В. Галацької опубліковано в Білорусі, Болгарії, Молдові, Німеччині, Польщі, Сербії, Словаччині та Угорщині. Серед більш ніж 180 наукових публікацій три англійською та одна польською мовами, а всі інші — українською. У царині журналістики серед близько 250 публікацій лише три російською, а всі інші — українською мовою. Періодичні газети та журнали міст Дніпра (з 1926 до 2016 рр. Дніпропетровська), Кам'янського (з 1936 до 2016 рр. Дніпродзержинська), Києва та Львова неодноразово надавали свої шпальти для публікацій Валентини Галацької. Примітно, що до журналістики вона потрапила завдяки навчанню в школі юних кореспондентів при дніпродзержинській міській газеті «Держжинець» ще в 1980-му р., якою тоді керував нині відомий журналіст та краєзнавець М. П. Чабан. Наприкінці бібліографічного огляду праць подано візуальний покажчик географічного розподілу наукових та журналістських публікацій Валентини Галацької в Україні й за кордоном. Заслуговує на окрему увагу творчий доробок В. Галацької як цікавої радіожурналістки Дніпропетровського обласного радіо в 1990-ті — 2000-ні рр. перебування в епіцентрі знакових подій, щире спілкування з цікавими людьми, емоційне носення до широкої аудиторії важливих думок співрозмовника — основні риси цього жанру радіонарису, які вдало подає В. Галацька. Третя частина роботи має на меті ознайомити читача з вибраними статтями В. Галацької, опублікованими від початку 1980-х рр. Основний акцент зроблено на публікаціях, які можливо віднайти лише в архівах бібліотек і яких зараз немає у вільному електронному доступі в мережі Інтернет. Ця частина містить обрані фрагменти з кандидатської дисертації В. Галацької.

Шифр НБУВ: BA853491

5.Ш.1315. Канадознавство: колект. монографія. Кн. 2. Філологічні візії / Г. Бачинська, В. Бойчук, О. Вербовета, С. Гончарук, Д. Дмитрошкін, О. Ємець, Н. Єфремова, Л. Малімон, І. Накашидзе, В. Подковський, Ю. Сірук; ред.: Н. Шульська, А. Косенко; Альбертський університет, Канадський інститут українських студій, Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 157 с. — (Канадознавство). — укр.

Вміщено українсько-канадські філологічні дослідження в галузі сучасного канадознавства. Висвітлено гендерні стереотипи в канадській літературі. Розглянуто мотив ностальгії в українській поезії Канади. Розкрито стилістичні прийоми канадської літератури. Увагу приділено морфологічним способам творення українських прізвищ у Канаді.

Шифр НБУВ: B358745/2

5.Ш.1316. Матеріали II науково-практичної конференції «Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення» (14 — 15 лютого 2020 р.). — Івано-Франківськ: Молодий вчений, 2020. — 103 с. — (Молодий вчений. Конференція). — укр.

Представлено матеріали II науково-практичної конференції «Мова та культура: сучасні аспекти співвідношення». Розглянуто загальні питання української мови і літератури, романських, германських та інших мов. Визначено питання мови і засобів масової комунікації. Придільено увагу теорії і практики перекладу, міжкультурної комунікації тощо.

Шифр НБУВ: BA853621

5.Ш.1317. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Таврійські філологічні наукові читання», 24 — 25 січня 2020 р. Ч. 1 / Таврійський нац. ун-т імені В. І. Вернадського. — Б. м., 2020. — 168 с. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Таврійські філологічні наукові читання», яка відбулася на базі Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського 24 — 25 січня 2020 р. Розглянуто питання української мови і літератури. Наведено питання слов'янських мов та літератур, романських, германських та інших мов.

Шифр НБУВ: B358742/1

5.Ш.1318. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Таврійські філологічні наукові читання», 24 — 25 січня

2020 р. Ч. 2 / Таврійський нац. ун-т імені В. І. Вернадського. — Б. м., 2020. — 168 с. — укр.

Розглянуто питання перекладознавства. Наведено питання теорії літератури, літератури зарубіжних країн. Визначено порівняльно-історичне, типологічне мовознавство. Розглянуто питання мови і засобів масової комунікації, міжкультурної комунікації, журналістики.

Шифр НБУВ: B358742/2

5.Ш.1319. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Філологія: сучасний погляд на вивчення актуальних проблем», 14 — 15 лютого 2020 р. / Класич. приват. ун-т, «Болашак», академія. — Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2020. — 156 с.: рис., табл. — укр.

Представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Філологія: сучасний погляд на вивчення актуальних проблем», яка відбулася на базі Класичного приватного університету 14 — 15 лютого 2020 р. Увагу приділено питанням української мови та літератури. Визначено питання романської та інших мовам і літературам. Розглянуто питання засобів масової комунікації, міжкультурної комунікації, теорії і практики перекладу.

Шифр НБУВ: BA853620

5.Ш.1320. Молодь прагне осягнення слова: зб. студент. наук. т-в «Лінгвознавець» та «Філолог» / ред.: О. В. Гурко, І. С. Попова, Н. С. Голікова; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2021. — 112 с. — укр.

Досліджено парцеляцію як формант ідіостилю Володимира Лиса (на матеріалі роману «Стара холера»). Розглянуто лексичну експресію роману Василя Шкляра «Чорний ворон. Залишенець». Охарактеризовано функції фольклоризмів-народних пісень у мовотворчості П. Загребельного. Проаналізовано сучасну політичну рекламу як комунікативний процес. Висвітлено функціонально-стилістичні особливості фразеологізмів у мові прози П. Загребельного. Досліджено стилістичну специфіку перекладу творів Ієна МакТюена українською мовою. Розглянуто функції емоційно забарвленої лексики в мові поезій О. Забужко. Проаналізовано сакральний вимір теонімів у художньому просторі збірки «Місяць, обмитий дощем» Володимира Лиса.

Шифр НБУВ: BA853206

5.Ш.1321. Слов'янські мови, літератури і культури в умовах глобальної цифровізації. Міжнародна наукова конференція до Дня слов'янської писемності і культури: 25 травня 2021 року / НАН України, Український комітет славістів, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Ін-т археології, Ін-т української мови, Ін-т літератури імені Т. Г. Шевченка, Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського, Український мовно-інформаційний фонд, Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: НБУВ, 2021. — 123, [1] с. — укр.

Досліджено фольклорні тексти східнослов'янськими вченими в епоху цифровізації. Проаналізовано текстово-образні паралелі мови українського і білоруського фольклору. Охарактеризовано особливості взаємовпливу живопису та літератури у творчому доробку М. Коцюбинського. Розглянуто специфіку втілення жіночих архетипів у східно- та західнослов'янській музичній культурі. Висвітлено інформативні можливості устних наративів у дослідженні української меншини в Польщі. Увагу приділено окремим постатям українських вчених-славістів в цифровій картині світу. Досліджено риси української мови в унійських літургійних книгах (на прикладі Служебника святительського 1740 р.).

Шифр НБУВ: BA854170

5.Ш.1322. Сучасники і сучасність Михайла Семенка: з критичної спадщини письменника 1920-х років (передне слово, підготовка текстів і коментарі Олеси Омельчук) / О. Омельчук // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 86-103. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1323. Художні феномени в історії та сучасності («географічний простір і художній текст»): тези доп. VII Міжнар. наук. конф., 16 — 17 квіт. 2021 р. / Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна, Міжнародна наукова конференція «Художні феномени в історії та сучасності («Географічний простір і художній текст»)). — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 137 с.: іл. — укр.

Представлено тези доповідей міжнародної наукової конференції, присвяченої проблемам літературознавства, лінгвістики, перекладознавства, методики викладання іноземних мов і літератур.

Шифр НБУВ: BA854160

Див. також: 5.С.2, 5.Т.124, 5.Ч.1110, 5.Ш.1447

Мовознавство

5.Ш.1324. Граматичні читання — XI: матеріали Міжнар. наук.-теорет. конф., 13 — 14 трав. 2021 р. / ред.: А. Загнітко, А. Архангельская, О. Важеніна, К. Городенська, В. ерещук, І. Данилюк, Н. Дарчук, Л. Коваль, Е. Кравченко, Ж. Краснобаєва-Чорна, М. Конюшкевич, Т. Космеда, А. Мойсієнко, Л. Попович, Г. Ситар, В. Широков, М. Притолок; Донецький нац. ун-т ім. В. Стуса. — Вінниця: Твори, 2021. — 295 с.: мал., табл. — укр.

Розглянуто актуальні проблеми морфологічних і синтаксичних категорій, встановлено особливості семантики фразеологічних і лексичних одиниць, висвітлено напрями та методи прикладних лінгвістичних досліджень. З'ясовано напрями комунікативного аналізу мовних одиниць. Розкрито питання застосування елементів нечіткої логіки в етимології. Досліджено протооніми власних назв поетичних текстів збірки В. Стуса «Час творчості». Проаналізовано морфологічні одиниці в поезії М. Вінграновського. Розглянуто запозичення з мов банту в мультимедійному англomовному просторі Південної Африки.

Шифр НБУВ: BA854159

5.Ш.1325. Дискусійні питання мовознавства в контексті сучасних наукових парадигм: монографія / Н. А. Адах, Ю. І. Артемова, Г. М. Вокальчук, Н. В. Гаврилюк, Н. В. Кірілкова, О. О. Кузьмич, О. Б. Ліпкевич, І. В. Метелюк, Ю. Є. Ригачівська, Н. М. Совтис, Т. М. Шкарбан, Н. П. Шербачук; ред.: Г. М. Вокальчук, Н. М. Совтис; Рівненський держ. гуманітар. ун-т. — Рівне, 2020. — 606, [8] с. — укр.

Проаналізовано граматичну проблематику української мови в семантико-синтаксичному та функційно-комунікативному аспектах. Зауважено, що із теоретичними питаннями синтаксису пов'язані наукові концепції типології та ієрархії синтаксичних одиниць, співвідношення їх формальної будови та семантичної структури, стилістичних функцій у художньому тексті тощо. На матеріалі художніх творів представлено системний аналіз семантико-синтаксичної структури простого елементарного речення в діалогічному мовленні, специфіку реалізації семантичних типів предикатних синтаксисем, актуалізацію її потенційних можливостей значеннєвими варіантами субстанційних одиниць у діалогічних едностях. Описано засоби вираження цих семантичних компонентів, причини експліцитності/імпліцитності предикатних і непередикатних знаків у реченнях-репліках. З'ясовано формальний вияв конструкцій із послідовною підрядністю та однорідною супідрядністю як центральних моделей складного багатокomпонентного речення. Простежено ізоморфізм названих речень і синтаксичних одиниць вищого й нижчого рівнів — складних словосполучень, елементарних простих речень, елементарних складних речень, окремих моделей складних багатокomпонентних речень, тексту, побудованих за принципом ланцюгової чи паралельної залежності. Досліджено особливості виділення рівнів членування, у функціонуванні яких простежено ієрархію. Розглянуто особливості міфопоетичного сприйняття землі українською лінгвокультурною спільнотою.

Шифр НБУВ: BA853964

5.Ш.1326. Компонентний аналіз як одна із методик структурного методу / С. В. Форманова // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 41-52. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Запропоновано новий підхід до аналізу методів дослідження взагалі й компонентного аналізу, як однієї з методик структурного методу, зокрема. Простежено дефініцію методу, мету й об'єкт методу, подано опис методу: засади й принципи методологічного аналізу, зразки їх предметного втілення, умови застосування. Описано нормативи й вимоги до використання методу. Охарактеризовано галузь застосування компонентного аналізу в лінгвістичній практиці. Доведено, що компонентний аналіз надає змогу описати практично необмежену кількість лексичних одиниць.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1327. Роксолана Зорівчак. З любов'ю до науки та життя: [збірник] / упоряд.: Т. В. Шмігер; Наукове товариство імені Шевченка. — Львів: Наук. т-во ім. Шевченка, 2021. — 219, [16] с.: фот. — (Національна пам'ять у перекладознавстві; вип. 2). — укр.

Вміщено матеріали про життя і творчість українського словесника, науковця та педагога — Р. Зорівчак. Зазначено, що її статті, інтерв'ю та спогади про неї розкривають умови, у яких сформувалася особистість українського інтелігента-державника.

Шифр НБУВ: BA852826

5.Ш.1328. Святослав Караванський: проблема правописної і лексикографічної кодифікації / І. Д. Фаріон // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 31-41. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розкрито проблему правописної та лексикографічної кодифікації в працях мовознавця та суспільно-політичного діяча Святослава Караванського (24.12.1920 — 17.12.2016). Проблему подано крізь призму нагальної потреби деколонізації та деросій-

щення сучасного мовомислення й повернення до питомих джерел правописно-фонетичної, морфолого-синтаксичної та лексичної норми у правописі та лексикографічних працях.

Шифр НБУВ: Ж70290

Загальне мовознавство

5.Ш.1329. Алгоритм психолінгвістичної ідентифікації мовленнєвих маркерів шизофренії / Т. Ю. Ковалевська, І. М. Локота // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 266-274. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто особливості мовленнєвих виявів при захворюванні на шизофренію та запропоновано алгоритм її ідентифікації, представлений чотирма етапами, у межах яких здійснюється аналіз усного і письмового мовлення респондентів з урахуванням специфіки системних мовних показників, асоціативних реакцій та графемних особливостей.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1330. Виміри семіозису: монографія / Н. І. Андрейчук. — Львів: ПАІС, 2021. — 351 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 309-338. — укр.

Висвітлено стрижневі питання семіотики — науки про дію знаків. Установлено статус семіотики в науковому дискурсі, динаміку розвитку панівних поглядів та філософські засади процесів знакотворення. Запропоновано засадничі категорії для класифікації знаків і знакових систем та виокремлення царин семіотики. Особливу увагу звернено на поняття семіозису, описано авторське тлумачення його вимірів та розкрито потенціал застосування семіозичних підходів у мовознавчих та перекладознавчих студіях.

Шифр НБУВ: BA854380

5.Ш.1331. Голосні звуки мови: Terra Incognita / О. Я. Дрюченко. — 2-ге вид., мініміз., допов. — Харків: Лідер, 2021. — 369 с. — Бібліогр.: с. 312-318. — укр.

Показано хибність поширеного, передусім у мовознавстві, уявлення про суть і функціональну роль голосних та приголосних звуків мови, про особливості процесів мовотворення та слухового сприйняття мовних повідомлень. Запропоновано новий підхід і нові методи їх об'єктивного дослідження. Всупереч думці, що затвердилася в науці, теоретично обґрунтовано та експериментально підтверджено головну роль голосних звуків як носіїв полімодальної інформації в процесі мовної комунікації. З'ясовано невідому до цього часу функціональну роль приголосних і інформаційну роль явища, що позначається мовознавчою наукою як «коартикуляція». Установлено феномен рискання артикулятора як фундаментальної першооснови у забезпеченні надійності мовної комунікації. Наведено пояснення суті добре відомих, але незрозумілих до цього часу парадоксів «поводження» мовних сигналів.

Шифр НБУВ: BA853352

5.Ш.1332. Лінгвосинергетика: учеб. для студентов филол. спец. ВУЗов / Л. С. Пихтовникова, Т. И. Домброван, С. М. Еникеева, Е. А. Семенец; ред.: Л. С. Пихтовникова; Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина. — Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2020. — 359 с. — укр.

Представлены основные направления синергетических исследований в филологии, заложенные украинскими лингвистами: синергетика текста и дискурса, синергетика словообразования и синтаксиса, диахроническая лингвосинергетика, синергетика поэтического идиолекта и медийного дискурса. Базовые понятия синергетики использованы для выявления механизмов самоорганизации в языковой системе и дискурсе, в проявлении синергии литературных произведений. Предпосылки самоорганизации в языке и речи описаны на уровне, позволяющем применить для дальнейших исследований весь инструментарий синергетической парадигмы и выявить конкретные механизмы самоорганизации в объектах изучения лингвистики и филологии в целом.

Шифр НБУВ: BA854019

5.Ш.1333. Лінгвістичні основи комунікативного впливу: теоретичний вимір / Н. В. Кутуза // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 283-291. — Бібліогр.: 24 назв. — укр.

Розглянуто феномен комунікативного впливу, де основну увагу приділено його теоретичному розгляду в лінгвістиці. Окреслено тісний зв'язок усіх складників комунікативного впливу — фізіологічного, психологічного та лінгвістичного, де останній є основним, провідним. Розглянуто системи/сугестогени мовних рівнів і запропоновано аналізувати їх за ступенем інтенсивності актуалізації маркованої насиченості.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1334. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму) / Р. Кісь; НАН України, Ін-т народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 335 с. — укр.

Увагу приділено зв'язку мови та ментальності, мови і культури українського народу. На широкому тлі мовних фактів виявлено закономірності мовної поведінки різних етносів. Здійснено

спробу формування схеми на перехрестях лінгвокультурології і когнітивної етнолінгвістики. Проаналізовано етнопсихолінгвістичну концепцію О. Потєбні і проблематику мовного релятивізму в мові та світобаченні народу. Висвітлено етнокультурний компонент слова, а саме спробу функціонально-діяльної верифікації гіпотези Сепіра-Ворфа. Роман Кісь — етнограф за фахом, який упродовж багатьох років, перебуваючи в експедиціях, досліджував чукотську культуру. Основні міркування автора з етнолінгвістики, лінгвокультурології підтверджують також матеріали про мовну картину світу чукотського народу.

Шифр НБУВ: BA854543

5.Ш.1335. Основи зіставного мовознавства: підручник / М. П. Кочерган. — 2-ге вид., випр. — Київ: Академія, 2019. — 423 с. — (Альма-матер). — Бібліогр. в кінці гл., с. 387-403. — укр.

Представлено перший в Україні підручник, у якому на рівні сучасних досягнень лінгвістики зінтерпретовано основні поняття контрастивного мовознавства, розкрито методику контрастивних досліджень і висвітлено найважливіші спільні й відмінні ознаки мов світу на всіх рівнях їхньої структури. Викладені теоретичні положення проілюстровано прикладами з різноструктурних мов світу. Подано запитання, завдання, а також стислий термінологічний словник слів та словосполучень.

Шифр НБУВ: BA853168

5.Ш.1336. Соціолінгвістика: посіб. для студентів [магістратури, аспірантів, які навчаються в межах спец. 035 «Філологія»] / А. Д. Белова; Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ: Юстон, 2021. — 157 с.: іл. — Бібліогр.: с. 155-157. — укр.

Розглянуто питання, пов'язані з соціальним варіюванням англійської мови, її функціонуванням у сучасному мультикультурному, техногенному суспільстві, в урбанізованих територіях, медіапросторі, онлайн просторі тощо.

Шифр НБУВ: BA854807

5.Ш.1337. Psycholinguistic profile of modern students of economic specialties / V. A. Tymkova // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 353-361. — Бібліогр.: 14 назв. — англ.

Охарактеризовано окремі аспекти вияву мовної, термінологічної, комунікативно-прагматичної, текстової, дискурсивної компетенції психолінгвістичного профілю фахівців економічної сфери. Визначено вплив особистісних рис економіста як наставника на формування мовної особистості економіста-початківця. Проаналізовано наукові праці, які надають змогу визначити мовну особистість як особистість, виражену в мові і через мову; як особистість, що є носієм мови й комунікантом, носієм мовної і комунікативної компетенції. Зазначено три рівні володіння мовою: вербально-семантичний, лінгвокогнітивний, прагматичний, межі між якими досить нетривкі, розпливчасті, які водночас визначають етапи формування мовної особистості. Визначено вимоги до економічної компетенції фахівця, що забезпечують відповідний рівень володіння мовою, адже пріоритетне місце в професійному мовленні фахівців економічної галузі посідають лексичні одиниці мовної системи: економічна термінологія вузького й широкого вжитку, професіоналізми, соціально маркована лексика тощо. Проаналізовано внутрішньолінгвістичні причини динамічного проникнення лексичних запозичень у професійне мовлення сучасних економістів у зв'язку з номінативною необхідністю. При всій повазі до іншомовної культури все частіше й самі фахівці економічної сфери виступають за екологію професійного мовлення, прагнуть хоча б спорадично застосовувати й синонімічні українські відповідники до запозичень. Зазначено важливі комунікативні ознаки професійного мовлення: змістовність, точність, логічність, правильність, стислість викладу думок, доказовість, коректність та доречність уживання термінів, насиченість інформацією, чистота мови, виразність дикції, милозвучність. Показниками загальнокультурної, мовної, термінологічної компетенції економіста є глибокі знання особливостей економічної термінології, теорії і практики мовленнєвого впливу, уважне ставлення до питомої лексики й фахових термінів. Сформованість психолінгвістичного профілю особистості економіста-початківця залежить від фундаментальної, мовної підготовки, прикладу і впливу особистісних рис економіста-наставника.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ш.1367, 5.Ю.1646

Стилістика. Лінгвістика тексту. Переклад

5.Ш.1338. Лінгвістична експертиза соціальних мереж: підручник / Л. Ф. Компанцева; Національна академія Служби безпеки України. — Київ: Аграр Медіа Груп, 2018. — 317 с.: рис., табл. — укр.

Продовжено міждисциплінарний напрям досліджень Інтернет-комунікації, що був започаткований в Національній академії Служби безпеки України в межах міжвідомчої науково-дослідної роботи за темою «Інтернет-лінгвістика: теоретичні та прикладні аспекти». Обґрунтовано новітній напрям досліджень — лінгвістику соціальних мереж, представлено практичні можливості застосування лінгвістичного інструментарію для здійснення ек-

спертизи соціальних мереж щодо виявлення деструктивних впливів на масову свідомість, маніпуляції суспільною думкою, формування медіавірусних впливів тощо. Особливу цінність представляють алгоритми різних типів аналізу соціальних мереж, словник термінів, рекомендовано для викладання навчальних дисциплін «Лінгвістична експертиза соціальних мереж», «Лінгвістичний аналіз тексту та дискурсу», «Використання сучасних Інтернет-технологій в науковій діяльності», «Методологія наукових досліджень», «Прогнозування та моделювання соціальних процесів», «Стратегічні комунікації».

Шифр НБУВ: BA854979

5.Ш.1339. Лінгвістична природа гумору: навч. посіб. / А. Р. Габідулліна, М. В. Жарикова; ДВНЗ «Донбаський держ. пед. ун-т». — Слов'янськ: Вид-во Маторіна Б. І., 2021. — 139, [1] с.: іл. — укр.

Надано уявлення про феномен комічного, про особливості гумористичного дискурсу та його жарни, про когнітивну природу горстрослів'я і вплив різних параметрів комунікативного контексту на формування імпліцитного смислу комічних текстів малих жанрів. Показано особливості ситуативного гумору й мовної гри. Особливу увагу приділено проблемам перекладу комічних текстів. Окрім теоретичної частини, запропоновано питання і завдання для самостійної роботи. Посібник надасть змогу здобувачам вищої освіти зрозуміти лінгвістичні механізми й закономірності українського, англійського та російського гумору, навчить коректно інтерпретувати жарти.

Шифр НБУВ: BA853118

5.Ш.1340. Political pathogenic megadiscourses neutralization: trolling strategy / A. V. Kovalevska-Slavova // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 308-318. — Бібліогр.: 23 назв. — англ.

Звернувши увагу на унаочнення стратегій і тактик нейтралізації негативного ефекту патогенного політичного мегадискурсу, досліджено особливості лінгвістичної реалізації впливу на матеріалі промов політичних лідерів європейських країн та текстів новинного характеру і увіражено специфіку стратегії тролінгу, метою якої є або ескалація емоційності та неправдивості інформації, поданої в оригінальному тексті, або ж доведення поданої в оригінальному тексті інформації до абсурду, що уможливить максимальне зниження раціональності сприйняття початкового тексту, а згодом і довіри як до оригінального тексту почасти, так і згодом до адресанта зазначених текстів. Оптиміальним використанням стратегії тролінгу є в межах нейтралізації патогенних текстів, створених в парадигмі фейкових з огляду на скерованість цього типу текстів на подання завідомо неправдивої інформації для ескалації напруженості в інформаційному просторі та дестабілізації ситуації. Наведено приклади використання усіх тактик зазначеної стратегії (грубого (деструктивного) тролінгу або флеймінгу, конструктивного тролінгу, перебільшення/зменшення, вікі-тролінгу, тактики івеликої брехні, тактики сокпапетінгу), в яких дотримано усіх ознак оригінального патогенного тексту, включаючи домінуючі впливові маркери, а також особливості стратегії реалізації сугестивності оригінального тексту, що уможливорює (при поданні текстів тій самій цільовій аудиторії, яка уже зазнала впливу оригінального тексту) зменшення або нейтралізацію шкідливого впливу оригінального патогенного тексту.

Шифр НБУВ: Ж70290

Прикладне мовознавство

5.Ш.1341. Міжнародна науково-технічна конференція «Інтелектуальні технології лінгвістичного аналізу», 19 — 20 жовтня 2021 року: тези доп. / ред.: О. Є. Литвиненко, Д. В. Ланде, О. Г. Додонов; НАН України, Національний авіаційний університет. — Київ: НАУ, 2021. — 70 с.: рис. — укр.

Розглянуто методи, алгоритми та комп'ютерні технології лінгвістичного аналізу. Висвітлено принципи побудови інтелектуальних мовно-інформаційних і пошукових систем. Охарактеризовано методи формалізації та обробки знань. Розкрито особливості використання спрямованих зв'язаних мереж термінів для визначення ступеня подібності текстів. Показано можливість застосування онтологій для обробки природної мови з метою управління вимогами до програмного забезпечення. Розглянуто технології порівняльного аналізу електронних текстів як засіб боротьби з плагіатом. Подано інформацію про методику налаштування параметрів цифрової системи стабілізації безпілотного літального апарату. Увагу приділено системам автоматизованого збору даних з вебсторінок, моніторингу параметрів і управління в смарт системах, використанню мікросервісної архітектури в електронній системі навчання. Описано метод адаптації інтерфейсів автомобільних операційних систем.

Шифр НБУВ: BA853774

5.Ш.1342. Підготовка магістрів іноземної мови та прикладної лінгвістики: досвід Китаю: монографія / Л. О. Гулько; ред.: Н. В. Пазюра; НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. — Київ: Друкарський

дім, 2021. — 232 с.: мал., табл. — Бібліогр.: с. 163-194. — укр.

Досліджено проблеми професійної підготовки магістрів іноземної мови та прикладної лінгвістики в КНР. Простежено генезу й обґрунтовано авторську періодизацію становлення прикладної лінгвістики КНР. Розкрито змістові організаційні та методологічні особливості професійної підготовки магістрів іноземної мови та прикладної лінгвістики в університетах Китаю. Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки магістрів прикладної лінгвістики у закладах вищої освіти Китаю та України. Обґрунтовано можливості творчої реалізації конструктивних ідей китайського досвіду в системі вищої освіти України.

Шифр НБУВ: ВА853183

5.Ш.1343. Прикладна лінгвістика: актуальні напрями досліджень: колект. монографія / М. Л. Гелетка, І. М. Коршунова, А. С. Мазурова, О. В. Медведь, О. А. Мішенко, В. В. Рижкова, М. І. Федоренко, О. В. Фещенко; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: Факт, 2021. — 214 с.: рис., табл. — укр.

Розглянуто актуальні напрями досліджень сучасної прикладної лінгвістики, пов'язані з лексикографією в аспекті теоретичного та практичного терміноутворення, технічним перекладом вузькогалузевих авіаційних текстів, а також дискурсивними факторами лексико-граматичних явищ у лінгвістиці. Проаналізовано зміст і обсяг понять «термінологія», «термін», «терміносистема» у вітчизняній термінознавчій традиції. Визначено особливості розвитку авіаційної термінології в цілому та в межах національної терміносистеми зокрема. Розкрито основні напрями застосування комп'ютерної лінгвістики. Проведено аналітичний огляд застосування новітніх інформаційних технологій, алгоритмів, підходів, методів вирішення проблем прикладної лінгвістики. Розглянуто питання емоційної аргументації як стратегії американських передвиборчих теледебатів. Визначено теоретичні положення інституційного дискурсу. Висвітлено граматичні особливості науково-технічного тексту. Проаналізовано граматичні та лексико-граматичні трансформації, котрі зустрічаються в авіаційній літературі. Досліджено структурно-функціональні, семантичні та когнітивно-прагматичні особливості формування фразеологічних парних словосполучень.

Шифр НБУВ: ВА853822

Мови світу

5.Ш.1344. Використання інноваційних складників технологій навчання/викладання іноземних мов у ЗВО / С. М. Танана // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 345-353. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Здійснено пошук шляхів підвищення ефективності навчання/викладання іноземних мов при використанні інноваційних складників технологій та визначення способів їх практичного впровадження у заклади вищої освіти. Було виявлено, що підвищення професійної компетентності майбутніх учителів іноземних мов за допомогою використання сучасних освітніх технологій є одним із завдань освітнього процесу закладу вищої освіти. Розглянуто деякі проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців при застосуванні інноваційних складників технологій під час вивчення іноземних мов в Університеті Григорія Сковороди у Переяславі.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1345. Дидактична система індивідуалізації навчання іноземної мови студентів інженерних спеціальностей у технічних університетах: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.09 / Ю. Е. Лавриш; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

Досліджено на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної науково-педагогічної літератури категоріальний дискурс понять «індивідуалізація» та «автономізація» і встановлено взаємозв'язки між ними. Охарактеризовано концепції українських науковців щодо дидактичного потенціалу цифрових освітніх технологій для підтримки індивідуалізованого навчання. Розроблено й експериментально перевірено дидактичну систему автономної індивідуалізації навчання іноземної мови (ІМ) студентів інженерних спеціальностей у технічних університетах у єдності ціннісно-цільового, мотиваційно-діагностичного, змістово-технологічного, організаційно-процесуального та результативно-рефлексійного компонентів. Розроблено варіативну модель дидактичної системи автономної індивідуалізації навчання ІМ для змішаного й онлайн-викладання. Визначено зміст компетентності індивідуально-іншомовного вдосконалення (КІВ), визначено критерії та рівні її сформованості. Розроблено методику діагностування та вимірювання рівнів сформованості КІВ. Запропоновано методичні рекомендації імплементації дидактичної системи індивідуалізації навчання ІМ студентів інженерних спеціальностей у технічних університетах.

Шифр НБУВ: РА446937

5.Ш.1346. Дидактичні засади навчання іноземних мов студентів філологічних спеціальностей із застосуванням технологічних інновацій: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.09 / О. О. Осова; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава, 2020. — 40 с.: рис. — укр.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначено ступінь наукової розробки проблеми навчання іноземних мов студентів із застосуванням технологічних інновацій, з'ясовано суть базових понять дослідження. Виявлено особливості використання технологічних інновацій у процесі навчання іноземних мов у сучасних закладах вищої освіти. Теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено дидактичну систему навчання іноземних мов студентів філологічних спеціальностей із застосуванням технологічних інновацій, що ґрунтується на дидактичних та специфічних принципах та об'єднує такі функціональні компоненти: цільовий, організаційно-мотиваційний, змістовий, процесуальний, результативно-оцінний. Виявлено дидактичні умови, що сприяють ефективному функціонуванню розробленої системи (умотивованість студентів філологічних спеціальностей до використання технологічних інновацій у майбутній професійно-педагогічній діяльності, організація професійно-спрямованої взаємодії суб'єктів навчання та створення відповідного навчально-методичного супроводу). Доведено ефективність її практичної реалізації щодо формування готовності студентів філологічних спеціальностей до використання технологічних інновацій у майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Шифр НБУВ: РА446510

5.Ш.1347. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в університетах США: автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. І. Леврінц; Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2020. — 40 с. — укр.

Проаналізовано професійну підготовку вчителів іноземних мов (ІМ) в університетах США, охарактеризовано теоретичні, дидактичні й організаційні особливості функціонування іншомовної педагогічної освіти в США, обґрунтовано можливості використання прогресивного досвіду досліджуваної країни у вітчизняній практиці підготовки вчителів ІМ. З'ясовано, що професійна підготовка вчителів ІМ в університетах США є міждисциплінарною проблемою, ґрунтованою на положеннях трансгалузевого наукового знання (педагогіки, психології, лінгвістики, лінгводидактики, філософії, соціології, культурології). Визначено, що її результатом є сформована особистість фахівця інтегративного типу, компетентного в галузі іншомовної освіти, здатного до розв'язання професійних завдань на основі узагальнення міждисциплінарних знань, реалізації освітніх цілей у розрізі формування іншомовної комунікативної компетентності в інтегрованому підході в умовах етнічної диверсифікованості та лінгвальної глобалізації. Виявлено ключові методологічні положення, що зумовлюють тенденції розвитку і функціонування системи підготовки вчителів ІМ в університетах США, особливості формування їх фахової компетентності, організаційні умови та дидактичні підходи у підготовці. Визначено подібні та відмінні риси систем підготовки фахівців в Україні та США, запропоновано шляхи поліпшення вітчизняної галузі іншомовної педагогічної освіти з урахуванням інноваційних ідей досвіду США. Реалізовано науковий пошук через методологічний, теоретичний, прогностично-практичний концепт. Презентовано методологічний концепт як сукупність наукових підходів: системний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний, компетентнісний, прогностичний, міждисциплінарний. Охарактеризовано сучасний стан іншомовної освіти США. Здійснено докладне вивчення підходів до розвитку методичної компетентності вчителів ІМ на основі 25 силових курсів методики викладання ІМ. Представлено систему професійної підготовки вчителів ІМ в університетах США, охарактеризовано її структуру, інтеграційні властивості, елементи, принципи, ознаки, законодавчу базу, концептуальну спрямованість. Удосконалено концептуальні теоретико-практичні аспекти галузі іншомовної педагогічної освіти, дидактичні підходи до розвитку компетентності вчителів ІМ, а також навчально-методичне забезпечення освітніх програм підготовки вчителів ІМ та інше. Подальшого розвитку набули теоретико-практичні положення іншомовної педагогічної освіти, проблеми стандартизації професійної підготовки і розвитку вчителів ІМ. Розроблено й упроваджено в освітній процес навчально-методичне забезпечення на підставі результатів вивчення теоретичних і методичних основ професійної підготовки майбутніх учителів ІМ в університетах США.

Шифр НБУВ: РА445490

5.Ш.1348. Тривимий термінологічний словник з матеріалознавства та обробки металів тиском: навч. посіб. / О. В. Нікулін, Т. В. Наконечна, В. В. Перемітько; Дніпровський державний технічний університет. — Кам'янське: ДДТУ, 2021. — 158 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 158. — укр.

Словник складено відповідно до змісту робочих навчальних програм з матеріалознавства та обробки металів тиском. В ньому містяться понад 1500 термінів та терміносполучень у тривимих (українському, російському та англійському) варіантах. Представлено усталені сполучення та звороти, що можуть бути

корисними під час перекладу, додатки зі зразками текстів галузевого напрямку.

Шифр НБУВ: ВА853991
Див. також: 5.Ш.1342

Слов'янські мови

5.Ш.1349. Рибальська спеціалізація праслов'янської анімаційної лексики в говірках української мови / Р. В. Міняйло // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 75-86. — Бібліогр.: 31 назв. — укр.

Здійснено пошук етимонної спільності між подібними за звуковою формою та означуваними реаліями діалектизмами, що їх можуть об'єднувати архетипні образи копитних і рогатих тварин. Визначено, що в українських говірках звукової варіації назви рибальського знаряддя призматичної форми відбулися внаслідок зближення праслов'янських етимонів *rogъ і *drugati. Метафоричне перенесення на основі образу рогагого тварини (рибальську спеціалізацію праслов'янського слова) найпевніше простежуємо в назві рега рга, яка побутує в ареалі українсько-білоруського Полісся. Найбільш стійкою до звукових видозмін виявилася назва рибальського знаряддя кобила і псл. *kobyła, що спричинено донедавна постійно актуалізованою реалією — покрівлю, прикрашеною вирізьбленою з дерева кінською (кобилячою) головою.

Шифр НБУВ: Ж70290

Східнослов'янські мови

Українська мова

5.Ш.1350. Відбиття двох законів орфоєпії у мовленні українських респондентів діаспори: норма та девіації / М. Л. Дружинець // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 3-10. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто усне мовлення молоді української діаспори (Америка, Канада, Італія, Чехія, Польща, Німеччина, Молдова, Придністровська Молдавська Республіка) на синхронному рівні, зокрема вимовним особливостям української мови. На основі соціолінгвістичного доведено нормативність, історичну органічність; показано вимовні проблеми та орфоєпічні девіації; визначено відсотковий рівень володіння орфоєпією шпильчих перед святичми та навпаки у широкій локальній та соціальній представленості зарубіжжя.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1351. Міжродинне спілкування українсько-російських білінгвів / І. І. Брага // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 228-238. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Запропоновано працю, яка має на меті змодельовати комунікативну ситуацію усного міжсхіднослов'янського спілкування українсько-російських білінгвів. Надано загальну характеристику мовленнєвої міжсхіднослов'янської комунікації; виявлено основні риси комунікативної поведінки членів різних родин з урахуванням екстралінгвістичних чинників; з'ясовано особливості міжсхіднослов'янського спілкування в умовах українсько-російської двомовності.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1352. Трейлер як екстоскладник кінодискурсу: нейролінгвістична кваліфікація мовної організації / О. В. Шербак // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 361-370. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розглянуто проблему нейролінгвістичної кваліфікації мовної організації трейлерів як автономних складників кінодискурсу. Висвітлено суть поняття «трейлер», визначено основні структурні елементи в текстах трейлерів та здійснено порівняння їх із відповідними елементами рекламних текстів, спираючись на знакову класифікацію Ч. Пірса, а також пояснено впливову зумовленість текстів трейлерів.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1353. Фемінітиви в українській мові: генеза, еволюція, функціонування: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / М. П. Брус; НАН України, Інститут української мови. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Проведено комплексне дослідження історії загальних назв осіб жіночої статі, у якому з'ясовано проблеми історичного становлення фемінітивів української мови, застосовано методику лексичного, словотвірного, функційно-стилістичного аналізу, діахронного та синхронного підходів, обґрунтовано низку спеціальних лінгвістичних понять і термінів. Охарактеризовано категорію жіночості від витоків до виникнення власної писемності, простежено її у взаємозв'язку з розвитком граматичних категорій особи, істоти та роду. Виявлено фемінітиви індоевропейського походження. Проаналізовано непохідні та похідні назви жінок, що сформувалися у праслов'янський період і збереглися в українській мові. Системно досліджено фемінітиви давньоукраїнської, староукраїнської, нової та сучасної української мови, відзначено їх лексико-семантичні, структурно-словотвірні і

функційно-стилістичні ознаки, статичні та динамічні явища на кожному історичному етапі. Встановлено закономірності розвитку фемінітивної підсистеми української літературної мови. Представлено історичний словник фемінітивів української мови як джерельну базу та результат лінгвістичного аналізу. Відзначено, що дане дослідження надає змогу усвідомити своєрідність вияву категорії жіночості як власне лінгвістичного феномена, а також як ареального, соціолінгвістичного, лінгвокультурологічного явища.

Шифр НБУВ: РА445904

5.Ш.1354. Dynamika imion osobowych jako znakow identyfikacji osob drugiej polowy XX wieku (na podstawie zapisu aktow urodzenia i dziennika wydania aktow urodzenia w m. Tarnopolu) / H. W. Bachynska, T. P. Vilchynska, I. M. Babii, O. S. Verbovetska, N. O. Svystun // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 99-111. — Бібліогр.: 9 назв.

Проаналізовано склад чоловічих і жіночих особових імен м. Тернополя другої половини ХХ ст., джерелом яких стали актові записи і журнали видачі свідоцтв про народження архіву міського відділу реєстрації актів громадського стану Тернопільського міського управління юстиції; визначено статистичну організацію складу імен ХХ ст.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ц.1096, 5.Ч.1291-5.Ч.1292, 5.Ч.1297, 5.Ч.1301, 5.Ш.1325

Система сучасної мови

5.Ш.1355. Впливовий потенціал прийому «аргумент до авторитету» в рекламному дискурсі / І. В. Кравець // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 318-324. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Роботу присвячено рекламному дискурсу, де використано «аргумент до авторитету» як потужний впливовий прийом. Розглянуто механізм принципу дії зазначеного прийому, виокремлено його впливові ознаки. Виявлено різновиди «аргументу до авторитету»: особистості й символи «авторитету». Запропоновано класифікацію різновидів «аргументу до авторитету».

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1356. Новітні політичні терміни у мові Інтернет-видань (семантико-функціональний аспект) / Н. М. Поплавська, Н. Л. Дашенко // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 10-23. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

З'ясовано зміст поняття «суспільно-політична термінологія», окреслено співвідношення понять «суспільно-політична термінологія» і «суспільно-політична лексика». Представлено таксономію суспільно-політичних номінацій у мові українських Інтернет-видань. Відображено специфіку функціонування новітніх термінів у мережевих медіа, зокрема на основі якісних і кількісних параметрів.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ш.1362

Граматика

5.Ш.1357. Категорія другорядних членів речення на тлі формально-синтаксичної та семантико-синтаксичної структури речення: автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.02.01 / Н. Ф. Грозан; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк, 2020. — 36 с. — укр.

Вперше в новітній українській лінгвістиці проведено концептуально цілісне дослідження кореляцій формально-синтаксичних другорядних членів речення, визначених за типом синтаксичного зв'язку, із семантико-синтаксичними одиницями — синтаксемами, поділ яких ґрунтовано на семантико-синтаксичних відношеннях. Систематизовано й уніфіковано поняттєво-термінологічний апарат для номінації мінімальних синтаксичних одиниць, із метою вдосконалення традиційної типології другорядних членів речення введено поняття синкретичних (з однарним і з бінарним зв'язком) членів речення. Запропоновано ранжування формально-синтаксичних другорядних членів речення за формою синтаксичного зв'язку (керовані, узгоджені, прилеглі). За силою підрядного зв'язку формально-синтаксичні другорядні члени речення розподілено на дві групи: обов'язкові — прислівні керовані компоненти — і необов'язкові, валентно не зумовлені компоненти неелементарного простого речення — прислівні узгоджені та прилеглі. Простежено специфіку кореляцій другорядних членів речення з їх семантико-синтаксичними відповідниками, проаналізовано їх за частиномовною належністю опорного слова. Визначено та систематизовано кореляції фонічних (локативного та темпорального) детермінантів, детермінантів зумовленості (причини, мети, допусту, умови) та детермінантів із характеризувальним значенням (уточнення/обмеження та сукупності/роздільності), які на семантико-синтаксичному рівні корелюють з різними типами адвербіальних синтаксем.

Шифр НБУВ: РА446986

5.Ш.1358. Стилістичні функції повторюваних дієслівних одиниць в окремому тексті / О. П. Огринчук // Зап. з укр.

мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 207-214. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Здійснено комплексне вивчення функціональних особливостей дієслова / дієслівних лексико-семантичних повторів у поетичних текстах М. Бажана та І. Драча. Встановлено естетичний потенціал дієслівних вищо-часових форм та стилістичну функцію дієслівних повторюваних одиниць у художньо-образній системі вірша. Доведено, що тексти можна розглядати як організовані цілісні системи, побудовані за власними законами.

Шифр НБУВ: Ж70290

Лексикологія

5.Ш.1359. Антропоніми як базові складники онімної системи / О. В. Черноус // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 138-148. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

Узагальнено та доповнено ключові відомості про антропоніми як базові складники онімної системи, зокрема проаналізовано термініні аспекти, охарактеризовано дефініції та виявлено їх особливості у вітчизняних та зарубіжних лексикографічних ресурсах, окреслено найбільш відомі типології.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1360. Динаміка запозичень в українській мові початку ХХІ століття: [монографія] / М. І. Личук, М. І. Навальна, Ю. О. Молоткіна; нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. — Київ: Ямчинський О. В., 2021. — 227 с. — Бібліогр.: с. 192-221. — укр.

Досліджено неозапозичення в мові Інтернет-мереж на перехресті функціональних стилів. Визначено елементи розмовного стилю в онлайн та соціальних мережах як визначальну характеристику текстів. Висвітлено особливості мови Інтернет та соціальних мереж. Розглянуто англійські запозичення зі сфери інформаційних технологій, англійські зі сфери культури та різноманітних видів візуального мистецтва. Досліджено функціонально-стильові вияви новітніх запозичень у сучасній українській мові. Аналіз стильових виявів новітніх запозичених лексем здійснено в контексті соціальних трансформацій суспільства, а також активних лексико-семантичних процесів, міжгалузевих зсувів та інноваційних зміщень у стильовій системі.

Шифр НБУВ: ВА855079

5.Ш.1361. Ідеографічні параметри дієслівної лексики української мови: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 / М. О. Бігдай; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню ідеографічних параметрів дієслівної лексики української мови. Класифіковано лексико-семантичні варіанти дієслів української мови за лексико-семантичними групами та підгрупами. Для кожної лексико-семантичної підгрупи дієслів визначено формальне представлення дефініції дієслова в тлумачному словнику. На основі представленої лексико-семантичної класифікації та виокремлення ідеографічного параметра укладено ідеографічний словник дієслів української мови. Ідеографічний параметр витлумачено як лексикографічний параметр лінгвістичного типу, що позначає лексико-семантичні об'єднання слів (лексико-семантичне поле, тематичну групу, лексико-семантичну групу, лексико-семантичну підгрупу) в ідеографічному словнику. Створено лексикографічну базу даних «VerbSemClass» як експериментальне середовище для дослідження лексичної семантики дієслів української мови.

Шифр НБУВ: РА446559

5.Ш.1362. Комунікативно-прагматичний потенціал складних слів періоду пандемії (на матеріалі українських газетних текстів) / О. А. Попкова // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 168-181. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Зосереджено увагу на виникненні, збагаченні та оновленні лексичного складу сучасної української мови періоду пандемії коронавірусу COVID-19, розглянуто процес появи нових складних одиниць, динаміку розвитку їх семантики та набуття ними нових значень; зафіксовано появу нових складних слів, пов'язаних із поширенням коронавірусного захворювання та його впливу на лінгвістичну ситуацію у сучасному газетному дискурсі, визначено тенденції їх активізації. Повсюдне поширення захворювання знайшло свій відбиток не лише у медицині, а й усіх соціальних сферах та у лексичному складі багатьох мов, зокрема й української. Установлено, що найуживанішими серед складних інновацій у газетному дискурсі означеного періоду є лексеми COVID-19, коронавірус, що стали джерелом широкого творення від них нових складних слів. Хронологічно дослідження охоплює період від початку 2020 р. до першого півріччя 2021 р.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1363. Конфліктогенні фразеологізми з компонентами БОГ (ГОСПОДЬ)/БІС (ЧОРТ) / І. В. Гарбера // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 298-308. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Проаналізовано конфліктогенні фразеологізми із компонентами БОГ (ГОСПОДЬ)/БІС (ЧОРТ). Подано визначення конфліктогенних фразеологізмів. Дібрано й класифіковано конфліктогенні фразеологізми з компонентами БОГ (ГОС-

ПОДЬ)/БІС (ЧОРТ) у супроводі з відповідними контекстами вживання.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1364. Лінгвістична інтерпретація номенів графічного дизайну: історія і сьогодення: монографія / О. В. Гурко, І. С. Попова; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро: Ліра, 2021. — 175 с. — Бібліогр.: с. 145-173. — укр.

Досліджено процес формування та розвитку української термінології графічного дизайну, охарактеризовано її сучасний стан. З'ясовано етимологію номенів графічного дизайну. Досліджено іншомовні запозичення в термінології графічного дизайну. Розглянуто механізми адаптації окремих елементів субмови графічного дизайну до нових умов їх функціонування. Виявлено лексико-семантичні та словотвірні особливості, а також репрезентовано структурно-граматичну будову найменувань графічного дизайну.

Шифр НБУВ: ВА853205

5.Ш.1365. Мотиваційний аспект студентських прізвиськ / Г. В. Сенік // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 130-138. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Обговорено питання про неофіційні іменування невеликих закритих колективів, а саме проаналізовано студентські прізвиська, згруповано їх за мотивами номінації.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1366. Неофіційні іменування осіб: асоціативний спосіб словотворення / Н. М. Хрустик // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 181-186. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Розкрито деякі особливості деривації неофіційних іменувань осіб. Обговорено питання про асоціації як засіб творення індивідуальних прізвиськ і позивних українських військовослужбовців. Вивчено характер мотивації досліджуваних власних назв, твірною базою для яких виступають лексеми з іншим коренем. Зроблено висновок про асоціативний спосіб творення цих онімів. Обґрунтовано необхідність виокремлення в українському словотворі названого способу словотворення.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1367. Полілексія синтаксичних термінів української мови: [монографія] / О. І. Васецька; НАН України, Інститут української мови. — Київ: Наукова думка, 2021. — 222, [1] с. — (Проект «Наукова книга». Молоді вчені). — Бібліогр.: с. 154-170. — укр.

Уперше в українському мовознавстві системно проаналізовано синтаксичну терміносистему в аспекті варіантності; аналіз природи варіативних явищ пояснено з позиції широкого трактування варіантності, тобто варіантами визнано терміни, які те саме поняття виражають різними способами. Водночас для того, щоб розмежувати феномени наявності кількох номінацій для одного поняття (вузька варіантність) та кількох значень одного поняття (полісемія), уведено поняття «полілексія»; уточнено метавов сучасної теорії варіантності, зокрема переглянуто обсяг основних понять варіантології (варіантологія, варіантність, полілексія, варіант, синонім, дублет тощо); уведено до наукового обігу поняття «концепційні синоніми» й розпрацьовано методику аналізу цього різновиду термінів-варіантів, також запропоновано вживати терміни полілексійний ряд, синонімічний ряд та дублетний ряд для розмежування видів термінівних об'єднань.

Шифр НБУВ: ВА855160

5.Ш.1368. Структурно-семантична специфіка метафор у поетичному дискурсі Петра Сороки / О. П. Шгонь // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 214-220. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

З'ясовано структурно-семантичну специфіку метафор у поетичному дискурсі Петра Сороки. Описано семантико-стилістичні типи метафор, які функціонують у збірці поезії «Ладан осені»: метафори-оживлення (антропометафори, зоометафори, ботанометафори, химерометафори), метафори-опредмечування ознак та метафори-синтезії. Проаналізовано структуру метафоричних конструкцій.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1369. Структурно-семантичні особливості неолексем на позначення культурно-мистецької сфери / В. П. Олексенко // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 149-168. — Бібліогр.: 27 назв. — укр.

З'ясовано значення й особливості словотвірного освоєння нових слів і термінів на позначення культурно-мистецької галузі, що постали в сучасній українській літературній мові на початку ХХІ ст. і завдяки номінам і позамовним чинникам набувають широкого вжитку. Проаналізовано наявні надбання лінгвістів у галузі вивчення інноваційних дериватів, стверджено, що питання динаміки мовної системи завжди перебуває в центрі актуальних лінгвістичних досліджень. Виявлено інноваційні слова і терміни культурно-мистецької сфери початку ХХІ ст. у мові ЗМІ, Інтернет-форумів та у словниках неологізмів сучасної української мови, засвідчено глобалізаційні тенденції в їх використанні. Виокремлено основні тематичні групи неолексем на позначення культурно-мистецької сфери, визначено структурно-семантичні інновації та продуктивність їх уживання. Доведено, що однією

з причин проблеми кваліфікації та правопису неолексем із твірними основами-англізмами є неосвоєність інновацій граматичною системою української мови.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1370. Типологія вербальної агресії проф. Домініка А. Інфанте: спроба фраземної адаптації / Ж. В. Краснобаєва-Чорна // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 275-283. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Визначено й охарактеризовано вияви вербальної агресії засобами української фраземіки. Окреслено базові складники термінологічного апарату теорії словесної агресивності в студії Домініка А. Інфанте, його колеги і учнів. Описано різновиди вербальної агресії (згідно з типологією проф. Домініка А. Інфанте), зафіксовані в українській фраземіці.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1371. Шляхи входження і функціонування лексичних запозичень на позначення їжі та питва у поемі «Енеїда» І. Котляревського / Ю. В. Швець // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 86-98. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Розглянуто функціонування лексичних запозичень на позначення їжі й питва у бурлескно-трагедійній поемі «Енеїда» І. Котляревського, подано етимологічний аналіз запозичень, досліджено їх шляхи входження, виокремлено найчастотніші та маловживані лексеми з метою опису загальної картини поповнення лексичного складу української мови запозиченнями та їх ролі в аналізованому художньому творі.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ш.1373

Соціально-функціональна структура (форми існування)

5.Ш.1372. Говіркова лексика Південної Бессарабії і сучасна українська мова: зіставний аспект / А. П. Романченко, В. А. Каназірська // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 24-31. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Здійснено порівняльний аналіз лексики говірки с. Плахтіївка Саратського р-ну Одеської обл. та сучасної української літературної мови, проведено паралелі як на фонетичному, так і на лексичному рівнях. Визначено розбіжності говіркової лексики й літературної норми.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1373. Лексика іншомовного походження: проблеми норми в контексті історичного розвитку української літературної мови / Т. В. Гремалюк // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 52-61. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Здійснено багатаспектний аналіз динаміки норм написання і вимови слів іншомовного походження в українській літературній мові. Визначено мовні і позамовні чинники, які вплинули на мовну еволюцію та висвітлено процеси нормування запозиченої лексики з урахуванням історичного контексту. Здійснено хронологічний опис усіх редакцій українського правопису та систематизовано найбільш типові зміни, усталення в написанні й вимові іншомовних слів. Доведено, що відсутність чітко сформульованих та сформованих правил правопису запозичених слів призвело до варіативного написання і вимови.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1374. Роль літературно-художніх антропонімів у романі Мирослава Дочинця «Діти папороті» / А. І. Вереш // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 120-130. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Досліджено літературно-художні антропоніми, що функціонують у романі «Діти папороті» сучасного українського письменника Мирослава Дочинця. Надано опис найменувань літературних героїв, визначено їх функціонально-стилістичне навантаження, виражальні можливості, роль у створенні образів. З'ясовано, що джерелом творення назв персонажів є традиційна українська антропонімія.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ш.1349

Викладання та методика вивчення української мови

Зміст та методика викладання української мови

5.Ш.1375. Країнознавчі тексти на заняттях української мови як іноземної: теорія і практика / Л. Т. Назаревич, Н. Р. Денисюк, Н. І. Гавдида // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 238-248. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Вивчено українську мову як іноземну. Зосереджено увагу на необхідності підбирати країнознавчі тексти, зокрема пісні, з урахуванням доцільності, практичного застосування інформації та розвитку комунікативної компетенції. Простежено роль рефразування частин тексту, додаткового тлумачення лексем, запи-

тань. Доведено доречність урізноманітнення завдань залежно від ситуації.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1376. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації: навч. посіб. / О. М. Семенов, М. П. Вовк, Т. І. Дятленко, Н. В. Громова. — Київ: Талком, 2021. — 377 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 305-314. — укр.

Визначено тенденції розвитку філологічної освіти в Україні та підготовки сучасного вчителя-словесника у закладах вищої педагогічної освіти. Окреслено особливості фахової практики як чинника розвитку професійних компетентностей майбутнього вчителя-словесника. Розкрито специфіку організації педагогічної виробничої практики на бакалаврському рівні та фахової практики на магістерському рівні підготовки. Викладено методичні рекомендації до проведення фольклорної, діалектологічної, педагогічної практик. Запропоновано інструментарій аналізу уроків з української мови та літератури з урахуванням методів, прийомів, засобів навчання. Рекомендовано використання сучасних Інтернет-ресурсів, онлайн-інструментів, віртуальних ресурсів у процесі проведення уроків під час педагогічної практики, а також технологій організації аудиторної роботи з учнями у ході структурювання змісту уроків з української мови та літератури, що важливо у професійній діяльності вчителя-словесника.

Шифр НБУВ: ВА855322

5.Ш.1377. Формування текстотворчих умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення дієслова: монографія / А. В. Гамза; Рівненський держ. гуманітар. ун-т. — Київ: Гуляєва В. М., 2021. — 184 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 150-183. — укр.

Проаналізовано психологічні, психолінгвістичні та лінгвістичні засади формування текстотворчих умінь в учнів початкових класів у процесі вивчення дієслова. Обґрунтовано суть поняття «формування текстотворчих умінь школярів» у початковій освіті. Визначено сучасні підходи до формування текстотворчих умінь учнів під час вивчення дієслова, зумовлені основними положеннями концепції розвитку української мови в умовах XXI ст. Проаналізовано стан сформованості текстотворчих умінь в учнів початкової ланки освіти; розроблено систему вправ для формування в учнів початкових класів текстотворчих умінь із використанням дієслівних форм. Доведено ефективність запропонованої системи вправ для формування в учнів початкових класів текстотворчих умінь із використанням дієслівних форм.

Шифр НБУВ: ВА854267

Підручники та навчальні посібники з української мови для різних типів шкіл і систем навчання

5.Ш.1378. Ділова українська мова: навч. посіб. / С. В. Литвинська, А. В. Сібрук, Г. І. Онуфрійчук, Х. М. Стецик; Національний авіаційний університет. — Київ: НАУ, 2021. — 121, [1] с. — Бібліогр.: с. 86-87. — укр.

Вміщено теоретичний і практичний матеріал з ділової української мови. Подано особливості наукового й офіційно-ділового стилів, усного й писемного ділового мовлення. Висвітлено питання академічної доброчесності, академічного письма академічної культури. Наведено вимоги до складання документів і зразки їх оформлення, подано практичні завдання й вправи з граматики української мови відповідно до редакції Українського правопису 2019 р.

Шифр НБУВ: ВА854702

5.Ш.1379. Історія українського перекладознавства: навч. посіб. / Т. Шмігер; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. — 179 с. — укр.

Представлено основні поняття, принципи й особистості українського перекладознавства. Наведено 16 тем, які охоплюють проміжок часу від Х до XXI ст. і мають на меті не лише проникнути в український науковий контекст, а й порівняти його з тенденціями та характерними рисами інших шкіл перекладознавства у світі.

Шифр НБУВ: ВА852824

5.Ш.1380. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посіб. / М. В. Філіпчук, Н. М. Попович, Г. І. Онуфрійчук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 166 с.: табл. — укр.

Подано теоретичні відомості та практичні завдання, що покликані підвищити в майбутніх фахівців не філологічних спеціальностей здатність ефективно використовувати українську мову як державну в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у професійній сфері, вільно володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, сприймати, відтворювати, редагувати тексти наукового та офіційно-ділового стилів, виробити вміння укладати найпоширеніші документи, дотримуватись етики ділового спілкування, поповнити словниковий запас, поліпшити комунікативну культуру, оволодіти мовними та мовленнєвими компетенціями у професійному становленні.

Шифр НБУВ: ВА854375

Див. також: 5.Ш.1406

Російська мова

5.Ш.1381. Інтегративний підхід як засіб формування лінгвістичних здібностей учнів 3-х класів: автореф. дис.... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. Л. Чеховська; Херсонський держ. ун-т. — Херсон, 2020. — 23 с.: рис., табл. — укр.

Розроблено й експериментально перевірено методику формування лінгвістичних здібностей (ЛЗ) учнів 3-х класів на основі інтегративного підходу до навчання російської мови в процесі зіставлення її з англійською мовою. На основі аналізу лінгвістичної, психологічної та лінгводидактичної літератури розкрито теоретичні основи формування ЛЗ учнів з позицій інтегративного підходу. Визначено структуру ЛЗ та місце мовних і комунікативно-мовленнєвих умінь у їх структурі. Виявлено критерії та охарактеризовано рівні сформованості ЛЗ учнів 3-х класів. Продемонстровано ефективність принципів, методів та прийомів, що врахували інтеграцію навчального матеріалу з російської та англійської мов. Створено лінгводидактичну модель і на її основі розроблено методику формування ЛЗ третьокласників у процесі навчання російської та англійської мов. Розроблено та впроваджено систему вправ. Визначено етапи (рецептивний, репродуктивно-конструктивний, продуктивний) формування ЛЗ.

Шифр НБУВ: RA446464

5.Ш.1382. Концепт Туреччина в сучасній російській мовній картині світу: когнітивно-дискурсивний аспект: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.02 / М. Аксой; Харківський нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Досліджено семантичний зміст, структуру та мовне вираження концепту ТУРЕЧЧИНА в російській мовній картині світу. Встановлено зміст, структуру й особливості мовного втілення концепту ТУРЕЧЧИНА в сучасній російській мовній картині світу. Визначено та застосовано методи аналізу та синтезу, емпіричні методи, метод концептуального аналізу, метод фреймів, метод словникових дефініцій, метод компонентного аналізу значення слова, метод дискурсивного аналізу, контрастивний метод, метод опитування інформантів, описовий метод, метод імагологічної інтерпретації, методика кількісного аналізу. Показано динаміку змісту концепту залежно від характеру суспільно-політичних відносин між Росією і Туреччиною, встановлено варіативність змісту концептуального поля з огляду на сферу побутування і типу дискурсу, визначено обсяг концепту ТУРЕЧЧИНА та зміст його складників у повсякденній свідомості росіян, запропоновано шляхи корекції імагологічного образу Туреччини під час навчання російських дітей в турецьких школах. Запропоновано застосування теоретичних положень при розробленні курсів із сучасної російської мови, стилістики російської мови, журналістики, курсів з проблем когнітивної лінгвістики, лінгвокультурології, імагології, при укладанні лінгвокраїнознавчих словників.

Шифр НБУВ: RA446909

5.Ш.1383. Фразеосемантичне поле концепту людина в російській мові: функційно-прагматичний аспект: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.02 / О. В. Федіна; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 26 с. — укр.

Дисертацію присвячено описові основних положень лінгвокультурного підходу до семантичної організації концепту людина, дослідженню особливостей співвідношення елементів цього лінгвокультурного концепту та семантики фразеологічних одиниць (ФО), що набули широкого поширення як у художній, так і в науковій літературі. Об'єктом дослідження є ФО (у широкому розумінні), які називають людиною. Предметом наукового аналізу постає концепт людина, вербалізований у фразеології російської мови. Уперше з позиції лінгвокультурології здійснено лінгвокогнітивний опис сталих мовних одиниць на позначення фразеосемантичного макрополя людина: упорядковано базу ФО на позначення внутрішніх і зовнішніх характеристик людини; проведено семантичний аналіз фразеосемантичного поля концепту людина й експлікацію концепту людина з урахуванням гендерних стереотипів; з'ясовано екстралінгвістичні чинники, які впливають на динаміку концепту людина; запропоновано лінгвокультурологічний аспект семантико-когнітивного дослідження ФО антропоцентричної репрезентації; розглянуто структуру концепту людина. Лінгвокультурний концепт розглянуто як структуру, що поєднує асоціативний, поняттєвий, ціннісний, етимологічний та історичний складники. У межах польового підходу, який використано в роботі, проаналізовано значення, що конструюють асоціативний складник концепту, оскільки він ізоморфний лексико-семантичному полю, що його репрезентує. Представлено особливості внутрішнього світу людини через аналіз семантики ФО. Опис антропоцентричних номінативних фразеологізмів на позначення людини в російській мові підтвердив, що вони відтворюють спосіб світобачення народу та можуть бути визначені в межах культурних кодів. Фразеосемантичне макрополе людина розглянуто як частину мовної картини світу, у створенні якої разом з лексичними одиницями, активну участь беруть фразеологізми. Визначено характерну особливість одиниць фразеосемантичного макрополя: наявність у їх значенні дискурсивного компонента, якого виявлено у фразеологічному образі, сформований на основі метафоричних або метонімічних трансформацій

первинних словесних комплексів. Фразеосемантичне макрополе людина охарактеризовано як системне об'єднання ієрархічно організованих, взаємозалежних елементів, що називають людиною, визначають її характер, риси тощо з різною інформативністю і певним ступенем інтенсивності їх вияву.

Шифр НБУВ: RA446959

5.Ш.1384. Язык профессиональной среды в сфере экономики, менеджмента и гостинично-ресторанного бизнеса: учеб.-метод. пособие для иностр. студентов экон. специальностей днев. и заоч. форм обучения / сост.: А. А. Борисова, А. А. Колесник, М. И. Крупей, Е. О. Мануенкова, Е. Н. Муравьева, Л. А. Подворная; Харьковский государственный университет питания и торговли. — Харьков: Вид-во Іванченка І. С., 2021. — 166 с.: ил. — Бібліогр.: с. 166. — укр.

Наведено автентичні навчальні тексти та систему різноманітних інтерактивних вправ, які сприяють розширенню термінологічного лексичного запасу, формуванню у студентів навичок усного мовлення у сфері професійного спілкування.

Шифр НБУВ: VA854194

Білоруська мова

5.Ш.1385. Запозичанні з польської мови у беларускій науковій мові пачатку ХХ ст. / К. П. Лубецкая // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 62-74. — Бібліогр.: 48 назв. — укр.

Визначено ступінь участі польської мови у становленні білоруської наукової мови в 1900 — 1920 рр. Описано мовну ситуацію у Білорусі на початку ХХ ст., осмислено лексичне наповнення білоруськомовних текстів наукового викладу, розглянуто шляхи формування текстів наукової тематики та виокремлено прикмети полонізмів.

Шифр НБУВ: Ж70290

Західнослов'янські мови

5.Ш.1386. Часові та просторові відношення у сучасній чеській фразеології: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.03 / Л. В. Кобилицька; НАН України, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено фразеологічні одиниці (ФО) на позначення часових і просторових відношень. Розглянуто рецепцію філософських понять «час» і «простір» у їх проєкції на лінгвістичну теорію. Проаналізовано фразеосемантичні групи «час» і «простір» фразеосемантичного поля «Буття», окреслено ядро-периферійну наповненість темпоральних фразеосемантичних підгруп «період часу», «частини доби й дні тижня», «свято як темпоральне поняття», «послідовність плинності подій людського життя», «вікові періоди в житті людини» та локативних фразеосемантичних підгруп «місцезоташування», «територія». Описано семантику вказаної групи ФО, враховуючи три аспекти значення: сигніфікату, денотату, конотату. Значну увагу приділено вживанню та функціонуванню темпоральних і локативних фразеологізмів у текстах Чеського національного корпусу. Описано, подано кількісну та якісну характеристику інноваційних ФО. Простежено частотність уживання фразеологізмів у сучасному узусі. Розглянуто варіативність, синонімію, антонімію зазначених ФО.

Шифр НБУВ: RA446045

Див. також: 5.Ш.1385

Германські мови

Англійська мова

5.Ш.1387. Бінарна опозиція «людина-техніка» у лінгвокогнітивному висвітленні (на матеріалі наукової фантастики Р. Бредбері): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / К. С. Подсєвак; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Запропоновано методику лінгвокогнітивного дослідження вербальних засобів актуалізації бінарної опозиції «людина — техніка» у текстах наукової фантастики Р. Бредбері на основі методів лінгвопоетичного, лінгвістичного та лінгвокогнітивного аналізу. Визначено лінгвокогнітивні характеристики вербальної репрезентації бінарної опозиції «людина — техніка». Змодельовано фрейми концептів-опозицій ЛЮДИНА і ТЕХНІКА й унаочнено їх спільні та відмінні риси у концептуальній бінарній опозиції ЛЮДИНА — ТЕХНІКА, внаслідок чого побудовано науково-фантастичну модель світу у текстах наукової фантастики Р. Бредбері за просторово-часовими координатами, причиново-наслідковими відношеннями та валоративними індикаторами.

Шифр НБУВ: RA446438

5.Ш.1388. Лінгвокультурологічні особливості впливу іспанської мови на сучасну англійську мову США: автореф. дис....

канд. філол. наук: 10.02.04 / Ю. О. Шовкопляс; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено лінгвальні та культурологічні особливості впливу іспанської мови на сучасну англійську мову США. Висвітлено лінгвістичний статус іспанських запозичень у лексико-семантичній системі англійської мови США. Розроблено класифікації іспанських запозичень за ступенем асиміляції, а також за характеристиками (етимологічними, тематичними, структурними) їх входження до лексико-семантичної системи англійської мови США. Проаналізовано особливості творення та функціонування гібридних похідних одиниць з іспанським компонентом в англійській мові США. Досліджено й описано ознаки культурно маркованої лексики американського сленгу з етнонімічним і топонімічним іспаномовними компонентами. Детально проаналізовано комунікативно-прагматичні функції іспанських запозичень і гібридних утворень в нелітературній англійській мові США. Укладено словник сленгізмів з іспанським компонентом.

Шифр НБУВ: RA446442

5.Ш.1389. Матричне профілювання семантики фразово-дієслівних емотивів у Британському національному корпусі: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.21 / Н. М. Бобер; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Розроблено нову концепцію для побудови тегової когнітивно-семантичної матриці фразово-дієслівних емотивів у Британському національному корпусі (БНК). Укладено ініціальну докорпусну (лексикографічну) картотеку фразово-дієслівних емотивів за 8-ма профілями: «Інтерес», «Радість», «Подив», «Горе», «Гнів», «Відраза», «Страх», «Провина», з подальшою верифікацією реестру заданих одиниць у доменах БНК. Побудовано базові граматичні моделі фразово-дієслівних емотивів для 8-ох когнітивно-семантичних субматриць на основі програмного забезпечення Just The Word БНК. Обчислено кількісно-статистичні показники для кожного субматричного тега (профілю емоцій). Виявлено когнітивно-семантичні зв'язки між емотивними дієсловами, їх формами та фразовими дієсловами в доменах БНК. Виміряно залежність швидкості пошуку фразово-дієслівного емотиву від кількості та частоти його вживання в усній і писемній частинах БНК. Сконструйовано комп'ютерну модель когнітивно-семантичної матриці фразово-дієслівних емотивів на основі одержаних результатів пошуку цих одиниць у доменах БНК за профілями 8-ох тегів.

Шифр НБУВ: RA445901

Див. також: 5.Х.687, 5.Ш.1336

Лінгвістика тексту. Стилїстика

5.Ш.1390. Англійські авіаційні терміни в аспекті перекладу / Г. В. Межжеріна. — Київ: Фенікс, 2021. — 95 с. — укр.

З сучасних наукових позицій розглянуто такі теоретичні питання перекладознавства, як принципи стандартизації термінології, онтологічна природа об'єктів «текст оригіналу» і «текст перекладу», «інваріант перекладу» і «варіант перекладу», визначення межі дозволеної віддаленості від оригіналу. Проаналізовано закономірності перекладу українською мовою англійських авіаційних термінів на рівні аббревіатур, композитів, словосполучень.

Шифр НБУВ: BA853944

5.Ш.1391. Гендерний аспект самопрезентації зіркової еліти в портретному інтерв'ю (на матеріалі англомовних ЗМІ): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. В. Френкель; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено комунікативно-прагматичні та когнітивно-дискурсивні аспекти комунікативної поведінки представників зіркової еліти в англомовному масмедійному дискурсі. Здійснено огляд основних підходів до типології жанрів інтерв'ю та місця «зіркового» портретного інтерв'ю. Уточнено поняття «зіркова мовна особистість» (ЗМО), її структуру, інтенційні та гендерні характеристики мовлення. Проаналізовано самопрезентативну діяльність зіркових респондентів з урахуванням їхньої гендерної належності, розроблено оригінальну класифікацію стилів самопрезентації та тактик, якими вони користуються, реалізуючи свої інтенції. Здійснено обрахунок розподілу комунікативних тактик самопрезентації за гендерним параметром, використано метод статистичної перевірки гіпотез (t-критерій Стьюдента) для порівняння даних із двох незалежних вибірок мовлення респондентів різної статі. Запропоновано структуру автоіміджу ЗМО, визначено спільні й відмінні риси комунікативної самоподачі та мовні засоби її актуалізації залежно від статі респондентів.

Шифр НБУВ: RA446919

5.Ш.1392. Еволюція судового дискурсу США: когнітивно-комунікативні аспекти: монографія / М. О. Зайцева; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя: Факт, 2021. — 387 с. — Бібліогр.: с. 346-387. — укр.

Розглянуто судовий дискурс США з огляду еволюції уявлень про ефективний виступ в судовому процесі. Зауважено, що теоретичне значення даної роботи полягає в тому, що одержані результати сприяють повнішому та глибшому вивченню напрям-

ків розвитку сучасної лінгвістики, слугують підґрунтям для розробки нових методик дослідження й аналізу інтерпретацій комунікативного впливу в судовому дискурсі. Зазначено, що одержані результати, по-перше, можуть широко застосовуватись у лекційних і спеціальних курсах із теорії комунікації, стилістики, риторики на філологічних факультетах вишів, по-друге, опрацьований матеріал може бути використаний в аналогічних дослідженнях на матеріалі інших мов, у вивченні комплексу питань, пов'язаних із мовленнєвою діяльністю та мовним впливом на рівні дискурсивних практик у різних галузях.

Шифр НБУВ: BA855296

5.Ш.1393. Лінгвопрагматика комерційних гасел в англомовному інтернет-дискурсі реклами: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / К. Я. Мачульська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Здійснено комплексне дослідження лінгвальних і прагматичних особливостей комерційних гасел в англомовному Інтернет-дискурсі реклами. Висвітлено теоретико-критичну думку про англомовний Інтернет-дискурс реклами у світлі лінгвістичної прагматики. Напрацьовано методику аналізу лінгвальних складників комерційного гасла. Охарактеризовано основні лінгвальні ознаки складників рекламного гасла на лексичному, семантичному, синтаксичному рівнях, стилістичні особливості та встановлено їхні кореляції з комунікативними стратегіями і тактиками. Описано функційні параметри лінгвальних одиниць англомовного рекламного гасла. Розпрацьовано авторський прийом лінгвістичного інтерв'ювання та проведено соціолінгвістичний експеримент із носіями англійської мови задля виявлення прагматичного потенціалу рекламного гасла. Проаналізовано особливості переважені опитаних щодо рекламних гасел з різними комунікативними стратегіями і тактиками залежно від віку, статі респондентів і запропонованої їм соціальної ролі. Встановлено, що найбільший прагматичний потенціал притаманний тим рекламним гаслам, у яких втілено тактику найменування товарів чи послуг, що реалізує комунікативну стратегію позиціонування Інтернет-магазину на ринку, за умови їх оформлення у вигляді субстантивного словосполучення чи простого речення; основне змістове навантаження в таких словах несуть стилістично нейтральні іменники-апелативи.

Шифр НБУВ: RA446434

5.Ш.1394. Малі розповіді про Брекзит у коментарях до постів у соціальній мережі «Фейсбук» / Д. О. Побережний // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 338-345. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано малі розповіді про Брекзит у коментарях до постів у «Фейсбуку». Мала розповідь є маргінальним різновидом нарративної діяльності, відрізняючись від прототипового нарративу за низкою параметрів, до яких належать способи розповіді, місце розповіді та учасники ситуації.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1395. Особливості актуалізації ролей суб'єкта в комунікативній ситуації «Бесіда друзів» (на матеріалі англомовних ігрових кінотворів): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / Р. Ш. Мусаєва; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 20 с. — укр.

Вивчено потенціал і специфіку актуалізації ролей суб'єкта в комунікативній ситуації «Бесіда друзів», змодельованій в англомовному кінодискурсі. Роль суб'єкта визначено як чинник диверсифікації типів і підтипів цієї ситуації. Доведено, що в її кооперативному типі реалізуються ролі ДРУГ-приемний співрозмовник, ДОВІРЕНА ОСОБА, ПОМІЧНИК, котрі утворюють відповідні підтипи, а у некооперативному — ролі КРИТИК та байдуха ОСОБА, які наявні в обох підтипах — конфліктонебезпечному та конфліктогенному. Виявлено специфіку когнітивного та комунікативного аспектів кожної ролі, встановлено функціональні характеристики висловлень, що її об'єктивують. Систематизовано мовні засоби, задіяні у вербалізації певної ролі, з'ясовано їх функціональне навантаження.

Шифр НБУВ: RA446649

5.Ш.1396. Структурно-семантичні, соціолінгвальні та прагматичні параметри мови бренду: мультимодальний підхід (на матеріалі англомовних брендів кави): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.04 / І. В. Ущановська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Досліджено структурно-семантичні, соціолінгвальні та прагматичні особливості мови бренду з позиції мультимодального підходу. Визначено статус мови бренду як способу комунікації бренду зі своєю цільовою аудиторією. Здійснено аналіз структури мови бренду на ґрунті мультимодальності. Виокремлено елементи вербального, візуального, аудіального та сенсорного модусів мови бренду. Зазначено, що вербальний модус представлено назвою, фразово-відлунням, слогоном, заявою про місію, сторітелінгом та дескриптивним текстом; візуальний модус — логотипом, кольором та шрифтом; аудіальний — джінглом та звуковим логотипом; сенсорний — запахом, смаком та текстурою. З'ясовано, що елементи вербального модусу мови бренду утворюють різножанрові полісеміотичні блоки, у яких реалізуються лексика та стиль мови бренду. Описано лексико-семантичні характеристики полісеміотичних блоків вербального модусу мови

брендів кави: номінативно-репрезентативного, атрактивно-апелятивного, інтенційно-аксіологічного, наративного та дескриптивного. Визначено соціолінгвальні аспекти мови брендів кави та проаналізовано взаємодію вербальних та невербальних елементів мови брендів кави у різних комунікативних ситуаціях.

Шифр НБУВ: RA446437

5.Ш.1397. Ступені латентності агенса екологічного дискурсу (на матеріалі онлайн-видань британських газет) / О. І. Морозова, О. С. Зенякін // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 291-298. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Досліджено міру латентності агенса в англійськомовних газетних тестах, що висвітлюють проблеми навколишнього середовища. Побудовано шкалу латентності агенса, на якій розміщено вербальні та невербальні засоби вираження агентивності.

Шифр НБУВ: Ж70290

Викладання та методика вивчення англійської мови

5.Ш.1398. Методика формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. І. Антоненко; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 21 с.: табл. — укр.

Розглянуто процес навчання професійно орієнтованого англійського писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Теоретично обґрунтовано й експериментально апробовано методику формування їх компетентності. Уперше обґрунтовано доцільність процесуальної інтеграції з метою досягнення синтезу рівневого, жанрового та компетентнісного підходів для переходу від еліптичного до деталізованого письма. Визначено загальнодидактичні, інтегративні, методичні принципи навчального процесу, що забезпечують його цілісність та єдність. Розроблено трьохетапне навчання з формування компетентності у професійно орієнтованому англійському писемному мовленні з відповідною системою вправ на кожному з них. Запропоновано специфічні критерії оцінювання ефективності розробленої методики. Розроблено навчальний посібник «English for students majoring in publishing and editing».

Шифр НБУВ: RA446332

5.Ш.1399. Фахова мова: економіка, військова справа, політика, право: навч. посіб. / М. О. Возна, О. Б. Гапонів; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 303 с. — (Бібліотека Інституту філології). — Бібліогр.: с. 301-303. — укр.

Розглянуто особливості фахових мов в економіці, правознавстві, політології та військовій справі. Наведено автентичні тексти в найтиповіших жанрах усної та письмової комунікації, а також словники професійних термінів до кожного розділу.

Шифр НБУВ: BA853939

5.Ш.1400. Формування писемної комунікативної компетентності майбутніх викладачів англійської мови на основі проектних технологій: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. Д. Сторожук; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Розглянуто процес навчання майбутніх викладачів англійської мови англомовного письма в умовах його організації на основі використання проектних технологій. Представлено теоретичне обґрунтування й експериментальну апробацію методики формування писемної комунікативної компетентності цих викладачів на основі зазначених технологій. Уперше визначено поняття «іншомовна писемна комунікативна компетентність майбутніх викладачів англійської мови», що формується засобами проектних технологій. Обґрунтовано методичні принципи й етапи навчання англомовного письма через використання проектних технологій. Розроблено систему вправ щодо трьохетапного навчання англомовного письма засобами виконання проектних робіт педагогічної спрямованості. Запропоновано специфічні критерії для експериментальної перевірки ефективності розробленої методики. Розроблено навчальний посібник «Організація проектної роботи в навчанні академічного письма англійською мовою».

Шифр НБУВ: RA446331

5.Ш.1401. Professional English in higher education / V. Pershakov, O. Pylypenko, O. Akmalidina, V. Burlay // Proc. of the Nat. Aviation Univ. — 2020. — № 1. — С. 73-76. — Бібліогр.: 3 назв. — англ.

Питання викладання професійної англійської мови у вищих навчальних закладах України розглянуто в контексті інтеграції в європейський освітній простір. Представлено аналіз поточної ситуації в Україні у сфері вивчення професійної іноземної мови у деяких університетах та можливі шляхи підвищення рівня підготовки випускників технічних спеціальностей з належною іноземною компетентністю.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.Ч.1211

Німецька мова

5.Ш.1402. Граматика німецької мови. Морфологія: навч. посіб. / В. В. Козловський; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2020. — 341 с. — Бібліогр.: с. 333-334. — укр.

Зазначено, що посібник присвячено розділу морфології. У межах розгляду частин мови увагу приділено опису граматичної структури слова та його граматичного значення. Висвітлено правила застосування граматичних форм слова у реченні. Зауважено, що вправи спрямовано на розвиток навичок щодо розпізнавання граматичних форм, визначення їх значень і функцій у реченні. Акцентовано, що вивчення цих правил та виконання вправ мають допомогти свідомо створювати мовні конструкції та комунікативні моделі, які відповідають нормам граматики.

Шифр НБУВ: BA853941

5.Ш.1403. Дихотомія «Мова — дидактика» у перспективі сьогодення: [колект. монографія] / В. В. Дребет, О. В. Косович, О. М. Пежинська, Р. А. Бубняк, Г. М. Бубняк, О. Г. Пермякова; ред.: О. В. Косович; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. — 173 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 160-172. — укр.

Акцентовано увагу на індивідуальності та неповторності суб'єктів мовлення. Висвітлено основні процеси в лексико-семантичних системах німецької, французької мов. Досліджено окремі приклади нового підходу до вивчення мовних явищ у лінгво-синергетичному форматі. Зауважено, що це започатковує новий напрям у лінгвістиці, який полягає у розробленні теорії про мовну самоорганізацію за синергетичним принципом збереження мовної енергії та докладання найменших зусиль. Висвітлено особливості метафоризації крізь призму процесів неологізації сучасної французької мови.

Шифр НБУВ: BA854742

5.Ш.1404. Мовленнєві акти застереження у сучасному німецькомовному діалогічному дискурсі: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Т. В. Крупкіна; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків, 2020. — 21 с.: табл. — укр.

Досліджено мовленнєвий акт застереження у сучасному німецькомовному діалогічному дискурсі. Зазначено, що його гібридний іллокутивний статус зумовлено поєднанням двох рівноправних інгерентних іллокуцій — асертивного та директивного. За способом вираження такі мовленнєві акти розподіляються на чотири групи з 32-ми моделями та низкою лексичних і синтаксичних індикаторів: п'ять моделей із обома експліцитними компонентами; десять моделей з експліцитним асертивним і імпліцитним директивним компонентом; сім моделей із експліцитним директивним і імпліцитним асертивним компонентом; десять моделей із обома імпліцитними компонентами. Зазначено, що у дискурсі вони супроводжуються перлокутивними оптимізаторами та є засобом реалізації шести дискурсивних стратегій: маніпуляції, соціальної значущості, виховання, аргументації, виконання професійного обов'язку та турботи.

Шифр НБУВ: RA446450

Романські мови

5.Ш.1405. Ділова іноземна мова (французька): навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти першого (бакалавр.) рівня усіх спец. / уклад.: Н. М. Демчук, Ю. Л. Зелена; Центральна спілка споживчих товариств України, Львівський торгов.-екон. ун-т. — Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2021. — 219 с. — Бібліогр.: с. 219. — укр.

Викладено теоретичний матеріал, запропоновано низку лексико-граматичних вправ, зразки ділових документів, завдання для самоконтролю. Запропоновано ознайомитися зі структурою та змістом типових ділових документів. Представлено можливість навчитися оформленню комерційних документів, що сприятиме збагаченню термінологією ділового письма. Найпоширеніші репліки та моделі допоможуть у напрацюванні навичок усного ділового спілкування.

Шифр НБУВ: BA854036

5.Ш.1406. Практикум з порівняльної стилістики для студентів спеціальності «Французько-український переклад»: навч. посіб. / уклад.: О. В. Стефурак, Г. Ф. Драненко; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 99 с.: іл. — Бібліогр.: с. 99. — укр.

Практикум знайомить студентів з поняттям апарату сучасної французької стилістики та має навчити їх застосовувати його на практиці з метою здійснення фахового філологічного коментаря семантичних, експресивних, та інших функцій стилістичних фігур та тропів французькою мовою, а також добирати до них українські відповідники. Увагу приділено зставному аспекту у французько-українському перекладі риторичних фігур, фігур мовлення та фігур думки на матеріалі текстів різних жанрових, функціональних і дискурсивних стилів.

Шифр НБУВ: BA854359

Див. також: 5.Ш.1388, 5.Ш.1403

Семітсько-хамітські мови

5.Ш.1407. Відкриваємо арабську культуру: навч. посіб. / І. О. Субота, О. Г. Хоміцька; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ: Київський університет, 2021. — 97 с.: іл. — (Бібліотека Інституту філології). — Бібліогр.: с. 96-97. — укр.

Наведено тексти, об'єднані темою традиційної та сучасної арабської культури, а також комплекс лексико-граматичних вправ, покликаний закріпити нову лексику та граматику, розвинути мовні навички. Увагу приділено традиціям святкування мусульманських свят, особливостям арабської літератури, розвитку арабського театру, традиційним ремеслам, традиційному одягу, традиційним танцям і музичним інструментам.

Шифр НБУВ: ВА853940
Див. також: 5.Х.693

Фольклор. Фольклористика**Світовий фольклор.****Фольклор народів окремих країн**

5.Ш.1408. Мовностилістичні засоби реалізації слов'янсько-скандинавських відповідностей в епічному дискурсі: монографія / М. Ю. Рахно; упоряд.: Р. Г. Шрамко; Полтавський нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. — Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2019. — 191 с.: табл. — Бібліогр.: с. 163-191. — укр.

Увагу приділено системному вивченню лексичних і стилістичних відповідностей у текстах скандинавського й українського епосу. Висвітлено значний ступінь близькості української та германської епічних традицій, зокрема низку спільних сюжетем, які стали підґрунтям для подальшого дослідження на лексико-семантичному й лексико-стилістичному рівнях. Основну увагу зосереджено на архаїчній лексиці доби слов'янсько-германської мовнокультурної взаємодії, окремих постійних епітетах, описових висловах, епічних образах і категоріях формульних дій із наявними скандинавськими паралелями.

Шифр НБУВ: ВА853297

5.Ш.1409. Особливості функціонування природних топографічних назв в українських замовляннях / Е. В. Боєва // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 111-120. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Запропоновано комплексний підхід до аналізу топографічного репертуару українських замовлянь. Простежено особливості функціонування топографічної і топонімічної лексики у найдавніших текстах обрядового фольклору. З'ясовано, що у замовляннях відображено різні географічні місцевості за допомогою 7 структурно-семантичних типів тополексем, визначено їх художньо-естетичну скерованість. Доведено, що географічні назви виступають у фольклорних жанрах як своєрідні концепти мовно-образної сфери слов'янської ментальності.

Шифр НБУВ: Ж70290

Літературознавство

5.Ш.1410. Василь Доманицький — дослідник і видавець творів Марка Вовчка: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.09 / Б. В. Цимбал; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше здійснено спробу системного дослідження наукової спадщини В. М. Доманицького, присвяченої біографії і творчості Марка Вовчка. Увагу приділено видавничій діяльності В. М. Доманицького. Передусім шляхом залучення нових архівних матеріалів запропоновано та належно обґрунтовано час завершення київського видавництва «Вік» і початок участі в його роботі В. М. Доманицького, яка полягала, зокрема, у підготовці антології української літератури, що й познайомило його з Марком Вовчком. Докладно розглянуто збережене листування молодого видавця з письменницею, що надало змогу виправити хибні атрибуції й датування, допущені у виданнях епістолярію Марка Вовчка. Проаналізовано науковий доробок В. М. Доманицького. В результаті опрацювання літератури про Марка Вовчка виявлено засадничі аргументи прихильників авторства О. В. Марковича в дискусії про авторство «Народних оповідань», що їх згодом заперечив дослідник. Хоча в наріжному питанні про справжнього автора В. М. Доманицький не помилився, згодом більшість його тез літературознавці спростували. На основі дослідження констатовано, що, попри суттєвий внесок у вивчення творчої спадщини і біографії Марка Вовчка, В. М. Доманицький припустився численних помилок у своїх працях. Це, з од-

ного боку, зумовлено тодішнім низьким рівнем опрацювання відповідної теми, а з іншого, — досить дилетантськими методологічними принципами роботи дослідника.

Шифр НБУВ: РА446660

5.Ш.1411. З епістолярної спадщини Леоніда Білецького (1923 — 1942) / упоряд.: Ю. Горбач; НАН України, Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, Канадський інститут українських студій. — Київ: Неопалима купина, 2021. — 382, [1] с.: фот. — укр.

Подано документи з епістолярної спадщини відомого українського вченого-літературознавця, славіста, Президента Української вільної академії наук Леоніда Білецького (1882 — 1955). Серед його дописувачів — Д. Антонович, В. Барвінський, Б. Томзин, П. Зайцев, М. Залізняк, В. Кушнір, М. Левицький, О. Лотоцький, В. Перетц, С. Рудницький, С. Русова, С. Черкасенко, С. Шелухін та багато інших знаних українців. Листи відображають епоху, суспільно-наукове та творче життя української еміграції 1920 — 1940-х рр., надають нові біографічні відомості про Л. Білецького та про кожного з його кореспондентів.

Шифр НБУВ: ВС68748

5.Ш.1412. Література і синергетика: навч. посіб. для студентів, аспірантів і викл. гуманітар. ф-тів / Н. В. Абабіна. — Одеса: Фенікс, 2021. — 150 с.: іл. — Бібліогр.: с. 142-150, в кінці тем. — укр.

Розроблено сучасний напрям літературознавства у професійній підготовці філолога — аналіз художнього твору з використанням синергетичних методів. Обґрунтовано застосування синергетичних досліджень у характеристиці літератури нестабільних періодів. Теорія самоорганізації складних систем надає змогу виробити новий погляд на художній текст, на характер естетичної інформації, розкрити закономірності її подання, обсяг і засоби впливу на читача. Доведено, що синергетичні дослідження надають можливість розширити методи аналізу художніх творів, які не піддаються традиційним методам і вимагають нового підходу.

Шифр НБУВ: ВА853755

5.Ш.1413. Сучасна грузинська компаративістика: напрямки досліджень, проблеми / Л. Грицик, І. Мchedладзе // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 22-36. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Простежено розвиток грузинської компаративістики другої половини ХХ — початку ХХІ ст., її матеріал, головні напрямки досліджень та основні проблеми. Показано, як зміщуються акценти із традиційного вивчення грузинсько-російських взаємин у радянський період до грузинсько-європейсько-східних у постколониальну епоху; як відбувається оновлення методологічних підходів і зміна просторового поля компаративних студій. Осмислено місце грузинсько-українських порівняльних досліджень у контексті розвитку сучасної грузинської науки. Розглянуто праці представників новітнього грузинського порівняльного літературознавства, діяльність Асоціації компаративістів Грузії та Інституту порівняльного літературознавства Тбіліського університету.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1414. VII Текстологічні читання пам'яті Миколи Сиваченка / Г. Бурлака // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 123-124. — укр.

22 листопада 2020 р. минуло 100 років від дня народження відомого українського літературознавця і фольклориста, чл.-кор. НАН України М. Є. Сиваченка (1920 — 1988). Його наукові зацікавлення мали широкий діапазон, та найпомітнішим доробком ученого залишаються текстологічні дослідження, важливі для української літератури. У пам'ять про нашого вчителя 17 грудня в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка в режимі онлайн відбулися VII текстологічні читання пам'яті Миколи Сиваченка. Учасниками стали науковці Інституту літератури, а також Львівського державного університету ім. Івана Франка.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 5.Ш.1450, 5.Ш.1469

Теорія літератури

5.Ш.1415. Авторська модель польського іронічного нарративу (приклад Станіслава Дигата): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.06. / М. О. Остапович; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Проблема моделювання іронічного нарративу в теоретичному аспекті досі широко не розглядалася. Уперше в українській літературній теорії подано аналіз особливостей та функціонального наповнення іронічного нарративу в аспекті ментальної специфіки та впливу на авторське письмо, відповідне конкретному мистецькому напрямку (тут — соціалістичний реалізм). Об'єктом дослідження є проза С. Дигата (1914 — 1978) — прозаїка, сценариста, літературного критика, перекладача, колумніста, режисера, актора, чий культурологічний досвід повністю відтворює і наочно демонструє еволюцію та вплив фронтальної ідеологічної платформи на авторське письмо, демонструє загальні риси авторського стилю, головною з яких постає іронія. Ментальність письменника в означеному плані (модель іронічного нарративу)

розглядається в контекстуальних зв'язках із прозою Г. Сенкевича, Т. Б्रेसи, В. Гомбровича. Проаналізовано фактори моделювання стилістичних ознак, зокрема в аспекті системи тропів та принципів нарації. Розглянуто збірку оповідань «Рожевий зошит», романи «Прощання», «Подорож», «Диснейленд» як найбільш презентативні тексти С. Дигата в аспекті нарративних версій іронії. Авторська модель іронічної оповіді висловлює себе передусім через пародіювання типових образів та канонічних сюжетів польської класики. В контексті польської літературної практики періоду соціалістичного реалізму розглядається логіка формування іронічного нарративу в опозиційній світоглядності С. Дигата, що здійснюється за рахунок пародіювання Г. Сенкевича (взято роман «Камо грядеши»). Іронію як домінуючу ідіостилію С. Дигата розглянуто в аспекті впливу світоглядних авторських інтенцій (зокрема акцентується екзистенціалізм) на літературне письмо, а також на типологію образних моделей нарративу. Акцентовано такі маркери текстів соцреалізму, як «маленька людина», «фантомні образи» тощо. Доведено, що на рівні нарративних стратегій іронічний дискурс презентує себе через точки фокалізації (за Ж. Женеттом) та зміну темпу нарації, а також завдяки інтертекстуальним та інтермедіальним вкрапленням (алюзія, цитата, екфрасис тощо). Проблема нарративу лягає в загальну теорію стилю, що зокрема у С. Дигата висловлює себе передусім через моделі топосу «дім», «церква», «родинний простір». Складність рецепції іронії полягає в тому, що саме у її випадку адекватне прочитання авторського задуму здійснюється не завжди, герменевтичний потенціал, як правило, не розкривається повною мірою, не збігається з читацьким горизонтом очікування, попри те, що в ідеалі рецептивний «твір» має бути суголосним авторському тексту, позаяк рецепція передбачає відповідне сприйняття авторського письма читачем, проте іронія вимагає специфічної компетенції читача. У цілому аналіз художнього тексту з означених позицій дав змогу під іншим кутом озвучити смислово-градативні фактори, що в сукупності моделюють авторський стиль письма, виявляють його загальні принципи.

Шифр НБУВ: RA446521

5.Ш.1416. Поняття «метатекстуальність» і «метаоповідь» у літературознавчому дискурсі / Е. Ватажок // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 100-109. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто теорію метатекстуальності/метатекстуальності, співвідношення метатексту і метаоповіді й висвітлено основні концепції, що стосуються цих понять у сучасному літературознавстві. Терміни «метатекст» та «метаоповідь»/«метапроза» з'явилися майже одночасно в західній науці та базуються на дискурсивній практиці літератури кінця ХХ ст. Термін «метатекст», створений за аналогією до поняття «метамова», виник у межах наратології і пов'язаний зі структуралістською теорією. Метатекстові елементи стосуються аналізу стилів, жанрів і типів висловлювання, дискурсивних функцій тощо. Натомість термін «метаоповідь» має очевидний зв'язок із теорією жанрів й актуалізується у контексті епохи постмодернізму. Стверджено, що метатекстуальність пов'язана з метакритикою та структурними особливостями тексту або висловлювання, а метапрозові явища варто розглядати на базі постмодерністської теорії як особливий вид тексту, що набуває поширення в художній літературі сучасності. Увагу акцентовано на появі та розвитку метадискурсу в культурній та науковій свідомості другої половини ХХ ст.

Шифр НБУВ: Ж72444

5.Ш.1417. Роль символу в структурі символістського нарративу (на матеріалі творів Марселя Пруста і Моріса Метерлінка): автореф. дис... д-ра філол. наук: 10.01.06 / Л. В. Бондарук; Київський ун-т ім. Б. Грінченка. — Київ, 2020. — 35 с. — укр.

Досліджено структуротвірну роль та особливості функціонування символу як універсального засобу літературної полісистеми на всіх текстових рівнях символістського нарративу. На матеріалі творчості М. Пруста та М. Метерлінка показано, яким чином символ як домінуючий образ в ієрархії засобів творить однойменний стиль, впливає на всю образну систему твору. Вперше показано роль символу як структурізатора символістського нарративу, що простежується від мікро- до макрорівня тексту та формує цілісність твору. Поеднано міфокритичний, архетипний, структуралістський, психоаналітичний методи під час вивчення ролі символу у структурі нарративу. Показано доцільність символістського аналізу великих прозових і драматургічних творів. Запропоновано концепцію символу як домінуючого елемента символістського мовлення, котрий виявляє себе на поетичному, лінгвостилістичному, міфологічному й архетипному рівнях. Символ досліджено на метакритичному рівні як сегмент літературної полісистеми. Продемонстровано взаємозв'язок символістського мовлення з моделюванням мономіфу. Запропоновано авторську дефініцію символістського нарративу: це розповідь про життя героя як шляху до істини між профанним і сакральним світами (мономіф), подана символічною мовою, коли майже всі деталі реального часу та простору вказують на існування ідеального часу і простору. Запропоновано дефініцію символістського нарративу у драмі: це показ найбільш драматичного фрагменту історії героя чи героїв, зіткнення профанного та сакрального світів у межовій екзистенційній ситуації, коли сценічні деталі

мовою символів творять містичну атмосферу шляху до істини. Вперше творчість М. Пруста та М. Метерлінка розглянуто крізь концепт символу. Окреслено й охарактеризовано структуру «символістський роман», доведено доцільність такої ідентифікації щодо епопеї М. Пруста «У пошуках утраченого часу».

Шифр НБУВ: RA445908

Див. також: 5.Ш.1339

Світова література. Література народів окремих країн

5.Ш.1418. Методика вивчення зарубіжної літератури у старшій школі з використанням технологій дистанційного навчання: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. Ю. Гарна; Миколаївський нац. ун-т імені В. О. Сухомлинського. — Миколаїв, 2020. — 21 с.: рис., табл. — укр.

Визначено суть феномену «методика вивчення зарубіжної літератури у старшій школі з використанням технологій дистанційного навчання», розроблено критерії (мотиваційно-знаннявий, діяльнісно-операційний, творчо-рефлексивний, ціннісно-предметний) з відповідними показниками; охарактеризовано рівні сформованості предметної компетентності учнів старшої школи під час вивчення зарубіжної літератури з використанням технологій дистанційного навчання (високий, достатній, середній, низький). Науково обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови вивчення зарубіжної літератури у старшій школі з використанням технологій дистанційного навчання (використання учасниками освітнього процесу основних форм і засобів комунікації; поєднання інноваційних та традиційних технологій навчання; взаємодія вчителя, учнів і батьків під час вивчення зарубіжної літератури з використанням технологій дистанційного навчання). Уточнено ключові дефініції дослідження: «дистанційне навчання», «дистанційна освіта», «дистанційне навчання учнів старшої школи зарубіжної літератури», «технології дистанційного навчання», «предметна компетентність». Розроблено й апробовано модель експериментального навчання зарубіжної літератури у старшій школі з використанням технологій дистанційного навчання, яка реалізувалася за такими взаємопов'язаними етапами: збагачувальний, діяльнісний, творчий, ціннісний. Розроблено й впроваджено діагностувальну та експериментальну методики вивчення зарубіжної літератури у старшій школі з використанням технологій дистанційного навчання.

Шифр НБУВ: RA446599

5.Ш.1419. Сугестивність тексту «Офудесаки»: умисність чи випадковість? / С. М. Мазур // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 325-338. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Мета роботи — виокремити й описати вербальні засоби сугестивного впливу на реципієнтів тексту «Офудесаки» (досл. з яп.: «На кічичку пензля»), який є головним канонічним текстом Тенріської релігії — однієї з «найстаріших» серед численних новітніх синкретичних релігій Японії, заснованою простою селянкою Накаямою Мікі (1797 — 1887) в 1838 р. Текст «Офудесаки», записаний засновницею цієї релігії «зі слів Бога-Отця» в 1869 — 1881 рр., складається з 17 глав — 1711 віршів-танка, які яскраво відображають японську мову другої половини ХІХ ст. Це надає змогу розглядати «Офудесаки» як цінне джерело розмовної і літературної мови цієї історичної доби, а також тогочасного кансайського діалекту, оскільки, попри поетичну форму, цей твір насичений просторічною лексикою та діалектизмами. Таким чином, предметом дослідження є графічні, фонетичні, лексичні і синтаксичні особливості тексту «Офудесаки», які відзеркалюють не лише ідіолект авторки цього сакрального твору, але й надають вагомий підстави зробити припущення щодо умисної мовної стилізації цього тексту Накаямою Мікі практично на всіх мовних рівнях. Використано методи семантичного, граматичного, етимологічного аналізу, а також історичний та описовий методи. Одним із головних результатів і аргументованих конкретними прикладами висновків дослідження є висунута автором дослідження гіпотеза про те, що конвергентне зближення японського розмовного мовлення з літературною мовою мало двосторонній напрямок. Не лише мова художньої літератури через систему освіти активно впливала на нормативну базу національної мови, а й розмовна стихія мала суттєвий вплив на тогочасну японську мову, «розмиваючи» визначені літературною традицією межі: змінюючи вимову слів, лексичний склад, граматичні правила, стилістичні норми тощо.

Шифр НБУВ: Ж70290

Див. також: 5.Ш.1387, 5.Ш.1468, 5.Ш.1471

Література Європи

5.Ш.1420. Гротеск у творчості Джонатана Свіфта: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.04 / С. О. Тіхоненко; Дніпровський нац. ун-т імені Олеся Гончара. — Дніпро, 2020. — 21 с. — укр.

Здійснено багатоаспектне дослідження гротеску в художній та художньо-публіцистичній прозі Дж. Свіфта, зокрема в романі «Мандри Гуллівера» та памфлетах сатирика. Відзначено, що гротеск у літературній творчості Дж. Свіфта тісно пов'язаний із філософськими ідеями доби Просвітництва та громадсько-політичною діяльністю письменника. Визначено специфіку та динаміку гротескних форм письменника. Проаналізовано вирази гротеску на різних рівнях художнього тексту, виявлено своєрідність гротескних структур, їх типологію, поетику, способи створення у художній прозі письменника, досліджено взаємодію авторської та читачької свідомості у смислово-політичному світі гротескного митця. Розкрито кризу призми специфіки й динаміки гротескних форм особливості художнього світобачення Дж. Свіфта-просвітителя, його погляди на місце людини в соціумі, її роль у культурно-історичному процесі, вплив суспільства на особистість. Конкретно-історичний план гротескних форм у його памфлетах забезпечують реалістичні художні деталі, пародія, іронія, історичні та політичні алюзії, ремінісценції та ін. Визначено, що умовність і філософська узагальненість, як спосіб художньої типізації гротеску досягається завдяки використанню символіки, алегорії, античних і біблійних алюзій та ремінісценцій, «одивненню» звичних явищ, уведенню «незвичного» в сучасний контекст тощо. Характерною особливістю — є риторична стихія, зростає значущість мовно-стилістичних засобів створення гротеску, простежується його розгалуженість різновидів і розширення семантико-функціональних особливостей. Зазначено, що він виявляється в художніх образах, сюжетно-композиційних рішеннях, мотивно-тематичних комплексах, наративній структурі, художньому часі та просторі, мові, жанрово-стильовій дифузії. З'ясовано, що в описах країн, які відвідав головний герой роману Дж. Свіфта, утілені гротескні світи, що виконують різноманітні художні функції: викривально-критичну, аналітично-пізнавальну, попереджально-прогностичну, риторично-діалогічну. Встановлено, що форми гротеску в романі «Мандри Гуллівера» функціонують у полі концептів «людина», «держава», «природа», «наука», «свобода», «розум» та ін., при цьому вони є гнучкими, динамічними та відкритими для інтерпретацій. Визначено, що для надання їм смислової багатогранності письменник застосовує різноманітні засоби: уведення гротескних структур у різні контексти, поетика «дивного» висвітлення з різних точок зору, створення ілюзії достовірності фантастичного, перенесення сучасних персонажів і подій у чарівний світ тощо.

Шифр НБУВ: RA446836

5.Ш.1421. Інтерпретація біблійного прототексту в романі Леоніда Мосендза «Останній пророк» / Ю. Григорчук // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 60-75. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Здійснено спробу комплексного аналізу біблійної основи роману Л. Мосендза «Останній пророк». Її інтерпретація розглянуто на трьох рівнях: сюжетному, образному і стилістичному. Висвітлено сюжетний паралелізм роману і біблійного тексту. Визначено особливості авторської рецепції першоджерела: психологізацію, каузальну мотивацію фактів, заповнення «змістових лакун» оніричними візіями та історичними екскурсами. Охарактеризовано образи головних героїв (Елісеї, Єгоханана) та наведено їх старо- й новозавітні прообрази. Окреслено стилістичну специфіку твору: використання художніх засобів Святого Письма, цитат, алюзій, сакральної лексики, антропонімів, топонімів, афоризмів.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1422. Конференція «Ігор Костецький і доба» у Вінницькому педагогічному університеті / А. Віннічук, В. Круцька // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 126-127. — укр.

29 жовтня 2020 р. у Вінницькому державному педагогічному університеті ім. Михайла Коцюбинського за підтримки Міністерства освіти і науки України, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії відбулася VII Всеукраїнська наукова онлайн конференція з міжнародною участю «Ігор Костецький і доба» (із серії «Літературні контексти ХХ століття»). До участі було запрошено понад 100 науковців із України, Канади, Німеччини. Учасники конференції розглянули важливі аспекти мистецької спадщини І. Костецького, висвітливши добу, його творчу біографію, епістолярій, малу прозу, романістику, поезію та ін.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1423. Культурологічні виміри інтелектуальної прози: від художньої творчості до «ігор розуму»: монографія / О. І. Оніщенко; Інститут культурології, Національна академія мистецтв України. — Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2021. — 351 с. — Бібліогр.: с. 344-351. — укр.

Реконструйовано «теоретичну історію» проблеми художньої творчості та означено її місце в структурі європейської гуманістики. Зважаючи на концептуальні засади «філософії мистецтва», проаналізовано логіку взаємодії «інтелект — талант — геній», а інтелектуалізацію творчого процесу розглянуто в контексті видової специфіки мистецтва і передусім — літератури. Наголошено, що чинником формування «інтелектуальної прози» виступив фактор «незадоволеності культурою», який визнавала переважна більшість європейських інтелектуалів. Грунтуючись на жанровій

специфіці літератури, у монографії показано, що «прогнозування» інтелектуальної прози пов'язано із новелістикою, а есеїстика, натуралістичний, інтелектуальний, постмодерністський роман та жанр автобіографії представлено як авторські моделі «інтелектуалізму».

Шифр НБУВ: ВА855060

5.Ш.1424. Національна ідентичність в поезії англійського романтизму: монографія / Н. І. Романишин; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. — 535 с.: кольор. іл., рис. — укр.

Досліджено когнітивно-дискурсну та когнітивно-концептуальну природу національної ідентичності в поезії англійського романтизму відповідно до розуміння феномену національної ідентичності як результату індивідуально-авторського і колективного художнього пізнання та інтерпретації різноманітних буттєвих категорій етнонаціонального універсуму, втіленого в семантичному просторі поетичного тексту. Розкрито художньо-концептуальну модель національної ідентичності. Обґрунтовано інтегрований підхід до аналізу національної ідентичності як когнітивно-семантичної категорії поетичного тексту. Запропоновано когнітивно-дискурсивний та лінгвопоетичний напрями вивчення художньої концептуалізації національної ідентичності, які можуть бути поширені на дослідження інших змістових категорій, що актуалізуються в художньому/поетичному тексті. Досліджено теоретичні засади вивчення національної ідентичності в поетичному дискурсі англійською романтизму. Охарактеризовано національну ідентичність у системі філософських та політичних понять. Проаналізовано національну ідентичність і художній поетичний дискурс англійського романтизму. Здійснено реконструкцію смислових параметрів художнього поетичного концепту як системної єдності змісту та форми. Досліджено образно-асоціативне навантаження антропонімів.

Шифр НБУВ: ВС68903

5.Ш.1425. Символ у багаторівневій структурі тексту: Марсель Пруст, Моріс Метерлінк: монографія / Л. В. Бондарук; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — 2-ге вид., змін. та допов. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 327 с.: табл. — Бібліогр.: с. 280-314. — укр.

Представлено методологію дослідження символістського тексту та використано символічний, міфокритичний, архетипний і наративний методи. Вивчено символізм як концептуальний напрям модернізму та як абстрактну модель, аргументація якої потребує конкретизації фактичним матеріалом. Розкрито символ як категорію художньої комунікації, пошук багатозначності символу потребує сприйняття художнього твору із врахуванням культурного середовища та історичної епохи для того, щоб уникнути труднощів рецепції, неадекватного прочитання. Розглянуто прозу Марселя Пруста та драматургію Моріса Метерлінка як джерела аналізу різноформатних творів. Символ розкрито як універсальний засіб моделювання індивідуально-авторської й національної картин світу.

Шифр НБУВ: ВА853571

5.Ш.1426. Синтаксична синонімія у французькій художній прозі ХХ — початку ХХІ століть: автореф. дис.... д-ра філол. наук: 10.02.05 / А. В. Лепетюха; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 32 с.: рис. — укр.

Запропоновано новий комплексний системно-функціональний підхід до дослідження явища синтаксичної синонімії у французькій художній прозі ХХ — початку ХХІ ст. Виявлено механізми феноменологічної побудови та трансформації синтаксичних синонімів і зворотно реконструйовано мікрополя віртуальних синонімічних рядів у межах функціонально-семантичного макрополя. визначено особливості референціальних відношень у висловленнях із синтаксичною синонімією, встановлено взаємозв'язки між синтаксичною синонімією та полісемією і перифразуванням, висвітлено семантико-синтаксичні та прагматичні особливості граматизованих та типових і нетипових аграматизованих звужених, розширених і кількісно рівнокомпонентних референціальних опцій, побудовано типології моно- та полісінонімічних монопредикативних і сполучникових, і безсполучникових поліпредикативних висловлень із різними головними лексемами, виокремлено різні види авторської мовної гри в процесі породження синтаксичних синонімів і стратегії полегшення і ускладнення інтерпретації синонімічних мовленнєвих інновацій адресатові, шляхом альтернативного лінгвістичного експерименту визначено ступінь ко(н)текстуальної пертинентності членів віртуального синонімічного ряду.

Шифр НБУВ: RA446856

5.Ш.1427. Треворова адаптація Джойсового імпульсу / О. Кабкова // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 37-47. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Вільям Тревор не уник впливу доробку Дж. Джойса на власну творчість. Можна окреслити кілька рівнів присутності ірландського класика в його текстах: Джойс як персонаж, як зразок для творчої діяльності, як версія для стилізації та навіть розігрування. Новели «Музика», «Третій зайвий», «Ще два кавалери» В. Тревора трагедійно пов'язані з оповіданнями зі збірки «Дублінци» Дж. Джойса (на рівнях фабули, образів

персонажів, художнього простору, особливостей нарації, концентрованої поетичної образності).

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1428. Тривожна маскулінність фланера: компаративний аналіз романів «Туман» М. де Унамуну і «Записки Кирпатого Мефістофеля» В. Винниченка / А. Тищенко // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 83-99. — Бібліогр.: 28 назв. — укр.

Здійснено порівняльний аналіз романів М. де Унамуну «Туман» та В. Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля». Предмет дослідження — феномен тривожної маскулінності, який з'являється в урбаністичному просторі і слугує симптоматикою руйнації патріархальної культурної парадигми. Головні герої романів поєднані спільними проблемами ідентичності, сексуальності, гендерних ролей, які вони намагаються вирішувати у практиках ходіння вулицями міста. Водночас обидва письменники втілюють у протагоністах різні підходи до осмислення кризи чоловічої ідентичності. Результати дослідження увиразнюють форми оприявлення фланерського дискурсу, що активно розвивався в європейській літературі на початку ХХ ст.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 5.Ш.1415, 5.Ш.1417

Література України

5.Ш.1429. Музыка разорванного мира. Творчество Марии Тилло: [монография] / С. Д. Абрамович. — Киев: Гуляева В. М., 2020. — 130 с.: фот. — рус.

Отмечено, что в монографии научный подход к объекту исследования органически связан с мемуарным материалом, выразительно обрисовывающим среду формирования Марии Тилло как поэта. Рассмотрены главные особенности авторской позиции и направленность художественного эксперимента молодого литератора, предпринявшего яркую попытку лирической интерпретации экзистенциальных проблем человека в глубинном контексте европейской культуры.

Шифр НБУВ: BA853594

5.Ш.1430. Науковий семінар «Протекст, текст, контекст: до проблеми інтерпретаційних стратегій дослідження української давньої літератури (X — XVIII ст.)» / В. Сулима // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 125. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1431. Про що мовчать і не мовчать щоденники / Г. Нога // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 123-124. — укр.

12 грудня 2020 р. у режимі онлайн відбулася II Міжнародна конференція з циклу «Філософія буття і виживання в его-документах українських письменників, художників і кінематографістів (від часів Пилипа Орлика до сьогодення)». Організатором форуму виступила професорка Варшавського університету Валентина Соболев. До організації конференції долучилися Посольство України у Республіці Польща, Білостоцький університет, Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, Київський міжнародний університет, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Представлено 17 доповідей українських і польських літературознавців та істориків.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 5.Ш.1371, 5.Ш.1376

Українська література ХІХ — початку ХХ століття

5.Ш.1432. «Блакитна троянда» Лесі Українки: психіатрія, біографія і сексуальність (із додатком: Леся Українка, «Крафт-Ебінг. Психіатрія». Випуски) / Т. Гундорова // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 3-21. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено «Блакитна троянда» (1896) Лесі Українки в термінах *rite de passage* — як текст, що має ритуальну функцію й відображає зміну культурного й гендерного статусу авторки на полі літератури. Ця перша п'єса авторки моделює акт ініціації в культуру *fin de siècle*. Особливі ознаки такого ритуалу — критичні коментарі щодо модерної культури, перетворення фактів автобіографії на естетичні феномени та інтеріоризація мотиву смерті. Образ жіночого божества й «ненормальної любові», критика міщанського щастя й патріархальності становлять важливі аспекти цієї драми. Аналіз твору у світлі неопублікованих матеріалів з архіву Лесі Українки — її нотаток із праці Р. Крафта-Ебінга «Психіатрія» — надає підстави зробити висновок, що у «Блакитній троянді» божество трактується психіатрично, а не як психологічний феномен. Важливою у драмі є дискусія щодо материнської влади й материнства та відсилання до неоплатонізму, який пізніше асоціюватиметься в Лесі Українці з новоромантичним поривом *ins Blaue*.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1433. Зібрання творів. Епістолярна спадщина. Т. 1 / Б. Д. Грінченка; передм.: В. В. Яременко; вступ. сл.: В. О. Огнев'юк; упоряд.: В. В. Яременко, О. М. Мислива, Т. О. Олещенко. — Київ, 2020. — 678 с.: іл. — укр.

Наведено листування і листи Б. Грінченка до представників науки, культури, літератури, відомих громадських діячів кінця ХІХ — початку ХХ ст. Більшість вміщених листів опубліковано вперше за автографами та першодруками, які зберігаються у фондах наукових установ, бібліотек, музеїв, архівів України та Росії. Зауважено, що з листів і листування постає образ Б. Грінченка як організатора української науки, театру, культури взагалі. Першовідкриттям листування є з'ясування ролі ученого як редактора й організатора видання Кулішевого перекладу Біблії.

Шифр НБУВ: В358748/1

5.Ш.1434. Значення Шевченка для формування свідомості українських інтелігентів-постштісдесятників у Російській імперії ХІХ ст. / Р. Харчук // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 20-34. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто значення Шевченкової поезії для формування національної свідомості покоління українських інтелігентів-постштісдесятників у Російській імперії ХІХ ст. Проаналізовано спогоди, щоденники й листування, на підставі яких робить висновок про реценцію творчості поета Т. Зіньківським, М. Славінським, П. Тучапським, Є. Чикаленком, Б. Грінченком, М. Грушевським, Д. Дорошенком. Із розгляду джерел особового походження випливає, що «Кобзар» був серед лектури кожної з названих осіб. Не на всіх ця книжка справила враження в дитинстві, адже дітям було складно сприймати поезію Шевченка. Доступ до його творчості, особливо позацензурної, також був у Росії обмеженим, але вже в дорослому віці кожен із мемуаристів визнавав Шевченків вплив на формування власної національної ідентичності.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1435. Конфлікт «Свій — Чужий» у драматургії Лесі Українки: етнонаціональний та світоглядний аспекти / І. Приліпко // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 22-38. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Висвітлено особливості розкриття конфлікту «Свій — Чужий» у драматичних творах Лесі Українки. Текстовий аналіз надає змогу простежити специфіку розгортання означеного конфлікту на етноментальному рівні (репрезентований у формі колізії «поневоленій-поневолювач») та на світоглядно-релігійному рівні (переважно реалізовано у колізії «античність-християнство»).

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1436. Мовний образ природи в художній прозі Івана Франка: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Т. В. Брікнер; Львівський нац. ун-т імені Івана Франка. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Віокремлено та проаналізовано поняття мовного образу (МО) природи та атрибутивних характеристик природних об'єктів в художній прозі Івана Франка, вказано на основні підходи у вивченні цієї категорії. Визначено зв'язок МО з мовною, зокрема, національно-мовною картиною світу (НМКС) та підкреслено важливість ментального початку мовного образу. Розглянуто чинники, що відображаються у функціонуванні МО, серед яких — особливості етнокультури, сенсорний досвід та суб'єктивне світосприйняття мовної особистості, а також художнє переосмислення дійсності, що характеризує мовний образ як фрагмент індивідуально-авторської картини світу (ІАКС). Обгрунтовано ознаки мовного образу, які демонструють: загальноприйнятті відомості про об'єкт дійсності, пов'язані з перцепцією та уявленнями про нього, зв'язок з культурними надбаннями народу, його цінностями та естетичними вподобаннями, специфіку індивідуального досвіду та світобачення людини. Охарактеризовано оформлення МО за допомогою низки мовних засобів, що охоплюють загальні та власні назви, слова та словосполучки, які актуалізують переносні значення (метафори, метонімії, порівняння, символи тощо). Окремлено особливості функціонування МО як компонента індивідуально-авторської картини світу. Підкреслено його потенціал до семантичних прищень. Розглянуто погляди І. Франка на специфіку відтворення природи в літературі. Закцентовано увагу на вивченні МО у межах лексико-семантичної системи з урахуванням позамовних фактів. Вказано на залучення елементів концептуального аналізу для дослідження МО як фрагмента ІАКС, що передбачає визначення метафоричних, метонімічних та символічних семантичних прищень. Віокремлено ключове поняття для характеристики цієї категорії. Використано загальнонаукові та лінгвістичні методи і прийоми. Запропоновано методику дослідження МО природи в художньому мовленні, що передбачає з'ясування узуального, національно-умовленого та суб'єктивного сприйняття об'єктів дійсності. Вивчено атрибутивні характеристики реалій природи в художніх творах, що продемонстрували різні аспекти зображення навколишнього середовища. Виявлено звернення письменника до народнопоетичних традицій, віокремлено авторські параметри у баченні фрагментів довкілля. Зафіксовано прикметниково-новотвори, проаналізовано особливості вживання окремих епітетів у відтворенні специфіки природи. Встановлено, що ключовим фактором сприймання довкілля є візуальна перцепція, яку представлено атрибутивами з найбільшою частотністю вживання.

Шифр НБУВ: PA446255

5.Ш.1437. Обгрунтування назви Шевченкової сепії 1846 р. з кийвським краєвидом / О. Боронь // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 83-85. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1438. Пантелеймон Куліш у долі й творчості Михайла Старицького (до постановки проблеми) / В. Поліщук // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 3-21. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Докладно проаналізовано життєві і творчі взаємини двох класиків українського письменства XIX ст.; визначальний кут зору — «від» М. Старицького. Простежено аспекти як біографічного, так і творчого плану. Зроблено акцент на помітних відмінностях рис характеру і вдачі кожного з письменників. У розгляді типологічних збіжностей і розбіжностей на полі творчості зауважено, що роман «Чорна рада» мав значний і тривалий вплив на формування світогляду, а згодом і підходів молодшого автора до написання прозових творів, зокрема в реалізації прощого потенціалу Кулішевої хроніки. Приділено увагу дискусійному питанню про те, хто із цих класиків у царині поезії першим почав «ламати шаблони» наслідування Шевченкової манери віршування. На основі аналізу творів М. Старицького висунувано, що їх автор принципово не поділяв поглядів «пізнього» П. Куліша на історичну роль козацтва та гайдамацького руху.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1439. Право і релігія в драматичній поемі Лесі Українки «Адвокат Мартиан» / Т. Дагович // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 39-55. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто взаємодію права і релігії в драматичній поемі Лесі Українки «Адвокат Мартиан». Дослідження тексту показує, що Мартиан є носієм складної релігійної форми, котра містить як правові компоненти раннього християнства, так і віру в закон як в інкарнацію справедливості та блага. Суперечності між правом і релігією не спостерігається, проте виникає конфлікт між християнством і римським правом, з одного боку, та людським співчуттям — з другого. В результаті Мартиан утрачає зв'язок із людським. Цей розвиток, корисний для християнської громади й трагічний для героя та його оточення, означає не тільки жертву, але й повне розкриття Мартианового хисту.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1440. Психоаналітичні виміри художньої прози Івана Франка 1880 — 1900-х років: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Ван Сяююй; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше в українському літературознавстві запропоновано комплексний аналіз художньої прози І. Франка 1880 — 1900-х рр. із погляду психоаналізу. Досліджено психоаналітичний дискурс франкознавства, його історію, розвиток і перспективу. Зроблено спробу простежити й осмислити феномен любові та людської деструктивності в белетристиці І. Франка, а саме кореляцію едипальних, криміногенних та екзистенційних проєкцій. Здійснено типологічну характеристику творчості І. Франка та прозаїків нової китайської літератури 1919 — 1949-х рр. (Мао Дуня, Лу Сіня, Лао Ше, Сюй Ді-шаня та ін.) із погляду психоаналізу.

Шифр НБУВ: РА445925

5.Ш.1441. Ресторани і трактири в Шевченковій повісті «Художник» (з нових коментарів) / О. Боронь // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 35-52. — Бібліогр.: 34 назв. — укр.

Вивчення згаданих у повісті ресторанів і трактирів додає чимало нових деталей до Шевченкової біографії. На підставі свідчень сучасників, описів із тогочасних художніх творів, інформації з путівників та міських довідників наведено характеристики петербурзьких ресторанів і кав'ярень Александра, Деллі, Дюме, Клеє, Сен-Жоржа, римських кафе Лепрі та Греко. Доведено, що кухмістерська мадам Кароліні Юргенс розташовувалася не на 6-й лінії Васильєвського острова, а на 3-й, поблизу Великого проспекту, неподалік винного погребу Я. Фохтса на 2-й лінії. Обгрунтовано припущення, що згаданий у повісті трактир «Берлін» на розі 6-ї лінії і Академічного провулка містився за сучасною адресою 6-та лінія, 3/Академічний провулок, 10, оскільки в цьому будинку, на відміну від наріжного навпроти, від початку XIX ст. працював винний магазин.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1442. Синтаксичні експресивні в поетичному дискурсі Лесі Українки: інтенційність та естетичність / С. Т. Шабат-Савка // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 187-195. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Проаналізовано синтаксичні експресивні як фігурально-риторичні конструкції, що створюють у поетичному дискурсі Лесі Українки змістово-естетичний ефект текстової комунікації, вербалізують авторські інтенції, акцентують увагу на важливій інформації, репрезентують емоційно-чуттєву сферу мовної особистості, створюють високий стиль мовлення, увиразнюють його вишуканість та експресивність; з оперттям на багатий фактичний матеріал охарактеризовано низку фігурально-риторичних конструкцій (риторичних запитань, риторичних діалогів, окликів, звертань, питальних та окличних), що засвідчують мовне багатство поетичного ідіолекту та непроминальну актуальність художньої творчості Лесі Українки загалом.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1443. Стратегії адресування у текстах Шевченка-повістя / В. Смілянська // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 3-19. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

На основі ідей М. Бахтіна та принципів рецептивної естетики розглянуто метанаративний (екзегетичний) та метафікційний (дієгетичний) аспекти повістей Т. Шевченка, висвітлено способи контактування автора з читачем/слухачем, розрізнено характер адресування — прямого, спрямованого експліцитному адресатові, та прихованого, спрямованого адресатові імпліцитному. Останнього віділено в іпостасі ідеального реципієнта, до якого апелює імпліцитний автор і який сприймає естетичний модус твору (об'єктивну естетичну цінність уявного світу тексту та його суб'єктивну естетичну оцінку, виражені тональністю твору). На висхідній оцінній спрямованості ґрунтуються стратегія інтимізації взаємин із читачем, а на низхідній — стратегія дискредитації, які реалізуються в низці комунікативних тактик. Носіями цих тактик є наратори-адресанти — розповідач та оповідач, котрі разом із нараторами-адресатами утворюють корелятивні пари, які по-різному презентуються у текстах дев'яти повістей, що й розглянуто у роботі.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1444. Структурно-інформаційна модель словника мови новел Василя Стефаніка: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ю. О. Калимон; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці, 2020. — 20 с. — укр.

Розроблено структурно-інформаційну модель словника мови новел Василя Стефаніка на основі корпусу текстів останніх прижиттєвих видань його творів. Поглиблено вивчення західно-українського варіанта української літературної мови, який існував на зламі XIX та XX ст. Здійснено порівняльне дослідження різномовних мовних одиниць із показниками української прози загалом та мови деяких письменників зокрема. Доповнено та розвинуто наукові уявлення про вивчення ідіолекту письменника з застосуванням корпуснобазованих технологій і статистичного апарату. Розроблено структурно-інформаційну типологію словників, проаналізовано й описано інформаційне наповнення наявних українських словників мови письменників різних типів. Охарактеризовано різноманітні підходи до трактування термінів на позначення мовно-виражальних засобів письменників, методів їх корпуснобазованого та статистичного опрацювання. Вперше досліджено мовну структуру новел Василя Стефаніка на рівні звуків, біграм, розподілу довжини слів, розподілу кількості слів у реченнях. Запропоновано застосування статистичних показників ступеня асоціації слів для визначення провідного значення полісемантичного слова.

Шифр НБУВ: РА446557

5.Ш.1445. Текстологічна історія багатотомних видань творів Івана Франка (1876 — 1941 роки): автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.09 / Т. В. Голяк; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Уперше проведено системне дослідження текстологічної історії багатотомних видань творів І. Франка із залученням широкого масиву архівних матеріалів, більшість з яких досі не було введено у науковий обіг. На основі комплексного аналізу архівних джерел та епістолярію простежено процес зародження та кристалізації (від 1876 р.) авторського задуму кількатомного видання оповідань і шляхи його реалізації. Реконструйовано історію підготовки до друку та публікації багатотомних видань творів І. Франка першої половини XX ст. (до 1941 р.): у трьох томах за редакцією С. Єфремова (1903 — 1905 рр.), нереалізованого видання 1919 р., у 30-ти томах за редакцією І. Лизанівського (1924 — 1931 рр.) та у 25-ти томах (1940 — 1941 рр.). Простежено вирішення проблеми дотримання авторських прав під час видання творів І. Франка у 30-ти томах. Проаналізовано характер редакторських втручань в авторський текст (на прикладі дитячих оповідань видання 1903 — 1905 рр. і поетичних творів тридцятишого зібрання 1924 — 1931 рр.). Окреслено низку причин, які могли стати на заваді успішного завершення видавничого проєкту 1940 — 1941 рр. Зазначено, що вивчення текстологічної та джерелознавчої історії багатотомних зібрань творів І. Франка є важливим підґрунтям для підготовки наступного видання.

Шифр НБУВ: РА446038

5.Ш.1446. Текстологічні сюжети української літературної класики / М. Є. Сиваченко; упоряд.: Г. М. Бурлака, Б. В. Цимбал; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Наукова думка, 2021. — 613, [16] с.: фот. — Бібліогр.: с. 565-580. — укр.

Роботу присвячено корифею української текстології Миколі Єфремовичу Сиваченку (1920 — 1988). «Текстологія — наука точна», — любив повторювати М. Є. Сиваченко (1920 — 1988), і сам він щоразу доводив це своєю творчістю. Архівні знахідки, джерелознавчі дослідження, пильний літературознавчий аналіз і доступний стиль роблять статті М. Є. Сиваченка вартісними донині.

Шифр НБУВ: ВА855159

5.Ш.1447. Українська поезія кінця XIX — середини XX ст. Бібліографія. Антологія. Т. 9. Тк — Черк / уклад.:

Ю. В. П'ядик; ред.: І. Г. П'ядик-Халаявка, Н. Г. Дашкіна, С. П. Халаявка; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2021. — 664 с.: іл. — Бібліогр.: с. 21-64. — укр.

Представлено бібліографію творчості й літератури про поетів, які друкували вірші українською мовою в кінці XIX — в середині XX ст. Наведено зразки їх творчості. Дев'ятий том містить відомості про авторів, прізвиська, криптоніми та псевдоніми яких починаються з літер Тк-Черк.

Шифр НБУВ: В352677/9

5.Ш.1448. Українська готична проза другої половини XIX — початку XX століття: генеза, жанрові моделі, художня специфіка: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.01.01 / І. В. Стецька; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 20 с. — укр.

Висвітлено поетикальні аспекти української готичної прози другої половини XIX — початку XX ст. та простежено генезу готичного жанру на українських теренах. Виявлено, що загальносвіттова естетична парадигма літературної готики виявилася і в українському культурно-мистецькому процесі. Конститутивними її домікантами є триєдина цілісність основних готичних категорій (таємничості — напруженого очікування — страху). Відтак, доведення факту існування цього жанру в українській літературі сприяє спростуванню надуманого міфу про так звану «неповноту» українського літературного процесу. Своєрідність української готики, яка виявляється у зверненні до власних невичерпних фольклорних джерел, національної демонології та подекуди в іронічному сприйнятті останньої, в імпліцитному натуралізмі та редукції категорій жаху, в контамінації фантазмагорії з оніричними елементами суттєво поповнює своєю оригінальністю, самобутністю, колоритом інваріант світової готики. Детермінантою стилістичної неповторності української літературної готики є індивідуальна авторська майстерність окремих письменників, зокрема тих, які перебували під впливом готичної поетики, що, своєю чергою, вписувалася в ширше річище романтичної і почати навіть модерністської естетики. Уперше простежено трансформацію рис загальноєвропейської готичної поетики на українському ґрунті загалом і на матеріалі української прози другої половини XIX — початку XX ст зокрема, здійснено теоретичне узагальнення атрибутів готичної поетики і їх модифікації в українській літературі у порівнянні зі світовою. Всебічно проаналізовано тексти української прози другої половини XIX — початку XX ст., зокрема й роман І. Франка «Петрії і Довбушукі», щодо принципів реалізації їх структури, типуажу, розгалуженого хронотопу, ускладненого психологізму тощо. Виявлено, що саме мала проза другої половини XIX — початку XX ст. була своєрідним експериментальним майданчиком, сприяючи основою для «обкатки» тем, мотивів і образів великої прози готичного жанру в українському літературному процесі.

Шифр НБУВ: РА446575

5.Ш.1449. Шевченківська енциклопедія. Тарас Шевченко та його сучасники: [енциклопедія] / ред.: М. Г. Жулинський, М. П. Бондар, О. В. Боронь, С. А. Гальченко, П. Ю. Гриценко, І. М. Дзюба, Г. А. Скрипник, В. Л. Смілянська, Д. В. Стус, Н. П. Чамата; відп. ред.: О. В. Боронь; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 607, XII с.: іл., кольор. іл. — укр.

Зазначено, що книжка складається зі стислих біографій друзів і знайомих Шевченка, його сучасників загалом, прямо чи опосередковано з ним пов'язаних. Реконструйовано широке коло Шевченкового спілкування з однодумцями та близькими товаришами, контакти поета з посадовцями та іншими особами. В основу видання покладено відповідні статті шеститомної «Шевченківської енциклопедії» (2012 — 2015). Том містить 941 статтю.

Шифр НБУВ: ВС68682

5.Ш.1450. Шевченкознавчий вебінар до сторіччя із дня народження Лариси Кодацької / Є. Лебідь-Гребенюк // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 122. — укр.

Відділ шевченкознавства Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка 19 січня 2021 р. провів науковий вебінар «Шевченкові повісті в європейському літературному контексті» до 100-річчя від дня народження багатолітньої співробітниці Інституту літератури Лариси Кодацької (1921 — 1995). За підсумками вебінару відбулася дискусія.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 5.Ш.1410

Українська література XX — XXI ст.

Історія літератури. Ідейно-художні особливості літератури

5.Ш.1451. Вербалізація концепту РАДІСТЬ в українській мовній картині світу: на матеріалі художньої прози / М. М. Ольхович-Новосадюк // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. — 2021. — Вип. 28. — С. 248-255. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено емоційний концепт РАДІСТЬ, його структуру та засоби вербалізації в українській лінгвокультурі на матеріалі текстів художньої прози другої половини XX ст. — початку XXI ст. Дослідження проведено в межах створення когнітивної дефініції за методикою Єжи Бартмінського.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1452. Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця XX — початку XXI ст.: автореф. дис.... д-ра філол. наук: 10.01.01, 10.01.06 / Т. М. Шевченко; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ, 2020. — 40 с. — укр.

Увагу приділено письменницькій есеїстиці в українській літературі кінця XX — початку XXI ст. Запропоновано осмислення есею як жанру, метажанру та дискурсивної практики водночас. Зокрема обґрунтовано есею як дискурсивну практику — художньо та соціокультурно зумовлену сполучку процесів суб'єктивно-рефлексивної діяльності у певний період існування літератури. Вперше розроблений погляд на есею як практику відкриття нові перспективи осмислення цього складного феномена, перш за все, в аспекті текстуальних способів існування висловлювання з огляду на чинники текстопородження, форми та засоби авторської (само)ідентифікації, референтну подієвість, специфіку ментальної ситуації тощо. Осмислено письменницьку есеїстику кінця XX — початку XXI ст. у ментативно-нарративному дискурсі. Обґрунтовано ментатив як референтно до власне мислення у його мовленнєвій практиці, запропоновано поняття екзогенератора — оповідача, який стає мислителем в есеїстичному дискурсі. Проаналізовано форми ансамблевого об'єднання есеїстики письменників. Особливо досліджено топологічно-рефлексивні особливості письменницької есеїстики в сучасній українській літературі. Зроблено висновок про письменницьку есеїстику кінця XX — початку XXI ст. як виняткову частину сучасного літературного процесу та як стійкий культурний і художній феномен мистецтва загалом.

Шифр НБУВ: РА446640

5.Ш.1453. Модерністська експериментальна проза періоду МУРУ (на матеріалі творів Ю. Косача, І. Костецького та В. Петрова): автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.01.01 / А. С. Муқан; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Дисертацію присвячено комплексному висвітленню явища модерністської експериментальної прози на прикладі творчості українських письменників Ю. Косача, І. Костецького та В. Петрова (Домонтовича). Об'єктом дослідження обрано їх різножанрову прозу 30-х — 40-х рр. XX ст., зокрема періоду Мистецького українського руху (1945 — 1948). Визначено та уточнено термінологічний апарат: «художній експеримент», «експериментальна література», «експериментальна проза». Висвітлено філософські та історико-літературні передумови виникнення та розвитку модерністської експериментальної прози. Охарактеризовано особливості раннього та зрілого модернізму в контексті тягlosti експериментальної прози в українській літературі. Визначено дискурс української модерністської літератури в дискусіях Мистецького українського руху, який творився в координатах протистояння традиціоналістичний і проєвропейських письменників. Досліджено ідейно-тематичний та образний рівні прочитання експериментальної прози І. Костецького, Ю. Косача, В. Петрова. Визначено риси експериментальної поетики різножанрової прози І. Костецького, Ю. Косача, В. Петрова на основі вибраних творів.

Шифр НБУВ: РА446618

5.Ш.1454. Функційно-семантичний потенціал фразеологічних одиниць в українській жіночій прозі початку XXI століття: лінгвокультурологічний аспект: автореф. дис.... канд. філол. наук: 10.02.01 / В. В. Бадюк; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено функційно-семантичну специфіку та лінгвокультурологічний потенціал фразеологічних одиниць в українській жіночій прозі початку XXI ст. Обґрунтовано методологію лінгвокультурологічного аналізу фразеологізмів. Виявлено, що ключовою ланкою культурної інтерпретації фразеологічної одиниці є співвіднесення її слів-компонентів із кодами культури, що «проджує» культурну конотацію фразеологізму, формує його роль як знака культури. Запропоновано ієрархічну структуру базових кодів і субкодів культури фразеологічних одиниць української жіночої прози аналізованого періоду, виокремлено міжкодові переходи. Визначено функційну значущість структурно-семантичних трансформацій фразеологічних одиниць сучасної української жіночої прози.

Шифр НБУВ: РА446647

5.Ш.1455. Художньо-естетичні доміканти літературних груп «Ланка»-МАРС та «Серапіонові брати» (порівняльно-типологічний аспект): автореф. дис.... д-ра філол. наук: 10.01.05 / О. О. Крижановська; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. — Київ, 2021. — 36 с. — укр.

Уперше проведено цілісне й системне порівняльно-типологічне дослідження творчості письменників, які входили до української й російської літературних груп «Ланка»-МАРС та «Серапіонові брати». Доведено типологічну схожість статей, передмов,

виступів В. Підмогильного, Б. Антоненка-Давидовича, І. Багряного зі статтями Л. Лунца. Визначено співзвучність літературних та естетичних поглядів Л. Лунца провідним тенденціям літературної дискусії 1925 – 1928 рр. та з'ясовано спільність і відмінність у реценсії радянської ідеології «ланчанами»-марсівцями й «серапіонами». Досліджено спільність та відмінність в інтерпретації Біблії, проаналізовано творчі модифікації біблійних сюжетів і образів у творах письменників «Ланки»-МАРСУ та «Серапіонових братів» з позицій порівняльно-типологічної методології. Охарактеризовано типологічну подібність та відмінність реценсії Т. Шевченка Є. Плужником, І. Багряним, М. Зоценком, Є. Полонською. Обґрунтовано, що творчі пошуки Є. Плужника, Д. Фальківського, І. Багряного, Є. Полонської, М. Тихонова свідчать про близькість до традиції російських акмеїстів. З'ясовано типологічну схожість та відмінність творів «ланчан»-марсівців та «серапіонів» у художній інтерпретації сучасності. Доведено типологічну спільність та відмінності образів і мотивів у творах письменників «Ланки»-МАРСУ та «Серапіонових братів». Залучено маловідомі в Україні твори (статті та оповідання Л. Лунца, мемуари й поема «Портрет» Є. Полонської, історична повість «Тарас Шевченко» М. Зоценка, епічні твори М. Нікітіна, Вс. Іванова, поезії В. Познера, мемуари В. Каверіна, листи «Серапіонових братів»).

Шифр НБУВ: РА449411

5.Ш.1456. Художня реалізація теми шкільної освіти в українській літературі другої половини XIX – початку XXI століть: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.01 / Н. С. Хитра; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2021. – 20 с. – укр.

Розглянуто особливості зародження та становлення української школи на матеріалі творчості знакових постатей української літератури XIX – XXI ст. Розкрито особливості творів письменників у педагогічному аспекті й окреслено особливості репрезентації теми шкільництва в творчості обраних письменників. Визначено ідейно-тематичні особливості обраних творів, а також розкрито засади реалізації теми шкільної освіти на рівні змісту обраних творів. Виявлено проблемно-тематичні та жанрово-стильові підходи до реалізації теми школи у творчості обраних письменників, а також висвітлено засоби художньої деталізації образу української школи у обраних творах. Визначено конкретні етапи розвитку української школи. Дослідницьку увагу зосереджено на особливості художньої реалізації теми шкільної освіти у літературній творчості низки українських письменників кінця XIX – початку XXI ст. Також варто зазначити, що тема шкільної освіти в українській літературі хоч і часто приковує до себе увагу дослідників та вчених, однак в більшості праць, в яких вона фігурує, дослідники лише фрагментарно розглядають тему шкільництва, описують локальні моменти з глобального полотна розвитку української школи з часів імперського ярма, через радянський тоталітаризм і до незалежної держави.

Шифр НБУВ: РА449425

Див. також: 5.Ш.1325, 5.Ш.1447

Персоналії письменників

5.Ш.1457. «Завойовники» Юрія Яновського: автор у пошуках назви твору / С. Кондратьєва // Слово і Час. – 2021. – № 3. – С. 76-82. – Бібліогр.: 13 назв. – укр.

Розглянуто варіанти назви, які Ю. Яновський підбирав для п'єси «Завойовники», та принципи їх добору. Досліджено чернетки письменника як джерело назв, проаналізовано епізоди й деталі, що не ввійшли до п'єси, але мали вплив на появу її окремих заголовків. Звернено увагу на зв'язок варіантів назви безпосередньо зі змістом твору і з позатекстовою реальністю. Результати дослідження показують, що Ю. Яновський розглянув понад тридцять варіантів, перш ніж обрати заголовок «Завойовники». Їх аналіз, а також розгляд пов'язаних із ними чернеток надає підстави припустити, що автор намагався знайти назву, яка б найкраще акцентувала наскрізну ідею твору. Велика кількість варіантів була зумовлена не тільки ретельним творчим пошуком, а й тим, що Ю. Яновський почав добирати назву для п'єси на ранньому етапі, коли сюжет і головну ідею ще не було остаточно сформовано.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1458. Іван Чендей та київські критики: епістолярні діалоги: [монографія] / С. С. Кіраль; відп. ред.: Л. А. Дубровіна; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України, Міжнародний благодійний фонд імені Івана Чендея. – Ужгород: РІК-У, 2021. – 431 с.: іл., фот. – укр.

На матеріалі листування закарпатського письменника-шістдесятника, автора сценарію всевітньовідомого фільму С. Параджанова «Тіні забутих предків», лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка І. Чендея зі знаменитими українськими критиками К. Волинським, І. Дзюбою, Л. Коваленком, В. Костюченком розкрито актуальні питання з проблем тогочасного

літературного життя. Визначено роль письменника та критика в духовному житті народу, а також проблеми українського книговидання, питання функціонування рідної мови, радянської цензури. Цікавими в контексті сьогочасності видаються також і щоденникові «схохвилинні» спостереження І. Чендея, виключеного в 1969 р. із лав компартії із заборонаю друку творів упродовж дев'яти років, і його адресатів про початки становлення молодого незалежного держави Україна.

Шифр НБУВ: ВА853173

5.Ш.1459. Концепт ВІРА як ціннісний постулат ідіостилію В. С. Бойка / О. І. Черненко // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 28. – С. 255-265. – Бібліогр.: 19 назв. – укр.

Вивчено концепт ВІРА у мовосвіті В. С. Бойка як відомого майстра поетичного слова. Проаналізовано структуру концепту. Виокремлено ядрову, приядрову та периферійну зони. Описано художньо-семантичні наповнення мікроконцептів. Визначено авторську позицію щодо існування особистості у світі, а також індивідуально-авторські потрактування концепту ВІРА у мовомисленні митця.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1460. Лінгвостилістичні доміанти химерного дискурсу Євгена Гуцала / О. Г. Важеніна // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 28. – С. 195-206. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Досліджено авторську стилістику Євгена Гуцала, зокрема, виявлено лінгвостилістичні доміанти химерного дискурсу письменника. Матеріалом дослідження слугувала химерна трилогія письменника «Позичений чоловік», «Приватне життя феномена», «Парад планет». Встановлено, що вербалізаторами авторського химерування Євгена Гуцала виступає складна система лексико-фразеологічних засобів з домінуванням різних виявів авторської видозміни фразеологізмів.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1461. М. Хвильовий versus О. Муратов: кінематографічна інтерпретація творів: монографія / В. В. Чуйко; ред.: В. А. Просалова. – Вінниця: ТВОРИ, 2021. – 197 с. – Бібліогр.: с. 172-200. – укр.

Зіставлено кінотрилогію О. Муратова з повістями («Сентиментальна історія», «Повість про санаторійну зону») і романом («Вальдшнепи») М. Хвильового на структурному, жанрово-стильовому, семіотичному рівнях. Охарактеризовано особливості кіноадаптації творів, простежено зміщення акцентів в екранізованих версіях. Актуалізовано проблему виявлення та поглиблення зв'язку художньої літератури з іншими видами мистецтва, зокрема з кіно. Здійснено дослідження літературознавчої, літературної і кінематографічної реценсії прози М. Хвильового, окреслено художньо-естетичні доміанти його творчості.

Шифр НБУВ: ВА853655

5.Ш.1462. Національно маркована колективна мовна особистість персонажа (на матеріалі роману В. Шкляра «Характерник») / Т. С. Шуліченко // Зап. з укр. мовознавства: зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 28. – С. 220-227. – Бібліогр.: 8 назв. – укр.

Досліджено національно марковану колективну особистість персонажів роману В. Шкляра «Характерник», проаналізовано чинники, що безпосередньо впливають на її формування; опрацьовано різні підходи до потрактування поняття мовної особистості та сучасні тенденції його дослідження.

Шифр НБУВ: Ж70290

5.Ш.1463. Перекладацький метод Святослава Караванського: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.16 / І. В. Каширіна; Київський нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2020. – 18 с. – укр.

Здійснено інтегральний аналіз творчого методу перекладача та мовознавця С. Караванського з урахуванням його соціально-політичної реалізації. З'ясовано суть поняття «творчий метод перекладача», визначено його місце у системі перекладацьких категорій, встановлено характер взаємозв'язків між створенням української нації через художній переклад загалом та творчим методом С. Караванського, висвітлено взаємини традицій та новаторства у творчому методі перекладача. Визначено поняття «творчий метод С. Караванського». Розглянуто перекладацьку творчість як дискурсивну практику. Висвітлено етапи становлення цього методу в контексті колоніальної епохи 20 – 80 рр. XX ст. в Україні та проаналізовано їх через призму постколоніальної теорії та систематизовано внесок С. Караванського в історію українського мистецького перекладу. Наголошено на особливостях діалогічності перекладацького методу С. Караванського та висвітлено етапи перекладацького експерименту з екстеріоризації його творчого методу. Тематично систематизовано поетичну мову перекладів С. Караванського.

Шифр НБУВ: РА446929

5.Ш.1464. Поет на другому березі: процесуальність письма у прозі Богдана Ігоря Антонича. Ст. перша / О. Галета // Слово і Час. – 2021. – № 1. – С. 56-71. – Бібліогр.: 32 назв. – укр.

Робота становить першу частину дослідження, в якому недописаний роман Б. І. Антонича «На другому березі» розглянуто

із перспективи генетичної критики як приклад авантексту, укладеного на основі чернеток, що фіксують процесуальність письма. На підставі рукопису проаналізовано невідображені у виданнях основні типи текстових змін як свідчення «поетики стану», що виводить письмо за межі дихотомій суб'єкта й об'єкта, Ероса і Танатоса, людського й нелюдського — за межі індивідуалізму й самої мови, у сферу інтерсуб'єктного та інтермедійного. Поступаючись розвитком дії супроти інтенсивності стану, проза Антонича свідчить про формування афективної поетики і нового типу модерної чуттєвості та відповідної практики письма.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1465. Поет на другому березі: поетика афекту у прозі Богдана Ігоря Антонича. Ст. друга / О. Галета // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 53-67. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Робота становить другу частину дослідження, у якому недописаний роман Богдана Ігоря Антонича «На другому березі» розглядається із перспективи генетичної критики як приклад авантексту, укладеного на основі чернеток, що фіксують процесуальність письма. На підставі рукопису проаналізовано невідображені у виданнях основні типи текстових змін як свідчення «поетики стану», що виводить письмо за межі дихотомій суб'єкта й об'єкта, Ероса й Танатоса, людського й нелюдського — за межі індивідуалізму і самої мови, у сферу інтерсуб'єктного та інтермедійного. Поступаючись розвитком дії супроти інтенсивності стану, проза Антонича свідчить про формування афективної поетики і нового типу модерної чуттєвості та відповідної практики письма.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1466. Поетичне трикнижжя Івана Гнатюка початку 1990-х років: чому Україна не почула пророка «нового літочислення»? / Н. Колошук // Слово і Час. — 2021. — № 2. — С. 68-82. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Три поетичні книги початку 1990-х — «Нове літочислення», «Хресна дорога» та «Правда-мста» — включають відновлену ранню лірику й поеми автора-каторжанина. І. Гнатюк увів в українську поезію теми та проблематику, пов'язані з масовими злочинами сталінської тиранії, з націоналістичним рухом опору, із загрозами імперської агресії з Москви в час незалежності. Спираючись на класичну поетику в ліриці та великій епічній формі (сонети, балади, цикли, поеми), мистець створив новий експресивний тип ліричного героя — зятятого й безкомпромісного мученика радянської каторги. Тому бездоказові оцінки Гнатюкової творчості як графоманської спростовуються прикладами його унікальної майстерності, вільного володіння словом.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1467. «Продовольчі експедиції» та «авоська»: споживчі пристрасті «homo sovieticus» у сучасній прозі / Л. Даниленко // Слово і Час. — 2021. — № 3. — С. 48-59. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Розглянуто питання споживчих інтересів радянської людини на прикладі творів О. Ільченка «Збирачі туманів» і С. Батурина «Шизгара». Пояснено художні ідеї розвінчання міфів про добробут громадян СРСР, проаналізовано панораму повсякденного життя в умовах продовольчого дефіциту, простежено суголосність авторських інтерпретацій як достовірність змалювання пережитого. Зазначено, що відтворення суті уніфікованої моделі «homo sovieticus» виявляє нікчемність і небезпечність тоталітарної системи, нівелює можливість ностальгійних «зітхань» за радянським минулим.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1468. «Радуйся, Маріє!»: модифікація молитви прослави у Віри Вовк і Павла Тичини / Н. Гаврилюк // Слово і

Час. — 2021. — № 1. — С. 72-86. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

В компаративному аспекті проаналізовано модифікацію молитви прослави «Радуйся, Маріє!» у поезії В. Вовк і П. Тичини. З'ясовано, що у Віри Вовк ця молитва має джерела в акафісті до Богородиці та модифікує його, зберігаючи ознаки акафісту (вірш «Радуйся!») або ж надаючи йому ознак куплетної форми («Небесна Синиця»). У П. Тичини звертання «Ой радуйся, Маріє» з вірша «Скорбна мати» відсилає до сцени Благовіщення і молитви «Ave, Maria» («Радуйся, Маріє, благодаті повна»), що є частиною молитви на розарію. Попри звертання «Радуйся», твір П. Тичини перейнятий скорботою. Тоді як у вірші В. Вовк «Успеніє», що розвиває тему вірша П. Тичини, домінує мотив радості.

Шифр НБУВ: Ж27444

5.Ш.1469. Юрій Івакін: бібліогр. покажч. / упоряд.: О. О. Козак, Є. М. Лебідь-Гребенюк; НАН України, Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка. — Київ: Ліра-К, 2021. — 79 с.: фот. — Бібліогр.: с. 73-78. — укр.

Наведено хронологічний перелік наукових праць і художніх творів відомого українського літературознавця і письменника, лауреата Шевченківської премії, доктора філологічних наук Ю. О. Івакіна. Подано статті про шевченкознавчі студії дослідника, спогади колег про нього.

Шифр НБУВ: ВА853272

5.Ш.1470. Юрій Станинець: текст і контекст / В. В. Барчан. — Ужгород: Рік-У, 2022. — 189 с. — Бібліогр.: с. 181-189. — укр.

Проаналізовано творчість Юрія Станинця, одного з плеяди митців національно-культурного відродження Закарпаття 20 — 40-х рр. ХХ ст. Розглянуто питання літературознавчої рецепції художнього доробку митця. Досліджено формування та становлення його світоглядних засад. В аналізі прози письменника обрано аспекти, які раніше не були предметом окремих студій критиків та літературознавців. Увагу зосереджено на поетичі психологічних новел «Загублені діти», «Бабина осінь». З'ясовано питання фольклорних джерел та функцій народної словесності у творенні портрету горян у романі «Сусіди». Простежено вплив письменницького досвіду В. Стефаніка на формування ідейно-художніх орієнтирів Ю. Станинця. У компаративних студіях прозу закарпатоукраїнського митця представлено в контексті авторів західноєвропейських літератур, зокрема польської — Владислава Реймонта, французької — Гастона Шеро, а також сучасного українського письменника Словаччини Івана Яцканина.

Шифр НБУВ: ВА855235

Див. також: 5.Ш.1358, 5.Ш.1368, 5.Ш.1374

Література Росії

5.Ш.1471. «Сеньйор Ніколо» Юрія Косача і гоголівський текст в українській літературі ХХ століття / В. Василенко // Слово і Час. — 2021. — № 1. — С. 87-104. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Проаналізовано фрагменти з незавершеного роману Юрія Косача «Сеньйор Ніколо», присвяченого історії Миколи Гоголя, у контексті українського гоголівського дискурсу ХХ ст. З'ясовується своєрідність Косачевого розуміння Гоголя, наголошено на світоглядних аналогіях письменників.

Шифр НБУВ: Ж27444

Див. також: 5.Ш.1455

Мистецтво. Мистецтвознавство

(реферати 5.Щ.1472 — 5.Щ.1590)

5.Щ.1472. Ретранслятори художніх традицій минулого. Спадкоємність поколінь у художній творчості. Мистецтво колажу / Т. В. Міронова // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 147-155. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Проаналізовано оновлення філософії сучасного українського мистецтва під впливом змін, що відбувались в культурно-соціальному житті країни на усіх соціальних рівнях, що зробили contemporary art самодостатнім і виразним явищем, яке оновило мистецьке бачення за допомогою комунікації з аудиторією. Вказано, що сучасне українське візуальне мистецтво перейшло до пошуків оновленої образності, перевершуючи суто естетичні функції та виходячи за межі традиційних культурних стандартів. Це вимагає нової серії асоціацій та оновлення аналітичного інструментарію для фахівців. З кінця ХХ ст. традиції, що раніше працювали в межах «класичного» мистецького канону, розширилися за рахунок оновлення тематичних, образних й часо-просторових координат, задаючи художникам вектор розвитку. Саме митці в цей час стають певними лідерами, що виявилися здатними поєднати історичні образи та новітні технології в єдиному художньому синтезі, засвідчуючи співіснування культури та часу. Вони вивели сучасне мистецтво в поле культурно-історичної пам'яті, оскільки, використовуючи «вічні образи» історії мистецтва, послуговуючись методами запозичення, цитування, діалогу та наслідування, відобразили їх у художньому процесі.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1473. Чинники образної і смислової інверсії архетипних структур свідомості людини і середовища в методі і стилі соцреалізму / Х. Крамарчук // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 115-124. — Бібліогр.: 123 назв. — укр.

Висвітлено чинники становлення в мистецтві методу та стилю тотального соцреалізму як методу заміщення; виявлено й охарактеризовано певні образні та смислові інверсії архетипних структур свідомості людини та середовища періоду радянського тоталітаризму. Розкрито історичну органічність російського менталітету у соціалістичній і комуністичній формі існування та властиву даному менталітету органічність методу заміщень у побудові антагоністичних моделей світорозуміння.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

Образотворче мистецтво

5.Щ.1474. Київське образотворче мистецтво. Незалежності період / упоряд.: В. Вакулєнко. — Київ: Саміт-книга, 2021. — 120 с.: кольор. іл. — укр.

Наведено стислі біографії та творчі досягнення найкращих художників Києва періоду незалежності, які одержали заслужене визнання як всередині України, так і за її межами. Зауважено, що досягнення митців внесли вагомий внесок у культурний розвиток України.

Шифр НБУВ: ВС68826

5.Щ.1475. Репрезентація християнської традиції в українському мистецтві другої половини ХХ — початку ХХІ століття: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / О. А. Осадча; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Комплексно досліджено функціонування християнських мотивів і образів у спадщині українських митців 1960-х — 2010-х рр. Прослідковано динаміку реактивації в українському радянському мистецтві 1960 — 1980-х рр. християнської традиції та її розвиток до сьогодення. Розкрито зв'язок між сплеском інтересу до релігійної проблематики та процесом ресакралізації культури, що відбувався на глобальному рівні. Розглянуто основні стратегії репрезентації християнської традиції, адаптації та трансформації канонів церковного мистецтва у світській художній практиці. Запропоновано використання конструкту «образу-парадигми» для опису авторських підходів до інтерпретації релігійної топіки. Продемонстровано на основі мистецтвознавчого аналізу множинність авторських творчих стратегій, вказано джерела їх інспірації, що варіюються від переосмислення авангардних пошуків до постмодерністських методів (цитатація, деконструкція тощо) та ієротопічного моделювання простору в некласичних видах мистецтва.

Шифр НБУВ: РА446251

5.Щ.1476. Становлення прикладної анатомії в Королівській Академії живопису та скульптури у Франції / А. І. Мельничук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 3-11. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто проблематику вивчення прикладної анатомії у Королівській Академії живопису та скульптури (Франція) упродовж другої пол. ХVІІ — ХVІІІ ст., запровадження нових методик викладання цієї дисципліни, авторський внесок до неї передових педагогів цієї доби. Прослідковано і виявлено шлях становлення і розвитку художньої анатомії в Королівській академії живопису та скульптури, її вплив на академічну систему в еволюційному розвитку стильових віх (класицизм, рококо, неокласицизм). Досліджено зразки анатомічних інспірацій даної дисципліни від греко-римської пластики до трактатів Андреаса Везалія, розглянуто феномен екорше. Особливу увагу приділено провідним науково-теоретичним посібникам та рукописам з художньої анатомії. Підкреслено важливість художньої анатомії для засвоєння фундаментальних художніх знань у Королівській академії живопису та скульптури.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Щ.1514, 5.Щ.1528, 5.Ю.1602

Архітектура

5.Щ.1477. Архітектурний воркшоп як приклад інтенсивного курсового проектування / О. Криворучко, Б. Черкес, А. Колемейцев // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 143-149. — Бібліогр.: 148 назв. — укр.

Розглянуто методіку інтенсивного проектування під час архітектурних воркшопів, що використовуються у навчанні студентів та як спосіб залучення їх до партисипативного проектування. Як приклад, наведено воркшоп, що відбувався у 2016 р. у Відні за участю студентів і викладачів із Технічного університету Відня, кафедри Містобудування, НУ «Львівська політехніка», кафедр Містобудування та Архітектурного проектування, Університету Лос Андес у Боготі.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1478. Ефективність формування проектної культури майбутніх дизайнерів-архітекторів / А. Акіпова, О. Слєпцов // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 150-154. — Бібліогр.: 153 назв. — укр.

Сучасний етап розвитку суспільства, який характеризується кардинальними змінами у соціально-економічній сфері, інноваційними процесами в освіті, висуває нові вимоги до професійної підготовки фахівців в області дизайнерської освіти. Існуюча система професійної дизайнерської освіти зараз проходить стадію становлення. На сьогоднішній день кількість і якість професійних дизайнерів не можуть задовольнити потреби суспільства в цьому виді послуг.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1479. Методика інтенсивного курсового проектування на прикладі воркшопу з реорганізації рекреаційних зон прибережних територій у смт. Сергіївка, Одеської області / О. Юрчишин, О. Криворучко, Т. Румілець // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 72-81. — Бібліогр.: 79 назв. — укр.

Наведено методіку проектування та доцільність проведення архітектурних воркшопів для навчання студентів і залучення їх до партисипативного проектування. Як приклад, наведено воркшоп, що відбувався за участі студентів і викладачів з Одеси, Львова, Дніпра, Харкова і Києва у вересні 2016 р. у смт. Сергіївка Одеської обл. у межах міжнародного урбаністичного форуму «Території для розвитку. Берег і місто».

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1480. Озеленення Львова: погляд крізь історію / Л. Макійчук // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 81-90. — Бібліогр.: 88 назв. — укр.

За допомогою методу історичного аналізу досліджено розвиток міських озелених територій Львова; виділено основні періоди розвитку, що тісно пов'язані з історичними подіями у місті; виявлено чинники впливу на формування кожного з них. На основі статистичних даних щодо озелених площ, площі

міста та кількості населення досліджено певні особливості кожного періоду.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1481. Оселищне різноманіття та його созологічна оцінка території Львівського музею народної архітектури як приклад попереднього аналізу демуатації антропогенного ландшафту / О. О. Кагало, О. С. Омельчук, О. Л. Орлов, М. Є. Рагуліна, Н. М. Сичак // *Наук. зап. Держ. природознав. музею.* — 2020. — Вип. 36. — С. 107-114. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Проведено дослідження оселищного різноманіття території Музею народної архітектури і побуту у Львові ім. Климента Шептицького, а також його созологічну оцінку. Попередньо виділено та описано 19 типів оселищ, що належать до 12 груп, 7 класів. Серед них 14 типів мають антропогенне походження, 3 — напівприродне, а 6 — природне. У созологічному аспекті найбільше значення мають оселища насаджень широколистяних і хвойних порід та новий для регіону тип оселищ жорстководні ожерела на туфових і травертинових формаціях. Загалом формування оселищного різноманіття території Музею є оригінальним прикладом напівприродної демуатації антропогенного ландшафту, оскільки, до створення Музею, ця територія було повністю девастовано кар'єрами та вирубуванням лісу. За результатами досліджень показано, що відбувається поступова демуатація регіонально типового неморально-лісового флороценогічного комплексу. Однак, цьому процесові перешкоджає і інтенсивне антропогенне (рекреаційне) навантаження на екосистеми.

Шифр НБУВ: Ж69957

5.Щ.1482. Роль творчого здобутку Фредеріка Кізлера в розвитку національної архітектури ландшафтних театрів / І. Гуменник // *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка».* Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 53-59. — Бібліогр.: 58 назв. — укр.

Мета роботи — вивчення впливу творчості видатного архітектора-сценографа українського походження Ф. Кізлера на формування автентичних рис в архітектурі ландшафтних театрів на теренах України та встановлення характерних особливостей, що є присутніми в сучасних національних культурно-видовищних закладах на відкритому просторі. Особливу роль приділено впливу творчості Ф. Кізлера на формування сучасної архітектури ландшафтних театрів та основним тенденціям розвитку культурно-видовищних закладів даного типу в ХХІ ст. в Україні та світі. Вирішено задачі, пов'язані з формуванням базових принципів типології ландшафтних театрів із використанням новаторських ідей архітектора-футуриста Ф. Кізлера.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1483. Тези XIX міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології у будівництві, цивільній інженерії та архітектурі», 19 — 22 вересня 2021 р., Чернігів, Україна / упоряд.: М. Савицький, О. Новомлинець, В. Данишевський, О. Терещук, О. Тимошенко; Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, Нац. ун-т «Чернігівська політехніка», Державний наук.-дослід. ін-т будівельних конструкцій, Академія будівництва України, Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній», Чернігівська облдержадміністрація, Товариство з обмеженою відповідальністю «Ліра САПР», Приватне будівельно-монтажне підприємство «Строитель-П», Державне підприємство «УкрСіверБуд», Товариство з обмеженою відповідальністю «Фаворит-енергосервіс», Німецьке товариство міжнародного співробітництва GIZ, Громадська організація «Еко-місто». — Дніпро: ДВНЗ ПДБА, 2021. — 337 с.: рис., табл. — укр.

Визначено критерії та методи вибору переважної комбінованої системи теплопостачання. Увагу приділено антикорозійному захисту металевих конструкцій. Розглянуто запровадження міждисциплінарних освітніх програм як стратегічний напрям інноваційної ЗВО будівельного профілю. Наведено методи, підходи й інструменти розрахунку конструкцій на прогресуюче обвалення в ПК Ліра САПР. Описано семантико-синтаксичні особливості партитивних конструкцій мови текстів архітектурно-будівельної тематики. Визначено ефективність використання розбірно-переставних опалубок за різних способів підготовки бетонної суміші. Запропоновано шляхи підвищення рівня протикорозійного захисту металевої арматури залізобетону. Визначено вплив мультифрактальних характеристик макроструктури на міцність цементно-піщаного розчину. Описано особливості розвитку ландшафтної архітектури за умов перетворення сучасних великих міст на засадах сталого розвитку. Наведено переваги модульних і SIP-панельних технологій у сучасному малоповерховому будівництві. Висвітлено проблеми та методи оцінки візуальної якості антропогенного середовища. Проведено обстеження технічного стану закритого складу вугілля та надцільної галереї ПРАТ «Дніпровський коксохімічний завод». Проаналізовано вплив факторів на ефективність роботи аварійно-диспетчерської служби оператора газорозподільної системи.

Шифр НБУВ: ВА853128

5.Щ.1484. Теоретико-методологічні аспекти формування естетики паркового середовища: автореф. дис.... д-ра архітектури: 18.00.01 / Н. В. Гатальська; Харківський нац. ун-т будівниц-

тва та архітектури. — Харків, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

Обґрунтовано методологічні основи оцінювання та формування естетики паркового середовища. Придільено увагу дослідженню понятійно-термінологічного апарату та вивченню актуальних науково-дослідних парадигм оцінювання паркового середовища, яке розглядають як постійну взаємодію людського суспільства та предметно-просторового оточення. Систематизовано наявну наукову інформацію щодо теоретичних і методологічних підходів, теорій та парадигм оцінювання естетичних якостей паркового ландшафту, які базуються на сферах сприйняття людиною предметно-просторового оточення, що надало змогу поглибити знання щодо естетичного сприйняття паркового середовища та визначити його закономірності. Обґрунтовано наукову концепцію, розширено понятійно-термінологічний апарат, удосконалено методологію дослідження та формування естетичних якостей паркового середовища, які базуються на експериментальних даних, положеннях теорії інформації, пейзажно-композиційному, функціональному, нормативному, а також феноменологічному підходах, що надало змогу розкрити закономірності впливу соціокультурного чинника на трансформацію композиційної структури паркового середовища (на матеріальному та образному рівнях), а також виявити особливості його впливу на естетичне сприйняття і формування естетичних переваг. Підсумковим етапом проведених досліджень стала концепція проектування паркових об'єктів відповідно до їх основної функції, у межах якої паркове середовище розглядається як матеріальний носій потенційно закладеної інформації, що володіє певними естетичними якостями, які впливають на психофізіологічний та емоційний стан людини.

Шифр НБУВ: РА446523

5.Щ.1485. Фактори цілепокладання в архітектурному проектуванні як стимул розвитку ядра професії / А. Ізбаш, О. Фоменко // *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка».* Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 69-80. — Бібліогр.: 77 назв. — укр.

У дослідженні розглянуто чинники визначення цілепокладання в архітектурному проектуванні як стимули розширення ядра професії «Архітектор». Розглянуто роль і місце цілепокладання в загальній структурі чинників, які формують професію «Архітектор». Модель, яку розроблено в дослідженні, запропоновано розглядати як розвиток факторів цілепокладання в архітектурному проектуванні за трьома основними напрямками: екосфера, техносфера і соціум. Своєю чергою, кожен із напрямків цілепокладання розглядається з точки зору трьох основних ієрархічних рівнів: стратегічного, тактичного та локального. Подібний підхід надав можливість виявити та проаналізувати основні кластери компетенцій, які формують і розширюють ядро професії «Архітектор» під впливом фактора цілепокладання в архітектурному проектуванні.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

Див. також: 5.Щ.1486, 5.Щ.1501, 5.Щ.1512-5.Щ.1513, 5.Щ.1532, 5.Щ.1582

Теорія архітектури

5.Щ.1486. Архітектурне формування природоінтегрованих будівель і споруд: автореф. дис.... канд. архітектури: 18.00.01 / Я. Ю. Кузнецова; Харківський нац. ун-т міського господарства імені О. М. Бекетова. — Харків, 2020. — 29 с.: рис. — укр.

Узагальнено практичний досвід природоінтегрованої архітектури, виявлено сучасні тенденції використання природних компонентів в архітектурному формуванні. Розроблено методику аналізу архітектурного формування природоінтегрованої архітектури. Визначено методи архітектурного формування будівель і споруд з використанням природних компонентів: методи «зеленого камуфляжу», «природної деконструкції» та «природної мімікрії», «зеленої» комбінаторики, метафоричний, образно-комбінаторний та втерморфні методи. Сформульовано загальні принципи архітектурного формування ПІБіС: «рентуралізації» архітектурної форми, «дематеріалізації» архітектурної форми, енергоефективності будівель, компенсації природного середовища. Удосконалено: систематизацію існуючих методів архітектурного формування та визначено підходи в формуванні новітньої архітектури; класифікацію прийомів використання природних компонентів в формуванні будівель. Подальший розвиток одержали поняття методу архітектурного формування та методичні рекомендації з використання природних компонентів в архітектурному формуванні.

Шифр НБУВ: РА446606

5.Щ.1487. Вплив Фредеріка Кізлера на формування світогляду просторового мистецтва сучасності / Ю. Баланюк // *Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка».* Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 1-7. — Бібліогр.: 5 назв. — укр.

Висвітлено вплив Ф. Кізлера на формування єдиного пластичного мистецького простору на противагу поширеним в той час ідеям «чистої архітектури». Основний внесок Кізлера в

теорію дизайну полягав в тому, що він поставив на перше місце не предмет і не групу предметів, а процес взаємодії різних компонентів один з одним і з мінливою реальністю. Винайдений ним термін «корреалізм» використовувався для дослідження тривалої взаємодії між людиною та навколишнім середовищем, як техногенним, так і природним. Таке дослідження базувалося, з одного боку, на експериментальному, а з іншого — на інтуїтивному освітленні процесів. Переосмислення Ф. Кіслером традиційних підходів до мистецтва стало поштовхом для формування нового просторового мистецтва.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1488. Демонстрації модних колекцій як засіб розкриття цінностей архітектурного середовища / Х. Крамарчук, Р. Квасниша, О. Курдиха // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 155-165. — Бібліогр.: 162 назв. — укр.

Проаналізовано модні покази українського дизайнера та дизайнерів світу. Розкрито вплив показів на природне, міське та архітектурне середовище. А саме, завдяки демонстрації модних колекцій привертається увага людей до проблем: екології, національної культури, ландшафту та пам'яток архітектури. Проаналізовано вплив природних і штучних факторів на тематику та атмосферу презентаційного середовища.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1489. Етапи формування об'ємно-просторової структури церкви Різдва Христового у Тернополі / О. Дячок // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 60-68. — Бібліогр.: 68 назв. — укр.

Досліджено історичні етапи розвитку одного з найдавніших храмів Тернополя — церкви Різдва Христового, збудованої на початку XVII ст. Складні суспільно-політичні процеси на території Тернопільського краю, конфесійні трансформації змінювали архітектурний образ святині. Церкві вдалося вистояти попри війни, коли було зруйновано майже всю історичну частину міста. Наведено дані про поетапну зміну об'ємно-планувальної структури церкви, яка розпочалась ще у період Реформації, активізацією національно-культурного відродження, організацією при церкві православного братства та зі зміною конфесійної приналежності. Радянський період був найбільш руйнівний для церкви. Наведено дані щодо дослідження під час реставраційних розвідок, в ході яких було підтверджено дані, що церква-твердиня входила до загальної оборонної системи Тернополя та гіпотезу дослідників про те, що частина храму була складовою Кам'янецької в'язової брами міста.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1490. Інсталяція як феномен та засіб візуальної комунікації в закладах вищої освіти / Р. Галишніч, М. Дубова-Страшевська, О. Мер'є // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 24-38. — Бібліогр.: 36 назв. — укр.

Систематизовано фактологічні та аналітичні матеріали про механізми формування знаково-образної структури рекламного повідомлення інсталяції як феномену та засобу візуальної комунікації в закладах вищої освіти (ЗВО). Підтверджено, що інсталяції є показовим прикладом у просторах ЗВО, зокрема, в університетах. Фрейд університету є культурним субпростором, який взаємодіє з навколишнім світом у багатьох аспектах і покликаний популяризувати освіту, науку та відкритість у міжрегіональних і міждержавних навчально-виробничих відносинах.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1491. Методи архітектурної організації коворкінгів / О. Кайдановська, Г. Лисяк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 106-115. — Бібліогр.: 114 назв. — укр.

Проаналізовано особливості функціонування коворкінгів різного типу, визначено їх переваги та недоліки, потенціал у розвитку дистанційної освіти. Відзначено, що у коворкінгу втілено новітні тенденції сучасного гнучкого офісу щодо гнучкості, мобільності планувальної структури, створення умов для комунікації. Проаналізовано статистику розвитку коворкінгів. Перспективним напрямком розвитку коворкінгів визначено інтеграцію офісних структур, різних видів діяльності культурного та освітнього характеру, організація професійної та широкої соціальної комунікації.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1492. Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст: автореф. дис.... д-ра архітектури: 18.00.01 / Н. А. Лещенко; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ, 2020. — 44, [1] с.: рис. — укр.

Надано визначення поняттю «реставраційно-реконструктивна трансформація» (РРТ) як комплексному процесу взаємопов'язаних реставраційних і реконструктивних змін в окремих будівлях, відкритих просторах і міському архітектурному середовищі в цілому для підвищення цінності і цілісності та переходу на новий якісний рівень. Започатковано новий напрям дослідження перспективного розвитку історичних малих міст — кумулятивний розвиток і підхід до РРТ їх історичних центрів в системі «місце — людина — традиції», де визначальною є «лю-

дина», який поєднує традиції і новачі та забезпечує континуальність, атрактивність і активність міст. Запропоновано нову методологію комплексного процесу РРТ для трансформації різного за цінністю і деструкцією історичного міського середовища в мультикомфортне, як системну узагальнюючу теорію, що вирішує питання для різних ступенів РРТ (збереження, підсилення, коригування і зміни) на чотирьох взаємоз'язаних рівнях (містобудівному, об'ємному, функціональному та соціально-економічному) застосуванням в різних комбінаціях відповідних методів РРТ, сформованих в єдиний дискретний комплекс. Розроблено методики визначення «генетичного коду» історичного міста та детермінації ступеня деструкції його історичного центру, методу атрактивного розкриття історичного центру зі створенням «об'єктів-перформансів» і активізацією різного виду «міського перформансу» для «оживлення» міста. Виділено 18 параметрів для оцінки «сталості» історично сформованого архітектурно-містобудівного контексту та можливої нової забудови при РРТ в ньому для забезпечення контекстуальності, 10 критеріїв мультикомфортності та запропоновано модель мультикомфортного історичного міського середовища. Розроблено стратегічну та методологічну моделі комплексного процесу РРТ історичних центрів малих міст, дискретний комплекс методів РРТ «4С», принципи, прийоми та рекомендації його проведення, рекомендації щодо визначення сучасної функції для історичних будівель, функціонального наповнення історичних центрів.

Шифр НБУВ: РА446839

5.Щ.1493. Особливості голограмного сприйняття візуальної перспективи в архітектурі / В. Кузьмич // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 125-131. — Бібліогр.: 129 назв. — укр.

Розглянуто явище голограмного сприйняття людиною в аналізі архітектурного середовища. Включає в себе аспекти перспективно-тонального сприйняття візуальних факторів голограмного сканування зорового апарату людини, спрямоване на розуміння та відтворення особливостей і нюансів роботи зору, в контексті сумарного аналізу та відтворення системи енергетичних потоків в елементах візуального сприйняття. Голограмний фактор сприйняття дійсності базується на різниці роботи правого та лівого ока, з особливістю кутового налаштування зору на об'єкт спостереження. Домінантною залишається лінія об'єкту чи висота сприйняття об'єктів, а також положення просторів архітектурного середовища.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1494. Принципи функціонально-просторової організації енергоефективного житла середньої поверховості в прибережних районах Ірану / Мораді Пур Омід, С. Сьомка // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 132-140. — Бібліогр.: 138 назв. — укр.

Розглянуто принципи функціонально-просторової організації енергоефективного житла середньої поверховості у прибережних районах Ірану. Регіони Півдня та Півночі країни найбільш густо заселені, оскільки мають вихід до водної поверхні: на півночі до Каспію, на півдні — до Перської затоки. Систематизовано типологічний ряд житла середньої поверховості з енергоефективними технологіями з вбудованими, прибудованими, надбудованими та окремо розміщеними елементами енергоефективного обладнання. Сформульовано основні та допоміжні принципи організації архітектурно-планувальної та об'ємно-просторової організації житла середньої поверховості з енергозберігаючим обладнанням.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1495. Тактильна функція людського організму в процесі візуального об'ємотворення / В. Кузьмич // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 15-22. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Обґрунтовано необхідність візуально-тактильних характеристик організму людини у процесі створення об'ємно-просторових композицій в архітектурному та дизайні проектуванні. Узагальнено ґрунтовні академічні знання візуально-предметних характеристик об'єктів та їх геометричних параметрів для компетентного розташування голограмних аспектів лінійно-тональних перспектив.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

Див. також: 5.Щ.1485, 5.Щ.1534, 5.Ю.1664

Історія архітектури

5.Щ.1496. Архітектура історичних будівель університету «Львівська політехніка» на ділянці вулиць М. Колесси — М. Коперника / М. Бевз, О. Рибчинський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 1-14. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Об'єкт дослідження — історичний комплекс забудови на вул. М. Коперника — М. Колесси у Львові. Територія та будівлі належать до університету «Львівська політехніка» з часу після Другої Світової війни. Комплекс забудови ділянки знаходиться в унікальному історичному середовищі поміж пам'яток об'єктів та ансамблів — монастиря Св. Лазаря (XVII ст.),

фортифікації Цитаделі (1852 – 1854 рр.), палацу графа Сапег (1870 р.) і палацу Бельських (сер. XIX ст.), будівлі колишньої греко-католицької семінарії (XVIII ст.) із пам'ятником М. Шашкевичу. Дослідження виконано у межах пошуків шляхів ревіталізації комплексу, зокрема, з метою розкриття етапів розвитку забудови, виявлення цінних об'єктів і формування рекомендацій щодо збереження та спадкоємних архітектурно-містобудівних перетворень будівель і території. Дослідження виконано спеціалістами кафедри Архітектури та реставрації університету. Перші результати обстеження вказують, що наріжний будинок комплексу зведено наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Цинними є підвали будівлі, перекриті склепіннями, та стіни першого поверху. Їх можна датувати кінцем XVIII ст. Історичні документи показують, що об'єкт було перебудовано у середині XIX ст., коли у ньому розмістили добродійну християнську устанovu. Інші старі будівлі комплексу (зокрема, палац Мошинських із середини XVIII ст.), ще одна будівля від вул. Колесни, на жаль, було розібрано наприкінці XIX ст. Решта забудови з перелому XIX – XX ст. збереглася у відносно добромu стані. Комплекс вигідно розташований близько до центру міста та має сприятливі умови для розміщення наукових підрозділів та підрозділів зорієнтованих на зовнішньо-університетські контакти.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1497. Архітектура національних театральних павільйонів на виставках Празького Квадріенале, і зокрема, перших українських / В. Проскуряков, Ю. Чолавин, Р. Лизун // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2021. – 3, № 1. – С. 117-122. – Бібліогр.: 121 назв. – укр.

Висвітлено ідеї формування архітектури специфічних павільйонів, на всесвітніх виставках, які демонструють твори театрального мистецтва на прикладі тих, що презентували театральне мистецтво на одному з найвідоміших форумів світу – «Празькому Квадріенале» в 1967 – 2019 рр. (PQ), і зокрема, перших українських.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1498. Архітектура тимчасового житла на прикладі фестивалю Burning Man / Л. Грицюк, Х. Босюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2020. – 2, № 1. – С. 99-105. – Бібліогр.: 103 назв. – укр.

Розглянуто еволюцію видів тимчасового житла на прикладі арт-фестивалю Burning Man у США. У світі щороку відбувається багато культурних, мистецьких заходів, які на довгий чи короткий термін приваблюють велику кількість людей. Незважаючи на тимчасовий характер таких подій, необхідне забезпечення багатьох потреб гостей робить фестиваль відповідною лабораторією для вивчення експлуатаційних функцій тимчасового житла з можливістю експериментувати з новими стійкими рішеннями у прискореному контексті, що може генерувати нові уявлення про архітектуру.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1499. Архітектурний спадок Андера Палладіо – як навчальний матеріал для Якуба Кубицького / І. Погранична // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2020. – 2, № 2. – С. 147-153. – Бібліогр.: 152 назв. – укр.

Розглянуто творчий спадок А. Палладіо, а також напрацювання найвідоміших архітекторів цього періоду та проаналізовано їх вплив на творчість Я. Кубицького – польського архітектора, засновника типової польської садиби, яскравого представника Палладіанської школи.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1500. Архітектурні ідеї Фрідріха Кізлера в проектуванні сучасних культурно-видовищних та освітніх об'єктів / І. Копиляк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2020. – 2, № 2. – С. 97-104. – Бібліогр.: 101 назв. – укр.

Життєвий і творчий шлях Ф. Кізлера є прикладом постійного дослідження світових здобутків у різних галузях науки та культури. Ці пошуки знайшли відображення у його власному творчому методі «гнучкої» архітектури, що базувався на ідеї безмежності простору, який згодом утвердився в напрямі «коралізм», основою якого була постійна взаємодія між людьми та природним і технологічним середовищем їх існування. Багатофункціональність і мобільність простору є основними вимогами сьогоденного дня. Тому ідеї Ф. Кізлера про гнучкий «перетікаючий» простір, із вільним плануванням, що може легко змінюватися, влинули на творчі методику сучасних архітекторів П. Айзенмана, Т. Мейна, Ф. Гері та інших. Зараз, коли у світі зростає зацікавленість мистецтвом та архітектурою XX ст., збільшується необхідність вивчення творчого доробку знакових персоналії, що зробили неocenний вклад у світову культурну спадщину розробкою численних експериментів, які ще не одержали повного втілення та чекають свого часу.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1501. Вплив ідей архітектора Кізлера на футуристичне проектування студентів кафедри дизайну архітектурного середовища (ДАС) Національного університету «Львівська політехніка» (на прикладі ескіз-проекту Представництва Ватикану у Львові) / В. Проскуряков, Ю. Чолавин // Вісн. Нац.

ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2020. – 2, № 2. – С. 164-169. – Бібліогр.: 167 назв. – укр.

Висвітлено вплив ідей архітектора Ф. Кізлера на проектування Представництва Ватикану у Львові. Ці ідеї було досліджено та розвинено в наступних футуристичних проектах Кізлера: Проект хмарочоса, 1930; Музей сучасного мистецтва, 1931; Проект дубль-театру, Бруклін, Нью-Йорк, 1925 – 1927 та ін.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1502. Інспіративні складові архітектурно-просторових рішень «Храму книги» Фрідріха Кізлера та Арманда Бартоша поблизу пагорба Гіват-Рам в Західному Єрусалимі / І. Коротун // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2020. – 2, № 2. – С. 105-114. – Бібліогр.: 14 назв. – укр.

Проаналізовано архітектурно-просторові рішення архітектурного об'єкта, збудованого за ідеєю Ф. Кізлера у співтворстві з А. Бартошем – архітектурного комплексу Храму книги, поблизу пагорба Гіват-Рам у Західному Єрусалимі. Досліджено передумови формування світогляду архітектора, що пов'язані з походженням і містом народження – Чернівцями з потужною на той період іудейською общиною, де його батько займав одне з чільних місць. Надано аналіз ідеологічних і семіологічних складових художніх рішень. Святе письма іудаїзму, зокрема С. Йешира, як транскрибування колористики екстер'єрів архітектурного комплексу. Своєю чергою, елементи формоутворення синтезовано за допомогою стилізації та творчого перевтілення форм головуючих атрибутів іудаїзму.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1503. Історико-картографічні матеріали до локалізації рядя неіснуючих церков у Перемишлі / Р. Франків, Я. Дідула // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. – 2021. – 3, № 1. – С. 123-130. – Бібліогр.: 128 назв. – укр.

Узагальнено існуючі матеріали щодо локалізації трьох культурних будівель східно-християнської традиції Перемишля, місцезнаходження яких досі не має однозначного ствердження. На підставі аналізу зібраних даних зроблено спробу наблизитись до відповіді на питання про їх колишнє розташування та місце у містобудівельній структурі.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1504. Історія архітектури Стародавнього світу: підручник / Т. М. Клименюк, Х. С. Бойко; ред.: Т. М. Клименюк; Нац. ун-т «Львівська політехніка». – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2021. – 255 с.: табл., рис. – Бібліогр. в кінці розд. та с. 248-249. – укр.

Сучасним архітекторам та дизайнерам доводиться працювати в історичному середовищі, тому розуміння творчих принципів попередників, завдань, які поставали перед ними, надає змогу знаходити сучасні форми для нових художніх концепцій. Для цього необхідно вивчити основні найсуттєвіші етапи розвитку архітектури народів світу відповідно до зміни суспільно-економічних формацій, зрозуміти закономірності розвитку функцій і форми, соціальної ролі архітектури як засобів матеріальної та духовної організації життя суспільства. Висвітлено важливі проблеми зародження та розвитку архітектури в стародавні часи на прикладах найхарактерніших пам'яток культури давніх народів. Для того, щоб полегшити розуміння викладеного матеріалу й уможливити його самостійне вивчення, теоретичні положення лекцій проілюстровано кресленнями і рисунками. Для практичних занять розроблено варіанти вправ і завдань, які доповнено зразками виконаних робіт.

Шифр НБУВ: ВС68898

5.Щ.1505. Історія мистецтв архітектури та містобудування. Архітектура України від давніх часів до XXI ст.: навч. посіб. / Г. А. Нерай, О. Ю. Белявська, Н. С. Машовець. – Хмельницький: ХНУ, 2021. – 253 с.: рис. – Бібліогр.: с. 249-250. – укр.

Висвітлено архітектурно-будівельну діяльність на території нинішньої України від часів давньогрецької колонізації до кінця XX ст. Досліджено архітектурні та містобудівельні процеси періоду давньогрецької колонізації північного Причорномор'я. Схематично відображено історичний контекст, на тлі якого відбувалося зародження української містобудівельної практики, та того благодійного впливу, який після Х ст. відчула на собі українська архітектура від спілкування з форпостом давньогрецької цивілізації. Архітектура та містобудівництво класичного та еліністичного періодів Давньої Греції, до часів яких відносяться міста Ольвія, Херсонес, Пантікапей та інші на північному побережжі Чорного моря, більш характерні для давньогрецької культури ніж України. Більш глибокий аналіз архітектурних процесів в Україні починається з X ст., коли настає всесвітній розвиток продуктивних сил, ремесла та торгівлі, а також соціальних взаємовідносин. Майстрами Давньої Русі написано одну з блискучих сторінок світового архітектурного літопису. Розквіт архітектурного мистецтва у X – XIII ст. став можливим завдяки постійному притоку в архітектурний процес свіжих місцевих сил, а відтак народженню в ньому великої різноманітності й визріванню тих рис і особливостей, які створять підвалину для розвитку національної української та білоруської архітектури.

Шифр НБУВ: ВС68922

5.Щ.1506. Методика дослідження внутрішньоквартальних просторів історичних міст / Н. Ватаманюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 28-33. — Бібліогр.: 32 назв. — укр.

Розглянуто та проаналізовано методи, які було використано при проведенні архітектурних обстежень внутрішньоквартальних просторів центральної частини м. Чернівці (загальною площею 244,85 га), яка входить в буферну зону об'єкта ЮНЕСКО — Резиденції митрополитів Буковини і Далмації (нині Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича). Описано процес і структуру досліджень, охарактеризовано традиційні і сучасні методи з використанням цифрових технологій у навчальних дисциплінах кафедри містобудування та урбаністики, факультету архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького нац. університету ім. Ю. Федьковича.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1507. Мультимедійне мистецтво як засіб вираження архітектурно-сценіграфічних ідей Євгена Лисика / І. Воронкова // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 17-23. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Висвітлено засоби мультимедійного мистецтва, які використовують при організації інтерактивного простору в будівлях громадського призначення. Розглянуто підходи формування інтерактивного предметно-просторового середовища з застосуванням мультимедійних об'єктів. Обґрунтовано можливість інтеграції сценіграфічних ідей Є. Лисика з мультимедійними технічними засобами для створення інтерактивного динамічного дизайну як мистецького перформансу в інтер'єрі громадської будівлі.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1508. Розвиток архітектурно-містобудівного комплексу Львівської обласної психіатричної лікарні / Г. Петришин // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 133-142. — Бібліогр.: 140 назв. — укр.

Досліджено архітектурно-містобудівний комплекс (АМБК) Львівської обласної клінічної психіатричної лікарні, що сформувався на зламі XIX — XX ст. у інноваційних європейських трендах облаштування психіатричних клінік. Досліджено етапи розвитку та виявлено цінність планувальної структури комплексу та окремих його споруд, створення яких пов'язано з іменами видатних тогочасних архітекторів. Об'єкт планується обійняти охороною як АМБК, пам'ятку місцевого значення.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1509. Сучасні тенденції розвитку архітектури баз відпочинку в Україні та світі / І. Воронкова, В. Марчук // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 82-88. — Бібліогр.: 87 назв. — укр.

Наведено визначення основних термінів, які розривають і застосовують у сфері відпочинку, дозволять та оздоровлення; висвітлено їх подібність і відмінність між собою. Розроблено класифікацію відпочинкових комплексів за призначенням, формою діяльності та видами послуг, а також наведено основні критерії їх класифікації. Проаналізовано досвід проектування сучасних баз відпочинку України та Світу; виявлено основні тенденції розвитку їх архітектури та інфраструктури в цілому.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1510. Український архітектурний модернізм 1955 — 1991 рр. / В. Шуляр // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 63-71. — Бібліогр.: 70 назв. — укр.

Розглянуто передумови та особливості розвитку архітектури радянського або соціалістичного модернізму 1955 — 1991 рр. в Україні. У цей складний для розвитку архітектури період, в умовах партійно-державного ідеологічного диктату, було створено будівлі та споруди, які є цінними мистецькими творами, архітектурними пам'ятками свого часу і є частиною всесвітньої архітектурної спадщини другої пол. XX ст. Ці будівлі нині активно реконструюються, перебудовуються, втрачається їх оригінальний вигляд, а часто і взагалі зносяться. Існує великий ризик втрати архітектури цього історичного періоду. Тому важливим є визнання її цінності, привернення уваги громадськості, фахівців, органів влади до питань збереження цієї архітектури.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1511. Ф. Кізлер та пошуки шляхів творення простору в архітектурі XX ст. / Ю. Богданова // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 19-27. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто зміни в парадигмі творення та розуміння мистецтва та архітектури у XX ст., а також шлях становлення видатного філософа, архітектора та дизайнера Ф. Кізлера та його вплив на просторові експерименти.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1512. Футуристичні ідеї архітектора Ф. Кізлера в навчальному проектуванні Львівської архітектурної школи (на прикладі діяльності кафедри дизайну архітектурного середовища) / В. Проскураков, О. Проскураков // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 154-163. — Бібліогр.: 162 назв. — укр.

Висвітлено результати навчального проектування на кафедрі дизайну архітектурного проектування Національного університету «Львівська політехніка», в якому використовувалися та розвивалися футуристичні ідеї Ф. Кізлера; які неодноразово, протягом останніх 20 років, експонувалися кафедрою на різноманітних виставках.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1513. Художньо-педагогічна діяльність Теодора Тальовського у Львівській архітектурній школі / Ю. Петровська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 141-146. — Бібліогр.: 145 назв. — укр.

Висвітлено творчу та педагогічну діяльність професора Львівської політехніки Т. Тальовського на зламі XIX — XX ст. Досліджено архітектурно-художню, педагогічну, наукову та адміністративну роботу видатного митця; розглянуто архівні матеріали Політехнічної школи даного періоду, котрі висвітлюють навчальні дисципліни, які викладав професор. Проведено огляд альбому креслень проектів костелів авторства Т. Тальовського.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

Див. також: 5.Щ.1487, 5.Щ.1489, 5.Щ.1520, 5.Щ.1584

Види та типи архітектури за призначенням

5.Щ.1514. До питання про архітектурний образ храму св. Трійці у Перемишлі / З. Сеньків // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 170-177. — Бібліогр.: 176 назв. — укр.

На підставі аналізу іконографічних та архівних матеріалів здійснено порівняльну оцінку аргументів щодо ймовірного зовнішнього вигляду храму св. Трійці у Перемишлі. Зокрема, розглянуто питання об'ємно-просторового вирішення, планувальної структури, матеріалу будівництва.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1515. Наддніпрянська традиція у сакральній архітектурі Донщини XVIII століття / О. Челомбітско, Ю. Сентимирей // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 221-228. — Бібліогр.: 227 назв. — укр.

На прикладі ряду споруд простежено вплив української наддніпрянської традиції сакральної архітектури на церковне будівництво Донщини XVIII ст. Окреслено спільні та відмінні риси подонських споруд із їх наддніпрянськими прообразами. Проаналізовано різні можливості окреслення такого роду об'єктів у межах архітектурної теорії.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1516. Новий Рим, як ідеальна ієратопія у галицькій сакральній архітектурі доби незалежності / Р. Франків, В. Хаджинов // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 204-211. — Бібліогр.: 209 назв. — укр.

Розглянуто раніше мало висвітлену тенденцію розвитку сакральної архітектури Галичини межі XX — XXI ст., пов'язану з інтерпретацією образів константинопольської архітектури періоду раннього середньовіччя. Наведено ідеологічні та ідентифікаційні підстави даної тенденції та проаналізовано приклади ряду споруд.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1517. Нові дерев'яні храми в структурі міських просторів Львова / Р. Б. Гнідець, М. Ясінський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 59-66. — Бібліогр.: 64 назв. — укр.

Розглянуто роль дерев'яної храмової архітектури в структурі формування міських просторів м. Львів в історичному аспекті. Перелічено деякі приклади давніх дерев'яних храмів Львова (церков і костелів) на його передмістях, та їх пізнішу долю у післявоєнний час (40 — 60-ті рр. XX ст.). Розглянуто новітні дерев'яні храми Львова та їх роль і значення у формуванні вже існуючих міських просторів забудови.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1518. Оборонні споруди монастирів оо. Бернардинів Західної України у XVII — XVIII століттях / М. Хохон // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 212-220. — Бібліогр.: 218 назв. — укр.

На підставі камеральних і натурних досліджень проведено аналіз ландшафтного та містобудівного розташування монастирів оо. Бернардинів; розкрито раніше невідомі факти про існування та функціонування окремих монастирських фортифікаційних елементів; визначено особливості оборонних споруд ордену.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1519. Пошук харизматичного образу в сакральній архітектурі Львова 1990 — 2000-х років / Р. Франків // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 54-62. — Бібліогр.: 60 назв. — укр.

Окреслено феномен пошуків харизматичного образу для сакральних об'єктів у львівській архітектурі межі 1990-х — 2000-х рр. Унікальною особливістю об'єктів, що постали в межах цього феномену, стала свобода засобів та індивідуальних інтерпретацій, не скутих межами канонічних і традиціоналістичних стереотипів,

котрі, на цьому, ранньому етапі релігійного відродження були мало відомими та впливовими.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1520. Творчий метод Якуба Кубицького в архітектурі палацових комплексів кін. XVIII — поч. XIX ст. / І. Погранична // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 40-47. — Бібліогр.: 46 назв. — укр.

Дослідження присвячено творчому методу відомого польсько-архітектора Я. Кубицького, який працював в кін. XVIII — поч. XIX ст. на території сучасних Польщі та України. Я. Кубицький є автором таких палацових комплексів: палац у с. Бережце та смт. Вишнівець Тернопільської обл., у с. Ладиги, с. Лашки (Морозівка), с. Деркачі, с. Семереньки, с. Морозівка, с. Ілляшівка, с. Самчики Хмельницької обл., с. Нападівка Вінницької обл. Україна; та на території сучасної Польщі палацово-парковим комплексам у Радзейовіце, у Бейсце, в Плавовіце, у Млохуві, у Бялачуві, у Геленуві та палацу Бельведер у Варшаві. Визначено сукупність принципів і правил, які формують творчий метод архітектора.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1521. Трансформація уявлень про поняття «спадщини» у модерному та постмодерному дискурсі / О. Лясовський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 23-31. — Бібліогр.: 29 назв. — укр.

На підставі порівняльного аналізу простежено трансформацію поняття спадщини у модерному та постмодерному дискурсі. Виявлено зв'язок між ексклюзивною та інклюзивною моделями розуміння історичної вартості архітектурного об'єкта в контексті розуміння естетики містобудівного середовища.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

Див. також: 5.Щ.1496, 5.Э.1598

Декоративно-прикладне мистецтво

5.Щ.1522. Інтертекстуальність у дизайні одягу другої половини XX — початку XXI ст. / Л. М. Білякович // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 110-117. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Охарактеризовано феномен інтертекстуальності в культурі постмодернізму. Розглянуто загальнокультурні, естетичні і художньо-проектні передумови, суть, функції, основні типи, прийоми і засоби інтертекстуальності в дизайні одягу другої пол. XX — початку XXI ст. Визначено образотворчі і формотворчі значення інтертекстуальності у творчості провідних світових дизайнерів і творчо-пошукових стратегіях Будинків Мод (Yves Saint-Laurent, Gianni Versace, Gianfranco Ferré, John Galiano, Alexander McQueen, Ann Demeulemeester, Naem Khan, Gabriele Colangelo, Jeremy Scott, Світлани Терін, Carven, Valentino, Andrew Gn), заснованих на інтеграції у дизайн одягу текстів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, архітектури, фотографії, літератури шляхом цитування, ремінісценцій, алюзій, стилізації.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1523. Косторізна справа Кам'яньської Січі / А. В. Волков // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 130-145. — Бібліогр.: 143 назв. — укр.

Изготовление предметов из кости, обработка кости и рога являются одними из древнейших видов ремесел. На протяжении веков люди использовали кость из-за ее распространенности и легкости в обработке. В XVI — XVIII вв. кость продолжали использовать как один из материалов, но широкого распространения среди казацких ремесел она не получила. Хотя широко известны казацкие костяные пороховницы-натруски, часто украшенные замысловатой резьбой. В работе рассмотрены более простые и распространенные в повседневном быту вещи — накладки для рукоятей ножей, проколки, пряслица и др. Существует возможность исследовать этот специфический вид ремесла на примере археологических находок с одной из запорожских сечей — Каменской. Массовый остеологический материал во многих случаях содержит следы намеренной обработки, попытки придать кости определенную форму, получить из кости или рога изделие. Анализируя находки нескольких археологических сезонов, можно вывести некоторые общие черты, получить представление о распространенности этого ремесла и его значимости, представление о бытовой жизни казачества в начале XVIII в. Рассмотрены находки из кости, сделанные с начала 1970-х гг., приведена их характеристика и общие черты. Акцентировано внимание именно на костяных изделиях, коротко описаны «порционные» кости и отходы при производстве костяного изделия. Одной из основных целей данной работы является введение в научный оборот ряд предметов изготовленных из кости, на одной территории в довольно небольшой период времени существования Каменской Сечи (1709 — 1711 и 1728 — 1734 гг.). На сегодня невозможно произвести сравнительный анализ находок

костяного производства с других Сичей или казацких ремесленных объектов, но можно на примере находок из Каменской Сечи получить представление о развитии данного вида ремесла. Дальнейшие археологические исследования, возможно, выявят наличие мастерской на данной территории.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Щ.1524. Металеві прикраси і доповнення в традиційному чоловічому костюмі українців Карпат кінця XIX — початку XX ст.: історія, типологія, художні особливості: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.06 / Х. М. Содомора; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено та проаналізовано художні особливості масиву об'єктів металевих чоловічих прикрас і доповнень до традиційного чоловічого костюма українців Карпат кінця XIX — початку XX ст., проведено їх типологію, класифіковано композиційні схеми орнаменту, доведено, що новачі в народному мосяжництві в карпатському регіоні України підсилюють суть його традиції та сприяють її збереженню. Проаналізовано види, форми та художні особливості металевих прикрас і доповнень до строю горян Українських Карпат і польських гуралів, горян Трансильванії та румунських Карпат, словацьких Татр і визначено, що вони подібні за функціональним призначенням. Поряд зі спільністю побуту у таких доповненнях до одягу як череси, порохівниці та топірки, виявлено характерну відмінність форми та декору, що пов'язано з глибиною традиції та особливостями історичного минулого.

Шифр НБУВ: РА446256

5.Щ.1525. Мотрона Назарчук: життя і творчість / В. Д. Мішанин; ред.: Пошивайло; НАН України, Ін-т народознавства, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. — Опішне: Українське народознавство, 2019. — 1047 с.: мал., фот. — (Академічна серія «Українські керамологічні студії»; вип. 18). — Бібліогр.: с. 995-1013. — укр.

Досліджено життєвий та творчий шлях, мистецьку спадщину видатної української малювальниці, уродженки Малих Будиць (Полтавщина) М. Назарчук (1911 — 2008). Оpubліковано частину творів мисткині з фондів зібрань музеїв України. Епістолярій майстрині (1973 — 2007 рр.), а також листи до неї від різних адресантів (1961 — 2006 рр.) містять унікальну інформацію про її життя, родину, історію рідного села, столиці українського гончарства — Опішного, навколишніх гончарних осередків — Глинського та Миських Млинів. Подано фотолітопис життя, спогади та публікації, унікальні архівні документи про видатну постать вітчизняної культури.

Шифр НБУВ: ВА853315

5.Щ.1526. «Плетінка» на литовських і литовсько-руських монетах XIV ст. / Г. А. Козубовський // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 61-80. — Бібліогр.: 73 назв. — укр.

Рассмотрена проблема присутствия плетенки на литовских, литовско-русских и золотоордынских монетах XIV ст. Проведено исследование монет с портретом и львом (или леопардом) с плетенкой над ним и арабской (кириллической (?) легендой). Также проанализированы киевские монеты Владимира Ольгердовича (1362 — 1394) с княжеским знаком и плетенкой (вокруг которой надпись с именем князя) и золотоордынские монеты с плетенкой. Многие исследователи связывают плетенку с татарской тамгой, и монеты с таким символом могут быть показателем зависимости литовских и литовско-русских князей от Золотой Орды. Но этот орнамент («ornamentum monetale», по Х. Френу) может иметь отношение к особенностям джучидской монетной чеканки. Золотоордынские монеты с плетенкой были важнейшим инструментом осуществления платежей и налогов на территории многих литовских и литовско-русских княжеств. После Синеводской битвы 1362 г. много золотоордынских центров и торговых путей в бассейнах Днепра, Днестра и Южного Буга были значительным источником поступления монетарного серебра. Много качественных серебряных монет Абдуллаха (1363 — 1370) и Мухаммед-Буляка (1370 — 1380) выпустили в западных монетных дворах Мамаевой Орды (Азак, Орда, Шехр ал-Джедид). Серебряные золотоордынские монеты были источником серебра для древнейших литовских и литовско-русских монет и слитков Ольгерда (1345 — 1377) и его сыновей.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Щ.1527. Реставрація творів мистецтва з каменю — виклики та відповіді / О. Стасюк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 48-53. — Бібліогр.: 52 назв. — укр.

Розглянуто реставраційні дипломні роботи, виконані студентами спеціальності «реставрація творів мистецтва з каменю». Проаналізовано виклики, з якими зустрілися студенти, та методику й аргументацію запропонованих відповідей.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архив.

5.Щ.1528. Стилістичні особливості європейської порцеляни XVIII — початку XX століття з приватних колекцій України: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / Г. О. Решетньова; Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. — Київ, 2020. — 18 с. — укр.

Досліджено стилістичні особливості порцеляни Західної та Східної Європи XVIII — початку XX ст., яка зберігалася у приватних колекціях (кінець XIX — XX ст.) і частково увійшла до музейних фондів України. Розглянуто колекції та подано нові відомості про збирачів: родини Бродських і Ханенків, О. Білого, О. Гансена, Д. Попова, М. Фрадкіна, К. Шпектор та ін., твори з колекцій яких зберігаються в музеях південного, північного та східного регіонів України. Стилiстичні особливості простежено на вибраних творах порцелянової мануфактури Майсена, Відня, королівських порцелянових мануфактур Берліна та Севра, Імператорського фарфорового заводу Росії та на предметах приватного підприємства А. Миклашевського у с. Волокитине. При стилістичному аналізі окреслено риси бароко, рококо, класицизму, модерну й інших течій і напрямів, прослідковано риси еkleктики зі зверненням до попередніх епох. Стилiстичний аналіз порцелянових творів потрібно здійснювати з огляду на пластичні та живописні особливості предмету, з урахуванням історичного контексту. Представлено низку нових документів і предметів, уточнено та поставлено під питання попередні атрибуції. Відкриття та публічний аналіз українських колекцій порцеляни, із залученням незалежних фахівців, підтвердить інтеграцію виробів у світовий культурний простір.

Шифр НБУВ: RA446055

5.Щ.1529. Творчість митців Класичного ювелірного Дому «Лобортас» у контексті сучасного ювелірного мистецтва України: історіографія / С. В. Луць // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 155-163. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проаналізовано основні аспекти історіографії, що окреслюють еволюцію творчої діяльності Класичного ювелірного Дому «Лобортас» у контексті ювелірного мистецтва України на межі XX — XXI ст. Історіографічна карта означеної тематики надає змогу простежити формування загальних критеріїв вектору творчості «лобортасівців», послідовність накопичення джерельної бази та стан досліджень розвитку означеної ювелірної компанії. Системний аналіз джерел, дотичних до даного дослідження, окреслює розширене коло суттєвих питань щодо вивчення становлення та розвитку творчого процесу провідної української ювелірної фірми «Лобортас» у просторі вітчизняного і світового ювелірного мистецтва як важливої неопрацьованої частини сучасного українського декоративно-прикладного мистецтва.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1530. Художні вироби з дерева в західноукраїнських церквах XVI — початку XXI століття: структура, декор, інспірації: автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 17.00.06 / О. М. Болук; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2021. — 36 с.: табл. — укр.

Уперше уведено у науковий обіг виявлений та аналітично опрацьований масив експедиційних знахідок, більшість з яких датовано другою половиною XVIII — XX ст. Крайні часові межі — XVI ст. і початок XXI ст. Подано авторське розуміння декоративно-обрядових систем, які підпорядковуються архісистемі церковного мистецтва. Запропоновано концепцію пізнання художніх виробів з дерева з комплексним використанням основного теоретичного інструментарію. Усі інспірації культурного трансферу на українському культурному ґрунті зазнавали перемислення та нового ідейно-художнього прочитання місцевими митцями-реципієнтами — творчими інтерпретаторами. Розроблено типологію дерев'яного церковного облаштування. Розгалужена структура кожної з типологічних груп демонструє локацію, кінетику, конкретну топографію, тектоніку, функцію. Охарактеризовано дерев'яні сакральні споруди Покуття: локальні взаємовпливи теслярства і топографію архітектурного декору. Актуальність українсько-чеського науково-дослідного проекту «Колекція творів українського народного мистецтва у фондосховищах Національного музею у Празі: класифікація та атрибуція».

Шифр НБУВ: RA449201

5.Щ.1531. Художні промисли України: генеза, історична еволюція, сучасний стан та тенденції: автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / А. В. Варивончик; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ, 2020. — 32 с. — укр.

Відображено результати комплексного мистецтвознавчого та культурологічного дослідження, узагальнено науково-теоретичні та методологічні підходи до вирішення проблеми. Уточнено понятійний і предметний зміст ключових понять, зокрема таких, як «виробництво» та «промисловість». Представлено результати ретроспективного аналізу діяльності концерну «Укрхудожпром» у контексті автентичного промислового досвіду, спрямованого на збереження та просування багатогранної культури України. Висвітлено питання історії, сьогодення та майбутнього українських художніх промислів у побуті та мистецтві як складової формування зацікавлення та підтримки суспільства. Визначено роль держави щодо сприяння розвитку традиційного українського мистецтва та художньої промисловості у XX ст. Установлено, що на базі «артілей» створювались навчальні центри, готувались кадри для виробничо-творчих об'єднань з експериментальними лабораторіями, цехами та філіями, формувалася творча еліта України. Вміщено додаткові матеріали: архівні світліни, доку-

менти організаційно-виробничого та фінансового характеру, які розкривають діяльність концерну «Укрхудожпром».

Шифр НБУВ: RA446043

Див. також: 5.С.25, 5.Т.70, 5.Т.148

Скульптура

5.Щ.1532. Дослідження творчого шляху видатного професора політехнічної школи Антона Попеля / Ю. Петровська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1. — С. 32-39. — Бібліогр.: 37 назв. — укр.

Висвітлено формування та розвиток традиції вшанування пам'яті вчених Львівської архітектурної школи, на прикладі відзначення 100-річчя з дня смерті відомого скульптора-монументаліста, професора Львівської політехніки А. Попеля, в межах міжнародної наукової конференції «Антон Попель та Львівська архітектурно-художня школа XIX — XX ст.» у грудні 2010 р. Наукова публікація демонструє, що проведення наукових заходів, приурочених пам'яті видатним діячам Львівської політехніки минулого, є важливим чинником формування та розвитку національної самосвідомості молодого покоління педагогів та студентів Університету.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архм.

5.Щ.1533. Мармуровий бюст Мітри-Тавроктонна з Ольвії / Р. О. Козленко // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 95-105. — Бібліогр.: 101 назв. — укр.

В работе в научный оборот вводится мраморный бюст божества Митры, который был найден в 2010 г. в яме II — III вв. н. э. при раскопках участка Р-25 в Верхнем городе Ольвии. Исходя из иконографии скульптуры, боковых и фронтальных отверстий с остатками ржавчины от предназначенных для крепления железных стержней, следует предполагать, что он мог быть частью скульптуры Митры-Тавроктонна, закальвающего быка. Подобное скульптурное изображение Митры в Северном Причерноморье найдено впервые и имеет аналогии в святилищах европейских и малоазийских провинций Римской империи. В это время культ Митры получил широкое распространение в среде римской армии, в частности в Дунайских провинциях, откуда, в составе римских вексилляций, он попал в античные центры Северного Причерноморья. Его почитание в Ольвии зафиксировано находками фрагментов от четырех мраморных рельефных плиток. На этом же участке в римском слое найдены фрагменты от мраморных статуй, архитектурные детали, алтарь и нижняя часть мраморного рельефа с изображением ноги коня или быка, который может происходить от данной скульптуры, поскольку они изготовлены из одного сорта мрамора. В Северном Причерноморье находки вотивных плиток, скульптурных изображений Митры и латинские надписи с посвящением этому божеству маркируют пункты дислокаций римских войск. Публикуемый мраморный бюст мог происходить из митреума 2 святилища, связанного с культом Митры, который появился в Ольвии в результате пребывания в городе во второй половине II — первой половине III вв. н. э. римского гарнизона. Поскольку все находки связанные с культом Митры в Ольвии найдены на территории цитадели, наличие митреума следует предполагать в Верхнем городе.

Шифр НБУВ: Ж14310

Живопис

5.Щ.1534. Графіті як феномен стріт-арту: навч. посіб. / М. Чікарькова, О. Дуплава. — Київ: Гуляєва В. М., 2020. — 167, [2] с.: іл. — Бібліогр.: с. 149-167. — укр.

Розкрито природу стріт-арту та місце графіті як арт-об'єкта у вуличному просторі. Охарактеризовано види графіті, принципи їх диференціації та систематизації. Розглянуто концептуальність і художні стратегії творчості Бенксі. Висвітлено модули існування й особливості репрезентації сучасного графіті. Увагу приділено локальній ідентичності сучасного українського графіті.

Шифр НБУВ: VA853592

5.Щ.1535. Живопис українських мистецьких угруповань «Паризька комунa» та «Живописний заповідник» кінця 1980-х — середини 1990-х років: інтегративні моделі сприйняття: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / І. Л. Ткачук; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2021. — 22 с.: іл. — укр.

Висвітлено інтегративні моделі сприйняття живопису на прикладі творів українських мистецьких угруповань «Паризька комунa» та «Живописний заповідник» кінця 1980-х — середини 1990-х рр. Дослідження цілеспрямовано розширює межі мистецтвознавчих підходів щодо живопису, залучаючи до предметно-об'єктного поля вивчення міждисциплінарні методології,

відображає синтез наукової думки різних дисциплін зі з'ясуванням особливостей естетичного досвіду та факторів впливу у структурі візуальності. На основі чотирьох варіантів взаємодії складових у системі «митець — живопис — реципієнт» розроблено такі інтегративні моделі сприйняття живопису: примордіальну, класичну, некласичну та постнекласичну. Сформовано інформаційну систему сприйняття живопису через наявність у ній художньої інформації, самоорганізації та самоуправління за принципом зворотного зв'язку як основних чинників організації нелінійної системи. Візуалізовано перебіг художньої інформації з урахуванням особливостей самого твору, можливих рефлексій реципієнта та контексту сприйняття. Результати розробок становлять гнучку інтегративну матрицю сприйняття живопису, що надається для подальших змін та модифікацій.

Шифр НБУВ: РА449207

5.Щ.1536. Постімпресіонізм в українському живописі XX — початку XXI століття: історичні витoki, джерела інспірації, специфіка розвитку: автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 17.00.05 / І. А. Павельчук; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2020. — 36 с. — укр.

Досліджено процес адаптації французького постімпресіонізму в українському живописі XX — XXI ст. Уперше проведено межу між постімпресіонізмом як історично зафіксованою течією ар нуво та постімпресіонізмом як новою традицією формального живопису — процесом еволюційно-репродуктивним, необмеженим географією і часом. Висвітлено та теоретично осмислено явище українського постімпресіоністичного живопису XX — початку XXI ст. Систематизовано широкий масив українських та іноземних живописних творів, літературних і архівних джерел 1860 — 2020 рр. Розкрито інтегральний зв'язок процесу формування українського постімпресіонізму XX ст. із загальноєвропейським мистецьким дискусом останньої чверті XIX — початку XX ст. Сформульовано періодизацію постімпресіоністичної тенденції в образотворчому дискурсі України XX — XXI ст. Обґрунтовано системно-последовний характер поширення постімпресіонізму в українському мистецтві XX — початку XXI ст. Постімпресіонізм розглянуто як «гібридне» мистецтво, у якому синтезувалися три парадигми ар нуво — японізм, імпресіонізм, символізм, взаємопроникнення яких спричинило тринітарну синергію постімпресіоністичного живопису. Доведено, що етнографічний аспект японських гравюр переосмислили піонери модерну як естетичний засіб, що підкреслює національний стиль. Розкрито самотність українського постімпресіонізму, традиції якого розвивалися в різних історико-культурних мистецьких осередках України упродовж XX — початку XXI ст. Обґрунтовано зв'язок українського постімпресіоністичного синтезу з традиціями народного мистецтва й українського фольклору. Доведено, що за умов кризи світової глобалізації націєтворчий потенціал постімпресіонізму сприяє національно-культурному самозбереженню. Вдосконалено концептуальний підхід до інтерпретації творів українського живопису в контексті європейського японізму та постімпресіонізму. Набули подальшого розвитку концепції: про обґрунтування засобів художнього міфотворення (синтез мистецтв, Gesamtkunstwerk і синтетизм); про опосередковані аспірації, коли естетика укійо-е масово засвоювалася через інтерпретації піонерів модерну.

Шифр НБУВ: РА446238

5.Щ.1537. Принципи іконічності в іконографічному образі / О. А. Осадча // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 141-147. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Порушено проблематику методологічних засад іконології, пов'язаних зі створенням іконографічного образу. Підхід до ретрансляції іконічних принципів формується за допомогою розрізнення двох категорій образів — образу-двійника і образу-знака. Визначено, що світ умоглядних ейдосів не сприймається чуттєво і в цьому сенсі образ-двійник, зображальність якого полягає у мімесисі, не може транслювати ноетичний досвід. Натомість відзначено, що через образ-знак умоглядні категорії і абстрактні явища оприявлюються у зримих формах сприйняття, адже у своїй структурі він містить дистанцію між образом і прототипом, умоглядним і чуттєвим світами, яка долається за допомогою іконічних принципів, певні методи застосування яких наведено у запропонованій науковій праці.

Шифр НБУВ: Ж69407

Графіка

5.Щ.1538. Арристи в ролях: зарисовки українських художників першої третини XX століття / Ю. В. Майстренко-Бакулєнко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 41-47. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто малодосліджену частину українського рисунка першої третини XX ст., яку складають зарисовки артистів театрів у різних ролях. Дослідження базовано на вивченні образо-

творчої спадщини Н. Карповського, О. Кривинської, І. Кулика, Г. Лойка, С. Миронова, П. Москаленка, М. Невідомського, Н. Орлова, Ю. Павловича, М. Симашкевич, М. Сліпченка, Я. Струханчука, І. Твердохліба, І. Цибульнича, Й. Шпінеля, а також робіт ряду маловідомих українських митців із колекції Музею театрального, музичного та кіномистецтва України. Проаналізовано образно-стилістичну спрямованість аркушів, особливості використання рисункових матеріалів та технік. Визначено, що до створення зарисовок артистів у ролях зверталися не лише художники театру, але й графіки та живописці, а також актори, режисери і письменники.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1539. Графічні зразки як джерела інспірації для художників-монументалістів Східної Галичини другої половини XVIII ст. / Я. Я. Лисун // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 11-16. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Визначено роль графічних зразків, що поширювалися з країн Західної та Центральної Європи на територію Речі Посполитої, зокрема, Східної Галичини у XVIII ст., у формуванні творчості місцевих художників-монументалістів. Важливим є питання про способи використання та адаптації графічних зразків у галицьких храмах місцевими майстрами, що впливало на формальні риси місцевих поліхромних реалізацій. Розкриття даної проблематики залишається на сьогодні актуальним при проведенні формально-генетичного аналізу стінописів католицьких храмів Галичини, що є одним із ключових способів атрибуції творів мистецтва. Розглянуто три способи використання гравюр місцевими художниками та ступені відповідності реалізованих поліхромій графічним зразкам: «повторення гравюри» («contaminatio»), «наслідування» («imitatio») та «інспірація» («aemulatio»). Саме останній з наведених способів був найбільш поширений на теренах Східної Галичини. Наведено численні приклади поліхромних реалізацій у галицьких храмах та приклади їх західно- та центральноєвропейських графічних відповідників. Це є свідченням того, що архітектонічні трактати та графічні збірки відігравали важливу роль у формуванні творчості місцевих майстрів та були важливим джерелом для їх інспірації.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1540. Зооморфні зображення з трипольських поселень етапу ВІІ Середнього Побужжя / С. О. Гусев // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 36-46. — Бібліогр.: 43 назв. — укр.

Широко известные в трипольской археологической культуре разнообразные зооморфные изображения ярко представляют многогранный духовный мир земледельцев эпохи неолита, в частности распространение культа домашних животных. Сохраняя общие черты зооморфизма во всем ареале распространения Триполья от ранних до позднейших этапов, для каждого региона и своего времени существования присущи определенные самобытные черты. Их изучение позволяет понять особенности формирования и развития образа животного, манеры и стили его исполнения. Представляется важным комплексное изучение воплощений образа животного в разнотипных археологических материалах трипольских поселений этапа ВІІ Среднего Побужжя (пластика, посуда, модели жилищ) и определение территориально-временных особенностей по сравнению с другими ареалами распространения Триполья. На поселениях Ворошиловка, Сосны, Селище, Немиров, Каролина больше всего найдено статуэток домашних животных, которые изготавливались в реалистичной или стилистической манерах. Здесь доминируют фигурки малых и средних размеров, которые классифицированы как бовиды/овиды. Они имели спаренные ноги, небольшие рога и хвост. Иногда сымитированы вымя или пенис, что указывает на пол животного (корова, бык). Особое внимание привлекают статуэтки и зооморфные миски, в спаренных ножках которых имелись поперечные отверстия-втулки. Возможно, они дополнялись колесиками и использовались в обрядах как подвижные фигурки. Распространенными являются зооморфные миски на четырех ножках с рогой головкой и хвостом на венчиках, а также своеобразные овальные или прямоугольные миски на четырех ножках, напоминающие корыта для кормления скота. Они расписывались орнаментом в зооморфном стиле, напоминающем позвончик или шерсть животного. Важно отметить, что на столовых сосудах из поселений среднебугской локальной группы не найдено рисунков «собак», «олений», «птиц», известных в других регионах Триполья. Зооморфные черты присутствуют и на кухонной керамике. Горшки имели четыре ножки на доньшках, а на венчиках налеплялись небольшие рогатые головки. Зооморфизм прослеживается на известной модели жилища из Ворошиловки, где стропила крыши над фасадной и тыльной стенами оформлены в виде рогов домашнего животного. Если учесть, что модель имела четыре высокие ножки, правомерно предположить, что она могла использоваться в ритуалах чествования жилища и домашнего скота. Комплексный анализ зооморфных изображений из поселений этапа ВІІ Триполья среднебугской локальной группы показал как некоторые региональные отличия, так и общие тенденции в развитии идеологических взглядов древнего земледельческого населения Правобережной

України. Образ животного, особливо домашнього скота, глибоко проник в сознание носителей трипольской культуры, а культ рогатого быка стал одним из ведущих в их идеологии.

Шифр НБУВ: Ж14310

5.Ш.1541. Китайська няньхуа другої половини XX століття: творчі виміри, світоглядні аспекти / Чжао Чженгуан // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 59-64. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Визначено етапи розвитку китайської народної картини няньхуа другої пол. XX ст.; розглянуто формування системи жанрів няньхуа та їх еволюцію; досліджено динаміку художньо-виразних засобів і образної системи няньхуа в контексті історико-культурної ситуації. На основі проведеного аналізу дійшли висновку, що народна картина — няньхуа в розвитку національної культури Китаю II пол. XX ст. мала величезне значення, у ній традиційні блага китайців набувають загальнонаціонального і загальнодержавного сенсу. Няньхуа містять не лише побажання багатства і благополуччя власникові картини, а й відображають ідею процвітання і могутності держави загалом.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Ш.1542. Малюнки і гравюри другої пол. XIX — 1960-х років із видами Кам'яця-Подільського як джерело іконографії міста (за матеріалами поштових листівок) / І. В. Паур // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 30-36. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проаналізовано репродукції робіт художників другої половини XIX — середини XX ст. на поштових листівках із видами Кам'яця-Подільського. Встановлено, що вони є цінним іконографічним джерелом, а їх сюжети надають змогу суттєво розширити уявлення про містобудівну та планувальну структуру міста, його забудову, окремі архітектурні пам'ятки. Підкреслено інформаційний потенціал іконографічних творів Н. Орди, М. Тшебінського, В. Гагенмейстера та ін. в історико-архітектурній науці, пам'яткоохоронній та реставраційній сферах.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Ш.1543. Японська графіка кінця XVIII — початку XXI ст.: художня репрезентація образів природи: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.05 / К. К. Шауліс; Львівська національна академія мистецтв. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Досліджено художні образи природи в японській графіці через визначення художньої мови, прийомів і засобів художньої виразності, що використовуються під час створення робіт. Визначено основні засоби художньої виразності, що їх використовують майстри японської графіки. Виявлено, що основними образотворчими елементами виступають лінія та пляма. Прослідковано, що незважаючи на окреслені тенденції європеїзації, що мали місце у японському мистецтві після 19 ст., графіка Країни Сонця, що Сходить, лишається автохтонною та продовжує використовувати засоби художньої виразності, що ними користувалися митці у 17 — 19 ст. Основною характерною рисою японської графіки, що вирізняє її зі світового контексту є двомірність та площинність. Розкрито основні наукові положення, що збагачують наукову думку, висвітлено унікальну творчість провідних майстрів графіки Японії означеного періоду.

Шифр НБУВ: РА446253

Музика та видовищні мистецтва

5.Ш.1544. Мистецько-видовищна телевізійна реклама в національно-культурному просторі України початку XXI століття: монографія / С. Заря. — Київ: ДКС центр, 2021. — 217 с.: рис. — Бібліогр.: с. 162-182. — укр.

Здійснено розгляд мистецько-видовищної телевізійної реклами в національно-культурному просторі України початку XXI ст. Висвітлено ключові етапи розвитку індустрії телевізійної реклами в Україні. Розкрито специфіку створення рекламного твору, формування творчих взаємовідносин між замовниками, рекламистами, творчим колективом під час виробничого процесу рекламних акцій та конкурсів. Результати роботи можуть бути застосовані при викладанні дисциплін мистецько-видовищного спрямування, а саме: «Сольний спів», «Вокальний ансамбль», «Теорія і практика режисури», «Аналіз аудіовізуальних творів», «Історія та теорія кіно і телебачення», «Мистецтво звукорежисури», також як науково-методичний матеріал для практичної підготовки до професійної діяльності.

Шифр НБУВ: ВА854799

5.Ш.1545. Організаційно-творчі трансформації українського цирку: від централізації до реформ (1993 р. — донині) / В. Г. Кашуба // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 185-191. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто зміни в організаційно-творчій моделі циркової справи в Україні пострадянської доби. Виявлено позитивні й негативні тенденції розвитку державної циркової системи періоду

дів централізації (1993 — 2003 рр.) та реформ (2004 р. — дотепер). Розглянуто суть трансформацій та приділено увагу оцінці їх наслідків. Нинішню модель циркової справи охарактеризовано в контексті творчої та господарської ефективності, її здатності до самовідтворення.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Ш.1546. Персоналогічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х років XX — початку XXI століття: автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / У. В. Конвалюк; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 17 с. — укр.

Вперше комплексно досліджено персоналогічний дискурс вокального мистецтва української естради 70-х рр. XX ст. — початку XXI ст., охарактеризовано роль культурно-мистецького середовища у формуванні особистості естрадного співака. Встановлено їх типологізацію на основі системної характеристики творчої особистості; теорії архетипів; харизматичного типу; трикстер. Визначено роль окремих постатей у розвитку української пісенної естради, обґрунтовано термін «персонасфера української пісенної естради», створено цілісне уявлення про особистісний вимір української естради означеного періоду, а також уточнено модель системної характеристики творчої особистості естрадного співака та запропоновано новий погляд на культурно-мистецьку діяльність творчих особистостей української естради.

Шифр НБУВ: РА446968

Див. також: 5.Ш.1461

Музика

5.Ш.1547. Антропософські інтенції у музичних композиціях Алоїза Габи / С. О. Салдан // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 105-110. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Досліджено головні положення антропософського вчення Рудольфа Штайнера, відображених у музичних творах чеського композитора Алоїза Габи. Виявлено, що засадничі тези антропософії про свободу особистості, її вільний розвиток, єдність духовного та матеріального в житті людини, лягли в основу музично-естетичних поглядів композитора. Штайнерівська думка про перспективу подальшої трансформації форм вираження ладотональної системи в музичному мистецтві, пов'язаної зі зміною світосприйняття у суспільстві, стала опорою для подальшого розвитку захоплення А. Габи мікрохроматикою та пошуку нових композиційних технік, що відображено також у виборі тем та ідей його музичних творів.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Ш.1548. Жанр сольної кантати європейської традиції в історичному розвитку (XVII — XX століття): автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / Г. С. Омелченко-Агай Кухі; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 16 с. — укр.

Узагальнено дані вітчизняних і зарубіжних музикознавчих праць щодо терміна «сольна кантата» та його функціонування у науковому просторі і композиторській практиці. Запропоновано визначення жанрового інваріанта сольної кантати. Охарактеризовано ключові періоди еволюції жанру від XVII до XX ст. Виявлено зміни жанрового інваріанта сольної кантати відповідно до історико-стильового розвитку. Проаналізовано та порівняно низку сольних кантат композиторів різних історичних періодів щодо трактування жанрового інваріанту. В українському музикознавстві вперше представлено безперервний розвиток сольної кантати від бароко до сучасності. Продемонстровано використання жанрового інваріанта сольної кантати у творах українських композиторів останньої третини XX ст. Набули подальшого розвитку методи жанрового аналізу творів епохи західноєвропейського бароко; підходи до розгляду еволюції певного жанру на значному історичному проміжку.

Шифр НБУВ: РА446981

5.Ш.1549. Музичний твір у світлі сучасних наукових досліджень: матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф., [5 — 6 квіт. 2021 р.] / ред.: Ю. М. Новіков, С. В. Хананаєв, О. М. Берегова, В. В. Громченко, С. А. Шітова, І. М. Приходько, М. І. Варакута, А. А. Тулянцева, І. М. Рябцева, Д. Д. Купіна, Ю. В. Фурдуй, Я. А. Славська; Національна всеукраїнська музична спілка, Дніпропетровська академія музики імені М. Глінки. — Дніпро: ГРАНІ, 2021. — 84 с. — укр.

Подано матеріали досліджень, присвячених вивченню багатогранності сучасного музичного мистецтва у його художньо концентрованому представленні — музичному творі. Розглянуто актуальні питання українського музичного мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, а також теоретичні й історичні проблеми музичного мистецтва. Висвітлено композиційні та імпровізаційні особливості української авторської етно-джазової музики. Увагу приділено технічним прийомам візуалізації концертного

виступу сучасного естрадного виконавця. Розкрито особливості драматургії у втрачених циклічних форм.

Шифр НБУВ: ВА853391

5.Щ.1550. Педагогічні умови розвитку метро-ритмічного чуття майбутніх учителів музики в процесі фахової підготовки: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / О. Д. Тарківська-Нагиналюк; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2021. — 19 с.: рис., табл. — укр.

Проведено теоретично-експериментальне дослідження проблеми розвитку метро-ритмічного чуття майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки (ансамблі українських народних інструментів). Здійснено системний аналіз професійної підготовки такого фахівця. Розглянуто специфіку роботи керівника народно-інструментального колективу. Розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови розвитку метро-ритмічного чуття майбутнього вчителя музики, що ґрунтується у всебічному розвитку музичних здібностей виконавців-ансамблістів і творчій індивідуальності керівника колективу. Розроблено й обґрунтовано критерії та показники оцінки розвитку метро-ритмічного чуття майбутніх вчителів музики під час музикування в ансамблевому колективі, рівень розвитку яких визначається трьома рівнями (високий, середній і низький). Шляхом об'єднання науково-теоретичного дослідження та музично-педагогічного досвіду обґрунтовано педагогічні умови розвитку метро-ритмічного чуття в ансамблі українських народних інструментів студентів ЗВО як майбутніх вчителів музики. Основою запропонованої моделі розвитку метро-ритмічного чуття є новітні підходи підготовки студентів музично-педагогічного спрямування, ефективне стимулювання професійної мотивації й урахування в освітньому процесі специфіки майбутньої діяльності вчителя музики.

Шифр НБУВ: РА450960

5.Щ.1551. Система формування професійного досвіду музично-педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / М. А. Михаськова; Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. — Хмельницький, 2020. — 39 с.: рис. — укр.

Проаналізовано методологічні, теоретичні та методичні основи формування професійного досвіду музично-педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Досліджено суть професійного досвіду музично-педагогічної діяльності, визначено компоненти, показники та рівні її сформованості, розроблено діагностичний інструментарій. Теоретично обґрунтовано педагогічну концепцію формування професійного досвіду музично-педагогічної діяльності, яка базується на інтегративності, комплексності, національній визначеності, системності. Розроблено й експериментально перевірено педагогічну систему формування професійного досвіду музично-педагогічної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, що складається з цільового, концептуального, евристичного, алгоритмічного-процесуального, творчо-результативного блоків, запропоновано її структурно-функціональну модель. Упроваджено педагогічні умови та розроблено навчально-методичне забезпечення педагогічної системи формування досвіду музично-педагогічної діяльності.

Шифр НБУВ: РА446657

5.Щ.1552. Теорія та практика методичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до просвітницької роботи зі школярами: автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.02 / О. А. Кузнецова; Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. — Суми, 2020. — 44 с.: рис., табл. — укр.

З'ясовано змістову суть і сучасний стан розробки проблеми просвітницької роботи зі школярами та готовності до неї майбутніх учителів музичного мистецтва (МУММ). Обґрунтовано наукові підходи до проблеми методичної підготовки МУММ та розроблено концепт поліхудожньоцентричного підходу до методичної підготовки таких учителів до просвітницької роботи зі школярами в умовах створення нової української школи. Визначено педагогічні принципи, методи підготовки, розроблено модель системи методичної підготовки МУММ до просвітницької роботи зі школярами. Виявлено критерії та показники, охарактеризовано рівні методичної готовності МУММ до здійснення такої роботи. Експериментально перевірено ефективність розробленої моделі.

Шифр НБУВ: РА446913

5.Щ.1553. Церковний спів: навчання та хорове виконавство в Київській єпархії (XIX — початок XX століття): монографія / О. М. Перепелюк; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Умань: Сочинський М. М., 2021. — 193 с.: іл., кольор. іл. — Бібліогр.: с. 174-193. — укр.

Представлено результати дослідження церковного співу в Київській єпархії XIX — початку XX ст. На основі аналізу архівних джерел розкрито питання вивчення співу у навчальних закладах духовного відомства. Подано інформацію про хористів та регентів православних монастирів, соборів та парафіяльних храмів Київської єпархії. Розкрито значення церковного співу та діяльності співців у історії Православної Церкви в Україні.

Шифр НБУВ: ВА854012

5.Щ.1554. «La Belle Dame Sans Merci»: реконструкція історії / Н. С. Довгаленко // Укр. культура: минуле, сучас-

не, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 98-105. — Бібліогр.: 22 назв. — укр.

Досліджено історію однієї з найбільш стародавніх в європейській музичній культурі тем в аспекті її інтерпретації в різних стилістичних формаціях. Розглянуто причини і запропоновано пояснення щодо збереження та трансформацій «La Belle Dame Sans Merci» упродовж багатьох сторіч. Зроблено аналіз дослідницької інновативної літератури, присвяченої даній тематичі. Запропоновано засади методології історичної реконструкції, які можуть слугувати для виявлення генеральних смислових конструктивів, що забезпечують стійкість і актуальність теми упродовж значного історичного часу. Вперше представлено музикознавчий аналіз «La Belle Dame Sans Merci» в композиторській практиці минулого століття (Ч. В. Стенфорд, В. Сильвестров, популярна та рок-музика).

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Ч.1105, 5.Щ.1555-5.Щ.1556, 5.Щ.1569, 5.Щ.1572

Історія музики

5.Щ.1555. Інтерпретація європейської музики китайськими співаками: німецька пісенна лірика у виконанні Дільбер Юнус / Чжу Лін // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 64-71. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Розглянуто особливості сучасних версій прочитання камерно-вокальних творів європейських композиторів китайськими співаками. Охарактеризовано передумови та шляхи формування традицій китайської вокальної школи, процеси адаптації західних моделей виконавської культури та поєднання різної специфіки музичного мислення. Розкрито принципи формування репертуарної політики китайських вокалістів. На основі аналізу пісень німецьких композиторів доби раннього та пізнього романтизму «Auf Flugeln des Gesanges» Ф. Мендельсона та «Maria Wiegenslied» М. Перера у виконанні видатної китайської співачки Дільбер Юнус сформульовано висновки, що у процесі адаптації європейських зразків у китайсько-мовних версіях може порушуватись фонічний профіль вокальних мініатюр, а їх зміст — насичуватись новими смислами, складаючи підґрунтя для творчого інтерпретаційного національно-орієнтованого підходу.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1556. Мій музичний Олімп: [зб. ст.] / І.-Я. Д. Гамкало; упоряд.: М. Гамкало. — Київ: Світ Успіху, 2021. — 435, [4] с.: фот. — укр.

Вміщено п'ятдесят три ексклюзивні статті, присвячені видатним композиторам і диригентам, які вплинули на формування естетичних смаків і поглядів Івана-Ярослава Гамкала, у яких він навчався, з якими спілкувався і чий творчий метод наслідував. Звернено увагу на певний історичний етап оперного виконавства, осмислено непересічні події в житті і творчості провідних митців Національної опери України, а також диригентів, хормейстерів, співаків, науковців, із якими разом Іван-Ярослав Гамкало засідав музичну ниву України і, незважаючи на те що вони мешкали у віддалених регіонах, усе життя підтримував із ними творчі контакти.

Шифр НБУВ: ВА854962

5.Щ.1557. Особистісні детермінанти творчої індивідуальності Віктора Косенка: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / В. П. Даценко; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. — Київ, 2021. — 16 с. — укр.

В контексті культурологічно-мистецтвознавчої персоналогії розроблено підходи щодо виокремлення та характеристики особистісних детермінант творчої індивідуальності митців. Показано значення культурних локусів у формуванні творчої особистості митця. Визначено особистісні детермінанти творчої індивідуальності В. Косенка: інтроверсійність та екзистенційність, раціональний інтелектуалізм та помірковане новаторство як тип художнього мислення, символізм як інтенціональна домінанта, символістськи орієнтований постромантизм та романтизований неокласицизм як провідні стилістічні орієнтири. Охарактеризовано музичний доробок В. Косенка житомирського періоду в контексті вияву особистісних детермінант творчої індивідуальності митця на змістовному та музично-стильовому рівнях. Поглиблено та розширено уявлення про шляхи розвитку українського модернізму. Удосконалено методику аналізу музичних творів з позицій виявлення в них на змістовному, семантичному та стильовому рівнях рис індивідуального почерку митця. Набули подальшого розвитку питання значення окремих локусів як культуротворчих одиниць у процесі формування національної культури; місяця Житомира як культурного центру в розвитку української музичної культури XX ст.; значення творчості В. Косенка у формуванні музичного канону українського модернізму.

Шифр НБУВ: РА449215

5.Щ.1558. Творчість Кароля Шимановського у музичному житті Львова першої третини XX століття / О. І. Стрілецька // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок:

Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 23-30. — Бібліогр.: 25 назв. — укр.

Розглянуто постать видатного польського композитора доби модернізму Кароля Шимановського та його ролі у музичному житті Львова окресленого періоду. На основі архівних матеріалів та фахової літератури проаналізовано значущість творчого внеску композитора у розвиток місцевої культури. Структуровано та, частково охарактеризовано сегменти, в яких проявлявся вплив К. Шимановського. Увагу зосереджено на виконанні творів композитора в концертних залах Львова в першій третині XX ст.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1559. Український митець: форми життєвості і творчості / С. В. Виткалов, В. Г. Виткалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 84-91. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проаналізовано сучасний стан професійної діяльності у мистецькій та освітній сферах і з'ясовано його вплив на сприйняття певного культурного продукту, взявши, до прикладу, художні характеристики лише трьох учасників III міжнародного фестивалю органної музики «Musica viva Organum», проведеного у м. Рівне наприкінці серпня 2020 р., виявлено спільність підходів митців різних країн до розуміння мистецтва в європейському і українському культурному просторі, акцентовано увагу на зміні підходів у практиці навчання та системі організації концертного життя, наголошено на важливості мотиваційної складової митця у культурно-освітньому процесі.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Щ.1547

Окремі види музики та музичного виконавства

Інструментальна музика

5.Щ.1560. Жанрово-стилістичні особливості інструментальної творчості Володимира Івасюка / О. Довгань, Г. Мисько // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 71-76. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Розглянуто інструментальну спадщину всесвітньо відомого українського композитора-пісенника кінця XX ст. В. Івасюка. Досліджено, що митець окрім пісенного плідно працював у камерно-інструментальному жанрі, характерному українським композитором другої пол. XX ст. — сюїті, інструментальній мініатюрі та ін. З'ясовано, що у різноманітних оркестрових творах композитор використовував поєднання як класичних, так і «некласичних» інструментальних складів, а для музичної мови циклічних творів, інструментальних мініатюр, музики до театральних вистав автора характерне колористичне насичення багатством карпатського фольклору з використанням новітніх авангардних композиторських технік та сучасних засобів музичної виразності.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1561. Інструментознавство: навч.-метод. посіб. / уклад.: І. М. Мокрогуз; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 55, [28] с.: фот. кольор. — Бібліогр.: с. 53-55. — укр.

Проаналізовано перші відомості про народні інструменти у науковій літературі, класифікацію народних інструментів. Наведено характеристики групи струнних інструментів. Висвітлено основні характеристики групи духових народних інструментів. Висвітлено історію розвитку симфонічного оркестру, різноманітність складів симфонічних оркестрів. Наведено класифікацію інструментів. Досліджено історію виникнення та розвитку струнної групи оркестру. Висвітлено історичні етапи розвитку дерев'яних духових інструментів та ударної групи симфонічного оркестру. Розглянуто загальну характеристику історії виникнення та подолання епізодичних інструментів симфонічного оркестру.

Шифр НБУВ: ВА854181

5.Щ.1562. Програмність в українській скрипковій музиці: історичний, соціокультурний і естетико-стильовий аспекти: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / І. М. Борух; Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. — Львів, 2020. — 20 с. — укр.

Увагу приділено вивченню програмних творів українських композиторів для скрипки соло та для скрипки і фортепіано — від циклів і концертних п'єс до дитячих мініатюр. Виявлено тенденції та окреслено модулі програмної скрипкової музики українських композиторів. Уперше з'ясовано тенденції програмної творчості українських композиторів для скрипки в діахронічно-еволюційному векторі послідовного розгляду та в контексті відповідних соціокультурних обставин. Здійснено типологію модулів програмної скрипкової музики з урахуванням стильової своєрідності та жанрової поетики на національних зразках. Виконано аналіз окремих творів вказаної інструментальної царини, зокрема незаслужено забутих, нещодавно опублікованих і таких, що перебувають у рукописах (включаючи зразки дитячого ре-

пертуару). Набуло подальшого розвитку підсумування основних зарубіжних та українських науково-теоретичних надбань стосовно проблематики інструментальної програмної музики. Висвітлено творче застосування принципу програмності в українській інструментальній творчості. Доповнено історичний дискурс загальноєвропейської скрипкової програмної музики. Запропоновано методику аналізу, яка ґрунтується на міждисциплінарному підході та розумінні програмності як принципу композиторського мислення, заснованого на приблизній або точній конкретизації образного змісту в інструментальному творі через його назву (або розширене пояснення, епіграф тощо) з метою психологічної підготовки реципієнта до його сприймання.

Шифр НБУВ: РА446227

5.Щ.1563. Робота з різноманітними творами у класі фортепіано: навч.-метод. посіб. / І. І. Бойчук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 67 с.: г-ноти — Бібліогр.: с. 64-67. — укр.

Висвітлено питання музично-інструментальної підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва. Акцентовано увагу на основні принципи та методи роботи над творами різних жанрів у класі фортепіано. Запропоновано вправи на відпрацювання різних позицій гри на інструменті.

Шифр НБУВ: ВА854184

5.Щ.1564. Стильова парадигма української фортепіанної музики XX століття у світовому просторі: автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 26.00.01 / Л. М. Шевченко; Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. — Київ, 2020. — 36 с. — укр.

Досліджено специфіку стильової парадигми фортепіанної музики XX ст. як нерівномірного суміщення протехновеніанського академізму та моцартіанської детермінованості модерну-авангарду та позамистєцьких виходів у гри, з яких національний менталітет, український зокрема, обирає особистісно забарвлене стильове оформлення, неповторно відтворене у різних піаністичних центрах світу і в Україні (Київ, Одеса, Львів, Харків та ін.). Аргументовано, що логіко-лінгвістичне походження терміна «диз'юнктивність», яким виокремлено сутнісну ознаку парадигмального виміру фортепіанного надбання XX ст., пов'язано із лінгвістичною всепроникненістю мислення цього часу. Робота з визначенням терміном надала можливість виділити існуючі протиріччя в мисленні минулого століття, в якому розподіл на незімшувані пласти творення, соціально-культурного та мистецького, визначив стильову антитезу. Це породило, попри традиційну ієрархію цінностей, значимість культуруотворюючого механізму Віри, а також «неогетерофонію» більш-менш випадкових нашарувань і переваг. Заявлено гіпотезу парадигмального значення двоскладового виявлення піаністики XIX — XX ст. у антиномічному співвідношенні бетховеніанства та моцартіанства як оркестрального фортепіанного мислення і «клавіризованої» гри, що на матеріалах такого дослідження одержала підтвердження внутрішнім розвитком її атрибутивних показників. Фортепіанна стильова парадигма продемонструвала, по-перше, амбівалентність своїх складових: бетховеніанство зосередило новаційність у вік романтизму й академізм у добу Науково-технічної революції, тоді як моцартіанство було основоположником традиції XIX ст. і стало гаслом модерну/авангарду XX ст. По-друге, моцартіанська складова парадигмальної лінії стильово органічно ввійшла в музику «третього ряду» та виразно-технічно «злилася» з позамистєцькими формами самовираження: дансингом, таперством, грою як такою. Представлено регіональні розгалуження фортепіанної парадигми України у співвідношенні з процесами світового піанізму, в якому кожна національна школа має свої персональні акценти моцартіанського — бетховеніанського виявлення і бахіанських стильових вподобань в обох названих стильових лініях. Новаційним у роботі є висвітлення переходів мистецьких стильових надбань до прикладної сфери та позамистєцької ігрової діяльності, що суттєво доповнює уявлення про іманентні закономірності культурної еволюції.

Шифр НБУВ: РА446573

5.Щ.1565. Трансформація соціокультурних функцій народно-інструментального мистецтва в історичній ретроспективі XX — початку XXI століття (на прикладі Північного Причорномор'я України) / В. В. Шеремет // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 91-97. — Бібліогр.: 9 назв. — укр.

Розглянуто розвиток народно-інструментального мистецтва Північного Причорномор'я України протягом XX — початку XXI ст. у контексті зміни його соціокультурних функцій. Запропоновано історичну періодизацію еволюції даного інструментального жанру в регіоні, визначено його функції в межах кожного періоду. Проаналізовано умови розвитку народно-інструментального мистецтва, на основі чого обґрунтовано зміни характеру його соціокультурного функціонування та узагальнено еволюційні процеси. Виявлено, що в межах кожного історичного періоду народно-інструментальний жанр віддзеркалював всі основні функції мистецтва, але на певних етапах еволюції, окремі з них виступали пріоритетними в культурі Північного Причорномор'я.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1566. Фортепіанна творчість Анатолія Кос-Анатольського в контексті українського музично-виконавського мистецтва / О. М. Німилевич // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напряма: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 77-84. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Висвітлено окремі аспекти створення, публікації і збереження фортепіанної творчості визначного українського композитора, педагога, громадського діяча Анатолія Кос-Анатольського. Увагу надано новому виданню фортепіанної спадщини митця, до якого увійшло понад десять композицій, що публікуються вперше, серед яких помітне місце посідає цикл прелюдій. Розкривається виконавський аспект цих фортепіанних творів А. Кос-Анатольського, окреслено питання втілення художнього образу, обставини їх першовиконання та значення у концертно-виконавській і педагогічній практиці.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1567. New hypothesized musical instruments of the European Neolithic / В. М. Pomerger, N. S. Kotova, P. Stadler // Археологія. — 2021. — № 3. — С. 28-35. — Бібліогр.: 35 назв. — англ.

Роботу присвячено знахідкам виробів, реконструйованих як глиняні дзвіночки. Артефакти знайдено на ранньонеолітичних поселеннях Брунн 3 у Нижній Австрії (культура лінійно-стрічкової кераміки, 5340 — 5265 рр. до н. е.) та Гелленхаза в Західній Угорщині (старчевська культура, 5800 — 5500 рр. до н. е.). Ці керамічні вироби мають пірамідальну форму, висоту близько 6,5 см і отвір у верхній частині. Автор розкопав Гелленхаза вважає ці предмети тягарцями, однак в археологічних об'єктах їх зафіксовано разом із глиняними флейтами, що надає змогу запропонувати іншу інтерпретацію. Глиняні моделі дзвіночків, виготовлені за зразками з обох поселень, уможливили вивчення їх звучання. Воно було доволі глухим. Це, мабуть, і зумовило той факт, що вироби розбили й викинули. На поселеннях культури лінійно-стрічкової кераміки Брунн 2 та Брунн 3 досліджено будинки, де в ямах концентрувалися неординарні предмети: дзвіночки, флейти, статуєтки, амулети, амфори, імпортний посуд. Усі статуетки було умисно розбито, очевидно, під час церемоній, які, ймовірно, були пов'язані зі спорудженням будинків. Такі обряди могли супроводжуватися споживанням напоїв із амфор, які у побуті практично не використовувалися, зважаючи на рідкість відповідних знахідок. Про музичний супровід церемоній свідчать і залишки флейт і дзвіночків. Саме у будинках із незвичайними предметами й зосереджено уламки імпортних посудин, ідентичних кераміці з угорських неолітичних стоянок культури Старчево та угорського варіанта культури ранньої лінійно-стрічкової кераміки. Імовірно, для участі у певних церемоніях запрошували сусідні дружні групи населення, передовсім неолітичних мешканців Західної Угорщини.

Шифр НБУВ: Ж14310

Сценічна музика. Музика до вистав і кінофільмів

5.Щ.1568. Балет «Traces» Максима Шалигіна — втілення семантики юродства / В. М. Зінченко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напряма: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 130-141. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Уперше здійснено дослідження маловідомого балету сучасного українсько-нідерландського композитора Максима Шалигіна «Traces» крізь призму семантики юродства. Визначено прийоми авторської роботи з символікою юродства, яка проявляється як на жанрово-інтонаційному рівні (ламентозність за участі глосолалії, алюзія до культових наспівів, звернення до системи фольклорних дитячих жанрів), так і на рівні інтертекстуальних зв'язків: у заголовках, присвятах, текстових алюзіях.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1569. Вокальна компонента в художньому кіно періоду «Відлиги»: різновиди сольного виконання / О. В. Єрошенко // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напряма: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 124-130. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано характерні риси вокальної компоненти в художньому кіно (на обраних прикладах різножанрових кінокартин періоду «відлиги», що увійшли до фонду радянської кіно-класики) в аспекті її ставлення до художніх просторів кінофільму (дієгетичний, метадієгетичний, екстрадієгетичний або недієгетичний) і функціонування в них (за класифікацією функцій звукового ряду в кіно З. Ліссі). Визначено основні різновиди сольного вокального виконання в художніх кінофільмах: вокальне виконання актора-персонажа; вокальне озвучування персонажа; вокальне озвучування візуального ряду (відеоряду) кінофільму. Розглянуто в музично-художній та вокально-технічній площинах особливості сольного виконання пісень акторами в обраних кінофільмах. Зазначено домінування естрадної манери співу (за наявності певної варіативності) у вокальних компонентах художніх кінокартин указаного періоду.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1570. Вокально-сценічна інтерпретація жіночих образів у постановках опери Петра Чайковського: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. А. Лісогорська; Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка. — Львів, 2020. — 17 с. — укр.

Дисертацію присвячено науковому осмисленню питань театрально-сценічної інтерпретації оперних творів Петра Чайковського, з акцентом на трактуванні образів головних жіночих персонажів. У центрі уваги — жіночі образи Тат'яни, Лізи, Іоланти у тріаді опер «Євгеній Онегін» (1877), «Пікова дама» (1890) та «Іоланта» (1891). Уточнено й доповнено періодизацію оперної творчості композитора, виявлено латентні ознаки та архетипові риси у трактуванні образів головних жіночих персонажів, виявлено зв'язок між ними, зазначено автобіографічний підтекст трактування цих образів у проекції на життєтворчість митця. Доведено еволюцію трактування жіночих образів та поступове зростання ролі режисера у музично-сценічній інтерпретації оперних вистав. У сучасних постановках оперної класики (тріади опер П. Чайковського) визначено статус режисерської опери як одного з напрямів оперної режисури доби постмодерну. Вивчено постановки оперних творів композитора в Галичині та втілення образів головних жіночих героїнь С. Крушельницькою. Хронологічний обсяг аналізованого матеріалу — від перших оперних постановок кінця XIX ст. до сучасних режисерських версій.

Шифр НБУВ: РА446202

5.Щ.1571. Інтерпретаційний дискурс жіночих образів у постановках опери Петра Чайковського: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 / А. А. Лісогорська; Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. — Львів, 2020. — 18 с. — укр.

Здійснено наукове осмислення питань театрально-сценічної інтерпретації оперних творів П. Чайковського з акцентом на трактуванні образів головних жіночих персонажів. Увагу приділено жіночим образам Тат'яни, Лізи, Іоланти у тріаді опер «Євгеній Онегін» (1877), «Пікова дама» (1890) та «Іоланта» (1891). Уточнено та доповнено періодизацію оперної творчості композитора, виявлено латентні ознаки й архетипові риси у трактуванні образів головних жіночих персонажів, встановлено зв'язок між ними, вказано на автобіографічний підтекст трактування цих образів у проекції на життєтворчість митця. Доведено еволюцію трактування жіночих образів і поступове зростання ролі режисера у музично-сценічній інтерпретації оперних вистав. У сучасних постановках оперної класики (тріади опер П. Чайковського) визначено статус режисерської опери як одного з напрямів оперної режисури доби постмодерну. Вивчено постановки оперних творів композитора в Галичині та втілення образів головних жіночих героїнь С. Крушельницькою. Хронологічний обсяг аналізованого матеріалу — від перших оперних постановок кінця XIX ст. до сучасних режисерських версій.

Шифр НБУВ: РА446225

5.Щ.1572. Мистецтво Bell Canto епохи бароко в музичній культурі XXI століття (на прикладі гіп-інтерпретації «Alto Giove» Н. Парпора) / І. В. Щербіна // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напряма: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 117-124. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Вокальний твір «Alto Giove» з опери «Поліфемо» Н. Парпора досліджено як феномен мистецтва Bell Canto в контексті тенденцій розвитку НІР-інтерпретації барокових творів у світовій культурі XXI ст. Обґрунтовано необхідність музикологічного вивчення творчої спадщини Н. Парпора в галузях виконавського музикознавства і теорії музичної інтерпретації. На основі музикознавчого аналізу тексту партії Ачі «Alto Giove» і драматургії лібрето опери: визначено афект, структуру і семантику нині відомих версій редакції сольного номеру; виявлено особливості стилю композиторського письма; розглянуто варіанти вокально-виконавської репрезентації художнього твору; сформульовано основні принципи колоратурної інтерпретації арії в стилі барокового бельканто XVIII ст.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1573. Твори І. Стравінського в балетному театрі України / Т. Г. Луговенко, В. А. Грек // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напряма: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 164-169. — Бібліогр.: 14 назв. — укр.

Виявлено твори на музику І. Стравінського, поставлені в балетному театрі України. Зазначено, що попри незначну кількість утілень музики композитора в українському балеті, можна виявити тенденцію інтерпретування ранніх, найбільш відомих балетів композитора («Жар-птиця», «Петрушка», «Весна священна»), що спираються на початкові варіанти М. Фокіна та В. Ніжинського, а також постмодерністські версії. Серед балетів, створених І. Стравінським після 1913 р., на українській сцені втілено одноактні «Поцілунок феї» та «Пульчинела». Стверджується, що основна з причин переважного звернення до ранніх балетів композитора — їх драматургічна стрункість.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Щ.1554

Танець. Хореографія

5.Щ.1574. Козацька тема в українській народно-сценічній хореографії 1950 — 1980 років як засіб трансляції етнокультурної ідентичності / І. С. Климчук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 37-41. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Виявлено специфіку трансляції етнокультурної ідентичності через танці козацької тематики у 1950 — 1980-х рр. в УРСР. Доведено, що в умовах повсюдної пропаганди в СРСР інтернаціоналізму та дружби народів, через сценічні образи козаків відбувалася своєрідна ідейна українізація. Козацька ідея, інтерпретована хореографічними засобами в професійних та самодіяльних колективах народно-сценічного танцю у той період («Запорожці», «Гопак», «Повзунець», «Про що верба плаче» у постановці П. Вірського, «Запорожці» у постановці Л. Калініна та ін.), стала одним із важливих чинників формування української національної ідентичності.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1575. Мистецтво бальної хореографії: історія та тенденції розвитку: монографія / Т. С. Павлюк; НАН України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського. — Київ: Довіра, 2020. — 290 с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 267-290. — укр.

Висвітлено історичні, історіографічні та теоретичні аспекти дослідження бальної танцю. Здійснено структурно-функціональний аналіз бальної хореографії як підсистеми культури. Виявлено особливості розвитку цього виду мистецтва в різних історичних умовах. Проаналізовано специфіку сучасної бальної хореографії в Україні та інших країнах світу.

Шифр НБУВ: ВА854315

5.Щ.1576. Мистецькі процеси в діяльності танцювальних студій Києва 1910 — 1920-х років / У. І. Данилюк // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 17-23. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проаналізовано мистецькі процеси у роботі танцювальних студій Києва 1910 — 1920-х рр. Встановлено, що навчальні осередки були неоднорідними за характером і змістом подання практичного матеріалу: в них навчали гімнастиці, пластичному руху, салонним й українським народним танцям, театральній хореографії (студії Д. Бутовецького, І. Бучинського, [б. і] Васильченка, Ф. Віттига і К. Залевського, Г. Ієрусалимського, І. Кучинського, Я. Лапидького, С. Ленчевського, С. Липовецького, С. Лисецького, Т. Лобойка та ін.). Зменшення усталеного і традиційного на користь авангардного у роботі танцювальних студій почало спостерігатися після 1916 р., коли відкрилися освітні хореографічні осередки під керівництвом А. Пашковської, І. Чистякова, М. Мордкіна, Б. Ніжинської.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1577. Професійна підготовка хореографів в університетах Великої Британії: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Д. Є. Бідок; НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна. — Київ, 2020. — 20 с. — укр.

Запропоновано компаративно-педагогічне обґрунтування проблеми професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії. Проаналізовано стан дослідженості проблеми професійної підготовки хореографів у педагогічній теорії та практиці. Виокремлено сучасні тенденції розвитку хореографічної освіти в європейському освітньому просторі та з'ясовано їх вплив на професійну підготовку хореографів у Великій Британії. Охарактеризовано систему хореографічної освіти Великої Британії; проаналізовано змістовий компонент професійної підготовки хореографів у британських університетах. Виявлено особливості використання інноваційних методів і технологій у професійній підготовці хореографів у британському досвіді. Досліджено моніторинг якості професійної підготовки хореографів; з'ясовано особливості професійної підготовки хореографів в університетах України. На підставі порівняльно-педагогічного аналізу професійної підготовки хореографів в університетах Великої Британії та України обґрунтовано можливості використання прогресивних ідей британського досвіду в Україні. Розроблено рекомендації для вдосконалення професійної підготовки хореографів у ЗВО України.

Шифр НБУВ: РА446572

5.Щ.1578. Регіональні постаті в просторі сучасної сцени: Валерія Супонькіна / О. Б. Аксьонов, С. В. Виткалов // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 173-179. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Проаналізовано організаційно-художню діяльність однієї з представниць керівного складу оригінальної синтетичної хореографічної агенції «Едельвейс» (м. Рівне). Акцентовано увагу на здобутках цієї агенції і ролі у цьому процесі її керівника. Виявлено форми художньої співпраці цієї структури з іншими художніми колективами міста та підкреслено їх результативність.

Наголошено на тому, що сучасне життя стимулює митця спробувати себе у різних формах не лише організаційно-культурної діяльності, спрямованої на відтворення партитури чи сценарію, а й власної можливості по-новому подивитися на давно відомий (класичний) сюжет і знайти новий ракурс його бачення. Саме на цьому етапі художня інтерпретація перетворюється на оригінальну творчість, що розширює межі культурного простору.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1579. Традиційний народний танець у репертуарі хореографічних колективів Західного Поділля / Л. Б. Щур // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 179-185. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Висвітлено проблеми традиційної танцювальної практики Західного Поділля як невід'ємної частини народного хореографічного мистецтва означеного регіону, так і України загалом. Розглянуто фактори впливу на трансформаційні процеси традиційної танцювальної культури досліджуваного регіону та її сучасний стан функціонування. Проаналізовано діяльність аматорських дитячих та студентських хореографічних колективів, а також єдиного професійного академічного ансамблю танцю «Надзбручанка», які у своєму репертуарі зберігають та популяризують західноподільські традиційні танцювальні зразки.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1580. Український народний танець на Поліссі: регіональні особливості лексики: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / В. А. Гордеев; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 19 с. — укр.

Досліджено хореографічну лексику поліського регіону України в історико-культурній динаміці від архаїчних часів до сучасних стилізованих модифікацій. Висвітлено коло питань, пов'язаних з джерелами жанрово-образного походження, етапами та умовами історико-географічної та етнографічної визначеності, сучасними формами збереження та розвитку, відповідності еволюції становлення національної системи філософських, естетичних, релігійних, міфологічних та інших уявлень про суть буття, яка кординується глибинною культурною національною традицією (національний образ світу). Систематизовано хореографічну лексику Полісся за принципом виявлення загальнонаціонального та регіонально-характерного в її специфіці. Викладено авторську методику аналізу хореографічної лексики танцю на основі єдності її структурно-знакових та образно-сміслових ознак. Виявлено напрями, принципи та прийоми втілення хореографічної лексики регіону у сучасних формах фольклоризму на підставі аналізу творчості хореографічних колективів Рівненського Полісся.

Шифр НБУВ: РА446265

5.Щ.1581. Хореографічні твори Олексія Гомона в репертуарі ансамблів народного танцю України / І. М. Гутник // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрямок: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 53-59. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Висвітлено особливості балетмейстерської діяльності народного артиста України Олексія Гомона в контексті розвитку народно-сценічного танцювального мистецтва України. Проаналізовано його творчий доробок — хореографічні номери в репертуарі професійних та аматорських танцювальних колективів, ансамблів пісні і танцю. Висновки про характерні особливості хореографічних творів митця та власний стиль роботи балетмейстера зроблено на основі аналізу наукових праць, періодичних видань, а також спогадів колишніх артистів і колег.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Ч.1181, 5.Ч.1184

Театр

5.Щ.1582. Архітектурно-сценографічні ідеї Є. Лисика в навчальному проектуванні Львівської архітектурної школи (на прикладі діяльності кафедри дизайну архітектурного середовища — ДАС) / В. Проскураков, О. Проскураков // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 109-116. — Бібліогр.: 114 назв. — укр.

Висвітлено навчальні проекти різних типів громадських будівель, виконані студентами кафедри дизайну архітектурного середовища, під впливом архітектурно-сценографічних ідей Є. Лисика наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

5.Щ.1583. Зображувальні світи Євгена Лисика / Ю. Богданова, І. Копиляк // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 1-7. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Висвітлено ідеї творення Є. Лисиком об'єктів сценографії, які демонструють інтерпретативне мислення митця, побудоване на відчуттях, а не на буквальному відтворенні історій героїв театральних постановок. У такий спосіб, створена ним сценографія відображала свою вигадану реальність, яка базувалася на

метафоричній, символічній, глибокозмістовній і гіперболізованій передачі образів.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1584. Порівняння творчості всесвітньо відомих архітектора і сценографа Ф. Кізлера і сценографа і архітектора Є. Лисика / З. Климко, О. Проскураков, Р. Кубай // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 2. — С. 91-96. — Бібліогр.: 95 назв. — укр.

За результатами дослідження творчої спадщини всесвітньовідомих архітектора та сценографа Ф. Кізлера і сценографа й архітектора Є. Лисика було виявлено деякі спільні риси у творенні ними архітектури та сценографії. Головною з яких виявилось бажання митців надавати своїм формальним творам архітектурно-сценографічного мистецтва якостей безмежності в часі та просторі.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1585. Сучасні театральні фестивалі м. Рівного / Л. М. Казначеева, М. Гринчук // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 192-197. — Бібліогр.: 12 назв. — укр.

Розглянуто найбільш помітні театральні фестивалі м. Рівне, проведені в останні роки, ініційовані Рівненським міським Палацом дітей та молоді, зокрема «ЛіхтArt» — фестиваль студентських, навчальних, молодіжних та юнацьких театрів, «Крила» — фестиваль інклюзивної театральної творчості, «Відкрита брама» — театральна імпреза, спрямована на розвиток театральної культури м. Рівне, а також фестиваль дитячих лялькових колективів «Березневі сходинки». Окреслено форми функціонування фестивалів в умовах пандемії.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1586. Сценографічні школи України ХХ сторіччя у формуваних творчого обличчя Тетяни Медвідь / Н. Руденко-Краєвська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 47-53. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Уперше висвітлено специфіку формування творчої особистості українського сучасного сценографа Тетяни Медвідь у контексті впливу на її особистість трьох шкіл української сценографії. Становлення Т. Медвідь, як сценографа, відбувалося в другій половині ХХ ст., а її театральні проекти було створено в системі образотворчої режисури. Дослідження впливу сценографічних шкіл України на формування творчої особистості митця важливе як для висвітлення феномену творчості Т. Медвідь, так і для усвідомлення традицій національної школи сценографії.

Шифр НБУВ: Ж69407

5.Щ.1587. Творча діяльність театрів оперети і музичної комедії України II половини ХХ — початку ХХІ ст.: жанровий аспект: [монографія] / Ю. Шукіна; Харківський нац. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. — Харків: Колегіум, 2021. — 366, [52] с.: фот. — Бібліогр.: с. 248-271. — укр.

Вперше розглянуто й проаналізовано зміни жанрових пріоритетів у репертуарній політиці та пов'язаний з ними розвиток режисури одночасно в трьох театрах України: Харківському академічному театрі музичної комедії, Київському національному театрі оперети й Одеському академічному театрі музичної комедії ім. М. Водяного — в період 1950 — 2000-х рр. Увагу при-

ділено генерації провідних акторів, сценографів, балетмейстерів, диригентів трьох театрів. Досліджено понад 200 постановок оперет, музичних комедій, водевілів, мюзиклів, рок-, блюз- і зомп-опер профільних театрів України, а також їх зарубіжних аналогів.

Шифр НБУВ: ВС68686

5.Щ.1588. Українська театральна культура Галичини періоду окупації (1941 — 1944 рр.): автореф. дис.... канд. мистецтвознавства: 26.00.01 / В. Б. Прокоп'як; ДВНЗ «Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника». — Івано-Франківськ, 2020. — 16 с. — укр.

Комплексно реконструйовано діяльність українських професійних і аматорських театрів у Галичині періоду окупації 1941 — 1944 рр., досліджено особливості політики та ставлення окупаційної адміністрації до театральних діячів, організації театральних осередків. Визначено роль українських політичних організацій та фахових об'єднань у діяльності професійних театрів, структурно проаналізовано аматорський театральний рух у Галичині в контексті діяльності українських культурно-просвітницьких організацій і товариств.

Шифр НБУВ: РА446969

5.Щ.1589. Феномен світла в сценографічних вирішеннях Євгена Лисика / М. Яців // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1. — С. 140-154. — Бібліогр.: 144 назв. — укр.

Спираючись на візуальний, порівняльний, філософський, художньо-стилістичний та іконографічний аналізи низки сценічних вирішень Є. Лисика зроблено теоретичний висновок про те, що світло та колір відіграють важливу роль у формуванні творчої концепції видатного театрального художника, сприяють формуванню його унікального стилю та манери виконання художньо-монументальних сценічних вирішень. Зроблено припущення, що їх цілісне виконання, в контексті композиції, перспективної системи, пропорцій, способів використання світла та кольору наближається до основних принципів побудови в іконографічних зображеннях християнської традиції.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архіт.

5.Щ.1590. Формування авторського балетмейстерського стилю Іржи Кіліана у 1970-х роках / Г. О. Перова, Л. Ф. Хоняковська // Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрям: Мистецтвознавство: наук. зб. — 2020. — Вип. 36. — С. 169-173. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Проаналізовано початок балетмейстерської творчості І. Кіліана у 1970-х рр. та виявлено основні риси авторського стилю, серед яких — поєднання класичного та сучасного танцю. Вказано на риси балетмейстерського стилю: іронічність у ставленні до консервативності класичного балету; відсутність складного змістовного та ідейно-емоційного навантаження творів; перевага безсюжетності, малих форм, балетів на одну дію; акцентування на почуттях та емоціях. Балетмейстер вважає, що танець має народжуватися з музики, але й створювати власні образи. Іржи Кіліан кристалізував авторський балетмейстерський стиль, який має послідовників і прихильників по всьому світу.

Шифр НБУВ: Ж69407

Див. також: 5.Щ.1482, 5.Щ.1507, 5.Щ.1573, 5.Щ.1581

Релігія. Релігієзнавство

(реферати 5.Э.1591 — 5.Э.1600)

5.Э.1591. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна / Л. Г. Кононоп // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 21-25. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Проаналізовано методологічні засади релігієзнавства як суто наукової сфери і навчальної дисципліни. Наголошено, що головними методами дослідження в релігієзнавстві загалом і в компаративному релігієзнавстві зокрема є такі методи, як системний, міждисциплінарний, аналітичний, герменевтичний, історико-філологічний, метод інноваційної етнографії та ін. Релігія існує і функціонує в конкретному соціумі, в конкретній соціокультурній і політичній ситуації, тому один із методів дослідження релігії — компаративний метод містить у собі всю цю багатокомпонентність. Важливою є контекстуалізація у багатовимірному релігієзнавчому дослідженні. Одним із важливих моментів у цьому підході є актуалізація історії релігій, що розширює обрії компаративного релігієзнавства як такого. Методологічна інтеграція передбачає системне, типологічне, компаративне і польове дослідження релігій. Світ релігійного досвіду змінюється набагато швидше, ніж дисципліна, що претендує на його дослідження. У зв'язку із цим завдання релігієзнавства як навчальної дисципліни обґрунтовуються як дослідження релігії, релігійних процесів на основі певної методології, певних методів у взаємозв'язності із соціумом, особливостями його функціонування.

Шифр НБУВ: Ж70861

Окремі релігії

Християнство

5.Э.1592. Громади Євангельських християн-баптистів радянської України в політичних, соціокультурних вимірах тоталітарної доби (40 — 80-і рр. XX ст.): монографія / О. І. Висоцький. — Переяслав: Крок, 2020. — 522 с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 424-466. — укр.

Здійснено комплексний історичний аналіз становлення громад Євангельських християн-баптистів (ЄХБ) радянської України в політичних, соціокультурних вимірах тоталітарної доби (40 — 80-і рр. XX ст.). Релігійний соціум, його синергетичну модель в період комуністичної диктатури представлено на базі архівних матеріалів центральних, галузевих, особистих колекцій, польових досліджень із застосуванням сучасного теоретико-методологічного інструментарію. Показано соціокультурні наслідки репресивної політики радянської влади щодо вірних ЄХБ України, їх матеріальні та духовні втрати. Здійснено кількісно-якісну характеристику засуджених та ув'язнених за релігійні переконання. Створено морально-етичний образ засуджених і членів їх родин, організаторів і учасників репресій.

Шифр НБУВ: ВА85312

5.Э.1593. Ікона Божої Матері «Знамення» Вілійська: [монографія] / О. Жук, О. Северова. — Рівне: Формат-А, 2021. — 139, [16] с.: кольор. іл., фот. — Бібліогр.: с. 133-135. — укр.

На значному джерельному матеріалі церковного та світського походження дослідження історію явлення і прославлення чудотворної ікони Божої Матері «Знамення» Вілійська та її роль в історичному зрізії подій, зокрем у релігійно-церковному житті України. Розглянуто свідчення мирян, що пізнали чудесні прояви Сили Богородиці, хронологічно починаючи з кінці XIX ст. і до сьогодні. Враховуючи потреби вірян, видання доповнене акафістом, молитвою, величанням та тропарем.

Шифр НБУВ: ВА853873

5.Э.1594. Київська митрополія перед викликами Ренесансу та Реформації: [монографія] / В. Зема; ред.: В. Смолий; Український науковий інститут Гарвардського університету, Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, Інститут критики, Інститут джерелознавства НТШ-А. — Київ: Критика, 2020. — 460, [1] с. — Бібліогр.: с. 389-425. — укр.

Увагу присвячено одному з ключових процесів в історії Київської митрополії — спробам знайти шлях до порозуміння та поєднання з Римом, що тривали від початку XV ст. Зазначено, що прагнення навести мости, які сполучили б візантійсько-руську релігійну культуру та латинський Захід, постало під впливом конциляризму — європейського руху, заснованого на ідеалістичному уявленні про можливість відродження генеральних чи навіть уселенських соборів, а отже, й відновлення спіль-

ної участі західної та східних Церков у осмисленні та визначенні долі християнства. Відтак ці засновки розвинув Станіслав Оріховський, висунувши засадничо ренесансну ідею повернення до системи старожитньої пентархії, в межах якої вибудовувалися стосунки між східними патріархатами та Римом за пізньої античності та раннього Середньовіччя. Детально та різнобічно проаналізовано перебіг цього нового зближення Києва з латинським Заходом напередодні Берестейської унії та на тлі дедалі виключніших звершень Реформації та щораз потужнішого впливу протестантизму на православних. Зазначено, що дослідження опираються прилогою, яка містить археографічно відтворені тексти низки пам'яток руської гомілетичної традиції, а також докладною бібліографією та покажчиком.

Шифр НБУВ: ВА855317

5.Э.1595. Монастирі Чернігова в соціокультурних вимірах XVII — XVIII ст.: історична ретроспектива і перспектива розвитку комплексів: автореф. дис.... канд. іст. наук: 07.00.01 / Н. М. Нукало; Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. — Переяслав, 2020. — 21 с. — укр.

Зазначено, що роботу виконано на засадах міждисциплінарного підходу із дотриманням принципів об'єктивності, комплексності, історизму. Ґрунтуючись на документальних, речових і зображальних джерелах, комплексно досліджено еволюцію монастирських комплексів Чернігова у XVII — XVIII ст. та їх значення в духовному соціально-економічному житті міста та Чернігово-Сіверського регіону. Зауважено, що шлях формування та розвитку цих комплексів відображає постійний зв'язок поколінь, що позитивно позначилось на збереженні традиційних форм існування у сучасному модернізованому світі. Для чіткої характеристики генези чернечих громад Чернігова, та великого пласту культурної спадщини накопиченої в обителях, залучено репрезентативне коло джерел і літератури. Акцентовано, що дослідження синтезує розрізнені дані археології, геології, картографії, краєзнавства й інших спеціальних дисциплін для відтворення історичного шляху Троїцько-Іллінського, Єлецького, П'ятницького та Борисоглібського монастирів, до початку реформ царського уряду, та одразу після них. Розглянуто їх соціо-культурне середовище, формування архітектурно-планувальної структури обителей, стильові зміни та вплив на суспільні та культурні процеси в місті та за його межами. Зауважено, що оригінальною тезою дослідження є зв'язок розвитку архітектурних ансамблів Чернігова з проектами розбудови Києво-Печерської Лаври. Привернуто увагу до богослужбових і побутових традицій монастирів як нематеріальної складової культурної спадщини. Крім принципу історизму, також використано пам'яткознавчий та музеєзнавчий підходи. Це надало змогу відобразити погляд на історію крізь призму збережених пам'яток не тільки на території означених монастирських комплексів, а й місце, історично з ним пов'язаних, та у фондах наукових, культурно-освітніх закладів, до яких належать бібліотеки, архіви, музеї, заповідники. Розкрито значущі та вагомі зміни у становленні монастирів після реформ кінця XVIII ст. та визначено основні принципи їх подальшого розвитку й діяльності. Досліджено вплив чернігівських монастирів на суспільно-політичний, науковий та культурний розвиток суспільства.

Шифр НБУВ: РА446485

5.Э.1596. Особливості становлення й інституалізації харизматичних церков в сучасній Україні (на прикладі Міжнародного християнського руху «Нове покоління»): автореф. дис.... канд. філос. наук: 09.00.11 / А. Г. Тищенко; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — Київ, 2020. — 19 с. — укр.

На прикладі Міжнародного християнського руху «Нове покоління» здійснено філософсько-релігієзнавчий аналіз процесів становлення й інституалізації харизматичних церков у сучасній Україні. Обґрунтовано наукову доцільність застосування в релігієзнавчому дослідженні процесів інституалізації харизматичних церков методології «case studies» (методу ситуаційного аналізу) як загального міждисциплінарного дослідницького підходу, який надав змогу виявити специфіку процесів інституалізації харизматичного руху в Україні, виокремити автентичні риси теології та соціальної доктрини харизматів, які формуються паралельно з організаційним становленням харизматичних Церков. Запропоновано авторську періодизацію історії українського харизматичного руху: «ривайвельстський», «місіонерський» та «інституалізаційний». Розглянуто форми управління та церковну організацію харизматичного руху в Україні, представлену незалежними (конгрегаціоналістськими) та апостольськими Церквами, що мають різну модель церковного лідерства та менеджменту.

Виявлено, що під час формування теології харизматизму акцент з теології духовних дарів зміщується на практичне богослов'я. Прогнозується, що сучасна богословська концептуалізація харизматичної евангелізації має призвести до формалізації соціальної доктрини харизматичних церков у доктринальному документі. Висновується, що активна соціальна та громадянська позиція українських харизматичних Церков, створений ними значний соціальний капітал сприяють поступовому поліпшенню їх суспільного іміджу та руйнації упередженого громадського ставлення.

Шифр НБУВ: RA446614

5.Э.1597. Праці. Кн. 1. Покликання / Августин. — 2-ге вид., (передрук з вид. 2012 р.). — Львів, 2021. — 363 с. — укр.

У книзі «Покликання» наведено публікацію творів архієпископа Августина (Маркевича). До видання увійшли його вибрані статті, виступи, інтерв'ю, в яких відбивається багатогранність діяльності Львівського архієпископа. Висвітлено проблеми архієпископського служіння у Західних областях України, турботу про збереження сім'ї, про духовне здоров'я людей. Значну увагу приділено відносинам Церкви та держави, особливостям діяльності Церкви в умовах глобалізації суспільства. Велике значення надається духовно-пастирській опіці у Збройних Силах, в місцях позбавлення волі.

Шифр НБУВ: B358777/1

5.Э.1598. Товариство Ісуса в Україні: архітектурно-історична спадщина: [монографія] / П. А. Ричков. — Рівне: Форум-А, 2021. — 352 с.: іл. — Бібліогр.: с. 335-341. — укр.

Проаналізовано історичні передумови, суспільні обставини творення, стилістичні особливості та подальшу долю унікальної архітектурної спадщини Ордену єзуїтів, відомого також у всьому світі як Товариство Ісуса. Зауважено, що у процесі активної будівельної діяльності протягом XVI — XIX ст. орденські храми, колеґіуми, резиденції, місії з'явилися в багатьох українських містах, — зокрема у Львові, Луцьку, Острозі, Вінниці, Кременці та ін. Зазначено, що історичні джерела, віднайдені автором в архівних та музейних колекціях різних країн, а також багатолітні натурні дослідження *de visu*, надали можливість виявити, узагальнити та повніше оцінити наявну єзуїтську спадщину в територіальних кордонах сучасної України.

Шифр НБУВ: BC68742

5.Э.1599. Христос посеред нас. Впровадження у літургійне богослов'я Церков візантійської традиції: монографія / В. Рудейко; Український католицький університет. — Львів: Вид-во Укр. катол. ун-ту, 2021. — 303 с. — Бібліогр.: с. 278-303. — укр.

Книжку «Христос посеред нас» можна трактувати і як збірник наукових статей, і як навчальний посібник, і як монографію. У ній окреслено історично-богословські передумови творення літургійної традиції, якою користуються Церкви візантійського обряду, зокрема їх східнослов'янська гілка; описується сучасний стан окремих ланок літургійної спадщини цих Церков та запропоновано шляхи впорядкування їх літургійної спадщини.

Розглянуто формування візантійської традиції не як відокремлений феномен, а як частину культурного й богословського розвитку світового християнства. Не ставлячи собі за мету подати цілісну картину проблематики літургійного богослов'я чи то загалом, чи в Україні, автор прагне започаткувати ширшу дискусію щодо історії та богослов'я літургійної традиції Церков візантійського обряду і сприяти кращому усвідомленню богословського скарбу візантійської літургійної спадщини як одного з основоположних каменів духовності й культурного життя України.

Шифр НБУВ: VA854278

Див. також: 5.Щ.1553, 5.Ю.1605, 5.Ю.1644

Іслам

5.Э.1600. Шаріат в сунітській та шіїтській традиціях: компаративний аналіз: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / С. В. Ісмаїлов; НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. — Київ, 2021. — 17 с. — укр.

Розкрито особливості підходів до шаріату в сунітській та шіїтській традиціях ісламу. Проведено компаративний аналіз суті теологічного вчення сунізму та шіїзму, встановлено спільні та відмінні риси у віровченні та культовій практиці обох напрямів. Продемонстровано спільні та відмінні риси в розбудові корпусу коранічних наук у суннізмі та шіїзмі, а також особливості функціонування сунітських та шіїтських мазхабів. Показано, на основі порівняльного аналізу, залежність цих двох традицій від базових елементів коранічного віровчення. Викладено систематизовано теологію та культову практику ісламу. Розглянуто внутрішню динаміку розвитку сунітського та шіїтського напрямів. Приділено особливу увагу питанню обґрунтування тісного зв'язку між усіма частинами шаріату. Розглянуто сунітський та шіїтський напрями в ісламі, не відокремлюючи жодної частини шаріату, у взаємному зв'язку як з джерелами, так і з іншими структурними частинами. Охарактеризовано різноманітні методи тлумачення шаріату та виведення фетв у різних мазхабах. Проаналізовано спільні та відмінні риси у ставленні сунітів та шіїтів до шаріату із врахуванням історико-культурного контексту розвитку двох ключових напрямів в ісламі, що надало змогу зробити припущення стосовно перспектив сунітсько-шіїтського діалогу в світі та Україні. Вивчено та проаналізовано всі основні мусульманські релігійні та громадські організації України, що мають авторитет та вплив на мусульман країни, розглянуто їх ідеологічні засади, приналежність до мазхабу та внутрішньоконфесійного напрямку, особливу увагу приділено стосункам мусульманських організацій між собою. Запропоновано сформувати справедливу, рівну та демократичну державно — церковну політику держави щодо мусульманських організацій країни, з метою збереження внутрішньоконфесійного миру та стабільності, запобігання виникненню конфліктів між мусульманськими організаціями та спільнотами України.

Шифр НБУВ: RA448444

Філософські науки. Психологія

(реферати 5.Ю.1601 — 5.Ю.1689)

5.Ю.1601. Курс філософії у ЗВО та мислення людини, націлене на зростання / Н. Б. Адаменко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 100-106. — Бібліогр.: 40 назв. — укр.

Розглянуто проблеми викладання філософії у закладах вищої освіти, окреслення її значення в університетському навчанні та сучасному суспільстві. Акцентовано увагу на зміні статусу філософії в навчальному процесі та пошуки нових розуміннє змісту та завдань програми курсу філософії для студентів. Проаналізовано його потенційні можливості у становленні людини, здатної осмислювати себе і світ довкола себе як, зокрема точки входу в науку.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1602. XVII Харківські студентські філософські читання: матеріали наук. конф. студентів та аспірантів (13 — 14 трав. 2021 р., м. Харків) / ред.: І. В. Карпенко, В. В. Прокопенко, О. М. Перепелиця, Д. В. Петренко, Д. М. Чорний, О. В. Храброва, Є. О. Редько; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 138 с. — укр.

Висвітлено поняття аналітичної філософії та філософії. Розкрито основні тези пізнього Вітгентштайна, питання переосмислення явища мови в аналітичній філософії. Встановлено екзистенційну проблематику у вступних параграфах «Буття і часу». Розглянуто деякі зауваги щодо системного підходу до історико-філософського дослідження Гегелевої філософії. Звернено увагу на критику принципу фактуальності Квентіна Меясу.

Шифр НБУВ: ВА853969

Див. також: 5.С.5, 5.С.17, 5.Ю.1611, 5.Ю.1614, 5.Ю.1618

Філософія

5.Ю.1603. Основи біофілософії: підруч. для здобувачів усіх рівнів вищ. освіти закл. вищ. освіти / С. К. Костюков; Херсонський держ. ун-т. — Херсон: Вишемирський В. С., 2022. — 223 с.: рис. — укр.

Розглянуто феномен людини в образах сучасної філософії, представлено біофілософське розуміння світогляду особистості. Проаналізовано ключові закони біології в контексті біофілософського знання. Застосовано системний підхід до проблем штучного життя та штучного інтелекту, біотехнології та генної інженерії, розглянуто окремі аспекти гібридизації та химеризації в просторі сучасної біофілософії. Проаналізовано концепції біополітики в панорамі сучасних біофілософських і соціально-політичних ідей. Особливістю даного видання є розгляд у біофілософському вимірі пандемії коронавірусної хвороби COVID-19; обґрунтовано біофілософські імперативи в системі освіти, у сфері екологічної безпеки тощо. Висвітлено феномен життя в майбутньому як прояв взаємоперетину біофілософії та футурології.

Шифр НБУВ: ВА855029

5.Ю.1604. Специфіка знання в контексті соціокультурного розвитку / І. П. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 140-145. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Проведено дослідження специфіки, місця та ролі знання у соціокультурному розвитку. Приймаючи думку, що в кожному історичному епоху складається певний тип світовідношення, який і визначає специфіку діяльності людини, досліджено залежність між світоглядним знанням, яке є основою певного типу світовідношення, та інструментальним знанням, що оформлюється відповідно до даного типу світовідношення. Така взаємозалежність світоглядного та інструментального знання, на думку автора, здійснює визначальний вплив на специфіку соціокультурного розвитку загалом та відповідної епохи зокрема.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 5.Ю.1637

Метафізика. Онтологія

5.Ю.1605. Богословське осмислення феномена самотності: автореф. дис.... канд. філол. наук: 09.00.14 / В. А. Чорнобай; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 23 с. — укр.

Увагу приділено проблемі осмислення феномена самотності й одинокого способу життя сучасних християн із богословської та

соціологічної перспективи. Проаналізовано богословсько-соціально-релігійні чинники виникнення переживання самотності сучасних християн. Уточнено зміст понять «самотність сучасних християн» та «одинокий спосіб життя» у богословсько-історичному та соціологічному контексті. Подано авторську класифікацію феномена самотності, одинокого способу життя (solo living) і їх корелятивів. Обґрунтовано, що самотність є багатограним явищем, яке має п'ять основних типів: соціальна, емоційна, культурна, екзистенційна, духовна самотність. Із богословської точки зору духовна самотність є першопричиною соціальної, культурної та екзистенційної типів самотності; вона бере свої витoki у людській гріховності, проте долається завдяки присутності Бога Духом Святим із Своім народом у Христі. Обґрунтовано ефективність розробленого авторського інструментарію «Опитувальник самотності серед християн» (ОССХ) для вимірювання рівнів п'яти типів самотності та їх показників. Встановлено існування суттєвого впливу наступних незалежних соціально-богословських факторів на переживання християнами України самотності різного типу, а саме: віку, статі, сімейного статусу, конфесійної приналежності, стилю прив'язаності християн до інших значимих людей і до Бога, їх залученості до служіння у своїх церковних громадах і їх ставлення до усамітнення.

Шифр НБУВ: РА446207

5.Ю.1606. Екологічний імператив як фактор антропологічної безпеки сучасного суспільства / Г. М. Клешня // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 57-63. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Окреслено напрямки трансформації екологічної свідомості у процесі формування екологічного імперативу. Наголошено на недостатньому впливі інституційних змін щодо регулювання природокористування для забезпечення подолання екологічних проблем. Визначено, що основним інструментом для подолання негативних тенденцій в екологічній сфері є трансформація свідомості суспільства у бік її екологізації, спрямованої на досягнення оптимальної взаємодії суспільства і природи, на гармонізацію матеріального і духовного життя як реального втілення екологічного імперативу. Обґрунтовано положення, що формування екологічного імперативу має ґрунтуватися на зміцненні акцентів етичних засад — від антропоцентризму до екоцентризму, для відновлення рівноваги між людиною та біосферою.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ю.1607. Комунікативний простір української культури кінця ХХІ — початку ХХ століття як фактор розвитку національної самосвідомості / О. А. Матюхіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 122-126. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

З позицій комунікативної філософії висвітлюється становлення комунікативного простору української культури. Окреслюючи розмаїття стилів та напрямів художньої культури епохи, особливу увагу приділено символізму. Зазначено, що символізм зумовив спадковість у формуванні комунікативного простору культури, його тісний зв'язок із надбаннями культури народної. Українські митці своєю творчістю, діяльністю об'єктивно відроджували та створювали відповідний запитах епохи комунікативний простір. Якщо художня культура формувала комунікативний простір цінностями, сенсами, образами, новими інтерпретаціями, то образотворче мистецтво створювало їх візуальне втілення, формувало візуальний ряд. Визначено роль просвітницької діяльності культурних товариств як ретранслятора досягнень національної культури серед народних мас. Комунікативний простір української культури став провідним фактором утвердження національної самосвідомості на індивідуальному та суспільному рівнях.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1608. Потенціал творчого мислення у викликах глобального світу (соціально-філософський аналіз): автореф. дис.... д-ра філол. наук: 09.00.03 / М. С. Гальченко; Південноукраїнський Нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. — Одеса, 2020. — 31 с. — укр.

Досліджено культуру творчого мислення, яка сприяє розумінню нової соціальної реальності, створеної інформаційно-комп'ютерними технологіями. З'ясовано теоретичний зміст феномену мислення, який здійснюється з урахуванням соціально-філософських, епістемологічних, психологічних, когнітивних парадигм та їх креативного характеру. Зазначено, що мислення реалізує свою творчу суть у формуванні та розвитку філософії культури, науки, освіти, духовно-практичної сфери загалом, у його контексті теорія, проект, спосіб пізнання, навчальний процес, автономія особистості є продуктом певної парадигми мислення.

Проведено порівняльний аналіз генези інтелектуальної діяльності та засвідчено формування нових типів комунікації, які передбачають відповідні форми мислення — філософське, продуктивне, творче, проєктне, релігійне, наукове, синергетичне, технологічне тощо. Представлено мислення, як раціонально-когнітивний інструмент з виробництва ідей, цінностей, мети та сенсу життєвості людини.

Шифр НБУВ: РА446312

5.Ю.1609. Свобода і рух смислів / Р. Кісь; ред.: С. Павлюк; НАН України, Ін-т народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2019. — 383 с. — укр.

Проблематику свободи розглянуто у новітньому філософському ключі авторської концепції феноменологічної сенсології, якою свобода кожного окремих індивіда в контексті його буттявання та співбуттявання у життєві (зокрема у горизонтах граничних смислів і цінностей). І позитивну і негативну свободу (свобода-для і свобода-від, зокрема, як свобода від обмеження свободи і від втручання у простір особистісної свободи) розглянуто не як абстрактну філософську категорію (у референції щодо кластерів «сусідніх» концептів); а як феномени (та — відповідно — динамічні конфігурації смислів; ноєм та смислообразів; а також енергем прагнення (життєвого пориву до свободи та інтенційної «націленості» на горизонти свободи як понадвартості) у їх корелюваннях зі смисловими мережами та світообразом — «world view»), що стосуються таких п'яти регіонів дійсної свободи: 1. свобода, якою ДІЯ (дії) започатковування Цілком Нового (згідно із Ганною Аредт — Initium); 2. Свобода, як Акт (Акти) (Творчості і духовні стани ТВОРЕННЯ); 3. Свобода, якою спонтанний рух смислів (вільний сенсокінесис), яко фундаментальна передумова звільнення від брутальної речовості життєвіту та головна передумова суверенності (самосвідомості і вільного мислення (зокрема — так званого «закидування» нових смислів «попереду самого себе»); 4. Свобода, якою вільні акти самоперевержування та самоподолання; 5. Свобода, якою протидіяння (насамперед — духовного протидіяння) вслякому поневолюванню та обмеженню свободи; 6. Свобода якою вільне сенсопокладання Граничних Смислів (у полі екзистенціалів та екзистентного співбуттявання) на противагу до конформізму масової буденної свідомості та різноманітних сурогатів ідеологій. Розглянуто (теж в аспекті фундаментальної сенсології) так звану «свободу волі» (Free will) та «свободу вибору».

Шифр НБУВ: ВА854561

5.Ю.1610. Соціально-антропологічні колізії існування сучасної людини як методологічна проблема / Е. М. Герасимова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 5-10. — Бібліогр.: 10 назв. — укр.

Проведено соціально-філософське дослідження колізії у відношеннях універсального існування людського світобуття та «одномірності» окремої людини з точки зору теоретико-методологічної проблематики сучасності. Запропоновано визначити три методологічних напрями сучасної специфіки соціально-антропологічного виміру пізнання — це системний підхід, структуралізм і структурно-функціональний аналіз, та зазначити, що соціальна антропологія концентрує свою увагу на соціологічних, загальнолюдських, культурно-антропологічних та особистісних якостях людини, взятих в її історико-соціальної плінності і світоглядній системі архетипів.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 5.С.16, 5.С.19

Гносеологія (епістемологія)

5.Ю.1611. Закони історії у контексті філософії Г. Гегеля: теоретико-методологічний аналіз / З. Стежко, Ю. Харченко, Н. Шалімова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 68-73. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Проведено аналіз гносеологічного аспекту філософської концепції Г. Гегеля — системи доказового знання. У контексті методологічних вимог Г. Гегеля прослідковано за рухом абстракції у процесі пізнання — від первинної раціоналізації розмаїття історичних подій та фіксації її у ймовірно-статистичних законах сфер соціальної дійсності — економіки, соціально-політичної сфери та духовності — до осмислення їх цілісності в історико-філософських закономірностях; запропоновано нове бачення місця історії як науки в системі наук; проаналізовано причини неможливості повної раціоналізації суспільно-історичних процесів; виділено причини обмеженості методологічних можливостей історії; проаналізовано специфіку розуміння Г. Гегелем категорій «свобода» та «історична необхідність» та специфіку їх імплементації в масову свідомість у сучасних ліберально-демократичних державах; уточнено місце і роль ірраціональних та суб'єктивних чинників у «канві» пізнання законів суспільного розвитку; на прикладі імплементації категорій «міра» проілюстровано методологічні можливості філософії Г. Гегеля в оптимізації суспільно-історичних процесів; виокремлено та проаналізовано об'єктивні та суб'єктивні чинники, які зумовлюють труднощі даного процесу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1612. Окремішнє я і смислові світи (нова філософія суб'єктивності) / Р. Кісь; НАН України, Ін-т народознавства. — Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2021. — 409 с. — укр.

Прецизійно й зусебіч розкрито суть авторської концепції. Ретельно, завдяки зосередженню й глибокому вслухуванню в повсякчасний «шурхіт» смислових «шлейфів», простежено й омовлено шлях оприсутнення й буквального розгортання експлікації істини, проявлювання смислів із надр нашого ества й смислових світів життєвіту — сенсокінесису. Докладно описано й оптично узасаднено спроможність людини до сенсотворення, яка є позачасовою чи всечасовою, смисли особистісної свободи та самоконструювання Яйности. Здійснено своєрідну трансмісію в майбутнє, формулюючи певне підложжя смислів, певний ресурс сенсів задля прийдешнього сенсотворення-культуротворення, задля можливого употужнення креатосфери та можливого «згущування» інтерперсональних (крос-персональних) смислових полів та субдискурсивних локусів співприсутності та співдіяння.

Шифр НБУВ: ВА854558

5.Ю.1613. Символ як атрибут комунікації в цифрову епоху (соціокультурний аспект) / Н. А. Ченбай // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 154-158. — Бібліогр.: 23 назв. — укр.

Досліджено особливості символічної комунікації в умовах широкого використання інформаційно-комунікаційних технологій, які впливають на спілкування і сприйняття інформації людьми, які комунікують у різних соціальних мережах. Розглянуто підходи до визначення поняття «комунікація». Обґрунтовано висновок, що з розповсюдженням естетичних ідей та механізмів масової культури з'явилося нове бачення природи символів, що суттєво вплинуло на якість діалогу та зумовило змістовні зміни в комунікаційних процесах.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Історія філософії

5.Ю.1614. Античність та університетська філософія: матеріали міжнар. наук. конф., 27 — 28 листоп. 2019 р., м. Харків / Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. — 135 с. — укр.

Визначено історико-філософські реценції античності: трансформація понять античної філософії в контексті парадигм філософування; античне вчення про число в середньовічній традиції; методологічні аспекти геракліто-елейської проблеми; античні ідеї в філософії феофана прокоповича: прихильність і критика; античний пірронівський скептицизм; актуальність поняття природи у Платона; визрівання поняття у філософії досократиків; засадничі напрями есхатології Плотіна; ранньохристиянська апологетика про «плагіат» греків. Охарактеризовано античні витoki політичної філософії ХХ ст.: Платон і Арістотель в «новій науці політики» Е. Фьогеліна. Приділено увагу античності в академічній філософській освіті.

Шифр НБУВ: ВА854161

5.Ю.1615. Філософія екзистенціалізму пограничного буття особистості в реальному/віртуальному світах інформаційного суспільства / О. С. Поліщук, О. В. Поліщук // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 38-42. — Бібліогр.: 11 назв. — укр.

Розглянуто постіндустріальне суспільство, зокрема у роботі зосереджено увагу на його інформаційній фазі розвитку. Встановлено, що особливістю її є стрімкий розвиток інформаційно-комунікативних технологій та винайдення Інтернету. Зазначені досягнення зробили неабиякий вплив на розвиток суспільства і, зокрема, людини. Ці зміни призвели до іншого сприйняття таких категорій, як час, простір тощо. Адже завдяки створенню віртуальної реальності (віртуального світу), переживаючи ряд труднощів у реальному світі, людина намагається десь «сховатися» від них. Таким «сховищем» є віртуальна реальність, де Я-реальне має можливість видавати себе за іншого — Я-віртуальне, створювати свій світ, в якому Я-віртуальне є пануючим. Цей світ створюється до власних уподобань Я-реального, яке не може знайти себе у реальному світі. Враховуючи ці та інші обставини, демонструється межа між двома світами, що існують паралельно для Я. Вибір одного із них безпосередньо залежить від раціоналізму.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.С.14, 5.Ю.1620, 5.Ю.1624

Філософія країн Європи

5.Ю.1616. Громадянське суспільство як предмет дослідження представників Київської духовно-академічної філософії ХІХ ст. / Н. Г. Мозгова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 26-29. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено феномен громадянського суспільства у працях представників київської духовно-академічної філософії XIX ст., зокрема у творчості її типового представника П. Ліницького (1839 – 1906). Показано, що соціально-політичні погляди представників духовно-академічної філософії XIX ст. просякнуті антропологічною проблематикою, яка тісно пов'язана з питаннями державності як прояву особистісної свободи. Центральною проблемою дослідження є теоретична реконструкція умоглядних пошуків підвалин громадянського суспільства одним із представників київської духовно-академічної філософії XIX ст. П. Ліницьким.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культура.

5.Ю.1617. Історіософський дискурс західників і слов'янофілів в інтерпретації Володимира Соловйова: монографія / А. А. Мелешук. — Дніпро: Ліра, 2021. — 203 с. — Бібліогр.: с. 187-203. — укр.

Висвітлено співвідношення філософських ідей слов'янофілів і західників з творчістю Володимира Соловйова. Проаналізовано філософські принципи побудови концепцій основних представників слов'янофілського напрямку і мислителів західництва, виявлено особливі риси їх філософських пошуків. Здійснено окремий аналіз ідей національної виключності у слов'янофілів і особливості її застосування у Володимира Соловйова. Проведено порівняльний аналіз специфічних філософських ідей слов'янофілів та західництва з філософськими концепціями Соловйова, який максимально враховує цілісність і органічність його творчості і її видозміни протягом часу, а також зміни в розвитку самого слов'янофілства й західництва. Висвітлено роль релігії і церкви в історичному процесі.

Шифр НБУВ: ВА853208

5.Ю.1618. «Новий Органон» (1620) та університетська філософія. До 400-річчя виходу трактату «Новий Органон» Френсіса Бекона: матеріали міжнар. наук. конф., 18 – 19 груд. 2020 р., м. Харків / ред.: І. В. Карпенко, О. М. Пирепелиця, В. О. Абашнік, В. В. Прокопенко, Є. О. Редько; Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. — Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. — 159 с. — укр.

Розглянуто «Новий Органон» Ф. Бекона як методологічну передумову проєкту модернізації європейського суспільства. Проаналізовано дискусії про суть науки від Ф. Бекона до сучасних моделей і концепцій. Розкрито пластичність мислення Ф. Бекона. Розглянуто філософію науки К. Поппера та історичну антропологію як сучасну філософію історії. Висвітлено методологічну поліфонію осмислення світоглядно-наукових поглядів Ф. Бекона. Увагу приділено цінностям і об'єктивності в науці (від Бекона до сучасності).

Шифр НБУВ: ВА854158

5.Ю.1619. Слов'янофілізм — духовний феномен XIX століття: погляд з Києва: [монографія] / Н. А. Шип; ред.: О. С. Онищенко; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: Ін-т рукопису НБУВ, 2021. — 340, [3] с.: іл., фот. — Бібліогр.: с. 318-330. — укр.

На основі наукового аналізу історіографічного доробку соціогуманітаріїв і презентабельної джерельної бази здійснено комплексне дослідження слов'янофілізму як релігійно-філософської течії суспільно-політичної думки в Росії 40 – 70-х рр. XIX ст. Охарактеризовано засновників, прихильників і послідовників ідей слов'янської взаємності. Доведено історичну зумовленість слов'янофілізму, розкрито його релігійну та моральну суть, політичну компоненту і трансформацію до панславізму та євразійства.

Шифр НБУВ: ВС68604

Див. також: 5.Щ.1547

Логіка

5.Ю.1620. Концептосфера власного імені в античній філософській традиції / О. П. Горенко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 10-15. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Прослідковано діалектичну концептуалізацію власного імені в межах античної філософії. Саме в цей період визрівали два різних підходи до проблеми надання імен — *rhusei* (за природою) та *thesei* (за домовленістю) — та визначалась відповідність імен суті речей. Відтак дискусія щодо характеру номінації та зв'язку між позначенням-іменем та позначенням-носієм перетворювала власне ім'я на філософему, концепт, що поєднує онтологічні та епістемологічні характеристики. Досвід такої дискурсивної трансформації актуалізується у періоди загострення ідеологічної, культурологічної, морально-етичної полеміки навколо імен.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культура.

Соціальна філософія

5.Ю.1621. Модель соціальної відповідальності як форма взаємодії суспільства і держави / З. С. Вихованець // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 40-44. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Проведено соціально-філософське дослідження моделі соціальної відповідальності як форми взаємодії суспільства і держави в умовах глобалізаційних змін. Констатовано, що державотворчий процес в Україні є посткласичним сценарієм політично-правового процесу, аналогів якому у світовій практиці знайти фактично неможливо. Доведено, що сучасна модель соціальної відповідальності формується у процесі самоорганізації громадян та налагодженні конструктивного діалогу влади і громадянського суспільства, що забезпечує досягнення системного капіталу суспільного оптимізму. Показано, що буття людини в державі завжди має специфічний «межовий» характер існування — це, передусім, раціоналізовані законами суспільні відносини, між якими постійно утворюються ірраціональні «щілини». Такі колізії життєдіяльності людини у плинній системі державного порядку вимагають постійного удосконалення механізму соціальної відповідальності задля забезпечення багатовекторних оптимальних взаємовідносин з іншими гравцями сучасного глобалізованого світу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філософ. Культура.

5.Ю.1622. Символічні діалекти діалогу: мова ненависті, мова толерантності, мова солідарності: монографія / Є. В. Більченко; Національна академія мистецтв України. — Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2021. — 478, [1] с. — Бібліогр.: с. 443-[479]. — укр.

Зауважено, що філософія — не умоглядне абстрагування від травм буття, яке приховує катастрофу, закриваючи очі на людські страждання. Спроби подолати насилля через фарисейську «дипломатію» завершилися перетворенням справжнього спілкування на тотальну іронію «інших для надто інших». З метою подолання даного відчуження автор намагається повернути діалог у його вихідне значення, рухаючись від садомазохістичної ненависті до Чужого через лицемірну толерантність до Іншого, до правди духовного цілого — мови любові до Близького. Доведено, що без соборності не відбудеться діалогу, і жодна мультикультурність не врятує від бажання зла панувати над нами, розділяючи нас на «хороших» і «поганих» інших. Визначено транскультурну ідентичність як альтернативу постмодерній транскультурі, вказано на зворотний бік транскультури як «карантин» місце для кожного. Узагальнено деконструкцію дилеми «Схід — Захід» в контексті універсальної етики.

Шифр НБУВ: ВА855076

5.Ю.1623. Справедливість як соціальний екзистенціаль громадянського суспільства: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / К. П. Горбенко; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 16 с. — укр.

Простежено еволюцію філософських уявлень про справедливість як одну з базових ціннісних універсалій, що виявляє інтенцію до подолання наявного стану речей на шляху до належного. Запропоновано авторську концепцію справедливості як соціального екзистенціалу громадянського суспільства. На відміну від інтерпретації М. Гайдеггера і К. Ясперса, які відносили екзистенціали до переживань індивідуального рівня, соціальні екзистенціали характеризують переживання соціуму в цілому, описують невідрефлексований стан суспільної свідомості. Доведено, що екзистенціаль справедливості інтенційно спрямований на відтворення онтико-онтологічної цілісності людини. Наведено перелік соціальних екзистенціалів: просторовість, темпоральність, історична справедливість, свобода, турбота, відповідальність, тривожність, страх, смерть тощо. Визначено основні напрямки оптимізації громадянського суспільства в сучасній Україні.

Шифр НБУВ: РА446428

5.Ю.1624. Трансгуманізм у ракурсі філософської й релігійної антропології / Л. Г. Кононоп // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 22-25. — Бібліогр.: 21 назв. — укр.

Роботу присвячено філософському, релігієзнавчому осмисленню новітніх технологій у сфері природничих наук. Йдеться про трансгуманізм, який породжує цілу низку проблем — генна інженерія, біотехнології, що пов'язані з філософським обґрунтуванням етичних положень *pro et contra*, а також дослідження у нейробіології та кібернетичній, з перспективою змін у людському мозку, у творчих і семантичних здатностях людини, які пов'язані з філософськими та релігійними дискусіями щодо природи свідомості та інтелекту. Виявлено базові концептуальні ціннісні положення трансгуманізму, які формуються незалежно від історичного контексту певної доби. Наголошено, що трансгуманізм як світогляд може мати змісти і смисли, якщо вирішеними є етичні засади щодо використання його технологічних аспектів. Певну роль у вирішенні моральнісних обґрунтувань трансгуманізму відіграє релігія, яка вважає більшість штучних технологій суто негативними. Універсальною практичною і позаморальною

метою трансгуманізму є досягнення влади над усіма характеристиками життєдіяльності людини.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1625. Феномен громадської думки: взаємозв'язок держави і громадянського суспільства: автореф. дис... канд. філол. наук.: 09.00.03 / О. О. Стариковська; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 17 с. — укр.

Дисертацію присвячено соціально-філософському дослідженню феномену громадської думки в контексті взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Проаналізовано підходи до розуміння уявлень про феномен громадської думки. Визначено суть і зміст поняття громадської думки. Виділено моделі механізму функціонування громадської думки і типи взаємозв'язку держави і громадянського суспільства. Обґрунтовано закономірність взаємозв'язку держави і громадянського суспільства як джерело становлення та функціонування громадської думки. Охарактеризовано чинники, які визначають функціонування громадської думки в українському суспільстві. Надано рекомендації щодо оптимізації взаємозв'язку держави і громадянського суспільства як передумови гармонізації процесу функціонування громадської думки в Україні.

Шифр НБУВ: RA446117

5.Ю.1626. Феномен соціального сподівання: автореф. дис... д-ра філол. наук.: 09.00.03 / О. П. Масюк; Запорізький нац. ун-т. — Запоріжжя, 2020. — 34 с. — укр.

Дисертацію присвячено концептуалізації феномену соціального сподівання в контексті побудови проєкції майбутнього, яка сприяє націленості суб'єкта суспільних відносин на конструктивне й взаємовигідне співіснування. Здійснено обґрунтування концепту соціального сподівання як домінуючої сенситивно-ноетичної моделі перспективної діяльності суб'єкта суспільних відносин. Проаналізовано наявні практики соціального сподівання в українському суспільстві та вплив цієї проєкції на оптимізацію діяльності суб'єкта його розвитку. У ній передбачено необхідність дотримання співмірності відображення суспільства у означеній проєкції з реальними соціальними процесами. Надано пропозиції щодо подальших досліджень з означеної проблематики.

Шифр НБУВ: RA446123

5.Ю.1627. Цифровий вимір сучасного етапу цивілізаційного розвитку соціуму / Л. Дротянко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 16-21. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Досліджено ризики і негативні тенденції процесів цифровізації різних сфер суспільного життя у ХХІ ст. Розглянуто такий феномен сучасного етапу цивілізаційного розвитку людства, як «цифрова нерівність», і проаналізовано її суть у сферах міжнародних відносин, економіки, освіти, одержанні різноманітних послуг. Виявлено негативний прояв феномену цифровізації у процесах комунікації, особливо в соціальних мережах. Зокрема зазначено, що застосування комп'ютерних технологій у спілкуванні веде до збіднення і спрощення мови, зниження культури мовлення. Показано негативний вплив сучасних мас-медіа на психічний стан людей, особливо підлітків і молоді, а також виявлено здійснення мас-медіа маніпуляцій їх свідомістю.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

Див. також: 5.С.14, 5.С.20, 5.С.35, 5.С.41, 5.Ю.1608, 5.Ю.1616

Етика

5.Ю.1628. Екологічна культура як складова духовності сучасної людини / О. П. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 146-149. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено особливості формування екологічної культури сучасної людини. На початку ХХІ ст. складається досить напружена екологічна ситуація, яка вимагає перегляду ставлення людини до природи. Людина починає усвідомлювати, що без пошуків дієвих засобів вирішення екологічних проблем неможливий подальший розвиток цивілізації. А екологічна ситуація почне змінюватися на краще лише у тому випадку, коли вироблені нові ціннісні орієнтири у ставленні до природи, такі як ідея гармонійного розвитку людини і природи, стануть надбанням широких людських мас. Споживацьке ставлення людини до природи стало причиною того, що світ природи знаходиться під загрозою знищення, саме тому питання формування у людини екологічної культури сьогодні стає одним з найбільш актуальних. Людство фактично постає перед вибором: або зберегти старий спосіб взаємовідносин у системі «людина-природа» і тоді, швидше за все, є неминучою екологічна катастрофа, або змінити спосіб взаємодії людини і природи та врятувати біосферу.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1629. Етика та Естетика: навч. посіб. / Г. М. Гончаров, С. П. Червона; Харківська державна академія фізичної культури. — Харків: Панов А. М., 2021. — 184 с. — Бібліогр.: с. 184. — укр.

Етика як моральна філософія, що не тільки несе теоретичні знання про моральні цінності і відображає моральну свідомість

у всій її складності та суперечливості, але й надає розуміння морального виміру поведінки особистості і дій соціальних суб'єктів, виступає універсальним способом соціальної регуляції. Сучасна естетика як наука про становлення чуттєвої культури людини не тільки є як мета та теорія мистецтва і вивчає шляхи формування досконалої людської чуттєвості, але й активно і цілеспрямовано впливає на художню культуру суспільства, сприяє виявленню творчих можливостей людини, її морально-етичного потенціалу.

Шифр НБУВ: VA855247

5.Ю.1630. Между добром и злом: нравственное самоопределение человека: [монографія] / В. Н. Запорожан, И. А. Донникова, В. Б. Ханжи. — Одесса: Одесский мед. ун-т, 2020. — 263 с. — Бібліогр.: с. 242-161. — рус.

Подано результати осмислення моральності як процесу культурно-історичного самовизначення людини у виборі між добром і злом. Увагу акцентовано на темпорально-історичних аспектах морального пошуку, які розкривають процесуальність моральності, на проблемах антропного часу, свободи, що реалізується в історії, на культурогенних підставах морального самовизначення людини.

Шифр НБУВ: VA853551

5.Ю.1631. Моральний та правовий аспекти поняття свободи в філософії П. Юркевича / Г. А. Поперечна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 89-93. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Здійснено аналіз розуміння П. Юркевичем категорії свободи в контексті його морально-етичного вчення та філософії права. Показано, що філософ розглядає проблему свободи людини у зв'язку із соціально-політичними і духовно-релігійними особливостями різних епох, акцентуючи увагу на значенні християнства у відкритті духовності людської особистості. Виходячи з положення мислителя про те, що людині як розумній істоті властива автономія, продемонстровано відмінності у поглядях на ідею автономії І. Канта і П. Юркевича. Розкрито зміст основних видів свободи та специфіку пов'язаних із нею аспектів відповідальності. З'ясовано, що для П. Юркевича ідея моральної рівності має лежати в основі вчення про право, а засадничою підставою правового аспекту свободи має стати її моральний аспект.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ю.1632. Основи біомедичної етики: [підручник] / С. Н. Вадзюк, Н. М. Волкова. — Тернопіль: Укрмедкнига: ТНМУ, 2021. — 279 с.: рис. — Бібліогр.: с. 275-279. — укр.

Розглянуто проблемне поле й універсальні принципи персоналістичної моделі біоетики щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології. Ключові положення основ біомедичної етики поліпшать обізнаність студентів щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство та людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій; допоможуть виховати глибоку переконаність у необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм у своїй практичній діяльності; сформувати вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини та суспільства сьогодні й у майбутньому.

Шифр НБУВ: VC68658

5.Ю.1633. Практична філософія: професійна етика та комунікативна культура: навч. посіб. / О. П. Проценко; Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». — Харків: ХАІ, 2021. — 79 с. — Бібліогр.: с. 77. — укр.

Запропоновано філософський аналіз таких соціальних феноменів, як професійна етика, етос, мораль і етикет. Звернено увагу на їх значення у житті суспільства та професійній діяльності людини. Висвітлено морально-етичну спрямованість соціальних і службових відносин і формування комунікативної культури сучасного фахівця.

Шифр НБУВ: VA853845

5.Ю.1634. Праця ХХІ: філософія змін, виклики, вектори розвитку: монографія / А. М. Колот, О. О. Герасименко; Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана. — Київ: КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, 2021. — 487 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 461-476. — укр.

Висвітлено нові грані світу економіки, праці та зайнятості за сучасної, цифрової доби. Виокремлено мегапринципи розбудови нової платформи соціально-трудового розвитку. Розкрито авторське бачення моделі праці й зайнятості, адекватної умовам першої половини ХХІ. Висвітлено зміни у сфері праці й зайнятості за настання коронакризи та її наслідків. Аргументовано необхідність розроблення прикладних, суспільно корисних проєктів життєдіяльності людини праці задля вирішення двоєдиного завдання — створення умов для безпечної, захищеної від епідеміологічних загроз праці й водночас забезпечення продуктивної зайнятості на основі задіяння узгоджених, односпрямованих регламентів, що містять організаційні, управлінські, адаптаційні, психофізіологічні, безпекові рішення в царині трудової діяльності. Значну увагу приділено оновленню методологічного забезпечення стійкого, людиноцентричного розвитку. Одержані результати

сфокусовано на досягненні основної мети виконаного дослідження — сприяти опануванню людиною цифрової доби сучасної філософії соціально-трудового розвитку, формуванню нового мислення.

Шифр НБУВ: ВС68663

5.Ю.1635. Причинно-наслідкові зв'язки ефективного альтруїзму як умови розвитку суспільного порядку після пандемії // Ю. В. Гуменюк // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 79-84. — Бібліогр.: 20 назв. — укр.

Поставлено питання: яким же буде суспільний порядок після пандемії COVID-19? та шляхом узагальнення здобутків минулого, аналізуючи сучасні методологічні концепції й інтерпретуючи ідентичний історико-філософський матеріал, робиться спроба надати відповідь на нього. Надаючи визначення такому явищу, як «пандемія», та характеризуючи його, маємо відповідь на запитання: що сталося з людським імунітетом, якщо організм людини не може впоратися з вірусом? Душа людини страждає, поки не зрозуміє суті того, що відбувається і, впершу чергу, суті свого власного існування. Виходячи з цього, проведено розширений аналіз і визначено зв'язки між природою страху, сенсом життя та альтруїзмом. Висвітлено сучасне розуміння ефективного альтруїзму та вирішення за рахунок даного феномену питання щодо наведення суспільного порядку за сучасних умов.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1636. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 26 — 27 берез. 2021 р. / ред.: А. П. Гетьман, Л. М. Сідак, Н. В. Хамітов, С. Т. Сейдуманов, В. М. Рамішвілі, С. А. Крилова, В. О. Лозовой, Г. Д. Панков, Л. Н. Токтарбекова, Ю. А. Меліхова, О. А. Шумейко; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Інститут філософії, політології та релігіознавства КН МОН Республіки Казахстан, Тбіліський держ. ун-т імені Іване Джавахішвілі. — Харків: Друкарня Мадрид, 2021. — 363 с. — укр.

Розглянуто питання саморозвитку особистості як філософська проблема XXI ст. Зазначено саморозвиток і руйнацію особистості в епоху постмодерну: проекція від гуманізму до трансгуманізму. Визначено саморозвиток особистості як предмет сучасних психологічних розвідок. Наведено саморозвиток особистості в системі освіти: традиції і новації.

Шифр НБУВ: СО37841

5.Ю.1637. Філософський аналіз дискурсу інформаційної етики та її морально-практичних дилем / Т. Г. Шоріна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 74-79. — Бібліогр.: 15 назв. — укр.

Актуалізовано проблему філософського та етичного осмислення нового положення людини за часів «інформаційної революції» у системі взаємовідносин «людина — техніка — природа», що стало предметом вивчення прикладного виду знань — інформаційної етики. Здійснено філософський аналіз історичних, соціокультурних засад інформаційної етики та її концептуальної особливості. У тому числі, окреслено її найбільш актуальні морально-етичні теми. Наголошено, що розвиток інформаційної етики та ретельне осмислення її драматичних проблем може і має сприяти їх подоланню, знаходженню стійких рішень, необхідних для того, щоби надати адекватні відповіді на технологічні виклики інформаційної епохи.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1638. Technologies of genetic material use restriction: types, molecular-genetic base and ethical analysis of their application: (a rev.) / P. R. Zubik, V. V. Motronenko, O. V. Besarab // Biotechnologia Acta. — 2021. — 14, № 2. — С. 19-27. — Бібліогр.: 41 назв. — англ.

З метою економіки фермерські господарства використовують одержане у процесі культивування насіння не лише для реалізації, але й для посіву, що не здобуло прихильників серед компаній з виробництва генетично-модифікованого насіння. Ними було створено технології обмеження використання генетичного матеріалу для захисту інтелектуальних прав на відтворення рослин зі зміненим генотипом. Проте ці технології містять ще й комерційну складову та порушують низку моральних принципів і міжнародних актів. Мета роботи — ознайомити із видами термінаторних технологій, їх генетично-молекулярною базою та призначенням, а також встановити їх відповідність міжнародним документам і нормам. Досліджено види, генетичні основи і застосування термінаторних технологій та здійснено їх аналіз з позицій міжнародних норм. Існує 2 види термінаторних технологій (сорто- та ознако-специфічні), в основу яких покладено взаємодію трьох генів, що сприяє реалізації певних фенотипічних виявів. Встановлено, що технології, які обмежують використання генетичного матеріалу, водночас і суперечать, і відповідають низці міжнародних правових актів, що унеможлиблює чітке визначення доцільності їх використання в сільському господарстві. Висновки: використання термінаторних технологій досі залишається суперечливим фактом, оскільки в їх основі закладено принцип дуалізму: позитивний і негативний вплив на людей.

Шифр НБУВ: Ж100178

Див. також: 5.С.17, 5.Ю.1605, 5.Ю.1609

Естетика

5.Ю.1639. Змісти події «кінематографічного безумства» // К. С. Гончаренко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2021. — № 1. — С. 111-116. — Бібліогр.: 16 назв. — укр.

Розуміння «кінематографічного безумства» здебільшого зводиться до тлумачення його як деякого «трешу», «безглуздя» чи «штампованої картинки» з поверхневим сюжетом та відсутнім змістом. Здійснено спробу визначити «кінематографічне безумство» як подію. Окреслено межі концепту «події» та на основі аналізу досліджень виведено головні критерії, завдяки яким ми можемо фіксувати подію як таку, що наділена співпричетністю та співіснуванням у бутті, а також виявляється безструктурним носієм чогось дивного та абсолютно нового. Відповідно, «безумство» ми розумітимемо у тих його виявах, про які говорить Мішель Фуко в «Ліках безумства». Як ілюстрацію та унаочнення події та подієвості в роботі задіюється візуальний контент задля уявлення події «кінематографічного безумства». Щодо останнього, то мова йде про різноманітні іпостасі безумства, які пропонує сфера візуального та з-поміж яких можливе безумство як «подія», або ж ні. У площині кінематографу циркулює надмірна кількість фільмів, які розкривають ті чи інші аспекти безумства, або є суцільним безумством. Однак завдання дослідження — побачити, що дійсно є подією та якими є її змісти.

Шифр НБУВ: Ж70861:Філо. Культур.

5.Ю.1640. Естетика как «форма философии» / Т. Д. Суходуб // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 102-108. — Бібліогр.: 13 назв. — рус.

Раскрыто понимание эстетики как формы развития культуры философского мышления. Обосновывается, что такой подход требует преодоления закрепившейся с XVIII в. трактовки эстетики исключительно как дисциплины, с однозначно очерченным предметом и задачами. Сделан вывод, что иное понимание эстетики требует обращения к понятию «форма философии», которое интерпретируется в статье двояко: во-первых, как термин, позволяющий понять эстетику как одну из традиций философии (от античности и до современности); во-вторых, как термин, характерный для концептуализации историко-философского процесса Я. Э. Голосовкером (1890 — 1967), работы которого актуализировали проблему творческого воображения (имagination) и позволили представить смысл эстетики как собственно философской традиции.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.С.44, 5.Ч.1108, 5.Ю.1607, 5.Ю.1629, 5.Ю.1657

Психологія

5.Ю.1641. Особистісна зрілість майбутнього психолога: емпіричні дослідження, моделювання і прогнозування процесу становлення: колект. монографія / К. М. Бондар, М. С. Велікодна, Л. О. Гапоненко, Т. Ю. Гончарова, О. Ю. Горбачова, В. О. Депутатов, Ю. В. Маєр, З. М. Мірошник, Н. А. Мішака, О. Е. Остапчук, Ж. М. Свірська, Ю. М. Сошина, І. О. Талаш, О. А. Чаркіна, І. М. Шаповал, О. П. Шестопалова, О. С. Шило; ред.: З. М. Мірошник; упоряд.: О. Е. Остапчук; Криворізький держ. пед. ун-т. — Кривий Ріг: Роман Козлов, 2021. — 274, [3] с.: рис., табл. — укр.

Представлено методологічні і прикладні аспекти дослідження проблеми особистісної зрілості майбутнього психолога. Обґрунтовано діагностичні методи дослідження динаміки процесу становлення особистісної зрілості студентів-психологів і різних груп компетентностей. Проаналізовано інструментарій професійного коучингу, технологічні засоби розвитку ролівої компетентності майбутнього фахівця в галузі практичної психології. Досліджено прикладні аспекти формування психологічного благополуччя майбутніх психологів, їх підготовки до роботи у складі команд супроводу інклюзивної освіти.

Шифр НБУВ: ВА854731

Див. також: 5.С.6, 5.Ч.1105, 5.Ч.1172, 5.Ю.1688

Загальна психологія

5.Ю.1642. Віртуальна ігрова реальність: соціально-філософський контекст / О. П. Скиба // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 97-101. — Бібліогр.: 19 назв. — укр.

Досліджено соціально-філософський контекст комп'ютерних ігор, які з'явилися ще у середині минулого століття, але не набули великого поширення і, відповідно, особливої залежності від них не виникало. В останні роки швидкий ріст інформаційних технологій зробив комп'ютери невід'ємною частиною нашого

життя. Саме тоді процеси комп'ютеризації і поява мережі Інтернет склали новий етап у розвитку комп'ютерних ігор. Досліджено негативні і позитивні аспекти впливу комп'ютерних ігор на людину. Як негативні наслідки розглядаються випадки виникнення комп'ютерної залежності, і, як частковий випадок, Інтернет-залежності тощо. Якщо ж говорити про комп'ютерні ігри, що містять сцени насильства та жорстокості, то негативний ефект від цих ігор ще більш посилюється. З огляду на все вище зазначене, очевидно, що в суспільстві виникає потреба у створенні механізму цензури, що займатиметься фільтрацією інформаційного та ігрового простору.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ю.1643. Когнітивно-стильова характеристика комунікативної компетентності студента / Н. С. Коструба // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 68-82. — Бібліогр.: 18 назв. — укр.

Мета роботи — психологічний аналіз взаємозв'язків когнітивних стилів із комунікативною компетентністю студента. Когнітивний стиль як індивідуальний спосіб переробки інформації пов'язують з усіма сферами життєдіяльності людини: управлінням, психотерапією, освітою тощо. Згідно із сучасними уявленнями, когнітивні стилі виступають кращими індикаторами індивідуального успіху, прийняття рішень тощо. Когнітивні стилі характеризують особливості сприйняття й обробки інформації про навколишній світ, а також виступають як характеристики особистісної організації людини в цілому. Це надає теоретичну підставу для положення про наявність зв'язку між когнітивними стилями та комунікативною компетентністю як конструктом, що містить у собі одним із компонентів когнітивні здібності. Емпірично вивчали три типи когнітивно-стильової організації особистості (полезалежність-поленезалежність; аналітичність-сентетичність; гнучкість-ригідність). Одержані результати свідчать, що половина опитаних демонструє компетентні реакції в комунікації, тобто здатність до адекватного реагування на поведінку навколишніх залежно від ситуації. Інша половина проявила агресивну чи залежну поведінку, що свідчить про недостатню розвиненість комунікативної компетентності в студентів. Серед когнітивних стилів студентам найчастіше притаманні поленезалежність і гнучкість у мисленні. Проведений емпіричний аналіз когнітивностильових характеристик комунікативної компетентності студента надав змогу виявити статистично значимі зв'язки типів реагування в комунікації з такими когнітивними стилями, як гнучкість-ригідність. Статистично значимих взаємозв'язків комунікативної компетентності та типів реагування з когнітивними стилями: полезалежність-поленезалежність й аналітичність-сентетичність — виявлено не було. Результати демонструють, що високі показники агресивності у спілкуванні пов'язані з високими показниками ригідності мислення. Виявлено слабку кореляцію між залежною поведінкою в спілкуванні й показниками гнучкості мислення.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1644. Психологічні чинники становлення європейської християнської культури з погляду теорії смислових трансформацій / В. В. Жовтянська // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 56-67. — Бібліогр.: 6 назв. — укр.

Здійснено спробу визначення психологічних чинників історичного процесу на прикладі становлення європейської християнської культури. Визначення цих чинників здійснено на основі теорії смислових трансформацій, яка описує психологічні механізми розвитку суб'єктивних уявлень про дійсність. Із погляду цієї теорії, є різні за способом функціонування суб'єктивні уявлення — раціональні та ірраціональні. Для перших є релевантною пропозиційна форма вираження, і вони потребують застосування рефлексії й верифікації. Для других релевантна образна форма вираження, верифікації вони не потребують. Характерні риси європейської християнської культури розглянуто як наслідок розвитку домінуючих у тогочасному соціумі суб'єктивних уявлень. Вихідна передумова для становлення європейської християнської культури вбачається в розпаді античного міфу, що, зі свого боку, стало наслідком залучення рефлексії до процесу формування суб'єктивних уявлень. Значну частину його функцій перебирає на себе християнська релігія, яка для молоді європейської культури стає світоглядно домінуючою. Причиною для цього виступив відносно низький рівень культури мислення й, передусім, рефлексивності, у народів, що завоювали античний світ і перейняли в нього християнство. Цей же низький рівень рефлексивності, а також нерелевантність пропозиційних форм вираження для ірраціональних уявлень стали передумовами змістових трансформацій вихідного християнського вчення. Трансформовані релігійні уявлення, які посли панівне місце в середньовічному світогляді, зумовили специфічні риси культури Середньовіччя й наклали відбиток на весь життєвий уклад тогочасного суспільства.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1645. Психологія прокрастинації особистості: монографія / О. В. Журавльова; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 419 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 369-418. — укр.

Наведено інтегральну модель прокрастинації особистості. Ретельно проаналізовано біологічну та психосоціальну підструктуру цього феномену. Обґрунтовано авторське тлумачення прокрастинації та представлено комплекс методологічних рекомендацій щодо психолого-педагогічного супроводу студентів, схильних до прояву дилаторної поведінки.

Шифр НБУВ: ВА853591

5.Ю.1646. Соціально-психологічні основи розвитку іншомовної діяльності особистості: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.05 / С. В. Цимбал; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 40 с. — укр.

Визначено соціально-психологічні основи розвитку іншомовної діяльності особистості. Розроблено соціально-психологічну систему розвитку іншомовної діяльності особистості. Виявлено критерії (ціннісно-мотиваційний, прогностично-операційний, креативно-пошуковий, оцінно-моніторинговий) та показники розвитку іншомовної діяльності особистості. Проведено операціоналізацію структурно-функціональної моделі розвитку іншомовної діяльності особистості, визначено рівні розвитку (низький, середній, високий) іншомовної мовленнєвої діяльності та здійснено їх диференціацію в онтогенетичному вимірі. Розроблено соціально-психологічну систему розвитку іншомовної діяльності особистості як цілісну сукупність компонентів (змістовного, цільового, процесуального, результативного) з орієнтацією на оптимальне урахування особливостей самоорганізації та пізнавальних стилів респондентів, включаючи їх полярні характеристики. Обґрунтовано концептуальні й змістовно-процесуальні задачі побудови та реалізації інтеграційного лінгвопсихологічного тренінгу як засобу активного соціально-психологічного навчання, заснованого на принципах системного, генетичного, субТектно-діяльнісного, компетентнісного, синергетичного, особистісно-орієнтованого, комунікативно-діяльнісного та комунікативно-когнітивного підходів. Розкрито основні складові ефективної реалізації соціально-психологічної системи розвитку іншомовної діяльності особистості в умовах глобалізації.

Шифр НБУВ: РА448036

Див. також: 5.С.44, 5.Х.928, 5.Ш.1329, 5.Ю.1672

Психологія особистості

5.Ю.1647. Етнорелігійна ідентичність молоді як чинник поведінки подолання стресової ситуації: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / Ю. В. Коваленко; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 27 с.: табл. — укр.

Визначено вагу впливу етнічної та релігійної ідентичності людини на особливості її копінг-поведінки. Показано, що в осіб з різними етнорелігійними ідентичностями, залучення специфічних внутрішніх та зовнішніх ресурсів зумовлює особливості поведінки подолання стресової ситуації. Ґрунтуючись на аналізі наявних підходів та теорій систематизації копінг-стратегій як основної категорії класифікацій способів подолання стресової ситуації, досліджено різницю між психологічними захистами та копінг-стратегіями. Висвітлено ієрархічну модель копінг-поведінки, яку було застосовано в інтерпретації результатів кроскультурного дослідження. Здійснено підготовку, проведення й аналіз результатів кроскультурного емпіричного дослідження. Емпірично доведено існування міжгрупових відмінностей у вибірках студентської та викладацької молоді з різними етнічними ідентичностями (егіптянами та українцями) та різними релігійними ідентичностями (мусульманами та християнами) у поведінці подолання стресової ситуації. Виявлено, що етнічна ідентичність випробуваних є більш вагомим предиктором патернів копінг-поведінки. Визначено, що копінг-поведінка (1) египтян та (2) українців підпорядковується всім трьом адаптивним процесам ієрархічної моделі копінг-поведінки, обґрунтованої у даному дослідженні. Крім того, египтяни та українці застосовували тотожні копінг-сім'ї (субшкали) у своїх моделях копінг-поведінки, а саме «Розв'язання проблеми», «Пошук інформації», «Пошук підтримки», та «Пристосування». З іншого боку, египтяни та українці надавали перевагу дещо різним стратегіям копіngu, що входили до означених копінг-сімей, а також демонстрували різні ступені вияву цих стратегій. Зроблено висновок про те, що залежно від особливостей етнорелігійної ідентичності людини, формуватиметься специфічний патерн адаптивних процесів та копінг-сімей (субшкал) з їх кореневими функціями, який зумовлює специфічний патерн поведінки подолання певної стресової ситуації. Виявлено такий патерн копінг-поведінки у (1) египтян: «Пошук підтримки» — «Розв'язання проблеми» — «Пристосування» — «Пошук інформації»; у (2) українців: «Пошук інформації» — «Пристосування» — «Пошук підтримки» — «Розв'язання проблеми». Зважаючи на особливості формування релігійності у групі египтян обох релігійних ідентичностей (мусульман та християн), у яких формальне релігійне навчання та виховання починається з дитинства, продовжуючись протягом дорослішання, на відміну від українців, у яких цей процес є більш стихійним, зроблено висновок про формальну сформованість

релігійного копіngu у єгиптян. Це є свідченням того, що копінг-стратегіям можливо і потрібно навчати. Виявлено усталеність патернів копінг-поведінки у єгипетської та української студентської молоді за інших соціальних умов (загального карантину для запобігання розповсюдження COVID-19).

Шифр НБУВ: RA446533

5.Ю.1648. Зміни в репрезентаціях про старіння в свідомості людини: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / А. О. Зуєва; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 20 с.: рис. — укр.

Проведено аналіз репрезентацій на основі теоретико-методологічних робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників. Зазначено, що у сучасній психології репрезентації є засобами суб'єктивного уявлення дійсності, що відображають психічну реальність. Зазначено, що на змінення репрезентативних структур впливає досвід. Розглянуто основні напрями вивчення особливостей старіння як комплексного явища, що відбувається в собі фізіологічні, особистісні, соціальні, культурологічні та економічні аспекти життя людини. Досліджено особливості змін в репрезентаціях про літню людину та старість в періоді дорослості. У ранній, середній і пізній дорослості та передпенсійному віці встановлено структуру і взаємодійності репрезентацій «літня людина» та «старість». Надано їх інтерпретацію. Вивчено особливості репрезентацій старості і літніх людей за статтю. З'ясовано особливості готовності до вікових змін. Установлено, що з віком посилюється фізіологічний, особистісно-психологічний, когнітивний, афективний компоненти готовності до вікових змін. Не встановлено зростаючого мотиваційного компоненту в плані активного пошуку продуктивних стратегій адаптації до цих змін. Доведено різницю у сформованості когнітивного рівню готовності до вікових змін на користь жінок. Зазначено, що детермінантами загальної готовності до вікових змін є копінг, що характеризує інтенсивну залученість до міжособистісного спілкування, дієву участь у суспільному житті. Доведено, що готовність до прийняття вікових змін — це позитивна установка, що супроводжується продуктивними копінг-стратегіями і навпаки.

Шифр НБУВ: RA446101

5.Ю.1649. Психологічна корекція сором'язливості у майбутніх психологів: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / І. М. Степаненко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 20, [1] с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню проблеми психологічної корекції сором'язливості у майбутніх психологів. Визначено теоретичні підходи до вивчення проблеми психологічної корекції сором'язливості у майбутніх психологів. З'ясовано, що сором'язливість значною мірою впливає на професійну діяльність майбутніх психологів. Досліджено компоненти (когнітивний, емоційний, поведінковий) та особистісні утворення сором'язливості: інтернальний локус контролю, внутрішня конфліктність, високий рівень тривожності, занижена самооцінка, підлеглий тип поведінки, інтровертованість. Виділено критерії визначення (сила та частота сором'язливості, соціальна відчуженість) рівнів прояву сором'язливості у майбутніх психологів (високий, середній, низький), виявлено психологічні особливості сором'язливості (ситуації та види діяльності, типи людей, суб'єктивне обґрунтування, фізичні реакції, думки та відчуття, дії, позитивні та негативні наслідки сором'язливості, чинники її виникнення). Обґрунтовано і розроблено модель технології психологічної корекції сором'язливості у майбутніх психологів шляхом оптимізації особистісних утворень, завдяки апробації якої доведено її ефективність та необхідність впровадження в систему підготовки фахівців.

Шифр НБУВ: RA446535

5.Ю.1650. Психологія монетарної спрямованості особистості: монографія / О. П. Нікітіна, Т. Б. Хомуленко, А. Д. Іванченко. — Харків: Лідер, 2020. — 349 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 203-236. — укр.

Наведено результати дослідження особистісно-вікового аспекту психології грошей та схильностей до побудови монетарної кар'єри у студентів. Проведено узагальнення та систематизацію наукових підходів до проблеми ставлення до грошей у системі відносин особистості юнацького віку. Представлено методичний комплекс дослідження психолого-педагогічних передумов ставлення до грошей. Розкрито характеристики виявлених монетарних типів, властивих особистості юнацького віку. Подано авторську розвивально-корекційну програму формування конструктивного ставлення до грошей особистості юнацького віку. Додатки містять психодіагностичний комплекс, який можна використовувати психологам у наукових дослідженнях, практичній роботі та консультативній практиці.

Шифр НБУВ: BA853516

5.Ю.1651. Психологія прокрастинації особистості студента: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.07 / О. В. Журавльова; нац. ун-т «Острозька академія». — Острого, 2020. — 32 с.: рис. — укр.

Теоретично обґрунтовано та комплексно емпірично вивчено проблему прокрастинації з позиції відносно стійкого особистісного конструкту. Сконструйовано та обґрунтовано інтегральну модель прокрастинації на основі ключових засад постнекласич-

ної наукової парадигми, принципів системності, структурності, континуальності й біопсихосоціального підходу. Установлено, що прокрастинація на системному рівні функціонує як багатомірне інтегральне стійке особистісне утворення, а в субсистемній площині представлена психосоціальною та біологічною підструктурами. Розроблено авторську методику діагностики досліджуваного феномену, яка успішно пройшла перевірку за низькою психометричних характеристик; впроваджено валідації сконструйованої інтегральної моделі прокрастинації встановлено низку нейропсихологічних, психосоматичних, когнітивно-рефлексивних, афективно-мотиваційних та конативно-регулятивних властивостей студентів, схильних до прокрастинації. Виокремлено й описано внутрішню структуру чотирьох типів студентів-прокрастинаторів: «іраціонально-астенічного», «демотивовано-іраціонального», «дезадаптивно-агресивного», «мотиваційно-астенічного»; за допомогою психолінгвістичного інструментарію деталізовано ключові уявлення студентів щодо суті феномену прокрастинації і труднощів, які в них виникають унаслідок його прояву. Вивчено специфічні особливості прокрастинації в студентів-іноземців в умовах їх мовно-культурної адаптації; розроблено методичні рекомендації з організації психолого-педагогічного супроводу задля редукції проявів дилаторної поведінки в студентів.

Шифр НБУВ: RA448059

5.Ю.1652. Ресурси стійкості особистості в умовах складних та нетипових ситуацій життя: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / О. С. Односталко; Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк, 2020. — 20 с.: табл. — укр.

Проведено теоретичний аналіз особливостей складних і нетипових ситуацій життя та ресурсів, як засобів адаптації до них. Надано визначення, структуру і класифікації життєвих ситуацій. Здійснено апробацію психодіагностичної методики, яку спрямовано на вивчення резильєнтності, як ресурсу стійкості. Здійснено порівняння ресурсів стійкості залежно від сприйняття нетипової ситуації, віку і статі та простежено особливості проявів ресурсів стійкості в постсприйнятті нетипової ситуації. Продемонстровано, що незалежно від репрезентації ситуації в більшості досліджуваному і високому рівнях, резильєнтність на середньому рівні, наявну глобальну мету, орієнтацію на потенційні рішення, рішучість і активність, а також ресурси соціальної підтримки [сім'я, коханий, освіта (розвиток)]. Показано, що в період дорослості в нетиповій ситуації життя оптимізм і резильєнтність представлено комплексно, власне здоров'я і здоров'я близьких також усвідомлюються інтегровано, але окремо від ресурсів стійкості. Досліджено особливості ресурсів стійкості у постпереживанні нетипової ситуації життя. Зазначено, що потенційно існує частка осіб, які мають ускладнену адаптацію. Установлено тенденцію зменшення ресурсу стійкості — резильєнтності. У постпереживанні нетипової ситуації життя до ресурсів стійкості віднесено власне здоров'я і сприйняття ситуації. Вивчено досвід переживання складних ситуацій життя за допомогою напівструктурованого інтерв'ю в межах нарративного опису.

Шифр НБУВ: RA446525

5.Ю.1653. Соціально-психологічні особливості мотиваційної сфери жінок у бізнесі: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / О. В. Струкова; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

На основі системного теоретико-емпіричного дослідження розкрито соціально-психологічні особливості мотиваційної сфери жінок у бізнесі та проведено диференціацію складових компонентів мотиваційної сфери жінок і чоловіків, які займаються бізнесом. Визначено специфіку самоставлення жінок, які займаються бізнесом, як внутрішнього ядра мотиваційної сфери. Розкрито основні відмінності у мотивації досягнення, соціальної креативності, онтогенетичної рефлексії та індексу якості життя жінок, які займаються бізнесом. Виявлено роль бар'єрності та реалізованості соціально-особистісних цінностей у побудові мотиваційної сфери жінок у бізнесі та виявлено специфіку реалізації мотиваційної сфери жінок у бізнесі.

Шифр НБУВ: RA446825

5.Ю.1654. Соціально-психологічні умови становлення зрілої ідентичності студентської молоді: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / С. П. Ревенко; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с.: рис., табл. — укр.

Дисертаційне дослідження присвячено визначенню соціально-психологічних умов становлення зрілої ідентичності студентської молоді. Зрілу ідентичність розглянуто як чинник психологічного благополуччя студентської молоді та розкрито соціально-психологічні умови становлення зрілої ідентичності студентства у сучасних умовах українського соціуму й освітнього простору. Розроблено та операционалізовано каузальну модель соціально-психологічних умов становлення зрілої ідентичності як чинника психологічного благополуччя студентської молоді, у якому відображено взаємозв'язки статі, соціально-психологічних установок та освітнього середовища на процес становлення зрілої ідентичності, а також її вплив на задоволеність якістю життя, загальне здоров'я та психологічне благополуччя студентської

молоді. Визначено структуру зрілої ідентичності студентської молоді та розкрито її провідні компоненти. Проведено диференціацію соціально-психологічних чинників формування зрілої ідентичності студентської молоді. Виявлено показники зрілої ідентичності студентської молоді, які виступають предикторами її психологічного благополуччя.

Шифр НБУВ: RA446488

5.Ю.1655. Темпоральні особливості жінок з різним ступенем психологічної готовності до материнства: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Є. О. Кушнір; Одеський нац. ун-т імені І. І. Мечникова. — Одеса, 2020. — 16, [1] с. — укр.

Представлено індивідуально-психологічні особливості жінок з різним ступенем психологічної готовності до материнства. Проведено аналіз теоретичних робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників феномену материнства та психологічної готовності до материнства. Зазначено, що вивчення психологічних змін жінок пов'язаних з вагітністю є ключовим критерієм вступу до материнства. Розглянуто індивідуально-психологічні, зокрема темпоральні особливості жінок. Експериментально з'ясовано особливості власної одиниці часу (τ - тип) у жінок з різним ступенем психологічної готовності до материнства, що є умовно здоровими і з ризиком ускладнення перебігу вагітності. Виділено та порівняно жінок за ступенем готовності до материнства (психологічно оптимально готові, психологічно переважно готові, психологічно сумнівно готові та психологічно неготові до материнства). Зафіксовано суб'єктивну переоцінку часу у більшості вагітних жінок при зростанні тривожного показника й уповільнення переживання часу при зростанні депресивного показника психологічної готовності до материнства. Демонстровано, що взаємодія тривожного та/або депресивного показника і повільного переживання часу властиві жінкам з ускладненою готовністю до материнства. Простежено особливості часової перспективи та суб'єктивного плину часу жінок з різним ступенем психологічної готовності до материнства, що є умовно здоровими і з ризиком ускладнення перебігу вагітності. Встановлено зв'язок між домінуючою часовою орієнтацією і показниками психологічної готовності до материнства. Порівняно особливості несвідомих психологічних проявів умовно здорових жінок і жінок з ризиком ускладнення перебігу вагітності різного ступеня психологічної готовності до материнства.

Шифр НБУВ: RA446102

5.Ю.1656. Теорії особистості: навч.-метод. посіб. / Р. Т. Сімко, А. В. Сімко. — Кам'янець-Подільський: Ковальчук О. В., 2021. — 161 с.: табл. — Бібліогр.: с. 160-161. — укр.

Досліджено основні проблеми психології особистості. Розглянуто психодинамічний напрям в теорії особистості З. Фрейда. Проаналізовано психологічні функції та особистісні орієнтації людини. Увагу приділено соціокультурній теорії К. Хорні. Охарактеризовано гуманістичну теорію Е. Фрома, зокрема механізми втечі, позитивну свободу, а також екзистенційні потреби людини. Досліджено еґо-психологію як результат розвитку психоаналізу. Розглянуто основи та характеристики людей, що самоактуалізуються. Наведено основні особистісні характеристики повноцінно-функціонуючої людини. Наведено основну формулу прогнозу поведінки, а також загальну формулу прогнозу соціального контролю.

Шифр НБУВ: BA853869

Див. також: 5.С.28

Галузева (прикладна) психологія. Психологія окремих видів діяльності

5.Ю.1657. Віртуалізація соціальної реальності як спроба подолання самотності людини доби Постмодерну / Н. Г. Мозгова // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 35-38. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

Досліджено процес віртуалізації за сучасних умов соціальної реальності як спроба подолання самотності людини доби Постмодерну. Показано, що віртуалізація соціальної реальності змінює сам характер повсякденної комунікації. Центральною проблемою дослідження є теоретичний пошук нових комунікативних практик, в яких з найбільшим ефектом могла б зреалізуватися соціальна суб'єктивність сучасної людини.

Шифр НБУВ: Ж70861

5.Ю.1658. Психологічне забезпечення дій формувань Національної гвардії України: підручник. Ч. 1 / С. В. Белай, О. М. Керницький, В. І. Пасичник, І. І. Ліпатов, І. М. Товма; Національна гвардія України, Національна академія Національної гвардії України. — Харків, 2021. — 266 с.: табл. — Бібліогр.: с. 255-258. — укр.

Розглянуто науково-методичні та практичні аспекти психологічного забезпечення службово-бойової діяльності формувань НГУ. Досліджено організацію та методику професійно-психологічного відбору особового складу, здійснення професійно-психологічної підготовки військовослужбовців та психологічного супроводу їх діяльності. Охарактеризовано особливості психоло-

гічного забезпечення дій особового складу формувань НГУ під час виконання службово-бойових завдань, проведення спеціальних операцій в сучасних умовах. Розглянуто організацію та технологію психодіагностики особистості військовослужбовців, малих груп і військових колективів. Переглянуто профілактику девіантної поведінки військовослужбовців у військових частинах НГУ. Висвітлено процес прогнозування і розрахунок психогенних втрат серед особового складу під час виконання СБЗ в екстремальних умовах. Досліджено особливості психологічного забезпечення проведення спеціальних операцій з припинення масових заворушень, ліквідації НЗФ та ДРГ.

Шифр НБУВ: B358751/1

5.Ю.1659. Психологічні основи професійної реадптації особистості в умовах проблемного соціуму: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.05 / М. С. Панов; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 41 с. — укр.

Обґрунтовано науково-теоретичні проєкції дослідження феномену професійної реадптації та розкрито її основні складові в умовах проблемного соціуму. Запропоновано й опрацьовано модель дослідження професійної реадптації особистості, розглянуто у континуумі протилежних полюсів (напруження адаптаційних механізмів та стану адаптованості), що артикулюються адаптаційним потенціалом особистості. Представлено структуру ресурсного потенціалу професійної реадптації, яка охоплює професійні ресурси особистості (професійну компетентність та професійно-рольові настанови) та її особистісні ресурси, які утворюють когнітивна, ціннісно-смыслова й емоційно-вольова складові. Створено психодіагностичний комплекс для дослідження специфіки професійної реадптації безробітних з метою визначення рівня їх адаптаційного потенціалу щодо подолання ситуації професійної кризи та встановлено особливості професійної реадптації безробітних, які належать до внутрішньо переміщених осіб. Виокремлено особливості адаптаційного потенціалу безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб в проєкції напруженості адаптаційних механізмів, потенційних можливостей та стану їх адаптованості. Розкрито концептуальні засади системи оптимізації процесу професійної реадптації особистості в проєкції психотренінгових технологій та доведено ефективність її впровадження в умовах проблемного соціуму в напрямку розвитку емоційного інтелекту та здатності до саморегуляції; конструктивного подолання наслідків психотравмуючих ситуацій; підвищення рівня внутрішньої психологічної безпеки та толерантності до невизначеності; професійної самореалізації; відновлення продуктивної часової перспективи; здатності до реалізації інтернального локусу контролю у процесі професійного розвитку та моделювання конструктивних професійних цілей й завдань тощо.

Шифр НБУВ: RA446826

5.Ю.1660. Психологічні особливості фрустраційної поведінки військовослужбовців / В. О. Мушкевич // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 101-118. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Вивчено, уточнено й узагальнено матеріали щодо фрустраційної поведінки військовослужбовців, виявлено психологічні особливості фрустраційної поведінки, виокремлено найбільш характерні її закономірності та способи перебігу, досліджено її компоненти, що можуть проявлятися у різних сферах функціонування особистості. Використано методи спостереження, бесіди, анкетування та тестування. Продіагностовано основні особливості фрустраційної поведінки військовослужбовців за допомогою методик «Самооцінка психічних станів Г. Айзенка», «Соціальна фрустраційність Л. Вассермана». Відзначено, що військовослужбовці схильні до впевненості в собі та своїх силах, проте вони не завжди готові приймати нововведення й мають проблеми з адаптацією до цих змін, намагаються самостійно контролювати ситуацію, яка виникає в житті. Установлено, що у військовослужбовців переважає середній рівень прояву таких психологічних станів, як тривожність, фрустрація, агресивність і ригідність, що породжує певні особливості в структурі особистості та її функціонуванні в соціумі. Доведено, що найбільш поширеним типом фрустраційної поведінки військовослужбовців є екстрапунітивні реакції з фіксацією на самозахисті, що свідчить про схильність до ворожості, осуду, звинувачень, докорів і сарказмів; вираженим є активне заперечення власної провини та намагання себе виправдати. Відзначено, що найменш поширеним є тип екстрапунітивної реакції з фіксацією на задоволенні; цей тип характеризується інтерпретацією фруструючої ситуації як корисної або ж такої що приносить задоволення. Висновки: виявлено, що в більшості військовослужбовців дуже низький рівень соціальної фрустрації, що свідчить про адекватне сприйняття себе в соціумі та нормальну взаємодію в суспільстві. Досліджено, що такі сфери життєдіяльності особистості, як події в державі й суспільстві, матеріальне становище та сфера послуг і побутового обслуговування спричиняють високий ризик для виникнення стану фрустрації.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1661. Психофізіологічні механізми регуляції функціональних станів співробітників правоохоронних органів:

автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.02 / Т. Б. Кодлубовська; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 42 с.: рис., табл. — укр.

Досліджено проблему психофізіологічних механізмів регуляції функціональних станів співробітників правоохоронних органів (правоохоронців). Проведено теоретико-емпіричне дослідження психофізіологічних механізмів регуляції функціональних станів правоохоронців. Представлено теоретичне обґрунтування наукових підходів у визначенні психофізіологічних механізмів регуляції функціональних станів правоохоронців після стресу. Розроблено концепцію комплексної психофізіологічної регуляції функціональних станів правоохоронців після стресу та програму її практичного впровадження у правоохоронних організаціях МВС України. У концепції правоохоронця розглянуто не тільки як фахівця, що працює в екстремальних умовах, а й як людину та особистість. Установлено, що дія комплексної психофізіологічної регуляції функціональних станів правоохоронців після стресу ґрунтується на взаємних зв'язках: морально-психологічних, психофізіологічних, фізіологічних (біологічних) і трьох базових формах прояву психічних явищ людини: психологічних пізнавальних процесах, функціональних станах та індивідуальних властивостях особистості. Базовими дія регуляції є функціональні стани. Розкрито дію психофізіологічних механізмів регуляції функціональних станів правоохоронців, які призводять всі три рівня (морально-психологічний, психофізіологічний та фізіологічний) до максимально можливої рівноваги (внутрішнього гомеостазу). Доведено, що комплексне застосування індивідуально підібраних технік дихання, фітоаромабальзамів, акупресури до початку психологічних методів впливу (консультації, бесіди, тренінгу) знижує опір, емоційну напруженість, тривожність, агресивність і тим самим економить час та зусилля для подолання неусвідомленого психологічного опору і зменшення інтенсивності проявів захисних психологічних механізмів у правоохоронців. Константовано статистично достовірні, швидкі та пролонговані позитивні зміни показників психологічного і фізіологічного рівня функціональних станів правоохоронців: самопочуття, активності, настрою, зниження агресивності, нормалізації рівня тривожності, зрівноваження автономної нервової системи, адаптаційного потенціалу, збереження резервів серцево-судинної системи під час застосування розроблених авторкою і затверджених сангігієнічним висновком МОЗ України композицій ефірних олій в аромабальзамах, які мають властивості до зрівноваження стану гомеостазу і у 80 % випадках було обрано більшістю учасників емпіричного дослідження.

Шифр НБУВ: RA446609

5.Ю.1662. Самотність у комунікативному процесі сучасної людини / О. М. Сідоркіна // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. — 2020. — № 1. — С. 93-96. — Бібліогр.: 13 назв. — укр.

Розглянуто соціально-філософські аспекти сучасних проявів феномену самотності, проаналізовано нові умови її включення до соціально-комунікативних процесів, сучасну специфіку феномену самотності, зокрема «самотності у мережі» перш за все як частини соціально-комунікативних процесів. Феномен самотності виступає однією з ознак, що притаманні сучасному комунікативному середовищу. Все більше виникає явищ самотності індивідів у соціумі, в електронних соціальних мережах із драматичними, психологічними переживаннями, що зумовлює необхідність вивчення особливостей інформаційного простору, його поширення і вплив на умови індивідуальної та соціальної комунікації.

Шифр НБУВ: Ж70861

Див. також: 5.Х.688, 5.Х.928, 5.Ч.1150, 5.Ю.1649, 5.Ю.1679

Психологія творчості. Психологія наукової, науково-технічної та художньої діяльності

5.Ю.1663. Психологія музичного мистецтва: від ідеалу до ідентичності (професійний та особистісний аспекти): навч. посіб.: [для здобувачів 2-го (магістр.) рівня освіти] / І. І. Бойчук; Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича. — Вид. 2-е. — Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2021. — 213, [1] с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 189-201. — укр.

Подано загальне уявлення про психологію музичного мистецтва крізь призму мистецького ідеалу та професійної ідентичності майбутніх учителів музичного мистецтва. Розкрито особистісний та професійний аспекти мистецького образу професії та професійної ідентичності студентів — майбутніх фахівців музичного мистецтва. Визначено зміст і специфіку психологічного супроводу, створення відповідного освітнього простору в процесі підготовки майбутніх фахівців. Наголошено на необхідності формування ціннісного ставлення до професійної діяльності, мистецького ідеалу.

Шифр НБУВ: BA854189

5.Ю.1664. Чотирнадцять категорій для розуміння індивідуальності в архітектурі / А. Смалійчук, О. Каушанський // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітек-

тура. — 2020. — 2, № 2. — С. 185-192. — Бібліогр.: 191 назв. — укр.

Індивідуальність в творчості є однією з головних засад. Не зважаючи на це, розуміння необхідності дослідження є недостатнім. Дана категорія поєднує в собі як теорію так і практику. Зважаючи на складність смислової природи індивідуальності, її можна окреслити через інші архітектурно-смислові поняття та субстанції — норму, масштаб, стиль тип, ідентичність, межу, метод.

Шифр НБУВ: Ж29409:А:Архит.

Див. також: 5.Щ.1559, 5.Ю.1608, 5.Ю.1665

Медицина психологія

5.Ю.1665. Мультипсихологічний дискурс вокалотерапії психосоматичних розладів особистості: монографія / С. Д. Максименко, Я. В. Руденко. — Київ: Людмира, 2021. — 903 с.: іл. — Бібліогр.: с. 894-897. — укр.

Викладено загальну стратегію концепції здоров'я, суть індивідуального та популяційного здоров'я, поняття психічної норми та патології, проаналізовано концепції психічного здоров'я. Описано порушення психологічного здоров'я за МКХ-10, симптоми та ознаки порушення емоцій і поведінки, жорстокості, самошкодження, професійної деформації. Увагу приділено віковим аспектам психологічного здоров'я, психологічним кризам, впливу психосоціальних обставин на розвиток психіки, функціонуванні сім'ї та її дезадаптаційним формам. Висвітлено питання впливу екології та забрудненого оточуючого середовища на психологічне здоров'я, визначено поняття ендоекології та принципи надання невідкладної психологічної допомоги. Представлено концепт генетичної психології інтегральної індивідуальності особистості. Розкрито евристичну цінність вокалотерапії в корекції психосоматичних станів та суб'єктивного благополуччя особистості. Представлено аналіз теоретико-емпіричних досліджень сприймання музики та її впливу на психічний стан особистості. Вокалотерапію розглянуто з огляду на досвід зарубіжних і вітчизняних напрямків психотерапевтичного та психологічного простору. Обґрунтовано поняття, класифікацію та застосування вокалотерапії в психологічній практиці. Розглянуто вокалотерапію, як систему координат особистості — як специфічну діагностику стану людини та як психологічну технологію (інтервенцію) поліпшення психосоматичного позитивно-відновлюваного стану особистості. Проаналізовано питання потенційної небезпеки мікросоціуму для особистості, а саме несприятливіх життєвих подій, проблем у взаємовідносинах, нездатності пристосуватись до середовища та ін., а також впливу мезо- і мікросоціального оточення на психологічне здоров'я.

Шифр НБУВ: VA853359

5.Ю.1666. Основи психотравматології: медико-психологічні аспекти реабілітації: навч.-метод. посіб. / А. М. Скриніков, Л. В. Животовська, Д. І. Бойко, К. В. Гринь, С. М. Єфімова; Полтавський державний медичний університет. — Полтава: ПУЕТ, 2021. — 159, [1] с.: іл., табл. — Бібліогр.: с. 134-139. — укр.

Розкрито тему діагностики, фармакотерапії та психотерапевтичних методів лікування психогенних психічних захворювань. Досліджено посттравматичний стресовий розлад в історичному аспекті. Визначено нейрофізіологічні основи розвитку ПТРС. Зазначено клінічні аспекти розладів, пов'язаних зі стресом. Розглянуто фармакотерапію посттравматичних стресових розладів і розладів адаптації. Наведено психотерапевтичні підходи до лікування ПТРС.

Шифр НБУВ: VA854389

5.Ю.1667. Психологія суїцидальної поведінки військовослужбовців: монографія / Я. В. Манегора, О. С. Колесніченко, І. І. Приходько, С. А. Горелішев, Н. В. Юр'єва, М. С. Байда, А. А. Лиман, А. В. Куруч; Національна академія Національної гвардії України. — Харків: НА НГУ, 2021. — 363 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 251-274. — укр.

Викладено результати узагальнення існуючих підходів до визначення особистісних рис, що підвищують імовірність скоєння суїцидів серед військовослужбовців, правоохоронців і представників інших типів професій екстремального профілю діяльності. Визначено типології психологічних особливостей військовослужбовців НГУ, які чинили суїцидальні спроби. Створено автоматизований психодіагностичний комплекс прогнозування ймовірності вчинення військовослужбовцями НГУ суїцидальних спроб. Розроблено програму профілактики суїцидальної поведінки серед військовослужбовців НГУ. Зрозуміло, що суїцидальна активність військовослужбовців у порівнянні з цивільним населенням може мати і має свої особливості і, відповідно, одержані висновки й запропоновані на їх основі заходи профілактики не можуть претендувати на універсальність.

Шифр НБУВ: VA853782

5.Ю.1668. Теоретичні виміри діяльнісного опосередкування стану психологічного балансу особистості: монографія / О. В. Андрієнко. — Київ: Видавництво Людмила, 2021. — 278 с. — Бібліогр.: с. 263-277. — укр.

Розглянуто ряд якісних характеристик особистості, таких як «інтелект», або «психічне здоров'я». Вивчення якісних характеристик особистості надає змогу глибше зрозуміти процес розвитку особистості та її вдосконалення, в умовах соціального середовища. Проведені дослідження надають можливість стверджувати, що пов'язувати це поняття слід зі здатністю людини керувати ресурсами мозку, за допомогою свідомості. Визначено поняття — «емоційний коефіцієнт», він пов'язується з функціональною роботою аналітичної частини мозку. Розглянуто процес вирішення завдань, в станах, коли свідомість людини вже не може повністю контролювати цей процес. Представлено теоретичне обґрунтування для необхідності створення загальної концепції для вирішення «всіх» завдань, умов яких здатна сформувати людина. Це стало можливим завдяки дослідженням логіки мислення людини і ідентифікації законів реалізації Розуму. Проаналізовано процес формування нормального психічного здоров'я, і впливу на нього умов соціального середовища. Дослідження авторів ґрунтуються на вивченні процесу «перетворення інформації», як результату дії законів реалізації Розуму. Процес «перетворення інформації» ідентифікується щодо будь-якого з існуючих типів розуму, як — «процес вирішення завдань». Вивчення даного процесу надає можливість одержувати «повне» рішення «завдань»; і визначати для людини шляхи його розвитку і вдосконалення. Знання про ці питання надають змогу оптимізувати процес вирішення завдань, зробити його керованим і підвищити його якість. А вже, як «результат» вирішення завдань, біологічні системи будь-якого з типів розуму можуть створювати «програми дії», і організовувати процес безпосередньої фізичної та інформаційної взаємодії з матеріальними фізичними тілами, і іншими типами розуму, в навколишньому фізичному просторі.

Шифр НБУВ: ВА853112

Прикладна психологія

5.Ю.1669. Професійна самореалізація працівників сфери рекламного бізнесу. Нова психологія успіху: монографія / В. Г. Кот-Сотничук, Г. М. Кот; Київський нац. ун-т культури і мистецтв. — Київ: КНУКіМ, 2021. — 218 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 179-214. — укр.

Роботу присвячено дослідженню психологічних умов професійної самореалізації працівників сфери рекламного бізнесу. Визначено теоретичні підходи до вивчення проблеми професійної самореалізації особистості. Уточнено суть професійної самореалізації працівників сфери рекламного бізнесу, виокремлено складові та показники професійної самореалізації працівників сфери рекламного бізнесу. Визначено та проаналізовано складові та психологічні умови професійної самореалізації працівників сфери рекламного бізнесу. Обґрунтовано та розроблено програму підготовки працівників сфери рекламного бізнесу до професійної діяльності, доведено ефективність її використання у практичній діяльності працівників сфери рекламного бізнесу.

Шифр НБУВ: ВА854393

5.Ю.1670. Психологічні особливості консультування міжгендерних подружніх пар: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / Т. І. Чиркова; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 23 с.: табл. — укр.

Запропоновано покровоке описання алгоритму консультування кросс-культурних пар з точки зору практичного експериментального дослідження, побудованому на опрацюванні основних методів вітчизняного сучасного кросс-культурного консультування. Приведено та обґрунтовано основну специфіку та головні риси даного алгоритму. Доведено його практичну необхідність. Визначено, за якими основними характеристиками потрібно його побудувати залежно від індивідуальних та загальних характеристик та властивостей пари у міжнаціональному, ментальному та гендерному розрізі аспектах. Здійснено методологічне обґрунтування побудови даного алгоритму проведення консультування. Надано рекомендації щодо застосування даного алгоритму в розрізі роботи із міжнаціональною парою для психолога-консультанта. Обґрунтовано основні причини для створення даного алгоритму. Розроблено практичні рекомендації та надано приклади. Детально пояснено, для чого саме необхідно створювати такий алгоритм та до якого результату призведе робота за таким алгоритмом. Описано історичні передумови проведення даних експериментів у сфері міжнаціонального сімейного консультування і обґрунтовано причину, чому саме це останніми роками призвело, у наукових дослідженнях, до активних пошуків методології для проведення експериментальних спроб. Пояснено, як саме активно робилися спроби створення алгоритмів, схем та систем безпосереднього консультування, які спрямовано на поліпшення якості самого консультування та допомоги практичному психологові-консультанту насамперед. Доведено, що необхідно створити єдиний алгоритм, який допоможе психологові-консультанту працювати із парами на високопрофесійному рівні та завжди мати готову схему, для того, щоб працювати із нею під час роботи із кросс-культурними парами.

Шифр НБУВ: РА446541

5.Ю.1671. Соціально-психологічний тренінг: теорія та практика: навч. посіб. / А. В. Кульчицька, А. Б. Мудрик, О. А. Соловей-Лагода, Т. В. Федотова; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 167 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 159-165. — укр.

Розглянуто матеріал, що надає змогу одержати уявлення про загальні теоретичні положення соціально-психологічного тренінгу, а також про різні види групової психологічної роботи. Визначено теоретичні основи соціально-психологічного тренінгу: поняття, мета, завдання; основні принципи та норми групової роботи; основні тренінгові методи та форми організаційної роботи учасників. Наведено питання практикуму з організації та проведення соціально-психологічного тренінгу: тренінг самопізнання та самопрезентації, тренінг командоутворення, тренінг громадського лідерства, тренінг переговорів, тренінг тайм-менеджменту, психічне здоров'я особистості на робочому місці.

Шифр НБУВ: ВА853629

Соціальна (суспільна) психологія

5.Ю.1672. Емоційні проблеми та невротичні стани при порушенні життєдіяльності сім'ї / С. С. Бондар // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 24-42. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Розглянуто питання емоційних проблем та невротичних станів у подружніх парах і їх впливу на порушення сімейного функціонування при адюльтері. Установлено депресивне реагування в усіх кризових групах. У групі з адюльтером виявлено почуття провини, ранкове пробудження, знижений настрій, психічна тривога, обесивні та компульсивні розлади; у жінок — знижений настрій, почуття провини, труднощі під час засинання, безсоння, збудження, психічна тривога, соматичні порушення шлунково-кишкового тракту, загальносоматичні симптоми, іпохондричні розлади. Зі свого боку, у чоловіків без адюльтеру діагностовано безсоння, ранкове пробудження, загальмованість мислення, збудження, психічну та соматичну тривогу, розлади сексуальної сфери, іпохондричні розлади, обесивні й компульсивні розлади. У жінок простежено знижений настрій, почуття провини, труднощі під час засинання, безсоння, збудження, психічну та соматичну тривогу, порушення шлунково-кишкового тракту, загальносоматичні симптоми, розлади сексуальної сфери, іпохондричні розлади. У групі з адюльтером тривожний розлад відповідав легкому та середньому ступеням вираженості, у групі без адюльтеру — середньому й тяжкому. Указано, що чоловіки та жінки обох кризових груп «приховували» симптоми тривоги. За ступенем вираженості серед досліджених з адюльтером переважали «психічні» симптоми тривоги над «соматичними», у групі без адюльтеру «соматичний» радикал тривоги переважав над «психічним». Зі свого боку, психоемоційна сфера респондентів з анамнезом адюльтеру «не усвідомлювала та заперечувала» наявність психологічного конфлікту в родині. У досліджених без адюльтеру виявлено схильність до сприйняття широкого кола ситуацій як загрозливих для власної самоповаги. Аналіз невротичних станів виявив тривожні, астенічні й істеричні симптоми, що вказує на конверсійне зогорення психологічного реагування, а також депресивно-фобічні та вегетативні прояви в групі досліджених з адюльтером. Зі свого боку, у групі без адюльтеру встановлено тривожно-фобічні прояви в межах астенічного реагування, вегетативні прояви конверсії, виснаження, астенодепресивні й іпохондричні прояви. Відокремлено значущі симптоми як мішені психотерапевтичної роботи. Зазначено, що перспективним подальшим дослідженням у цьому напрямі є наукове обґрунтування й розробка заходів специфічної допомоги у вигляді сімейного консультування порушень життєдіяльності в родині при адюльтері.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1673. Етнопсихологія: навч. посіб. / О. В. Кобець, Т. Д. Перепелюк; Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. — Краматорськ: Друк. дім, 2020. — 257 с.: іл. — укр.

Висвітлено актуальні питання етнічної психології як науки про психічну своєрідність людей, які належать до різних етнічних об'єднань — родоплемінних утворень, народностей, націй. Розглянуто основні наукові та прикладні проблеми етнопсихології. Детально проаналізовано такі поняття, як «етнічний склад», «національний характер», «етнічні стереотипи» «етнічні конфлікти», «етноцентризм» та ін. Описано особливості ділового спілкування з різними етнічними групами. Досліджено основні напрями розвитку сучасної етнопсихологічної науки. Визначено особливості наслідків міжкультурної взаємодії для індивіда та груп. Проаналізовано взаємодію з іншими народами та формування українського національного характеру.

Шифр НБУВ: ВА854617

5.Ю.1674. Історична психологія: націєтворчий потенціал: монографія / О. В. Яремчук; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Кам'янець-Подільський: Рута, 2021. — 149 с.: рис. — укр.

Уточнено та розвинуто уявлення про структуру і функції націєтворення на основі історичної пам'яті та принципу мультикультурності, що відобразилось у комплексній структурно-функціональній моделі націєтворчого та конфліктологічного потенціалу історичної психології в умовах мультикультурності. Історична психологія в розробленій моделі постає і як наукова парадигма, спільнота вчених, колективний суб'єкт націєтворення, і як даність, що відбиває соціально-психологічні особливості історичного досвіду етнокультурних спільнот, які вибудовують націю. У центрі моделі — ідея консолідації/деконсолідації етнокультурних спільнот у складі нації, причому вона розгортається на основі принципу мультикультурності, який представлено у двох взаємопротилежних варіантах: індивідуальний мультикультуралізм — культурна глобалізація. Полосність представлених у моделі тенденцій самоініціації/саморуїнування нації відображено в системі соціально-психологічних механізмів, інтегральним серед яких є механізм спільного вчинку етнокультурної міфотворчості і, відповідно, дія консолідації в цьому вчинку чи, навпаки, дія розбрату етнокультурних спільнот. Психісторичний дискурс політико-психологічної практики мультикультуралізму в країнах Європейського Союзу підтвердив концептуальну схему націєтворчого/конфліктологічного потенціалу історичної психології в умовах мультикультурності. Теоретично обґрунтовано необхідність формування нової якості культурної ідентичності на основі індивідуального мультикультуралізму як умови діалогу культур у процесі націєтворення, а також необхідність розроблення відповідних соціально-психологічних технологій.

Шифр НБУВ: BA853349

5.Ю.1675. Комунікативно-мовленнєві стилі міжособової взаємодії студентів: монографія / Ю. Розмирська; Східноєвропейський нац. ун-т імені Лесі Українки. — Луцьк: Вежа-Друк, 2020. — 171 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 136-151. — укр.

Наведено теоретико-емпіричне обґрунтування поняття комунікативно-мовленнєвий стиль у контексті міжособової взаємодії студентів. Визначено основні виміри дослідження стильової організації особистості, а саме — стиль особистості, стиль пізнання, стиль діяльності та стиль життя. Окремлено основні категоріальні одиниці комунікативно-мовленнєвого стилю: міжособова взаємодія, комунікативно-мовленнєва компетентність, когнітивні стилі та стилі спілкування. З урахуванням основ дискурсивної онтології, як методологічної парадигми дослідження, операціоналізовано поняття комунікативно-мовленнєвий стиль, представлено його концептуальну модель у стильовій організації особистості студента. Розкрито факторну структуру та змістове наповнення комунікативно-мовленнєвих стилів, визначено зв'язок з типами міжособової взаємодії. Здійснено теоретично-емпіричне моделювання даних щодо прояву комунікативно-мовленнєвих стилів у міжособовій взаємодії студентів і визначено потенційні зони динаміки кожного з них.

Шифр НБУВ: BA853832

5.Ю.1676. Конфліктологія і психологія управління: навч. посіб. для студентів за спец.: 051 «Економіка підприємництва», 071 «Облік і аудит», 073 «Менеджмент» / Р. А. Калениченко, А. С. Коханець; Київський нац. ун-т будівництва і архітектури. — Київ: Компринт, 2021. — 166 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 145-148. — укр.

Проведено психологічний аналіз управління, визначено його зміст психологічні компоненти, місце й роль психологічної підготовки у становленні економістів і бухгалтерів, представлено види та засоби психологічних впливів використовувати у різних управлінських ситуаціях, можливості прихованого маніпулювання й захисту від них. Описано місце особистості у професійній діяльності української ментальності та відображення її на економічній поведінці людей. Висвітлено питання діджиталізації у сфері управління персоналом організації. Відображено особливості ділової репутації в мережі Інтернет. Надано загальну характеристику конфлікту, його динаміки, місце переговорів і посередництва у вирішенні конфліктів.

Шифр НБУВ: BA855254

5.Ю.1677. Особистість у лабіринтах автономності та залежності. Вибрані твори: монографія / О. А. Лещинська; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2021. — 147 с. — укр.

Наведено авторські соціально-психологічні моделі автономності та залежності особистості, а також психологічну концепцію соціокультурного імунітету. Здійснено аналіз умов щодо здатності особистості зберігати автономність, ідентичність, усвідомлювати свої межі. Обґрунтовано роль релігійних та етнокультурних чинників конструктивної міжособової взаємодії та фундаментальне значення свободи волі в житті людини.

Шифр НБУВ: BA855453

5.Ю.1678. Особливості виву емоційно-вольового компонента самоєфективності в старшому шкільному віці / Т. В. Федотова, Л. Я. Малімон // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 135-147. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Теоретично розглянуто проблему самоєфективності особистості, яка являє собою не стільки здатність людей до усвідомлення своїх здібностей та їх найефективнішого застосування, скільки

переконання особистості у спроможності й успіху в застосуванні компетенцій і набутого досвіду в певному виді діяльності. Виокремлено види самоєфективності: діяльнісну, комунікативну та особистісну. У старшому шкільному віці самоєфективність пов'язана з усвідомленням сенсу й мотивів навчання, автономністю, професійним самовизначенням, позитивним самоставленням, самоповагою, самокерівництвом і спроможністю до самоорганізації загалом. Емпірично визначено такі особливості виву емоційно-вольового компонента самоєфективності в старшому шкільному віці: в осіб із самоєфективністю нижчою від середнього рівня — це потреба відповідати ідеальному образу «Я» та бажання змін, незадоволеність, тривожність, сором'язливість і сумніви у своїх можливостях та здібностях, неспроможність контролювати власні емоційні стани й реакції; в учнів із середнім рівнем самоєфективності — високий рівень самоприйняття, внутрішня конфліктність та самозвинувачення, рефлексія з приводу власних недоліків і невдач, переживання почуття провини, проте прагнення доводити розпочату справу до кінця й мобілізація у подоланні перешкод, самоконтроль емоційних станів та реакцій; у діагностованих із самоєфективністю вищою від середнього рівня — самовпевненість, усвідомлення власної цінності, самокерівництво, уявлення про себе як про вольову, енергійну й самостійну особистість, очікування визнання своєї цінності та унікальності зі сторони інших людей, високий рівень саморегуляції й наполегливості. Перспективу подальших розвідок у цьому напрямі вбачаємо у вивченні когнітивного та поведінкового компонентів самоєфективності з урахуванням гендерного аспекту.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1679. Професійна рефлексія як механізм саморозвитку майбутніх психологів: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / А. І. Іващенко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — Київ, 2020. — 22 с.: рис., табл. — укр.

Визначено психологічний зміст і суть понять «саморозвиток майбутніх психологів» і «професійна рефлексія майбутніх психологів». Виокремлено структурні компоненти та складники професійної рефлексії — когнітивно-інформаційний, мотиваційно-ціннісний і регулятивно-поведінковий; сконструйовано її психологічну модель. Емпірично досліджено психологічні особливості, обґрунтовано критерії професійної рефлексії та саморозвитку майбутніх психологів, якісні та кількісні показники і рівні розвитку досліджуваних феноменів. Доведено взаємозв'язок між саморозвитком і професійною рефлексією та вплив останнього на саморозвиток майбутніх психологів. Розроблено, апробовано та доведено ефективність розвивальної програми і соціально-психологічного тренінгу підвищення потенціалу професійної рефлексії як механізму саморозвитку майбутніх психологів. Розроблено методичні рекомендації викладачам, академічним кураторам і психологам ЗВО щодо підвищення потенціалу розвитку досліджуваного психологічного утворення.

Шифр НБУВ: PA446054

5.Ю.1680. Психологічна сутність та мотиви просоціальної поведінки особистості / Н. З. Дерев'янюк // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 43-55. — Бібліогр.: 26 назв. — укр.

Проаналізовано основні теоретичні підходи щодо розуміння просоціальної поведінки. Здійснено аналіз теоретичних та емпіричних досліджень із порушеної проблеми й розглянуто основні мотиви виконання просоціальних дій. Мета роботи — здійснити теоретичний аналіз суті та мотивів просоціальної поведінки особистості. У дослідженні використано такі теоретичні методи наукового пошуку, як аналіз, узагальнення, систематизація наукової літератури з питань вивчення просоціальної поведінки та мотивації до вчинення просоціальних дій. Просоціальність передбачає будь-який вид допомоги на користь іншої людини чи соціальної спільноти. Вона передбачає соціальну взаємодію й характеризує особистість як соціально зрілу, спроможну діяти на користь суспільних інтересів. У психологічній теорії існує декілька моделей, які пояснюють, які типи мотивів впливають на вчинення просоціальних дій. Ними є модель полегшення негативного стану, моделі витрат та винагороди й емпатійно-альтруїстична. Висновки: основною характеристикою просоціальної поведінки є її соціальна адаптованість, що виявляється в реалізації дій на благо інших. Просоціальна поведінка забезпечує розвиток суспільства, а також є ефективним способом впливу та управління соціальними масами. Одним із найбільш нерозв'язаних проблем просоціальної поведінки є вивчення мотивів, що спонукають особистість виконувати відповідні дії. Визначено три групи мотивів реалізації просоціальної поведінки. До першої віднесено альтруїстичні мотиви (виконання просоціальної дії на благо інших без одержання вигоди, так звана «чиста допомога»). До другої групи належать еґотистичні мотиви, тобто ті, що передбачають вигоду для допомагаючого. Ними можуть бути внутрішні мотиви: мотив усунення психологічного дискомфорту, мотив одержання позитивних емоцій, мотиви самозаохочення й самоповаги тощо; та зовнішні, наприклад мотив соціального визнання. До третьої групи віднесено соціальні мотиви, тобто ті, які є загальноприйнятими в суспільстві й певним чином здійснюють певний соціальний тиск щодо виконання просоціальних

дій. Це релігійні та морально-етичні (милосердя, патріотизм) мотиви.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1681. Психологія розвитку комунікативних компетенцій професіоналізму майбутнього фахівця гуманітарного профілю: автореф. дис... д-ра психол. наук: 19.00.05 / О. Г. Лосієвська; Східноукраїнський нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 42 с. — укр.

Визначено психологічні основи розвитку комунікативних компетенцій професіоналізму майбутнього фахівця гуманітарного профілю. Проведено дослідження за допомогою методів: аналізу, експерименту. Представлено результати дослідження: розроблено системний програмно-цільовий проєкт соціально-психологічного супроводу процесу розвитку комунікативних компетенцій професіоналізму такого фахівця.

Шифр НБУВ: РА446933

5.Ю.1682. Психотерапевтична техніка «Сімейна скриня» в психологічному супроводі сімей, що мають проблемних дітей / М. І. Мушкевич // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 119-134. — Бібліогр.: 17 назв. — укр.

Презентовано результати використання в процесі психологічного супроводу психотерапевтичної техніки «Сімейна скриня». Описано основні підходи до застосування психотехніки, під час реалізації якої клієнтови пропонують уявити образ сімейної скрині, передбачаючи, що в описі будуть представлені незадоволені сімейні та особисті потреби, конфлікти або афекти, що утворюють зміст несвідомого. Указано, що образи, пов'язані з несвідомим, досить універсальні й мають статус архетипових образів, що співвідносяться з екзистенційними життєвими ситуаціями. Констатовано, що в експериментальній групі внаслідок упровадження техніки на етапі контрольного діагностичного зрізу частота вираження позитивної модальності всіх визначених емпіричних показників достовірно вища за частоту вираження такої в контрольній групі. Засвідчено, що серед представників експериментальної вибірки кількість членів сімей проблемних дітей зі сформованою настановою на позитивне сприйняття й прийняття партнера або інших членів ядерної сім'ї, із відрефлексованою позицією та готовністю до генерування конструктивного простору подружніх і сімейних взаємин, культивування «здорових» сімейних цінностей та настанов, реалізації конструктивних ролевих патернів сімейного функціонування виявилася більшою, ніж серед представників контрольної вибірки. Відзначено, що рівень формування особистісної настанови на позитивне сприйняття й прийняття партнера або інших членів ядерної сім'ї в членів сімей проблемних дітей у межах упровадження психотерапевтичної техніки в 4,5 рази вищий. Висновки: доведено, що важливим компонентом психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей, є психотерапевтичний етап із використанням психотехніки «Сімейна скриня», спрямованої на розвиток позитивних змін щодо сімейних цінностей, сімейних ролей, сімейних установок, особливостей подружніх і сімейних взаємин та ставлення, прийняття партнера чи інших членів ядерної сім'ї, що стали мішенями психологічного супроводу. Зазначено, що перспективними напрямками подальших досліджень є вдосконалення програми психологічного супроводу сімей, що мають проблемних дітей, складання емпірико-діагностичних програм формування змісту психологічного супроводу сімей із використанням ефективних психотерапевтичних технік.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1683. Соціальна психологія та конфліктологія: навч. посіб. **Ч. 1. Соціальна психологія** / В. В. Омельченко; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків, 2021. — 173 с.: рис., табл. — Бібліогр.: с. 173. — укр.

Вміщено коло питань щодо етапів, основних напрямів розвитку соціальної психології, її предметного поля, методів дослідження, якими користуються соціальні психологи. Окремі розділи присвячено проблемам соціальних груп та особистості в контексті соціальної психології. Вміщено роздуми щодо спілкування як соціально-психологічного явища, його функцій, структурних елементів, типових помилок та бар'єрів спілкування, з якими стикається людина, щодо чинників міжособистісної атракції.

Шифр НБУВ: В358360/1

5.Ю.1684. Соціально-комунікативна компетентність як чинник професійної успішності особистості: гендерний аспект / А. В. Алексеева // Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35. — С. 8-23. — Бібліогр.: 8 назв. — укр.

Досліджено особливості впливу соціально-комунікативної компетентності особистості на її професійну успішність, а також визначено специфіку зумовленості вираженості зазначених особистісних характеристик у контексті її психологічної статі. У межах даної роботи професійну успішність розглянуто в контексті єдності її зовнішніх і внутрішніх вимірів, а саме кар'єрного зростання, соціального визнання та творчої самореалізації, що супроводжується високим рівнем задоволеності особистості самим процесом діяльності. Для виконання завдань дослідження застосовано такий комплекс психодіагностичних методик, як анкета «Успіх» (А. В. Алексеевої), спрямована на діагностику ціннісно-смыслових диспозицій, що визначають пріоритетну значущість тих або інших вимірів професійної успішності, опи-

тувальник «Соціально-комунікативна компетентність» Г. В. Протасової, опитувальник С. Бем «Психологічна стаття» (модифікація А. В. Алексеевої), який надає змогу визначити не лише вираженість маскулінно/фемінних складових частин психологічної статі, але й ступінь її стереотипності, а також рівень психостатеві самооцінки особистості. За результатами проведеного емпіричного дослідження статусний вимір професійної успішності логічно супроводжується вираженим прагненням до підвищення статусної позиції та, зі свого боку, співвідноситься з високим рівнем стереотипності психологічної статі особистості. Сприйняття професійної успішності як прагнення до кар'єрного зростання супроводжується також високою толерантністю особистості до фрустрації, що на рівні психологічної статі зумовлено вираженістю її маскулінного компонента. Прагнення до визнання як вимір професійної успішності співвідноситься з вираженою орієнтацією на досягнення успіху, передумовою чого виступає виражена самооцінка, що відображає ступінь відповідності наявних і бажаних проявів маскулінно/фемінних властивостей особистості. Творчий вимір професійної успішності супроводжується вираженою автономністю, чинником якої виступає психологічна маскулінність, а також толерантністю особистості до невизначеності, передумовою якої в контексті психологічної статі є рівень розвитку фемінних властивостей особистості. Отже, соціально-комунікативна компетентність та особливості психологічної статі значуще впливають на професійну успішність особистості, а саме андрогінна цілісність маскулінно/фемінних властивостей створює найбільш сприятливі умови для професійної творчості.

Шифр НБУВ: Ж71450

5.Ю.1685. Феноменологія психологічної залежності в деструктивних культах релігійного типу: [монографія] / О. А. Левчинська. — Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2019. — 215 с. — Бібліогр.: с. 200-215. — укр.

Обґрунтовано поняття «деструктивний культ» і «психологічне насильство» як категорії соціальної психології. Наведено авторську соціально-психологічну концепцію адиктивного потенціалу та культурної психічної залежності особистості. Подано програму емпіричного дослідження названого феномену. Запропоновано можливості психологічної допомоги в подоланні культової психічної залежності особистості.

Шифр НБУВ: ВА855459

5.Ю.1686. Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: [навч. посіб.] / Н. М. Дашенкова, Т. В. Коробкіна; Харківський нац. ун-т радіоелектроніки. — Харків: ХНУРЕ, 2021. — 96 с.: іл. — Бібліогр.: с. 93-96. — укр.

Досліджено навички та вміння, які надають змогу ефективно й гармонійно взаємодіяти з іншими людьми у професійній діяльності, навички самокерування й ефективного мислення. Проаналізовано психологічні особливості професійного спілкування. Увагу приділено видам та поняттям ділового спілкування, а також професійному листуванню, зокрема електронному листу. Охарактеризовано процес проведення переговорів, а також різноманітні підходи до стилів та методів ведення переговорів. Увагу приділено особливостям структурним елементам переговорів (згідно з Гарвардським методом принципів переговорів). Презентовано правила створення психологічно впливової презентації. Розглянуто стадії вирішення міжособистісних конфліктів та правила роботи з ними. Висвітлено навички особистісної саморегуляції в структурі професійної компетентності.

Шифр НБУВ: ВА853783

Див. також: 5.С.18, 5.С.28, 5.Ц.1023, 5.Ц.1026, 5.Ч.1149, 5.Ч.1242, 5.Ю.1625, 5.Ю.1636, 5.Ю.1641, 5.Ю.1647, 5.Ю.1653, 5.Ю.1659, 5.Ю.1670-5.Ю.1671, 5.Ю.1676

Дитяча психологія

Загальні проблеми дитячої психології

5.Ю.1687. Обдарованість як атрибут розумної поведінки: [посібник] / М. С. Гальченко, І. С. Волощук, В. М. Мадзігон, Я. М. Рудик; НАПН України, Інститут обдарованої дитини. — Київ: Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2021. — 246, [1] с. — укр.

Розглянуто класичні концепції суті інтелекту та обдарованості. Показано їх обмеженість з теоретичної та практичної точок зору. Причиною зазначеної обмеженості є розгляд інтелекту безвідносно до розумної поведінки індивіда й обмежене трактування обдарованості на основі виключно його інтелектуальних здібностей. Запропоновано концепцію інтелекту як апарату розумної поведінки. Після чого обґрунтовується суть обдарованості як атрибуту цієї поведінки. На основі цього пропонуються методи розвитку пізнавальної й креативної складових інтелекту учнів з урахуванням особливостей навчально-виховного процесу в закладах освіти для обдарованих. Представлено ідеї, що сприятимуть переосмисленню психологічної суті інтелекту та обдарованості психологами і педагогами, зваженому підходу до обстеження

інтелекту та діагностики обдарованості, відмові від методично помилкової практики виявлення обдарованих індивідів, врешті, зменшенню соціальної напруги від стратифікації суспільства на основі феномену «обдарованість» та підвищенню ефективності навчально-виховного процесу в закладах освіти для обдарованих, розвитку інтелектуальних здібностей зазначеної категорії учнів.

Шифр НБУВ: ВА854732

5.Ю.1688. Психологічна структура навчального цілепокладання у старшокласників: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Л. А. Опанасенко; НАПН України, Інститут психології імені Г. С. Костюка. — Київ, 2020. — 24 с.: рис., табл. — укр.

Дисертацію присвячено вивченню особливостей психологічної структури навчального цілепокладання у старшокласників. Здійснено теоретико-методологічне вивчення феномену навчального цілепокладання. Встановлено, що навчальне цілепокладання — це здатність особистості до усвідомленого визначення власних цілей навчання, їх узгодження з іншими особистісно-значимими цілями та оцінки досягнутого і бажаного результату навчання. З'ясовано, що у старшокласників навчальне цілепокладання постає як процес визначення освітніх перспектив. Побудовано структурно-функціональну модель навчального цілепокладання у старшокласників, яку складають: типи навчальних цілей (пізнавальні, пізнавально-прагматичні, соціально-прагматичні, формально-навчальні) та блоки психологічної компетентності (когнітивний, мотиваційний, діяльнісний, рефлексивний, регулятивний). Домінування типу навчальних цілей визначає тип навчального цілепокладання, а розвиток блоків психологічної компетентності — рівень його сформованості. Емпірично з'ясовано, що усі типологічні групи старшокласників за сформованою психологічною структурою навчального цілепокладання є

позитивними, оскільки спрямовані на побудову учнями індивідуальних навчальних траєкторій. Водночас, найменш перспективним є формально-навчальний тип учнів, а найбільш конкурентоспроможним визначено пізнавальний тип. Розроблено та апробовано технологію розвитку психологічної структури навчального цілепокладання через звернення старшокласників до їх життєвих перспектив та рівня сформованості психологічної компетентності.

Шифр НБУВ: РА446592

5.Ю.1689. Соціально-психологічні особливості життєвого вибору особистості в період ранньої дорослості: автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.05 / Г. М. Побокіна; Східно-український нац. ун-т імені Володимира Даля. — Северодонецьк, 2020. — 20 с. — укр.

Дисертаційне дослідження присвячено визначенню соціально-психологічних особливостей життєвого вибору особистості в період ранньої дорослості. Надано соціально-психологічну характеристику феномену життєвого вибору особистості в період ранньої дорослості зі здійсненням його аналізу в структурі особистісної та соціальної зрілості й у процесі самовизначення особистості. Розкрито вектори соціальної активності та рефлексивно-особистісні детермінанти життєвого вибору особистості у віці ранньої дорослості. Виокремлено процесуальні та результативні характеристики життєвого вибору особистості та його специфіку у гендерному вимірі. Визначено соціально-психологічні ресурси та бар'єри здійснення життєвого вибору особистості у віці ранньої дорослості. Розроблено та доведено ефективність багаторівневої соціально-психологічної програми оптимізації процесу життєвого вибору особистості в період ранньої дорослості на мотиваційно-діагностичному, корекційно-розвивальному та аналітико-моніторинговому її етапах.

Шифр НБУВ: РА446487

Див. також: 5.Ю.1678

Література універсального змісту

(реферати 5.Я.1690 — 5.Я.1692)

5.Я.1690. Енциклопедія Сучасної України. Т. 23. Нг — Ня / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, О. М. Романів, М. Г. Железняк, В. М. Баранецький, В. П. Буркат, І. Д. Гамкало, В. М. Геєць, Є. І. Головаха, Д. О. Горбачов, Д. М. Гродзинський, Я. Д. Ісаєвич, С. В. Кульчицький, І. Ф. Курас, В. М. Литвин, В. С. Лісовий, Д. Є. Макаренко, О. М. Маринич, М. І. Мельник, О. В. Мишанич, В. І. Наулко, О. С. Онищенко, Б. Є. Патон, В. В. Пилипенко, Л. А. Пиріг, В. Д. Походенко, І. В. Сергієнко, А. К. Шидловський, А. П. Шпак, Я. С. Яцків; НАН України, Наукове товариство імені Шевченка, Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. — Київ: Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України, 2021. — 831, [1] с.: іл., фот. — укр.

Представлено перше багатотомне видання про Україну у всіх вимірах від початку ХХ ст. до сьогодення. Подано цілісний образ новітньої України в подіях, інституціях, установах, родах діяльності, поняттях, особах. Охоплено всі сфери життя в Україні, відображено сучасні погляди на історичні події та постаті. У даному томі наведено 2665 статей, 2711 чорно-білих і 385 кольорових ілюстрацій, 32 карти, 3 рисунки та 1 таблицю.

Шифр НБУВ: С10197/23

5.Я.1691. Українська книга в Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції, 1914 — 1939: бібліогр. покажч. Т. 5. 1932 — 1935 / уклад.: Л. І. Ільницька, І. А. Жеваженко, Т. М. Дубова, Л. Я. Кужель, І. В. Морозова, Н. А. Рибчинська; відп. ред.: М. М. Романюк; НАН України, Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаніка. — Львів, 2019. — с. 403-1035, [1] с. — Кн. 2, № 1934 — 1935. — Бібліогр.: с. 1032-1034. — укр.

Видавничий проєкт ЛННБ України ім. В. Стефаніка вперше передбачає створення повної бібліографії української книги в

Галичині, на Буковині, Закарпатті, Волині та в еміграції за 1914 — 1939 рр. В даному томі зареєстровано видання за 1932 — 1935 рр. Територіально бібліографія охоплює сучасні західні області України — Львівську, Тернопільську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Закарпатську, Волинську, окремі етнічні українські території (Лемківщина, Підляшші Холмщина), які після 1945 р. залишились у складі Польщі, еміграційні центри українського видавничого руху — Відень, Берлін, Прагу, Подебради, Торонто, Вінніпег, Нью-Йорк та ін.

Шифр НБУВ: В352753/5.2

5.Я.1692. «Supplementum»: додаткові відділи бібліотек польського короля Станіслава Августа Понятовського «Collectio Regia» та Волинського ліцею в Кременці: каталог / Л. М. Деменко; ред.: О. В. Заєць; НАН України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. — Київ: НБУВ, 2021. — 378 с.: фот. — Бібліогр.: с. 347-353. — укр.

Розкрито склад і зміст додаткових відділів двох історичних книгозбірень, час формування яких припадає на другу половину ХVІІІ — початок ХІХ ст.: «Collectio Regia. Supplementum» бібліотеки останнього польського короля Станіслава Августа Понятовського та «Supplementum ad Bibliothecam» бібліотеки Волинського ліцею в Кременці. Зауважено, що наразі вони є частиною фонду відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. На документальній основі за хронологією подано історію формування, опису та переміщення цих фондів. Видання містить алфавітні каталоги, покажчики: хронологічні, міськ друк, видавців і друкарів, топографічні, провенієнцій; список джерел і літератури, які сприяли атрибуції. Вміщено фотододаток.

Шифр НБУВ: ВА854628

- Степанюк А. 5.Б.9
 Степанюк Л. М. 5.Д.318,
 5.Д.326, 5.Д.343
 Стехун А. О. 5.Б.53
 Стечук Е. В. 5.Е.375
 Стеченко Л. О. 5.Е.368
 Стрельняк В. В. 5.Б.168
 Стрнад М. 5.Е.393
 Студеняк І. П. 5.Б.174
 Сукач А. В. 5.Б.110, 5.Б.207
 Суслюков Л. М. 5.Б.174
 Сухий П. О. 5.Д.283
 Сухова Н. М. 5.А.2
 Сьомка Л. В. 5.Д.326
 Сяська І. О. 5.Б.21
 Тарасов В. Н. 5.Б.72
 Тарасов О. М. 5.Б.147
 Татаренко В. А. 5.Б.153
 Терещенко Л. М. 5.Д.300
 Тесленко І. К. 5.Е.361
 Тетюркин В. В. 5.Б.110,
 5.Б.207
 Тимоцько М. Д. 5.Б.206
 Тимошевський В. Б. 5.Д.286
 Тимошевський Т. 1, 2, 5.Д.286
 Титюк О. В. 5.Е.448
 Тітов І. М. 5.Б.153
 Ткаченко В. О. 5.Д.300
 Ткаченко Т. Г. 5.Д.292
 Ткачук А. І. 5.Б.207
 Томенчук Д. 5.Е.393
 Томпсон Т. 5.Е.393
 Тревого І. 5.Д.252, 5.Д.256,
 5.Д.258, 5.Д.263, 5.Д.265,
 5.Д.268, 5.Д.269,
 5.Д.277, 5.Д.315
 Трифонова І. С. 5.Е.414
 Трохименя В. М. 5.Е.445
 Трохименя С. 5.Д.347
 Трохимчук П. П. 5.Б.56
 Турчин Н. 5.Д.290
 Удалов І. В. 5.Д.350
 Уманська О. В. 5.Д.314
 Урдізік С. М. 5.Д.286
 Усенко О. В. 5.Д.291
 Усенко О. В. 5.Д.291
 Усов А. В. 5.Б.119
 Уханська О. М. 5.Б.50
 Фарат О. К. 5.Д.240
 Фаст В. М. 5.Е.362
 Фатяєва Е. С. 5.Д.346
 Філюк О. С. 5.Е.364
 Флегантов Л. О. 5.Б.35
 Фоменко Г. Р. 5.Д.286
 Форостовська Т. О. 5.І.225
 Харитонюк А. В. 5.Д.349
 Хільковець А. В. 5.І.238
 Хілевнюк О. Я. 5.Д.358
 Хоміцький В. В. 5.Д.300
 Хоптар А. 5.Д.258, 5.Д.313
 Царенко П. М. 5.Е.413,
 5.Е.416
 Циганкова В. А. 5.Е.408
 Цуварев О. Ю. 5.Е.366
 Цюпак І. 5.Д.269
 Чабаненко О. О. 5.Е.460
 Чайковський Ю. Б. 5.Е.368
 Черемних Н. М. 5.Е.426
 Черной Н. А. 5.Е.415
 Чернобай Ю. М. 5.Б.3
 Черновол Д. К. 5.Д.354
 Четвериков Б. 5.Д.256,
 5.Д.260, 5.Д.263,
 5.Д.273, 5.Д.290
 Чирков О. Ю. 5.Б.95
 Чомко Д. Ф. 5.Д.350
 Чомко Ф. В. 5.Д.350
 Чорный Е. В. 5.Б.219
 Шабатра О. В. 5.Д.334
 Шаблініна О. В. 5.І.235
 Шаманський С. П. 5.Б.30
 Швайка І. А. 5.Д.318
 Швайка О. П. 5.І.234
 Шевченко І. М. 5.Е.424
 Шевченко С. М. 5.Б.88
 Шевчук В. В. 5.В.40
 Шевчук В. 5.Д.266
 Шевчук В. Г. 5.Е.461
 Шевчук Л. Д. 5.Б.40
 Шевякіна Н. А. 5.Б.11
 Шелюк Ю. С. 5.Е.390
 Шендерівський В. А. 5.Б.112
 Шепітько В. І. 5.Е.375
 Шинькіна М. П. 5.Б.4
 Шарува В. М. 5.Е.369
 Шкільник І. О. 5.Б.30
 Шкуренко К. О. 5.Б.221
 Шлома А. 5.Д.315
 Шоман О. В. 5.Б.81
 Шпаківська І. М. 5.Д.338
 Шпакова Н. М. 5.Е.460
 Шпінковська М. І. 5.Б.119
 Шпінковський О. А. 5.Б.119
 Штотрин М. В. 5.Д.295,
 5.Д.341
 Шульган Р. Б. 5.Д.262
 Шумлянський Л. В. 5.Д.326
 Шербак В. І. 5.Е.387
 Шербак Т. М. 5.Б.116
 Шипшов О. А. 5.Б.11
 Шур К. Ю. 5.Е.361
 Юношева О. П. 5.Е.413
 Яворський П. П. 5.Д.280
 Яворський Ю. В. 5.Б.137
 Ягєвська Г. 5.Б.9
 Яковенко Є. І. 5.Е.362
 Яковлев В. В. 5.Д.300
 Якубенко П. Ф. 5.Д.333
 Ямелінець С. 5.Д.274
 Ямелінець Т. 5.Е.393
 Янченко Р. С. 5.Б.67
 Ямпольський О. Л. 5.Б.77
 Янчук О. Є. 5.Д.262
 Янчук П. 5.Д.347
 Ярош М. Б. 5.Е.398
 Яцунський О. С. 5.Е.459
 Abdelhak A. 5.Б.91
 Abukari S. S. 5.Б.162
 Adamenko I. N. 5.Б.150
 Ait Bella F. Z. 5.Б.178
 Akhatova Yu. S. 5.Е.382,
 5.Е.436
 Akhremchuk A. E. 5.Е.404
 Akulshin O. O. 5.Д.349
 Amekpewu M. 5.Б.162
 Andreev I. O. 5.Е.411
 Andreiev O. 5.І.251
 Andrievskii V. V. 5.Б.192
 Andryushchenko V. A. 5.Б.148
 Antonenko T. S. 5.Д.329
 Antonov V. N. 5.Б.209
 Aralova N. I. 5.Е.458
 Argyros I. K. 5.Б.84
 Artemenko G. V. 5.Б.128
 Ashafa L. L. 5.Е.414
 Askerbeyli R. 5.Б.215
 Askerzade I. N. 5.Б.215
 Babanli A. M. 5.Б.191
 Babeniuk G. M. 5.Д.298
 Babka V. 5.Б.92
 Bachhav A. 5.Е.462
 Batyshkina I. 5.Б.46
 Bekenov L. V. 5.Б.209
 Beliaev E. Yu. 5.Б.192,
 5.Б.211
 Ben Khila S. 5.Б.60
 Bengus S. V. 5.Б.200
 Besarab O. B. 5.Е.376
 Beschasnii S. P. 5.Е.433
 Bezrodna T. V. 5.Б.134
 Bezsonov O. 5.Б.45
 Bezsonov Ye. M. 5.Д.302
 Bzelikova O. Yu. 5.Е.450
 Bilous V. L. 5.Е.384
 Bogdan M. M. 5.Б.193
 Boichura M. V. 5.Б.51
 Bomba A. Ya. 5.Б.31
 Bondarenko S. I. 5.Б.187
 Borodulya B. V. 5.Б.128,
 5.Д.328
 Borysenko T. 5.Б.45
 Borysenko V. 5.Б.45
 Briik B. 5.Д.329
 Buchatskiy L. P. 5.Е.450
 Budarin V. 5.Б.107
 Bulaienko M. V. 5.Д.289
 Bulakhov M. S. 5.Б.123
 Bun R. 5.Б.24
 Celms A. 5.Д.299, 5.Д.360
 Chagovets T. V. 5.Б.152
 Chagovets V. K. 5.Б.152
 Chakrone O. V. 5.Б.65
 Charkina O. V. 5.Б.193
 Chepurukhina I. S. 5.Б.64
 Cherynoha A. 5.Б.69
 Cheranovskii V. O. 5.Б.198
 Cherevko Yu. I. 5.Д.329
 Chernobai I. E. 5.Б.42
 Chernenko Z. I. 5.Д.348
 Chernyzenko L. G. 5.Е.381
 Chikin I. K. 5.Б.182
 Chishko K. A. 5.Б.120
 Chotunov V. 5.Б.69
 Chupis I. E. 5.Б.186
 Cortes-Lopez S. 5.Б.144
 Curmei M. D. 5.Б.134
 D'yachenko A. I. 5.Б.183
 Daragan M. N. 5.Д.340
 Dompreh K. A. 5.Б.162
 Dovhaniuk I. Ya. 5.Е.441
 Druzhinin A. 5.Б.163
 Dudchenko N. O. 5.Д.329
 Dudzinskiy Ju. 5.Б.139
 Dyachkov B. A. 5.Д.348
 Dzhus L. L. 5.Е.425
 Dzikovskiy D. V. 5.Б.223
 El Rhabi M. 5.Б.178
 Entonu M. E. 5.Е.417
 Ermolaev A. M. 5.Б.164
 Ezerskaya E. V. 5.Б.194
 Fatkhutdinov V. 5.Б.25
 Freiman Yu. A. 5.Б.142
 Frolova A. 5.Е.455
 Gaiya D. D. 5.Е.417
 Galkina E. G. 5.Б.197
 Galperin Y. M. 5.Б.180
 Garkavyi I. 5.Б.34
 Gerasimov R. 5.Б.199
 Getman A. 5.Б.220
 Gladka G. V. 5.Е.401
 Glotov S. V. 5.Е.428
 Goltsev A. M. 5.Е.381
 Golub N. B. 5.Е.399
 Gorobets O. 5.Б.199
 Gorobets O. Yu. 5.Б.195
 Gorobets Yu. 5.Б.199
 Gorobets Yu. I. 5.Б.195
 Grechnev G. E. 5.Б.185
 Gredeskul S. A. 5.Б.142
 Greenberg Ya. S. 5.Б.127
 Gudyma A. 5.Б.184
 Gudyma Iu. 5.Б.184
 Gulevsky A. K. 5.Е.456
 Gulevskyy O. K. 5.Е.382
 Gurevich Yu. G. 5.Б.216
 Hakim A. 5.Б.178
 Hasiuk O. M. 5.Е.433
 Havryliuk O. A. 5.Е.401
 Hnativ I. 5.Д.335
 Hnativ R. 5.Д.335
 Hofmann M. 5.Б.128
 Horielyi V. A. 5.Б.211
 Hovorukha V. M. 5.Е.401
 Hryb O. 5.Б.23
 Hryhorova T. A. 5.Б.179
 Hushtan H. H. 5.Е.428
 Hushtan K. V. 5.Е.428
 Ibishi D. 5.Д.303
 Ilnytskyi J. M. 5.І.250
 Indutnyi V. 5.І.251
 Irawan Y. S. 5.Б.114
 Ivanchuk N. 5.Д.324
 Ivanov B. A. 5.Б.197
 Ivashchuk Y. 5.Б.46
 Ivashchyshyn F. O. 5.Б.210, 5.Б.213
 Kadigrobov A. M. 5.Б.161
 Kadriu S. 5.Д.303
 Kaganova I. 5.Б.181
 Kalenyuk P. I. 5.Б.58
 Kamenetsky V. 5.Д.328
 Kanarskiy Yu. V. 5.Е.428
 Kapustianenko G. 5.Е.384
 Kapuzza S. S. 5.Б.152
 Karпов D. S. 5.Б.146
 Kasha L. V. 5.Б.38, 5.Б.59
 Kelmendi M. 5.Д.303
 Khadzhai G. Ya. 5.Б.156
 Khiriyskiy P. 5.Д.335
 Khomiuk N. 5.Б.46
 Khoverko Yu. 5.Б.163
 Khrapov D. 5.Е.440
 Kinakh V. 5.Б.24
 Klachuk M. 5.Б.102
 Klachuk M. I. 5.Б.210
 Klein D. J. 5.Б.198
 Klyshevich G. V. 5.Б.134
 Klyuchko O. M. 5.Е.458
 Kobilskaya E. B. 5.Б.179
 Kochan D. 5.Б.167
 Koldar L. A. 5.Е.425
 Kolesnichenko O. I. 5.Б.214,
 5.Б.143, 5.Б.211
 Kolodiy P. 5.Д.299
 Koltun V. 5.Б.34
 Koyasa L. S. 5.Б.102
 Kondratova P. 5.Б.148
 Kontorovich V. M. 5.Б.222
 Konvalyuk N. I. 5.Е.411
 Korenyuk I. 5.Б.165
 Korsukiya I. 5.Б.47
 Kosakivska I. V. 5.Е.419
 Kostroba O. B. 5.Д.289
 Kostrobij P. P. 5.Б.213,
 5.І.229, 5.І.230
 Kotok V. 5.І.231
 Kovalenko E. N. 5.Б.170
 Kovalenko V. 5.І.231
 Kovalev A. S. 5.Б.173, 5.Б.190
 Kozlovsky E. O. 5.Б.42
 Kramarenko K. 5.Б.34
 Krametskiy A. F. 5.Б.165
 Krychikova A. N. 5.Б.141
 Krivoruchko V. A. 5.Б.183
 Kryukova I. 5.Б.25
 Kryvoshlyk I. 5.Е.457
 Krulyuk V. 5.Б.214
 Kulish V. V. 5.Б.195
 Kunakh V. V. 5.Е.411
 Kuncser V. 5.Б.165
 Kuplevakhsy S. V. 5.Б.200
 Kuriatnikov Y. I. 5.Б.171
 Kurnosov V. S. 5.Б.122
 Kuwonu M. 5.Б.162
 Kuz'min P. N. 5.Е.421
 Kyrienko P. G. 5.Б.33
 Laghib A. 5.Б.178
 Lagodzinskiy O. E. 5.Б.86
 Lagovska O. 5.Б.25
 Lafeef A. Z. O. 5.Д.271
 Len T. A. 5.Б.192
 Levchenko A. 5.Б.151
 Levkovich M. V. 5.Б.124
 Levturn I. I. 5.Е.399
 Lhous M. 5.Б.60
 Liakh-Kagun N. 5.Б.163
 Limar I. V. 5.Д.349
 Litinskaya M. 5.Б.181
 Lobov S. O. 5.Б.33
 Loktev V. M. 5.Б.167
 Lozynyuk A. O. 5.Б.58-
 5.Б.59
 Lozynyuk O. Yu. 5.Б.58-
 5.Б.59
 Luksa J. 5.Д.299
 Lvov M. S. 5.Б.42
 Lyashenko S. 5.Б.45
 Lyashenko V. P. 5.Б.179
 Lykh V. A. 5.Б.171
 Lykhenko O. E. 5.Е.455
 Lystvan K. V. 5.Е.411
 Lytvynenko Ya. M. 5.Б.165
 Magomedov M. A. 5.Б.188,
 5.Б.196
 Makarov N. M. 5.Б.135
 Maksymovych O. 5.Б.98
 Malanchuk Ye. 5.Д.324
 Manicheva N. 5.Б.139
 Manoj Kumar S. 5.Е.432
 Manoranjan Prasad Sinha 5.Е.432
 Markovych B. M. 5.Б.213,
 5.І.230
 Martyniuk P. 5.Д.324
 Mashkin V. I. 5.Е.458
 Mashkina I. V. 5.Е.458
 Matzui L. Yu. 5.Б.192
 Medrano J. G. 5.Б.144
 Meleshko V. V. 5.Б.187
 Melnyk S. S. 5.Б.135
 Melnyk V. I. 5.Б.134
 Mensah N. G. 5.Б.162
 Mensah S. Y. 5.Б.162
 Merezhko N. 5.І.251
 Mezhow-Deglin L. P. 5.Б.151
 Michuta O. 5.Д.324
 Mikitik G. P. 5.Б.189
 Miroshnikova A. P. 5.Д.348
 Mirzoeiev I. G. 5.Б.192
 Mitryasova O. P. 5.Д.302
 Mizernaya M. A. 5.Д.348
 Moiseev A. G. 5.Б.127
 Moroz I. P. 5.Б.51
 Moskaliuk V. 5.Б.214
 Motronenko P. V. 5.Е.376
 Moutaouekkil L. 5.Б.65
 Mruk A. I. 5.Е.430
 Munapo E. 5.Б.75
 Murach A. A. 5.Б.64
 Murahovska O. 5.Б.103
 Muratova A. A. 5.Е.404
 Murtazaev A. K. 5.Б.188,
 5.Б.196
 Murtazaev K. S. 5.Б.188
 Murtazaeva A. A. 5.Б.188,
 5.Б.196
 Musah R. 5.Б.162
 Musiats T. 5.Б.25
 Mysko-Krutnik N. S. 5.Б.140
 Mytrokhyn O. V. 5.Д.340
 Nahorniuk T. A. 5.Б.450
 Nakonechna O. I. 5.Б.165
 Nakonechnyyi M. A. 5.Б.146
 Nakonechnyyi O. G. 5.Б.61
 Nazar I. 5.Б.98
 Nebykov M. V. 5.Е.425
 Nemchenko E. K. 5.Б.150
 Nemchenko K. E. 5.Б.150
 Nemirovskii S. K. 5.Б.109
 Nesprava V. V. 5.Б.134
 Nikolaieva Y. O. 5.Б.121
 Nodzhak I. S. 5.Б.70
 Novitska O. 5.Б.24
 Obolenska M. 5.Е.455
 Oda T. 5.Б.24
 Ojashin A. O. 5.Б.121
 Olefir D. 5.Д.312
 Ostrovychouk A. N. 5.Б.146
 Ostrovskii V. 5.Б.163
 Ovsienko I. V. 5.І.329
 Ovsienko I. V. 5.Б.192
 Pabyrivska N. V. 5.Б.100
 Pabyrivskiy V. V. 5.Б.100
 Panasenka O. 5.Д.312
 Panfilov A. S. 5.Б.185
 Parfeniuk Yu. 5.Б.76
 Paschenko V. O. 5.Б.165
 Pastur I. A. 5.Б.141, 5.Б.142
 Patalakh I. I. 5.Е.383
 Patil J. V. 5.Е.462
 Peletynskii A. S. 5.Б.123
 Perevayukha A. Yu. 5.Б.85
 Perez-Rodriguez F. 5.Б.144
 Perkins N. B. 5.Б.157
 Perkun I. V. 5.Б.108
 Petrov O. S. 5.Д.302
 Pirkovich K. 5.І.251
 Piskozub Y. Z. 5.Б.99
 Podlipenko Yu. K. 5.Б.61
 Pogorelov Yu. G. 5.Б.167
 Pogrebnyak A. V. 5.Б.108
 Pogrebnyak V. G. 5.Б.108
 Pohrebennyk V. D. 5.Д.302
 Pokataiev V. 5.Б.34
 Poliakov V. L. 5.Е.400
 Polishchuk D. M. 5.Б.165
 Polishchuk M. 5.Б.98
 Poluektov Yu. M. 5.Б.149,
 5.Б.169
 Ponomareva M. V. 5.Д.337
 Ponomareva Y. V. 5.Д.337
 Priva Vadhana P. 5.Е.451
 Prokhorova O. 5.Б.103
 Prokshyn I. A. 5.Б.157
 Pukach P. Ya. 5.Б.97, 5.Б.100
 Pukite V. 5.Д.299
 Purkuncoro A. E. 5.Б.114
 Purnima N. 5.Е.451
 Pyatkova A. P. 5.Д.348
 Pylypaka S. 5.Б.92
 Pylypiuk V. 5.Б.23
 Rachik M. 5.Б.60, 5.Б.91
 Ramazanov M. K. 5.Б.188,
 5.Б.196
 Rashba G. I. 5.Б.164
 Rashminiza A. 5.Е.451
 Raskin L. 5.Б.47, 5.Б.76
 Ratkevics A. 5.Д.360
 Reke I. 5.Д.299, 5.Д.360
 Remizov I. A. 5.Б.151
 Rizun V. B. 5.Е.428
 Rizvanova T. R. 5.Б.196
 Rohit Srivastava 5.Е.432
 Roshchin O. M. 5.Б.134
 Rovenchak A. 5.Б.122
 Roy M. M. 5.Д.349
 Rudenko O. 5.Б.45
 Ryzha I. A. 5.І.229, 5.І.230
 Sachko A. V. 5.Е.401
 Sadchikov A. V. 5.Д.337
 Sadicov G. N. 5.Б.33
 Sadiku M. 5.Д.303
 Santovych V. V. 5.Е.421
 Sapitjo D. J. D. H. 5.Б.114
 Saprianchuk P. 5.Б.122
 Savina Yu. A. 5.Б.187
 Savina Yu. O. 5.Б.165
 Serbov M. 5.Б.23
 Shakhno S. M. 5.Б.84
 Shakhrai N. 5.Б.34
 Sharapov S. G. 5.Б.180
 Sharlai Yu. V. 5.Б.189
 Sharma L. 5.Е.462
 Shevchenko S. N. 5.Б.146
 Shevtsova N. 5.Б.46
 Shi Xinhua 5.Е.399
 Shikin V. 5.Б.182
 Shiraliev A. 5.Б.157
 Shishko L. S. 5.Б.42
 Shkolovskij V. A. 5.Б.212
 Shlikhta H. 5.Д.324
 Shmat'ko A. A. 5.Б.135
 Shreenidhi K. S. 5.Е.451
 Shtygashev A. A. 5.Б.127
 Shumlyanskyi L. V. 5.Б.128, 5.Д.328
 Shaivka Z. 5.Б.122
 Sira O. 5.Б.47, 5.Б.76
 Skivka L. 5.Е.457
 Slavin V. V. 5.Б.141,
 5.Б.198
 Slysarchuk A. Y. 5.І.250
 Slysarenko Yu. V. 5.Б.123
 Smyrnov V. M. 5.Д.302
 Sneha S. 5.Е.431
 Snitynskiy V. 5.Д.335
 Soenoko R. 5.Б.114
 Sokil B. 5.Б.97
 Sokil L. V. 5.Е.381
 Sokil M. B. 5.Б.97
 Sokolov S. S. 5.Б.152
 Sokolovskiy I. Ya. 5.Б.124
 Sokolovskyy Ya. I. 5.Б.124
 Solodovnik A. A. 5.Б.140
 Solomko M. 5.Б.46, 5.Б.74
 Solovjov A. V. 5.Б.143
 Solovyov V. V. 5.Д.349
 Solyiar T. 5.Б.98
 Stepanov V. B. 5.Б.143
 Stepanyuk L. V. 5.Е.381
 Sudakov A. 5.Б.98
 Sukhomlyn L. 5.Б.47, 5.Б.76
 Sukumar Dandapaty 5.Е.432
 Sultanova I. 5.Д.360
 Sultanov V. R. 5.Б.151
 Syrkin E. S. 5.Б.171, 5.Б.173
 Syvolozhskyy O. 5.Б.192
 Taran M. N. 5.Д.330
 Tarasjuk V. Yu. 5.Е.450
 Tashyrev O. B. 5.Б.183
 Tashyrev O. B. 5.Е.401
 Timofeev B. 5.Б.182
 Timofeev P. P. 5.Б.187
 Timofeyev V. 5.Б.214
 Timokha A. N. 5.Б.86
 Titov O. Yu. 5.Б.216
 Titova N. 5.Б.139
 Tiukavkina I. 5.Б.199
 Tkachenko O. 5.Б.69
 Tokarchuk M. V. 5.Б.213,
 5.І.230
 Tovstolytkin A. I. 5.Б.165
 Trevoih I. 5.Д.360
 Tridana I. 5.Б.91
 Trotskii E. N. 5.Б.171
 Tsybal O. Yu. 5.Д.329
 Twardovska M. A. 5.Е.411
 Tykhomyrov A. A. 5.Е.383-
 5.Е.384
 Ucar O. 5.Б.191
 Udu S. K. 5.Е.417
 Ukrainets N. 5.Б.103
 Usatenko O. V. 5.Б.135
 Usenko V. H. 5.Д.349
 Valentovich L. N. 5.Е.404
 Varlamov A. A. 5.Б.180
 Vasyuk V. A. 5.Е.410
 Vavrukh M. V. 5.Б.223
 Vaze A. N. 5.Е.462
 Velychko T. V. 5.Б.38
 Vijaya Geetha B. 5.Е.451
 Vilchynskii S. I. 5.Б.121
 Volina T. 5.Б.92
 Volkova N. O. 5.Е.381
 Vovk M. I. 5.Б.97
 Vovk N. R. 5.Б.156
 Vovk R. V. 5.Б.156
 Vrakina V. A. 5.Б.152
 Wisniewski A. 5.Б.187
 Yakimenko A. I. 5.Б.121
 Yampol'skii V. A. 5.Б.135
 Yanishevskiy V. S. 5.Б.70
 Yanovsky F. J. 5.Д.317
 Yaremchuk D. L. 5.І.250
 Yarmol L. 5.Б.25
 Yarmola H. P. 5.Б.84
 Yerin Yu. 5.Б.180
 Yukhta M. S. 5.Е.381
 Yunakov N. 5.Е.440
 Yunakov N. N. 5.Б.170
 Yunakova O. N. 5.Б.170
 Yurkina O. 5.Б.109
 Zabolotnii S. 5.Б.69
 Zabrodskaya N. V. 5.Д.342
 Zakary O. 5.Б.91
 Zakharova A. 5.Б.139
 Zamoroka A. M. 5.Е.441
 Zarytskiy O. V. 5.Д.289
 Zelenyuk V. 5.Б.102
 Zhelayeva N. V. 5.Д.337
 Zhengbing Hu 5.Д.317
 Zhernoshekov D. D. 5.Е.421
 Zhuravchak L. M. 5.Д.342
 Zubik P. R. 5.Е.376
 Zvyagin A. A. 5.Б.145

Показчик періодичних та продовжуваних видань

Актуал. питання фармацевт. і мед. науки та практики. — 2020. — 13, № 3
5.У.640, 5.У.644, 5.У.646

Археологія. — 2021. — № 3
5.Т.70, 5.Т.130, 5.Т.135,
5.Т.143, 5.Ш.1523,
5.Ш.1526, 5.Ш.1533,
5.Ш.1540, 5.Ш.1567

Археологія. — 2021. — № 4
5.Т.128, 5.Т.131, 5.Т.133,
5.Т.136-5.Т.137, 5.Т.140-
5.Т.141, 5.Т.145

Безпека інформації. — 2021. — 27, № 1
5.Х.887, 5.Х.961

Безпека інформації. — 2021. — 27, № 2
5.Х.882, 5.Х.886, 5.Ч.1196

Бізнес Інформ. — 2021. — № 6
5.У.166, 5.У.183, 5.У.199,
5.У.210, 5.У.211, 5.У.221,
5.У.232, 5.У.233, 5.У.245,
5.У.247, 5.У.249, 5.У.258,
5.У.282, 5.У.285, 5.У.290,
5.У.291, 5.У.293, 5.У.311,
5.У.328, 5.У.416, 5.У.443,
5.У.452, 5.У.456-5.У.457,
5.У.508, 5.У.536, 5.У.543,
5.У.614, 5.У.616, 5.У.619,
5.У.623, 5.У.629, 5.У.649,
5.У.657, 5.Х.756, 5.Х.763-
5.Х.764, 5.Х.872, 5.Х.902,
5.Ч.1141, 5.Ч.1188

Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2020. — № 2
5.У.405, 5.У.412, 5.Ц.1098,
5.Ц.1100, 5.Ч.1164

Вісті Донец. гірн. ін-ту. — 2021. — № 1
5.У.164

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2020. — № 5/13
5.Х.854

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/3
5.У.190, 5.У.344, 5.У.594,
5.Ц.1032, 5.Ц.1041

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/4
5.Ц.1055

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/9
5.Ц.1072

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 1/13
5.У.194-5.У.195, 5.У.430

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/3
5.У.299, 5.У.608-5.У.609,
5.Ц.1063

Вост.-Європ. журн. передових технологій. — 2021. — № 2/13
5.У.346, 5.У.487, 5.У.512,
5.У.534, 5.У.545

Гірн. вісн. — 2021. — Вип. 109
5.Ч.1130

Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 3
5.С.43, 5.С.47-5.С.48, 5.С.50-
5.С.51, 5.С.54-5.С.55,
5.У.286, 5.У.553, 5.У.662

Демографія та соц. економіка. — 2021. — № 4
5.С.26, 5.С.49, 5.С.52-
5.С.53, 5.У.410, 5.У.417,
5.У.663, 5.Ч.1145

Держава та регіони. Сер. Право. — 2020. — № 4 (т. 2)
5.Х.699, 5.Х.710, 5.Х.715,
5.Х.739, 5.Х.742, 5.Х.761,
5.Х.776, 5.Х.779, 5.Х.782-
5.Х.783, 5.Х.785, 5.Х.795,
5.Х.808, 5.Х.820, 5.Х.879,
5.Х.895, 5.Х.899, 5.Х.909,
5.Х.925, 5.Х.957, 5.Х.976,
5.Х.991, 5.Х.1012

Екон. вісн. Донбасу. — 2021. — № 2
5.С.2, 5.У.186, 5.У.234,
5.У.269, 5.У.329, 5.У.352,

5.У.368-5.У.369, 5.У.380-
5.У.381, 5.У.392, 5.У.401,
5.У.411, 5.У.440, 5.У.451,
5.У.459, 5.У.479, 5.У.483,
5.У.492, 5.У.501, 5.У.507,
5.У.531, 5.У.540, 5.У.565,
5.У.593, 5.У.647

Екон. вісн. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2020. — 2, № 1
5.Ш.1477-5.Ш.1479,
5.Ш.1488, 5.Ш.1491,
5.Ш.1495-5.Ш.1496,
5.Ш.1498, 5.Ш.1508-
5.Ш.1510, 5.Ш.1519-
5.Ш.1521, 5.Ш.1527,
5.Ш.1532

Екон. вісн. ун-ту «Львів. політехніка». Сер. Архітектура. — 2021. — 3, № 1
5.Ш.1480, 5.Ш.1482,
5.Ш.1485, 5.Ш.1489-
5.Ш.1490, 5.Ш.1497,
5.Ш.1503, 5.Ш.1507,
5.Ш.1582-5.Ш.1583,
5.Ш.1589

Економіка і регіон. — 2021. — № 1
5.С.56, 5.У.214, 5.У.223,
5.У.251, 5.У.275, 5.У.336,
5.У.383, 5.У.386, 5.У.402,
5.У.431, 5.У.500, 5.У.578,
5.У.603, 5.У.632-5.У.633,
5.Х.855, 5.Х.865

Економіка і регіон. — 2021. — № 2
5.У.172, 5.У.205, 5.У.216,
5.У.276, 5.У.279, 5.У.300,
5.У.345, 5.У.398, 5.У.403,
5.У.423, 5.У.442, 5.У.472,
5.У.625-5.У.627, 5.Ф.669

Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2020. — № 3
5.У.404

Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 1
5.У.639, 5.У.642

Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 2
5.У.366, 5.У.374

Енергетика: економіка, технології, екологія. — 2021. — № 3
5.У.284

Зап. з укр. мовознавства. — 2021. — Вип. 28
5.Ш.1326, 5.Ш.1328-
5.Ш.1329, 5.Ш.1333,
5.Ш.1337, 5.Ш.1340,
5.Ш.1344, 5.Ш.1349-
5.Ш.1352, 5.Ш.1354-
5.Ш.1356, 5.Ш.1358-
5.Ш.1359,
5.Ш.1362-5.Ш.1363,
5.Ш.1365-5.Ш.1366,
5.Ш.1368-5.Ш.1375,
5.Ш.1385, 5.Ш.1394,
5.Ш.1397, 5.Ш.1409,
5.Ш.1419, 5.Ш.1442,
5.Ш.1451, 5.Ш.1459-
5.Ш.1460, 5.Ш.1462

Запорж. мед. журн. — 2021. — 23, № 3
5.Ц.1087, 5.Ч.1280

Захист інформації. — 2020. — 22, № 4
5.Х.959

Захист інформації. — 2021. — 23, № 1
5.У.255, 5.Х.960

Зв'язок. — 2021. — № 3
5.Х.880

Зв'язок. — 2021. — № 4
5.У.189

Изв. вузов. Радиоэлектроника. — 2021. — 64, № 11
5.Ц.1070

Изв. вузов. Радиоэлектроника. — 2021. — 64, № 12
5.Ц.1073

Информ. технологии в освіті. — 2020. — Вип. 3
5.Ч.1138, 5.Ч.1155,
5.Ч.1209-5.Ч.1210, 5.Ч.1301

Информ. технологии в освіті. — 2020. — Вип. 4
5.Ч.1124, 5.Ч.1139, 5.Ч.1148,
5.Ч.1179, 5.Ч.1202,
5.Ч.1211, 5.Ч.1259

Іст.-прав. часоп. — 2021. — № 1
5.Т.108, 5.Х.711, 5.Х.713,
5.Х.719, 5.Х.805, 5.Х.857,
5.Х.867, 5.Х.916, 5.Х.931,
5.Х.938, 5.Х.942, 5.Х.967,
5.Х.998, 5.Х.1015

Лікар. справа. — 2020. — № 3/4
5.Х.826

Мед. перспективи. — 2021. — 26, № 3
5.С.31, 5.Ц.1086

Медицина невідклад. станів. — 2021. — 17, № 7
5.Ц.1101

Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 2
5.У.397, 5.У.499, 5.У.519,
5.У.527, 5.У.604

Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 3
5.У.196, 5.У.215, 5.У.222,
5.У.260, 5.У.347, 5.У.387,
5.У.435, 5.Х.893, 5.Ч.1154,
5.Ч.1167, 5.Ч.1217, 5.Ч.1227

Наук. вісн. Нац. гірн. ун-ту. — 2021. — № 4
5.У.204, 5.У.224, 5.У.225-
5.У.226, 5.У.261, 5.У.455,
5.У.473, 5.У.503, 5.Х.753,
5.Х.892, 5.Х.907, 5.Х.919,
5.Ч.1214

Наук. зап. Держ. природознав. музею. — 2020. — Вип. 36
5.Ч.1140, 5.Ш.1481

Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. — 2021. — 27, № 1
5.У.175, 5.У.478, 5.У.509,
5.У.550, 5.Ч.1151

Наука і техніка Повітр. сил Збройн. сил України. — 2021. — № 3
5.Х.1011, 5.Х.1016,
5.Ц.1023-5.Ц.1024,
5.Ц.1049-5.Ц.1050,
5.Ц.1064, 5.Ц.1067,
5.Ц.1069, 5.Ц.1071,
5.Ц.1074-5.Ц.1075,
5.Ц.1077-5.Ц.1078,
5.Ц.1080, 5.Ц.1088,
5.Ц.1090-5.Ц.1092

Наукоєм. технології. — 2021. — № 2
5.Ц.1021

Наукоєм. технології. — 2021. — № 3
5.У.469, 5.У.591, 5.У.598,
5.Ц.1079

Наукоєм. технології. — 2021. — № 4
5.У.590, 5.У.597, 5.Ц.1037

Обзороения та військ. техніка. — 2021. — № 2
5.Ц.1030, 5.Ц.1038,
5.Ц.1042, 5.Ц.1044,
5.Ц.1047, 5.Ц.1051-
5.Ц.1052, 5.Ц.1060,
5.Ц.1062, 5.Ц.1076,
5.Ц.1083

Обзороения та військ. техніка. — 2021. — № 3
5.Х.864, 5.Ц.1022, 5.Ц.1043,
5.Ц.1045-5.Ц.1046,
5.Ц.1048, 5.Ц.1053-
5.Ц.1054, 5.Ц.1056-
5.Ц.1057, 5.Ц.1068,
5.Ц.1081-5.Ц.1082

Пр. Ін-ту електродинаміки НАН України. — 2021. — Вип. 60
5.У.643

Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 3
5.У.376

Проблеми заг. енергетики. — 2021. — № 4
5.У.377, 5.У.516, 5.У.532
5.У.1179, 5.Ч.1202,
5.Ч.1211, 5.Ч.1259

Психол. перспективи. — 2020. — Вип. 35
5.Х.688, 5.Ч.1201,
5.Ю.1643-5.Ю.1644,
5.Ю.1660, 5.Ю.1672,
5.Ю.1678, 5.Ю.1680,
5.Ю.1682, 5.Ю.1684

Радиоэлектроника. Информатика. Управління. — 2021. — № 1
5.У.278, 5.У.323

Розвідка та розроб. нафт. і газ. родовищ. — 2021. — № 4
5.У.528

Слово і Час. — 2021. — № 1
5.Ш.1414, 5.Ш.1422,
5.Ш.1430, 5.Ш.1432,
5.Ш.1435, 5.Ш.1439,
5.Ш.1465, 5.Ш.1468,
5.Ш.1471

Слово і Час. — 2021. — № 2
5.Ш.1416, 5.Ш.1428,
5.Ш.1431, 5.Ш.1434,
5.Ш.1441, 5.Ш.1443,
5.Ш.1450, 5.Ш.1464,
5.Ш.1466

Слово і Час. — 2021. — № 3
5.Ш.1322, 5.Ш.1413,
5.Ш.1421, 5.Ш.1427,
5.Ш.1437-5.Ш.1438,
5.Ш.1457, 5.Ш.1467

Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 3
5.У.636, 5.У.638, 5.У.641

Соц. фармація в охороні здоров'я. — 2021. — 7, № 4
5.У.318, 5.У.436, 5.У.634-
5.У.635, 5.Ч.1264

Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва. — 2020. — Вип. 1
5.У.364, 5.Ц.1029, 5.Ц.1089

Сучас. досягнення геодез. науки та вир-ва. — 2020. — Вип. 2
5.У.324, 5.У.378, 5.У.568,
5.Х.890

Укр. культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Напрями: Мистецтвознавство. — 2020. — Вип. 36
5.Ш.1472, 5.Ш.1476,
5.Ш.1522, 5.Ш.1529,
5.Ш.1537-5.Ш.1539,
5.Ш.1541-5.Ш.1542,
5.Ш.1545, 5.Ш.1547,
5.Ш.1554-5.Ш.1555,
5.Ш.1558-5.Ш.1560,
5.Ш.1565-5.Ш.1566,
5.Ш.1568-5.Ш.1569,
5.Ш.1572-5.Ш.1574,
5.Ш.1576, 5.Ш.1578-
5.Ш.1579, 5.Ш.1581,
5.Ш.1585-5.Ш.1586,
5.Ш.1590

Фармацевт. журн. — 2021. — 76, № 4
5.Х.912

Biotechnology Acta. — 2021. — 14, № 2
5.Ю.1638

Math. Modeling and Computing. — 2020. — 7, № 2
5.У.171

Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 1
5.У.173, 5.У.174

Math. Modeling and Computing. — 2021. — 8, № 2
5.С.45, 5.У.490

Proc. of the Nat. Aviation Univ. — 2020. — № 1
5.У.447, 5.Ш.1401